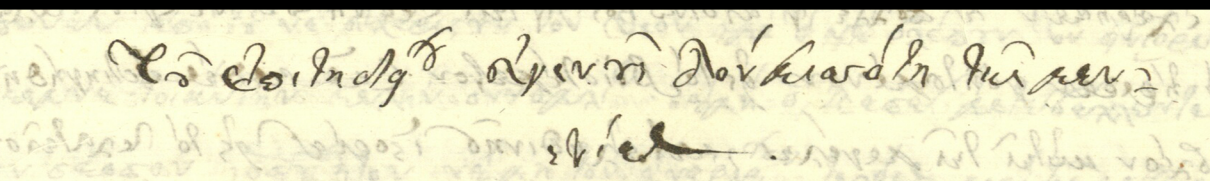

Un nuevo manuscrito en griego de *El Quijote* de Cervantes

Manuscrito MSS 798 de la Biblioteca Genadium

Introducción y lectura de Olga Omatos Sáenz

Un nuevo manuscrito en griego de *El Quijote* de Cervantes

MANUSCRITO MSS 798 DE LA BIBLIOTECA GENADIUM

Un nuevo manuscrito en griego de *El Quijote* de Cervantes

MANUSCRITO MSS 798 DE LA BIBLIOTECA GENADIUM

Introducción y lectura: Olga Omatos Sáenz

Granada 2018
Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas

Biblioteca española

Director

Andrés Pociña Pérez

Comité científico

Minerva Alganza Roldán, Aurora López López,
Mª Isabel Montoya Ramírez, José Antonio Moreno Jurado

DATOS DE PUBLICACIÓN:

Cervantes: *Un nuevo manuscrito en griego de El Quijote de Cervantes*
Introducción y lectura: Olga Omatos Sáenz

pp.: 582

1. Literatura española 2. Cervantes traducción al griego

© Centro de Estudios Bizantinos, Neogriegos y Chipriotas
C/ Gran Vía, 9-2ºA, 18001 Granada. Telf. y Fax: +34 958 22 08 74

Primera edición: 2018

ISBN: 978-84-95905-91-8

Depósito legal: GR 53-2018

Maquetación: Juan Manuel Macías | jmmtipografia.wordpress.com

Diseño de portada: Jorge Lemus Pérez

Reservados todos los derechos. Queda prohibida la reproducción total o parcial de la presente obra sin la perceptiva autorización.

ÍNDICE

Introducción	9
Lectura del manuscrito	31
Κεφάλαιο λθ	33
Κεφάλαιον μ: ^{ov}	36
Κεφάλαιον μα: ^{ov}	45
Κεφάλαιον μβ: ^{ov}	62
Κεφάλαιον μγ: ^{ov}	68
Κεφάλαιον μδ: ^{ov}	77
Κεφάλαιον με: ^{ov}	84
Κεφάλαιον μς: ^{ov}	91
Κεφάλαιον μζ: ^{ov}	98
Κεφάλαιον μη: ^{ov}	106
Κεφάλαιον μθ: ^{ov}	113
Κεφάλαιον ν: ^{ov}	119
Κεφάλαιον να: ^{ov}	125
Κεφάλαιον νδ: ^{ov}	129
Βιβλίον Β: ^{ov}	141
Κεφάλαιον α: ^{ov}	141
Κεφάλαιον Β: ^{ov}	153
Κεφάλαιον Γ: ^{ov}	157
Κεφάλαιον Δ: ^{ov}	166
Κεφάλαιον Ε: ^{ov}	171
Κεφάλαιον ς: ^{ov}	178
Κεφάλαιον ζ: ^{ov}	183
Κεφάλαιον η: ^{ov}	190
Κεφάλαιον θ: ^{ov}	197
Κεφάλαιον ι: ^{ov}	201
Κεφάλαιον ια: ^{ov}	209
Κεφάλαιον ιβ: ^{ov}	216

Κεφάλαιον ιϛ: ^{ov}	221
Κεφάλαιον ιδ: ^{ov}	226
Κεφάλαιον ιε: ^{ov}	235
Κεφάλαιον ις: ^{ov}	237
Κεφάλαιον ιζ: ^{ov}	243
Κεφάλαιον ιη: ^{ov}	250
Κεφάλαιον ιθ: ^{ov}	256
Κεφάλαιον κ: ^{ov}	262
Κεφάλαιον κα: ^{ov}	268
Κεφάλαιον κβ: ^{ov}	274
Κεφάλαιον κϛ: ^{ov}	280
Κεφάλαιον κδ: ^{ov}	288
Κεφάλαιον κε: ^{ov}	291
Κεφάλαιον κς: ^{ov}	298
Κεφάλαιον κζ: ^{ov}	304
Κεφάλαιον κη: ^{ov}	310
Κεφάλαιον κθ: ^{ov}	314
Κεφάλαιον λ: ^{ov}	318
Κεφάλαιον λα: ^{ov}	323
Κεφάλαιον λβ: ^{ov}	330
Κεφάλαιον λϛ: ^{ov}	341
Κεφάλαιον λδ: ^{ov}	346
Κεφάλαιον λε: ^{ov}	352
Κεφάλαιον λς: ^{ov}	359
Κεφάλαιον λζ: ^{ov}	364
Κεφάλαιον λη: ^{ov}	366
Κεφάλαιον λθ: ^{ov}	371
Κεφάλαιον μ: ^{ov}	373
Κεφάλαιον μα: ^{ov}	378
Κεφάλαιον μβ: ^{ov}	386
Κεφάλαιον μγ: ^{ov}	391
Κεφάλαιον μδ: ^{ov}	396
Κεφάλαιον με: ^{ov}	401
Κεφάλαιον μς: ^{ov}	406
Κεφάλαιον μζ: ^{ov}	409
Κεφάλαιον μη: ^{ov}	417

Κεφάλαιον μθ: ^{ov}	423
Κεφάλαιον [μ]ν: ^{ov}	432
Κεφάλαιον να: ^{ov}	440
Κεφάλαιον νδ: ^{ov}	447
Κεφάλαιον νγ: ^{ov}	453
Κεφάλαιον νδ: ^{ov}	459
Κεφάλαιον νε: ^{ov}	464
Κεφάλαιον νς: ^{ov}	470
Κεφάλαιον νζ: ^{ov}	474
Κεφάλαιον ν[θ]η: ^{ov}	476
Κεφάλαιον νθ: ^{ov}	486
Κεφάλαιον ξ: ^{ov}	492
Κεφάλαιον ξα: ^{ov}	503
Κεφάλαιον ξβ: ^{ov}	505
Κεφάλαιον ξγ: ^{ov}	514
Κεφάλαιον ξδ: ^{ov}	521
Κεφάλαιον ξε: ^{ov}	525
Κεφάλαιον ξς: ^{ov}	528
Κεφάλαιον ξζ: ^{ov}	532
Κεφάλαιον ξη: ^{ov}	534
Κεφάλαιον ξθ: ^{ov}	537
Κεφάλαιον ο: ^{ov}	541
Κεφάλαιον οα: ^{ov}	545
Κεφάλαιον οβ: ^{ov}	549
Κεφάλαιον ογ: ^{ov}	553
Κεφάλαιον οδ: ^{ov}	557
Estudio comparativo	563

INTRODUCCIÓN

Presentamos aquí un nuevo manuscrito, una antigua traducción de *El Quijote* en lengua griega, que apareció inesperadamente en la Biblioteca Genadio hace ya unos años, cuando la autora de este trabajo se encontraba investigando sobre la obra del conocido intelectual griego Isidoro Skilitzes¹. Buscando información sobre la traducción que de la obra de Cervantes había hecho este último, encontré una ficha cuya única anotación era: Δον Κισσότης. Pregunté a los bibliotecarios los cuales no entendían a qué correspondía aquella falta de datos. Después de una cierta insistencia, me trajeron un manuscrito en unas condiciones bastante deterioradas, que descubrí correspondía a una traducción de Don Quijote. Hablé con la dirección de la Biblioteca para comunicarles mi intención de leer el manuscrito para lo cual me lo enviaron digitalizado. Con el fin de darlo a conocer, enviamos en su día un mero avance, un somero estudio con la descripción de sus características, para que fuera publicado en la revista *Erytheia*², sin conocer todavía la catalogación que posteriormente le asignaron.

La existencia de algunos otros manuscritos, supuestamente de principios del siglo XIX, con la traducción en griego de *Don Quijote de la Mancha* o de ciertos pasajes de la obra, era ya conocida a través de diversos artículos. El año 1966 se publica la descripción de un códice con la que parece ser la primera traducción en griego de la obra de Cervantes³. Dicho manuscrito provenía de la biblioteca de la familia de los Mavrokordato, en la cual se habían encontrado, entre otras muchas obras, dos ejemplares de la novela de Cervantes en francés e italiano⁴. El segundo manuscrito fragmentario de la obra de Cervan-

¹ Δον Κισώτης ο Μαγκήσιος, Μεταφρασθείς εκ του Γαλλικού υπό Ισιδωρίδου Ι. Σκυλίση, Trieste 1864, Cf. O. Omatos, «*Don Quijote de la Mancha*, un cuento para niños griegos del siglo XIX», *Polyptychon, Homenaje al profesor Ioannis Hassiotis*, C.E.B.N.Ch, Granada 2008.

² Cf. O. Omatos, «Οι τύχες του Δον Κισσότη» en un nuevo manuscrito del siglo XIX», *Erytheia* 2006, pp. 167-185. Según se deja constancia en su introducción, el artículo proporciona información sobre la aparición de un nuevo manuscrito con 87 capítulos de la obra de Cervantes en lengua griega, manuscrito del que se hace una primera exposición y valoración y que sería estudiado en profundidad en una publicación posterior.

³ Lukía Drulia, «Ελληνική μετάφραση του Δον Κισώτη (περιγραφή ενός κώδικα)», *Ο Ερα-νιστής*, τόμος 4, Αθήνα 1966, 25-29. El manuscrito será denominado Σγουρδαίου, nombre de sus poseedores. Posteriormente es interesante el artículo de la señora Cornelia Papacostea, «Préoccupations livresques de Scarlat Mavrocordat dans un manuscrit de la Bibliothèque de l'Académie Roumaine», *Rev. Études Sud-Est Europeens*, XXVIII, 1-4, Bucarest 1990, pp. 1-37. Se trata de la correspondencia entre Scarlatos Mavrocordatos y el doctor Thomas Testabuza, en la que aquél expone interesantes comentarios a libros recientemente leídos, entre ellos *El Quijote* de Cervantes.

⁴ Sobre la gran transcendencia de los principados danubianos en la incorporación de Grecia a las

tes, encontrado en Vitina, fue descrito, estudiado y traducido por el profesor Kechagioglou⁵. Asimismo, la profesora Tambaki nos dio a conocer, en el Congreso de la Sociedad Europea del año 2006 celebrado en Bucarest, la existencia de un manuscrito en la Academia de Rumanía, el más extenso aparecido hasta entonces⁶.

Casi al mismo tiempo que aparecía el manuscrito en la Biblioteca Genadio, se publicaba la magnífica edición de los profesores Kechagioglou y Tambaki en la que se recopilaban y se estudiaban profundamente todos los fragmentos de las antiguas traducciones del *Quijote* que habían aparecido hasta entonces, incluida la lectura del extenso manuscrito de Rumanía, que comprendía prácticamente completa la segunda parte de la obra de Cervantes. La citada edición contiene, por tanto, el estudio del χειρόγραφο Σγουρδαίο, el del χειρόγραφο Βιτίνας y el del anteriormente citado de la Academia rumana⁷. A los ya estudiados por los profesores citados, viene a añadirse ahora el manuscrito más completo de los conocidos, cuya lectura presentamos aquí, y cuya aparición fortuita ha venido a ampliar la difusión de la obra de Cervantes en lengua griega en época todavía temprana⁸.

Descripción del manuscrito Genadio

En la Biblioteca Genadio de Atenas, a partir de su aparición fortuita, aparece catalogado como Χειρόγραφο MSS798 Α Βιβλίο κ 39- Β Βιβλίο κ. α-οδ.

corrientes de la Ilustración, cf. A. Tambaki, «Χειρόγραφες μεταφράσεις του Διαφωτισμού. Η πρόσληψη των ευρωπαϊκών αφηγηματικών ειδών», *Θέματα Νεοελληνικής Φιλολογίας* Atenas 2001, pp. 38-52., en el que presenta un catálogo de los libros de la biblioteca de los Mavrokordatos. «Οι εκδοχές της πεζογραφίας μέσα από τα μεταφρασμένα κείμενα», *Από τον Λέανδρο στον Λούκη Λάρα*, Iraklio 1997, pp. 191-204, o el capítulo «Νεοελληνικός Διαφωτισμός, ορισμός, γένεση και εξέλιξη του φαινομένου», en su libro *Περί Νεοελληνικού Διαφωτισμού* Ed. Ergo, 2004, pp. 23-4.

⁵ Giorgos Kechagioglou, en su artículo «Η πρώτη γνωστή Νεοελληνική Ματάφραση του Δον Κιχώτη», *Μνήμη Σταμάτη Καρατζά*, Tesalónica 1990, pp.175-184, y en su libro *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός Γραπτός Νεοελληνικός Λόγος*, I, Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, Tesalónica 2001, pp. 522-557.

⁶ Códice 1471, 530 páginas.

⁷ Cf. Μιχαήλ Τσερδάντες, *Ο επιτήδειος ευγενής δον Κισότης της Μάντσας. Η πρώτη γνωστή ελληνική μετάφραση*, Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών, Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών 99, Εισαγωγή: Γ. Κεχαγιόγλου Α. Ταμπάκη, Αθήνα 2007.

⁸ Cf. Guillermo Marín Casal: «A propósito de la edición de la primera traducción griega del Quijote y el hallazgo de un nuevo manuscrito». *TRANS* n° 14 2010

(1-74) Χειρόγραφο ακέφαλο [1825 ή 8]⁹. Efectivamente, es un manuscrito acéfalo pero no mútulo de colofón. Conserva la pasta última muy adornada con esquinas incrustadas. Sus medidas son: 24 cm. x 34cm.

Consta de 597 páginas de las cuales tres están en blanco. Por un lado, la página final *verso* del primer libro no está escrita, sin duda para que el comienzo del segundo libro comenzara en página *recto*. Son más difíciles de explicar las páginas sin texto anteriores al final del manuscrito. La página 230v. tiene el reclamo [ὁ φρ.] pero las dos siguientes páginas están en blanco, y la que tendría que ser la página *recto* requerida por el reclamo, curiosamente aparece como página *verso* con su reclamo. La página *verso* final termina con un colofón:

τέλος καὶ τῷ Θεῷ Δόξα καὶ τῷ γράψαντι
ῥώμη

Las huellas del cosido de los cuadernillos se ven al descubierto en el lomo y aparecen sueltos en algunos casos. Los hilos son más evidentes en ciertas zonas, como entre las páginas 88-89 y 45-46. La primera página, *recto*, aparece suelta y muy deteriorada, de color más oscuro, como sucia por la humedad, en la misma situación que otras muchas. Las diez primeras páginas aparecen muy dobladas y maltratadas en el vértice superior izquierdo. Y las últimas páginas están deterioradas por la parte inferior. El lomo de la página 22r. está muy deteriorado en el centro y por el borde superior, y a partir de la 27r. la mitad de la página en vertical está mucho más oscura y borrosa, igual que las siguientes página *recto* hasta la 43 inclusive. Está muy deteriorado el vértice superior derecho, así como la parte superior del lomo y los bordes superiores y laterales a lo largo de las páginas 43-44. Las páginas *verso* de 60-61-62-63-64 (últimas del libro primero) se ven mucho más oscuras.

El papel es ligeramente áspero y se distinguen en algunos casos con claridad los nervios horizontales de la urdimbre en las zonas no escritas, como el margen superior de la 27r. Frecuentemente se trasluce lo escrito por el otro lado dificultando en ocasiones su lectura. Las líneas se transparentan y la escritura del *verso* va sobre la del *recto*.

El manuscrito no contiene ilustración ninguna. La mancha varía en general entre 23 / 24 / 25 líneas, excepto en las páginas que comienzan o terminan

⁹ En la última página del manuscrito, y tras la fórmula ritual del colofón, aparece escrita por la mano del copista la fecha de redacción del manuscrito; debajo hay una anotación anónima a lápiz en la que consta la citada fecha de 1825. Sin embargo, no ha podido confirmarse esa datación.

capítulo. El texto del final del primer libro termina en unas líneas del *recto* y deja libre todo el resto de la página y la página *verso* siguiente. El segundo libro empieza en *recto* suprimidas todas las introducciones que tienen el original y la versión de Franciosini. Las páginas del manuscrito no están numeradas y al final del texto del *verso* en el ángulo inferior derecho, aparece siempre el *reclamo* dentro de un gráfico decorativo.

El texto comienza ya avanzado el capítulo λθ (39) de la obra de Cervantes, con el relato del cautivo. A partir de ahí, continúan todos los demás hasta completar la primera parte. Sin solución de continuidad, y dejando en blanco la página *verso* del folio anterior, se suceden todos los capítulos del segundo libro de *El Quijote*. En resumen, el manuscrito presentado aquí consta de 87 capítulos, 13 capítulos de la primera parte, (desde el 39 ya empezado, hasta el 52), y 74 capítulos de la segunda.

Lectura del manuscrito

Ante la aparición de este nuevo texto manuscrito se nos plantearon dos objetivos: leer en primer lugar los trece capítulos correspondientes a la primera parte del *Quijote* (127 páginas), que se nos ofrecía como novedad respecto a los conocidos hasta entonces, y sería, por tanto, una nueva aportación al tema, y por otro lado, interesaba investigar si existía relación entre los anteriores textos encontrados, y tan exhaustivamente estudiados por los profesores citados en su voluminosa publicación, y el texto del nuevo manuscrito. Nos parecía interesante confirmar la opinión del profesor Kechagioglou cuando afirma que este nuevo manuscrito parece proceder de la misma fuente que el de la Academia rumana, fuente que se ha demostrado ser una evidente traducción de la versión italiana de Franciosini¹⁰.

Efectivamente, en las 127 páginas de la primera parte, de las que no teníamos como punto de referencia el manuscrito de Rumanía, hemos podido encontrar evidencias de que nuestro copista sigue la traducción de Franciosini, como fijan los autores citados. El italiano innova, por ejemplo, la expresión de Cervantes: «ninguna diferencia de Pedro a Pedro» traduciendo: «*e qualche differenza da Pietro a Giovanni*», y así lo traduce nuestro copista griego «*καμία διαφορά*

¹⁰ Φαίνεται πως η επιμελημένη γραφή του χφ είναι κάπως όψιμη (ίσως των αρχών του 19^{ου} αι. [...]) Είναι φανερό, κατά τη γνώμη μου, ότι, παρό τις μικρές λεκτικές παρεκκλίσεις, και το χφ αυτό πηγάζει από την ίδια αρχική ελληνική μετάφραση του έργου, *Μικρά φιλολογικά* τεύχος 25, άνοιξη 2009, σ. 11.

ἀπό τό πέτρον, ὡς τόν Φιοβάνον» (42r.). En el capítulo (49v.) igualmente, Franciosini traduce el nombre de El Cid como *Marte* y así lo traduce nuestro copista. En el mismo capítulo, entre los nombres famosos de diversos países introduce Franciosini el de *Pietro Strozzi* en Florencia, nombre que no está en Cervantes y que nuestro copista reproduce. En el título del capítulo (μβ) hay un error curioso común a ambos. Donde Cervantes escribe: «Acontecimientos sucedidos en la venta» parece que Franciosini confunde este último término y traduce: «*alla finestra*», y nuestro copista le sigue y traduce: «*παράξενα συμβεδηκότα ὁποῦ ἐσυνέβηκαν εἰς τό παράθυρον*». Observamos también que en el capítulo (μθ) falta el título completo, igual que en Franciosini.

También se encuentran abundantes licencias personales, bien en la expresión que en Cervantes dice: «y *allá se las compongán*», que Franciosini traduce: «*e chi ci vuol pensar, ci pensi*», y el copista griego interpreta a su modo: «*ὅποιος ἔχει ἀμπέλια ἄς βάνη ἐργάτες*», o cuando Franciosini, siguiendo a Cervantes, escribe en un paréntesis: «*come dice Tullio*», y nuestro copista, sin duda para poner en evidencia su cultura, escribe: «*ὡς καθὼς λέγει ὁ Κικέρων*». Hay errores o diferencias de traducción con respecto a la fuente italiana, como en el relato de la bella Leandra (56v.). El término *il suoi parentes* en Franciosini, nuestro copista lo entiende mal y lo traduce por *οἱ γονεῖς της*, cuando debería haberse traducido por *οἱ συγγενεῖς της*, siendo así que la joven era huérfana de madre. Otro caso sería cuando Franciosini, traduce de Cervantes (48v.) la expresión *tres siglos* y nuestro copista escribe *τρία χρόνια* etc.

Igualmente se encuentran similitudes y diferencias incluso en cuanto a los paréntesis que aparecen en Franciosini y que, a veces, nuestro copista respeta. En el capítulo μγ (24r.) Franciosini hace referencia a algo ya dicho: (*como e detto*) y nuestro copista escribe: «*ὡς καθὼς (εἴπαμεν)*». Y, a la inversa, hay frecuentes paréntesis fuera de lugar con respecto a su fuente (28v.), (52v.). En otras ocasiones encontramos incluso nombres que no aparecen ni en Cervantes ni en Franciosini. En el cap. μγ, (25v.) se refiere nuestro copista al *ἀράπης Ἀγγιότης*, nombre que no figura en ninguna de las fuentes.

También hemos visto diferencias extrañas y errores que no sabemos si son debidos a su traducción o a la lengua fuente. Por ejemplo, la carta que escribe Sancho a su mujer (cap. 36), que, en la obra de Cervantes está fechada el 20 de Julio de 1614, en la traducción de Franciosini la firma el 20 de Mayo de 1625, el manuscrito de la Academia de Rumanía el 20 de agosto, sin concretar año,¹¹

¹¹ Según aparece en la edición de Kehagioglou, Tambaki, p. 391.

y en el Genadio figura el 2 de Agosto (quizá este copista no vio el segundo dígito del rumano).

Podríamos comentar otros cambios y libertades en partes versificadas del texto de Cervantes que Franciosini siempre traduce. En el capítulo 27 de la obra de Cervantes existe un pareado:

*no rebuznaron en balde
el uno y el otro alcalde*

que Franciosini traduce: «*non ragliarono in vano nè l'uno nè l'altro iudice*», del cual traduce el rumano:

*δεν πιστεύω να ηγκάρισαν ματαίως ποτέ
οι δύο ευγενείς και περίφημοι κριταί.¹²*

mientras que el Genadio traduce:

*Δέν πιστεύω νά ἐγκάρεσαν ματαίως ποτέ
οί δύο εὐγενεῖς καί περίφημοι ποιηταί*

¿De dónde saca el copista de la Genadio el término «poetas» y no lo hace ni el rumano ni Franciosini? Hay, por tanto, muchos ejemplos de variaciones entre las traducciones del Genadio y del manuscrito rumano.

También hemos observado que éste último tiene iniciativa propia en otros casos cuando, por ejemplo, en el capítulo μζ hace un punto y aparte para poner de relieve, en medio de la página, el título de la carta: Ἐπιστολή τοῦ Δονκός πρὸς τὸν σάντζον, lo que no está en el rumano¹³ ni tampoco en Franciosini.

En cuanto a las partes versificadas, es evidente que ninguno de los dos manuscritos traducen los textos en verso, que sí traduce el italiano, sino que recurren a dejar vacíos o a traducirlos como texto seguido, aunque es evidente que en muchas ocasiones no entienden lo que los versos dicen. En el capítulo XVIII escribe Cervantes:

¹² Los textos de la edición de la Academia rumana están escritos con sistema monotónico, Cf. Τα κύρια χαρακτηριστικά en el capítulo Αρχές της έκδοσης, de la edición del libro citado, p. 153.

¹³ No lo hemos encontrado en las notas de la edición de la profesora Tambaki.

*Oh dulces prendas por mí mal halladas,
Dulces y alegres cuando Dios quería!*

Y sigue en prosa: ¡Oh tobolescás tinajas que me habéis traído a la memoria la dulce prenda de mi mayor amargura!»

Franciosini p. 166 (097) lo traduce todo: *o dolci gioie, per mio mal trovate, dolci, allegre quando il Ciel voleva, o Tobosetche borre, che...*

Rumanía mezcla las dos exclamaciones. Quizá no entendía la primera parte y dice todo en prosa: «Ω γλυκία καί χαροποιά βαρέλια τοποζικά, όταν ήθελεν ο Ουρανός!» Exactamente así lo traduce el Genadio.

Pero, incluso son diferentes los espacios que dejan cada uno de los manuscritos allí donde están los versos, según vemos directamente en los capítulos manejados. Casi al final del capítulo primero, refiriéndose a Angélica, cuyas frivolidades no quiso cantar el gran Ariosto, el original español presenta un pareado que Franciosini traducirá exactamente:

*Y cómo del Catay recibió el cetro,
Quizá otro cantará con mejor plectro.*

El rumano deja un vacío de casi una página entera, el Genadio se limita a dejar un pequeño vacío con unos puntos suspensivos. ¿Estaba siguiendo al italiano y no encuentra razón para dejar tanto hueco? Éste es un ejemplo como otros que se constatan en algunas ocasiones. En el capítulo XVIII, del original hay una serie larga de versos, seguidos de un soneto. El manuscrito rumano (según la información de las notas a pie de página del libro antes citado)¹⁴ deja libre dieciseis líneas de la página, toda la siguiente y ocho de aquella donde retoma el texto. Genadio deja un espacio de tres líneas para la larga serie de versos y otras tres para el soneto. En otras ocasiones parece que el rumano deja tantas líneas vacías como versos tiene la fuente italiana.

Por ejemplo, al final del capítulo 6º hay tres versos en el original y el manuscrito rumano deja tres líneas, mientras que el Genadio deja un pequeño vacío con unos puntos suspensivos. En el capítulo 57 del segundo libro, hay un largo romance que canta Altisidora, y el traductor rumano, según las notas de la edición,¹⁵ deja treinta líneas en blanco y el Genadio trece. Como excepción, vemos el final del texto del manuscrito Genadio con dos páginas completas vacías. No

¹⁴ Cf. p. 266.

¹⁵ Cf. p. 525.

hemos logrado entender la razón que explique esas diferentes opciones, sobre todo cuando vemos que, en el último capítulo, (el 74), en el epitafio de diez líneas que escribe el doctor Carrasco, el rumano deja naturalmente once líneas vacías mientras que el Genadio deja dos páginas completas en blanco.

Nuestra edición

Nuestra edición difiere, sin embargo, en cuanto a sus objetivos, con respecto a la publicación de los profesores Kechagioglou y Tambaki¹⁶. Nuestra lectura del texto se presenta tal como aparece en el manuscrito, sin intervención, ni en cuanto a la actualización de la lengua ni en la separación del texto en párrafos correspondiendo al estilo directo en los diálogos de los personajes. Nos parecía interesante presentar la lectura de un manuscrito de *El Quijote* con fidelidad histórica del texto original, como un texto en el que se observe el funcionamiento de la lengua escrita en esa época primera del griego, la ortografía, la gramática, el vocabulario, los usos grafemáticos las expresiones etc. etc.¹⁷. Se pretende más un análisis lingüístico y paleográfico de este nuevo testimonio manuscrito de *El Quijote*.

Hemos procurado escribir el título de los capítulos respetando la forma con la que aparecen en el original, generalmente en tronco de pirámide. El cambio de página en cada capítulo de *verso* a *recto*, va anotado a su comienzo, bien 3v. 3r. Y en cada página va señalado el comienzo cada cinco líneas con la marca //.

La conjunción καί, que el copista escribe casi de modo general en forma abreviada, hemos optado por presentarla siempre completa por la dificultad de reflejar los trazos con los que aparece. Hemos conservado, asimismo, los símbolos inferiores de marca de diptongo así como la representación del dígrafo -μπ, con el uso grafemático de la π coronada por un punto, tal como la escribe el copista.

¹⁶ [...] η έκδοσή μας είναι καί χρηστική (απευθύνεται, δηλαδή, στο σύγχρονό μας αναγνωστικό κοινό καί προσπαθεί νά ανταποκριθεί στην πιο άμεση ζήτησή του τη γνωριμία του με το ίδιο το κείμενο): άρα επιλέγει μορφή που να ανταποκρίνεται καλύτερα στα σύγχρονά μας ορθογραφικά και γραφηματικά θέσµα. *o.c.*, p. 151.

¹⁷ Cf. el artículo del profesor Kechagioglou «Η πρώτη γνωστή Νεοελληνική Ματάφραση του Δον Κιχότη», *Μνήμη Στατιάτη Καρατζά*, Tesalónica 1990, pp.175-184, y en su libro *Πεζογραφική Ανθολογία. Αφηγηματικός Γραπτός Νεοελληνικός Λόγος*, I, Ίδρυµα Τριανταφυλλίδη, Tesalónica 2001, pp. 522-557.

Hemos señalado a pie de página las observaciones sobre variantes, errores, inseguridades que aparecen frecuentemente, (en pocas líneas puede aparecer escrita la misma palabra con tres formas distintas: παραστίνουν / παραστήνουν / παρασταίνουν (45v.), o la misma expresión verbal con forma diferente: μακαρι νά σας ἀρέσῃ / μακάρι νά μή σάς ἀρέσει (41r.). Hemos marcado errores de otro tipo como la confusión en la numeración de los capítulos. (En el título del capítulo 36 leemos doble numeración: κεφάλαιο κε,λε). Otras veces es la repetición de la sílaba final de la página *verso* en el comienzo del *recto* siguiente, (19r.), así como frecuentes tachaduras y correcciones en el interlineado.

Hemos hecho constar, asimismo, los vacíos dejados por el copista cuando no se traducen las partes versificadas. Hemos señalado igualmente a pie de página los nombres propios o expresiones del original y, a veces, los de la fuente italiana, como un dato curioso quizá significativo de la opción tomada por el copista en su transcripción y de su extraña elección en algunos casos.

El copista

Nuestro copista, como se ha dicho, no traduce, salvo excepciones, las partes versificadas que sí están, sin embargo, en Franciosini insertadas siguiendo el original español, lo que queda ya evidente desde los dos sonetos que ponen término al capítulo 39, y comienzo del 40, uno en boca del caballero y otro en boca del cautivo, ninguno de los cuales aparece en nuestro manuscrito. El copista suprime también las partes recitadas de los encomios y epitafios a Don Quijote en su sepultura, versos que ponen fin al libro primero, aunque curiosamente, se mantienen los títulos de las personas que los pronuncian. El autor del manuscrito Genadio, que evidentemente no entiende su significado, lo transcribe simplemente según su pronunciación del italiano y en otros casos lo traduce como puede:

Franciosini: «Il monicongo accadémico dell'Argamassiglia a la sepoltura di Don Chisciotte»

Copista del manuscrito Genadio: Ὁ μονικάγκος Ἀκαδημικός τῆς Ἀργαμισλίας εἰς τόν τάφον τοῦ Κισσότη Ἐπιτάφιος.

Franciosini: «Del Paniaguado Accadémico dell'Argamassiglia. *In laudem Dulcinea dell Toboso*»

Copista: Ὁ Πανιγκούαδος ἀκαδημικός¹⁸ τῆς ἀργαμασιλείας¹⁹ ἐγκώμιον εἰς τὴν Δουλιζινέαν τὴν τοποτζίνας. σονέτο.

Franciosini: Del capriccioso discretissimo Academico dell'Argamassiglia. in lode di Ronzinante caballo di Don Chischiote de la Mancia.

Copista: Ὁ φρονιμώτατος ἀκαδημικός τῆς ἀργαμασιλείας εἰς ἔπαινον του ῥοντζινάντε, τό ἄλογον τοῦ Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας. σονέτο.

Franciosini: Del burlatore Accademico Argamassigliesse a Sancho Panza.

Copista: Τοῦ περιγελασέ ἀκαδημικοῦ ἀργαμαλῶσι, ἐγκώμιον περιπεριγελασικόν πρὸς τὸν Σάντζιο πάντζαν.

Franciosini: Del Cacciadiabolo Accademico dell'Argamassiglia nella sepoltura de DonChischiote.

Copista: Τοῦ ἀποδιώχνοντος τὸν Διάβολον ἀκαδημικοῦ τοῦ²⁰ ἀργαμασιλείας, εἰς τὸν τάφον τοῦ Δόν Κισσότη.

Franciosini: »Del Tichettoche Accademico dell Argamasiglia, nella sepoltura dei Dulcinea del Toboso.

Copista: Τοῦ τηκετόκε ἀκαδημικοῦ τῆς ἀργαμασιλείας εἰς τὸν τάφον τῆς Δουντζινέα²¹ τοῦ τοπόζου».

También se suprimen las partes versificadas del segundo libro, pero dejando constancia de su supresión con un mayor o menor espacio vacío, y dibujando su gráfico característico (cf. 21r. y 22v.). En un caso deja prácticamente una página entera vacía, que corresponde a los versos del canto de Altisidora (capítulo λθ).

Nuestro copista tiene generalmente un mismo modo de escribir el título en forma de pirámide con la base en la parte superior, así como también los finales de capítulo imitando a Franciosini; (véanse, entre otros, los de λς, λθ, muy pronunciado éste ocupando casi media página, así como los finales de los capítulos μς, μβ.

El número que marca el capítulo se corona con un gráfico (una línea curvada en diagonal, cruzada por dos cortas líneas transversales), el mismo gráfico que marca el final de alguna narración, de alguna carta (como las que al comienzo se intercambian entre el cautivo y Zoraida) o simplemente el final de los capítulos.

En los títulos de los capítulos escribe las letras iniciales con mayor tamaño y cierta decoración alargando a veces los trazos finales con respecto al resto

¹⁸ Ἀκαδημικός / ἀκαδημικός.

¹⁹ ἀργαμασιλείας / ἀργαμασιλείας.

²⁰ Sic.

²¹ Sic.

de la escritura, el mismo cuidado con el que suele escribir la letra mayúscula inicial de capítulo (cf. 31v.) entre otros.

El texto de cada página comienza dejando regularmente un espacio en la parte superior y al final otro más pequeño donde va escrito el reclamo en el *verso*. Se observa una tendencia a comenzar capítulo en el *recto*, dejando a veces un vacío de media página en el *verso* anterior (cf. 47v. y 52v.).

El reclamo va en las páginas *verso* (incluso cuando en el *recto* comienza un nuevo capítulo, se lee el reclamo *κα*). En varios casos se han encontrado errores por repetir en el comienzo del texto la última sílaba del *verso* (19r.). En otros se producen cuando la última sílaba o palabra del *verso* se repite en la página siguiente (32v.) (33v.), (57v.) o, al contrario, cuando la sílaba que se escribe en el reclamo no aparece al comienzo de la página *recto*. Este tipo de observaciones se hacen constar en las notas a pie de página de nuestra edición.

La escritura

Una serie de elementos pueden ser considerados característicos de nuestro copista. En principio constatamos que parece ser muy poco cuidadoso, que escribe muy deprisa con rasgos poco definidos en muchas ocasiones. Es muy difícil a veces distinguir la -ε y la -α (όστερία / όσταρία); la -ζ- y la -ξ-, ζηράν,? (13r.) ἄζιος ? (19r.) ἔξαγοράσθηκα? (7v.) y en la misma línea: ἡξεύρεις / ἡξεύρεis. Tampoco es fácil distinguir la -ι- y la -η-, la -ο- y la -ω-.

Como característica de su escritura observamos el uso continuo de la stigma, y la expresión del dígrafo (μπ) por una π coronada con un punto. Uso de la gamma mayúscula como una digama F: Φολέτα (1r.) Φυναίκα (3v.); uso del grupo -φγ / γγ: φγεντιλόμος (2v.), φγενεράλεν (3r.), φγοφρέδο (44v.) γγιπιτέρα (15v.) así como el grupo -γκ-: γκενεράλημα (1r.).

La sílaba -ει- es difícil de distinguir a veces por esa rápida escritura (cf. en 23r. ἔχει, εἶπε, εἶναι, μεγαλειότητα). Las sílabas finales suele escribirlas con ciertos rasgos originales: (-ται) ὀνομάζεται (1r.) φαίνεται (47v.) μήτε κοιᾶται, μήτε ἀποκρίνεται (48r.), εὐρίσκειται (6r.). Igualmente la sílaba final -ία-, -ίαν aparece siempre con su forma característica, contraídas las dos últimas letras: cf. τήν ὀμιλίαν (2v.) μία πεδιάδα (16v.) τήν ἐκκλησίαν (17r.). Formas de escritura igualmente características observamos en algunas sílabas finales -ους, καπετάνους (19r.), la alfa final difícil de identificar: cf. τίποτα (16r.) así como la sílaba final -ου. (cf. la frase entera ἐκείνου του νοστήμου

και γλυκοῦ τραγωδίου (21v.). Las vocales mayúsculas llevan por lo general el espíritu en la parte superior derecha sobre ellas: véase, entre otros muchos ejemplos, el comienzo del capítulo (51r.).

A veces se observan dos formas diferentes de escribir la sigma final (cf. 24r. κανένας, πατέρας, βλέπωντας), o en el comienzo de los capítulos (μα μβ). En la palabra Κισσότης es diferente la sigma final en unas líneas después, así como en (59r.) las palabras βοσκός, ἦχος con distintas formas de sigma final. Todas estas características de su escritura son muy evidentes en los comienzos de capítulos, en los que las letras tienen un tamaño mayor y donde el copista parece escribir con más cuidado.

No siempre usa el apóstrofo: μέτ' ἐκείνους (56r.), καθ' ἑνας τήν λαξεύει (58v.), pero en otras ocasiones: ἀπό ὅσα ἔχω (58v.). La conjunción καί aparece generalmente en forma abreviada. La marca de diptongación es permanente, salvo ciertos olvidos, ya sea en la sílaba tónica: σινιόρα, Καβαλλιέρης, λιμώνα, ἀφεντιά κουπιά ἀγωγιάτης, ya en sílaba átona καπετάνια, τόπια, ἐνιωθεν, μάτια.

La marca del punto sobre la π para el sonido labial –μπ es usado en general, aunque en alguna ocasión parece que se le olvida: παρπέρης (62v.). Forma también aleatoria en la escritura es el uso de las sintomografías: κατά πολλά / κ'πολλά, a veces en la misma línea las dos formas distintas, (27r.), κατά γῆς / κ'γῆς, κατά τήν ὥραν / κ'τήν ὥραν, κατά τύχην / κ'τύχην. Se observa un uso dominante de la forma abreviada ἄνος en lugar de ἄνθρωπος en los distintos casos. El pronombre átono, enclítico, lo escribe a veces unido al verbo: εἰπέμε, εἰπέστα (2r.) παρακαλῶσε σιῶπα καί μή λέγεις (9r.), φανέρωσέμουτο πλέον καθαρά (47r.), así como el posesivo en algunas ocasiones: ἡ προαινάδατου (52r.). No es cuidadoso siempre en marcar la diferencia ὅτι / ὅ, τι.

Hay que señalar tachaduras, correcciones, añadidos, a veces escritos en el margen (27v.) con un pequeño gráfico para señalar dónde se ubica la falta y otras veces sobreolados en el interlineado (6r.). Se constatan sobre todo frecuentes errores: olvido de sílabas: ἐκελάμβαναν por ἐκαταλάμβαναν, (32r.), συμμαθής por συμμαθητής (29v.), πανηγορῶντας παρηγορῶντας (14r.), ὑπομήν por ὑπομονήν (15v. y 16r.), κακοῤῥοικιάν κακοῤῥίζικιάν (28v.).

Asimismo, se observan errores o inseguridades de otro tipo. En dos líneas encontramos, por ejemplo, variantes: ἐγκώμα / ἐγκώμοια (2r.) κεφαλαῖα / κεφαλαία, σολδάτος / σολδάδος / σουλδάτος (1v.) γοητεία / γοιήτεία, (23v.), errores de concordancia ὅλοι ἐκείνη (18v), ὅλο ὅσοι (28r.) así como diferencias en formas verbales iguales: εἶχε πάρη / εἶχε κάμη / εἶχε κινήσει, (15r.) ἀποκρίθη / ἀπεκρίθη (18r.).

Los nombres propios, que generalmente van con mayúscula, los vemos, sin embargo, aleatoriamente escritos con minúscula, a veces con unas líneas de diferencia: Ζωραίδα / ζωραιδα. Sólo el nombre del protagonista, Don Κισσότης, va siempre en mayúscula, así como Καρδένιος y Δωροθέα. Los nombres de personas que llevan tratamiento delante, éste va en mayúscula, seguido del nombre en minúscula: Δόν ιωβάνης, Δόν λουϊγγι, Δοτόρ σανσόν καράσκο, Βασίλισσα μικομκόνα. Curiosamente, en el término Κόσμος parece general el uso de mayúscula, quizá imitando la fuente italiana, allí donde Franciosini escribe «Mondo». En general, no se ve la razón de variantes del tipo Κριτής / κριτής (18r.), Άδελφός / άδελφός (19r.), Δόνα Κλάρα / Δόνα κλάρα (25r.), Δοῦλος / δουλος (19r.), Διαβάτες / διαβάτες (26r.), o la mayúscula en Βοιδοάμαξον (38v.), irregularidades que parecen mostrar descuidos del copista.

El nombre del protagonista, el άσχημοειδής καβαλλιέρος (41r.), presenta variantes, según las distintas funciones, bien sea en nominativo, ό Δόν Κισσότης / ό Δόν Κισσότε, o en los demás casos: έλεγεν ό Δόν Κισσότε (61v.), έρεθύμησε περισσότερον ό Δόν Κισσότε (61v.), τόν Δόν Κισσότην (61v.), ό θεός νά sé βοηθήση κακορρόίζικε Δον Κισσότε (65r.), pero también: βέβαια, σινιόρ Δόν Κισσότη.

Igualmente presenta variaciones el nombre del escudero; unas veces se le cita por el nombre y apellido completo y otras veces sólo por el nombre, ό σάντζιος / ό σάντζιο πάντζας / ό πάντζας. y así se encuentran variantes en las diversas funciones: como sujeto ό Δόν Κισσότης, καί ό πάντζας. variantes en caso acusativo: έκραζε τόν καλόν του όπλοφόρον σάντζιον πάντζαν / τόν σάντζιο πάντζαν, (30v.), τόν σάντζιον (40v.). Variantes, asimismo, en vocativo, σάντζιος / σάντζιο / σάντζιε: βοήθησέ με πιζέ μου σάντζιε (62v.), βάλλε σάντζιο τήν σέλαν (36v.), έσύ λέγεις τήν αλήθειαν σάντζιο (47v.), έρώτησέμε ό,τι θέλεις καλέ μου σάντζιο (47v.), sé εκατάλαβα σάντζιο (47r.). Las mismas variantes en genitivo, τοῦ σάντζιο, (40v.), τό πέτασμα τοῦ σάντζιο πάντζα (37v.).

El nombre del caballo de Don Quijote, que no aparece hasta el capítulo 43, ροντζινάντε, es invariable, ό καλός ροντζινάντε (62r.), έγύρισε τόν ροντζινάντε (24v.), τοῦ ροντζινάντε (24r.), επάνω εις τόν ροντζινάντε (25v.), con alguna excepción: ό ροντζινάντες (24v.) (48v.).

La lengua

Expondremos a continuación una breve relación, con algunos ejemplos, de los caracteres generales que se observan en la lengua de nuestro copista, el cual deja en evidencia su origen a través de sus repetidos usos de expresiones como μέ ἔδωσε (7r.), τόν εἶπε (13r.), σέ το εἶπα (19r.).] Expondremos a continuación una breve relación, con algunos ejemplos, de los caracteres generales que se observan en la lengua de nuestro copista, el cual deja en evidencia su origen a través de sus repetidos usos de expresiones como μέ ἔδωσε (7r.), τόν εἶπε (13r.), σέ το εἶπα (19r.).

Artículo

Femenino plural ἦ=αις.

Desinencia femenino plural –αις en función de caso nominativo o acusativo:

δέν εἶχε μόνον αὐταῖς ταῖς χάριταις (56r.), τόν ἔκαμαν μεγαλήτεραις περιποίησιν (19v.) κάμνωντας ἀναμεταξύ τους πολλαῖς, εὐμορφαῖς τζερεμόνιαις (19v.), ὅταν εἶδεν ἐκείναις ταῖς δύο κοπέλαις, ταῖς εἶπεν (24v.), ὑπερβαίνει ὅλαις ἐκείναις ὅπου ἐδιάβασα εἰς ὅλαις ταῖς ἰσορίαις (47v.), πρόσωπα ἄξια διὰ κορῶναις (25v.).

Pronombre personal

λόγου μου, σου, etc.

τοῦτο ἔμαθε ὅχι ἀπό λόγου μου, βλέπω του λόγου μου, νά ἰδῆς τοῦ λόγου σου, ἕνας λόγου σας, ἔδλεπαν του λόγου τους.

Pronombre indefinido

κἀνένας, κἀμμία, κἀνένα.

Uso del adjetivo πολλά

πολλά καλλήτερα, πολλά καλά, πολλά δυσυχησμένον, πολλά παράξενον.

Conjunción concesiva

ἀγκαλά καί.

Pronombre ὅπου con múltiples usos

Pronombre relativo: ἄνοι, ὅπου ἐκράτησαν σκῆπτρα τί φλυαρία, ἡμπορεῖ νά γίνη μεγαλύτερη, παρὰ ὅπου νά μᾶς δείχνουν ...

Conjunción consecutiva: τόσον μέγαλον ὅπου... τόσον τόν ἀγαπῶ, ὅπου μέ φαίνεται...

Adverbio relativo: Ὅπου διηγεῖται διά τόν παράξενον (el comienzo del título de los capítulos), ἐκεῖ ὅπου ἐκοιμοῦνταν ὁ Δόν Κισσότης, νά φύγη ὅπου νά μήν ἡμποροῦν.

Sistema verbal

El verbo εἶναι

El infinitivo lo encontramos con las formas εἶναι, pero también ἦσθαι / εἶσθαι en formas de expresión potencial: ἤθελαν ἦσθαι / ἤθελαν εἶσθαι.

δέν ἤθελεν ἦσθαι ἀρκετόν δικαιολόγημα, τό νά εἰπῇ τινάς... (p. 89), ἤθελεν εἶσθαι βαρετόν ἄν σᾶς ἔλεγα... (8v.), ἄν τήν ἔνοιωθεν ὁ πατέρας της, τήν ὀλιγότερη παιδείαν ἤθελαν ἦσθαι το νά κόψῃ τά αὐτιά της (12r.), ἤθελεν ἦσθαι δύσκολον νά εὔρη ἄλλην συντροφίαν (21v.)

El pasado siempre ἦτον. La expresión de duda: θέλει ἦτον: μίαν κοπέλαν ὅπου θέλει ἦτον ὡς δεκαέξι χρονῶν, (18r.), θέλει ἦτον πρὶν τα μεσάνυχτα, (16v.).

Por otro lado se observa un uso aleatorio de formas antiguas: ἔρχετον (7v.) ἔδωκεν τήν ἀπόκρισιν / ἔδωσεν τήν ἄδειαν (28v.) Uso aleatorio de κάμνω / κάμω: αὐτό τό κάμνεις ἐσύ ἐγώ τό κάμω ἀλλιῶς, (35v.), ἐκαταλάμβανεν / ἐκαταλάβαινε en la misma línea etc.

El Futuro (con el auxiliar θέλω)

διάβασε αὐτά τά βιβλία τῆς καθαλλιέργειας, καί θέλεις ἰδῆ, «lee esos libros de caballería y verás... (53r.)», τά ἡρωϊκά του κατορθώματα θέλουν γραφῇ «se escribirán (41r.)». Se observan, sin embargo, variantes o errores: θέλομεν τό ἰδῆ (24r.) / θέλουν τόν ἰδῆ (42v.), θέλεις ἰδῆ / τώρα θέλετε ἰδῆ (60v.)

ἐγὼ θέλω κάμη / τί θέλεις κάμη; (23r.) θέλεις τόν γνωρίσει (22v.), θέλει γίνη (27r.), θέλομεν ἰδῆ (25r.), θέλομεν ἰδῆ τοῦ λόγου μας (49v.), θέλω σᾶς διηγηθεῖ (41v.).

Perfecto pasado

εἶχαν κονεύσει (28r.) εἶχε συμφωνήσει (39v.). Pero también se observan variaciones, errores o inseguridades en dos líneas del mismo párrafo: τήν εἶχε φιλήσει μερικαῖς φοραῖς, καί τόν εἶχεν ἰδῆ ὁ σάντζιος (36r.), ὅπου εἶχε κάμη (15r.), ὡς καθώς εἶχεν εἰπῆ ὁ Δόν Κισσότης (35r.), εἶχε μυράσει (19v.), εἶχε καταλάβει / εἶχε καταλάβῃ (30v.), εἶχε δώσει / εἶχε δώση (33r.).

Imperativo

ἔπαρε καλά λογαριασμόν (22v.)
 ὕπαγε μέσα εἰς τό σπήτι, (10v.)
 ἔπαρε σινιόρα αὐτό τό χέρι (24r.)
 ἰδέτε με τά μάτια σας (32v.).
 κάμε ἐκεῖνο (30r.).

La subordinación

Causal

La forma más frecuente μέ τό νά / διότι
 μέ τό νά ἤξεύρω ποῖος εἶναι [...] παθαίνω ἀπό τήν πίκραν μου (22r.), ὁ ὁποῖος τόν ἀγαπᾷ ὑπέρ φύσιν, μέ τό νά μήν ἔχῃ ἄλλον κληρονόμον, (23v.), μέ τό νά ἐδείξαμεν ἀπανθρωπίαν [...] μᾶς ἐσυνέβη ἐκεῖνη ἡ συμφορά (15v.), μέ τό νά μᾶς ἐρώτησαν φραντζέζικα, ὁ χρισιανογυρισμένος εἶπε, νά μή τούς ἀποκριθῇ τινάς (15v.).

Final

εἰς τό νά
 εἰς τό νά μάθῃ τήν αἰτίαν (22v.), τόν πόθον ὅποῦ δείχνεις πῶς ἔχεις εἰς το νά μέ βοηθήσης (35r.).

Temporal

ὅταν / ἕως ὅπου.

ἕως ὅπου νά μήν εὕρη ὁ ἥλιος, (25r.), [ἐσυλλογήσθη νά τόν ἀρματώσῃ διὰ καθαλλιέρον], ὅταν ἤθελεν εὕρη ἀρμόδιον καιρόν.

Condicional

ἂν en la prótasis

ἂν θελήσω γυρίζω, ἂν δέν θελήσω κἀνέννας ἀπό ἐσᾶς δέν ἡμπορεῖ νά μέ βιάσῃ (28v.), ἂν ἦτον ἡ κωμωδία εἰς τέσσεραις πράξεις, ἡ τετάρτη ἤθελε τελειώσῃ εἰς τήν ἀμερικὴν (44v.) ἂν δέν ἔδλεπαν τήν Δωροθέαν, [...] ἤθελαν πιστεύσῃ (18r.) ἂν δέν ἤθελε παραμερίσῃ, τόν ἐσκώτωνα (32r.), ἂν δέν ἦτον κρεμασμένος ἀπό τό χέρι ἤθελε πέσῃ (26v.), ἂν ἤξευρα πῶς ἤθελες νά ἐραθυμήσῃς [...] ἐγὼ δέν ἤθελα ἀνοίξῃ τό ζῶμα μου (36v.), τόν εἶπε πῶς ἂν θέλῃ νά ὑπάγῃ μαζὶ του, ἤθελε κάμῃ τόν Ἀδελφόν του τόν μαρκέζε νά γίνῃ κουμπάρος (18v.).

Concesiva

ἂν καί / ἀγκαλά καί.... ὅμως. / μέ ὅλον ὅπου ...μέ ὅλον τοῦτο / ὅμως.

ἀγκαλά καί εἶναι καλλήτερον [...] δέν θέλω ὅμως νά .. (44v.), ἂν καί νά τόν ἐπίαναν εὐθύς τόν ἤθελαν ἐλευθερώσῃ (34r.), σέ γνωρίζω, μέ ὅλον ὅπου ἔχεις σκεπασμένον τό πρόσωπόν σου (41r.), μέ ὅλον ὅπου ἐγὼ ἐδιάβασα ταῖς ἀρχαῖς τῶν περισσοῶν βιβλίων τῆς καθαλλιέριαις, μέ ὅλον τοῦτο δέν ἐδώθηκα (42r.).

En otros aspectos, nos llama la atención el signo de interrogación desplazado casi generalmente: τί καλόν εἶναι αὐτό ὅπου ἔκαμες εἰς τοῦ λόγου σου κόρη μου, ἐρώτησεν ὁ πατέρας της; (13r.), πῶς ὀνομάζονταν αὐτός ὁ Καπετάνος σινιόρε ἐρώτησεν ὁ Κριτῆς; (19r.), εἶναι δυνατόν νά μήν καταλαμβάνῃς ἡ ἀφεντιὰ σου ἐκεῖνο ὅπου θέλει νά εἰπῇ ψιλό καί χοντρό νερό; τοῦ εἶπε ὁ σάντζιος; (47r.).

También en interrogativas indirectas:

καί τήν ἐρώτησεν ἐκ δευτέρου, τί πράγμα ἦτον ἐκεῖνο ὅπου ἤθελε νά τῆς εἰπῇ προτίτερα; (22v.), τόν ἐρώτησαν τι ἦτον τό αἷτιον ὅπου ἐφώναζε τόσον δυνατά; (26r.), μέ ἐρώτησε τί ἐγύρευα εἰς τό περιδῶλι του καί τίνος σκλάβος ἦμουν; (9v.).

Se observa el uso general del verbo «συντυχαίνω» en el sentido de hablar, charlar: μήτε τρώγουν, μήτε πίνουν, μήτε συντυχαίνουν (41r.), σύντυχέ με πλέον καθαρά ἢ εἰπέ με τί θέλει νά εἰπῇ. Uso de la expresión «κάνει χρεῖα» por χρειάζεται: κάνει χρεῖα να φύγουν. Cierta preferencia por el verbo καταλαμβάνω frente a καταλαβαίνω. Variaciones del tipo μερικαῖς βολαῖς / μερικαῖς φοραῖς.

Exponemos a continuación una muestra de los errores o descuidos de diferentes tipos, ortográficos, morfológicos, sintácticos, que se observan en los textos, a veces en pasajes seguidos, lo cual parece ser muestra de un copista no muy cuidadoso.

ἡ γοῖητεῖαις / ἡ γοῖητεῖαις.
 περικεφαλαῖα / περικεφαλαῖα.
 Ποσειδών / ποσειδῶν.
 μακάρι νά σᾶς ἀρέση, μακάρι νά μή σᾶς ἀρέσει.
 ὁ ῥοντζινάντε / ὁ ῥοντζινάντες.

Nombres con minúscula o mayúscula en el mismo capítulo:

του ἀγγιμοράτου (11r) / ὁ Ἀγγιμοράτος (11r).
 ἡ ζωραῖδα (11r) / τὴν Ζωραῖδα (12v).
 κωνσαντινούπολιν (2v) / Κωνσαντινούπολιν (2r).
 Δωτόρ Ἰωδᾶν περὲξ δέ Βιέδμα (19r) / ῥουτ̃ περὲξ δέ Βιέδμα, (19r).

Variaciones ortográficas:

ἐκλαιψες / ἔκλειψες
 ὄραῖα / ὠραιότητα
 κενούριαν / καινούριαν
 μανδίλι / μανδήλι
 ὀσπήτι / σπήτι
 ἀφεντία / αὐθεντία / ἀφεντιᾶ
 τῆς Ζωραῖδος / Ζωραῖδας
 σουλδάτον / σολδάτον / σολδάδοι
 ἐγκώμοια / ἐγκώμα
 αὐφέντη / αὐθέντη
 κουπία / κουπιᾶ

ψιλό / ψηλό
τραγωδεῖ / τραγουδεῖ
ἐτραγωδοῦσε / ἐτραγουδοῦσεν (en dos líneas contiguas).
βασίλισσα / βασίλησσα
πρετζιπέσσα / πριντζιπέσσα
εἰσοδήματα / ἰσοδήματα
κομάτι / κομμάτι

Podríamos continuar con un largo etcetera que el lector irá observando a lo largo de la lectura de los catorce capítulos del primer libro que presentamos a continuación. Tras ellos, incluiremos el segundo libro, cuyas primeras páginas también pueden considerarse inéditas por haber desaparecido en el manuscrito original rumano. Terminada la lectura, presentaremos un estudio comparativo de los dos manuscritos basándonos en las características de los dos copistas donde puede constatarse cómo el autor del manuscrito del Genadio sigue, aun con ciertas variaciones propias, el manuscrito rumano que parece toma de modelo.

LECTURA DEL MANUSCRITO

Ὁ ἐπιτήδειος εὐγενῆς Δόν Κισσότης
τῆς Μαντζίας

Κεφάλαιο λθ¹

[] τοῦ γκενεράλημα, ἀλλά ἀπό τά κρήματα τῶν χρισιανῶν · διότι θέλει **1r.**
ὁ θεός καί δίδει ἄδειαν νά ἔχωμεν πάντοτε κἀνέναν τύραννον ὁποῦ νά
μᾶς παιδεύη · ὁ χατζῆ ἀλής² τέλος πάντων ἐπαραιμέρησεν εἰς τήν μοθώ-
νην³, καί εὐγάλωντας τό ζράτευμα εἰς τήν ξηράν, ἐδυνάμωσε τό ζτόμα
τοῦ λιμῶνος, καί ἐξάθη καί ἐκαρτεροῦσε νά γυρίσῃ ὁ Δόν ἰωδάνης · εἰς //
αὐτό τό ταξίδι ἐπιάσθη τό κάτεργον ὁποῦ ὀνομάζεται πρέζα⁴, τοῦ ὁποίου
ὁ καπετάνος ἦτον ἕνας υἱός ἐκείνου τοῦ περιφήμου κουρσάρη ὁποῦ ὀνο-
μάζουνταν παρπαρόσα⁵, καί τόν ἐπίασεν ἡ καπετάνια τῆς νάπολες, ὁποῦ
ὀνομάζετο λουπα⁶, εἰς τήν ὁποίαν ἦτον κυδερνῆτης ἐκεῖνο τό ἀζροπελέκι
τοῦ πολέμου. · ὁ πατέρας τῶν σουλδάδων, ἐκεῖνος ὁ πάντοτε νικῶν, καί οὐ-
δέποτε νικηθῆς ὁ καλοῖζικος καπετάνος Δόν Ἀλδάρο πατσδάν⁷, μαρ-
κῆτης τοῦ ἁγίου ζαυ//ροῦ, καί δέν θέλω νά σιωπήσω ἐκεῖνο ὁποῦ ἐσυνέδη
ὅταν ἐπῆρε αὐτό τό κάτεργον τήν πρέζαν · ὁ υἱός τοῦ παρπαρόσα ἦτον
τόσον σκληρός, καί τόσον ἐκακοκυβερνοῦσε τοὺς σκλάβους του ὁποῦ εὐ-
θύς ὁποῦ εἶδαν, ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔλαμναν τήν καπετάνια τήν λούπα, ὁποῦ
ἤθελε νά τοὺς πάρῃ, ὅτι εἶχε πέσει σχεδόν ἀπάνω τους ἄφησαν ὅλοι μᾶ
κοπανιά τά κουπιᾶ καί ἐπίασαν τόν καπετάνον τους ὁποῦ ἔξεκεν εἰς τήν
πρίμην τοῦ κατέργου φωνάζοντας νά // λάμνουν δυνατά, καί τραδώντας
τόν ἀπό τό ἕνα ὀτουράκι εἰς τό ἄλλο, καί ἀπό τήν πρίμην εἰς τήν πλόρην,
τόν ἐκτυποῦσαν τόσον δυνατά ὁποῦ κοντά εἰς τό κατάρτι εὐγῆκεν ἡ ψυχὴ
του καί ἐπῆγεν εἰς τόν Διάβολον · τοιαύτη ἡ ἀσπλαχνία ὁποῦ ἐμεταχειρί-
ζονταν εἰς αὐτούς καί τό μῖσος ὁποῦ εἶχαν ὅλοι εἰς αὐτόν. · ἐγυρίσαμεν
εἰς τήν κωνσταντινόπολιν καί τόν τρίτον χρόνον ὁποῦ ἐμαθητεύθηκε πῶς ὁ
σινιόρ Δόν ἰωδάνης εἶχε πάρῃ τό βασίλειον τῆς τούνεζης, καί ἐσκλά//βωσε
τόν μολλά ἀχμέτην⁸ · τόν πλέον ἀνδρειότερον ἀράπην ὁποῦ νά ἐφάνῃ εἰς
τόν Κόσμον, τόν ἐκακοφάνῃ κατὰ πολλά αὐτό τόν βασιλέα τῶν τουρκῶν,
καί μεταχειριζόμενος τήν φρονιάδα ὁποῦ ἔχουν ὅλοι τοῦ ὀσπητίου του
ἔκαμεν ἀγάπην μέ τοὺς βενετζιάνους, καί τόν δεύτερον χρόνον ἐπῆρε τήν

¹ La página suelta con la que empieza el manuscrito comienza con el relato del esclavo, corres-
ponde al capítulo 39 de la obra de Cervantes del que falta aproximadamente la mitad. – ²En
Cervantes (Edición de Francisco Rico): *Uchalí*, almirante de la escuadra turca. En Franciosini:
Ucciali. – ³En Cervantes: *Modón*. En Franciosini *Modone*. – ⁴La galera llamada *La Presa*. –
⁵Barbarroja. – ⁶Cervantes: *La Loba*. Franciosini: *La Lupa*. – ⁷Don Álvaro de Bazán, Marqués
de Santa Cruz. – ⁸Muley Hamet.

Φολέτα, καί τό φόρτε, τά οποῖα τά εἶχεν ἀφήσει ὁ σινιόρ Δόν Ἰοδάνης ἀτελείωτα, διότι δέν ἐπρόφθασε νά τά τελειώσῃ ὡς καθῶς ἔπρεπεν · ἐν ὅσῳ ἔγι/ναν ὅλα αὐτά ἐγὼ εἴμουν εἰς τό κουπί, δίχως νά ἔχω καμμίαν ἐλπίδα ἐλευθερίας, μήτε ἔλπιζα νά ξαναγορασθῶ, διότι εἶχα ἀποφασίσει νά μή ζεῖλλω εἰδῆσιν εἰς τόν πατέρα μου.

- 1v. εἰς κοντολογίαν ἐπάρθηκεν ἡ Φολέτα, καί τό φόρτε εἰς ταῖς ὁποῖαις χῶραις ἦτον ἐβδομηνταπέντε χιλιάδαις τοῦρκοι ἀρματωμένοι, καί ἀράπιδες καί ἄλλο ζράτευμα ἀπό ὅλην τήν ἀφρικὴν παραπάνω ἀπό πεντακόσιαις χιλιάδαις, καί εἶχαν μαζῇ τοὺς καί τόπια καί ἄλλα ὄργανα τοῦ πολέμου · ἀγκαλά καί αὐτό τό ζράτευμα μόνον μέ ταῖς πετριαῖς ἠμποροῦσε νά κρεμνήσῃ τήν //Φολέτα καί τό φόρτε, ἐπῆραν ὅμως πρῶτα τήν Φολέτα, τήν ὁποῖαν ἔως τότε τήν ἐκρατοῦσαν ἀνίκητον, καί δέν τήν ἐπῆραν ἀπό κἀνένα πταίσιμον ἐκείνων ὁποῦ τήν ἐδιαφεντεύαν, ὅτι ἔκαμαν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔπρεπε, καί ὁποῦ ἐδύνουνταν · μόνον ἡ δοκιμὴ ἔδειξε τήν εὐκολίαν ὁποῦ ἦτον εἰς τό νά κάμουν μετερίζια, διότι δύο πηθαμαῖς ἀπό κάτω εἰς τόν ἄμμον εὐρίσκουνταν τό νερόν, καί οἱ τοῦρκοι δέν ἠμποροῦσαν νά τό εὗρουν οὔτε // μέ δύο ὀργιαῖς · καί ἔτσι σκάφτωντας μέ τά σπαθία ἔκαμαν τόσον ὑψηλά τά μετερίζια ὁποῦ ὑπερέδθηκαν τά⁹ τεῖχη τῶν καστελίων, καί δέν ἠμποροῦσαν μέ κἀνέναν τρόπον νά διαφεντευθοῦν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦτον μέσα εἰς¹⁰ τό καστέλι · μερικὺς τοὺς ἐφάνη πῶς δέν ἔπρεπε νά σφαιλισθοῦν μέσα εἰς τήν Φολέτα, ἀλλά νά ὑπάγουν νά τοὺς ἀντικρύσουν εἰς τήν σκαλάν ἐκεῖ ὁποῦ ἦτον τό ζράτευμα, ἀπό τά καράδια καί ἐκεῖνοι ὁποῦ τό λέγουν αὐτό // συντυχαίνουσαν ἀπό μακρυά, καί δέν ἔχουν τήν προᾶξιν εἰς τοιαῦτα συμβεδηκότα, διότι εἰς τήν Φολέτα καί εἰς τό φόρτε μόλις ἦτον ὡς ἐπτὰ χιλιάδες σολδάτοι¹¹, καί πῶς ἠμποροῦσαν τόσοι ὀλιγοοῖ, ὅσοι ἀνδρεῖοι καί ἄν ἦτον νά εὗγουν εἰς τόν κάμπον ἀντίκρυ εἰς τόσαις χιλιάδες πληθος ὁποῦ ἦτον τῶν ἐχθρῶν · ἐπῆραν καί τό φόρτε ὅμως τόν τόπον ἐκυρίευσαν οἱ τοῦρκοι ἀπό μίαν μίαν πηθαμὴν, διότι οἱ σολδάτοι ὁποῦ τό ἐδιαφέντευαν ἐπολεμοῦσαν//σαν τόσον δυνατά, καί ἀνδρεία, ὁποῦ ὅσον νά παραδοθῇ τό κάστρον ἐσκώτωσαν παρὰν ἀπὸ πέντε χιλιάδες τοῦρκους · δέν ἐσκλάβωσαν κἀνέναν σουλδάτον ὑγιῇ ἀπὸ τριακοσίους ὅπου ἔμειναν ζωντανούς · σημεῖον φανερόν τῆς μεγάλης ἀνδρείας καί γενναιότητος ὁποῦ ἔδειξαν εἰς τό νά διαφεντευθοῦν · ἐπαρεδόθηκεν ἓνα καστελάκι ὁποῦ ἦτον ἐκεῖ σιμά, τό ὁποῖον ἦτον εἰς τήν ἐξουσίαν¹² τοῦ Δόν ἰωδάνη Ζανοκαίρα¹³ φγεντιλόμος.βα//λεντιανός, καί ἀνδρειωμένος σολδάτος · ἐσκλά-

⁹Tachadura (λ). – ¹⁰Tachadura (repetido εἰς). – ¹¹σολδάδοι/σολδάτου/σουλδάτοι. – ¹²Con mucha frecuencia es difícil diferenciar -ζ y -ξ. – ¹³Don Juan Zanoguera. Don Iovanni Zanochera.

βωσαν τόν Δόν πιέτρον τόν πρῶτον Καριέρα¹⁴ τόν γενεράλι της Φολέτας, ὁ ὁποῖος τόσον τό ἐπικράθη πῶς ἔχασε τό Κάστρον, ὁ-

ποῦ ἀπόθανεν ἀπό τήν πίκραν του, πηγαίνωντάς τον σκλάβον εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν¹⁵ · ἐσκλάβωσαν παρομοίως καί τόν Φγενεράλεν τοῦ φόρτε, ὁποῦ ὀνομάζετο Γάβριο Σερεβελόνι¹⁶ καθαλλιέρος μιλανέζος, καί ἄξιος σολδάτος · ἀπόθαναν εἰς αὐτά τά δύο κασέλια πολλοί ἄξιοι ἄνθρωποι τοῦς ὁποῖους δέν τοῦς ἐνθυμοῦμαι νά τοῦς εἰπῶ κατ' ὄνομα, καί ἀπό ἐκείνους ὁποῦ ἐσκλα//βώθηκαν, τόν ἕνα τόν ἔφερεν ἡ τύχη του εἰς τό κάτεργον ὁποῦ εὐρίσκουμουν ἐγώ, ὁ ὁποῖος ὀνομάζετο Δόν Πιέτρο¹⁷, καί ἦτον ἀπό ἕνα μέρος τῆς ἀνταλούζιας, αὐτός ἐξάθη παῖρακτάρης¹⁸ εἰς τό φόρτε, σολδάτος περιφημῆς, καί ἐσύνθετεν ἐξαιρέτους ξίχους, καί πριχοῦ νά κινήσωμεν ἀπ' ἐκεῖνον τόν τόπον, ἡγοῦν τόν λιμῶνα, ἔκαμεν αὐτός ὁ Καθαλλιέρης δύο ἐγκώμια, ὡσάν ἐπιτάφια τό ἕνα εἰς τόν Φολέτα, καί τό ἄλλο εἰς τό φόρτε, καί δέν ἤμπορῶ // νά τά σιωπήσω νά μήν τά εἰπῶ, διότι τά ἡξεύρω ἐκτίθους, καί πιεσῶ πῶς θέλετε τά νοστιμευθῇ. · εὐθύς ὁποῦ ὁ σκλάβος εἶπεν αὐτό τό ὄνομα τοῦ Δόν πιέτρο, ὁ Δόν φερνάνδος ἐγύρισε καί ἐκοίταξε πρὸς τοῦς συντροφούς του, καί ἐχαμογέλασαν καί οἱ τρεῖς τους, καί ὅταν ἠθέλησε νά ἀρχήσῃ ὁ σκλάβος νά εἰπῇ τά ἐγκώμια, ἕνας ἀπό ἐκείνους τόν εἶπε · πριχοῦ νά ἀρχήσῃς τά ἐγκώμια σέ παρακαλῶ εἰπέ με, τί ἀπογένικεν αὐτός ὁ πέτρος ὁποῦ εἶπες, ἐγώ δέν ἡ//ξεύρω ἄλλο ἀποκρίθῃ ὁ σκλάβος, παρὰ μετὰ δύο χρόνους ὁποῦ ἐξάθη εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, ἔφυγε μέ φορέματα ἀρθανίτικα¹⁹, μέ ἕναν ῥωμαῖον, καί ὕστερον ἀπό ἕναν χρόνον εἶδα ἐκεῖνον τόν ῥωμαῖον εἰς τήν πόλιν, ἀμή δέν ἠμπόρεσα νά τόν ἐρωτήσω διά τόν Πέτρον · αὐτός ὁ Δόν Πέτρος, ἀποκρίθῃ ὁ καθαλλιέρης, εἶναι ἀδελφός μου, καί τώρα εὐρίσκεται εἰς τήν χῶραν ὑγίης, καί πλούσιος, ὑπανδρευμένος με τρία παιδιά · ἄς // εἶναι δοξασμένον τό ὄνομα τοῦ θεοῦ, διά τήν χάριν ὁποῦ τόν ἔκαμεν, διότι δέν εὐρίσκεται. μεγαλύτερη χαρά εἰς τόν Κόσμον, ὡς καθὼς μέ φαίνεται, παρὰ νά ἀπολαύσῃ τινάς τήν χαμένην ἐλευθερίαν · μάλιστα ἡξεύρω καί τά ἐγκώμια εἶπεν ὁ καθαλλιέρης, ὁποῦ ἔκαμεν ὁ ἀδελφός μου, εἰπές τα λοιπόν ἡ ἀφεντιῶ σου εἶπεν ὁ σκλάβος.

2r.

¹⁴Don Pedro Puertocarrero. En Franciosini: Don Pietro Portocarrero. — ¹⁵Κωνσταντινούπολι / Κωνσταντινούπολι. — ¹⁶Gabrio Cerbellón. En Franciosini: Gabrio Serbelloni. — ¹⁷Don Pedro de Aguilar. Franciosini: Don Pietro d'Aghilar. — ¹⁸παῖρακτάρης En Cervantes: alférez. Franciosini: Alfíere. — ¹⁹Cervantes traje de arnaute. Franciosini: in habito d'Arnaute.

βος, ὅτι θέλεις τά ἡξεύρει καλλήτερα ἀπό ἐμένα. · ἅς εἶναι ἀποκρίθη ὁ καβαλλιέρης, καί ἄρχησε τῆς Φολέτας ὁποῦ ἔλε//γε τοιοῦτας λογαῖς.²⁰

2v.

Κεφάλαιον μ:^{ov}

Εἰς τό ὁποῖον Α'κολουθεῖ ἡ ἰσορία τοῦ σκλάβου,
καί τά ἐγκώμια²¹

Τοιούτας λογαῖς τό ἡξεύρω καί ἐγώ, ἀποκρίθη ὁ σκλάβος · τό ἄλλο τοῦ φόρτε εἶπεν ὁ καβαλλιέρης καί ἄρχηνᾶ τοιούτας λογαῖς²².....Ἐφάνηκαν εἰς ὅλους νόσιμα τά ἐγκώμια, ἐχάρηκε καί ὁ σκλάβος διά τά μαντάτα ὁποῦ ἔμαθε διά τόν σύντροφόν του, καί ἀκολουθώντας τήν ὁμιλίαν του εἶπεν, ἀφ' οὗ λοιπόν ἐπῆραν οἱ τούρκοι τήν Φολέτα, καί τό φόρτε ἐπρόσβαξαν // νά τά χαλάσουν, καί διά νά τό κάμουν ὀγλιγωρότερα, καί μέ ὀλιγώτερον κόπον, ἔκαμαν λουγούμια ἀπό τρεῖς μέρσις, καί τά ἔδωσαν φωτιά, καί ἔτζι τά ἐγκέμισαν²³ · εἰς κοντολογία ἡ θριαμβεύσασα, καί νικήσασα ἀρμάδα, ἐγύρισεν εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, καί μετά ὀλίγαις ἡμέραις ἐπέθανεν ὁ ἀφέντης μου ὁ χατζῆ ἀλλάς τοῦ ὁποίου τό παρανόμι ἦτον μουρτάλ²⁴ ὁποῦ θέλει νά εἰπῇ ἕνας ὁποῦ ἀρνεῖται τήν πίσιν του, καί πέρνει ἄλλην πίσιν, διό//τι αὐτός πρῶτα ἦτον σκλάβος εἰς τά κάτεργα τά βασιλικά, καί ὕστερον ἔγινε τοῦρκος καί ἔφθασε βασιλεύς τῆς ἀλιτζέρης, ἀπό τήν μεγάλην του ἀνδρεῖαν, καί μετά ταῦτα ὡς καθῶς εἶπα καπετάν πασᾶς · ὅμως ἦτον καλός ἄνος, καί ἦτον πολλά ἀγαπημένος μέ τούς σκλάβους του, καί εἶχεν ὡς τρεῖς χιλιάδες σκλάβους, τούς ὁποίους μετά τόν θάνατόν του, τούς ἐπῆραν τούς μισούς εἰς τήν βασιλείαν, καί τούς μισούς τούς ἐπῆραν μερικοί μουρτάτιδες, ὁποῦ εἶχεν // (ὅτι ἔτζι εἶχεν ἀφήσει εἰς τήν διαθήκην του) καί εἰς ἕναν ἀπό αὐτούς ἔτυχα καί ἐγώ, ὁ ὁποῖος ἦτον βενεζιάνος, προυῖαρης ἐνοῦ καραβίου, τόν ὁποῖον τόν ἐσκλάβωσεν ὁ χατζῆ ἀλλάς καί τόν ἀγάπησε περισσότερον ἀπό τά ἄλλα παλικάρια ὁποῦ εἶχεν · αὐτός ἦτον πολλά σκλη-

²⁰El capítulo μ' comienza en el original con el primer soneto del caballero. — ²¹La palabra Α'κολουθεῖ, con mayúscula, lleva el espíritu en la parte superior derecha como es frecuente, mientras que en la segunda línea encontramos Ἐφάνηκαν. — ²²El copista deja un pequeño espacio para los catorce versos del segundo soneto que canta el caballero. — ²³Sic. — ²⁴Nuestro copista resume la larga explicación del sobrenombre que en Cervantes y Franciosini se traduce: Uchalí Fartax que quiere decir en lengua turquesa «el renegado tiñoso». En Franciosini, che in lingua Turchesca significa «il rinnegato tignoso».

ρόκαρδος, καί ὀνομάζονταν σιαπέναγας²⁵ · ἀπόκτησε μεγάλη πλούτη καί
 ἔγινε Βασιλεύς τῆς ἀλιτζέρια, καί μαθαίνωντάς τό ἐγώ, τό ἐχάρηκα μέ τό
 νά εἶναι κοντά εἰς τήν ἰσπανίαν // ὅχι πῶς ἐσυλλογούμην νά γράψω εἰς κἀ-
 νέναν τήν δυστυχίαν μου ὅπου μέ ἐσυνέβη, ἀλλά διά νά εἰδῶ ἴσως καί μέ
 ἤθελε βοηθήσῃ ἡ τύχη μου εἰς τήν ἰσπανίαν νά φύγω, διότι εἰς τήν Κων-
 σταντινούπολιν ἐδοκίμασα πολλάς φοραῖς νά φύγω καί δέν με ἐδόλεσε, **3r.**
 διότι εἶμουν σφαλισμένος εἰς μίαν φυλακήν, ὅπου τήν ὀνομάζουν οἱ τοῦρ-
 κοι πάνιο, εἰς τό ὁποῖον φυλακώνουν τούς σκλάβους, τόσον τῆς βασιλείας
 ὅσον καί ἄλλων μεγαλοσιάνων²⁶ μάλιστα ἐκείνους ὅπου ἔχουν ἐλπίδα νά
 ἐξαγορασθοῦν · ἕνας ἀπό ἐκείνους εἶμουν καί ἐγώ, διότι ὅταν τό // ἔμα-
 θαν πῶς εἶμουν καπετάνος, ἀγκαλά καί ἐγώ τό ἀγνήθηκα, καί ἔλεγα πῶς
 εἶμουν σύντροφος, καί ὅχι καπετάνος, ὅμως δέν μέ ὀφείλησε τελείως, μέ
 ἔδωκαν εἰς τόν ἀριθμόν τῶν ἄλλων καβαλλιέρων, καί ἐκείνων ὅπου ἔχουν
 ἐλπίδα νά ἐξαγορασθοῦν · μᾶς ἐπῆγεν εἰς τήν ἀλιτζέρην, καί μᾶς ἔδωκε
 ἀπό μίαν ἀλυσίδα, ὅχι διά νά μᾶς φυλάγουν ἀλλά διά σημεῖον ἐξαγορᾶς,
 καί μέ αὐτόν τόν τρόπον ἐπερνοῦσα τήν ζωήν μου εἰς ἕνα πάνιο μέ ἄλ-
 λους πολ//λούς καβαλλιέρους, καί εὐγενεῖς ὅπου τούς εἶχαν διαλέξῃ διά
 νά ἐξαγορασθοῦν, καί ἡ πίκρα ἡ μεγαλύτερη ὅπου εἶχαμεν ἦτον, μέ τό
 νά ἐδλέπαμεν καθημερούσιον, ταῖς μεγάλαις σκληρότηταις ὅπου ἔκαμνεν
 ὁ ἀυφέντης²⁷ μας εἰς τούς σκλάβους του τούς χριζιανούς, διότι δέν ἦτον
 ἡμέρα ὅπου νά μήν κρεμάσῃ κἀνένα, ἢ νά παλουκώσῃ, ἢ νά κόψῃ καί
 μήτην, καί αὐτία κἀνενοῦ · σιμά εἰς τόν τεῖχον τῆς φυλακῆς μας ἦτον ἕνα
 σπῆτι ἐνοῦ πλουσίου ἀ//ράπι, τοῦ ὁποιοῦ²⁸ τά παράθυρα ἐκοίταζαν εἰς τήν
 αὐλήν τοῦ πάνιου μας · ζέκωντας ἐγώ λοιπόν μίαν ἡμέραν μέ ἄλλους τρεῖς
 συντρόφους μου εἰς τήν αὐλήν, ἐδοκιμάζαμεν νά πηδήζωμεν μέ ταῖς ἀλυσί-
 δαις διά νά περάξῃ ὁ καιρός ὄντας μοναχοί διότι ὅλοι οἱ σκλάβοι οἱ ἄλλοι,
 εἶχαν ὑπάγῃ νά δουλεύσουν · ἐσήκωσα καί κατά τύχην τά μάτια μου, καί
 εἶδα εἰς ἐκεῖνα τά παράθυρα μίαν βέργαν, καί εἰς τήν ἄκρην τῆς δεμέ//νον
 ἕνα μανδῆλι, καί τήν ἐκουνουῖσαν τήν βέργαν, κάμνωντας σημεῖον νά ὑπά-
 γωμεν νά τήν πάρωμεν · τό ἐπεριεργάσθηκα αὐτό καί οἱ ἄλλοι, καί ἕνας
 ἀπό ἐκείνους ἐπῆγε καί ἐσάθη ἀπό κάτω εἰς τόν τόπον ὅπου ἦτον ἡ βέργα
 διά νά ἰδῇ ἂν ἔρριχναν τήν βέργαν, ἀμή εὐθύς ὅπου ἐπῆγεν, ἐσήκωσαν
 τήν βέργαν, κάμνωντας σημεῖον, πῶς δέν ἤθελαν νά τήν δώσουν ἐκείνον ·
 ἐγύρισεν ἐκεῖνος ὀπίσω, καί πάλιν ἐξανακρέ-
 μασαν τήν βέργαν κάτω, καί ἔκαμναν τά ἴδια σημεῖα τά πρῶτα · ἐπῆγεν **3v.**

²⁵Cervantes Azán Aga. Franciosini Azanaga. — ²⁶Nuestro copista no entiende el término original.
 Cervantes: «y de otros particulares», Franciosini «d'altri particolari». — ²⁷Sic. — ²⁸Sic.

Ένας άλλος από τους συντρόφους μου, καί έσυνέβη καί εις αυτόν τά ίδια ώσάν καί εις τόν πρώτον, όμοίως καί εις τόν τρίτον · βλέπωντας έγώ αυτό, έσυνώθηκα καί έπῃγα, καί εὐθύς όποῦ έφθασα, έρρίξαν τήν βέργαν κάτω μέσα εις τό πάνιον, καί πέρνωντας έγώ τό μανδῆλι ηῦρα έναν κόμπον, // καί λύωντάς τόν ηῦρα μέσα δέκα ζιάνα²⁹, όποῦ εἶναι μία μονέδα από έλαμνό μάλαμα, όποῦ τά έχουν οἱ άράπιδες, τά όποια περνοῦν δέκα τιμίνια · τήν χαράν όποῦ έλαβα πέρνωντας τά άσπρα, δέν κάμει χρεια νά σās τήν εἰπῶ, διότι ἦτον τόση μεγάλη ἡ χαρά, ώσάν καί ό θαυμασμός, συλλογιζόμενος από ποῦ νά μέ ἦλθεν εκείνο τό καλόν · έπῃρα περιχαρῶς τά άσπρα μου, έτζάκισα τήν βέργαν, έγύρισα εις τόν τόπον μου καί έκοίταξα εις τό //παραθυρι, καί εἶδα όποῦ εὐγαινεν έν άσπρο χέρι, όποῦ τό άνοιγε, καί τό άσφαλοῦσε παρευθύς · βλέπωντας αυτό έσυλλογισθήκαμεν πῶς κἀμμία φυναῖκα άπ' εκείνο τό σπῆτι θέλει μās έκαμεν αυτό τό καλόν, καί εκάμαμεν ώς σημεία τῆς ευχαριςείας κλίνοντας τά κεφαλιά μας, καί ζαυρώνοντας τά χερίά μας εις τά ζήθη μας · καί μετ' όλίγον εὐγαλαν από τό ίδιον παράθυρον έναν μικρόν ζαυρόν από ξύλον, καί παρευθύς τόν έτράδη//σαν μέσα · από αυτό τό τό σημείον έβαιδαιωθήκαμεν πῶς εις εκείνο τό σπῆτι θέλει νά ἦτον κἀμμία σκλάβα χριζιανή, όποῦ μās έκαμε εκείνην τήν καλοσύνην, καί έλεημοσύνην, όμως ἡ άσπράδα τοῦ χερίου όποῦ εἶδαμεν, καί τά βραχόλια, μās έκαμαν, καί άμφιδάλαμεν άγκαλά καί έσυλλογούμεσθαι, πῶς θέλει νά ἦτον κἀμμία τούρκησα, γυρισμένη από χριζιαναῖς, μέ ταῖς όποῖαις συνηθίζουν καί ύπανδρεύονται οἱ // άφεντάδες τους, καί ταῖς τιμοῦν περισσότερον, παρὰ ταῖς γυναῖκες τοῦ γένους των · πολλά έσυλλογούμεσθαι όμως εἴμασθαι μακριά από τήν αλήθειαν, καί έτζί από τότε καί έμπρός έπερνούσαμεν τόν καιρόν μας εις τό νά κοιτάζωμεν εις εκείνο τό παράθυρον όποῦ εἶδαμεν τήν βέργαν, όμως έπέρασαν ώς δεκαπέντε ἡμέραις καί δέν εἶδαμεν οὔτε τήν βέργαν, οὔτε τό χέρι, οὔτε άλλο σημείον · καί άγκαλά καί εις εκείναις ταῖς ἡμέραις εκάμα-

- 4r.** μεν μεγάλην έπιμέλειαν διά νά μάθωμεν ποῖος εκατοικοῦσεν εις εκείνο τό σπῆτι, καί έν ἦτον κἀμμία χριζιανή γυρισμένη, μέ όλον τοῦτο δέν εὐραμεν κἀνέναν νά μās εἰπῇ άλλο, παρὰ πῶς εκεί εκάθουνταν ένας άράπης πλούσιος · άμή όταν τό έσυλλογούμεσθαι πῶς άπ' εκείνο τό παράθυρον δέν θέλουν πέσει άλλα ζιάνα, εἶδαμεν // άξαφνα καί έφάνη ἡ βέργα, καί εις τήν άκρην άλλο ένα μανδῆλι δεμένον, μέ έναν κόμπον μεγαλύτερον, καί ἦτον εις καιρόν όποῦ εις τό πάνιον δέν ἦτον τινάς, ώσάν καί τήν έπερασμένην φοράν · εκάμαμεν τήν συνηθισμένην δοκιμήν, έπῃγαν εκείνοι πρώτον

²⁹En Cervantes, «cianís», moneda de oro bajo que usan los moros. Franciosi Ziani.

ἀπό ἐμένα καθ' ἓνας τους, ἀμή εἰς κἀνένα δέν ἔπεσεν ἡ βέργα, παρὰ πάλιν εἰς ἐμέ, διότι εὐθύς ὅπου ἐπῆγα ἔρριξαν τήν βέργαν, καί λύωντας τόν κόμπον τοῦ // μανδιλίου εὔρα σαράντα σκοῦδα μαλαγματένια ἰσπανιόλικά, καί ἓνα γράμμα μέ γραψιμον ἀραδικόν, καί εἰς τήν ἀρχήν τοῦ γραμματος ἦτον ἓνας μεγάλος ζαυρός τόν ἐφίλησα, καί ἐπῆρα τά σκοῦδα, ἐγύρισα πάλιν εἰς τόν τόπον μου, κάμνωντας ὅλοι μας ταῖς συνηθισμέναις τζερεμόνιαις, καί ἐξανεύγαλε τό χέρι, ἐγώ ἔκαμα σημεῖον πῶς θέλω διαδάσει τό γράμμα, καί παρευθὺς ἐσφάλισε τό παραθυρί · ἐθανυμά//σαμεν ὅλοι μας καί ἐχαρίκαμεν διά ἐκεῖνο τό συμβεδηκός, καί μέ τό νά μήν ἤξευρε κἀνέναν ἀπό ἡμᾶς τήν ἀραδικήν γλῶσσαν, ἦτον μεγάλη ἐπιθυμία ὅπου εἴχαμεν νά μάθωμεν τί ἔγραφε μέσα εἰς ἐκεῖνο τό γράμμα, καί μάλις ἡ δυσκολία ὅπου ἦτον εἰς τό νά εὔρωμεν ποῖος νά τό διαδάσῃ · ἀποφάσισα τέλος πάντων νά τό ξεμυσηρευθῶ εἰς ἓναν χρισιανογυρισμένον τοῦρκον ὅπου ἦτον μεγάλος μας φίλος, καί ἐπέρασαν πράγματα εἰς τό ἀναμεταξύ μας, ὅπου ἦτον χρεώσης νά κρατῇ μουσικόν, ὅ, τι τόν ἐπρόσβαζα, διότι συνηθίζουν μερικοί ἀπό αὐτούς τοὺς γυρισμένους, ὅταν ἔχουν γνώμην νά γυρίσουν εἰς τόν τόπον τους, πέρνουν ὑπόγραμμα ἀπό τοὺς σκλάβους εἰς τά ὁποῖα μαρτυροῦν · καί αὐτός ὁ γυρισμένος ἦτον καλός ἄνθρωπος καί πῶς πάντοτε ἔκαμνε καλοσύναις εἰς τοὺς χριστιανούς, καί πῶς εἶχε σκοπὸν νά φύγῃ ὅταν εὔρῃ καιρὸν ἀρμό-

διον, τό ὁποῖον ὑπόγραμμα τό εἶχεν καί αὐτός ὁ φίλος μου, ὅπου εἶπα, ὅπου ἀνίσως καί οἱ ἀράπιδες τόν ἤθελαν εὔρη ἀπάνω του τόν ἔκαιγαν ζοντανόν · αὐτός ἤξευρε πολλά καλὰ ἀραδικά, ὅχι μόνον νά διαδάσῃ καί νά συντύχῃ, ἀλλά καί νά γράψῃ · ἀμή πριχοῦ νά τόν εἰπῶ τήν ὑπόθεσιν τόν εἶπα νά μέ διαδάσῃ ἐκεῖνο τό γράμμα ὅπου κατὰ³⁰ τύχην τό εἶχα εὔρη εἰς // μίαν τρυπάν τοῦ ὁδοῦ μου, τό ἄνοιξε καί ἐξάθη καί τό ἐκοίταξεν ὀλίγον, καί τό ἐδιάδασε μουρμουρίζωντας · τόν ἐρώτησα ἂν τό ἐκατάλαβε, καί μέ εἶπε πῶς τό καταλαμβάνει, καί πῶς ἂν ἤθελα νά μέ τό ἐξηγήσῃ λέξιν πρὸς λέξιν νά τόν δώσω χαρτί, καί καλαμάρι νά τό γράψῃ, τόν ἔδωσα παρευθὺς ὅ, τι ἐγύρευε, καί τό ἀντίγραφε μεταγλωττίζωντάς τό, καί ὅταν τό ἐτελείωσεν εἶπεν, αὐτά ὅπου εἶναι ἐδώ γραμμένα τά ὅσα περιέχει τό γράμμα τό ἀραδικόν //νά σημειώσετε μόνον πῶς ὅπου λέγει λέλα μαριέν δηλώνει τήν παρθένον μαρίαν, τήν κυρίαν μας, ἦτοι τήν παναγίαν · ἐδιabάσαμεν τό γράμμα καί ἔλεγε τοιοῦτας λογάς,³¹ ὅταν ἐγώ εἴμουν μικρόν

4v.

³⁰κ'τύχην. — ³¹Empieza aquí la carta sin que haya un punto y aparte ni deje espacio, ni un gráfico como el que encontramos cuando termina la carta, tal como hace posteriormente antes de comenzar la contestación. Franciosini hace punto y aparte.

κορίτζι ὁ πατέρας μου εἶχε μίαν σκλάβαν ὅπου μέ ἔμαθεν εἰς τήν γλῶσσαν μου τόν χαιρετισμόν τόν χριζιανικόν, καί με εἶπε πολλά λόγια διά τήν λέλα μαριέν · ἡ χριζιανή ἐπέθανεν καί ἐγώ ἤξεύρω πῶς ἐκείνη δέν ἐπῆγεν εἰς τήν φω//τείαν ἀμή εἰς τόν θεόν διότι τήν εἶδα ὕσερον δύο φοραῖς, καί με εἶπε νά ὑπάγω εἰς τήν χριζιανοσύνην νά εἰδῶ τήν λέλα μαριέν, ὅτι μέ ἀγαποῦσε κατὰ πολλά · ἐγώ δέν ἤξεύρω μέ τί τρόπον νά ὑπάγω · ἐγώ εἶδα ἀπό αὐτό τό παραθυρί πολλούς χριζιανούς, καί κἀνένας δέν μέ ἐφάνη νά εἶναι εὐγενής παρὰ ἐσύ · ἐγώ εἶμαι ὠραιωτάτη καί κορασίδα παρθένος, καί ἔχω πολλά ἄσπρα νά πάρω μαζί μου, κοίταζε ἐσύ ἄν ἡμπορεῖς νά // εὗρης τρόπον νά ὑπάγωμεν εἰς τήν χριζιανοσύνην, καί ἐκεῖ θέλω σέ πάρεϊ διά ἄνδραν³² μου ἄν θελήσης, καί ἄν δέν θελήσης δέν μέ κόφτει³³, ὅτι ἡ λέλα μαριέν θέλει μέ τόν εὗρη · ἐγώ σέ τό ἔγραψα αὐτό, καί κοίταζε καλά εἰς ποῖον τό δίδεις νά τό διαβάσῃ, μήν ἐμπιστευθῇς κἀνέναν ἀράπην, ὅτι ὅλοι εἶναι προδότες · αὐτό μέ δίδει μεγάλην πίκραν // ὅτι ἄν τό μάθῃ ὁ πατέρας μου μέ βάνει εὐθύς εἰς ἓνα πηγάδι, καί μέ σκεπάζει με πέτραις

5r. ἐγώ βάνω ἓνα ῥάμμα εἰς τήν βέργαν καί δέσε τήν ἀπόκρισιν, καί ἄν δέν ἔχῃς ποῖος νά σέ γράψῃ εἰς αὐτήν τήν γλῶσσαν, εἶπε με το μέ σημεία, ὅτι ἡ λέλα μαριέν θέλει μέ κάμη νά τό καταλάβω αὐτή, καί ὁ θεός νά εἶναι βο-
ήθειά σου · καί αὐτόν τόν ζαυρόν ὅπου βλέπεις τόν φιλῶ πολλαῖς φοραῖς ὅτι ἔτζι μέ ἐπρόσβαζεν ἡ σκλάβά³⁴.

// Συλλογισθῆτε σινιόροι ἄν εἶχαμεν δίκαιον νά χαροῦμεν καί νά θαυμάσωμεν ἀκούοντας τοιαῦτα λόγια, μάλισα ἦτον τόση μεγάλη χαρά ὅπου τό ἔνοιωσεν ὁ χριζιανογυρισμένος τοῦρκος, πῶς ἐκείνο τό γράμμα δέν τό εὗραμεν κατὰ τύχην, ἀμή ἐπὶ τούτου θέλει τό ἔγραψε τινάς. · καί μᾶς ἐπαράκαλεσε νά τοῦ τό ξεμυσερευθοῦμεν καί νά τοῦ τό εἰποῦμεν, καί αὐτός ἠθέλε βάλλῃ τήν ζωήν του διά τήν ἐλευθερίαν μας · καί λέγοντας αὐτό // εὗγαλεν ἓναν ζαυρόν προύντζινον ἀπό τόν κόλπον του, καί χύνοντας περισσά δάκρυα ὥμωσε τόν θεόν ὅπου ἐπαράσινεν ἐκεῖνος ὁ ζαυρός (εἰς τόν ὅποιον αὐτός ἐπίζευνεν ἀγκαλά καί νά ἦτον ἀμαρτωλός) πῶς θέλει εἶναι ἐμπιστευμένος, καί θέλει κρατεῖ μυστικόν ἐκείνο ὅπου τοῦ ἠθέλαμεν εἰπῆ, διότι τόν ἐφαίνονταν, καί σχεδόν ἐπρογνώριζε πῶς διά μέσον ἐκείνης ὅπου εἶχε γράψῃ τό γράμμα αὐτός καί ἡμεῖς ὅλοι ἠθέλαμεν λάβῃ τήν ἐλευθερίαν // μας, καί ἐκείνο ὅπου ἐπιθυμούσαμεν ὅπου ἦτον νά ἐμποῦμεν εἰς ταῖς ἀγίαις ἀγκάλας τῆς ἀγίας ἐκκλησίας τῆς μητρὸς του, ἀπό τήν

³² Sic — ³³ En Cervantes, «no se me dará nada», Franciosini «non m'importerá niente». —

³⁴ Termina a media línea con el gráfico que utiliza en final de capítulo o en comienzo o final de narración como en este caso. El resto de la línea vacía. También Franciosini.

ὁποῖαν εἶχε χορήσει ἀπὸ τὴν ἀμάθειάν του καὶ ἀπὸ τὸ βάρος τῶν πολλῶν τοῦ ἀμαρτιῶν · ὁ γυρισμένος τὰ εἶπεν αὐτὰ μέ δάκρυα καὶ μέ σημεία μετανοίας ὁποῦ ἐσυμφωνήσαμεν ὅλοι μας νὰ τὸν εἰποῦμεν τὴν ἀλήθειαν τῆς ὑποθέσεως, καὶ ἔτσι τὸν ἐξεμυσηρευθήκαμεν ὅλα τὰ πάντα · τὸν ἐδείξαμεν τὸ παράθυρον ἀπὸ // τὸ ὁποῖον ἐφαίνονταν ἡ βέργα, καὶ αὐτὸς ἐσημάδευσε τὸ σπῆτι καὶ εἶπε πῶς θέλει κάμη μεγάλην ἐπιμέλειαν νὰ μάθῃ ποῖος ἐκάθητον εἰς ἐκεῖνο τὸ σπῆτι · ἐσυλλογησθήκαμεν πῶς ἤθελε εἰσθαι βέβαιον νὰ ἀποκριθῶμεν εἰς τὸ γράμμα τῆς ἀράπισσας, μάλισα ἔχοντας ἐκεῖνον ὁποῦ ἔγραφεν ἀραδικὰ · αὐτὸς παρρυθὺς ἔγραψεν ὅτι³⁵ τὸν ὑπαγόρασαν τὰ ὁποῖα εἶναι αὐτὰ ὁποῦ θέλω εἰπῆ τώρα³⁶

Ὁ ἀληθινὸς θεὸς νὰ σέ διαφυλάττῃ σινιόρα μου, καὶ ἐκείνη ἡ παναγία μαριέν ὁποῦ εἶναι ἡ ἀληθινὴ μητέρα τοῦ θεοῦ, καὶ ἐκείνη ὁποῦ σέ ἔνευσεν εἰς τὴν καρδίαν σου νὰ ὑπάγῃς ἐσύ εἰς τὸν τόπον τῶν χριστιανῶν, διότι σέ ἀγαπᾷ · παρακάλεσέ την ἐσύ νὰ εὐαρεστηθῇ καὶ νὰ σέ μάθῃ τὸν τρόπον νὰ βάλλομεν εἰς πρᾶξιν ἐκεῖνο ὁποῦ προσάζει, ὅτι εἶναι τόσον καλὴ ὁποῦ θέλλει τὸ κάμη δίχως ἀμφιβολίαν · ἐγὼ ὁμοῦ καὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ σέ ὑποσχόμασθην πῶς θέλομεν κάμη ὅσον εἶναι τῆς δυνάμεώς μας, καὶ θέλομεν ἡμπορέσει ἂν καὶ νὰ ἐχάνωμεν τὴν ζωὴν μας · μὴ λείπῃς νὰ μᾶς γράφῃς καὶ νὰ μᾶς δίδῃς εἰδήσιν³⁷ διὰ ἐκεῖνο ὁποῦ ἀποφασίζεις νὰ κάμῃς ὅτι ἐγὼ θέλω σέ δώσει πάντοτε ἀπόκρισιν, ὅτι³⁸ ὁ θεὸς μᾶς ἔδωσε ἕναν σκλάβον ὁποῦ συντυχαίνει, καὶ γράφει ἀραδικὰ τόσον καλά ὥς καθὼς θέλεις τὸν // καταλάβῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ γράμμα, ὥς ὁποῦ ἡμπορεῖς νὰ μᾶς μαινῇς ὅτι σέ ἀρέσει, καὶ ὅσον μὲν διὰ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγεις πῶς ἂν πηγαίνῃς εἰς τὴν χριστιανιστίνην νὰ μέ πάρῃς διὰ ἄνδρα σου, ἐγὼ σέ δίδω παρόλα ὥς καλὸς καὶ πιστὸς χριστιανός, καὶ ἡξεύρεις πῶς οἱ χριστιανοὶ ζέκουνται στον λόγον τους, καλλήτερα ἀπὸ τοὺς ἀράπιδες · ὁ θεὸς καὶ μαριέν ἡ μήτηρ του νὰ σέ διαφυλάττῃ σινιόρα μου · ἀφ' οὗ ἔγραψε καὶ ἐδοῦλλωσε αὐτὸ τὸ γράμμα ἐκαρ/τέρησε δύω ἡμέραις ἕως ὁποῦ ἔμεινε μοναξιῶ³⁹ καὶ ἐπῆγα εἰς τὸν συνηθισμένον τόπον νὰ ἰδῶ ἂν ἐφάνονταν ἡ βέργα, ἡ ὁποῖα δέν ἄργησε πολὺ ἕως ὁποῦ ἐφάνη, εὐθὺς ὁποῦ τό⁴⁰ τὴν εἶδα, ἀγκαλὰ καὶ δέν ἡξευρα ποῖος τὸ ἔβαλε μέ ὅλον τοῦτο ἔδειξα τὸ γράμμα σχεδόν ὥσάν νὰ ἔλεγα νὰ κρεμάσῃ τὴν βέργαν, καὶ εὐθὺς εἶδα ὁποῦ τὴν ἐκρέμασαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔδεσα τὸ γράμμα, καὶ μετ' ὀλίγον ἄξαφνα τὸ ἄξρο μας μέ τὸ ἄσπρον πιράκι τῆς // εἰρήνης, τὸ ἐπῆρα καὶ ἔλυσα τὸν κόμπον καὶ εὔρα κάθε λογῆς μονέδα ἀσιμένια καὶ παράδες ἀπὸ πενήντα σκοῦδα μαλαγματένια, τὰ ὁποῖα ἐδεί-

5v.

³⁵Sic. — ³⁶Gráfico acostumbrado y media línea libre. — ³⁷Tachadura (repetido διὰ). — ³⁸Sic —

³⁹Tachadura. (εἰς). — ⁴⁰Sic.

πλωσα πενήντα φλουριά της χαρᾶς μας καί μᾶς ἐδεβαίωσαν τήν ἐλπίδα της ἐλευθερίας · ἐκείνην τήν βραδιάν ἐγύρισεν ὁ χρισιανός γυρισμένος καί εἶπεν πῶς ἔμαθεν ὅ τι εἶναι ἐκεῖνο τό σπῆτι ὁποῦ ἐκατοικοῦσεν ἐκεῖνος ἴδιος ἀράπης ὁποῦ μᾶς εἶχεν εἰπῇ πῶς ὀνομάζονταν Ἀγγμοράτο⁴¹ ἕνας πλουσιώτατος ἀράπης, ὁ ὁποῖος εἶχε μίαν θυγατέρα, ὁποῦ ἦτον κληρονόμος ὅλον του τῶν ὑπαρχόντων, καί πῶς ἐκηρύττονταν ἡ φήμη της ὅτι νά μήν εἶναι οὔτε νά εὐρίσκεται κορασίδα εὐμορφότερη εἰς ὅλην τήν Ἀφρικήν, καί πῶς τήν ἐγύρουν πολλοί πασάδες νά τήν πάρουν διά γυναικα, καί αὐτή ποτέ δέν ἠθέλησε νά ὑπανδρευθῇ, καί πῶς ὁ ῥηθεῖς ἀγγμοράτο, εἶχε μίαν σκλά//βαν χρισιανήν, [ὁποῦ]⁴² εἶχεν ἀποθάνῃ, τά ὁποῖα ὅλα ἐτέργιζαν μέ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔγραφεν εἰς τό γράμμα · εὐθύς ἐσυμβουλευθήκαμεν⁴³ μέ τόν χρισιανόν γυρισμένον τιμόδον⁴⁴ νά πιάσωμεν διά νά εὐγάλωμεν ἀπό τό σπῆτι τήν ἀράβησα, καί νά ὑπάγωμεν, ὅλοι εἰς τήν χρισιανοσύνην · ἡ ἀπόφασις ὁποῦ τότε ἔκαμεν ἦτον νά ἀπαντήσωμεν νά μᾶς δώσῃ δεύτερην εἶδῃσιν ἡ Ζωραΐδα διότι ἐβλέπαμεν πῶς αὐτή μόνη ἠμπούρεσε νά εὔρῃ τρόπον εἰς ὅλαις // ταῖς δυσκολίαις, καί⁴⁵ κάμνοντας αὐτήν τήν ἀπόφασιν ὁ χρισιανογυρισμένος εἶπεν, νά μήν πικραίνομάσθην⁴⁶ ὅτι αὐτός ἡ χάνει τήν ζωήν του, ἡ μᾶς δίδει τήν ἐλευθερίαν · τέσσερες ἡμέρες ἐκαρτερήσαμεν ἕως νά ξαναιδῶμεν τήν βέργαν, διότι τό πάνιον ἦτον γεμάτον ἀνοῦς, καί δέν ἠμπορούσαμεν νά ὑπάγωμεν εἰς τήν αὐλήν τοῦ πάνιου · καί μετά τέσσερες ἡμέρας ἐπήγαμεν εἰς τόν συνηθισμένον τόπον, καί ἐφάνη πάλιν ἡ βέργα//μέ τό μανδῆλι, καί ῥίχνωντάς την κάτω, ἔλυσαν τό μανδῆλι καί εὔρα μέσα ἕνα γράμμα μέ ἑκατόν σκουδα μαλαγματένια, δίχως κάμμιαν ἄλλην μονέδα ἦτον παρῶν καί ὁ χρισιανογυρισμένος εἰς τόν ὁποῖον ἐδώσαμεν τό γράμμα νά τό διαβάσῃ · ἀφ' οὗ ἐπαραμερήσαμεν εἰς τόν ὁδῶ μας καί εἶπε πῶς ἔλεγε τοιούτας λογᾶς.

Ἐγὼ δέν ἠξεύρω σινιόρε μου τήν ζράταν ὁποῦ ἠμποροῦμεν νά κρατήσωμεν διά νά // ὑπάγωμεν πρὸς τήν ἰσπανίαν, μά τήν λέλαν μαρίεν δέν μέ τό εἶπεν, ἀγκαλά καί τῆς τό ἐρώτησα μόνον ἠμποροῦμεν νά κάμωμεν αὐτό · ἐγὼ θέλω σᾶς δώσει ἀπό αὐτό τό παράθυρον μίαν μεγάλην ποσότητα ἀσπρῶν, καί ἐσεῖς ἐξαγορασθῆτε μέ αὐτά, καί ἕνας ἀπό τούς συντρόφους σου ἅς ὑπάγῃ εἰς τήν χρισιανοσύνην, καί ἅς ἀγοράσῃ ἕνα καράδι καί ἅς γυρίσῃ νά πάρῃ τούς ἄλλους καί ἐμένα θέλετε μέ εὔρη εἰς τό περιδῶλι τοῦ πατρός μου ὁποῦ εἶναι κοντά εἰς τήν θάλασσαν, εἰς τό ὁποῖον περιδῶλι, θέλω καθήσῃ ἐγὼ μέ τόν πατέρα μου ὅλον τό καλοκαῖρι

⁴¹ Agimorato (Franciosini: Aghimoratto). – ⁴² Añadido en el interlineado. – ⁴³ Error en el acento. – ⁴⁴ Sic. – ⁴⁵ Tachadura (μένωντας). – ⁴⁶ Sic.

ἀπ' ἐκεῖ ἠμπορεῖτε νά μέ εὐγάλετε τήν νύκτα δίχως κἀνέναν φόβον, καί νά μέ πάτε εἰς τό καρᾶδι, καί κοιτάζετε καλά ὅτι ἐσένα θέλω νά πάρω διά ἄνδρα μου, καί ἄν γυρίσης ἀπό τοὺς λόγους σου ἐγὼ θέλω παρακαλέσει τήν λάλαν μαριέν νά σέ παιδεύῃ. ἄν δέν ἐμπιστεύουσε κἀνέναν νά ὑπάγῃ νά ἀγοράσῃ τό καρᾶδι, ὕπαγε ἐσύ, ὅτι ἐγὼ ἤξεύρω πῶς ἐσύ θέλεις γυρίσει ὀγλιγωρότερα ἀπὸ ἄλλον, ὅτι σέ γνωρίζω πῶς εἶσαι καθαλλιέρης καί χριστιανός · πάσχῃ//σε νά μάθῃς τό περιῶδι, καί ὅταν εἶναι μοναξιά τό πάντιο ἔλα νά σέ δώσω μίαν μεγάλην ποσότητα ἄσπρων · ὁ θεός νά σέ διαφυλάτῃ σινιόρε μου⁴⁷.

Αὐτὰ ἐπεριεῖχε τὸ δεῦτερον γράμμα, τὰ ὁποῖα βλέπωντάς τα ἐγυρεύαμεν ὁ καθ' ἕνας νὰ ἐξαγορασθῇ, καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ ἀγοράσῃ τὸ καράδι μέ μεγάλην ἐπιμέλειαν. ἂμῃ εἰς ὅλα μᾶς ἐναντιώθη ὁ χριζιανογυρισμένος, λέγωντας πῶς δέν ἤθελε στέρξῃ μέ κἀνέ//ναν τρόπο νὰ ἐξαγορασθῇ ἕνας μοναχός, ἂν δέν ἐλευθερωθοῦν ὅλοι μαζῇ, διότι ἡ δοκιμὴ τὸν ἔδειξε πόσον δύσκολα οἱ ἐλευθερωμένοι ἐσέκουνταν εἰς τὸν λόγον τοὺς ὁποῦ ἔδιδαν ὄντας σκλάβοι. ὅτι πολλαῖς φοραῖς ἐμεταχειρίσθησαν ἐκεῖνο τὸ μέσον μερικοὶ σκλάβοι, καὶ ἐξαγόρασαν ἕναν, καὶ τὸν ἔδωσαν ἄσπρα διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ ἀγοράσῃ καράδι, καὶ νὰ γυρίσῃ νὰ πάρῃ καὶ τοὺς ἄλλους, ὁποῦ τὸν εἶχαν ἐξαγοράσει, καὶ //πῶς ποτέ δέν ἐγύρισαν ἔἴπε τέλος πάντων, ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ ἔπρεπε καὶ ἦτον δυνατόν νὰ κάμουν ἦτον πῶς τὰ ἄσπρα ὁποῦ ἦτον νὰ δοθοῦν⁴⁸ διὰ νὰ ἐξαγορασθῇ ἕνας χριζιανός, νὰ τὰ δώσουν εἰς τὰ χέρια αὐτουνοῦ, νὰ ἀγοράσῃ ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀλιτζέρεν ἕνα καραβάκι, καὶ νὰ καμωθῇ πῶς θέλει νὰ γίνῃ πραγματευτής, καὶ πῶς ὄντας αὐτός οἰκοκύρης τοῦ καραδίου, ἤθελεν εὖρῃ εὐκόλα τὸν τρόπον νὰ τοὺς εὐγάλῃ ἀπὸ //τὸ πᾶνιν, καὶ νὰ τοὺς πάρῃ ὅλους εἰς τὸ καράδι, ἀγκαλὰ καὶ ἤθελε τοὺς πάρῃ παρῶρεσία, διότι ὡς καθὼς ἔλεγεν, ἐκεῖνη ἡ ἀράδισσα πῶς τοὺς ἤθελε δώσῃ ἄσπρα περίσσια νὰ ἐξαγορασθοῦν ὅλοι, ἦτον πολλὰ εὐκόλον πρᾶγμα νὰ τοὺς πάρῃ ἡμέρα μεσημέρι ὡ καὶ ἂν καὶ ἡμεῖς μέ τοὺς συντρόφους μου μᾶς ἐφάνη εὐλογότερον νὰ στείλωμεν κανέναν ἀπὸ ἀνάμεσόν μας νὰ ἀγοράσῃ τὸ καραβάκι ἀπὸ τὴν μαϊόρεκαν⁴⁹ ὡς καθὼς ἔλεγεν ἡ ἀράδισσα, ἂμῃ δέν ἠμπορούσαμεν νὰ τὸν ἐναντιωθοῦμεν φοβούμενοι, ὅτι ἂν δέν κάμωμεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔλεγεν αὐτός, νὰ μὴ μᾶς φανερώσῃ, καὶ μᾶς βάλλει εἰς κίνδυνον, νὰ χάσωμεν τὴν ζωὴν μας, φανερώνωντας τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ζωράιδας ὡ καὶ ἐτῖ ἀποφασίσσαμεν νὰ ἀφεθοῦμεν εἰς τὰ χέρια τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ χριζιανογυρισμένου τούρκου ὡ καὶ ἐκεῖνην τὴν ὥ//ραν ἀποκριθῆκαμεν τὴν

⁴⁷Punto y aparte, pero en este caso no aparece gráfico como al final de la carta anterior. En Franciosini siempre punto y aparte. – ⁴⁸Sic. – ⁴⁹Mallorca. (Franciosini: Maiorica).

ζωράϊδα λέγωντάς τήν, πῶς θέλομεν κάμη ἐκεῖνο ὅπου μᾶς ἐνουθετοῦσε, διότι ἐκείνη τό εἶχε στοχασθῇ τόσον καλά, ὥσάν νά ἤθελε τῆς τό ἐρμηνεύση ἢ λέλα μαριέν, καί πῶς εἰς αὐτήν ἔσεκε τό νά ἀργήσῃ ἢ νά βάλλῃ εἰς πράξιν παρευθύς αὐτό τό ἐπιχείρημα · τῆς ἐξαναυποσχέθηκα πῶς θέλω τήν πάρη διά γυναῖκα, καί μίαν ἄλλην ἡμέραν ὅπου ἦτον τό πᾶνιο μοναξιά μέ ἔδωσε δύο χι//λιάδες σκοῦδα μαλαγματένια, καί ἓνα γράμμα, εἰς τό ὁποῖον ἔγραφε πῶς, τήν πρώτην παρασκευήν ὅπου ἤρχουνταν ἤθελε νά ὑπάγῃ εἰς τό περιβόλι τοῦ πατρός της, καί πῶς πριχοῦ νά ὑπάγῃ μᾶς ἤθελε δώσῃ καί ἄλλα ἄσπρα, καί ὅτι ἂν δέν ἔφθαναν ἐκεῖνα νά τῆς τό εἰποῦμεν, ὅτι μᾶς ἤθελε δώσῃ ὅσα καί ἂν τῆς ἠθέλαμεν ζητήσῃ, διότι ὁ πατέρας της εἶχε τόσα πολλά, ὅπου τά εἶχεν ἀμέτρητα, καί δέν τό ἐκαταλάβαιεν ἂν ἔπερνε καί διακόσι//αις χιλιάδες, μάλιστα ὅπου ἐκρατοῦσεν αὐτή τά κλειδιά · ἐδώσαμεν εὐθύς πεντακόσια σκοῦδα τόν χρυσιανογυρισμένον νά ἀγοράσῃ τό καραδάκι, καί ἐγώ ἐξαγοράσθηκα μέ ὀκτακόσια, δίδοντας τά ἄσπρα εἰς ἓνα πραγματευτήν ἀπό τήν Βαλέντζα, ὅπου εὐρίσκουνταν τότε εἰς τήν ἀλίτζερην, ὁ ὁποῖος μέ ἐξαγόρασεν ἀπό τόν Βασιλέα, καί ἔγινεν ἐγγυητής πῶς ἤθελε δώσῃ αὐτός τά ἄσπρα τῆς ἐξαγορᾶς μου ὅταν ἔλθῃ κἀνένα καράδι ἀπό // τήν Βαλέντζα, ὅτι ἂν τά ἤθελε μετρήσῃ παρευθύς ἤθελεν ὑποπτευθῇ ὁ Βασιλιάς, πῶς ἀπό πολλᾶς εἶχαν ἔλθῃ τά ἄσπρα τῆς ἐξαγορᾶς μου, καί πῶς αὐτός τά ἐκρατοῦσε διά τό σύμφερόν του · τήν πέμπτην πρὶν τῆς παρασκευῆς ὅπου ἡ ὥραϊα Ζωράϊδα ἤθελε νά ὑπάγῃ εἰς τό περιβόλι, μᾶς ἔδωσεν ἄλλα χίλια σκοῦδα, καί μᾶς ἐμύνησε πῶς ἤθελε νά κινήσῃ, παρακαλῶντας με πῶς ὅταν ἐξαγορασθῶ νά πασχίσω νά μάθω τό περιβόλι τοῦ πατρός της καί νά εὕρω τρόπον νά ὑπάγω νά τήν ἰδῶ · τήν ἀποκρίθηκα ἐν συντομίᾳ, πῶς ἤθελα κάμη

- 7v. ὅ, τι μέ ἐπρόσβαζε, καί νά παρακαλῇ τήν λέλα μαριέν μέ ταῖς προσευχαῖς ὅπου τήν ἔμαθεν ἡ σκλάβα · κάμνωντας αὐτό, ἐστοχασθήκαμεν νά ἐξαγορασθοῦν καί οἱ ἄλλοι τρεῖς συντρόφοι μας διότι βλέπωντας ἐμένα ἐλευθερωμένον, καί αὐτοῖ ὅχι (μάλιστα ὅπου δέν εἶχαμεν χρεῖαν ἀπό ἄσπρα)⁵⁰ νά μή τούς κακοφανῇ, καί τούς παρακινήσῃ⁵¹ ὁ διάβολος καί κάμουν κἀμμίαν // βλάβην τῆς Ζωράϊδας, ἀγκαλά καί νά ἦτον ἄνοι ἐκείνης τῆς ποιότητος, ὅπου ἦτον, ἡμποροῦσα νά μὴν ἔχω κἀνέναν φόβον, μέ ὅλον τοῦτο δέν ἠθέλησα νά ἔχουν αὐτήν τήν ὑποψίαν, καί ἔτζη τούς ἔκαμα καί ἐξαγοράσθηκαν μέ τόν ἴδιον τρόπον ὅπου ἐξαγόρασα τόν ἑαυτόν μου, ἐγχειρί-

⁵⁰En Cervantes sin paréntesis. Sigue a Franciosini. — ⁵¹Sic.

ζωντας ὅλα τα ἄσπρα εἰς τόν πραγματευτήν, νά γένῃ μεσίτης καί νά μᾶς ἐλευθερώσῃ.⁵²

Κεφάλαιον μα:^{ov}

Εἰς τό ὅποιον ὁ σκλάβος ἀκολουθεῖ
καί διηγεῖται ἐκεῖνα ὁποῦ τόν
ἐσυνέβηκαν⁵³

Δέν ἐπέρασαν ὡς δεκαπέντε ἡμέραις, ὁποῦ ὁ χρισιανογυρισμένος μᾶς εἶ-
χεν ἀγοράσει ἕνα καλόν καραβάκι ὁποῦ ἔπερνε ὡς τριάντα ἀνθρώπους,
καί διά νά δείξῃ πῶς τό κάμη διά πραγμάτειαν, ἠθέλησεν νά κάμῃ ἕνα
ταξίδι εἰς ἕναν τόπον, ὁποῦ ὀνομάζετο Σαργέλο, μακρυνά ἀπό τήν ἀλίτζε-
ρην⁵⁴ ὡς τριάντα μίλια, εἰς τόν ὅποιον τόπον ἐπή//γινε καί ἀγόραζε σῦκα
ξηρά, διότι γίνονται πάρα πολλά, καί ἔρχετον εἰς τήν Ἀλίτζερην καί τά
ἐπουλοῦσεν · ἔκαμε δύο τρία ταξίδια, καί κάθε φοράν ὁποῦ ἐπερνοῦσε
μέ τό καράβι ἄραζεν εἰς μίαν σκάλαν, ὁποῦ ἦτον μακρυνά ἀπό τό περιδόλι
ὡς ἕνα κάρτο τῆς ὥρας⁵⁵, εἰς τό ὅποιον ἐκάθουνταν ἡ Ζωράϊδα, καί ἐκεῖ
ἄραζεν ὁ χρισιανογυρισμένος, καί ὅταν ἤθελε μέ τοὺς ἄλλους του ἀράπι-
δες ὁποῦ εἶχε μέσα εἰς τό καράβι, // ἔκαμε τό ναμάζι⁵⁶, καί ἐπῆγινεν εἰς
τό περιδόλι τῆς Ζωράϊδας, καί ἐγύρνευε πορικά καί ὁ πατέρας τῆς τοὺς τά
ἔδιδε, δίχως νά τόν γνωρίσῃ, καί ἀγκαλά καί νά ἤθελε νά συν-
τύχῃ τήν Ζωράϊδα, καί νά τῆς εἰπῇ, πῶς αὐτός ἦτον ἐκεῖνος ὁποῦ μέ τήν
εἰδησίᾳ μου ἤθελε νά τήν ὑπάγῃ εἰς τήν χρισιανοσύνην, καί νά εἶναι χαρού-
μενη, ὅμως ποτέ δέν ἠμπόρεσε διότι ἡ ἀράπισσας δέν φάνονται⁵⁷ μήτε εἰς
τοὺς ἀράπιδες, μήτε εἰς τοὺς τούρκους, ἂν δέν τῆς τό προσάξῃ, ἢ ἄνδρας
τῆς ἢ ὁ πατέρας τῆς · ἔκαμε τέλος πάντων τρόπον, καί τήν ἐσύντυχεν // ὅ, τι
ἤθελεν διά μέσον κάποιων σκλάβων χρισιανῶν ὁποῦ εἶχεν ὁ πατέρας τῆς
· βλέπωντας αὐτός πῶς ἐπηγαινοέρχετον, καί ἄραζεν ὅπου καί ἂν ἤθελεν,
μὴν ἐμποδίζοντάς⁵⁸ τον τινάς, καί πῶς δέν ἔλειπεν ἄλλο παρὰ νά εὕρωμεν
μερικούς χρισιανούς νά βάλωμεν εἰς τήν βάρκαν διά νά λάμνουν · μέ εἶπε

8r.

⁵²El capítulo termina a mitad de la página 7v. con el gráfico acostumbrado. — ⁵³Muy deteriorada la esquina superior izquierda. El capítulo comienza en mitad de la página, después del final del capítulo anterior. — ⁵⁴ἀλίτζερη / Ἀλίτζερη. — ⁵⁵El copista no entiende el término. En Cervantes: «a dos tiros de ballesta». Franciosini «due tiri di balestra». — ⁵⁶Cervantes «hacer la zalá» (rezo musulmán). Franciosini también «à far la zalá». — ⁵⁷Sic. — ⁵⁸Sic.

νά κοιτάζω νά εὔρω ὅσους θέλω νά πάρω μαζί μου, ἔξω ἀπό τοὺς ξαγορασμένους, καί νά τόν εἰπῶ ποῦ νά μᾶς καρτερῇ τήν πρῶ//τὴν παρασκευήν ὅπου εἶχαμεν αποφασίσει νά μισεύσωμεν · βλέπωντας ἐγὼ αὐτὸ ἐσύντυχᾳ μέ δώδεκα σπανιόλους, ὅλοι ἄξιοι διὰ νά λάμνουν, καί ὅπου ἤμποροῦσαν νά εὔγουν εὐκολὰ ἀπὸ τό κάσρον, καί αὐτοὺς τοὺς ἡῦρα μέ μεγάλην δυσκολίαν, διότι εἶχαν ὑπάγει εἴκοσι καράδια εἰς τό κοῦρσος, τὰ ὅποια ἐπῆραν ὅσους ἀνοῦς καὶ ἄν εὐρίσκουνταν ὅπου ἔλαμναν, καί μήτε αὐτοὶ δέν ἤθελαν ἀπομείνῃ, ἀνίσως καὶ δέν ἤ//θελεν ἐμποδίσει ὁ ἀφέντης τους, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀπομείνει ἀπὸ τό κοῦρσος μέ τό νά ἔφτιανε μίαν γαλιόταν, πρὸς τοὺς ὁποίους δέν εἶπα ἄλλο παρὰ τήν πρῶτην παρασκευήν τό βράδι⁵⁹ νά εὔγουν ἀπὸ ἓνας ἓνας καί νά ὑπάγουν πρὸς τό περιδῶλι τοῦ Ἀγγιμοράτου, καί νά μέ καρτερίσουν, ἐκεῖ ἔως ὅπου νά ὑπάγω νά τοὺς εὔρω · τοὺς ἐπαράγγειλα τόν καθ' ἓνα κατὰ μόνας, ὅτι ὅταν ἤθελαν ἰδῇ ἐκεῖ ἄλλους χριστιανούς νά //μὴ τοὺς εἰποῦν ἄλλο, παρὰ πῶς ἐγὼ τοὺς εἶχα εἰπῇ νά μέ καρτερίσουν⁶⁰ ἐκεῖ · κάμνωντας αὐτὸ μέ ἀπόμεινε νά κάμω ἄλλον ἓνα ὅπου ἦτον τό ἀναγκαιώτερον, τό ὁποῖον ἦτον νά δώσω εἶδησιν εἰς τήν Ζωράϊδα πῶς τρέχουν τὰ πράγματα, καί διὰ νά ἐτοιμασθῇ καὶ αὐτή, καί νά ἔχη εἶδησιν νά μὴ ζυπασθῇ, ἀνίσως καὶ τήν ἤθελαν καταπίσει παρὰπερα, ἀπὸ τόν καιρὸν ὅπου ἐσοχάζουνταν αὐτὴ πῶς ἤθελε γυρίσει ἢ βάρκα τῶν χριστιανῶν

8v. καὶ ἔτσι ἀποφάσισα νά ὑπάγω πρὸς τό περιδῶλι νά ἰδῶ ἄν ἦτον τρόπος νά τῆς συντύχω, καί νά προφασισθῶ πῶς θέλω νά μαζώξω μερικά χόρτα · μίαν ἡμέραν πριχοῦ νά κινήσω, ἐπῆγα ἐκεῖ, καὶ ἐσυναπάντησα τόν πατέρα της ὁ ὁποῖος μέ ἐρώτησε τί ἐγύρευα εἰς τό περιδῶλι του καὶ τίνος σκλάβος ἦμουν; τόν ἀποκρίθηκα πῶς εἶμαι τοῦ ἀρναοῦτ ἱμαμί⁶¹ // (καὶ αὐτὸ τοῦ τό εἶπα μέ τό νά ἦξευρα πῶς εἶναι μέγας του φίλος) καὶ πῶς ἐγύρευα πολλῶν λογίων χόρτα διὰ νά κάμω μίαν σαλάτα · μέ ἐρώτησεν ἀκόμη ἄν εἶμαι ἐλευθερωμένος ἢ ὄχι; εὐρισκόμενος εἰς αὐτάς τὰς ἐρωτήσεις, καὶ ἀποκρίσεις, εὐγῆκεν ἡ ὁραῖα⁶² Ζωράϊδα εἰς τό περιδῶλι, καὶ εἶχαν περάσει πολλαῖς ἡμέραις ὅπου δέν μέ εἶχεν ἰδῇ, καί μέ τό νά μὴ παρακρύβωνταν ἡ ἀράπισσας ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, ἦλθεν ἐκεῖ ὅπου ἔζεκεν // ὁ πατέρας της μέ τοῦ λόγου μου, μάλισα βλέπωντάς την ὁ πατέρας της πῶς ἦρχουνταν ἀγάλλε⁶³ ἀγάλλε τήν ἔκραξε, καὶ τῆς εἶπεν νά ἔλθῃ · ἤθελεν εἶσθαι⁶³ βαρετόν ἄν σᾶς ἔλεγα ἐγὼ⁶⁴ τώρα τήν μεγάλην ὠραιότητα, καὶ τό ζαριφλῆκι⁶⁵ τό πολοιπίκιλον, καὶ ὑπέρεγκον φόρεμα, μέ τό ὁποῖον ἡ πολλὰ ἀγαπητή, καὶ εὖμορφη Ζωράϊδα ἐφάνη ἔμποσθέν⁶⁶ μου, τοῦτο μόνον σᾶς λέγω πῶς περισσότερα

⁵⁹Sic. – ⁶⁰Sic. – ⁶¹Cervantes: Arnaute Mamí. (Franciosini: Arnuate Mamí). – ⁶²Sic. – ⁶³Forma potencial con εἶσθαι. – ⁶⁴Sic. – ⁶⁵Cervantes: «gentileza». (Franciosini «leggiadria»). – ⁶⁶Sic.

ἦτον τά μαργαριτάρια ὅπου ἐκρέμουνταν εἰς τόν λευ//κώτατον λαιμόν της, αὐτία, καί πλεξούδας της, παρὰ τά μαλιχὲς τῆς κεφαλῆς της (τά ὅποια τά εἶχε γυμνά κατὰ τὴν συνήθειαν τοῦ τόπου)⁶⁷ δύο χαρχάλια μαλαγματένια, ὅπου εἶχαν τόσα περισσά διαμάντια, ὅπου μέ εἶπεν αὐτὴ ὕστερον, πῶς τά εἶχεν ἀγοράσει ὁ πατέρας της εἴκοσι χιλιάδες φλορία, καί τά βραχόλια τοῦ χερίου της ἄλλα τόσα · τά μαργαριτάρια ὅπου ἐφορούσεν ἦτον ἄπειρα, καί ἐξαίρετα, διότι ἡ μεγαλότερη περιέργεια καί // σολή τῶν γυναικῶν εἰς τά μέρη τῆς ἀραβίας εἶναι, ἀπό μαργαριτάρια χοντρά, καί ψυλά, καί διὰ τοῦτο εὐρίσκονται πάντοτε περισσότερα μαργαριτάρια εἰς τοὺς ἀράπιδες, παρὰ εἰς τά ἄλλα ἔθνη, καί ἔλεγον ὅλοι πῶς ὁ πατέρας τῆς Ζωράϊδας εἶχε μίαν μεγάλην ποσότητα τζεβαερικῶν ἀπὸ τά πλέον ἐξαίρετα ὅπου νά εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἀλίτζερην, καί πῶς εἶχε περάνω ἀπὸ διακόσιαις χιλιάδαις σκοῦδα μαλαγματένια τῆς ἰσπανί-

ας, καί ὅλα αὐτά τά ὄριζεν ἐκείνη ὅπου μέ ὀρίζει τώρα · τόσον λοιπόν μέ 9r.
ἐφάνη εὐμορφη, ὅπου ἔλεγα πῶς νά μὴν εὐρίσκεται εὐμορφότερη γυναικα εἰς τόν Κόσμον ἢ ἅν εὐμορφότερη ἀπὸ ὅσαις εἶχα ἰδῆ ἐγὼ · καί προσθέτωντας καί τό χρέος ὅπου εἶχα εἰς αὐτήν, μέ ἐφάνη πῶς εἶχα ἔμπροσθέν μου μίαν θεότητα τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου νά ἐκατέδῃ εἰς τὴν γῆν // διὰ λόγου μου · εὐθύς ὅπου ἔφθασε τῆς εἶπεν ὁ πατέρας της ἀραδικά, πῶς ἐγὼ ἤμουν σκλάβος τοῦ φίλου του τοῦ ἀρναούτ ἱαμί, καί πῶς ἐγύρευα σαλάτα, αὐτὴ μέ ἐρώτησεν ἂν εἶμαι καθαλλιέρης, καί διὰ ποίαν αἰτίαν δέν ἐξαγοράζουσιν · τῆς ἀποκρίθηκα πῶς ἐξαγοράσθηκα, καί ὅτι εἶχα δώσει τόν αὐφέντην⁶⁸ μου χίλια πεντακόσια σουλτάνια, καί αὐτὴ μέ ξαναποκρίθηκε πῶς ἀνίσως καί εἴσουν τοῦ πατρός μου, τόν ἔκαμνα νά μὴ σέ δώση // μῆτε διὰ τρεῖς χιλιάδες, διὰ τί ἐσεῖς οἱ χριστιανοὶ πάντοτε ψεύδεσθε, καί καμώνεσθε πῶς εἴσθε πτωχοὶ διὰ νά γελάσετε τοὺς ἀράπιδες · ἐνδέχεται νά τό κάμουν καί αὐτό μερικὸι σινιώρα μου τῆς ἀποκρίθηκα, ὅμως νά πιζεύσης βέβαια, πῶς πάντοτε τὴν ἀλήθειαν εἶπα εἰς τόν αὐθέντην μου, καί εἰς κάθε ἄλλον · πότε θέλεις νά μισεύσης, με ἐρώτησεν ἡ Ζωράϊδα, αὐριον ἐλπίζω τῆς εἶπα, διότι εἶναι νά μισεύσῃ ἓνα γαλιόνι φραντζέζικον, // καί μέ ἐκεῖνο θέλω νά πηγαίνω · δέν ἦτον καλλήτερα νά ἀπαντίζης μέ εἶπεν ἡ Ζωράϊδα, νά ὑπάγῃς μέ καράδια ἰσπανιόλικα, παρὰ μέ φραντζέζικα, ὅπου δέν εἶναι φίλοι σας; ὅχι τῆς ἀποκρίθηκα, διὰ τί ἂν ἤξευρα πῶς εἶναι ἀληθινός ὁ λόγος ὅπου ἄκουσα πῶς θέλει νά μισεύσῃ ἓνα γαλιόνι ἰσπανιόλικον τό ἐκαρτεροῦσα, ἀγκαλά καί νά εἶναι βέβαιον τό κίνημά μου αὐριον, διότι ἡ ἐπιθημία ὅπου ἔχω νά ὑπάγω εἰς τόν τόπον // μου, καί νά ἀνταμωθῶ

⁶⁷Ni en Cervantes ni en Franciosini aparece este paréntesis ahí. — ⁶⁸αὐφέντη / αὐθέντη.

μέ τά πρόσωπα ὅπου ἀγαπῶ, εἶναι τόσον μεγάλη, ὅπου δέν με ἀφίνει νά ἀπαντίζω ἄλλην εὐκολίαν, ὅσον καλή καί ἄν εἶναι, ἐπειδή καί ἀργεῖ · ἐσύ θέλεις νά εἶσαι ὑπανδρευμένος εἰς τόν τόπον σου εἶπεν ἡ Ζωράϊδα, καί διά τοῦτο ἐπιθυμᾷς νά ὑπάγῃς τό ὀγλιγωρότερον νά ἰδῇς τήν γυναῖκα σου · ἐγώ δέν ἔχω γυναῖκα τῆς ἀποκρίθηκα, ὅμως ἔδωσα τόν λόγον⁶⁹ μου διά νά τήν πάρω εὐθύς ὅπου φθάσω · εἶναι

- 9ν. εὐμορφη ἡ Δάμα ὅπου θέλεις νά πάρῃς, ἐρώτησεν ἡ Ζωράϊδα, εἶναι τόσον εὐμορφη τῆς ἀποκρίθηκα, ὅπου ἔχει ὅσαις εὐμορφίαις, καί χάρες ἡμποροῦν νά εὑρεθοῦν εἰς μίαν εὐμορφήν γυναῖκα, καί νά σέ εἰπῶ τήν ἀλήθειαν, σέ ὁμοιάζει κατά πολλά · ὁ πατέρας τῆς ἀκούωντας αὐτό ἐγέλασε καί εἶπε, χαῖ καίμενε χρισιανέ, τήν θυγατέραν μου δέν εὐρίσκεται καμμία νά // τήν ὁμοιάζῃ εἰς αὐτό τό βασιλείον, καί ἄν δέν πιεσεύῃς, κοίταξέ την καλά, καί θέλεις ἰδῇ πῶς λέγω τήν ἀλήθειαν · ἐκεῖ ὅπου ἐσυντυχαίναμεν αὐτά, καί ἄλλα παρόμοια, ἔφθασε τρέχοντας ἕνας ἀράπης, καί εἶπε μεγαλοφώνως πῶς ἀπό τόν τείχον τοῦ περιβολίου εἶχαν πηδήσει τέσσερες τοῦρκοι, καί ἐμάζωναν τά πορικά, ἀγκαλά καί νά ἦτον ἄγουρα · ὁ γέροντας ἐξυπάσθηκεν ὁμοῦ καί ἡ Ζωράϊδα, διότι οἱ ἀράπιδες φοβοῦνται κατά πολλά τούς τούρκους, μάλισα τούς γε//νιτζάρους, οἱ ὅποιοι τόσον τούς καταφρονοῦν, καί τούς ἐνοχλοῦν, ὥσάν⁷⁰ νά ἦτον σκλάβοι · ὁ πατέρας τῆς Ζωράϊδας εἶπεν κόρη μου ὕπαγε μέσα εἰς τό σπῆτι, καί σφαλίσου ἕως νά ὑπάγω νά συντύχω μέ αὐτά τά σκυλιᾶ · καί ἐσύ χρισιανέ κοίταξε εὔρε τά χόρτα, καί πήγαινε ὀγλίγωρα, καί ὁ θεός νά σέ δώσῃ καλόν κατευόδιον · ἐγώ τόν ἐπροσκύνησα, καί ἐπῆγε νά εὔρῃ νά συντύχῃ τούς τούρκους, ἀφίνωντάς με μονάχον μέ τήν Ζωράϊδα, ἡ ὁποία ἐκαμῶ//θηκε πῶς ἐπήγαινε ἐκεῖ ὅπου τῆς εἶπεν ὁ πατέρας τῆς · ἀμή εὐθύς ὅπου ἀνεχώρησεν ὁ πατέρας τῆς, αὐτή ἦλθε πρὸς τοῦ λόγου μου μέ τά μάτια γεμάτα ἀπό δάκρυα, καί μέ εἶπε σῦρε χρισιανέ σῦρε · ἐγώ τῆς εἶπα, πηγαίνω, ὅμως δίχως ἐσένα δέν πηγαίνω · τήν παρασκευήν θέλω νά ἔλθω νά σέ πάρω καί νά μὴ ξυπασθῇς ὅταν ἔλθω, ὅτι βέβαια θέλομεν νά πηγαίνωμεν εἰς τήν χρισιανοσύνην, καί λέγωντας αὐτό, μέ ἀγκάλιασεν ἀπό τόν // λαμόν, καί ἄρχησε νά πηγαίνῃ πρὸς τό σπῆτι μέ εὐγενήν περιπατησίαν, καί κατά τύχῃ μᾶς εἶδεν ὁ πατέρας τῆς, ὁ ὁποῖος ἐγύριζεν ἀπό τούς τούρκους, τό ἐπεριεργασθήκαμεν καί ἡμεῖς πῶς μᾶς εἶδεν · ἀμή ἡ Ζωράϊδα ὄντας φρόνιμη καί γνωσιική, δέν ἐσύκωσε τό χέρι τῆς ἀπό τόν λαμόν μου, μάλισα μέ ἔσφριγγε περισσότερον, καί ἔβαλε τό κεφάλι τῆς εἰς τόν κόλπον μου σκύπτωντας τά γόνατά τῆς, καί ἔδειχνε πῶς εἶναι ὥσάν λιγοθυμισμέ-

⁶⁹Sic. – ⁷⁰Sic.

νη, καὶ ἐγὼ πάλιν ἐκαμώνουμουν πῶς τὴν ἐδασοῦσα νὰ μὴ πέσῃ · ὁ πατέρας τῆς ἤλθεν εὐθύς κοντά μας τρέχοντας, καὶ βλέπωντας τὴν θυγατέρα του τοιούτας λογαῖς, τὴν ἐρώτησε τί εἶχε καὶ βλέπωντας πῶς δὲν τὸν ἀποκρίνονταν αὐτὴ, εἶπε, θέλει ἐξυπάσθῃ ἀπὸ αὐτὰ τὰ σκυλιά ὅπου ἐμπήκαν εἰς τὸ περιβόλι, καὶ πέρνωντάς τιν ἀπὸ ταῖς ἀγκάλαις μου, τὴν ἐκράτησεν εἰς ταῖς ἐ//δικαῖς του, καὶ αὐτὴ ἀνασενάζοντας εἶπε, σῦρε χρισιανέ σῦρε, ὁ πατέρας τῆς τὴν ἀπεκρίθη δὲν κάμνει χρεῖα νὰ ὑπάγῃ ὁ χρισιανός, ὅτι αὐτός δὲν σέ ἐδολαψε τίποτα · καὶ οἱ τοῦρκοι ἐπάγησαν μὴν φοβᾶσαι · ἐκεῖνοι τὴν ἐξύπασαν, ὡς καθὼς εἶπες, εἶπα ἐγὼ τότε τὸν πατέρα τῆς, ἀμὴ ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ λέγει νὰ ὑπάγῃ δὲν θέλω νὰ τῆς δώσω ἐνόχλησιν · ἔχε ὑγείαν, καὶ ἂν εἶναι μὲ τὸ θέλημά σου θέλω γυρίσει ἂν κάμουν χρεῖα καὶ ἄλλ//λα χόρτα, διότι ὁ αὐθέντης μου λέγει πῶς δὲν εὐρίσκονται εἰς κἀνένα ἄλλο περιβόλι καλλήτερα, ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου εὐρίσκονται εἰς αὐτὸ · ἐσύ ἡμπορεῖς νὰ ἔλθῃς ὁπότεν θέλῃς, μὲ εἶπεν ὁ Ἀγγιμοράτος, ὅτι ἡ κόρη μου δὲν τό εἶπεν αὐτὸ πῶς κἀνένας χρισιανός, τῆς δίδει ἐνόχλησιν, ἀλλὰ θέλωντας νὰ εἰπῇ νὰ ὑπάγουν οἱ τοῦρκοι, εἶπε νὰ ὑπάγῃς ἐσύ, ἢ ἤθελε νὰ σέ εἰπῇ νὰ μαζώξῃς τὰ χορτάρια σου · ἀνεχώρησα ἀπὸ // αὐτούς καὶ μὲ ἀφορμὴν πῶς μαζώνω χορτάρια ἐτριγύρισα παντοῦ, καὶ εἶδα ὅλον τὸ περιβόλι · ἐσοχάσθηκα πολλὰ καλὰ ἀπὸ ποῦ νὰ ἔμπω, καὶ ἀπὸ ποῦ νὰ εὕρω καὶ τὴν τοποθεσίαν τοῦ ὀσπητίου⁷¹, καὶ ἀπὸ ποῦ ἔχω τὴν εὐκολίαν νὰ ἀποτελούσα τὸν σκοπὸν μου, καὶ εὐθύς ἐπῆγα εἰς τοὺς συντρόφους μου, καὶ εἰς τὸν χρισιανογυρισμένον, καὶ τοὺς εἶπα τὰ γινόμενα · ἐπέρασεν εἰς κοντολογίαν ὁ καιρός καὶ ἔφθασεν ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα ὅπου ἐπι//θυμούσαμεν, καὶ ἀκολουθώντας ὅλην τὴν τάξιν καὶ τὴν γνώμην ὅπου πολλαῖς φοραῖς εἶχαμεν ὁμιλήσει, καὶ τὴν παρασκευὴν ἐπῆγεν ὁ χρισιανογυρισμένος μὲ τὴν βάρκα καὶ ἄραξεν εἰς ἐκεῖνο το μέρος ὅπου ἐκάθουνταν ἡ εὐμορφη Ζωράϊδα, οἱ χρισιανοὶ ὅπου ἦτον νὰ λάμνουν εἰς τὰ κουπία ἔσεκαν ἔτοιμοι ὄντας κρυμμένοι ἐκεῖ τριγύρου, ὅλοι ἔσεκαν ὑποπτοι καὶ χαρούμενοι καρτερώοντας με, καὶ ἐπιθυμοῦσαν νὰ

10r.

καταπατήσουν τὴν βάρκα, ὅπου ἔσεκεν ἔμπροσθέν τους, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἤξευραν τὴν συμφωνίαν ὅπου εἶχαμεν κάμῃ μὲ τὸν χρισιανογυρισμένον, ἀμὴ ἐθαῤῥοῦσαν με πόλεμον νὰ λάβουν τὴν ἐλευθερίαν τους, σκοτώνοντας τοὺς ἀράπιδες ὅπου ἦτον εἰς τὴν βάρκα · εὐθύς λοιπὸν ὅπου ἐφάνηκα ἐγὼ μὲ τοὺς συντρόφους μου ὅλοι οἱ ἐπίλοιποι, ὅπου ἦτον // κρυμμένοι ἤρχονταν⁷² εἰς τοῦ λόγου μας ἀπὸ ἑνας ἑνας αὐτὸ ἔγιναν εἰς τὸν καιρὸν ὅπου εἶχαν σφαλισμέναις ταῖς πόρταις τοῦ κάστρου, καὶ δὲν ἐφάνουνταν

10v.

⁷¹ ὀσπήτι / σπήτι. – ⁷² Sic.

τινάς εἰς ἐκεῖνον τόν κάμπον · ἀφ' οὗ ἐμαζωχθήκαμεν ὅλοι εἰς ἓνα μέρος, ἐξέκαμεν καὶ ἐσυλλογούμασθην ποῖον νὰ ἦτον καλλήτερον, νὰ πάρωμεν πρῶτον τὴν Ζωράϊδα, ἢ νὰ σκοτώσωμεν τοὺς ἀράπιδες ὅπου εἴχαμεν εἰς τὴν βάρκα, καὶ ξέκωντας εἰς αὐτὴν τὴν ἀμφιβο//λίαν ἦλθε πρὸς τοῦ λόγου μας ὁ χρισιανογυρισμένος, καὶ μᾶς ἐρώτησε τί ἀπαντυχάνουμεν ὅτι ἦτον καιρὸς, καὶ πῶς ὅλοι οἱ ἀράπιδες εὐρίσκουνταν δίχως κἀμμίαν ἔγνοιαν, μάλιστα οἱ περισσότεροὶ ἐκοιμοῦνταν · τὸν εἶπαμεν τὴν δυσκολίαν ὅπου εἴχαμεν καὶ αὐτός εἶπε πῶς τὸ ἀναγκαιώτερον ἦτον νὰ κυριεύσωμεν πρῶτον τὴν βάρκαν ὅπου ἦτον εὐκολότερον νὰ γένῃ, καὶ δίχως κἀνέναν κίνδυνον καὶ πῶς ὕστερον εὐθύς ἠθέλαμεν ὑπάγῃ νὰ πάρωμεν τὴν ζωράϊδα · ἄρρεσεν εἰς ὅλους ἡ συμφωνία, καὶ ἡ συμβουλή //του, καὶ ἔτσι δίχως νὰ ἀργήσωμεν πηγαίνοντας αὐτὸς ἐμπροσὰ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν βάρκα · καὶ πηδώντας αὐτός πρῶτος ἀπὸ ὅλους μέσα ἐξεσπάθωσεν εὐθύς, καὶ εἶπεν ἀραδικὰ νὰ μὴ παλεύσῃ κἀνένας ὅτι χάνει τὴν ζωὴν του · ἐν ὅσῳ νὰ τὸ εἶπῃ αὐτὸ ἐμπήκαν ὅλοι οἱ χρισιανοὶ μέσα, οἱ ἀράπιδες ὅπου ἦτον ὀλιγόψυχοι ἀκούοντας τὸν καρδαβοκύρην τοὺς ὅπου τοὺς εἶπεν αὐτὰ τὰ λόγια ἐξυπάσθησαν, καὶ δίχως νὰ τολμήσουν // νὰ πλῶσουν ἄρματα, ἀγκαλὰ καὶ ἦτον ὀλίγα, σχεδὸν καὶ τελείως δίχως νὰ ἀνοίξουν τὸ στόμα τοὺς ἀφίθησαν καὶ ἔδεσαν τὰ χέρια τοὺς οἱ χρισιανοί, τὸ ὅποῖον τὸ ἔκαμαν μέ μεγάλην ταχύτητα, φοδερίζοντας τοὺς ἀράπιδες πῶς ἀνίσως καὶ ἤθελαν φωνάξῃ εὐθύς τοὺς ἐσκώπωναν, καὶ κάμνωντας αὐτό, ἔμειναν οἱ μισοὶ εἰς φυλαξίν τοὺς, καὶ οἱ ε-

- 11r.** πῖλοιποι ἐπήγαμεν πρὸς τὸ περιδόλι τοῦ ἀγγιμοράτου, καὶ μᾶς ἐδοήθησεν ἡ καλὴ μας τύχη καὶ ὅταν ἠθέλαμεν νὰ ἀνοίξωμεν τὴν πόρταν ἀνοίχθηκε μέ τόσην εὐκολίαν ὥσάν νὰ μὴν ἦτον τελείως κλεισμένη, καὶ ἔτσι μέ μεγάλην ἡσυχίαν, καὶ σιωπὴν, ἐφθάσαμεν εἰς τὸ σπήτι δίχως νὰ μᾶς νύσῃ τινάς · ἡ εὐμορφη Ζωράϊδα μᾶς ἐκαρτεροῦσεν εἰς ἓνα παρὰθυρον // καὶ εὐθύς ὅπου μᾶς ἤκουσεν ἐρώτησε μέ εὐγενὴν φωνὴν ἂν εἴμασθην οἱ χρισιανοὶ · ἐγὼ τὴν ἀπεκρίθηκα πῶς ἡμεῖς εἴμασθην, καὶ τὴν εἶπα νὰ κατέβῃ κάτω · αὐτὴ ὅταν μᾶς ἐγνώρισεν εὐθύς ἐκατέβῃ καὶ ἀνοίξε τὴν πόρταν, καὶ τόσον εὐμορφα, καὶ μέ ἀκριβὰ ζολίδια ἐφάνῃ εἰς ὅλους μας ὅπου ἐγὼ δὲν ἔχω τόσον εὐγλωττίαν νὰ σᾶς τὸ φανερώσω κατὰλεπτως εὐθύς ὅπου τὴν εἶδα ἐγὼ τὴν ἐπίασα ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ ἄρχισα νὰ τὴν φιλῶ, καὶ ὁ χρισιανογυρισμένος // ὁμοῦ μέ τοὺς ἄλλους συντροφους μας, ἄρχισαν νὰ τὴν φιλοῦν, εὐχαρίζοντας τὴν ὡς πρόξενον τῆς ἐλευθερίας μας · τὴν ἐρώτησεν ὁ χρισιανογυρισμένος ἀραδικὰ ἂν ὁ πατέρας τῆς ἦτον εἰς τὸ περιδόλι, καὶ αὐτὴ ἀπεκρίθη πῶς ἐκεῖ ἦτον · πρέπει λοιπὸν εἶπεν ὁ χρισιανογυρισμένος

νά τόν ξυπνήσωμεν καί νά τόν πάρωμεν μαζί μας, καί ὅτι⁷³ ἄλλα πολίτιμα πράγματα εὐρίσκονται εἰς αὐτό τό σπῆτι · ὅχι, ὅχι εἶπεν αὐτή, τόν πατέρα μου δέν // θέλω νά τόν ἀγγύζετε μέ κἀνέναν τρόπον, καί εἰς αὐτό τό σπῆτι δέν εὐρίσκεται ἄλλο παρὰ ἐκεῖνα ὅπου πέρω μαζί μου, τά ὅποια εἶναι ἀρκετά νά σᾶς κάμουν νά γίνετε πλούσιοι, καί λέγωντας αὐτό ἐγύρισε μέσα εἰς τό σπῆτι, καί εὐθύς ἐγύρισεν ὄντας φορτωμένη μέ ἕνα σεπέτι γεμάτο σκοῦδα μαλαγματένια, καί τόσα περισσά ἦτον ὅπου μετά βίας τά ἔφερεν ἡ κακή μας τύχη ἠθέλησε καί ἐκείνην τήν ὥραν ἐξύπνησεν ὁ πατέρας της, καί ἤκουσεν // ὅπου ἐπεριπατούσαμεν εἰς τό περιδῶλι, καί κοιτάζοντας ἀπό τό παραθύρι, μᾶς ἐγνώρισεν εὐθύς πῶς εἴμασθε χριστιανοί, καί ἄρχησε νά φωνάζῃ ἀραβικά λέγωντας χριστιανοί χριστιανοί, κλέπτες, κλέπτες · ἡμεῖς ἐξυπασθήκαμεν ὅλοι ἀπό ταῖς φωναῖς του, ἀμή ὁ χριστιανογυρισμένος, βλέπωντας τόν κίνδυνον⁷⁴ ἀνέβηκεν εὐθύς ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ Ἀγγιμοράτος, καί ἐπῆγαν μαζί του μερικοί ἀπό τοὺς συντροφούς μας, ὅτι ἐγὼ δέν ἠμπόρεσα νά ἀφήσω μονάχην τήν Ζωραΐδα, ἡ ὅποια ἐκείτονταν εἰς ταῖς ἀγκάλαις μου μισο-

λιγοθυμισμένη · εἰς κοντολογίαν ἐκεῖνοι ὅπου ἀνέβηκαν ἐπάνω, ἐκατέδηκαν παρευθύς μέ τόν ἀγγιμοράτον, ἔχωντάς τον δεμένον τά χέρια του, καί τό ζῶμα του ζουμπωμένον μέ ἕνα μανδηλι, ὅπου δέν ἠμποροῦσε τελείως νά συντύχῃ, φοβερίζοντάς τον ὅπου ἂν ἤθελε συντύχῃ τόν ἐσκώτωνα · ὅταν ἡ θυγατέρα του τόν εἶδεν ἐσφάλισε τά // μάτια της διά νά μήν τόν βλέπῃ, καί ὁ πατέρας της ἔμεινεν ἐκστατικός μήν ἠξεύρωντας πῶς αὐτή θεληματικῶς ἐμπῆκεν εἰς τά χέρια μας, καί παρευθύς ἐμπήκαμεν εἰς τήν βάρκαν φοδούμενοι μήπως καί μᾶς συνέβῃ κἀμμία ἄλλη συμφορά · μόλις θέλει νά ἦτον δύο ὥραις τῆς νυκτός, ὅταν ἐμπήκαμεν εἰς τήν βάρκαν, εἰς τήν ὁποίαν ἐμπάινοντας ἐλύσαμεν τά χέρια τοῦ Ἀγγιμοράτου, καί εὐγάλαμεν τόν μανδηλι ἀπό τό ζῶμα // του · ὅμως πάλιν τό ἐξανασταῖεν ὁ χριστιανογυρισμένος νά μήν φωνάζῃ, διότι εὐθύς τόν ἐσκώτωνα · αὐτός βλέπωντας τήν θυγατέρα του ἄρχησε νά ἀναξενάζῃ μάλιστα ὅταν τήν εἶδε πῶς τήν ἐκρατοῦσα ἐγὼ σφικτά ἀνάμεσα εἰς ταῖς ἀγκάλαις μου, καί πῶς αὐτή ἐκάθονταν θεληματικῶς δίχως νά παραπονῆται, ὅμως μέ ὅλον τοῦτο αὐτός ἐσιώπησεν ἀπό τόν φόβον του · βλέπωντας λοιπόν ἡ Ζωραΐδα πῶς ἐθέλαμεν νά κλ/νήσωμεν εἶπεν εἰς τόν χριστιανογυρισμένον νά μέ εἰπῇ νά τήν κάμω τήν χάριν νά λύσω ἐκείνους τοὺς ἀράπιδες καί νά ἐλευθερώσω τόν πατέρα της, διότι κάλιον εἶχε νά πνιγῇ, παρὰ νά εἰδῇ τόν πατέρα της νά τόν πηγαίνουν σκλάβον διά λόγου της · ὁ χριστιανογυρισμένος μέ τό εἶπεν

11v.

⁷³Sic. — ⁷⁴Tachado ἐδεδαίωσεν y corregido encima en el interlineado ἀνέβηκεν.

καί ἐγώ τόν ἀποκριθῆκα πως τό ζέργω, ὅμως αὐτός εἶπεν πῶς δέν πρέπει νά τό κάμωμεν λέγωντας πῶς ἄν τούς ἀφήσωμεν,⁷⁵ εὐθύς ἤθελαν // κρᾶξι βοήθειαν, καί ἤθελαν βάλη ἄνω κάτω τό κάστρον, καί ἄν δέχεται νά ξεῖλουν κατόπι μας κᾶμμίαν ἐλαφρὴν φεργάδα νά μᾶς πιάσουν · ὅμως ἐκεῖνο ὅπου ἔπρεπε νά κάμωμεν ἦτον νά τούς ἐλευθερώσωμεν εὐθύς ὅπου νά φθάσωμεν εἰς τόν πρῶτον τόπον τῆς χριστιανοσύνης · ἄρσεν ὅλους ἡ γνῶμη ὁμοίως καί τὴν Ζωράϊδα, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ χριστιανογυρισμένος ἐπαρέδωκε τὴν αἰτίαν ὅπου δέν ἠθέλαμεν νά // τοὺς ἀφήσωμεν ἐκεῖ, καί παρευθύς μέ περίχαραν σιωπὴν καί μέ ἐπιμέλειαν ὁ καθ' ἕνας

- 12r.** ἀπό τοὺς ἀξιόους γκεμιτζίδες μας ἐπῆρε τό κουπί του, καί παρακαλῶντας ἐξ ὅλες μας καρδίες τόν θεόν, ἀρχήσαμεν νά πλέωμεν πρὸς τό νησί ὅπου ὀνομάζεται μαϊόρκα⁷⁶ ὅπου ἦτον ὁ πλέον κοντήτερος τόπος τῶν χριστιανῶν · ἀμὴ μέ τό νά ἐσυμφώνησε κομάτι νοτεῖα καί ἦτον φουρτοῦνα δέν ἡμπορούσαμεν νά πλησιάσωμεν πρὸς τὴν μαϊ//όρκα, καί ἐξ ἀνάγκης ἐπηγαίναμεν κοντά ἀπὸ τὴν ξηρὰν πρὸς τό Ὅράνο⁷⁷ · ὅμως εἴχαμεν περισσότερον φόβον νά μὴ μᾶς ἰδοῦν ἀπὸ τό Ζαργάλο⁷⁸ ὅπου θέλει νά εἶναι μακρυνὰ ἀπὸ τὴν ἀλιζέρεν⁷⁹ ὥς ἐζῆντα μίλια, ἐφοβούμεσθαι παρομοίως νά μὴν ἀπαντήσωμεν κᾶμμίαν γαλιόταν ἀπὸ ἐκεῖναις ὅπου ἔρχονταν ἀπὸ τό τετουάνο⁸⁰ · ἀγκαλά καί ὅλοι μας ἐλέγαμεν πῶς ἄν ἀπαντήσαμεν τὴν προρηθεῖσαν γα//λιότα φορτωμένην μέ πραγματεῖαν, καί ὅχι ἀπὸ ταῖς κρουσάρικαις, ὅχι μόνον δέν θέλομεν πάθη κᾶνένα κακόν, ἀλλὰ θέλομεν πάρη κᾶνένα καράδι νά κάμωμεν γλιγωρότερα τό ταξίδι μας · ἡ Ζωράϊδα ὅταν ἐπλεύαμεν εἶχε τό κεφάλι τῆς ἀνάμεσα εἰς ταῖς ἀγκάλαις μου, διὰ νά μὴν βλέπῃ τόν πατέρα τῆς, καί τὴν ἄκουα ὅπου ὀνόμαζε τό ὄνομα τῆς λέλας μαριέν νά μας βοηθήσῃ · ἐπλεύσαμεν ὥς τρεῖς//άντα μίλια ἐκείνην τὴν νύκτα, καί τό ταχύ πρὸς τό ζημέρωμα εἶδαμεν, ὥς τρεῖς τουφεκιᾶς μακρυνὰ⁸¹ εἰς ἕναν τόπον ἔρημον ὅπου δέν μᾶς ἔδλεπε τινάς, ὅμως μέ ὅλον τοῦτο ἀρχήσαμεν νά μακραίνωμεν ἀπὸ τὴν ξεριάν, καί νά ἐμπαίνωμεν πρὸς τὴν θάλασσαν ὅπου εἶχε γαλυνεύσει ὀλίγον, καί μακραίνωντας σχεδόν ὥς δύο μίλια, εἵπαμεν νά λάμνουν ἀγαλιώτερα, καί νά σηκωθοῦν οἱ μερικοὶ νά φᾶν, καί οἱ ἐπίλοιποι νά λάμνουν // ἕως ὅπου νά φάγωμεν καί ἡμεῖς τίποτα ὅ,τι εἴχαμεν ψουνίσει φαγησερά πράγματα · ἀγκαλά καί ἐκεῖνοι ὅπου ἔλαμναν εἶπαν πῶς δέν ἦτον καιρός ἀναπαύσεως, ἀλλὰ νά φύγουν⁸² ἐκεῖνοι ὅπου δέν ἐλαμναν, διότι αὐτοὶ δέν ἤθελαν νά ἀφήσουν τὰ κουπιά μέ κᾶνέναν

⁷⁵Tachadura (πρέπει). — ⁷⁶Mallorca. — ⁷⁷Orán. — ⁷⁸Sargel. — ⁷⁹Argel. — ⁸⁰Tetuán. — ⁸¹Cervantes: «como a tres tiros de arcabuz» Franciosini «tre tiri d'archibuzo». — ⁸²Error. Debería poner φάγουν.

τρόπον, καί ἔτσι ἔγινεν καί ἐπάνω εἰς αὐτό ἄρχησε νά φυσᾷ ἕνας ἄνεμος τόσον σφοδρός, ὅπου ἑξανάγκησεν ἐκάμαμεν παρευθὺς ἄρμενα, καί ἀφήσαμεν τὰ κουπία, καί ε-

πηγαίναμεν πρὸς τὸ Ὅρανο, ἐπειδὴ καί ἦτον ἀδύνατον νά ὑπάγωμεν ὁκτώ **12v.**
μίλια τὴν ὥραν, καί δέν ἐφοδούμασθε ἀπὸ ἄλλο πάρα νά μὴν ἀπαντήσωμεν κἀνένα κρουσάρικον · ἐδώσαμεν καί ἔφαγαν καὶ οἱ ἀράπιδες, τοὺς ὁποίους τοὺς ἐπαρηγοροῦσεν ὁ χριζιανογυρισμένος, λέγωντάς τους πῶς δέν τοὺς ἐπῆραμεν διὰ σκλάβους, ἀλλὰ πῶς τους ἠθέλαμεν // ἐλευθερώσῃ μὰ πρῶτον, τὸ ἴδιον εἶπε καί εἰς τὸν πατέρα τῆς Ζωρᾶιδος⁸³, ὁ ὁποῖος ἀποκριθὴν κάθε ἄλλο πρᾶγμα ἤμπορῶ νά ἐλπίσω καί νά πιεζύσω ἀπὸ ἐσᾶς, εἰδὲ τὸ νά μὲ δώσετε τόσον εὐκόλα τὴν ἐλευθερίαν μου δέν τὸ πιεζύω, καί μὴν μέ κρατεῖτε διὰ τόσον ἀπλὸν πῶς θέλω τὸ πιεζύσει ἐγὼ πῶς ἐσύς ἐβάλθη-κάτε⁸⁴ εἰς κίνδυνον, καί μὲ ἐσκληρώσατε καί νά μὲ ἐλευθερώσατε τόσον εὐκόλα, μάλιστα ὅπου ἤξεύρετε πῶς νά μὲ ἐλευθερώσατε ἔχετε νά // κερδήσατε περισσά, καί ἂν θέλετε νά τὸ κάμετε αὐτό, σᾶς τάζω νά σᾶς δώσω ὅτι⁸⁵ θέλετε διὰ λόγου μου, καί δι' αὐτὴν τὴν κακοῤῥοίζικον θυγατέραν μου, καί ἂν δέν θέλετε νά μὲ ἀφήσετε ἐμένα, ἀφήσατε κἂν αὐτὴν ὅπου εἶναι ἡ καρδιά μου, καί λέγωντάς αὐτό, ἄρχησε νά κλαίγῃ τόσον θερμᾷ⁸⁶ ὅπου μᾶς ἔκαμεν ὅλους, καί ἐλυπηθήκαμεν, καί γυρίζοντας ἡ Ζωρᾶϊδα, καί βλέπωντάς τον τὸν ἐλυπήθηκε τόσον πολλὰ, ὅπου ἐσηκώθηκεν ἀπὸ // λόγου καί ἐπῆγε καί τὸν ἀγκάλιασε καί πλησιάζοντας τὸ πρόσωπόν της εἰς τὸ ἐδικόν του, ἄρχησαν καί οἱ δύο τους ἕναν θοῖνον ὅπου μᾶς ἔκαμαν καί ἐμᾶς καί ἐκλαίγαμεν μαζὴ τους · ἀμὴ ὅταν τὴν εἶδεν ὁ πατέρας της ἐνδυμένην μὲ τὰ ῥοῦχα της τὰ καλὰ, καί μὲ τόσα τζαδαερικά, τὴν εἶπεν ἀραδικά, τί θέλεις νά εἰπῇ αὐτό κόρη μου; ὅτι ἐχθές τὸ βράδυ πριχοῦ νά μᾶς συνέβη αὐτὴ ἡ κακοῤῥοίζικι⁸⁷ σέ εἶδα μὲ τὰ σπητικά καὶ καθημερινά σου φο//ρέματα, καί τώρα σέ βλέπω μὲ τόσα ζολίδια καὶ μὲ τὰ ἀκριδιά σου τζαδαερικά ὅπου ἤξευρα πῶς ἔχεις · ἀποκρίσου με εἰς αὐτά ὅτι θαυμάζομαι περισσότερον δι' αὐτό παρὰ διὰ τὴν μεγάλην δυσυχίαν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι · ὅλα αὐτά ὅπου τῆς τὰ ἔλεγεν ὁ πατέρας της ἀραδικά μᾶς τὰ ἐξηγοῦσεν ὁ χριζιανογυρισμένος, καί αὐτὸς δέν τὸν ἀποκρίνονταν τελείως · ὅμως ὅταν εἶδεν εἰς ἕνα μέρος τῆς βάρκας τὸ σεπετάκι ὅπου αὐτὴ // ἔβανεν τὰ τζαδαερικά της, τὸ ὁποῖον τὸ ἤξευρεν αὐτὸς πολλὰ καλὰ πῶς τὸ εἶχεν ἀφήσει

εἰς τὴν ἀλητξέρην, καί πῶς δέν τὸ εἶχε πάγει εἰς τὸ περιδόλι · ἐσυλλογήσθη **13r.**
περισσότερον, καί ἐρωτῶντας τὴν μὲ τί τρόπον ἔπεσεν ἐκεῖνο τὸ σεπετάκι

⁸³Sic. — ⁸⁴Sic. — ⁸⁵Sic. — ⁸⁶No se lee bien.

εἰς τὰ χέρια μας, καί τί εἶχε μέσα · ὁ χρισιανογυρισμένος δίχως νά καρτε-
ρέση νά τόν ἀποκριθῇ ἡ ζωράϊδα, τόν εἶπε δέν κάμει χρεῖα νά παραξενέζης
τήν θυγατέρα σου ἡ ἀφεντία⁸⁷ σου διά τόσα περισ//σά πράγματα, διά τί
ἕναν λόγον ὁποῦ θέλω σέ εἰπῇ θέλεις τὰ καταλάβεις ὅλα · ἡξευρε λοιπόν
ὅτι ἡ θυγατέρα σου εἶναι χρισιανός καί αὐτή ἐξάθη τό ῥινί τῶν ἀλωσῶν
μας, καί ἡ ἐλευθερία τῆς σκλαβίας μας · αὐτή εὐρίσκεται ἐδῶ θεληματικῶς
της, καί πολλά εὐαρεστημένη ὡς καθὼς θαρῶν ὁποῦ εἶδε τόν λούγου⁸⁸
της εἰς αὐτήν τήν κατάσασιν, ὡσάν μίαν ὁποῦ εὐγηκεν⁸⁹ ἀπό τό σκότος
τοῦ θανάτου, καί ἦλθεν εἰς τό φῶς τῆς ζωῆς, καί ἀπό // τὰ βάσανα εἰς
τήν δόξαν · εἶναι ἀληθινόν κόρη μου, αὐτό ὁποῦ λέγει αὐτός; ἐρώτησεν ὁ
πατέρας της ὁ ἀράπης · αὐτό ὁποῦ λέγει εἶναι ἀληθινόν ἀποκριθῇ ἡ ὠραιω-
τάτη ζωράϊδα · εἶσαι λοιπόν ἐσὺ χρισιανή; εἶπεν ὁ φέρωντας καί ἔδωσε⁹⁰
τόν πατέρα σου εἰς τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν, εἰς τόν ὁποῖον ἀπεκρίθη⁹¹ ἡ ζω-
ράϊδα ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνη ὁποῦ ἔγινε χρισιανή, ἀμή ὅχι ἐκεῖνη ὁποῦ σέ ἔφερα
ὁποῦ σέ ἔ//φερα⁹² εἰς αὐτήν τήν καταντίαν, διότι ποτέ δέν ἐπεθύμησα νά
σέ ἀφήσω, μήτε νά σέ βλάψω, ἀλλά νά κάμω καλόν εἰς τοῦ λόγου μου, καί
τί καλόν εἶναι αὐτό ὁποῦ ἔκαμες εἰς τοῦ λόγου σου κόρη μου, ἐρώτησεν ὁ
πατέρας της; ἐρώτησέ το τόν ἀποκρίθη τήν λέλα μαριέν ὅτι αὐτή θέλει σέ
τό εἰπῇ καλλήτερα ἀπό λόγου μου · εὐθύς ὁποῦ τό ἄκουσεν αὐτό ὁ ἀρά-
πης ἐρύχθη μέ μεγαλωτάτην ὁρμήν κατακέφαλα // εἰς τήν θάλασσαν, καί
ἐξάπαντος ἤθελε πνιγῇ ἄν δέν ἐπιπνουνταν τό φόρεμά του εἰς ἕνα μέρος
τῆς βάρκας, ἡ ζωράϊδα ἄρχισε νά φωνάζει νά τόν πιάσουν καί ἐπήγαμεν
εὐθύς ὅλοι καί τόν ἐπιάσαμεν καί τόν εὐγάλαμεν μισοπνιγμένον, τόν ἐλυ-
πήθη τόσο ὡς ἡ ζωράϊδα ὁποῦ ἄρχισε νά κλαίει ἀπάνω του ὡσάν νά ἦτον
ἀποθαμένος · τόν ἐκρεμάσαμεν ἀπό τὰ ποδάρια, καί ἐξέρασε πολύ νερόν,
καί μετά δύο // ὥραις ἐσυνέφερεν ὁ νοῦς του, καί ἐν ὅσῳ ἔγιναν αὐτά ὁ
καιρός εἶχε γυρίσει καί ἀρχή-

- 13v.** σαμεν νά πλησιάζωμεν εἰς τήν ζηράν καί ἐτραβούσαμεν ὅσον ἡμπορούσα-
μεν μέ τὰ κουπιά διά νά μὴν πέση ἡ βάρκα ἔξω · ἀμή ἡθέλησεν ἡ καλή μας
τύχη καί ἐφθάσαμεν εἰς μίαν σκάλαν ὁποῦ τήν ὀνόμαζαν οἱ ἄραβες καπο-
δικαθακαρού(μί)αν⁹³ ὁποῦ θέλει νά εἰπῇ ἡ κακή γυναῖκα ἡ χρισιανή⁹⁴, καί
λέγουν οἱ ἀράπιδες πῶς ἐκεῖ νά εἶ//ναι θαμένος⁹⁵ ἡ καβά, διά τήν ὁποῖαν
ἐφανίσθη ὅλη ἡ ἰσπανία, διότι καβά δέν θέλει νά εἰπῇ ἀραβικά ἄλλο, παρὰ

⁸⁷ ἀφεντία / ἀφεντιά / ἀνθεντία. — ⁸⁸ Sic. — ⁸⁹ Sic. — ⁹⁰ Sic. — ⁹¹ ἀπεκρίθη / ἀποκρίθη. — ⁹² Error.
repetición (ὁποῦ σέ ἔφερα). — ⁹³ Corrección. La sílaba -μί escrita encima en el interlineado y
después tachadura (σκάλαν). — ⁹⁴ Franciosini: Il Capo di Cava Rumia. Hace referencia a los
amores de Don Rodrigo y la Cava, hija del conde Don Julián. — ⁹⁵ Sic.

κακή *φυναῖκα* · καὶ ῥουμία θέλει νά εἰπῇ ῥωμαῖα⁹⁶, καὶ τό ἔχουν διά κακόν σημείον, νά ὑπάγουν νά ἀράξουν ἐκεῖ ὅταν τοὺς βιάζει ὁ ἄνεμος διότι ἄλλας φορὰς ποτέ δέν ἀράξαμεν · ἀγκαλά καὶ ἡμᾶς δέν μᾶς ἐφάνη νά εἶναι κακόν τό νά ἀράξωμεν, ἐκεῖ μάλιστα μᾶς ἐφάνει λιμῶνας σίγουρος, διότι εἶ//χε σηκωθῇ μεγάλη φουρτοῦνα, ἐρῶρίζαμεν τό σίδηρόν μας εἰς τήν *ζεριάν*, ὅμως ὅλοι δέν ἀφίναμεν τὰ *κουπία*⁹⁷ · ἀρχήσαμεν καὶ ἐτρώγαμεν ἀπό ὅτι μᾶς εὐρίσκουνταν παρακαλῶντας τόν θεόν, καὶ τήν παναγίαν τήν Δέσποιναν ἐξ ὅλας καρδίας νά μᾶς βοηθήσῃ, νά δώσωμεν εὐτυχές τέλος εἰς τοιαύτην καλότηχον ἀρχήν · ἐτοιμάσαμεν νά εὐγάλωμεν ἔξω τόν πατέρα τῆς Ζωράϊδας μέ τοὺς ἄλλους ἀράπιδες, καὶ εἰς αὐτό // μᾶς ἐπαρακίνησεν ἡ Ζωράϊδα, διότι δέν ἐβασούσεν ἡ καρδιά⁹⁸ τῆς, μήτε ἡμποροῦσαν νά τό ὑποφέρουν τὰ σπλάχνα τῆς, νά βλέπῃ ἔμπροσθέν τῆς δεμένον τόν πατέρα τῆς ὁμοῦ καί τοὺς ἀράπιδες συντοπίταις τῆς, καὶ τήν ὑποσχέθηκαμεν⁹⁹ πῶς θέλωμεν τό κάμη ὅταν θέλωμεν νά κινήσωμεν, διότι δέν ἐφοδούμασθεν¹⁰⁰ ἀπό κᾶνέναν κίνδυνον νά τοὺς ἀφίναμεν εἰς ἐκεῖνον τόν ἔρημον τόπον · ὑπακούσθησαν ἡ δέησαῖς μας εἰς // τόν οὐρανόν καὶ εὐθύς ἐγαλίνευσεν ἡ θάλασσα, παρακαλῶντας μας νά πλεύσωμεν περιχαρῶς τό ταξίδι μας, καὶ βλέπωντας αὐτό ἐλύσαμεν τοὺς ἀράπιδες, καὶ εὐγάλαμεν¹⁰¹ ἀπό ἕναν ἕναν διά τό ὅποιον ἐθαύμασαν αὐτοί, ἀμή ὅταν ἠθέλαμεν νά εὐγάλωμεν τόν πατέρα τῆς Ζωράϊδας ὅπου τόν εἶχε συμφέρει πλέον ὁ νοῦς του καλά, εἶπε, διά ποίαν αἰτίαν συλλογᾶσθε εἶπεν, ὦ *χριστιανοί*, ὅτι αὐτή ἡ κακή θυγατέρα μου // χαίρεται τό πῶς μέ ἐλευθερώνετε, θαρῶντε πῶς τό κάμη μέ τό νά μέ λυπᾶται, μὴν

τό πισεύετε διότι δέν τό κάμει διά αὐτό ἀλλά διά τήν ἐνόχλησιν ὅπου θέλω
 τῆς δώσει ἄν εὐρεθῶ παρών, ὅταν θελήσῃ νά βάλλῃ εἰς *πρᾶξιν* τοὺς κα-
 κούς τῆς λογισμούς, μήτε νά λογιᾶσθε πῶς αὐτή ἀλλάξῃ τό *ῥητόν*¹⁰² τῆς
 μέ τό νά πισεύῃ πῶς τό ἐδικόν σας νά εἶναι καλλήτερον ἀπό τό ἐδικόν τῆς,
 ἀλλά μέ τό νά ἡξεύρῃ πῶς εἰς τὰ μέρη σας πολιτεύεται ἡ ἀτι//μία πλέον
 ἐλευθερά παρὰ εἰς τὰ ἐδικά μας, καὶ γυρίζοντας πρὸς τήν θυγατέρα του
 τήν Ζωράϊδα τήν ὅποιαν τήν ἐκρατοῦσα ἐγὼ καὶ ἄλλος ἕνας σφικτά ἀπό
 τὰ *χέρια* τῆς διά νά μὴν κάμη κᾶμμίαν τρέλλαν τῆς εἶπεν ὦ ἀνέσχηνη
 κορασίδα, καὶ κακόδουλη κοπέλα, ποῦ πηγαίνεις τυφλή εἰς τήν ἐξουσίαν
 αὐτῶν τῶν σκυλίων ὅπου εἶναι ἐχθροί μας φυσικοί · ἀνάθεμα τήν ὥραν
 ὅπου σέ ἐγέννησα, καὶ τὰ χάδια καὶ κανάκια μέ τά // ὅποια σέ ἀνάθρεψα ·

14r.

⁹⁶ Cervantes «cristiana» y Franciosi «Christiana». — ⁹⁷ *κουπία* / *κουπιᾶ*. — ⁹⁸ *καρδιά* / *καρδιᾶ*. — ⁹⁹ Sic. — ¹⁰⁰ ἐφοδούμασθεν / ἐφοδούμεσθαι. — ¹⁰¹ Sic. — ¹⁰² En Cervantes «religión». Franciosi: («Religione»).

ἀμή βλέπωντας ἐγὼ πῶς αὐτός δέν ἤθελε τελειώσῃ γλίσγωρα ἐδιάσθηκα καὶ τοὺς εὐγάλα ἔξω, καὶ ἀπέξω ἄρχησε μεγαλοφώνως νά ἀναθεματίζῃ καὶ νά βλασφεμᾷ παρακαλῶντας τόν μεχμέτην νά μεσητεύσῃ πρὸς τόν θεόν νά μάς καταποντήσῃ · καὶ ὅταν ἐμακρύναμεν, καὶ δέν ἠμπορούσαμεν πλέον ν' ἀκούσωμεν ταῖς φωναῖς του, ἐδλέπαμεν τὰ καμώματά του ὅπου ἐμάδιζε τὰ γένειά του, ἐτραβοῦσε τὰ μαλιά¹⁰³ // του, καὶ ἐκυλίουνταν κατὰ γῆς · καὶ ἐξαναφώναζεν ἄλλην μίαν φοράν, ὅσον ἠμποροῦσε δυνατὰ ὅπου τόν ἀκούσαμεν ὅπου ἔλεγε · γύρισε ὀπίσω ἡγαπημένη μου θυγατέρα, γύρισε ὅτι σέ τὰ συγχωρῶ ὅλα ὅσα ἔκαμες · δῶσε τὰ ἄσπρα ὅπου ἔχεις μαζὶ σου εἰς αὐτούς ὅτι εἶναι ἐδικά τους, καὶ γύρισε παρηγόρησε αὐτόν τόν πικραμένον πατέρα σου, ὅπου ἂν τόν ἀφήσῃς¹⁰⁴, θέλει ἀποθάνει εἰς αὐτόν τόν ἔρημον ἄμιμον · ὅλα αὐτά τὰ ἄκουεν ἡ // Ζωρᾶῖδα, καὶ τὴν ἐκακοφάνουνταν κ' πολλὰ¹⁰⁵ καὶ ἔκλαιγε, καὶ δέν τόν ἀποκριθῇ ἄλλο, παρὰ ὁ θεὸς καὶ ἡ λέλα μαριέν ὅπου ἐξάθηκαν αἰτία καὶ ἔγινα χριζιανή, νά σέ παρηγορήσουν, καὶ τό εἶπεν αὐτό εἰς καιρόν ὅπου μήτε ὁ πατέρας της τὴν ἄκουε μήτε ἡμεῖς τόν ἐδλέπαμεν, καὶ πανηγρωῶντας¹⁰⁶ ἐγὼ τὴν Ζωρᾶῖδα, ἀκολουθήσαμεν τό ταξίδι μας, καὶ τόσον καλόν καιρόν εἴχαμεν, ὅπου ἐθαρρόύσαμεν βέβαια, ὅτι τὴν δεύτερην ἡμέραν πρὸς τό ξημέρω-

- 14v.** μα νά ἰδοῦμε τὰ περιγιάλια τῆς ἰσπανίας · ἀμή μέ τό νά ἔρχεται ὀλίγαις φοραῖς, ἢ καὶ ποτέ τό καλόν, καθαρόν, καὶ ὅπου νά μὴν εἶναι συντροφισμένον μέ κἀνένα κακόν, ὅπου νά τό συγχίξῃ ἡθέλησεν ἡ κακὴ μας τύχη, ἢ ἴσως ἡ κατάραις ὅπου εἶχε δώσει ὁ ἀράπης εἰς τὴν θυγατέρα του, ὅπου πρέπει νά ταῖς φοδᾶται, ἂν καὶ νά ταῖς δώσῃ ὅτι λο//γᾶς πατέρας καὶ ἂν εἶναι · ἐσυνέδη λοιπόν, ὅτι πλέοντας¹⁰⁷ ἡμεῖς, καὶ ὄντας ὡς τρεῖς ὥραις τῆς νυκτός περασμέναις, πηγαίνωντας μέ γεμάτα ἄρμενα, καὶ τὰ κουπιὰ σηκωμένα, μέ τό νά ἐφυσοῦσεν ἄνεμος καλός, καὶ με τό φῶς τοῦ φεγγαρίου, ὅπου ἔλαμπε πολλὰ φωτερὰ, εἶδαμεν κοντά μας ἕνα καράδι ὅπου ἀρμένιζε μέ τὰ ἄρμενα γεμάτα κρατῶντας ὀλίγον ὄρτζα τό τιμόνι, ἐγύριζεν ἐμπροσὰ μας, καὶ ἦτον τόσον πολλὰ σιμά // ὅπου ἦτον ἀνάγκη νά μαϊνάρωμεν τὰ ἄρμενά μας διὰ νά μὴ πέσωμεν ἐπάνω του καὶ αὐτοὶ παρομοίως, ἐγύρισαν πότζα¹⁰⁸ τό τιμόνι διὰ νά μᾶς κάμουν τόπον νά περάσωμεν ἐμπρὸς · το καράδι ἐξάθη ὀρτζαλαπάντα, διὰ νά ἐρωτήσῃ τί ἄνθρωποι εἴμασθεν, καὶ ποῦ πηγαίναμεν, καὶ ἀπὸ ποῦ ἐρχόμασθεν · ἀμή μέ τό νά μᾶς ἐρώτησαν φραντζέζικα, ὁ χριζιανογυρισμένος εἶπε, νά μὴ τοὺς ἀποκριθῇ τινάς, διό//τι αὐτοὶ βεδαιώτατα εἶναι κουρσάροι φραντζέζοι · ἀκούοντας ἡμεῖς

¹⁰³Sic. — ¹⁰⁴ἀφίνω / ἀφίνω. — ¹⁰⁵κατὰ πολλὰ. — ¹⁰⁶Sic. — ¹⁰⁷Sic. — ¹⁰⁸πότζα? Cervantes: «nos fue forzoso amainar. Franciosini «fecero forza col timoni».

αὐτό, κἀνένας δέν ἄνοιξε τό σόμα του, καί περνώντας ὀλίγον ἐμπροσά, ἔρριξεν ἄξαφνα δύο τόπια, καί τά δύο¹⁰⁹ γεμάτα μέ ἄλυσίδες, διότι ὅταν τά ἔρριξαν τό ἕνα ἐτζάκισε τό κατάρτι μας ἀπό τήν μέσην, καί ἔπεσεν εἰς τήν θάλασσαν μέ τά ἄρμενα, καί τό ἄλλο ἐπῆρεν ἀπό τήν μέσην τήν βάρκαν μας καί τήν ἐχώρησαν εἰς δύο κομάτια¹¹⁰ δίχως νά σκωτώσῃ τινάν · ἀμή // βλέποντας πῶς ἐπνηγόμασθεν ἀρχήσαμεν¹¹¹ ὅλοι νά ζητήσωμεν μεγαλοφώνως βοήθειαν, καί ἐπαρκαλούσαμεν ἐκείνους ὅπου ἦτον εἰς τό καράδι, νά μᾶς πιάσουν, διότι ἐπνιγόμασθεν · τότε ἐμαίναραν καί αὐτοί, καί ῥίχνοντας τήν φαλοῦκαν εἰς τήν θάλασσαν, ἐμπῆκαν ὡς δώδεκα φραντζίες, ἄρματωμένοι, καί ἦλθαν κοντά εἰς τήν βάρκαν μας, καί βλέποντας πῶς εἴμασθεν ὀλίγοι, καί πῶς ἐβουλοῦσεν ἡ βάρκα μας μᾶς ἐπῆ//ραν λέγοντας πρὸς ἡμᾶς, ὅτι μέ τό νά ἐδείξαμεν ἀπανθρωπίαν, καί μέ τό νά μή τούς ἀποκριθῆκαμεν, μᾶς ἐσυνέβη ἐκείνη ἡ συμφορά · ὁ χριστιανογυρισμένος μᾶς ἐπῆρε τό σεπετάκι μέ τά τζεβαερικά τῆς Ζωραΐδας, καί τό ἔρριξεν εἰς τήν θάλασσαν δίχως νά τόν καταλάβῃ τινάς, εἰς κοντολογία μᾶς ἐπῆραν οἱ φραντζίες, οἱ ὅποιοι ἀφ' οὗ ἔμαθαν τό λάλι μας, μᾶς ἐξεγύμνωσαν, καί μᾶς ἐπῆραν ὅ, τι // καί ἄν εἴχαμεν, ὥσάν νά ἦτον μεγάλοι μας ἐχθροί · ὁμοίως καί τήν εὐμορφην ζωραΐδα τῆς ἐπῆραν τόσον τά βραχιόλια της, ὅσον καί τά σκουλαρίκια της, καί ἐκείνα ὅπου ἐφοροῦσεν εἰς τά ποδάρια της · ὅμως ἐγὼ δέν ἐπικραίνουμουν τό πῶς μέ ἐγύμνωσαν ἐμένα, ἀλλά πῶς μέ ἐπροξενοῦσε μεγάλην πίκραν ὁ φόβος ὅπου εἶχα διὰ τήν Ζωραΐδα, λογιάζοντας, πῶς ἔξω ἀπό τό πολύτιμα τζεβαερικά ὅπου τῆς // ἐπῆραν, τῆς ἠθελαν πάρῃ καί ἐκείνο ὅπου ἄξιζε περισσότερον · ὅμως τοιούτας λογᾶς ἄνθρωποι, δέν ἐπιθυμοῦν ἄλλο, παρὰ ἄσπρα καί ἀπό αὐτά δέν χορταίνουν ποτέ, διότι ὡς καί τά φορέματα ἐκείνα τῶν σκλαδῶν, ὅπου ἐφοροῦσαν τά ἠθελαν πάρῃ, ἄν τούς ἠθελαν φανῇ πῶς εἶμαι κἀμμίας χρεῖας · καί μερικούς ἀπό αὐτούς τούς ἐφάνῃ εὐλογον νά μᾶς δέσουν ὅλους εἰς ἕνα ἄρμενον, καί νά μᾶς ῥίξουν // εἰς τήν θάλασσαν¹¹², διότι εἶχαν σκοπόν νά καθίσουν εἰς τήν ἰσπανίαν καί νά ἀγοράσουν πραγματεῖαν, λέγοντας πῶς εἴμασθαν πόρνοι, καί πῶς ἀνίσως καί μᾶς ἠθελαν ἀφήσῃ ζωντανούς, ἠθελαν παιδευθῇ, ὅταν ἠθελε φανερωθῇ ἡ κλεψια τους · ἀμή ὁ καπετάνος ὅπου θέλει νά ἦτον πλέον ἐλεήμων, διότι τό ἔδειξεν ἐκείνην τήν ὥραν, ὁ ὁποῖος εἶχε πάρῃ τήν εὐμορφήν μου ζωραΐδα, εἶπε πῶς ἦτον εὐχαρισημέ//νος ἀπό τό κοῦρσος, ὅπου εἶχε κάμη, καί πῶς δέν ἠθελε νά πιάσῃ εἰς κἀνένα λιμῶνα τῆς ἰσπανίας ἀλλά νά περάσῃ τήν νύκτα, τό ζένομα τῆς γγίπλιτερας¹¹³, καί νά γυρίσῃ εἰς τήν ῥοτζέλια¹¹⁴, ἀπ' ἐκεῖ ὅπου εἶχε κινήσει, καί ἔτι ἀποφά-

15r.

¹⁰⁹δύο / δύο. — ¹¹⁰Sic. — ¹¹¹Tachadura (ἄλλ). — ¹¹²Sic. — ¹¹³Gibraltar. — ¹¹⁴Rochela.

σισαν νά μᾶς δώσουν τήν φαλοῦκαν τοῦ καραβίου τους, καί τά χρειαζόμενά μας εἰς ἐκεῖνο τό μικρόν ταξίδι ὅπου εἴπαμεν νά κάμωμεν, ὡς καθὼς ἔκαμαν τήν δευτέραν ἡμέραν, ὄντας ἀντίκρου εἰς τήν ἰσπανίαν, τήν ὁποῖαν βλέπωντας ἡμεῖς ἐλησμονήσαμεν τελείως ταῖς δυ-

15v. συχίαις ὅπου μᾶς ἐσυνέβηκαν, ὥσαν νά μήν ἐπαθαίναμεν κᾶνένα κακόν · τόσον μεγάλη εἶναι ἡ χαρά τῆς ἐλευθερίας, θέλει ἦτον πρὸς τό μεσημέρι ὅταν μᾶς ἔδωσαν τήν φαλοῦκαν, καί ἐμπήκαμεν εἰς αὐτήν, καί μᾶς ἔδωσαν καί δύο βαρέλια νερόν, καί κομάτι παξιμάδι, καί ὅταν ἤθελε νά ἔμπη εἰς τήν φαλοῦκαν ἡ ὥραῖα ζωράῖδα · βλέ//πωντάς τήν ὁ καπετάνος τήν ἐλυπήθηκε, καί τήν ἔδωσαν ὡς σαράντα σκοῦδα μαλαγματένια, καί δέν ἄφησε μέ κᾶνέναν τρόπον νά πάρουν οἱ σολδάτοι του, αὐτά τά ἴδια ῥοῦχα ὅπου φορεῖ τώρα · ἐμπήκαμεν εἰς τήν φαλοῦκαν, καί τόν εὐχαρισήσαμεν κατὰ πολλὰ διά τήν καλοσύνην ὅπου μᾶς ἔκαμεν · αὐτοῖ ἐμάκρυναν, καί ἀκολουθοῦσαν τό ταξίδι τους · καί ἡμεῖς δίχως νά καρτερέσωμεν νοτιᾶν, ἢ βορίαν, ἀρχήσαμεν καί // ἐλάμναμεν μέ τόσην βίαν, ὅπου πρὶν νά βασιλεύσῃ ὁ ἥλιος ἐκοντεύσαμεν τόσον κοντά εἰς τήν ξερεάν, ὅπου εἶδαμεν πῶς ἐφθάναμεν εἰς τήν ζηράν πρὶν νά βραδιάσῃ · ἀμή μέ τό νά μήν ἦτον φεγγάρι ἐκεῖνην τήν νύκτα ἀλλά μέγαλον σκότος, καί μέ τό νά μήν ἡξεύραμεν ποῦ νά ἀράξωμεν, δέν μᾶς ἐφάνη πρᾶγμα σίγουρον, νά ἀράξωμεν εἰς τήν ζηράν, ὡς καθὼς ἐφάνη μερικούς ἀπό τοὺς συντρόφους μας, λέγωντας νά ἀράξωμεν // ἂν καί νά ἦτον σκόπελος, καί ἔρημος τόπος · διότι ἦτον νά μή λάχῃ καί ἀπαντήσωμεν, καί τίποτα κουρσάρικα τετουάνικα, οἱ¹¹⁵ ὁποῖα ἀγκαλά καί ἀπό σπεριά εὐρίσκονται εἰς τά παρπερία, ὅμως τό ταχύ εὐρίσκονται εἰς τήν ἄκρην τῆς ἰσπανίας εἰς τό κοῦρσος, καί πάλιν γυρίζουν τό βράδυ καί κοιμοῦνται εἰς τά σπήτια τους · ἐκεῖνο λοιπόν ὅπου ἀποφασίσσαμεν ἦτον, νά πλησιάζωμεν ὀλίγον κατ'ὀλίγον εἰς τήν ζηράν, καί ἂν καταπραῦνη ἡ φουρτούνα νά ἀράξωμεν ὅπου καί ἂν ἡμπορέσωμεν · ἔτζη ἐκά//μαμεν, καί πιξεύω θέλει ἦτον πρὶν τά μεσάνυχτα, ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς ταῖς ποδιᾶς ἐνοῦ βουνοῦ ὑψηλοῦ, τό ὁποῖον δέν ἦτον τόσον σιμά εἰς τήν θάλασσαν, ὅπου νά μήν ἔχωμεν τόπον νά ἀράξωμεν, καί βλέπωντάς το ἡμεῖς, μᾶς ἐφάνη εὐλογον, καί ἀράξαμεν εἰς τόν ἄμιον, καί εὐγῆκαμεν ἔξω, καί ἐγονατίσαμεν, καί ἐφιλήσαμεν τήν γῆν, καί μέ δάκρυα χαρᾶς εὐχαρισήσαμεν τόν θεόν, διά τήν εὐεργεσίαν ὅπου μᾶς ἔκαμεν · εὐγάλαμεν εὐθύς ἀπό τήν βάρκαν // ὅτι φαγησερόν εἴχαμεν¹¹⁶, καί ἀνεβήκαμεν εἰς τήν κορυφήν τοῦ βουνοῦ, διότι μήτε ἐκεῖ ἐπάνω

16r. ἀκόμη δέν ἐπισεύαμεν πῶς νά εἶναι τόπος τῶν χριζιανῶν · ἐξημέρωσεν ἡ

¹¹⁵Sic. – ¹¹⁶Sic.

ἡμέρα καί ἐκοιτάξαμεν ἀπό τήν κορυφήν τοῦ βουνοῦ νά ἰδοῦμεν κἀμμίαν
 χῶραν, ἥ κἀμμίαν καλύδαν τῶν βοσκῶν, ἀμή ἄν καί ἐκοιτάξαμεν παντοῦ,
 ὅμως δέν εἶδαμεν οὔτε χῶραν, οὔτε ἄνῶν, οὔτε ἄλλο τίποτα, καί ἀποφα-
 σίσαιμεν νά ὑπάγωμεν παραμέσα, ἐπειδή καί δέν ἦτον βολετόν // νά μήν
 εὔρωμεν κἀνένα ὁποῦ νά μᾶς δώσῃ εἶδῃσιν · καί ἡ μεγαλύτερή μου πίκρα
 ἦτον μέ τό νά ἔβλεπα τήν ζωράϊδα πῶς ἐπεριπατοῦσε πεζή, εἰς ἐκεῖνα τά
 ἀγκάθια καί πέτραις · διότι ἀγκαλά καί μερικαῖς φοραῖς τήν ἐσήκωνα εἰς
 τήν ῥάχην μου, μέ ὅλον τοῦτο αὐτή τό εἶχε διά ἐνόχλησιν, μέ τό νά ἐκουρά-
 ζουμουν ἐγώ, καί δέν ἠθέλησε νά μέ ἀφήσῃ νά κάμω ἐκείνον τόν κόπον, καί
 μέ μεγάλην ὑπομήν¹¹⁷ ἔδειχνε πῶς νά εἶναι χαρούμενη, καί ἐπεριπα//τοῦσε
 βαστῶντάς τήν ἐγώ ἀπό τό χέρι, καί περιπατῶντας ὡς ἓνα μίλι ἀκούσαμεν
 ἓναν ἦχον ἐνοῦ μικροῦ καμπαναλίου¹¹⁸, σημεῖον φανερόν πῶς ἐκεῖ σιμά
 θέλει ἦτον τίποτα ζῶα, καί κοιτάζοντας ὁ καθ' ἓνας μας εἰς ὅλα τά μέρη,
 εἶδαμεν ἓνα βοσκοπαίδι ὁποῦ ἐκάθουνταν εἰς τήν ῥίζαν ἐνοῦ δένδρου, καί
 ἐπελεκοῦσεν ἓνα ῥαβδί · ἐφωνάζαμεν ἡμεῖς, καί αὐτός σηκώνωντας τό κε-
 φάλι του, ἐσυνκώθη εἰς τά ποδάρια, καί ὡς καθῶς ἐμάθαμεν ὕψερρον // τούς
 πρῶτους ὁποῦ εἶδεν ἦτον ὁ χρισιανογυρισμένος, καί ἡ ζωράϊδα τούς ὁποί-
 ους βλέπωντάς τους μέ ἀραδικά φορέματα, εὐθύς ἐμπήκεν εἰς τό πλέον
 πικρόν δάσος, καί ἄρχισε νά φωνάζῃ λέγωντας ἀράπιδες ἀράπιδες ἦλθαν
 εἰς τόν τόπον μας, ἀράπιδες ἀράπιδες ἀρματωθῆτε, ἀρματωθῆτε · ἀκούων-
 τας ἡμεῖς αὐταῖς ταῖς φωναῖς ἐξυπασθήκαμεν ὅλοι μας, μήν ἡξέυρωντας τί
 νά κάμωμεν, ἀμή συλλογιζόμενοι πῶς ἡ φωναῖς τοῦ βο//σκοῦ ἤθελαν κάμη
 σύγχυσιν εἰς τήν χῶραν, καί πῶς ἤθελε τρέξῃ ἡ καθαλλιξερία τῆς ἄκρης νά
 ἰδῇ τί εἶναι ἀποφασίσαιμεν νά ἐκδυθῇ ὁ χρισιανογυρισμένος τά τούρκικα
 φορέματα καί νά φορέσῃ μίαν προδατόγουναν ὁποῦ τῆς τήν ἐδώσαμεν
 εὐθύς ἀπό ἀναμεταξύ μας, ἀγκαλά καί ἐκεῖνος ὁποῦ τήν ἐδωσαν ἔμεινε
 μόνον μέ τό πουνκάμισον, καί προσευχόμενοι, ἐπηγαίναμεν ἀπό τήν ἴδιαν
 στράταν ὁποῦ εἶχε πάγῃ ὁ βοσκός, καρτερώντας // ὥραν τήν ὥραν τήν
 καθαλλιξερίαν τῆς ἄκρης, καί περιπατῶντας ὡς δύο ὥραις ζράταν εὐγῇ-
 καμεν εἰς μίαν παιδείαδα, καί εἶδαμεν ὡς πενήντα ἀνθρώπους καθαλλά-
 ρηδες οἱ ὁποῖοι τρέχωντας ἤρχουνταν πρὸς ἡμᾶς, καί εὐθύς ὁποῦ τούς
 εἶδαμεν ἐσαθήκαμεν, καί τούς ἀπαντηχαίναμεν, ἀμή ὅταν ἐφθασαν αὐτοί,
 καί εἶδαν ἀντίς διά ἀράπιδες τόσους κακοῤῥοίζικους χρισιανούς ἔμειναν
 ἐσατικοί, καί ἓνας ἀπό αὐτούς μᾶς ἐρώτησεν ἄν εἴμασθεν ἡμεῖς ἡ αἰ//τία
 ὁποῦ ἐφώναξεν ἐκεῖνος ὁ βοσκός νά ἀρματοθοῦν · ἐγώ τόν ἀποκριθῆκα
 πῶς ἔτσι εἶναι καί θέλωντας νά τοῦ διηγηθῶ ἐκεῖνα ὁποῦ μᾶς ἐσυνέδηκαν

16v.

¹¹⁷Sic. – ¹¹⁸Sic.

ἀπό ποῦ ἐρχοῦμασθεν καί ποῦ ἐπηγαίναμεν ἕνας ἀπό τούς συντροφους μας, ἐγνώρισεν ἐκεῖνον ὅπου μᾶς εἶχεν ἐρωτήσει, καί δίχως νά μέ ἀφήσῃ νά συντύχῳ εἶπεν, εὐχαρισίαν νά ἔχη ὁ θεός ὅπου μᾶς ἔφερεν εἰς τέτοιον καλόν τόπον, διότι ἂν δέν γελιόμην ἡ γῆ ὅπου πατοῦμεν εἶναι τῆς Βελέζμα//λάγκας¹¹⁹, ἀνίσως ὅμως καί ἡ πολυκαιρία τῆς σκλαβίας μου δέν μέ ἔκαμε νά ἀλησμονήσω πῶς ἡ ἀφεντία σου ὅπου μᾶς ἐρωτᾷς ποῖοι εἶμασθεν εἶσαι ὁ πέτρος πουσαμάντε¹²⁰ ὁ θεῖος μου, εὐθύς ὅπου τό εἶπεν αὐτό ὁ χριστιανός, ἐξεκαβαλλίκευσεν ὁ θεῖον¹²¹ του, καί ἐπῆγε καί ἀγκάλιασε τό παλικάρι λέγωντάς του, ἀκριδέ μου ἀνεψιέ, καί ἀγαπημένε μου, τώρα ἀληθινά σέ γνωρίζω καί εἶναι κάμποσαις καιρός¹²² ὅπου σέ ἐλέγομεν διά ἀποθαμένον, ἐγώ // ἡ ἀδελφή σου, ἡ μητέρα σου, καί οἱ συγγενεῖς σου οἱ ὅποιοι ζοῦν ἀκόμη καί τούς ἐχάρησεν ὁ θεός τήν ζωὴν τους διά νά σέ ἰδοῦν καί νά χαροῦν · ἡμεῖς ἠξέυραμεν πῶς εἴσουν εἰς τήν ἀλίτζερην, ὅμως ἀπό τά σημεῖα τοῦ φορέματός σου καί τῆς τιμημένης συντροφίας σου φαίνεται πῶς νά ἐλευθερωθήκατε διά μέσου τινός θαύματος · ἔτσι εἶναι εἶπε τό παλικάρι, καί ἂν θέλῃ ὁ θεός θέλομεν ἔχει καιρόν νά σᾶς διηγηθῶ τά πάντα · ὅταν οἱ ἐπίλοιποι καθαλλερέοι¹²³ // ἄκουσαν πῶς εἶμασθεν χριστιανοί σκλάβοι, ἐξεκαβαλλίκευσαν καί μᾶς ἐπροσκαλοῦσαν ὁ καθ' ἕνα τους νά καθαλλικεύσωμεν εἰς τά ἄλογά τους νά μᾶς ὑπάγουν εἰς τήν χώραν τήν μαλάγκαν ὅπου θέλει ἦτον ὡς μῶμισην ὥρα ζρόταν μακρυά · μερικοὶ ἀπό αὐτούς ἐγύρισαν διά νά πάρουν τήν φαλοῦκαν νά τήν φέρουν εἰς τήν χώραν λέγωντάς τους ποῦ τήν εἶχαμεν ἀφήσει, καί ἄλλοι μᾶς ἔδαλαν καί ἐκαβαλλίκεύσαμεν, καί ἡ ζωράϊδα ἐκαβαλλίκευ//σεν εἰς τό ἄλογον τοῦ θείου τοῦ χριστιανοῦ · ὅλη ἡ χώρα εὐγῆκαν εἰς συναπάντησίν μας

17r. ὅτι εἶχαν πάρη εἶδησιν πῶς ἐφθάσαμεν · δέν ἐθαυμάζονταν μέ τό νά ἔδλεπαν σκλάβους ἐλευθερωμένους, μήτε ἀράπιδες σκλάβους, διότι ὅλοι τους εἶναι μαθημένοι ἐκεῖ εἰς τήν ἄκρην νά τοὺς βλέπουν, ἀλλά ἐθαύμασαν τήν εὐμορφίαν τῆς Ζωράϊδας, ἡ ὁποία ἦτον τότε πολλά εὐμορφη ἀπό τήν χαράν τῆς τήν πολλήν ὅπου εἶχε πῶς ἔφθασεν εἰς τήν χριστιανο//σύνην, ἐπήγαμεν εὐθύς εἰς τήν ἐκκλησίαν μέσα νά εὐχαρισήσωμεν τόν θεόν διά τήν εὐεργησίαν ὅπου ἐλάδομεν, καί εὐθύς ὅπου ἐμπῆκεν ἡ ζωράϊδα, εἶπε πῶς ἦτον πρόσωπα ὅπου ὁμοίαζαν μέ τήν λέλα μαριέν · τῆς εἶπαμεν πῶς ἦτον ἡ εἰκόναίς της καί ὁ χριστιανογυρισμένος τῆς ἐπαρέδωσεν τό τί ἐδελοῦσαν οἱ εἰκόνες διά νά ταῖς λατρεύῃ ὡσάν νά ἦτον ἡ ἴδια λέλα μαριέν ὅπου τῆς ὁμίλησεν · αὐτή ὄντας γνωσική, καί ἀγχί//νους ἐκατάλαβε τά ὅσα τῆς εἶπεν περί τῶν εἰκονισμάτων · ἀπ' ἐκεῖ μᾶς ἐχώρησαν καί μᾶς ἐπῆγαν εἰς διάφορα

¹¹⁹Velez Málaga. — ¹²⁰Pedro de Bustamante. — ¹²¹Sic. — ¹²²Sic. — ¹²³Sic.

ὁσπήτια τῆς χώρας, ἀμή τό παλικάρι ἐκεῖνο ὅπου ἐγνώρισε τόν θεῖον του ἐπῆγε τόν χριζιανογυρισμένον, τήν Ζωράϊδα καί ἐμένα εἰς τό σπῆτι τῶν γονέων του οἱ ὅποιοι ἦτον ἄνοι ὅπου εἶχαν τό ἐδικόν τους καί μᾶς ἔκαμαν τόσες περιπτώσεις ὡς ἂν¹²⁴ εἰς τόν ἴδιον υἱόν τους · ἐκαθήσαμεν ἕξη ἡμέραις εἰς τήν μαλάγκα¹²⁵, καί τήν ἐβδό//μην ἡμέραν ὁ χριζιανογυρισμένος ἐπῆγεν εἰς τό κάστρον ὅπου ὀνομάζεται γρανάτα¹²⁶ διά νά ζαναλάβῃ τό ἅγιον βάπτισμα, ὁμοίως καί οἱ ἐπίλοιποι χριζιανοί ὅπου ἐλευθερώθηκαν ἐπῆγαν ὁ καθ' ἕνας ὅπου ἤθελεν, μόνον ἐγώ καί ἡ ζωράϊδα ἐμείναμεν ἐκεῖ μέ ἐκεῖνα τά σαράντα σκοῦδα ὅπου ἀπό καλοσύνην μας μᾶς εἶχε δώσει ὁ φραντζέζος ὁ καπετάνος μέ τά ὅποια ἀγόρασα αὐτό τό γομαράκι εἰς τό ὅποιον αὐτή // καθαλλικεύει, καί δουλεύοντάς την ἐγώ ἕως τώρα εἰς τόπον πατρός της, καί Δούλου, καί ὄχι ἀνδρός της, πηγαίνομεν νά μάθωμεν ἂν ζῇ ὁ πατέρας μου, ἢ κἀνένας ἀπό τοὺς ἀδελφούς μου ἂν εὐγῆκε πλέον καλοῤῥοίζικος ἀπό λόγου μου · ἀγκαλά καί μέ τό νά μέ ἔδωσεν ὁ θεός διά σύζυγον τήν Ζωράϊδα μέ φαίνεται πῶς νά μὴν εἶναι ἄλλος τινάς πλέον καλοῤῥοίζικος · ἡ ὑπομονή ὅπου ἔχει ἡ ζωράϊδα εἰς τό νά ὑποφέρει ταῖς συμφοραῖς ὅπου εἶναι συντροφιασμέ-

ναις με τήν πτωχίαν, καί τήν ἐπιθυμίαν ὅπου δείχνει πῶς ἔχει διά τό νά γίνη χριζιανή εἶναι τόσον μεγάλη ὅπου μέ κάμη καί θανυμάζω, καί μέ παρακινᾷ νά τήν δουλεύσω εἰς ὅλην μου τήν ζωήν · ἀγκαλά καί τόν πόθον ὅπου ἔχω νά γίνω ἐδικός της, καί αὐτή ἐδική μου μέ τόν συγχίζει μέ τό νά μὴν ἡξεύρω ἂν εὔρω εἰς τόν τόπον μου ἀγγονήν νά ἀναπαυθῇ, καί ἂν // ὁ καιρός, καί ὁ θάνατος ἔκαμαν τοιαύτην μεταβολήν εἰς τά πράγματα, καί εἰς τήν ζωήν τοῦ πατρός μου, καί τῶν ἀδελφῶν μου, ὅπου μετά βίας νά εὔρω ἄνῶν νά μέ γνωρίσῃ ἂν οἱ ἐδικοί μου ἄνοι ἀπέθαναν · δέν ἔχω ἄλλο τί σινιόροι μου νά σᾶς εἰπῶ, αὐτή εἶναι ἡ ἰσορία μου, ἡ ὅποια ἀνίσως καί εἶναι νόστιμη ἄς τό διακριθῇ ἡ φρονημάδα τῆς ἀφεντίας σας, ὅτι ἐγώ τήν ἐδιηγῆθην ὅσον ἡμπόρεσα συντομώτερα, φοβοῦ//μενος μήπως καί μέ τήν ἀπεραντολογίαν σᾶς δώσω ἐνόχλησιν.

17v.

¹²⁴Sic. – ¹²⁵Velez Málaga. – ¹²⁶Granada.

Κεφάλαιον μβ:^{ov}

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται ἄλλα πράγ-
ματα ὁποῦ ἐσυνέβηκαν εἰς τήν
ὀσαρίαν ἄξια διηγήσεως¹²⁷

Λέγωντας αὐτό ὁ σκλάβος, ἐσιώπησε, πρὸς τόν ὁποῖον εἶπεν ὁ Δόν φερ-
νάνδος, βέβαια σινιὼρ καπετάνε, μέ πολλά εὖμορφον τρόπον ἐδιηγήθης
αὐτό τό παράξενον συμβεδηκός · πολλά νόσιμον εἶναι, καί γεμᾶτον ἀπό
συμβεδηκότα, ὁποῦ κάμη καί θαυμάζει ὅποιος τό ἀκούσει, καί τόσον ἐνο-
σμιευόμασθεν εἰς τό νά τό ἀκροασθῶμεν, ὁποῦ ἂν // ἐκαθούμασθεν ὡς τό
ταχύ, δέν τό ἠθέλαμεν βαρεθῇ · ὁμοίως καί ὁ Δόν Ἀντώνιος, καί οἱ ἐπίλοι-
ποι τόν ὑποσχέθηκαν πῶς θέλουν τόν δουλεύσει εἰς ὃ, τι ἦτον τῆς δυνά-
μεώς τους, μέ τόσον εὖμορφα, καί γλυκά λόγια, ὁποῦ ὁ καπετάνος ἔμεινε
πολλά εὐχαριστημένος, βλέπωντας τήν καλήν τούς γνώμην, ξεχωρίζα καί ὁ
Δόν φερνάνδος, τόν ἐτίμησε καί τόν εἶπε πῶς ἂν θέλῃ νά ὑπάγῃ μαζῇ του,
ἤθελε κάμη τόν Ἀδελφόν του τόν μαρκέζε νά γίνῃ κουμπάρος

- 18r.** του, καί νά βαπτίσῃ τήν Ζωράϊδα, καί αὐτός ἐκ μέρους τοῦ ἤθελε τοῦ δώση
τά χρειαζόμενα κατὰ τό πρέπον ἕως ὁποῦ νά ὑπάγουν ἐκεῖ · ὁ σκλάβος εὐ-
χαρίστησεν εἰς ὅλα αὐτά μέ πολλήν εὐγένειαν, ὅμως δέν ἠθέλησε νά δεχθῇ
κάνένα ἀπό αὐτά ὁποῦ τοῦ ἔταζεν · ἄρχισε πλέον καί νά βραδιάζῃ, καί
ἀφ' οὗ ἐνύκτωσεν ἐφθασεν ἕνα κοτζί εἰς τήν ὀσαρίαν, // καί κάμποσοι κα-
βαλλάριδες, καί γυρεύοντας κονάκι, ὁ κάπηλας τούς ἀπεκρίθη πῶς δέν
ἦτον οὔτε μία πιθαμή τόπος ὁποῦ νά μὴν εἶναι πιεσμένος · ἂν καί νά μὴν
ἦτον ἀποκρίθῃ¹²⁸ ἕνας ἀπό τούς καβαλλάριδες, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἔμπη πλέον
μέσα, πρέπει ὅμως νά κοιτάζετε νά εὐρῇτε διά τόν σινιὼρ κριτὴν ὁποῦ εἶναι
ἐδῶ · ἡ καπήλισσα ἀκούωντας τοιοῦτον ὄνομα, ἐφοδῆθηκε καί εἶπε, τό κα-
κόν εἶναι σινιὼρε ὁποῦ δέν εἶναι ξρῶμα, καί ἂν ὁ σινιὼρ // κριτὴς κουβαλεῖ
τό ξρῶμα του μαζῇ του, καλῶς νά ὀρίσῃ, ὡσάν τόν καλόν τόν χρόνον, ὅτι
θέλω εὐγῶ ἐγὼ καί ὁ ἄνδρας μου ἀπό τήν κάμεράν μας, διά νά ἀναπαυθῇ
ἡ ἀφεντιά του αὐτό μᾶς φθάνει εἶπεν ὁ Δοῦλος ἐκεῖνος, ἀμή εἶχεν εὐγῇ
ἀπό τό κοτζί πλέον ἕνας ἄνος ὁποῦ ἀπό τό φόρεμά του ἐγνωρίσθη εὐθύς
τό ὀφφίκιον, καί ἡ ἄξια ὁποῦ εἶχεν, διότι ἐκεῖνο τό μακρὺ φόρεμα μέ τά
πλατία μανίκια ὁποῦ ἐφοροῦσεν, ἔδειχνε πῶς ἦτον Κριτὴς · ἐκρα//τοῦσεν
ἀπό τό χέρι μίαν κοπέλαν ὁποῦ θέλει ἦτον ὡς δεκαέξι χρονῶν, ἐνδυμένη

¹²⁷El final del capítulo 41 ocupa 10 líneas y, a continuación, comienza el 42 que ocupará 10 líneas después del título. — ¹²⁸ἀποκρίθῃ / ἀπεκρίθη.

μέ φόρεμα, ὅπου συνηθίζουν καί φοροῦν ὅταν εὐγαίνουν εἰς τὰ χωρία, ὅμως ἦτον τόσον νόσμη καί εὐμορφη, καί εὐγενική ὅπου ὅλοι ἐθαυμάσαμεν ὅταν τήν εἶδαμεν, εἰς τρόπον ὅπου ἂν δέν ἔδλεπαν τήν Δωροθέαν, τήν λουτζίνδα καί τήν Ζωραίδα ὅπου ἦτον εἰς τήν ὡσαρίαν ἤθελαν πιστεύσῃ, πῶς πολλά δύσκολα ἤθελαν εὐρεθῇ τοιαύτη εὐμορφία, ὡσάν τῆς κοπέλλας ἐκείνης · ὁ Δόν Κισσότης εὐρέθη παρῶν, ὅταν ἔμπαινε ὁ Κριτής, καί ἡ κοπέλα, καί εὐθύς ὅπου τόν εἶδεν, εἶπεν, ἡμπορεῖς νά ἔμπης ἡ ἀφεντιά σου, καί νά περιδιαβάσῃς δίχως κἀνένα φόβον εἰς αὐτό τό καζέλι, ὅτι ἀγκαλά καί νά εἶναι ξενόχωρον, καί ἄτακτον μέ ὅλον τοῦτο δέν εἶναι ξενοχωρία, οὔτε ἀδεξία εἰς τόν Κόσμον, ὅπου νά μήν δώσῃ τόπον εἰς τὰ ἄρματα καί εἰς τὰ γράμματα, καί μάλιστα ὅταν τὰ γράμματα, καί τὰ ἄρματα ἔχουν διά ὁδηγόν, τήν εὐμορ-

φίαν καθὼς τήν ἔχουν τὰ γράμματα τῆς ἀφεντιάς σου, εἰς αὐτήν τήν εὐγενικήν κοπέλαν εἰς τήν ὁποίαν πρέπει ὄχι μόνον νά ἀνοίγωνται τὰ καζέλια, ἀλλά νά παραμερίζουν οἱ κρημνοί, νά χωρίζονται, καί νά χαμλώνουν τὰ βουνά, διά νά τήν δώσουν τήν ἀνάπαυσίν της · ἔμπα λέγω ἡ ἀφεντιά σου εἰς αὐτόν τόν παράδεισον, ὅτι θέλεις εὖρη ἄσρα καί ἡλίους, ὅπου νά συντροφεύσουν τόν οὐρανόν ὅπου φέρεις ἡ ἀφεντιά σου · ἐδῶ θέλεις εὖρη τό μεγαλεῖον τῶν ἀρμάτων καί τήν ἐντέλειαν τῆς ὥραότητος · ὁ κριτής ἐθαύμασεν ἀκούωντας τήν ὁμιλίαν τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἐξάθη καί τόν ἐκοίταζε, καί τόσον ἐθαύμαζε διά τὰ λόγια του, ὅσον καί διά τήν γασίν του, καί δίχως νά ἠξεύρῃ τί νά τόν ἀποκριθῇ ἐθαύμασεν ὅταν εἶδεν ἐκ δευτέρου τήν λουτζίνδαν ἔμπροσθέν του, τήν Δωροθέαν, καί τήν Ζωραίδα, ὅπου εἶχαν τρέξῃ ὅλοι εἰς προϋπάντησίν τους, διότι ταῖς εἶχε δώσει εἶδησιν ἡ καπήλιστα διά τόν ἐρχομόν τοῦ Κριτοῦ, καί τῆς κοπέλας, ὅμως ὁ Δόν φερνάνδος ὁ Καρδένιος, καί ὁ παπᾶς τόν ἔκαμαν μεγαλήτεραις περιποίησιν · εἰς κοντολογίαν ὁ Κριτής ἐμπῆκε μέσα συγχισμένος, τόσον διά ἐκεῖνα ὅπου ἔδλεπεν, ὅσον καί διά ἐκεῖνα ὅπου ἤκουεν, καί ἡ εὐμορφαις τῆς ὡσαρίας ἐχαιρέτησαν τήν κοπέλαν ἐκείνην διά τόν καλόν τῆς ἐρχομόν · ἐν συντομία ὁ κριτής ἐγνώρισε πῶς ὅλοι ἐκείνη¹²⁹ ὅπου ἦτον εἰς τήν ὡσαρίαν // ἦτον ἄνοι εὐγενές · ἀμή ἡ διάθεσις ἡ θεωρία καί ἡ φυσιογνωμία τοῦ Δόν Κισσότη, τόν ἔκαμε καί ἐτρελαίνονταν, καί κάμνωντας ἀναμεταξύ τους πολλάς εὐμορφαις τζερεμόναις καί ἀφ' οὗ εἶδεν καί ὁ κριτής τό κονάκι του, ἐτοίμασαν ἐκεῖνο ὅπου εἶχαν ἐτοιμάσει, καί προτῆτερα, δηλαδή ὅλαις ἡ γυναικαῖς νά ἔμπουν εἰς τήν κάμεραν ὅπου εἶπαμεν καί οἱ ἄνδρες νά μένουν ἔξω διά φύλαξίν τους · τό ἔξερχεν αὐτό καί ὁ κριτής καί εἶπε

18v.

¹²⁹Error (ἐκεῖνοι).

τήν κόρην του, τήν κοπέ//λαν ἐκείνην νά ὑπάγῃ μέ ἐκείναις ταῖς σινιόραις, ἡ ὁποῖα τό ἔκαμε μετά πάσας χαρᾶς · ὁ σκλάβος ὁ ὁποῖος, ἀπό τήν ὥραν ὁποῦ εἶδε τόν κριτήν ἄρχισε νά τοῦ λέγῃ ἡ καρδιά του, καί νά λογιᾶζῃ πῶς αὐτός εἶναι ὁ ἀδελφός του, ἐρώτησεν ἕναν ἀπό τοὺς δούλους του τό ὄνομά του, καί ἄν ἤξευρεν ἀπό τί τόπον εἶναι αὐτός · ὁ δοῦλος τόν ἀπεκρίθη¹³⁰ πῶς ὀνομάζονταν ὁ Δωτόρ Ἰωδᾶν περὲς δέ Βιέδμα¹³¹, καί ὅτι ἄκουσε πῶς ἦτον ἀπό μίαν χῶραν ἀπό

- 19r.** ἀπό¹³² τὰ βουνὰ τοῦ λέοντος · ἀκούοντας αὐτό ὁ σκλάβος, τό ἐδεβαιώθη, πῶς αὐτός εἶναι ὁ Ἀδελφός του, ὁποῦ διὰ συμβουλῆς τοῦ πατρός του εἶχεν ἀκολουθήσει τὰ γράμματα, καί ὄντας κ'πολλά¹³³ χαρούμενος, ἔκραζεν εἰς ἕνα μέρος τόν Δόν φερνάνδον, τόν Καρδένιον, καί τόν παπᾶ, καί τοὺς ἐδιηγῆθη τήν ὑπόθεσιν βεδαιώνωντάς τους, πῶς καί ἐκεῖνος ὁ κριτής ἦτον ἀδελφός¹³⁴ του · τοὺς // εἶπε πρὸς τούτοις ὁ Δοῦλος ὅτι αὐτός ἐπήγαινε, κριτής εἰς ταῖς ἰνδίαίς, εἰς τό κριτήριον μέσικον¹³⁵, καί ὅτι ἐκείνη ἡ κοπέλα ἦτον θυγατέρα του, εἰς τήν γέννησιν τῆς ὁποίας ἀπόθανεν ἡ μητέρα της, καί πῶς τοῦ ἀπόμειναν πολλά πλούτη ἀπό τήν προῖκαν τῆς κοπέλας ὁποῦ ἀπόμεινε · τοὺς ἐρώτησε συμβουλήν, μέ τί τρόπον νά φανερωθῇ εἰς τόν ἀδελφόν του, ὅτι βλέπωντάς τον μέ τοιαῦτα πενιχρά φορέματα, ἤθελεν ἐκτραπῇ · ἄφησε εἶπεν ὁ παπᾶς νά κά//μω ἐγὼ τήν δοκιμήν, πόσῳ μᾶλλον ὁποῦ δέν εἶναι κᾶμμία ἀμφιβολία, πῶς δέν θέλει σέ καλοδεχθῇ, διότι ὁ ἀδελφός σου φαίνεται νά μὴν εἶναι ὑπερήφανος οὔτε κακοήθης, καί πιεζέω πῶς ἤξεύρει διὰ τί τρόπον διάκειται ὁ τροχός τῆς τύχης · μέ ὅλα τοῦτα εἶπεν ὁ καπετάνος, ἐγὼ ἤθελα ὅχι ἄζαφνα, ἀλλὰ ἀπό μακριὰ νά φανερωθῶ · σέ τό εἶπα ἀποκρίθη ὁ παπᾶς πῶς ἐγὼ θέλω κάμη τήν δοκιμήν · ἐν ὅσῳ ἔκαμιναν αὐτήν τήν ὁμιλίαν εἶχαν ἐτοιμασθῇ καί τό // δεῖπνον, καί ἐκάθησαν ὅλοι εἰς τήν τράπεζαν, ἔξω ἀπό τόν σκλάβον, καί ἀπό ταῖς σινιόραις, αἱ ὁποῖαι ἐδείπνησαν ξεχωριστά εἰς τήν κάμεράν τους · ἀφ' οὗ ἔμεσοδείπνησαν ὁ παπᾶς ἄρχισε νά λέγῃ, ἐγὼ εἶχα ἕναν σύντροφον σινιόρ Δωτόρε εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, ὅταν ἤμουν σκλάβος κάμποσους χρόνους, μέ ἕναν ὁποῦ ὁμοιάζεν ὁσάν¹³⁶ τήν ἀφεντιᾶ σου, ἕνας ἀπό τοὺς ἀνδρείους σολδάτους, καί καπετάνους ὁποῦ νά εὐρίσκονταν εἰς τήν Ἰσπανίαν · ἀμὴ ὅσον ἦτον ἀν//δρεῖος καί ἄξιος, τόσον ἦτον κακοῤῥοίζικος · πῶς ὀνομάζονταν αὐτός ὁ Καπετάνος σινιόρε ἐρώτησεν ὁ Κριτής; ὁ παπᾶς τόν ἀποκρίθη πῶς ὀνομάζονταν ῥοῦῖ περὲς δέ Βιέδμα¹³⁷, καί ἦτον γεννημένος

¹³⁰ ἀπεκρίθη / ἀποκρίθη. — ¹³¹ Juan Pérez de Viedma. En Franciosi Dottore Giovan Perez di Viedma. — ¹³² Error. Repetida la sílaba final de la página verso. — ¹³³ κατά πολλά. — ¹³⁴ ἀδελφός / Ἀδελφός. — ¹³⁵ México. — ¹³⁶ Sic. — ¹³⁷ Ruy Pérez de Viedma.

εἰς ἓνα ἀπό τὰ βουνά τοῦ λέοντος, ὁ ὁποῖος μέ ἐδιηγῆθη ἓνα συμβεβηκός ὁποῦ ἐσυνέβη εἰς τόν πατέρα του, καί εἰς τὰ ἀδελφία του, ὁποῦ ἂν δέν τόν ἤξευρα ἐγὼ πῶς δέν εἶναι ἄνος ψεύξης, ἤθελα νομίση πῶς εἶναι ἓνα παρὰμῦθι, ἀπό ἐκεῖνα ὁποῦ διηγοῦνται ἢ γερόντισσες // τόν χεῖμῶνα εἰς τήν φωτειάν, ἐπειδή καί μέ εἶχεν εἰπῇ πῶς ὁ πατέρας του εἶχε μυράσει τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τούς τρεῖς υἱούς του ὁποῦ εἶχε, καί τούς ἔδωσε συμβουλαῖς καλλήτεραις ἀπό ἐκεῖναις τοῦ

Κάτωνος, καί αὐτός ἐπρόκρινε νά ὑπάγῃ εἰς τόν πόλεμον καί τόσον τό ἐπέτυχεν, ὁποῦ εἰς ὀλίγον καιρόν μέ τήν ἀνδρείαν του ἔγινε καπετάνος τῆς περὸῦζας¹³⁸ καί ἦτον εἰς ζράταν νά γίνῃ εἰς ὀλίγον καιρόν μαῖστρε δι κάμπο · ὁμως ἡ τύχη του ἦτον ἐναντία, διότι ἐκεῖ ὁποῦ ἤλπιζε νά εὗρῃ τήν τύχην του, ἐκεῖ τήν ἔχασε τελείως χάνωντας τήν ἐλευθερίαν του, εἰς ἐκείνην τήν εὐτυχισά/την ἡμέραν εἰς τήν ὁποῖαν ἐλευθερώθηκαν ὅσοι καί ἂν ἦτον εἰς τόν πόλεμον τοῦ λιπάνου¹³⁹ · ἐγὼ ἐσπλαγίσθηκα στήν Εὐγολέτα, καί ὕστερον διά μέσων διαφόρων συμβεβηκόντων, εὗρεθήκαμεν καί ἐγίναμεν σύντροφοι εἰς τήν Κωνσταντινούπολιν, ἀπ' ἐκεῖ ἐπῆγεν εἰς τήν ἀλιτζερην¹⁴⁰, καί ἐκεῖ ἤξεύρω πῶς τόν ἐσυνέβη ἓνα ἀπό τὰ πλέον παράξενα συμβεβηκόντα, ὁποῦ νά ἐφάνηκαν εἰς τόν Κόσμον, καί ἀπ' ἐδῶ ἄρχησεν¹⁴¹ ὁ παπᾶς, καί ἐδιηγῆθη ἐν συντομίᾳ, τὰ ὅσα ἐσυνέβη/καν εἰς τόν ἀδελφόν του μέ τήν Ζωράϊδα, εἰς τὰ ὁποῖα ὅλα ἐξάθη ὁ κρητῆς¹⁴² με μεγάλην προσοχήν, καί ἄκουεν · ὁ παπᾶς ἄγγιξε μόνον ἐκεῖνο ὁποῦ οἱ φραντζέζοι ἐγδυσαν τούς χρισιανούς, ὁποῦ ἦτον εἰς ἐκείνην τήν βάρκαν, καί τήν πτωχείαν καί ἔνδειαν εἰς τήν ὁποῖαν εἶχεν ἀπομείνει ὁ σύντροφός του, καί ἡ ὥραϊα ἀράπισα, λέγωντας πῶς δέν ἤξευρε τί ἀπογίνηκαν, ἂν ἔφθασαν εἰς τήν ἰσπανίαν, ἢ ἂν τούς ἐπῆραν οἱ φραντσέζοι · ὁ καπετάνος // ἔξεκεν ὀλίγον μακρυνά, καί ἄκουεν ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγεν ὁ παπᾶς, καί ἐκοίταξεν ὅλα τὰ καμώματα ὁποῦ ἔκαμινεν ὁ ἀδελφός του, ὁ ὁποῖος βλέπωντας πῶς ὁ παπᾶς ἐτελείωσε τήν ὁμιλίαν του, ἀνασέναξε βαρέα, καί κλαίωντας εἶπεν · ἤξευρε ὦ σινῶρε, πῶς αὐτός ὁ ἀνδρεῖος καπετάνος ὁποῦ εἶπες, εἶναι ἀδελφός μου μεγαλήτερος, ὁ ὁποῖος ὁσάν ἀνδρειώτερος, καί γνωστικότερος ἀπό ἐμένα, καί ἀπό τόν μικρότερόν μου ἀδελφόν, ἐπρόκρινε τήν τιμημένην // ἄσκησιν τοῦ πολέμου, ὁποῦ ἦτον μία ἀπό ταῖς τρεῖς ζράταις, ὁποῦ μᾶς ἔδειξεν ὁ πατέρας μας ὡς καθὼς σέ τό εἶπε καί ἐκεῖνος εἰς τό παραμῦθι ὁποῦ σέ ἐδιηγῆθη · ἐγὼ ἐπίασα τήν ζράταν τῶν γραμμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ θεός καί ἡ ἐπιμέλειά μου, με ἤφεραν στήν ζάσιν ὁποῦ μέ βλέπετε · ὁ μικρότερός μου

19v.

¹³⁸ Cervantes: capitán de infantería, Franciosini: Capitano di fanteria. – ¹³⁹ Lepanto. – ¹⁴⁰ Arge-lia. – ¹⁴¹ Sic. – ¹⁴² Sic.

ἀδελφός εὐρίσκεται εἰς τό περοῦ¹⁴³, τόσον πλούσιος, ὅπου μέ ἐκεῖνα ὅπου ἔξειλεν εἰς τόν πατέρα του, καί εἰς ἐμένα, ἐπλήρωσε τό μερτικόν του ὅπου ἐπῆρεν // ἀπό τά πατρικά του, καί ἐκεῖνα ὅπου ἔξειλε εἰς τόν πατέρα μου, ἐξάθηκαν ἀρκετά, καί ἐχόρτασαν τήν φυσικήν του πολυεξοδίαν, καί ἐγώ παρομοίως ἐκυδερνήθηκα τιμημένα εἰς τήν σπουδήν μου,

20r. καί ἔφθασα εἰς τήν ζάσιν ὅπου εὐρίσκομαι · ὁ πατέρας μου εἶναι ἀκόμη ζωντανός, καί ἔχει μεγαλοτάτην ἐπιθυμίαν νά μάθῃ διά τόν υἱόν του, τόν μεγαλήτερον, καί παρακαλεῖ τόν θεόν ἀδιαλείπτως νά μή πάρῃ τήν ζωήν του, ἕως ὅπου νά ἰδῇ τόν υἱόν του · διά τόν ὅποιον θαυμάζομαι ὅτι ὄντας φρόνιμος, πῶς δέν ἔδωσε κἀμμίαν εἴδησιν εἰς τόν πατέρα του, διά ταῖς // δυσυχίαις ὅπου τόν ἐσυνέδηκαν, ὅπου ἂν ὁ πατέρας μας, ἡ κἀνένας ἀπό ἡμᾶς ἠθέλαμεν μάθῃ ποῦ εὐρίσκεται, δέν ἤθελε ἔχῃ χρεῖαν νά ἀπαντήσῃ τό θαῦμα τῆς βέργας διά νά ἐλευθερωθῇ · ἀμή τώρα φοβοῦμαι, ἐπειδή καί δέν ἤξεύρω ἂν οἱ φραντζέζοι τόν ἐλευθέρωσαν, ἡ τόν ἐθανάτωσαν διά νά κρίψουν¹⁴⁴ τήν κλεψίαν τους · αὐτό θέλει νά εἶναι αἰτία διά νά ὑπάγω εἰς τό ταξίδι μου μέ μεγάλην πίκραν, καί μελαγχολίαν · ἄχ ἀδελφούτσιε // μου, ἄχ ποῖος ἤξεύρει ποῦ εὐρίσκεσαι τώρα, ὅτι ἐγώ ἤθελα ἔλθῃ νά σέ εὕρω, καί νά σέ ἐλευθερώσω ἀπό ταῖς¹⁴⁵ ταλαιπορίαις σου, ἂν καί νά ἤξευρα πῶς ἤθελα νά πάθω ἐγώ χειρότερα · ἄχ νά εὐρίσκονταν τινάς νά ὑπάγῃ εἰδῇσιν εἰς τόν πατέρα μου πῶς εἶσαι ζωντανός ἂν καί νά ἦσουν εἰς ταῖς πλέον βαθύτερας φυλακαῖς τῆς περπερίας¹⁴⁶, ὅτι σέ ἤθελαν εὐγάλλῃ τά πλούτη του, κἄν τοῦ ἀδελφοῦ σου καί τά ἐδικά μου · ὦ εὐμορφη Ζωράϊδα, ποῖος ἤμποροῦ//σε νά σέ κάμῃ τήν ἀνταμοιβήν τῆς εὐεργεσίας ὅπου ἔκαμες εἰς τόν ἀδελφόν μου; ποῖος ἤμποροῦσε νά εὐρεθῇ παρών εἰς τήν δευτέραν γέννησιν τῆς ψυχῆς σου, καί εἰς τόν γάμον σου, ὅπου νά μας ἤθελε χαροποιήσῃ ὅλους μας; ὁ κριτής ἔλεγεν αὐτά μέ τόσῃ λύπῃ, θρηνῶντας τόν ἀδελφόν του, ὅπου ἐπροξενοῦσε μεγαλωτάτην πίκραν εἰς ὅλους ἐκείνους ὅπου τόν ἄκουαν · βλέπωντας λοιπόν ὁ παπᾶς πῶς ἐπέτυχε τόσον πολλά καλά τόν σκοπόν του, καί ἐ//κεῖνο ὅπου ἐπιθυμοῦσεν ὁ καπετάνος, δέν ἠθέλησε νά τους κρατήσῃ εἰς τόσῃ λύπῃ, ἀμή εὐθύς ἐσुकώθη ἀπό τήν τράπεζαν, καί πηγαίνωντας εἰς τήν Ζωράϊδα, τήν ἐπῆρεν ἀπό τό χέρι, καί κατόπι τῆς ἐπῆγεν ἡ λουτζίνδα, ἡ Δωροθέα, καί ἡ θυγατέρα τοῦ Κριτοῦ · ὁ καπετάνος, ἔσκε νά ἰδῇ ἐκεῖνο ὅπου ἤθελε νά κάμῃ ὁ παπᾶς, ὁ ὁποῖος πέρνωντάς τον καί αὐτόν ἀπό τό χέρι τόν ἐπῆγεν εἰς τόν Κριτήν, καί εἰς τούς ἄλλους τούς εὐγενεῖς καί εἶπεν ἄς παύσουν σινιόρε // τά δάκρυά σου, καί ἄς πληρωφορηθῇ ἡ ἐπιθυμία ὅπου ἔχεις, ἐπειδή καί ἔχεις ἔμπροσθέν

¹⁴³Perú. — ¹⁴⁴Sic. — ¹⁴⁵Tachón (ἐλευθερίας). — ¹⁴⁶Berbería.

σου τόν καλόν σου ἀδελφόν, καί τήν νύμφην σου, αὐτόν ὅπου βλέπεις εἶναι ὁ καπετάνος Βιέδμα

καί αὐτή ἡ εὐμορφὴ ἀράπισσα ὅπου τόν ἔκαμε τόσην καλοσύνην, οἱ φραν-
τζέζοι ὅπου σέ εἶπα τούς ἤφεραν¹⁴⁷ εἰς αὐτήν τήν ἔνδειαν ὅπου βλέπεις,
γιά νά δείξης τήν ἐλευθεριώτητα τῆς γενναίας σου καρδίας · ὁ καπετάνος
ἐπῆγε νά ἀγκαλιάσῃ τόν ἀδελφόν του, καί αὐτός ἔβαλε τὰ δύο του χέρια
εἰς τὰ χεῖρά του διά νά τόν καλοιδῇ, ἀμή ἀφ' οὗ τόν ἐγνώρισε φανερά τόν
ἀγκάλια//σε σφικτά, καί ἔκλαυσαν τόσον πολύ ἀπό τήν χαράν τους, ὅπου
ὅλοι ὅσοι ἦτον παρὼν ἄρχισαν νά κλαίγουν πικρά · τὰ λόγια ὅπου εἶπαν
τὰ δύο ἀδέλφια, τήν χαράν ὅπου ἔδειξαν πιεσέω πῶς μετὰ βίας ἤμπορεῖ νά
τά συλλογισθῇ τινάς, ὅχι νά τὰ περιγράψῃ · παρευθὺς ἐν συντομίᾳ ἐδιηγή-
θηκαν τὰ συμβεβηκότα τους, εὐθὺς ἔδειξαν τήν καλήν καί τελείαν φιλίαν
τὰ δύο ἀδέλφια · ἐν τῷ ἅμα ὁ κριτής ἀγκάλιασε τήν ζωραΐδα καί ἐν ταυτῷ
εἶπε τήν κόρην του καί ἀγκά//λιασε τόν θεῖον της · παραχρῆμα ἡ εὐμορφὴ
χρυσιανή, καί ἡ ὥραϊα ζωραΐδα ἀγκαλιάσθηκαν καί ἄρχισαν ἐκ δευτέρου
τά κλάματα, καί ὁ Δόν Κισσότης ἔξεκε με προσοχήν καί στοχάζουντα αὐτά
τά παράξενα συμβεβηκότα, αποδίδοντάς τα ὅλα εἰς τήν πλανωμένην κα-
βαλλιέρειαν · ἀποφάσισαν γιὰμῶ πῶς ὁ καπετάνος καί ἡ ζωραΐδα νά ὑπά-
γουν¹⁴⁸ μέ τόν ἀδελφόν του εἰς τήν σιδίλιαν, καί νά δώσουν εἶδησιν εἰς τόν
πατέρα τους πῶς εὐρέθη ὁ // μεγαλήτερος τούς ἀδελφός ἐλευθερωμένος
· διότι ἂν ἤμπορέσῃ νά ἔλθῃ εἰς τούς γάμους καί εἰς τὰ βαπτίσια τῆς ζω-
ραΐδος μέ τό νά μήν ἤμποροῦσεν ὁ Κριτής νά ἀφίση τήν ζράταν ὅτι εἶχε
πάρη εἶδησιν πῶς τόν κερθάνι τῆς Σιδίλιας ἤθελε νά κινήσῃ πρὸς τήν νέαν
ἰσπανίαν, καί ἤθελεν ἦσθαι δύσκολον νά εὔρῃ ἄλλην συντροφίαν · ὅλοι τέ-
λος πάντων ἔμειναν χαρούμενοι, διά τό καλόν συμβεβηκός τοῦ σκλάβου,
καί μέ τό νά ἦτον σχεδόν μεσάνυχτα // ἐπῆγαν νά κοιμηθῶν · ὁ Δόν Κισ-
σότης εἶπε πῶς ἤθελε νά φυλάξῃ εἰς τό κασέλι, διά νά μή τούς πατήσῃ
κἀνένας γίγαντας, ἢ κἀνένας κακός πλανώμενος καβαλλιέρης, θέλωντας
νά πάρῃ τόν θησαυρόν τῆς εὐμορφίας ὅπου εὐρίσκουνταν εἰς ἐκεῖνο τό
κασέλι · ἐκεῖνοι ὅπου τόν ἤξευραν τόν εὐχαρίστησαν καί ἐπαρέδωσαν εἰς
τόν Κριτήν τήν παράξενον γνώμην τοῦ Δόν Κισσότη, καί τό ἐνοσιμεύθηκε
κ'πολλά¹⁴⁹, μόνον ὁ σάντζιοπάντζας ἔραθυ//μοῦσε, διά τήν ἄργητα ὅπου
ἔκαμαν, καί δέν ἐκοιμοῦνταν, καί αὐτός μοναχός του εὔρε τόπον καί ἐκοι-
μήθη, ἐπάνω εἰς τὰ ξολίδια τοῦ γομαρίου του, ὅπου τόν ἐκόσμησαν τόσον
ἀκριβά,

ὥς καθὼς θέλομεν εἰπῇ αὐτοῦ κοντά · ἀφ' οὗ λοιπόν ἐπῆγαν οἱ Δάμαις εἰς

20v.

21r.

¹⁴⁷Sic. – ¹⁴⁸Tachadura: εἰς. – ¹⁴⁹κατά πολλά.

τὴν κάμεράν τους, καὶ ἐπλάγιασαν καὶ οἱ ἄνδρες, ὡς καθὼς ἠμπόρεσαν, ὁ Δὸν Κισσότης εὐγῆκεν ἔξω ἀπὸ τὴν ὀσαρίαν νὰ φυλάξῃ βάρδιαν, ὡς καθὼς τὸ ὑποσχέθηκε · καὶ πρὸς τὸ ζημέρωμα ἄκουσαν οἱ Δάμαις μίαν φωνὴν τόσῃ καλὴν, καὶ κουδουνιστὴν, ὅπου ταῖς ἔκαμε νὰ τὴν ἀκούσουν μέ // προσοχὴν, μάλιστα ἡ Δωροθέα ὅπου ἦτον ἔξυπνη, εἰς τὸ πλάγι τῆς ὁποίας ἐκοιμοῦνταν ἡ δόνα Κλάρα ἡ θυγατέρα τοῦ κριτοῦ · κἀνέννας δὲν ἠμπόρεσε νὰ καταλάβῃ ποῖος ἦτον ἐκεῖνος ὅπου ἐτραγουδοῦσε, καὶ ἦτον μόνῃ φωνὴ δίχως σημάσματα · ποτὲ μὲν ἐφαίνονταν πῶς ἐτραγουδοῦσεν¹⁵⁰ εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ ποτὲ εἰς τὸ ἀχούρι, καὶ ζέκοντας εἰς αὐτὴν τὴν σύγχισιν μέ προσοχὴν, ὁ Καρδένιος ἐπῆγεν εἰς τὴν πόρταν τῆς κάμερας καὶ εἶπεν // · ὅποια δὲν κοιμᾶται ἄς ἀκούσῃ μίαν φωνὴν ἐνοῦ ἀγωγιάτη, ὁ ὁποῖος τραγουδεῖ πολλά εὐμορφα · ἡμεῖς τὸν ἀκούομεν πολλά καλὰ ἀποκρίθη ἡ Δωροθέα, καὶ μέ αὐτὸ ἐδιάδῃ ὁ Καρδένιος, καὶ ἡ Δωροθέα ἔσεκε καὶ ἄκουε, τοῦ ὁποίου τὰ τραγούδια ἦτον αὐτά.

Κεφάλαιον μυ:ον

Εἰς τὸ ὁποῖον διηγεῖται τὴν νόστιμην ἱσορίαν
τοῦ ἀγωγιάτη, καὶ ἄλλα παράξενα συμβεβηκότα ὅπου ἐσυνέβηκαν εἰς
τὸ παράθυρον¹⁵¹

Ὅταν¹⁵² ὁ τραγουδιστὴς ἔφθασεν εἰς αὐτά τὰ λόγια, τῆς ἐφάνη τῆς Δωροθέας, πῶς νὰ μὴν εἶναι πρέπον νὰ μὴν ἀκούσῃ καὶ ἡ Κλάρα τοιαύτην νόστιμην φωνὴν, καὶ ξυπνῶντας τὴν τῆς εἶπε, νὰ μέ συνπαθήσῃς¹⁵³ ὅπου σὲ ἐξύπνησα διότι τὸ ἔκαμα διὰ νὰ ἀκούσῃς μίαν φωνὴν, ὅπου ἴσως ἀφ' οὗ ἐγεννήθης δὲν ἄκουσες νοσιμώτερον · ἡ Κλάρα ἐ//ξύπνησε, καὶ μέ τὸ νὰ ἐνύσαζε δὲν ἠμπόρεσε νὰ καταλάβῃ ἐκεῖνο ὅπου τὴν ἔλεγεν ἡ Δωροθέα, καὶ θέλωντας νὰ τὴν ξαναρωτήσῃ, ἐσιώπησε μέ τὸ νὰ ἄκουσεν ἐκεῖνον ὅπου

21v. ἐτραγουδοῦσεν · ἀμὴ δὲν εἶχεν ἀκούσει ὡς δύο σίχους, καὶ εὐθύς τῆς ἦλθε

¹⁵⁰ ἐτραγουδοῦσεν / ἐτραγουδοῦσεν. — ¹⁵¹ En el título hay un pequeño error con respecto al original. Es curioso que en Cervantes dice: «acontecimientos. sucedidos en la venta» Parece que Franciosini confunde la palabra *venta* con *ventana* y traduce: «*alla finestra*», de ahí que nuestro copista escribe «στο παράθυρον». — ¹⁵² El capítulo comienza con veinte versos de la canción, que también traduce Franciosini. — ¹⁵³ Sic.

μία τρεμοῦλα τόσον μεγάλη, ὥσάν νά εἶχε τεταρταῖον πηρετόν, καί ἀγκαλιζώντας σφικτά τήν Δωροθέαν εἶπεν ἄχ σινιώρα μου ἀγαπημένη, διά τί μέ ἐζύπνησες, ὅτι τήν μεγαλύτερην καλοσύνην ὁποῦ ἠμποροῦσεν ἡ τύχη νά μέ κάμῃ κατά τόν παρόν ἦτον, νά μέ κάμῃ νά ἔχω σφαλισμένα // τά μάτια μου, καί τά αὐτιά μου διά νά μή βλέπω, μήτε νά ἀκούω αὐτόν τόν κακοῤῥοίζικον μουσικόν · τί λέγεις ἐσύ κοριτζάκι μου; ἔπαρε καλά λογαριασμόν, ὅτι λέγουν πῶς αὐτός ὁποῦ τραγουδεῖ εἶναι ἕνας ἀγωγιάτης · δέν εἶναι ἀγωγιάτης ἀποκρίθη ἡ Κλάρα ἀλλά εἶναι ἕνας εὐγενής καβαλλιέρης, καί τήν ἐξουσίαν ὁποῦ ἔχει εἰς τήν καρδίαν μου, εἶναι τόσον μεγάλη, ὁποῦ ἂν δέν τήν ἀφήσῃ αὐτός, δέν θέλει εὐγῇ αἰωνίως, ἡ Δωροθέα ἐθαύμασε διά τά φρόνιμα λόγια τοῦ κοριτζίου, καί τῆς εἶπεν · ἐσύ συντυχαίνεις σινιώρα Κλάρα μέ ἕναν τρόπον, ὁποῦ ἐγώ δέν σέ καταλαβαίνω, σύντυχέ με πλέον καθαρά, ἢ εἰπέ με τί θέλει νά εἰπῇ αὐτή ἡ καρδιά, καί αὐτή ἡ ἐξουσία, καί αὐτός ὁ μουσικός, τοῦ ὁποίου ἡ φωνή σέ δίδει τόσην ἐνόχλησιν; ἀμή κατά¹⁵⁴ τήν ὥραν μή μέ εἰπῇς τίποτα, διότι θέλω νά ἀκούσω αὐτόν ὁποῦ τραγουδεῖ ὁ ὁποῖος μέ φαίνεται πῶς ἄρχησε τώρα ἄλλους ξίχους, καί μέ ἄλλον ἦχον νά ξανατραγουδῇ · ἄς εἶναι καλή του ὥρα ἀποκρίθη ἡ Κλάρα, καί διά νά μή τόν ἀκούσῃ ἐξούμπωσε τά αὐτιά της μέ τά δύο της χέρια, καί βλέπωντάς την ἡ Δωροθέα, ἐθαύμασε, καί ξέκωντας μέ προσοχήν ἄκουεν ὁποῦ ἐτραγουδοῦσεν αὐτά.¹⁵⁵

Ἐδῶ ἐτελείωσεν ἡ φωνή, καί ἡ Κλάρα ἄρχησε νά ἀναξενάξῃ, καί ὅλα αὐτά ἐπλήθυναν // τήν ἐπιθυμίαν τῆς Δωροθέας, ὁποῦ εἶχεν εἰς τό νά μάθῃ τήν αἰτίαν, ἐκείνου τοῦ νοσίου καί γλυκοῦ τραγουδίου, καί τοῦ θλιβεροῦ παραπονέματος · καί τήν ἐρώτησεν ἐκ δευτέρου, τί πράγμα ἦτον ἐκεῖνο ὁποῦ ἠθελε νά τῆς εἰπῇ προτιότερα; ἡ Κλάρα φοβούμενη μήπως καί τήν ἀκούσῃ ἡ λουτζίνδα, ἐσίμωσε τό ζῶμα της πολλά κοντά εἰς τό αὐτί τῆς Δωροθέας καί τῆς εἶπεν · αὐτός ὁποῦ τραγουδεῖ¹⁵⁶ σινιώρα μου εἶναι υἱός ἐνοῦ καβαλλιέρου, ἀπό τό βασιλεῖον τοῦ Ἀ//ραγγόνα¹⁵⁷, ὁποῦ ἐξουσιάζει δύο χῶραις, ὁ ὁποῖος ἐκατοικοῦσεν ἀντίκρυ εἰς τό σπῆτι τοῦ πατρός μου, καί ἀγκαλά καί ὁ πατέρας μου εἶχε τά παράθυρα τοῦ σπητιοῦ τόν χιμῶνα¹⁵⁸ μέ πανί σφα-

λισμένα, καί τό καλοκαῖρι μέ καφάσια · μέ ὅλον τοῦτο δέν ἤξεύρω μέ τί τρόπον αὐτός ὁ καβαλλιέρης¹⁵⁹ μέ εἶδε, διότι δέν ἤξεύρω νά σέ τό εἰπῶ, ἂν ἦτον εἰς κῶμμίαν ἐκκλησίαν ἢ εἰς κῶνέναν ἄλλον τόπον · αὐτός τέλος πάντων μέ ἀγάπησε, καί μέ τό ἐφανέρωσεν ἕως καί ἀπό τά παράθυρα τοῦ σπη-

22r.

¹⁵⁴ «τὴν ὥραν. — ¹⁵⁵ Gráfico como final del canto y toda la línea libre. — ¹⁵⁶ τραγουδεῖ / τραγουδεῖ. — ¹⁵⁷ Aragón. — ¹⁵⁸ Sic. — ¹⁵⁹ καβαλλιέρης / καβαλλιέρης.

τίου του μέ τόσα σημεία, καί μέ τόσα δάκρυα, ὅπου ἐγώ ἐ//ξανάγκης τόν ἐπίξευσα, καί τόν ἀγάπησα · ἀνάμεσα εἰς τά ἄλλα σημεία ὅπου μέ ἔκαμινεν, ἦτον τό ἕνα αὐτό ὅπου ἐσφίγγαμεν τά χερίά μας, θέλωντας νά μέ δηλωποιήσῃ πῶς μέ ἠθελε πάρη διά γυναικα του · καί ἀγκαλά καί ἐγώ τό ἠθελα αὐτό νά γένῃ ἀμή μέ τό νά ἦμουν μοναχή, καί δίχως μητέρα, δέν ἤξευρα ποῖον νά τό ξεμυσηρευθῶ, καί ἔτσι τό ἄφησα δίχως νά τόν κάμω ἄλλην χάριν, πάρεξ ὅταν ἔλειπεν // ὁ πατέρας μου, καί ὁ ἐδικός του, ἐσύκωνα τό πανί ἐκεῖνο ἀπό τά παράθυρα, ἡ τό καφάσι, καί ἔδειχνα τοῦ λόγου μου¹⁶⁰, καί αὐτό τόσον τό ἐχαίρουνταν ὅπου ἠθελε νά τρελλαθῇ ἀπό τήν χαράν του · ἦλθεν ὁ καιρός, ὅπου ἠθελε νά κινήσῃ ὁ πατέρας μου, καί αὐτός τό ἔμαθε, καί ὄχι ἀπό λόγου μου, διότι δέν ἠμπόρεσα ποτέ νά τοῦ τό εἰπῶ · ἀρρώστησεν ἀπό τήν πίκραν του, καί τήν ἡμέραν ὅπου ἐκινήσαμεν δέν ἠμπόρεσα μέ // κἀνέναν τρόπον νά τόν εἰδῶ, διά νά ἀποχαιρετηθῶ, ὄχι μέ ἄλλο τίποτα, μόνον μέ τά μάτια · ἀμή ἀφ' οὗ ἐκινήσαμεν μετὰ δύο ἡμέραις, τόν εἶδα εἰς μίαν χῶραν μακρυά ἀπ' ἐδῶ, εἰς τήν πόρταν μίας ὁσαρίας ὅπου ἠθέλαμεν νά κονεύσωμεν ἡμεῖς ἐκεῖ, ἐνδυμένον μέ ἀγωγιάτικα φορέματα, καί τόσον ἔγινεν ἀγνωρίστος, ὅπου ἂν δέν τό εἶχα ἐγώ ζωγραφισμένον εἰς τήν καρδίαν μου, ἠθελεν ἦσθαι // ἀδύνατον νά τόν γνωρίσω · τόν ἐγνώρισα, ἐθαύμασα, ἐχάρηκα, μέ ἐκοίταξε καί αὐτός ὅταν δέν τόν ἐσοχάζουνταν ὁ πατέρας μου, ἀπό τόν ὁποῖον φυλάγεται αὐτός ὅταν περνᾷ ἐμπροσά μας εἰς ταῖς ὁσαρίαις ὅπου κονεύομεν ἡμεῖς · καί μέ τό νά ἠξεύρω ποῖος εἶναι καί πῶς διά τήν ἀγάπην μου περιπατεῖ πεζός, καί κάμει τόσον κόπον, ὅπου αὐτός δέν εἶναι συνηθισμένος νά κάμῃ · παθαίνω ἀπό τήν πίκραν μου, καί ἐκεῖ ὅπου βάλλει // τά ποδάριά του αὐτός, ἐγώ βάλλω τά μάτια μου, καί δέν ἠξεύρω μέ τί σκοπόν ἔρχεται, μήτε ἠξεύρω μέ τί τρόπον ἔφυγεν ἀπό τόν πατέρα του ὁ ὁποῖος τόν ἀγαπᾷ ὑπέρ φύσιν, μέ

- 22v.** τό νά μήν ἔχῃ ἄλλον κληρονόμον, καί μέ τό νά τόν πρέπη, ὡς καθώς θέλεις τόν γνωρίσει, καί ἡ αφεντιά σου ὅταν ἰδῇς · καί ἐκεῖνα ὅπου αὐτός τραγουδεῖ εἶναι ἐδικά του, ἐφευρέματα, ὅτι ἄκουσα πῶς εἶναι σπουδαῖος, καί ποιητής, καί ὅταν τόν βλέπω, ἡ τόν ἀκούω νά τραγουδῇ τρέμω ὀλάκερη ἀπό τόν φόβον μου, μήπως καί τόν γνωρίσει ὁ πατέρας μου, καί μάθῃ // τόν πόθον μας · ποτέ δέν τόν ἐσύντυχα, καί μέ ὅλον τοῦτο τόσον τόν ἀγαπῶ, ὅπου μέ φαίνεται πῶς δέν θέλω ἠμπορέσει νά κάμω δίχως τοῦ λόγου του · αὐτά εἶναι σινῶρα μου, ἐκεῖνα ὅπου ἠξεύρω νά σέ εἰπῶ διά αὐτόν τόν μουσικόν, ὅπου σᾶς ἄρρεσε τόσον ἡ φωνή του, ὅπου μόνον ἀπό αὐτό ἠμπορεῖς νά γνωρίσης πῶς δέν εἶναι ἀγωγιάτης, ἀλλά κύριος τῶν καρδιῶν

¹⁶⁰Sic.

καί τῶν τόπων, ὥς καθὼς σέ τό εἶπα · μήν ἔχεις κἀμμίαν ἔγνωιαν, Δόνα Κλάρα, // τῆς ἀπεκρίθη τότε ἡ Δωροθέα, καταφιλῶντας την, ἀπάντεξε νά ζημερώσῃ, ὅτι ἐλπίζω εἰς τόν θεόν, νά κάμω τόν τρόπον νά ἀπολαύσῃ ἡ δουλεία σου τό εὐτελές τέλος, τῆς τιμημένης ἀρχῆς της · ἄχ σινιόρα εἶπεν ἡ Δόνα κλάρα, τί τέλος ἡμπορῶ νά ἐλπίσω; ἄν ὁ πατέρας του εἶναι τόσον εὐγενῆς, καί πλούσιος, ὅπου θέλει τόν φανῇ πῶς ἐγὼ δέν εἶμαι ἄξια νά γίνω οὔτε δουλεύτρια εἰς τόν υἱόν του, ὅχι γυναῖκα του · καί μήτε θέλω ἡμπορέσω // νά ὑπανδρευθῶ δίχως τήν θέλησιν τοῦ πατρός μου · δέν ἠθελα ἄλλο παρὰ αὐτό τό παλικαράκι, νά ἐγύριζεν εἰς τό σπῆτι του, καί νά μέ ἄφινεν, ὅτι ἴσως μέ τήν ἀπουσίαν του καί μέ τό νά εἶναι μακρυνόν ταξίδι ὅπου κάμωμεν, θέλουν ἐλαφροθῇ τά βάσανά μου, ἀγκαλά σέ βεβαιώνω, πῶς αὐτή ἡ θεραπεία ὅπου σοχάζομε ὀλίγον θέλει μέ ὠφελήσῃ · δέν ἡξεύρω ἀπό ὅπου τήν ἀπόκτησα τήν τόσῃν ἀγάπῃν ὅπου ἔχω εἰς αὐτόν ὄντας // ἐγὼ μικρόν κοριτζάκι, καί αὐτός μικρόν παιδί, ὅπου πισεύω πῶς νά εἴμασθην μίας ἡλικίας · ἡ Δωροθέα ἐγέλασεν, ἀκούοντας τήν Κλάραν ὅπου ἐσυντύχαινε λόγια μηρακιώδη, καί τῆς εἶπεν ἄς κοιμηθοῦμεν ὀλίγον, καί τό ταχύ θέλει γένῃ κάτι τί · μέ αὐτό ἀποκοιμήθηκαν, καί ὅλοι οἱ ἐπίλοιποι ὁμοίως ἐκοιμοῦνταν, μόνον ἡ θυγατέρα τοῦ¹⁶¹ κάπηλα, καί ἡ δουλεύτριά της ἡ μαριτόνα¹⁶² δέν ἐκοιμοῦνταν, αἱ ὁποῖ//αι ἡξεύρωντας τήν τρέλλαν ὅπου εἶχεν ὁ Δόν Κισσότης, καί πῶς ἦτον ἔξω ἀπό τήν ὁσαρίαν ἀρματωμένος, καί καθαλλάρης, καί ἐφύλαγε βάρδιαν, ἀποφάσισαν καί αἱ δύο αὐταῖς νά τόν κάμουν κἀνένα μασκαραλίκι, ἡ κἀν νά ἐγλενδίσουν ὀλίγον, ἀκού-
οντας ταῖς παραξενείαις του.¹⁶³

23r.

Εἰς ὅλην λοιπόν τήν ὁσαρίαν, δέν ἦτον κἀνένα παράθυρον ὅπου νά κοιτάξῃ ἔξω εἰς τόν κάμπον, πάρεξ μία τρυπα εἰς τόν ἀχιρῶνα, ἀπό τήν ὁποίαν ἔριχναν ἔξω τό // ἄχυρον · τά δύο κορίτζια ἐπῆγαν εἰς ἐκείνην τήν τρύπαν¹⁶⁴, καί εἶδαν τόν Δόν Κισσότην ὅπου ἔσεκε καθαλλάρης, ὄντας ἀκουμπισμένος εἰς τό κοντάρι του, καί κάπου κάπου ἀναξέναζε τόσον λυπηρά, καί ἀπό καρδίας, ὅπου ἐφαίνονταν ὅτι ἠθελε νά εὕγῃ ἡ ψυχὴ του, καί ἄκουσαν ἀκόμη, ὅπου ἐσυντύχαινε μοναχός του, μέ γλυκεῖαν, εὐγενικήν, καί ἐρωτικὴν φωνήν λέγωντας · ἄχ σινιόρα¹⁶⁵ Δουλτζινέα ἀπό τό // τοπόζο ἐσὺ εἶσαι ἡ ἄκρα εὐμορφία, ἡ τέλεια φρονιμάδα ἡ ἀποθήκη τῆς χάριτος καί νοσιμάδας, ἀνάχωραν τῆς τιμῆς, καί τέλος πάντων κάθε ὠφελή μου, καί τιμίον πράγματος ὅπου νά εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον · τί θέλεις κάμη, ἡ ἀφεντιῶ σου τώρα, συλλογαῖσαι ἴσως διὰ αὐτόν τόν σκλαβωμένον

¹⁶¹Tachadura. -παλ-. — ¹⁶²Maritornes. — ¹⁶³Punto y aparte con media línea libre, como hace Franciosini. — ¹⁶⁴τρῦπα / τρύπα. — ¹⁶⁵Tachadura (λουτζινδα).

σου καθαλλιέρην, ὅπου ἠθέλησε θεληματικῶς νά βάλλη τοῦ λόγου του εἰς τόσους κινδύνους, μόνον νά σέ δουλεύση · φανέ//ρωσέ με το ἐσύ, ὃ φῶς τῶν τριῶν ὄψεων, ὅπου ἴσως ζουλεύοντας¹⁶⁶ τήν ἐδικήν της ὄψιν θέλεις ζέκη καί τήν βλέπης ὅπου περιδιαβαίνει διά κἀνένα κῶσκι τῶν μεγάλων καί πλατίων της παλατίων · ἡ θέλει εἶναι ἀκουμπισμένη εἰς κἀνένα χρυσόν παράθυρον, καί θέλει συλλογᾶται πῶς φυλάτζει τήν τιμὴν της, καί τήν μεγαλειότητά της, καί τί δόξαν ἔχει νά δώσῃ εἰς τὰ βάσανά μου, τί ἀνάπαισιν εἰς τοὺς λογισμούς μου, καί τέλος πάντων // ποῖαν ζωὴν εἰς τόν θάνατόν μου, καί ἀντιμισθίαν εἰς τήν δούλευσίν μου · καί ἐσύ, ὃ ἦλε¹⁶⁷ ὅπου θέλεις σελώσει πλέον τὰ ἄλογά σου μέ βίαν, διά νά ὑπάγῃς νά ἰδῇς τήν σινιώρα μου, παρακαλῶσε ὅταν τήν ἰδῇς νά φιλήσῃς τό χέρι της ἐκ μέρους μου · ἀμή κοίταξε καλά, ὅταν τήν ἰδῇς, καί ὅταν τήν χαιρετήσῃς νά μὴν σαθῇς νά τήν καλοκοιτάξῃς εἰς τό πρόσωπον ὅτι σέ ζηλεύω περισσότερον ἐγὼ ἐσένα, παρὰ ὅπου ἐζήλευες ἐσύ ἐκείνην τήν εὐμορ//φην ἀχάριζην, ὅπου σέ ἔκαμε καί ἴδρωσες τόσον, καί ἔτρεξες εἰς τοὺς κάμπους τῆς θε-

- 23v.** σσαλίας¹⁶⁸, ἡ εἰς τὰ περιγιάλια τοῦ Πεναίου, ὅτι δέν ἐνθυμούμε καλά ποῦ ἔτρεχες τότε ζηλιάρη καί ἐρασέ · ἀπάνω εἰς αὐτό ἄρχησεν ἡ θυγατέρα τοῦ κάπηλα νά κάμῃ σί σί, καί τόν εἶπε, σινιώρα μου ἔλα ἐδῶ · ἀκούοντας αὐτό ὁ Δόν Κισσότης, ἐγύρισε καί εἶδεν ὅπου τόν ἔκραζαν ἀπό μίαν τρύπαν, ὅπου αὐτόν τόν ἐφάνη νά εἶναι ἕνα ὀλόχρυσον παραθύρι, ὡς καθὼς εἶναι // πρέπον νά ἔχουν τοιαῦτα πλούσια κασελία¹⁶⁹, καθὼς ἐλογίαζεν αὐτός πῶς νά εἶναι ἐκείνη ἡ ὀσαρία, καί εὐθύς τοῦ ἐφάνη εἰς τήν τρελλήν του φαντασίαν, πῶς πάλιν ὡσάν καί τήν ἄλλην φοράν, ἡ εὐμορφη κοπέλα ἡ θυγατέρα τῆς σινιώρας ἐκείνου τοῦ Κασελίου, ἀπό τήν πολλήν ἀγάπην ὅπου εἶχεν εἰς αὐτόν, ἤθελε νά τόν ἐνοχλήσῃ, καί μέ αὐτόν τόν λογισμόν διά νά μὴ φανῇ ἀχάριςτος, καί ἀπάνθρωπος, ἐγύρισε τόν ῥοντζινάντε, καί ἐπῆγε // πρὸς τήν τρύπαν¹⁷⁰, καί ὅταν εἶδεν ἐκείναις ταῖς δύο κοπέλαις, ταῖς εἶπεν · ἐγὼ συλλογοῦμαι εὐμορφη σινιώρα, τό πῶς ἔδαλες τοὺς ἐρωτικούς σου λογισμούς, εἰς τόπον ὅπου δέν εἶναι δυνατόν νά γένῃ ἐκείνη ἡ ἀνταπόκρισις, ὅπου πρέπει εἰς τήν γενναιότητά σου, καί εὐγένειαν, καί νά μὴ δίδεις τό πταίσμον εἰς αὐτόν τόν κακοῤῥοίζικον πλανώμενον καθαλλιέρην, τοῦ ὁποίου τήν δύναμιν τήν ἐπῆρεν ὁ ἔρωτας, καί τόν ἔ//καμε νά μὴν ἡμπορῇ νά ὑποτάξῃ τήν θέλησίν του εἰς ἄλλους, παρὰ εἰς ἐκείνην, ὅπου εὐθύς ὅπου τήν εἶδαν τὰ μάτια του, τήν ἔκαμε τέλειαν Κυρίαν τῆς καρδίας του · συμπάθησέ με καλή σινιώρα, καί ὕπαγε εἰς τήν κάμεράν σου, καί μὴ μέ δείχνεις

¹⁶⁶Sic. — ¹⁶⁷Sic. — ¹⁶⁸Página muy oscura como de humedad y descosidas las hojas. — ¹⁶⁹Sin marca de diptongo. — ¹⁷⁰τρῦπαν / τρύπαν.

περισσότεραν ἀγάπην, διά νά μή μέ κάμης νά φαίνωμαι περισσότερον ἀχάριςος · καί ἄν ἀπό τήν ἀγάπην ὅπου ἔχεις εἰς ἐμέ, γνωρίζεις πῶς ἡμπορῶ νά σέ δουλεύσω μέ ἄλλο τί//ποτα, ἔζω ἀπό τήν ἰδίαν ἀγάπην γύρισέ με το, ὅτι ἐγώ σέ ὠμῶνω, μά ἐκείνην τήν ἀποῦσαν, καί γλυκεῖαν ἐχθρησάν μου νά σέ τό δώσω ἄν καί νά ἐγύρευες μίαν πλεζοῦδαν ἀπό τά μαλιὰ τῆς μέδουσας, ὅπου ἦτον ὅλο φίδια, ἢ ἄν γυρεύης ταῖς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, σφαλισμέναις εἰς ἕνα γιῶλί · ἢ σινιόρα μου, σινιόρ καθαλλιέρη δέν χρειάζεται κἀνένα ἀπό αὐτά, εἶπεν ἡ μαριτόνα · τί χρειάζεται φρόνιμη μαριτόνα ἢ σι//νιόρα σου, ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης · μόνον τό ἕνα χέρι σου, εἶπεν ἡ μαριτόνα διά νά ἡμπορέσῃ νά σῶσῃ μέ αὐτό, τόν μέγαν πόθον ὅπου τήν ἤφερεν εἰς¹⁷¹

αὐτήν τήν τρύπαν μέ τόσον κίνδυνον τῆς τιμῆς της, ὅπου ἄν τήν ἔνοιωθεν ὁ πατέρας της τήν ὀλιγώτερην παιδείαν ὅπου τῆς ἤθελε κάμη, ἤθελεν ἦσθαι τό νά κόψῃ τά αὐτιά της · ἄχ ἐγώ ἀγαποῦσα νά τόν εἰδῶ, ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, ὅμως αὐτός θέλει φυλαχθῇ, ἄν δέν θέλῃ νά δώσῃ τό πλέον δυσχισμένον τέλος, ὅπου νά ἔ//δωσῃ κἀνέναν πατέρα εἰς τόν Κόσμον, μέ τό νά ἔβαλε χέρι εἰς τά τρυφερά μέλη τῆς ἀγαπητῆς του θυγατέρας · βλέπωντας ἡ μαριτόνα πῶς ὁ Δόν Κισσότης ἤθελε δώσῃ τό χέρι του, ὅπου τοῦ τό ἐγύρευεν, ἐπροσάχθη εἰς τόν ἑαυτόν της, ἐκείνο ὅπου ἤθελε νά κάμη, καί ἐκατέβη ἀπό τήν τρύπαν, καί ἐπῆγεν εἰς τό ἀχοῦρι, καί ἐπῆρε τό καπίσρι τοῦ φομαρίου, τοῦ σάντζιο πάντζα¹⁷², καί παρευθύς ἐγύρισεν εἰς τήν τρύπαν¹⁷³ // τήν ὥραν ὅπου ὁ Δόν Κισσότης εἶχε σηκωθῇ εἰς τά ποδάρια, ἀπάνω εἰς τήν σέλαν τοῦ ῥοντζινάντε, διά νά φθάσῃ εἰς τό χρυσομένον παράθυρον ὅπου εἶπαμεν νά δώσῃ τό χέρι του εἰς τήν πληγωμένην τοῦ ἔρωτος κορασίδα, ὡς καθῶς τοῦ ἐφαίνονταν αὐτουνοῦ, καί εἶπεν, ἔπαρε σινιόρα αὐτό τό χέρι, ἢ διά νά εἰπῶ καλλήτερα αὐτόν τόν Δήμιον ἐκείνων ὅπου κάμουν τά κακά εἰς τόν Κόσμον, ἔπαρε σέ λέγω αὐ//τό τό χέρι, ὅπου ἔως τώρα δέν τό ἄγγιξε χέρι γυναικός, μήτε τό χέρι ἐκείνης ὅπου ὀρέξει ὅλον τό κορμί μου · ἐγώ σέ τό δίδω διά νά τό φιλήσῃς, καί διά νά εἰδῇς τό δέσιμον τῶν νευρῶν του, τήν ἔνωσιν τῆς κλειδώσεώς του, καί τό πλάτος τῶν φλεβῶν του, ἀπό τά ὅποια θέλεις γνωρίσει τί λογᾶς θέλει εἶναι ἡ δύναμις τοῦ βραχίονος, ὅπου ἔχει τοιαύτην παλάμην · τώρα θέλομεν τό ἰδῇ εἶπεν ἡ μαριτόνα, καί κάμνωντας μίαν // θελιάν εἰς τό καπίσρι, τήν ἐπέρασεν εἰς τό χέρι του, καί ἔδεσε τό ἐπίλοιπον τοῦ καπιστρίου εἰς τόν μάνδαλον τῆς πόρτας τοῦ ἀχυρῶνος · ὁ Δόν Κισσότης νιόθωντας τό σχοινί εἰς τό χέρι του εἶπε, μέ φαίνεται εὐμορφη σινιόρα πῶς περισσότερον νά ζῇς τό

24r.

¹⁷¹ Borrosa la escritura y se transparenta lo escrito en el verso. — ¹⁷² Sic. — ¹⁷³ τρύπαν / τρύπαν.

χέρι μου παρά νά τό χαϊδεύης, παρακαλῶ σε μή τό καταφρονᾷς τόσο, ὅτι αὐτό δέν ἔχει κανένα πταίσμιον διά τό κακόν ὅπου σέ κάμη ἡ θέλησίς μου, μήτε πρέπει διά τοιοῦτον παρα//μικρόν μέρος νά κάμης τήν ἐκδίκησιν τῆς μανίας σου · στοχάσου καλά, ὅτι ὅποιος ἀγαπᾷ, δέν κάμει τοιαύτην κακὴν ἐκδίκησιν · ἀμή ὅλα αὐτά τά καλά λόγια τοῦ Δόν Κισ-

- 24v.** σότη, δέν ἦτον πλέον τινάς νά τά ἀκούσῃ, διότι ἡ μαριτόνα, καί ἡ θυγατέρα τοῦ κάπηλα, ἀφ' οὗ τόν ἔδεσαν, ἔφυγαν λιγοθυμισμέναις ἀπό τά γέλοια, καί τόν ἄφησαν κρεμασμένον, εἰς τρόπον ὅπου ἦτον ἀδύνατον νά λυθῇ · ἔξεκε λοιπόν ὡς καθῶς (εἶπαμεν)¹⁷⁴ ὁρθός ἐπάνω εἰς τόν ῥοντζινάντε, καί εἶχε τό χέρι του ὅλον μέσα εἰς τήν τρύπαν // ὄντας δεμένον εἰς τόν μάνδαλον τῆς πόρτας · καί ἐφοβοῦνταν μήπως καί παλεύσει ὁ ῥοντζινάντε, καί μείνει κρεμασμένος ἀπό τό χέρι, καί δέν ἐκοτοῦσε νά παλεύσῃ τελείως, ἀγκαλά καί ἡμποροῦσε νά σαθῇ δίχως κἀνέναν φόβον, διότι ὁ ῥοντζινάντες¹⁷⁵ ἦτον φυσικά ὑπομονητικός, ἥσυχος, καί ἀτάραχος, καί ἤθελε σαθῇ ἕναν χρόνον ἀκίνητος · βλέπωντας τέλος πάντων ὁ Δόν Κισσότης πῶς ἦτον δεμένος, καί // πῶς ἡ Δάμαις εἶχαν ὑπάγῃ, ἄρχισε νά συλλογᾶται πῶς ὅλα ἐκεῖνα ἐγίνονταν διά μέσου γοητείας¹⁷⁶, ὡσάν καί τήν ἄλλην φοράν, ὅταν εἰς τό ἴδιον κασέλι, τόν ἔδειρεν ἐκεῖνος ὁ γοῆτευμένος ἀράπης, ὁ Ἀγεγιάτης¹⁷⁷, καί ἐδλασφημοῦσε τήν ὀλίγην του γνῶσιν ἐπειδή καί εἶχε κακοπάθει τήν πρώτην φοράν εἰς ἐκεῖνο τό κασέλι, καί πάλιν ἐκινδύνευσε καί ἐμπήκε καί ἄλλην φοράν · καί εἶναι συνήθεια¹⁷⁸ τῶν πλανωμένων καθαλλιέρι//δων¹⁷⁹, ὅτι ὅταν δοκιμάζουν μίαν τύχην, καί δέν τήν ἐπιτυχαίνουν, εἶναι σημεῖον πῶς δέν εἶναι φυλαγμένη διά αὐτούς, ἀλλά διά ἄλλους καί δέν πρέπει νά δοκιμάζουν καί ἄλλην φοράν, μέ ὅλον τοῦτο ἐτραβοῦσε τό χέρι του, διά νά ἰδῇ ἂν ἡμποροῦσε νά λυθῇ, ἀμή ἦτον τόσο καλῶς δεμένον, ὅπου ἦτον μάταιαις ἡ δοκιμαῖς του, ὅμως ὅλο ἐτραβοῦσεν ἀγάλλι~~α~~ ἀγάλλι~~α~~ τό χέρι του, διά νά μήν παλεύσῃ ὁ ῥοντζινάντε, καί ἀγκαλά καί νά // ἤθελε νά καθήσῃ εἰς τήν σέλαν, ὅμως δέν ἡμποροῦσε μέ κἀνέναν τρόπον, διότι δέν ἔφθανε · ὅχ αὐτοῦ ἀληθινά ἔδιδε πολύ τίποτα νά εἶχε τό σπαθί τοῦ Ἀμαδῆς, τό ὅποιον δέν τό ἔπιανε κἀμμίας λογᾷς γοητεία · ὅχ αὐτοῦ ἀληθινά ἐδλασφημοῦσε τήν τύχην του, αὐτοῦ ἀληθινά δέν ἔπαυεν ἀπό τό νά συλλογᾶται τήν ζημίαν ὅπου ἤθελε προξενήσῃ εἰς τόν Κόσμον, ἡ ἀπουσία του, ἐν ὅσῳ ἤθελε σαθῇ ἐκεῖ // γοητευμένος, ὅτι γοητεῖαν¹⁸⁰ τό ἐθαῤῥοῦσε νά εἶναι ·

¹⁷⁴ Cervantes no hace el paréntesis pero sí Franciosini (come s'è detto). Nuestro copista, sin embargo, se equivoca al poner el paréntesis como debería ser, (ὡς καθῶς εἶπαμεν). — ¹⁷⁵ ὁ ῥοντζινάντε / ὁ ῥοντζινάντες. — ¹⁷⁶ Sic. — ¹⁷⁷ En Cervantes no aparece este nombre ni tampoco en Franciosini. — ¹⁷⁸ Sic. — ¹⁷⁹ καθαλλιέριδων / καθαλλιέρων. — ¹⁸⁰ γοητευμένος-γοητεῖαν / γοῆτευμένος.

- αὐτοῦ ἀληθινά ἐξαναενθυμήθη-
 κε τὴν ἀγαπημένην του Δουλιτζινέαν, αὐτοῦ ἀληθινά ἔκραζε τὸν καλὸν του **25r.**
 ὀπλοφόρον σάντζιον πάντζαν, ὁ ὁποῖος ὄντας βυθισμένος εἰς τὸν ὕπνον,
 καὶ ξαπλωμένος ἀπάνω εἰς τὸ σαμάρι τοῦ γομαρίου του, δέν ἐνθυμοῦνταν
 ἐκείνην τὴν ὥραν, οὔτε τὴν μητέρα του ὅπου τὸν ἐγέννησεν, αὐτοῦ ἔκραζε
 τοὺς σοφοὺς, τὸν λιγγανδέο καὶ τὸν Ἀλκίφη // νὰ τὸν βοηθήσουν, αὐτοῦ
 ὀνόμαζε τὴν καλὴν φιλενάδα τὴν οὐργάνδα νὰ βοηθήσῃ καὶ τέλος πάν-
 των αὐτοῦ εὐρέθῃ τὸ ταχύ, τόσον συγχισμένος, καὶ ἀραθυμημένος, ὅπου
 ἐμούγγριζεν ὡσάν ἓνας ταῦρος, θαρρόωντας πῶς δέν ἤθελε γλυτώσῃ ἀπὸ
 ἐκείνην τὴν κα¹⁸¹ταδίκην, τὴν ἡμέραν · ἐπειδὴ καὶ ἐθαρρόουσε πῶς ἐκείνη
 ἢ καταδίκη ἤθελε νὰ εἶναι εἰς τοῦ λόγου του αἰωνίως, θαρρόωντας τὴν γοη-
 τεῖαν · καὶ ἐδεδαίωνε τὴν γνώμην του μέ τό // νὰ ἔδλεπε πῶς ὁ ῥοντζινάντε
 δέν ἐπάλευε τελείως, καὶ ἐπίσσευε πῶς εἰς ἐκείνον τὸν τρόπον, δίχως νὰ
 φάγῃ, καὶ νὰ πῇ οὔτε νὰ κοιμηθῇ, ἤθελε νὰ σταθῇ αὐτός καὶ τὸ ἄλογόν
 του, ἕως ὅπου νὰ τὸν ἤθελε λύσῃ τὴν γοητεῖαν, κἀνένας ἄλλος σοφότερος
 γοητευτής, ἀμὴ ἀπατήθη κ'πολλά¹⁸² ὅπου ἐσυλλογίσθη αὐτός, διότι εὐ-
 θύς ὅπου ἐχάραξεν ἡ ἡμέρα ἦλθαν εἰς τὴν ὁσαρίαν τέσσερες ἄνοι καθαλ-
 λάριδες καλοενδυμένοι, καὶ ἀρματω//μένοι, οἱ ὁποῖοι ἐκτύπησαν δυνατὰ
 τὴν πόρταν τῆς ὁσερίας¹⁸³ ὅπου δέν εἶχαν ἀνοίξει ἀκόμη, ὁ Δὸν Κισσότης
 ἀκούωντας αὐτὸν τὸν κτύπον ἀπ'ἐκεῖ ὅπου ἔξεκε καὶ ἐφύλαγε βάρδια, μέ
 ὑπέρογγον, καὶ ὑψηλὴν φωνὴν εἶπεν, καθαλλιέροι ἢ ὀπλοφόροι, ὅποιοι
 καὶ ἂν εἴσθαι¹⁸⁴ μὴ κτυπᾶτε τὴν πόρταν αὐτοῦ τοῦ κασελίου ὅτι νὰ ἡξεύ-
 ρετε βέβαια πῶς ἐκείνοι ὅπου εὐρίσκονται μέσα, τοιοῦτον καιρὸν ἢ κοι-
 μοῦνται, ἢ δέν εἶναι // συνήθεια νὰ ἀνοίγουν ταῖς πόρταις τοῦ Κάσρου ἕως
 ὅπου νὰ μὴν εὗγῃ ὁ ἥλιος, σύρτε ἀπ'ἐδῶ, καὶ ἀπαντέξετε ἕως ὅπου νὰ
 ζημερώσῃ καλὰ καὶ τότε θέλομεν ἰδῇ ἂν εἶναι πρέπον νὰ σᾶς ἀνοίξουν,
 ἢ ὄχι · τί Διάβολο κάσρον, ἢ κασελί εἶναι αὐτό, εἶπεν ἓνας, ὅπου πρέπει
 νὰ κάμωμεν αὐταῖς ταῖς τζεραμόναις; ἂν εἴσαι ἐσύ ὁ κάπηλας ἀνοιξέ μας
 ὅτι εἴμασθεν Διαδάτες, καὶ δέν θέλομεν ἄλλο, παρὰ νὰ δώσωμεν ἀπὸ μίαν
 ταγὴν κρι
 θάρι εἰς τὰ ἄλογά μας, καὶ νὰ πηγαίνωμεν, ὅτι βιαζόμασθεν · καὶ τί σᾶς φαί- **25v.**
 νεται ὧ καθαλλιέροι¹⁸⁵, ἔχω ἐγὼ θεωρίαν διὰ κάπηλας, ἀποκριθὴ ὁ Δὸν
 Κισσότης, ἐγὼ δέν ἡξεύρω τί θεωρίαν ἔχεις ἀποκριθὴ ἓνας ἄλλος, τοῦτο
 μόνον ἡξεύρω πῶς συντυχαίνεις παράξρατα λόγια, λέγωντας πῶς αὕτῃ ἢ
 ὁσαρία νὰ εἶναι κασελί · κασελί εἶναι βέβαια ἀποκρι//θῇ ὁ Δὸν Κισσότης,

¹⁸¹La sílaba -κα- aparece añadida en el margen derecho. — ¹⁸²κατὰ πολλά. — ¹⁸³ὁσερία / ὁσαρία. — ¹⁸⁴εἴσθαι / ἦσθαι / εἶναι. — ¹⁸⁵Sic.

μάλις ἀπό τὰ καλλήτερά ὁποῦ νά εὐρίσκωνται εἰς αὐτήν τήν ἐπαρχίαν, καί εἶναι μέσα ἄνοι, ὁποῦ ἐκράτησαν σκῆπτρα εἰς τὰ χέρια τους, καί κορώναι εἰς τὰ κεφάλια τους · καλλήτερον νά ἔλεγες τό ἀνάπαλιν εἶπεν ὁ διαδάτης τό σκῆπτρον εἰς τό κεφάλι καί τήν κορώναν εἰς τό χέρι, ὅ τι εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα νά εὐρίσκωνται μέσα εἰς αὐτήν τήν ὁσαρίαν τίποτε παιγνιδιῶται οἱ ὅποιοι συνηθίζουν νά // ἔχουν κορώναις, καί σκῆπτρα ὁποῦ λέγεις · διότι εἰς μίαν ὁσαρίαν τόσῃ μικρήν, ἕως ὁποῦ εἶναι τόση ἡσυχία, δέν πισεύω νά εἶναι πρόσωπα ἄξια διά κορώναις καί σκῆπτρα · ἐσύ πολλά ὀλίγον ἡξεύρεις τὰ τοῦ Κόσμου, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐπειδή καί δέν ἡξεύρεις¹⁸⁶ τὰ συμβάντα ὁποῦ συμβαίνουν εἰς τήν πλανωμένην καθαλλιέριαν · ἐδαρέθησαν οἱ διαδάτες νά ἀκούουν τὰ λόγια τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἔτζη ἐξεκτύπησαν ἄλλην μίαν φοράν, // τόσον δυνατά, ὁποῦ ἐξύπνησεν ὁ κάπηλας, καί ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦτον εἰς τό καπηλεῖον, καί ἐπῆγε νά ἐρωτήσῃ ποῖος ἦτον ὁποῦ ἐκτυποῦσε τήν πόρταν μέ τόσῃ βίαν · ἀπάνω εἰς αὐτό, ἕνα ἀπό τὰ ἄλογα ἐκεῖνων τῶν διαδάτων ἐπλησίασε νά μυρισθῇ τόν ῥοντζινάντε, ὁ ὁποῖος ὄντας πικραμένος καί λυπημένος, καί μέ τὰ αὐτία κρεμασμένα, ἐκρατοῦσεν εἰς τήν ῥάχην του δίχως νά παλεύσῃ τόν κρεμασμένον καθαλλιέριον του, ὁ ὁποῖος ὥσάν // νά ἦτον¹⁸⁷ ἀπό κρέας, ἀγκαλά καί ἐφαίνονταν νά ἦτον ἀπό ξύλον, ὅμως δέν ἠμποροῦσε νά κάμῃ ἀλλίως παρὰ νά γυρίσῃ νά μυρισθῇ καί αὐτός, τό ἄλογον ὁποῦ τόν ἐμύριζε, καί εὐθύς ὁποῦ ἐπάλευσεν ὀλίγον, ἐγλύςρησαν τὰ ποδάρια τοῦ Δόν Κισσότη ἀπό τήν σέλαν, καί ἄν δέν ἦτον κρεμασμένος ἀπό τό χέρι, ἤθελε πέσῃ κ' γῆς¹⁸⁸ · πρᾶγμα ὁποῦ τόν ἐπροξένησε μέγαν πόνον, καί ἐσυλλογήσθη, ἥ νά τοῦ κόψουν τήν παλάμην // νά εὐγάλουν τό χέρι του, διότι ἦτον τόσον κοντά εἰς τήν γῆν, ὁποῦ σχεδόν ἔφθαναν ἡ ἄκραις

26r. τῶν ποδαρίων του, καί αὐτό ἦτον εἰς περισσότεραν βλάβην του, διότι μέ τό νά ἐννοιωθε πῶς ἔλειπεν ὀλίγον νά φθάσῃ, ἐμάκρυνε τό χέρι του, καί τόν ἐπονοῦσε περισσότερον.

¹⁸⁶ ἡξεύρεις / ηξεύρεις. – ¹⁸⁷ Tachadura (κρεμασμένον). – ¹⁸⁸ κατά γῆς.

Κεφάλαιον μδ:^{ον}

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται τὰ μηδέποτε ἀκου-
σθέντα συμβεβηκότα τῆς ὁσαυρίας¹⁸⁹

Ὁ Δόν Κισσότης εἰς κοντολογίαν ἄρχησε νά φωνάζῃ τόσον δυνατά, ὁποῦ ἀνοίγωντας παρευθύς ὁ κάπηλας τήν πόρταν, εὐγῆγεν ἔξω ξυπασμένος νά ἰδῇ ποῖος ἐφώναζε τόσον δυνατά · ἔτρεξαν καί ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦτον ἔξω νά ἰδοῦν καί αὐτοί, ἡ μαριτόνα ὁποῦ εἶχε ξυπνήσει καί αὐτή ἀπό ταῖς φωναῖς, φοβουμένη μήπως καί συ//νέβῃ ἄλλο τίποτα, ἐπῆγεν εἰς τόν ἀχιρῶνα, καί δίχως νά καταλάβῃ τινάς ἔλυσε τό καπίρι, ὁποῦ ἦτον δεμένος ὁ Δόν Κισσότης, καί ἔπεσεν εὐθύς ἐμπροσά εἰς τόν κάπηλαν, καί εἰς τοὺς διαβάτες, οἱ ὁποῖοι πηγαίνοντας κοντά του, τόν ἐρώτησαν τι ἦτον τό αἷτιον ὁποῦ ἐφώναζε τόσον δυνατά; αὐτός δίχως νά τους δώσῃ καμμίαν¹⁹⁰ ἀπόκρισιν, εὐγάλε τό σκινί ἀπό τό χέρι του, καί ἐσηκώθη ἀπάνω, καί καθαλικεύοντας // εἰς τόν ῥοντζινάντε, ἐπίασε τό σκουτάρι, καί ἐπῆρε τό κοντάρι εἰς τό χέρι του, καί πηγαίνοντας καμπόσον διάστημα εἰς τόν κάμπον, ἐγύρισε τρέχωντας, καί εἶπεν · ὅποιος εἰπῇ πῶς ἐγώ δικαίως ἐγοῦντεύθηκα, τόν λέγω πῶς ψεύδεται καί τόν κρᾶζω, καί τόν προσκαλῶ εἰς μονομαχίαν (ὅταν ὁμως μέ δώσῃ ἄδειαν ἡ σινιόρα μου πριντζιπέσσα ἡ μικκομκόννα)¹⁹¹ οἱ Διαβάτες ἐθαύμασαν διά τὰ λόγια τοῦ Δόν Κισσότη, ἀμή ὁ κάπηλας // τοὺς ἐπαράδωσε τήν ὑπόθεσιν, λέγωντάς τους τί ἄνος ἦτον ὁ Δόν Κισσότης, καί πῶς δέν πρέπει νά ψηφίσουν τὰ λόγια του, διότι δέν εἶχε σωσά τὰ συλλογικά του · ἐρώτησαν τόν κάπηλαν ἂν κατά τύχην ἦλθεν εἰς ἐκείνην τήν ὁσαυρίαν, ἕνα παιδάκι ὡς δεκαπέντε

χρονῶν ὁποῦ ἦτον ἐνδυμένον μέ ἀγωγιάτικα φορέματα, λέγωντας ὅλα τὰ σημάδια ὁποῦ εἶχεν ὁ ἀγαπητικός τῆς Δόνα Κλάρας · ὁ κάπηλας τοὺς ἀποκρίθη πῶς εἰς τήν ὁσαυρίαν ἦτον τόσοι περισσοί, ὁποῦ δέν ἐσοχάσθη ἐκεῖνον ὁποῦ ἐγύρευαν · ἀμή ἕνας ἀπό αὐτούς βλέπωντας τό κοτζί τοῦ κριτοῦ εἶπεν, ἐδῶ θέλεις νά εἶναι χωρίς ἄλλο, διότι αὐτό εἶναι // τό κοτζί ὁποῦ λέγουν πῶς τό ἀκολουθεῖ · ὁ ἕνας λοιπόν ἀπό ἡμᾶς ἅς καθήσῃ εἰς τήν πόρταν, καί οἱ ἄλλοι ἅς ἔμπουν μέσα νά ἰδοῦν ἂν εἶναι αὐτοῦ, μάλισα καλ-
λήτερα νά ἐπῆγαιεν ὁ ἕνας νά τριγυρίσῃ ὅλην τήν ὁσαυρίαν, διά νά μὴν φύγῃ ἀπό τόν τεῖχον τῆς αὐλῆς · ἔτζι νά κάμωμεν ἀποκρίθῃ ὁ ἄλλος · καί ἐμπαίνοντας μέσα ἐκεῖνοι οἱ δύο, ὁ ἕνας ἔμεινεν εἰς τήν πόρταν, καί ὁ

26v.

¹⁸⁹El capítulo comienza casi al principio de la página, después de las tres líneas finales del anterior y del gráfico característico. — ¹⁹⁰Sic. — ¹⁹¹Paréntesis, como Franciosini.

ἄλλος ἐπῆγε νά τριγυρίσῃ τήν ὄσταριάν, καί ὅλα αὐτά τά ἔβλε//πεν ὁ κά-
πηλας δίχως νά ἡζεύρῃ τήν αἰτίαν · καί ὥς τόσον πλέον ἐξημέρωσε καλά,
καί ὅλοι ὅσοι ἦτον εἰς τήν ὄσαριάν ἐζύπνησαν, καί ἐσηκώνουνταν, μάλισα
ἡ Δόνα κλάρα, καί ἡ Δωροθέα, ὅπου ἡ μία ἀπό τόν φόβον της, πῶς εἶχε
τόσον κοντά τόν ἀγαπητικόν της, καί ἡ ἄλλη ἀπό τήν ἐπιθυμίαν ὅπου εἶχε
νά τόν ἰδῇ, εἶχαν κοιμηθῇ ὀλίγον ἐκείνην τήν νύκτα · ὁ Δόν Κισσότης ὅπου
τό ἐκατάβε¹⁹² πῶς κἀνένας ἀπό ἐκείνους τοὺς // διαδάτες δέν τόν ἐψη-
φοῦσε, μήτε τόν ἀποκρίνουνταν εἰς τὰς ἐρωτήσεις του, ἔσκανεν ἀπό τήν
ἐραθυμίαν του, καί ἀπό τό κακόν του, καί ἄν αὐτός ἤθελεν εὖρη εἰς τά
βιβλία τῆς καθαλλιερίας του, πῶς ἕνας πλανώμενος καθαλλιέρης ἤμπο-
ροῦσε νά καταπειασθῇ¹⁹³ ἕνα ἄλλον ἐπιχείρημα ἔχοντας δομένην τήν πα-
ρόλαν του, νά μήν καταπειασθῇ κἀνένα ἄλλο, ἄν δέν τελείωσῃ ἐκεῖνο ὅπου
εἶχεν ἀρχήσει, ἤθελε πολεμήσῃ μέ ὅλους ἐκεῖ//νους, καί τοὺς ἤθελε κάμη
σανικῶς των νά τόν ἀποκριθοῦν · ἀμή μέ τό νά τοῦ ἐφάνῃ ἄπρεπον τό νά
ἀρχήσῃ νέον ἐπιχείρημα, πριχοῦ νά βάλλῃ τήν Βασίλισσαν¹⁹⁴ μικομικόνά
εἰς τό βασιλείον της ἐσιώπησε, καί δέν ἔκαμεν ἄλλο παρὰ ἔσκεκε νά ἰδῇ
τό τέλος ἐκείνης τῆς ἐξετάσεως ὅπου ἔκαμναν οἱ διαδάτες, ἕνας ἀπό τοὺς
ὁποίους ἠῦρε τό παλικάράκι ὅπου ἐγύρευαν, ὅπου ἐκοιμοῦνταν κοντά εἰς
ἕναν ἀγωγιάτην, δίχως νά ἔχῃ κἀμ//μίαν ἔγνοιαν πῶς θέλουν τόν γυρεύσει,
ἢ τόν εὖρη, καί πλάνωντάς τον ἀπό τό χέρι, εἶπεν, ἀλη-

- 27r.** θινά Δόν λουῖγγι σέ πρέπει τό φόρεμα ὅπου φορᾷς, καί ὁμοιάζει τό ζῶμα
ὅπου κοιμᾷσαι μέ τά χαῖδι¹⁹⁵ ὅπου σέ ἀνάθρεψεν ἡ μητέρα σου · τό πα-
λικάράκι ἐσφογγίσε τά μάτια του, καί ἐκοίταζεν ἐκείνον ὅπου τόν εἶχεν
πιάσει, καί εὐθύς τόν ἐγνώρισε πῶς ἦτον ἕνας Δοῦλος τοῦ πατρός του, καί
τόσον ἐφοδῆθη ὅπου ἐξάθη κάμποσιν ὥραν δί//χως νά ἠμπορέσῃ νά τόν
ἀποκριθῇ κἀνένα λόγον, καί ὁ δοῦλος¹⁹⁶ ἀκολούθησε λέγωντας, τώρα δέν
πρέπει νά κάμῃς ἄλλο σινλόρ Δόν λουῖγγι, παρὰ νά κάμῃς ὑπομονήν, καί
νά γυρίσῃς ὀπίσω εἰς τό σπῆτι, ἄν δέν θέλῃς νά κάμῃς τόν πατέρα σου νά
ἀποθάνῃ ἀπό τήν πίκραν του · ἀπό ποῦ τό ἔμαθεν ὁ πατέρας μου εἶπεν ὁ
Δόν λουῖγγι, πῶς ἐγώ ἦλθα ἀπό αὐτήν τήν ζράταν, καί μέ αὐτό τό φόρεμα;
ἕνας συμ//μαθῆς¹⁹⁷ σου, ὅπου τοῦ τό ἐξεμυσηρεύθηκες αὐτός τοῦ τό εἶπε,
διά τί ἐλυπήθη τόν πατέρα σου, βλέπωντάς τον πῶς ἦτον πικραμένος, ἀπό
τήν ὥραν ὅπου σέ ἔχασε · καί ἔτζι ἔξειλε τέσσερες δούλους νά σέ εὗρουν,
καί εἵμασθεν ὅλοι ἐδώ εἰς τόν ὀρισμόν σου, κατά πολλά χαροῦμενοι, διά τά

¹⁹²Falta la sílaba -λα (la corrección escrita en el margen derecho.). – ¹⁹³Error. Diptongo y -α- añadida encima en el interlineado. – ¹⁹⁴Sic. – ¹⁹⁵Sic. – ¹⁹⁶δοῦλος / Δούλος. – ¹⁹⁷Error por -ἕνας συμμαθητής σου-. Cervantes y Franciosini dicen, sin embargo: «un estudiante».

καλά μαντάτα ὁποῦ θέλομεν νά ὑπάγωμεν εἰς ἐκείνους ὁποῦ σέ ἀγαποῦν
τόσον κ'πολλά¹⁹⁸ · αὐτό θέλει γίνῃ ὡς καθὼς θελήσω ἐγώ, ἢ ὡς κα//θὼς
διατάγει ὁ οὐρανός, ἀποκριθῇ ὁ Δόν λουῖγγι · τί ἄλλο θέλεις νά κάμῃς εἴ-
πεν ὁ Δοῦλος παρὰ νά γυρίσῃς ὀπίσω, ὁ τι δέν εἶναι δυνατόν νά κάμῃς
ἄλλο · ὁ ἀγωγιάτης ὁποῦ ἐκοιμοῦνταν κοντά εἰς τό παλικαράκι ἄκουσεν
αὐτά ὁποῦ ἐσυντύχαιναν αὐτοί καί ἐσυνκώθη καί ἐπῆγεν εἰς τόν Καρδένιον,
καί εἰς τόν Δόν φερνάνδον καί εἰς τοὺς ἄλλους καί τοὺς εἶπε πῶς ἐκεῖνος
ὁ Δοῦλος ἐτιμοῦσεν ἐκεῖνο τό παλικαράκι δίδωντάς του τό Δόν · καί τὰ //
ὅσα ἐμίλησαν, καί πῶς ἤθελε νά τό γυρίσῃ εἰς τό σπῆτι τοῦ πατρός του, καί
τό παλικαράκι δέν ἤθελεν · ἀκούοντας αὐτοί αὐτό, μάλισα ἔχοντας ἀκου-
σμένην καί τήν νόσιμην φωνήν, ὁποῦ τοῦ εἶχε δώσει ὁ θεός, ἠθέλησαν ὅλοι
νά μάθουν καταλεπτῶς ποῖος ἦτον καί νά τόν βοηθήσουν ἂν ἤθελαν νά
τόν κάμουν βίαν · καί ἔτσι ἐπῆγαν πρὸς τοῦ λόγου του // ὁ ὁποῖος ἔξεκε
καὶ ὁμιλοῦσε μέ τόν Δοῦλον, ἐπάνω εἰς αὐτό εὐγῆκεν καί ἡ Δωροθέα ἀπό
τήν

κάμεραν, καί κατόπι τῆς ἡ Δόνα κλάρα, ἡ ὁποία ἦτον κ'πολλά συγχισμένη, **27v.**
καί κρατώντας ἡ Δωροθέα τόν Καρδένιον εἰς ἓνα μέρος, τόν ἐδιηγῆθη ἐν
συντομίᾳ τήν ἰσορία τοῦ μουσικοῦ καί τῆς Δόνα Κλάρας, πρὸς τήν ὁποίαν
εἶπε καί αὐτός παραμοίως¹⁹⁹ πῶς ἦλθαν καί τόν γυρεῦουν οἱ δοῦλοι τοῦ
πατρός του · τό ἄκουσε καί ἡ Δόνα Κλάρα²⁰⁰ καί ἔμεινε τόσον ἐκ//σατική
καί ζαλισμένη ὁποῦ ἂν δέν τήν ἐκρατοῦσεν ἡ Δωροθέα, ἤθελε πέσῃ κάτω
· ὁ Καρδένιος εἶπε τήν Δωροθέαν νά γυρίσουν εἰς τήν κάμεραν, ὅτι ἤθελε
πασχήσῃ νά ἡσυχάσῃ τὰ πράγματα · αὐταῖς τόν ὑπήκουσαν, εἶχαν ἔμπη
πλέον εἰς τήν ὄσαρίαν καί οἱ τέσσερες ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐγύρευαν τόν Δόν λου-
ῖγγι καί ἔξεκαν τριγύρω καί τόν ἐκατάπεισθαν νά γυρέσῃ ὀπίσω, παρευθὺς
νά παρηγορήσῃ τόν πατέρα του · αὐτός ἀπο//κρίθη πῶς μέ κἀνέναν τρό-
πον δέν ἡμποροῦσε νά γυρίσῃ ὀπίσω ἕως ὁποῦ νά μὴν ἤθελε τελείωσῃ μίαν
ὑπηρεσίαν ὁποῦ εἶχε, τήν ὁποίαν ἂν τήν ἄφινεν ἔχανε τήν ζωὴν του τήν τι-
μὴν του, καί τήν ψυχὴν του · τότε οἱ Δοῦλοι τόν ἐξαναείπαν²⁰¹ πῶς αὐτοί μέ
κἀνένα μόνον δέν ἤθελαν γυρίσῃ ὀπίσω δίχως αὐτόν, καί πῶς τόν ἤθελαν
ὑπάγῃ ἂν ἤθελε καί ἂν δέν ἤθελε, ἐσύ²⁰² μὴν τό κάμετε αὐτό εἶπεν ὁ Δόν
λουῖγγι ἂν δέν θέ//λετε νά μέ υπάγετε ἀποθαμένον · ἀγκαλά καί ὁ τι λογᾶς
μέ γυρίσετε θέλετε μέ ὑπάγει χωρὶς τήν ζωὴν · εἶχαν τρέξει πλέον εἰς αὐτήν
τήν φιλονικίαν ὅλο²⁰³ ὅσοι ἦτον εἰς τήν ὄσαρίαν, μάλισα ὁ Καρδένιος, ὁ
Δόν φερνάνδος μέ τοὺς συντρόφους, ὁ Κριτῆς καί ὁ παπᾶς, ὁ παρπέρης
καί Δόν Κισσότης, τόν ὁποῖον τόν ἐφάνη πῶς δέν ἔκαμινε χρεῖα νά φυλάζῃ

¹⁹⁸κατὰ πολλά. — ¹⁹⁹Sic. — ²⁰⁰Κλάρα / κλάρα. — ²⁰¹No se lee ξ, sino ζ. — ²⁰²Sic. — ²⁰³Error.

τό κασέλι · ὁ καρδένιος ἤξεύρωντας τήν υπόθεσιν τοῦ παλι//καρίου ἐρώτησεν ἐκείνους τοὺς δούλους ἀπό τί πρᾶγμα ἐπαρκακινούνταν νά γυρεύσουν ἐκεῖνο τό παιδάκι δίχως τό θέλημά του · ἡμεῖς τόν πηγαίνομεν αὐτόν διά νά δώσωμεν τήν ζωήν εἰς τόν πατέρα του ὁ ὁποῖος κινδυνεύει νά τήν χάσῃ διά τήν ἀπουσίαν αὐτοῦ τοῦ καθαλλιέρου · εἰς αὐτά ἀποκριθῇ ὁ Δόν λουῖγγι²⁰⁴ · αὐτός δέν εἶναι τόπος νά διηγᾶσαι κατάλεπτως τά καμώματά μου, ἐγὼ εἶμαι ἐλεύθερος, καί ἂν θελήσω γυρίζω, ἂν δέν

- 28r.** θελήσω κἀνέννας ἀπό ἐσᾶς δέν ἤμπορεῖ νά μέ βιάσῃ · εἰπέτε μας παρακαλῶσας αὐτήν τήν υπόθεσιν ἀπό τήν ἀρχήν, εἶπεν ὁ Κριτής, πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκριθῇ ἕνας ἀπό ἐκείνους τοὺς δούλους, ὁποῦ ἦτον γείτονάς του · δέν γνωρίζεις ἡ ἀφεντιᾶ σου σινιόρ Δοτόρε αὐτόν τόν καθαλλιέρον;²⁰⁵ αὐτός εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ γειτόνου σου, ὁποῦ ἐμίσεισεν ἀπό τό σπῆτι τοῦ πατρὸς του, μέ φόρε//μα τόσον ἄπρεπον εἰς τήν ποιότητά του, ὡς καθὼς τό βλέπεις καί ἡ ἀφεντιᾶ σου · ὁ κριτής τόν ἐσοχάσθη τότε μέ περισσότεραν²⁰⁶ προσοχήν, καί γνωρίζωντάς τον τόν ἀγκάλιασε καί τόν εἶπε · τί παιδικίσια καμώματα εἶναι αὐτά, σινιόρ Δόν λουῖγγι; ἢ τί μεγάλας ὑπόθεσες σέ ἐπαρρακίνησαν καί ἐφόρεσες αὐτά τά ροῦχα, ὁποῦ εἶναι τόσον ἀνάρμοζα εἰς τοῦ λόγου σου; τό παλικαράκι ἄρχησε νά κλαίῃ, καί δέν ἤμποροῦσε νά ἀποκριθῇ κἀνέναν λόγον τόν Κριτήν, ὁ ὁποῖος εἶπεν εἰς ἐκεῖ//νους τοὺς τέσσερες, νά ἡσυχάσουν ὅτι αὐτός ἤθελε τά διορθώσει ὅλα · καί πέρνωντας τόν Δόν λουῖγγι ἀπό τό χέρι ἐπαρμέρισε, καί τόν ἐρώτησε, τί ἦτον ἡ αἰτία τοῦ ἐρχομοῦ του; καί ἐν ὅσῳ αὐτός τόν ἐρωτοῦσεν αὐτά καί ἄλλα παρόμοια, ἄκουσαν μίαν μεγάλην σύγχυσιν εἰς τήν πόρταν τῆς ὁσαρίας, καί τό αἴτιον ἦτον ὅτι δύο διαβάτες ὁποῦ εἶχαν κονεύσει ἐκείνην τήν νύκτα ἐκεῖ, βλέπωντας πῶς ὅλοι ἔτρεξαν νά ἰδοῦν τί ἐγύρευαν ἐκεῖνοι οἱ τέσσερες, αὐτοὶ ἐπάσχησαν νά φύγουν // δίχως νά πληρώσουν τό κονάκι · ἀμή ὁ κάπηλας ὁποῦ περισσότερον ἐπρόσεχεν εἰς ταῖς ἐδικαῖς του δουλειαῖς, παρὰ εἰς τῶν ἄλλων, τήν ὥραν ὁποῦ ἤθελαν νά εὗγουν ἀπό τήν πόρταν τοὺς ἐπίασε, καί τοὺς ἐγύρευε τά ἄσπρα καί ἄρχησε νά τοὺς ἀτιμάζῃ τόσον κατὰ πολλά, ὁποῦ αὐτοὶ τόν ἀποκριθῆκαν μέ γροθιαῖς, καί τόσον δυνατά τόν ἐκτύπησαν εἰς τά ζήθη, ὁποῦ ὁ κακοῤῥοίζικος ὁ κάπηλας, ἄρχησε νά φωνάζῃ, καί νά κράζῃ βοήθειαν · ἡ καπῆλισσα καί ἡ θυγατέρα //του εἶδαν πῶς κἀνέννας δέν ἦτον πλέον ὀρδινικομένος εἰς τό νά τόν βοηθήσῃ, παρὰ ὁ Δόν Κισσότης, εἰς τόν ὁποῖον εἶπεν ἡ θυγατέρα τοῦ κάπηλα, βοήθησε σινιόρε καθαλλιέρη τόν κακοῤῥοίζικον τόν πατέρα μου, ὅτι δύο ἄνῳι τόν δέρνουν ὡσάν ἕνα γομάρι, πρὸς τήν ὁποίαν ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισ-

²⁰⁴ Δόν λουῖγγις / λουῖγγι. – ²⁰⁵ καθαλλιέρης/καθαλλιέρος. – ²⁰⁶ Sic.

σότης πολλά σιγανά, εὔμορφή μου κορασίδα, δέν ἡμπορῶ κατά τό παρόν
 νά σέ δουλεύσω εἰς αὐτό ὅποῦ μέ προσάξεις, διότι εἶμαι ἐμποδιζόμενος, εἰς
 τό νά ἐπιχειρισθῶ ἄλλαις τύ//χαις, ἕως ὅποῦ νά δώσω τέλος εἰς μίαν τύχην
 ὅπου ἔδωσα τήν παρόλάν μου . ὅμως εἰς ἐκεῖνο ὅπου
 ἡμπορῶ νά σέ δουλεύσω εἶναι αὐτό ὅπου θέλω σέ εἰπῇ · τρέχε καί εἰπέ **28v.**
 τόν πατέρα σου νά μήν ἀφιθῇ ἀπό αὐτόν τόν πόλεμον, ἀλλά νά παλεμήσῃ
 ὅσον ἡμπορεῖ νά μή νικηθῇ, ἕως ὅπου νά ὑπάγω εἰς τήν πριντζιπέσσαν
 τήν μικομικόναν νά γυρεύσω ἄδειαν νά βοηθήσω τόν πατέρα σου, εἰς αὐ-
 τήν τήν κακοῤῥοικιάν²⁰⁷ του, ὅτι νά ἡζεύρῃς βέβαια πῶς ἂν μέ δώσης²⁰⁸
 ἄδειαν θέλω τόν γλυτώσει · // ἀλοίμονον εἰς ἐμέ εἶπε τότε ἡ μαριτόνα, ἡ
 ὁποῖα ἦτον παρόν²⁰⁹ ἕως ὅπου νά γυρεύῃς ἡ ἀφεντιά σου ἄδειαν σκοτώ-
 νουν τόν πατέρα της · σταθῇτε ὀλίγον ἕως ὅπου νά πάρω ἄδειαν εἶπεν ὁ
 Δόν Κισσότης, ὅτι καί ἂν ὑπάγῃ καί εἰς τόν ἄλλον Κόσμον ἐγώ εἶμαι ἄξιος
 νά τόν εὐγάλω καί ἀπό ἐκεῖ, ἢ τό ὀλιγότερον θέλω κάμη τοιαύτην ἐκδί-
 κησιν εἰς τοὺς φωνιάδες ὅπου θέλετε μείνῃ εὐχαριστημένος²¹⁰ · καί δίχως
 νά εἰπῇ ἄλλο τίποτα ἐπῆγε καί ἐγονάτισεν ἔμπροσθεν εἰς τήν Δωροθέαν //
 καί²¹¹ καθαλλιέριτικα καί πλανώμενα λόγια τήν εἶπεν ἂν εὐαρεσῇται ἡ με-
 γαλειότητά της νά τόν δώσῃ ἄδειαν νά βοηθήσῃ τόν κασελιάνον ἐκείνου
 τοῦ κάσρου ὅτι εὐρίσκονται²¹² εἰς μεγάλον κίνδυνον · ἡ πρετζιπέσσα²¹³
 τόν ἔδωσεν ἄδειαν μετά πάσας χαρᾶς, καί αὐτός πέρνωντας εἰς τό χέρι
 του τό σκουτάρι, καί ξεσπαθώνωντας ἔτρεξεν εἰς τήν πόρταν τῆς ὁσαρίας,
 ἐκεῖ ὅπου ἀκόμη ἐκείνοι οἱ δύο ἔδερναν τόν κάπηλαν, ὅμως ὅπου ἔφθα-
 σεν ἐκεῖ ἐξάθη, ἀγκαλά καί ἡ μαριτόνα // καί ἡ καπήλισσα τόν ἔλεγαν τί
 καρτερά, καί δέν καρτερά τόν κάπηλαν · ἐγώ ἀπεκρίθην²¹⁴ ὁ Δόν Κισσότης
 δέν ἔχω ἄδειαν νά ξεσπαθώσω²¹⁵ ἐπάνω²¹⁶ εἰς ἄνῶν ὅπου δέν εἶναι κα-
 βαλλιέρης, ἀλλά κρᾶζετε τόν ὀπλοφόρον μου τόν σάντζιον, ὅτι εἰς αὐτόν
 πρέπει αὐτή ἡ διαφέντευσις καί ἐκδίκησις, ἡ καπήλισσα καί ἡ μαριτόνα
 ἐμάνιζαν βλέπωντας τήν ἀχρειότητα τοῦ Δόν Κισσότη, καί τήν καταφρό-
 νησιν ὅπου ἐγίνονταν εἰς τόν κάπηλα · ἀλλ' ἄς τόν ἀφίσομεν αὐτόν ὅ//τι
 δέν θέλει λείψῃ ποῖος νά τόν βοηθήσῃ, καί ἂν δέν εὕρῃ ἄς ὑπομένη καί ἄς
 σιωπήσῃ · ἐκεῖνος ὅπου καταπιάνεται εἰς πράγματα ὑπέρ τήν δύναμίν του,
 καί ἄς ἔλθωμεν νά εἰδοῦμεν τήν ἀπόκρισιν ὅπου ἔδωκεν ὁ Δόν λουῖγγις τόν
 Κριτήν, ὅπου τόν ἀφήσαμεν εἰς ἓνα μέρος καί τόν ἐρωτοῦσεν ὁ κριτής μέ
 τί τρόπον ἦλθε πετζός καί μέ ἀχαμνά φορέματα · τό παλικαράκι²¹⁷ τρύ-

²⁰⁷Error, (κακοῤῥοικιαν). — ²⁰⁸Sic. — ²⁰⁹Sic. — ²¹⁰Sic. — ²¹¹Falta μέ. — ²¹²εὐρίσκεται. —

²¹³Sic. — ²¹⁴ἀποκρίθην / ἀπεκρίθην. — ²¹⁵ξεσπαθώσω / ξεσπαθώσω. — ²¹⁶ἐπάνω / ἀπάνω. —

²¹⁷En este punto, Franciosi abre paréntesis.

βωντας τὰ χέρια του, καὶ κάμνωντας σημεῖα πῶς ἔχει μεγάλον πόνον εἰς τὴν καρδίαν του μέ πολ//λά δάκρυα τὸν ἀποκρίθη –ἐγὼ δὲν ἤξεύρω νὰ σέ εἰπῶ ἄλλο σινιόρε μου παρὰ ἀπὸ τὴν ὥραν

- 29r.** ὁποῦ ἤθελεν ὁ οὐρανός, καὶ εἶδα τὴν σινιόρα μου Δόνα Κλάραν τὴν θυγατέρα τῆς ἀφεντιάς σου, καὶ ἐδικὴν μου κυράν, ἀπ’ ἐκείνην τὴν ὥραν τὴν ἀγάπησα, καὶ ἀνίσως καὶ ἡ ἀφεντιά σου πατέρα μου δὲν ἐναντιωθῆς σήμερον θέλω νὰ τὴν πάρω διὰ γυναῖκα μου · διὰ λόγου της ἄφησα τό σπῆτι τοῦ πατέρα μου, καὶ ἐφόρεσα αὐτὰ τὰ ῥοῦχα διὰ νὰ // τὴν δουλεύσω ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃ · αὐτὴ δὲν ἤξευρεν ἄλλο διὰ τὴν μεγάλην ἀγάπην ὁποῦ ἔχω εἰς αὐτὴν πάρα ὁποῦ ἐκατάλαβεν ἀπὸ μακρὰ μερικαῖς φοραῖς ἀπὸ τὰ δάκρυα ὁποῦ ἔχυναν τὰ μάτια μου, ἡ ἀφεντιά σου ἤξεύρεις²¹⁸ τὰ πλούτη, καὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ σπητίου μου, καὶ πῶς εἶμαι κανακάρης τοῦ πατρός μου, ἂν θέλῃς νὰ γίνῃς καὶ ἐσύ καλοῖζικος καὶ ἐγὼ δέξου με τώρα διὰ ὑἱόν σου, ὅτι ὁ πατέρας μου ἔχει ἄλλην γνώμην, καὶ δὲν θελήσει νὰ δε//χθῇ αὐτό τό καλόν ὁποῦ ἐγὼ ἀπόκτησα, ὁ καιρός ἔχει μεγαλητέραν δύναμιν εἰς τό νὰ χαλάσῃ καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὰ πράγματα ἀπὸ τὴν θέλῃσιν τῶν ἀνῶν · λέγωντας αὐτὰ ἐσιώπησε τό παλικαράκι, ὁ Κριτὴς ἔμεινε ζαλισμένος, καὶ ἔκθαμβος ἀκούωντας αὐτὰ τὰ λόγια, τόσον διὰ τὴν τόλμην ὁποῦ ἐμεταχειρίσθη ὁ Δόν λουῖγγι, καὶ τὸν ἐφάνερωσε τοὺς λογισμούς του, ὅσον καὶ μέ τό νὰ ἔδλεπε τοῦ λόγου του εἰς τέρμενα ὁποῦ δὲν // ἤξευρε τί διόρθωσιν νὰ κάμῃ εἰς τὴν αἰφνίδιον ὑπόθεσιν, καὶ ἔτσι δὲν τὸν ἀπεκρίθη ἄλλο παρὰ νὰ σιωπήσῃ καὶ νὰ κρατήσῃ τοὺς δούλους του διὰ νὰ μὴν τὸν πάρουν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀπὸ ἐκεῖ, διὰ νὰ σοχασθῇ ἐκεῖνο ὁποῦ ἤθελε νὰ κάμῃ · ὁ Δόν λουῖγγις²¹⁹ φίλησε τό χέρι του, ἀγκαλὰ καὶ αὐτός δὲν ἤθελε νὰ τό ἀφήσῃ καὶ τό ἔδρεξε μέ τὰ δάκρυα τόσον θλιβερά ὁποῦ ἤθελε κάμῃ νὰ τὸν λυπηθῇ μία καρδία ἂν καὶ νὰ ἦτον ἀπὸ // μάρμαρον, πόσον μάλλον τοῦ Κριτοῦ, ὁ ὁποῖος ὡς ἄνως²²⁰ φρόνιμος ὁποῦ ἦτον, εἶχε γνωρίσει πόσον ἤθελε τιμηθῇ ἡ θυγατέρα του ἂν ἐγίνονταν ἐκείνη ἡ ὑπανδρεία ἀγκαλὰ καὶ ἤθελε νὰ εἶναι μέ τὴν εἵδησιν τοῦ πατρός του · οἱ Διαδάτες ἐκεῖνοι εἶχαν ἀγαπηθεῖ μέ τὸν κάπηλαν, ἐπειδὴ καὶ περισσότερον ἀπὸ καλὰ λόγια τοῦ Δόν Κισσότη πάρα ἀπὸ ταῖς φοβέrais του · εἶχαν πληρώσει τὰ ὅσα ἐζητοῦσεν ὁ κάπηλας, καὶ οἱ Δούλοι τοῦ Δόν
- 29v.** λουῖγγι²²¹ ἀπάντεχαν τό τέλος τῆς ὁμιλίας τοῦ Κριτοῦ, καὶ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Δόν λουῖγγι · ἀπάνω εἰς αὐτό ὁ διάβολος ὁποῦ δὲν κοιμᾶται, ἔκαμε καὶ ἐκείνην τὴν ὥραν²²² ἐκεῖνος ὁ παρπέρης ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχε πάρῃ ὁ Δόν

²¹⁸ ἤξεύρεις / ἤξευρε. – ²¹⁹ λουῖγγι / λουῖγγις / λουῖγγι. – ²²⁰ Tachadura (φρον). – ²²¹ Tachadura (ἀπάνω). – ²²² Franciosini dice: «fece che in quell istesso punto entrasse nell hosteria...».

Κισσότης τήν περικεφαλαίαν τοῦ μαμπρίνου, καί ὁ σάντζιο πάντζας τά ζολίδια τοῦ γομαρίου ὁποῦ εἶχεν ἀλλάξει μέ τά ζολίδια // τοῦ ἐδικοῦ του γομαρίου · ὁ ὁποῖος παρπέρης ἐμβάζοντας τό γομάρι του εἰς τό ἀχοῦρι, εἶδε τόν σάντζιο πάντζαν, καί εὐθύς τόν ἐγνώρισε, καί ἐπῆγε κοντά του, καί τόν εἶπεν · ἄχ σινιόρ κλέπτη, εὐχαρισῶ τόν θεόν, ὁποῦ σέ ἔβαλεν εἰς τό χέρι, δῶσε με τήν λεκάνην μου, καί τό σαμάρι μου ὁποῦ μέ ἔκλαιψες²²³ · ὁ σάντζιος βλέπωντας τόν παρπέρην, καί ἀκούωντας τούς ὀνειδισμούς ὁποῦ τόν ἔλεγεν, ἐπῆσε μέ τό ἕνα χέρι τό σαμάρι, καί μέ τό ἄλλο τόν ἔδωσε μίαν γροθιάν // τόσον δυνατά, ὁποῦ τόν αἰμάτωσεν ὅλον τό ζόμα του · ἀμή μέ ὅλον τούτο ὁ παρπέρης δέν ἠθέλησε νά ἀφήσῃ τό σαμάρι, μάλισα ἄρχισε νά φωνάζῃ τόσον δυνατά, ὁποῦ ὅλοι ἐκείνοι ὁποῦ ἦτον εἰς τό καπηλεῖον, ἔτρεξαν νά ἰδοῦν τί ἦτον ἡ αἰτία τοῦ μαλώματος · καί εἶδαν τόν παρπέρην ὁποῦ ἐφώναζε δικαιοσύνην θέλω, ὅτι μέ τό νά γυρεύω τό πρᾶγμα μου, θέλει νά μέ σκοτώσῃ αὐτός ὁ κλέπτης καί ληστής · ψεύδεσαι τοῦ ἀ//πεκρίθῃ²²⁴ ὁ σάντζιος, ὅτι ἐγώ δέν εἶμαι κλέπτης, καί αὐτό τό σαμάρι τό ἐπῆρα ἀπό τά κούρσα τοῦ πολέμου ὁποῦ ἔκαμεν ὁ καθαλλιέρης μου · ἔσεκε καί ὁ Δόν Κισσότης ἐκεῖ παρῶν, καί ἦτον χαρούμενος, βλέπωντας τόν ὀλοφόρον του, πῶς ἐδιαφεντεύουνταν, καί ἐκτυποῦσε τόν ἐχθρόν του, καί ἀπό τότε τόν ἀγάπησε καί τόν ἐκρατοῦσε διά φίλον καί ἀνδρεῖον, καί ἐσυλλογίσθη νά τόν ἀρματώσῃ διά καθαλλιέρην, ὅταν ἤθελεν εὖρη ἀρμόδιον καιρόν, συλ//λογιζόμενος πῶς νά τοῦ πρέπει τό ἐπάγγελμα τῆς καθαλλιέρειας · ἀνάμεσα εἰς τά ἄλλα ὁποῦ ἔλεγεν ὁ παρπέρης ἀπό τήν ἐραθυμίαν του, ἦτον καί ἕνα αὐτό · σινιόροι, τόσον καλά τό γνωρίζω ἐγώ αὐτό τό σαμάρι πῶς εἶναι ἐδικόν μου, ὥσάν νά εὐγαινεν ἀπό τήν κοιλιά μου, καί αὐτοῦ εἰς τό ἀχοῦρι εἶναι καί τό γομάρι του, καί ἄς τό βάλλωμεν, καί ἂν δέν ὁμοιάζῃ ὥσάν ζωγραφισμένον, νά εἶμαι πτέσης · μάλισα ἐκείνην τήν ἡμέραν ὁποῦ μέ ἔ-

κλεψαν τό σκουτάρι σαμάρι, μέ ἐπῆραν καί μίαν λεκάνην προυντζινην κενούριαν²²⁵, ὁποῦ ἦτον ἀκόμη ἀπίαση, τήν ὁποίαν νά τήν ἐρῶρινε τινάς εἰς τό νερόν, ὅλον ἔκαμεν ἕνα σκουδόν²²⁶ · αὐτοῦ ὁ Δόν Κισσότης δέν ἠμπόρεσε νά βαςάξῃ νά μή τόν ἀποκρίθῃ, καί ἐμπαίνωντας εἰς τήν μέσσην τους, καί ξεχωρίζοντάς τους, ἐπῆρε τό σαμάρι καί το ἔβαλλε κατά γῆς // ἕως ὁποῦ νά εὐρεθῇ ἡ ἀλήθεια, καί εἶπε · πρέπει νά ἡξεύρετε ἡ ἀφεντιά σας πῶς αὐτός ὁ γαλαντόμος ἔχει μεγάλο λάθος, ἐπειδή καί ὀνομάζει λεκάνην τήν περικεφαλαίαν τοῦ μαμπρίνου τήν ὁποίαν τήν ἐπῆρα εἰς τόν πόλεμον

30r.

²²³Sic. — ²²⁴ἀπε- κρίθῃ / ἀποκρίθῃ. — ²²⁵Sic. — ²²⁶En la traducción de Franciosini: «non s'era ancora adoperato, che vale uno scudo, a gettarlo via».

μέ δίκαιον τρόπον · καί ὅσον μέν διά τό σαμάρι, ἐγώ δέν ἀνακατώνομαι, τοῦτο μόνον ἤξεύρω ὅτι ὁ καλός μου ὀπλοφόρος ὁ σάντζιο πάντζας, μέ ἐγύρευσε θέλημα ὅταν ἤθελε νά πάρῃ τά ζολίδια τοῦ ἀλόγου αὐτοῦ τοῦ νικηθέντος ἀχρείου, καί τόν // ἔδωσα ἄδειαν, καί τά ἐπῆρεν, ἀμή τό πῶς ἐμεταδόλθηκαν ἀπό ζολίδια εἰς σαμάρι, αὐτό μή τό θαυμάζεσθε διότι αὐτά εἶναι συμβεβηκότα τῆς πλανωμένης καβαλλιέριας, καί τώρα θέλετε ἰδῆ πῶς εἶναι ἀληθινόν αὐτό ὅπου λέγω, τρέχε παιδί μου σάντζιο καί εὐγαλε ἔξω ἐμπροσά εἰς αὐτούς τούς καβαλλιέρους, τήν περικεφαλαίαν ὅπου αὐτός ὁ καλός ἄνῳς λέγει πῶς εἶναι λεκάνη · δέν κάμνει χρεῖα νά φέρω τήν περικεφαλαίαν ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, διότι τόσον // εἶναι ἐκείνη λεκάνη, ὡς καθὼς εἶναι αὐτά τά ζολίδια σαμάρι · κάμε ἐκείνο ὅπου σέ προσάζω εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἡ²²⁷ γοῖητείαις αὐτοῦ τοῦ κασελίου δέν πιάνουν εἰς κάθε πρᾶγμα · ὁ σάντζιος ἐπῆγε καί ἔφερε τήν λεκάνην, ἥ τήν περικεφαλαίαν τοῦ μανπρίνου ὡς καθὼς ἔλεγεν ὁ καβαλλιέρης του, καί ὅταν τήν εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης, τήν ἐπῆρεν εἰς τό χέρι του καί εἶπεν · ἰδέτε παρακαλῶ σας σινιόροι μου, μέ τί πρόσωπον λέγει αὐτός ὁ εὐγενής πῶς αὐτή εἶναι λεκάνη, καί // ὅχι ἡ περικεφαλαία τοῦ μανπρίνου²²⁸ ὅπου εἶπα · ἐγώ ὠμώνω εἰς τό ἐπάγγελμα τῆς καβαλλιέριας ὅπου ἔλαβα πῶς αὐτή ἡ περικεφαλαία εἶναι ἐκείνη ἡ ἴδια ὅπου τήν ἐπῆρα καί μήτε ἐπρόσθεσα μήτε ἀφαίρεσα τίποτα ἀπό κᾶνένα μέρος · εἰς αὐτό μὴν ἀμφιδάλλετε εἶπε τότε ὁ σάντζιος διότι ἀφ' οὗ τήν ἀπόκτησε ὁ καβαλλιέρης μου ἕως τώρα, δέν ἔκαμε μέ αὐτήν παρᾶνω ἀπό ἕναν πόλεμον ὅταν ἐγλύτωσεν ἐκείνους τούς ἀλυσοδοσμένους, καί ἂν δέν ἦτον αὐτή ἡ λεκανοπε//ρικεφαλαία, ἤθελε κακοπάθῃ καί τότε ὁ καβαλλιέρης μου διότι ἦτον μεγάλη βροχή πετρῶν.

30v.

Κεφάλαιον με:^{ον}

Εἰς τό ὅποιον φανερόνεται ἡ ἀλήθεια τῆς ἀμφιβολίας
τῆς περικεφαλαίας τοῦ μανπρίνου, καί τοῦ σαμαρίου
καί διηγοῦνται ἄλλα ἀληθέςα συμβεβηκό-
τα.

Τί λέγετε ἡ ἀφεντιά σας, εἶπεν ὁ παρπέρης, εἰς αὐτό ὅπου πεισματώνουν αὐτοί οἱ γαλαντόμοι, καί λέγουν ὅτι δέν εἶναι λεκάνη, ἀλλά περικεφαλαία; καί ὅποιος ἄλλος ἐναντιωθῇ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, θέλω τόν κάμη νά γνω-

²²⁷ Sic. – ²²⁸ μανπρίνου / μανπρίνου.

ρίση ἄν εἶναι καθαλλιέρης, πῶς ψεύδεται · ὁ ἄλλος ὁ παρπέρης ὅπου ἦτον καὶ αὐτός παρών, καὶ ἡξεύρωντας τὴν γνώμην // τοῦ Δόν Κισσότη, ἡθέλησε νὰ τὸν πειράξῃ καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ χωρατᾶν διὰ νὰ γελάσουν καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἄλλον παρπέρην · σινιόρ παρπέρη ἡξευρε πῶς καὶ ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμά σου, καὶ εἶναι εἴκοσι χρόνοι ἀφ' οὗ εὐγῆκα μάζορας, καὶ γνωρίζω ὥσάν καὶ κάθε ἄλλον κάθε παραμικρὸν ἐργαλεῖον τῶν παρπέρεδων, καὶ ἐξάθηκα εἰς τὴν νεότητά μου σολδά//τος, καὶ ἡξεύρω τί εἶναι περικεφαλαῖα δίχως περδάζι, καὶ ὅλα τὰ ἐπίλοιπα ἄρματα τῶν σολδάτων, καὶ αὐτὸ ὅπου κρατεῖ εἰς τὸ χέρι του αὐτός ὁ καλὸς καθαλλιέρης ὅχι μόνον δέν εἶναι λεκάνη, ὅσον διαφέρει ἡ ἡμέρα ἀπὸ τὴν νύκτα, τὸ μαῦρον ἀπὸ τὸ ἄσπρον, καὶ ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τὸ ψεῦμα · παρομοίως λέγω πῶς αὐτὴ ἀγκαλὰ καὶ νὰ εἶναι περικεφαλαῖα²²⁹ ὅμως δέν εἶναι ὀλάκαιρη · ἐσύ λέγεις τὴν ἀλήθειαν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, διότι τῆς λείπει τὸ μισόν · // ἔτζι εἶναι εἶπεν ὁ παπᾶς, ὁ ὁποῖος εἶχε καταλάβῃ τὸν σκοπὸν τοῦ φίλου του τοῦ παρπέρη, τὸ ἴδιον εἶπεν καὶ ὁ Καρδένιος, ὁμοίως καὶ ὁ Δόν φερνάνδος καὶ οἱ συντροφὸι του καὶ ὁ Κριτῆς ἄν δέν ἦτον συλλογισμένος διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Δόν λουῖγγι, ἡθελεν εἰπῇ καὶ αὐτός τὸ ἴδιον · τί διάβολον εἶπε τότε ὁ περιγελασμένος παρπέρης, πῶς εἶναι δυνατόν τόσα τιμημένα πρόσωπα νὰ εἰποῦν, καὶ νὰ βεβαιώνουν, πῶς αὐτὴ νὰ μὴν εἶναι λεκάνη, ἀλλὰ περικεφαλαῖα; αὐτὸ μέ φαίνεται πρᾶγμα // πολλὰ παράξενον, λοιπὸν ἄν εἶναι αὐτὸ ἀληθινόν, πῶς αὐτὴ ἡ λεκάνη εἶναι περικεφαλαῖα, θέλει εἶναι βέβαια καὶ αὐτὸ τὸ σαμάρι μία σέλα ἀλόγου, ὥς καθὼς εἶπεν αὐτός ὁ καθαλλιέρης, ἐμένα μέ φαίνεται νὰ εἶναι σαμάρι εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅμως σᾶς εἶπα πῶς ἐγώ
31r. δέν τὸ βεβαιῶν ἄν εἶναι σαμάρι ἢ σέλα · φθάνει εἶπεν ὁ παπᾶς, ὅπου τὸ εἶπεν ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης, πῶς εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα τῆς καθαλλιέρι-
 ὅλοι ὅλοι²³⁰ αυτοὶ οἱ σινιόροι, ὁμοῦ καὶ ἐγὼ τὸν πιεζύομεν · μὰ τὴν ζωὴν μου σινιόροι μου εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, τόσα παράξενα εἶναι // τὰ πράγματα ὅπου μέ ἐσυνέδηκαν εἰς αὐτὸ τὸ κασέλι, δύο φοραῖς ὅπου ἐκόνευσα, ὅπου δέν τολμῶ νὰ εἰπῶ βεβαίως κᾶνένα ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου μέ ἐρωτοῦν, ὅτι ἡξεύρω πῶς τὰ ὅσα συμβαίνουν εἰς αὐτὸ τὸ κασέλι, ὅλα γίνονται διὰ μέσου γοητείας · τὴν πρώτην φορὰν ὅπου ἐκόνευσα μέ ἄνοιξε κάτι δουλιαῖς²³¹, ἕνας ἀράπης ὅπου εἶναι ἐδὼ μέσα, ὅπου ἐθαύμασα, ὁμοίως καὶ ὁ σάντζιος ἐκακόπαθεν αὐτοῦ · ἐχθές τὸ βράδυ ἐκρεμάσθηκα ἀπὸ // αὐτὸ τὸ χέρι ὡς δύο ὥραις, δίχως νὰ ἡξεύρω πόθεν μέ ἦλθεν ἐκεῖνη ἡ καταδίκη ὥστε ὅπου ἐγὼ δέν τολμῶ νὰ τὸ βεβαιώσω, ἄν αὐτὸ εἶναι σαμάρι, ἢ σέλα · ὅσον μέν διὰ ἐκείνους ὅπου λέγουν πῶς αὐτὴ νὰ εἶναι λεκάνη, καὶ ὅχι περικεφαλαῖα,

²²⁹ περικεφαλαῖα / περικεφαλαῖα. — ²³⁰ Repetido ὅλοι. — ²³¹ Sic.

ἐγὼ ἔδωσα τὴν ἀπόκρισιν, ἀμή διὰ τό σαμάρι, ὡς καθὼς εἶπα δέν ἀποφασίζω, ἀλλὰ τό ἀφίνω εἰς τὴν καλήν γνώμην τῆς ἀφεντιὰ σας, ὅτι ἴσως μέ τό νά μήν εἰσθαι ἀρματωμένοι καθαλλιέ//ροι, καί μέ τό νά μήν ἐλάβετε τό ἐπάγγελμα τῆς πλανωμένης καθαλλιέριας, δέν θέλει σᾶς πᾶνουν αἱ γοῆτεῖαις²³² αὐτοῦ τοῦ κασελίου, καί θέλετε ἔχη τὴν γνώσιν ἐλευθέραν, καί ἡμπορεῖτε νά κρίνετε τά πράγματα αὐτοῦ τοῦ κασελίου, ὡς καθὼς εἶναι πρέπον καί δίκαιον, καί ὅχι ὡς καθὼς φάνονται²³³ εἰς ἐμένα · δέν ἡμπορεῖ νά τό ἀρνηθῇ τινάς, ἀποκριθῇ ὁ Δόν φερνάνδος, πῶς ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης νά μήν ἐσύντυχε σήμεραν φρονιμώτατα, λέγωντας πῶς // εἰς ἡμᾶς τυχαίνει νά κάμωμεν τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, καί διὰ νά γίνῃ πλέον δικαιοτέρα ἢ κρίσις, ἃς μέ εἶπῃ ὁ καθ' ἕνας τὴν γνώμην του κρυφῶς, καί ὕστερον ἐγὼ θέλω φανερώσει ἐκεῖνο ὅπου κρίνουν · ὅσοι ἤξευραν τὴν γνώμην τοῦ Δόν Κισσότη ἐπέθαναν ἀπὸ τά γέλοια, ἀμή ἐκεῖνοι ὅπου δέν τὴν ἤξευραν, τοὺς ἐφαίνονταν πολλὰ παράξενον, μάλιστα εἰς τοὺς τέσσερες ὑπηρέτες τοῦ Δόν λουῖγγι, ὁμοίως καί εἰς τὸν Δόν λουῖγγι, καί εἰς ἄλλους τρεῖς δια//βάτες ὅπου εἶχαν φθάσει τότε εἰς τὴν ὁσαρίαν, οἱ ὅποιοι ἦτον ἄνοι τοῦ σουύπαση τοῦ κάμπου · ἅ-

- 31v.** ἀμή²³⁴ περισσότεραν ἀπὸ ὅλους ἐχολόσκανεν ὁ παρπέρης, τοῦ ὁποίου τὴν λεκάνην ἐμπροσὰ εἰς τὰ μάτια του τὴν εἶχαν μεταβάλλει εἰς περικεφαλαίαν τοῦ μαμπρίνου, καί ἐσυλλογοῦνταν πῶς καί τό σαμάρι του, ἥθελε νά γίνῃ βεβαιότατα, μία εὐμορφωτάτη σέλα ἀλόγου, καί ἐγελοῦσαν ὅλοι τους, βλέπωντας τὸν Δόν φερνάνδον ὅπου ἐπεριπατοῦσε καί ἐρωτοῦσε κρυφί//ως τὴν γνώμην τοῦ καθ' ἐνός, νά κάμουν τὴν κρίσιν ἂν ἐκείνη ἢ τζόϊα ἦτον σαμάρι, ἢ σέλα ἀλόγου · καί ἀφ' οὗ ἐρώτησεν ὅλους ἐκείνους ὅπου ἤξευραν τὸν Δόν Κισσότην, εἶπε μεγαλοφώνως · ἐγὼ σχεδὸν ἐκουράσθηκα γαλαντόμο νά περιπατῶ νά ἐρωτῶ τόσαις γνώμαις, καί βλέπω ὅτι ὅσους ἐρωτῶ μέ λέγουν πῶς εἶναι τρελλός ὅποιος λέγει πῶς αὐτό εἶναι σαμάρι γομαρίου, διότι εἶναι σέλα ἀλόγου, καί πρέπει νά ἔχῃς ὑπομονήν, διότι καί ἐναντίον τῆς // θελήσεώς σου αὐτό εἶναι σέλα, καί ὅχι σαμάρι · νά ἔχω ἀντίδικον τὸν θεόν, εἶπεν ὁ προρῶνθεις παρπέρης, ἂν δέν γελοιέσθε ὅλοι σας, ὅμως ἡ δυναστεία νικᾷ τὴν δικαιοσύνην καί δέν λέγω ἄλλο, παρὰ μέ φαίνεται πῶς δέν εἶμαι μεθυμένος · δέν ἐπροξενοῦσαν ὀλιγώτερον γέλωτα τά μασκαρὰ λίκια τοῦ παρπέρη, ἀπὸ ταῖς παραξενιαῖς τοῦ Δόν Κισσότη ὁ ὅποιος εἶπεν, ἐδὼ δέν πρέπει νά κάμωμεν ἄλλο τίποτα, παρὰ νά πάρῃ ὁ καθ' ἕνας τό ἐδικόν του, καί εἰς ὅποιον τό ἔδωσεν ὁ θεός, ἃς τό εὐλογῇ ὁ ἅγιος πέτρος · ἕνας ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ Δόν λουῖγγι, εἶπεν, ἂν δέν τό ἐκαταλάβαινα

²³² γοῆτεῖαις / γοῆτεῖαις. — ²³³ Sic. — ²³⁴ Se repite la sílaba última de la página *recto*.

πῶς αὐτό εἶναι ἓνα περιγέλοιον, δέν τό ἐπίξευα ποτέ πῶς πρόσωπα τόσον φρόνιμα, ὡς καθώς εἶναι αὐτοῖ ὅπου εἶναι ἐδῶ, νά ἐτολμοῦσαν νά εἰποῦν, πῶς αὐτή νά μήν εἶναι λεκάνη, καί ἐκεῖνο σαμάρι, διότι δέν ἤθελα καταπεισθῇ νά τό πιεεύσω ἄν μέ τό ἔλεγαν ὅσοι ἄνοι εὐρίσκονται εἰς τόν Κό//σμον πῶς αὐτή νά μήν εἶναι λεκάνη, καί ἐκεῖνο σαμάρι γομαρίου · ἐνδέχεται νά εἶναι γομάρας, εἶπεν ὁ παπᾶς, τό αὐτό κάμνει νά εἶναι γομαρίου ἢ γομάρας ἀποκριθῇ ὁ Δούλος ὅτι ἡ δυσκολία δέν ζέκει εἰς αὐτό, παρὰ εἰς τό νά εἶναι, ἢ νά μήν εἶναι σαμάρι · ἀκούοντας αὐτό ἓνας ἀπό τούς ἀνούς τοῦ σούπαση ὅπου εἶχαν ἔμπη εἰς τήν ὡσαρίαν, καί μήν ἐμπορῶντας νά κάμη ὑπομονήν, μέ τό νά τόν ἐκακοφάνη εἶπεν, αὐτό εἶναι σαμάρι, καί ὅποιος λέγει ἀλλίως θέλει νά εἶναι // μεθυμένος · ψεύδεται ὡσάν ἀχρεῖος χωριᾶτης ἀποκριθῇ τότε ὁ Δόν Κισσότης, καί σηκώνωντας τό

κοντάρι του ἀκόντησε τόσον δυνατά ἐκείνον τόν ἄνον τοῦ σούπαση εἰς 32r. το κεφάλι, ὅπου ἄν δέν ἤθελε παραμερίσῃ, τόν ἐσκώτωνα, καί κυτπώντας κ'γῆς τό κοντάρι ἔγινε χίλια κομμάτια · οἱ ἄλλοι δύο βλέπωντας πῶς ἐκτύπησε τόν σύντροφόν τους, ἐφώναξαν βοήθειαν, εἰς τήν Δικαιοσύνην · ὁ κάπηλας ὅπου ἦτον ἀπό τό τάγμα τους ἔτρεξεν εὐθύς //καί ἐπῆρε τό τουφέκι του, καί τό σπαθί του, καί ἐξάθη σιμά εἰς τούς συντρόφους του · οἱ Δούλοι ἔδωκαν εἰς τήν μέσην τόν Δόν λουῖγγι, διά νά μή φύγῃ εἰς ἐκείνην τήν σύγχυσιν · ὁ παρπέρης βλέπωντας πῶς ὅλη ἡ ὡσαρία ἔγινεν ἄνω κάτω, ἐπῆρε τό σαμάρι του ἀπό τόν σάντζιον, ὁμοίως καί αὐτό τό ἐδικόν του ἀπό τόν παρπέρην · ὁ Δόν Κισσότης ἐξεσπάθωσε καί ἔτρεξε κατ'ἐπάνω εἰς τούς ἀνούς τοῦ σούπαση · ὁ Δόν λουῖγγι, ἔλεγε τούς Δούλους του νά φύγουν // ἀπό κοντά του, καί νά πηγαίνουν νά βοηθήσουν τόν Δόν Κισσότην, τόν καρδένιον καί τόν Δόν φερνάνδον, οἱ ὅποιοι ἐδοηθοῦσαν τόν Δόν Κισσότην · ὁ παπᾶς ἄσκουζεν, ἡ καπήλισσα ἐφώναξεν, ἡ θυγατέρα της ἐπικραίνονταν, ἡ μαριτόνα ἔκλαιγεν, ἡ Δωροθέα ἔσκε συγχισμένη, ἡ λουτζίνδα ξηπεσμένη, ὁ παρπέρης ἔδερνε τόν σάντζιον, καί ὁ σάντζιος τόν παρπέρην, ὁ Δόν λουῖγγι ἐκτύπησεν ἓναν του Δούλον ὅπου δίχως // νά ἐντραπῇ τόν ἐπίασεν ἀπό τό χέρι διά νά μήν φύγῃ, καί ἐγέμισε τό ζόμα του αἷμα, ὁ κριτής ἐδιαφέντευεν τόν λουῖγγι, ὁ Δόν φερνάνδος ἐπῆρεν ἀπό κάτω εἰς τά ποδάρια του ἓναν²³⁵ ἀπό τούς ἀνούς τοῦ σούπαση, καί τόν ἐτζαλαπατοῦσεν ὡσάν ζαφίλια ὥστε ὅπου εἰς ὅλην τήν ὡσαρίαν δέν ἀκούονταν ἄλλο παρά βοαῖς²³⁶, φωναῖς²³⁷, λαλιαῖς, συγχίσεις, φόδος, ἀνακατώματα, καταδίκαις, μαχεριαῖς, σπαθιαῖς, τουφεκιαῖς, γρο//θιαῖς, πάτζαις, ξυλιαῖς, κλοτζιαῖς, χύσεις αἱμάτων, καί ἀνάμεσα εἰς αὐτό τό χάος καί εἰς

²³⁵Tachadura ἄνοϋ. – ²³⁶Sic. – ²³⁷Sic.

τόν λαδύρινθον διαφέρων πραγμάτων, τόν ἐφάνη τόν Δόν Κισσότην, πῶς νά εὐρίσκεται εἰς τόν πόλεμον τοῦ Ἀγρεμάτη²³⁸, καί ἔτ' ἄρχησε νά φωνάζη σαθῆτε, βάλλετε τα σπαθιά σας εἰς ταῖς θήκαις τους, ἡσυχάσετε, ἀκροασθῆτε με ἂν θέλετε νά γλυτώσετε τήν ζωήν σας ὅλοι ζάθηκαν, καί αὐτός ἀκολούθησε λέγωντας · δέν ἐνθυμᾶσθε σινιόρες ὅπου σᾶς εἶπα // ἐγὼ πῶς αὐτό τό κασέλι εἶναι γεμάτον γοῆτείαις, καί πῶς δίχως ἄλλο θέλουν κατοικῇ μέσα δαι-

- 32v.** δαμιόνια²³⁹, καί ἂν δέν μέ πισεύετε, ἰδέτε μέ τά μάτια σας, τήν ἀνωμαλίαν τοῦ κάμπου τοῦ Ἀγρεμάντη, πῶς ἐμεταβάλλθη, καί ἦλθεν ἐδῶ ἀνάμεσόν μας · ἰδέτε σινιόρες, ἐδῶ πολεμοῦν διά τό σπαθί, ἐκεῖ διά τό ἄλογον, εἰς αὐτό τό μέρος διά τόν ἀετόν, εἰς τό ἄλλο διά τήν περικεφαλαίαν, καί πολεμοῦμεν ὅλοι δίχως νά ἡξεύρωμεν ποῖος νικᾷ · ἔλα // ἐδῶ σινιόρ²⁴⁰ δοτόρε, καί ἡ πανοσιότης σου δέσποτά μου, καί ἕνας ἀπό λόγου σας νά γένῃ εἰς τόν τόπον τοῦ βασιλέως Ἀγρεμάντη, καί ὁ ἄλλος εἰς τόν τόπον τοῦ βασιλέως Σοπρίνου, καί νά κάμετε τήν εἰρήνην, διότι νά ζῇ ὁ Δόν Κισσότης εἶναι πρᾶγμα ἄτοπον νά σκοτωθοῦν τόσοι εὐγενεῖς ἄνῳι διά τό οὐδέν · οἱ ἄνῳι του σούπαση οἱ ὅποιοι δέν ἐκαλάμβαναν²⁴¹ τήν φράσιν τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἔδλεπαν τοῦ λόγου τους τόσον ἀχαμνά δαρμένους ἀπό τόν Δόν // φερνάνδον, ἀπό τόν Καρδένιον, καί ἀπό τοὺς συντροφούς τους δέν ἤθελαν νά κάμουν ἀγάπην · ὁ παρπέρης ἔξερξε νά κάμῃ ἀγάπην, διότι εἶχαν εὐγάλει τά γένειά του εἰς²⁴² τό μάλωμα, καί εἶχε χάσει καί τό σαμάρι · ὁ σάντζιος εὐθύς ὑπήκουσε μέ ἕνα παραμικρόν γνέψιμον τοῦ καθαλλιέρου του, ὥσάν καλός Δοῦλος · οἱ τέσσερες Δοῦλοι τοῦ Δόν λουῖγγι, εἰρήνευσαν καί αὐτοί, βλέπωντας τό ὀλίγον κέρδος ὅπου εἶχαν εἰς ἐκείνην // τήν πραγματείαν · μόνον ὁ κάπηλας δέν ἠθέλησε νά εἰρηνεύσῃ ἀλλά ἐφώναζε καί ἔλεγε, πῶς πρέπει νά παιδευθῇ ὁ τρελλός διά ταῖς ἀταξίαις ὅπου ἔκαμνε · τέλος πάντων ἡ σύγχυσις εἶχαν παύσει ἐκείνην τήν ὥραν, τό σαμάρι ἔμεινε διά σέλα ἀλόγου ἕως τήν ἡμέραν τῆς κρίσεως, καί ἡ λεκάνη διά περικεφαλαίαν, καί ἡ ὀσαρία διά κασέλι, κατὰ τήν φαντασίαν τοῦ Δόν Κισσότη · ἀφ' οὗ λοιπόν ὁμονοίασαν, καί εἰρήνευσαν ὅλοι ἀπό τά // λόγια τοῦ κριτοῦ καί τοῦ παπᾶ, οἱ Δοῦλοι τοῦ Δόν λουῖγγι, ἄρχησαν πάλιν νά τόν πειράζουν λέγωντάς τον νά ὑπάγῃ μαζῇ τους · καί ἐν ὅσῳ αὐτοί ἐφιλονεικοῦσαν, ὁ κριτής ἔκραξε τόν Δόν φερνάνδον, τόν παπᾶν, καί τόν καρδένιον καί τοὺς εἶπε νά τόν συμβουλευσοῦν τί νά κάμῃ διηγούμενος ὅλα ἐκεῖνα ὅπου τόν εἶχε φανερώσει ὁ Δόν λουῖγγι · ἀποφάσισαν τέλος πάντων ὅτι νά εἰπῇ ὁ Δόν φερνάνδος

²³⁸ Agramante. — ²³⁹ Repetición de δαι-, última sílaba última de la página *recto*. — ²⁴⁰ Sic. —

²⁴¹ Error. ἐκαταλάμβαναν. — ²⁴² Tachadura (τον).

εἰς τοὺς δούλους τοῦ Δόν λουῖγγι τί ἄνθρωπος ἦτον καὶ πῶς ἀ//γαποῦσε
νά ὑπάγῃ ὁ Δόν λουῖγγι μαζὶ του εἰς τὴν Ἀνταλούζιαν, καὶ ἤθελε τὸν πε-
ριποιηθῇ ὁ μαρκέζης ὁ ἀδελφός του, ὡς καθὼς τοῦ ἦτον πρέπον, μέ τό νά
εἶχεν ἀποφασίσῃ νά μὴ φανῇ

ἐμπροσὰ εἰς τὸν πατέρα του μέ ἐκεῖνα τὰ φορέματα, ἂν καὶ νά τὸν ἤθελαν
σκοτώσῃ · ὅταν λοιπόν τό ἔμαθαν αὐτό οἱ δοῦλοι τοῦ Δόν λουῖγγι, καὶ ἔμα-
θαν καὶ τί ἄνος ἦτον ὁ Δόν φερνάνδος, ἐσυμβουλευθήκαν ἀνάμεσόν τους
οἱ τρεῖς τους νά γυρίσουν ὀπίσω εἰς τὸν πατέρα τοῦ Δόν λουῖγγι, καὶ νά
τόν εἰποῦν τὰ γινόμενα, καὶ ὁ ἄλλος νά μείνῃ μαζὶ του, καὶ νά // μὴ τὸν
ἀφήσῃ ἕως νά γυρίσουν καὶ ἐκεῖνοι, καὶ να εἰδοῦν τί ἀποφάσιζεν ὁ πατέ-
ρας του · ἀφ' οὗ λοιπόν εἰρήνευσαν ὅλοι, ἓνας ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἀνοῦς
τοῦ σούπαση ὅπου τὸν εἶχε δείρῃ ὁ Δόν φερνάνδος, ἐνθυμήθηκε πῶς ἀνά-
μεσα εἰς ταῖς ἄλλαις παραγγελίαις ὅπου τοῦ εἶχε δώσει ὁ σούπασης, ἦτον
καὶ μία διὰ τὸν Δόν Κισσότην, ὅπου τοὺς εἶχε προσάξει ὁ σούπασης νά τὸν
πιάσουν διὰ τὴν ἐλευθερίαν ὅπου εἶχε δώσει εἰς τοὺς κατεργά//ριδες (κα-
θὼς τό ἐφοδοῦνταν ὁ σάντζιος)²⁴³ ἐνθυμούμενος λοιπόν αὐτό ἠθέλησε νά
βεβαιωθῇ, ἂν τὰ σημάδια ὅπου τὸν εἶχαν δώσει διὰ τὸν Δόν Κισσότην ὁμοί-
αζαν καὶ εὐγάλωντας ἓνα κατάσιχον ἀπὸ τὸν κόλπον του, καὶ διαβάζων-
τάς το ἐγνώρισε πῶς αὐτός ἦτον ἐκεῖνος ὅπου ἦτον εἰς τό κατάσιχον, καὶ
εὐθύς ὅπου τό ἐβεβαιώθη ἐσφαλησεν²⁴⁴ ἐκεῖνο τό κατάσιχον, καὶ ἐπίασε
τὸν Δόν Κισσότην ἀπὸ τό μανδῆλι ὅπου εἶχε τελιγ//μένον εἰς τὸν λαϊμόν
του καὶ ἐφώναζε βοήθειαν εἰς τὴν Δικαιοσύνην, καὶ διὰ νά γνωρίσῃ πῶς
τό ἔλεγεν ἀληθινὰ ἔδειξεν ἐκεῖνο τό κατάσιχον, λέγωντάς τους διαδάσετέ
το ὅπου γράφει νά πιασθῇ αὐτός ὁ κλέπτης · ὁ παπᾶς ἐπῆρε τό κατάσι-
χον, καὶ εἶδε πῶς ἦτον ἀληθινὰ τὰ λόγια ὅπου ἔλεγεν ὁ ἄνος τοῦ σούπαση
καὶ πῶς ὁμοίαζαν τὰ σημάδια μέ τὸν Δόν Κισσότην ὁ ὁποῖος βλέπωντας
πῶς τὸν ἐκαταφρονοῦσεν ἐκεῖνος ὁ χωριάτης, ἐραθύμισε κα//τὰ πολλά
καὶ τὸν ἐπίασεν ἀπὸ τὸν λαϊμόν καὶ τὸν ἔσφυγξε τόσον δυνατὰ ὅπου ἂν
δέν ἐπήγαιναν οἱ συντρόφοι του νά τὸν βοηθήσουν τὸν ἔπνιγεν · ὁ κάπηλας
ὁ ὁποῖος ἐξ ἀνάγκης ἔπρεπε νά βοηθήσῃ τοὺς συντρόφους του, ἔτρεξεν εὐ-
θύς καὶ αὐτός εἰς τό μάλωμα · ἡ καπήλισσα βλέπωντας τὸν ἄνδρα της πῶς
ἀνακατόθηκεν ἐκ δευτέρου εἰς τό μάλωμα ἄρχισε νά φωνάζῃ ὁμοῦ καὶ ἡ
θυγατέρα της, καὶ ἡ μαριτόνα · βλέπωντας αὐτό ὁ σάντζιος εἶπεν μά τὴν
ζωὴν μου // εἶναι ἀληθέςατον ἐκεῖνο ὅπου λέγει ὁ καθαλλιέρης μου, πῶς
αὐτό τό κασέλι εἶναι γεμάτον ἀπὸ

33r.

γοιῆταις, διότι δέν ἡμποροῦμεν νά ἡσυχάσωμεν οὔτε μίαν ὥραν · ὁ Δόν

33v.

²⁴³En Franciosini no existe el paréntesis. – ²⁴⁴Sic.

φερνάνδος ἐπῆγε καί τούς ἐξεχώρησεν ἀμή μέ ὅλον τοῦτο οἱ ἄνοι τοῦ σουπάση ἐφώναζαν, καί ἔλεγαν νά τούς βοηθήσουν καί νά τούς δώσουν δεμένον τόν κλέπτην, ὡς καθώς τό καλεῖ ἡ Δικαιοσύνη · ὁ Δόν Κισσότης ἐγελοῦσεν ἀκούοντας αὐτά τά λόγια, καί μέ μεγάλην σοδαρότητα τούς εἶπεν · ἐλάτε ἐδῶ // ἀγενεῖς, καί χωριώτες, ἐσεῖς ὀνομάζετε κλειψίαν τό νά δώση τινάς ἐλευθερίαν εἰς τούς ἀλυσοδεσμένους, τό νά ἀπολύση τούς πλανωμένους, νά βοηθήσῃ τούς ἐνδεεῖς, καί νά σηκώσῃ τούς πεσμένους · ἄχ ἀχρεῖοι καί οὐδετιποτένιοι, ὅποῦ διά τήν κακήν σας γνώσιν, σας ἔκαμεν ὁ οὐρανός καί δέν γνωρίζετε τήν ἀνδρείαν ὅπου δίδει εἰς τήν πλανωμένην καθαλλιέριαν οὔτε τό σφάλμα, καί τήν ἀμάθειαν εἰς τήν ὁποίαν εὐρισκόμεσθα, μέ τό νά μήν χαιρετᾶτε τόν // ἴσκιον, κάθε πλανωμένου καθαλλιέρου · ἀκούσετέ με ὃ κλέπτες τῆς ζράτας, καί ὅχι ἄνοι της Δικαιοσύνης, ποῖος ἐξάθη ἐκεῖνος ὁ ιδιώτης καί ἀμαθής ὅπου ὑπόγραψεν αὐτό τό κατάσιχον, νά πιάσετε ἕναν καθαλλιέρον ὡσάν ἐμένα; ποῖος ἐξάθη ἐκεῖνος ὅπου δέν ἤξευρε πῶς οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι εἶναι ἄκριτοι, καί πῶς ὁ νόμος εἶναι τό σπαθί, τό κρετήριον ἢ τόλμη τους, καί ἡ²⁴⁵ θέλησίς τους; ποῖος ἐξάθη ἐκεῖνος ὅπου δέν ἤξεύρει πῶς // δέν εὐρίσκεται κἀνένας εὐγενής νά εἶναι τόσον ἄξιος προνομίων, καί προτερημάτων, ὡσάν τόν πλανώμενον καθαλλιέρον ὅπου ἀποκτᾷ αὐτήν τήν χάριν, τήν ἡμέραν ὅπου ἀρματώνεται διά καθαλλιέρης καί ὑποτίθεται εἰς τήν σκληράν ἄσκησιν τῆς καθαλλιερίας πλανωμένης; ποῖος καθαλλιέρης ἐπλήρωσε ποτέ κουμάρι; ἢ ναῦλον; ποῖος ῥάπτης ἐπληρώθη ἀπό πλανώμενον καθαλλιέρον, εἰς ὅσα ῥοῦχα καί ἄν τόν ἔρῳραψε; ποῖος καζε//λιάνος δέν τόν περιποιεῖται; ποῖος βασιλέας δέν τόν βάζει εἰς τό τραπέζι του; ποῖα εὐμορφη κορασίδα δέν τόν ἀγαπᾷ ὅταν τόν εἰδῇ; εἰς κοντολογία ποῖος καθαλλιέρης ἐξάθη ἢ θέλει ζαθῇ ὅπου νά μήν εἶναι ἄξιος νά δείρῃ τετρακοσίους ἀνοῦς τοῦ σουπάση, καί νά τούς δώσῃ εἰς τόν καθ' ἕνα τους ἀπό τετρακόσιαις ξυλῖαις;

²⁴⁵ Sic.

Κεφάλαιον μς:^{ον}

34r.

Ὅπου διηγείται τὴν θαυμασὴν τύχην τῶν ἀνῶν
τοῦ σοῦπαση, καὶ τὴν μεγάλην τόλμην τοῦ κα-
βαλλιέρου μας Δόν Κισσότη.

Ἐν ὅσῳ ὁ Δόν Κισσότης ἔκαμινεν αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν, ὁ παπᾶς ἐνουθέτησε τοὺς ἀνούς τοῦ σοῦπαση, λέγωντάς τους, πῶς ὁ Δόν Κισσότης ἦτον ὑξε-
ρημένος ἀπὸ γνῶσιν ὡς καθὼς καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἤμποροῦσαν νὰ τό κατα-
λάβουν ἀπὸ τὰ καμώματά του, καὶ ἀπὸ τὰ λόγια του, καὶ πῶς δέν ἔκαμινε
χρεῖα νὰ τόν πιᾶσουν, διότι ἂν καὶ νὰ τόν ἐπί//αναν νὰ τόν πηγαίνουν νὰ
τόν φυλακώσουν, εὐθύς τόν ἤθελαν ἐλευθερώσῃ, ἐπειδὴ καὶ ἦτον τρελλός,
εἰς τό ὁποῖον ἀποκρίθῃ ὁ ἄνῳς τοῦ σοῦπαση πῶς δέν ἔπρεπεν εἰς αὐτόν
νὰ κρίνῃ τὴν τρέλλαν τοῦ Δόν Κισσότη, ἀλλὰ νὰ κάμῃ ταῖς προσαγαῖς τῶν
μεγαλητέρων του, καὶ νὰ τόν πιᾶσῃ καὶ ὑξερον ἂν θελήσουν, ἄς τόν ἐλευ-
θερώσουν · μέ ὅλον τοῦτο ἀποκρίθῃ ὁ παπᾶς, πισεύω πῶς τούτην τὴν φο-
ράν δέν θέλετε ἠμπορέσει νὰ τόν πιᾶ//σετε, μήτε αὐτός θέλει ἀφιθῇ · εἰς
κοντολογίαν τόσον πολλά λόγια τοὺς εἶπεν ὁ παπᾶς, καὶ τόσαις πολλαῖς
τρέλλαις ἔκαμινεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅπου ἤθελαν ἦσθαι τρελλώτεροι οἱ ἄν-
θρωποι τοῦ σοῦπαση ἀπὸ αὐτόν, ἂν δέν τόν ἐγνώριζαν πῶς ἔχει ὀλίγην
γνῶσιν, καὶ ἔτζη τοὺς ἐφάνῃ εὐλογον νὰ ἀγαπηθοῦν, μάλισα καὶ νὰ μεσι-
τεύσουν νὰ ἀγαπηθῇ καὶ ὁ παρπέρης μέ τον σάντζιο πάντζαν, οἱ ὁποῖοι
ἀκόμη ἐφιλονεικοῦσαν διὰ τὴν // μεγάλην τοὺς φιλονεικίαν · αὐτοὶ τέλος
πάντων εὔραν τόν τρόπον καὶ τοὺς εἰρήνευσαν, διότι ἄλλαξαν τὰ σαμάρια
μόνον, καὶ ὄχι τὰ λουρία, καὶ τὰ ἄλλα δεσίματα · καὶ ὅσον μέν διὰ τὴν πε-
ρικεφαλαίαν τοῦ μαμπρίνου, ὁ παπᾶς ἔδωσεν ὀκτώ τιμίνια τόν παρπέρην,
κρυφά ἀπὸ τόν Δόν Κισσότην, καὶ ἔτζη ἡσύχασε καὶ αὐτός · ἀφ' οὗ λοιπόν
ἐκαταπράυναν αὐτοὶ, δέν ἔμεινεν ἄλλος, παρὰ νὰ ζεῖξουν καὶ οἱ δοῦλοι
τοῦ Δόν λουῖγγι νὰ γυρίσουν ὀπίσω, καὶ ὁ ἕνας τους νὰ μείνῃ
νὰ τόν συντροφεύσῃ ὅπου καὶ ἂν τόν ὑπάγῃ ὁ Δόν φερνάνδος · τό ἔκα-
μαν αὐτό μετὰ πάσας χαρᾶς οἱ Δούλοι, καὶ ἀκούωντάς το ἡ Δόνα κλάρα
τόσον τό ἐχάρισκε, ὅπου ὅποιος, καὶ ἂν τὴν ἔδλεπεν ἐγνώριζε τὴν μεγάλην
ἀγαλλίασιν ὅπου εἶχεν εἰς τὴν καρδίαν της · ἡ Ζωραΐδα ἀγκαλά καὶ νὰ μὴν
ἐκαταλάμβανεν ὅλα τὰ συμβεδηκότα ὅπου εἶχεν ἰδῇ, μέ ὅλον τοῦτο, πο//τέ
μέν ἐχαίρουνταν, ποτέ δέ ἐλυπᾶτο, ὡς καθὼς ἔδλεπε καὶ ἐκαταλάβαινε τὰς
ὑποθέσεις ὅπου ἐγίνονταν εἰς τὴν ὁσαρίαν · ὁ κάπηλας ἐπῆρσε τόν παπᾶν
καὶ ἐγύρευε τὰ ἄσπρα τῆς ζημίας ὅπου τόν ἔκαμινεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅταν
ἐπολέμησε μέ τὰ τουλούμια, καὶ ἔχυσε τό κρασί, καὶ ὦμωνε πῶς δέν ἤθελεν

34v.

ἀφήση νά εὖγη ἔξω ἀπό τήν ὀσαρίαν, οὔτε ὁ ῥοντζινάντε, οὔτε τό γομάρι, ἔως ὁποῦ νά μήν ἤθελαν τοῦ δώση τά ἄσπρα του, καί ἀκούοντάς το αὐτό ὁ Δόν // φερνάνδος, ἔκραξε τόν κάπηλαν, καί τά ἐπλήρωσεν ὅλα, ἀγκαλά καί ὁ κριτής ἀγαποῦσε νά τά πληρώσῃ αὐτός, καί μέ αὐτόν τόν τρόπον, εἰρήνευσαν ὅλοι, καί δέν ἀφήνονταν πλέον ἢ ὀσαρία νά εἶναι ἡ ἀνωμαλία τοῦ κάμπου τοῦ Ἀγγραμάντη, ὡς καθὼς εἶχεν εἰπῇ ὁ Δόν Κισσότης, ἀλλά ἡ ἴδια εἰρήνη καί ὁμόνοια ὁποῦ ἦτον εἰς τόν καιρόν τοῦ ὠκταδιανοῦ²⁴⁶ · βλέποντας λοιπόν ὁ Δόν Κισσότης ἐλευθερωμένον τοῦ λόγου του ἀπό τόσαις ταλαλαῖς τόσον τοῦ ὀπλοφόρου του, ὅσον καί ταῖς // ἐδικαῖς του, τοῦ ἐφάνη νά εἶναι εὐλογον νά ἀκολουθήσῃ τό ἀρχηνισμένον του ταξίδι καί νά τελειώσῃ ἐκείνην τήν μεγάλην τύχην διὰ τήν ὁποίαν τόν εἶχαν κρᾶξῃ · καί μέ τοιαύτην ἀπόφασιν ἐπῆγε καί ἐγονάτισεν ἔμπροσθεν εἰς τήν Δωροθέαν, ἡ ὁποία δέν ἠθέλησε με κἀνέναν τρόπον νά τόν ἀφήσῃ νά εἰπῇ κἀνέναν λόγον, ἔως ὁποῦ νά μήν ἤθελε συκωθῇ ἀπάνω, καί αὐτός διὰ νά κάμῃ τό θέλημά της ἐσυκώθηκε καί εἶπεν · εἶναι μία κοινή παρομία εὐμορφωτάτη σινιό//ρα μου ὁποῦ λέγει πῶς ἡ ἐπιμέλεια ἀποδιώκει τήν κακοῤῥοιζικίαν, ὡς καθὼς καί ἡ δοκιμή τό ἔδειξεν εἰς πολλάς καί μεγάλας ὑποθέσεις, ὅτι ἀπό τήν ἐπιμέλειαν τοῦ πραγματευτή, λαμβάνει καλόν τέλος ἡ κινδυνώδες πραγματεῖα, ὅμως εἰς κἀνένα πρᾶγμα δέν φαίνεται νά εἶναι τόσον ἀληθινόν αὐτό, ὡς²⁴⁷ εἰς τόν πόλεμον, εἰς τόν ὁποῖον ἡ ἐπιτηδειότης, καί ἡ ταχύτης πρεγνωρίζει τοὺς σκοποὺς τοῦ ἐχθροῦ, καί κάμει τήν νίκη, πριχοῦ νά κάμῃ ὁ ἀντίπαλος τήν διαφέν//τευσίν του · ἐγὼ τό λέγω αὐτό σινιόρα μου διότι μέ φαίνεται πῶς ἡ ἄρρητα ὁποῦ κάμωμεν εἰς αὐτό

- 35r.** τό κασέλι ὄχι δέν μᾶς ὠφελεῖ, ἀλλά θέλει μᾶς προξενήσῃ καί ζημίαν, τήν ὁποίαν μέ καιρόν θέλομεν τήν γνωρίσει · Διότι τίς ἡξεύρει ἄν δέχεται νά τό ἔμαθεν ὁ ἐχθρός μας γίγαντας, διὰ μέσου κρυφῶν καταπατητάδων, πῶς ἐγὼ πηγαίνω νά τόν ἐξολοθρεύσω, καί ἔχοντας καιρόν, θέλει ὑπάγει νά ἔμπῃ εἰς κἀνένα ἀνίκητον κάσρον // καί κάμνοντας αὐτό ὀλίγον θέλει ὠφελήσῃ ἡ ἐπιμέλειά μου, καί ἡ δύναμις τῆς οὐδέποτε ἀτονίζοντος χειρός μου · ὥστε ὁποῦ σινιόρα μου, ἄς προπάρωμεν ὅσον ἡμποροῦμεν, τοὺς σκοποὺς του, καί νά ὑπάγωμεν νά τόν εὕρωμεν, διότι δέν ζέκει εἰς ἄλλο τό νά ἰδῆς τοῦ λόγου σου εἰς τήν πρώτην σου μεγαλειότητα, παρὰ εἰς τό νά ἀνταμωθῶ ἐγὼ μέ τόν ἐχθρόν σου · λέγωντας αὐτά ἐσιώπησεν ὁ Δόν Κισσότης, καί ἐκαρτεροῦσε μέ μεγά//λην σοδαρότητα, τήν ἀπόκρισιν τῆς Βασιλοπούλας, ἡ ὁποία μέ βασιλικήν νοσιμάδα καί χάριν, καί κατὰ τήν εὐγλωττίαν τοῦ Δόν Κισσότη, τοῦ ἀποκρίθῃ τοιούτας λογᾶς · ἐγὼ σέ εὐχαρισῶ σινιόρ

²⁴⁶Octaviano. — ²⁴⁷Sic.

καθαλλιέξη διά τόν πόθον ὅπου δείχνεις πῶς ἔχεις εἰς το νά μέ βοηθήσης εἰς τήν μεγάλην μου δυσυχίαν, καί δέν ἡμπορεῖ νά τό ἀρνηθῇ τινάς πῶς δέν κυθερνᾶσαι ἀληθινά ὡσάν καθαλλιέξης, εἰς τόν ὁποῖον πρέπει, καί τυχαίνει νά βοη/θῇ τά ὀρφανά καί τούς ἐνδεεῖς, καί ἄμποτες νά δώσῃ ὁ θεός, ὅτι ἡ ἐπιθυμία σου, καί ἡ ἐδική μου νά λάθουν τό τέλος ὅπου ἐλπίζομεν, διά νά γνωρίσης πῶς εὐρίσκονται εἰς τόν Κόσμον καί γυναῖκες, ὅπου κάμνουν τήν ἀντιμισθίαν τῶν εὐεργεσιῶν ὅπου λαμβάνουν · καί ὅσον μέν διά τό κίνημά μου ἐγώ εἶμαι ἔτοιμη, ὅ, τι ὥραν θέλεις, διότι ἐκείνη ὅπου ἔδωσε τήν διαφέντευσίν της εἰς τά χερίά σου, καί τήν ἐπανάληψιν τοῦ βασιλείου της εἶναι βέ//βαιον, πῶς δέν θέλει ἐναντιωθῇ εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἡ φρονιμάδα σου, θέλει ἀποφασίσῃ · σηκωθῇτε λοιπόν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, διότι ἐπειδή καί μία σινιόρα ταπεινέται εἰς τοῦ λόγου μου, δέν θέλω νά χάσω τόν καιρόν εἰς τό νά τήν ὑψώσω, καί νά τήν βάλλω εἰς τόν βασιλικόν της θρόνον · ἄς κινήσωμεν τώρα δίχως νά ἀργήσωμεν, διότι μέ κεντρώνει ὁ πόθος νά κινήσω, μάλιστα λέγουν πῶς ἡ ἀργητα μερικαῖς φοραῖς προξενεῖ κίνδυνον · καί ἐπειδή·

καί ὁ οὐρανός δέν ἔπλασεν, οὔτε ὁ ἄδης δέν εἶδε τινά, ὅπου νά εἶναι ἄξιος **35v.** νά μέ φοδερίσῃ, ἢ νά μέ ξυπάσῃ · βάλλε σάντζιο τήν σέλαν ὀγλίγωρα εἰς τόν ῥοντζινάντε, καί ἐτοίμασε καί τό γομάρι σου, καί ἄς ἀποχαιρετηθῶμεν μέ τόν κασελιάνον, καί μέ αὐτούς τούς ἐπιλοίπους ἄρχοντες, καί νά μισεύσωμεν ἐτούτην τήν ὥραν ἀπ' ἐδῶ · ὁ σάντζιος ὅπου ἔ//βλεπε καί ἄκουεν ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἐγίνονταν εἰς τήν ὁσαρίαν, κινῶντας τό κεφάλι του εἰς τό ἕνα μέρος, καί εἰς τό ἄλλο εἶπεν · ἄχ σινιόρε σινιόρε νά ἤξευρες πῶς τρέχουν τά πράγματα · τί πράγμα εὐρίσκεται στον Κόσμον πρε κακέ χωριάτου, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης ὅπου νά μή τό ἡξεύρω ἐγώ; ἄν ἤξευρα πῶς ἠθελες νά ἐραθυμήσης τοῦ εἶπεν ὁ σάντζιος, ἐγώ δέν ἠθελα ἀνοίξῃ τό ζόμα μου, μήτε σέ ἠθελα // εἰπῇ τίποτα ἀπό ἐκεῖνα ὅπου ὡσάν καλός ὀπλοφόρος εἶμαι χρεώσης νά εἰπῶ, καί ὡς καθώς πρέπει εἰς ἕναν πισμόν Δοῦλον νά δώσῃ εἶδῃσιν εἰς τόν καθαλλιέξην του · εἰπέ ὁ, τι θέλεις τοῦ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, μόνον μὴν εἰπῇς κἀνέναν λόγον νά μέ κάμῃς νά φοδηθῶ, ὅτι ἄν ἐσύ φοδᾷσαι, αὐτό τό κάμνεις ὡσάν χωριάτης, καί ἀχρεῖος ὅπου εἶσαι · ἀμή ἐγώ δέν φοδᾶμαι καί τό κάμω²⁴⁸ ὡσάν καθαλλιέξης ὅπου εἶμαι καί ἀνδρεῖος · ἐγώ // δέν ἠθελα νά σέ εἰπῶ πράγμα ὅπου νά σέ φοδερίσω, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, τοῦτο μόνον σέ λέγω, ὅτι ἐγώ κρατῶ διά πράγμα βέβαιον, πῶς αὐτή ἡ σινιόρα ὅπου μᾶς λέγουν πῶς νά εἶναι βασίλισσα τοῦ μεγάλου βασιλείου μικομκόνα, τόσον νά εἶναι αὐτή βασίλισσα²⁴⁹, ὅσον ἡ μητέρα

²⁴⁸ κάμνω / κάμω. – ²⁴⁹ Sic.

μου, διότι ἂν ἦτον ὡς καθὼς λέγουν δέν ἔδιδε τό μάγουλόν της ἐδῶ καί ἐκεῖ, εἰς κἀνέναν ἀπό αὐτούς ὅπου εὐρίσκονται ἐδῶ, ὅταν οἱ ἐπίλοιποι δέν τοὺς σοχάζονται καί δέν // τοὺς πέρνουν λογαριασμόν · ἡ Δωροθέα ἀκούωντας αὐτά ὅπου ἔλεγεν ὁ σάντζιος, ἔγινε κόκκινη ὡσάν σκαρλάτον ροῦχον, διότι ἦτον ἀληθινά πῶς ὁ Δόν φερνάνδος ὁ ἄνδρας της, τήν εἶχε φιλήσει μερικαῖς φοραῖς, καί τόν εἶχεν ἰδῆ ὁ σάντζιος, καί τοῦ ἐφάνη πῶς τοιαύτη ἀδιαντροπία νά εἶναι ἴδιον περισσότερον μιᾶς κουρτεγγιάνας, παρὰ Βασίλισσας τοιοῦτου μεγάλου Βασιλείου, καί δέν ἠθέλησε μήτε ἡμπόρεσε νά τόν ἀποκριθῇ τίποτα τόν σάν-

36r. τζιον, ἀλλά τόν ἄφησε καί ἀκολούθησε τήν ὁμιλίαν του, ὁ ὁποῖος εἶπεν, ἐγὼ τό λέγω αὐτό σινιόρε, διότι ἀφ' οὗ ὑπάγωμεν νά τριγυρίσωμεν τόσον Κόσμον, καί ἐπεράσωμεν κακαῖς νύκταις, καί χειρότεραις ἡμέραις θέλει νά συλλέξῃ τόν καρπὸν τοῦ κόπου μας αὐτός ὅπου περιδιαβαίνει εἰς αὐτήν τήν ὄσαριαν, δέν κάμει χρεῖα λοιπὸν νά βιασθῶ καί νά βάλλω τήν σέλαν // εἰς τόν ῥοντζινάντε, καί τό σαμάρι εἰς τό γομάρι, διότι καλλήτερον εἶναι νά καθίσωμεν κάτω καί ὅποιος χρειάζεται τήν βοήθειάν μας, ἄς ἔχῃ μίαν ἀγίαν ὑπομονήν · ὃ πόσον ἐραθύμησεν ὁ Δόν Κισσότης ἀκούωντας τὰ ἀσύντακτα λόγια τοῦ ὀπλοφόρου του, τόση μεγάλη ἦτον ἡ μανία του, ὅπου μέ βραχνιασμένην λαλιάν, καί μέ τζαβδὴν γλώσσαν εὐγάνωντας μίαν ζῶσαν φωτιάν ἀπὸ τὰ μάτια του εἶπεν · ἄχ οὐτιδανέ σκληροχωριάτη, ἀστό//χαζε, ἀδιαντροπε, ἰδιώτη, κακόγλωσσε, αὐθάδη, σκανδαλοποιέ, κακόλογε, πῶς ἐτόλμησες καί εἶπες τοιαῦτα λόγια ἔμπροσθέν μου, καί ἔμπροσθεν εἰς αὐταῖς ταῖς περιήρμαις, σινιόραις; πῶς ἀποκότησες καί ἔβαλες εἰς τήν τεταραγμένην σου φαντασίαν τοιαύτην ἀνίδειαν, καί ξετζιπωσύνην · φεύγε ἀπ' ἔμπροσθέν μου σουσοῦμι τῆς φύσεως, καταθήκη τῶν ψευμάτων, σενδοῦκι τῶν σκανδάλων, μαγαζί τῆς ἀχρειότητος, ἐφευρετά // τῶν κακοῶ-
ροῖζικιῶν, δημηγορευτά τῆς ἀναισχυντίας, ἐχθρὲ τῆς τιμῆς ὅπου πρέπει νά φυλάττῃ τινάς εἰς τὰ βασιλικά πρόσωπα · γραμίσε ἀπ' ἐδῶ, καί νά μὴν φανῇς πλέον ἔμπροσθέν μου, καί λέγωντας αὐτό ἐτζίτωσε τὰ φριδιά του, ἐφώσκωσε τὰ μάγουλά του, ἔδωσε μίαν ματιάν τριγύρω, καί ἐκτύπησε δυνατά εἰς τήν γῆν μέ τό δεξιὸν του ποδάρι, ὅλα σημεῖα τῆς μανίας ὅπου εἶχεν εἰς τήν καρδίαν του, διὰ τοῦ ὁποίου τὰ λό//για, καί διὰ τὰ χολερικά του σημεῖα, ὁ σάντζιος ἔμεινεν τόσον ἐκστατικός καί ξυπασμένος, ὅπου ἔδιδε πολὺ τίποτα, ἂν ἐσχίζονταν τότε ἡ γῆ, καί νά τόν καταπύῃ ζωντανόν, καί δέν ἤξευρε τί ἄλλο νά κάμῃ, παρὰ ἐγύρισε τήν ῥάχην του καί ἔφυγεν ἀπ' ἔμπροσθεν ἀπὸ τόν χολερικὸν καθαλλιέρον του · ἀμή ἡ φρόνιμη Δωροθέα, ἡ ὁποία ἤξευρε τό ἰδίωμα τοῦ Δόν Κισσότη, διὰ νά τόν καταπραῖνῃ τόν θυμὸν του εἶπεν, μὴν ἐ-

ραθυμεί σινιόρ ἀσχημοειδῇ καθαλλιέρῃ, διὰ ταῖς τρέλλαις ὅπου εἶπεν ὁ καλός σου ὄπλοφόρος, διότι ἴσως καί δέν ταῖς εἶπεν δίχως αἰτίαν, μήτε πρέπει νά ἀμφιβάλλωμεν διὰ τήν καλήν τοῦ γνῶσιν, καί χριστιανικήν του συνείδησιν πῶς νά εἶπε ψεύματα, καί ἔτσι πρέπει νά πιεζύσωμεν βεβαιώτατα, ὅτι μέ τό νά γίνωνται, καί νά συμβαίνουν εἰς αὐτό τό κασέλι (ὡς κα//θώς τό εἶπες ἡ ἀφεντία²⁵⁰ σου) ὅλα τά πράγματα διὰ μέσου γοητείας, ἐνδέχεται νά εἶδεν ὁ σάντζιος, διὰ μέσου αὐτῆς τῆς διαβολικῆς ὁδοῦ, ἐκεῖνο ὅπου αὐτός λέγει πῶς εἶδε, μέ τόσῃ καταφρόνησιν τῆς τιμῆς μου · ἐγώ ὠμώνω ἔτσι, νά ζῇ ἡ Δουλτζινέα μου, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, πῶς ἡ μεγαλειότης σου εἶπες τήν ἀλήθειαν, αὐτό θέλει ἐσυνέβη εἰς τόν καίμενον τόν σάντζιον, καί θέλει τοῦ ἐφάνη κἄμμιά κακή φαντασία, καί τόν ἔκαμε καί εἶδεν ἐκεῖνο // ὅπου εἶναι ἀδύνατον νά τό ἰδῇ ἄλλοτρόπως, παρὰ διὰ μέσου γοητείας²⁵¹, ὅτι ἐγώ ἤξεύρω πολλά καλὰ τήν καλοσύνην καί ἀπλότητα αὐτοῦ τοῦ κακοῤοίζικου · ἔτσι εἶναι εἶπεν ὁ Δόν φερνάνδος, καί διὰ αὐτό, πρέπει ἡ ἀφεντία σου, σινιόρ Δόν Κισσότη νά τόν συμπαθήσῃς καί νά τόν ἔχῃς εἰς τήν πρώτην εὐνοίαν, πριχοῦ νά τόν κάμουν νά τρελλαθῇ τελείως αὐταῖς ἡ φαντασίαις · ὁ Δόν Κισσότης ἀποκρίθη πῶς τόν ἐσυγχωροῦσε, καί ὁ παπᾶς ἐπῆγε καί ἔ//κραξε τόν σάντζιον, ὁ ὁποῖος ἦλθε μέ μεγάλην ταπείνοσιν, καί γονατίζοντας ἐγύρυνε τό χέρι του, καί ἀφ' οὗ τό ἐφίλησε, τόν ἔδωσε τήν εὐλογία του λέγωντας · τώρα πιεεύω νά τό ἐβεβαιώθηκες παιδί μου πῶς εἶναι ἀληθινόν ἐκεῖνο ὅπου σέ εἶπα πολλαῖς φοραῖς, πῶς ὅλα τά πράγματα αὐτοῦ τοῦ κασελίου, γίνονται διὰ μέσου γοητείας²⁵² · ἔτσι τό πιεεύω καί ἐγώ ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, πῶς ὅλα διὰ μέσου γοητείας γίνονται, ἔξω ἀπό τήν κάπαν ὁ//ποῦ μέ ετείναξαν, τό ὁποῖον ἐσυνέβη μέ ἄλλον τρόπον κοινόν · μή τό πιεεύεις ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἄν ἐγίνονταν μέ ἄλλον τρόπον ἐγώ ἔκαμνα τήν ἐκδίκησιν τότε, καί τώρα · ἀμή μήτε τότε, μήτε τώρα δέν ἡμπόρεσα νά εἰδῶ ἀπό ποῖον νά σέ ἐκδικηθῶ διὰ τό ἄδικον ὅπου σέ ἔκαμαν · ὅλοι ἠθέλησαν νά μάθουν τί ἐδηλοῦσεν ἐκείνη ἡ κάπα, ὅπου ἔλεγαν, καί ὁ κάπηλας τούς ἐδιηγῆθη εἰς μίαν ζυγμήν, τό πέτασμα τοῦ σάντζιο

36v.

πάντζα, ὅπου τούς ἔκαμεν ὅλους, καί ἐλιγοθύμησαν ἀπό τά²⁵³ γέλοια · καί ἀγκαλά καί ὁ καθαλλιέρης του τοῦ τό ἐβεβαίωθεν ἐκ δευτέρου λέγωντάς τον, πῶς ἐξάθη γοητεία²⁵⁴, μέ ὅλον τοῦτο ὁ σάντζιος δέν ἦτον τόσον τρελλός ὅπου νά πιεύσῃ πῶς νά μήν ἦτον ἀληθινόν, καί βέβαιον, καί δίχως κἄμμιάς λογᾶς ἀπάτην, ἐκεῖνο ὅπου τόν ἐσυνέβη μέ τήν // κάπαν, δηλαδή τό πῶς νά μή τόν ετείναξαν ἄνθρωποι ἀπό κρέας, καί κόκκαλα καί ὄχι φαν-

37r.

²⁵⁰ ἀφεντία / ἀφεντιά. – ²⁵¹ Sic. – ²⁵² γοητείας / γοητείας. – ²⁵³ Tachadura (λόγια). – ²⁵⁴ Sic.

τάσματα, ὥς καθὼς ἔλεγεν²⁵⁵ ὁ καθαλλιέρος του · δύο ἡμέραις ἐκάθησεν αὐτὴ ἢ τιμημένη συντροφία εἰς τὴν ὀσαρίαν, καὶ τοὺς ἐφάνη πῶς νὰ εἶναι καιρός νὰ μισεύσουν, καὶ ἡῦραν ἕναν τρόπον νὰ ὑπάγουν τὸν Δόν Κισσό-την εἰς τὸν τόπον του δίχως νὰ δώσουν ἐνόχλησιν εἰς τὸν Δόν φερνάνδον, καὶ εἰς τὴν Δωροθέαν, νὰ ὑπάγουν // μαζὶ του, καὶ ὁ τρόπος ὁποῦ ἡῦραν ἦτον αὐτός · ἐσυμφώνησαν μέ ἕναν ἄνον ὁποῦ εἶχεν ἕνα ἀμάξι μέ δύο βώ-δια, ὁ ὁποῖος κατὰ τύχην εἶχε περάσει ἀπὸ ἐκεῖ, νὰ βάλλουν μέσα εἰς τὸ ἀμάξι τὸν Δόν Κισσότην, καὶ ἔκαμαν μέ ξύλα, ὡσάν ἕνα κλουβί, τόσον με-γάλον ὁποῦ ἤμποροῦσε νὰ χορέσῃ ὁ Δόν Κισσότης μέσα, καὶ ὕψερν ὁ Δόν φερνάνδος μέ τοὺς συντρόφους του, καὶ μέ τοὺς Δούλους τοῦ Δόν λουϊγγι, καὶ οἱ ἄνοι ἐκεῖνοι // τοῦ σούπαση, ὁμοῦ μέ τὸν κάπηλα, ὅλοι μαζὶ ἐσυκώ-θηκαν διὰ προσαγῆς καὶ συμβουλῆς τοῦ παπαῖ, καὶ ἐμαύρισαν τὰ πρόσωπά τους, καὶ ἄλλαξαν τὰ φορέματά τους εἰς διαφόρους τρόπους, εἰς τρόπον ὁποῦ νὰ μὴν ἠμπορέσῃ ὁ Δόν Κισσότης νὰ τοὺς γνωρίσῃ, καὶ κάμνωντας αὐτὸ ἐμπῆκαν ἐκεῖ ὁποῦ ἐκοιμοῦνταν ὁ Δόν Κισσότης, ὄντας κουρασμέ-νος ἀπὸ τοὺς ἐπερασμένους πολέμους, καὶ πιάνωντάς τον σφυκτά, τὸν ἔδεσαν πολλὰ καλὰ τὰ πο//δάριά του, καὶ τὰ χερίά του εἰς τρόπον ὁποῦ ὅταν ἐξύπνησε, δέν ἠμπόρεσε νὰ παλεύσῃ μήτε ἠμπόρεσε νὰ κάμῃ ἄλλο παρὰ ἐθαυμάζονταν, βλέπωντας τοιαῦτα παράξενα εἶδη προσώπων, καὶ εὐθύς ἐσοχάσθη ἐκεῖνο ὁποῦ ἢ συνηθισμένη του, καὶ πλανωμένη φαντα-σία τὸν ἔδειχνε, καὶ ἐπίστευσε πῶς ὅλα ἐκεῖνα τὰ εὐμορφα πρόσωπα νὰ εἶναι φαντάσματα ἐκείνου τοῦ γοῆτευμένου κασελίου, καὶ πῶς καὶ αὐτός ὁ ἴδιος νὰ ἦτον γοῆτευμένος, ἐπειδὴ καὶ δέν

37v. ἠμποροῦσε νὰ παλεύσῃ μήτε νὰ διαφεντευθῇ · μόνον ὁ σάντζιος ἀνάμεσα εἰς ὅλους ἐκείνους ἔξεκεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὁ ὁποῖος ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἐμέτεχε περισσόν ἀπὸ τὴν τρέλαν τοῦ καθαλλιέρου²⁵⁶ του, μέ ὅλον τοῦτο ἐγνώρισε φανερά, ποῖα ἦτον ἐκεῖνα τὰ μεταβαλμένα πρόσωπα, ἀμὴ δέν ἐτόλμησε νὰ ἀνοίξῃ τὸ σῶμα του, ἕως ὁποῦ νὰ ἰδῇ τὸ συμ//βεβηκὸς ἐκεί-νης τῆς πολιορκίας, καὶ τῆς σκλαδίας τοῦ καθαλλιέρου του, ὁποῦ μήτε αὐτός ὁ ἴδιος δέν ἔλεγε τίποτα, ἀλλὰ ἔξεκε νὰ ἰδῇ τὸ τέλος τῆς συμφορᾶς του, τὸ ὁποῖον ἐξάθη αὐτός ὁποῦ ἔφερε τὸ κλουβί ἐκεῖνο, καὶ τὸν ἐσφά-λησαν μέσα, ὕψερν τὸν ἐσήκωσαν εἰς τοὺς ὄμους, καὶ ὅταν τὸν εὗγαναν ἔξω ἀπὸ τὴν πόρταν, ἐφώναξεν ὁ παρπέρης ὁ συντοπίτης του λέγωντας, ὦ ἀσχημοειδὴ καθαλλιέρη, μὴ πικραίνεσαι τὸ πῶς // πηγαίνεις τοιούτας λο-γᾶς κλεισμένος, διότι ἔττι εἶναι ἀναγκαῖον διὰ νὰ τελειώσῃς ὀγλιγωρίτερα τὴν τύχην, εἰς τὴν ὁποίαν σέ ἔβαλεν ἡ μεγάλη σου ἀνδρεῖα, ἢ ὁποῖα θέλει

²⁵⁵Tachadura (λέγει). – ²⁵⁶καθαλλιέρος / καθαλλιέρης.

τελειώση ὅταν τό θυμωμένον λεοντάρι τό μαντζιακόν μέ τήν ἄσπρην περι-
 ξεράν τήν τοπιζίνα θέλουν ἐνωθῇ τά δύο, καί ὅταν θέλουν ταπεινωθῇ τά
 ὑψηλά ἐλάφια, εἰς τήν γλυκεῖαν νοσιμάδα τῆς ὑπανδρεῖας, ἀπό τοῦ ὁποῖου
 τήν ὑπανδρεῖ//αν θέλουν εὖγῃ εἰς τόν Κόσμον, τά ἀνδρειομένα λεονταρό-
 πουλα, τά ὁποῖα θέλουν μιμηθῇ τά ζεσχίζοντα ὀνύχια τοῦ πατρός των τοῦ
 γενναίου, καί αὐτό θέλει γίνῃ πριχοῦ νά κάμῃ δύο φοραῖς τήν ἐπίσκεψιν
 τῶν ἐξαεραπτῶτων ζωγραφιῶν, ἐκεῖνος ὁποῦ κινηγᾷ τήν φυγαδένουσαν
 νύμφην, μέ τό ὀγλίγωρον καί φυσικόν του τρέξιμον · καί ἐσύ, ὦ πλέον εὐ-
 γενῇ καί ὑπήκοε ὀπλοφόρε ἀπό ὅσους καί ἄν ἐξώσθησαν // σπαθί, μή γί-
 νεσαι τόσον ὀλιγόψυχος, ἀνίσως καί ἄν βλέπῃς ἐμπροσά εἰς τά μάτια σου
 καί πηγαίνουν τό ἄνθος τῆς πλανωμένης καθαλλιερίας ὅτι ὀγλίγωρα, ἄν
 θελήσῃ ὁ πλάσης τοῦ Κόσμου, τόσον θέλεις ὑψωθῇ, ὁποῦ δέν θέλεις γνωρί-
 σει τόν ἑαυτόν σου, καί δέν θέλουν εὖγουν μάταιαις αἱ ὑποσχέσεις ὁποῦ σέ
 ἔδωσεν ὁ καλός σου καθαλλιέρης, καί σέ βεβαιῶνω ἐκ μέρους τῆς σοφῆς
 μηντερονιάνας πῶς θέλει σέ

πληρώσει τόν μισθόν σου, ὡς καθῶς θέλεις τό ἰδῇ καί ἐσύ καί ἀκολούθε
 ταῖς ὀμπλαῖς τοῦ ἀνδρείου καί γοῆτευμένου καθαλλιέρη, ὅτι πρέπει νά
 ὑπάγετε καί οἱ δύο σας, καί νά εὐρῇτε τήν πρέπουσαν ζάσιν σας · καί μέ τό
 νά μήν ἔχω ἐξουσίαν νά εἰπῶ περισσότερα ἔχετε ὑγείαν, ὅτι ἐγώ γυρίζω εἰς
 τόν τόπον ὁποῦ δέν εἶναι τόσον εὐκόλον νά τόν ἡ//ξεύρωμεν ὅλοι · καί ὅταν
 ἤθελε νά τελειώσῃ τήν προφητείαν, ὑψωσε τήν φωνήν του κατά πολλά, καί
 ὕψερον τόσον τήν ἐξαμήλωσεν ὁποῦ ὀλίγον ἔλειψε νά ἔμπουν εἰς ὑποψίαν
 καί ἐκεῖνοι ὁποῦ ἤξευραν τήν ὑπόθεσιν · ὁ Δόν Κισσότης ἔμεινε πικρα-
 μένος ἀκούοντας αὐτήν τήν προφητείαν, διότι εὐθύς ἐκατάλαθεν ἐκεῖνο
 ὁποῦ ἐδηλοῦσε καί εἶπε πῶς τοῦ ἔταξαν ὅτι θέλει ἐνωθῇ διά μέσου τῆς
 ὑγείας καί πρεπούσης // ὑπανδρεῖας μέ τήν νόστιμήν του Δουλτζινέαν ἀπό
 τό τοπόζο, ἀπό τῆς ὁποίας τήν εὐτυχῇ καί καρποφόρον κοιλίαν ἤθελαν νά
 εὖγουν τά λεονταρόπουλα ὁποῦ ἦτον τά τέκνα του διά ἀθάνατον, καί παν-
 τοτινήν δόξαν τῆς μαντζίας, καί πιεεύοντάς το διά βέβαιον καί ἀληθινόν
 ὕψωσε τήν φωνήν του, καί εὐγάλωντας ἕναν βαθύ ἀναξεναγμόν εἶπεν · ἄχ
 ἐσύ ὁποῖος καί ἄν εἴσαι, ὁποῦ μέ ἐπρονόησες τόσον // καλόν, σέ παρακαλῶ
 νά εἰπῇς ἐκ μέρους μου εἰς τόν σοφόν γοῆτευτήν ὁποῦ ἔχει τήν ἔγνοιάν μου,
 νά μή μέ ἀφήσῃ νά ἀποθάνω εἰς αὐτήν τήν φυλακὴν, ὁποῦ μέ ἔβαλαν, ἕως
 ὁποῦ νά μήν εἰδῶ νά πληρωθοῦν αἱ χαροποιαῖς σου ὑποσχέσεις, ὅτι ἄν
 εὖγουν ἀληθιναῖς, θέλω ἔχει διά δόξαν τά βάσανα τῆς φυλακῇ²⁵⁷ μου, καί
 διά παρηγορίαν αὐταῖς ταῖς ἀλυσίδαις, μέ ταῖς ὁποῖαις μέ ἔχουν ζωσμένον,

38r.

²⁵⁷ Sic.

καί // ὅσον μὲν διὰ τὸν σάντζιο πάντζαν τὸν ὀπλοφόρον μου ἐγὼ ἐμπιζεύομαι εἰς τὴν καλοσύνην του, καί εἰς τὸν καλὸν του σκοπὸν, ὅτι αὐτός δὲν θέλει νὰ μέ ἀφήσει μήτε εἰς τὴν καλοῤῥοιζικίαν, μήτε εἰς τὴν κακοῤῥοιζικίαν, διότι καθ' ὑπόθεσιν ἂν διὰ τὸ ἐδικὸν του ἢ διὰ τὸ ἐδικὸν μου κακὸν ῥοιζικὸν δὲν θέλω ἡμπορέσει νὰ τὸν δώσω

- 38v.** τὸ πασαλίκι ὁποῦ τὸν ἔταξα, ἢ κἄνένα ἄλλο ἰσότιμον, κὰν ὁ μισθὸς του δὲν θέλει χαθῇ, διότι ἐσημείωσα εἰς τὴν ἐδικὴν μου διάθεσιν ἐκεῖνο ὁποῦ πρέπει νὰ τοῦ δώσω, ἂν δὲν εἶναι ὡς καθὼς τυχαίνει εἰς τὴν καλὴν του, καί πολλὴν δούλευσιν, κἂν ὅσον εἶναι τῆς δυνάμεώς μου · ὁ σάντζιο πάντζας ἐγονάτισε, καί ἐφίλησε καί τὰ δύο του τὰ χέ//ρια, διότι δὲν ἡμποροῦσε νὰ φιλήσῃ μόνον τὸ ἓνα, μέ τὸ νὰ ἦτον καί τὰ δύο πολλὰ σφυκτά δεμένα · καί ὕσερον ἐκεῖνα τὰ φαντάσματα ἐσήκωσαν εὐθύς τὸ κλουδί, καί τὸ ἐκαλόθεσαν εἰς τὸ Βοῖδοάμαξον.

Κεφάλαιον μζ.^{ov}

Ὅπου διηγείται διὰ τὸν παράξενον τρόπον ὁποῦ ἐγο-
πτεύθη ὁ Δὸν Κισσότες, καί ἄλλα νόσιμα
συμβεθηκότα.

Ὅταν²⁵⁸ ὁ Δὸν Κισσότες εἶδε τοῦ λόγου του εἰς ἐκείνην τὴν ζάσιν μέσα εἰς τὸ κλουδί, καί εἰς τὸ ἀμάξι εἶπεν · ἐγὼ ἐδιάβασα πολλαῖς καί μεγαλό-
ταταις ἰσορίαις τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων, ἀμὴ δὲν ἐδιάβασα μήτε εἶδα, μήτε ἄκουσα ποτὲ νὰ ὑπάγουν τοιούτας λογᾶς τοὺς πλανωμένους καθαλλιέρους ὡς καθὼς μέ πη//γαίνουν ἐμένα αὐτοὶ οἱ ἀπάνθρωποι, καί ἀγενεῖς, ἐπειδὴ καί πάντοτε ἐξάθη συνήθεια νὰ τοὺς πηγαίνουν διὰ μέσου τοῦ ἀέρας, μέ μεγάλην ὀγλιγογράδα, εἰς κἄνένα σκοτεινὸν σύννεφον, ἢ εἰς κἄνένα πύρινον ἀμάξι · ἀμὴ ἴσως ἢ καθαλλιερέαις καί ἢ γοῖταιαις τοῦ και-
ροῦ μας, θέλουν περιπατεῖ μέ ἄλλον τρόπον, καί ὅχι μέ τὸν παλαιόν · ἐν-
δέχεται καί μέ τὸ νὰ εἶμαι νέος καθαλλιέρης εἰς τὸν Κόσμον, καί ὁ πρῶτος ὁποῦ // ἀνάσῃσιν τὴν ξεχασμένην ἄσκησιν τῆς τυχερᾶς καθαλλιερίαις, νὰ ἔγιναν καί νέαις ταξιαῖς²⁵⁹ γοῖταιῶν, καί ἄλλος τρόπος τοῦ νὰ πηγαίνουν τοὺς γοῖτευμένους · πῶς σέ φαίνεται παιδί μου, σάντζιο, ἐρώτησεν ὁ Δὸν Κισσότης; ἐγὼ δὲν ἤξεύρω τί μέ φαίνεται ἀποκριθῇ

- 39r.** ὁ σάντζιος, διότι δὲν ἤξεύρω ὡς καθὼς ἤξεύρεις ἢ ἀφεντιᾶ σου ταῖς γρα-

²⁵⁸Sic. – ²⁵⁹Sin acento.

φραῖς τῶν πλανωμένων, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο τολμῶ νά εἰπῶ, πῶς αὐταῖς ἡ φαντασίαις ὅπου εἶναι ἐδῶ δέν εἶναι τελείως καθολικαῖς · πῶς ἡμποροῦν νά εἶναι καθολικαῖς, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης; ἄν εἶναι ὅλα Δαιμόνια ὅπου ἐμπήκαν εἰς φανταστικά σώματα, καί ἦλθαν καί μέ // ἔφεραν εἰς αὐτήν τήν κατάσασιν · καί ἄν θέλῃς νά γνωρίσῃς τήν ἀλήθειαν, ἄγγιξέ τους καί ψηλάφισέ τους καί θέλεις ἰδῆ πῶς δέν εἶναι ἄλλο τό σῶμα τους, παρὰ πτέρας καί δέν εἶναι ἄλλο παρὰ φάντασμα · ἄς ὑπάγουν εἰς τό ἀνάθεμα, εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅτι ἐγώ τοὺς ἄγγιξα, καί αὐτός ὁ διάβολος ὅπου ποτέ δέν ἡσυχάζει, ἔχει κρέας τόσον δυνατόν ὥσάν πέτραν, καί ἔχει μεγάλην διαφοράν ἀπό τό κρέας ὅπου ἄκουσα πῶς ἔχουν οἱ διάδο//λοι, διότι ὡς καθώς λέγουν εἶναι θειάφι, καί ἀπό ἄλλαις κακιαῖς εὐωδίαις · ἀμή ἀπ' αὐτόν εὐγαίνει μία εὐωδία, ἀπό ἄμπαρην, ὅπου ἐβοδιάνει μισό μίλι μακρυνά, (ο σάντζιος τό ἔλεγεν αὐτό διά τόν Δόν φερνάνδον²⁶⁰ ὁποῖος ὥσάν εὐγενῆς ὅπου ἦτον εἶχεν ἐπάνω του ἐκεῖνα τά ἀρώματα)²⁶¹ μή τό θαυμάζεσε αὐτό παιδί μου σάντζιο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, διότι πρέπει νά ἡξεύρῃς πῶς οἱ Διάβολοι ἡξεύρουν πολλά, // καί ἀγκαλά καί νά ἔχουν εἰς τοῦ λόγου τους μυρωδιαῖς, μέ ὅλον τοῦτο ἐκεῖνοι δέν τά αἰσθάνονται τελείως, διότι εἶναι πνεύματα, καί ἄν καί νά αἰσθάνονται κάτι τί, ὅμως δέν τοὺς φαίνονται εὐώδη πράγματα, ἀλλά βρομερά, καί κακά · καί τό αἴτιον εἶναι ὅπου ἐπειδή καί αὐτοί ὅπου καί ἄν ὑπάγουν, κουδανοῦν μαζί τους τόν ἄδην, καί δέν ἡμποροῦν νά ἀπολαύσουν κἄμμίας λογαῖς παρηγορίαν εἰς τά βάσανά τους · καί ὄντας ἡ καλή εὐωδία πρᾶγ//μα νόσιμον, καί γλυκύ, δέν εἶναι δυνατόν νά αἰσθάνονται αὐτοί κἄμμίαν καλήν εὐωδίαν · καί ἄν ἐσένα σέ φαίνεται πῶς αὐτό τό δαιμόνιον ὅπου λέγεις, νά αἰσθάνεται τήν ἄμπαρην, πλήν φυλάγου νά μήν γελασθῇς καί πιεεύσεις πῶς δέν εἶναι δαιμόνιον · αὐταῖς ταῖς νόσιμας ὁμιλίαις ἔκαμεν ὁ καθαλλιέρης, καί ὁ ὄπλοφόρος, καί φοβούμενος ὁ Δόν φερνάνδος καί ὁ Καρδένιος, νά μή καταλάβῃ ὁ σάντζιος τήν μέθοδόν τους ὅπου ἐφαίνον-

ταν πῶς νά ἄρχησε νά γνωρίζεται κάτι τί, ἀποφάσισαν τό ὀγλιωρότερον, καί κράζοντας τόν κάπηλαν εἰς ἕνα μέρος τόν εἶπε, νά παλώσῃ τόν ῥοντζινάντε, καί νά βάλλῃ τό σαμάρι εἰς τό γομάρι τοῦ σάντζιο, τό ὁποῖον αὐτός τό ἔκαμε παρευθύς · ὁ παπᾶς εἶχε συμφωνήσῃ μέ τοὺς ἀνουῖς τοῦ σούπαση νά τοὺς δώσῃ ἕνα τόσον τήν ἡμέραν νά ὑπάγουν μαζί του ἕως εἰς τόν τόπον του · ὁ Καρδένι//ος ἐκρέμασεν εἰς τήν σέλαν τοῦ ῥοντζινάντε ἀπό τό ἕνα μέρος, τό σκουτάρι καί ἀπό τό ἄλλο τήν λεκάνην, καί εἶπε τόν σάντζιον νά καθαλλιεύσῃ εἰς τό γομάρι του, καί νά σύρῃ τόν ῥοντζινάντε ἀπό τό

39v.

²⁶⁰Error, falta el artículo ó. — ²⁶¹El paréntesis no aparece en Franciosini.

χαλινάρι καί οἱ δύο ἄνοι τοῦ σού'παση ἐκάθησαν εἰς τό ἀμάξι ὁ ἕνας ἀπό τό ἕνα μέρος, καί ὁ ἄλλος ἀπό τό ἄλλο μέ τά τουφέκια τους · ἀμή πριχοῦ νά κινήσῃ τό ἀμάξι εὐγῆκαν ἔξω ἢ καπήλισσα, ἢ θυγατέρα της καί ἡ μαρητόνα νά ἀποχαιρετήσουν, καί νά ξεπροβοδύσουν τόν Δόν Κισσότην // καί ἐκαμώθηκαν πῶς ἔκλαιγαν τήν συμφοράν του ἀπό τήν πίκραν τους, προς ταῖς ὁποῖαις εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης μή κλαίετε καλαῖς μου σινιόραις ὅτι αὐταῖς ἢ καταδίκαις ὄλαις εἶναι κολυμέναις εἰς τό ἐπάγγελμάμου²⁶², καί ἂν δέν μέ ἐσυνέβαιναν αὐταῖς ἢ κακοῤῥοιζικίαις, ἐγώ δέν ἐκρατοῦσα τοῦ λόγου μου διά μέγαλον πλανώμενον καθαλλιέरण, διότι εἰς παραμικρούς καθαλλιέρους ποτέ²⁶³ δέν συμβαίνουν τοιαῦται συμφοραί · ἐπειδὴ καί δέν εὐρίσκεται τινάς // εἰς τόν Κόσμον ὅπου νά ταῖς ἐνθυμᾶται, ἀμή οἱ ἄνδρεῖοι ἔχουν πολλούς καί μεγάλους ἀνούς καί καθαλλιέρους ὅπου φρονοῦν τήν ἀρετήν τούς, καί ἀνδρεῖαν τους ὅπου πάσχουν μέ κακά μέσα νά ἀφανίσουν τούς καλούς · ὅμως μέ ὅλον τοῦτο ἡ ἀρετή εἶναι τόσον ἰσχυρά ὅπου ἐναντίον τῆς θελήσεως τῆς νεκρομαντείας ὅπου ἤξευρεν ὁ πρῶτος ἐφευρητής της ὁ Ζωροάστρης θέλει νικήσῃ εἰς κάθε κίνδυνον, καί θέλει δώσῃ τό φῶς της εἰς τόν Κόσμον, ὡς καθὼς δίδει ὁ ἥλιος τό ἐδικόν // του φῶς εἰς τόν οὐρανόν · συγχωρήσατε μου, εὐμορφαις Δάμαις, ἂν σᾶς ἐκακοκέρδησα κᾶμμίαν φοράν ἀπό ἀμέλειάν μου, ὅπου ποτέ δέν ἐνθυμοῦμε²⁶⁴ νά τό ἔκαμα εἰς τινά, καί παρακαλεῖτε τόν οὐρανόν νά μέ ἐλευθερώσῃ, ἀπό αὐτήν τήν φυλακήν, εἰς τήν ὁποῖαν θέλει μέ ἔβαλε κᾶνένας ἀνάποδος γοῆτευτής, ὅτι ἂν γλυτώσω δέν θέλω ἐλησμονήσῃ ταῖς χάριταις ὅπου ἔλαβα εἰς αὐτό τό κασέλι, καί θέλω κάμη τήν πρέπουσαν εὐχαριζεῖαν · ἐν ὅσῳ ἢ δάμαις // τοῦ κασελίου ἔζεκαν καί ἄκουαν τήν ὁμιλίαν τοῦ Δόν Κισσότη, ὁ παπᾶς καί ὁ παρπέρης ἀποχαιρε-

40r. τιῶνταν μέ τόν Δόν φερνάνδον, καί μέ τούς συντρόφους του, μέ τόν καπετάνον καί μέ τόν ἀδελφόν του, καί μέ ταῖς ἄλλαις ὄλαις εὐγενικαῖς συνιόραις, μάλισα μέ τήν Δωροθέαν καί μέ τήν λουτζίνδαν ἀγκαλιᾶσθηκαν ὅλοι τους, καί ὑποσχέθηκαν νά δίδουν εἰδήσιν ἕνας τόν ἄλλον τους διά τά συμβεβηκότα τους, λέγωντας ὁ Δόν φερνάνδος τόν παπᾶν ποῦ νά τόν γράψῃ // καί νά τόν δώσῃ εἰδήσιν τί τέλος ἤθελε πάρῃ ἢ ὑπόθεσις τοῦ Δόν Κισσότε ὅτι ἤθελε²⁶⁵ χαρῇ κατά πολλά διά τά μαντάτα, καί πῶς καί αὐτός τόν ἤθελε σημειώσῃ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἤθελαν ἀρέσῃ, τόσον διά τήν ὑπανδρεῖαν του, ὅσον καί διά τό βάπτισμα τῆς ζωράϊδας καί διά τήν ὑπόθεσιν τοῦ Δόν λουτῆγγι, καί διά τήν λουτζίνδα · ὁ παπᾶς ὑποσχέθη πῶς ἤθελε κάμη μετά πάσας χαρᾶς ὁ, τι τόν ἐπρόσᾶζαν · πάλιν ἀγκαλιᾶσθηκαν ἐκ

²⁶²Frecuentemente el posesivo va enclítico. — ²⁶³Tachadura. — ²⁶⁴Sic. — ²⁶⁵Tachadura (κα).

δευτέρου καί ἔκαμαν καί ἄλ//λαις τζερεμόνιαις,²⁶⁶ ἐκαβαλλίκευσαν ὁ πα-
 πᾶς, καί ὁ παρπέρης ὁ φίλος του, μέ ταῖς οὐράνιαῖς του, διά νά μή τοὺς
 γνωρίσῃ εὐθύς ὁ Δόν Κισσότης, καί ἐπήγαιναν κατόπι εἰς τό ἀμάξι, καί ἡ
 τάξις ὅπου ἐπήγαιναν εἶναι αὐτή · ἐμπροσά ἦτον τό ἀμάξι ὅπου τό ἐδίω-
 χεν ὁ νοικοκύρης του, καί εἰς τά δύο πλάγια ἐπήγαιναν οἱ δύο ἄνοι τοῦ
 σούπαση μέ τά τουφέκια τους, ὡς καθὼς ἐπροείπαμεν, καί κατόπι ἐπήγαι-
 νεν ὁ σάντζιο πάντζας καθαλλάρης ἀπά//νω εἰς τό γομάρι του, καί ἔπερνε
 τὸν ῥοντζινάντε ἀπὸ τό²⁶⁷ χαλινάρι καί κατόπι ἀπὸ αὐτόν ἐπήγαιναν ὁ
 παπᾶς, καί ὁ παρπέρης ἀπάνω εἰς τά μουλάρια τους, μέ τά πρόσωπά τους
 σκεπασμένα, καί ἐπήγαιναν ἀγάλια ἀγάλια κατὰ τό ἀργὸν περιπάτημα
 τῶν βοδίων · ὁ Δόν Κισσότης ἐκάθουνταν εἰς τό κλουδί, μέ τά χέρια δε-
 μένα, καί μέ τά ποδάρια ξαπλωμένα, καί ἦτον ἀκουμπισμένος εἰς ἓνα μέ-
 ρος τοῦ κλουδίου μέ πόσῃ σιωπῇ // καί ὑπομονήν, ὥσάν νά μὴν ἦτον
 ἄνος ἀπὸ κρέας, ἀλλὰ ὥσάν νά ἦτον ἴδια ἓνα εἶδολον πέτρινον · καί πε-
 रिπατοῦντας ὡς δύο μίλια ἔφθασαν εἰς ἓνα δάσος εἰς τό ὅποιον ἠθελεν ὁ
 ἀμαξῆς νά ἀφήσῃ νά βόσκουν ὀλίγον τά βόδια · καί λέγωντάς το τὸν παπᾶ
 τό ἄκουσεν ὁ παρπέρης, καί δέν ἄφησε νά πηγεύσουν ἐκεῖ λέγωντάς τους
 πῶς ἦτον παρεμπρός ἄλλο δάσος καλλήτερον ἀπὸ ἐκεῖνο, καί ἀκολούθη-
 σαν τὴν ζράταν τους, καί περιπατῶντας ἐγύρι//σεν ὁ παπᾶς καί εἶδε πῶς
 ἔρχουνταν κατόπι τους ἔξι ἐπτὰ καθαλλάριδες καλοενδυμένοι, οἱ
 ὅποιοι ὀγλίγωρα τοὺς ἔφθασαν μέ τό νά ἦτον τό περιπάτημα τῶν μουλα-
 ρίων τους ὀγλιγωρότερον ἀπὸ τῶν βοηδίων · καί μέ τό νά ἐδιάζουνταν
 νά φθάσουν εἰς τὴν ὄσαρίαν ὅπου θέλει νά ἦτον μακρὰ ἀπ' ἐκεῖ ὡς μισό
 μίλι, καί εὐθύς ὅπου τοὺς ἔφθασαν τοὺς ἐχαιρέτησαν καί ἓνας ἀπὸ ἐκεῖ-
 νους, ὁ ὁποῖος δίχως νά πολυλογοῦμεν ἦτον κανονικὸς ἀπὸ τὴν τολέδο //
 καί οἱ ἄλλοι ἦτον δοῦλοι του · βλέπωντας τὸν Δόν Κισσότην μέσα εἰς τό
 κλουδί, ἐρώτησε διὰ ποιὰν αἰτίαν τὸν ἐπήγαιναν τοιούτας λογᾶς, ἀγκαλά
 καί ἐσυλλογήσθη πῶς νά εἶναι κανένας ἐντροπιασμένος κλέπτης, βλέπων-
 τας τὸν ἄνον τοῦ σούπαση καί νά τὸν ἐπήγαιναν εἰς τὸν σούπαση · ὁ
 ἄνος τοῦ σούπαση (ἐπειδὴ καί αὐτόν εἶχεν ἐρωτήσῃ)²⁶⁸, τὸν ἀποκρίθη,
 σινιόρε τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι σφαλισμένος αὐτός ὁ καθαλλιέρης
 εἰς αὐτό τό κλουδί, δέν // ἡμπορεῖ νά σέ τὴν εἰπῇ ἄλλος τινὰς καλλήτερα
 ἀπὸ αὐτόν · ὁ Δόν Κισσότης ἀκούωντας αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν ἀποκρίθη ·
 ἂν οἱ ἀφεντιᾶ σας ᾧ σινιόροι καθαλλιέροι²⁶⁹ ἐδιαδάσατε ἱσορίαις τῶν κα-
 βαλλιέρων θέλω σᾶς Δηλωποιήσῃ²⁷⁰ τὴν συμφορὰν μου, εἶδέ καί δέν ἐδια-

40v.

²⁶⁶Tachadura no legible. – ²⁶⁷Tachadura (το χέρι του). – ²⁶⁸No existe paréntesis en Franciosini.
 – ²⁶⁹καθαλλιέρος / καθαλλιέρης. – ²⁷⁰Mayúscula.

βάσατε δέν κάμνει χρεια νά σᾶς τήν διηγηθῶ · ἔφθασαν ὡς τόσον ὁ παπᾶς καί ὁ παρπέρης ἀκούοντας²⁷¹ πῶς οἱ Διαβάτες ὁμιλοῦσαν μέ τόν Δόν Κισσότην, διά νά τόν ἀποκριθοῦν // εἰς τρόπον ὁποῦ νά μήν καταλάβῃ τήν τέχνην τους · ὁ κανονικός ἀποκρίθη τόν Δόν Κισσότην εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ τόν ἐρωτοῦσεν, βαβαιώτατα ἀδελφέ μου νά ἡξεύρῃς πῶς ἐδιάβασα ἱσορίαις, καί περισσάις μάλισα · θέλω σᾶς διηγηθεῖ λοιπόν τήν συμφοράν μου, εἵπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐπειδή καί καταλαβαίνετε ἀπό τά τῆς καθαλλιέρις, πρέπει νά ἡξεύρῃς σινιόρ καθαλλιέρις πῶς ἐμένα μέ ἐσφάλησαν εἰς αὐτό τό κλουδί διά μέσον γοῆτειας οἱ κακοί γο//ῆτευταί ἀπό τόν φθόνον τους · ἐγώ εἶμαι πλανώμενος καθαλλιέρις, καί ὄχι ἀπό ἐκείνους ὁποῦ ἐνταφιάσθη ἡ φήμη τους εἰς τά σπλάχνα τῆς²⁷² λήθης, ἀλλά ἀπό ἐκείνους ὁποῦ καί ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ ἰδίου φθόνου, καί ὅσων μάγων καί ἄν ἐυρίσκωνται εἰς τήν περσίαν, εἰς τήν Ἰνδίαν, καί εἰς τήν αἰθιοπίαν, θέλει νά κάμῃ τό ὄνομά του ἀθάνατον διά νά εἶναι παράγδειγμα²⁷³ εἰς τοὺς μεγάλους αἰῶνες, καί νά μάθουν ἀπό αὐτόν ὅλοι οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι // τήν ζράταν ὁποῦ πρέπει νά κρατοῦν, ἄν φθάσουν εἰς τήν κορυφήν, καί εἰς τό τιμημένον

- 41r.** ὕψος τῶν ἀρμάτων · τήν ἀλήθειαν λέγει ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης ἀπό τήν μάντζιαν, εἶπε τότε ὁ παπᾶς, πῶς τόν πηγαίνουν γοῆτευμένον εἰς αὐτό τό ἀμάξι, ὄχι ἀπό ἐδικόν του πταίσμον ἀλλά διά τήν κακήν γνώμην, ἐκείνων ὁποῦ κατατρέχουν τήν ἀρετήν, καί ἐχθρεύονται τήν ἀνδρείαν · αὐτός εἶναι σινιόρε ὁ ἀσχημοειδής καθαλλιέρις, ἄν κατά τύχην ἄκουσες πούθενά τό // ὄνομά του, τοῦ ὁποίου αἱ ἀνδρεῖαι, αἱ ἀνδραγαθίαι, καί τά ἡρωικά του κατορθώματα θέλουν γραφῇ εἰς προϋντζίνους, καί εἰς μάρμαρα, ἄν καί βάνη ὅλην τήν δύναμίν του ὁ φθόνος διά νά τά ἀμαυρώσῃ, καί ἡ κακία διά νά τά κρύψῃ · ὅταν ὁ κανονικός ἄκουσε τά λόγια τοῦ Δόν Κισσότη, καί τοῦ παπᾶ ὀλίγον ἔλειψε νά κάμῃ τόν ζαυρόν του, καί δέν ἤξευρε τί τοῦ ἐσυνέβη, καί ὅλοι οἱ ἐπίλοιποι ὁποῦ ἦταν μαζί του ἐθαύμασαν · ὁ σάντζιος ὁ ὁποῖος εἶχε πλησιάσει καί αὐτός // διά νά ἀκούσῃ ἐκείνην τήν ὁμιλίαν, εἶπε · τώρα σινιόροι ἐγώ θέλω νά σᾶς εἰπῶ ἕναν λόγον, καί μακάρι νά σᾶς ἀρέσῃ, μακάρι νά μή σᾶς ἀρέσει²⁷⁴ ὅσον ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης εἶναι γοῆτευμένος, ὅσον καί ἡ ἀφεντιῶ σας, αὐτός ἔχει τά συλλογικά του σωσά, καί τρώγει καί πίνει καί κάμνει ὅλα του τά ἀναγκαῖα, ὥσάν καί κάθε ἄλλον, καί ὡς καθώς ἔκαμνε καί ἐχθές, πριχοῦ νά τόν σφαλίσουν εἰς αὐτό τό κλουδί, καί σάν εἶναι ἔτζι διά τί θέλουν νά μέ κάμουν νά πιεζύσω πῶς νά εἴ/ναι γοῆτευμένος · ἐγώ ἄκουσα ἀπό πολλούς ὁποῦ λέγουν πῶς οἱ γοῆτευμένοι

²⁷¹Tachadura (τους διαβάτ). – ²⁷²Tachadura λυθ..). – ²⁷³Sic. – ²⁷⁴ἀρέση / ἀρέσει.

μήτε τρώγουν, μήτε κοιμῶνται, μήτε συντυχαίνουν, καί ὁ καθαλλιέρης μου ἄν δέν τόν κάμουν νά σιωπήσῃ, θέλει ὁμιλήσῃ ὥσάν τριάντα προκουρά-τόρους, καί γυρίζοντας πρὸς τόν παπᾶν εἶπεν, ἄχ δέσποτά μου δέσποτά μου, ἐλογιάζεις πῶς ἐγὼ δέν τό ἐγνώριζα, καί θαρῶεῖς μέ τό νά σιωπῶ δέν καταλαβαίνω τίποτα, καί τό τέλος διά τό ὅποῖον γίνονται αὐταῖς ἡ νέαις γοῖητείαις, ἤξευρε // πῶς σέ γνωρίζω, μέ ὅλον ὅπου ἔχεις σκεπασμένον τό πρόσωπόν σου · κοντολογίᾳ ἐκεῖ ὅπου βασιλεύει ὁ φθόνος, δέν ἡμπορεῖ νά ζήσῃ ἡ ἀρετή · ἀνάθεμά τόν Διάβολον ὅπου ἄν ἔλειπαν τά καμώματά του, αὐτή ἦτον ἡ ὥρα ὅπου ὁ καθαλλιέρης ἠθελεν ὑπανδρευθῇ μέ τήν βασιλίσσαν μικομικόνά, καί ἐγὼ τό ὀλιγώτερον ἐγίνομουν Κόντες · ἐπειδὴ καί δέν ἡμποροῦσα νά ἐλπίζω ἄλλο τόσον ἀπό τήν καλοσύνην τοῦ ἀσχημοειδῆ καθαλλιέρου μου, ὥσάν καί ἀπό τήν // περισσήν μου δούλευσιν · ἀμή ἐγὼ βλέπωντας τέλος πάντων πῶς εἶναι ἀληθινόν ἐκεῖνο ὅπου

λέγουν, πῶς ὁ τροχὸς τῆς τύχης, γυρίζει περισσότερον ἀπὸ μία μυλόπετραν · ἐγὼ σινιόροι, πικραίνομαι διά τήν γυναῖκα μου, καί διά τά παιδιὰ μου, διότι τώρα ὅπου ἤλπιζαν νά ἰδοῦν τόν πατέρα τους κοπερνάτορα καμίας νήσου, ἢ ἐπίτροπον κἀννεοῦ Βασιλείου, θέλουν τόν ἰδῆ παῖζην · ὅλα αὐτά ὅπου εἶπα δέσποτά μου δέν τά εἶπα μέ ἄλλον σκοπόν, παρὰ διά νά σέ // παρακαλέσω νά εὐσπλαγχνισθῇς εἰς τήν ἀτιμίαν ὅπου γίνεται εἰς τόν καθαλλιέρεν μου, καί κοίταξε καλά νά μή σέ ἐρωτήσῃ ὁ θεὸς εἰς τήν ἄλλην ζωὴν διά αὐτήν τήν φυλακίην, καί τό πταίσιμον εἶναι ἐδικόν σου, ἄν ὁ καθαλλιέρης μου ὁ Δόν Κισσότης, δέν δίδει ἐκείνην τήν βοήθειαν, καί δέν κάμνει ἐκείνην τήν καλοσύνην ὅπου ἠθελε νά κάμῃ, ἐν ὧσφ καθήσῃ κλεισμένος · αὐτό εἶναι ἄλλο εἶπε τότε ὁ παρπέρης, καί ἐσύ, σάντζιο εἶσαι ἀπὸ τήν συντροφίαν τοῦ καθα//λλιέρου σου, μὰ τήν πίσην μου, καί ἐσύ ὡς καθὼς βλέπω κινδυνεύεις νά ἔμπης εἰς τό κλουβί, καί νά μείνης καί ἐσύ γοῖητευμένος ὥσάν καί ἐκεῖνον, διά ἐκεῖνο ὅπου μετέχεις ἀπὸ τά ἡθῆ του, καί ἀπὸ τήν καθαλλιερίαν του, κακὴ ὥρα ἦτον ὅταν ἐπίξευσες εἰς τὰς ὑποσχέσεις του, καί εἰς χειρότερον ὥραν ἐμπήκεν εἰς τόν νοῦν σου, τό νησί ὅπου τόσον ἐπιθυμᾷς · ἄν ἐγὼ ἐπιθυμῶ νησιά, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, ἄλλοι ἐπιθυμοῦν ἄλλα χειρότερα, καί τά ἔργα ἐ//παινοῦν τόν μάζορα, καί ὄντας ἄνθρωπος ἡμπορῶ νά φθάσω νά γίνω καί πάσσας ὄχι μόνον γοπερνάτορας ἐνοῦ νησίου, πόσφ μάλλον ὅπου ὁ καθαλλιέρης μου ἡμποροῦσε νά κερδίσῃ τόσα πολλὰ νησιά, ὅπου νά μὴν εὐρίσκη εἰς ποιοὺς νά τά δώσῃ · κοίταξε σινιόρ παρπέρη τόν τρόπον ὅπου συντυχαίνεις, ὅτι δέν εἶναι κάθε πρᾶγμα νά ξου-

41v.

ρίξης, καί εἶναι διαφορά ἀπό τό πέτρον, ὡς τόν φιοδάνον²⁷⁵ · ἐγώ τό λέγω αὐτό διά τί ὅλοι γνωρίζομα//σθεν, καί ἐμένα δέν ἡμποροῦν νά μέ δώσουν λιχνάρια διά φανάρια · καί ὅσον μέν διά τήν γοῆτειαν τοῦ καθαλλιέρου μου, ὁ θεός εἶναι ἀπό πάνω, καί τά βλέπει ὅλα, καί φθάνει τόσον, διότι ὅσον σκαλίζει τινάς περισσότερον τήν κοπρίαν τόσον περισσότερον βρομᾷ²⁷⁶ · ὁ παρπέρης δέν ἠθέλησε νά τόν ἀποκριθῇ τίποτα τόν σάντζιον, διά νά μή φανερώσῃ μέ τήν ἀπλότητά του ἐκεῖνο ὅπου αὐτός ἔπασχεν νά τό κρατοῦν μυζικόν, καί διά τοῦτο εἶπεν // τόν κανονικόν, νά ὑπάγῃ πλέον ἔμπροσθεν, ὅτι τοῦ ἠθέλεν διηγηθῇ τήν αἰτίαν, ὅπου ἦ-

- 42r.** τον ὁ Δόν Κισσότης κλεισμένος εἰς τό κλουβί, καί ἄλλα πράγματα ὅπου τόν ἠθελαν ἀρέσῃ ὁ κανονικός ἐπῆγεν ἔμπροσά, καί ἔσκε με μεγάλην προσοχήν νά ἀκούσῃ ἐκεῖνο ὅπου ἠθελε νά διηγηθῇ ὁ παπᾶς διά τήν ποιότητα, ζωήν, τρέλλαν, καί ἦθη τοῦ Δόν Κισσότη, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐφάνερωσεν ἐν συντομίᾳ τήν αἰτίαν τῆς πλάνης του, καί ἐκεῖνα // ὅπου τοῦ ἐσυνέδηκαν ἀπό τήν ἀρχήν, ἔως ὅπου τόν ἔδαλαν εἰς τό κλουβί, καί τόν σκοπόν ὅπου εἶχαν βάλλῃ διά νά τόν ὑπάγουν εἰς τόν τόπον του διά νά εὔρουν καμμίαν θεραπείαν εἰς τήν τρέλλαν του · οἱ δοῦλοι, καί ὁ κανονικός ἐθαύμασαν ἐκ δευτέρου ἀκούοντας τήν ἱστορίαν τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τόν λόγον του ὁ παπᾶς, εἶπεν ὁ κανονικός, μέ φαίνεται κατά ἀλήθειαν σινιόρε πῶς νά προξενοῦν μεγάλην βλάβη//βην εἰς τήν Δημοκρατείαν αὐτά τά βιβλία τῆς καθαλλιέριας, καί μέ ὅλον ὅπου ἐγώ ἐδιάδασα ταῖς ἀρχαῖς τῶν περισσῶν βιβλίων τῆς καθαλλιέριας, μέ ὅλον τοῦτο δέν ἐδώθηκα μήτε ἐντιμεύθηκα νά διαβάσω κανένα ἀπό τήν ἀρχήν ἔως τό τέλος, διότι μέ φαίνεται πῶς ὅλα ἔνα καί τό αὐτό νά εἶναι, καί νά μή περιέχῃ τό ἔνα περισσότερον ἀπό τό ἄλλο, καί ἐγώ μέ τήν ὀλίγην μου γνώσιν τά παρομοιάζω αὐτά τά βιβλία // τῆς καθαλλιέριας μέ τά παραμύθια, τά ὁποῖα δέν εἶναι διά ἄλλο παρὰ διά ἐγλεντζέν καί ὄχι διά μάθησιν, εἶναι γεμάτα ἀπό ψεύματα, καί μερικαῖς φοραῖς ὡς καθῶς εἶπα προξενοῦν βλάβην εἰς ἐκείνους ὅπου τά διαδάζουν · ὁ παπᾶς τοῦ ἀποκριθῇ πῶς μέ τό νά εἶναι καί αὐτός τῆς ἰδίας διαθέσεως, καί γνώμης, καί μέ τό νά μισᾷ τά βιβλία τῆς καθαλλιέριας, εἶχε κάψῃ ὅλα τά βιβλία τοῦ Δόν Κισσότη, τά ὁποῖα ἦτον περισσά · τοῦ ἐ//διηγήθη τήν ἐξέτασιν ὅπου εἶχε κάμῃ εἰς αὐτά, καί πῶς εἶχε διαλλάξῃ μερικά καί ἐκράτησεν, ἀμή τά ἐπίλοιπα τά ἐκαταδίκασεν εἰς τήν φωτείαν²⁷⁷ · ἀκούοντας αὐτά ὁ Κανονικός ἐγέλασε κατά πολλά, καί εἶ-

²⁷⁵ Cervantes dice: «algo va de Pedro a Pedro» pero Franciosini corrige «da Petro á Giovanni», tal como nuestro copista. — ²⁷⁶ Cervantes dice: «es peor meneallo». El copista sigue a Franciosini: «perche piu puzza quanto piu si stuzzica» al que sigue nuestro copista. — ²⁷⁷ Sic.

πεν, ἐμένα δὲν μέ ἀρέσει ἄλλο ἀπὸ αὐτά τὰ βιβλία τῆς καθαλιερείας, παρὰ ὅταν οἱ ποιηταὶ αὐτῶν μυθολογοῦν διὰ τὰ ὑποκείμενα, ὅπου δια-
 φεντεύουν, διότι τότε δείχνουν μίαν καλὴν γνῶσιν, δίδοντας μακρύν καὶ **42v.**
 εὐρύχωρον κάμπον, εἰς τὸν ὅποιον νὰ ἡμπορῇ νὰ τρέχῃ τὸ κονδῆλι ἁ-
 φοδα,²⁷⁸ καὶ διηγοῦνται ναυάγια, φουρτοῦναις, συμβεδηκότα, συναπαν-
 τήματα, πολέμους, ἰσορῶντας ἕναν καπετάνον ἀνδρεῖον μέ ὅλα ἐκεῖνα τὰ
 μέρη, ὅπου εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὸ νὰ γένη τοι//οὔτος, δείχνωντάς τόν γνωσι-
 κόν, προγνωρίζοντας ταῖς πονηρίαις τοῦ ἐχθροῦ, καὶ εὐγλωστον ῥήτορα,
 καταπείθοντας, ἢ ἀποτρέπωντας τοὺς σουλδάτους²⁷⁹ του, φρόνιμον εἰς
 ταῖς συμβουλαῖς, ταχύν εἰς τὸ νὰ βάλλῃ εἰς πρᾶξιν τὰς ἀποφάσεις, γεν-
 ναῖον τόσον εἰς τὸ νὰ προσκαρτερῇ, ὅσον καὶ εἰς τὸ νὰ πηγαίνει καὶ ἐπάνω
 εἰς τοὺς ἐχθρούς, ἰσορῶντας ποτέ μέν ἕναν θλιβερόν, καὶ τραγωδικόν συμ-
 βεδηκός, ποτέ δέ ἕνα χαρούμε//νον, καὶ αἰφνίδιον συναπάντημα, αὐτοῦ
 μίαν ὥραιοτάτην Δάμαν τιμημένην, γνωστικὴν, καὶ σεμνήν, ἐδώ ἕναν κα-
 βαλλέστην χριζιανόν, ἀνδρεῖον, καὶ εὐγενῆ, ἐκεῖ ἕναν ἄσχημον, βάρβαρον,
 ἀχρεῖον, καὶ δύσφημον, καὶ εἰς τὸ ἄλλο μέρος, ἕνα πρέντζιπα φιλάνθρω-
 πον γενναῖον, καὶ σοχαζικόν, παραστήνωντας καλοσύνην, καὶ ἐμπισοσύ-
 νην τῶν ὑπηκόων, μεγαλειότητα, καὶ χάριτες τῶν ἀρχόντων, ποτέ μέν ἡμ-
 πορεῖ νὰ // φανῇ ἄσρονόμος, ποτέ δέ ἐπιτήδειος κοσμογράφος, ποτέ μέν
 μουσικός, ποτέ δέ πρακτικός, καὶ μαθηματικός εἰς τὰ πολιτικά, καὶ μερι-
 καῖς φοραῖς ὅταν τὸ καλέσῃ ἡ χρεῖα γίνεται καὶ νεκρομάντης, ἡμπορεῖ νὰ
 φανερώσῃ ταῖς πονηρίαις τοῦ Ὀδυσσέα, τὴν εὐσπλαγχνίαν²⁸⁰ τοῦ Αἰνείου,
 τὴν ἀνδρείαν τοῦ Ἀχιλλέα, ταῖς δυστυχίαις τοῦ Ἑκτορος, ταῖς προδοσί-
 αῖς τοῦ Σίνωνος, τὴν φιλίαν τοῦ Εὐριάλου, τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ Ἀλεξάν-
 δρου, // τὴν δύναμιν τοῦ Καίσαρος, τὴν πραότητα, καὶ δικαιοσύνην τοῦ
 τραϊανοῦ, τὴν ἐμπισοσύνην τοῦ Ζωπύρου, τὴν φρονημάδα τοῦ Κάτωνος,
 καὶ τέλος πάντων ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἔργα ὅπου ἡμποροῦν νὰ κάμουν τέλειον
 ἕναν ἄνον εὐγενῆ, ποτέ μέν δίδωντάς τα εἰς ἕναν μοναχόν, ποτέ δέ διαμοι-
 ράζωντάς τα εἰς πολλοὺς καὶ περιγράφωντάς το αὐτὸ μέ νό-
 σιμην φράσιν καὶ μέ ἐπιτήδειον ἐφεύρεσιν ὅπου νὰ πλησιάσῃ ὅσον ἡμπο- **43r.**
 ρεῖ περισσότερον εἰς τὴν ἀλήθειαν, θέλει φανῇ δίχως κῆμμιαν ἀμφιβολίαν,
 ὥσάν ἕνα πανί ἀπὸ διάφορα, καὶ εὐμορφα ῥέματα ὑφασμένον, ὅπου ὅταν
 τελειωθῇ νὰ εἶναι τόσον τελείον, καὶ πολυποίκιλον, ὅπου νὰ ἐπιτύχῃ τὸ
 καλλήτερον τέλος, ὅπου // ἐπιθυμεῖται εἰς τὰς συνθέσεις, ὅπου εἶναι τὸ Δι-
 δάσκειν, καὶ εὐφραίνειν ὁμοῦ, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀσύνθετη γραφὴ αὐτῶν τῶν
 βιβλίων, δίδει αἰτίαν τοῦ νὰ φανῇ ὁ ποιητὴς ληρικός, τραγικός, καὶ κωμι-

²⁷⁸Tachadura (εὐχολα). – ²⁷⁹σουλδάτους / σολδάτους. – ²⁸⁰Sic.

κός μέ ὅλα ἐκεῖνα τά μέρη, ὁποῦ περιέχει μαζῇ τῆς ἡ γλυκωτάτη, καί νόσιμη σοφία τῆς ποιητικῆς καί τῆς ῥητωρικῆς τέχνης.

Κεφάλαιον μη:^{ον}

Εἰς τό ὁποῖον ὁ Κανονικός ἀκολουθεῖ τήν ὁμι-
λίαν τῶν Βιβλίων τῆς καθαλλιεργίας²⁸¹

Κατά ἀλήθειαν καθὼς λέγεις ἡ ἀφεντιὰ σου σινιόρ Κανονικέ, ἔτζι εἶναι εἶ-
πεν ὁ Παπᾶς, καί διά τοῦτο εἶναι πλέον ἀξιοκατηγόρητοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἕως
τώρα ἐσύνθεσαν τοιαῦτα βιβλία, δέχως νά ἀποδλέπουν εἰς κᾶμμίαν καλήν
ὁμιλίαν, μήτε εἰς τήν τέχνην μήτε εἰς τοὺς κανόνες, διά τῶν ὁποίων ἡμπο-
ροῦσαν νά ὀδηγηθοῦν καί νά φθάσουν εἰς // τήν πεζογραφίαν, εἰς ἐκεῖνον
τόν τέλειον βαθμόν, ὁποῦ ἔφθασαν εἰς τοὺς ζήχους ἑλληνές τε καί λατίνοι ·
καί ἐγὼ ἔλαβα τήν πείραξιν εἶπεν ὁ κανονικός καί ἐσύνθεσα ἕνα ἀπό αὐτά
τά βιβλία τῆς καθαλλιεργίας, φυλάτζοντας ὅλα τά πόντουρα ποῦ ἐπροεῖπα,
καί νά σέ εἰπῶ τήν ἀλήθειαν, ἔγραψα παραπάνω ἀπό ἑκατόν κόλα, καί διά
νά δοκιμάσω, ἂν ἀνταπροκίνουνταν εἰς τήν γνώμην μου, τά ἐδιάβασα ἀνά-
μεσα εἰς ἄνους ὁποῦ εἶχαν πό//θον, καί ὁποῦ ἐσπεύδασαν εἰς τά τοιαῦτα,
καί ἀνάμεσα εἰς ἄλλους ἀμαθεῖς. ὁποῦ προσέχουν, καί νοσιμεύονται μόνον
εἰς τὰς γελοιώδεις περιόδους, καί εἶδα²⁸² πῶς ὁ καθ' ἕνας μέ ἐπαίνεσε

43v. κατὰ πολλά · ἀμή μέ ὅλον τοῦτο δέν ἀκολούθησα ὅχι τόσον μέ τό νά μέ
ἐφάνη πρᾶγμα ἄπρεπον εἰς τό ἐπάγγελμά μου, ὅσον μέ τό νά βλέπω πῶς
εἶναι μεγαλύτερος ὁ ἀριθμός τῶν τρελλῶν παρὰ τῶν φρονίμων · καί ἀγ-
καλά καί εἶναι καλλήτερον νά εἶναι ἐπαινεμένος τινάς ἀπό ὀλίγους φρο-
νίμους παρὰ περιγελασμένος ἀπό πολλοὺς τρελλοὺς, // δέν θέλω ὅμως νά
ὑποταχῶ εἰς τήν ἐτζαραγμένην²⁸³ τοῦ ἀσυστάτου χωροῦ ὁ ὁποῖος ὡς ἐπὶ
τό πλεῖστον διαβάζει τά τοιαῦτα βιβλία, ὅμως ἐκεῖνο ὁποῦ μέ ἔκαμε νά
τό ἀφήσω, καί νά μὴν τό τελειώσω εἶναι ἕνα ἐπιχείρημα ὁποῦ ἔκαμα εἰς
τόν ἑαυτόν μου ὁποῦ τό εὐγάλα ἀπό ταῖς Κωμωδίαις ὁποῦ γίνονται τώρα
λέγωντας ἂν αὐταῖς ὁποῦ συνηθίζονται τώρα τόσον ἐκεῖναις ὁποῦ εἶναι
εὐγαλμέναις ἀπό ἰσορίαις, ὅσον // καί ἐκεῖναις ὁποῦ ἐφευρίσκουν ἀπό τόν
νοῦν τους ἐκεῖνοι ὁποῦ ταῖς παραστήνουν ὅλαις ἢ ἡ περισσότεραις εἶναι
φλυαρίαις, καί πράγματα ὁποῦ δέν ἔχουν μήτε κεφάλι μήτε ποδάρι, καί

²⁸¹ Τίτλο incompleto. Falta parte final del título en Cervantes y Franciosini [con altre cose degne del suo ingegno]. – ²⁸² εἶδα / ἴδα. – ²⁸³ No se lee bien.

μέ κάθε τρόπον ὁ λαός ταῖς ἀκροάζεται μέ καλήν του καρδίαν, καί ταῖς κρατεῖ καί ταῖς βεβαιώνει διά καλαῖς, ὄντας τόσον μακρυνά ἀπό τό νά εἶναι τοιαῦτα · καί τόσον ἤ ποιτές²⁸⁴ ὅπου ταῖς συνθέτουν, ὅσον καί ἐκείνοι ὅπου ταῖς παραστήνουν, λέγουν πῶς νά εἶναι τοι//αῦται ἐπειδή καί ἔτζι θέλει ὁ λαός, καί ὄχι ἀλλίως, ὅτι ἐκείναις ὅπου ἀζίζιουν κατά καί ἀκολουθοῦν τόν μῦθον καθώς τό ἀπαιτῇ ἡ τέχνη δέν χρησιμεύουν, παρὰ εἰς τρεῖς τέσσερες ὅπου νά ἔχουν γνῶσιν νά ταῖς καταλάβουν, καί ὅλοι οἱ ἄλλοι μένουν ὑξερημένοι τῆς τέχνης των, καί ἐκείνους τούς δίδει χάρι περισσότερον νά κινηγήσουν μέ τούς πολλούς διά νά φάγουν παρὰ μέ τούς ὀλίγους νά ἀποκτήσουν φήμην · τό λοιπόν νά ὅπου θέλει γίνη ἔ//να βιβλίον ἀνωφελές, ἀφ' οὗ ἐκάμα τόσον πολύν κόπον καί μέγαλον ἴδρωτα, διά νά φυλάξω τούς ὀρισμούς ὅπου εἶπα, δίχως κἀνένα ὄφελος · καί ἀγκαλά καί ἐδίσχυρίσθηκα μερικαῖς βολαῖς νά κάμω νά γνωρίσουν οἱ Κωμωδοί πῶς γελοῦνται εἰς αὐτήν τήν γνώμην ὅπου ἔχουν, καί συγχίζουν περισσότερον τόν λαόν, καί πῶς ἤθελαν ἀποκτίσῃ περισσότερα κάμνωντας κομωδίας ὅπου νά φυλάτζουν τήν τέχνην, παρὰ μέ ἐκείναις

ὅπου εἶναι θεμελιωμέναις εἰς γελοιώδη πράγματα, μέ ὅλον τοῦτο ζέκονται 44r. τόσον σαθερά, καί ἀμετάδλητα εἰς τήν γνώμην τους ὅπου δέν εὐρίσκεται δικαιολόγημα μήτε ἀπόδειξις ὅπου νά τούς μεταβάλλῃ · ἐνθυμοῦμαι ὅπου μίαν ἡμέραν εἶπα εἰς ἕναν ἀπό αὐτούς, εἰπέ με παρακαλῶ, δέν ἐνθυμᾶσαι ὅτι δέν εἶναι πολλοί χρόνοι ὅπου ἔγιναν τρεῖς // τραγωδίαις εἰς τήν ἰσπανίαν ὅπου ταῖς ἐσύνθεσεν ἕνας μέγας ποιητής αὐτῶν των βασιλείων, αἱ ὁποῖαι ἐξάθησαν τοιαῦται, ὅπου ἔκαμαν καί ἐχάρηκαν, καί ἐθαύμασαν ὁμοῦ, ὅλοι ἐκείνοι ὅπου ταῖς ἄκουσαν, τόσον ἀπλοί, ὅσον καί οἱ φρόνιμοι, τόσον οἱ χιδαῖοι, ὅσον καί οἱ σπουδαῖοι, καί ἐκέρδησαν περισσότερον οἱ κωμωδοί ἀπό ἐκείναις ταῖς τρεῖς μοναχαῖς, παρὰ ἀπό τριάντα, ἀπό ταῖς πλέον καλλήτεραις, ὅπου νά // ἔγιναν ἀπό τότε καί ἐδόθε · ἡ ἀφεντία²⁸⁵ σου θέλεις νά εἰπῇς μέ ἀποκρίθη διά τήν ἱζαπέλα, φυλλίδα, καί ἀλεξάνδραν, διά αὐταῖς λέγω τοῦ εἶπα, καί εἰδές νά ζῇ ἡ ζωή σου ἄν σοχάζωνται τούς ὀρισμούς τῆς τέχνης, καί ἄν μέ τό νά μήν τούς ἐσοχάσθησαν ἔγιναν παρακάτω εὐμορφήτεραις, ἢ δέν ταῖς ἐπαίνεσεν ὅλος ὁ Κόσμος · ἔτζι ὅπου τό σφάλμα δέν εἶναι τοῦ λαοῦ, ὅπου γυρεύει πράγματα ἄτακτα, ἀλλά εἰς ἐκείνους ὅπου // δέν ἤξεύρουν νά παραστήσουν ἄλλα πράγματα · ἐπρόσθεσα καί εἰς αὐτά ἄλλα πολλά μέ τά ὁποῖα ὡς καθώς μέ φάνεται τόν ἄφησα ὀλίγον συγχισμένον, ἀμή ὄχι πληρωφορημένον καί νικημένον τοῦ νά μεταβαλθῇ ἀπό τήν σφαλεράν του γνώμην · ἡ ἀφεντία σου σινιόρ κανονικέ

²⁸⁴Sic. – ²⁸⁵ἀφεντία / ἀφεντιά.

μέ αὐτό ὁποῦ μέ εἶπες μέ ἀνακαίνισες ἓνα παλαιόν μῖσος ὁποῦ ἔχω εἰς²⁸⁶ ταῖς κωμωδίαις τούτου τοῦ καιροῦ, καί δέν εἶναι ὀλίγώτερον ἀπό ἐ//κεῖνο ὁποῦ ἔχω εἰς τά βιβλία τῆς καθαλλιξεῖας, διότι μέ τό νά πρέπη νά εἶναι ἡ κωμωδία ὡς καθώς λέγει ὁ Κικέρων²⁸⁷ ἓνας καθρέπτης τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, παράδειγμα τῶν ἡθῶν, εἰκόν τῆς ἀληθείας, αὐταῖς ὁποῦ γίνονται τώρα, εἶναι καθρέπτης τῶν φλυαριῶν, παράδειγμα τῶν περιγελοίων, καί εἰκόν τῆς τρέλλας, ἐπειδή καί τί μεγαλότερον σφάλμα ἡμπορεῖ νά εἶναι εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς διηγήσεώς μας ὁποῦ νά εὐγαίνει ἔξω ἓνα μω//ρὸ παιδί φασκισμένον, εἰς τήν πρώτην σκηνήν τῆς πρώτης τάξεως, καί ὕστερον εἰς τήν δευ-

- 44v.** τέραν νά εὐγαίνει τέλειος ἄνδρας · καί τί φλυαρία ἡμπορεῖ νά γένη μεγαλότερη, παρὰ ὁποῦ νά μᾶς δείχνουν ἓναν γέροντα ἄνδρεῖον, καί νέον δειλόν, δωρουφόρον ῥήτορα, καί νέον δοῦλον σύμβουλον, Βασιλέαν ἐργάτην καί πριντζιπέσσαν δοῦλαν · τί θέλω εἰπῇ διά τήν παρατήρησιν ὁποῦ κάμουν τῶν καιρῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἐσυνέβηκαν τά ἔργα // ὁποῦ μᾶς παραστήνουν²⁸⁸, ὅτι ἐγὼ ἡμπορῶ νά εἰπῶ πῶς εἶδα κωμωδίαν, ὁποῦ ἡ πρώτη τάξις ἄρχησεν εἰς τήν εὐρώπην, ἡ δευτέρα εἰς τήν ἀσίαν, ἡ τρίτη εἰς τήν Ἀφρικὴν καί ἂν ἦτον ἡ κωμωδία²⁸⁹ εἰς τέσσεραις πράξεις, ἡ τετάρτη ἤθελε τελειώσει εἰς τήν ἀμερικὴν, καί ἔτζη ἤθελε γίνῃ εἰς τά τέσερα²⁹⁰ μέρη τοῦ Κόσμου · καί ὑποθετικῶς ἡ μίμησις εἶναι τό καλλήτερον ὁποῦ πρέπει νά ἔχη ἡ κωμωδία²⁹¹, ἀμή πῶς ἡμπορεῖ νά ἀρέ//ση εἰς κἀνένα γνωστικόν, ὅτι προσποιούμενος ἓνα ἔργον ὁποῦ ἐσυνέβη εἰς τόν καιρόν τοῦ βασιλέως Πιπίνου, καί τοῦ Κάρλου τοῦ μεγάλου, παραστίνουν εἰς τόν ἴδιον καιρόν τόν αὐτοκράτορα ἡρακλῆν²⁹², ὁποῦ ἐμπήκεν μέ τόν ζαυρόν εἰς τήν ἱερουσαλήμ, καί ἐκεῖνον ὁποῦ ἐλευθέρωσε τήν ἀγίαν Ἐκκλησίαν, μέ τόν Φγοφρέδο²⁹³ Πουλίονε, ὁποῦ ἔτρεξεν εἰς τό μέσον μία μεγάλη ποσότης χρονῶν, ἀπό τό ἓνα συμβεβηκός // εἰς τό ἄλλο, καί ὄντας θεμελιωμένη ἡ Κωμωδία ἐπάνω εἰς ἓνα πρᾶγμα πεπλασμένον, τήν ἀνακατώνουν μέ ἀληθιναῖς ἰσορῖαις, καί μέ ἄλλα πράγματα ὁποῦ ἐσυνέβηκαν εἰς διάφορα προσώπα, καί καιρούς · καί αὐτό ὅχι μέ τρόπους ἀληθοειδεῖς, ἀλλά μέ πράγματα φανερά, καί τό χειρότερον εἶναι, ὁποῦ εὐρίσκονται ἀμαθεῖς, ὁποῦ λέγουν πῶς αὐτό εἶναι τό καλλιώτερον, καί ὅτι τό νά κάμουν ἀλλίως εἶναι νά γυρεύουν πρᾶγμα//τα πολλά δεινά, καί ἂν ὁμιλήσωμεν διά ταῖς πνευματικαῖς κωμωδίας, ὅ πόσα ψευδῇ θαύματα προσποιοῦνται, ἀποδίδοντας εἰς ἓνα ἅγιον

²⁸⁶Tachadura (τα βιβλία). – ²⁸⁷Innovación del copista. En Cervantes dice Tulio. Franciosini entre paréntesis (come dice Tullio). – ²⁸⁸παραστίνουν / παραστήνουν. – ²⁸⁹κωμωδία / κωμωδία. – ²⁹⁰Sic. – ²⁹¹Sic. – ²⁹²Sic. – ²⁹³Godofredo de Bullón.

τά θαύματα τοῦ ἄλλου, καί μάλισα ἔχουν τόσην τόλμην, καί προσποιοῦνται εἰς ταῖς μεμιασμέναις θαύματα, καί δέν τό κάμουν μέ ἄλλον σκοπόν, παρὰ μέ το νά τοὺς φαίνεται πῶς τεργιάζουν τά θαύματα, ὡς καθὼς λέγουν αὐτοί, διά νά θαυμάσουν οἱ ἰδιῶται βλέποντας τοιαύτην Κωμῶ//δίαν, ὅπου ὅλα αὐτά προζενοῦν καταφρόνουν εἰς τήν ἀλήθειαν, βλάβην εἰς ταῖς

ἰσο-
ρίαις, καί κάμουν ἐπίφογον τήν ἀγχίνουαν τῶν ἰσπανιοτῶν διότι οἱ ξένοι ὅπου παρατηροῦν μέ μεγάλην ἐπιμέλειαν τοὺς νόμους τῆς Κωμωδίας, μᾶς κρατοῦν διά βαρβάρους, καί ἀμαθεῖς, ἀκούοντας ταῖς φλυαρίαις, ὅπου ἡμεῖς λέγομεν εἰς αὐτές καί δέν ἤθελεν ἦσθαι²⁹⁴ ἀρκετόν δικαιολόγημα, τό νά εἴπῃ τινάς πῶς ὁ κυριότερος σκο//πός ὅπου ἔχουν ἢ εὐτακται²⁹⁵ Δημοκρατεῖαις, δίδοντας ἄδειαν νά γίνωνται φανεραῖς ἢ κωμωδίαις, δέν εἶναι ἄλλο, παρὰ νά περνᾷ ὁ ὄχλος τόν καιρόν του, μέ τίμιαν περιδιάθασιν, καί νά ἀφίνωνται ἀπό τά κακά ἦθη ὅπου προζενοῦνται ἀπό τήν ἀμέλειαν, καί ὀκηρίαν, καί ὅτι ἐπειδή καί ἐπιτυχαίνουν τόν σκοπόν τους μέ κάθε λογᾶς κωμωδίαν, καλήν, ἢ κακήν, δέν κάμνει χρεῖα²⁹⁶ νά βάνουν νόμους // μήτε νά ξενοχωροῦνται ἐκεῖνοι ὅπου ταῖς συνθέτουν καί ταῖς παρασάινουν²⁹⁷, εἰς τό νά ταῖς κάμουν, καθὼς ἔπρεπε νά εἶναι καμωμέναις · εἰς τό ὅποῖον ἤθελεν ἀποκριθῇ πῶς αὐτόν τόν σκοπόν τους ἤθελεν τόν ἐπιτύχη πολλά καλλήτερα μέ ταῖς καλαῖς κωμωδίαις²⁹⁸, παρὰ μέ ταῖς κακαῖς · διότι ἀκούοντας²⁹⁹ κωμωδίαν τεχνικήν καί εὐτακτον, ὁ ἀκροατής ἤθελε χαρῇ βλέποντας τά γελοιώδη πράγματα, θέλει // διδασκαλευθῇ ἀπό ταῖς ἀληθιναῖς ἰσορίαις, θέλει θαυμάσει διά τά συμβεβηκότα, θέλει γίνῃ σοφιστικός καί φρόνιμος μέ τά παραδείγματα, θέλει μισήσῃ τήν κακίαν, καί θέλει γίνῃ ἐραστής τῆς ἀρετῆς, καί εἶναι ἀδύνατον νά μήν εὐφραίνῃ, καί νά μήν ἀρέσῃ ἢ κωμωδία ὅπου ἔχει ὅλα τοῦτα τά μέρη, πολύ περισσότερον ἀπό ἐκείνην ὅπου τά ὑσερεῖται, ὡς καθὼς εἶναι αὐταῖς ὅπου καθημερινῆς παρασίνουν εἰς τοὺς // καιρούς μας · καί ὅσον μέν διά αὐτό δέν πρέπει νά δίδουν τό πταίσμιον εἰς τοὺς ποιητάς ὅπου ταῖς συνθέτουν, ἐπειδή καί εἶναι μερικοί ἀπό αὐτούς, ὅπου γνωρίζουν πολλά καλά ὅπου σκοντάντουν, καί ἡξεύρουν ἐκεῖνο ὅπου πρέπει νά γίνῃ, ἀμή μέ τό νά ἔγινεν ἡ Κωμωδία μία πραγματεῖα ὅπου πουλεῖται λέγουν (καί λέγουν τήν ἀλήθειαν) πῶς οἱ κωμωδοί, δέν ταῖς ἀγοράζουν ἀπό λόγου τους, ἄν δέν εἶναι καμωμέναις εἰς ἐκεῖνο τό εἶδος,

Καί διά τοῦτο ὁ ποιητής πάσχει νά ταῖς κάμῃ κατά τήν θέλησιν τοῦ Κω-

45r.

45v.

²⁹⁴ Irrealidad potencialidad, apódoxis, ἦσθαι. — ²⁹⁵ Sic. — ²⁹⁶ γενικά ἀντί χρειάζεται. — ²⁹⁷ παρασταίνουν / παραστήνουν / παρασίνουν. — ²⁹⁸ Sic. — ²⁹⁹ Tachadura (κακήν).

μωδοῦ, ὅπου ἔχει νά τόν πληρώσῃ τό ποίημά σου³⁰⁰ καί πῶς εἶναι αὐτή ἡ ἀλήθεια, ἡμποροῦμεν νά τό γνωρίσωμεν, ἀπό μερिकाῖς Κωμωδίαῖς, ὅπου ἐσύνθεσεν ἕνας ἐπιτηδειότατος ποιητής εἰς αὐτά τά βασίλεια, μέ τόσῃ νο-
 ρισμάδα, καί μέ τοιοῦτους κεκαλωπισμένους // στίχους, μέ τόσον δειναῖς
 ἔννοιαις, καί τέλος πάντων γεμάταις ἀπό εὐγλωτζίαν, καί ἐκλεκτήν φρά-
 σιν, ὅπου ἐκηρύχθη ἡ φήμη του πανταχοῦ, καί μέ τό νά ἠθέλησε νά ταῖς
 κατασρώσῃ, κατὰ τήν θέλησιν ἐκείνων ὅπου ταῖς παρασῇνουν, δέν ἔφθα-
 σαν ὅλαις, καθὼς ἔφθασαν μερिकाῖς εἰς ἐκεῖνον τόν τελείον βαθμόν ὅπου
 πρέπει · ἀμή μερικοὶ ταῖς συνθέτουν τόσον ἄτακταις, ὅπου ἀφ' οὗ ταῖς πα-
 ρασῇνουν // κάμνει χρεῖα νά φύγουν οἱ κωμωδοί, καί νά ξεμακρύνουν φο-
 βούμενοι, μήπως καί τους παιδεύσουν, ὡς καθὼς ἐσυνέβη συχνάκις, μέ τό
 νά ἐπαράρῃσαν πράγματα εἰς ἀτιμίαν μερικῶν πρετζίπων³⁰¹, καί εἰς κα-
 ταφρόνησιν μερικῶν φαμιλῶν, καί ὅλα αὐτά τά ἄτοπα ἤθελαν παύσῃ μά-
 λιστα, καί ἄλλα πολλὰ ἂν ἤθελεν ἦσθαι³⁰² εἰς τήν ἀρχήν κἀνένας σοφός,
 καί γνωστικός ἄνος, ὅπου νά ἐξετάζῃ ὅλαις ταῖς κω//μωδίαῖς, πριχοῦ νά
 παρασιθοῦν³⁰³, δίχως τοῦ ὁποίου τήν βοῦλλαν, νά μήν ἡμπορῇ τινάς νά
 παρασίσῃ κἀμμίαν λογάς κωμωδίαν, εἰς ὅλην τήν ἰσπανίαν, καί μέ αὐτόν
 τόν τρόπον οἱ κωμωδοὶ ἤθελαν ἔχῃ τήν ἔγνωσαν νά ζέλουν ταῖς κωμωδίαῖς
 τοὺς εἰς τήν αὐλήν καί ἐκεῖνοι ὅπου ταῖς συνθέτουν ἤθελαν βάλλῃ μεγα-
 λητέραν ἐπιμέλειαν, καί σπουδήν εἰς τήν σύνθεσίν τους, ἡξέυρωντας πῶς
 ἤθελαν νά ἐξεταχθοῦν τά ποιή//ματά τους, καί τοιοῦτοτρόπως ἤθελαν γίνῃ
 καλαῖς καί εὐμορφαις κωμωδίαῖς · καί ἂν εἰς αὐτόν τόν ἴδιον, ἢ εἰς κἀνέναν
 ἄλλον ἤθελε δοθῇ ἄδεια νά ἐξετάσῃ τά βιβλία τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὅπου ἤθε-
 λαν συντεθῇ τώρα νεωστί, ἤθελαν γίνῃ τόσον εὐμορφα, καί νόστιμα, ὅπου
 μέ τό φως³⁰⁴ αὐτῶν τῶν νέων βιβλίων, ἤθελαν σκοτεινιάσῃ τά παλαιά, καί
 ἤθελαν εἶσθαι³⁰⁵ ἕνας τιμημένος ἐγλεντζές, ὅχι μόνον ἐκείνων ὅπου

- 46r.** δέν ἔχουν κἀμμίαν δουλείαν, ἀλλά καί ἐκείνων ὅπου εὐρίσκονται εἰς μεγά-
 λαις ἀσχολίαῖς, ἐπειδὴ καί δέν εἶναι δυνατόν νά ζέκῃ πάντοτε τό δοξάρι
 τεντωμένον, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη ποιότης, δέν ἡμπορεῖ χωρὶς περιδιάδασιν
 καμμίαν · εὐορισκόμενοι αὐτοὶ οἱ δύο τους εἰς αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαῖς, τοὺς
 ἔφθασαν ὁ παρπέρης, καί εἶπε πρὸς τόν πα//πᾶ, αὐτοῦ εἶναι σινιόρε ὁ τό-
 πος ὅπου εἶπα, νά βοσκήσουν τά βόδια καί νά καθήσωμεν καί ἡμεῖς ἕως
 νά περάσῃ ἡ μεγάλη καὺσις³⁰⁶ του μεσημερίου · ἔτι μέ ἐφάνῃ καί ἐμένα
 ἀποκριθῇ ὁ παπᾶς, καί λέγωντας εἰς τόν κανονικόν ἐκεῖνο ὅπου ἐσυλλο-
 γοῦνταν νά κάμῃ, ἠθέλησε καί αὐτός νά μείνῃ μαζί τους, τόσον διὰ τήν

³⁰⁰Error (του). — ³⁰¹Sic. — ³⁰²ἦσθαι / εἶναι. — ³⁰³Sic. — ³⁰⁴Sic. — ³⁰⁵εἶσθαι / ἦσθαι. —

³⁰⁶Tachadura (τοῦ ἡλίου).

τοποθεσίαν ἐκείνου τοῦ ἰσκιώδους δάσους ὅσον καί διὰ τήν συναναστροφὴν τοῦ παπᾶ, καί διὰ νά μάθῃ // καταλεπτῶς ταῖς ἀνδραγαθίαις τοῦ Δόν Κισσότη · καί ἔτσι ἔκραξε τοὺς δούλους του καί τοὺς εἶπε νά ὑπάγουν εἰς τήν ὀσαρίαν ὅπου δέν ἦτον μακρυά, καί νά φέρουν ἓνα ἄλογον ὅπου εἶχε ζεῖλῃ ἐμπροσά φορτωμένον ἀπό φαγησιρὰ πράγματα, καί νά ὑπάγουν καί ὅλα τὰ ἄλλα ἄλογα νά τὰ ἀφήσουν ἐκεῖ, διότι εἶχε κατά νοῦν νά μείνῃ ἐκεῖ ἐκείνην τήν νύκτα · ἐν ὅσῳ εὐρίσκονταν αὐτοί εἰς αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαις, ὁ σάντζιος βλέπωντας πῶς δέν τόν ἔδλεπε τινάς, ἐπλησίασεν εἰς τό κλουβί τοῦ Δόν Κισσότη, καί τοῦ εἶπε, σινιόρε ἐγὼ ἤθελα νά σέ εἰπῶ κάτι τί, δι' αὐτήν τήν γοῆτεύουσαν, διότι αὐτοί οἱ δύο ὅπου ἔρχονται μαζί μας μέ τὰ πρόσωπά τους σκεπασμένα εἶναι ὁ παπᾶς, καί ὁ παρπέρης τοῦ τόπου μας, καί μέ φαίνεται πῶς αὐτοί νά ἡῦραν αὐτήν τήν μηχανήν, καί σέ ἔφεραν τήν ἀφεντιᾶ σου εἰς αὐτήν τήν ζάσιν, καί ὄχι διὰ ἄλλο, παρὰ ἀπό τόν φθόνον // ὅπου ἔχουν, βλέπωντας τήν ἀφεντιᾶ σου πῶς κάμεις μεγαλήτεραις ἀνδραγαθίαις ἀπό ὅλους τους · ὄντας αὐτό λοιπόν ἀλήθεια, ἀκολουθεῖ πῶς δέν εἶσαι γοῆτευμένος, ἀλλά ζαλισμένος, καί διὰ τήν δοκιμήν θέλω νά σέ ἐρωτήσω ἓνα πράγμα, καί ἂν μέ ἀποκριθῇς, ὡς καθῶς θαρῶ νά μέ ἀποκριθῇς, θέλεις ἰδῇ ὀφθαλμοφανῶς αὐτήν τήν ἀπάτην καί θέλεις τό γνωρίσει πῶς δέν εἶσαι γοῆτευμένος, ἀλλά ὁ νοῦς σου παρμένος · ἐρῶ-

τησέμε ὅ,τι θέλεις καλέ μου σάντζιο ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἐγὼ θέλω σέ ἀποκριθῇ ὡς καθῶς ἀγαπᾶς · καί ὅσον μέν διὰ αὐτό ὅπου λέγεις, πῶς αὐτοί ὅπου εἶναι ἐδώ, νά εἶναι ὁ παπᾶς, καί ὁ παρπέρης οἱ συμπατριῶταις μας, ἐνδέχεται νά φαίνεται πῶς νά εἶναι ἐκεῖνοι, ἀμή τό νά εἶναι κυρίως αὐτοί, καί δίχως κανένα λάθος μὴν τό πιεσύης μέ κανένα τρόπον · ἐκεῖνο ὅπου ἡμπορεῖς νά πιεσύης, καί νά καταλάβῃς εἶναι αὐτό, ὅτι ἂν αὐτοί τοὺς ὁμοιάζουν ὡς καθῶς λέγεις, θέλει τό ἔκαμαν οἱ γοῆτευταί ὅπου μέ ἐγοῆτευσαν, διότι εὐκόλα εἶναι εἰς ἐκείνους τό νά δείξουν ἓνα εἶδος ἐνοῦ ἀνθρώπου, ἀντίς διὰ ἄλλον · τό ἴδιον θέλει ἔκαμαν καί εἰς τοὺς συμπατριῶτες μας, διὰ νά σέ δώσουν αἰτίαν νά συλλογισθῇς ἐκεῖνο ὅπου συλλογᾶσαι, καί διὰ νά σέ βάλλουν εἰς ἓνα λαθύρινθον συλλογισμῶν, εἰς τρόπον ὁποῦ νά μὴν εὐρίσκησιν τήν ζράταν νά εὐγῇς, καί ἴσως νά τό ἔκαμαν αὐτό, καί διὰ νά συγχίσουν περισσότερον τόν νοῦν μου, καί νά μὴν ἡμπορῶ νά εὐρῶ τήν ῥίζαν αὐτῆς τῆς καταδίκης μου, διότι ἂν ἀπό τό ἓνα μέρος μέ λέγεις πῶς μέ συνοδεύουν ὁ παπᾶς, καί ὁ παρπέρης τοῦ τόπου μας, καί ἀπό τό ἄλλο μέρος βλέπω τοῦ λόγου μου εἰς τό κλουβί, καί ἡξεύρω πολλά καλὰ πῶς δύναμαι ἀνθρώπιναις (ἀνίσως ὅμως καί δέν εἶναι ὑπὲρ φύσιν) δέν ἤθελαν εἰσθαι // ἱκαναί νά μέ βάλλουν εἰς κανένα κλουβί · τί ἄλλο ἡμπορῶ νά

46v.

εἰπῶ ἢ νά συλλογισθῶ παρὰ πῶς ὁ τρόπος τῆς γοιῆτείας μου, ὑπερβαίνει ὅλαις ἐκείναις ὅπου ἐδιάβασα εἰς ὅλαις ταῖς ἰσορίαις, ὅπου διηγοῦνται διὰ πλανωμένους καθαλλιέρους, ὅπου νά ἐξάθησαν γοητευμένοι³⁰⁷ · τό λοιπόν ἐσύ ἤμπορεῖς νά ἡσυχάσης, καί νά ἀναπαυθῆς, πιεζύοντας πῶς αὐτοί νά εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου λέγεις, διότι τόσον εἶναι αὐτοί ἐκεῖνοι ὅπου λέγεις, ὅσον εἶμαι ἐγώ τοῦρ//κος · καί ὅσον μέν διὰ ταῖς ἐρώτησais ὅπου θέλεις, εἰπές με, ὅτι ἐγώ θέλω σέ ἀποκριθῆ ἕως τό ταχύ · τί Διάβολο ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, εἶναι δυνατόν νά εἶσαι ἡ ἀφεντιά σου τόσον σκληροκέφαλος, καί ὕσερη-μένος ἀπό μυαλά, ὅπου νά μήν καταλαμβάνης πῶς αὐτό ὅπου σέ λέγω νά εἶναι ἡ ἀλήθεια, καί πῶς εἰς αὐτήν τήν φυλακὴν σου, καί συμφοράν μετέχει περισσότερον ἡ κακία, παρὰ ἡ γοητεία³⁰⁸ · ἀμὴ ἐπειδὴ καί εἶναι ἔτσι, ἐγώ θέλω νά τό ἀποδείξω

- 47r.** φανερά πῶς δέν εἶσαι γοητευμένος³⁰⁹ καί ἄν δέν πιεζύης εἰπές με, ἔτσι νά σέ γλυτώσῃ ὁ θεός ἀπό αὐτήν τήν κακοῤῥοιζικίαν, καί νά σέ ἀξιῶσῃ νά ἰδῆς τοῦ λόγου σου εἰς ταῖς ἀγκάλαις τῆς κυρίας μου Δουλτζινέας, μήν μέ ἐξορκίζεις πλέον εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί ἐρώτησέ με ὅ, τι καί ἄν θέλῃς ὅτι ἐγώ σέ εἶπα πῶς θέλω σέ ἀποκριθῆ εἰς ὁ//λας σου τας ἐρωτήσεις · μέ συνπάθῃ³¹⁰ παρακαλῶ σε εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀφ' οὗ εἶσαι κλεισμένος εἰς αὐτό τό κλουδί ἢ ὡς καθῶς λέγεις ἡ ἀφεντιά σου γοητευμένος σέ ἦλθε ποτέ νά κάμῃς τό ψυλό σου τό νερό, ἢ τό χοντρό σου (ὡς καθῶς συνηθίζουν καί λέγουν)³¹¹ ἐγώ δέν καταλαμβάνω αὐτό τό νά κάμω τό νερόν³¹² μου, τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης φανέρωσέ μου το πλέον καθαρά, ἄν θέλῃς νά σέ ἀποκριθῶ · εἶναι δυνα//τόν νά μήν καταλαμβάνης ἡ ἀφεντιά σου ἐκεῖνο ὅπου θέλει νά εἰπῇ ψιλό³¹³ καί χοντρό νερό; τοῦ εἶπε ὁ σάντζιος,³¹⁴ ὅπου αὐτό τό ἡξεύρουν ὡς καί τά μικρά παιδιὰ ὅπου διαβάζουν εἰς τό σχολεῖον, θέλω νά σέ εἰπῶ ἄν σέ ἦλθε νά κάμῃς τήν χρεῖ ἄν σου · νά νά νά, σέ ἐκατάλαβα σάντζιο, ναί, μέ ἦλθε πολλαῖς βολαῖς, μάλισα καί τώρα μέ ἔρχεται, εὔγαλέ με ἀπό αὐτήν τήν ἀνάγκην ὅτι θαῤῥῶ νά // ἄρχῃσε.

³⁰⁷ Sic. (sin diéresis). — ³⁰⁸ Sic. (sin diéresis). — ³⁰⁹ Sic. (sin diéresis). — ³¹⁰ Sic. — ³¹¹ El parentesis no corresponde en el lugar en que está en Franciosini. — ³¹² νερόν / νερό. — ³¹³ ψιλό / ψυλό. —

³¹⁴ La interrogación fuera de sitio.

Κεφάλαιον μθ:^{OV315}

ἄχ, ἄχ, ἄχ, εἶπεν ὁ σάντζιος, σέ ἔπιασα, αὐτό εἶναι ἐκεῖνο ὅπου ἐπιθυμοῦσα **47v.**
 νά μάθω · ἄκουσε σινιόρε παρακαλῶσε ἡμπορεῖς νά ἀρνησθῆς ἐκεῖνο ὅπου
 κοινως³¹⁶ λέγεται, πῶς ὅταν ἕνας ἄνος εἶναι ἀσθενής, μήτε τρώγει, μήτε πί-
 νει, μήτε κοιμᾶται, μήτε ἀποκρίνεται καθὼς πρέπει διὰ ἐκεῖνα ὅπου τόν
 ἐρωτοῦν, ἀλλά φαίνεται // ἴδια ὥσάν νά εἶναι γοῆτευμένος, καί ἀπό αὐτό
 ἡμπορῇ νά καταλάβῃ τινάς, πῶς ἐκεῖνοι ὅπου δέν τρώγουν, μήτε πίνουν,
 μήτε κοιμῶνται, μήτε κάμουν ταῖς φυσικαῖς τους χρεῖαις ὅπου λέγω οἱ
 τοιοῦτοι νά εἶναι γοητευμένοι³¹⁷, ἀμή ὅχι ἐκεῖνοι ὅπου ἔχουν τήν ὄρεξιν
 ὅπου ἔχεις ἢ ἀφεντιᾶ σου, ὅπου πίνεις ὅταν σέ δώσουν, καί τρώγεις ὅταν
 ἔχῃς καί ἀποκρίνεσαι εἰς ἐκεῖνα ὅπου σέ ἐρωτοῦν · ἐσύ λέγεις τήν ἀλήθειαν
 σάντζιο, ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, // ἀμή ἐγώ σέ εἶπα, πῶς εὐρίσκονται
 πολλά εἶδη γοῆτειων, καί μέ τήν πολυκαιρίαν νά ἐμεταδάλθησαν, καί νά
 συνηθίζεται τώρα, ὅτι οἱ γοῆτευμένοι, νά κάμουν ὅλα ἐκεῖνα ὅπου κάμω
 ἐγώ · ἀγκαλά καί εἰς τοὺς ἐπερασμένους καιροὺς νά μὴν τά ἔκαμναν, ὥσε
 ὅπου δέν κάμνει χρεῖα νά σχηματίζῃς προχορήματα, ἐναντίον εἰς τήν συ-
 νήθειαν τοῦ καιροῦ · ἐγώ ἡξεύρω πολλά καλὰ πῶς εἶμαι γοῆτευμένος, καί
 αὐτό μέ φθάνει διὰ τήν σιγου//ρότητα τῆς συνειδήσεώς μου, ὅτι τήν ἡθελα
 βαρύνῃ κατὰ πολλά, ἂν ἐλογιάζα πῶς δέν εἶμαι τοιούτας λογᾶς, καί νά ἐκά-
 θουμουν εἰς αὐτό τό κλουδί, ὥσάν ἕνας ἀχρεῖος, καί δειλὸς περιπαίζοντας
 τήν βοήθειαν ὅπου ἡμποροῦσα νά δώσω εἰς πολλοὺς ἐνδεεῖς, ὅπου θέλει
 ἔχουν μεγάλην ἀνάγκην ἀπὸ τήν συνδρομὴν μου · μέ ὅλα τοῦτα ἀποκρίθῃ
 ὁ σάντζιος, λέγω πῶς ἦτον καλῆτερα νά ἔκαμνες τρόπον ἢ ἀφεντιᾶ σου νά
 εὐγαινες ἀπὸ αὐτὴν τήν φυ//λακὴν, ὅτι ἐγώ σέ ὑπόσχομαι νά κάμω κάθε
 λογᾶς τρόπον νά ἀνοίξω τήν ζράταν μάλισα νά σέ εὐγάλω, καί νά δοκιμά-
 σῃς νά ξανακαθαλλικεύσῃς ἀπάνω εἰς τόν κα-
 λόν σου ῥοντζινάντε, ὅπου καί αὐτός φαίνεται νά εἶναι γοῆτευμένος, τόσον **48r.**
 εἶναι μελαγχολικός, καί πικραμένος, καί κάμνωντας αὐτό νά δοκιμάσωμεν
 ἄλλην μίαν φορὰν τό ῥοιζικόν μας, νά ἐξετάσωμεν τὰς τύχας, καί ἂν δέν
 μᾶς εὐγῇ εἰς καλόν, ἔχομεν καιρόν ἀρκετόν νά γυρίσωμεν νά ἔμπωμεν εἰς
 τό κλουδί, καί σέ ὑπόσχομαι ὡς κα//λός, καί πιστός ὄπλοφόρος, νά σφαλι-
 σθῶ μαζὶ μέ τήν ἀφεντιᾶ σου, ἂν κατὰ τύχην ἢ ἀφεντιᾶ σου εἶσαι τόσον

³¹⁵No lleva título del capítulo que en Cervantes dice: «Donde se trata del discreto coloquio que Sancho Panza tuvo con su señor Don Quijote» Tampoco aparece en Franciosini. — ³¹⁶Sic. —

³¹⁷Sic.

κακοῤῥοίζικος, ἢ ἐγὼ τόσον πάσκινης ὅπου νά μήν εὔρω τήν ζράταν νά κάμω ἐκεῖνο ὅπου λέγω · ἐγὼ θέλω κάμη αὐτό ὅπου λέγεις ἀδελφέ σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί ἐπειδή καί ἐσεῖς εὐρίσκεις τόν τρόπον νά μέ ἐλευθερώσης ἐγὼ θέλω κάμη ὅ τι μέ εἰπῆς · μέ αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαις ἐγλένδισεν ὁ πλανώμενος // καθαλλιέρης, καί ὁ κακῶς περιπατῶν ὀπλοφόρος, ἕως ὅπου ἔφθασαν ἐκεῖ ὅπου τούς ἐκαρτεροῦσαν ὁ παπᾶς, ὁ κανονικός, καί ὁ παρπέρης, οἱ ὁποῖοι εἶχαν ξεκαβαλλιεύσει, καί εὐθύς ὅπου ἔφθασαν, ὁ ἀμαξᾶς ἐξεζύγωσε τά βόδια, καί τά ἄφησε νά βοσκήσουν εἰς ἐκεῖνο τό πράσινο, καί ἰσκιῶδες δάσος, τοῦ ὁποίου τήν δροσίαν τήν εὐφραίνονταν ὄχι μόνον οἱ γοῆτευμένοι ὡσάν τόν Δόν Κισσότην, ἀλλά κάθε φρόνιμος, // καί σοχαστικός, ὡσάν τόν ὀπλοφόρον του, ὁ ὁποῖος ἐπαρκακάλεσε τόν παπᾶν νά ἀφήσῃ ὀλίγον τόν καθαλλιέρην του νά εὔγῃ ἀπό τό κλουβί, ἐπειδή καί ἄν δέν τόν ἄφινε, δέν ἤθελε εὐρεθῇ ἐκεῖνη ἡ φυλακή τόσον πασιρική, ὡς καθὼς τό ἀπαιτοῦσεν ἡ εὐπρέπεια ἐνός τοιούτου καθαλλιέρου μεγάλου, ὡς καθὼς ἦτον ἐκεῖνος · ὁ παπᾶς τόν ἀπεκρίθη³¹⁸ πῶς θέλει κάμη ἐκεῖνο ὅπου ἐγύρευε μετά πάσας χαρᾶς, ἄν δέν ἔκαμνε // πάλιν τά ἐδικά του, καί νά φύγῃ ὅπου νά μήν ἡμποροῦν νά τόν εὔρουν πλέον · ἐγὼ θέλω γίνῃ ἐγγιητής ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καί ἐγὼ θέλω γίνῃ³¹⁹ εἶπεν ὁ κανονικός, ἄν μέ δώσῃ τήν παρόλαν του ὡσάν καθαλλιέρης ὅπου εἶναι, πῶς νά μήν ἀποχωρήσῃ ἀπό λόγου μας ἕως ὅπου νά εὔρωμεν ἄλλην ἀμμίαν κυδέρνησιν · ἐγὼ σέ δίδω

- 48v.** τήν παρόλαν μου εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης (ὁ ὁποῖος ἔξεκε μέ μεγάλην προσοχήν νά ἀκούσῃ τί συντυχαίνου) ³²⁰ πόσον μάλλον, ὅπου ἐκεῖνος ὅπου εἶναι γοῆτευμένος ὡσάν ἐμένα, δέν ἡμπορεῖ νά κάμη ὅ, τι θέλει · ἐπειδή καί ὁ γοῆτευτής ἡμπορεῖ νά τόν κάμη νά μήν παλεύσῃ ἀπό τόν τόπον του τρεῖς χρόνους³²¹, καί ἀνίσως καί φύγῃ, θέλει τόν κάμη νά γυρίσῃ // πετῶντας · καί πρὸς τούτοις τούς εἶπε πῶς ἄν τόν εὔγαναν, ἤθελαν εἶσθαι³²² εἰς ὄφελος ὁλονῶν, καί ἄν δέν τόν εὔγαναν, τούς ἔλεγε πῶς δέν ἡμποροῦσε νά κάμη ἀλλίως νά μήν τούς δώσῃ ἐνόχλησιν εἰς τήν ὁσφρησιν, ἄν δέν ἐξεμάκρυναν ἀπ' ἐκεῖ · ὁ Κανονικός τόν ἔπιασε τό χέρι του, ἀγκαλά καί ἦτον δεμένα, καί ἀπάνω εἰς τήν τιμήν του, καί εἰς τήν πίσιν του, τόν εὔγαλαν ἀπό τό κλουβί, διὰ τό ὁποῖον ἐχάρη αὐτός κατά πολλά βλέπωντας τοῦ λόγου // του ἔξω, καί πρῶτον ἐτεντώθῃ, ὕστερον ἐπῆγε νά δώσῃ μίαν ματιᾶν τόν ῥοντζινάντε, καί κτυπῶντας τον δύο φοραῖς μέ τό χέρι εἰς τά κάπουλα εἶπεν · ἔχω ἀκόμη θάρῥος εἰς τόν οὐρανόν, ὦ ἄνθος καί καθρέ-

³¹⁸ Con aumento. — ³¹⁹ θέλω γίνῃ /θέλω γίνῃ. — ³²⁰ El paréntesis no existe en Franciosini. —

³²¹ En Franciosini : «tres siglos», como Cervantes. — ³²² En apódosis εἶσθαι.

πτη τῶν ἀλόγων, ὅτι ὀγλίγωρα θέλομεν ἰδῆ τοῦ λόγου μας εἰς τήν εὐτυχίαν ὅπου ἐπιθυμοῦμεν · ἐσύ νά ἰδῆς τόν καθαλλιέρον σου ἀπάνω σου καί ἐγώ νά κάμνω τήν ἄσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος, διά τό ὅποιον μέ ἐξείλεν ὁ θεός // εἰς τόν Κόσμον · καί λέγωντας αὐτό ὁ Δόν Κισσότης, ἐπαραιμέρισε μέ τόν σάντζιον εἰς ἕνα κρυφόν τόπον, ἀπό τόν ὅποιον ἐγύρισε πλέον ἐλαφρωμένος, καί μέ μεγαλητέραν ἐπιθυμίαν εἰς τό νά βάλλῃ εἰς προᾶξιν ἐκεῖνο ὅπου τόν ἐσυμβούλευεν ὁ καλός του ὀπλοφόρος · ὁ κανονικός δέν ἐσύκωνε τά μάτια του ἀπό πάνω του, καί ἐθαύμαζε νά βλέπῃ τήν παράξενην, καί μεγάλην του τρέλλαν, καί τήν καλήν γνῶσιν ὅπου ἔδειχεν εἰς ὅσα ἔλεγε καί ἀπο//κρίνονται, μόνον εὐγαινεν ἔξω ἀπό τά ὅρια (ὡς καθώς καί ἄλλαις φοραῖς εἶπαμεν) εὐθύς ὅπου νά τόν ἀνάφερναν διά πράγματα τῆς καθαλλιερίας · καί ἀφ' οὗ ἐκάθησεν ὁ καθ' ἕνας ἐπάνω εἰς τό χορταράκι, καρτερῶντας τό ἄλογον, ὅπου ἦτον φορτωμένον μέ τά χρειαζόμενα τῆς ζράτας τοῦ κανονικοῦ, τοῦ εἶπεν · εἶναι δυνατόν σινιὼρ καθαλλιέρ³²³ ρε³²³, ὅτι νά ἡμπόρεσαν τόσον τά βιβλία τῆς καθαλλιερίας νά σέ κάμουν νά χάσης τόν νοῦν σου, εἰς τρόπον ὅπου νά πιεζύης πῶς εἶσα³²⁴ γοῆτευμένος, καί ἄλλα παρόμοια, τά ὅποια εἶναι τόσον μακρυνά ἀπό τό νά εἶναι ἀληθῆ, ὅσον εἶναι μακρυνά τό ψεῦμα ἀπό τήν ἀλήθειαν · πῶς ἡμπορεῖ νά εἶναι ποτέ, ὅτι νά εὐρίσκεται ἕνας ἄνῳς τόσον ἄγνωστος, ὅπου // νά πιεζύῃ πῶς νά ἐξάθῃ εἰς τόν Κόσμον ἐκείνη ἡ ἄπειρος ποσότης τῶν ἀμαδῶν³²⁵ καί ἐκεῖνος ὁ ἀμέτρητος θόρυβος τόσων καθαλλιέρων, τόσων ἱμπερατόρων, τῆς τραπεζοῦντος³²⁶, τόσων φελισμαρτῶν τῆς ἱκαρνίας³²⁷, τόσων παλαφρένων, τόσαις πλανώμεναις κορασίδαις, τόσα φύδια, τόσα φαντάσματα, τόσοι γίγαντες, τόσαις καί τόσαις τέχναις, τόσων λογίων γοῆτείαις, τόσοι πολέμοι, τόσα συναπαντήματα, τόσα περίεργα καί πο//λυποίκιλα φορέματα, τόσαις πρεντζιπέσαις μέ ἀμόρια, τόσοι ὀπλοφόροι Κόντιδες, τόσοι χαριτωμένοι ὑπηρέται, τόσαι ἐπισολαί, τόσα λόγια ἐρωτικά, τόσαι ἀνδρεῖαις γυναῖκαις, καί τέλος πάντων τόσα παράξεντα συμβεδηκότα, ὅσάν ἐκεῖνα ὅπου περιέχουν τά βιβλία τῆς καθαλλιερίας · ἐγώ σέ λέγω τήν ἀλήθειαν ὅταν ἐγώ τά διαβάξω, ἐν ὅσω συλλογοῦμαι πῶς εἶναι ψεύματα, καί παγατέλαις, αἰσθάνομαι κάτι τί νοσιμά//δα, ἀμή ὅταν γνωρίσω ἐκεῖνο ὅπου εἶναι, κτυπῶ εἰς τόν τεῖχον τό καλλήτερον ὅπου νά εὔρω, καί τό ἔριχνα καί εἰς τήν φωτιάν ἂν τό εἶχα παρών, ἡ σιμά μου, ὡς ἄζια τοιούτης καταδίκης, μέ τό νά εἶναι ψευδῆ, καί ἐναντία εἰς τόν τρόπον τῆς πολιτείας ὅπου ἀπαιτεῖ ἡ κοινὴ φύσις τῶν ἀνθρώπων, καί ὡς ἐφευρίσκονται νέον τρόπον του ζῆν, καί ὅπου

49r.

³²³καθαλλιέρως / καθαλλιέρης. – ³²⁴Sic. – ³²⁵De los Amadises. – ³²⁶Trapezunte. – ³²⁷Felixmarte de Hicarnia.

49v.

δίδουν αἰτίαν εἰς τόν ἀμαθῆ λαόν νά πισεύουν, καί νά κρατοῦν διά βέβαιον τόσαις τρέλλαις // ὅπου διηγοῦνται, καί μερικαῖς φοραῖς συγχίζουν καί τόν νοῦν τῶν φρονίμων, καί εὐγενῶν ὡς καθὼς ἤμπορεῖ νά τό ἰδῇ τινάς φανερά εἰς αὐτό ὅπου ἔκαμαν εἰς τήν ἀφεντιά σου, ὅπου σέ ἤφεραν εἰς τέρμενα, ὅπου νά εἶναι ἀνάγκη νά σέ σφαλίσουν εἰς ἓνα κλουβί, καί νά σέ ὑπάγουν μέ βοϊδάμαξον ὥσάν ἐκείνους ὅπου πηγαίνουν κἀμμίαν πάρδαλην, ἥ λεοντάρι ἀπό τόπον εἰς τόπον νά κερδήσουν δείχνωντάς τα εἰς τοὺς ἀνῶς · ἔλα σινιόρ Δόν Κισσότη λυσέ σου τόν ἐαυτόν σου, καί γύρισε εἰς τήν πρώτην σου πολιτείαν, καί πιάσε καί διαδασε³²⁸ τίποτα ἄλλα βιβλία, ὅπου νά εἶναι εἰς ὄφελος τῆς συνειδήσεώς σου, καί εἰς αὖξησιν τῆς τιμῆς σου, καί ἄν καί εἶσαι παρακινημένος ἀπό τήν φυσικὴν σου κλίσιν, θέλεις νά διαβάσης βιβλία ἀν//δραγαθιῶν, διάδασε εἰς τήν ἀγίαν γραφήν τοὺς Κριτάς, ὅτι θέλεις εὖρη πράγματα ἀληθινά καί θαυμάσια, καί ἔργα τόσον ἀληθινά ὅσον καί ἀνδρεία · ἡ λουσιτάνια εἶχε τόν Βιριάτο, ἡ ῥώμη, τόν Καίσαρα, τόν Ἀνίδαν, ἡ Καρθαγίνη · τόν Ἀλέξανδρον ἡ Ἑλλάς · τόν Κόντε φερνᾶν κονζαλέζ³²⁹ ἡ Καστίλια³³⁰ · τόν μάρτε³³¹ ἡ Βαλέντσα. τόν Κονζάλο φερνανδέξ, ἡ Ἀνταλούζια · τόν Διέγο Φαρζία Δι//παρεδέξ, ἡ Ἐσρεμαδοῦρα · τόν Φαρζία περέξ ἡ Σέρεξ³³² · τόν Καρτζιλάφε³³³ ἡ Τολέδο · τόν Δόν μανουέλ, ἡ Σεδίλια · τόν Πέτρο ξράζι ἡ Φιορέντζα³³⁴, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἀνδρείων κατορθωμάτων τους, ἤμπορεῖ νά εὐφράνη, καί νά διδάξη, καί νά κάμη νά θαυμάσῃ ὅποιοι καί ἄν τήν διαβάσουν · αὐτὴ ἀληθινά εἶναι ἀνάγνωσις ἄξια διὰ τήν ἀφεντιά σου σινιόρ Δόν Κισσότη μου, διὰ μέσου τῆς ὁποί//ας θέλεις γίνῃ γραμματισμένος εἰς ταῖς ἰσορφαῖς, θέλεις ἀγαπήσῃ τήν ἀρετήν, θέλεις διδαχθῇ τήν καλοσύνην, θέλεις ἀποκτήσῃ εὐχρησά ἡθῃ, θέλεις γίνῃ ἀνδρείος δίχως σκληρότητα, τολμηρός δίχως δειλίαν, καί ὅλα αὐτά εἰς δόξαν τοῦ θεοῦ, εἰς ὄφελός σου, καί εἰς φήμην τῆς μαντζίας, ὅπου ὡς καθὼς ἄκουσα ἡ ἀφεντιά σου πισεύω πῶς ἀπὸ ἐκείνην τήν χώραν νά εἶσαι · ὁ Δόν Κισσότης ἐξάθη μέ μεγαλοτάτην // προσοχήν, καί ἀκροάσθη τήν φρόνιμην ὁμιλίαν τοῦ κανονικοῦ, καί βλέπωντας πῶς ἐτελείωσεν ἀφ' οὗ τόν ἐκοίταξε κάμποσιν ὥραν, τοῦ³³⁵ εἶπε · μέ φαίνεται σινιόρ καθαλλιέρε, πῶς ἡ ὁμιλία ὅπου ἔκαμες ἐξάθη μόνον διὰ νά μέ κάμης νά καταλάβω πῶς δέν ἐξάθησαν ποτέ εἰς τόν Κόσμον πλανώμενοι καθαλλιέροι, καί πῶς ὅλα τά βιβλία τῆς καθαλλιέρεας νά εἶναι ψευδῆ, βλαδερά, καί ἀνωφελῆ εἰς τήν

³²⁸Sic. — ³²⁹Como en otros casos, las palabras Conde, Don, etc. con mayúscula pero el nombre con minúscula. Δον μανουέλ). — ³³⁰Sin marca de diéresis. — ³³¹Cervantes «Cid», Franciosini «Marte» y nuestro copista. — ³³²Jerez. — ³³³Garcilaso. — ³³⁴Este último no está en Cervantes, es una introducción de Franciosini al que sigue nuestro copista. — ³³⁵τοῦ εἶπε / τον εἶπε.

ρεπούπλικαν, καί ὅτι ἐγὼ νά ἔ-

καμα ἀχαμνά, ὅπου τά ἐδιάβασα, καί χειρότερα ὅπου τά ἐπίξευσα, καί τό
περισσότερον ὅπου τά ἐμμήθηκα θέλωντας νά ἀκολουθήσω τό σκληρό-
τατον ἐπάγγελμα τῆς πλανωμένης καθαλλιξείας, ὅπου διδάσκουν αὐτά,
λέγωντας πῶς νά μήν ἐξάθῃσαν εἰς τόν Κόσμον ποτέ οἱ ἀμαδισέοι, μήτε
τῆς φράντζας, μήτε τῆς Ἑλλάδος, μήτε κἀνένας ἄλλος καθαλλιξέρος // ἀπό
ἐκείνους ὅπου εἶναι γεμάταις ἡ ἰσορίαις · καί ἔττι εἶναι ὡς καθὼς λέγεις ἡ
ἀφεντιά σου, εἶπε τότε ὁ Κανονικός, πρὸς τόν ὅποιον εἶπεν ὁ Δόν Κισσό-
της, εἶπες πρὸς τούτοις ἡ ἀφεντιά σου, πῶς αὐτά τά βιβλία μέ ἐπροξένησαν
μεγάλην βλάβην, ἐπειδή καί μέ ἔκαμαν καί ἔχασα τά μυαλά μου, καί μέ ἐκα-
τάστησαν νά ἔμπω εἰς τό κλουδί, καί πῶς μοῦ ἤθελαν εἶσθαι³³⁶ καλλήτερα
νά μετανοήσω, καί νά μεταβάλλω ἀνάγνωσιν διαβάζωντας // βιβλία πλέον
ἀληθέξερα, τά ὅποια εὐφραίνουν περισσότερο, καί διδάσκουν · ἐμένα
ἔττι μέ φαίνεται εἶπεν ὁ Κανονικός · τί λέγεις εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης;³³⁷ ἐγὼ
δέν εὐρίσκω κἀνέναν νά εἶναι τρελλός, καί γοῆτευμένος, παρὰ ἡ ἀφεντιά
σου ἐπειδή καί εἶπες τόσαις βλασφημίαις ἐναντίον εἰς ἓνα πρᾶγμα ὅπου εἶ-
ναι τόσον εὐπρόσδεκτον, καί μεταχειρισμένον εἰς ὅλον τόν Κόσμον, καί τό
κρατοῦν διά τόσον ἀληθινόν, ὅπου ὅποιος τό // ἀρνηθῇ, ὡς καθὼς κάμεις
ἡ ἀφεντιά σου, ἤθελεν εἶσθαι³³⁸ ἄξιος τῆς καταδίκης, ὅπου εἶπες ἡ ἀφεντιά
σου πῶς κάμεις διά τά βιβλία ὅταν τά διαβάζης, καί τά βαριέσαι · διότι τό
νά θέλῃς νά καταπείσης τινάν πῶς νά μήν ἐξάθῃ ὁ Ἄμαδης, καί ὅλοι οἱ ἐπί-
λοιποι καθαλλιξέροι εἶναι νά θέλῃς νά κάμῃς νά πισεύσῃ τινάς, πῶς ὁ ἥλιος
δέν λάμπει, καί ὁ πάγος, δέν ψυχραίνει, ἐπειδή καί ποῖος νά εὐρεθῇ τόσον
ἀγχίνος νά καταπείσῃ τινάν // εἰς τό νά πισεύσῃ πῶς δέν ἐξάθῃ ἀληθινή ἡ
ἰσορία τῆς Βασιλοπούλας φλορίπε³³⁹, καί φοῦτῇ τῆς Βοργονίας, καί ἐκεῖνο
ὅπου διηγοῦνται διά τόν φιεραπράσε, μέ τόν πόντε μαντίπλα³⁴⁰ ὅπου ἐσυ-
νέβη εἰς τόν καιρόν τοῦ μεγάλου Κάρλου, ὅπου ἤμπορῶ νά ὠμώσω μά τήν
ψυχὴν τοῦ πατρός μου πῶς ἐξάθῃ ἀληθέστατον · καί ἂν δέν εἶναι αὐτό ἀλη-
θινόν θέλει νά εἶναι λοιπόν ψεύματα πῶς ἐξάθῃ ὁ Ἐκτωρ, καί ὁ Ἀχιλλεύς
εἰς τόν πόλε-

50r.

μον τῆς τρωάδος καί οἱ δώδεκα ἀνδρειωμένοι τῆς φράντζας, καί ὁ βασι-
λεύς Ἀρτούς τῆς ἀγκλιτέρας, ὅπου ἔως τήν σήμερον εἶναι μεταδαλμένος
εἰς Κόρακα, καί τόν ἀπαντέχουν κάθε ἡμέραν εἰς τό βασιλεῖόν του, θέλει
νά εἶναι ψευδές, καί ἡ ἰσορία τοῦ γουαρινού³⁴¹, καί ἡ ἰσορία τῆς ἐρωτή-

50v.

³³⁶μοῦ ἤθελεν εἶσθαι καλλήτερα, potencial. — ³³⁷El punto de interrogación está fuera de su sitio. — ³³⁸ἤθελεν εἶσθαι, apódosis. — ³³⁹Floripes y Guy de Borgoña. — ³⁴⁰Fierabrás con la puente de Mantible. — ³⁴¹Guarino Mezquino.

σεως τοῦ ἁγίου Φρεαλοῦ³⁴², καί τό πῶς εἶναι ἀπόκρυφα τά ἀμόρια του // Δόν Φρουζάνου³⁴³ καί τῆς βασιλίσσας Ἰσέο, ὡσάν τῆς Φινεύρας, καί τοῦ λαντζιζρέτου³⁴⁴, εὐρισκόμενοι ἄνοι ὅπου ἐνθυμοῦνται σχεδόν νά εἶδαν τήν γερόντισσαν Κιντανιόνα · καί ποίος ἤμπορεῖ νά τό ἀρνησθῇ πῶς νά μήν εἶναι ἀληθινή ἡ ἰσορία τοῦ Πιερό³⁴⁵ καί τῆς ὠραίας μαγκαλόνας³⁴⁵ · ἐπειδή καί ἔως τήν σήμερον φάνεται εἰς τά ὄπλοφυλάκια τῶν βασιλέων³⁴⁶ τό ὄργανον ἐκεῖνο ὅπου ὀνομάζονταν Βίσχυ//ρον μέ τό ὅποιον ἐγνώριζε τό ξυλάλογον, ἐπάνω εἰς τό ὅποιον ἐκαβαλλίκευεν ὁ ἀνδρεῖος Πιέρδος, καί ἐπετοῦσεν εἰς τόν ἀέρα ὅπου εἶναι ὀλίγον μεγαλύτερα ἀπό ἕνα τιμόνι τοῦ κατέργου, καί κοντά εἰς τό Βίσχυρον εἶναι ἡ σέλα τοῦ παπιέκα³⁴⁷ καί τήν ρουτζισδέλε³⁴⁸, εἶναι τό κέρατον τοῦ λορδάνου³⁴⁹, καί ἄν δέν το πισεύουν αὐτό, ἄς μέ εἰποῦν παρακαλῶ δέν εἶναι ἀληθινόν, πῶς ὁ ἀνδρεῖος λου-τζιγγιάνο Φιοβάν³⁵⁰ νά ἐξά//θη πλανώμενος καθαλλιέρης, καί ἐπολέμησεν εἰς τό Κάσρον ὠνομαζόμενον ῥας³⁵¹ μέ τόν μέγαν ἡγεμόνα τοῦ τζαρνί, ὀνομαζόμενος μωσσιέ πιέρδο³⁵², καί μετά ταῦτα εἰς τό κάσρον τῆς Βασιλείας μέ τόν μωσσιέ ἐρίκο³⁵³, καί τοὺς ἐνίκησε καί τοὺς δύο, καί ἀπόκτησε τιμημένην φήμην, καί αἱ νίκαι ὅπου ἔκαμαν εἰς τήν Βοργενίαν οἱ ἀνδρεῖοι ἰσπανιῶται Πιέτρο πάρπα, καί ὁ φγοτιέρε Κισιά//δα³⁵⁴ (ἀπό τοῦ ὁποῦ τήν γενεάν κατάγομαι ἐγώ) καί ἐνίκησαν τοὺς υἱοὺς τοῦ Σαμπόλου³⁵⁵, καί ἄλλοι ἄπειροι ὅπου δέν τοὺς ἐνθυμοῦμαι τώρα · ἐθαύμασεν ὁ κανονικός ἀκούωντας τήν ἀνακάτωσιν ὅπου ἔκαμεν ὁ Δόν Κισσότης, τόσων ἰσοριῶν ἀληθῶν τε καί ψευδῶν, καί ἔτζι τοῦ ἀποκρίθη, ἐγὼ δέν ἤμπορῶ μέ κἀνέ-ναν τρόπον σινιόρ Δόν Κισσότε νά εἰπῶ πῶς νά μήν εἶναι ἀληθινόν κάτι τί ἀπό αὐτά ὅπου εἶπες μάλισα

51r. ἐκεῖνο ὅπου ἀγγύζει εἰς τοὺς πλανωμένους καθαλλιέρους τοὺς ἰσπανιῶ-τες · παρομοίως ὁμολογῶ πῶς νά ἐξάθησαν οἱ δώδεκα ἀνδρειωμένοι τῆς φράντζας, ὅμως δέν πισεύω πῶς νά ἔκαμαν ὅλα ἐκεῖνα ὅπου γράφει δι' αὐτοὺς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τουρπίνο³⁵⁶, διότι ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς νά ἐξά-θησαν καθαλλιέροι διαλεγμένοι ἀπό τοὺς βα//σιλεῖς τῆς φράντζας ὅπου τοὺς ὀνόμασαν ἀνδρειωμένους μέ τό νά ἦτον ὅλοι ὅμοιοι εἰς τήν ποιότητα, καί εἰς τήν ἀνδρείαν, κἀν καί ἄν δέν ἦτον τοιοῦτοι ἦτον πρέπον νά εἶναι, καί ἦτον ὡσάν ἕνα ἀπό τά τάγματα ὅπου συνηθίζονται τώρα τοῦ ἁγίου ἰα-

³⁴²Santo Grial. — ³⁴³Tristán en Cervantes y en Franciosini. — ³⁴⁴Ginebra y Lanzarote. —

³⁴⁵Pierres y Magalona. — ³⁴⁶Tachadura (του ϝ). — ³⁴⁷Sic. — ³⁴⁸Roncesvalles. — ³⁴⁹El cuerno de Roldán. — ³⁵⁰Juan de Merlo. — ³⁵¹La ciudad de Ras. — ³⁵²Mosén Pierres, señor de Charní. —

³⁵³Mosén Enrico de Remestán. — ³⁵⁴Pedro Barba y Gutierre Quesada. — ³⁵⁵Los hijos del Conde de San Polo. — ³⁵⁶Arzobispo Turpín.

κώβου ἢ τοῦ Καλικάτράβα³⁵⁷ ὁποῦ λέγουν πῶς ἐκεῖνοι ὁποῦ εἶναι εἰς αὐτό τό τάγμα πρέπει νά εἶναι καθαλλιέροι ἀνδρεῖοι, καί εὐγενεῖς, ὡς καθὼς λέγουν τώρα // καθαλλιέροι τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, ἢ τοῦ ἀγίου ζεφάνου³⁵⁸, ἔτσι ἔλεγαν τότε καθαλιέρους³⁵⁹ ἀπό τοὺς δώδεκα · ὅσον μέν πῶς νά ἐξάθῃ ὁ μάρτε³⁶⁰ αὐτό δέν ἔχει ἀμφιβολίαν, μήτε διὰ τόν περνάρδον τόν κάρπιον³⁶¹, ἀμή νά εἶναι πρᾶγμα δυσκολοπίσειτον · ὅσον μέν διὰ τό ὄργανον Βίσχυρον τοῦ Κόντε πιέρδε ὁποῦ λέγεις πῶς νά εἶναι κοντά εἰς τήν σέλαν τοῦ³⁶² πιμπέκα³⁶³, εἰς τά ὅπλοφυ//λάκια τῶν Βασιλέων ἐγὼ ὁμολογῶ τό σφάλμα μου πῶς νά εἶμαι τόσο ἀμαθής καί τόσο κοντόφθαλμος, ὁποῦ ἀγκαλά καί νά εἶδα τήν σέλαν ὅμως δέν ἐσοχάσθηκα τό Βίσχυρον, μάλισα ὄντας τόσον μεγάλον καθὼς τό λέγεις ἢ ἀφεντιᾶ σου · ἐγὼ σέ λέγω πῶς εἶναι βεβαιώτατα εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί διὰ μεγαλήτερον σημεῖον λέγω πῶς νά εἶναι μέσα εἰς ἓνα κοντί διὰ νά μὴν τό χα//λάση ἢ σκοῦριζα · ἐνδέχεται νά εἶναι ἀποκριθῇ ὁ κανονικός, ὅμως ἐγὼ ἤμπορῶ νά κάμω ὄρκον πῶς δέν τό εἶδα, ἀμή ἄς ὑποθέσωμεν πῶς νά εἶναι · διὰ τοῦτο πρέπει νά πιεζύσω, πῶς νά ἐξάθῃσαν τόσοι ἀμαδισέοι καί τόσοι ἄλλοι καθαλλιέροι ὡς καθὼς διηγοῦνται παντοῦ · μάλισα μήτε εἶναι πρέπον ἓνας ἄνθρωπος τό- τόσο³⁶⁴ τιμημένος ὡσάν τήν ἀφεντιᾶ σου, καί γνωσικός νά πιεζύσῃ πῶς νά εἶναι ἀληθινές τόσαις παρασράταις τρέλλαις, ὡσάν ἐκεῖναις ὁποῦ εἶναι γραμμέναις εἰς τά φλύαρα βιβλία τῆς καθαλλιερίας.

51v.

Κεφάλαιον ν:ov

Ὅπου διηγῆται τήν φρόνιμον φιλονεικίαν ὁ
ποῦ ἔκαμεν ὁ Δόν Κισσότης μέ τόν Κα-
νονικόν, καί ἄλλα συμβεθηκότα.

ἀχ, αὐτοῦ ἀληθινά εἶναι νά γελάσῃ τινάς³⁶⁵, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης τά βιβλία ὁποῦ ἐτυπώθησαν μέ θέλημα τῶν βασιλέων, καί ὁποῦ τά διαβάξῃ καθ' ἓνας μέ ξεχωριστήν νοσιμάδα, καί εἶναι τιμημένα ἀπό μεγάλους καί μικρούς, ἀπό πλουσίους καί πτωχοὺς, ἀπό σπουδαίους, καί ἀμαθεῖς, ἀπό

³⁵⁷ Caballero de Santiago o de Calatrava. — ³⁵⁸ Caballeros de San Juan y de Alcántara. — ³⁵⁹ καθαλλιέροι / καθαλιέρους. — ³⁶⁰ En Cervantes «Cid» Franciosini, «Marte». — ³⁶¹ Bernardo el del Carpio. — ³⁶² Tachadura (πιερ). — ³⁶³ Babieca (πιμπέκα/παπιέκα). — ³⁶⁴ Se repite la última sílaba de la página anterior. — ³⁶⁵ Cervantes: «¡Bueno está eso!» El copista sigue exactamente a Franciosini. «Oh, questa sì che é da ridere».

εὐγενεῖς καὶ ἰδιῶταις, καὶ τέλος πάντων ἀπὸ // κάθε λογῆς ἀνθρώπους · αὐτὰ λέγεις πῶς εἶναι ψευδῇ ὅπου εἶναι τόσον ἀληθῇ ὅπου μᾶς διηγοῦνται καταλεπτῶς³⁶⁶ τὸν πατέρα, τὴν μητέρα, τὴν πατρίδα, τοὺς γονεῖς, τὴν ἡλικίαν, τὸν τόπον, καὶ ταῖς ἀνδραγαθίαις ὅπου ἔκαμαν οἱ καθαλλιέροι · παρακαλῶσε³⁶⁷ σιῶπα καὶ μὴ λέγεις τοιαῦται βλασφημίαις καὶ πίψευσόν με ὅτι ἐγὼ θέλω σέ εἰπῇ ἐκεῖνο ὅπου πρέπει νὰ κάμῃς ὥσάν φρόνιμος, καὶ ἂν θέλῃς νὰ τό ἰδῇς, διὰ//βασέ το, καὶ θέλεις γνωρίσει τὴν νοσιμάδα ὅπου ἔχουν, καὶ διὰ νὰ τό ἰδῇς, καὶ σχεδὸν ὀφθαλμοφανῶς, εἰπέ με τί νοσιμάδα μεγαλητέρα εὐρίσκεται εἰς τὸν Κόσμον ὡ-

52r. σάν νὰ βλέπῃ τινὰς χάριν λόγου ἐδῶ τώρα ἔμπροσθέν μας, ἕναν μεγάλον λάκκον γεμάτον πῖσα ὅπου νὰ βράζῃ καὶ νὰ βλέπῃ ἔνθεν κᾶκεῖθεν μίαν ποσότητα ὄχεντραῖς, φύδια, καὶ ἄλλα πολλὰ εἶδη ἀγρίων, καὶ φοβερῶν θηρίων, καὶ ἀπὸ τὴν μέσην τοῦ λάκκου νὰ εὐγαίνει μία θλιβερωτάτη φωνή ὅπου νὰ λέγῃ, ὃ ἐσύ καθαλλιέρε ὅποιος καὶ ἂν εἶσαι, ὅπου // ζέκεις καὶ βλέπεις αὐτόν τὸν βαθύτατον λάκκον, ἂν θέλῃς νὰ ἀπολαύσῃς τὰ ἀγαθὰ ὅπου εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ κάτω εἰς αὐτὰ τα μαῦρα νερά, δεῖξε τὴν ἀνδρεῖαν τοῦ γενναίου σου ζήθους, καὶ πῆδεξε εἰς τὴν μέσην τοῦ μαύρου, καὶ βράζοντος πιοτοῦ, ὅτι ἂν δέν τό κάμῃς αὐτό, δέν θέλεις ἀξιωθῇ νὰ ἰδῇς τὰ ὑψηλά τεῖχη τῶν ἐπτὰ κασιῶν, τῶν ἐπτὰ φημῶν ὅπου κείτονται ἀπὸ κάτω εἰς αὐτὴν τὴν μαυράδα, καὶ εὐθύς ὅπου ἀκούσει ὁ καθαλλιέρης τὴν φωνὴν // δίχως νὰ συλλογισθῇ ἄλλο τίποτα, καὶ δίχως νὰ σοχασθῇ τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὅποιον ἐμπαίνει, καὶ δίχως νὰ ῥίξῃ τὰ βαρεῖά του ἄρματα, παραδιδώμενος εἰς τὸν οὐρανόν καὶ εἰς τὴν σινιόρα του, νὰ ῥιχθῇ εἰς τὴν μέσην τοῦ λάκκου, καὶ ἐκεῖ ὅπου δέν τό συλλογᾶται, μήτε ἡξεύρει ποῖος εἶναι ὁ λιμὴν του, νὰ εὕρῃ τοῦ λόγου του εἰς τὴν μέσην ἐνός ἀνθισμένου κάμπου νοσιμώτερον ἀπὸ τοὺς ἐλησέους · ἐκεῖ θέλει τοῦ φανῇ πῶς ὁ οὐρανός νὰ εἶναι πλέον λαμ//πρότερος, καὶ νὰ ἀνατέλῃ ὁ ἥλιος μέ νέαν λάμπιν · θέλει τοῦ φανῇ ἔμπροσθεν εἰς τὰ μάτια του ἕνα εὐμορφον δάσος μέ τοιαῦτα πράσινα καὶ φουντωμένα δένδρη, ὅπου νὰ εὐφραίνει τὴν ὥρᾳσιν ἢ πρασινάδατου³⁶⁸ · τό γλυκύ καὶ ἀπλὸν κοιλάϊδισμα τῶν μικρῶν καὶ πολυποικίλων πουλιῶν, ὅπου πηδοῦν ἔνθεν κᾶκεῖθεν εἰς τὰ περιπλεγμένα κλαδιὰ ἐκεῖ βλέπει ἕνα ῥευματάκι τοῦ ὁποίου τὰ δροσερά νερά παρομοιάζουν μέ τὰ κρούζαλα, // τρέχουν ἐπάνω εἰς ψιλούδικον ἄμμον, καὶ εἰς ἄσπραῖς πετρίδαῖς, ὅπου ὀλίγον παραφέρει ἀπὸ αὐταῖς τό λαγαρισμένον μάλαγμα, καὶ τὰ καθαρά μαργαριτάρια, ἐκεῖ βλέπει μίαν τεχνικὴν βρύσιν ἀπὸ πολυποίκιλον διάσπρον, καὶ ἀπὸ σιλβωτὰ μάρμαρα κατασκευασμένην, ἐκεῖ

³⁶⁶Sic. – ³⁶⁷Pronombre personal enclítico. – ³⁶⁸Enclítico el posesivo.

βλέπει ἄλλην μίαν καμωμένην εἰς εἶδος σπηλαίου, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ μικραῖς ἀχιβάδες, καὶ τὰ μύδια, μέ τὰ ζρογγολοειδῆ ὀσπότηά τους, ἀσπρογαλάζια, καὶ οἱ κολλοὶ ζέκωντας μέ ἄτακτον τάξιν, ἀνακατώνωντας ἀναμεταξύ τους κομμάτια³⁶⁹ ἀπὸ διαφανῆ κρουστάλια³⁷⁰, καὶ ἀπὸ ψεύτικα σμαράγδια, κάμουν μίαν πολυποίκilon λίμνην, εἰς τρόπον ὅπου ἡ τέχνη μιμούμενη τὴν φύσιν, φαίνεται πῶς τὴν νικᾷ · ἐκεῖ ἄξαφνα βλέπει ἓνα δυνατόν κασέλι, ἢ κἀνένα ὑπερήφανον παλάτι, τοῦ ὁποίου τὰ τεῖχη // εἶναι ἀπὸ καθαρόν μάλαγμα, τὰ παραθύρια ἀπὸ διαμάντια, ἡ πόρταις ἀπὸ ἰάκινθον, καὶ τέλος πάντων εἶναι τόσον θαυμαζόν κτήριον, ὅπου μέ τό νά εἶναι ἡ ἥλη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι κατασκευασμένον ἰσότιμη μέ τὰ διαμάντια, μέ τὰ καρδούνια, μέ τὰ ρουπίνια, μέ τὰ μαργαριτάρια, μέ τό μάλαγμα, καὶ μέ τὰ σμαράγδια, εἶναι πλὶον ἀξιέπαινος ἡ κατασκευή του · καὶ ἀφ' οὗ ἰδῇ ὅλα αὐτά, βλέπει ὕψερον καὶ εὐγαίνει ἀπὸ τὴν // πόρταν τοῦ κασελίου, μία μεγάλη ποσότης κορασίδων³⁷¹ (τῶν ὁποίων τὰ πολυποίκιλα καὶ πολύχρωα φορέματα, ἂν ἐκάθουμουν νά τὰ διηγηθῶ, δέν ἤθελα τελείῃ³⁷² ἓναν χρόνον) καὶ ὕστερον ἐκείνη ὅπου φαίνεται εὐμορφήτερη ἀπὸ ταῖς ἄλλαις νά πάρῃ ἀπὸ τό χέρι τόν τολμηρόν καθαλλιέρον ὅπου ἐρίχθη εἰς τὴν μέσσην τοῦ λάκκου, καὶ νά τόν ὑπάγῃ δίχως νά τοῦ εἰπῇ κἀνέναν λόγον μέσα εἰς τό πλούσιον παλάτι, ἢ κασέλι, καὶ νά τόν γδύσῃ γυμνόν // ὥς καθὼς τόν ἐγέννησεν ἡ μητέρα του, καὶ νά τόν πλύνῃ μέ πύχλιον νερό, ὕψερον νά τόν ἀλείψῃ μέ εὐωδέσταις ἀλειφαῖς, καὶ νά τόν φορέσῃ ἓνα ψιλὸ πουκάμισσον³⁷³ γεμάτον εὐωδίαις καὶ καπνίσματα, καὶ νά ἔλθῃ ἄλλη μία κορασίδα νά τόν ῥίξῃ ἐπάνω εἰς ταῖς πλάταις του ἓνα μαντί ὅπου τό ὀλιγώτερον λέγουν πῶς ἀζίζει ἓνα κάσρον ἐδῶ εἰς τὴν γῆν, καὶ παραπάνω · καὶ τί ἄλλο ἡμπορεῖ νά ἰδῇ τινὰς εὐμορφήτερο ὅπου μετὰ ταῦτα τόν // πηγαίνουν εἰς μί³⁷⁴ ἄλλην σάλαν, καὶ ἐκεῖ εὐρίσκει μίαν τράπεζαν ἡτοιμασμένην μέ τοιαύτην εὐμορφον τάξιν, ὅπου αὐτός θαυμάζει · τί ἄλλο εὐμορφήτερο παρὰ νά βλέπῃ τινὰς νά τόν δίδουν νίψιμον, καὶ τό νερό νά εἶναι ὅλον ἄμπαρη, καὶ ἀπὸ εὐωδέστατα ἄνθη³⁷⁵ εὐγαλμένον, καὶ νά τόν ὑπερετοῦν ὅλες οἱ κορασίδες με μίαν θαυμάσιον σιωπὴν · τί μεγαλήτερον χάριν θέλει, παρὰ νά βλέπῃ νά τοῦ βάνουν ἔμπροσθέν του διάφορα πιστά, τόσον νό-
 ζμα καὶ γλυκά ὅπου νά μὴν ἡζεύρῃ σέ ποῖα νά πρωτοαπλάσῃ τό χέρι του · ποῖα ἡδονὴ εὐρίσκεται νοσιμωτέρα, παρὰ νά ἀκούῃ τὴν μουσικὴν, ὅπου γίνεται ἐν ὅσῳ αὐτός τρώγῃ, δίχως νά ἡζεύρῃ ἀπὸ ποῦ προσέρχεται · καὶ ἀφ' οὗ ἀποφάγῃ καὶ σηκωθῇ ἡ τράπεζα, ὁ καθαλλιέρος νά μείνῃ ἀκουμβι-

52v.

53r.

³⁶⁹Sic. — ³⁷⁰κρουστάλια / κρούσταλα. — ³⁷¹El paréntesis innovación del copista. No existe en Franciosini tampoco. — ³⁷²Sic. — ³⁷³Tachadura. — ³⁷⁴Sic. — ³⁷⁵Sic.

σμένος ἐπάνω εἰς τό σκαμνί, ἴσως καθαρίζοντας τά δόντια // του ὡς καθὼς εἶναι συνήθεια, καί νά ἰδῇ νά ἔμπη ἄξαφνα ἀπό τήν πόρταν τῆς σάλας μία κορασίδα εὐμορφήτερη ἀπό ὅλαις ἐκείναις ταῖς πρῶταις, καί νά καθήσῃ εἰς τό πλάγι τοῦ καθαλλιέρου, καί νά ἀρχινήσῃ νά τόν διηγᾶται πῶς αὐτό εἶναι ἕνα κασέλι, καί πῶς αὐτή εὐρίσκεται ἐκεῖ γοῆτευμένη, καί ἄλλα πρᾶγματα ὅπου κάμουν τόν καθαλλιέρον³⁷⁶ καί μένει ἐκσατικός, καί παρομοίως θαυμάζουν καί ἐκεῖνοι ὅπου διαβάζουν τήν ἱστορίαν³⁷⁷ // του · δέν θέλω νά εἰπῶ περισσότερα περί ταύτης τῆς ὑποθέσεως, διότι ἀπό αὐτό τό ὀλίγον ὅπου εἶπα ἤμπορεῖ νά καταλάβῃ τινάς, ὅτι ὅποιον μέρος τῆς ἱστορίας καί ἄν διαβάσῃ τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων δίδει νοσιμάδα, καί θαυμασμόν εἰς ὅποιοι³⁷⁸ καί ἄν τά διαβάσῃ καί νά μέ πιεσῆς ἡ αφεντιά σου, καί ὡς καθὼς προλαβόντως σέ εἶπα, διάβασε αὐτά τά βιβλία τῆς καθαλλιερίας, καί θέλεις ἰδῇ πῶς ἀποβάλλουν τήν μελαγχο//λίαν, καί καλλιτερεύουν τήν ποιότητά σου, ἄν κατὰ τύχην δέν τήν ἔχεις τόσον καλήν · ἐγὼ ὅσον μέν διὰ λόγου μου ἤμπορῶ νά εἰπῶ πῶς ἀφ' οὗ ἔγινε πλανώμενος καθαλλιέρος εἰμὶ ἀνδρεῖος, φιλάνθρωπος, ἐλευθέριος, καταδεκτικός, γενναῖος, ἀπόκοτος, νόστιμος ὑπομονητικός ὑποφέρω κόπους, φυλακαῖς καί γοῆτείαις καί ἀγκαλά καί πρό ὀλίγου ἤμουν κλεισμένος εἰς ἕνα κλουβί ὡσάν τρελλός, μέ ὅλον τοῦτο λογιᾶζω // μέ τήν δύναμιν τῆς χειρός μου βοηθώντας με ὁ οὐρανός, καί ἡ τύχη νά ἰδῶ τοῦ λόγου μου εἰς ὀλίγαις ἡμέραις Βασιλέα κἄνεοῦ βασιλείου εἰς τό ὅποιον νά ἤμπορῶ νά δείξω τήν ἐλευθεριότητα ὅπου ἔχω εἰς τήν καρδίαν μου εἰς τό νά κάμω χάριτες, ὅτι ὁ καθ' ἕνας ἡξέυρει σινιῶρε μου πῶς ὅποιος εἶναι πτωχός δέν ἤμπορεῖ νά φανερώσῃ τήν ἀρετήν τῆς ἐλευθεριώτητος, διὰ τοῦτο ἤθελα νά μέ ἔδιδε ἡ τύχη ὀγλίγωρα αἰτίαν νά γένω Ἰμ-

- 53v.** περατόρος διὰ νά δείξω τήν καρδίαν μου, εὐεργετώντας τούς φίλους μου, μάλισα αὐτόν τόν κακοῤῥοίζιον³⁷⁹ Σάντζιο πάντζαν τόν ὀπλοφόρον μου, ὁ ὅποιος εἶναι ὁ καλήτερος ἄνος τοῦ Κόσμου καί ἤθελα νά τόν δώσῃ μίαν Κοντίαν ὅπου τόν ἔταξα μίαν φοράν, μόνον φοβοῦμαι πῶς δέν ἡξέυρει νά τήν κυδερνῇσῃ · ὁ σάντζιος ἄκουσε αὐτά τά // τελευταῖα λόγια τοῦ καθαλλιέρου του, εἰς τόν ὅποιον εἶπεν, πάσχῃσῃ ἡ αφεντιά σου νά μέ δώσῃς αὐτήν τήν Κοντίαν ὅπου μέ τήν ὑποσχέθης τόσαις φοραῖς ὅτι ἐγὼ θέλω τήν κυδερνῇσῃ καθὼς πρέπει, καί ἄν δέν ἤμπορέσω νά τήν κυδερνῇσω καί δέν μέ φθάσῃ ὁ νοῦς μου, ἐγὼ ἄκουσα πῶς εὐρίσκονται ἄνοι εἰς τόν Κόσμον ὅπου πέρνουν μέ τό νοῖκι ταῖς αὐθενταῖς³⁸⁰, καί δίδουν ἕνα τόσον τόν χρό-

³⁷⁶ καθαλλιέρος / καθαλλιέρης. – ³⁷⁷ ἱστορία / ἱστορία. – ³⁷⁸ Sic. – ³⁷⁹ Sic. – ³⁸⁰ αὐθεντία / ἀφεντιά.

νον εἰς τούς νοικοκυραίους, καί αὐτοί κυδερνοῦν, καί οἱ νοι/κοκυράοι³⁸¹ κάθονται καί ξεφαντώνουν τά εισοδήματα · τό ἴδιον θέλω κάμει καί ἐγώ τήν δίδω εἰς ἄλλον τήν Κοντίαν, καί πέρνω τό ἰσοδηματάκι³⁸² μου, καί κάθονται καί ξεφαντώνω ὥσάν ἕνας Δοῦκας, καί ὅποιος ἔχει ἀμπέλια ἄς βάνη ἐργάτες³⁸³ · αὐτό ἀδελφέ μου σάντζιο, εἶπεν ὁ κανονικός ἡμπορεῖς νά τό κάμης τό νά ξεφαντώνης τό ἰσόδημα, ἀμή ἐκεῖνο ὅπου πρέπει εἰς τήν κυβέρνησιν τῆς δικαιοσύνης εἶναι πρᾶγμα ὅπου τυχαίνει εἰς τόν βασιλέα τοῦ τό//που καί αὐτοῦ εἶναι ἀναγκαῖος ὁ νοῦς, καί ἡ γνῶσις, καί μάλισα ἡ καλή γνώμη εἰς τό νά κάμη τά πράγματα μέ δικαιοσύνην, διότι ἂν αὐτή λείπῃ εἰς τήν ἀρχήν πάντοτε τά τέλη εἶναι κακά, καί τόσον βοηθεῖ ὁ θεός τήν καλήν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀπλοῦ, ὅσον ἐμποδίζει τό κακόν ἀπό ταῖς πονηρέαις του · ἐγώ³⁸⁴ δέν καταλαμβάνο³⁸⁵ ἀπό αὐταῖς ταῖς φιλοσοφίαις, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, τοῦτο μόνον ἡξεύρω πῶς ἂν μέ ἔδιδε τήν Κοντίαν, ἐγώ ἡξευρα³⁸⁶ // νά τήν κυδερνήσω, ὅτι καί ἐγώ ἔχω μέ τήν χάριν τοῦ θεοῦ τόσην καρδίαν, καί κορμί ὅσον ἡμπορεῖ νά ἔχῃ καί ἄλλος, καί ἤθελα βασιλεύσῃ καί ἐγώ ὥσάν καί ἄλλους, καί ὄντας βασιλεύς ἤθελα κάμη ἐκεῖνο ὅπου μέ ἀρέσει · καί κάμινωντας ἐκεῖνο ὅπου μέ ἀρέσῃ, ἤθελα κάμη³⁸⁷ κατὰ τήν θέλησίν μου, καί κάμινωντας κατὰ τήν θέλησίν μου, ἤθελα εἶσθαι³⁸⁸ εὐαρεσμιμένος, καί ὄντας ἕνας ἄνός εὐαρεσμιμένος, εἶναι ἐκεῖνο ὅπου ἡμπορεῖ νά ἐπιθυμήσῃ, καί ὄντας ἐκεῖνο ὅπου ἡμπορεῖ νά ἐπιθυμήσῃ δέν κάμη χρεῖα νά εἰπῶ ἄλλο τίποτα · ἄς ἔλθῃ ἡ ἀφεντία, καί ἔχετε ὑγείαν, καλή ἀντάμωσιν, ὡς καθῶς εἶπεν ἕνας τυφλός εἰς τόν ἄλλον, αὐταῖς δέν εἶναι ἀχαμναῖς φυφλασοφίαις³⁸⁹ (ὡς καθῶς εἶπες ἐσύ σάντζιος³⁹⁰) τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ κανονικός, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο ἔχομεν νά ὁμιλήσωμεν περισσά, περί // τῆς ὑποθέσεως τῶν Κοντίων, εἰς τό ὅποιον ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, ἐγώ θέλω κάμη κατὰ τό παράδειγμα ὅπου μέ δίδει ὁ μέγας Ἀμαδῖς τῆς φράντζας ὅπου ἔκαμε τόν ὀπλοφόρον τοῦ Κόντε τῆς νησιοῦ, ὀνομαζομένης φέρμα³⁹¹ ἔτζι ἡμπορῶ νά κάμω καί ἐγώ Κόντε τόν σάντζιον ὅπου εἶναι ἕνας ἀπό τούς καλλιτέρους ὀπλοφόρους ὅπου νά εἶχε ποτέ κἀνένας πλανώμενος καθαλλιέρου · ὁ κανονικός ἔμεινεν ἐκσατικός διά ταῖς εὐμορ//φαις φλυαρίαις τοῦ Δόν Κισσότη, τόν τρόπον ὅπου εἶχε ἰσορήσει³⁹² τήν εὐτυχίαν τοῦ καθαλλιέρου τοῦ λάκκου καί διά τήν σύνχισιν ὅπου εἶχεν κάμει εἰς τόν νοῦν του, τά ὀνειρευ-

54r.

³⁸¹ νοικοκυράοι / νοικοκυράοι. — ³⁸² εἰσοδήματα / ἰσοδήματα. — ³⁸³ En Cervantes usa la expresión «y alla se las compongan» El copista interpreta a su modo la expresión de Franciosini. «e chi ci vuol pensar, ci pensi» — ³⁸⁴ Sic. — ³⁸⁵ Sic. — ³⁸⁶ Sic. — ³⁸⁷ ἤθελα κάμη / ἤθελα κάμη. — ³⁸⁸ εἶσθαι, potencial. — ³⁸⁹ Sic. — ³⁹⁰ Paréntesis que introduce el copista. — ³⁹¹ En Cervantes: «Conde de la Insula Firme». — ³⁹² Sic.

μένα ψεύματα όπου είχε διαβάσει, καί τέλος πάντων τόν ἔκαμε καί ἐθαύμαζεν ἡ τρέλλα τοῦ σάντζιο όπου εἶχε τόσην ἐπιθυμίαν, νά ἀπολαύσῃ τήν Κοντίαν όπου τόν ὑποσχέθη ὁ καθαλλιέρης του · ἐπάνω εἰς αὐτό ἐγύριζαν οἱ Δούλοι τοῦ Κανονικοῦ, όπου εἶχαν ὑπά//γει εἰς τήν ὁσαρίαν νά φέρουν τό ἄλογον, όπου ἦτον φορτωμένον μέ τά φαγησερά, καί ἀπλώνοντας ἕνα χαλί ἐπάνω εἰς τό πράσινον χωρτάρι τοῦ λιβαδίου, ἐκάθισαν ἀποκάτω εἰς τόν ἴσκιον μερικῶν δένδρων, καί ἔφαγαν ἐκεῖ διά νά βοσκήσουν καί τά βόιδια τοῦ ἀμαξίου, καί ἐκεῖ όπου ἔτρωγαν, ἄκουσαν ἄξαφνα μίαν μεγάλην σύνχισιν, καί μίαν φωνήν ἐνοῦ κουδουνίου όπου ἀκούουνταν εἰς κάποια σπήλαια, όπου ἦτον ἐκεῖ // σιμά, καί παρευθύς εἶδαν ἀνάμεσα εἰς ἐκεῖνα τά σπήλαια ἕνα εὐμορφον κατζίκι όπου ἦτον τό πετζί του βαμένον μαῦρα ἄσπρα, καί φαλάζιον, καί κατόπιν του ἤρχουνταν ἕνας βοσκός, καί τό ἔκραζε λέγωντάς το λόγια διά νά ζαθῇ, ἢ νά γυρέσῃ³⁹³ εἰς τό κοπάδι τό ξυπασμένον κατζίκι ἔτρεξε πρὸς τοὺς αὐτοὺς, σχεδόν ὥσάν νά τοὺς ἐξητοῦσε βοήθειαν, καί ἐκεῖ

- 54v.** ἐξάθη · ἔφθασε καί ὁ βοσκός, καί πλύνωντάς τό ἀπό τά κέρατα, ὥσάν νά ἐκαταλάβαιναν ἐκεῖνο τί τοῦ ἔλεγεν τοῦ εἶπεν, ἐγὼ δέν ἠμπορῶ νά καταβλάθω³⁹⁴ διά ποιάν αἰτίαν τοῦταις ταῖς ἡμέραις φεύγεις ἀπό το κοπάδι παιδί μου, ἀπό τοὺς λίκους³⁹⁵ φοδᾶσαι εἰπέ με τό αἴτιον;³⁹⁶ γύρισε γύρισε εἰς τό κοπάδι, καί εἰς τοὺς συντρόφους σου, ὅτι³⁹⁷ ἂν ἐσύ όπου εἶσαι ὁ ὁδηγός τους // περιπατεῖς περάζοντα, ἀμή τά ἄλλα τί τέλος θέ νά δώσουν, ἄρεσαν κατά πολλά τά λόγια τοῦ βοσκοῦ εἰς ἐκείνους όπου τά ἄκουσαν, μάλισα εἰς τόν Κανονικόν, ὁ ὁποῖος τόν εἶπεν παρακαλῶ σε Ἀδελφέ μου νά μὴ βιάζεσαι τόσον, νά γυρίσης τό κατζίκι εἰς τό κοπάδι, ἔπαρε αὐτό τό κοιμάτι, καί πίε ἕνα ποτήρι κρασί, ὅτι θέλεις σέ περάσει ὁ θυμός σου, καί ὡς τόσον θέλει ξεκουρασθῇ καί κοιμάτι³⁹⁸ καί τό κατζίκι, καί λέγωντας αὐτό τόν ἔδωσε // μέ τήν ἄκρην τοῦ³⁹⁹ μαχαιρίου ἕνα κοιμάτι κρέας ἀπό λαγόν, ὁ βοσκός τό ἐπῆρε καί τόν εὐχαρίστησε κατά πολλά, ἦπτε καί τό ποτήρι καί εἶπεν ἐγὼ δέν ἤθελα νά μέ κρατῇτε οἱ ἀφεντιῶ σας, διά ἄνον χοργιᾶτην, καί ἀπλόν, μέ τό νά ἐσύνητα τόσον φρόνιμα μέ αὐτό τό ζῶον, ὅτι νά ἡξεύρετε πῶς δέν εἶναι δίχως μυζίριον, τά λόγια όπου τοῦ εἶπα · ἐγὼ εἶμαι χωργιᾶτης δέν τό ἀρνοῦμαι, ἀμή δέν εἶμαι τόσον ἀπλός, // όπου νά μὴν ἡξεύρω πῶς πρέπει νά πολιτεύεται τινάς μέ τοὺς ἀνθρώπους, καί μέ τά ζῶα, ἐγὼ δέν ἀμφιβάλλω εἰς αὐτά εἶπεν ὁ παπᾶς, ὅτι ἐγὼ ἡξεύρω πῶς εὐρίσκονται εἰς τά βουνά σπουδαῖοι, καί εἰς ταῖς καλίδαις τῶν βοσκῶν φιλόσοφοι, κἄν

³⁹³ Sic. — ³⁹⁴ Error. — ³⁹⁵ Sic. — ³⁹⁶ El signo de interrogación, como casi siempre, fuera de su sitio.

— ³⁹⁷ Sic. — ³⁹⁸ κοιμάτι / κοιμάτι. — ³⁹⁹ Tachado (με).

σινιόρε εἶπεν ὁ βοσκὸς περιποιῶνται τοὺς ξεπεσμένους ἀνθρώπους, καὶ διὰ νὰ τὸ πισεύσετε πῶς εἶναι ἀλήθεια⁴⁰⁰, καὶ νὰ τὸ ἴδητε φανερά, ἀγκαλὰ καὶ φαίνεται πῶς ἐγὼ ἀνακατόνομαι εἰς τὴν συντροφίαν σας, δί//χως νὰ μέ παρακαλέση τινάς · ἂν δέν σᾶς παραδαρύνω, καὶ σᾶς ἀρέσει σινιόροι νὰ μέ δώσετε ἀκρόασιν⁴⁰¹ θέλω σᾶς διηγηθῇ μίαν ἀλήθειαν ἐν συντομίᾳ ὅπου νὰ βεβαιώνη ἐκεῖνο ὅπου εἶπεν ἡ ἀφεντία⁴⁰² του (δείχνοντας τὸν παπᾶ) καὶ ἐγὼ ὁ Δόν Κισσότης ἀποκρίθη, ἐγὼ ὅσον μέν ἐκ μέρους μου, θέλω σέ ἀκροασθῇ κατὰ πάσας χαρᾶς, καὶ τὸ ἴδιον

θέλουν κάμη καὶ ὅλοι αὐτοὶ οἱ σινιόροι, μέ τὸ νὰ ἐπιθυμοῦν νὰ μάθουν νέα πρᾶγματα · ἄρχησε λοιπὸν νέε φίλε, ὅτι ὅλοι θέλομεν ζαθῇ μέ προσοχήν · ὁ βοσκὸς ἐκτύπησε μέ τὸ χέρι του δύο φοραῖς τὸ κατζίκι, καὶ εἶπεν κάθησε κοντά μου, ὅτι ἔχομεν καιρὸν νὰ γυρίσωμεν εἰς τὸ κοπάδι μας · τὸ κατζίκι ἐφαίνονταν πῶς νὰ τὸν ἐκα//ταλάμβανεν, διότι εὐθύς ὅπου ἐκάθησεν ὁ βοσκὸς ἐξαπλώθηκε καὶ τὸ κατζίκι κοντά του, καὶ τὸν ἐκοίταζεν εἰς τὸ πρόσωπον, θέλωντας νὰ φανερώσῃ πῶς ἔξεκε με προσοχήν, εἰς ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγεν ὁ Βοσκός, ὁ ὁποῖος ἄρχησε τοιούτας λογαῖς τὴν ἰσορίαν του.

55r.

Κεφάλαιον νᾶ:^{ov}

Ὅπου περιέχει τὴν διήγησιν τοῦ Βοσκοῦ⁴⁰³

Τρία μίλια μακρὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ δάσος, εἶναι ἓνα χωρίον, τὸ ὁποῖον ἀγκαλὰ καὶ νὰ εἶναι μακρόν, ὅμως εἶναι ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα ὅπου νὰ εὐρίσκωνται ἐδὼ τριγύρου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκατοικοῦσεν ἓνας τιμημένος χωριανός, ὁ ὁποῖος ἀγκαλὰ καὶ ἦτον, καὶ πλούσιος, ὅμως περισσότερον τὸν ἐτιμοῦσαν διὰ τὴν ἀρετὴν του, πα//ρὰ διὰ τὰ πολλὰ του πλούτη · ἀμὴ ἐκεῖνο ὅπου τὸν ἔκαμνε πλέον εὐτυχισμένον (ὡς καθὼς τὸ ἔλεγε καὶ ἀτός⁴⁰⁴ του) ἦτον μέ τὸ νὰ εἶχε μίαν θυγατέραν ὠραιωτάτην, φρόνιμην, χαριτωμένην, καὶ ἐνάρετην, ὅπου ὅποιος τὴν ἐκοίταζεν ἐθαύμαζε βλέπωντας ταῖς χάrais, μέ ταῖς ὁποῖαις τὴν ζόλισεν ὁ θεὸς καὶ ἡ φύσις · ἡ φήμη τῆς εὐμορφίας της, ἐκηρύχθη ὅχι μόνον εἰς τὰ περὶχωρα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ πλέον μακρυνά, καὶ περίφημα κάσρη, καὶ εἰς βασιλικά παλάτια, καὶ εἰς τὰ αὐτὰ κάθε λογαῖς ἀνών, ὅπου ὡσάν ἐξαίρετον πρᾶγμα, καὶ ὡσάν θαυματουργὴν εἰκόνα,

55v.

⁴⁰⁰ ἀλήθεια / ἀλήθεια. — ⁴⁰¹ Tachado (μίαν). — ⁴⁰² ἀφεντία / ἀφεντία. — ⁴⁰³ Falta la parte última del título que en Franciosini termina «a tutti quelli che menavano Don Chiscote». — ⁴⁰⁴ Sic. (αὐτός).

ἔτρεχαν ἀπό κάθε τόσον νά τήν ἰδοῦν · ὁ πατέρας της τήν ἐφύλαγεν, ἀγκαλά καί ἐφυλάγουνταν ἀτή⁴⁰⁵ της, διότι δέν εὐρίσκουνταν κλειδωνίαις, μήτε φύλαξες, ὅπου νά φυλάζουν μίαν κορασίδαν, ὡσάν τό νά φυλάγεται μο//ναχή της · ὁ πλοῦτος τοῦ πατρός, καί ἡ εὐμορφία τῆς θυγατρός, ἐπαρακίνησαν πολλούς, τόσον ἐντοπίους, ὅσον ζένους, νά τήν γυρεύσουν διά γυναικα, ἀμή αὐτός ἔξεκε συγχισμένος δίχως νά ἡξεύρη εἰς ποῖον νά τήν δώση, ἀπό τούς ἄπειρους ὅπου τόν ἐνοχλοῦσαν, καί ἀνάμεσα εἰς τούς πολλούς, ὅπου εἶχαν τοιαύτην καλήν ἐπιθυμίαν, εἴμουν καί ἐγὼ ἓνας, καί εἶχα πολλαῖς καί μεγάλαις ἐλπίδες⁴⁰⁶, μέ τό νά μέ ἡξευρε πολλά καλά ὁ πατέρας της, τήν ποι//ότητά μου, καί τό πῶς εἴμουν ἀπό καλούς γονεῖς ἐκείνου τοῦ τόπου, καί νέος ὅμως ὄχι τόσον πλούσιος, μήτε τόσον ἀγγίλνους · μέ αὐτήν τήν ἴδιαν προῖκαν τήν ἐγύρευσε ἄλλος ἓνας ἀπό τόν ἴδιον τόπον, ὁ ὁποῖος ἔγινεν αἰτία, καί ἐδύσαζεν ὁ πατέρας τῆς λεάνδρας (ὅτι τοιοῦτον εἶναι τό ὄνομα τῆς πλουσίας ὅπου μέ ἐκατήντησεν εἰς τόσην πτωχείαν) μήν ἡξεύρωντας εἰς ποῖον ἀπό τούς δύο μας νά τήν δώση καί διά νά εὐγῇ ἀπό αὐτήν τήν ἄγνοιαν, ἀ//ποφάσισε νά τό εἰπῇ τῆς θυγατρός του, καί αὐτή νά διαλλέξῃ ὅποιον [καί ἄν]⁴⁰⁷ θέλῃ ἀπό τούς δύο μας, ἐγὼ δέν ἡξεύρω ποῖον ἤθελεν ἡ λεάνδρα, τοῦτο μόνον ἡξεύρω πῶς ὁ πατέρας της μᾶς ἐκρατοῦσε καί τούς δύο μέ ταῖς ἐλπίδαις, λέγωντας πῶς ἡ θυγατέρα του ἦτον μικρή, καί μέ ἄλλα λόγια, ὅπου μήτε μᾶς ἔλυνε μήτε μᾶς ἔδενε · ὁ ἐνάντιός μου ὀνομάζουνταν Ἀνσελμος, καί ἐγὼ εὐγένιος, διά νά ἡξεύρετε τά ὀνόματα ἐκείνων ὅπου περιέχει αὐτή ἡ τρα//γωδία, τῆς ὁποίας τό τέλος εἶναι ἀκόμη ἀμφίβολον, ὅμως φαίνεται πῶς τώρα κοντά θέ νά εἶναι πολλά δυσυχησμένον · ἦλθεν εἰς αὐτόν τόν καιρόν εἰς τόν τόπον μας ἓνας κάποιος Βικέντιος ἀπό τήν ῥόζαν⁴⁰⁸ υἱός ἐνοῦ πτωχοῦ χωριανοῦ ἀπό τόν ἴδιον τόπον, ὁ ὁποῖος Βικέντιος ἦρχουνταν ἀπό τήν Ἰταλίαν, καί ἀπό ἄλλα διάφορα μέρη, εἰς τά ὁποῖα εἶχε

- 56r.** σαθῇ Σολδάτος⁴⁰⁹ αὐτός ὄντας παιδάκι δώδεκα χρονῶν τόν ἐπῆρεν ἀπό τόν τόπον μας ἓνας⁴¹⁰ Καπετάνος, ὅπου κατά τύχην εἶχε περάσει ἀπό ἐκεῖ μέ τήν κομπανίαν του, καί μετά δώδεκα χρόνους, ἐγύρισε τό παλικαράκι, ἐνδυμένο μέ φορέματα σολδάτικα, βαμμένα μέ χίλιας θωρι~~α~~ῖς · μίαν ἡμέραν ἐξολίζουνταν μέ ἓνα φόρεμα, τήν ἄλλην μέ ἄλλον, // καί ἦτον περισσότερο θεωρητικά, παρὰ ἀκριβᾶ · οἱ χωρι~~α~~νοὶ οἱ ὁποῖοι εἶναι φυσικά κακότεροιοι τόν ἐσοχάσθησαν, καί ἐμέτρησαν τά φορέματά του, καί εὔραν

⁴⁰⁵Sic. (αὐτή). — ⁴⁰⁶Sic. — ⁴⁰⁷Añadido encima en el interlineado: (καί ἄν). — ⁴⁰⁸En Cervantes, Vicente de la Roca, pero Franciosini traduce Vincenzo dalla Rosa. — ⁴⁰⁹Sic. — ⁴¹⁰Error (repite al principio de la línea ἓνας, última palabra de la anterior).

πῶς ἦτον τρία διαφόρων χρωμάτων μέ τά τζακτζήρια καί μέ ταῖς κάλτζαις, ἀμή ἐκεῖνος τόσον εὖμορφα τά ἔπιανε, ὅπου εὐρίσκουνταν μερικοί ὅπου ἤθελαν ὠμώση πῶς νά ἔχη παραπάνω ἀπό δώδεκα · ἐκάθουνταν εἰς τόν φόρον, καί ἐκεῖ ἐμαζώνουνταν ὅλοι τριγύρω του, καί ἔξε//καν χάσκοντας, καί τον ἄκουαν ὅπου ἐδιηγούνταν ταῖς ἀνδραγαθίαις του · δέν ἦτον τόπος εἰς ὅλον τόν Κόσμον ὅπου νά μήν τόν εἶχεν εἰδῇ μήτε πόλεμος εἰς τόν ὅποιον νά μήν εὐρέθῃ αὐτός, ἔλεγε πῶς νά ἐσκώτωσε τόσους ἀράπιδες ὅπου πιεζύω μήτε εἰς τό τούνεξι νά μήν εὐρίσκωνται τόσοι, καί ἔλεγε πῶς νά ἔκαμε περισσότεραις μονομαχίαις ἀπό τόν Φγκάντε⁴¹¹, ἀπό τόν λοῦνα, καί ἀπό τό Διέγο Φαρζία⁴¹², καί πῶς εἰς ὅλαις ἐνίκησε // δίχως νά τόν λαβώσουν τελείως αὐτόν · ἀπό τό ἄλλο μέρος μᾶς ἔδειχνεν οὐλᾶς ταῖς ὁποῖαις, ἀγκαλά καί ἡμεῖς δέν ταῖς ἐγνωρίζομεν, ὅμως αὐτός ἔλεγε πῶς εἶναι τουφεκίαις ὅπου ταῖς ἔλαβεν εἰς διαφόρους πολέμους · καί τέλος πάντων αὐτός ὁμιλοῦσε μέ τοὺς ὁμοίους του μέ μεγάλην ὑπερηφανίαν, μάλιστα καί μέτ' ἐκείνους ὅπου τόν ἤξευραν, καί ἔλεγε πῶς πατέρας του ἦτον τό χέρι του καί γενεαί του αἱ ἀνδραγαθίαις του, ἦτον καί κομά//τι μουσικός, καί ἤξευρε καί ἐσήμαινε Κιθάραν, ὅπου μερικοί ἔλεγαν πῶς τήν ἔκαμνε καί ἐσυντύχαινε, ἀμή δέν εἶχε μόνον αὐταῖς ταῖς χάριταις, ὅτι ἦτον καί ποιητής, καί εἰς ὃ, τι παραμικρόν πρᾶγμα καί ἄν συνέδαινε εἰς τήν χώραν μας, εὐθύς εὐγαινε τραγούδι · αὐτόν λοιπόν τόν σολδάτον, ὅπου ἰζόρησα αὐτόν τόν Βικέντιον ἀπό τήν

τήν⁴¹³ ῥόζαν, αὐτόν τόν ἀνδρεῖον, αὐτόν τον μουσικόν, αὐτόν τόν ποιητήν, τόν ἔδλεπε πολλαῖς βολαῖς ἢ λεάνδρα, ἀπό ἓνα παράθυρον τοῦ σπητίου της, ὅπου ἐκοίταζεν εἰς τόν φόρον · τά θεωρητικά του φορέματα τήν ἔκαμναν, καί τόν ἀγάπησε, τά τραγούδιά του τήν ἐμάγευσαν, ἄκουσε ταῖς ἀνδραγαθίαις ὅπου εἶχε διηγηθῇ αὐτός διά λόγου του, καί εἰς // κοντολογίαν (ἀπό συνεργεῖαν διαδόλου) αὐτή τόν ἀγάπησεν ἐκεῖνον πριχοῦ νά τήν ἀγαπήσῃ αὐτός · καί ἐπειδή εἰς αὐτά τά ἀμώρια δέν γίνεται ἄλλο πρᾶγμα τόσον εὐκολώτερα, ὥσάν ἐκεῖνο ὅπου ἐπιθυμεῖ ἡ Δάμα · ἡ λεάνδρα, καί ὁ Βικέντιος, ἐτέρωγισαν δίχως κᾶμμίαν δυσκολίαν, καί πριχοῦ νά καταλάβῃ τήν ἐπιθυμίαν της, κᾶνένας ἀπό ἐκείνους ὅπου τήν ἐγύρευαν, αὐτή τήν εἶχεν ἀποπληρώσει, ἀφίνωντας το σπῆτι τοῦ πατρός // της, καί φεύγωντας ἀπό τό χωρίον μέ τόν σολδάτον, ὁ ὅποιος ἐθριάμβευσε περισσότερον εἰς αὐτό τό συμβεδηκός, παρὰ εἰς ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγεν αὐτός · ὅταν τό ἄκουσαν οἱ χωριανοί ἐθαύμασαν ὅλοι, ἐγὼ ἔμεινα ὥσάν ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ μου · ὁ

56v.

⁴¹¹Sic. — ⁴¹²En Franciosini Gante e Luna y Diego García de Paredes. — ⁴¹³Repetición de la última sílaba de la página anterior.

Ἀνσέλμο ἐκσατικός ὁ πατέρας της πικραμένος, καί οἱ γονεῖς⁴¹⁴ της καταφρενομένοι, ἔσειλαν καί ἐπιῶσαν ὅλαις ταῖς σράταις, καί ἔκαμαν ἄνω κάτω τά δάση, καί τοὺς κρυμνοὺς διὰ νά τήν εὔρουν · τέλος πάντων // μετὰ τρεῖς ἡμέρες ἦσαν τήν ἄγνωστον λεάνδρα · εἰς ἓνα σπήλαιον γυμνήν μόνον μέ τό ποκάμισσον καί δίχως κἀνένα ἄσπρον, ἀπό τά πολλά ὅπου εἶχεν εὐγάλει ἀπό τό σπῆτι της · τήν ἤφεραν ἔμπροσθεν εἰς τόν πικραμένον της πατέρα, τήν ἐρώτησαν τήν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς της, καί αὐτή ὁμολόγησε φανερά, πῶς ὁ Βικέντιος τήν ἐγέλασε, καί δίδωντάς την τήν παρόλαν του πῶς τήν ἤθελε πάρη διά γυναῖκα του, τήν εὐγαλεν ἀπό τό // σπῆτι τοῦ πατρός της, καί τῆς ὑποσχέθη νά τήν ὑπάγῃ εἰς ἓνα ἀπό τά εὐμορφήτερα κάσρη ὅπου νά εὐρίσκωνται εἰς τόν Κόσμον, ὡς καθὼς ἦτον ἡ ἀνάπολις, καί αὐτή ἡ ἀσόχαστη καί ἀπατημένη τόν ἐπίσευσε, καί κλέπτωντας ἀπό τό σπῆτι τοῦ πατρός της ὅσα ἠμπόρεσε τήν ἐπῆρε καί ἔφυγαν ἐκείνην τήν νύκτα, καί τήν ἐπῆγε καί τήν ἐσφάλησεν εἰς ἐκεῖνο τό

57r. σπήλαιον εἰς τό ὅποιον τήν εὔραν · ἐδιηγῆθη παρομοίως πῶς ὁ σολδάτος, δίχως νά πάρῃ τήν τιμὴν της, ἐπῆρεν ὅ, τι καί ἂν εἶχεν, καί τήν ἄφησε μόνον μέ τό ποκάμισσον · ἐφάνη δυσκολοπίστευτον σινιόροι πῶς ἐκεῖνο τό παλικάρι νά ἔχῃ τόσην ἐγκράτειαν, ἀμή αὐτή τό ὑπόσχεσε μέ τόσες βεδαίεις ἀποδείξεις, ὅπου ἐξάθη//σαν ἱκαναί νά παρηγορήσουν τόν πικραμένον πατέρα, ὁ ὅποιος δέν ἐψηφοῦσε τά πλούτη ὅπου τοῦ ἐπῆραν, ἐπειδὴ καί εἶχεν ἀφήσει εἰς τήν θυγατέρα του, ἐκείνην τήν τζόια, ὅπου ὅταν χαθῇ μίαν φορὰν, εἶναι ἀδύνατον νά τήν εὔρῃ πλέον · ἐκείνην τήν ἡμέραν ὅπου εὐρέθη ἡ λεάνδρα, ὁ πατέρας της δέν τήν ἔδειξεν εἰς κἀνέναν, ἀλλὰ τήν ἐπῆγεν εἰς ἓνα μοναστήρι ὅπου ἦτον ἐκεῖ σιμά, ἐκαρτερῶντας // ὅτι ὁ καιρός νά φθίρῃ κἀνένα μέρος ἀπό τό κακόν ὄνομα ὅπου εἶχεν ἀποκτήσει ἡ θυγατέρα του · σφαλῶντας τήν λεάνδραν ἐτυφλώθηκαν τά μάτια τοῦ Ἀνσέλμου δίχως νά βλέπῃ κἀνένα πρᾶγμα ὅπου νά τόν ἀρέσῃ, τά ἐδικά μου ἔμειναν εἰς σκότος, καί δίχως φῶς, ὑξερημένα ἀπό κάθε λογᾶς χαράν, διά τήν ἀπουσίαν τῆς λεάνδρας · τέλος πάντων ὁ Ἀνσέλμο καί ἐγὼ ἀποφασίσαμεν // νά παρατήσωμεν τό χωρίον καί νά ἔλθωμεν εἰς αὐτά τά λαγκάδια, αὐτός βόσκωντας ἓνα κοπάδι πρόβατα ἐδικά του, καί ἐγὼ ἓνα κοπάδι κατζίκια, νά εὐρισκόμασθην ἀνάμεσα εἰς τά δένδρα, συνομιλῶντας τά πάθη μας, τραγουδῶντας τοὺς ἐπαίνους, ἢ τά ὀνειδή τῆς λεάνδρας, ἢ νά ἀναξενάζωμεν, καί νά λέγωμεν εἰς τόν οὐρανόν τά παραπονέματά μας, καί μᾶς ἐμμήθησαν καί ἄλλοι πολλοί, ἀπό ἐκείνους ὅπου // ἐγύρευαν τήν λεάνδραν, καί

⁴¹⁴En realidad es un error por οἱ συγγενεῖς. En Franciosini, que traduce bien el original, dice «il suoi parenti».

ἦλθαν καί ἐκατοίκησαν εἰς αὐτά τά βουνά, κάμνωντας τήν ἴδιαν ἄσκησιν τήν ἐδικήν μας, καί εἶναι τόσο πολλοί, ὅπου φαίνεται νά εἶναι αὐτός ὁ τόπος ἀρκαδία τῶν βοσκῶν · τόσο εἶναι γεμάτος ὁ τόπος ἀπό βοσκούς, καί κοπάδια,

καί παντοῦ ἀκούεται τό ὄνομα τῆς λεάνδρας τῆς εὐμορφῆς · ὁ ἕνας τήν βλασφημιᾷ, καί τήν ὀνομάζει ἄγνωστον, καί ἄτιμον, ὁ ἄλλος τήν ἀπονομένει εὐκόλον εἰς τό νά κλίνη, μερικοί τήν συγχωροῦν, καί ἄλλοι τήν καταδικάζουν, καί τέλος πάντων ὅλοι τήν καταφρονοῦν, καί καθ' ἕνα τήν λαξεύει καί εἶναι τόση μεγάλη ἡ τρέλλα ὁ//λονῶν, ὅπου εὐρίσκονται μερικοί ὅπου παραπονοῦνται, πῶς ἐξάθησαν διωγμένοι ἀπό αὐτήν, δίχως νά τῆς εἶχαν ὁμιλήσῃ ποτέ · ἀνάμεσα εἰς ἐκείνους τοὺς τρελλούς, ἐκεῖνος ὅπου φαίνεται νά εἶναι φρονιμώτερος, εἶναι ὁ Ἀνσέλμο, ὁ ὁποῖος ἔχοντας τόσαις ἄλλαις αἰτίαις ὅπου νά παραπονεθῇ, λυπᾶται μόνον διὰ τήν ἀπουσίαν τῆς λεάνδρας · καί παίζοντας ἕνα βιολάκι⁴¹⁵, τραγοῦδει κάποιους ξίχους, ὅπου φανερόν // τήν καλήν του γνῶσιν, ἀμή ἐγώ περιπατῶ μέ ἄλλην ζράταν εὐκολώτερην, καί μέ φαίνεται νά εἶναι καλλήτερη, διότι δέν κάμω ἄλλο, παρὰ κατακρίνω τήν εὐκόλην κλῆσιν τῶν γυναικῶν, τήν ἀπισίαν τους, τήν διπλήν τοὺς πολιτείαν, ταῖς ψευδαῖς τους ὑπο[σχέ]⁴¹⁶ θεσεις, καί τέλος πάντων τήν ὀλίγην γνῶσιν ὅπου ἔχουν, εἰς τό νά ἡξεύρουν ποῦ κατακαθίζουν τοὺς σκοπούς τους · αὐτή ἐξάθη ἡ αἰτία σινιόροι, ὅπου εἶπα ἐκεῖνα τά λόγια // εἰς αὐτό τό κατζίκι ὅταν ἦλθα, ὅτι μέ τό νά εἶναι θηλικόν τό ἔχω εἰς ὀλίγην ὑπόληψιν, ἀγκαλά καί εἶναι τό καλλήτερον ἀπό ὅσα ἔχω εἰς τό κοπάδι μου · αὐτή εἶναι ἡ ἰσορία ὅπου ὑποσχέθηκα νά σας διηγηθῶ, ἂν τήν εἶπα μέ πολυλογίαν νά μέ συμπαθήσετε · αὐτοῦ κοντά ἔχω τήν καλύδαν μου εἰς τήν ὁποῖαν ἔχω γάλα νοπόν, καί νόστιμο τυρί, καί ἄλλα διάφορα πωρικά, εὐμορφα, τόσο εἰς τήν θεωρίαν // ὅσον καί εἰς τήν γεῦσιν.

57v.

Κεφάλαιον νδ:^{ov}

58r.

Ὅπου περιέχει τήν φιλονεικίαν ὅπου ἔκα-
μεν ὁ Δόν Κισσότης μέ τόν Βοσκόν.⁴¹⁷

Ἄρρεσε κ'πολλά ἡ ἰσορία τοῦ βοσκοῦ εἰς ἐκείνους ὅπου τήν ἄκουσαν, μά-

⁴¹⁵En Franciosini «ribechino». — ⁴¹⁶Error. tachada la sílaba -θε- y corregido en el margen izquierdo -σχε-. — ⁴¹⁷El título está reducido con respecto al original. Le falta, según Franciosini «con la rara ventura de Battuti (disciplinantes), alla quale dette felice fine con multo sudore».

λιστα εἰς τόν κανονικόν, ὁ ὁποῖος ἐσχατάσθηκε μέ ἀκριβείαν τήν φρᾶσιν, μέ τήν ὁποίαν τήν ἐδιηγήθη, ὁποῦ δέν ὁμοιάζε χωριστός βοσκός, ἀλλά γνωστικός κορτογγιάνος · καί ἔτσι εἶπεν, ὅτι πολλά καλὰ εἶπεν ὁ παπᾶς ὁποῦ εἶπε πῶς // εὐρίσκονται γραμματισμένοι εἰς τά βουνά · ὅλοι ἔκαμαν χίλιας τζιρεμόνιας τόν εὐγένιον, ἀμή ὁ Δόν Κισσότης ταῖς εἶπε μέ περισσοτέραν εὐγλωττείαν ἀπό ὅλους, λέγωντάς του, βέβαια ἀδελφέ βοσκέ, ἄν εἶχα ἐγὼ δύναμιν νά καταπιεσθῶ κἄμμίαν τύχην, τώρα παρευθὺς ἤθελα κινήσῃ διὰ νά κάμω τήν ἐδικήν σου τύχην εὐτυχισμένην, ὅτι ἤθελα εὐγάλη ἀπό τό μοναστήρι τήν λεάνδρα (ἡ ὁποία // πιεσέω νά εὐρίσκεται ἐκεῖ ἀκουσίως) ἄν καί νά ἦτον καί ἐναντίον τῆς θελήσεως τῆς ἡγομένης⁴¹⁸, καί τήν ἤθελα δώσῃ εἰς τά χέρι σου, νά τήν κάμῃς ὁ, τι θέλεις, φυλάττωντας ὅμως τοὺς νόμους τῆς καθαλλιερείας, ὁποῦ προσάζουν νά μὴν γίνεται ἄδικον εἰς κἄμμίαν κορασίδα · ἀγκαλὰ ἐγὼ ἐλπίζω εἰς τόν θεόν πῶς νά μὴν ἔχῃ κἄμμίαν δύναμιν ἕνας κακὸς γοῖτευτής, ὁποῦ νά μὴν ἡμπορῇ νά τόν νικήσῃ ἕνας ἄλλος γοῖτευτής, ὁποῦ νά ἔχῃ καλλήτερον κλῆσιν, καί τότε σέ ὑπόσχομαι τήν βοήθειάν μου, καί συνδρομήν μου, ὡς καθὼς εἶναι πρέπον τοῦ ἐπαγγέλματός μου, τοῦ ὁποίου τό τέλος δέν εἶναι

- 58v.** ἄλλο παρὰ νά βοηθῇ τοὺς ξενοχωρημένους, καί νά δίδῃ συνδρομήν εἰς τοὺς ἐνδεεῖς · ὁ Βοσκὸς ἐξάθη καί τόν ἐκοίταξε, καί βλέπωντας τό ἄσχημόν του φόρεμα, καί τήν παρὰσημόν του θεωρίαν ἐθαύμασε, καί ἐρώτησε τόν παρπέρην, ὁποῦ ἦτον σιμά του, σινιόρε τί ἄνος εἶναι αὐτός, ὁποῦ ἔχει τοιαύτην εὐμορφὴν θεωρίαν⁴¹⁹, καί ὁμιλεῖ εἰς αὐτόν τόν τρόπον · αὐτός εἶναι ὁ μέγας Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας ἀποκριθὴ ὁ παρπέρης, ὁποῦ δέν ἐγεννήθη διὰ ἄλλο εἰς τόν Κόσμον, παρὰ διὰ νά⁴²⁰ χαλάσῃ ἀδικήματα, νά βάλλῃ εἰς καλήν ψράταν ταῖς ὕβριταις, ὁποῦ ἤθελαν γένῃ εἰς τινάν · αὐτός εἶναι τό καταφύγιον τῶν κορασίδων, ὁ τρόμος τῶν φηγάντων, καί ὁ θριαμβευτής τοῦ πολέμου · αὐτός ὁμοιάζει ἀποκριθὴ ὁ Βοσκός, μέ ἐκεῖνα ὁποῦ λέγουν πῶς γράφουν εἰς τά // βιβλία τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων, οἱ ὁποῖοι ἔκαμαν ὅλα αὐτά ὁποῦ λέγεις ἢ ἀφεντιᾶ σου, ἀγκαλὰ καί ἐγὼ λογιᾶζω, ἢ νά μετορίζεσαι ἢ ἀφεντιᾶ σου, ἢ αὐτός νά εἶναι τρελλός · ἐσύ εἶσαι τρελλός, καί ἀνόητος, εἶπε τότε ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἐγὼ εἶμαι γνωσικώτερος ἀπὸ τήν πουτάναν τήν μητέρα σου, ὁποῦ σέ ἐγέννησε, καί μέ αὐτόν τόν θυμόν, ἔπιασεν ἕνα ψωμί ὁποῦ εἶχεν ἔμπροσθέν του, καί ἐκτύπησε τόν βοῖσκόν εἰς τά μουζάκια, τόσον δυνατά, ὁποῦ σχεδὸν ἐτζάκισεν ὅλην τήν μύτην του, ὁ βοσκὸς ὁποῦ δέν ἦτον συνηθισμένος νά ὑποφέρει τοιαῦτα μετορίσματα, βλέπωντας πῶς τόν ἐκτύπησεν ὁ Δόν Κισσότης, δίχως νά εὐ-

⁴¹⁸Sic. – ⁴¹⁹Sic. – ⁴²⁰Tachadura (συντύχη).

λαβηθῇ τό χαλί, μήτε τήν τράπεζαν μήτε ἐκείνους ὅπου ἐκάθουνταν εἰς αὐτήν, ἐκαβαλλίκευσεν ἐπάνω εἰς τόν Δόν Κισσότην καί πιάωντάς τόν ἀπό τό λαιμόν μέ τά δύο του χέρια, ἤθελε νά τόν πνίξῃ, ἄν // δέν ἐπρόφθανεν ὁ σάντζιος, ὁ ὁποῖος τόν ἔπιασεν ἀπό πίσω, καί τόν ἔριξεν ἀπάνω εἰς τήν τράπεζαν, κοματιάζοντας πινάκια, τζακίζοντας⁴²¹ ποτήρια, καί χύνοντας ὅ, τι καί ἄν εἶχαν μέσα · ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντας τοῦ λόγου του ἐλεύθερον, ἐπῆγεν εὐθύς νά πηδίξῃ ἀπάνω εἰς τόν βοσκόν, ὁ ὁποῖος ἔχοντας τό πρόσω-

πόν του αἵματωμένον, καί βλέπωντας πῶς τόν ἐκτυποῦσε κλοτζιαῖς ὁ σάντζιος, ἐπεριπατοῦσε μέ τά τέσσερα, καί ἐγύρευε νά εὔρῃ κἀνένα μαχαῖρι, διά νά κάμῃ κἀμμίαν αἱματώδη ἐκδίκησιν, ἀμή ὁ κανονικός, καί ὁ παπᾶς τόν ἐμπόδισαν, καί ὁ παρπέρης ἔκαμε τρόπον, καί ἔπεσεν ὁ Δόν Κισσότης ἀπό κάτω εἰς τόν βοσκόν, ἀπό τόν ὁ//ποῖον ἔλαβε τόσαις γροθιαῖς, ὅπου ἔτρεχεν ἀπό τό πρόσωπον τοῦ πτωχοῦ καβαλλιέρου τόσον αἷμα, ὅσον καί ἀπό τοῦ βοσκοῦ · ὁ κανονικός καί ὁ παρπέρης ἐλιγοθυμοῦσαν ἀπό τά⁴²² γέλοια, οἱ δῆμοι ἐπηδοῦσαν ἀπό τήν χαράν τους, καί ἔδιδαν φωτιαῖς εἰς τόν ἕναν, καί εἰς τόν ἄλλον, ὡς καθὼς κάμνουν εἰς τά σκυλιά ὅταν τρώγονται · μόνον ὁ σάντζιο πάντζας ἐραθυμοῦσε, διότι δέν ἤμποροῦσε νά γλυτώσῃ ἀπό τά χέρια // ἐνοῦ δούλου τοῦ κανονικοῦ, ὅπου τόν ἐκρατοῦσε, διά νά μήν βοηθήσῃ τόν καβαλλιέρην του · εὐρισκόμενοι λοιπόν ὅλοι τους εἰς χαράν, καί ἀγαλλίασιν, ἔξω ἀπό αὐτούς τοὺς δύο ὅπου ἐμάχονταν, ἄκουσαν ἕναν ἦχον μίας σάλπιγγος τόσον θλιβερόν ὅπου ἔκαμε καί ἐγύρισαν ὅλοι πρὸς τό μέρος ὅπου ἀκούουνταν, ἀμή κἀνένας δέν ἐσυγχίσθη τόσον εἰς τό νά τόν ἀκούσῃ, ὡσάν τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος ἀγκαλά καί νά // ἦτον ἀποκάτω ἀπό τόν βοσκόν, μέ πολύν κακὴν καρδίαν, τοῦ εἶπεν, ἀδελφέ Διάβολε (ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά εἶσαι ἐσὺ ἄνθρωπος, ἐπειδὴ καί ἔχεις τόσην δύναμιν καί ὑπόταξες τήν ἐδικήν μου)⁴²³ παρακαλῶσε, νά κάμωμεν ἀγάπην μόνον μίαν ὥραν, διότι ὁ θλιβερός ἦχος ἐκείνης τῆς σάλπιγγος ὅπου ἀκούομεν, μέ φαίνεται νά μέ κράξῃ εἰς κἀμμίαν νέαν τύχην · ὁ βοσκός ὁ ὁποῖος ἦτον κουρασμένος ἀ//πό τό νά κτυπᾶ, καί νά τόν κτυποῦν καί αὐτόν, τόν ἄφησεν εὐθύς, καί ὁ Δόν Κισσότης ἐσυκώθη ἀπάνω καί ἐγύρισε πρὸς τό μέρος ὅπου ἀκούουνταν ὁ ἦχος, καί εἶδε παρ' εὐθύς ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων ὅπου ἐκατέβαιναν ἀπό ἕνα βουνόν, ἐνδυμένοι ὅλοι μέ

59r.

ἄσπρα φορέματα, καί ἡ αἰτία ἦτον, ὅτι ἐκείνον τόν χρόνον, ὁ οὐρανός εἶχε ὑςερῇσει τήν γῆν ἀπό τήν δροσιάν του, καί διὰ τοῦτο εἰς ὅλα ἐκεῖνα τά περί-

59v.

⁴²¹Tachadura (πινάκια). – ⁴²²Tachadura (λο). – ⁴²³Paréntesis que no aparece en Franiolini.

χωρα ἔκαμναν δεήσεις, παρακαλῶντας τόν θεόν νά ἀνοίξη ταῖς ἀγκάλαις τῆς εὐσπλαχνίας του, καί νά βρέξῃ, καί διά τοῦτο οἱ ἄνθρωποι ἐνοῦ χωρίου, ὁποῦ δέν ἦτον πολλά μακρυνά ἀπ' ἐκεῖ, ἐπήγαιναν νά κάμουν δέησιν εἰς ἓνα ἅγιον κουδούκλιον, ὁποῦ ἦτον εἰς μίαν ἀγγωνήν ἐκείνου τοῦ κρημνοῦ · ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντας τά παράξενα φορέματα ἐκείνων, δίχως νά ἐνθυμηθῇ πῶς νά εἶναι κανένα τυχηρόν πρᾶγμα καί πῶς εἰς αὐτόν ἔπρεπε, ὡς πλανώμενος καθαλλιέρης ὁποῦ νά ἦτον τό νά τήν δοκιμάσῃ καί τοῦ ἐβεδαίωσε περισσότερον αὐτήν τήν φαντασίαν, μέ τό νά ἐθαῖ/ῤοῦσεν, ὅτι μία εἰκόνα ὁποῦ εἶχαν ἐνδυμένην μέ μαῦρα φορέματα νά ἦτον κᾶμμία μεγάλη σινιόρα, ὁποῦ νά τήν ἐπίγαιναν⁴²⁴ βιαίως · καί ἐμβαίνοντας αὐτό εἰς τό κεφάλι του, ἐπῆγε παρευθὺς νά πιάσῃ τόν ῥοντζινάντε, ὁποῦ ἔδωσεν ἐκεῖ τριγύρου, καί πέρνωντας τό σαλιδάρι ἀπό τήν σέλαν, καί τό σκουτάρι τόν ἐχαλίνωσεν ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ, καί εἶπε τόν σάντζιον καί τόν ἔδωσεν τό σπαθί του, καί ἐκαθαλλίκευσε τόν // ῥοντζινάντε, καί ἐπέρασεν εἰς τό χέρι του τό σκουτάρι, λέγωντας μεγαλοφώνως εἰς ὅλους ἐκείνους ὁποῦ ἦτον παρόν · τώρα θέλετε ἰδῇ, ἀνδρειωμένη συντροφία, πόσον ἀναγκαῖον εἶναι εἰς τόν Κόσμον, τό ἐπάγγελμα τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων · τώρα λέγω θέλετε ἰδῇ, ὁποῦ θέλω δώσῃ τήν ἐλευθερίαν εἰς ἐκείνην τήν καλήν σινιόρα, ὁποῦ τήν πηγαινούν φυλακωμένην, καί νά γνωρίσῃ ἂν πρέπῃ νά ἔχουν τιμὴν οἱ πλανώμενοι κα//βαλλιέροι · καί λέγωντας αὐτό ἐκτύπησε τόν ῥοντζινάντε μέ ταῖς φτέρναις του, μέ τό νά μὴν εἶχε μαχμούτζια⁴²⁵ καί ἐπῆγε νά συναπαντηθῇ μέ τοὺς ἀνοῦς ἐκείνους, ἀγκαλά καί ὁ παπᾶς, ὁ κανονικός, καί ὁ παρπέρης ἐπήγαιναν νά τόν ἐμποδίσουν, ἀμὴ δέν ἡμπούρεσαν νά τόν φθάσουν, μήτε ἢ φωναῖς τοῦ σάντζιο, δέν ἐζάθησαν ἱκαναῖς νά τόν

60r. κάμουν νά γυρίσῃ ὀπίσω ὁποῦ τόν ἔλεγε · ποῦ παιγαίνεις⁴²⁶ σινιόρ Δόν Κισσότη, τί διάβολον ἔχεις μέσα σου, ὁποῦ σέ παρακινᾷ νά ὑπάγῃς καταπάνω τῆς πίξεώς μας τῆς καθολικῆς κοίταξε καλά ὅτι ἐκεῖνοι ὑπάγουν εἰς δέησιν, καί ἐκείνη ἡ σινιόρα ὁποῦ ἔχουν εἰς τόν κράβδατον εἶναι μία ἅγια εἰκόνα, κοίταξε καλά ἐκεῖνο ὁποῦ κάμεις, ὅτι τούτην τήν // φοράν ἡμποροῦμεν νά εἰποῦμεν πῶς δέν εἶναι ὅλον μάλαμα ἐκεῖνο ὁποῦ λάμπει · ὁ σάντζιος ματαίως ἐκοπίασε, διότι ὁ καθαλλιέρης του ἐπῆγε τόσον βασιικά νά φθάσῃ ἐκείνους τοὺς διαδάτες, καί νά ἐλευθερώσῃ ἐκείνην τήν σινιόρα, ὁποῦ δέν ἄκουε κᾶνέναν λόγον, καί ἂν καί νά ἤθελεν ἀκούσῃ δέν ἤθελε γυρίσῃ ὀπίσω, ἂν τόν ἐπρόσᾶζεν ὁ Βασιλέας · ἔφθασε λοιπόν εἰς ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, καί ἐκρά//τησε τόν ῥοντζινάντε, καί μεταραχῶδη⁴²⁷ φω-

⁴²⁴Sic. — ⁴²⁵Paréntesis que no se ha abierto. — ⁴²⁶Sic. — ⁴²⁷Sic.

νήν εἶπεν · ἐσεῖς ὁποῦ ἴσως μέ τό νά μήν ἦσθαι⁴²⁸ καλλοί, ἔχετε σκεπασμένα τά προσώπατά σας, ἀκούσετε ἐκεῖνο ὁποῦ θέλω νά σας εἰπῶ · οἱ πρῶτοι ὁποῦ ἐστάθησαν ἦτον ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐκουδανοῦσαν τόν κράδβατον, καί ἕνας ἀπό τούς τέσσερες παπάδες ὁποῦ ἔψαλαν, βλέπωντας τήν παράξενην θεωρίαν τοῦ Δόν Κισσότη, τήν ξηρότητα τοῦ ῥοντζινάντε, καί ἄλλα γελοιώ//δη περιζατικά τοῦ ἀποκριθῆ λέγωντας · ἀδελφέ ἄν θέλῃς νά μᾶς εἰπῇς τίποτα εἰπές το ὀγλίγωρα, διότι δέν ἡμποροῦμεν, μήτε εἶναι πρέπον νά ἀκούσωμεν κἀνένα πρᾶγμα, ἄν δέν εἶναι τόσον σύντομον, ὁποῦ νά τελειώνη μέ δύο λόγια · μέ ἕναν λόγον θέλω τελειώσαι, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ θέλω νά σᾶς εἰπῶ, εἶναι νά ἐλευθέρωσετε τώρα αὐτήν τήν εὐμορφην σινιόρα τῆς ὁποίας τά δά//κρυα, καί τό θλιβερόν ἡθός της, δίδουν σημεῖον φανερόν, πῶς τήν πηγαίνετε ἐναντίον τῆς θελήσεώς της, καί πῶς θέλει τῆς ἐκάμετε κἀνένα μέγανον ἀδίκημα, καί ἐγώ ὁποῦ ἐγεννήθηκα εἰς τόν Κόσμον, διά νά χαλῶ τά ἀδικήματα, δέν ἀφίνω μέ κἀνένα τρόπον νά πηγαίνῃ μήτε ἕνα ποδάρι ἐμπροσά, ἄν δέν τῆς δοθῇ

60v.

ἡ ἐπιθυμητή ἐλευθερία ὁποῦ τῆς πρέπει · ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἄκουσαν αὐτά τά λόγια, ὁποῦ ἔλεγεν ὁ Δόν Κισσότη⁴²⁹, ἐκατάλαβαν εὐθύς, πῶς θέ νά ἦτον κἀνένας τρελλός, καί ἄρχησαν νά γελοῦν κατά πολλά, τῶν ὁποίων τά γέλοια ἔκαμαν, καί ἐρεθύμησε περισσότερον ὁ Δόν Κισσότε, ὁ ὁποῖος δίχως νά τούς εἰπῇ ἄλλα λόγια, ἐξεσπάθωσε // καί ἔτρεξε μέ μεγάλην ὀρμήν πρὸς τόν κράδβατον · ἕνας ἀπό ἐκείνους ὁποῦ τόν ἐκουδανοῦσαν, ἀφίνοντας τό βάρος εἰς τούς συντροφούς του, ἐπῆγεν ἀντίκρυ εἰς τόν Δόν Κισσότην, κρατῶντας εἰς τό χέρι του ἕνα ῥαβδί, μέ τό ὁποῖον ἐσύκωνε τόν κράδβατον, καί θέλωντας ὁ Δόν Κισσότης νά τόν κτυπήσῃ μέ τό σπαθί, αὐτός ἔδαλεν ἐμπροσά τό ῥαβδί, καί ἐκτύπησε τό σπαθί εἰς τό ῥαβδί, καί τό ἔκα//με δύο κομμάτια, καί μέ ἐκεῖνο τό κομμάτι ὁποῦ ἔμεινεν εἰς τό χέρι του, ἐκτύπησε τόσον δυνατά τόν Δόν Κισσότην ἐπάνω εἰς τόν ὄμον, ἀπό τό μέρος ὁποῦ ἐκρατοῦσε τό σπαθί, ὁποῦ μήν ἡμπορῶντας νά τόν διαφεντεύσῃ τό κοντάρι, ἀπό τήν χωριάτικην δύναμιν, ἔπεσεν ὁ κακοῤῥοίζικος καθαλλιέρης κάτω · ὁ σάντζιο πάντζας [ὁποῦ ἔτρεχε]⁴³⁰ κατόπι του νά τόν φθάσῃ βλέπωντάς τον ἄρχησε νά μαλώνῃ ἐκεῖνον // ὁποῦ τόν ἐκτύπησε, λέγωντας νά μήν τόν δέρῃ διότι ἦτον ἕνας κακοῤῥοίζικος γοῆτευμένος καθαλλιέρης ὁποῦ εἰς ὅλην του τήν ζωήν δέν ἔκαμε κακόν εἰς τινά, ἀμή ὁ χωριάτης δέν ἔπερνε ἀπό ταῖς φωναῖς τοῦ σάντζιο, ἀλλά βλέπωντας πῶς ὁ Δόν Κισσότε⁴³¹ δέν ἐπάλεψε μήτε τά χέρια του μήτε τά ποδάρια του

⁴²⁸ ἦσθαι / εἶναι. — ⁴²⁹ Κισσότης. / -η. — ⁴³⁰ Añadido en el interlineado superior. — ⁴³¹ Δόν Κισσότης / Δόν Κισσότε.

ἐθάρρευσε πῶς νά τόν ἐσκότωσε, καί ἐτείλιξε παρευθύς εἰς τό ζωνάρι του, ἐκεῖνο τό ἐπανωφόρι ὅπου φοροῦσε, // καί ἄρχησε νά φεύγῃ εἰς ἐκεῖνον τόν κάμπον, ὡσάν ἓνα λάφι · ἔφθασαν ὡς τόσον καί οἱ συντρόφοι τοῦ Δόν Κισσότῃ ἐκεῖ ὅπου αὐτός ἐκείνουνταν, καί βλέπωντάς τους οἱ συντρόφοι ἐκείνου⁴³² ὅπου τοῦ ἐκτύπησε πῶς ἤρχουνταν τρεχάτοι ὁμοῦ, καί τοὺς ἀνθρώπους τοῦ σοῦπάση μέ τὰ τουφέκια, ἐφοβήθηκαν νά μὴν τοὺς συνέδῃ κἀνένα κακόν, καί ἐξάθηκαν τριγύρω εἰς τόν κράδδατον, καί ἀπάντεχαν νά εἰδοῦν ἄν ἤρχουνταν κατα-

61r. πάνω τους νά διαφεντευθοῦν, μάλισα καί νά βλάψουν τοὺς ἐναντίους τους ἄν ἤθελαν ἡμπορέσῃ, ἀμή ἡ τύχη τὰ ἐκυδέρνησε καλλήτερα ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου ἐλογιάζαν αὐτοί, διότι ὁ σάντζιος δέν ἔκαμνεν ἄλλο, πάρα ἐπάισεν ἐπάνω εἰς τό κορμί τοῦ καθαλλιέρου του θαρρῶντας πῶς εἶναι ἀποθαμένος, καί ἔκαμεν ἀπάνω του τόν πλέον // θλιδερόν, καί γελοιώδη θρίνον τοῦ Κόσμου · τόν παπᾶν τόν ἐγνώρισεν ἓνας ἄλλος παπᾶς ὅπου ἦτον εἰς τήν δέησιν, τοῦ ὁποίου ἡ γνωριμία ἔκαμε καί ἔπανσεν ὁ φόδος ὅπου εἶχαν · ὁ μαντζιακός παπᾶς ἐδιηγήθῃ ἐν συντομία εἰς τόν ἄλλον τήν γνώμην τοῦ Δόν Κισσότῃ, καί ἔτζί τόσον ἐκεῖνος, ὅσον καί οἱ ἐπίλοιποι ὅπου ἦτον εἰς τήν δέησιν, ἐπῆγαν νά ἰδοῦν ἄν εἶχεν ἀποθάνῃ ὁ κακοῤῥοίζικος // καί ἄκουσαν τόν σάντζιον ὅπου χύνουνταν ἀπὸ τὰ μάτια του μία βρῦση δακρῶν, ἔλεγεν ὁ⁴³³ θεός τῆς καθαλλιερίας, ὅπου⁴³⁴ μέ μίαν βραδιάν ἐτελείωσες ὅλα τὰ καθαλλιερᾶτα σου, ὃ τιμή τῆς γενεᾶς σου, λαμπρότης καί δόξα ὅλης τῆς μαντζίας, καί ὅλου τοῦ Κόσμου, ὁ ὁποῖος ὑξερούμενος ἓναν καθαλλιέρην ὡσάν ἐσένα θέλει γεμίσει ἀπὸ κακοὺς ἀνθρώπους, δίχως νά ἔχουν φόδον πῶς θέλει τοὺς παιδεύ//σει τινάς για τὰ κακά τους ἔργα · ὃ ἐλεύθερε περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀλεξάνδρους, ἐπειδὴ καί μόνον διὰ ὀκτώ μηνῶν δούλευσιν μέ ἦχε δώσει τό καλλήτερον νησί ὅπου νά εὐρίσκεται εἰς τήν θάλασσαν · ὃ ταπεινέ μέ τοὺς ὑπερηφάνους καί ὑπέρογκε μέ τοὺς ταπεινοὺς, δοκιμαζά τῶν κινδύνων, ὑποφερτά τῶν ἐναντίων, ἐραζά δίχως αἰτίαν, μιμητά τῶν καλῶν, παίδευσιν τῶν κακῶν, ἐχθρέ τῶν ἀγνώστων, καί // τέλος πάντων πλανώμενε καθαλλιέρη · ἀπὸ ταῖς φωναῖς καί ἀναξεναγμούς τοῦ σάντζιου ὁ Δόν Κισσότῃς ἦλθεν εἰς τόν ἑαυτόν του, καί ὁ πρῶτος λόγος ὅπου εὐγῆκεν ἀπὸ τό ζόμα του ἦτον αὐτός · ἐκεῖνος ὅπου ζῇ δίχως τοῦ λόγου σου, γλυκύτατη Δουλτζινέα, εὐρίσκεται ὑποκείμενος εἰς μεγάλῃτερος κίνδυνους ἀπὸ αὐτοὺς · βοήθη-

61v. σέ με πιζέ μου σάντζιε νά ἀνέδω ἐπάνω εἰς τό γοῖτευμένον ἀμάζι ὅτι γροικῶ τοῦ λόγου μου πῶς δέν ἔχω δύναμιν νά καθαλλικεύσω εἰς τόν ῥοντζι-

⁴³²Sic. – ⁴³³Sic. – ⁴³⁴Tachadura (ἔμειν).

νάντε, διότι αὐτός ὁ ὦμος μου εἶναι κατατρίζομενος · ἐγὼ θέλω σέ βοηθήσει μετά πάσας χαρὰς σινύρε μου, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καὶ ἄς γυρίσωμεν κατὰ τό παρόν εἰς τόν τόπον μας // μέ αὐτούς τούς γαλαντόμους ὁποῦ σέ θέλουν τό καλόν σου, καὶ ἐκεῖ θέλομεν κάμει τήν κυδέρνησιν νά εὔγωμεν ἄλλην μίαν φοράν εἰς τόν κάμπον καὶ νά κάμωμεν κᾶμμίαν ἀνδραγαθίαν ὁποῦ νά ἀποκτήσωμεν μεγαλητέραν φήμην · πολλά καλὰ λέγεις, σάντζιο⁴³⁵, τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καὶ θέλει εἶσθαι⁴³⁶ καλὰ νά ἀφήσωμεν νά ἐπεράσῃ αὐτή ἡ ὁρμή τῶν ἄζρων, ὁποῦ κυριεύουν τώρα · ὁ // Κανονικός, ὁ Παπᾶς, καὶ ὁ παρπέρης⁴³⁷ τοῦ εἶπαν πῶς ἤθελε κάμει πολλά καλὰ νά ἀκολουθήσῃ ἐκεῖνο ὁποῦ ἔλεγε, καὶ ἔτζι ἀφ' οὗ ἐγέλασαν, καὶ ἐνοσιμεύθησαν διὰ τήν ἀπλότητα του σάντζιο πάντζα, ἔβαλαν τόν Δόν Κισσότην ἀπάνω εἰς τό ἀμάξι ὡς καὶ πρότερον · ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπῆγαιναν εἰς τήν δέσην ἐβάλθησαν εἰς τήν τάξιν, καὶ ἀκολούθησαν τήν ζράταν τους · ὁ βοσκός ἀποχαιρετήθῃ μέ ὅλους // οἱ ἄνθρωποι τοῦ σοῦπασῃ δέν ἠθέλησαν νά ὑπάγουν παρεμπρός, καὶ ὁ παπᾶς τούς ἐπλήρωσε κατὰ τήν συμφωνίαν τους · ὁ κανονικός εἶπε τοῦ παπᾶ⁴³⁸ νά τόν δώσῃ εἶδῃσιν διὰ τό συμβεδικῶς τοῦ Δόν Κισσότη, ἃν ἤθελεν ἰατρευθῇ ἀπό τήν τρέλλαν του, ἢ ἤθελε⁴³⁹ μείνῃ εἰς αὐτήν, καὶ μέ αὐτό ἀποχαιρετίσθῃ μέ λόγου του, καὶ ἐπῆγεν εἰς τήν ζράταν του · τέλος πάντων ὅλοι τους ἀποχώρησαν, καὶ ἐξεμάκρυναν, καὶ ἔμει/νε μόνον ὁ παπᾶς, καὶ ὁ παρπέρης ὁ Δόν Κισσότης, καὶ ὁ πάντζας⁴⁴⁰, καὶ ὁ καλὸς ῥοντζινάντε, ὁ ὁποῖος ἔξεκε καὶ ὑπόφερε μέ μεγάλην ὑπομονήν, τὰ ὅσα εἶχεν ἰδῇ καθὼς καὶ ὁ καθαλλιέρης του · ὁ ἀμαξιάς ἐξεύγωσε τὰ βοῖδιὰ του, καὶ ἐκαλόθεσε⁴⁴¹ τόν Δόν Κισσότην εἰς τό ἀμάξι, καὶ ἄρχισε νά περιπατῇ μέ τήν συνηθισμένην του περιπατησίαν, καὶ ἔξη ἡμέρας ἔφθασαν εἰς τόν τόπον τοῦ Δόν Κισσότη, καὶ ἐμπήκαν τό μεσημέρι μέσα εἰς τό⁴⁴²

[χωριό] καὶ καταλαχοῦ ἦτον Κυριακή, ὁποῦ ὅλοι οἱ ἄνοι τοῦ χωρίου, ἔσεκαν εἰς τόν φόρον ἀπό τήν μέσην τῶν ὁποίων ἐπέρασε τό ἀμάξι, καὶ ἔτρεξαν ὅλοι νά ἰδοῦν τί πρᾶγμα ἦτον, καὶ βλέποντας πῶς ἦτον ὁ συμπατριότης τους, ἐθαύμασαν · ἓνα παιδάκι ἔτρεξε παρευθύς νά δώσῃ εἶδῃσιν εἰς τήν δουλεύτριαν, καὶ εἰς τήν ἀνεψιάν του, λέγωντας πῶς ἔρχεται ὁ αὐθέντης⁴⁴³ τους // καὶ ὁ θεὸς τους λιγνὸς καὶ μαῦρος σκοτεινός, ξαπλωμένος εἰς ἓνα βοῖδάμαζον · δέν εἶναι δυνατόν νά διηγηθῇ τινὰς ταῖς δύο φωναῖς

62r.

⁴³⁵Unas líneas antes, marca el vocativo. — ⁴³⁶εἶσθαι Forma con valor potencial. — ⁴³⁷Sic. — ⁴³⁸εἶπε τοῦ παπᾶ / τόν παπᾶ. — ⁴³⁹Tachadura (γεμίσι). — ⁴⁴⁰Generalmente σάντζιος. — ⁴⁴¹Sic. — ⁴⁴²En el reclamo al final de la página escribe la sílaba χω-, (se supone χωριό) sin embargo en la página siguiente se salta la palabra. — ⁴⁴³αὐθεντης / αφέντης.

ὁποῦ εὐγαλαν αἱ καλαὶ σινιόρραι τὰ τζουγκρανίσματα ὁποῦ ἔκαμαν εἰς τὰ πρὸσωπά τους βλασφημώντας ἐκ δευτέρου τὰ βιβλία τῆς καθαλλιξερίας · καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔκαμαν ὅταν εἶδαν καὶ ἐμπῆκεν μέσα εἰς τὸ σπῆτι ὁ Δόν Κισσότης · ἀκούοντας τὸν ἐρχομὸν τοῦ ἡ γυναικα τοῦ σάντζιο πάντζα, ἔτρεξε καὶ αὐ//τὴ νὰ τὸν ἰδῇ ὅτι ἤξευρε πῶς εἶχεν ἀγάπην μαζί του νὰ τὸν δουλεύει διὰ ὄπλοφόρος, καὶ εὐθύς ὁποῦ εἶδε τὸν σάντζιον, τὸ πρῶτον ὁποῦ τὸν ἐρώτησεν εἶπεν ἄν εὐρίσκωνταν⁴⁴⁴ καλὰ τὸ γομάρι · ὁ σάντζιος τῆς ἀποκρίθη πῶς εὐρίσκωνταν καλλήτερα ἀπὸ αὐτόν, εὐχαριζίαν νὰ ἔχη ὁ θεὸς ἀπεκρίθη⁴⁴⁵ αὐτὴ ὁποῦ μέ ἔκαμε τόσην καλλοσύνην, ἀμή εἰπέ με τώρα σε παρακαλώσε⁴⁴⁶ φίλε μου, τί πρᾶγμα ἔφερες ἀπὸ ταῖς ὄπλοφορίαις σου; ποῦ εἶναι ὁ ἐπᾶς⁴⁴⁷ ὁποῦ μέ // ἐχάρισε; ποῦ εἶναι τὰ ποδηματάκια διὰ τὰ παιδιά σου; ἐγὼ δὲν σέ ἐχάρισα κἀνένα ἀπὸ αὐτὰ ὁποῦ λέγεις γυναικα μου εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀγκαλὰ καὶ ἔφερα ἄλλα ἐλαφρότερα καὶ καλλήτερα · δεῖξε μέ τα φίλε μου ἀποκρίθη ἡ γυναικα του, νὰ εἰδῶ τί πράγματα εἶναι νὰ χαρῇ κομάτι ἡ καρδιά μου, ὁποῦ ἦτον ἔως τώρα πικραμένη, ὕξερα σέ τὰ δίδω γυναικα μου ὅταν⁴⁴⁸ ὑπάγω εἰς τὸ σπῆτι εἶπεν ὁ σάντζιος, καὶ κατὰ τὸ παρόν // σιώπα ὅτι, ἄν θέλῃ ὁ θεός, καὶ κάμωμεν κἀνένα ἄλλον ταξίδι διὰ νὰ ἐρευνήσωμεν τὰς τύχας ὀγλιγορα θέλεις μέ ἰδῇ κόντε ἢ γκουδερνα-τόρον κἀμμίας νήσου, καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ παρακάτω νησία, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ πλέον καλλήτερα ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς τὸν Κόσμον.

62v. νὰ δώσει ὁ θεός νὰ εἶναι ἔτζι ἄνδρα μου · ἀμή εἰπές με τί δηλοῖ αὐτό τὸ νησί ὅτι ἐγὼ δὲν καταλαμβάνω · τὸ μέλι δὲν εἶναι διὰ τὸ γομάρι θέλω νὰ συμπεράνω πῶς αὐτὰ δὲν εἶναι πράγματα ὁποῦ νὰ τὰ ἤξεύρῃ κάθε ἓνας ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, θέλεις τὸ ἰδῇ ὅταν εἶναι καιρός, μάλις θέλεις θαυμάσεις ὅταν ἀκούσης τοὺς ὑπηκόους νὰ σέ λέγουν ἢ σινιό//ρα, τί σινιόρρα⁴⁴⁹ λέγεις ἐσὺ σάντζιο, καὶ τί νησία καὶ ὑπηκόους, μὴ γυρεύεις νὰ μάθῃς ἐν ταυτῷ κάθε πρᾶγμα, φθάνει σε μόνον πῶς ἐκείνο ὁποῦ λέγω εἶναι ἀλη-θέστατον, καὶ σφάλισε τὸ ζόμα σου, τοῦτο μόνον ἤξευρε ὅτι δὲν εὐρίσκε-ται νοσιμώτερον πρᾶγμα εἰς τὸν Κόσμον ἀπὸ τὸ νὰ εἶναι τινὰς ὄπλοφόρος πλανωμένον⁴⁵⁰ καθαλλιξέων, ἐρευνητοῦ τῆς τύχας · εἶναι ἀλήθεια ὁμως ὡς περισσότεραις τύχαις ὁποῦ συναπαντοῦν δὲν εὐγαίνουν // τόσον κα-λαῖς, ὡς καθὼς ταῖς ἤθελεν ὁ ἄνθρωπος, ἐπειδὴ ἀπὸ ταῖς ἑκατόν, αἱ ἐνε-νηντα⁴⁵¹ ἐννέα εὐγαίνουν ἀνάποδα, καὶ αὐτὸ τὸ ἤξεύρω πολλὰ καλὰ, καὶ ἀπὸ τὴν δοκιμὴν, διότι αἱ μερικαῖς μέ ἐτείναξαν μέ μίαν κάπαν, καὶ εἰς ἄλ-

⁴⁴⁴ εὐρίσκωνταν / εὐρίσκουνταν. — ⁴⁴⁵ ἀπεκρίθε / ἀποκρίθε. — ⁴⁴⁶ Pronombre enclítico. —

⁴⁴⁷ En Cervantes «saboyana». Franciosini lo traduce por «gamarrino». — ⁴⁴⁸ Tachadura ilegible.

— ⁴⁴⁹ Sic. — ⁴⁵⁰ Sic. — ⁴⁵¹ Sic.

λαις ἔφαγα πολλαῖς καλαῖς ξυλῖαις, ἀμή μέ ὅλα τοῦτα αὐτό εἶναι ἓνα καλόν
 πρᾶγμα νά ἀπαντέχη τινάς τά συμβεδηκότα, περιπατῶντας τινάς βουνά,
 δάση, γκεμνοῦς⁴⁵² κασέλια καί νά κονεύ//ση ὅσαρίαις, δίχως νά πληρώνη
 κανένα ἄσπρον· αὐτήν τήν ὁμιλίαν ἔκαμεν ὁ σάντζιος μέ τήν γυναῖκαν του
 τήν Τερέζιαν, ἐν ὅσῳ ἡ δουλεύτρια, καί ἡ ἀνεψιά τοῦ Δόν Κισσότη τόν ἐξε-
 γύμνωσαν, καί τόν ἔβαλαν καί ἐπλάγιασαν εἰς τό πρωτινόν του κρεβδάτι
 · αὐτός ταῖς ἐκοίταξε μέ ἀνοικτά μάτια, καί δέν ἠμπόρεσε νά γνωρίσῃ ποῦ
 εἶναι· ὁ παπᾶς εἶπε πρὸς τήν ἀνεψιάν του νά κάμῃ κάθε λογᾶς περιποίησιν
 εἰς τόν θεῖόν της, καί νά κοιτάξῃ καλὰ // νά μήν ξαναφέρῃ ἄλλην φοράν
 λέγωντάς τον τί ἔπρεπε νά κάμῃ· ἄρχισαν παλίν⁴⁵³ ἐκ δευτέρου καί οἱ δύο
 νά ξεφωνίζουν, καί νά ἀναθεματίζουν τά βιβλία τῆς καθαλλιερίας· ἐπα-
 ρακαλοῦσαν τόν θεόν νά καταδυθῇ εἰς τήν ἄδυσσον τοὺς ποιητές τῶν
 ψευμάτων, καί φλυαριῶν· αὐταῖς τέλος πάντων ἔμειναν συγχυσμέναις, καί
 ἐφόδοῦνταν μήπως καί τόν χά-

63r.
 σουν ἄλλην μίαν φοράν, εὐθύς ὁποῦ καλητερεύσει ὀλίγον, καί ἀληθινά
 ἐσυνέδη ὡς καθὼς τό ἐθαῤόοῦσαν· ἀμή ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς τῆς ἱσορίας,
 ἀγκαλά καί νά ἐξέταζε μέ κάθε ἐπιμέλειαν, καί περιέργειαν νά εὗρῃ ταῖς
 ἀνδραγαθίαις ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Δόν Κισσότης εἰς τό τρίτον ταξίδι, μέ ὅλον
 τοῦτο δέν ἠμποροῦσε νά εὗρῃ μνήμην κᾶμμίας // μήτε διαγράφου· ἡ φήμη
 μόνον διαφύλαξεν εἰς τήν μαντζιαν πῶς ὁ Δόν Κισσότης τήν τρίτην φο-
 ράν ὁποῦ εὐγῆκεν ἀπὸ τό σπῆτί του, ἐπήγαινε εἰς τήν Σαραγότζαν καί
 ἐκεῖ εὐρέθη εἰς μίαν μεγάλην πανήγυριν, ὁποῦ ἔγινεν εἰς ἐκεῖνο τό κάστρον,
 καί ἐκεῖ ἔκαμε πρᾶγματα ἄξια τῆς ἀνδρείας του, καί καλήν του γνώσιν,
 ἀμή δέν ἠμπόρεσε νά μάθῃ τίποτα διὰ τό τέλος του καί σκοπόν του, μήτε
 ἤθελε μάθῃ ἂν ἡ καλή τύχη // δέν τόν ἤθελε κάμῃ νά ἄφῃ ἓναν γηραλαῖον
 ἱατρόν, ὁποῦ εἶχεν ἓνα σεντουκάκι μολιβένιον, ὁποῦ ὡς καθὼς ἔλεγεν εὐ-
 ρέθη εἰς τά κρεμνισμένα θεμέλια ἐνοῦ κουβουκλίου ὁποῦ τό ἐξανάφκε-
 ναν, εἰς τό ὁποῖον σεντουκάκι εὐρέθηκαν μερικαῖς φυλλάδας ὁποῦ ἦτον
 γραμμέναις μέ γράμματα φοθικά, ὅμως εἰς καστιλιανούς στίχους ὁποῦ δι-
 ηγοῦνταν πολλαῖς ἀπὸ ταῖς ἀνδραγαθίαις του, καί ἐσημείωναν διὰ τήν //
 εὐμορφίαν τῆς Δουλτζινέας ἀπὸ τό τοπόζο, διὰ τό εἶδος τοῦ ῥοντζινάντε,
 διὰ τήν ἐμπισοσύνην τοῦ Σάντζιο πάντζα, καί διὰ τόν ἐνταφιασμόν τοῦ
 ἰδίου Δόν Κισσότη μέ διαφόρους ἐπιτάφιους, καί ἐκλογαῖς τῆς ζωῆς του,
 καί τῶν ἡθῶν του, καί ἐκεῖνα ὁποῦ ἠμπόρεσαν καί ἐδιαδόσθησαν εἶναι
 αὐτά ὁποῦ διηγείται ὁ πῖσός συγγραφεὺς αὐτῆς τῆς νέας, καί ἐξαίρετας
 ἱσορίας, ὁ ὁποῖος συγγραφεὺς δέν θέλει ἄλλο ἀπὸ ἐκεῖ//νους ὁποῦ θέλουν

⁴⁵²Sic. – ⁴⁵³Sic.

63v. τὴν διαβάσει διὰ ἀντιμισθίαν τῶν μεγάλων κόπων ὅπου ἔκαμεν εἰς τό ἀνα-
μεταξύ, καὶ νὰ ἐρευνήσῃ μὲ ἀκριβείαν ὅλα τὰ χρονογραφικά τῆς μαντζίας
διὰ νὰ τὰ εὐγάλῃ εἰς φῶς, παρὰ τὴν ἴδιαν πίσιν ὅπου δίδουν οἱ φρόνιμοι
εἰς τὰ βιβλία τῆς καθαλλιερείας, ὅπου εἶναι τόσον εὐπρόσδεκτα ἀπὸ τόν Κό-
σμον, ὅτι μὲ αὐτό θέλει εἶναι πληρωφορημένος, καὶ θέλει παρακινηθῇ νὰ
ἐξετάσῃ καὶ νὰ εὗρῃ καὶ ἄλλαις, ἅν δέν εἶναι τόσον ἀληθιναῖς, καὶ καλῆς
ἐφευρέσεως καὶ νόστιμης.⁴⁵⁴

Τὰ πρῶτα λόγια ὅπου ἦτον γραμμένα εἰς τὴν
φυλλάδα, ὅπου εὐρέθη εἰς τό μολυ
βαίνω σεντουκάκι ἦπαν αὐτά.

Οἱ Ἀκαδημοὶ τῆς Ἀργαμασιλίας, ὅπου εἶναι τόπος τῆς μαντζίας ἐν
ὅσῳ ἐζοῦσεν ὁ Δόν Κισσότης, καὶ μετὰ θάνατον ταῦτα ἔγραψαν.

Ὁ μονικάγκος Ἀκαδημικός τῆς Ἀργαμασιλίας εἰς τόν τὰ
φον τοῦ Κισσότη Ἐπιτάφιος.⁴⁵⁵

Ὁ Πανιγκούαδος ἀκαδημικός⁴⁵⁶ τῆς ἀργαμασιλείας⁴⁵⁷ ἐγκώμιον εἰς τὴν
Δουλτζινέαν τὴν τοποτζίνας. σονέτο.

Ὁ φρονιμώτατος ἀκαδημικός τῆς ἀργαμασιλίας εἰς ἔπαινον του ῥοντζι-
νάντε, τό ἄλογον τοῦ Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας. σονέτο.

Τοῦ περιγελασέ ἀκαδημικοῦ ἀργαμαλισί, ἐγκώμιον περιπεριγελασικόν
πρὸς τόν Σάντζιο πάντζαν.

Τοῦ ἀποδιώχνοντος τόν Διάβολον ἀκαδημικοῦ τοῦ⁴⁵⁸ ἀργαμασιλείας, εἰς
τόν τάφον τοῦ Δόν Κισσότη.

⁴⁵⁴Termina con el dibujo de fin de capítulo, y en medio de la línea siguiente comienzan lo que en Cervantes constituyen los epitafios con sus introducciones. En nuestro manuscrito, tal como en otros casos, se suprimen las partes versificadas y sólo se mantienen los autores que pronunciaron cada uno de ellos cuyos nombres se mantienen tal como se presentan en el manuscrito. Las variaciones de mayúsculas y minúsculas en los nombres propios o en los adjetivos, cuyo significado de tintes burlescos que usó Cervantes evidentemente no entiende el copista del manuscrito, y sin duda tampoco su fuente italiana. — ⁴⁵⁵En cada uno de los apartados faltan los versos que sí aparecen en la fuente italiana. — ⁴⁵⁶Ἀκαδημικός / ἀκαδημικός. — ⁴⁵⁷ἀργαμασιλίας / ἀργαμασιλείας. — ⁴⁵⁸Sic.

Τοῦ τηκετόκε ἀκαδημικοῦ τῆς ἀργαμασιλείας εἰς τόν τάφον τῆς Δουντζι-
νέα⁴⁵⁹ τοῦ τοπόζου

Αὐτοί⁴⁶⁰ εἶναι οἱ ζίχοι ὅποῦ εὐρέθησαν, καί ἐδιαβάσθησαν, οἱ ἄλλοι μέ τό **64r.**
νά ἦτον τά φράγματα σδυμένα⁴⁶¹, ἐδώθησαν εἰς ἕνα ἀκαδημικόν διά νά
ἡμπορέση νά τά διαβάσῃ ἀπό τό νόημα · λέγουν πῶς τό ἔκαμε μέ μεγάλην
ἐπιμέλειαν, καί κόπον, καί ἔχει σκοπόν νά τοὺς εὐγάλη εἰς φῶς, μέ ἐλπίδα
τοῦ τρίτου ταξιδίου τοῦ Δόν Κισσότε.⁴⁶²

⁴⁵⁹Sic. — ⁴⁶⁰Repetida la alfa. — ⁴⁶¹Sic. — ⁴⁶²Termina el capítulo ocupando sólo cinco líneas, todo el resto y la siguiente página *verso* se deja en blanco y el libro segundo empezará en *recto*.

Βίβλος Βίβλος

Εν Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Βίβλος Βίβλος

Εν Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Εν Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Εν Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Εν Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Εν Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Εν Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Εν Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Βίβλος Βίβλος Βίβλος Βίβλος

Βιβλίον Β:^{OV463}

Τοῦ ἐπιτηδείου εὐγενοῦς Δόν Κισσότη τῆς μαν- τζίας

Κεφάλαιον α:^{OV}

Ὅπου διηγείται τὴν ὁμιλίαν ὁποῦ ἔκαμεν ὁ
Παπᾶς, ὁ Παρπέρης, καί
ὁ Δόν Κισσότης, διὰ τὴν
ἀσθένειάν του.

- Διηγείται ὁ Σίδ Ἀχμέτ ὁ Πεγκλῆς εἰς τὸ δεύτερον Βιβλίον αὐτῆς τῆς ἰσο- **65r.**
ρίας, ὁποῦ εἶναι τὸ τρίτον ταξίδι τοῦ Δόν Κισσότη, πῶς ὁ Παπᾶς, καί ὁ
Παρπέρης⁴⁶⁴ ἔκαμαν σχεδόν ὡς δύο μῆνες, καί δέν ἐπῆγαν νά τόν ἰδοῦν,
διὰ νά μὴν τόν κάμουν καί ἐνθυμηθῇ τὰ ἐ//περασμένα ἀμὴ μέ ὅλον τοῦτο
δέν ἔλειπαν ἀπὸ τοῦ νά ὑπάγουν εἰς τὴν ἀνεψιάν του, καί εἰς τὴν δευτου-
λεύτριάν⁴⁶⁵ του, παραγγέλωντάς ταις νά ἔχουν τὴν ἔγνοιαν νά τόν περι-
ποιοῦνται, καί νά τοῦ δίδουν νά τρώγῃ πράγματα Δυναμωτικά⁴⁶⁶, καί ἀρ-
μόδια, τόσον διὰ τὴν Δυνάμωσιν⁴⁶⁷ τῆς καρδίας, ὅσον καί τοῦ ἐγκεφάλου,
ἀπὸ τόν ὅποιον (ὡς//καθὼς ἐφαίνονταν)⁴⁶⁸ ἐπροήρχονταν ὅλη ἡ κακοῶ-
ροιζικιά του, αἱ ὁποῖαι εἶπαν, πῶς ἔτξι ἔκαμναν, καί τὸ ἤθελαν κάμη καί
εἰς τὸ ἐξῆς μέ χαρᾶς καί ἐπιμελείας, ὁποῦ ἦτον τῆς Δυνάμεώς⁴⁶⁹ τους, διότι
ἐ-
γνώριζαν πῶς οἱ σινιόρες⁴⁷⁰ τους, ἔδειχνε νά ἔχῃ σωστά τὰ συλλογικά του **65v.**
διὰ τὸ ὅποιον ἐχάρηκαν κ⁴⁷¹ πολλά καί αἱ δύο τους, καί ταῖς ἐφάνη πῶς νά
ἔγινε καλὰ ὁποῦ τόν ἤφεραν γοῆτευμένον εἰς τὸ βοϊδάμαξον⁴⁷² (ὡς καθὼς
ἐδιηγήθη εἰς τὸ α:^{OV} ⁴⁷³ Βιβλίον αὐτῆς τῆς μεγάλης, καί ἀληθινῆς ἰσορίας

⁴⁶³ Ha dejado la página *verso* en blanco y comienza en la parte superior del *recto*. Se transparenta mucho la página siguiente. Encima de la palabra Β:^{OV} (segundo), igual que sobre el número del capítulo, aparece el gráfico que se repetirá siempre. Los títulos ocupan la mitad de la página. El texto comprende doce líneas. — ⁴⁶⁴ Παπᾶς / παπᾶς, Παρπέρης / παρπέρης. — ⁴⁶⁵ Error evidente. — ⁴⁶⁶ Sic. — ⁴⁶⁷ Sic. — ⁴⁶⁸ Paréntesis como en Franciosini. — ⁴⁶⁹ Sic. — ⁴⁷⁰ Error el plural (ὁ σινιόρ). — ⁴⁷¹ Frecuentemente usa la forma abreviada de κατὰ. — ⁴⁷² Paréntesis como en Franciosini. — ⁴⁷³ En lugar de πρῶτον. Sobre la alfa repite el gráfico que aparece siempre sobre el número que marca el comienzo de cada capítulo.

εἰς τό τελευταῖον Κεφάλι//λαιον) καί ἔτζη⁴⁷⁴ ἀποφάσισαν νά τόν γητωνεύ-
σουν, καί νά δοκιμάσουν ἄν ἐκαλλητέρευσεν, ἀγκαλά καί τό ἐκρατοῦσαν
σχεδόν διά πρᾶγμα ἀδύνατον τό νά καλλητερεύσῃ, καί ἔβαλαν σκοπόν
νά μήν τόν ἀναφέρουν τελείως περιπλανωμένης καθαλλιξερίας, διά νά μήν
τόν ἀνακαινήσουν ταῖς πληγαῖς ὅπου πρό ὀλίγον εἶχε λάβῃ · τέλος πάν-
των τόν ἐγειτώνευσαν⁴⁷⁵, καί τόν ἡῦραν // ὅπου ἐκάθονταν ἐπάνω εἰς
τό κρεβδόατι, ἔχοντας μίαν καμηζόλαν πράζινην ἀπό μαλί εἰς τήν ῥάχην,
καί μία σκοῦφι^α κόκκινη εἰς τό κεφάλι καί ἦτον τόσον λιγνός, καί χλο-
μός, ὅπου ὁμοίαζεν ὡσάν μουμιά, τόν ἐχαιρέτησαν, καί τόν ἐρώτησαν περί
τῆς ὑγείας του, καί αὐτός τοὺς ἀποκρίθη μέ φρόνιμα, καί νόσιμα λόγια
· καί εἰς τήν ὁμιλίαν τοὺς ἀνάφεραν διά τά // ὠφέλημα τῆς ἐπικρατείας,
καί διά τοὺς τρόπους τῆς κυβερνήσεως τῶν πολιτειῶν, διορθώνοντας με-
ρικά ἄτοπα καί καταδικάζοντας ἄλλα, μετασχηματίζοντας μερικάς συνή-
θειαις, καί ἐξωσρακίζοντας ἄλλαις, καί ἐγίνονταν ἄλλος ὁ καθ' ἕνας ἀπό
τοὺς τρεῖς τοὺς, ἕνας νέος νομοθέτης, ἕνας τωρινός ληκουργος, καί ἕνας
Σόλων θερμώτατος, καί μέ τέτοιον τρόπον ἐξανα//καίνησαν τήν πολιτείαν
ὅπου ἐφαίνονταν πῶς νά εἶχαν βάλλῃ εἰς ἕνα χωνευτήρι, καί εὐγαλαν ἄλ-
λην ὅπου δέν ὁμοίαζε μέ ἐκείνην · ὁ Δόν Κισσότε⁴⁷⁶ ὁμίλησεν εἰς ὅλα τά
εἶδη μέ τόσην φρονημάδα, ὅπου ἐκείνοι οἱ δύο ὅπου τόν ἐξέταζαν ἐπίστυ-
σαν βεβαιώτατα, πῶς νά εὐρίσκεται πολλά καλά, καί εἰς τήν τελείαν του
γνω-

66r. σιν · εὐρέθησαν παρόν εἰς αὐτήν τήν ὁμιλίαν, ἡ ἀνειψία, καί ἡ Δουλεύ-
τρια⁴⁷⁷, καί δέν ἔπαυαν ἀπό τοῦ νά εὐχαριστοῦν τόν θεόν, μέ τό νά βλέπουν
τόν σινιόρε τοὺς ὅπου ἔκαμνε τοιαύτην καλήν συνομιλίαν · ἀμή ὁ Παπᾶς
μεταβάλλοντας τόν πρῶτον σκοπόν, ὅπου ἦτον νά μή τόν ἀναφέρουν τε-
λείως περί τῆς καθαλλιξε//ρίας, ἠθέλησε νά κάμῃ δοκιμήν εἰς ὅλα, διά νά
ιδῇ ἄν ἡ ὑγεία τοῦ Δόν Κισσότε ἦτον ψευδής, ἢ ἀλιθινή⁴⁷⁸, καί ἔτζη κάπου
κάπου ἐδιηγοῦνταν μερικά μαντάτα, ὅπου εἶχαν ἔλθῃ εἰς τήν Κούρτην, καί
ἀνάμεσα εἰς τά ἄλλα εἶπεν, πῶς ἐκρατοῦσαν διά πρᾶγμα βέβαιον, πῶς ὁ
τοῦρκος ἐτοίμαζε μίαν μεγαλωτάτην ἀρμάδα, καί ὅτι δέν ἠξεύρουνταν ὁ
σκοπός του, μήτε ποῦ ἠθελε νά ὑπάγῃ // νά κτυπήσῃ, καί μέ αὐτόν τόν φό-
βον, ὅπου σχεδόν κάθε χρόνον, μᾶς φοβερίζει μέ τά ἄρματα · ἀρματώθηκεν
ὅλη ἡ χριστιανοσύνη, καί ὁ ῥήγας ἔσειλε, καί ἐδυνάμωσε τά περιγιάλια τῆς
ἀνάπολις, καί τῆς Σικελίας, καί τό νησί τῆς μάλτας · εἰς αὐτό ἀποκρίθη ὁ
Δόν Κισσότης · ὁ ῥήγας μας ἔκαμεν ὡσάν φρόνιμος πολεμάρχος, ὅπου ἐδυ-

⁴⁷⁴Sic. — ⁴⁷⁵γητωνεύσουν / ἐγειτώνευσαν. — ⁴⁷⁶Κισσότε / Κισσότης. — ⁴⁷⁷Con frecuencia parece con mayúscula el término Δούλοι. — ⁴⁷⁸Sic.

νάμωσε τούς τόπους του μέ τόν και//ρόν, νά μή τόν πατήση ὁ ἐχθρός ἀνέ-
τοιμον · ἀμή ἂν ἤθελε πιάσει τήν συμβουλήν μου, ὅπου τόν ἤθελα δώση νά
μεταχειρισθῇ μίαν πρόληψιν, τήν ὅποιαν ἡ μεγαλειότης του εἰς τούς τωρι-
νούς καιρούς δέν θέλει τήν ἐσοχάσθῃ · εὐθύς ὅπου ἄκουσεν αὐτό ὁ παπᾶς
εἶπεν εἰς τόν ἑαυτόν του, ὁ θεός νά σέ βοηθήσῃ κακοῤῥοίζικε Δόν Κισσό-
τε, ὅτι μέ φαίνεται πῶς κρημνίζεσαι ἀπό τόν ὑψη//λόν κρημνόν τῆς τρέλλας
σου, ἕως εἰς τήν ἄδυσον τῆς ἀπλότητός σου · ἀμή ὁ Παρπέρης (ὅπου εἶχεν
ἔλθῃ⁴⁷⁹ καί εἰς αὐτόν ἡ ἰδία φαντασία τοῦ Παπᾶ)⁴⁸⁰ ἐρώτησε τόν Δόν Κισ-
σότην ποία ἦτον ἡ συμβουλή τῆς προλήψεως, ὅπου ἔλεγε πῶς ἦτον καλόν
διά νά γίνῃ, τάχα νά εἶναι ὡσάν ἐκείναις ὅπου βάλλωνται εἰς τόν κατάλο-
γον πολλῶν ἀπρέπων συμβουλιῶν, ὅπου εἶναι συνήθεια νά δίδωνται
εἰς τούς βασιλεῖς; ἡ ἐδική μου συμβουλή σινιόρ παρπέρη, εἶπεν ὁ Δόν Κισ-
σότης, δέν θέλει εἶσθαι ἄπρεπος, ἀλλά πρέπουσα · ἐγὼ δέν τό λέγω μέ αὐ-
τόν τόν σκοπόν, τοῦ ἀπεκρίθῃ⁴⁸¹ ὁ παρπέρης, ἀλλά μέ τό νά ἐφάνῃ διά
τῆς δοκιμῆς, πῶς ὅλαις ἡ ἡ περισσότεραις γνώμαις, ὅπου δίδονται εἰς τήν
μεγαλειότητά του, ἡ εἶναι ἀδύναταις // νά γίνουν, ἡ εἶναι παράξυραις, ἡ
εἰς βλάβην τοῦ βασιλέως, ἡ τῆς Βασιλείας · ἡ ἐδική μου εἶπεν ὁ Δόν Κισ-
σότης δέν εἶναι ἐκ τῶν ἀδυνάτων, μήτε σφαλερά, ἀλλά ἡ πλέον σύντομος
ἀπό ὅσαις ἡμπορεῖ νά συλλογησθῇ ἕνας συμβουλάτορας · μήν κάμης τόσην
ἄργηταν ἡ ἀφεντιά σου εἰς τό νά τό εἰπῇς Δόν Κισσότη, εἶπεν ὁ Παπᾶς ·
δέν ἤθελα νά τό εἰπῶ τώρα ἐδῶ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί αὖριον νά τό
// ἀκούσουν οἱ σινιόροι κονσιλλιέροι, καί νά πάρῃ ἄλλος ταῖς χάραις, καί
ταῖς ἀμοιβαῖς τοῦ κόπου μου · ἂν τό λέγῃς ἡ ἀφεντιά σου διά λόγου μου,
εἶπεν ὁ παρπέρης, ἐγὼ σέ δίδω τήν παρόλα μου ἔμπροσθεν θεοῦ, καί ἀν-
θρώπων νά μήν εἰπῶ ἐκεῖνο ὅπου θέλεις εἰπῇ μήτε εἰς τόν Βασιλέα,⁴⁸² μήτε
εἰς κἀνέναν ἄλλον ἄνον ἐπίγειον, καί αὐτόν τόν ὄρκον τόν ἔμαθα ἀπό τό
τραγοῦδι τοῦ παπᾶ ὅπου εἰς // τόν πρόλογον εἶπε τοῦ βασιλέως, ποῖος ἦτον
ὁ κλέπτης ὅπου τοῦ εἶχε κλέψῃ ταῖς ἑκατόν δούπλαις⁴⁸³, καί τό μουλάρι
του · ἐγὼ δέν ἡξεύρω ἰσορίαις, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, τοῦτο μόνον ἡξεύρω
πῶς τοιοῦτος ὄρκος εἶναι καλός, μάλιστα μέ τό νά πιεζύω πῶς ὁ σινιόρ
Παρπέρης εἶναι γαλαντόμος · καί ἂν δέν ἦτον εἶπεν ὁ παπᾶς, ἐγὼ τοῦ γίνο-
μαι ἐγγυητής, καί ὑπόσχομαι διά λόγου του, πῶς δέν θέλει ὁμιλήσῃ διά //
αὐτήν τήν ὑπόθεσιν, παραπάνω ἀπό ἕνα Βουδόν⁴⁸⁴. ἀμή διά τήν ἀφεντιά

66v.

⁴⁷⁹ εἶχαν ἔλθῃ / εἶχεν ἔλθῃ. — ⁴⁸⁰ En Cervantes no hay paréntesis pero sí en Franciosini. —

⁴⁸¹ ἀπεκρίθῃ / ἀποκρίθῃ. — ⁴⁸² Aquí cominenz a la parte legible en el manuscrito de la Academia rumana. Desde este punto podemos tener punto de referencia en la comparación de los dos copistas. — ⁴⁸³ En Cervantes, «doblas». — ⁴⁸⁴ Sic.

σου ποῖος γίνεται ἐγγυήτης, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης;⁴⁸⁵ τό ἐπάγγελμά μου, εἶπεν ὁ παπᾶς ὁποῦ εἶναι τοῦ νά φυλάττω τά μυστικά · ὃ κακοῤῥόζικος ἐγὼ εἶπεν τότε ὁ Δόν Κισσότης · τί ἄλλο κάμνει χρεῖα νά κάμη ἡ μεγαλειότης του, παρὰ νά προσάξῃ νά μαζωχθοῦν μίαν διορισμένην ἡμέραν εἰς τήν αὐλήν, ὅλοι οἱ πλανώμενοι

67r. καθαλλιέροι ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς τήν ἰσπανίαν⁴⁸⁶, ὅτι ἂν καί νά μήν ἐμαζώνουνταν⁴⁸⁷ παράνω ἀπό πέντε ἡμποροῦσε νά εὐρεθῇ κᾶνενας ἀπό ἀναμεταξύ τους ὁποῦ μοναχός του νά εἶναι ἄξιος νά ἀφανίσῃ ὅλην τήν ἐξουσίαν τῶν τουρκῶν. ἀκούσετέ με μέ προσοχήν ἢ ἀφεντιᾶ σας καί στοχασθεῖτε ἐκεῖνα ὁποῦ λέγουν εἶναι ἴσως πρᾶγμα νέον τό νά ἀφα/νίσῃ ἕνας μοναχός πλανώμενος καθαλλιέρης ἕνα ζράτευμα ὡς διακοσίων χιλιάδων ἀνθρώπων, ὡσάν νά εἶχαν ὅλοι ἕναν λαιμόν, ἢ ὡσάν νά ἦτον ἀπό χαλδᾶν καί ἂν θέλομεν νά γνωρίσωμεν πῶς αὐτή εἶναι ἡ ἀλήθεια, εἰπέμετε⁴⁸⁸ δέν εἶναι τόσαις καί τόσαις ἱστορίαις γεμάταις ἀπό αὐτά τά θαύματα; τώρα ἔπρεπε νά εἶναι ζωντανός ὁ περίφημος Βελιανίς, ἢ κᾶνενας ἄλλος ἀπό ἄπειρον γένος τοῦ Ἀμαδῆς τῆς φράντζας⁴⁸⁹ // ὅτι ἂν ἐξοῦσε κᾶνενας ἀπό αὐτοῦς τήν σήμερον ἡμέραν, καί νά ἐπολεμοῦσε μέ τόν τοῦρκον μά τήν πίσιν μου μήτε ὁ παπᾶς δέν τόν ἔφθανεν ἀμή ὁ θεός θέλει ἐγνοιασθῇ⁴⁹⁰ τόν λαόν του, καί θέλει στείλῃ κᾶνέναν, ἂν δέν εἶναι τόσον ἀνδρείος, ὡσάν τοὺς ἐπερασμένους πλανωμένους καθαλλιέρους, κᾶν νά μήν εἶναι κατώτερος εἰς τήν καρδίαν, καί ὁ θεός μέ καταλαμβάνει καί δέν λέγω ἄλλο · ἄχ εἶπε τότε ἡ ἀνεψιά του ἀλοῖμονον // εἰς τοῦ λόγου μου νά μήν ἡξεύρω τίποτα · ἂν δέν θέλῃ νά γυρίσῃ ὁ θεῖος μου, καί νά γίνῃ πλανώμενος καθαλλιέρης, εἰς τήν ὁποίαν ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, ἐγὼ θέλω νά ἀποθάνω πλανώμενος καθαλλιέρης καί ἄς ἔλθῃ ἢ ἄς ὑπάγῃ ὁ τοῦρκος ὅποτε θέλει, καί μέ τά μεγαλήτερα ζρατεύματα ὁποῦ νά ἔχῃ ὅτι λέγω ἐκ δευτέρου πῶς ὁ θεός μέ καταλαμβάνει · τότε εἶπεν ὁ παρπέρης παρακαλῶ τήν ἀφεντιᾶ σας νά μέ δώσετε // ἀκρόασιν νά σᾶς διηγηθῶ μίαν σύντομον ὁμιλίαν διά ἕνα πρᾶγμα ὁποῦ ἐσυνέδη εἰς τήν Σιδίλιαν, ὁποῦ μέ τό νά ὁμοιάξῃ ὡσάν ζωγραφισμένη, εἰς αὐτήν τήν ὑπόθεσιν μέ κάμη ὄρεξιν νά τήν διηγηθῶ · ὁ Δόν Κισσότε⁴⁹¹ καί ὁ παπᾶς τόν ἔδωσαν ἄδειαν, ὁμοῦ καί οἱ ἐπίλοιποι τόν ἔδωσαν ἀπόκρισιν, καί αὐτὸς ἄρχισε τοιούτας λογᾶς · εἰς τόν τιμαρχανᾶ τῆς Σιδίλιας ἦτον ἕνας ἄνοξ ὁποῦ τόν εἶχαν βάλλει ἐκεῖ οἱ συγγενεῖς του μέ τό νά

⁴⁸⁵El signo de interrogación fuera de su sitio. — ⁴⁸⁶Sic. — ⁴⁸⁷No se lee bien. Hay una corrección, — ⁴⁸⁸Sic. (εἰπέτε με). — ⁴⁸⁹Sic. — ⁴⁹⁰Sic. — ⁴⁹¹ὁ Δόν Κισσότε / ὁ Δόν Κισσότης.

ἦτον τρελλός⁴⁹², ὁ ὁποῖος ἀγκαλά καί νά ἦτον σπουδαῖος, καί Διδάσκαλος ὡς καθώς τό ἔλεγαν πολλοί, μέ ὅλον τοῦτο ἦτον τρελλός · τόν ἐφάνη αὐτόν τόν Διδάσκαλον μετά καμπόσους χρόνους ὁποῦ ἐστάθη κλεισμένος, πῶς νά ἐφρονίμευσε, καί νά τοῦ ἦλθε ἡ τελεία του γνῶσις, καί εὕρισκόμενος εἰς αὐτόν τόν λογισμόν ἔγραψε εἰς τόν ἀρχιεπίσκοπον παρακα//λῶντας τόν μέ μεγάλα παραπονέματα, καί μέ πολλά εὐμορφα λόγια νά τόν εὐγάλη ἀπό ἐκείνην τήν ταλαιπωρίαν εἰς τήν ὁποίαν εὕρισκονταν, διότι μέ τό ἔλεος τοῦ θεοῦ τοῦ εἶχεν ἔλθῃ ἡ γνῶσις του, καί πῶς οἱ συγγενεῖς⁴⁹³ του διά νά χαίρωνται τά ὑπάρχοντά του τόν ἐκρατοῦσαν ἐκεῖ καί ἐναντίον τῆς ἀληθείας · ἤθελαν ὅτι αὐτός νά εἶναι τρελλός μέχρι θανάτου · ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐκαταπίεσθη ἀπό τά πολλά γράμματα ὁποῦ τόν ἔστειλεν γραμμέ//να μέ πολλήν φρονιμάδα, καί ζόχασιν, καί εἶπεν ἕναν καλόγερόν του νά μάθῃ ἀπό τόν φυλακάτορα τοῦ ὁσπητίου, ἅν ἦτον ἀληθινόν ἐκεῖνο ὁποῦ τόν ἔγραφεν ἐκεῖνος ὁ Διδάσκαλος, καί ὅτι παρομοίως νά ὁμιλήσῃ μέ τόν τρελλόν, καί ἅν τόν ἐφαίνονταν πῶς ἐφρονίμευσε νά τόν εὐγάλη, καί νά τόν δώσῃ τήν ἐλευθερίαν του · ὁ καλόγερος ἔκαμε παρευθύς τήν προσταγὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου⁴⁹⁴, ἀμή ὁ φυλακάτορας τόν εἶπε πῶς ἐκεῖνος ὁ ἄνδρς // ἦτον ἀκόμη τρελλός, ὅτι ἀγκαλά καί πολλαῖς βολαῖς ἐσυντύχαινε γνωσικά, τέλος πάντων ἐκαταντοῦσεν καί ἔλεγε πολλαῖς καί μεγάλαις φλυαρίαις, ὡς καθὼς ἤμποροῦσε νά τό δοκιμάσῃ ὁμιλῶντας τόν · ὁ καλόγηρος ἠθέλησε νά δοκιμάσῃ, καί καθίζωντας μέ τον τρελλόν, καί ἐσύντυχε μέ αὐτόν ὡς μίαν ὄραν, καί περάνω, καί ἐν ὅσῳ ἐσυννομιλοῦσαν δέν εἶπεν ὁ τρελλός κἀνέναν λόγον ἄτοπον οὔτε κἀμμίαν φλυαρίαν, μάλιστα τόσον // φρόνιμα ὁμίλησεν ὁποῦ ὁ καλόγηρος⁴⁹⁵ ἐξ ἀνάγκης τόν ἐπίστεισε πῶς εἶναι φρόνιμος, καί ἀνάμεσα εἰς τά ἄλλα ὁποῦ εἶπεν ὁ⁴⁹⁶ τρελλός, τόν εἶπε καί αὐτό πῶς ὁ φυλακάτορας τόν ἐμισοῦσε διά νά μή χάσῃ τά χαρίσματα ὁποῦ τόν ἔδιδαν οἱ συγγενεῖς του, διά νά λέγῃ πῶς εἶναι ἀκόμη τρελλός, καί ὅτι ὁ μεγαλῆτερος ἐχθρός ὁποῦ εἶχεν εἰς τήν δυστυχίαν του ἦτον τά ὑπάρχοντά του, ἐπειδὴ καί διά νά τά χαίρωνται οἱ ἐχθροί του, τόν ἀμφίβαλαν εἰς τήν χάριν ὁποῦ

ὁ Κύριος μας τόν εἶχε κάμη καί τόν ἐμετάβαλεν ἀπό ζωὸν εἰς ἄνθρωπον · τέλος πάντων αὐτός ἐσύντυχεν εἰς τρόπον ὁποῦ ἔκαμιν ὑποπτον τόν φυλακάτορα, φυλαργύρους, καί ἀνελεήμονας τούς συγγενεῖς του, καί τοῦ λόγου του τόσον φρόνιμον ὁποῦ ὁ καλόγηρος ἀποφάσισε νά τόν πάρῃ μαζί

67v.

68r.

⁴⁹²La sigma final en ocasiones la escribe como la interior pero con un rasgo final hacia arriba. (véase la línea siguiente con forma diferente). — ⁴⁹³Franciosi «parentes». — ⁴⁹⁴Ἀρχιεπίσκοπος / ἀρχιεπίσκοπος. — ⁴⁹⁵καλόγερος / καλόγηρος. — ⁴⁹⁶Tachado. (παπᾶς).

του διά νά τόν ἰδῇ ὁ ἀρχιεπίσκοπος, καί νά γνω//ρίση καταλεπτῶς αὐτήν τήν ὑπόθεσιν⁴⁹⁷ · μέ αὐτήν τήν καλήν πίσιν ὁ καλόγηρος ἐγύρευσε ἀπό τόν φυλακάτορα τά ῥοῦχα, μέ τά ὁποῖα εἶχεν ἔλθῃ ἐνδυμένος ὁ Διδάσκαλος · ὁ φυλακάτορας ἀποκρίθη, νά κοιτάξῃ καλά ἐκεῖνο ὁποῦ κάμη, διότι δίχως κᾶμμίαν ἀμφιβολίαν, αὐτός ἦτον ἀκόμη τρελλός · δέν ὠφέλησαν τελείως εἰς τόν καλόγηρον αἱ συμβουλαί, καί ἐρμηνίαι τοῦ φιλακότορος⁴⁹⁸, διά νά μὴν τόν ὑπά//γῃ, καί τέλος πάντων ἔκαμεν ὑπακοήν, βλέπωντας πῶς τοιαύτη ἦτον ἡ προσαγή τοῦ ἀρχιεπισκόπου · ἐφέρεσαν τόν Διδάσκαλον τά ῥοῦχα του, τά ὁποῖα ἦτον καινούρια, καί εὐπρεπῆ, καί εὐθύς ὁποῦ εἶδε τοῦ λόγου του ἐνδυμένον, ὡσάν φρόνιμος, καί γυμνομένος ἀπό τά ῥοῦχα ὁποῦ ἐφοροῦσεν ὦντας τρελλός, ἐπαρκαλάσσε τόν καλόγηρον, νά τόν δώσῃ ἄδειαν νά ὑπάγῃ νά ἀποχαιρετηθῇ μέ τούς συντροφους του τούς τρελλούς · ὁ καλόγηρος εἶπε πῶς ἤθελε νά τόν συντροφεύσῃ, καί νά ἰδῇ // τούς τρελλούς ὁποῦ ἦτον εἰς ἐκεῖνο τό σπῆτι · εἰς κοντολογίαν ἀνέβηκαν ἀπάνω ὁμοῦ καί μερικοὶ ὁποῦ εὐρέθησαν παρῶν, καί φθάνοντας ὁ τρελλός εἰς ἓνα κλουβί, εἰς τό ὁποῖον ἦτον ἓνας φρενητεμένος, ἀγκαλά καί ἐκείνην τήν⁴⁹⁹ ὥραν, ἡσύχαζε, τοῦ εἶπε, θέλεις τίποτα ἀπό λόγου μου Ἀδελφέ μου, τῶρα ὁποῦ πηγαίνω εἰς τό σπῆτι μου, ὅτι ὁ θεός διά τῆς ἀπειρου αὐτοῦ εὐσπλαχνίας, ἂν καί νά εἶμαι ἀνάξιος, μέ ἔκαμε καί ἐσωφρονίσθηκα · τῶρα πλέον εἶμαι // ὑγής, καί φρόνιμος, διότι εἰς τόν θεόν κἀνένα πρᾶγμα δέν εἶναι ἀδύνατον, ἔχε τήν ἐλπίδα σου καί τό θάρρος σου εἰς αὐτόν, ὅτι ἐπειδή καί μέ ἠφερεν⁵⁰⁰ ἐμένα εἰς τήν πρώτην μου στάσιν, θέλει σέ φέρει καί ἐσένα ἂν ἐλπίσῃς εἰς αὐτόν · ἐγώ θέλω ἔχει τήν ἔγνοιαν νά σέ στείλω τίποτα φαγητόν · μόνον νά τρώγῃς διότι πρέπει νά ἡζεύρῃς πῶς ἐγώ τά ἐδοκίμασα αὐτά καί μέ φαίνεται πῶς ὅλαις ἡ τρέλλαις μας προέρχονται, μέ τό νά εἶναι τό στομάχι ἄδειον, καί τά μυαλά γεμάτα ἀπό ἄ-

- 68v.** νεμον · δυναμώσου, χαίρου, ὅτι τό νά δειλιάζῃ τινάς εἰς ταῖς συμφοραῖς, σμικραίνει τήν ὑγιείαν, καί φέρνει καί θάνατον · ὅλην αὐτήν τήν ὁμιλίαν τοῦ Διδασκάλου τήν ἄκουσεν ἓνας ἄλλος τρελλός, ὁποῦ ἦτον εἰς ἓνα ἄλλον κλουβί, ἀντίκρου εἰς ἐκεῖνο τοῦ θηριώδους, ὁ ὁποῖος ἐσυκώθη ἀπό πάνω ἀπό μίαν παλαιόψαθαν εἰς τήν ὁποῖαν ἐκείτουσαν κατάσαρκος, καί ἐρώτη//σε μεγαλοφώνως, ποῖος ἦτον ἐκεῖνος ὁποῦ πηγαίνεις ὑγής καί φρόνιμος⁵⁰¹; ὁ Διδάσκαλος τοῦ ἀποκρίθη, ἐγώ εἶμαι ἀδελφέ ἐκεῖνος ὁποῦ πηγαίνω, ὅτι⁵⁰² δέν ἔχω χρεῖαν νά καθήσω πλέον ἐδώ, καί διά τοῦτο εὐχαριστῶ ἀπείρως τούς οὐρανούς διά τοιαύτην μεγάλην εὐεργεσίαν ὁποῦ

⁴⁹⁷ Hay una sílaba coregida. — ⁴⁹⁸ Sic. — ⁴⁹⁹ Tachadura (νύκτα). — ⁵⁰⁰ Sic. — ⁵⁰¹ No se lee bien la desinencia. — ⁵⁰² Sic.

μέ ἔκαμαν · κοίταξε καλά τί λέγεις Διδάσκαλε, μήν ἀφίνεσε νά σέ ἀπατήση ὁ Διάβολος εἶπεν ὁ τρελλός · ζάσου εἰς τόν τόπον σου, καί κάθησε μέ εἰρήνην εἰς αὐτό τό σπῆτι σου, διά νά μήν κάμης κόπον νά γυρίσης πάλιν · ἐγὼ γνωρίζω πῶς εὐρίσκομαι καλά, ἀποκρίθη ὁ Διδάσκαλος, καί πιεύω πῶς δέν θέλει κάμη χρεῖα νά γυρίσω, ἐσύ εἶσαι καλά εἶπεν ὁ τρελλός;⁵⁰³ θέλομεν τό ἰδῆ πῆγαινε εἰς τό καλόν, ὅμως ἐγὼ ὠμώνω εἰς τό ὄνομα τοῦ Διός (τοῦ ὁποίου τήν μεγαλειότητα παρασίνω ἐγὼ εἰς τήν γῆν)⁵⁰⁴ ὅτι μόνον δι' αὐτό τό ἁμάρτημα, ὁποῦ ἁμαρτάνει σήμερον ἡ Σεδίλια⁵⁰⁵, εὐγώνωντάς σε ἀπ' ἐδῶ, // καί κρατῶντας σε διά φρόνιμον, θέλω νά τῆς ζεῖλω μίαν τοιαύτην τιμωρίαν, ὁποῦ νά μείνη ἡ μνήμη εἰς τοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων ἀμήν · δέν ἡξεύρεις ἐσύ τρελλέ δασκαλάκι πῶς ἡμπορῶ νά τό κάμω, ἐπειδή καί ὡς καθῶς εἶπα, εἶμαι ὁ βροντοποιός Ζεὺς ὁποῦ ἐξουσιάζω τοὺς κατακαίωντας κεραυνούς μέ τοὺς ὁποίους ἡμπορῶ, καί ἔχω συνήθειαν νά φοβερίζω, καί νά ἀφανίζω τόν Κόσμον, ἀμή μέ ἓνα μόνον πράγμα θέλω νά // κάμω τήν ἐκδίκησιν εἰς αὐτόν τόν ἀμαθῆ λαόν, τό ὅποιον εἶναι νά μή ζεῖλω βροχὴν εἰς αὐτόν, μήτε εἰς τά μέρη του τρεῖς χρόνους ὁλόκληρους, ἀρχίζοντας ἀπό τήν ἡμέραν, καί ἀπό τήν ὥραν ὁποῦ τοὺς φοβερίζω · ἐσύ εἶσαι ἐλεύθερος; ἐσύ ὑγιής; ἐσύ φρόνιμος; καί ἐγὼ τρελλός; ἐγὼ ἀσθενής ἐδῶ δεμένος; τόσον ἔχω ἐγὼ κατὰ νοῦν νά βρέξω, ὅσον νά κρεμασθῶ · ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦτον παρόν ἄκουσαν μέ προσοχὴν τά λόγια τοῦ τρελλοῦ, ἀμή ὁ

Διδάσκαλος γυρίζοντας πρὸς τόν καλόγηρον, καί πλύνωντάς τον ἀπό τό χέρι τοῦ εἶπεν · μήν φοβᾶσαι σινιόρε μου, μήτε νά τό βάλλης εἰς τόν νοῦν σου αὐτό ὁποῦ εἶπεν ὁ τρελλός, ὅτι ἂν αὐτός εἶναι Ζεὺς, καί δέν θέλει νά βρέξῃ, ἐγὼ ὁποῦ εἶμαι Ποσειδών, ὁ πατήρ καί θεός τῶν ὑδάτων θέλω κάμη νά βρέξῃ, ὅταν μέ φανισθῇ⁵⁰⁶, καί τό καλέση ἡ χρεῖα · // πρὸς τόν ὅποιον ἀποκρίθη ὁ καλόγηρος, μέ ὅλον τοῦτο σινιόρ ποσειδών, δέν πρέπει νά κάμωμεν νά μανίσῃ ὁ σινιόρ Ζεὺς, ἀπόμεινε ἡ ἀφεντιάσου εἰς τό σπῆτι σου, καί ἄλλην ἡμέραν θέλομεν νά ἔλθωμεν νά σέ πάρωμεν · ὁ φυλακάτωρας⁵⁰⁷ ἄρχισε⁵⁰⁸ νά γελᾷ ὁμοῦ καί ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦτον τριγύρω, τῶν ὁποίων τά γέλοια ἔκαμαν καί ἐμάνισεν ὁ καλόγηρος, ἐγύμνωσαν τόν Διδάσκαλον, καί ἔμεινεν εἰς τό σπῆτι καί ἐτελεί//ωσεν ὁ μῦθος [...] ⁵⁰⁹· Αὕτη εἶναι ἡ ὁμιλία σινιόρ παρπέρη; εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὁποῦ μέ τό νά ὁμοιάζῃ ὥσάν ζω-

69r.

⁵⁰³ El signo de interrogación fuera de ella, como suele aparecer. — ⁵⁰⁴ No existe paréntesis en Franciosini. Sí en el rumano. — ⁵⁰⁵ Sin signo de diptongo. — ⁵⁰⁶ Sic. — ⁵⁰⁷ Sic. Anteriormente escribe φυλακάτωρας. — ⁵⁰⁸ Sic. — ⁵⁰⁹ Hay un espacio libre como de dos o tres palabras aunque Franciosini no deja nada. ¿Tendría delante el rumano que deja media línea libre?

γραφισμένη εἰς αὐτήν τήν ὑπόθεσιν, δέν ἡμπόρεσες νά κάμης αλλίως, παρὰ νά τήν διηγηθῇς; ἀχ σινιόρ Παρπέρη, σινιόρ Παρπέρη πόσον εἶναι τυφλός ἐκεῖνος ὁποῦ δέν βλέπει ἀπό ἓνα τζαντζαλοπάνι · εἶναι δυνατόν νά μήν ἡξεύρης ἡ ἀφεντιά σου, πῶς αἱ συγκρίσεις ὁποῦ γίνονται ἀπό ἓναν νοῦν εἰς // ἄλλον, ἀπό ἀνδρεῖαν εἰς ἀνδρεῖαν, ἀπό εὐμορφίαν εἰς εὐμορφίαν, καί ἀπό γενεάν εἰς γενεάν εἶναι πάντοτε φθονεραί · ἐγώ σινιόρ Παρπέρη⁵¹⁰ δέν εἶμαι Ποσειδών, ὁ θεός τῶν ὑδάτων, μήτε δισχυρίζομαι νά μέ κρατῇ τινάς διά φρόνιμον, μήν ὄντας ἐγώ τοιοῦτος, μόνον κοπιάζω νά κάμω νά καταλάβῃ ὁ Κόσμος τό σφάλμα εἰς τόν ὁποῖον εὐρίσκεται, μέ τό νά μήν ἀνακαινίζῃ εἰς αὐτόν τόν εὐτυχέστατον καιρόν, εἰς τόν ὁποῖον // ἐστράτευεν ἡ τάξις τῆς πλανωμένης καθαλλιξεῖας, ἀμή δέν εἶναι ἄξιος ὁ διεφθαρμένος καιρός νά ἀπολαμβάνῃ πόσον καλόν, ὥσάν ἐκεῖνο ὁποῦ ἀπόλαυσαν οἱ αἰῶνες εἰς τοὺς ὁποίους οἱ πλανώμενοι καθαλλιξεῖροι εἶχαν πάρῃ ἀπάνω τους τήν διαφέντευσιν των Βασιλέων, τήν ἐπίσκεψιν τῶν κορασίδων, τήν συνδρομήν τῶν ὀρφανῶν, καί τῶν μικρῶν παιδίων, τήν τιμωρίαν τῶν ὑπερηφάνων, καί τήν ἀντιμισθίαν τῶν ταπεινῶν · ἀμή οἱ καθαλλιξεῖροι ὁποῦ εὐρίσκονται τώρα, οἱ περισσότεροι κάμουν κρότον μέ τους κα-

- 69v. τιφέδες, με διπάδες⁵¹¹, καί μέ ἄλλα πολύτιμα φορέματα, ὁποῦ φοροῦν παρὰ μέ τόν θώρακα, μέ τόν ὁποῖον ἄρματώνονται · δέν εὐρίσκεται πλέον καθαλλιξεῖρης, ὁποῦ νά κοιμᾶται εἰς τοὺς κάμπους, καί νά εἶναι ὑποκειμένος εἰς τήν σκληρότητα τοῦ οὐρανοῦ, καί νά εἶναι ὅλος ἄρματωμένος ἀπό διάφορα ἄρματα · δέν εὐρίσκεται τώρα τινάς, ὁποῦ δίχως // εὐγάλη τά ποδάρια του ἀπό ταῖς σκάλαις, νά ἀκουμπήσει μόνον εἰς τό κοντάρι του καί νά κοιμηθῇ ὡς καθὼς εἶναι συνήθεια τῶν πλανωμένων καθαλλιξεῖρων · δέν εὐρίσκεται τώρα πλέον τινάς, ὁποῦ εὐγαίνωντας ἀπό τό ἓνα δάσος, νά ἔμπῃ εἰς ἓνα βουνό καί ἀπ' ἐκεῖ νά ὑπάγῃ εἰς ἓνα ἔρημον, καί δύσβατον περιγιάλι τῆς θάλασσης, ἡ ὁποῖα ταῖς περισσότεραις φοραῖς εἶναι μέ φουρτοῦναις, καί ταραχαῖς, καί εὐρίσκοντας εἰς αὐτήν τήν // θάλασσαν, καί εἰς τό περιγιάλι τῆς ἓνα μικρό καϊκάκι δίχως κουπία, ἄρμενο, κατάρτι, καί δίχως ξάρτια, δίχως ξύπασμα τῆς καρδίας νά ῥιχθῇ μέσα, παραδίδοντας τοῦ λόγου του εἰς κοῦρσος, τῶν ἀνημέρων κυμάτων τῆς βαθύας θάλασσης, ὁποῦ ποτέ μέν τό ὑψώνει εἰς τόν οὐρανόν, ποτέ δέ τόν καταβάζει εἰς τήν⁵¹² ἄβυσσον, καί αὐτός βάνοντας τό σῆθός του ἐναντίον εἰς τήν σφοδροτάτην φουρτοῦνα, καί ὅσον νά καλοσυλλογισθῇ // εὐρίσκεται τρεῖς χιλιάδες μίλια, καί παράνω, μακριά ἀπό τόν τόπον ὁποῦ ἐμπῆκεν εἰς τό

⁵¹⁰ Παρπέρη / παρπέρη. – ⁵¹¹ διπάδες. La δ- lleva también un punto sobre ella. Quizá error, por ir junto a la labial o quizá expresa el sonido -ντ? – ⁵¹² Tachada la palabra θάλασσαν.

καίη, καί πηδῶντας εἰς γῆν μακρυνήν, καί ἀγνώριζον, τόν συμβαίνουον
 πράγματα ἄξια νά εἶναι γραμμένα, ὅχι εἰς χαρτί, ἀλλά εἰς προυντζους ·
 ἀμή τώρα θριαμβεύει ἡ ἀκηδία ἀντήν⁵¹³ τήν ἐπιμέλειαν, ἡ ἀμέλεια ἀντίς
 τόν κόπον, τό ἐλάττωμα ἀντίς τήν ἀρετήν, ἡ κενοδοξία ἀντίς τήν ἀνδρείαν,
 καί ἡ θεωρία ἀντίς τήν πράξιν τῶν ἀρμάτων // τά ὅποια αὐτά τά εἶδα μό-
 νον εἰς τόν χρυσοῦν ἐκείνον αἰῶνα, καί λάμπουν εἰς τοὺς πλανωμένους
 καθαλλέρους, καί ἄν δέν θέλετε νά τό ζέρετε αὐτό, εἰπέτε με παρακαλῶ,
 ποῖος ἐξάθη ἀνδρείότερος, καί φιλανθρωπότερος ἀπό τόν μέγαν ἄμαδιν
 τῆς Φγάουλας, ποῖος ἐξάθη πλέον Διακριτικότερος ἀπό τόν Παλμρίνον
 τῆς ἀγκλητέρας, ποῖος ἐξάθη ἐπιτηδειότερος εἰς ὅλα ἀπό τόν τιράντο τοῦ
 πλάκο, ποῖος ἐστάθη προσχαρῶ//τερος ἀπό τόν λισδάρτην τῆς Ἑλλάδος,
 ποῖος ἐστάθη ἀπλήγωτος, καί ὅπου ἐπλή-

γωνεν ἀπό τόν Δόν Βελιανόν, ποῖος ἀποκοτώτερος ἀπό τόν περιάνα τῆς
 γκάουλας ἢ ποῖος ἐξάθη πλέον ἀπόκοτος εἰς τοὺς κινδύνους ἀπό τόν φε-
 λῖς ἄρην⁵¹⁴ τῆς ἱρκανίας ἢ ποῖος ἐξάθη εἰλικρινέστερος ἀπό τόν πλανδιανόν,
 ποῖος βιασικώτερος⁵¹⁵ ἀπό τόν Δόν τζιρογκίλιο τῆς θράκης, ποῖος ἀνδρείο-
 τερος ἀπό τόν ῥαδαμάνθη, ποῖος φρονιμώτε//ρος ἀπό τόν ῥῆγα σοπρίνον,
 ποῖος ἐξάθη τολμηρότερος ἀπό τόν ῥινάλδον, [ἢ ἀπό τόν ἀνίκητον]⁵¹⁶, καί
 ποῖος ἐξάθη εὐμορφότερος, καί νοστιμώτερος ἀπό τόν ῥουγγιέρο⁵¹⁷, ὅλοι
 αὐτοί οἱ καθαλλέροι, καί ἄλλοι ὅπου ἡμποροῦσα νά τοὺς εἰπῶ δέσποτά
 μου, ἐξάθηκαν καθαλλέροι πλανώμενοι, φῶς καί δόξα τῆς καθαλλιερείας,
 αὐτοὺς ἢ τοιούτους ὥσάν αὐτοὺς ἤθελα ἐγώ νά ἦτον ἐκεῖνοι ὅπου συλ-
 λογοῦμαι, ὅτι ἀνίσως καί ἦτον, ἤθελε τοὺς μεταχει//ρισθῇ ὁ ῥῆγας μας μέ
 ὀφέλειάν του, καί ἤθελε γλυτώσῃ ἀπό πολλά ἔξοδα, καί ἤθελε τζουμεδι-
 σθῇ τά γένεια τοῦ τούρκου ἀπό τρίχα τρίχα, καί μέ ὅλον τοῦτο ἐγώ δέν
 θέλω νά ἀπομείνω εἰς τό σπῆτι μου, ἐπειδή καί ὁ καλόγηρος δέν μέ εὐγά-
 νει, ἀνίσως καί ὁ Ζεὺς δέν βρέχη, καθὼς τό εἶπεν ὁ παρπέρης, νά ἐγώ εἶμαι
 ἔτοιμος, θέλω κάμη νά βρέξῃ ὅταν μέ φανῇ · αὐτό τό λέγω διὰ νά ἡζεύρῃ ὁ
 σινιῶρ παρπέρης πῶς ἐγώ τόν καταλαμβάνω · // βέβαια σινιῶρ⁵¹⁸ Δόν Κισ-
 σότη, τοῦ λέγει ὁ παρπέρης ἐγώ δέν τό εἶπα μέ τέτοιον κακόν σκοπόν, ὡς
 καθὼς τό ὑπολαμβάνεις, καί ἔτσι καλό νά ἔχω πῶς ἦτον καλός ὁ σκοπός
 μου καί⁵¹⁹ τῆς ἐντιμότης σου δέν πρέπει νά σέ κακοφαίνετε δι' αὐτό, ἄν ἐγώ

70r.

⁵¹³Seguramente error por ἀντίς. — ⁵¹⁴Curiosa traducción de «Felixmarte de Hicarnia» en Cervantes y en Franciosini. El de Genadio parece que repite la elección del rumano. — ⁵¹⁵Sic. —

⁵¹⁶Parece un error. No está en el rumano ni en Franciosini. — ⁵¹⁷LLama la atención que casi todos los nombres de los personajes citados van con minúscula. — ⁵¹⁸En el manuscrito rumano dice: σιορ παρπέρης. — ⁵¹⁹Añadido en el margen izquierdo.

ἤμπορῶ νά τό κάμω αὐτό ὅποῦ εἶπα ἢ δέν ἤμπορῶ, ἐγώ τό ἤξεύρω · ἀπάνω εἰς αὐτό εἶπεν ὁ παπᾶς, ἀμή ἐγώ ὅποῦ δέν ἄνοιξα σχεδόν τό ζόμα μου ἕως τώρα, καί δέν ἤμπορῶ νά ὑποφέρω // αὐτό ὅποῦ μέ ἐλέγχει ἡ συνείδησις, τό ὁποῖον ἐπροξενήθη ἀπό ἐκεῖνα ὅπου εἶπεν ἐδώ ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης, πρέπει νά συντύχω, ἢ ὄχι; καί διά ἄλλαις μεγαλήτεραις ὑποθέσεις ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης ἔχεις ἐξουσίαν ἡ ἀγιοσύνη σου, καί ἤμπορεῖς νά εἰπῇς ποῖον εἶναι ἐκεῖνο ὅπου σέ ἐλέγχει ἡ συνείδησις, διότι ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως δίδει μεγάλην ἐνόχλησιν · ἐπειδή καί ἔχω θέλημα καθὼς ἀγαπῶ λέγει ὁ παπᾶς, ἀποκρίνομαι ὅτι ἐκεῖνο // ὅπου μέ ἐλέγχει ἡ συνείδησις εἶναι πῶς δέν ἤμπορῶ νά τό πιζεύσω μέ κᾶνέναν τρόπον, ὅτι

70v. ὅλος ὁ ζόλος τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων, ὅπου ἡ ἐντιμότης σου σινιόρ Δόν Κισσότε ἀνάφερεν, ἐξάθηκε πραγματικῶς⁵²⁰ καί κατὰ ἀλήθειαν ἄνοι μέ σάρκα, καί μέ κόκκαλα εἰς τόν Κόσμον, μάλιστα ὑπολαμβάνω πῶς ὅλα αὐτά εἶναι πλάσματα, μῦθοι, ψεύματα, καί ὀνείρατα, ὅπου τά διηγούνται ὅταν ἐξυπνήσουν οἱ ἄνοι ἢ νά εἰπῶ καλλήτερα // ὅταν εἶναι μισοαποκοιμησμένοι · αὐτό εἶναι ἓνα ἄλλο σφάλμα, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, εἰς τό ὁποῖον ἔπαισαν πολλοί, ὅπου δέν πιζέουν, πῶς νά ἐξάθηκαν εἰς τόν Κόσμον πλανώμενοι καθαλλιέροι, καί ἐγώ πολλαῖς φοραῖς μέ διάφορα γένη ἀνθρώπων, καί εἰς διαφόρους καιροὺς ἐπιμελήθηκα νά εὐγάλω εἰς τό φῶς τῆς ἀλήθειας, αὐτήν τήν ἀπάτην, ὅπου σχεδόν εἶναι κοινή, ὅμως μερικαῖς φοραῖς⁵²¹ δέν ἤμπόρεσα νά τό κατορθώσω, ἀλλά ἄλλαις // φοραῖς τό ἐκατόρθωσα ὑποσίνωντας το τῇ ἀληθείᾳ, ἡ ὁποῖα εἶναι τόσον βεβαία, ὅπου ἐγώ ἤμπορῶ νά εἰπῶ ὅτι μέ τά μάτια μου εἶδα τόν Ἄμαδις τῆς Φγάουλας, ὅπου ἦτον ἓνας ὑψιλός εἰς τό κορμί, λευκός εἰς τήν ὄψιν, μέ εὐμορφα γένεια, καί πολλά μαῦρα, ὥσάν πρόσχαρος εἰς τήν θεωρίαν καί φοβερός μέ ὀλίγα λόγια, ὁ ὁποῖος ἐθυμῶνονταν δύσκολα, καί τόν ἐπερνοῦσεν ὁ θυμός εὐκολα, καί ἐγώ μέ τόν τρόπον ὅπου ἐσοχάσθηκα τοὺς χαρακτηρεῖς τοῦ Ἄμαδις, ἤμποροῦσα κατὰ τήν // ὑπόληψίν μου νά ζωγραφίσω, καί νά φανερώσω ὅλους ἐκείνους τοὺς πλανωμένους καθαλλιέρους, ὅπου εὐρίσκονται εἰς ταῖς ἰσορίαις τοῦ Κόσμου, καί ὅπου κατὰ τήν γνώμην ὅπου ἔχω ἐστάθησαν ἀληθινά, καθὼς τό διηγούνται ἡ ἱστορίαις τους, καί ἀπό τά κατορθώματα ὅπου ἔκαμαν, καί ἀπό ταῖς συνήθειαις ὅπου εἶχαν, ἤμπορουν νά γίνουν φανερά μέ καλήν φιλοσοφίαν τά ἔργα τους, τά χρώματά τους, καί ἡ ἀνδρεία τους · πόσον μέγας σε φαίνεται σινιόρ Δόν Κισσότη, τόν ἐρώτησεν ὁ παρ'ἡμέρης νά ἦτον ὁ γίγαντας μοργάντες · ἀπάνω εἰς τήν ὑπόθεσιν τῶν Φιγάντων, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, εἶναι διάφο-

⁵²⁰Sic. – ⁵²¹Sic.

ραις ὑπόληψαις ἄν ἐξάθηκαν εἰς τόν Κόσμον, ἥ ὅχι, ὅμως ἡ ἀγία γραφή, ὅπου παντελῶς δέν παρασφρατεῖ ἀπό τήν ἀλήθειαν, δείχνει πῶς ἐξάθησαν, ἐπειδή καί διηγᾶται τήν ἰσορίαν ἐκείνου τοῦ φιλισταιόνου τῆς Φολίας, πῶς ἦτον ὑψηλός ἐπτάμισσιν πῆχες ὅπου εἶναι ἕνα πόϊ πολλά μακρῷ · ἀκόμη εἰς τό νησί τῆς Σικελίας εὐρέθησαν σκάλη, καί πλάταις τόσον μεγάλαις, ὅπου ἐφανερώσαν πῶς ἐκείνων ὅπου ἦτον νά ἦτον γίγαντες, καί τόσον ὑψηλοί, ὥσαν πύργοι μεγάλοι, καί

ἡ Φεωμετρία εὐγάζει ἀπό τήν ἀμφιβολίαν αὐτήν τήν ἀλήθειαν, ὅμως μέ **71r.** κάθε τρόπον δέν ἡμπορῶ νά εἰπῶ βέβαια πόσον μέγας νά ἦτον ὁ μοργάντες, ἀγκαλά καί λογιᾶζω, νά μήν ἦτον τόσον μέγας, καί αὐτή ἡ ὑπόληψις μέ προσέρχεται μέ τό νά ἡῦρα εἰς τήν ἰσορίαν ἐκείνην ὅπου ξεχοριστά⁵²² ἀναφέρειν διὰ ταῖς ἐδικαῖς του ἀνδραγαθίαις, ὅτι πολλαῖς φοραῖς ἐκοιμοῦνταν ὑπο//κάτω ὑπό ζέγην, καί ἐπειδή καί εὗρισκε σπῆτι ὅπου νά τόν χωρίση εἶναι βέβαιον πῶς νά μήν ἐξάθη πολλά μέγας · ἔτσι εἶναι τοῦ λέγει ὁ παπᾶς, ὁ ὁποῖος μέ τό νά ἐνοστυμεύθη ἀκούοντας πῶς λέγει τόσον μεγάλοις παραξενιῶις, τόν ἐρώτησε τί ὑπόληψιν ἔχει, διὰ τα προσώπατα τοῦ ῥινάλδου, τοῦ μόντ ἀλμπάνι⁵²³, τοῦ ῥολδάνου, καί τῶν ἄλλων δώδεκα παλατίνων τῆς φράντζας, ἐπειδή καί ὅλοι ἐξάθησαν καθαλλιέροι πλανώνεμοι · Διά τόν ῥινάλδον, ἀποκρίθη ὁ Δόν // Κισσότης, τολμῶ εἰπεῖν ὅτι ἦτον πλατύ τό πρόσωπόν του, καί κόκκινον, τά μάτια του παιγνιδιάρικα, καί κομάτι⁵²⁴ φουσκωτά, ὀξύς, καί θυμώδης, κατά πολλά φίλος τῶν κλεπτῶν καί τῶν κακῶν ἀνθρώπων · τοῦ ῥολδάνου, ἦτοι ῥοτολάνδου, ἡ ὀρλάνδου (ὅπου μέ ὅλα αὐτά τά ὀνόματα ὀνομάζονται εἰς ταῖς ἰσορίαις)⁵²⁵ μέ φαίνεται καί εἶμαι βέβαιος, ὅτι τό πόϊ του νά ἦτον μεσιακόν, πλατύς εἰς τοὺς ὤμους, τά σκέλη του ὀλίγον ξραβᾶ, μαυροδερός εἰς τήν ὄψιν, τά γένε//ιά του καστανάτα, μέ ὀλίγα λόγια, ἀμή πολλά εὐγενής, καί εὐπρόσιτος · ἀνίσως καί ὁ ῥολδάνος δέν ἐξάθη εὐμορφήτερος ἀπό ὁ τι⁵²⁶ τόν λέγεις, τοῦ ἀποκρίθη ὁ παπᾶς, δέν εἶναι θαυμασόν ὅπου ἡ σινιόρα Ἀγγέλικα, ἡ ὠραῖα, τόν ἐψήφισε, καί τόν ἄφησε, διὰ τήν εὐγένειαν, διὰ τήν νοσιμάδα, καί χάριν ὅπου εἶχεν ὁ ἀράτης Παρπί πονέντε εἰς τοῦ ὁποίου τήν ἐξουσίαν ἐπαρადώθηκεν καί τό ἔκαμε φρόνιμα νά ἀγαπήσῃ καλλήτερα τόν εὐπροσήγορον τοῦ μεδώρου παρά τήν σκλη//ρότητα τοῦ ῥολδάνου · αὐτή ἡ ἀγγέλικα⁵²⁷ δέσποτά μου, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης ἐξάθη μία κορασίδα γλωσσοῦ, γιολκαδάνισσα, καί σάν φανταστική⁵²⁸, καί ἄφησε γεμάτον τόν

⁵²²Sic. — ⁵²³Sic. — ⁵²⁴Sic. — ⁵²⁵El paréntesis no existe en Franciosini. — ⁵²⁶Sic. — ⁵²⁷ἀγγέλικα / Ἀγγέλικα. — ⁵²⁸El rumano traduce ἀκατάστατη. En Franciosini dice «capricciosetta».

Κόσμον από ταῖς ἐδικαῖς της ἀδεξιάς⁵²⁹, καθώς καί ἀπό τήν φήμην τῆς εὐμορφίας της καί ἐκαταφρόνησε χίλιους ἄρχοντες, χίλιους ἀνδρεῖους, καί χίλιους φρόνιμους, καί εὐαρεσθήθη μέ ἓνα δουλευτήν καί γιοσμᾶν, ὅπου δέν εἶχε μήτε πλούτη, μήτε ὄνομα, ἔξω ἀπό ἐκεῖνο ὅπου εὐαρεσθήθη νά ἔχει τήν φιλίαν του, τό ὅποι//ον τό ἐφύλαξεν εἰς τόν φίλον του ὁ μέγας μελωδός τῆς εὐμορφίας της, ἐκεῖνος ὁ περίφημος ἀριόσος.

- 71v.** μέ τό νά μήν ἀποκοτήσῃ⁵³⁰, ἤ μέ τό νά μήν ἠθέλησε νά μεγλωδήσῃ ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέδωκεν εἰς αὐτήν, ὕστερα ἀφ' οὗ ἐπαρεδόθη ἔτσι ἐντροπιασμένα, καί ὄντας πράγματα ἄτμα τά ἄφησεν ἐκεῖ ὅπου λέγει [...] ⁵³¹ Καί χωρίς ἀμφιβολίαν αὐτό ἐξάθη ὡσάν μία προφητεία, ἐπειδή καί οἱ ποιηταί ἀκόμη λέγωντας χρησιμφοδοί, ἡγουν ὅπου προλέγουν // τά πράγματα · αὐτή ἡ ἀλήθεια φαίνεται καθαρά, ἐπειδή καί πρό ὀλίγου, ἓνας περίφημος ποιητής Ἀνταλουζιάνος, ἔκλαψε, καί ἐμελώδησε τά δάκρυά της, καί ἓνας ἄλλος περιδόητος καί ξεχωριστός ποιητής κασελιάνος, ἐμελώδησε τήν εὐμορφίαν της · εἰπέ μέ σινιόρ Δόν Κισσότε, τοῦ λέγει τότε ὁ παρπέρης, δέν ἐξάθη κἀνένας ποιητής ὅπου νά ἔκαμε κἀμμίαν σάτυραν εἰς αὐτήν τήν σινιόρα ἀγγέλικαν, ἡγουν ποίημα ὅπου νά τήν κατακρίνῃ ἀνάμεσα // εἰς τοὺς τόσους ὅπου ἐμελώδησαν τοὺς ἐπαίνους της; πιξεύω βέβαια του ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης ὅτι ἐάν ὁ Σακριπάντες, ἢ ὁ ῥολδάνος ἤθελαν ἦσθαι ⁵³² ποιηταί, καί αὐτή τήν ἤθελαν κατηγορήσῃ, ὄντας ἴδιων, καί φυσικῶν τῶν ποιητῶν, ὅπου εἶναι θυμωμένοι, ὅταν δέν τοὺς δέχονται ἢ πλασαῖς τους δάμαις, διά τό τέλος ὅπου ταῖς ἐδιάλεξαν αὐτοί νά εἶναι κυρίαις τῶν λογισμῶν τους, νά ἐδικαιώνονται μέ Σάτυραις, καί μέ ὄνειδιστικούς στίχους, ἐκδίκησις βέ//βαια ἄπρεπος εἰς γενναίους ἀνθρώπους, ἀμή ἔως τώρα δέν ἄκουσα ποτέ κἀνέναν κατηγορητικόν ζῆχον, ἐναντίον εἰς τήν σινιόρα Ἀγγέλικα, ὅπου ἐσύκωσε τόν Κόσμον εἰς τό ποδάρι · θαῦμα εἶναι εἶπεν ὁ παπᾶς, καί ἀπάνω εἰς αὐτό ἄκουσαν ὅπου ἐφώναζεν ἡ ἀνεψιά τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἡ δουλεύτρια, κάτω εἰς τήν αὐλήν, αἱ ὁποῖαι εἶχαν ἀφήσει τήν συνομιλίαν ⁵³³, καί ἔτρεξαν ὅλοι εἰς τήν ταραχήν.

⁵²⁹El rumano traduce ἐδικαῖς της ἀταξιάς. Franciosini dice «de la sua impertinenze». – ⁵³⁰En el rumano να μήν ἀπαντήσῃ. – ⁵³¹Como en otras ocasiones, deja un espacio de unas tres palabras, allí donde en el original hay dos versos. El manuscrito rumano deja una página entera. – ⁵³²ἦσθαι, en condicional. – ⁵³³El manuscrito rumano dice: ἀνωμαλίαν, sin embargo, está claro el error. Franciosini dice: «conversazione».

Κεφάλαιον Β:^{ον}

Ὅπου διηγείται διὰ τὴν νόστιμην φιλονεικίαν ὁποῦ ἔκα-
μεν ὁ Σάντζιο Πάντζας, μέ τὴν ἀνεψιάν, καί
μέ τὴν Δουλεύτριαν τοῦ Δόν Κισσότη⁵³⁴

Διηγείται ἡ ἱστορία ὅτι ἡ φωναῖς ὁποῦ ἄκουσαν, ὁ Δόν Κισσότης, ὁ παπᾶς, καὶ ὁ παρπέρης ἦτον τῆς ἀνεψιάς του, καὶ τῆς δουλεύτριας, ὁποῦ ἔλεγαν τὸν σάντζιο πάντζα ὁποῦ ἔπασχε παντίῳ τρόπῳ νὰ ἔμπῃ μέσα εἰς τὸ σπῆτι νὰ ἰδῇ τὸν Δόν Κισσότην, καὶ αὐταῖς ἔστεκαν εἰς τὴν πόρταν καὶ ἔλεγαν ἀναμεταξύ τους, τί γυρεύει αὐτό τό ἀχρεῖον //το ζῶον εἰς τὸ σπῆτι μας, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπαν, ὕπαγε εἰς τὸ σπῆτι σου ἀδελφέ, ὅτι ἐσύ εἶσαι ἐκεῖνος, καὶ ὄχι ἄλλος τινάς ὁποῦ ξελαγιάζεις τὸν σινιόρε μας, καὶ τὸν πηγαίνεις εἰς ταῖς ἐρημίαις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, δουλεύτρια τοῦ σατανά, ὁ ξελαγιασμένος καὶ ὁποῦ πηγαίνει εἰς ταῖς ἐρημίαις εἶμαι ἐγώ, καὶ ὄχι ὁ σινιόρες σου, ἐκεῖνος μέ ἐπῆγε, καὶ μέ ἐτριγύρισεν εἰς τὸν Κόσμον, καὶ ἐσεῖς εἴσθε ἀπατημέναις · αὐτός μέ ἐγέλασε καὶ μέ εὐγάλεν //ἀπό τὸ σπῆτι μου, ὑποσχόμενός με ἕνα νησί, ὁποῦ ἔως τῶρα τό ἀπαντέχω · κακὴ ψυχρήσου καὶ ἐσένα καὶ τό νησί σου, ἀναθεματισμένε Σάντζιο, τοῦ λέγει ἡ ἀνεψιά τοῦ Δόν Κισσότη· τί πρᾶγμα εἶναι αὐτό τό νησί; ὥσως εἶναι τίποτα φαγησερό πρᾶγμα ἀχρεῖε καὶ οὐτιδανέ; δέν εἶναι πρᾶγμα φαγησερό ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ἀλλὰ εἶναι πρᾶγμα νὰ κυθερνᾶ, καὶ νὰ βασιλεύῃ τινάς, καλλήτερα ἀπὸ τέσσερα κάστρα, καὶ ἀπὸ τέσσερα Βασίλεια · μέ ὅλα τοῦτα τοῦ εἶπεν ἡ δουλεύτρια δέν θέλεις ἔμπῃ ἐδῶ, κακὲ καὶ ἀπάνθρωπε, ὕπαγε κυθέρνησε τό σπῆτι σου, καὶ δούλενε τά ὑποσατικά σου, καὶ ἄφησε τὴν ὑπόληψιν τῶν νησιῶν · ἐνοστιμεύουνταν κατὰ πολλὰ ὁ παπᾶς, καὶ ὁ παρπέρης ἀκούοντας τὴν ὁμιλίαν καὶ τῶν τριῶν, ἀμὴ ὁ Δόν Κισσότης φοβούμενος μήπως καὶ ὁ σάντζιος ἀρχήσῃ καὶ εἰπῇ τίποτα φλυαρίαις, ὁποῦ νὰ τὸν ἀγγύσῃ καὶ εἰς τὴν τιμὴν του, τὸν ἔκραξε καὶ ἔγνεψεν ἐκεῖναις ταῖς δύο νὰ σιωπήσουν, καὶ νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ ἔμπῃ · ὁ σάντζιος ἐμπῆκεν, καὶ ὁ παπᾶς, καὶ ὁ παρπέρης ἀποχαιρετήθηκαν μέ τὸν Δόν Κισσότην, διὰ τοῦ ὁποίου τὴν ὑγιείαν, ἔχασεν τὴν ἐλπίδα, βλέπωντάς τον πῶς ἦτον //τόσον σταθερός εἰς τοὺς παράξενούς του λογισμούς, καὶ τόσον ζαλησμένος⁵³⁵ εἰς τὴν ἀπλότητά τῆς πλανωμένης του καβαλλιερίας, καὶ ἐτῆς εἶπεν ὁ παπᾶς πρὸς τὸν παρπέρην, θέλεις τό ἰδῇ κουμπάρε, μέ ὅλον ὁποῦ δέν τό ἐθαῤῥόουσαμεν, ὁ εὐγενής μας θέλει ὑπάγει καὶ ἄλλην μίαν φορὰν

72r.

72v.

⁵³⁴En el título del manuscrito rumano se añade... «καὶ ἄλλα νόσιμα συμβεδηκότα» – ⁵³⁵Sic.

νά περιπατῇ πλανώμενος εἰς τόν Κόσμον · αὐτό δέν ἔχει καμμίαν ἀμφιβολίαν τοῦ ἀποκρίνεται ὁ παρπέρης, ἀμή ἐγώ δέν θαυμάζομαι τόσσον διά τήν τρέλλαν τοῦ καθαλλιέ//ρη, ὅσον διά τήν ἀπλότητα τοῦ ὄπλοφόρου, ὁποῦ ἐπίσευσε τόσσον διά τήν νῆσον, ὅτι ἐγώ λογιάζω πῶς δέν θέλει ἡμπορέσει τινάς νά τοῦ τό εὐγάλλη ἀπό τόν νοῦν, μέ χίλιαις ἀποδείξεις · ὁ θεός νά τόν βοηθήσῃ εἶπεν ὁ παπᾶς καί ἄφησε νά ἰδοῦμεν τί τέλος ἔχουν αὐτά τά παράξρατα ἔργα αὐτοῦ τοῦ καθαλλιέρη, καί τοιοῦτου ὄπλοφόρου, ὅτι φαίνεται πῶς καί οἱ δύο ἀπό ἓνα καλοῦσι νά εὐγῆκαν, καί ὅτι ἡ τρέλαις τοῦ ἀφεντός, δίχως τα μασκαλαρίκια τοῦ δούλου, τό οὐδέν ἀξίζουν, ἔτζη (εἶναι) // εἶπεν ὁ παρπέρης καί ἀγαποῦσα κατὰ πολλά νά ἤξευρα τί συντυχαίνει τῶρα ὁ Δόν Κισσότης, μέ τόν σάντζιο · τό ἐπιθυμοῦσα καί ἐγώ αὐτό, ἀμή ἡ ἀνεψιά του καί ἡ δουλεύτρια θέλουν μᾶς τά διηγηθῇ καταλεπτῶς ὅτι δέν εἶναι ἐκεῖναις γυναῖκαις, ὁποῦ νά μήν σταθοῦν νά ἀκούσουν, ὁ, τι συντυχαίνουν · ὥστόσσον ὁ Δόν Κισσότης ἐσφαλίσθηκε μέ τόν σάντζον εἰς τήν κάμεραν καί ὄντας μοναχός τοῦ εἶπε · μέ κακοφαίνεται κατὰ πολλά σάντζιο, ὁποῦ ἐσύ εἶπες καί λέγεις πῶς // ἐγώ εἶμαι ἐκεῖνος ὁποῦ σέ εὔγαλα ἀπό τό σπητί σου, ἡξεύρωντας ὅτι οὔτε ἐγώ δέν ἀπόμεινα εἰς τό ἐδικόν μου · ἡμεῖς εὐγῆκαμεν μαζῇ, μαζῇ ἐπήγαμεν, καί μαζῇ ἐπεριπατήσαμεν μίαν καί τήν αὐτήν τύχην εἴχαμεν καί οἱ δύο μας · ἄν ἐσένα σέ ἐτείναξαν μίαν φοράν μέ τήν κάπαν, ἐμένα μέ ἔδειραν ἐκατόν βολαῖς, καί εἰς αὐτό νά ὁποῦ σέ ὑπερδαίνω · ὦ αὐτό ἦτον πρέπον, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, διότι (ὡς καθὼς λέγεις ἡ ἀφεντιῶ σου) εἶναι πλέον συγκολυ//μέναις ἡ χαρίταις εἰς τοὺς πλανωμένους καθαλλιέρους παρὰ εἰς τοὺς ὄπλοφόρους τοὺς · ἐσύ εἶσαι γε

73r. λασμένος σάντζιο, τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, κατὰ τό ῥητόν ἐκεῖνο, ὅταν ἀλγῇ ἡ κεφαλὴ καί τά ἐξῆς⁵³⁶ · ἐγώ δέν καταλαμβάνω ἄλλην γλῶσσαν, παρὰ τήν ἐδικήν μου, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, θέλω νά συμπεράνω εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, πῶς ὅταν τό κεφάλι πονεῖ, πονοῦν καί ὅλα τά ἐπίλοιπα μέλη, καί ὄντας ἐγώ καθαλλιέρης σου, καί ἀφέντης σου εἶμαι κεφαλὴ, καί ἐσύ εἶσαι ἔ//να μέρος μου, ἐπειδὴ καί εἶσαι δοῦλός μου, καί διὰ τοῦτο ὁ, τι κακόν παθαίνω ἐγώ, ἡ θέλει πάθω, ἐσύ θέ νά πονέσῃς ὁμοίως καί ἐγώ θέλω πονέσει διά τό ἐδικόν σου · ἔτζι ἔσφασε νά εἶναι, εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀμή ὅταν ἐμένα μέ ἐτείναξαν ὡς μέλος, τό κεφάλι μου ἔσακεν ὀπίσω ἀπό τόν τεῖχον τῆς αὐλῆς, καί μέ ἔβλεπε πῶς ἐπετοῦσα εἰς τόν ἄερα δίχως νά αἰθανθεῖ κανέναν πόνον · καί ἐπειδὴ τά μέλη ἔχουν χρέος νά πονοῦν διά τό κε//φάλι, ἔπρεπε καί τό κεφάλι νά πονῇ διά αὐτά · ἐσύ θέλεις νά εἰπῇς σάν-

⁵³⁶ Cervantes dice: «quando caput dolet etcetera», que así lo copia Franciosini.

τζιο τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, πῶς ἐγὼ δέν ἐπονοῦσα ὅταν σέ ἐτείναν· αὐτό μήτε νά τό εἰπῇς, μήτε νά τό λογιάζῃς, διότι μεγαλῆτερον πόνον αἰσθάνομουν ἐγὼ εἰς τόν νοῦν μου παρὰ ἐσύ εἰς τό κορμί σου· ἀμή ἄς τό ἀφήσωμεν αὐτό εἰς ἓνα μέρος κατὰ τό παρόν, ὅτι θέλομεν ἔυρη καιρόν νά μιλήσωμεν περὶ τοῦτου πλέον εἰς πλάτος ὅταν ἔχωμεν //ἄδειαν· ἀμή εἰπέ με φίλε σάντζιο, τί λέγουν διά λόγου μου εἰς τήν χωράν μας, εἰς τί γνῶμην καί ὑπόληψιν μέ ἔχει ὁ λαός, εἰς τί τιμὴν μέ ἔχουν οἱ εὐγενεῖς, καί εἰς τί οἱ Φγεντιλόμοι; τί λέγουν γιά τήν ἀνδρεϊάν μου; τί διά ταῖς ἀνδραγαθίαις μου, καί τί διά τήν φιλανθρωπότητά μου, τί ὁμιλοῦν, τί λέγουν, διά αὐτό ὅπου ἐπῆρα ἀπάνω μου, νά ἀναστήσω καί νά ἀνταποδώσω εἰς τόν Κόσμον, τόν εἰς τά τῆς λήθης σύμπλεγμα ἀνταφιασθῇ ἐπάγγελμα τῆς //καβαλλιερίας, θέλω κοντολογίης σάντζιο νά μέ εἰπῇς ὅτι ἄκουσες διά αὐτά ὅπου σέ εἶπα, καί νά μέ τό εἰπῇς δίχως νά προσθέσῃς τί εἰς τό καλόν, μήτε νά ἀφαιρέσῃς ἀπό τό κακόν, ὅ τι εἶναι πρέπον τῶν πιστῶν δούλων τό νά λέγουν καθαράν τήν ἀλήθειαν εἰς τούς αὐθεντάδες τους, δίχως νά τήν αὐξάνῃ ἢ κολακεία, ἢ κἀμμία ἄλλη ματαῖα εὐλάβεια νά τήν ἐλαττώσῃ· καί πρέπει νά ἡξεύρης σάντζιο, ὅτι ἂν οἱ αὐθέντες ἐμάθαιναν εἰλικρινᾶ τήν ἀλήθειαν, δίχως τὰς προθέσεις

τῆς κολακείας, ἤθελαν εἶσθαι ἄλλος αἰῶνας, ἄλλος καιρός, δέν ἤθελαν νομιθῇ πλέον σκληρός ἀπό τούς ἐδικούς μας, ὅτι ἐγὼ ὑπολαμβάνω, πῶς ἀπό τά πράγματα ὅπου πολιτεύονται τῶρα, πῶς αὐτός εἶναι ὁ χρυσοῦς· αὐτό ἔχε το διά ἐρμηνεῖαν σάντζιο, διά νά μέ διηγηθῇς φρόνιμα, καί μέ καλόν σκοπόν, ἐκεῖνα ὅπου ἡξεύρεις, καί ὅπου ἐγὼ σέ ἐρώτησα· ἐγὼ θέλω τό κάμη μετά πάσα//χαρᾶς σινιόρε μου τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, μέ τοιαύτην ὅμως συμφωνίαν, πῶς νά μὴν ἐραθυμήσῃς ἢ ἀφεντιάσου, εἰς ἐκεῖνο ὅπου θέλω νά σέ εἰπῶ, ἐπειδὴ θέλεις νά σέ τό εἰπῶ γυμνόν, καί κατὰσαρκον, δίχως νά τό ἐνδύσω μέ τά ῥοῦχα, ὅπου ἦτον ἐνδυμένον ὅταν τό ἄκουσα· ἐγὼ δέν θέλω ἐραθυμήσει μέ κἀνέναν τρόπον τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, ἐσύ ἐμπορεῖς νά ὁμιλήσῃς σάντζιο μέ ἐλευθερίαν, καί δίχως περιφράσεως· τό πρῶτον λοιπόν ὅπου θέλλω νά σέ εἰπῶ εἶναι πῶς ὁ λαός σέ κρατεῖ τήν ἀφεντιά σου διά ἓναν μεγαλώτατον τρελλόν, καί ἐμένα ὄχι διά μικρότερον ἔξω φρενῶν· οἱ εὐγενεῖς λέγουν ὅτι μὴν ἔχοντας μέρος ἢ ἀφεντιά σου τελείως ἀπό τήν εὐγένειαν ἐπρόσθεσες εἰς τό ὄνομά σου τό Δόν Κισσότε, καί ἔγινες καβαλλιέρης, μέ τέσσερα κλήματα, καί μέ δύο ὀργιᾶς χωράφι,⁵³⁷ καί μέ ἓνα τζάντζελον ὅπου φορεῖς· οἱ φγιντηλόμοι λέ-

73v.

⁵³⁷ En Cervantes: «con cuatro cepas y dos yugadas de tierra». Franciosi: «con quattro viti, e due staivora di terra».

γουν ὅτι δέν ἤθελαν νά τούς ἐναντιώνωνται, οἱ εὐγενεῖς μάλιστα //οἱ ὀπλοφορικοί εὐγενεῖς, ὁποῦ, ὁποῦ μαυρίζουν τά παπούτζιά τους ἀπό τόν καπνόν, καί παλώνουν ταῖς μαῦραις κάλτζαις μέ πράσινο μετάξι · αὐτό δέν μέ ἀγγύζει τελείως ἐμένα, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, διότι πάντοτε περιπατῶ καλοενδυμένος, καί ὄχι ξεσχισμένος, ἐνδέχεται νά περιπατῶ μερικαῖς βολαῖς ξεσχισμένος, ὅμως αὐτό προέρχεται⁵³⁸ περισσότερο ἀπό αἰτίαν τῶν ἀρμάτων, παρὰ τοῦ καιροῦ · ὅσον διά (ἀκολούθησεν ὁ σάντζιο) διά τήν ἀνδρεῖαν, φι//λανθρωπίαν, ἀνδραγαθίαν, καί τό ἀξίωμα τῆς ἀφεντιᾶ σου εἶναι διάφοραις γνῶμαις · μερικοί λέγουν πῶς εἶναι ἄγνωστος, ἀμή νόστιμος, ἄλλοι σέ λέγουν ἀνδρεῖον, ἀμή ἄνοσον, ἄλλοι φιλάνθρωπον, ἀμή πῶς κάμεις ἄτοπα πράγματα, καί λέγουν καί ἄλλα πολλά, ὁποῦ μήτε ἐμένα μήτε τήν ἀφεντιᾶ σου δέν μᾶς ἀφίνουν κανένα μέρος μας⁵³⁹ γέρον· στοχάσου, σάντζιο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὁποῦ ἡ ἀρετή εἶναι εἰς τέλειον βαθμόν, ἐκεῖ εἶναι καταδιωγμέν · ὀλίγοι //ἡ κανένας ἀπό τούς παρελθόντες περίφημους ἀνθρώπους ἡμπόρεσαν νά ἀποφύγουν τήν

74r. τήν⁵⁴⁰ ὀξεῖαν, καί διαπεραστικήν δαγκαματιάν τῆς κακίας· Ὁ ἰούλιος ὁ Καῖσαρ ὁ μεγαλοφυχώτατος, φρονημώτατος, καί ἀνδρικώτατος καπετάνος, τόν ἔψεξαν πῶς ἦτον φιλότιμος καί κομάτι λιπαρός εἰς τά ῥοῦχα καί εἰς τά ἤθη · τόν Ἀλέξανδρον, τοῦ ὁπίου αἱ μεγάλαι ἀνδραγαθίαι τόν ἔκαμαν καί ἐπωνομάσθη μέγας, λέγουν δι' αὐτόν, πῶς εἶχε μερι//κούς διωρισμένους καιρούς, εἰς τούς ὁποίους ἐφαίνονταν μεθύσακας· Διά τόν ἡρακλῆ ἐκεῖνον ὁποῦ ἔκαμε τά τόσα ἄθλα, λέγουσι⁵⁴¹ πῶς ἦτον ἀπαλγῆς, καί χαῦνος. διά τόν Δόν Φγαλαχόρην, τόν Ἀδελφόν τοῦ Ἀμαδῖς τῆς Φγάουλας μουρμουρίζουν, πῶς νά ἦτον πλέον φιλόνεικος, ἀπό ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον πρέπον, καί διά τόν ἀδελφόν του λέγουν πῶς νά ἦτον κατηφής⁵⁴², ὥστε ὁποῦ σάντζιο, ἀνάμεσα εἰς τόσαις κατάκρισεις τῶν καλῶν ἡμποροῦν νά περάσουν καί ἡ ἐδικαῖς //μου ἐπειδή καί δέν εἶναι παράνω ἀπό ἐκεῖναις ὁποῦ εἶπε· ὅ αὐτό εἶναι τό πᾶν ὅλον⁵⁴³, τοῦ λέγει ὁ σάντζιο, εἶναι ἄλλο τίποτα ἐρώτησεν ὁ Δόν Κισσότης; ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπα ἔως τώρα, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, εἶναι ζάχαρι,⁵⁴⁴ ἀμή ἡ ἀφεντιᾶ σου θέλεις νά τά μάθης ὅλα καταλεπτῶς, περὶ τῶν κατακρίσεων ὁποῦ μᾶς κάμουν, ἐγὼ τῶρα σέ θέλω φέρη ἐδῶ ἕναν ὁποῦ νά σέ ταῖς εἰπῇ ὅλαις δίχως νά ἀφίσῃ καμμίαν, ὅτι ἐχθές τό βράδυ ἔφθασεν ὁ υἱός τοῦ Βαρθολομαίου// Καράσκου, ὁ ὁποῖος ἔρχεται

⁵³⁸tachado: μερικαῖς. — ⁵³⁹Cervantes: «no nos dejan hueso sano» igual en Franciosini: «ci lasciano osso sano» — ⁵⁴⁰Repetido el reclamo. — ⁵⁴¹λέγουσιν / λέγουν. — ⁵⁴²Cervantes: «llorón». — ⁵⁴³Cervantes: «¡Ahí está el toque!» (Ese es el quid de la cuestión) — ⁵⁴⁴Cervantes: «lo de hasta aquí son tortas y pan pintado» (hasta aquí todo es bueno).

ἀπό τό σπουδαγήριον τῆς Σαλαμάγκας, καί πηγαίνοντας ἐγὼ νά τόν χαιρετήσω διά τόν καλόν του ἐρχομόν, μέ εἶπε, πῶς ἡ ἱστορία τῆς ἀφεντιῶς σου ἐγράφονταν εἰς τά Βιβλία ἔχοντας ἐπωνυμίαν, ὁ ἐπιτήδειος εὐγενῆς Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, κεί λέγει πῶς μέ ἀναφέρουν καί ἐμένα, μέ τό ὄνομά μου σάντζιο πάντζα, καί τήν σινιόρα δουλτζινέαν ἀπό τό τοπόζο, καί μέ εἶπε καί ἄλλα πράγματα (διότι εἵμασθαι κατὰ μόνως) // ὁποῦ ἐγὼ ἔκαμα τόν ζαυρόν μου, καί ἔμεινα ἐκςατικός, πῶς ἐμπόρεσε καί τά ἔμαθεν ὅλα ὁ ἱσορικός ὁποῦ τά ἔγραψεν · ἐγὼ σέ ὑπόσχομαι Σάντζιο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς ὁ συγγραφέας αὐτῆς τῆς ἱστορίας μας, θέλει νά εἶναι κανέννας σοφός γοϊτευτής ὅτι εἰς τούς τοιούτους δέν εἶναι κανένα πράγμα κεκρυμμένον ἀπό ἐκεῖνα ὁποῦ θέλουν νά γράψουν, καί πῶς ἡμπορεῖ νά εἶναι σοφός καί γοϊτευτής, εἶπεν ὁ σάντζιος; ἔπειδῃ (ὡς καθὼς μέ εἶπεν

74v.

ὁ Δοτόρ Σανσόν Καράσκο ὅτι⁵⁴⁵ ἔτσι ὀνομάζεται ἐκεῖνος ὁποῦ εἶπα) ὁ συγγραφεύς⁵⁴⁶ τῆς ἱστορίας ὀνομάζεται Σῖδ Ἀχμετ περεγγένα· αὐτό εἶναι ὄνομα ἀραβικόν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί θέλει ἔσφαλές εἰς τό παράνομο αὐτοῦ τοῦ Σιδ, ὁποῦ ἀραβικά θέλει νά εἰπῇ Κύριος · // ἐνδέχεται ἀποκριθῇ ὁ σάντζιο, ἀμή ἂν ἀγαπᾷς ἡ ἀφεντιᾶ σου νά σέ τόν φέρω ἐδῶ τόν Σανσόν, ἐγὼ τώρα θέλω ὑπάγῃ τρέχοντας · μεγάλην χάριν μέ κάμεις φίλε μου του ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης ὅτι πολλά μέ ἐσύγχυσεν αὐτό ὁποῦ μέ εἶπες, καί μήτε φαγί δέν θέλω φάγει, ἐν ὁποῦ νά μάθω ὅλα κατὰλεπτως · νά ἐγὼ πηγαίνω τοῦ λέγει ὁ σάντζιο, καί ἀφίνωντας τόν καθαλλιέρον του, ἐπῆγε νά εὕρῃ τόν δοτόρον,⁵⁴⁷ μέ τόν ὁποῖον // ἐγύρισε μετ' ὀλίγον καί ἔκαμαν οἱ τρεῖς τούς μίαν νοστιμότητα ὁμιλίαν.

Κεφάλαιον Γ:^{ov}

Ὅποῦ διηγείται την φελοιώδη ὁμιλίαν ὁποῦ ἔγινεν
ἀνάμεσα εἰς τόν Δόν Κισσότην, καί Σάντζιο
Πάντζαν καί τόν Δοτόρ Σανσόν Κα-
ράσκο.

Ἐγινε κ' πολλὰ⁵⁴⁸ συλλογισμένος ὁ Δόν Κισσότης ἀπαντέχωντας τόν Δοτόρ Καράσκο, ἀπό τόν ὁποῖον ἤλπιζε νά ἀκούσῃ τά νέα μαντάτα διά τόν

⁵⁴⁵Sic. — ⁵⁴⁶Sic. — ⁵⁴⁷Es de los pocos casos donde se encuentra también el punto sobre la delta como uso grafemático del sonido -ντ. — ⁵⁴⁸Uso aleatorio de la sintomografía. En el rumano leemos κατὰ πολλά.

ἐαυτόν του, φραμμένα εἰς ἓνα βιβλίον ὡς καθὼς εἶχεν εἰπῆ ὁ σάντζιο, καὶ δὲν ἤμποροῦσε νὰ τὸ πιεῦση, πῶς νὰ εὐρίσκεται τοιαύτη ἱστορία, ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶχε ξεγνώσει ἀκόμη στό σπαθί του το αἷμα τῶν ἐχθρῶν, ὅπου εἶχε σκοτώσει, καὶ ἤθελαν νὰ βάλλουν εἰς τύπον,

75r. ταῖς μεγάλας του καβαλλιερίας, μέ ὅλον τοῦτο ἐλογίασε πῶς κανέννας σοφός ἢ ἐχθρός διὰ μέσου γοιητείας, νὰ ταῖς ἔβαλεν εἰς τύπον · ἂν ἦτον φίλος τὸ ἔκαμε διὰ νὰ ταῖς ὑψώσει καὶ νὰ ταῖς τιμήσῃ περὰν ἀπὸ ταῖς πλέον ἐπίσημας τοῦ πλανωμένου καβαλλιέρου · καὶ ἂν ἦτον ἐχθρός, διὰ νὰ ταῖς ἀχρειώσῃ καὶ νὰ ταῖς καταφρονήσει, παρακάτω ἀπὸ ταῖς // πλέον ἀχρεΐαις ὅπου νὰ ἐγράφησαν κανενοῦ ὀπλοφόρου · ἀγκαλά (καὶ ἔλεγεν εἰς τὸν ἐαυτόν του) τὰ κατορθώματα τῶν ὀπλοφόρων ποτὲ δὲν ἐγράφησαν, καὶ ἂν καὶ νὰ ἦτον ἀληθινῶν, πῶς νὰ ἔγινε μία τοιαύτη ἱστορία ὄντας πλανωμένου καβαλλιέρου ἐξανάγκης ἔπρεπε νὰ εἶναι μεγαλοφύμων, περιφανής, μεγαλοπρεπής, καὶ ἀληθινή· μέ αὐτήν την φαντασίαν ἐπαρηγορήθη ὀλίγον ἀμὴ ἐπικραίθηκε πάλιν συλλογιζόμενος // πῶς ο συγγραφεὺς ἦτον ἀράπης (ὡς καθὼς ἦτον καὶ τὸ ὄνομά του Σιδ) ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀράπιδες δὲν λέγουν τὴν ἀλήθειαν, διότι ὅλοι εἶναι ψεύσαι, καὶ χιμερισαί. ἐφοδοῦνταν μὴπως καὶ ἀνάφερε διὰ τὰ ἀμόρια του, με τίποτα ἄπρεπα λόγια ὅπου νὰ προξενήσουν ἀτιμίαν καὶ καταφρόνησιν εἰς τὴν τιμὴν τῆς σινιόρας Δουλτζινέας ἀπὸ τὸ τοπόζο. ἀγαποῦσε νὰ ἤθελε φανερώσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην του, καὶ τὴν τιμὴν ὅπου τὴν ἐφύλαξε καταφρονῶντας // Βασίλισσες, καὶ ἐμπερατρίτζες, καὶ κορασίδες, ὅτι λογῆς ποιότητος καὶ ἂν ἦτον, ἔχοντας χαλινομένας τὰς ὁρμάς τῶν φυσικῶν κινήσεων, ὄντας βυθισμένος εἰς αὐταῖς ταῖς φαντασίαις, καὶ εἰς ἄλλαις πολλαῖς, ἤλθε καὶ τὸν εὖρον ὁ σάντζιος, καὶ ὁ καρῳάσκος, τοὺς ὁποίους ὁ Δόν Κισσότης τοὺς ἐδέχθη μέ μεγάλην περιποίησιν · ὁ Δοτόρος (ἀγκαλά ποῦ ὀνομάζονταν Σαμφόν) δὲν ἦτον πολλὰ ὑψηλός εἰς τὸ κορμί, καὶ μέ ὅλον τοῦτο ἦτον μέγάλος πανοῦργος, // καὶ λιγνός ὅμως ἦτον γνωστικός, θέλει νὰ ἦτον εἴκοσι τεσσάρων χρονῶν, στρογοιλοπρόσωπος, ραδομάτης καὶ μεγαλόσομος, τὰ ὅποια ὅλα εἶναι σημεῖα πῶς ἦτον παροῦργος, καὶ πῶς ἀγαποῦσε τοὺς χωρατάδες, καὶ τὰ παρπαίγματα, ὡς καθὼς τὸ ἐφάνερωσεν, εὐθύς ὅπου εἶδε τὸν Δόν Κισσότην, γονατίζοντας ἔμπροσθέν του, καὶ λέγωντας· δώσε μέ τὰ χέρια σου ἢ μεγαλειότης σου σινιόρ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ὅτι μέ τὰ ῥοῦχα ὅπου φέρω⁵⁴⁹, ἢ ἀφεντιά σου εἶσαι ἓνας // ἀπὸ τοὺς περίφημους καβαλλιέρους, ὅπου νὰ ἐξάθησαν, ἢ θέλουν ἔλθῃ, εἰς ὅλον τὸν Κόσμον.

⁵⁴⁹ Cervantes dice: «por el hábito de San Pedro que visto...» También Franciosini: «per l'habito che porto». Quizá el copista no entiende la palabra «habito»

ο θεός νά συγχωρήσῃ τόν σιδ ἄχμετ τόν πεγκλί⁵⁵⁰ ὁποῦ ἔγραψε τήν ἱστο- **75v.**
 ρίαν τῶν μεγάλων σου κατορθωμάτων, καί διπλοῦ νά εἶναι⁵⁵¹ συγχωρημέ-
 νος, ὁ περιεργος ἐκεῖνος ὁποῦ ἐγνοιάσθη, καί ἔβαλε καί ταῖς ἐμετάφρασεν,
 ἀπό τήν ἀραδικήν εἰς τήν ἐδικήν μας ἀπλήν διάλεκτον κασιλιανικήν, εἰς
 κοινήν παραμυθίαν τῶν ἐθνῶν. ὁ Δόν Κισσότης τόν ἐσήκωσε // καί τόν εἶ-
 πεν · εἶναι ἀληθινόν πῶς νά ἔγινεν ἡ ἰσορία μου, καί πῶς νά ἐξάθῃ ἕνας
 ἀράπης, ἡ ἕνας σοφός, ἐκεῖνος ὁποῦ τήν ἐσύνθεσεν · εἶναι τόσον ἀληθινόν
 τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Σάμφόν,⁵⁵² ὁποῦ ἐγώ λογιᾶζω πῶς τήν σήμεραν νά ἐτυ-
 πόθηκαν παράνω ἀπό δώδεκα χιλιάδες βιδλία αὐτῆς τῆς ἱστορίας, καί ἂν
 δέν μέ πισεύης ἐμένα, ἄς τό εἰπῇ, τό πορτογάλος, ἡ Βαρτζελόνα, καί ἡ Βα-
 λέντζια, διότι ἐκεῖ ἐτυπόθησαν. λέγουν πῶς νά ἐτυπῶθη, καί εἰς τήν ἀθέρ
 //σιαν⁵⁵³, μάλισα ἐμένα μέ εἶπεν ἕνας φίλος, πῶς δέν θέλει ἀπόμένη ἔθνος
 οὔτε γλῶσσα εἰς τήν ὁποίαν νά μὴν τό μεταφράσουν· Ὁ Δόν Κισσότης ἀπε-
 κρίθη, αὐτό εἶναι ἕνα ἀπό ἐκεῖνα τά πράγματα, ὁποῦ πρέπει νά εὐφραίνε-
 ται περισσότερο, ἕνας ἄνῳς⁵⁵⁴ ἐνάρετος καί εὐτελής βλέπωντας πῶς ὦν-
 τας ἀκόμη ζωντανός αὐτός κηρύσσεται τό καλόν του ὄνομα εἰς τά γένη τῶν
 ἀνθρώπων βαλμένον εἰς γάμπα· εἶπα τόν καλόν του ὄνομα, διότι ἂν ἦτον τό
 ἐναντίον, κᾶ//νας⁵⁵⁵ θάνατος μεγαλύτερος ἀπό αὐτόν δέν ἤθελεν ἦσθαι · ἡ
 καλή σου φήμη, καί τό καλόν σου ὄνομα κυριζέται τοῦ εἶπεν ὁ Δοτόρος,
 καί ἡ ἀφεντιά σου μόνος ἔχεις τήν δόξαν ἀνάμεσα εἰς ὅλους τοὺς πλανω-
 μένους καθαλλιέρους, διότι ὁ ἀράπης, καί ὁ χριστανός, ἔβαλαν μεγάλην
 ἐπιμέλειαν καί ἐζωγράφησαν ζῶσαν τήν εὐμορφίαν τῆς ἀφεντιάς σου τήν
 μεγαλοψυχίαν εἰς τό νά δοκιμάζης τοὺς κινδύνους, τήν ὑπομονήν⁵⁵⁶ εἰς
 τις ἐπαναστροφές τοῦ καιροῦ · τό ὑποφέρειν σου τόσον //εἰς ταῖς δυσυχίαις
 ὅσον εἰς ταῖς πληγαῖς, τήν τιμὴν καί ἐγκράτειαν εἰς τό τοιοῦτον πλατωνι-
 κόν ἀμόρι τῆς ἀφεντιάς σου, καί τῆς σινιόρας μου Δόνας Δουλτζινέας τοῦ
 τοπόζου · ποτέ δέν ἤκουσα νά δίδουν τό Δόν εἰς τήν σινιόρα μου Δουλ-
 τζινέαν, εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀλλὰ μόνον ἡ σινιόρα Δουλτζινέα τοῦ τοπόζου,
 καί εἰς αὐτό ἄρχισε νά σφάλῃ ἡ ἱστορία, αὐτό δέν εἶναι μεγάλη ὑπόθεσις
 ἀποκριθῇ ὁ Καρράσκος, ἔχει βέβαια τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, ἀμή //εἰπές
 με σινιόρ Δοτόρε, ποῖαις εἶναι ἡ πλέον ἀξιόλογαῖς μου ἀνδραγαθίαις εἰς
 αὐτήν τήν
 ἰσορίαν καί ὁποῦ πρέπει νά ταῖς καλοσοχαθῇ τινας· εἰς αὐτό ἀποκριθῇ **76r.**

⁵⁵⁰ Cervantes: ¡Bien haya Cide Hamete Benengeli! – ⁵⁵¹ Cervantes: ¡y rebién haya! – ⁵⁵² Σάμφόν.
 En el título del capítulo escribe Σανσόν – ⁵⁵³ Cervantes: Amberes – ⁵⁵⁴ ἄνθρωπος /ἄνῳς. –
⁵⁵⁵ κᾶνας /κᾶνένας. – ⁵⁵⁶ ὑπομονήν corregido en el interlineado sobre la tachadura ὅτιαν
 μόνον.

ὁ Δοτόρος, εἶναι διάφοραις γνῶμαις (ἐπειδὴ εἶναι καὶ οἱ νοστιμάδες διάφοραις⁵⁵⁷· μερικοὶ ζοχάζονται τό συμβεδηκός τῶν ἀνεμομήλων, ὅπου τὴν ἀφεντιᾶ σου σέ ἐφάνηκαν Βριάρεοι, καὶ γίγαντες, ἄλλοι τό συμβεδηκός τῶν Δολασίων ὅπου φτιάχνουν ταῖς τζόχαις,⁵⁵⁸ μερικοὶ τὴν δια//γραφὴν τῶν δύο ζυατομάτων, ὅπου ὕστερον ἔγιναν δύο κοπάδια κρυάρια, ὁ ἕνας ἐπαινᾷ κατὰ πολλὰ τό συμβεδηκός τοῦ ἀποθαμένου ὅπου ἐπήγαιναν νά τόν θάψουν εἰς τὴν Σεγκόϊαν, ὁ ἄλλος λέγει πῶς τὰ ὑπερβαίνει ὅλα ἐκεῖνα τῆς ἐλευθερίας τῶν κατεργαρίδων, ἄλλος λέγει πῶς δέν εἶναι κανένα εὐμορφότερον ἀπὸ ἐκεῖνο τῶν δύο γιγάντων τῶν ἱατρῶν⁵⁵⁹ μέ τόν πόλεμον τοῦ ἀνδρείου Βισκαϊάνου· εἰπές με σινιόρ Δοτόρε εἶπεν ὁ σάντζιος, //εὐρίσκεται εἰς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τό συμβεδηκός τῶν ἱαγκθέζων⁵⁶⁰ ὅταν ἐπεθύμησεν ὁ καλός μας ῥοντζινάντε καὶ ἐγύρευε φραντζέλα εἰς τό βουνόν;⁵⁶¹ δέν ἄφισε κανένα ὁ σοφός ἀποκρίθη ὁ Σαμφών, ὅπου νά μὴν τό γράψῃ, ὅλα τὰ λέγει, ὅλα τὰ σημειώνει, ὥς καὶ τὰ πηδήματα ὅπου ἔκαμεν ὁ καλός σάντζιος εἰς τὴν κάπαν, ἀποκρίνεται ὁ σάντζιος ἀλλὰ εἰς τόν ἄερα, καὶ μάλιστα ἐπήδηξε παρὰνω ἀπὸ ὅσον ἤθελε, ὥς καθὼς ὑπολαμβάνω εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης δέν εὐρίσκεται ἰσορία ἀνθρώπινος⁵⁶² εἰς τόν Κόσμον, ὅπου νά μὴν λέγουν, // καὶ διὰ τό καλόν τους, καὶ διὰ τό ἐναντίον, μάλιστα ἐκεῖναις ὅπου διηγοῦνται διὰ καβαλλιερίας αἱ ὁποῖαι σχεδόν ποτέ καλαῖς ἔκδασεις, μέ ὅλον τοῦτο ἀποκρίθη ὁ Δοτόρος, λέγουν μερικοὶ ὅπου ἐδιάδασαν τὴν ἰσορίαν ὅτι ἀγαποῦσαν νά μὴν ἤθελαν ξεχάσῃ οἱ συγγραφεῖς αὐτοὶ νά γράψουν ταῖς ἀπειραις ξυλιῶς ὅπου εἰς διάφορα συναπαντήματα, ἔδωσαν τόν σινιόρ Δόν Κισσότην· ἔδω μέ τό ναί μου ἄρχινᾷ τό ἀληθές τῆς ἰσορίας εἶπεν ὁ σάντζιος. // ἤμποροῦσαν νά τό σιοπήσουν αὐτό μέ δίκαιον τρόπον, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅπου δέν μεταβάλλουν μήτε ἀλλάτζουν τὴν ἀλήθειαν τῆς ἰσορίας δέν εἶναι ἀναγκαῖον νά τὰ γράψουν ἀνίσως καὶ προξενοῦν ἀτιμίαν εἰς ἐκεῖνον διὰ τόν ὁποῖον γράφεται ἡ ἰσορία καὶ νά μέ πιεζύσετε πῶς δέν ἦτον τόσον ἄσπλαχνος ὁ αἰνίας, ὥς καθὼς τόν ἱστορεῖ ὁ Βιργίλιος, μήτε

76v. ἦτον τόσον φρόνιμος ὁ Ὀδυσσεύς, ὥς καθὼς τόν περιγράφει ὁ Ὅμηρος· ἡ ἀφεντιᾶ σου λέγεις πολλὰ καλά, τόν ἀποκρίνετο ὁ Σαμφών, ὅμως ἄλλο

⁵⁵⁷No se cierra el paréntesis. — ⁵⁵⁸En Cervantes hace referencia al pasaje de los batanes. — ⁵⁵⁹En Cervantes: «los dos gigantes benitos» y en Franciosini: «de duoi Giganti de Medici». Quizá de ahí la traducción τῶν ἱατρῶν del copista. — ⁵⁶⁰Se trata de la aventura de los yangüeses que se relata en el capítulo 15 de la primera parte. — ⁵⁶¹El copista tiene la misma expresión que en el manuscrito rumano. Cervantes tiene otra expresión para algo imposible: «pedir cotufas en el golfo». (Franciosini «domandar pan bussetto nel golfo»). — ⁵⁶²Sic.

εἶναι τό νά γράφῃ τινάς ὥσάν ποιητής, καί ἄλλο ὥσάν ἱσορικός· ὁ ποιητής ἐμπορεῖ νά διηγηθῇ, ἢ νά μελωδήσῃ τά πράγματα, ὅχι καθὼς ἔγιναν ἀλλά καθὼς ἔπρεπε νά γίνουν, εἰδὴ ὁ ἱσορικός πρέπει νά τά //γράφῃ ὅχι καθὼς ἔπρεπε νά γίνουν, ἀλλά καθὼς ἔγιναν δίχως νά προσθέσῃ ἢ νά ἀφερέσῃ τίποτα ἀπό τήν ἀλήθειαν, εἶπεν ὁ σάντζιος, ἐγὼ ἔδανα ζήχημα πῶς ἀνάμεσα εἰς ταῖς ξυλῖαις τοῦ καβαλλιέρου μας, εὐρίσκονται καί οἱ ἐδικαῖς μου, διότι ποτέ δέν ἐμέτρησαν τῆς ἀφεντιάς σου τήν ῥάχην ὅπου ἐμένα νά μὴν μετρήσουν ὅλον μου τό κορμί, ἀμή δέν πρέπει νά θαυμάζωμαι διὰ αὐτό, ἐπειδὴ καί ὡς καθὼς λέγει ὁ ἴδιος μου //καβαλλιέρης τά μέλη πρέπει νά μετάσχουν ἀπό τόν πόνον τῆς κεφαλῆς, ἐσύ εἶσαι πονηρός σάντζιο, ἀποκριθὴ ὁ Δόν Κισσότης, ἡξεύρω πῶς δέν σέ λείπει τόν ἐνθυμητικόν ὅταν θελῇς, ἂν καί νά ἤθελα νά ἐλισμονήσω ταῖς ξυλῖαις ὅπου μέ ἔδωσαν, εἶπεν ὁ σάντζιος, δέν μέ ἀφίνουν αἱ οὐλαῖς, ὅτι ἀκόμα δέν ἐκαλοιατρεύθηκα εἰς τά πλευρά μου, σῶπα σάντζιο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί μὴν κόφτης τήν ὁμιλίαν τοῦ σινιόρ Δοτόρου, ὅτι ἐγὼ παρα//καλῶ νά ἀκολουθήσῃ, καί νά μέ εἰπῇ ἐκεῖνα ὅπου διηγοῦνται διὰ λόγου μου εἰς τήν προῤῥεθεῖσαν ἱσορίαν, ἀμή διὰ λόγου μου, λέγει ὁ σάντζιος; τί καλά λέγουν, ὅτι εἶμαι ἓνα ἀπό τά προτεύοντα πρόσωπα τῆς ἱσορίας, ὁ θεός νά μέ δώσῃ κακόν σάντζιο, δέν εἶσαι ἐσύ τό δεύτερον πρόσωπον, καί ὅχι πρόσωπον τῆς ἱσορίας καί εἶναι μερικοὶ ὅπου νοστιμεύονται περισσότερον ὅταν ὁμιλῇς ἐσύ, παρὰ τοὺς ἄλλους ὅπου περιέχει ἡ ἱσορία · ἀγκαλά καί ἄλλοι λέγουν //πῶς εἶσαι πολλά μωράπισος, εἰς τό νά πιστεύσης πῶς νά εἶναι ἀληθινόν τό φγοδέρνο τῆς νησίου ὅπου σέ ἔταξεν ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης · ὁ σάντζιος εἶναι ἀκόμη νέος εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης⁵⁶³ καί ἐν ὅσῳ μεγαλώνει μέ τήν δοκιμὴν ὅπου δίδουν τα χρόνια θέλει γίνῃ πλέον ἔμπειρος καί ἱκανός, εἰς τό νά χρηματίσῃ φγοδερνατόρος⁵⁶⁴, παρὰ ἀπό ὅ,τι εἶναι τώρα, νά ζοῦν τά μάτια μου σινιόρε, εἶπεν ὁ σάντζιος, τό νησί ὅπου δέν ἡμπορῶ νά κυδερνῇσω ἐγὼ μέ αὐτὴν τήν ἡλικίαν ὅπου ἔχω, δέν ἤθελα ἡμπορέσῃ νά τό κυδερνῇσω ἂν καί νά ἔφθανα εἰς τά χρόνια τοῦ μαθουσάλε · τό κακόν εἶναι ὅπου αὐτό τό προῤῥηθέν νησί ἀργοπορεῖ διὰ ἄλλο τίποτα, καί ὅχι πῶς δέν ἔχω ἐγὼ γνῶσιν γιὰ τό κυδερνῇσω · ἔχε τήν ἐλπίδα σου εἰς τόν θεόν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ὅλα θέλουν εὐγὴ εἰς καλόν ἴσως καλλήτερα ἀπὸ ὅ//τι λογιάζεις ἐσύ, ὅτι οὔτε τά φύλλα τῶν δενδρῶν δέν κινοῦνται δίχως τό θέλημα τοῦ θεοῦ ἔτσι εἶναι εἶπεν ὁ σαμψών, ὅτι ἂν θέλῃ ὁ θεός, δέν θέλουν λείψει εἰς τόν σάντζιον χίλια νησιά διὰ νά γένῃ φγοδερνατόρος εἰς αὐτά, ὅχι

77r.

⁵⁶³Κισσότε / Κισσότης. — ⁵⁶⁴φγοδέρνο / φγοδερνατόρος. En el rumano γγοδερνατόρος, γγοδέρνο.

μόνον ἓνα· ἐγὼ εἶδα κάποιους φγοδερνατόρους, εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅπου κατὰ τὴν ὑπόληψιν μου δέν ἀξίζουσιν τὰ παλαιά μου τὰ παπούτζια, καί μέ ὅλον τοῦτο τούς κράζουσιν ἄρχοντες, καί ἔχουν ἄσπρα, οἱ τοιοῦ//τοι δέν εἶναι γκοδερνατόροι⁵⁶⁵ τῶν νησιῶν, τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Σαμψών, ἀλλά εἶναι εἰς ἄλλα κατώτερα γκοδέρνα, καί τό ὀλιγώτερον πρέπει νά ἡξεύρουν τὴν γραμματικήν· μέ τό γράμμα εὐκόλα ἐγίνονται ἡ συμφωνίαις μας, ἡδέ μέ τὴν γραμματικήν μήτε θέλω νά ἔχω νά πάρω, μήτε νά δώσω, διότι δέν καταλαμβάνω· ἀμή ἀφίνοντας τὴν ἐλπίδα μου εἰς τον θεόν, νά μέ ζεῖλη ὅπου καί αὐτόν ἀρέση, σέ λέγω πῶς μέ ἐκακοφάνει⁵⁶⁶ //κατὰ πολλά ὅπου ὁ συγγραφεύς τῆς ἱστορίας, μυθολογεῖ διά λόγου μου, εἰς τρόπον ὅπου νά μή προξενοῦν ἐνόχλησιν τὰ ἔργα μου, ὅτι ἀπάνω εἰς τὴν ὀπλοφοριακήν μου τιμὴν, ἂν ἔλεγε τίποτα πράγματα ἄπρεπα εἰς παλαιόν χριστιανόν, ὡς καθὼς εἶμαι ἐγὼ, ἤθελαν νά μᾶς ἀκούσουν καί οἱ κουφοί· ἤθελες κάμη θαύματα τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Σαμψών, θαύματα ξεθαύματα ἐγὼ δέν ἡξεύρω⁵⁶⁷ εἶπεν ὁ σάντζιος, ἄς σοχαζεται καθ //ένας τί λογιῆς συντυχαίνει, ἢ τί λογιῆς γράφει διά τους ἀνθρώπους, καί ἄς μή κάθεται ἄγνωστα νά λέγῃ ὅτι⁵⁶⁸ τόν ἔλθῃ εἰς τὴν φαντασίαν· ἓνα ἀπό τὰ ψεγάδια ὅπου εὐρίσκουν εἰς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, εἶπεν ὁ Δοτόρος, εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεύς τῆς ἔδωλεν ἓνα μῦθον ὅπου τόν ἐπωνόμασεν, ὁ ἀπώστατος περίεργος,⁵⁶⁹ ὅχι διά κακόν, μήτε πῶς δέν ἔχει νόσιμην φράσιν, ἀλλά μέ τό νά μή πρέπη εἰς ἐκεῖνον τόν τόπον καί μέ τό νά μή τεργιῶζῃ μέ τὴν ἱστορίαν

77v. τοῦ σινιόρ Δόν Κισσότι, αὐτός ὁ κακορροϊζικος, εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀνακάτωσε τα λάχανα μέ τό ζεμπήλι⁵⁷⁰. τώρα ἀληθινά λέγω, ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, πῶς δέν ἐσάθῃ σοφός ὁ συγγραφεύς τῆς ἱστορίας μου, ἀλλά ἓνας ἀμαθέστατος, ὅπου τυφλά, καί δίχως εἰσάγειν ἐκάθῃσε νά τὴν γράψῃ, καί ἄς γένῃ ὅτι⁵⁷¹ καί ἂν γένῃ, ὡς καθὼς ἔκαμεν ὁ Ὁρβανείας⁵⁷² // ὁ ζωγράφος τῆς οὐδέδας, τόν ὁποῖον ἐρωτῶντας τόν τί ἐζωγράφιζε ἀποκρίθῃ ὁ, τι καί ἂν γίνῃ, μερικάς βολαῖς ἐζωγράφιζε ἓναν πετεινόν, τοιοῦτης λογιῆς, καί τόσον ἀτέργιας ὅπου ἔκαμνε χρεῖα νά γράψῃ εἰς τό πλάγι, μέ σοιχεῖα γοιθικά, αὐτός εἶναι ἓνας πετεινός, καί αὐτό τό ἴδιον ἤθελεν εἶναι καί εἰς τὴν ἱστορίαν μου, καί θελεῖ κάμη χρεῖα νά γίνουν σχόλεια, διά νά τὴν κατα-

⁵⁶⁵ γκοδερνατό-ροι — ⁵⁶⁶ Parece que hay confusión en el verbo ἐκακοφάνει. Tendría que ser ἐκαλοφάνει. En Cervantes leemos: «me ha dado gusto que el autor de la historia haya hablado de mí de manera que no enfadan las cosas que de mí se cuentan». — ⁵⁶⁷ Sic. — ⁵⁶⁸ Sic. — ⁵⁶⁹ Se refiere a la novela «El curioso impertinente» El copista rumano lo traduce ὁ ἀσύστατος περίεργος. —

⁵⁷⁰ Cervantes utiliza un dicho: «ha mezclado berzas con capachos» para expresar cosas que no tienen nada que ver. — ⁵⁷¹ Sic. — ⁵⁷² Orbaneja, el pintor de Úbeda.

λάβῃ τινάς · δέν κάμνει χρεία τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος⁵⁷³//Σαμψῶν, διότι εἶναι τόσον φανερή, ὅπου δέν εὐρίσκεται μέσα καμμίᾳ δυσκολία· τά μωρὰ παῖδιᾶ τήν ἔχουν εἰς τά χέριᾶ τους, οἱ νέοι τήν διαβάξουν, οἱ μισόκοποι ἄνθρωποι τήν καταλαμβάνουν, οἱ γέροντες τήν ἐπαινοῦν, καί τέλος πάντων τόσον τήν διαβάξουν τόσον εἶναι γνωστή ἀπό κάθε λογῆς ἀνθρώπους, ὅπου εὐθύς ὅπου ἰδοῦν κᾶνένα λιγνόν ἄλογον, λέγουν, νά ὁ ῥοντζινάντε· τά κοπέλιᾶ τήν ἐδιάβασαν πλέον προσεκτικά, εἰς //ὅλα τά ἀρχοντικά σπήτια⁵⁷⁴ εὐρίσκεται ἀπό ἕναν Δόν Κισσότης, ὁ ἕνας τόν πέρνει ἄν ὁ ἄλλος τόν ἀφήσῃ, μερικοί τόν ἐρωτοῦν, ἄλλοι τόν ζητοῦν, κοντολογίᾳ αὐτή ἡ ἰσορία εἶναι ἡ πλέον νόστιμος, καί ὁ πλέον ἄβλαβος ἐγλιτζιές, ὅπου νά ἐφάνῃ εἰς τόν Κόσμον διότι εἰς ὅλην αὐτήν δέν φαίνεται, μήτε ἡμπορεῖ νά ἐννοήσῃ τινάς κᾶνένα ἄτιμον πρᾶγμα, μήτε εὐρίσκεται κᾶνέννας λογισμός, ὅπου νά μήν εἶναι καθολικός. ἄν ἐγράφουνταν ἀλλιῶς //εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, δέν ἤθελεν εἶσθαι ἀληθές ἀλλά ψευδές, καί εἰς τοὺς ἰσορικούς ὅπου μεταχειρίζονται τά ψεύματα, ἔπρεπε νά τους καύσουν ὡσάν τοὺς καλπουζάνιδες· ἀμή ἐγὼ δέν ἐμποροῦσα νά καταλάβω τήν αἰτίαν ὅπου ἐπαρκαίνισε τόν συγγραφέα νά μεταχειρισθῇ μύθους καί ὑποθέσεις ἀλλοτρίων, ὄντας τόσαις πολλαῖς ἡ ἐδικαῖς μου · βεβαιώτατα ἴσως ἐνθυμηθῇ τήν παραβολήν τοῦ ἀχύρου, καί τοῦ χορταρίου, καί τά ἐξῆς· καί κατὰ ἀλήθειαν πιστεύω, 78r. ὅτι φανερώωντας μόνον τοὺς ἐδικούς μου ἀναγενναγμούς, τά δάκρυά μου, ταῖς καλαῖς μου ἐπιθυμίαις, τά δάκρυά μου⁵⁷⁵, ἡμποροῦσε νά κάμῃ ἕναν τόμον μεγαλύτερον ἢ τόσον μέγαν, ὡσάν ἐκείνον ὅπου ἡμποροῦν νά γίνουν τά ἅπαντα τοῦ τοσάτου· ⁵⁷⁶ ἐν συντομίᾳ, ὡς καθὼς ἐγὼ γνωρίζω, σινιόρ Δοτόρε λέγω ὅτι // διὰ νά συνθέσῃ τινάς βιβλία, καί ἰσορίας ὁ, τι λογῆς καί ἄν⁵⁷⁷ εἶναι, ἀναγκαῖον εἶναι νά ἔχῃ μεγάλην διάκρισιν, καί μίαν γνῶσιν ἐντελεσάτην εἰς τό νά δηγηθῇ χαρίσματα, καί νά γράψῃ γαλανταρίαις, καί πράγματα μεγάλης ἀγχινοίας · Τό πλέον φρόνιμον προσωπεῖον ὅπου εὐγαίνει εἰς τήν κωμωδίαν εἶναι ὁ παλόρδος, καί δέν ἡμπορεῖ νά εἶναι ἄλλος ἀπό ἐκείνους ὅπου δείχνουν νά εἶναι ἀπλοί· ἡ ἰσορία εἶναι ὡσάν ἕνα πρᾶγμα ἄγιον διό//τι νά εἶναι ἀληθινή καί ὅπου⁵⁷⁸ εἶναι ἡ ἀλήθεια εἶναι ὁ θεός· ὅσον περὶ τῆς ἀληθείας, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο, εὐρίσκονται μερικοί ὅπου συνθέτουν τόσον εὐκόλα, ὡσάν νά ἦτον τιγανίταις · δέν εὐρίσκεται βιβλίον τόσον κακόν, εἶπεν ὁ Δοτόρος, ὅπου νά μήν ἔχῃ καί τίποτα

⁵⁷³ Parece un error, el que contesta es Carrasco. — ⁵⁷⁴ Sic. — ⁵⁷⁵ Sin duda, el copista comete un error con la repetición que no existe en el original. — ⁵⁷⁶ Cervantes se refiere a Alfonso de Madrigal (1400-1455), obispo de Ávila, conocido con el sobrenombre de *El Tostado*, autor de una extensa obra filosófica y teológica. — ⁵⁷⁷ Tachadura: θέλη — ⁵⁷⁸ Sic.

καλόν· αὐτό δέν ἔχει ἀμφιβολίαν, τόν ἀποκρίνεται ὁ Δόν Κισσότης, ὅμως πολλάς βολαῖς συμβαίνει ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου δικαίως εἶχαν ἀποκλήσει μεγάλην φήμην διὰ τὰ συγγράματά τους, καί τήν ἔχασαν τελείως εὐθύς ὅπου τὰ ἔδωσαν εἰς τύπον, ἢ τήν ἔκαμαν κατὰ τι ἐλάττω· τό αἴτιον αὐτοῦ εἶναι, εἶπεν ὁ σαμψών, ὅτι μέ τό νά στοχάζωνται τὰ ποιήματα τὰ τυπομένα μέ ἐπιμέλειαν καί ἀνάπανσιν, εὐκόλα γνωρίζονται τὰ ἐλαττώ μετά τους, καί τόσον περισσότερον τὰ ἐξετάζουν, ὅσον εἶναι μεγάλητερη ἡ φήμη ἐκείνων ὅπου τὰ ἐσύνθεσαν, τοὺς περιφίμους ἀνθρώπους διὰ τήν ἀγγίνοίαν τους μεγάλους ποιη//ταί, τοὺς λαμπροὺς λογογράφους, πάντοτε ἢ ἐπὶ τό πλεῖστον τοὺς φθονοῦν ἐκεῖνοι ὅπου νοστιμεύονται καί ἔχουν διὰ ξεχωριστόν ἐγγλεντζέ τό νά ἀνακρίνουν καί νά ἐξετάζουν τὰ συγγράμματα τῶν ἀλλωνῶν, δίχως νά ἔχουν αὐτοὶ εὐγαλμένον εἰς τό φῶς τοῦ Κόσμου κἀνένα ἐδικόν τους σύγγραμματα· αὐτό δέν πρέπει νά τό θαυμάζεται τινάς, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, διότι εἶναι πολλοὶ θεολόγοι ὅπου δέν εἶναι καλοί διὰ τόν ἄμβωνα, καί εἶναι ἐπιτεδειότατοι εἰς τό νά γνωρίζουν τα ἐλαττώματα ἢ τήν μάθησιν τοῦ Διδάσκοντος· ὅλα εἶναι ἀληθινὰ ἐκεῖνα ὅπου λέγεις, ἢ ἀφεντιάσου σινλόρ

- 78v. Δόν Κισσότε, τοῦ λέγει ὁ Καρδράσκος, μόνον ἐγὼ ἀγαποῦσα ὅτι οἱ τοιοῦτοι κριτικοί, νά ἦτον πλέον εὐσπλαχνοὶ ὀλίγον,⁵⁷⁹ καί νά μὴν ἔχουν τόσον ἔξυπνον τήν συνειδήσιν καί νά μὴν σοχάζωνται τὰ ἄτομα τοῦ λαμπροτάτου ἡλίου τοῦ ποιήματος, διὰ τόν ὁποῖον μουρμουρίζουν διότι ἀγκαλά καί μερικαῖς βολαῖς κοιμᾶται ὁ καλός ὁμηρος ἄς συλλογισθοῦν ὅμως τόν πολύν //καιρόν ὅπου ἐμάθε ἔξυπνος, διὰ νά δώσῃ τό φῶς τοῦ ποιήματός του τό ὀλιγώτερον ψεγάδι ὅπου νά ἦτον βολετόν, καί ἴσως ἐκεῖνο ὅπου δέν τους ἀρέσει αὐτουνοὺς νά εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου πολλάς βολαῖς αὐξάνουν τήν εὐμορφίαν τοῦ πράγματος ὅπου τὰ ἔχει, καί διὰ τοῦτο λέγω πῶς κινδυνεύει καταπολλά, ἐκεῖνος ὅπου τυπώνει κἀνένα βιβλίον, ὄντας ἀδύνατον νά τό συνθέσῃ εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὅπου νά ἀρέσῃ καί νά εὐαρεσηθῇ ὁποῖος καί ἂν τό διαδῶσῃ //ἐκεῖνος ὅπου ἐσύνθεσε τήν ἐδικήν μου ἰσορίαν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ὀλίγους θέλει εὐαρέσῃσεν, ἀμή τί εἶπα ἐγώ, πιεεύω νά εἶναι τό ἐναντίον, διότι ὄντας ἄπειρον τό μέτρον τῶν τρελῶν εἶναι καί ἄπειρον καί ἐκεῖνοι διὰ τοὺς ὁποῖους ἡ τοιαύτη ἰσορία ἀρέσει κατὰ πολλά καί μερικοὶ εὗραν ἐλαττώματα, καί δῶλον εἰς τήν μνήμην τοῦ συγγραφέας ἐπειδὴ καί ἐλισμόνησε νά διηγηθῇ ποῖος ἦτον ὁ κλέπτης ὅπου ἔκλεψε τό γομάρι τοῦ σάντζιο, ὅτι αὐτοῦ δέν τό φανερώνει, ἀνα//φέρνει μόνον πῶς τοῦ τό ἔκλεψεν, καί μετ' ὀλίγον τόν βλέπομεν καθαλλάρην ἐπάνω εἰς τό ἴδιον γομάρι,

⁵⁷⁹Falta algo (el original dice «menos escrupulosos»).

δίχως νά λέγη ποῦ καί πῶς εὐρέθη· λέγουν παρομοίως πῶς ἐλησμόνησε νά γράψῃ τό τί ἔκαμεν ὁ σάντζιος ἐκεῖνα τά ἑκατόν σκοῦδα ὅπου εὔρεν εἰς τό πεσέτι εἰς τήν σιέρα μορένα⁵⁸⁰ ὅτι ποῦποτε δέν τό ἀναφέρνει καί εἶναι πολλοί ὅπου ἐπιθυμοῦν νά μάθουν τί τά ἔκαμε, καί εἰς τί τά ἐξόδιασε διά τί εἶναι ἀπό ταῖς νόσμαις// ὑπόθεσις ὅπου λείπουν εἰς τό ποίημα· ὁ σάντζιος ἀποκρίθη ἐγώ σινιόρε δέν ἡμπορώ τώρα νά κάθομαι νά γυρεύω, καί νά ξανακάμνω λογαριασμούς, ὅτι μέ ἤλθε μία λιγοθυμία εἰς τό ζομάχι καί ἄν δέν τῆς κάμω τό ἱατρικόν της, τό ὅποιον εἶναι δύω ζαλαγματιαῖς παλαιόν κρασί, θέλει μέ κάμη νά ὑπάγω ἐκεῖ ὅπου ἐπῆγε καί ὁ πάππος μου⁵⁸¹· ἐγώ ἔχω ἓνα βαρέλι στο σπῆτι, ἡ γυναῖκα μου ἀπαντυχαίνει, θέλω γυρίσει εὐ-
θύς ὅπου γευματίσω, καί θέλω εὐαριζήσῃ τήν ἀφεντιῶ σας καί ὅλον τόν Κόσμον, εἰς ὃ, τι καί ἄν θέλετε νά μέ ἐρωτήσετε, τόν

διά τό γομάρι ὅπου ἔχασα, ὅσον καί διά τά ἑκατόν σκοῦδα ὅπου τά ἐξό-
δευσα· καί δίχως νά καρτερήσῃ ἄλλην ἀπόκρισιν, μήτε νά εἰπῇ ἄλλα λόγια ἐπῆγεν ἴσ^{ια} εἰς τό σπῆτί του· ὁ Δόν Κισσότης ἐπαρακάλεσε τόν δοτόρον νά μείνῃ νά φάγῃ μέ λόγου του, καί αὐτός τό ἔξερξε καί ἀπόμεινε. ὁ Δόν Κισσότης ἐπρόσθεσεν εἰς τό συνηθισμένον του φαγί, ἓνα ζευγα//ρι περιζα-
ροπούλια, ἀνέφερεν εἰς το τραπέζι περί της καβαλλιε^{ρι}ας· ὁ Καρζάσκος ἐπήγαινε κατὰ τήν γνώμην του Δόν Κισσότη, ἐτελείωσε τό συμπόσιον, ἐκοι-
μήθηκαν μετὰ τό γεῦμα, ἐγύρισεν ὁ σάντζιος, καί ἄρχισαν πάλιν τήν πρῶ-
την τους ὁμιλίαν.⁵⁸²

79r.

⁵⁸⁰ Se refiere al episodio de Sierra Morena que aparece en el capítulo 23 de la primera parte.

– ⁵⁸¹ Cervantes dice para expresar la debilidad de Sansón: «me pondrá en la espina de Santa Lucía». El copista evidentemente sigue la expresión de Franciosini: «mi fara andare dov ando il mio nono». – ⁵⁸² El capítulo termina con la sílaba -λίαν que el copista graciosamente la escribe en medio de la línea seguida del dibujo acostumbrado.

Κεφάλαιον Δ:^{ov}

Ὅπου διηγείται ταῖς ἀπόρισεσ ὁποῦ δίδει ὁ
Σάντζιος εἰς τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἀμφιδο-
λίας τοῦ Δοκτόρου⁵⁸³, καὶ ἄλλα νόστιμα συμ-
βεβηκότα ἄξια διηγήσεως.

Ὁ Σάντζιος ἐγύρισεν εἰς τό σπῆτι τοῦ Δόν Κισσότη, καὶ ἀνακαινίνωντας τῆς ἐπερασμένην τους ὀμιλίαν, εἶπεν ἐκείνο ὁποῦ ἐπιθυμοῦσεν ὁ σινιόρ Δοτόρος νά μάθῃ ποῖος καὶ ποῦ, καὶ πῶς μέ ἔκλειψαν τό γομάρι, ἀποκρινόμενος λέγω, ὅτι τὴν ἴδιαν βραδιάν ὁποῦ φεύγωντας ἀπὸ τό σούπασι, ἐμπήκαμεν εἰς τὴν σιέρα μορένα μετὰ τό συμ//βεβηκός τῶν κατεργάριδων, καὶ τοῦ νεκροῦ, ὁποῦ τόν ἐπήγαιναν εἰς τὴν σεγκοΐαν, ὁ καθαλλέξης μου καὶ ἐγὼ ἐμβήκαμεν εἰς ἓνα δάσος, καὶ ἐκεῖ ὁ καναλλέξης⁵⁸⁴ μου ἀκουμπώντας εἰς τό κοντάρι του, καὶ ἐγὼ στο γομάρι μου, ὄντας καταδαμασμένοι, καὶ ἀτονισμένοι, ἀπὸ

79v. ἀπὸ⁵⁸⁵ ταῖς ἐπερασμέναις κακορῥοιτζικαῖς, ἐκοιμηθήκαμεν ὡσάν νά εἴμασθαι πλαγιασμένοι ἐπάνω εἰς τέσερα⁵⁸⁶ πουπουλένια ζρώματα . μάλιστα ἐγὼ ἐκοιμήθηκα τόσον βαριά, ὁποῦ ὅποιος καὶ ἂν ἦτον, εἶχε καιρὸν καὶ ἐπλησίασε, καὶ μέ ἐσύκωσεν ἐπάνω εἰς τέσερα ξύλα, ὁποῦ ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὰ τέσερα μέρη τοῦ σαμαρίου, εἰς τρόπον ὁποῦ μέ ἄφησε κα//βαλλάρην, καὶ εὔγαλεν ἀπὸ κάτω μου τό γομάρι, δίχως νά τό καταλάβω . αὐτὸ εἶναι πρᾶγμα εὐκολόν, καὶ δέν ἐσυνέδῃ μόνον τώρα, ὅτι τό ἴδιον ἐσυνέδῃ εἰς τόν Σαγρεπάντε,⁵⁸⁷ ὅταν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς ἀλπαράκης, μέ αὐτὴν τὴν ἴδιαν μέθοδον, ἐκεῖνος ὁ μεγάλος κλέπτης ὀνομαζομένος Προυνέλος, εὔγαλεν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ σκάλη του τό ἄλογον . ἐξημέρωσεν ἡ μέρα, ἀκολούθησεν ὁ σάντζιο, καὶ εὐθύς //ὁποῦ ἐνόησα τοῦ λόγου μου, λειπώντας ἡ σκάλαις ἀπὸ τὰ ποδάρι μου, ἐγκέμισα κατὰ γῆς, ἐσυκώθηκα καὶ εἶδα πῶς ἔλειπε τό γομάρι, καὶ μέ ἐγέμισαν τὰ μάτια μου δάκρυα, καὶ ἔκαμα ἓναν θρῆνον, ὁποῦ ἂν ὁ συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας μας δέν τόν ἔγραψεν, ἡμπορεῖ νά εἰπῇ πῶς δέν ἔβαλε κἀνένα καλόν πρᾶγμα, καὶ μετὰ κάμποσαις ἡμέραις, ἐρχόμενος μέ τὴν πρετζιπέσσαν μικομκόννα, ἐγνώρισα τό γομαράκι μου, ὁποῦ τό ἐκαβαλλίκευε μέ //κατζίβελικα φορέματα ἐκεῖνος ὁ φινές πα-

⁵⁸³ Parece que escribe Δοκτόρου pero hasta ahora no se veía esa kapa ni se ve después. — ⁵⁸⁴ No se ve clara la desinencia; καθαλλέξης. — ⁵⁸⁵ Repetida la última palabra de la página recto. —

⁵⁸⁶ Sic. — ⁵⁸⁷ Cervantes: Sacripante, episodio que aparece en *Orlando furioso* de Ariosto.

σαπόντες⁵⁸⁸, ὁ μέγας κλέφτης τόν ὁποῖον ὁ καθαλλιέρης μου καί ἐγώ τόν εὐγάλαμεν ἀπό τήν ἀλυσίδα· δέν ζέκει εἰς αὐτό τό σφάλμα τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Σαμψών· ἀμή εἰς ποῖον μέρος πριχοῦ νά χάσης τό γομάρι, λέγει ὁ ἱσορικός, πῶς ὁ σάντζιος ἦτον καθαλάρης⁵⁸⁹ ἀπάνω εἰς το ἴδιον γομάρι· εἰς αὐτό, λέγει ὁ σάντζιος, δέν ἤξεύρω τί ἄλλο νά ἀποκριθῶ, παρὰ πῶς ὁ ἱσορικός θέλει νά εἶναι γελασμένος, ἢ θέλει ἔγινεν ἐξ //ἀμελείας τοῦ τυπογράφου· ἔτσι θέλει νά εἶναι χωρίς ἄλλο εἶπεν ὁ Σαμψών, ἀμή τί ἔγιναν τά ἑκατόν σκοῦδα; ἐγώ τά ἐξοδίασα, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος εἰς πράγματα ὠφέλημα τόσον διά λόγου μου, ὅσον καί διά τήν γυναῖκα μου, καί διά τά παιδιά μου· καί αὐτό εἶναι τό αἴτιον ὅπου ἡ γυναῖκα μου ὑποφέρει μέ ὑπομονή τά ταξίδια ὅπου ἔκαμα, δουλεύοντας τόν καθαλλιέρον μου τόν Δόν Κισσότην, ὅτι ἂν ὕσρεα ἀπό τόσον καιρόν ἤθελα γυρίση εἰς τό σπῆ//τι δίχως νά φέρω κἀνένα ἄσπρον καί δίχως το γομάρι μέ ἐδίωχναν μέ τήν σκιλόσκουπαν ἀπό τό σπῆτι· καί ἂν ἀγαπᾶτε νά μάθετε ἄλλο ἀπό λόγου μου, νά μέ ἐδώ, ὅτι

θέλω ἀποκριθῆ τόν ἴδιον Βασιλέα, καί δέν πρέπει νά κάθεται τινάς καί νά ἐξετάζη ἂν ἐγώ ἤφερα, ἢ δέν ἤφερα, ἂν ἐξόδιασα ἢ δέν ἐξόδιασα, ὅτι ἀνίσως καί ταῖς ξυλῆαῖς ὅπου μέ ἔδωσαν εἰς αὐτά τά ταξίδια, ἤθελαν μέ ταῖς πληρώση μέ ἄσπρα, ἂν καί νά μήν ἐξετιμοῦνταν παράνω ἀπό τέσσερα ἄσπρα ἡ μία, μέ ὅλον τοῦτο οὔτε ταῖς μισαῖς δέν // μέ ἐπλήρωναν μέ ἄλλα ἑκατόν σκοῦδα, καί καθ' ἕνα ἄς κοιτάξῃ τήν δουλειάν του, καί ἄς μή κάθεται νά κρίνῃ τό ἄσπρον δια τό μαῦρον, καί τό μαῦρον διά τό ἄσπρον, ὅτι καθ' ἕνα εἶναι ὡς καθῶς τόν ἔκαμεν ὁ θεός, καί πολλαῖς φοραῖς, καί χειρότερα· ἐγώ θέλω ἔχει τήν ἔγνοϊαν, εἶπεν ὁ Καρδάσκος, νά εἰπῶ τόν συγγραφέα αὐτῆς τῆς ἱστορίας ὅτι ἂν τήν τυπῶσῃ ἄλλην μίαν φοράν, νά μήν ἐλισμονίση αὐτό ὅπου εἶπεν ὁ καλός //σάντζιος, διότι θέλει γίνῃ πλέον ἀξιόπαινος ἢ ἱστορία, ἀπό ὅ,τι εἶναι τώρα· εἶναι ἄλλο τίποτα νά διορθωθῇ εἰς αὐτήν τήν ἱστορίαν, σινιόρ Δοτόρε; ἐρώτησεν ὁ Δόν Κισσότης, θαρῶν νά εἶναι κάτι τί, ἀποκρίθη ὁ Δοτόρος, ὅμως κἀνένα δέν εἶναι ἀξιόλογον παρὰ ἢ πληγαῖς· ὑπόσχεται ἐρώτησεν ὁ Δόν Κισσότης καί τό δεύτερον μέρος νά ὑπόσχεται ἀποκρίθη ὁ Σαμψών, μόνον λέγει πῶς δέν ἤρε, μήτε ἤξεύρει ποῖος τό ἔχει, //καί διά τοῦτο εὐρίσκουμάσθε⁵⁹⁰ εἰς ἀμφιβολίαν, ἂν εὐγῇ, ἢ ὄχι, καί τόσον διά τοῦτο, ὅσον καί μέ τό νά λέγουν μερικοί, πῶς ποτέ τά δεύτερα μέρη δέν γίνονται καλά, καί ἄλλοι πῶς ἀρκετά ἐγράφησαν τά τοῦ Δόν Κισσότη, εἶναι ἀμφιβολία πῶς δέν θέλει γίνῃ τό δεύτερον μέρος, ἀγκαλά καί μερικοί, ὅπου εἶναι πλέον πρόσχαροι, παρὰ μελαγχολικοί λέ-

80r.

⁵⁸⁸ Ginés de Pasamonte. — ⁵⁸⁹ Sic. — ⁵⁹⁰ Sic.

γουν, ἅς γραφθοῦν καὶ ἄλλαις Δόν Κισσοτίαις, ἅς πολεμᾷ ὁ Δόν Κισσότης //καὶ ἅς ὁμιλῇ ὁ σάντζιο πάντζας, καὶ ἅς εἶναι ὅ,τι καὶ ἄν εἶναι, ὅτι μέ αὐτό εἶναι πληροφορημένοι· ἀμή διά τί ἔργο πορεῖ ὁ συγγραφεύς, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἕως ὅπου νά εὔρη τήν ἰσορίαν, τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Σαμπών, τήν ὁποῖαν τήν γυρεύει μέ παράξενην ἐπιμέλειαν καὶ εὐθύς θέλει τήν δώσει εἰς τύπον, παρακινούμενος περισσότερον ἀπό τό διάφορον ὅπου ἔχει εἰς τό νά τήν τυπώσῃ, παρὰ ἀπό κανέναν ἄλλον ἔπαινον· ὁ σάντζιος τοῦ λέγει//ὥς φαίνεται ὁ συγγραφεύς κοιτάζει εἰς τά ἄσπρα, καὶ εἰς τό διάφορον· θέλει εἶναι θαῦμα ἄν κα-

- 80v.** μη καλήν δουλείαν, διότι δέν θέλει κάμη ἄλλο, παρὰ νά κόφτῃ καὶ νά κόφτῃ με βίαν, ὥς καθώς κάμνει ὁ ῥάφτης τήν μεγάλην Σαρακοςήν⁵⁹¹· καὶ τά πράγματα ὅπου γίνονται με βίαν ποτέ δέν τελειώνουν μέ τήν πρέπουσαν ἐντέλειαν· ἅς προσέχῃ αὐτός ὁ ἀράπης, καὶ ἅς κοιτάζει καλὰ ἐκείνο ὅπου κάμει, διότι ἐγώ καὶ ὁ καθαλλιέρης μου, θέλομεν τοῦ δώσει τό παν ὕ//λην περί τυχερόν⁵⁹² πραγμάτων, καὶ διαφορῶν συμβεδηκότων ὅπου νά ἡμπορέσῃ νά συνθέσῃ ὅχι μόνον τό δεύτερον μέρος, ἀλλά καὶ ἑκατόν· τί θαρῶν εἶ ἡ ἀφεντιᾶ του πῶς ἡ μεις καθόμασθεν ἐδῶ ἀπό ἀμέλειαν μας; ὅχι αὐτό ἅς τό εὐγάλει ἀπό τό νοῦν του, ἐμένα εἰπῶ καὶ ἄλλο ἄν ὁ καθαλλιέρης μου ἄκουε τήν συμβουλὴν μου ἕως τώρα ἐθέλαμεν εἶσθαι εἰς τόν κάμπον νά χαλνοῦμεν ὕδριταις, νά (νά)⁵⁹³ διορθώνομεν τά ἀδικήματα ὥς καθώς εἶναι // συνήθειαν, καὶ πρέπον τῶν καλῶν πλανωμένων καθαλλιέρων, ἀκόμη μὴν ἔχοντας καλοτελειωμένον τόν λόγον του ὁ σάντζιο, ἄκουσαν μερικὸς χρεμετισμούς του ῥοντζινάντε τούς ὁποίους ἐνόμισεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς νά εἶναι καλόν σημεῖον εὐτυχέστατον καὶ ἀποφάσισε νά κινήσῃ μετὰ δύο τρεῖς ἡμέρες, καὶ λέγωντάς τό τόν Δοτόρον του τὸν ἐρώτησε ἀπό ποῦ νά ἀρχήσῃ τήν πρώτην του ἡμέραν, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀποκρίθη νά ὑπάγῃ πρὸς τό μέρος τοῦ Βασι//λείου τῆς ἀραγόνας, καὶ πρὸς τό κάστρον τῆς Σαραγότζα, εἰς τό ὅπιον μετὰ ὀλίγες ἡμέρες, ἤθελε νά γίνῃ μία μεγαλοτάτη παλαίστρα, διὰ τήν ἐορτήν τοῦ ἁγίου Φεωργίου, εἰς τήν ὁποῖαν ἡμποροῦσε νά ἀποκτήσῃ φήμην μεγαλήτερον ἀπό ὅλους τούς ἀραγονέτζους καθαλλιέρους, ὅπου ἤθελεν εἶσθαι, ὡς νά τήν ἤθελεν ἀποκτήσῃ παρὰν ἀπὸ ὅλους τούς καθαλλιέρους του Κόσμου· τοῦ εἶπεν πῶς ἦτον τιμοτάτη καὶ ἀνδρικοτάτη ἡ ἀπόφασίς του καὶ //ἐνουθέτησε νά καλοσχοᾷτε ὅταν ἐμπαίνῃ εἰς τούς κινδύνους, διότι ἡ ζωὴ του δέν ἦτον ἐδική του ἀλλὰ ὅλον ἐκείνον ὅπου εἶχεν χρεῖαν ἀπὸ τήν συνδρομὴν καὶ βοήθειάν του εἰς ταῖς δυστυχί-

⁵⁹¹ Hace referencia Cervantes a la costumbre de estrenar ropa en la Pascua de Resurrección. –

⁵⁹² Sic. – ⁵⁹³ Error; repetida νά.

αἰς του· αὐτό δά εἶναι ὅπου μέ κάμη καί σκάνω, σινιόρ Σαμψῶν, εἶπεν ὁ σάντζιος, διότι τόσον τό ἔχει ὁ καθαλλιέρης νά πολεμήσῃ μέ ἑκατόν ἄρμα-
τωμένους ἀνθρώπους, ὅσον ἓνα παιδί νά φάγῃ πέντε λαλαγκίτες· πρέπει
νά ἡξεύρῃ κἀνείς τόν καιρόν ὅπου πρέπει νά πολεμά καί τόν καιρόν ὅπου
πρέπει νά φυλάγεται, καί δέν πρέπει νά χώνεται τινάς πάντοτε μέσα εἰς
τόν πό-

λεμον καί νά κάμη ἀνδρεῖαις, πόσον μάλλον ὅπου ἐγώ ἄκουσα ὅπου λέ-
γουν πῶς τό ἦμισυ τῆς ἀνδρεῖας, ζέκει εἰς τά ὅρια τῆς ἀνδρεῖας, καί τῆς
σκληρότητος, καί ἐπειδή καί εἶναι ἔτζι δέν θέλω νά φεύγῃ δίχως αἰτίαν,
μήτε νά πολεμᾷ⁵⁹⁴ παράκαιρα· ἀμή περισσότερον ἀπό κάθε ἄλλο λέγω τόν
σινιόρε μου, ὅτι ἂν θέλῃ νά μέ πάρῃ μαζί του, ἐγώ πηγαί//νω μέ τοιαύτην
συμφωνίαν, ὅτι ἐκεῖνος νά πολεμᾷ μοναχός καί ἐγώ νά μὴν ἔχω ἄλλο χρέος
παρά νά ἐγνοιάζομαι τήν ἀφεντιά του, καί νά τόν ὑπηρετῶ, ὅτι αὐτό θέλω
τό κάμη μετά πάσας χαράς· εἰδή ἂν συλλογᾶται ἡ ἀφεντία⁵⁹⁵ σου πῶς ἐγώ
νά ξεσπαθῶσω⁵⁹⁶ (ἂν καί νά ἦτον ἐναντίον εἰς χωριάταις, καί οὐτιδανούς)
ἀχαμνά τό συλλογᾶται ἐγώ σινιόρ Σαμψῶν δέν ἔχω κατά νοῦν νά ἀπο-
κτήσῃ φήμην ἀνδρεῖου, ἀλλά φήμην //καλοῦ καί πισοῦ ὀπλοφόρου, ἀπό
ὄσους καί νά ἐδοῦλευσαν εἰς πλανωμένους καθαλλιέρους, καί ἂν ὁ κα-
βαλλιέρης μου σινιόρ Δόν Κισσότης γινόμενος χρεώσης ἀπό ταῖς πολλαῖς
καλαῖς καί μεγάλαις μου δούλευσε θελήσει νά μέ δώσῃ κἀνένα νησί ἀπό
τά πολλά ὅπου λέγει πῶς θέλει ἀποκτήσῃ, εἰς αὐτό θέλει μέ κάμη μεγάλην
χάριν, καί ἂν μέ τό δώσῃ ἐγώ εἶμαι θνητός, καί δέν πρέπει ὁ ἀνθρωπος νά
ἐλπίζῃ εἰς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀλλά εἰς τήν //εὐσπλαχνίαν τοῦ θεοῦ· ἐγώ
ἀγαπῶ νά ἔχω νά τρώγω, καί ἡ νά εἶμαι φοβερονατόρος, ἡ νά μὴν εἶμαι
δέν μέ κόφτει· καί τίς ἡξεύρει ἂν εἰς αὐταῖς ταῖς ἡμέραις μέ ἐτοίμασεν ὁ
διάβολος κἀμμίαν παγίδα νά μέ κάμη νά σκοντάψω καί νά χάσω τά καλά
κοιμιάτα ὅπου τρώγω; ἐγώ εἶμαι σάντζιος, καί σάντζιος λογιάζω νά ἀπο-
θάνω, ἀμή ἂν μέ ὅλον τοῦτο ὁ οὐρανός μέ δώσῃ κατά τύχην κἀνένα νησί,
ἡ κἀνένα ἄλλο παρό//μοιον δίχως νά τό ἐλπίζω, καί δίχως πολλήν ἐνόχλη-
σιν καί μέγαλον κίνδυνον ἐγώ δέν εἶμαι τόσον τρελλός ὅπου νά τό ἀφήσω
ὅτι λέγει ἓνας λόγος, νά μὴν εἶσαι ὀκνηρός εἰς τό νά πέρνης, καί ὅταν εὐρί-
σκῃς τό καλόν βάλε το εἰς τό σπῆτι· ἐσύ ἀδελφέ σάντζιο εἶπεν ὁ Σαμψῶν
ὁμίλησες ὡσάν ἓνας διδάσκαλος, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο ἔλπιζε εἰς τόν θεόν
καί εἰς τήν καθαλλιέρεν σου τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος θέλει σέ δώσῃ
ἓνα βασιλείον ὄχι ἓνα νησί,

81r.

⁵⁹⁴Error; tachadura δίχως. – ⁵⁹⁵ἀφεντία / ἀφεντιά. – ⁵⁹⁶Tachadura ἀγκαλ.

- 81v.** ἐγὼ ἓνα τὰ ἔχω καὶ τὰ δύο ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος,⁵⁹⁷ ἀγκαλά νά σέ εἰπῶ σινιόρ Καρδράσκο ὁ καθαλλιέρης μου δέν θέλει δώσει τό βασίλειον εἰς ἄνθρωπον ὅπου νά μὴν τόν εὐχαρισήσῃ καὶ ὅπου νά μὴν τόν κρατῇ εἰς παντοτινήν ἐνθύμησιν, ὅτι ἐγὼ ἐδοκίμασα τοῦ λόγου μου, καὶ γνωρίζω πῶς εἶμαι ἄξιος νά βασιλεύσω εἰς Βασίλεια, καὶ νά κυβερνήσω νήσους καὶ αὐ//τό τό εἶπα καὶ ἄλλαις πολλαῖς βολαῖς τόν σινιόρε μου · σοχάζου καλὰ σάντζιο, ὅτι τὰ ὀφφίκια μεταβάλλουν τὰ ἥθη, καὶ ἐνδέχεται ὅτι γινόμενος *φγκοδερνατόρος* νά μὴ γνωρίσῃς πλέον ὅτε τὴν μητέρα ὅπου σέ ἐγέννησεν · αὐτό νά τό εἰπῇ τινάς, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος εἰς ἀνθρώπους ὅπου δέν ἐγεννήθηκαν ἀνάμεσα εἰς *χρισιανούς* καὶ ὅχι εἰς *χρισιανόν* παλαιόν καθὼς εἶμαι ἐγώ, ὅπου δέν ἔχω πολιτείαν νά φανῶ ἀχάρις ποτέ εἰς // *κάνέναν*, νά δώσῃ ὁ θεός νά εἶναι ἔτσι, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καὶ αὐτό θέλομεν τό ἰδῇ φανερά ὅταν εἶναι τό *γκοδέρνο* ὅπου μέ φαίνεται νά το βλέπω μέ τὰ μάτια μου· λέγωντας αὐτό ἐπαρκαλέσε τόν δοτόρον, ἄν ἦτον ποιητής νά τόν συνθέσῃ τίποτα στίχους ὅπου νά περιέχουν τόν ἀποχαιρετισμόν ὅπου ἐσυλλογοῦνταν νά πάρῃ ἀπὸ τὴν σινιόρα του τὴν *δουλτζινέα* τὴν τοποτζίγκα, καὶ νά κοιτάξῃ ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν κάθε *ζίχου* νά // *βάλλῃ* ἀπὸ ἓνα *σιχειόν* ἀπὸ τό ὄνομά της, εἰς τρόπον ὅπου εἰς τό τέλος τῶν *ζίχων*, ἐνώνωντας τὰ πρῶτα *σιχεῖα* νά διαδοσθῇ *Δουλτζινέα* ἀπὸ τό τοπόζο · ὁ Δοτόρος ἀποκριθῇ ὅτι ἀγκαλά καὶ νά μὴν ἦτον ἀπὸ ἐκείνους τοὺς περιφήμους ποιητές ὅπου ἦτον εἰς τὴν *ισπανίαν*, ὅπου ἔλεγαν πῶς δέν ἦτον παρὰν ἀπὸ τρισίμηση, μέ ὅλον τοῦτο δέν ἤθελε λήψῃ ἀπὸ τό νά συνθέσῃ αὐτοὺς τοὺς *ζίχους*, ἀγκαλά καὶ νά εὗρισκε μίαν μεγάλην // δυσκολίαν εἰς τὴν σύνθεσιν, διότι τὰ στιχεῖα ὅπου ἐπερίεχαν τό ὄνομα ἦτον δεκαεπτὰ, καὶ ὅτι ἄν αὐτός ἔκαμνε τέσσερες *κασιλιανιά* ἀπὸ τέσσερες *ζίχους*, ἤθελε περισεύσῃ ἓνα στιχεῖον, καὶ ἄν ταῖς ἔκαμνε ἀπὸ πέντε ὅπου ὀνομάζονται *δέτζιμας*, ἢ *ῥεδονδίλαις*, ἔλειπαν *τρεῖα* *σιχεῖα*, μέ ὅλον τοῦτο ἤθελε πασχίσῃ νά ἀνακατώσῃ τό ἓνα τό *σιχειόν*, μέ τόν εὐμορφότερον τρόπον ὅπου εἰς ταῖς τέσσαρες *κασιλιανές* νά κλείῃ
- 82r.** τό ὄνομα *Δουλτζινέα* ἀπὸ τό τοπόζο · ἔτσι πρέπει νά εἶναι μέ κάθε τρόπον, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἄν δέν ἔμπῃ τό ὄνομα αὐτοῦ τό ὄνομα φανερόν δέν εὐρίσκεται γυναικα ὅπου νά πισεύσῃ πῶς διὰ λόγου της ἐσυνετίθησαν οἱ *ζίχοι*· ἔμειναν εἰς αὐτὴν τὴν συμφωνίαν, καὶ ὅτι μετὰ ὀκτὼ ἡμέραις, νά κινήσῃ, ἐπαράγκειλεν⁵⁹⁸ ὁ Δόν Κισσότης // τόν δοτόρον νά μὴν εἰπῇ *κάνέναν* τό πῶς ἤθελεν νά κινήσῃ μάλιστα εἰς τόν παπᾶν, καὶ εἰς τόν παρπέρην,

⁵⁹⁷No está muy clara la contestación de Sancho. En Cervantes: «tanto es lo de más como lo de menos» en el sentido de: «tan malo es pasarse como quedarse corto» — ⁵⁹⁸Sic.

εἰς τὴν ἀνεψιάν του, καὶ εἰς τὴν δουλεύτριαν διὰ νὰ μὴν ἐνποδίσουν τὴν τιμημένην του, καὶ ἀνδρεῖαν ἀπόφασιν· ὁ Καρῶδασκος ὑποσχέθη νὰ τὰ κάμη ὅλα, καὶ μέ αὐτὸ ἀποχαιρετήθη, παρακαλῶντας τὸν Δόν Κισσότην νὰ τοῦ δίδῃ εἰδῆσιν διὰ ὅλα τὰ καλὰ του, ἢ κακὰ συμβεβηκότα ὅταν ἔχῃ ἄδειαν, καὶ ἔτσι ἀποχαιρετήθηκαν, καὶ ὁ σάντζιος ἐπῆγε νὰ ἐτοιμάσῃ ὃ, τι ἔκαμνε χρεῖα διὰ τὴν τρίτην ἡμέραν.⁵⁹⁹

Κεφάλαιον Ε:ον

Ὅπου διηγεῖται τὴν νόστιμον, καὶ φρόνιμον ὁμιλίαν
ὅπου ἔκαμεν ὁ σάντζιος μέ τὴν φυναῖ-
καν του τὴν Τερέζια, καὶ ἄλλα συμβε-
βεκότα ἄξια διηγήσεως

Φράφοντας ὁ μεταφραστής αὐτῆς τῆς ἰσορίας, αὐτὸ τό πέμπτον κεφάλαιον λέγει πῶς τό κρατεῖ διὰ ἀπόκρυφον, διότι ὁ σάντζιο πάντῃς συντυχαίνει εἰς αὐτό τό κεφάλαιον, μέ ἄλλην φράσιν, καὶ ὅχι μέ ἐκείνην ὅπου εἶναι ἴδιον τῆς ὀλίγης του ἀγχινοίας, καὶ λέγει πράγματα τόσον ὑψηλά, ὅπου τό ἔχει διὰ ἀδύνατον, πῶς νὰ τὰ

ἤξευρεν αὐτός, ὅμως μέ ὅλον τοῦτο δέν ἠθέλησε νὰ τό ἀφίση, καὶ νὰ μὴ **82v.**
τό μεταγλωττίσῃ διὰ νὰ κάμη ἐκεῖνο ὅπου ἐτύχαιεν εἰς τό ὁφρύνειν του, καὶ ἔτσι ἀκολούθησε λέγωντας· ὁ σάντζιο ἐπῆγεν εἰς τό σπῆτί του μέ τόσῃν χαράν καὶ ἀγαλλίασιν, ὅπου ἡ γυναῖκα του εὐθύς τὸν ἐγνώρισε πῶς ἦτον χαρούμενος, καὶ τὸν ἐρώτησε· τί καλόν φέρνεις ἐσὺ ἀγαπη//μένε μου σάντζιο, ὅπου ἔρχεσαι τόσον χαρούμενος; εἰς τὴν ὁποίαν αὐτός ἀποκρίθη, φυναῖκα μου, ἂν ἤθελεν ὁ θεός, ἀγαποῦσα καλῆτερα νὰ μὴν εἶμαι τόσον χαρούμενος, ὡς καθὼς δείχνω, ἐγὼ δέν ἡμπορῶ νὰ σέ καταλάβω ἄνδρα μου, τοῦ ἀποκρίνεται ἡ γυναῖκα του, καὶ δέν ἠζεύρω τί θέλεις νὰ φανερώσης μέ αὐτό, πῶς ἀγαποῦσες ἂν ἤθελεν ὁ θεός νὰ μὴν εἶσαι τόσον χαρούμενος, ὅτι ἄγκαλα καὶ νὰ εἶμαι μία χωριᾶτισσα, μέ ὅλον τοῦτο // δέν πιστεύω νὰ εὐρίσκεται ἄνθρωπος, ὅπου νὰ μὴν ἀγαπᾷ νὰ εἶναι χαρούμενος· ἤξευρε, τερέζα⁶⁰⁰ ἀποκρίθη ὁ σάντζιος πῶς εὐρίσκομαι χαρούμενος, διότι ἀποφά- σισα νὰ γυρίσω εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ Δόν Κισσότη τοῦ καθαλλιέρου μου ὁ ὁποῖος θέλει νὰ ὑπάγῃ αὐτὴν τὴν τρίτην φορὰν νὰ ἐξετάξῃ τὰς τύχας,

⁵⁹⁹El capítulo termina en la mitad de la página 38r. con el detalle decorativo acostumbrado. Allí comienza el título del siguiente y cuatro líneas del capítulo 5º. — ⁶⁰⁰τερέζα/τερέζια. En el título del capítulo se lee Τερέζια.

καί ἐγὼ πηγαίνω μαζῇ του, ἐπειδὴ καί ἔτ' αὖ τό καλεῖ ἡ χρεια, // ὁμοῦ καί ἡ ἐλπίδα, ὁποῦ χαίρει με συλλογιζόμενος, ἂν ἐγὼ ἤθελα ἡμπορέσει νά εὕρω ἄλλα ἑκατόν σκοῦδα, ὡσάν ἐκεῖνα ὁποῦ ἐξοδιάσαμεν· ἀγκαλά καί μέ κακοφάνεται νά ἀναχωρήσω ἀπό ἐσένα· καί ἂν ἤθελεν ὁ θεός νά μέ δώσῃ νά φάγω, ἂν καί νά ἦτον ξηρόν ψωμί μόνον νά εἶναι εἰς τό σπῆτί μου, δίχως νά μέ κάμῃ νά περιπατῶ ἔνθεν κακεῖθεν, ἐπειδὴ καί ἡμποροῦσε νά τό κάμῃ μέ ὀλίγα ἔξοδα, καί μόνον μέ τό νά θελήσῃ// εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ χαρά μου ἤθελεν ἦσθαι πλέον ζαθερά καί πλέον ἀληθινή, διότι ἡ χαρά ὁποῦ ἔχω εἶναι ἀνακατωμένη μέ τήν μελαγχολίαν, τό πῶς θέλω νά σέ ἀφήσω, ὥστε ὁποῦ ἔκαμα καλά ὁποῦ εἶπα, ἂν ἤθελεν ὁ θεός, νά μήν εἶναι τόσον χαρούμενος· ἐγὼ δέν ἤξεύρω τί πρᾶγμα εἶναι αὐτό τοῦ ἀποκρίνεται ἡ τερέζα, ὅτι ἀφ' οὗ ἔγινες μέλος πλανωμένου καβαλλέρου, ὁμιλεῖς μέ ἕναν τρόπον τόσον περιφρασικόν, ὁποῦ δέν ἡμπορεῖ τινάς // νά σέ καταλάβῃ, φθάνει ὁποῦ νά μέ καταλαμβάνει ὁ θεός γυναικα μου, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅτι αὐτός εἶναι ὁ καταλαμβάνων τά πάντα· ὅμως ἄς τό ἀφήσωμεν αὐτό καί κοίταξε νά ἐγνοιασθῇς αὐταῖς ταῖς τρεῖς ἡμέραις τό γομάρι, διὰ νά ἡμπορῇ νά συγκώνῃ τά ἄρ-

- 83r.** ματα, δίδε του διπλήν τήν ταγήν, δόσε μία ματιᾶ καί τό σαμάρι, καί τά ἄλλα χρειαζούμενα, διατί δέν θέ νά ὑπάγωμεν εἰς κᾶμμίαν χαράν, ἀλλά θέ νά τριγυρίσωμεν τόν Κόσμον καί θέ νά πολεμοῦμεν μέ γίγαντες, μέ ὀπτασίαις καί μέ φαντάσματα, καί νά ἀκούγωμεν βοαῖς, μουγκριτά, ὀλολυγμούς, καί ἂν ἦτον μόνον αὐτά ἤθελεν εἶσθαι ζάχαρι ἂν δέν ἤθέλα//μεν ἔχῃ νά κάμωμεν μέ ἰαγγδίζους καί μέ ἀράπιδες γοῆτευμένους· ἐγὼ τό ποστεύω, ἄνδρα μου τόν ἀποκρίνεται ἡ τερέζα πῶς οἱ ὀπλοφόροι τῶν πλανωμένων καβαλλέρων δέν τρώγουν τό ψωμί χαράμι, καί ἔτ' αὖ θέλω παρακαλέσει τόν θεόν νά σέ γλιτώσῃ ὀγλίγωρα ἀπό αὐτήν τήν κακοῤῥοιζικίαν· ἐγὼ σέ λέγω, γυναικα μου ὅταν γίνω φγοδερνατόρος κᾶ μμίας νήσου, ἔπευτα ἀποθαμένος τώρα ἐδῶ,⁶⁰¹ ὅχι μήν τό λέγεις αὐτό ἂν//δρα μου εἶπεν ἡ τερέζα, ἄς ζῇ ἡ ὄρνιθά μου καί ἄς ἔχῃ καί τήν τζίφνα·⁶⁰² ἔχε ἐσύ τήν ὑγείαν σου, καί ἄς εὐγάλουν ταῖς μαῦραις ὅσα φγοδέρνα εὐρίσκονται στον Κόσμον· ἐσύ εὐγῆκες ἀπό τήν κοιλίαν τῆς μητρὸς σου δίχως φκοδέρνο⁶⁰³, καί δίχως φκοδέρνο ἔζησες ἕως τώρα⁶⁰⁴ καί δίχως φκοδέρνο θέλω σέ ὑπάγῃ εἰς τόν τάφον ὅταν φανῇ ἀρεστόν τῷ θεῷ· καί πόσοι εἶναι εἰς τόν Κόσμον ὁποῦ ἔζησαν δίχως

⁶⁰¹ Parece que pierde el sentido por la falta de la condicional. En Cervantes dice: «si no pensase antes de mucho tiempo verme gobernador de una ínsula, aquí me caería muerto». — ⁶⁰² El dicho español: «que viva la gallina aunque sea con su pepita (un tumor propio de las gallinas)» —

⁶⁰³ φγοδέρνα/ γκοδέρνο. — ⁶⁰⁴ En Cervantes sin gobierno en el sentido de «sin juicio».

φκοθέρνο, καί διά τοῦτο μή νά //ἐπρόκοψαν, καί δέν εἶναι μετρημένοι⁶⁰⁵ εἰς τόν ἀριθμόν τῶν ἀνθρώπων, τό καλήτερον κερικνευμα καί τερπιγές⁶⁰⁶ τῶν φαγητῶν ὅπου νά εὐρίσκονται εἰς τον Κόσμον εἶναι ἡ πείνα⁶⁰⁷ καί ἔχον- τάς την οἱ πτωχοί τρῶγουν πάντοτε μέ ὄρεξιν· ἀμή κοίταξε καλά σάντζιο, ἄν κατά τύχην πάρης κᾶνένα γκοθέρνο, νά μήν ἐλησιμονήσης ἐμένα καί τά παιδιά σου, συλλογίσου πῶς ὁ σαντζίτζος εἶναι δεκαπέντε χρονῶν, καί πρέ- πει νά πηγαίνει εἰς το σχολεῖον //ἀνίσως ὁμως ὁ θεῖος του ὁ ἀπάτες⁶⁰⁸ θελή- σει νά τόν προκόψῃ διά μέσον τῆς Ἐκκλησίας, συλλογίσου παρομοίως πῶς ἡ μαρισάντζια ἡ θυγατέρα σου δέν τήν κακοφαίνεται νά τήν ὑπανδρεύσω- μεν, ὅτι μέ φαίνεται πῶς νά τό λέγῃ ἡ καρδιά μου πῶς αὐτή τόσο ἐπιθυμᾷ, ὅσον καί ἡ ἀφενιά σου το φκοθέρνο, καί τέλος πάντων φαίνεται νά εἶναι καλήτερα ἡ κακουπανδρευμένη θυγατέρα, παρὰ καλοπουτανευμένη· ἐγώ σέ ὑπόσχομαι ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος ὅτι ἄν μέ δώσῃ κᾶνένα φκοθέρνον νά ὑπανδρεύσω

τήν μαρισάντζια τόσο ὑψηλά, ὅπου νά ἡμποροῦν νά τήν φθάσουν, παρὰ **83v.** κρᾶζωντάς τήν σινιόρα · ὅχι μήν τό κάμης αὐτό ἀποκριθῇ ἡ τερέζα, ὑπάν- δρευσέ την μέ ἕναν ὁμοῖόν της ὅπου εἶναι τό καλλήτερον · ὅτι ἄν ἀπό τά τζαρούχια βάλλῃ παπούτζια, καί ἀπό ἀπᾶ⁶⁰⁹ νά φορέσῃ μεταξοτά, καί ἀπό τό κυαρατζίτζε καί τό ἐσύ νά φθάσῃ νά τήν //λέγουν ἀρχόντισσα καί κυρά ἡ κακοῤοίτζικη κοπέλα θέλει χάσει τόν νοῦν της καί σέ κάθε στιγμὴ θέ- λει κάμη χίλια σφάλματα, φανερώωντας τήν χωριᾶτιαν της · σέ εἶπα⁶¹⁰ ἀχρεῖα, εἶπεν ὁ σάντζιος ὅτι σέ δύο τρεῖς χρόνους τά μαθαίνει ὅλα, καί θέλει τήν πρέπει ἡ σινιόρα, καί ἡ σοβαρότης τόσο εὐμορφα ὥσάν νά ἦτον ζωγραφισμένη, καί ἄν δέν τήν θέλῃ τί πρὸς τοῦτο, ἄς εἶναι σινιόρα, καί ἄς εἶναι ὁ τι καί ἄν εἶναι· κοίταξε το //ἴδιόν σου σάντζιο ἀποκριθῇ ἡ τερέζα καί μήν γυρεύς τά μεγάλα, καί σιμέωσῃ ἐκείνην τήν παροιμίαν ὅπου λέγει τοῦ υἱοῦ τοῦ γειτόνου σου σφούγγισε τήν μήτην του καί ἔπαρέ τον εἰς τό σπῆτι σου· βέβαια ἤθελε εἶσθαι καλόν πρᾶγμα νά ὑπανδρεύσω- μεν τήν θυγατέρα μας μέ κᾶνέναν κοντόνη, ἢ μέ κᾶνέναν καβαλλιερόνη ὅπου ὅταν τόν ἔλθῃ κᾶμμία φαντασία, νά τήν βάλλῃ εἰς ἕνα καρυδότξε- φλον, ὀνομάζοντάς την χωριᾶτι//σαν καί θυγατέρα ἀχρειεστάτον γονέων· αὐτό δέν εἶναι πρέπον ἄνδρα μου, ὅτι ἐγώ δέν ἀνάθρεψα τήν θυγατέρα μου, νά ἔχῃ τοιαῦται κακιαῖς καρδιαῖς · φέρε ἐσύ ἄσπρα, σάντζιο, καί ὕζερα

⁶⁰⁵Sic. — ⁶⁰⁶Marca de labial sonora (del turco terbiye). — ⁶⁰⁷Sic. — ⁶⁰⁸Marca de labial sonora (del español «abad»). — ⁶⁰⁹Sonorización de la labial sorda (del turco aba). — ⁶¹⁰Parece una confusión del copista. Cervantes dice: «calla, boba». Debería decir: σιωπα ἀχρεῖα (así se lee en el manuscrito rumano).

ἄφησε, ἐγὼ θέλω ἔχει τὴν ἔγνοιαν νὰ τὴν ὑπανδρεύσω, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν ἐδῶ τὸν λόπε τότε, τὸν υἱὸν τοῦ ἰωβάν τότε, ὅπου τὸν ἠξεύρομεν, καὶ ἐγὼ ἠξεύρω πῶς δὲν τὸν κακοκοιτάζει τό κορίτζι, καὶ μέ αὐτόν εἶναι καλὰ νὰ τὴν ὑπανδρεύσωμεν, ὦντας ὁμοίός μας, καὶ θέλομεν τὴν ἔχει πάντοτε ἐμπροσὰ μας εἰς τὰ μάτια μας, καὶ θέλομεν εἶσθαι ὅλοι ἕνα, γονεῖς καὶ τέκνα, ἐγκώνια, καὶ γαμβροί⁶¹¹ καὶ θέλομεν εἶσθαι πάντοτε ὁμονιασμένοι, καὶ θέλει εἶσθαι καὶ ἡ εὐλογία τοῦ θεοῦ ἀνάμεσόν μας, ὅπου θέλει εἶσθαι καλλήτερον παρὰ ὅπου νὰ τὴν ὑπανδρεύσης εἰς κάμμιαν κοῦρτην, εἰς τὸν ὁποῖον μὴτε νὰ καταλαμβάνη, μὴτε νὰ τὴν καταλαμβάνουν · ἄκουσε ἐσύ ζῶον τῆς ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, διὰ τί γυρεύεις ἐσύ τώρα ἐναντίως νὰ μέ συγχύσης νὰ μὴν

- 84r.** ὑπανδρεύσω τὴν θυγατέραν μου, μέ ἕναν ὅπου νὰ μέ κάμη ἐγκώνια⁶¹², ὅπου νὰ σέ κρᾶζουν σινιόρα, ἔπαρε καλὰ λογαριασμόν τερέζα, ὅτι ἐγὼ ἄκουσα πάντοτε τοὺς μεγαλήτερούς μας ὅπου λέγουν ὅτι ὁποῖος δὲν γνωρίζει, μὴτε ἠξεύρει νὰ ἀπολαύσῃ τὴν εὐτυχίαν ὅταν τὴν ἔχη, νὰ μὴν παρπονῇται ἀνίσως καὶ τὴν χάσει ὕστερον καὶ δὲν εἶναι καλόν τώρα // ὅπου ζέκεται ἡ τύχη, καὶ κυτᾶ εἰς τὴν πόρταν μας, νὰ μὴ τὴν ἀνοίξωμεν νὰ ἔμπη, ἄς ἀφήσωμεν τοῦ λόγου μας ἐκεῖ ὅπου μᾶς πηγαίνει ὁ ἄνεμος τῆς εὐημερίας ὅπου μᾶς φυσᾷ (διὰ αὐτόν τὸν τρόπον τῆς ὁμιλίας, καὶ διὰ ἐκεῖνο ὅπου λέγει παρακάτω ὁ σνάτζιος, πῶς εἶναι καλὰ νὰ ἔχω εἶπεν ὁ μεταφρασῆς αὐτῆς τῆς ἰσορίας ὅπου τό ἐκρατοῦσε διὰ ἀπόκρυφον αὐθό τό κεφάλαιον) δὲν συλλογᾶσαι ἄγνωστε τῆς λέγει ὁ σάντζιος πῶς εἶναι καλὰ νὰ ἔχω ἐγὼ // κᾶνενα φκοδέρνο ἐπίσημον, ὅπου νὰ μας εὐγάλλῃ ἀπὸ τὴν κοπριάν, καὶ νὰ ὑπανδρεύσης τὴν μαρισάντζιαν μέ ἐκείνον ὅπου μέ πρέπει, καὶ θέλεις ἰδῇ παρευθὺς πῶς καθ' ἕνας θέλει σέ ὀνομάζει Δόνα τερέζα σάντζα, καὶ νὰ σέ βάλλουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ κάθησες ἀπάνω εἰς χαλί, προσκέφαλα καὶ μεντέρι εἰς τό πείσμα κάθεμιᾶς // εὐγενοῦς τῆς χώρας μας· ὄχι, ὄχι. ἐσύ ζέκε πάντοτε εἰς μίαν κατᾶσαι δίχως νὰ αυξήσης, μὴτε νὰ ξεπέσης, καὶ ἄς ἀφήσωμεν πλέον τὴν συνομιλίαν ἀπάνω εἰς αὐτό, ὅτι πρέπει νὰ γένη κοντίσσα ἢ σαντζιέτα, καὶ εἰπές ὅτι θέλῃς · βλέπεις αὐτὰ ὅπου λέγεις ἄνδρα μου τοῦ ἀποκρίθῃ ἡ τερέζα, ἐγὼ φοβοῦμαι ὅτι αὐτὴ ἡ Κοντεσσία μὴπως καὶ σταθῇ ὁ ἀφανισμός της · κάμε λοιπόν ἐκεῖνο ὅπου σέ φαίνεται καὶ // κάμε τὴν ἡ Δουκέσσαν ἢ πριντζιπέσσαν, ὅτι ἐγὼ τοῦτο ἠξεύρω νὰ σέ εἰπῶ, πῶς δὲν θέλει εἶναι μέ τό θέλημά μου, μὴτε μέ τὴν εὐχὴν μου · ἐγὼ ἀδελφούτζικέ μου ἀγάπησα πάντοτε τὴν ὁμοιότητα, καὶ δὲν ἡμπορῶ νὰ

⁶¹¹ Cervantes dice: «padres, hijos, nietos y yernos». El manuscrito rumano: «γονεῖς καὶ τέκνα, ἀνέψια καὶ γαμβροί». — ⁶¹² De nuevo el manuscrito rumano dice ἀνεψιά.

ιδώ βάρος, δίχως ὑποκείμενον, τερέζαν μέ ὀνόμασαν εἰς τό βάπτισμά μου, ὄνομα ἀπλόν δίχως προσθήκην καί δίχως ζολίσματα, καί ποιικιλίαις μέ το Δόν καί μέ το Δόνα · τόν πατέρα μου τόν ἔλεγαν Κασκάσιο⁶¹³, καί ἐμένα μέ τό νά εἶμαι *φυναϊκα* σου μέ ὀνόμασαν τερέζα πάντζα, ὁποῦ μέ δίκαιον λό-

γαριασμόν ἡμποροῦσαν νά μέ λέγουν τερέζαν κασκάσια· ἀμή ὁ,τι ὀρίζουν 84v.
τά θεμέλια, προσκυνοῦν τά κεραμύδια,⁶¹⁴ καί μέ αὐτό τό ὄνομα εἶμαι εὐ-
χαριστημένη δίχως νά μέ βάλλουν ἓνα Δόν ἀπάνω, ὁποῦ νά εἶναι τόσον
βαρύ, ὁποῦ νά μήν ἡμπορῶ νά τό σηκώσω, καί δέν θέλω νά δώσω αἰτίαν
νά μέ κατακρίνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ μέ βλέπουν ἐν//δυμένην ὥσάν Κοντέσσαν
ἢ ὥσάν γκοδερνατόρεσσαν ὅτι εὐθύς θέλουν εἰπῇ ἰδῇτε μέ πόσῃν ὑπερηφά-
νειαν περιπατεῖ ἡ σκρόφα, ἐχθές μετά βίας εἶχε μερικά ζουπία νά γνέση,
καί ἐπήγαινε εἰς τήν Ἐκκλησίαν ἔχοντας τό κεφάλι της σκεπασμένο μέ
προσέλα⁶¹⁵ ἀπό μαλί ἀντίς διά τουλπάνι, καί σήμερον περιπατεῖ μέ φαλδί-
λιαν, καί μέ κουμπία καί μέ σοδαρότητα, ὥσάν νά μή τήν γνωρίζωμεν· ἄν
ὁ θεός μέ φυ//λάξῃ τις ἀπτές μου ἢ πέντε αἰσθήσεις, ἢ ὅσαις καί ἄν ἔχω
ἔχω κατὰ νοῦν νά μή δώσω αἰτίαν νά ἰδῶ τοῦ λόγου μου εἰς τοιαῦταις δυ-
σκολίαις · πήγαινε ἐσύ ἀδελφοῦτζικέ μου καί γίνου *φγοδέρνο*, ἢ νησί καί
κάμε τήν ὑπερηφάνειαν ὁποῦ σέ ἀρέσει, ὅτι ἡ θυγατέρα μου καί ἐγώ, μέ τήν
ψυχὴν τῆς μητρὸς μου δέν ξεμακρύνομεν οὔτε μίαν δρασκελίαν ἀπό τό χω-
ρίον μας · ἡ τιμημένη *φυναϊκα* πρέπει νά ἔχῃ τά ποδάριά της *τσακν//σμένα*,
καί πρέπει νά κάθεται εἰς τό σπῆτι, καί τό τιμημένον κορίτζι νά μήν κάθεται
χωρίς δουλείαν · πήγαινε μέ τόν Δόν Κισσότην νά ἐξετάσῃς τὰς εὐτυχίας,
καί ἄφησέ με, ἐμᾶς μέ ταῖς κακοῤῥοιζικίαις μας, ὅτι ὁ θεός θέλει μᾶς ταῖς
καλιτερεύσῃ ἄν κυδερνηθῶμεν καλά · ἀμή ἐγώ δέν ἡξεύρω πῶς τοῦ ἔδο-
σαν τό Δόν, ὁποῦ δέν τό εἶχαν μήτε οἱ γονεῖς του, μήτε οἱ προπάτορές του
· τώρα ἀληθινά ἐγώ λέγω, τῆς ἀποκρίθῃ ὁ σάν//τζιος, πῶς ἐσύ ἔχεις κᾶ-
νένα Δαιμόνιον, τί Διάβολον; πόσα πράγματα ἀράδιασες ἓνα ἀπάνω εἰς τό
ἄλλο, δίχως ἀρχήν καί τέλος · τί ἔχει νά κάμῃ ὁ Κασκάσιος, τά κουμπία, ἢ
παροιμίαις, καί ἡ ὑπεριφάνεια, μέ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγω ἐγώ· ἄκουσε ἄγνωστη
καί ἀσύστατη (ὅτι τοιούτης λογῆς πρέπει νά σέ ὀνομάσω, ἐπειδή καί δέν
καταλαμβάνεις⁶¹⁶ τήν ὁμιλίαν μου) ἄν ἐγώ ἤθελα εἰπῇ, ὅτι νά γκρεμισθῇ
ἡ θυγατέρα μου ἀπό ἓνα κα-
στέλι, καί περιπατεῖ *γιολκοδάνισσα* εἰς τόν Κόσμον, ὥς καθώς ἐπεριπατοῦ-

85r.

⁶¹³En Cervantes «Cascajo». — ⁶¹⁴En las palabras de Teresa el copista interpreta el refrán de Cervantes «los poderosos imponen la ley» El copista sigue el mismo que el manuscrito de Rumanía. — ⁶¹⁵προστέλα. Sonorización προστέλα. — ⁶¹⁶En el rumano καταλαβαίνει

σεν ἡ Βασιλοποῦλα Δόνα οὐρῶρακα,⁶¹⁷ εἶχες δίκαιον νά μέ ἐναντιώνεσες, ἀμή ἐπειδή καί εἰς δύο λόγια, καί εἰς ὀλιγώτερον ἀπό τό νά ἀνοιγοσφαλίσης μίαν φοράν τά μάτια σου τήν κάμνω καί ὀνομάζεται Δόνα καί κυρά, καί τήν εὐγάνω ἀπό τά ζουπία καί τήν βάνω εἰς //τήν μεγαλειότητα, καί νά καθίσῃ εἰς ἓνα σοφᾶ μέ τόσαις μαξυλάραις ἀπό κατιφέ, ὅπου πιεεύω νά μήν εἶχαν τόσαις οἱ ἀράπιδες εἰς ὅλην τήν γενεάν τους, μήτε οἱ ἀλμοχάδοι⁶¹⁸ τοῦ μαρόκου, διά τί δέν θέλεις καί δέν ζέργεις διά ἐκεῖνο ὅπου λέγω ἐγώ, ἡξεύρεις ἐσύ ἄνδρα μου ἀποκρίθῃ ἡ τερέζα, τό διά τί, διά τήν παροιμίαν ὅπου λέγει, ὅποιος σέ σκεπάζει, σέ σκεπάζει⁶¹⁹. τόν πτωχόν καθ' ἕνα τόν στοχάζεται ὀγλίγωρα, ἀμή τόν //πλούσιον ἀγαλιώτερα, καί ἄν ὁ τοιοῦτος πλούσιος ἦτον κανένα καιρόν πτωχός, τότε ἀληθινά μουρμουρίζουν, καί τόν κατακρίνουν, ὅτι δέν ἔχουν τι ἄλλο νά εἰποῦν ἢ κακαῖς γλῶσσαις, ὅπου μαζώνονται εἰς ὅλαις ταῖς ζράταις, ὥσάν τά μελίσσια· στοχάσου καλά τερέζια, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καί ἄκουσε ἐκεῖνο ὅπου θέλω νά σέ εἰπῶ, τίς ἡξεύρει; ἴσως καί δέν τό ἄκουσες ἀφ' οὗ ἐγεννήθης, καί ἐγώ τῶρα δέν ὀμιλῶ τοῦ κεφαλιοῦ μου, // ὅτι ὅλα ἐκεῖνα ὅπου συλλογοῦμαι νά εἰπῶ, εἶναι γνῶμαις τοῦ παπᾶ ὅπου ἐδίδαχνε πέρυσι τήν σαρακοστήν εἰς αὐτό τό χωρίον μας, ὁ ὁποῖος ἄν δέν κακοἐνθυμοῦμαι⁶²⁰ εἶπε πῶς ὅλα τά παρόντα πράγματα, ὅπου βλέπουν τά μάτια μας, παρασίνονται, καί συνίστανται, στέκονται καί συνίζονται πολλά καλλήτερα, καί μέ περισσότεραν σφοδρότητα εἰς τήν μνήμην μας, παρὰ τα ἐπερασμένα (ὅλα αὐτά ὅπου λέγει ἐδῶ ὁ σάντζιος εἶναι τά //ἐπίλοιπα, διά τά ὁποῖα λέγει ὁ μεταφραστής πῶς κρατεῖ διά ἀπόκρυφον αὐτό τό κεφάλαιον, ὅτι ὑπερβαίνουν τήν γνώσιν τοῦ σάντζιο ὁ ὁποῖος ἀκολούθησε λέγωντας) ἀπ' ἐδῶ προέρχεται ὅτι ὅταν βλέπωμεν κανέναν ἄνθρωπον καλοενδυμένον, καί ζολισμένον, καί μέ πολλούς δούλους κατόπι του, φαίνεται ὅτι ἐξ ἀνάγκης παρακινούμασθε νά τόν τιμήσωμεν, ἄν καί ἡ μνήμη ἐκείνην τήν ὥραν μᾶς παρασίνει καμμίαν εὐτέλειαν ὅπου νά ἔχη τό πρόσωπον ἐκεῖνο, ἢ ὁποῖα δυσφημία καί εὐτέλεια ἢ νά εἶναι

85v. ἀπό πτωχεῖαν, ἢ ἀπό τό γένος, ἢ ὁποῖα μέ τό νά ἐπέρασε δέν εἶναι πλέον, ἀλλά εἶναι ἐκεῖνο, ὅπου βλέπομεν εἰς τό παρόν · καί αὐτός ὁ τοιοῦτος ὅπου ἡ τύχη του τόν εὐγαλεν ἀπό τήν εὐτέλειάν του, διά τήν ὁποῖαν αἰτίαν καί ὁ πατέρας του τόν ἄφησεν εἰς τό ὕψος τῆς εὐτυχίας του, εἶναι τζελε-

⁶¹⁷ Se refiere a un romance sobre Doña Urraca, hija de Fernando I de Castilla y León. — ⁶¹⁸ Los almohades que habían invadido el siglo XII la península. — ⁶¹⁹ Parece que puede haber un error. El refrán o dicho sería: ὅποιος σέ σκεπάζει, σέ ξεσκεπάζει». — ⁶²⁰ Sic.

πῆς⁶²¹, ἔλευθέριος καί νά δείχνῃ εἰς ὅλους εὐγένειαν, καί δέν πιάνεται νά φιλωνικᾷ μέ ἐκείνους ὅπου ἄνωθεν καί ἐξάρχῃς, νά ἡξεύρης βέβαια τερέζια πῶς δέν θέλει νά εὐρεθῇ τινάς που νά ἐνθυμᾶται τό τί ἦτον ἐκεῖνος, ἀλλά θέλουν τιμῇσει ἐκεῖνο ὅπου εἶναι, ἀνίσως ὁμως καί δέν εἶναι ζηλόφθονοι, οἱ ὅποιοι κατατρέχουν ὅλους τούς εὐτυχεῖς · ἐγώ δέν σέ καταλαμβάνω ἄνδρα μου τοῦ ἀποκριθῇ ἡ τερέζια, κάμε ὅ, τι θέλεις, καί μήν μέ πονοκεφαλεῖς μέ τά λόγια σου, καί μέ ταῖς ῥητορικαῖς σου, καί ἄν ἐσύ ἀποφάσασες⁶²² νά κάμῃς ἐκεῖνο ὅπου λέγεις, ἀποφάσεις θέλεις νά εἰπῇς φυναῖκα μου, εἶπε ὁ σάντζιος καί ὅχι ἀποφάσασες · μήν πιάνεσαι νά φιλονεικᾷς μέ λόγου μου ἄνδρα μου ἀποκριθῇ ἡ τερέζια, ἐγώ συντυχαίνω ὡς ἀγαπᾷ ὁ θεός, καί δέν ἀνακατάνουμαι σέ τέτοια περδεμένα⁶²³ λόγια, καί λέγω ὅτι ἄν ἔδαλες πείσμα νά λάβῃς φγοδέρνο νά πάρῃς μαζῇ σου τόν σαντζιέτο τόν υἱόν σου, διά νά κρατήσῃ ἀπό τώρα νά μάθῃ νά κρατῇ φγο//βέρνο, ὅτι εἶναι καλόν τά τέκνα νά μαθαίνουν τά ὀφρῖκια τῶν γονέων τους · εὐθύς ὅπου πάρω τό φκοδέρνο⁶²⁴, εἶπεν ὁ σάντζιος, θέλω ὀλάκικα νά τόν πάρω, καί ἐσένα θέλω σέ ζεῖλῃ ἔξοδα, ὅτι δέν θέλουν νά λείψῃ, διότι πάντοτε εὐρίσκεται τινάς ὅπου νά δανείσῃ τούς φγοδερνατόρους, ὅταν δέν ἔχουν, καί νά ἐνδυθοῦν εἰς τρόπον ὅπου νά μήν γνωρίζεται ποῖος εἶναι, ἀλλά νά φαίνεται ποῖος ἔχει νά εἶναι · ἔξελε ἐσύ ἄσπρα, εἶπεν ἡ τερέζια, ὅτι ἐγώ θέλω τόν ἐνδύσει ὡσάν ἓνα λουλουδι, εἰς κοντολογία εἶπεν ὁ σάντζιος, ἡ συμφωνίαις μας νά εἶναι, πῶς ἡ θυγατέρα μας θέλει νά γίνῃ κοντέσσα· τήν ἡμέραν ὅπου θέλω τήν ἰδῇ κοντέσσαν, εἶπεν ἡ τερέζια, θέλω λογιᾶσαι πῶς τήν θάφτω, καί διά τοῦτο σέ ξαναλέγω πῶς ἐσύ νά κάμῃς ἐκεῖνο ὅπου σέ ἀρέσει, ὅτι ἡμεῖς ἡ γυναῖκες γιννόμασθεν μέ αὐτό τό χρέος, νά κάμωμεν ὑποταγήν εἰς τούς ἄνδρας μας, καί λέγωντας ἄρχῃσε νά κλαίῃ τόσον κ'πολλά,⁶²⁵ ὡσάν νά εἶχε ἰδῇ ἀποθαμένην, καί ἐνταφιασμένην τήν Σαντζιέτα · ὁ σάντζιος τήν ἐπαρηγόρησε λέγωντάς 86r. τήν ὅτι ἐπειδή καί δέν θέλει νά τήν κάμῃ Κοντέσσαν, ἤθελε τήν κάμῃ ὅ, τι τῆς ἤθελεν ἀρέσῃ· μέ αὐτό ἐτελείωσαν ἡ ὁμιλία τους, καί ὁ Σάντζιος⁶²⁶ ἐγύρισεν νά ἰδῇ τόν Δόν Κισσότην διά νά τόν ἐτοιμάσῃ τά χρειαζόμενα τῆς ζράτας.⁶²⁷

⁶²¹ Sonorización de la sorda (del turco çeşlebis) — ⁶²²No se entiende muy bien el error que comete Teresa al hablar. — ⁶²³περδεμένα por μεπερδεμένα. — ⁶²⁴φκοδέρνο/φγοδέρνο. — ⁶²⁵κατά πολλά/κ'πολλά. — ⁶²⁶Σάντζιος/σάντζιος. — ⁶²⁷El final del capítulo ocupa cuatro líneas de la página. El copista deja tres líneas vacías antes de comenzar el título del capítulo sexto.

Κεφάλαιον ς:^{ov}

Ὅπου διηγείται ἐκεῖνο ὅπου ἔκαμεν ὁ Δόν Κισσότης
 μέ τήν ἀνεψιάν του, καί μέ τήν Δουλεύτριαν⁶²⁸
 του, ὅπου εἶναι ἕνα ἀπό τά ἀξιόλογα κεφάλαια
 αὐτῆς τῆς ἱστορίας

Ἐν ὅσῳ ὁ Σάντζιο Πάντζας, μέ τήν φυναῖκα του τερέζια Κασκάσιο ἔκαμεν τήν προῤῥηφθεῖσαν ἀσύστατον ὁμιλίαν, ἡ ἀνεψιά τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἡ δουλεύτρια δέν ἐκάθονταν ὀκνηραῖς ὅτι ἀπό μερικά σημεῖα ἐκαταλάμβαναν πῶς ὁ Δόν Κισσότης ἤθελε νά γυρίσῃ καί τρίτην φοράν εἰς τήν ἄσκησιν τῆς ἀναθεματισμένης του καθαλλιέργειας, καί //ἔπασχαν μέ κάθε τρόπον ὅπου ἦτον τῆς δυνάμεώς τους νά τόν εὐγάλουν ἀπό τόν νοῦν του αὐτόν τόν λογισμόν, ἀμή ἦτον ὥσάν νά διδάχθῃ τινάς εἰς τήν ἔρημον, καί νά κοπανίξῃ νερό εἰς τό γουδί, μέ ὅλον τοῦτο ἀνάμεσα εἰς ταῖς ἄλλαις ὁμιλείαις ὅπου ἔκαμαν μέ αὐτόν τοῦ εἶπεν ἡ δουλεύτρια σέ λέγω βέβαια, σινιόρε πῶς ἡ ἀφεντιά σου δέν ἡσυχάζεις καί δέν κατακάθεσαι εἰς τό σπῆτί σου, καί δέν ἀφίνης νά ὑπάγῃ ἄλλος εἰς τά βουνά, καί εἰς τούς κρημνούς ὥσάν //μία ψυχή εἰς τά βάσανα γυρεῦοντας αὐταῖς ὅπου ταῖς λέγουν τύχαις, ταῖς ὁποῖαις ἐγώ ταῖς ὀνομάζω κακοῤῥοιζικαῖς · θέλω ξεφωνήσῃ ὅσον ἡμπορῶ εἰς τόν θεόν καί εἰς τόν Βασιλέα, νά εὕρουν κἄμμίαν θεραπειάν, πρὸς τήν ὁποίαν ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, Δουλεύτριά μου τήν ἀπόκρισιν ὅπου θέλει δώσῃ ὁ θεός εἰς ταῖς φωναῖς σου, ἐγώ δέν τήν ἡξεύρω μήτε τό τί θε-
86v. λει σέ ἀποκριθῇ ὁ Βασιλεύς, τοῦτο μόνον ἡξεύρω⁶²⁹, ὅτι ἂν εἴμουν ἐγώ Βασιλεύς ἤθελα εὔρῃ τόν τρόπον νά μὴν ἀποκρίνωμαι εἰς τόσα ἄπειρα ἀσύστατα ἀρτζιγάλια ὥσάν ἐκεῖνα ὅπου καθημεροῦσιον τοῦ δίδουν, ὅτι ἕνας ἀπό τους μεγαλητέρους κόπους ὅπου ἔχουν οἱ βασιλεῖς ἀναμεταξύ εἰς τούς ἄλλους εἶναι τό νά εἶναι χρεώσης νά δίδῃ ἀκρόασιν, καί ἀπόκρισιν εἰς ὅλους, καί διὰ τοῦτο δέν ἤθελα //νά τόν ἐνοχλήσῃ τινάς διὰ λόγου μου, πρὸς τόν ὁποῖον εἶπεν ἡ δουλεύτρια, εἰπές με παρακαλῶσε σινιόρε, εἰς τήν αὐλήν τῆς μεγαλειότητός του δέν εὐρίσκονται καθαλλιέργοι; νά εἶναι, ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, μάλιστα καί περισσοί, καί εἶναι πρόπον νά εὐρίσκωνται διὰ ζολήν μεγαλοπρεπείας τῶν ἡγεμόνων, καί διὰ ἐπίδειξιν τῆς μεγαλειότητός του · δέν ἡμποροῦσε νά γένῃς καί ἡ ἀφεντιά σου ἕνας

⁶²⁸La última sílaba del acusativo femenino lo representa con un pequeño signo. — ⁶²⁹ἡξεύρω / ἡξεύρω.

ἀπό ἐκείνους, ὁποῦ δίχως κἀνέναν κόπον δουλεύουν τόν Βασιλέαν//τους, εὐρισκόμενοι στήν αὐλήν του· καλὰ ὅμως δέν ἡμποροῦν ὅλοι νά γίνουν πλανώμενοι καθαλλιέροι, πρέπει νά εὐρίσκωνται εἰς τόν Κόσμον κάθε λογῆς καθαλλιέροι, καί ἀγκαλὰ καί νά εἵμασθεν ὅλοι καθαλλιέροι, μέ ὅλον τοῦτο εἶναι μεγάλη διαφορά εἰς τό ἀναμεταξίν· διότι οἱ καθαλλιέροι τῆς αὐλῆς δίχως νά εὐγουν ἔξω ἀπό τήν κάμεράν τους, μήτε ἀπό τήν αὐλήν διαβαίνουν //εἰς ὅλον τόν Κόσμον, κοιτάζοντας εἰς τήν χάρταν, δίχως νά ἐξοδιάσουν κἀνένα ἄσπρον ἢ νά ὑποφέρουν τήν κακοπάθειαν τοῦ κρῦου, τῆς ζέξης, τῆς πείνας, καί τῆς δίψας· ἀμή ἡμεῖς ὁποῦ εἵμασθεν ἀληθινοί καθαλλιέροι πλανώμενοι, μετροῦμεν ὅλην τήν γῆν μέ τά ἴδια μας ποδάρια, εἰς τόν ἥλιον, εἰς τήν κρυάδα, καί εἰς τόν ἄερα, ὑποκείμενοι εἰς ταῖς ἀσπλ-γνίαις τοῦ οὐρανοῦ ἡμέραν καί νύκτα, πεζοί καί καθαλλάριδες, καί ὄχι μόνον γνωρίζομεν //τούς μεγάλους μας ἐχθρούς, ἀλλά καί εἰς κάθε κίνδυνον, καί καιρόν τούς πολεμοῦμεν, δίχως νά παρατυροῦμεν τά παραμικρά, μήτε τούς νόμους τῆς μονομαχίας, ἄν ἔχουν ἢ δέν ἔχουν κοντήτερον τό κοντάρι, ἢ τό σπαθί, ἄν ἔχουν ἀπάνω τους ἀγιολεῖψανα, ἢ κἀνέναν ἀπόκρυφον δόλον, ἄν εἶναι νά χωρίσωμεν, ἢ νά κάμωμεν χίλια κοιμάτια τόν ἥλιον, ἢ ὄχι, καί ἄλλας τζερεμόνιαις τοιούτης λογῆς ὁποῦ ταῖς μεταχειρίζονται εἰς τās ξεχωριστάς μονομαχίας //ἀπό πρόσωπον εἰς πρόσωπον ὁποῦ ἐσύ δέν τά ἡξεύρεις· καί πρὸς τοῦτοις πρέπει νά ἡξεύρης πῶς ὁ καλός πλανώμενος καθαλλιέρης, ἄν καί νά ἔδλεπε δέκα φῖγαντας ὁποῦ τό κεφάλι τους, ὄχι μόνον νά φθάνη, ἀλλά καί νά περνᾷ τά σύννεφα καί ὁποῦ νά εἶ-
 87r. ναι τά ἐδαφιά⁶³⁰ τους ὡσάν δύο πύργους, καί τά χερίά τους νά ὁμοιάζουν, ὡσάν δύο μεγάλα καί χοντρά κατάρτια καραβίων καί τό καθ'έναν τούς μάτι νά εἶναι ὡσάν μία μηλόπετρα⁶³¹ καί νά εὐγάζουν φωτιαῖς, ὡσάν ἕνας φοῦρνος γιγλίων, δέν πρέπει νά φοδηθῇ μέ κἀνέναν τρόπον μάλι//ς μέ εὔμορφον τρόπον, καί μέ ἀπτόητον καρδίαν πρέπει νά τούς καταπλακώσῃ καί νά τούς νικήσῃ ἄν ἡμπορέσῃ, καί νά τούς κάμῃ ἄνω κάτω εἰς λίγην ὥραν ἄν καί νά ἦτον ἀρματωμένοι ἀπό τά κεφάλια, ἔως εἰς τά ποδάρια, ἀπό κάποια λέπια ενός ὀψαρίου ὁποῦ λέγουν πῶς νά εἶναι δυνατώτερα ἀπό τά δαμάντια, καί ἀντίς διά σπαθία νά ἔχουν κοφτερά μαχέρια ἀπό δαμασκηνόν ἀτζέλι, ἢ ῥόπαλα σιδερένια μέ ἀκονισμέναις μήταις //παρομοίως ἀπό ἀτζέλι, ὡς καθώς παράνω ἀπό δύο βολαῖς τά εἶδα· ὅλα αὐτά τά εἶπα δουλεύτρια μου, διά νά καταλάβῃς τήν διαφοράν ὁποῦ εἶναι ἀπό τόν ἕναν καθαλλιέρεν εἰς τόν ἄλλον, καί ἤθελεν ἦσθαι⁶³² καλόν, νά μήν εἶναι πρέ-τζίπας, ὁποῦ νά μήν τιμᾷ περισσότερον ἀπό κάθε ἄλλον πρᾶγμα, αὐτό

⁶³⁰Se lee ἐδάφια con el significado de: τά ποδάρια τους. — ⁶³¹Sic. — ⁶³²ἦσθαι potencial.

τό δεύτερον ἢ διά νά εἰπῶ καλλήτερα πρῶτον εἶδος τῶν πλανωμένων καβαλλέξων ὅτι ὡς καθώς διαβάζομεν εἰς ταῖς ἰσο//ρίαις τους ἐξάθησαν μερικοί ἀναμεταξύ τους, ὁποῦ ἐξάθησαν εἰς σωτηρίαν πολλῶν Βασιλέων · ἄχ σινιόρε μου εἶπε τότε ἡ ἀνεψιά του συλλογίσου καλά ἡ ἀφεντιά σου ὅτι ὅλα αὐτά ὁποῦ λέγεις διά τους πλανωμένους καβαλλέξους εἶναι παρὰ μύθια καί ψεύματα καί ταῖς ἰσορίαις τους ἄν δέν ταῖς ἔκαιαν ἔπρεπε νά ταῖς βάλουν ἀπό μίαν κορδέλαν, ἡ κἀνένα ἄλλον σημείον, ὁποῦ νά γνωρίζωνται πῶς εἶναι δύσφημαις, καί φθείρουν τά καλά ἡθη, // μά ἐκείνην τήν ἀγαπημένην μου ὁποῦ εἶναι τό ζήριγμά του, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ἄν δέν εἴσουν ἐσύ καθολικά ἀνεψιά μου, ὡς θυγατέρα τῆς ἰδίας μου ἀδελφῆς, ἡθελα κάμη μίαν τιμωρίαν εἰς τοῦ λόγου σου διά τήν βλασφημίαν ὁποῦ εἶπες, ὁποῦ νά ἀκουσθῇ εἰς ὅλον τόν Κόσμον · πῶς εἶναι δυνατόν ὅτι μία κορασίδα τόσον νέα, ὁποῦ μετά βίας, ἡμπορεῖ καί πλέκει μέ δώδεκα κόκκαλα⁶³³ νά ἔχη τόσην τόλμην, νά κατακρίνῃ τήν ἰσορίαν τῶν πλανω//μένων καβαλλέξων· τί ἡθελεν εἰπῇ ὁ μέγας Ἄμαδις ἄν τό ἄκουεν αὐτό; ἀμή ἐγώ πισεύω βεδαιώτατα πῶς σέ ἡθελε συγχωρήσῃ, διότι ἦτον ὁ πλέον ταπεινός, καί

- 87v.** φιλόανθρωπος καβαλλέξης, ἀπό ὅσους ξάθησαν εἰς τόν καιρόν του, καί ὁ μεγαλύτερος διαφεντευτής τῶν κορασίδων· ἀμή ἄν σέ ἄκουε κἀνέναν ἄλλος, σέ ἡθελε κάμη νά ἀνασενάξῃς, διότι δέν εἶναι ὅλοι φιλόανθρωποι, καί ροχαρικοί· μερικοί εἶναι ἀχρεῖοι, καί μέ ἄτακτα ἡθη, μήτε ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ὀνομάζονται καβαλλέξοι εἶναι τοιοῦτοι τῷ πράγματι ὅτι με//ρικοί εἶναι χρυσοί, καί ἄλλοι ἀπό ἀλχημείαν, καί ὅλοι φαίνονται καβαλλέξοι, ἀμή δέν εἶναι ὅλοι, παραβάλλοντάς τους μέ τήν ἀλήθειαν· εἶναι μερικοί ἄνθρωποι χαμερπεῖς, καί εὐτελεῖς, ὁποῦ σκάνουν διά νά φανοῦν καβαλλέξοι, καί εἶναι πάλιν μερικοί ὑψηλοί καβαλλέξοι, ὁποῦ ἀποθαίνουν ἐπὶ τούτου, διά νά φανοῦν ἄνθρωποι εὐτελεῖς, ἐκεῖνοι ὁποῦ οἱ πρῶτοι ὑψώνονται, ἡ μέ τήν φιλοτιμίαν, ἡ μέ τήν ἀρετήν, καί αὐτοί οἱ //ἄλλοι ταπεινώνονται, ἡ μέ τήν δουλείαν, ἡ μέ τήν κακίαν, καί εἶναι ἀνάγκη νά μεταχειρισθοῦμεν μίαν φρόνιμον ὁμιλίαν, διά νά διακρίνωμεν αὐτά τά δύο ἡδη τῶν καβαλλέξων ὁποῦ εἶναι τόσον ὅμοιοι κατὰ τό ὄνομα, καί τόσον ἀνόμοιοι κατὰ τις πράξεις· τί ἀνάθεμα, εἶπεν ἡ ἀνεψιά του· ἡ ἀφεντιά σου ἡξέυρεις τόσα πολλά θεῖε μου, ὁποῦ ἄν ἔκαμνε χρεῖα εἰς μίαν ἀνάγκην, ἡμποροῦσες νά ἀνάδῃς εἰς ἓνα ἄμβωνα, καί //νά διδάχῃς εἰς ταῖς ράταις, καί μέ ὅλον τοῦτο πέφτεις εἰς μίαν τύφλαν τόσον μεγάλην, καί εἰς μίαν τρέλλαν τόσον φανεράν, ὁποῦ καταπείθεσαι καί πισεύεις νά εἶσαι ἀνδρεῖος, ὦντας γέροντας, καί νά

⁶³³ La expresión se refiere a: «tejer el encaje de bolillos».

ἔχης δύναμιν ὄντας ἀδύνατος, καί νά ἰσιάνης ἀδικήματα, ὅπου ἡ ἀφεντιὰ σου εἶσαι κυρτός ἀπό τά γηρατεῖα, καί περισσότερον ἀπό κάθε ἄλλον, λέγεις πῶς εἶσαι καβαλλιέρης μὴν ὄντας, διότι ἀγκαλά οἱ εὐγενεῖς ἡμποροῦν νά γίνουν καβαλλιέρηροι, μέ ὅλον τοῦτο δέν εἶναι συγχωρημένον εἰς τούς πτωχοῦς · ἐσύ ἔχεις δίκαιον εἰς αὐτά ὅπου λέγεις ἀνιψιά μου, ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, καί ἐγὼ ἡμποροῦσα νά σέ διηγηθῶ πράγματα ἀπάνω εἰς τά ἔθνη, ὅπου σέ κάμω νά θαυμάσης ἀμή διά νά μὴν ἀνακατώσω τά θεῖα πράγματα μέ τά ἀνθρώπινα, τά ἀφίνω εἰς ἕνα μέρος · σοχασθεῖτε καλά, εἰς τεσσάρων λογίων γένη (καί σαθῆτε μέ προσοχήν) ἡμποροῦν νά περικλεισθοῦν ὅλα τα γένη, ὅπου εὐρίσκονται στον Κόσμον, καί εἶναι αὐτά, μερικοὶ ὅπου εἶχαν ἀρχαῖς χαμερπεῖς, καί ἄπλωσαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἕως ὅπου ἔφθασαν εἰς μίαν τελείαν

μεγαλειότητα · καί μερικοὶ ὅπου εἶχαν ἀρχαῖς μεγάλαις καί ταῖς ἐφύλαξαν εἰς τό εἶναι καθὼς ἄρχισαν, ἄλλοι ὅπου ἀγκαλά καὶ νά εἶχαν ἀρχαῖς μεγάλαις καί εἰς τό τέλος ἐσμικρύνθηκαν ὥσάν πυραμίδες, φθειρῶντας καί ἀφανίζοντας τὴν ἀρχὴν τους, ἕως ὅπου ἔφθασαν καί ἔγιναν τό οὐδέν, καθὼς εἶναι ἡ ἀκμή τῆς πυραμίδος, ἡ ὁποῖα παραβαλλο//μένη μέ τὴν βάσιν, καί μέ τό θεμέλιόν της, εἶναι τό οὐδέν · ἄλλοι πάλιν εἶναι (καί αὐτοὶ εἶναι οἱ περισσότεροι) ὅπου μῆτε εἶναι ἀρχαῖς καλαῖς, μῆτε μέτραις μέσαις, καί ἔτσι θέλουν ἔχει καί τό τέλος τους δίχως φήμην, ὥσάν τούς χιδαίους καί ἰδιότας· διά τούς πρώτους ὅπου εἶχαν ἀρχαῖς παραμικραῖς, καί ὑψώθησαν εἰς τὴν μεγαλειότητα, ὅπου τὴν φυλάττουν καί τώρα, εἶναι τό παράδειγμα τῶν ὀθομανῶν ὅπου ἀπὸ ἕνα εὐτελεῖ καί χαμερπῇ Βοσκόν, ἀπό//τόν ὁποῖον ἔλαβε τὴν ἀρχὴν εἶναι εἰς τὴν μεγαλειότητα ὅπου τούς βλέπομεν · Διά τό δεύτερον γένος ὅπου εἶχαν ἀρχαῖς μεγάλαις, καί ταῖς φυλάττουν δίχως νά ταῖς αὐξήσουν, εἶναι τό παράδειγμα πολλῶν Βασιλέων, οἱ ὁποῖοι εἶναι τοιοῦτοι ἀπὸ κληρονομίαν, καί φυλάττουν τὴν μεγαλειότητά τους, δίχως νά τὴν αὐξήσουν ἢ νά τὴν ἐλαττώσουν περιεχόμενοι μέσα εἰς τὰ ὅρια τῶν ἐδικῶν τους ἐπαρχιῶν, μέ εἰρήνην· διά ἐκείνους ὅπου εἶχαν ἀρχαῖς μεγάλαις //καί ἐτελείωσαν εἰς σμικρότητα εἶναι χίλια παραδείγματα, διότι ὅλοι οἱ φαράνοι οἱ πτολομαῖοι τῆς αἰγύπτου, οἱ κέσσαρες τῆς ῥώμης, μέ ὅλον τὸν σόλον, ἀνίσως καί ὅμως ἡμποροῦν νά ὀνομασθοῦν μέ αὐτὴν τὴν ἐπονυμίαν)⁶³⁴ τῶν ἀπείρων Βασιλέων μονάρχων καί αὐθεντάδων, τῶν μηδῶν, αἰσιρέων, περσῶν, Ελλήνων,⁶³⁵ καί βαρβάρων ὅλα αὐτά τὰ ἔθνη καί βασιλεία ἐτελείωσαν εἰς σμικρότητα καί εἰς τό οὐδέν, τόσον αὐτοί, ὅσον

88r.

⁶³⁴No se ha abierto paréntesis, que en Cervantes sí aparece. — ⁶³⁵Sic. (mayúscula).

//καί ἐκεῖνοι ὅπου τοῦς ἔδωσαν ταῖς ἀρχαῖς, ἐπειδή καί δέν θέλει εἶσθαι⁶³⁶ δυνατόν νά εὗρεθῇ κἀνένας ἀπόγονός τους, καί ἄν και ἤθελαν εὗρεθῇ ἤθελαν εἶσθαι εἰς εὐτελῇ καί χαμερπῇ ζῆσιν · ὅσον μέν διά τοὺς χιδαίους δέν θέλω νά εἰπῶ ἄλλο τίποτα παρὰ πῶς χρησιμεύουν εἰς τό νά πλυθαίνουν τό μέτρον ἐκείνων ὅπου ζοῦν, δίχως νά πρέπη ἄλλη φήμη ἢ ἄλλος ἔπαινος εἰς τήν μεγαλειότητά τους · ἀπό ὅλα τοῦτα ὅπου σάς εἶπα ἄγνωσες ἤμπορεῖται νά //καταλάβετε πῶς εἶναι μεγάλη ἡ σύγκρισις ὅπου εἶναι ἀνάμεσα εἰς τά γένη, καί πῶς μόνον ἐκεῖνοι φαίνονται μεγάλοι, καί ἔνδοξοι, ὅπου τό παρασταίνουν εἰς τήν ἀρετήν, εἰς τά πλοῦτη

- 88v.** καί εἰς τήν ἐλευθεριότητα ἐκείνων ὅπου τά ἔχουν · εἶπα ἀρετήν, πλούτη καί ἐλευθεριότητα, διότι ὁ μέγας ἄνθρωπος ὅπου εἶναι κακός, θέλει εἶναι καί ἡ κακία μεγάλη καί ὁ πλούσιος ὅπου δέν εἶναι ἐλευθέριος εἶναι ἕνας ἀκριβῶς ζητιάνος, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου ἔχει πολλά πλούτη δέν εἶναι εὐτυχής μέ τό νά τά ἔχη, ἀλλά μέ τό νά τά ἐξωδιάζη, καί ὄχι ἄγνωστα, ἀλλά μέ φρονι//μάδα καί μέ ζόχασιν · ὁ πτωχός ὁ καθαλλιέρης δέν ἠμπορεῖ μέ ἄλλον τρόπον νά τό ἀποδείξη πῶς εἶναι τοιοῦτος, παρὰ μέ τήν ἀρετήν ὄντας εὐπρόσδεκτος, τζελεπής⁶³⁷ εὐγενής καί ὄχι ὑπερίφανος, ὑπέρογκος, καί κατακριτικός, ὅτι δίδοντας δύο ἄσπρα εἰς ἕνα πτωχόν, μέ καλήν του καρδίαν, θέλει φανῇ τόσον ἐλεύθερος ὥσάν καί ἐκεῖνον ὅπου κάμνη φανερά ἐλεημοσύνην, καί δέν θέλει εὗρεθῇ τινάς ὅπου βλέπωντάς τον σολισμέ//νον μέ τάς προῤῥεφθεῖσας ἀρετάς, ἄν καί νά μήν τόν γνωρίζῃ νά μήν τόν λογιᾶσῃ καί νά τόν κρατῇ διά ἄνδρ εὐγενῆς, καί τό νά γένη τό ἐναντίον, ἤθελεν ἦσθαι θαῦμα, ἀμή πάντοτε ὁ ἔπαινος ἐξάθη ἀντιμισθία τῆς ἀρετῆς, καί οἱ ἐνάρετοι εἶναι ἀδύνατον νά μήν εἶναι ἐπαινεμένοι· δύω ζρόταις εἶναι θυγατέρας μου διά μέσου τῶν ὁποίων ἠμποροῦν οἱ ἄνθρωποι νά ἀποκτήσουν πλοῦτον καί τιμήν, ἡ μία εἶναι τῶν φραμιά//των, καί οἱ ἄλλοι⁶³⁸ εἶναι τῶν ἀρμάτων · ἐγώ ἔχω περισσότερα ἄρματα παρὰ γράμματα, καί διά τήν κλίσιν ὅπου ἔχω εἰς τά ἄρματα ἐγεννήθηκα ἀπό κάτω εἰς τήν ὀρμήν τοῦ πλανήτου ἄρεως,⁶³⁹ ὥς ὅπου μοῦ εἶναι σχεδόν πάντοτε ἀναγκαῖον νά ἀκολουθῶ τήν ζρόταν του, καί εἰς αὐτήν θέλω νά περιπατῶ εἰς τό πείσμα ὅλου τοῦ Κόσμου, καί ὅλος ὁ κόπος σας θέλει εἶσθαι μάταιος, ἄν θέλετε νά μέ καταπέσετε πῶς ἐγώ νά μήν θέλω //ἐκεῖνο ὅπου θέλουν οἱ οὐρανοί · ἡ τύχη τό ἐτοιμάζει, τό δίκαιον τό ἀπαιτεῖ, καί περισσότερον ἀπό ὅλα ἡ θέλησίς μου τό ἐπιθυμᾷ, καί μέ τό νά ἡξεύρω τά ἄπειρα βāsana ὅπου εἶναι μεμιγμένα μέ τήν πλανωμένην καθαλλιερίαν · ἡξεύρω καί τά ἀγαθά

⁶³⁶ εἶσθαι (potencialidad) ἄν και ἤθελαν εὗρεθῇ ἤθελαν εἶσθαι... – ⁶³⁷Cf. nota 87 sobre la sonorización de la π. – ⁶³⁸Paree un error. Debería ser: ἡ ἄλλη. – ⁶³⁹Marte.

ὁποῦ διὰ μέσου της ἀποκτοῦνται, καί ἡζεύρω πῶς ἡ ὁδός της ἀρετῆς εἶναι πολλά ξενή, καί ἡ ράτα της κακίας εἶναι πλατεῖα, καί ἀπλόχωρη, καί ἡζεύρω πῶς τά τέλη τους ἔχουν διαφοράν διότι ἡ ἀπλό//χωρη καί πλατεῖα ὁδός της κακίας τελειώνει εἰς θάνατον, ἀμή της ἀρετῆς ἀγκαλά καί εἶναι ξενή, ὅμως τελειώνει εἰς ζωήν, καί ὅχι εἰς ζωήν ὁποῦ νά τελειώνη, ἄλλα εἰς ἐκείνην

ὁποῦ δέν ἔχει τέλος · καί ἡζεύρω ὡς καθώς λέγει ὁ μέγας μας ποιητής⁶⁴⁰. ὃ ἀλήμονον εἰς τοῦ λόγου μου, εἶπεν ἡ ἀνεψιά του, ὁ σινιόρες μου εἶναι καί ποιητής, κάθε ⁶⁴¹ἡζεύρει καί κάθε πρᾶγμα καταλαμβάνει · βεβαιώτατα ἂν ἤθελε νά γένη λεφτουργός, ἤθελε μάθη νά φτιάνη σπῆτι ὡσάν κλουδί· ἐγώ σέ ὑπόσχομαι ἀνεψιά μου εἶπεν ὁ Δόν Κισ//σότης ὅτι ἂν αὐτοί οἱ καθαλλιετριχοί λογισμοί δέν ἤθελαν σίρει κατόπι ὅλες μου τις αἰθέσεις, δέν ἤθελαν εὔρεθῃ πρᾶγμα ὁποῦ νά μὴν τό κάμω, μήτε περιέργεια ὁποῦ νά μὴν ἡζεύρουν νά τήν φτιάσουν τά χέρι μου, μάλισα κλουδιᾶ καί χιλάλια· ἀπάνω εἰς αὐτό ἐκτύπησαν τήν πόρτα, καί ἐρώτησαν ποῖος ἦτον, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιο πάντζας πῶς ἦτον αὐτός, καί εὐθύς ὁποῦ τόν ἐγνώρισαν ἡ δουλεύτρια ἐπῆγε καί ἐκρύφθη //δια νά μὴν τόν βλέπη · τόσον τόν ἐχθρεύονταν · ἡ ἀνεψιά τόν ἀνοιξεν ὁ Δόν Κισσότης εὐγῆκεν εἰς συναπάντησίν του, μέ ἀνοικταῖς ἀγκαλαῖς, καί ἐσφαλίσθησαν καί οἱ δύο τους εἰς τήν κάμεράν του, εἰς τήν ὁποῖαν ἔκαμαν μίαν ὁμιλίαν ὅχι κατώτερην ἀπό τήν ἐπερασμένην.⁶⁴²

89r.

Κεφάλαιον ζ:^{ov}

Ὅποῦ διηγῆται ἐκεῖνα ὁποῦ ἐσυνομίλησεν ὁ
Δόν Κισσότης μέ τόν Σάντζιον, καί ἄλ-
λα περίφημα συμβεδηκότα

Εὐθύς ὁποῦ εἶδεν ἡ δουλεύτρια πῶς ὁ Σάντζιος ἐσφαλίσθηκε μέ τόν Δόν Κισσότην, εὐθύς ἐκατάλαβε τά πιασίματά τους, καί ὑπολαμβάνοντας πῶς ἀπό ἐκείνην τήν συμβουλήν ἤθελε νά εὐγῇ ἡ ἀπόφασις τοῦ τρίτου ταξιδίου, ἐπῆρε τό τουλπάνι της μέ μεγάλην πίκραν καί ἐπῆγε νά εὐρῇ τόν Δοτόρον Σαμψών Καρδράσκον λογιάζοντας //ὅτι μέ τό νά εἶναι φρόνμιος ἄνθρωπος

⁶⁴⁰Nuestro copista deja un corto espacio correspondiendo a tres versos del poeta Garcilaso que cita Cervantes. Se diferencia del manuscrito rumano que deja tres líneas en blanco. — ⁶⁴¹Parece que falta la palabra πρᾶγμα tal como sigue. — ⁶⁴²El final del capítulo sexto ocupa trece líneas y termina con su acostumbrado dibujo.

καί νέος φίλος τοῦ Δόν Κισσότῃ ἤθελε τόν κα-

89v. καταπίειση νά ἀφήσῃ τόν τοιοῦτον παράξρατον σκοπόν· τόν εὔρεν ὅπου ἐπεριδιάβαινε εἰς τό προαύλιον τοῦ σπητίου του, καί εὐθύς ὅπου τόν εἶδεν ἔπρσεν ἔμπρσθεν εἰς τά ποδάριάτου, ἰδρώνωντας ἀπό τήν πολλήν της πίκραν· ὅταν τήν εἶδεν ὁ καρῥάσκος τόσον πικραμένην καί λυπημένην τῆς εἶπεν τί εἶναι αὐτό σινιόρα, τί σέ ἐσυνέβῃ ὅτι φαίνεται πῶς θέλεις νά ἐ//ψυχῆσῃς· δέν εἶναι ἄλλο σινιόρα Σαμψών, παρὰ ὁ ἀφέντης μου εὐγαίνει, καί εὐγαίνει χωρίς ἄλλο, καί ἀπό ποῦ εὐγαίνει σινιόρα τήν ἐρώτησεν ὁ Σαμψών, εὐγαίνει ἀπό τήν πόρταν τῆς τρέλλας του τόν ἀποκρίθη, θέλω νά εἰπῶ καλέ μου σινιόρα Δοτόρε πῶς θέλει νά ὑπάγῃ ἄλλην μίαν φοράν, ὅπου αὐτή εἶναι ἡ τρίτη φορά νά ἐξετάζῃ εἰς τόν Κόσμον αὐταῖς ὅπου αὐτός ὀνομάζει τύχες ὅτι ἐγώ δέν ἡμπορῶ νά καταλάβω πῶς ταῖς δίδει αὐτό τό ὄνομα //τήν πρώτην φοράν μᾶς τόν ἡφεραν εἰς τό σπῆτι ἀπάνο εἰς ἓνα γομάρι δίπλα φορτωμένον ἀπό ζυλιαῖς, τήν δεύτερην ἦλθεν ἀπό ἓνα βοῖδάμαζον, καί σφαλισμένος εἰς ἓνα κλουδί εἰς τό ὅποιον αὐτός ἐλόγιαζε πῶς εἶναι γοῖτευμένος, καί ἦλθεν εἰς τοιαύτην κατάσασιν, ὅπου μήτε ἡ μητέρα ὅπου τόν ἐγέννησε δέν ἤθελεν ἡμοπρέση νά τόν γνωρίσῃ· λιγνός κίτιρνος⁶⁴³, καί τά μάτια του ἦτον βουλλημένα μέσα εἰς ταῖς πλέον βαθύτεραις //κοιλιάδες τοῦ ἐγκεφάλου, ὅπου διά νά τόν κάμω νά συσαθῇ ὀλίγον, ἐχάλασα παρᾶνω ἀπό ἐξακόσια αὐγά, ὡς καθῶς τό ἡξεύρει ὁ θεός καί ὅλος ὁ Κόσμος· καί ἡ ὀρνιθαῖς μου αἱ ὅποιαι δέν θέλουν μέ εὐγάλει ψεύτριαν· ἐγώ τά πιεζύω ὅλα αὐτά τῆς ἀποκρίθη ὁ Δοτόρος διότι ἡ ὀρνιθαῖς σου εἶναι τόσον καλαῖς, τόσον παχαῖς καί τόσον τζελεπίδισες⁶⁴⁴, ὅπου δέν θέλουν εἰπῇ ἓνα πρᾶγμα, διά ἄλλο ἄν ταῖς ἔσφαζαν· εἰς κοντολογίαν //σινιόρα δέν εἶναι ἄλλο μήτε ἐσυνέβῃ ἄλλη συμφορά, παρὰ πῶς φοβάσαι πῶς ὁ σινιόρα Δόν Κισσότῃς θέλει νά ὑπάγῃ πάλιν, ναί σινιόρε μου τοῦ ἀπεκρίθη αὐτή μή πικραίνεσαι τῆς λέγει ὁ Δοτόρος εὔρε εἰς τό καλόν εἰς τό σπῆτι σου, καί ἐτοίμασέ με τίποτα ζεστό φαγί νά φάω, καί εἰς τήν ζράταν ὅπου πηγαίνεις λέγε τήν προσοχήν τῆς ἀγίας ἀπολονίας, ἄν τήν ἡξεύρης, ὅτι ἐγώ θέλω ἔλθῃ τώρα τώρα ἐκεῖ καί θέλω σᾶς κάμῃ νά ἰδῇ //τά πρᾶγματα ὅπου νά θαυμάσετε· ἀλοῖμονον εἰς τοῦ λόγου μου ἀποκρίθη ἡ δουλεύτρια ἡ ἀφεντιᾶσου λέγεις νά εἰπῶ τήν προσευχήν τῆς ἀγίας ἀπολονίας καί αὐτή δέν εἶναι

90r. καλή διά ἄλλο παρὰ διά τά δόντια, καί αὐτόν δέν τόν πονοῦν τά δόντια, ἀλλά ὁ νοῦς. ἐγώ ἡξεύρω ἐκεῖνο ὅπου λέγω σινιόρα μου, σῦρε καί μή φιλονεικῆς μέ λόγου μου, διότι ἐσύ ἡξεύρεις πῶς ἐγώ ἔλαβα τήν σεφηφορία

⁶⁴³Error: κίτιρινος. – ⁶⁴⁴Sonorización de la sorda (del turco *celebis*).

διά Δοτόρος εἰς τήν Σαλαμάγκαν· λοιπόν δέν κάμνει χρεια νά εἰπῇς ἄλλο τίποτα, ἀποκρίθη ὁ Καρράσκος, καί μέ αὐτό ἡ δουλεύτρια ἀνεχώρησεν, καί ὁ Δόν Δοτόρος ἐπῆγεν εὐθύς νά εὔρη τόν παπᾶ διά νά συνομιλήσῃ μέ αὐτόν ἐκεῖνα ὅπου εἰς τόν πρέποντα καιρόν θέλομεν τά εἰπῇ.⁶⁴⁵

Ἐν ὅσῳ ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ Σάντζιος ἐκάθησαν σφαλισμένοι ἔκαμαν μίαν ὁμιλίαν, ὅπου μέ μεγάλην ἐπιμέλειαν, καί ἀληθινήν ἀναφοράν διηγῆται ἡ ἱστορία.⁶⁴⁶ Ὁ σάντζιος εἶπε πρὸς τόν καθαλλέστην του· σινιόρε ἐγὼ ἐκατάπεισα τήν φυναῖκα μου, καί//μέ ἄφικε νά ὑπάγω, ὅπου θέλεις νά μέ ὑπάγῃς ἢ ἀφεντιᾶ σου· ἐκατάπεισα θέλεις νά εἰπῇς σάντζιο, καί ὅχι ἐκατάπεισα, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης· ἐγὼ ἐπαράκαλεσα τήν ἀφεντιᾶ σου μίαν καί δύο φοραῖς εἶπεν ὁ σάντζιος, ἂν δέν ἐλησιμόνησα, καί μὴ με διωρθώνεις ταῖς λέξαις ἐπειδή καί καταλαμβάνεις ἐκεῖνο ὅπου θέλω νά συμπεράνω μέ αὐταῖς, καί ὅταν δέν καταλαμβάνῃς, εἰπές σάντζιο, ἢ διάβολε, ἐγὼ δέν καταλαμβάνω, καί ἂν δέν ἡμπορῶ νά τό //εἰπῶ καθαρότερα, τότε ἡμπορεῖς ἢ ἀφεντιᾶ σου νά μέ διωρθώσῃς, ὅτι ἐγὼ εἶμαι τόσον φαθηματικός· ἐγὼ δέν καταλαμβάνω σάντζιο εἶπεν εὐθύς ὁ Δόν Κισσότης, ἐπειδή καί δέν ἡξεύρω τί θέλει νά εἰπῇ τόσον φαθηματικός· τόσον φαθηματικός θέλει νά εἰπῇ ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, εἶμαι τόσον ἔτσι· μήτε αὐτό δέν τό καταλαμβάνω τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης· ὦ ἂν δέν ἡμπορῇς νά καταλάβῃς εἶπεν ὁ σάντζιος ἐγὼ δέν ἡξεύρω πῶς νά σέ τό εἰπῶ, μήτε ἡξεύρω ἄλλο νά εἰπῶ, μόνον ὁ θεός νά εἶναι βοηθός μου· ἐγὼ τώρα τό εὐρίσκω εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐσύ θέλεις νά εἰπῇς, πῶς εἶσαι ἀμαθής πρόσχαρος καί τζελεπής, ὅπου θέλεις καταλάβῃς ἐκεῖνο ὅπου σέ λέγω, καί θέλεις κάμει ἐκεῖνο ὅπου σέ ἐρμηνεύσω· ἐγὼ ἔδανα ζίχημα εἶπεν ὁ σάντζιος πῶς ἢ ἀφεντιᾶ σου ἐκατάλαβες ἐκεῖνο ὅπου ἡθελα νά σέ εἰπῶ, ἀφ'οὗ ἄρχῃς νά ὁμιλῶ, ἀμή ἡθέλησες //νά μέ συγχίσης διά νά μέ ἀκούσῃς νά λέγω φλυαρίαις· ἐνδέχεται, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἀμή τέλος πάντων εἰπές μέ, τί λέγει ἡ τερέζα· ἡ τερέζια⁶⁴⁷ λέγει τοῦ ἀποκρίθη ὁ

Σάντζιος, νά κάμω σίγουρην τήν δουλιάν μου μέ τήν ἀφεντιᾶ σου, καί νά συντυχαίνουν τά γράμματα, καί νά σιωπᾷ ὁ καθ' ἕνας, διότι ἡ καθαρά συμφωνία δυσδιάρηκτος φιλία ἐπειδή κάλλιον ὅπου κρατεῖ, παρὰ ὅπου γυρεύει· καί ἐγὼ λέγω ὅτι ποταπή εἶναι ἡ συμβουλή τῆς ἐδικῆς μου γυναικός, ἀμή ὅποιος δέν τήν ἀκούσει εἶναι τρελλός· καί ἐγὼ τό λέγω αὐτό ἄ//ποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, καί ἀκολούθησε σάντζιο τήν ὁμιλίαν σου, ὅτι

90v.

⁶⁴⁵ Nuestro copista hace aquí un gráfico de los que suele usar al final de capítulo o en punto y aparte como es este caso. — ⁶⁴⁶ El copista rumano hace aquí el punto y aparte dejando libre media línea. — ⁶⁴⁷ τερέσα / τερέζια.

σήμερον συντυχαίνεις θαυμασά· τό πᾶν ὅλον εἶναι ἀκολούθησεν ὁ σάν-
τζιος, ὅπου (ὡς καθὼς τό ἡξεύρεις καλλήτερα ἢ ἀφεντιῶσου) ὅλοι εἶμα-
σθεν ὑποκείμενοι εἰς τόν θάνατον, καί σήμερον εἶμασθεν, καί αὔριον δέν
εἶμασθεν, καί αὐτό εἶναι τόσον διά τους νέους, ὅσον καί διά τούς γέρον-
τας, καί κᾶνένας δέν ἡμπορεῖ νά εἰπῇ πῶς ἔχει νά ζήσει περισσότερον // ἀπό
ὅσον θέλει ὁ θεός, διότι ὁ θάνατος εἶναι κουφός, καί ὅταν ἔλθῃ νά πάρῃ
τήν ζωὴν μας, καί δέν ἡμποροῦν νά τόν κάμουν νά ζαματίσῃ, μήτε παρα-
καλέματα, μήτε δύναμις, μήτε σκιήπτρα, μήτε κωρῶναις, ὡς καθὼς λέγει
ὁ κοινός λόγος καί καθὼς ἀκούομεν εἰς ταῖς διδαχαῖς ὅπου γίνονται εἰς
τούς ἄμβονας· ὅλα αὐτά εἶναι ἀληθινά· εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἀμή ἐγώ
δέν ἡξεύρω τί θέλεις νά συμπεράνῃς· θέλω // νά συμπεράνω μέ αὐτό εἶπεν ὁ
σάντζιος, ὅτι νά μέ διωρίσῃς ἢ ἀφεντιῶ σου τή ρόγαν, ὅπου θέλεις νά μέ δώ-
σῃς τόν κάθε μήνα, ὅσον καιρόν θέλω νά σέ δουλεύσω, καί ὅτι αὐτή ἡ ρόγα
νά μέ δοθῇ ἀπό τά ὑπάρχοντά σου, διότι ἐγώ δέν θέλω νά ἀπαντέχω χά-
ριτες προσδοκουμέναις ὅτι ἄρχονται μέ ἀργοπορέαν, ἢ ποτέ· κοντολογίης
ἐγώ θέλω νά ἡξεύρω ἐκεῖνο ὅπου κερδαίνω, ὀλίγον ἢ πολύ ὅτι ἡ ὀρνι//θα
ὅταν ἀρχινᾷ νά γεννᾷ δέν ἡμπορεῖ νά κάμῃ δίχως πρόσβολο, καί πολλά
ὀλίγα κάμουν ἓνα πολύ, καί ὅταν ἀποκτᾷ τινάς κάτι τί δέν χάνει τίποτα·
ὅμως ἀληθινά ἄν λάχῃ (τό ὅποῖον δέν τό πιζεῦω μήτε τό ἐλπίζω) νά μέ δώ-
σῃς ἢ ἀφεντιῶ σου τό γκοδέρνο ὅπου μία ὑποσχέθῃς, ἐγώ δέν εἶμαι τόσον
ἀπάνθρωπος, ὅπου τό συμφέρον ὅπου ἤθελα πάρῃ ἀπό τό φγοδέρνο⁶⁴⁸, νά
τό πιάσω ἀντίς διά τήν ρόγαν μου· ἄ//κουσε σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης,
ἐγώ σέ ἤθελα διωρίσῃ μετὰ πάσας χαρᾶς τήν ρόγαν σου, ἄν ἤθελα εὔρῃ
παράδειγμα εἰς ταῖς ἰσορίαις τῶν πλανωμένων καβαλ-

- 91r.** λιέρων, ὅπου νά ἡξεύρω πόσον ἔδιδαν ρόγαν εἰς τούς ὀπλοφόρους τους
τόν μήνα ἢ τόν χρόνον, ἀμή ἐγώ ἐδιάβασα ὅλαις ἢ ταῖς περισσότεραις ἰσο-
ρίαις τους, καί δέν ἐνθυμοῦμαι νά ἐδιάβασα πουθενά, πῶς κᾶνένας κα-
βαλλιέρῃς νά εἶχε ὀπλοφόρον μέ ρόγαν. τοῦτο μόνον ἡξεῦρω⁶⁴⁹ πῶς ὅλοι
ἐδούλευαν μέ μισθόν, καί ὅταν μήτε τό εἶχαν εἰς τόν νοῦν τους, αὐτούς
καβαλλιέρους τους // τοὺς ἤθελε βοηθήσῃ ἡ τύχη, τοὺς ἐφιλοδωροῦσαν μέ
κᾶνένα νησί ἢ μέ κᾶνένα ἄλλο πρῶγμα ἰσότημον, καί τό ὀλιγώτερον ἔμεναν
μέ τόν τίτλον τῆς σινιουρίας, ἀνίσως καί μέ αὐταῖς ταῖς ἐλπίδες σέ ἀρέσει
καί ἐσένα σάντζιο νά δουλεύσῃς, ἔλα, καί ἄς εἶναι εἰς ὦραν καλήν, ὅτι τό
νά συλλογᾶσαι πῶς ἐγώ ἔχω νά εὐγάλω ἀπό τά ὀριά της τήν παλαιάν συ-
νήθειαν τῆς πλανωμένης καβαλλιερίας, αὐτό εἶναι ἀδύνατον· ὥς ὅπου

⁶⁴⁸ φγοδέρνο / γκοδέρνο. — ⁶⁴⁹ ἡξεῦρω / ἡξεῦρω. Confunde frecuentemente ambas consonantes: ζ, ξ.

σάντζιό μου, γύρिसαι εἰς τό σπῆ//τι σου καί εἰπές εἰς τήν τερέζια τήν γνώμην μου, καί ἄν τῆς ἀρέσῃ, καί σέ φαίνεται καί ἐσένα καλόν νά εὗρῃσκεσαι κοντά σου⁶⁵⁰ μέ μισθόν, ἤδη καλως, εἰδέ, πάλιν νά εἴμασθεν φίλοι ὡσάν καί πρῶτα, καί ὡς καθὼς λέγει ὁ κοινός λόγος, τό μοναστήρι νά εἶναι καλά, εἶδε καλόγεροι περισσόι,⁶⁵¹ ὅτι ἀξίζει περισσότερον μία καλή ἐλπίδα, παρὰ ἓνα κακόν ὑποσατικόν, καί περισσότερον ἀξίζει⁶⁵² ἓνα καλόν παράπονον, παρὰ μία καλή πληρωμή· ἐγὼ συν//τυχαίνω τοιοῦτης λογιῆς, σάντζιο, διὰ νά σέ κάμω νά καταλάβῃς, καί νά γνωρίσῃς πῶς καί ἐγὼ ἤξεύρω παρὰ-μοιες ὡσάν καί ἐσένα, καί θέλω τέλος πάντων νά συμπεράνω ὅτι ἄν δέν θέλῃς νά ἔλθῃς μαζί μου μέ μισθόν, καί νά πάθῃς ὅ,τι πάθω καί ἐγὼ, ἀπομεινε, καί νά δώσῃ ὁ θεός νά ἀποκτήσῃς ἐδῶ περισσότερα, ὅτι ἐμένα δέν θέλουν μέ λείψῃ ὀπλοφόροι πλέον ὑπήκοοι, καί πλέον ἐπιμελεῖς, καί ὄχι τόσον ἐντροπαλοί, μήτε τόσον// φλύαροι, ὡσάν ἐσένα · ὅταν ὁ σάντζιος ἄκουσε τήν ξερεάν ἀπόφασιν τοῦ καθαλλιέρου του, τόν ἐφάνῃ πῶς ἐσυνέφρασεν ὁ οὐρανός, καί ἐκρύωσεν ἡ καρδιά του, ἐπειδή καί τό ἐκρατοῦσε διὰ πρᾶγμα βέβαιον, πῶς ὁ καθαλλιέρης του δέν ἤθελεν ὑπαγῇ δίχως τοῦ λόγου του, διὰ ὅλα τά πλοῦτη τοῦ Κόσμου, καί ἔττι εὗρισκόμενος ὑποπτος, καί συλλογισμένος ἐμπῆκεν ὁ Σαμψὼν καρδράσκος, καί ἡ ἀνεψιά του, ἐπιθυμῶντας νά ἀκούσῃ με τί //δικαιολογήματα ἤθελε καταπείσῃ τόν θεῖον της νά μὴν γυρίσῃ νά ἐξετάσῃ τὰς τύχας · ἔφθασεν ὁ Σαμψὼν πονηρός Διάβολος καί ἀγκαλιάζωντάς τόν, ὡσάν καί τήν πρώτην φορὰν μεγαλοφώνως τοῦ εἶπε, ὃ ἄνθος τῆς πλανωμένης καθαλλιερίας, ὃ⁶⁵³ λαμπρότατον φῶς τῶν

ἀρμάτων, ὃ τιμὴ καί ἔσωπτρον τοῦ γένους τῆς ἰσπανίας, ἄμποτες νά δώσῃ ὁ ἅγιος θεός ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν ἐμποδίσει αὐτό τό τρίτον σου ταξίδι νά μὴν ἀπολαύσουν ποτέ ταῖς ἐπιθυμίαις τους, μήτε νά ἀξιωθοῦν νά ἰδοῦν ἐκεῖνο ὅπου κακῶς ἐπιθυμοῦσι · καί γυρίζοντας πρὸς τήν δουλεύτριαν εἶπεν, δέν κάμνει χρεῖα νά διαβάξῃς πλέον ἐσύ τήν εὐχὴν τῆς ἀγίας Ἀπολονί//ας, ὅτι ἐγὼ ἤξεύρω πῶς εἶναι ἀπόφασις διορισμένη τῶν σφερῶν, νά βάλλῃ εἰς πράξιν ὁ σινιὼρ Δόν Κισσότης τοὺς ὑψηλοὺς καί νέους του λογισμοὺς, καί ἐγὼ ἤθελα προξενήσῃ μεγαλότατον ἔλεγχον εἰς τήν συνειδησίμ μου, ἄν δέν ἐπαρκακινούσα καί ἐκατάπειθα αὐτόν τόν καθαλλιέρην νά μὴν ἔχη κρατημένην τήν δύναμιν τῆς ἰσχυρᾶς καί ἀνδρείας τοῦ χειρός, καί τήν κα-

91v.

⁶⁵⁰ Parece un error. Según el original debería ser: κοντά μου. — ⁶⁵¹ En Cervantes el dicho «si al palomar no le falta cebo, no le faltarán palomas», refrán que Franciosini copia exactamente. Sin embargo nuestro copista y el del manuscrito rumano lo transforman igual. — ⁶⁵² ἀξίζει / ἀξίζει.

— ⁶⁵³ ὃ λαμπρότατον φῶς/ ὃ ἄνθος. Errores de escritura

λοκᾶγαθίαν τῆς μεγαλοψυχίας του, διότι λανθάνει μέ τήν ἄργητά του τήν ἀποδο//λήν τῶν ἀδικημάτων, τήν βοήθειαν τῶν ὀρφανῶν, τήν τιμὴν τῶν κοριτζῶν, τὴ συνδρομὴν τῶν χηρῶν, καὶ τὸ ἀκούμπισμα τῶν ὑπανδρευμένων φυναϊκῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὅπου τυχαίνουν καὶ εἶναι συγκολυμένα μέ τὸ ἐπάγγελμα τῆς πλανωμένης καθαλλιερίας · ἔλα εὖμορφέ μου σινιόρε Δόν Κισσότη καὶ ἀνδρεῖε, καὶ κίνησε καλλήτερον σήμερον παρὰ αὐριον, καὶ ἂν σέ λείπη τίποτα νά ἐγώ εἶμαι ἔτοιμος νά τὸ ἀναπληρώσω μέ τόν ἑαυτόν μου// καὶ μέ τὰ ἔχη μου, καὶ ἂν κάμνη χρεῖα νά δουλεύσω τήν μεγαλοπρέπειάν σου εἰς τόπον ὀπλοφόρου θέλω τὸ κρατεῖ διά εὐτυχίαν μου · τότε ὁ Δόν Κισσότης γυρίζοντας πρὸς τόν σάντζιο πάντζαν τοῦ εἶπεν, δέν σέ τὸ εἶπα ἐγώ σάντζιο πῶς θέ νά μέ περισεύσουν οἱ ὀπλοφόροι · κοίταξε τὸ πρόσωπον που ὅπου μέ λέγει νά ἔλθῃ εἰς τόπον ὀπλοφόρου καὶ θέλεις ἰδῆ πῶς εἶναι ὁ περιφημος Δοτόρος Σαμφών Καράσκος ὁ παντοτινός ἐγγλεντζές καὶ εὐφροσύνη τῶν //Σαλαμαντικῶν σχολείων, ὑγιής εἰς τὸ κορμί, ἐλαφρός εἰς τὸ κορμί⁶⁵⁴, σιωπητικός, ὑπομονητικός τόσο εἰς τὴν ζέστην ὅσον εἰς τὸ κρύον, τόσο εἰς τὴν πείνα ὅσον καὶ εἰς τὴν δίψαν μέ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου χρειάζονται εἰς ἓνα ἄνδρα νά γένῃ ὀπλοφόρος πλανωμένου καθαλλιέρου, ἀμή νά μὴ τὸ δώσῃ ὁ θεός ὅτι ἐγώ διά τὸ γοῦςό μου νά κρεμίσω τὴν κολῶνα τῆς σπουδῆς, τὸ δοχεῖον τῆς σοφίας, καὶ νά κόψω τὴν ὑψηλὴν δάφνην τῶν καλῶν // ἐπιστημῶν · ἄς ἀπομένῃ ὁ νέος Σαμφών εἰς τὴν πατρίδα του, καὶ τιμῶντας τὴν νά τιμῆσῃ ὁμοῦ τὴν λευκότητα τῶν παλαιῶν γονέων του, ὅτι ἐγώ μέ κάθε λογῆς ὀπλοφόρον θέλω εἶμαι εὐαρεσμένος ἐπειδὴ καὶ ὁ σάντζιος δέν καταδέχεται νά ἔλθῃ μαζὶ μου, ἔ

92r. γὼ καταδέχομαι, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὄντας πικραμένος καὶ τὰ μάτια γεμάτα δάκρυα, διότι ἐγώ δέν κατάγομαι ἀπὸ κᾶμμίαν ἀχάριςος γενεάν, ὅτι ὅλον⁶⁵⁵ ὁ Κόσμος τὸ ἠξεύρει, μάλισα ἡ πατρίδα μου ποταποί ἦτον οἱ σάντζιοι οἱ πρόγονοί μου, καὶ τὸ περισσότερον ὅπου ἐγώ ἐκατάλαβα ἀπὸ πολλὰ καλὰ λόγια, καὶ ἀπὸ καλλήτερα ἔργα τὴν ἐπιθυμίαν ὅπου ἔχεις ἡ ἀφεν//τιῶ σου εἰς τὸ νά μέ εὐεργετήσῃς, καὶ ἂν ἐφάνηκα αὐθάδης, καὶ ἐγύρευσσά νά μέ διωρίσῃς τὴν ῥόγαν μου, αὐτὸ τὸ ἔκαμα διά νά εὐαρεσῇσω τὴν φυναϊκαν μου, ἡ ὅποια ὅταν ἀρχηνᾶ καὶ ὀμιλεῖ καὶ καταπεῖθει διά κανένα πρᾶγμα, δέν εὐρίσκεται βεργί ὅπου νά σφίγγῃ τόσο τὸ βαρέλι, καθὼς σφίγγει αὐτὴ εἰς τὸ νά κάμῃ ἐκεῖνο ὅπου θέλει⁶⁵⁶. ἀμή τέλος πάντων ὁ ἄνδρας πρέπει νά εἶναι ἄνδρας, καὶ ἡ φυναῖκα, φυναῖκα καὶ ἐπειδὴ καὶ ἐγώ

⁶⁵⁴ Cervantes no repite, dice: «ágil en sus miembros» — ⁶⁵⁵ Sic. — ⁶⁵⁶ La comparación de Cervantes hace referencia a la construcción de los toneles del vino: «no hay mazo que tanto apriete los aros de una cuba...»

εἶμαι ἄνδρας θέλω νά κάμω ἐκεῖνο ὁποῦ θέ//λω καί ἄς λέγῃ ὅποιος θέλει· λοιπόν δέν κάμει χρεῖα ἄλλο, παρὰ νά ἐτοιμάσῃς ἡ ἀφεντιᾶ σου τήν διαθήκην σου, καί νά κινήσωμεν παρευθύς διά νά μήν ξενοχωρῆται ἡ καρδιά του σινιῶρ Σαμψών ὁποῦ λέγει τόν παρακινᾷ ἡ συνειδήσίς του, νά καταπείσῃ τήν ἀφεντιᾶ σου νά ὑπάγῃς νά περιπατήσῃς εἰς τόν Κόσμον εἰς τρίτην φοράν, καί ἐγώ σέ ὑπόσχομαι νά σέ δουλεύσω πιεῖς, καί καλῆτερα ἀπό ὅσους ὄπλοφόρους καί ἄν ἐδούλευσαν πλανωμένους καθαλλιέρους //εἰς τοὺς ἐπερασμένους καί παρόντες καιρούς· ὁ Δοτόρος ἐθαύμασεν ἀκούωντας τόν τρόπον τῆς ὁμιλίας τοῦ σάντζιο, ὅτι ἀγκαλά καί νά εἶχε διαβάσει τήν πρώτην ἰσορίαν τοῦ καθαλλιέρου του, ὅμως ποτέ δέν ἐπίστευε νά εἶναι τόσον νόστιμος ὡς καθῶς τόν ἱστοροῦσαν, ἀμή ἀκούοντας τόν τώρα ὁποῦ ἐσυντύχαινε τοιαῦτα παράξενα λόγια, ἐπίστευσεν ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ εἶχε διαβάσει διά λόγου του, καί τό ἐβεβαιώθη πῶς νά εἶναι ἕνας ἀπό τους πλέον ἀγνώστους //ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς τοῦτον τόν καιρόν, καί εἶπεν εἰς τόν ἑαυτόν του, ὅτι ποτέ νά μήν ἐφάνηκαν εἰς τόν Κόσμον ἄλλοι τρελότεροι, ἀπό αὐτούς τοὺς δύο τέλος πάντων ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος ἀγκαλιάσθηκαν, καί ἐφιλήθηκαν κατὰ τήν γνώμην, καί εὐαρέστησιν τοῦ Καράσκου (ὁποῦ ἦτον τό μαντεῖον τους) ἀποφάσισαν μετὰ τρεῖς ἡμέρες νά κινήσουν διά νά ἔχουν καιρόν νά ἐτοιμάσουν τά χρειάζόμενα τῆς ζράτας καί νά κοιτάζουν νά εὔρουν //κᾶμμίαν περικεφαλαῖαν, ὅτι ἔλεγεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς ἐξάπαντος κάμνει χρεῖα· ὁ Σαμψών τόν ἔταξε νά τόν δώσῃ μίαν, διότι ἤξευρε πῶς εἶχεν ἕνας φίλος του καί ἡμποροῦσε νά τήν πάρῃ, ἀγκαλά καί ἦτον κατάμαυρη ἀπό τήν σκουρίαν· ταῖς βλασφημίαις ὁποῦ ἡ δουλεύτρια καί ἡ ἀνεψιά⁶⁵⁷ ἔδοσαν τόν δοτόρον, ἦτον ἄπειραις, ἐτραβοῦσαν τά μαλιᾶ τους, καί ἐκτυποῦσαν τά πρόσωπά τους, ὡσάν ταῖς μοιρολογίστριας, καί τόσον ἐθρινοῦσαν διά τό κίνημά του ὡσάν νά ἦτον ἀποθαμένος· ὁ σκοπός ὁποῦ εἶχεν ὁ Σαμψών διά νά τόν καταπείσῃ νά εὔγῃ ἄλλην μίαν //φοράν ἐξάθη ἡ αἰτία εἰς τό νά κάμῃ ἐκεῖνο ὁποῦ προτιῆτερα ἀνέφερεν ἡ ἰσορία· ὅλα αὐτά διά τῆς συμβουλῆς τοῦ παπᾶ καί τοῦ παρπέρη, μέ τοὺς ὁποίους εἶχε συνομιλήσει προτιῆτερα, κοντολογαῖς εἰς ἐκεῖναις ταῖς τρεῖς ἡμέραις, ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος ἐπροθυμήθηκαν ἐκεῖνα ὁποῦ τοὺς ἐχρειάζονταν, εἰρήνευσεν ὁ σάντζιος τήν γυναικα του καί ὁ Δόν Κισσότης τήν ἀνεψιάν του καί τήν δουλεύτριάν του· καί τό βράδυ δίχως νά τοὺς ἰδῇ τινάς παρὰ μόνον ὁ Δοτόρος ὁ ὁ//ποῖος ἠθέλησε νά τοὺς ξεπροδοδίσῃ ὡς μισό μίλι μακρὰ ἐκίνησαν καί ἔπιδαν τήν ζράταν τοῦ τοπόζου· ὁ Δόν Κισσότης καθαλλιεύοντας τόν ῥοντζινάντε

92v.

⁶⁵⁷ ἀνεψιά / ἀνιψιά.

του, καί ὁ σάντζιος τό φομάρι του ἔχοντας καί εἰς τά δισάκκια φαγησερά πράγματα καί εἰς ταῖς τζέπαις τους ἄσπρα · ὁ Σαμψών ἀγκάλιασε τόν Δόν Κισσότην καί τόν ἐπαρκαλέεσε νά τόν ζέλνει εἰδήσεσ⁶⁵⁸ διά ταῖς καλαῖς του, καί κακαῖς τύχαις, διά νά χαίρεται διά ταῖς καλαῖς καί νά πι//κρένεται διά ταῖς κακαῖς, ὡς καθὼς τό ἀπαιτοῦσαν οἱ νόμοι τῆς φιλίας τους · ὁ Δόν Κισσότης τοῦ τό ὑποσχέθη, καί ὁ Σαμψών ἐγύρισεν ὀπίσω, καί ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι ἐπῆγαν πρὸς τό Τοπόζο.⁶⁵⁹

Κεφάλαιον η: ^{ov}

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέβη εἰς τόν Δόν Κισσότην πηγαίνοντας νά ἰδῇ τήν Δουλτζινέ-
αν, τήν σινιόραν του εἰς το Τοπόζο⁶⁶⁰

Εὐχαρισίαν νά ἔχη ὁ θεός, λέγει ὁ Σιδ Ἀχμέτης ὁ Παγαλῆς εἰς τήν ἀρχήν αὐτοῦ τοῦ ὀγκόδου κεφαλαίου· εὐχαρισίαν νά ἔχη ὁ θεός, τό λέγει τρεῖς φοραῖς μέ τό νά εἶδε πῶς εὐγῆγεν εἰς τόν κάμπον ὁ Δόν Κισσότης, καί ὁ σάντζιος, καί ὅτι οἱ ἀναγνῶσαι τῆς νόστιμῆς του ἱστορίας ἡμποροῦν νά λογιᾶσουν πῶς ἀπ' ἐδῶ ἀρχиноῦν οἱ ἀνδραγαθίαις τοῦ Δόν Κισσότη, καί τοῦ ὅπλο-

- 93r.** φόρου του, τούς νουθετεῖ νά ἐλησμονήσουν ταῖς ἐπερασμέναις καβαλλιερίας τοῦ ἐπιτηδείου εὐγενεοῦς, καί νά θεωρήσουν καλά τά μέλλοντα κατορθώματά του ὅπου ἀπ' ἐδῶ ἀρχиноῦν, τό ταξίδι ὅπου ἔκαμαν εἰς τό τοπόζο ὡς καθὼς καί ἡ ἄλλαις καβαλλιερίαις ἀρχισαν εἰς τούς κάμπους τοῦ μοντιαίλου⁶⁶¹, καί δέν εἶναι μέγαλον πρᾶγμα αὐτό ὅπου ζητεῖ, διά ὅσον ὑπόσχεται καί ἔτζι ἀκολουθεῖ λέγον//τας· Ὑμεῖς μιν μοναχοί ὁ Δόν Κισσότης, καί ὁ σάντζιος καί εὐθύς ὅπου ἀνεχώρησεν ὁ Σαμψών ὁ ῥοντζινάντε ἀρχισεν νά χιλμιντρᾶ, καί νά γκαρίζῃ τό γομάρι, ὅπου καί οἱ δύο τους ἀβαλλιέρης⁶⁶² καί ὀπλοφόρος, τό ἐνόμισαν διά καλόν σημεῖον, καί διά εὐτυχεράτην μαντεῖαν ἀγκαλά καί ἄν θέλομεν νά εἰποῦμεν τήν ἀλήθειαν περισσότεροι εἶναι οἱ ἀνασεναγμοί καί τά γκαμαρίσματα τοῦ γομαρίου, παρὰ τά χιλμιντρίσματα τοῦ ῥοντζινάντε, ἀπό τό ὁποῖ//ον ἐκατάλαβεν ὁ σάντζιος

⁶⁵⁸ Sic. — ⁶⁵⁹ El capítulo termina a ocupando dieciséis líneas y media de la página y con el gráfico acostumbrado por el copista para marcar el final. — ⁶⁶⁰ Τοπόζο / Τοπόζο. El título del presente capítulo difiere algo en el orden de las palabras con respecto al manuscrito rumano. (según la edición de los profesores Tambaki - Kechagioglou). — ⁶⁶¹ Los campos de Montiel. — ⁶⁶² Sic.

πῶς ἡ τύχη του ἤθελε νά ὑπερέβη τοῦ καθαλλιμέρη του, καί δέν ἤξευρε αὐτό ἄν τό ἐδεδαίωνουνταν ἀπό τήν προγνωστικήν ἀσρολογίαν ὅπου ἤξευρεν αὐτός ἀγκαλά καί ἡ ἰσορία δέν τό φανερώνει· τόν ἄκουσε μόνον ἔλεγε πῶς ὅταν ἐσκόνταντεν, ἡ ἔπεφτεν ἀγαποῦσε κατὰ πολλά νά μήν ἤθελεν εὐγῇ ἀπό τό σπῆτί του, διότι ὅταν ἐσκόνταντεν, ἡ ἔπεφτεν δέν εὕρισκεν ἄλλον, παρὰ ἡ τό παπούτσι του ἔσχισεν ἡ τά //κόκαλά του ἐτζάκιζεν· καί ἀγκαλά καί νά ἦτον ἀπλούστατος, ὅμως εἰς αὐτό δέν τόν ἀπατοῦσεν ἡ ὀλίγη του γνῶσις· Ὁ Δόν Κισσότης τοῦ εἶπε φίλε σάντζιε νά ὅπου βραδιάζῃ καί ἡ νύκτα ἔρχεται μέ περισσότεραν σκοτεινάδα ἀπό ὅσον ἠθέλαμεν ἐμεῖς διά νά φθάσωμεν εἰς τό τοπόζο τήν ἡμέραν, εἰς τό ὅποιον ἀποφάσισα νά ὑπάγω πριχοῦ νά καταπιϋσθῶ κᾶμμίαν ἄλλην τύχην, καί αὐτοῦ νά πάρω τήν εὐλογία καί τήν καλήν ἄδειαν ἀπό τήν ἀσύγκρι//τον Δουλτζινέαν, μέ τήν ὁποίαν ἄδειαν λογιαζῶ καί τό κρατῶ διά βέβαιον νά τελειώσω κάθε κινδυνώδη τύχην, διότι κᾶνένα πρᾶγμα ἐγκόσμιον, δέν κάμει ἄνδρείους τοὺς πλανωμένους καθαλλιμέρους, ὅσον τό νά βλέπουν πῶς τοὺς ἀγαποῦν οἱ Δάμαις τους· ἔτζι θαρῶ καί ἐγώ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ἀμή τό κρατῶ διά πρᾶγμα δίσκολον τό νά ἡμπορέσης νά τήν συντύχῃς ἡ ἀφεντιᾶ σου, ἡ νά ἀνταμωθῇς μέ αὐτήν εἰς τόσον ὅπου κᾶν νά λάβῃς τήν εὐλογία ἀνίσως καί δέν σέ τήν ξεῖλῃ ἀπό τόν τεῖχον τῆς αὐλῆς, ἀπ' ἐκεῖ ὅπου τήν εἶδα ἐγώ τήν πρότην φοράν, ὅταν τῆς ἤφερα το φράμμα, εἰς τό ὅποιον ἦτον γραμμέναις ἡ τρέλλαις, καί οἱ παρα-

ξενιᾶς ὅπου ἔκαμες ἡ ἀφεντιᾶ σου εἰς τόν Σιέρα μορένα⁶⁶³. ἐκεῖνο ὅπου σέ ἐφάνη τεῖχος τῆς αὐλῆς σάντζιο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἀπό τό ὅποιον εἶδες τήν οὐδέποτε ἄρκετά ἐπαινημένην εὐγαίνειαν⁶⁶⁴ καί εὐμορφίαν, δέν θε νά ἦτον τεῖχος ἀμή τίποτα ἀλλά τίποτα κιόσκια ἡ προαύλια βασιλικῶν παλατίων, ἐνδέχεται εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅμως ἐμένα μέ ἐφάνηκε τεῖχος, ἀνίσως καί δέν //ἐξέχασα ἄς ὑπάγωμεν ἐκεῖ σάντζιε, τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι φθάνει μόνον νά τήν ἰδῶ, καί ἄς εἶναι ἀπό τόν τεῖχον, ἡ ἀπό τόν παράθυρον, ἡ ἀπό χαραμάδες, ἡ ἀπό τά κάγκελα τοῦ περιβολίου ὅτι ὅποια ἀκτίνα καί ἂν φθάσῃ εἰς τά ὀμμάτιά μου ἀπό τόν ἥλιον τῆς εὐμορφίας της θέλει φωτίσῃ τόν νοῦν, καί θέλει ἐνδυναμώσῃ τήν καρδίαν μου, εἰς τρόπον ὅπου ἐγώ θέλει μείνῃ ἕνας καί μοναχός καί δίχως ταίρι εἰς τήν φρονιμάδα καί εἰς τήν ἀνδρείαν· ἐγώ //σινιόρε, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος ὅταν εἶδα ἐκεῖνον τόν ἥλιον τῆς σινιόρας Δουλτζινέας δέν ἦτον τόσον λαμπρός, ὅπου νά εὐγάλῃ ἀκτίνες ὅμως θέ νά ἦτον τό αἴτιον μέ τό νά ἐκοσκίνησεν ἡ αὐθεντιᾶ της ἐκεῖνο τό ἀστέρι ὅπου εἶπα, καί ὁ κονιορτός ὅπου εὐ-

93v.

⁶⁶³ Sierra Morena. — ⁶⁶⁴ Sic.

γαινε θέλει σκέπαζε τό πρόσωπόν της, ὡσάν ἓνα σύννεφον, καί θέλει τῆς τό ἐμαύρεσεν· εἶναι δυνατόν νά πεισματούεες ἐσύ ἀκόμη σάντζιο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, λέγωντας, λογιάζοντας, καί //πιεύοντας πῶς ἡ σινιόρα μου νά ἐκοσκίνιζε σιτάρι; ὄντας αὐτό ἓνα πρᾶγμα ἐναντίον τόσον εἰς ἐκεῖνο ὅπου κάμουν, καί πρέπει νά τό κάμουν τά μεγάλα προσώπατα ὅπου ἔχουν ἄλλες ἀσκησες καί ἄλλες ἐγλεντζέδες, ὅπου εἰς μίαν ριγμὴν, δίχνουν⁶⁶⁵ τὴν μεγάληότητα τους, ἐσύ ἐλησιμόνισες σάντζιο ἐκείνους τούς ρίχους τοῦ ποιητοῦ μας,⁶⁶⁶ εἰς τοὺς ὁποίους μᾶς παραζένει τες ἐργασίες ὅπου κάμουν μέσα εἰς ταῖς κρισαλέναις κατοικίαις τους ἐκείναις αἱ τέσσεραις //νύμφαις, ὅπου εὐγαλαν ἔξω τό κεφάλι τοῦ ἐρωτικοῦ Τασίου⁶⁶⁷, καί ἐκάθησαν ἀπάνω εἰς τό πρᾶσσινον λιθάδι, καί ὕφαιναν ἐκεῖνα τά εὐμορφα πανία, ὅπου αὐτοῦ ταῖς περιγράφει ὁ σοφός ποιητής πῶς ὅλαις ἦτον ἀπό μάλαγμα ἀπό μετάξι καί ἀπό μαργαριτάρια πλεγμέναις καί κατασκευασμέναις · τοιούταις⁶⁶⁸ λογῆς θέ νά ἦτον καί ἡ ἐδική μου σινιόρα ὅταν τὴν ἴδες. ἀμή ἄς εἰποῦμεν ὅτι ὁ φθόνος ὅπου κἀνένας κακός γοῆτευτής θέλει ἔχει εἰς ἐμένα ἀλλάζῃ καί μετα//βάλλῃ ὅλα τά πράγματα ὅπου μέ ἤθελαν κάμῃ νά χαρῶ εἰς διάφορα προσώπατα ἀπό ἐκεῖνο ὅπου εἶναι, καί αὐτό τό φοβοῦμαι νά μὴν ἐσυνέδῃ εἰς τὴν ἰσορίαν τῶν ἀνδραγαθιῶν, ὅτι

- 94r.** ἄν ὁ συγγραφεὺς τῆς ἐξάθῃ κἀνένας σοφός ἐχθρός μου θέλει ἔγραψεν ἓνα πρᾶγμα διὰ ἄλλο, ἀνακατόνωντας μίαν ἀλήθειαν μέ χίλια ψεύματα, καί διηγούμενος ἄλλα ἔργα περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου ἀπατεῖ ἡ ἀκολούθησις μᾶς ἀληθινῆς ἰσορίας · ὃ φθόνα ρίζα ἀπειρῶν κακῶν, καί φθορά τῆς ἀρετῆς, ὅλα τα ἐλατζόματα σάντζιο ἔχουν καί κάποιον χαριεσικόν, ἀμή τό τοῦ φθόνου //δέν ἔχει ἄλλο παρὰ μαλώματα, ἀραθυμίαις καί μίσος ἀποκρυφον · αὐτό εἶναι ἐκεῖνο ὅπου λέγω καί ἐγὼ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καί λογιάζω πῶς εἰς ἐκείνην τὴν ἰσορίαν μας ὅπου μᾶς εἶπεν ὁ δοτόρ καράσκος πῶς τὴν εἶδεν νά ἐκαταφρονέθῃ ἡ τιμὴ μου, καί ἐγὼ μέ τὴν ἀλήθειαν δέν εἶπα κακόν δια κἀνέναν γοῆτευτήν, μήτε ἔχω τόσα καλὰ ὅπου νά μέ ἐφθονήσουν, εἶμαι ἀλήθεια κομμάτι κακός, καί ἔχω καί κάποιον ἥθος μαργέλου, ἀμή ὅλα τά σκεπάζει ἡ μεγάλῃ μου ἀπλότης ἡ ὅποια εἶναι πάντοτε φυσική, καί ποτὲ δέν εἶναι τεχνική, καί ἄν καί νά μὴν εἶχα ἄλλο τίποτα, παρὰ τό πιστεύειν, ὡς καθὼς πάντοτε πιστεύω σαθερά εἰς τόν θεόν καί εἰς ὅλα ἐκεῖνα ὅπου πιεύει ἡ ἀγία ἐκκλησία, ἡ καθολικὴ τῶν ρομάνων· καί μέ τό νά εἶμαι ἐχθρός θανάσιμος τῶν ἰουδαίων ἔπρεπεν οἱ ἰσορικοί νά μέ λυποῦνται, καί νά μέ τιμοῦν εἰς τά συγγράμματά τους, ἀμή ἄς εἰποῦν ὅσα θέλουν,

⁶⁶⁵Sic. — ⁶⁶⁶Haciendo referencia a la Egloga III de Garcilaso de la Vega. — ⁶⁶⁷El río Tajo. —

⁶⁶⁸Δέν διαδάζεται καλά.

ὅτι γυμνός ἐγεννήθηκα, καί γυμνός εὐρίσκομαι μή//τε κερδαίνω μήτε χάνω. καί ἀγκαλά καί νά εἶμαι εἰς τά βιβλία, καί περεπατεῖ⁶⁶⁹ τό ὄνομά μου πανταχοῦ δέν μέ κόφτει τίποτα, ἄς εἰποῦν διά λόγου μου ὅτι καί ἄν ἀγαποῦν· αὐτό ὁμοιάζει σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης μέ ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέβη εἰς ἕναν περιφημον ποιητήν ἀπό τούς τωρινούς, ὁ ὁποῖος κάμνωντάς μίαν σάτυραν, ἐναντίον εἰς ταῖς Δάμαις ταῖς κουρτεσάναις, δέν ἔβαλλε μήτε ὀνόμασεν εἰς αὐτήν μίαν δάμαν, ὅπου ἦτον ἀμφιβολία, ἄν αὐτή ἦτον //Δάμα ἢ ὄχι, ἢ ὅποια βλέπωντας πῶς δέν ἦτον εἰς τόν κατάλογον τῶν ἄλλονων ἐπαραιπονέθη πρὸς τόν ποιητήν, λέγοντάς τόν, τί πρᾶγμα εἶχεν ἰδῆ εἰς αὐτήν, ὅπου δέν τήν ἔβαλλεν εἰς τόν ἀριθμῶν τῶν ἄλλονων, καί τοῦ εἶπε νά μακρύνῃ τήν σάτυραν καί νά προσθέσῃ καί αὐτήν, εἶδε αὐτός τό ἡξεύρει· ὁ ποιητής ἔκαμεν ἐκεῖνο ὅπου αὐτή ἐπιθυμοῦσεν, εἰς τρόπον ὅπου αὐτή ἔμεινε πληροφορημένη, βλέπωντας τοῦ λόγου της μέ φήμην, ἀγκαλά καί //δύσφημον· παρομοίως ταιριάζει ἐκεῖνο ὅπου διηγοῦνται διά ἐκεῖνον τόν βοσκόν, ὅπου ἔκαψε τόν ναόν τῆς ἀρτέμιδος,⁶⁷⁰ μόνον διά νά μείνῃ ἀθάνατον τό ὄνομά του εἰς τούς μέλλον-

τας αἰῶνας, καί ἀγκαλά καί νά ἔγινε προσαγή νά μὴν τόν ὀνομάζῃ τινάς, μήτε νά τόν ἀναφέρουν εἰς τά συγγράμματα διά νά μὴν ἀπολαύσῃ τό ποθούμενόν του· μέ ὅλον τοῦτο ἐμαθητεύθη πῶς ὀνομάζονταν Ἑρώςρατος. παρομοίως εἰς αὐτό εἶναι ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέβη εἰς τόν μέγαν αὐτοκράτορα τῆς ῥώμης τοῦ Κάρλου τόν πέμπτου, μέ ἕναν καθαλλιέρον εἰς τήν ῥώμην, ἠθέλησεν ὁ αὐτοκράτωρ νά ἰδῇ ἐκεῖνον τόν περιφημον ναόν τῆς ῥητόνδας ὅπου ἀπό τούς παλαιούς ὀνομάζονταν ὁ ναός ὅλων τῶν θεῶν⁶⁷¹, καί τώρα μέ καλήτερον ἐπονυμῖαν ὀνομάζεται ὅλων τῶν ἁγίων καί αὐτό εἶναι τό κτήριον ὅπου ἔμεινε πλέον γερότερον, ἀπό ὅσα ἔκτισαν οἱ ἐθνικοί⁶⁷² τῆς ῥώμης καί εἶναι ἐκεῖνο ὅπου βλάπτει⁶⁷³ περισσότερον τήν φήμην τῆς μεγαλειότητος, καί μεγαλοπρέπειαν τῶν κητόρων του· αὐτός ὁ ναός εἶναι καμομένος εἰς εἶδος μισοῦ νεράντζιου, εἶναι μεγαλώτατος, //καί πολλά φωτερὸς μέ τό νά ἔχῃ εἰς τήν κορυφήν ἕνα παράθυρον, ἢ νά εἰπῶ καλλήτερα ἕνα μάτι ζρογγοιλόν, ἀπό τό ὁποῖον βλέπωντας ὁ αὐτοκράτωρ τήν κατασκευὴν ἦτον εἰς τό πλάγι του ἕνας καθαλλιέρης ῥωμανός, ὅπου τοῦ ἔδειχνε τήν ἐντέλειαν καί λεπτότητα ἐκείνης τῆς μεγάλης μηχανῆς, καί ἀεμνήσου

94v.

⁶⁶⁹Sic. — ⁶⁷⁰Igual aparece en el manuscrito rumano. Sin embargo, en Cervantes se lee: el templo de Diana», y así lo traduce Franciosini. — ⁶⁷¹El Panteón romano. En el manuscrito rumano traduce ὅλων τῶν ἰδεῶν siguiendo, sin duda a la traducción de Franciosini: «di tutti gi'Iddei». — ⁶⁷²En Cervantes: «de los que alzó la gentilidad en Roma». En el rumano: «οἱ εὐγενεῖς τῆς ῥώμης». — ⁶⁷³Es un error por φυλάττει.

ἀρχιτεκτονικῆς, καί συγκώνωντας τά μάτια τους ἀπό ἐκεῖ ὅπου ἔξεκαν καί ἔβλεπαν τό κτήριον εἶπεν ὁ καθαλλιέρης πρὸς τόν ἱμπερατόρον χίλιες φοραῖς ἐπεθύ//μῃσα Βασιλέα μου νά ἀγκαλιασθῶ μέ τήν μεγαλειότητά σου καί νά ῥίχνω ἀπό ἐκείνην τήν τρύπαν, ἥ μάτι διὰ νά ἀφήσω εἰς τόν Κόσμον μνήμην αἰώνιον τοῦ ὀνόματός μου· ἐγὼ σέ εὐχαρισῶ ἀποκριθῇ ὁ βασιλεὺς ὅπου δέν ἔβαλες εἰς πρᾶξιν τοιοῦτον κακόν λογισμόν καί ἀπό τώρα καί ἐμπρός δέν θέλω σέ δώσει αἰτίαν νά δοκιμάσης τήν ἐμπισοσύνην σου καί σέ λέγω ποτέ νά μήν μέ συντύχῃς, μήτε νά ζέκεσαι ἐκεῖ ὅπου ζέκομαι ἐγώ, καί ὕστερα ἀπό αὐτά τά λόγι//α τόν ἔκαμε μίαν μεγάλην χάριν· θέλω νά συμπεράνω σάντζιο, ὅτι ἡ ἐπιθυμία τό νά ἀποκτήσῃ τινάς φήμην, καί καλόν ὄνομα εἶναι κατὰ πολλά μεγάλη, ποῖος λογιάζεις νά ἔριξε κάτω ἀπό τό γεφῆρι τόν ὀράτζιον,⁶⁷⁴ ὅπου ἦτον ἀρματωμένος μέ τόσα ἄρματα, εἰς τό βάθος τοῦ τύβρεως· ποῖος ἔκαυσε τό χέρι, τήν παλάμην τοῦ μούτζιο;⁶⁷⁵ ποῖος ἐπαρακίνησε τόν κούρτζιο⁶⁷⁶ νά ῥιχτῇ⁶⁷⁷ εἰς τόν ἀναμμένον φούρνον ὅπου ἐφάνη εἰς τήν μέσσην τῆς ῥώμης; ποῖος //ἔκαμε τόν Καίσσαρα καί ἐπέρασε τόν ῥουθίκον, μέ ὅλον ὅπου τόν ἐφάνηκεν ὅλα τά μαντεῖα ἐναντία, καί μέ πλέον τωρινά παραδείγματα· ποῖος ἐκοσκίνισε τά καράδια καί ἄφησεν

- 95r.** ἔρημους καί ἀνδριωμένους ἰσπανιῶτες, ὅπου τους ὁδήγησεν ὁ φιλανθρωπότατος Κορτέζες⁶⁷⁸ εἰς τόν νέον Κόσμον· ὅλαις αὐταῖς καί ἄλλαις μεγάλαις καί διάφοραις ἀνδραγαθίαις εἶναι καί ἦτον καί θέλει εἴσθαι ἔργα τῆς φήμης, ὅπου ἐπιθυμοῦν οἱ ἄνθρωποι, ὥς ἀντιμισθίαν καί μέρος τῆς ἀθανασίας ὅπου πρέπει εἰς ἐξαίρετά τους ἔργα· ἀγκαλά καί ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ οἱ καθολικοὶ καί πλανώμε//νοι καθαλλιέροι πρέπει νά προσέχομεν περισσότερον εἰς τήν δόξαν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ὅπου εἶναι παντοτινὴ παρὰ εἰς τήν ματαιότητα τῆς φήμης ὅπου εἶναι αὐτόν τόν παρόντα καί περαστικόν αἰῶνα ἀποκτοῦνται, ἡ ὅποια φήμη ὅσον πολλή καὶ ἄν κρατήσῃ, τέλος πάντων θέλει τελειώσει μέ τόν ἴδιον Κόσμον ὅπου ἔχει τό διωρισμένον του τέλος· ὥς ὅπου σάντζιο τά ἐδική μας κατορθώματα δέν πρέπει νά εὐγαίνουν ἀπό τά ὅρια ὅπου μᾶς ἔβαλεν ἡ χριστιανικὴ πί//ρις, ὅπου πιεζόμεν, πρέπει νά σκοτώσωμεν τήν ὑπερηφάνειαν εἰς τούς φίγαντας, τόν φθόνον εἰς τήν γενναιότητα, τόν θυμόν εἰς τό ἥσυχον τέλος καί ἀνάπαισιν τῆς ψυχῆς, τήν λαίμαργίαν καί ὕπνον μέ τήν ὀλιγοφαγίαν, καί μέ τήν μεγάλην ἀργυρπνίαν ὅπου κάμνουμεν, τήν ὕδριν καί ἀσέλγειαν, μέ τήν ἐμπισο-

⁶⁷⁴ Cervantes hace aquí referencia a Horacio Cocles que cerró el paso al ejército etrusco sobre el río Tiber y se arrojó al río. – ⁶⁷⁵ Referencia a Mucio Escevola. – ⁶⁷⁶ Referencia a Mucio Curcio. – ⁶⁷⁷ Tachadura y corrección sobre la línea. – ⁶⁷⁸ Hernán Cortés.

σύνην ὅπου βλέπομεν εἰς ἐκεῖναις ὅπου ταῖς ἐκάμαμεν Κυρίαις τῶν συλλογισμῶν μας · τήν ἀκηδεῖαν, περιπατῶντας εἰς ὅλα τά μέρη τοῦ Κόσμου //ἐξετάζοντας τά συμβεβηκότα ὅπου ἡμποροῦν νά μᾶς κάμουν, ἔξω ἀπό τήν χριστιανοσύνην ὅπου ἔχομεν περιφήμους καθαλλιέτους · νά σάντζιο οἱ τρόποι διά μέσου τῶν ὁποίων ἀποκτῶνται οἱ τέλειοι ἔπαινοι, ὅπου ἔχει μαζή τῆς ἡ καλή φήμη · ὅλα αὐτά ὅπου μέ εἶπες ἡ ἀφεντιά σου ἕως τώρα, εἶπεν ὁ σάντζιος, τά ἐκατάλαβα πολλά καλά, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο ἤθελα νά ἐδιάλυσει ἡ ἀφεντιά σου μίαν ἀμφιβολίαν ὅπου μέ ἦλθεν εἰς τόν νοῦν μου · //αὐτοί οἱ ἰούλιοι, ἤ οἱ αὐγουσοί, καί ὅλοι αὐτοί οἱ ἀνδρεῖοι καθαλλιέτοι ὅπου εἶπες πῶς ἀπόθαναν, ποῦ εὐρίσκονται τώρα; οἱ ἀσεβεῖς ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, χωρίς ἄλλον εἶναι εἰς τόν ἄδην, καί οἱ χριστιανοί ἄν ἦτον εὐλαβεῖς καί ὀρθόδοξοι εἶναι ἤ εἰς τό πουργατόριον ἤ στόν οὐρανόν· καλά εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀμή εἰπές με τά μνήματα, εἰς τά ὁποῖα εἶναι τά σώματα αὐτῶν τῶν ἡγεμόνων, ἔχουν κανδίλαις ἀσιμένιαις, ἤ τά κουδούκλειά τους εἶναι ζολισμέ//να μέ βακτηρίαις, μέ ποδίαις ὅπου βάνονται ἀπάνω εἰς τά κουδούκλειά, καί ἄλλα τοιαῦτα καί ἄν δέν ἔχουν αὐτά, τί ἄλλα ζολίδια ἔχουν; πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης · οἱ

τάφοι τῶν ἀσεβῶν ἦτον οἱ περισσότεροι περίφημοι ναοί · τήν ράκτην τοῦ σώματος τοῦ ἰουλίου τοῦ Καίσαρος τήν ἔβαλαν ἀπάνω εἰς μίαν πυραμίδα πέτρινην μεγαλωτάτην, ὅπου τήν σήμερον ὀνομάζεται ἡ πυραμῖς τοῦ ἀγίου Πέτρου· ⁶⁷⁹ ὁ τάφος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ ἦτον ἓνα κασέλι τόσοσιν μέγανον, ὅπου ὀνομάζονταν μολές Ἀδριάνε ὅπου τώρα ὀνομάζεται εἰς τήν //ῥώμην τό κασέλι τοῦ ἀγίου Ἀγγέλου⁶⁸⁰ · ἡ Βασίλισσα Ἀρτεμισία ἔθαψε τόν ἄνδρα τῆς τῶν μαυσολεόν εἰς ἓναν τάφον, ὅπου τό κρατοῦν διά ἓνα ἀπό τά ἑπτὰ θαύματα τοῦ Κόσμου⁶⁸¹ · ἀμή κανέννας ἀπό αὐτούς τοὺς τάφους, μήτε ἄλλοι πολλοί ὅπου εἶχαν οἱ ἀσεβεῖς, τοὺς ἐζόλισαν μέ νεκρόσιμα φορέματα, μήτε μέ ἄλλα σημεῖα ὅπου νά δείχνουν πῶς εἶναι ἅγια ἐκεῖνα τά σώματα, ὅπου ἦτον ἐκεῖ ἐνταφιασμένα · αὐτό ἤθελα εἶπεν ὁ σάντζιος εἰπές με τώρα //τί εἶναι μεγαλήτερον, νά ἀνασήση τινάς ἓναν ἀποθαμένον, ἢ νά σκοτώση ἓναν φίγαντα; ἡ ἀπόκρισις εἶναι φανερή ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, μεγαλήτερον εἶναι τό νά ἀνασήση τινάς ἓναν ἀποθαμένον · τό λοιπόν, εἶπεν ὁ σάντζιος ἡ φήμη ἐκείνου ὅπου ἀνασαίνει ἀποθαμένος, δίδει φῶς εἰς τοὺς τυφλοὺς, ἰατρεύει τοὺς χολοὺς θεραπεύει τοὺς ἀσθενεῖς καί ἔμπροσθεν εἰς τόν ταφόν τους καίουν κανδίλαις, καί τά κοιμητήριά τους εἶναι γεμάτα ἀπό εὐλαβεῖς ἀν//θρώπους ὅπου λατρεύουν γονυκλη-

95v.

⁶⁷⁹El obelisco de la plaza de San pedro en Roma — ⁶⁸⁰Castillo de Santángelo. — ⁶⁸¹En Halicarnaso.

τές τό ἅγιον λείψανόν του· καλήτερη φήμη θέλει εἶσθαι αὐτή εἰς αὐτόν, καί εἰς τόν ἄλλον Κόσμον παρὰ ἐκείνην ὅπου ἄφησαν, καί θέλουν ἀφήσει ὅσοι αὐτοκράτορες ἀσεβεῖς, καί πλανώμενοι καθαλλιέροι ἐξάθησαν εἰς τόν Κόσμον αὐτό τό ὁμολογῶ καί ἐγώ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, λοιπόν αὐτήν τήν φήμην, αὐταῖς ταῖς χάριταις αὐτά τά προτερήματα, ὡς καθὼς λέγει ὁ λόγος, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, ἔχουν τά σώματα, καί λείψανα //τῶν ἁγίων ὅπου μέ τήν ἄδειαν τῆς ἁγίας μας Ἐκκλησίας ἔχουν κανδήλαις, λαμπάδες, νεκρόσμια φορέματα, βακτηρίαις, ζωγραφίαις, κοιμητήρια, καί ἄλλα τοιαῦτα μέ τά ὁποῖα αὐξάνουν τήν πρός αὐτούς φερομένην εὐλάβειαν, καί μεγαλώνουν τήν χριστιανικήν τους φήμην· τά σώματα τῶν ἁγίων καί τά ἅγια λείψανά τους τά κουδανοῦν οἱ Βασιλεῖς ἐπάνω εἰς τοὺς ὧμους τους, ἀσπάζονται τά κόκαλά τους, ρολίζουν μέ αὐτά ταῖς Ἐκκλησίαις τους, καί ταῖς ἁγίαις //τράπεζαῖς τους· τί θέλεις νά συμπεράνῃς ἀπό ὅσα εἶπες ἐσύ σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης;⁶⁸² θέλω νά εἰπῶ εἶπεν ὁ σάντζιος πῶς ἡμεῖς ἔχομεν νά ἁγιασῶμεν, καί θέλομεν ἀποκτήσει τα-

- 96r.** χέως τήν φήμην ὅπου ἐπιθυμοῦμεν· διότι δέν ἤξεύρω ἂν τό ἐμαθες ἡ ἀφεντιά σου ἐχθές, προχθές, ἐκανώνισαν, ἡ ἁγίασαν δύο παπάδες τῶν ὁποίων οἱ ἄλυσσοι ἦτον σιδηροί μέ τοὺς ὁποίους ἔζωναν, καί ἐδασάνιζαν τά σώματά τους, καί τό ἔχουν διά μεγάλην εὐτυχίαν τό νά ἀσπασθῇ τινάς αὐτούς τοὺς ἀλύσους, ἡ νά τοὺς ἀγγίξῃ, καί ἔχουν μεγαλητέραν εὐλάβειαν εἰς αὐτούς πα//ρά ὅπου ἔχουν (ὡς καθὼς λέγουν) εἰς τό σπαθί τοῦ ῥολδάνου ὅπου εἶναι κρεμασμένον εἰς τό ὅπλοφυλάκιον τοῦ βασιλέως μας⁶⁸³ ὅπου ὁ θεός νά τόν διαφυλάτῃ· ὥσε σινιόρε μου εἶναι καλήτερον νά εἶναι τινάς ταπεινός ἱερέας ὁποῖους σχήματος καί ἂν εἶναι, παρὰ ἀνδρεῖος καί πλανώμενος καθαλλιέρης· ὅτι περισσότερον ἰσχύουν πρός τόν θεόν δύο σοφίαις παρὰ δύο χιλιάδες κονταρίαις, ὅπου νά κτυπήσουν εἰς γίγαντες εἰς φαντάσματα, καί εἰς //όπτασίαις· ὅλα αὐτά ἔτσι εἶναι ὡς καθὼς λέγεις ἐσύ, τόν ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ἀμή δέν ἠμποροῦμεν νά γίνωμεν ὅλοι ἱερεῖς, διότι εἶναι πολλαῖς ἡ ρράταις διά μέσου τῶν ὁποίων ὁ θεός φέρνει τοὺς δούλους του εἰς τόν οὐρανόν· αὐτή ἡ καθαλλιερία εἶναι ἓνα πρᾶγμα⁶⁸⁴ τάγμα καί εἰς τόν παράδεισον εὐρίσκονται καθαλλιέροι ἅγιοι, καί αὐτό ἔτσι εἶναι ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, ὅμως ἐγώ ἄκουσα πῶς εἰς τόν οὐρανόν εἶναι περισσότεροι ἱερεῖς παρὰ //πλανώμενοι καθαλλιέροι· τό αἵτιον εἶναι ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης ἐπειδὴ καί εἶναι περισσότερος ὁ ἀριθμός

⁶⁸²El signo de interrogación, con mucha frecuencia fuera de su lugar. Debería ir cuando termina la pregunta. — ⁶⁸³Según la edición de Francisco Rico, en la Armería Real existe aún una espada que en el siglo XVI se creía de Roldán. — ⁶⁸⁴Tachadura quizá error por τάγμα.

τῶν ἱερέων, παρὰ τῶν καθαλλιέρων · εἶναι περισσοί καί οἱ πλανώμενοι εἶ-
 πεν ὁ σάντζιος, εἶναι ἀληθινόν περισσοί ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης ὁμως
 εἶναι ὅλοι γνωστοί, ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι ἄζιοι νά ὀνομασθoύν καθαλλιέροι ·
 μέ αὐταῖς καί ἄλλαις παρόμοιαις ὁμιλίαις ἐπέρασαν ἐκείνην τήν νύκτα ·
 καί τήν δεύτερην ἡμέρῃαν δίχως νά τοὺς συνέβη κανένα πρᾶγμα ἄξιον δι-
 ηγήσεως, διά τό ὁποῖον ἐκακοφάνει τόν Δόν Κισσότην · τέλος πάντων τήν
 δεύτερην ἡμέραν πρὸς τό βράδυ εἶδαν τό μέγαλον κάσρον τοῦ τοπόζου καί
 ὁ Δόν Κισσότης ἐχάρη, ὁ σάντζιος ἐπικράθη μέ τό νά μήν ἤξευρε τό σπῆτι
 τῆς Δουλτζινέας, μήτε τό εἶχεν ἰδῆ ἐπὶ ζωῆς του, ὡς καθὼς μήτε τό εἶχεν
 ἰδῆ ἐπὶ ζωῆς του, ὡς καθὼς δέν τό εἶχεν ἰδῆ μήτε ὁ καθαλλιέρης του, εἰς
 τρόπον ὅπου ὁ ἕνας μέ τό νά ἤθελε νά τό ἰδῇ, καί ὁ ἄλλος μέ τό νά μήν εἶχε
 τό ἰδῆ, ἔξεκαν πικραμένοι, καί οἱ δύο· ὁ κακοῤῥοίζικος ὁ σάντζιος
 δέν ἤξευρε τί νά κάμῃ ὅταν τόν ἤθελεν ἐρωτήσῃ ὁ Δόν Κισσότης διά τό
 σπῆτι τῆς Δουλτζινέας· τέλος πάντων ἀποφάσισαν νά ἔμπουν εἰς τό Κά-
 σρον πρὸς τό βράδυ, καί ἐν ὅσῳ νά ἔλθῃ ἡ ὥρα ἐκάθησαν ὑποκάτω εἰς
 ἕνα πλάτανον σιμά εἰς τό τοπόζο, καί ὅταν ἦλθεν ἡ διορισμένη ὥρα, ἐμπή-
 καν εἰς τό Κάσρον εἰς τό ὁποῖον τοὺς ἐσυνέβη//καν πολλά πρᾶγματα ἄξια
 διηγήσεως.⁶⁸⁵

96v.

Κεφάλαιον θ:^{ov}

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται ἐκεῖνα ὅπου θέλουν
 φανῇ εἰς αὐτό

ἦταν⁶⁸⁶ ἴσια πρὸς τά μεσάννυκτα, ὅταν ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος
 ἐκίνησαν ἀπό τό βουνόν · εἰς τήν χώραν ἦτον μεγάλη ἡσυχία ἐπειδὴ καί
 ὅλοι οἱ ἐγκάτοικοι ἐκοιμοῦνταν, ἡ νύκτα ἦτον σκοτεινούττινη ἀγκαλά καί
 ὁ σάντζιος ἀγαποῦσε νά ἦτον ὀλίγον σκοτάδι, διά νά εὖγῃ πρόφασιν πῶς
 διά τό σκότος δέν εὐρίσκει τό σπῆτι · δέν ἀκούωνταν ἄλλο εἰς ὅλην //τήν
 χώραν, παρὰ τά γαυγίσματα τῶν σκύλων ὅπου ἐκούφαιναν τά αὐτία τοῦ
 Δόν Κισσότη καί ἐσύγχιζαν τήν καρδίαν τοῦ σάντζιο · ποῦ καί ποῦ ἀγκά-
 ριζεν ἀπό κανένα γομάρι, ἐμούγκριζαν χοῖροι, ἐμάριζαν οἱ γάταις, τῶν
 ὁποίων αἱ φωναῖς, ὄντας μέ διαφόρους ἤχους αὖζηναν ἀπό τήν σιωπὴν

⁶⁸⁵ El capítulo ocupa cinco líneas de la página y termina con su marca acostumbrada en los finales.

– ⁶⁸⁶ La letra inicial, aunque minúscula, está dibujada de forma especial, como acostumbra en el principio de los capítulos.

τῆς νυκτός, καί ὅλα αὐτά ὁ ἐραξῆς καθαλλιέρης τὰ ἐκρατοῦσε διὰ κακά σημεῖα, ὅμως μέ ὄλον τοῦτο εἶπε πρὸς τόν Σάντζιον, παιδί μου σάντζιο πάμε πρὸς τὸ παλάτι τῆς Δουλ//τзинέας, ὅτι ἐνδέχεται νά τὴν εὕρωμεν ἔξυπνην · σέ τί διάβολο παλάτι λέγεις νά υπάγωμεν ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅτι τὸ παλάτι εἰς τὸ ὅποιον εἶδα ἐγὼ τὴν μεγαλειότητά της ἦτον ἓνα μικρούτζικον σπητάκι· θε νά εἶχε παραμερίσει αὐτή τότε εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης εἰς κἀνένα μικρόν ὁδάν τοῦ παλατίου της, καί θέλει ἐγλένδιζε μέ τὰ κορίτζια της, ὡς καθώς εἶναι συνήθεια καί κάμουν οἱ μεγάλαις ἀρχόντισσαι καί οἱ πριντζιπέσσεσ· σινιόρε εἶπεν ὁ σάντζιος ἐπειδὴ καί θέλεις ἢ ἀφεν//τιά σου ἐναντίον τῆς θελήσεώς μου, ὅτι τὸ σπῆτι τῆς σινιόρας δουλτζινέας νά εἶναι παλάτι, ἄς

- 97r.** εἶναι, ἀμή θαρῶρεῖς νά εὕροῦμεν τὴν πόρταν ἀνοικτὴν τέτοιαν ὥραν; καί πρέπει νά υπάγωμεν νά κτυποῦμεν τέτοιαν ὥραν τὴν πόρταν, διὰ νά μας ἀκοῦσουν νά μᾶς ἀνοίξουν; καί νά συγχίσουμεν τόν Κόσμον; ἴσως υπάγωμεν τὴν κτηπήσωμεν τὴν πόρταν τῶν παλακίδων μας ὡς καθώς κάμουν οἱ φιοσμάδες, ὁποῦ πηγαίνουν καί κτυποῦν εἰς ταῖς πόρτας τῶν παλακίδων τούς //καί ἐμπαίνουν ὅ τι ὥρα θέλουν, ὅσον παράκαιρα καί ἂν εἶναι· ἄς εὕροῦμεν πρῶτον τὸ παλάτι, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί τότε ἐγὼ θέλω σέ εἰπῇ σάντζιο, ἐκεῖνο ὁποῦ πρέπει νά κάμωμεν· καί γιὰ ἔπαρε καλά λογαριασμόν σάντζιο, ἐκεῖνο ὁποῦ πρέπει νά κάμωμεν (ἐπειδὴ καί ἐγὼ δέν καλοδύλεω) ὅτι ἐκεῖνος ὁ μέγας ἴσκιος ὁποῦ φαίνεται, θέλει νά εἶναι ὁ ἴσκιος τοῦ μεγάλου παλατίου τῆς Δουλτζινέας · προσοδηγοῦ λοιπόν ἢ ἀφεντιά σου, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅτι //ἴσως καί νά εἶναι ἔτζι, ἀγκαλά καί ἐγὼ μέ ὄλον ὁποῦ θέλω τὸ ἰδῇ μέ τὰ μάτια μου, καί θέλω τὸ ἀγγύσει μέ τὰ χέρια μου, μέ ὄλον τοῦτο τοιουτοτρόπος θέλω τὸ πιεεύσει ὡς καθώς πιεεύω νά εἶναι τώρα ἡμέρα · ὁ Δόν Κισσότης ἐπῆγεν ἐμπροσά, καί περιπατῶντας ὡς διακόσια πατήματα ἔφθασαν εἰς τόν ἴσκιον, καί εἶδεν ἓνα μέγαν πῦργον καί εὐθύς ἐγνώρισε πῶς ἢ τοιαύτη οἰκοδομή δέν ἦτον παλάτι, ἀλλὰ ἡ μεγαλήτερη ἐκκλησία τῆς χῶρας, καί εἶπεν ἡμεῖς ἦλθαμεν εἰς//τὴν ἐκκλησίαν σάντζιο· τὸ βλέπω καί ἐγὼ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, καί νά μας φυλάξῃ ὁ θεὸς νά μὴν υπάγωμεν καί εἰς τὰ μνήματά μας, ὅτι δέν εἶναι καλὸν σημεῖον νά περιπατοῦμεν τέτοιαν ὥραν εἰς τὰ κοιμητήρια, καί μάλιστα ὁποῦ ἐγὼ σέ εἶπα πῶς τὸ σπῆτι αὐτῆς τῆς σινιόρας εἶναι μέσα εἰς ἓνα τζικμά σοκάκι · τὴν κατάραν τοῦ θεοῦ νά ἔχῃς ἄγνωστε, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ποῦ ἄκουσες ἐσὺ ποτέ, ὅτι τα Βασιλικά παλάτια νά εἶναι κτισμένα μέσα εἰς τζικμά //σοκάκια · σινιόρε, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος κάθε τόπος ἔχει καί τὴν συνήθειάν του, καί ἴσως ἐδὼ εἰς τὸ τοπόζο εἶναι συνήθεια καί κτίζουν τὰ παλάτια, καί τὰ μέγала κτήρια εἰς τζικμά σοκάκια· καί σέ παρακαλῶ

νά μέ ἀφίσης νά κοιτάζω εἰς αὐτά τά σοκάκια, καί ξράταις ὅπου εἶναι ἐδώ, διότι ἐνδέχεται νά εὕρω εἰς κάμμιαν ἀγωνήν αὐτό τό παλάτι (ὅπου νά τό φάγουν τά σκιλιά) διατί μᾶς κάμει καί τραβοῦμεν τόσον κόπον ὃ μή συντυχαίνεις μέ τόσην αὐθάδειαν διά τά πράγμα//τα τῆς σινιώρας μου, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, διότι ὕψερρον χαλνοῦμεν ταῖς ἀγάπαις ἐγὼ θέλω ἢ-
 97v. συγᾶσει ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ἀμή μέ τήν ὑπομονήν ἡμπορῶ νά ὑποφέρω νά ἀκούω τήν ἀφεντιᾶ σου νά λέγῃς, ὅτι μόνον μέ μίαν φοράν ὅπου εἶδα τό σπῆτι τῆς Κυρᾶς μου, νά ἔχω νά τό ἡξεύρω πάντοτε, καί νά τό εὕρισκω τά μεσάνυκτα, μήν ἐμπορῶντας νά τό εὕρῃς ἢ ἀφεντιᾶ σου ὅπου θέλει τό εἶδες χίλιας φοραῖς ὃ ἐσύ θέλεις νά μέ κάμῃς νά ἀραθυμήσω εἶπεν ὁ Δόν Κισ//σότης, ἄκουσε καλᾶ ἀχρεῖε, δέν σέ εἶπα ἐγὼ χίλιας φοραῖς, πῶς ποτέ ἀφ' οὗ ἐγεννήθηκα εἰς τόν Κόσμον δέν εἶδα τήν ἀσύγκριτον Δουλτζινέαν, μήτε ἐπάτησα εἰς τήν αὐλήν τοῦ παλατίου τῆς, καί πῶς τήν ἀγάπησα ἀκούωντας μόνον τήν μεγάλην φήμην τῆς εὐμορφαίας τῆς καί τῆς τιμῆς τῆς ὃ ἐγὼ αὐτό ἡξεύρω νά σέ εἰπῶ, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅτι ἐπειδή καί ἢ ἀφεντιᾶ σου δέν τήν εἶδες, οὔτε ἐγὼ δέν τήν εἶδα ὃ αὐτό δέν ἡμπορεῖ νά εἶναι τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἐσύ μέ //εἶχες εἰπῇ πῶς τήν εἶδες, ὅπου ἐκοσκίνιζε σιτάρι, ὅταν μέ ἤφερες τήν ἀπόκρισιν τοῦ γραμματος, ὅπου τῆς ἔσειλα μέ λόγου σου, μήν ἀποβλέπεις εἰς αὐτό σινιῶρε ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, διότι πρέπει νά ξεύρῃς ἢ ἀφεντιᾶ σου, πῶς ἢ ὄρασίς μου, καί ἢ ἀπόκρισις ὅπου σέ ἤφερα ἦτον ἐξ ἀκοῆς, ἐπειδή καί τόσον ἡξεύρω ποῖα εἶναι ἢ σινιῶρα δουλτζινέα ὅσον ἡξεύρω τί εἶναι εἰς τά οὐράνια ὃ Σάντζιο, Σάντζιο, ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, εἶναι καιρός διά χορατάδες, καί εἶ//ναι καιρός ὅπου κακοφαίνονται οἱ χορατάδες, ὅτι μέ νά λέγω ἐγὼ πῶς δέν εἶδα μήτε ἐσύγτυχα μέ τήν κυράν τῆς καρδιᾶς μου, δέν πρέπει νά λέγῃς καί ἐσύ πῶς δέν τήν εἶδες μήτε τήν ἐσύντυχες ὃ εὐρισκόμενοι αὐτοῖ οἱ δύο εἰς αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαις εἶδαν ὅπου ἔρχουνταν νά περάσῃ ἀπ' ἐκεῖ ὅπου ἔστεκαν αὐτοῖ ἕνας μέ δύο μουλάρια, ὅπου ἀπό τήν σύγχεσιν ὅπου ἔκαμνε τό ἀλέτρι ὅπου ἐσύρνονταν κατά γῆς, ἐλόγιασαν πῶς θέλει νά εἶναι κᾶνένας χω//ριᾶτης, ὅπου θέλει ἐσυκώθῃ πρὶν νά ζημερώσῃ νά ὑπάγῃ εἰς τήν δουλιᾶν του, ὥς καθὼς ἦτον ἢ ἀλήθεια ὃ χωριᾶτης εἰρχουνταν τραγωδῶντας ἐκεῖνο τό τραγοῦδι ὅπου λέγει· κακά τήν ἔπαθες φραντζέζε εἰς τήν ῥοντζισθάλε·⁶⁸⁷

⁶⁸⁷ Cervantes escribe los dos primeros versos del romance de Guarinos, donde se cuenta la derrota de los Doce Pares de Francia en el paso de Roncesvalles: «mala la hubisteis franceses, en esa de Roncesvalles» El copista no mantiene los versos pero hace punto y aparte como señal.

νά μή χαρῶ τήν ζωήν μου, σαντζιο,⁶⁸⁸ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ἀκούοντας τό τραγοῦδι, ἄν μᾶς συννέβη ἀπόψε κᾶνένα καλόν πρᾶγμα, δέν ἀκούεις τί τραγουδεῖ ἐκείνος ὁ χωριότης · ἐγώ τόν //ἀκούω πολλά καλά εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀμή τί ὁμοιάζει εἰς τήν ὑπόθεσίν μας αὐτό τοῦ ῥοντζι-

98r. βάλε, ἡμποροῦσε νά τραγωδήσῃ, καί τό τραγοῦδι τοῦ Καλαῖνου ὁποῦ ἤθελεν εἶσθαι ὅλον τό αὐτό διά νά ἐπιτύχωμεν καλόν, ἢ κακόν τό ἐπιχειρημά μας · ἔφθασεν ἐπάνω εἰς αὐτό καί ὁ χωριότης τόν ὁποῖον ἐρώτησεν ὁ Δόν Κισσότης, ἡξεύρεις νά μέ εἰπῇς ἐσύ παλικαράκι (ὁποῦ νά σέ δώσῃ ὁ θεός καλήν τύχην) πῶς εὐρίσκονται τά παλάτια τῆς πριντζιπέσσας Δόνας δουλιτζινέας τοῦ τοπόζο · σι//νιόρε, ἀποκρίθη τό παλικαράκι, ἐγώ εἶμαι ξένος, καί δέν εἶναι πολὺς καιρός ἀφ' οὗ ἤλθα ἐδῶ καί δουλεύω ἕναν χωριότην πλούσιον εἰς τήν γεωργικήν, εἰς αὐτό τό ἀντικρυνόν τό σπῆτι κατοικᾷ ὁ παπᾶς καί ὁ ἐκκλησιαάρχης τῆς χώρας, καί αὐτοὶ θέλουν νά σας ἐρμηνεύσει ποῦ κάθεται αὐτή ἡ πριντζιπέσσα, διότι ἡξεύρουν ὅλους τοὺς ἐγκάτοικους αὐτῆς τῆς χώρας τοῦ τοπόζου, ἀγκαλά καί ἐγώ πισεύω βεδαιώτατα, πῶς εἰς ὅλην τήν χώραν δέν κατοικᾷ καμία πριντζιπέσσα · εὐρίσκον//ται πολ-λαῖς μεγάλαις ἀρχόντισσαις, ὁποῦ κάθε μία ἡμπορεῖ νά γίνη πριντζιπέσσα εἰς τό σπῆτι τῆς · ὦ ἀνάμεσα εἰς αὐταῖς, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, θε νά εὐρίσκεται φίλε καί αὐτή ὁποῦ σέ ἐρωτῶ · ἐνδέχεται νά εἶναι ἀποκρίθη τό παλικαράκι, καί ἔχετε ὑγείαν, ὅτι ἀρχινᾷ νά ζημερώνῃ, καί κτυπῶντας τά μουλάριά του, δέν ἐσάθη πλέον, νά τόν ἐρωτήσουν πλέον ἄλλο · ὁ σάντζιος βλέπωντας τόν καθαλλιέρεν του πῶς ἔμεινε πικραμμένος τοῦ εἶπε · σινιό//ρε ἡ ἡμέρα νά ὁποῦ ζημερώνῃ, καί δέν εἶναι καλόν νά καθίσωμεν ἔως ὁποῦ ἀνατελεῖ ὁ ἥλιος, καί νά μας εὕρῃ εἰς τήν μέσσην τήν⁶⁸⁹ ζράτας, καλλήτερον ἤθελεν εἶσθαι νά εὐγοῦμεν ἔξω ἀπό τήν χώραν, καί νά ὑπάγῃς νά καθίσῃς ἡ ἀφεντιᾶ σου εἰς κᾶνένα δάσος ἐδῶ σιμά, καί ἐγώ θέλω γυρίσει τήν ἡμέραν, καί θέλω κάμη ἄνω κάτω τό χωρίον, ἔως ὁποῦ νά εὕρῃ τό σπῆτι, ἢ τό παλάτι τῆς σινιόρας μου, καί εὐρίσκοντάς το θέλω ὁμιλήσει μέ τήν ἀφεντιᾶ της, καί //θέλω τῆς εἰπῶ ποῦ καί πῶς ἡ ἀφεντιᾶ σου τήν καρτερεῖς ὅτι νά σέ δώσῃ ἄδειαν καί τρόπον νά τήν ἰδῇς δίχως νά ἐγκιχθῇ τελείως ἡ τιμή της · ἐσύ εἶπες σάντζιο, τοῦ ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, χίλιας ἔνοιαις εἰς ἕνα γῦρον μιᾶς σύντομας ὁμιλίας · τήν συμβουλὴν ὁποῦ μέ ἔδωσες τήν δέχομαι μέ καλήν μου καρδίαν · ἔλα παιδί μου καί πᾶμε νά εὐροῦμεν κᾶνένα δάσος καί ἐσύ νά γυρίσῃς ὡς καθὼς λέγεις, νά εὕρῃς τό σπῆτι τῆς σινιόρας μου, καί νά ὁμιλήσῃς μέ αὐτὴν, ἀπὸ τῆς ὁποίας τήν εὐγένειαν, καί φιλανθρωπότητα ἐλπίζω χίλιας χάριτες · ἐδιά-

⁶⁸⁸La expresión original: «que me maten sancho». – ⁶⁸⁹Error evidente.

ζουνταν ὁ σάντζιος διά νά εὐγάλη ἀπό τήν χώραν τόν καθαλλιέρον του **98v.**
 διά νά μήν φανερωθῇ ἡ ψευδές ἀπόκρισις, ὅπου ἐκ μέρους τῆς Δουλτζι-
 νέας, τοῦ εἶχεν ὑπάγη εἰς τήν σιέρα μορέναν, καί ἔτζι παρευθύς εὐγῆκαν,
 καί ἦϋραν ἕνα δάσος ὡς δύο μίλια μακρυά ἀπό τήν χώραν εἰς τό ὁποῖον
 ἐμπήκεν · Δόν Κισσότης ἕως ὅπου νά γυρίσῃ ὁ σάντζιος εἰς τήν χώραν⁶⁹⁰
 νά //συντύχη τήν δουλτζινέαν, εἰς τό ὁποῖον ἐλτζιλίκι, ἐσυννέθηκαν πράγ-
 ματα ὅπου ἀπαιτοῦν νέαν προσοχήν.⁶⁹¹

Κεφάλαιον ι:^{ov} γοῆτευτής

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται τήν πονηρίαν ὅπου ὁ Σάν-
 τζιος ἐμεταχειρίσθη διά νά γοῆτεύσῃ τήν σινιό-
 ρα Δουλτζινέαν, καί ἄλλα συμβεδη-
 κότα, τόσον φελιοώδη, ὅσον καί
 ἀλεθῇ.

φθάνωντας ὁ συγγραφεύς αὐτῆς τῆς μεγάλης ἱσορίας νά διηγηθῇ ἐκεῖνα
 ὅπου εἰς αὐτό τό κεφάλαιον διηγεῖται, λέγει πῶς ἤθελε νά σιωπήσῃ φοβού-
 μενος μήπως καί δέν τά πιεεύσουν, διότι ἡ τρέλλαις τοῦ Δόν Κισσότη ἔφθα-
 σαν ἐδώ, εἰς ἐκεῖνο τό τέλος, καί σημείον τῶν μεγαλητέρων, ὅπου ἐμπορεῖ
 νά συλλογισθῇ τινάς, μάλισα καί ὑπερέδθηκαν. Τέλος //πάντων ἀγκαλά καί
 εἶχεν αὐτόν τόν φόβον καί ὑποψίαν, μέ ὅλον τοῦτο τά ἔγραψεν εἰς τόν
 ἴδιον τρόπον ὅπου ταῖς ἔκαμε, δίχως νά προσθέσῃ, ἢ νά ἀφαιρέσῃ κἀνένα
 ἄτομον τῆς ἀληθείας, μή ψηφῶντας τελείως ταῖς ἐναντιότηταις διά ταῖς
 ὁποῖαις ἤμποροῦσαν νά τόν ἀποδείξουν διά ψεύσιν, καί εἶχε δίκαιον διότι
 ἡ ἀλήθεια γίνεται λεπτή, ὅμως δέν κόπτεται, καί πάντοτε πλέει ἐπάνω εἰς
 τό ψεῦμα, ὡσάν τό λάδι εἰς τό νερόν. καί ἔτζι ἀκο//λουθῶντας τήν ἱσορίαν
 του λέγει · ὅτι εὐθύς ὅπου ὁ Δόν Κισσότης ἐμπήκεν εἰς τό δάσος
 σιμά εἰς τό τοπόζο ἐπρόσβαξε τόν σάντζιον νά γυρίσῃ εἰς τήν χώραν, καί νά **99r.**
 μή φανῇ ἔμπροσθέν του, ἀνίσως καί δέν ὁμιλήσῃ πρῶτον ἐκ μέρους του μέ
 τήν σινιόρα δουλτζινέαν καί λέγωντάς τήν νά εὐαρεσθῇ νά τήν ἰδῇ ὁ Δοῦ-
 λος τῆς ὁ καθαλλιέρης, καί νά καταδεχθῇ νά τοῦ ξεῖλῃ τήν εὐλογίαν τῆς
 διά νά ἡμπορῇ νά ἐλπίξῃ διά μέσου τῆς εὐτυχεστάτην ἔκδοσιν εἰς ὅλους
 τοὺς πολέμους//καί ἐπιχειρήματα · ὁ σάντζιος ὑποσχέθη νά τό κάμῃ, ὡς

⁶⁹⁰χώραν / χώραν en dos líneas seguidas. – ⁶⁹¹Con seis líneas de la página, y el grabado que siempre significa final, termina el capítulo.

καθώς τόν ἐπρόσβαξε καί νά τόν φέρῃ καλήν ἀπόκρισιν, ὡσάν καί τήν πρῶ-
την φοράν· πῆγαινε εἰς τό καλόν παιδί μου εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί νά
μή σκεπασθῇς ὅταν ὑπάγῃς ἔμπροσθεν εἰς τόν ἥλιον τῆς εὐμορφίας, ὅπου
ὑπάγεις νά εὕρῃς· καλότυχος εἶσαι ἐσύ ἀπό ὅλους τοὺς ὀπλοφόρους τοῦ
Κόσμου, ἐνθυμοῦ καλά, καί μήν ἐλησμονήσεις μέ τί τρόπον σέ δέχεται, ἂν
ἀλλάξῃ τήν ὄψιν της, ὅταν τῆς εἰπῇς τά λόγια ὅπου σέ εἶπα, ἂν συγχίζε-
ται ἀκούοντας τό ὄνομά μου, ἂν πλέκῃ εἰς τό μαξιλάρι, ἢ ἂν κάθεται εἰς
τό πολύτιμόν της κρεβάτι, ἂν ξέκῃ ὀλόρῃ ποτέ μεν εἰς τό ἓνα ποδάρι,
ποτέ δέ εἰς τό ἄλλον, αὐτά ὅλα νά τά σοχασθῇς καλά, ἂν σέ ξαναλέγῃ τήν
ἀπόκρισιν ὅπου σέ δίδει, δύο ἢ τρεῖς φορές, ἂν μεταβάλλεται ἀπό εὐγε-
νῆς εἰς σκληράν, ἀπό ἀγροῖαν εἰς ἐρωτικήν, ἂν ἀγγίξῃ τά μαλιά της μέ τά
χέρια// της ἀπό τήν χαράν της (ἀνίσως ὅμως καί δέν τά ἔχει ἀπλεκτα) τέλος
πάντων παιδί μου σοχάσου καλά, ὅλα τά καμώματά της, καί σεισμάτά της
ὅτι ἂν ἐσύ μέ τά εἰπῇς ἴδια ὡς καθὼς τά κάμει αὐτή, ἐγὼ θέλω καταλάβῃ
ἐκεῖνο ὅπου αὐτή κρατεῖ ἀπόκρυφον εἰς τήν καρδίαν της, διὰ τό ὅσον ἀγγί-
ζει εἰς τόν ἔρωτά μου, διότι πρέπει νά ἡξεύρῃς σάντζιο, ἂν δέν τό ἡξεύρῃς
ὅτι ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀγαπητικούς τά καμώματα καί τά ἔξωθεν κινήματα//
ὅπου δείχνουν, ὅταν αναφέρουν διὰ τήν ἀγάπην τους εἶναι μαντατοφό-
ρος ἀληθέςατος ὅπου φέρουν τά μαντάτα διὰ ἐκεῖνα ὅπου ἔχουν μέσα εἰς
τήν καρδίαν τους· ὕπαγε φίλε καί ἄμποτες νά δώσῃ ὁ θεός νά σέ ὀδηγῇ μία
καλῆτερη τύχη ἀπό τήν ἐδικήν μου καί νά σέ δώσῃ κἀμμίαν ἄλλην καλλήτε-
ρην ἔκδοσιν ἀπό ἐκείνην ὅπου ἐγὼ ὑποπτεύομαι καί ἀπαντέχω εἰς αὐτήν
τήν κακορροϊκὴν μοναξίαν εἰς τήν ὁποῖαν μέ ἀφίνεις· ἐγὼ πηγαίνω //καί
θέλω γυρίσει ὀγλίγωρα, εἶπεν ὁ σάντζιος, καί χαῖρε σινιόρε μου, καί συλλο-
γίσου ὅπου λέγουν μία καλή καρδιά, δίδωκε τήν κακορροϊκίαν, καί ὅπου
δέν εἶναι πουργί, δέν εἶναι μήτε

- 99v. ἄσπρα· καί λέγουν τέλος πάντων πῶς ἀπ' ἐκεῖ ὅπου δέν ἐλπίζει τινὰς πηδᾶ
ὁ λάγως⁶⁹². ἐγὼ τό λέγω αὐτό, διότι ἂν αὐτήν τήν νύκτα δέν ἤϋραμεν τά
παλάτια τῆς σινιόρας μου, τῶρα ὅπου εἶναι ἡμέρα λογιάζω νά τά εὕρω, καί
ἀφ' οὗ τά εὕρω, ἡξεύρε ἐγὼ τί νά κάμω· βέβαια, σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισ-
σότης, ἐσύ ἔχεις πάντοτε πρόχειραις ταῖς παροιμίαις σου εἰς ὅλα ἐ//κεῖνα
ὅπου ὀμιλοῦμεν, ἔτσι νά μέ δώσῃ ὁ θεός ἐκεῖνο ὅπου ἐπιθυμῶ· λέγωντας
αὐτό ἐγύρισεν ὁ σάντζιος τό γομάρι του, καί ὁ Δόν Κισσότης ἔμεινε καθal-
λάρης ἀκουμπώντας εἰς ταῖς σκάlais, καί εἰς τό κοντάρι του γεμάτος ἀπό
θλιβεραῖς, καί συγχισμέναις φαντασίαις, εἰς ταῖς ὁποῖαις θέλομεν τόν ἀφί-
σει, καί θέλομεν ὑπάγῃ μέ τόν σάντζιον πάντζαν, ὁ ὁποῖον⁶⁹³ ἀνεχώρισεν

⁶⁹²En Cervantes: «donde menos se piensa salta la liebre». — ⁶⁹³Sic.

ἀπό τόν καθαλλιέρον του μέ τήν ἰδίαν σύγγεσιν, καί εὐ//θύς ὁποῦ εὐγῆκεν ἀπό τό δάσος, ἐγύρεσε καί εἶδεν ὀπίσω, καί βλέπωντας πῶς δέν ἐφάνουνταν ὁ Δόν Κισσότης ἐξεπαιζέυσεν ἀπό τό γομάρι, καί καθίζωντας εἰς τήν ῥίζαν ἑνός δένδρου, ἄρχησε νά συντυχαίνει μοναχός του, καί νά λέγῃ · ἄς κοιτάζωμεν τώρα ἀδελφέ σάντζιο, ποῦ πηγαίνεις ἢ ἀφεντιά σου; πηγαίνεις ἴσως νά εὗρης τό γομάριον ὁποῦ ἔφυγεν; ὄχι βέβαια, τί λοιπόν γυρεύεις νά εὗρης; γυρεύω ὥσάν νά ἦτον τό οὐδέν, //μίαν πρεντζιπέσσαν, ὁποῦ νά ἔχη τόν ἥλιον τῆς εὐμορφίας, ὁμοῦ καί ὄλον τόν οὐρανόν, καί ποῦ λογιάζεις νά τήν εὗρης αὐτήν σάντζιο, ποῦ; εἰς τήν μεγάλην χώραν τοῦ τοπόζου καί ἀπό ποῖον μέρος ὑπάγεις νά τήν εὗρης; ἐκ μέρους τοῦ περιφήμου καθαλλιέρου Δόν Κισσότη τῆς μάντζιας ὁποῦ χαλνᾷ τά ἀδικήματα καί ταῖζει τούς πεινασμένους καί ποτίζει τούς διψασμένους· ⁶⁹⁴ὅλα αὐτά ζέκουν καλά, ἀμή ἡξεύρεις ἐσὺ τό σπῆτι της σάντζιο; ὁ καθαλλιέρος μου //λέγει πῶς εἶναι κάποια παλάτια βασιλικά ἢ περιόλεπτα κτήρια, τήν εἶδες ἐσὺ κἄμμίαν φορᾶν; δέν τήν εἶδα μήτε ἐγώ, μήτε ὁ καθαλλιέρος μου κἄμμίαν φορᾶν, καί σέ φαίνεται μέ στράταν αὐτό ὁποῦ κάμεις; ὅτι ἂν οἱ τοποζιάνοι τό μάθουν πῶς ἐσὺ ἦλθες ἐδῶ ἔχοντας σκοπόν νά πλανέσης ταῖς πριντζιπέσαις τους, καί νά συγχήσης ταῖς δάμαις τους, θέλουν ἔλθῃ καί θέλουν κατατσακίσει τά πλευρά σου μέ ταῖς ξυλῆς, τόσον ὁποῦ νά μή σέ ἀφήσουν κἄ//νένα μέρος γερόν· βέβαια αὐτοὶ ἤθελαν ἔχῃ μεγάλον δίκαιον ὅταν δέν ἤθελαν συλλογισθῇ ὅτι ἐγώ εἶμαι ἐπεσταλμένος, καί ὅτι⁶⁹⁵ τόν ἐλιτζήν δέν τόν τυχαίνει κἄμμία παί-

δευσις · μὴν πιεζέυσαι εἰς αὐτό, σάντζιο διότι τό μαντζιακόν ἔθνος εἶναι τόσον χολερόν⁶⁹⁶, ὅσον καί τιμημένον, καί ἡξεύρει καί κάμη ἐκδικήσεις εἰς τὰς ἀτιμίας ὁποῦ τοῦ κάμουν · μά τήν ζωὴν μου ἀνίσως καί πάρουν τίποτα εἶδησιν ἀλίμονον εἰς τόν σάντζιον, ὁ θεός νά σέ φυλάξῃ, ὅμως αὐτό πρέπει εἰς ἄλλον τινά, καί ὄχι εἰς ἐμένα, ὅτι ἐγώ δέν γυρεύω πρόδατον μέ τρία ποδάρια διὰ //τό γοῦστο τῶν ἄλλωνῶν⁶⁹⁷, καί τό περισσότερον, ὁποῦ τόσον εἶναι νά γυρεύῃ τινὰς δουλτζινέαν εἰς τό τοπόζο ὅσον μαρίαν εἰς τήν ῥαδέναν · ὁ Διάβολος, ὁ Διάβολος μέ ἔβαλεν εἰς τοιαῦτα ἀνακατόματα, καί ὄχι ἄλλος τινάς· ὁ σάντζιος ἔκαμεν εἰς τόν ἑαυτόν του αὐτήν τήν ὁμιλίαν καί πάλιν ἐγύρισε καί εἶπεν ὅλα αὐτά διορθώνονται ἔξω ἀπό τόν θάνατον,

100r.

⁶⁹⁴El manuscrito rumano lo escribe al contrario: ταῖζει τούς διψασμένους καί ποτίζει τούς πεινασμένους. — ⁶⁹⁵τόν ἐλιτζήν δέν του τυχαίνει κἄμμία παιδευσις. En Cervantes la no culpabilidad de Sancho por ser un mandado se expresa con dos versos de ciertos romances: «mensajero sois, amigo, no merecéis culpa, no». — ⁶⁹⁶Sin duda error por χολερικόν. — ⁶⁹⁷En Cervantes la expresión de Sancho es: «jándeme yo buscando tres pies al gato por el gusto ajeno!»

ὑπό τόν ζηγόν⁶⁹⁸ τοῦ ὁποίου ἔχομεν νά περάσωμεν ὅλοι μας, καί ἐναντίον τῆς θελήσεως μας εἰς τό τέ//λος τῆς ζωῆς μας · ἐγώ τό ἐγνώρισα ἀπό χίλια σημεῖα πῶς αὐτός ὁ καθαλλιέρης μου εἶναι τρελλός διά δαίσιμον, καί ἐγώ παρομοίως δέν εἶμαι κατώτερος ἀπό λόγου του, ἐπειδή καί εἶμαι τρελώτερος ἀπό αὐτόν, ὅπου τόν ἀκολουθῶ καί τόν δουλεύω ἄν ὁ κοινός λόγος ὅπου λέγουν εἶναι ἀληθινός · εἰπές με μέ ποῖον συνανασρέφesai, καί θέλω εἰπῇ τί ἄνθρωπος εἶσαι καί ὁ ἄλλος λόγος ὅπου λέγει ὅχι μέ ὅποιον γεννᾶσαι, ἀλλά μέ ὅποιον συνανασρέφesai · ὦν//τας λοιπόν τρελλός ὡς καθὼς εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, καί ὦντας ἡ τρέλα τοιαῦτη ὅπου πέρνει ἕνα πράγμα διά ἄλλον, καί λογιάζει τό μαῦρον διά ἄσπρον, καί τό ἄσπρον διά μαῦρον, ὡς καθὼς τό εἶδα ὅταν εἶπε πῶς οἱ ἀνεμόμηλοι ἦτον γίγαντες, καί οἱ ἱατροὶ ἀράπιδες, καί τά κοπάδια τῶν προβάτων ζρατεύματα ἐχθρῶν, καί ἄλλα πολλά τοιαῦτα· δέν εἶναι δύσκολον τό νά τόν κάμη νά πιεῦση πῶς μία χωριάτισσα, τήν πρώτην ὅπου ἠθέλα ἀπαντήσῃ νά//εἶναι ἡ σινιώρα Δουλτζινέα, καί ὅταν αὐτός δέν τό πιεῦση ἐγώ θέλω ὠμώσει καί ἄν ὠμώσει καί αὐτός, θέλω ὠμώσει καί ἐγώ ἐκ δευτέρου, καί ἄν αὐτός πεισματεύσῃ θέλω πεισματεύσει καί ἐγώ περισσότερον ἀπό λόγου του, καί ἴσως μέ τό πείσμα θέλω κάμη νά μήν μέ ξεῖλῃ πλέον εἰς αὐταῖς ταῖς μεσιτεῖαις, βλέπωντας αὐταῖς ταῖς κακαῖς ἀπόκρισες ὅπου τοῦ πηγαίνω, ἡ ἴσως λογιάζει, ὡς καθὼς ὑπολαμβάνω πῶς κἀνένας κακός γοῖτευτής ἀπό αὐτούς ὅπου λέγει αὐτός //πῶς τόν ἐχθρεύονται, θέλει ἄλλαξε⁶⁹⁹ τήν θεωρίαν τῆς διά νά τόν βλάβῃ · μέ αὐτό ὅπου ἐσυλλογίσθῃ ὁ σάντζιος, ἡσύχασεν ἡ καρδιά του, καί ἐκράτησε διά καλοτελειωμένην τήν ὑ-

100v. πηρεσίαν του · καί ἐκάθισεν ἐκεῖ ἕως τό βράδυ, διά νά λογιᾶσῃ ὁ Δόν Κισσότης πῶς ἡ ἄρρητα ὅπου ἔκαμεν ἦτον ἕως ὅπου νά ὑπάγῃ καί νά γυρίσῃ ἀπό τό τοπόζο, καί ὅλα τόν ἐσυνέβηκαν τόσον καλά, ὅπου ὅταν ἐσυνκώθῃ καί ἠθέλησε νά καθαλλικεύσῃ εἰς τό γομάρι εἶδεν ὅπου ἔρχονταν ἀπό τό τοπόζο πρὸς τοῦ λόγου του τρεῖς χωριάτισσαις ἐπάνω εἰς τρία γομάρια, καί εὐθύς ὅπου ταῖς εἶδεν ὁ σάν//τζιος, ἔτρεξε νά εὖρῃ τόν καθαλλιέρεν του τόν Δόν Κισσότην, τόν ὁποῖον τόν ἠῦρεν ἀνασενάζοντας, καί κάμνωντας χίλια ἐρωτικά παραπονέματα · ὅταν τόν εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης τόν ἐρώτησε τί μαντάτα φίλε σάντζιο ἤμπορῶ ἐγώ νά σημειώσω αὐτήν τήν ἡμέραν μέ κάρδουνον ἄσπρον ἢ μαῦρον; καλλήτερον ἤθελεν εἰσθαι νά τήν σημειώσῃς μέ κοκκινάδαρην ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ὡς καθὼς κάμουν, εἰς τοὺς ἐπιταφίους τῶν καθέδρων, διά νά ἡμπορῇ νά τοὺς θεωρῇ καλὰ //ἐκεῖνος ὅπου

⁶⁹⁸Sic. – ⁶⁹⁹Sic.

τούς κοιτάζει· ⁷⁰⁰ ὥς φαίνεται φέρνεις καλά μαντάτα, τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, τόσον καλά μαντάτα ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ὅπου δέν κάμνει χρεῖα ἄλλο παρὰ νά κεντρώσῃς ἡ ἀφεντιὰ σου τόν ῥοντζινάντε, καί νά εὕγῃς εἰς τόν κάμπον, νά ἰδῇς τήν σινιόρα Δουλτζινέαν τοῦ τοπόσου, ὅπου μαζῇ μέ τά κορίτζια της ἔρχεται νά ἰδῇ τήν ἀφεντιὰ σου · τάχα εἶναι ἔτζι ὥς καθώς λέγεις φίλε σάντζιο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, κοίταξε καλά νά μήν μέ γελάσῃς καί μή //θέλεις μέ ψευδῇ χαράν νά χαροποιήσῃς τήν ἀληθινήν μου μελαγχολίαν · τί ὄφελος ἦθελα ἰδῇ ἀνίσως καί σέ ἀπατοῦσα, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καί μάλισα ὄντας τόσον κοντά νά φανερωθῇ ἄν αὐτό εἶναι ἀληθές, ἡ ὄχι; ἔλα σινιόρε, καί θέλεις ἰδῇ τήν Πρετζιπέσσαν τήν Κυράν μας ἐνδυμένην, καί ρολισμένην· αὐτή καί τά κορίτζια της εἶναι ὄλαις, μία κοῦπα μαλαγματένια, ὄλαις εἶναι μαργαριτάρια, ὄλαις ῥουμπίνια, ὄλαις εἶναι διαμάντια, ὄ//λαις εἶναι διπάδες⁷⁰¹, τά μαλιά τους εἶναι ἄπλεκτα, καί ἀπλωμένα ὀπίσω εἰς ταῖς ῥάχαις τους, ὅπου ὁμοιάζουν μέ ταῖς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, καί παίζουν μέ τόν ἀέρα, καί τό περισσότερον εἶναι καθαλλεργιαῖς ἐπάνω εἰς τρεῖα⁷⁰² ἐξαίρετα ἄλογα ὅπου δέν βολεῖ εὐμορφότερον πρᾶγμα εἰς τόν Κόσμον· πᾶμεν παιδί μου σάντζιο, ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καί διά ἀντιμισθίαν αὐτῶν τῶν ἀνελπίσων καί καλῶν μαντάτων, σέ ὑπόσχομαι τά καλύτερα κούρση ὅπου θέλω λά//βῃ εἰς τήν πρώτην τύχην, ὅπου θέλω εὖρη, καί ἄν δέν εὐχαριστῆσαι μέ αὐτό σέ ὑπόσχομαι το, ὅ, τι θέλουν γεννήσῃ αὐτόν τόν χρόνον ἐκείναις ἡ τρεῖς φοράδαις ὅπου ἡεῦρεις πῶς εἶναι ἐτομὸγενναις · ὅσων μέν διά τό γέννημα τῶν φοραδῶν τό πισεύω, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, εἰδέ τό κοῦρσος τῆς πρώτης τύχης δέν τό πισεύω, διότι εἶναι βέβαιον ἄν τήν ἐπιτύχωμεν καλήν ἢ κακήν· εἶχαν εὕγῃ πλέον ἀπό τό δάσος καί εἶδαν σιμά ταῖς τρεῖς χωριάτισσαις · ὁ Δόν Κισσότης ἐτζίτωσε τά μάτια του, καί ἐκοίταξε τριγύρω εἰς τό τοπόσο καί μή βλέπωντας ἄλλο //παρὰ ταῖς τρεῖς χωριάτισσαις ἐραθύμῃσε κατὰ πολλά, καί ἐρώτησε τόν σάντζιον ἄν ταῖς ἄφησεν ἔξω ἀπό τήν χώραν · τί ἔξω ἀπό τήν χώραν; ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ἔχεις ἴσως ἡ ἀφεντιὰ σου τά μάτια σου κλεισμένα, ὅπου δέν βλέπεις πῶς εἶναι αὐταῖς ὅπου ἔρχονται λάμπουσαι ὡσάν τόν ἡλίον τό μεσημέρι · ἐγὼ δέν βλέπω ἄλλο, Σάντζιο⁷⁰³, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, παρὰ τρεῖς χωριάτισσαις ἐπάνω εἰς τρεῖα γομάρια · αὐτοῦ σέ ἔχω τῶ//ρα ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, εἶναι δυνατόν ὅτι τρεῖα ἐξαίρετα ἄλογα ἄσπρα ὡσάν

101r.

⁷⁰⁰ Hace referencia al hecho de que en una oposición a cátedra, se pintaba en las paredes el nombre del ganador con una pintura arcillosa de color rojizo. — ⁷⁰¹ Error. El punto que tendría que ir sobre la π (dado que la palabra proviene de δι(μ)πᾶς, lo ha colocado sobre la delta. En el rumano se lee διπάδες — ⁷⁰² Sic — ⁷⁰³ Σάντζιο/σάντζιο.

τό χιόνι νά φαίνωνται εἰς τήν ἀφεντιά σου γομάρια; εἶναι βολετόν νά εἶναι αὐτό ἀληθινόν; ἐγώ σέ λέγω φίλε μου σάντζιο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι εἶναι τόσο ἀληθινόν, πῶς εἶναι γομάρια ὡς καθώς εἶμαι ἐγώ ὁ Δόν Κισσότης, ἢ ἐμένα μέ φαίνονται τοιαῦτα · μή τό λέγεις αὐτό σινιόρε, εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀλλά ἄνοιξε καλά τά μάτια σου, καί ἔλα προσκύνησε τήν κυρίαν // τῶν συλλογισμῶν σου, ὅτι εἶναι σιμά πλέον · καί λέγωντας αὐτό ἐκίνησε νά ὑπάγῃ ἀντίκρυ εἰς τό γομάρι μιᾶς ἀπό ταῖς τρεῖς, καί γονατίζοντας κατὰ γῆς εἶπε· Βασίλισσα πριντζιπέσσα, καί Δουκέσα τῆς εὐμορφίας, ἃς εὐαρεσηθῇ ἡ μεγαλειότης σου, νά δεχθῇς εἰς τήν χάριν σου καί εὐγένειαν τόν σκλαδωμένον σου καθαλλιέρον ὁποῦ ἔγινεν ἐδώ ἓνα μάρμαρον ὅλος συγχισμένος καί δίχως δύναμεις, βλέπωντας του λόγου του ἔμπροσθεν εἰς τήν με//γαλωπρεπῇ παρουσίαν σου, ἐγώ εἶμαι ὁ σάντζιος πάντζας ὁ ὄπλοφόρος του, καί αὐτός εἶναι ὁ πικραμένος καθαλλιέρης Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας τοῦ ὁποῖου τό παράνομον ὁ ἀσχημοειδής καθαλλιέρης · εἶχε γονατίσει πλέον καί ὁ Δόν Κισσότης σιμά εἰς τόν σάντζιον καί ἔστεκε καί ἐκοίταζεν ἐκείνην ὁποῦ ὁ σάντζιος ὀνόμαζε Βασίλισσαν, καί μή βλέπωντας ἄλλο παρά μίαν νέαν χωριανοπούλαν ποῦ δέν εἶχε πολλά εὐμορφον πρόσωπον, διότι ἦτον// ξρογγιλόν καί ξραβόν · ἔσεκεν ὑποπτος δίχως νά τολμᾷ νά ἀνοίξῃ τό στόμα του · οἱ χωριάτισσες ἔστεκαν παρομοίως καί ἐθαύμαζαν καί αὐταῖς βλέπουσαι ἐκείνους τούς δύο ἄνους τόσο

101v. ἀνομίους καί γονατισμένους ὁποῦ δέν ταῖς ἄφιναν νά ὑπάγουν εἰς τήν ξράταν τους · ἀμή ἀνοίγωντας το στόμα της ἐκείνη ὁποῦ τῆς ἔκαμναν ταῖς τόσαις τζερεμόνιαις μέ πολλήν θυμόν εἶπεν, συκωθῆτε εἰς τόν Διάβολον ἀπό τήν ξράταν, καί ἀφίσετέ μας νά περάσωμεν ὅτι ἔχομεν βιαστικήν δουλείαν εἰς τήν ὁποίαν ἀποκρίθη ὁ σάντζιος ὃ Πριντζιπέσσα καί καθολική Κυρά // τοῦ τοπόζου πῶς δέν λυπᾶται ἡ μεγαλόψυχός σου καρδιά βλέπωντας γονατισμένον ἔμπροσθεν εἰς τήν μεγαλειότητά σου τήν κορῶνα⁷⁰⁴ καί βακτηρίαν τῆς πλανωμένης καθαλλιέριαις, ἀκούοντας αὐτό εἶπεν ἡ ἄλλη κοίταξε τώρα, αὐτοί δέν ἔχουν ἄλλην δουλείαν, παρά νά κάθονται νά περιπαίξουν ταῖς καϊμέναις ταῖς χωριάτισσαις, θαρῶεῖτε πῶς δέν ἡξεύρομεν καί ἡμεῖς νά εἰποῦμεν περιπαίγματα ὡσάν ἐσᾶς · πηγαίνετε εἰς τήν στράταν σας καί ἀφήσετέ μας // νά ὑπάγωμεν ἡμεῖς εἰς τήν ἐδικήν μας · σήκω ἐπάνω εἶπε τότε ὁ Δόν Κισσότης ὅτι ἐγώ βλέπω πῶς ἡ τύχη ὁποῦ δέν ἐχόρτασεν ἀκόμη εἰς τό νά μέ κατατρέχῃ ἐμπόδισεν ὅλους τούς τρόπους διά μέσου τῶν ὁποίων ἡμπορεῖ νά ἔλθῃ κᾶμμία παρηγορία εἰς αὐτήν τήν πικραμένην μου καρδίαν, καί ἐσύ ὃ ἐντέλεια τῆς ἀνθρωπίνης ἀγενείας ξε-

⁷⁰⁴ τήν κολόνα en el manuscrito rumano.

χορισή θεραπεία αὐτῆς τῆς τεθλιμένης καρδίας ὅπου σέ λατρεύει, ἐπειδὴ καὶ ὁ κακὸς γοιτητεύς//μέ κατατρέχει καὶ ἔβαλε σκεπάσματα καὶ καταράταις⁷⁰⁵ εἰς τὰ μάτια μου μόνον εἰς τὰ ἐδικά μου καὶ ὄχι καὶ εἰς τῶν ἄλλων· []⁷⁰⁶ ἐμετέβαλε τὴν ἀσύγκριτόν σου εὐμορφίαν εἰς μίαν πτωχὴν χωριατοποῦλαν, ἀνίσως καὶ δέν ἄλλαξε καὶ τὴν ἐδικήν μου εἰς κἀνενὸς γαντάσματος εἶδος, δια νά σέ κάμη νά μέ μισήσης· καταδέξου νά μέ σοχασθῆς γλυκά καὶ ἐρωτικά, γνωρίζοντας ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὑπόκλισην, καὶ γονατισμόν πῶς ἐγὼ κά//μνω εἰς τὴν μεταπλασμένην σου εὐμορφίαν τὴν ταπεινῶσιν μέ τὴν ὁποῖαν σέ λατρεύω ἡῦρες ἀληθινά τὴν γυναικα ἀποκριθῇ ἡ χωριάτισσα ὅπου τῆς ἀρέσει νά ἀκούῃ λόγια ἐρωτικά, συκωθεῖτε ἀπὸ ἐδῶ καὶ ἀφήσετέ μας νά ὑπάγωμεν εἰς τὴν ζράταν μας ὅτι θέλετε μας κάμη περισσότεραν χάριν· ὁ σάντζιος ἐσυκώθηκε καὶ ταῖς ἄφησε καὶ ἐπῆγεν μετὰ πάσας χαρᾶς, μέ τό νά ἐπίτυχε τόν σκοπόν του ὡς καθὼς ἀγαποῦσεν· εὐθύς ὅπου ἡ χωριάτο//ποῦλα, τῆς ὁποίας τῆς εἶχεν δώσει τὴν ἐπωνυμίαν τῆς Δουλτζινέας εἶδε τοῦ λόγου τῆς ἐλεύθερον ἄρχισε νά κεντρῶνῃ τό γομάρι, τόσον δυνατά μέ ἓνα κέντρον ὅπου εἶχεν

εἰς τό χέρι τῆς ὅπου ἄρχισε νά τρέχῃ εἰς ἐκεῖνο τό λιθάδι τόσον ὀγλίγωρα, καὶ νά γυρίζῃ⁷⁰⁷ ὅπου ἔρριψε κατὰ γῆς τὴν σινιόρα δουλτζινέαν, τό ὅποιον βλέπωντάς το ὁ Δόν Κισσότης ἔτρεξεν εὐθύς νά τὴν σηκώσῃ ὁμοίως καὶ ὁ σάντζιος ἔτρεξε νά ἰσιώσῃ τό σαμάρι, καὶ νά σφίξῃ τὰ λουριά του ὅπου εἶχε γυρίσει ἀπὸ κάτω εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ γομαρίου· ἰσιάζοντας λοιπόν τό σαμάρι, καὶ θέλοντας ὁ Δόν Κισσότης νά συκώσῃ τὴν γοη//τευμένην σινιόραν του καὶ τὴν βάλλῃ ἐπάνω εἰς τό γομάρι, ἡ σινιόρα τὸν εὗγαλεν ἀπὸ αὐτόν τόν κόπον καὶ διότι ἐτραδῆχθη ὀλίγον ὀπίσω, καὶ τρέχοντας ἔβαλε τὰ χέρια τῆς εἰς τό σαμάρι καὶ ἐπήδησεν ἐπάνω εἰς τό σαμάρι καὶ τότε εἶπεν ὁ σάντζιος, μά τὴν ζώην μου, ἡ κυρά μας εἶναι πλέον ὀγλιγωρότερη, καὶ ἐλαφρότερη ἀπὸ ἓνα γεράκι, καὶ ἡμπορεῖ νά μάθῃ εἰς τὴν καθάλαν τόν πλέον πρακτικόν Κορδονιέζην, ἢ μεσικάνον· μέ ἓνα πῆδημα εὐρέθηκεν ἐπάνω εἰς τό γομάρι καὶ κάμη⁷⁰⁸ τό γομάρι καὶ τρέχει δίχως//μαχμούζια ὡσάν ἓνα ἀγρουκάτζικον⁷⁰⁹· τό ἴδιον κάμουν καὶ τὰ κορίτζια τῆς, καὶ τρέχουν ὅλαις ὡσάν τόν ἄνεμον καὶ ἔτσι ἦτον τῇ ἀληθείᾳ, διότι εὐθύς ὅπου ἐκαβαλίκευσεν ἡ Δουλτζινέα τὴν ἀκολούθησαν καὶ οἱ ἄλλαις, καὶ ἄρχισαν νά τρέχουν δίχως νά γυρίσουν νά κοιτάζουν ὀπίσω τους· ὁ Δόν Κισσότης ἔξεκε καὶ ταῖς ἔδλεπε, καὶ ὅταν εἶδε πῶς δέν ἐφαίνονταν πλέον ἐγύρισε πρὸς τόν

102r.

⁷⁰⁵En el rumano: σκεπάσματα καὶ ἐμπόδια En Cervantes «nubes y cataratas en mis ojos» –

⁷⁰⁶Tachadura. – ⁷⁰⁷En el manuscrito rumano ὀγκαρίζει. – ⁷⁰⁸Sic. – ⁷⁰⁹Cervantes: Y sin espuelas hace correr la hacanea como una cebra»

σάντζιον καί τόν εἶπεν · πῶς σέ φαίνεται τό μίσος ὁποῦ ἔχουν πρὸς τοῦ λόγου μου //οἱ γοῆτευταί καί ἰδές ἔως ὁποῦ φθάνουν οἱ κακίαις του, ἐπειδὴ καί ἠθέλησαν νά μέ ὑστερήσουν ἀπό τήν χαράν, ὁποῦ ἤθελα λάβῃ βλέπωντας τήν σινιόραν μου εἰς τό εἶναι της · κοντολογίης ἐγὼ ἐγεννήθηκα διὰ νά εἶμαι παράδειγμα τῶν κακοῤῥοιζικῶν, καί διὰ νά εἶμαι τό σημάδι, εἰς τό ὁποῖον νά σύρουν ταῖς σαῖταις τῆς κακῆς τύχης, καί νά ἡξεύρης καί ἄλλο σάντζιο ὅτι δέν εὐαρεσθήθησαν αὐτοί οἱ προδόται μόνον εἰς αὐτό ὁποῦ ἔκαμαν καί ἐμετά//βαλλαν τήν δουλτζινέαν, ἀλλά τήν ἐμετάβαλλαν καί τήν ἐγύρισαν εἰς ἓνα πρόσωπον τόσον εὐτελές καί ἄσχημον, ὡς καθὼς ἦτον ἐκεῖνο ἐκείνης τῆς χωριατοπούλες, καί ὁμοῦ τῆς ἐπῆραν καί ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι τόσον ἴδιον εἰς ταῖς μεγάλαις ἀρχόντισσαις ὁποῦ εἶναι καλή εὐωδία μέ τό νά χειρίζονται πάντοτε ἄμπαρην, καί ἄνθη ὅτι ὅταν ἔφθασα νά βοηθῆσω νά καθαλλικεύσῃ ἡ δουλτζινέα⁷¹⁰ μέ ἦλθε μία βρῶμα ἀπό σκόρδα ὁποῦ μέ ἔκαμε καί ἤθελα// νά ξεράσω · ὃ σκύλος εἶπε τότε ὁ σάντζιος, καί ὃ γοῆτευταί κάκις οἱ ἄμποτε νά σάς ἔδλεπα ὅλους ἀραδιασμένους εἰς τό σχοινί ἀπό τόν λοιμόν, ὡσάν καπνισά σκουμπριά · ἐσεῖς πολλὰ ἡξεύρετε, καί ἡμπορεῖτε νά κάμετε πολλὰ, σᾶς ἔφθαναν ὁποῦ ἐμεταβάλλετε τά μαργαριτάρια τῶν ὀμματίων τῆς σινιόρας μας εἰς κικίδια καί ἐμεταβάλλετε τά μαλιά της ἀπό καθαρότατον

102v. μάλαγμα εἰς μίαν οὐράν βοδίου καί τέλος πάντων ἐμεταβάλλετε ὅλα τά πράγματά της ἀπό καλά εἰς κακά, δίχως νά τήν ἀγγίξετε τήν εὐωδίαν. ὅτι διὰ μέσου αὐτῆς ἐγνωρίσαμεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔσεκε κεκρημμένον ὑπὸ κάτω εἰς ἐκείνην τήν ἄσχημον εὐγένειαν, ἀγκαλά καί ἐγὼ δέν εἶδα τήν ἀσχημίαν της, ἀλλά τήν εὐμορφίαν της, τήν ὁποῖαν τήν ἔκαμνε καί ἐγίνονταν ἐντελῶς μία ἐ//λιά ὁποῦ εἶχεν ἐπάνω εἰς τά χεῖλη της, εἰς εἶδος μουσακίου μέ ἐπτὰ, ἡ ὁκτῶ τριχάις ξανθαῖς ὁποῦ ἐφαίνονταν ὡσάν μαλαγματέναις, καί μακρύτεραις ἀπό μίαν σπινθαμῆν, ὡσάν αὐτήν τήν ἐλίαν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης θέλει νά ἔχῃ ἄλλην μίαν ἢ Δουλτζινέα ἐπάνω εἰς τό μερί ἀπό τό μέρος ἐκεῖνο ὁποῦ ἔχει καί ἐκείνην τοῦ προσώπου της· ἀμή τό μίκος⁷¹¹ τῶν τριχῶν ὁποῦ εἶπες μέ φαίνεται νά εἶναι πολλὰ μεγάλων· ἐγὼ σέ λέγω εἶπεν ὁ σάντζιος ὅτι εἰς ἐκεῖνο //το μέρος ὁμοιάζαν ἴδια ὡσάν νά ἦτον γεννημέναις · τό πισεύω τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης,⁷¹² διότι ἡ φύσις δέν ἔδλεπε⁷¹³ κἀνένα πρᾶγμα εἰς τήν δουλτζινέαν ὁποῦ νά μὴν εἶναι τέλειον, καί διὰ τοῦτο ἄν εἶχε καί ἑκατόν ἐλαιῖς, ὡσάν ἐκείνην ὁποῦ εἶπες δέν ἠθελαν εἰσθαι ἐλαιῖς ἀλλά φεγγάρια, καί λαμπρότατα ἄστροι · ἀμή εἰπές με παρακαλῶσε σάν-

⁷¹⁰δουλτζινέα/Δουλτζινέα. — ⁷¹¹Sic. — ⁷¹²Δόν Κισσότης/Δόν Κισσότης. No está muy claro siempre. — ⁷¹³Parece un error; debería ser: ἔδλε

τζιο ἐκεῖνο ὁποῦ ἐμένα μοῦ ἐφάνη σαμάρι ὁποῦ τό ἴσιαισες ἦτον κἀμμία
 σέλα ὀρδινάρια ἢ γυ//ναικήτικη · ἦτον μία σέλα γυναικήτικη⁷¹⁴ ἀποκρίθη
 ὁ σάντζιος μέ ἓνα σκέπασμα⁷¹⁵ ὁποῦ φοροῦν ὅταν εὐγαίνουν εἰς τόν κάμ-
 πον ὁποῦ ἄξιζε μισό Βασίλειον, τόσον ἦτον εὐμορφον · πῶς δέν ἡμπόρεσα
 νά τά εἰδῶ ἐγώ αὐτά εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης · ἀληθινά κακοῤῥόϊζικος εἶμαι
 ἐγώ κατὰ πολλά μέ μέγαλον κόπον ἐδασοῦσε τά γέλοια ὁ πονηρός σάντζιος
 ἀκούωντας ταῖς τρέλαις τοῦ καθαλλιέρου του τόσον εὐμορφα ἀπατημένος
 · τέλος πάν//των ὕσερα ἀπό πολλαῖς ὀμιλίαις ὁποῦ ἔκαμαν ἐξανακαβαλλί-
 κευσαν, καί ἐπῆγαν πρὸς τήν σαραγότζαν ὁποῦ ἤλπιζαν νά φθάσουν νά
 εὑρεθοῦν εἰς κάποιας μεγάλας πανηγύρεις, ὁποῦ εἶναι συνήθεια καί γίνον-
 ται κάθε χρόνον εἰς ἐκεῖνο τό καιρόν· ἀμή πριχοῦ νά φθάσουν ἐκεῖ τοὺς
 ἐσυνέδηκαν ἄλλα πράγματα, τά ὁποῖα μέ τό νά εἶναι πολλά μεγάλα, καί
 νόσμα, εἶναι ἄξια νά γραφθοῦν,
 καί νά διαβασθοῦν
 //ὥς καθώς ἐδώ κοντά θέλουν φανεῖ.⁷¹⁶

Κεφάλαιον ια:ov

103r.

Ὅποῦ διηγεῖται διά τήν παράξενον τύχην ὁποῦ ἐσυνέδη
 εἰς τόν ἀνδρεῖον Δόν Κισσότην μέ τό κοτζί
 τῆς θέας τοῦ θανάτου⁷¹⁷

Ὁ Δόν Κισσότης ἐπεριπατοῦσε κατὰ πολλά συλλογισμένος σοχαζόμενος
 τό κακόν περιπαίγνιον, ὁποῦ τοῦ ἔκαμαν οἱ γοῆτευτές μεταβάλλοντες τήν
 εὐμορφήν του σινιόραν εἰς μίαν ἄσχημην χωριαιοποῦλαν καί δέν ἡμπο-
 ροῦσε νά εὔρη τόν τρόπον ὁποῦ νά τήν κάμῃ νά ἔλθῃ εἰς τήν πρώτην τῆς
 ράσιν · καί αὐτοί οἱ λογισμοί τόν ἔκαμαν καί ἔξε//κε τόσον ἔξω τοῦ ἑαυ-
 τοῦ τοῦ ὁποῦ δίχως νά τό καταλάβῃ ἄφησε τό σαλιδάρι τοῦ ῥοντζινάντε
 ὁ ὁποῖος βλέπωντας πῶς εἶναι ἐλεύθερος, ἐπεριπατοῦσεν ἀπό ὀλίγον καί
 ἔξεκε καί ἔδοσκε πράσινον χορτάρι ὁποῦ ἦτον ἐκεῖ περισσόν · ὁ σάντζιος
 τόν εὐγαλεν ἀπό τήν ἔκραςίν του λέγωντάς του σινιόρε ἡ μελαγχολία δέν
 ἔγινε διά τά ζῶα ἀλλά διά τοὺς ἀνθρώπους ὅμως καί ἀνίσως οἱ ἀνθρώποι

⁷¹⁴En el texto de Cervantes: «era silla a la jineta». — ⁷¹⁵En español: «gualdrapa». — ⁷¹⁶La página termina con cuatro líneas menos y las dos últimas más cortas, centradas terminando con el grabado con el que marca siempre el final de capítulo. — ⁷¹⁷El título del capítulo es en Cervantes: «De la extraña aventura que le sucedió al valeroso don Quijote con el carro o carreta de «Las Cortes de la Muerte».

παραδίδονται κ' πολλά εἰς αὐτήν γίνονται καὶ αὐτοὶ ζῶα · γύ//ρισε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ βάσασε τὸ σαλιδάρι τοῦ ῥοντζινάντε, καὶ κάμε καρδίαν, καὶ ξύπνησε καὶ δεῖτε ἐκείνην τὴν γενναιότητα ὅπου πρέπει νὰ ἔχουν οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι · τί πρᾶγμα εἶναι αὐτό ὅπου ὁ Διάβολος νὰ πάρῃ ὅσας Δουλτζινέαις καὶ ἂν εὐρίσκωνται εἰς τὸν Κόσμον, ὅτι περισσότερον ἀζίζει ἕνας μοναχὸς καθαλλιέρης παρὰ ὅλαις αἱ γοῆτεῖαις καὶ μεταβολαῖς τοῦ Κόσμου · σιώπα σάντζιο ἀποκρίθη ὁ Δὸν Κισσότης μέ πολλά //ἀδύνατον φωνή, σιώπα σέ λέγω, καὶ μὴ λέγεις βλασφημίαις ἐναντίον εἰς ἐκείνην τὴν γοῆτεφθεῖσαν σινιόραν, διὰ τῆς ὁποίας τὴν συμφορὰν ἐγὼ ἔχω τό πταίσιμον, ἀπὸ τὴν ἔχθραν ὅπου μέ ἔχουν οἱ κακοὶ τῆς ἐπροξενήθη ἡ δυσυχία · ἔτσι λέγω καὶ ἐγὼ ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, ὅτι ὅποιος τὴν εἶδε πρῶτα, καὶ τὴν βλέπει καὶ τώρα δὲν πικραίνεται · ἐσύ ἔχεις δίκαιον νὰ τό εἰπῇς αὐτό εἶπεν ὁ Δὸν Κισσότης, ἐπειδὴ καὶ τὴν εἶδες εἰς τὴν τελείαν τῆς εὐμορφίαν// ὅτι ἡ γοῆτεῖα δὲν εἶχε τόσῃν δύναμιν νὰ συγκρίσῃ τὴν ὄρασίν σου, μήτε νὰ σέ κρύψῃ τὴν εὐ-

- 103v.** γένειαν τῆς · ἐναντίον εἰς ἐμέ καὶ εἰς τὰ ἐδικὰ μου μάτια μόνον ἔβαλεν ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ φαρμακίου τῆς, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο ἐκατάλαβα ἕναν πρᾶγμα σάντζιο τό ὁποῖον εἶναι ὅτι ἐσύ μέ ἐπαρέδοσες ἀχαμνά τὴν εὐμορφίαν τῆς, διότι μέ εἶπες πῶς εἶχε μάτια ἀπὸ μαργαριτάρια, καὶ τὰ μάτια ὅπου φαίνονται νὰ εἶναι ἀπὸ μαργαριτάρια ἔχουν τὰ ψάρια, καὶ ὅχι οἱ Δάμαις · καὶ ἐγὼ //πιτεύω πῶς τῆς Δουλτζινέας τὰ μάτια ὡσάν πρᾶσινα σμαράγδια μεγάλα, καὶ τὰ φριδιὰ τῆς ὁμοιάζουν μέ δύο δοξάρια, καὶ ἐκεῖνα τὰ μαργαριτάρια σύκωσέ τα ἀπὸ τὰ μάτια καὶ βάλλε τα εἰς τὰ δόντια, ὅτι δίχως ἄλλο θέλει ἐλανθάσθεις σάντζιο, καὶ ἐθάῤῥορησες πῶς ἦτον τὰ μάτια τῆς ἀντίς διὰ τὰ δόντια · ἐνδέχεται νὰ εἶναι καὶ αὐτό ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, διότι ἐταράχθηκα καὶ ἐγὼ βέπωντας τὴν εὐμορφίαν τῆς ὡσάν καὶ ἡ ἀφεντιᾶ σου τὴν ἀσχημίαν τῆς · πλὴν ἄς τὰ ἀφήσομεν// ὅλα εἰς τὰ χέρια τοῦ θεοῦ, ὅτι αὐτός ἡξεύρει τὰ πάντα ὅπου ἔχουν νὰ συνέδουν εἰς αὐτὸν τὸν κακὸν Κόσμον εἰς τὸν ὁποῖον εὐρισκόμεθα, εἰς τὸν ὁποῖον μετὰ βίας εὐρίσκεται πρᾶγμα ὅπου νὰ μὴν εἶναι ἀνακατωμένον μέ τὴν κακίαν,⁷¹⁸ διὰ ἕνα πρᾶγμα μοῦ κακοφαίνεται σινιόρε μου περισσότερον, τό ὁποῖον εἶναι τό νὰ συλλογοῦμαι τί τρόπον θέλομεν κρατήσῃ, ὅταν ἡ ἀφεντιᾶ σου θέλεις νικήσῃ κᾶνέναν φίγαντα, ἢ κᾶνέναν ἄλλον καθαλλιέρεν// καὶ θέλεις τὸν προστάζει νὰ ὑπάγῃ νὰ φανῇ ἐμπροσθεν εἰς τὴν εὐμορφίαν τῆς σινιόρας Δουλτζινέας, ποῦ θέλει νὰ τὴν εὕρῃ αὐτός ὁ κακότυχος φίγαντας; ἢ αὐτός ὁ ἐλεεινὸς καὶ νικημένος καθαλλιέρης · μέ φαίνεται πῶς τοὺς βλέπω τί λο-

⁷¹⁸Debería haber punto en lugar de coma.

γῆς θέ νά περιπατοῦν μέσα εἰς τό τοπόζο, γυρεύοντας τήν σινιόραν μου Δουλτζινέαν, καί ἄν καί νά τήν ἤθελαν ἀπαντήσῃ εἰς τήν ζράταν μέ ὅλον τοῦτο δέν θέλουν ἡμπορέσει νά τήν γυνρίσουν⁷¹⁹. ἴσως σάντζιο εἶπεν // ὁ Δόν Κισσότης ἡ γοῆτεία δέν ἤθελεν εἶσθαι τόσον μεγάλη ὅπου νά κάμη νά μήν γνωρίζουν τήν Δουλτζινέαν οἱ νικημένοι φίγαντες καί καθαλλιέροι, καί ἀπό τόν ἕναν ἡ δύο ὅπου θέλω πρῶτον νικήσει καί θέλω ξεῖλει, θέλομεν κάμη τήν δοκιμήν ἄν τήν γυνρίσουν ἡ ὄχι προσάζωντάς τους νά γυνρίσουν νά μέ φέρουν εἶδῃσιν διά τό ὅ,τι τούς συνέβῃ · μέ καλοφαίνεται αὐτό ὅπου εἶπες ἡ ἀφεντιά σου εἶπεν ὁ σάντζιος, καί μέ αὐτήν τήν τέχνην θέλομεν γυνρίσει ἐκεῖνα // ὅπου ἐπιθυμοῦμεν · καί ἄν αὐτή κρύπτεται μόνον εἰς τήν ἀφεντιά σου τότε ἡ συμφορά θέλει ἦσθαι περισσότερον τῆς ἀφεντιάς σου παρὰ ἐδική της · ἀμή ἄς ὑγιαίνει ἡ σινιόρα Δουλτζινέα, καί ἡμεῖς θέλομεν κυδερνηθῇ ὡς καθὼς ἡμποροῦμεν, ἐξετάζοντας καί ἀφίνοντας νά κάμη ὁ καιρός τά θελήματά του, ὅτι αὐτός εἶναι ὁ καλλήτερος 104r. ἱατρός ὅπου νά εὐρίσκεται εἰς τοιαῦταις καί εἰς ἄλλαις μεγαλήτεραις ἀσθένειαις · ὁ Δόν Κισσότης ἤθελε νά ἀποκριθῇ τόν σάντζιον, ἀμή τόν ἐμπόδισε μία καρέτα⁷²⁰, ὅπου ἐπερνοῦσεν ἀπό τήν ζράταν, ἡ ὅποια ἦτον γεμάτι⁷²¹ ἀπό τά πλέον παράξενα, καί διάφορα προσώπατα, καί προσωπεῖα ὅπου ἡμπορεῖ νά συλλογῇ // σθῇ τινάς · ἐκεῖνος ὅπου ἐδίochνε τά μουλάρια, ἦτοι ἡ Καρετάσις ἦτον ἕνα ἄσχημον Δαιμόνιον, ἡ καρέτα ἦτον ξέσκεπη, καί τό πρῶτον προσωπεῖον ὅπου εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης ἦτον ἐκεῖνο τό ἴδιον τοῦ θανάτου, μέ ἀνθρώπινον μούτζουνον, καί σιμά εἰς αὐτό ἦτον ἕνας ἄγγελος μέ πτέριγες ζωγραφισμέναις καί μεγάλαις · εἰς τό πλάγι ἦτον ἕνας ἱμπερατόρος μέ μίαν κορώναν εἰς τό κεφάλι ὅπου ἐφαίνονταν μαλαγματένια · εἰς τά ποδά//ρια ἐκείνου τοῦ θανάτου ἦτον ἐκεῖνος ὁ θεός ὅπου ὀνομάζεται ἔρωτας μέ τό δοξάρι του μέ τήν φερέτραν καί μέ ταῖς σαῖταις του · ἦτον καί ἕνας καθαλλιέρης ἀρματωμένος μέ λευκόχρωα φορέματα ὅπου τόν ἔλειπε μόνον ἡ περικεφαλεῖα, ὅμως εἶχεν ἕνα καπέλο γεμάτο ἀπό περὰ διαφόρων χρωμάτων · μέ αὐτούς ἦτον καί ἄλλα προσώπατα μέ διάφορα φορέματα καί ὄψες τά ὅποια ὅλα βλέπωντάς τα ὁ Δόν Κισσότης ἐξυπάσθη ὀλίγον καί ὁ σάντζιος ἔ//λαβε μεγαλότατον φόδος, ἀμή ὁ Δόν Κισσότης εὐθύς ἐσυνέφερε καί ἐχάρη θαρρόωντας πῶς νά εἶναι καμμία νέα καί κινδυνώδης τύχη, καί μέ αὐτήν τήν φαντασίαν ἔχοντας σκοπόν νά βαλθῇ εἰς

⁷¹⁹Error. Quizá por γνωρίσουν – ⁷²⁰Se trata de una carreta montada sobre cuatro ruedas que utilizaban las compañías dramáticas como escenario móvil. (Francisco Rico, pag. 625) – ⁷²¹Sic.

κάθε κίνδυνον, ἐξάθη ἔμπροσθεν εἰς τὴν καρτέαν καὶ μέ μεγάλην φωνὴν καὶ φοβεριστικὴν εἶπεν, καρτέαση ἢ Διάβολε, ἢ ὅτι⁷²² καὶ ἂν εἶσαι εἰπές μέ δίχως ἄρρητα ποῖος εἶσαι, ποῦ πηγαίνεις, καὶ τί ἄνθρωποι εἶναι αὐτόι ὅπου πηγαίνεις εἰς τὴν καρτέαν σου// ὅπου φαίνεται νά εἶναι περισσότερον ἢ βάρεκα τοῦ χάρως, παρὰ καρτέα, πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ Διάβολος κρατῶντας ἀγάλια ἀγάλια τὴν καρτέαν · ἡμεῖς σινλόρε εἵμασθεν ἀπὸ τὴν συντροφίαν τοῦ κακοῦ ἀγγέλου καὶ σήμερον ὅπου εἶναι ἡ ὀγδόη ἡμέρα τῆς παρουσίας τοῦ Κυριακοῦ σώματος,⁷²³ ἐπαρξήσαμεν τὴν συμβουλὴν τοῦ θανάτου⁷²⁴ εἰς μίαν χώραν ὅπου εἶναι ὀπίσω ἀπὸ ἐκεῖνο τό βουνόν καὶ ἀπόψε θέ νά τὴν παρξήσωμεν εἰς ἐκείνην τὴν χώραν// ὅπου φαίνεται ἀπ' ἐδῶ, καὶ μέ τό νά εἶναι τόσοσ σιμά, καὶ διὰ νά μὴν κάμωμεν τόν κόπο νά ἐκδυθοῦμεν, καὶ πάλιν νά ἐνδυθοῦμεν, πηγαίνομεν ἐνδυμένοι μέ αὐτά τά φορέματα ὅπου

- 104v.** βλέπεις καὶ φέρουμεν· ἐκεῖνο τό παλικαράκι εἶναι ἐνδυμένον εἰς εἶδος θανάτου, ἐκεῖνο τό ἄλλον εἰς εἶδος Ἀγγέλου, ἐκείνη ἢ *φυναῖκα* ὅπου εἶναι σύζυγος τοῦ ποιητοῦ εἶναι εἰς εἶδος Βασίλισσας, ἐκεῖνος ὁ ἄλλος εἶναι εἰς εἶδος σολδάτου, ὁ ἄλλος εἰς εἶδος Ἱμπερατόρου καὶ ἐγὼ εἰς εἶδος Δαιμονίου, καὶ εἶμαι ἓνα ἀπὸ τά πρῶτα προσωπεῖα τῆς παρουσίας · ἂν ἀγαπᾷς ἢ ἀφεντιὰ σου νά //μάθης ἄλλο τίποτα ἀπὸ ἡμᾶς, ἐρώτησέ με το, ὅτι ἐγὼ θέλω σέ ἀποκριθῇ προθύμως, διότι ὡσάν ὅπου εἶμαι τό Δαιμόνιον, ἤξεύρω καὶ καταλαμβάνω κάθε πρᾶγμα· νά μέ πισεύσετε μὰ τὴν πίσιν μου, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι εὐθύς ὅπου εἶδα αὐτὴν τὴν καρτέαν ἐλόγιασα πῶς νά εὐγῆκεν ἔμπροσά μου κᾶμμία μεγάλη τύχη· πηγαίνετε εἰς τό καλόν καὶ κάμετε τὴν πανήγυριν σας, καὶ κοιτάζετε ἂν θέλετε νά μέ προσάζετε τίποτα ὅπου νά σας δουλέψω, ὅτι⁷²⁵ θέλω τό κάμη// μετὰ πάσας χαρᾶς, ἐπειδὴ καὶ ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας ἀγαποῦσα τα προσωπεῖα, καὶ ὅταν εἶμουν παλικαράκι ἄκουα μέ καλὴν μου καρδίαν ταῖς κωμφοδαῖς· εὐρισκόμενοι εἰς αὐταῖς ταῖς συνομιλίαις ἠθέλησεν ἡ τύχη καὶ ἔφθασεν ἓνας ἀπὸ ἐκείνην τὴν συντροφίαν, ὅπου ἦτον ἐνδυμένος μασκαράδικα μέ πολλὰ κουδούνια, καὶ εἰς τὴν ἄκρην μιᾶς βέργας εἶχε τρεῖς φούσκαις βοϊδιναῖς φουσκωμέναις, ὁ ὁποῖος πλησιάζωντας σιμά εἰς τόν Δόν Κισσότην ἄρχησε // νά πέζη⁷²⁶ μέ τὴν βέργαν, καὶ νά κτυπᾷ εἰς τὴν γῆν μέ ταῖς φούσκαις, καὶ νά πηδᾷ κάμωνοντας μίαν μεγάλην βοήν μέ τά κουδούνια ἀπὸ τοῦ ὁποῖου τὴν κακὴν θεωρίαν ἐξυπάσθη τόσοσ ὁ ῥοντζινάτες, ὅπου μὴν ἡμπορῶντας ὁ Δόν Κισσότης νά τόν κρατήσῃ μέ τό νά εἶχε πάρη εἰς τὰ δόντια του το

⁷²²Sic – ⁷²³El jueves siguiente a la fiesta del Corpus Christi se representaban autos sacramentales. – ⁷²⁴El auto de «Las Cortes de la Muerte» atribuido a Lope de Vega. – ⁷²⁵Sic. – ⁷²⁶Sic.

σαλιδάρι, ἄρχισε νά τρέχη μέ μεγάλην ταχύτητα εἰς ἐκεῖνον τόν κάμπον ὁ σάντζιος βλέπωντας πῶς ἐκινδύνευεν ὁ καθαλλιέρης του νά πέσῃ κάτω, ἐπήδησεν ἀπό // τό γομάρι, καί ἔτρεξε νά τόν βοηθήσῃ, ἀμή ὅταν ἔφθασεν εἶχε πέσῃ πλέον, καί ἦτον κατά γῆς καί σιμά εἰς αὐτόν ἦτον ὁ ῥοντζινάντε, ὁ ὁποῖος εἶχε πέσει μαζῇ μέ τόν καθαλλιέρον του ὁποῦ αὐτήν τήν συνήθειαν τήν εἶχε πάντοτε ὁ ῥοντζινάτης⁷²⁷ ἀμή ὁποῦ εὐθύς ἔφθασεν⁷²⁸ ὁποῦ ἄφησεν ὁ σάντζιος τό γομάρι του, τό ἐκαβαλλίκευσεν ἐκεῖνος ὁ μασκαράς μέ ταῖς φοῦσκαις καί κτυπῶντας τόν μέ αὐταῖς, ὁ φόδος καί ἡ ταραχή, το ἔκαμαν καί ἔτρεχεν εἰς//τόν κάμπον πρὸς τήν χώραν ὁποῦ ἐπήγαιναν νά κάμουν τόν πανηγυριν · ὁ σάντζιος ἔσεκε καί ἔδλεπε τί λογῆς ἔτρεχε τό γομάρι του, καί ἔδλεπε εἰς τόν καθαλλιέρον του ὁποῦ ἦ-

τον πεσμένος, καί δέν ἤξευρε ποῖαν ἀπό ταῖς δύο ἀνάγκαις νά βοηθήσῃ · ἀμή τέλος πάντων, ὡσάν καλὸς ὄπλοφόρος, ἠθέλησε νά βοηθήσῃ καλλήτερα τόν καθαλλιέρον του, παρὰ τό γομάρι · ἀγκαλά καί κάθε φορὰν ὁποῦ ἔδλεπε καί ἐσυκῶνονταν ἡ φάσκαις, τόν ἐφαίνονταν πῶς ἔδλεπε τόν θάνατόν του · ἔφθασεν ἐκεῖ ὁποῦ ἐκεῖζονταν ὁ Δόν Κισσότης, καί βοηθώντας τον νά //καβαλλίκεύσῃ εἰς τόν ῥοντζινάντε τοῦ εἶπεν, σινιῶρε ὁ Διάβολος ἐπῆρε τό γομάρι καί ἔφυγεν ποῖος διάβολος εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐκεῖνος μέ ταῖς φοῦσκαις, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος · ἐγὼ θέλω τό πάρη ἀπὸ αὐτόν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἂν καί νά εὐρίσκονταν μέ αὐτό εἰς ταῖς⁷²⁹ πλέον βαθύτεραις καί σκοτεινότεραις τρύπαις τοῦ ᾧδου · ἔλα κατόπι μου, σάντζιο, ὅτι ἡ καρέτα πηγαίνει ἀγάλλω, καί θέλω πάρη τα μουλάρια ὁποῦ εἶναι εἰς αὐτήν ἀντίς διὰ τό γομάρι · δέν // κάμει χρεῖα νά κάμῃς αὐτήν τὴν ἐπιμέλειαν σινιῶρε ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, παῦσε τόν θυμόν σου ὅτι ὡς καθὼς μέ φαίνεται ὁ διάβολος ἄφησε τό γομάρι, καί ἔρχεται πρὸς τοῦ λόγου μας, καί ἔτσι⁷³⁰ ἦτον, διότι πίπτωντας ὁ διάβολος κατὰ γῆς ἀπὸ τό γομάρι διὰ νά μιμηθῇ τόν Δόν Κισσότην, καί τόν ῥοντζινάντε, ἐπῆγεν ὁ διάβολος εἰς τήν χώραν πεζός καί τό γομάρι ἐγύρισε πρὸς τόν σάντζιον · μέ ὅλον τοῦτο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ἠθελαν εἶ//σθαι καλον νά παιδευθῇ ἡ κακὴ πολιτεία αὐτοῦ τοῦ Δαιμονίου, ὅμως καί κἀνένας ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ εἶναι εἰς τήν καρέταν, ἂν καί νά ἦτον ὁ ἴδιος ὁ ἱμπερατόρος· εὐγαλέ τό αὐτό ἀπὸ τόν νοῦν σου εἶπεν ὁ σάντζιος, καί πιάσε τήν συμβουλὴν μου, καί ποτὲ μὴν πῖάνεσαι μέ τοὺς κωμφοδούς ὅτι εἶναι ἄνθρωποι, ὁποῦ τοὺς ἀγαποῦν ὅλοι οἱ μεγισάνοι· ἐγὼ εἶδα ἕναν κωμφοδὸν ὁποῦ ἦτον εἰς τήν φυλακὴν μέ τό νά ἔκαμε δύο φονικά, καί ἐγλύτωσε δίχως νά //ἐξωδάσῃ κἀ-

105r.

⁷²⁷ ῥοντζινάντης/ ῥοντζινάντε. — ⁷²⁸ Las palabras εὐθύς y ἔφθασεν están tachadas como error.

— ⁷²⁹ Estaba tachado: μέ αὐτό εἰς, y corregido en el interlineado. — ⁷³⁰ Tachado εἶπεν.

νένα ἄσπρον · ἤξευρε ἡ ἀφεντιὰ σου ὅτι μέ τό νά εἶναι ἄνοι πρόσχαροι καί νόσιμοι ὅλοι τούς κάμουν χάριτες, καί ὅλοι τούς βοηθοῦν καί τούς ἐπισκέπτονται, καί μάλιστα ὅπου αὐτοί εἶναι ἀπό ταῖς βασιλικαῖς κομπανίαις, καί ὅλα ἢ τά περισσότερα φορέματά τους εἶναι ὁλόχρυσα καί ὁμοιάζουν νά εἶναι πρέντζιποι, καί μέ ὅλα αὐτά τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Δόν Κισσότης δέν θέλω νά ὑπερηφανεύεται ὁ κωμωδικός Διάβολος, ἄν καί νά εἶχεν εἰς βοήθειαν//του ὅλον τόν ἀνθρώπινον γένος · καί λέγωντας αὐτό ἐγύρισεν εἰς τήν καρέταν, ὅπου σχεδόν

105v. ἐφθάναν εἰς τήν χώραν, καί ἐπήγαινε φωνάζοντας καί λέγωντας, σταῆτε ἀπαντέξετε ὡς εἰς παιγνιδιῶται, ὅτι ἐγώ θέλω νά σάς δείξω τί λογᾶς πρέπει νά τιμᾷ τινάς τά γομάρια καί ζωᾶ ὅπου εἶναι⁷³¹ διά χρεῖαν τῶν ὀπλοφόρων τῆς πλανομένης καθαλλιέριας · τόσον δυνατά ἐφώναζεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅπου τόν ἄκουσαν ἐκεῖνοι ὅπου ἦτον εἰς τήν καρέταν καί τόν ἐ//κατάλαβαν, καί γνωρίζοντας ἀπό τά λόγια τόν σκοπόν του ἐκεῖνον⁷³² ὅπου τά ἔλεγε, παρευθύς ἐπήδησεν ὁ θάνατος ἀπό τό ἀμάξι, καί κατόπι του ὁ Διάβολος, ὁ καρετάσις καί ὁ ἄγγελος ὁμοῦ καί ἡ Βασίλισσα μέ τόν ἔρωτα, καί ἐφορτώθηκαν ὅλοι ἀπό πέτρες καί ἐδόλθηκαν εἰς τάξιν καρτερῶντας τόν Δόν Κισσότην νά τόν πετροβολήσουν · ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντάς τους πῶς ἐδόλθηκαν εἰς τάξιν ἔχοντας σηκωμένα τά χέρια τους καί ἔτοιμοι νά τόν πετροβολήσουν// ἐτράδησε τό σαλιδάρι τοῦ ῥοντζινάντε, καί ἐστάθη, καί ἐσυλλογεῖτο μέ τί τρόπον νά τούς πολεμήσῃ ὅπου νά μήν κινδυνεῦσῃ καί αὐτός · ἐφθασεν ὡστόσον καί ὁ σάντζιος, καί βλέπωντάς τον πῶς ἐτοιμάζονταν νά ὑπάγῃ κατά πάνω τους, τοῦ εἶπεν· ἤθελεν εἰσθαί μία μεγαλοτάτη τρέλα τό νά θέλῃς νά δοκιμάσῃς ἕνα τοιοῦτον ἐπιχείρημα · συλλογίσου σινιόρε μου ὅτι ἐναντίον εἰς τό τρέξιμον τοῦ ποταμοῦ, καί ἐναντίον εἰς τήν σφενδόνα πέτραις, δέν// εὐρίσκεται στόν Κόσμον κἀνένα ἄρμα, ὅπου νά ἡμπορῇ διαφεντευθῇ τινάς, τό καλλίτερον εἶναι νά σφαιλισθῇ τινάς εἰς μίαν σιδεραινίαν καμπάνα · καί παρομοίως πρέπει νά συλλογισθῇ ὅτι περισσότερον εἶναι ἡ προπαίτια, παρὰ ἀνδρεία, τό νά πηγαίνει κατά πάνω εἰς ἕνα ζράτευμα ἕνας ἄνοξ μονάχος, διότι ἐκεῖ εἶναι ὁ θάνατος καί πολεμοῦν οἱ ἴδιοι Ἱμπερατόροι ὅπου τόν βοηθοῦν, καί οἱ καλοί καί κακοί ἄνθρωποι⁷³³ καί// ἄν αὐτό δέν εἶναι ἀρκετόν νά σέ καταπίσῃ νά ἀφήσῃς τόν σκοπόν ὅπου ἔχεις, συλλογίσου κᾶν πῶς ἀνάμεσα [εἰς ὅλους]⁷³⁴ ὅπου εἶναι ἐδῶ, ἀγκαλά καί νά εἶναι βασιλεῖς, πριντζίποι, καί ἱμπερατόροι,

⁷³¹Tachadura: δίχως. — ⁷³²Parece error. Debería ser: ἐκεῖνον. — ⁷³³Parece equivocación. En el original y en el manuscrito rumano dice: κακοί ἢ καλοί ἄγγελοι. — ⁷³⁴Está añadido en el interlineado superior.

ὅμως ἤξευρε βεβαιώτατα πῶς δέν εἶναι κἀνέναντος πλανώμενος καθαλλιέρης · τώρα ἀληθινά σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐπίτυχεις ἐκείνο ὅπου ἡμπορεῖ καί πρέπει νά ἀλλάζω τόν ἀποφασισμένον μου σκοπόν · ἐγὼ δέν ἡμπορῶ, μήτε πρέπει νά ξεσπαθώσω, ὡς κα//θώς καί ἄλλαις πολλαῖς φοραῖς σέ τό εἶπα ἐναντίον εἰς ἄνθρωπον ὅπου νά μήν εἶναι ἀρματωμένος διά καθαλλιέρης· εἰς ἐσένα τυχαίνει σάντζιο ἂν θέλῃς νά κάμῃς τήν ἐκδίκησιν τοῦ

τοῦ ἀδικήματος, ὅπου ἔκαμαν εἰς τό γομάρι σου, ὅτι ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ θέλω σέ βοηθήσει μέ φωναῖς καί ἐρμηνεῖαις πολλαῖς καλαῖς. δέν κάμνει χρεια σινιόρε, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος νά κάμω κἀμίαν ἐκδίκησιν, διότι δέν εἶναι ἴδιον τῶν καλῶν χριστιανῶν νά κάμουν ἐκδίκησιν εἰς κάθε ὕβριν, πόσον μᾶλλον ὅπου ἐγὼ θέλω ἐρμηνεύσει τό γομάρι μου, νά ἀφήσῃ //τήν ἐκδίκησιν του εἰς τά χέρια τῆς θελήσεώς μου, ἡ ὁποία εἶναι νά περάσωμεν εἰρηνικά ὅσον καιρόν καί ἂν ζήσωμεν, ἐπειδή καί αὐτή εἶναι ἡ ἀπόφασίς μου, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, σάντζιε⁷³⁵ καλέ φρόνιμε χριστιανέ, καί καθαρέ, ἄς ἀφήσωμεν νά ὑπάγουν αὐτά τά φαντάσματα, καί ἄς γυρίσωμεν⁷³⁶ νά εὕρωμεν καλλήτεροις τύχαις, ὅτι βλέπω πῶς εἰς αὐτά τά μέρη θε νά εἶναι πολλαῖς καί κατὰ πολλά θαυμασαῖς, καί εὐθύς ἐ//γύρισε τί σαλιδάρι τοῦ ῥοντζινάντε, ἐπῆγε καί ὁ σάντζιος καί ἐπῆρε τό γομάρι του ὁ θάνατος μέ ὅλην τήν πετουμένην του παράταξιν ἐγύρισεν εἰς τήν καρέταν, καί ἀκολούθησεν τήν στράταν τους · αὐτό τό εὐτυχέςατον τέλος ἔλαθεν ἡ τρομερά τύχη τῆς καρέτας τοῦ θανάτου, διά μέσου τῆς συμβουλῆς ὅπου ἔδωσεν ὁ σάντζιος εἰς τόν καθαλλιέρην του, τόν ὅποιον τόν

106r.

ἐσυνέβη τήν δευτέραν ἡμέραν ἄλλο ἕνα
συμβεδικός μέ ἕναν ἐραστήν, καί
πλανώμενον καθαλλιέρη⁷³⁷

⁷³⁵No suele marcar el vocativo en otras ocasiones. — ⁷³⁶Sic. — ⁷³⁷El capítulo ocupa dieciséis líneas de la página *recto* terminando en forma de tronco de pirámide y con el grabado final.

106v.

Κεφάλαιον ιβ.^{ον}

Ὅπου διηγείται τὴν παράξενην τύχην ὁποῦ ἐσυνέβη
εἰς τὸν ἀνδρειωμένον Δόν Κισσότην, μέ-
τον φενναῖον καβαλλέξῃ τῶν ἐ-
σόπτρων

Βραδιάζοντας λοιπόν ἡ ἡμέρα ἐπήγεν ὅτε ἀνδρεῖος Δόν Κισσότης καὶ ὁ
πισὸς τοῦ ὅπλοφόρος σάντζιος· ἐκείνην τὴν νύκτα, καὶ ἔμεινεν ἀπὸ κάτω
εἰς κάποια ὑψηλά καὶ σκιώδη δένδρα, καὶ ἐκάθησαν νὰ δειπνήσουν, τό ὅ-
τι τοὺς εὐρίσκουνταν, καὶ ἐπάνω εἰς τὸν δειπνον εἶπεν ὁ σάντζιος εἰς τὸν
καβαλλέξῃ του · ⁷³⁸

//Σινὼρε ἐγὼ ἤθελα εἶσθαι ἓνας μέγας ἀπλὸς καὶ ἀχρεῖος, ἂν ἐγὼ ἐδιά-
λεγα τὰ κούρη ὁποῦ ἤθελες ἀποκτήσῃ ἡ ἀφεντιὰ σου ἀπὸ τό πρῶτον
συμβεδικός⁷³⁹ ὁποῦ ἤπελες ἀπαντήσῃ καλήτερα, παρὰ τό ὅ, τι ἤθελε⁷⁴⁰
γεννήσῃ ἡ τρεῖς φοράδες · ἀμή τέλος πάντων καλλήτερον εἶναι το σημε-
ρινόν αὐγόν, παρὰ ἡ αὐριανή ὄρνιθα⁷⁴¹ · μέ ὅλα τοῦτα ἀποκρίθῃ ὁ Δόν
Κισσότης, ἂν ἐσύ μέ ἄφινες σάντζιο νὰ πολεμήσω ὡς καθὼς ἐπιθυμοῦσα,
ἤθελες ἀποκτήσῃ ἀπὸ τὰ κούρη τὸ ὀλιγώτερον τὴν χρυσὴν κορῶ//ναν τῆς
Ἱμπερτρίδας, καὶ ταῖς ζωγραφισμέμαις πτέρυγαις τοῦ ἔρωτος, ὅτι ἐγὼ τοῦ
ταῖς ἤθελα εὐγάλη, καὶ σέ ταῖς ἤθελα δώσῃ · τὰ σκῆπτρα, καὶ ἡ κορῶναις
τῶν Ἱμπερατόρων ὁποῦ ἔχουν οἱ κωμφοδοί, τοῦ λέγει ὁ σάντζιος, ποτέ δέν
εἶναι ἀπὸ μάλαγμα, ἀλλὰ ἀπὸ προῦντζο, ἔτσι εἶναι τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν
Κισσότης, διότι δέν ἤθελεν εἶσθαι καλόν, ὅτι τα ρολίδια τῶν κωμφοδῶν νὰ
εἶναι ἐντελή, ἀλλὰ πεπλασμένα, καὶ παρόμοια ὡς καθὼς εἶναι καὶ ἡ ἰδία
κωμφοδία, τὴν ὁποία σάντζιο θέλω //τὴν ἀγαπᾷς, καὶ παρομοίως καὶ ἐκεί-
νους ὁποῦ τὴν παρασταίνουν, καὶ τὴν συνθέτουν, διότι ὅλα εἶναι ὄργανα
ὁποῦ προξενοῦν μεγάλην καλοσύνην εἰς τὴν ἐπικράτειαν, βάνοντας ἔμ-
προσθέν μας εἰς κάθε ριγμὴν ἓναν καθρέπτην εἰς τὸν ὁποῖον φαίνονται τὰ
ἔργα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, καὶ δέν εἶναι κἄμμία σύγκρισις ὁποῦ νὰ μᾶς
δείχνει πλῖον φανερά τό τί εἴμασθεν καὶ τί θέ νὰ γενοῦμεν, ὡσάν τὴν κω-
μωδιάν, εἰς τὴν ὁποίαν εἰσάγονται βασιλεῖς, Ἱμπερατόροι, ποντάφιτζοι,⁷⁴²
καβαλλέξῃ, Δάμαις,

⁷³⁸Raramente se encuentra punto y aparte a mitad de la línea para dar comienzo a un diálogo empezado con mayúscula. — ⁷³⁹Sic. — ⁷⁴⁰ἤθελαν?Las crías de las tres yeguas que le había prometido. — ⁷⁴¹La expresión responde al refrán en Cervantes «más vale pájaro en mano que buitre volando» que en español se ha transmitido «más vale pájaro en mano que ciento volando» — ⁷⁴²pontífices.

καί ἄλλα διάφορα προσώπατα · ἕνας γίνεται πραγματευτής ἄλλος σολδάτος, ἄλλος σοφός, ἄλλος ἐραστής, ἄλλος σκανδαλοποιός καί τελειώνωντας ἡ κωμωδία, καί εὐγάνωντας ἐκεῖνα τά φορέματα ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου τήν παραστίνουν μένουν ὅμοιοι · ἐγὼ αὐτά τά εἶδα πολλάς βολαῖς εἶπεν ὁ σάντζιος τό ἴδιον εἶναι αὐτός ὁ Κόσμος τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, εἰς τόν ὅποιον μερικοί εἶναι βασιλεῖς // ἄλλοι σολδάτοι, καί τέλος πάντων, ὅλα ἐκεῖνα τά προσώπατα ὅπου εἰσέγονται εἰς μίαν κωμωδίαν · ἀμή φθάνωντας εἰς τό τέλος ὅπου εἶναι ὅταν τελειώσῃ ἡ ζωή ὁ θάνατος πέρνει ὁλονῶν τά φορέματα ὅπου τούς κάμουν καί ἔχουν διαφοράν ἀνάμεταξύ τους, καί μένουν ὅλοι ὅμοιοι εἰς τόν τάφον · εὐμορφοί⁷⁴³ σίγκρισις εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀγκαλά καί δέν εἶναι τόσον νέα ὅτι ἐγὼ τήν ἄκουσα πολλάς καί διαφοραῖς βολαῖς · εἰς αὐτό ὁμοιάζει καί τό σατράντζι,⁷⁴⁴ διότι ἐν ὅ//σφ κρατεῖ τό παιχίδι κάθε σύνεργον ἔχει τό ὀφρίκιόν του ξεχορισόν, καί τελειώνωντας τό παιχίδι ἀνακατώνονται ὅλα μαζῇ, καί τά βάλουν εἰς ἕνα βάνουν εἰς ἕνα πουγγί, ὅπου ὁμοιάζει ὡσάν τούς ἀνθρώπους ὅπου πηγαίνουν εἰς τόν τάφον · ἐσύ σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅσον πάγεις γίνεσαι ὀλιγώτερον ἀπλός, καί πλέον φρόνιμος, ἤθελα εἶσθαι ἕνας φαῖδαρος ἄν δέν ἀποκοῦσα τήν φρονιάδα τῆς ἀφεντιάς σου, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, διότι καί ἡ γῆ ὅπου εἶναι φυσικά ἄ//καρπος καί ξηρά ὀργόνωντάς την κάμνει καλοῦς καρπούς · θέλω νά συμπεράνω ὅτι ἡ συναναεργία τῆς ἀφεντιάς σου ἐξάθη τό ἀλέτρι ὅπου ὀργωσε τήν ἄκαρπον φῆν τοῦ ξηροῦ μου νοός καί ἐλπίζω νά προσφέρω πολλά καλοῦς καρπούς · ὁ Σόν Κισσότης ἐγέλασεν ἀκούοντας τά λόγια τοῦ σάντζιο, καί τοῦ ἐφάνη πῶς νά εἶναι ἀληθινόν ἐκεῖνο ὅπου τοῦ ἔλεγεν ὁ σάντζιος, διότι κάπου ἐσυντύχαιναν εἰς τρόπον ὅπου τόν ἔκαμνε καί ἐθαύμαζε, ἀγκαλά καί πάντοτε, ἢ ταῖς περι//σσότεραις φοραῖς ὅπου ἤθελε νά συντύχῃ διά μεγάλες ὑποθέσεις καί νά ἐναντιωθῇ εἰς κἀνένα πρᾶγμα ἐτελείωνε τήν ὁμιλίαν του εἰς φλυαρίαις, καί εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἐφαινονταν νά ἔχῃ περισσοτέραν εὐφράδιαν, καί ἀγχίνοιαν · ἦτον εἰς τό νά προδάλῃ παροιμίαις κᾶν καί νά ὁμοιάζουν, κάντε νά μήν ὁμοιάζουν εἰς τήν ἀναφοράν τῆς ὁμιλίας του, ὡς καθὼς θέλει ἐφάνηκαν εἰς αὐτήν τήν ἰσορίαν · μέ αὐταῖς καί ἄλλαις παρόμοιαις ὁμιλίαις ἐπέρασαν καμ//πόσαις ὥραις τῆς νυκτός, καί ἄρχησεν ὁ σάντζιος νά νιστάξῃ,⁷⁴⁵ καί πέρνωντας τό σαμάρι τοῦ γομαρίου του τό ἄφησε νά βόσκη, ἀμή δέν ἐπῆρε τήν σέλαν τοῦ ῥοντζινάντε διότι τόν εἶχεν προ

ζάξῃ ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ὅταν εὐρίσκονται εἰς τόν κάμπον νά μήν πέρνῃ τήν σέλαν τοῦ ῥοντζινάντε παλαιά συνήθεια ὅπου τήν ἐφύλατξαν οἱ πλα-

107r.

107v.

⁷⁴³Error: εὐμορφη. – ⁷⁴⁴El ajedrez. – ⁷⁴⁵Sic.

νώμενοι καθαλλιέροι, καί δέν ἔπερναν ταῖς σέλαις ἀπό τὰ ἄλογά τους, ἀμή μόνον τό σαλιδάρι εὐγαλαν ἀπό τό κεφάλι τοῦ ἀλόγου, καί τό ἐκρεμοῦσαν εἰς τήν σέλαν · αὐτό ἔκαμε καί ὁ σάντζιος, καί ἀπόλυσε τόν ῥοντζινάντε μέ τό γομάρι//του, τῶν ὁποίων ἡ φιλία ἦτον τόσον ἐνωμένη καί μεγάλη καί μεγάλη, ὅπου λέγουν πῶς ὁ συγγραφεύς αὐτί⁷⁴⁶ τῆς ἀληθινῆς ἰσορίας ἔκαμε ξεχωριστά κεφάλαια διά αὐτήν · ὅμως διά νά φυλάξῃ τήν εὐπρέπειαν καί τιμὴν, ὅπου τυχαίνει εἰς τοιαύτην ἡροϊκὴν ἰσορίαν δέν τὰ ἀναφέρει ἀγκαλά καί ἀφίνοντας αὐτό τό προκείμενον λέγει ὅτι εὐθύς ὅπου τὰ ἀπολοῦσαν αὐτά τὰ δύο ζῶα ἐσμίγουνταν καί ἀρχινοῦσαν καί ἐξύνουνταν ἓνα τό ἄλλο, καί ἀφ' οὗ ἔδοσαν, καί ἐχόρτεναν, ἔδα//νεν ὁ ῥοντζινάντε τόν λαμῖόν του ἐπάνω εἰς τό γομάρι, καί ἔτσι ἔσεκαν καί τὰ δύο ὅσον καί ἂν τὰ ἄφιναν ἂν δέν ἐπεινοῦσαν, λέγω πῶς λέγουν ὅτι ὁ συγγραφεύς ἄφησε γραμμένον πῶς τὰ εἶχεν ὁμοιάζει εἰς τήν φιλίαν, ὡσάν τοῦ Ἐδριάου καί νήσου, τοῦ Πηλάδῃ, καί Ὁρέσου, καί ἀπό αὐτό ἤμπορεῖ νά γνωρίσῃ τινάς πόσον σερεά ἦτον ἡ φιλία ἐκείνων τῶν δύο ὑπομονητικῶν ζώων, εἰς πράδειγμα τῶν ἀνθρώπων, ὅπου κακοφυλάττουν τήν φιλίαν ἀναματαξύ τους, διά// τοῦτο λέγει ἓνας λόγος, δέν εἶναι φίλος διά τόν φίλον, τὰ καλάμα γίνονται κοντά-ρια,⁷⁴⁷ καί νά μή θαρῶῃ τινάς ὅτι ὁ συγγραφεύς εἶχεν ὀλίγην σόχασιν, ὅπου ἐσύγκρινε τήν φιλίαν αὐτῶν τῶν δύο ζώων, μέ τήν φιλίαν τῶν ἀνῶν, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐπῆραν πολλαῖς ἐρμηνείαις ἀπό τὰ ζῶα, καί ἔμαθαν πολλά ἀξιόλογα, καί ἀναγκαῖα πράγματα, ὡσάν ἀπό τὰ σκυλία τόν ἐμετόν, καί τήν εὐχαριστίαν, καί ἀπό τοὺς γεραννοὺς τήν ἀγρυπνίαν, τήν προμύθιαν // ἀπό τοὺς μίρμιγκας, ἀπό τοὺς ἐλέφαντας τήν τιμὴν, καί τήν ἐμπισσύνην ἀπό τὰ ἄλογα καί ἄλλα τοιαῦτα · τέλος πάντων ὁ σάντζιος ἀποκοιμήθη εἰς τήν ῥίζαν μιᾶς δριός, καί ὁ Δόν Κισσότης εἰς τήν ῥίζαν μιᾶς βελανιδιάς, ἀμή ὀλίγον ἐκοιμήθη, τόν ἐξύπνησε μία σύγχυσις ὅπου ἔγινεν ἐκεῖ σιμά, τήν ὁποίαν ἀκούωντάς τήν ἐσυκώθη, καί εἶδε δύο καθαλλάριδες, καί ξεπαιζεύοντας ὁ ἓνας εἶπε πρὸς τόν ἄλλον ξεπαιζεύσε φίλε, καί ἔπαρε τα σαλιδάρια τῶν ἀλόγων// ὅτι ὡς καθὼς βλέπω εἰς αὐτόν τόν τόπον εἶναι χορτάρι περισσό, καί ἡ ἡσυχία καί μοναξία ὅπου χρειάζονται οἱ ἐρωτικοί μου λογισμοί · εὐθύς ἐξεπαίσουσε καί ἐκείνος, καί ἔκαμε μίαν μεγά-

108r. λην σύγχυσιν μέ τὰ ἄρματα ὅπου εἶχεν ἐπάνω του, ἀπό τό ὁποῖον ἐκατάλαβεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς θέ νά ἦτον κἀνένας πλανώμενος καθαλλιέρης, καί πλησιάζοντας κοντά εἰς τόν σάντζιον ὅπου ἐκοιμοῦνταν τόν ἐπιάσεν ἀπό τό χέρι, καί μέ μέγαλον κόπον τόν ἐξύπνησε, καί τόν εἶπεν, ἀδελφέ

⁷⁴⁶Sic. – ⁷⁴⁷En Cervantes son dos versos que expresan que lo que empezó como un juego terminó mal: «no hay amigo para amigo, las cañas se vuelven lanzas»

σάντζιο ἐδὼ ἔχομεν μίαν τύχην, ὁ θεὸς νὰ δώσῃ νὰ εἶναι καλὴ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος //καὶ ποῦ εἶναι αὐτὴ ἡ τύχη γύρισε τὰ μάτια σου σάντζιο τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καὶ θέλεις εἰδῇ ἐξαπλωμένον ἕναν πλανώμενον καθαλλιέρον ὅπου ὡς καθὼς ὑπολαμβάνω δὲν θέ νὰ εἶναι χαρούμενος, διότι εὐθύς ἐρίχθῃ ἀπὸ τὸ ἄλογον, τὸν εἶδα ὅπου ἐξαπλώθῃ μέ κάποια σημεῖα μανίας, καὶ ἔκαμεν μεγάλην σύγχυσιν τὰ ἄρματα του · καὶ τί τύχη εἶναι αὐτὴ εἶπεν ὁ σάντζιος, ἐγὼ δὲν λέγω πῶς νὰ εἶναι ἡ καθόλου τύχη εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἀλλὰ ἡ ἀρχὴ της, ἀ//μὴ ἄκουσα ὅτι ὡς καθὼς ἀκούω μέ φαίνεται ἰσιάζει ταῖς κόρδαις ἐνός βιολίου, καὶ ἀπὸ τὸ ξέρωθῆξιμον, καὶ πτύσιμον ὅπου κάμει θέ νὰ ἐτοιμάζεται νὰ τραγωδήσῃ τίποτα, ἔτσι εἴαν ἀληθινὰ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καὶ θέ νὰ εἶναι κἀνένας καθαλλιέρης ἐρασιγῆς· δὲν εἶναι κἀνένας πλανώμενος καθαλλιέρης ὅπου νὰ μὴν ἔχῃ ἔρωτα, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καὶ ἄς σαθοῦμεν νὰ τὸν ἀκούσωμεν, ὅτι ἀπ' αὐτὸ θέλομεν καταλάβῃ τούς λογισμούς του · ὁ σάντζιος ἤθελε νὰ ἀποκρι//θῇ τὸν Δόν Κισσότην, ἀμὴ ἡ φωνὴ του καθαλλιέρου τοῦ Δάσους ὅπου δὲν ἦτονπολλά ἄνοση οὔτε πολλὰ νόσιμη τὸν ἐμπόδισε καὶ γέκοντας καὶ οἱ δύο⁷⁴⁸ τούς μέ προσοχὴν, ἄκουσαν ὅτι ἐκεῖνο ὅπου τραγουδοῦσεν ἦτον ἡ παροῦσα ὁμιλία⁷⁴⁹

καὶ λέγοντας ἕνα ἄχ, ἀνασέναξεν ἐκ βάθους καρδίας, καὶ ἐτελείωσε τὸ τραγούδι του ὁ καθαλλιέρης τοῦ Δάσους, καὶ μετ' ὀλίγην ὥρα μέ θλιβεράν, καὶ λυπητεράν φωνὴν εἶπεν ὃ πλέον εὐμορφότερη καὶ ἀχάριστη γυναικα τοῦ Κόσμου, εἶναι δυνατόν ὃ ἐκλαμπροτάτη Καλσιδέα τῆς βαλδάντας⁷⁵⁰ νὰ στέργῃς νὰ ἀφανισθῇ καὶ νὰ τελειώσῃ εἰς παντοτιναῖς ξενιτίαις καὶ εἰς σκληρὰ καὶ κοπιασικὰ βάσανα, αὐτὸς //ὁ καταδουλωμένος σου καθαλλιέρης· δὲν φθάνει ὅπου ἔκαμα καὶ σέ ὁμολογοῦν διὰ τὴ εὐμορφότερην τοῦ Κόσμου ὅλοι οἱ καθαλλιέροι τῆς νάσουγας,⁷⁵¹ καὶ τοῦ λέοντος, ὅλοι οἱ ταρτέσιοι, ὅλοι οἱ κασιλιάνοι, καὶ τέλος πάντων ὅλοι οἱ καθαλλιέροι τῆς μαντζίας· αὐτὸ εἶναι ἔτσι εἶπε τότε ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι καὶ ἐγὼ εἶμαι ἀπὸ τὴν μαντζίαν, ἀμὴ δὲν ὁμολόγησε ποτέ τοιοῦτον πρᾶγμα μήτε ἠμποροῦσε μήτε ἔπρεπε νὰ ὁμολογήσῃ ποτέ τοιοῦτον πρᾶγμα, ὅπου εἶναι εἰς καταφρόνησις τῆς εὐμορφίας τῆς σινιόρας μου, καὶ θέλει φλυαρεῖ αὐτὸς ὁ καθαλλιέρης σάντζιο, ἀμὴ ἄς τὸν ἀκροασθοῦμεν ὅτι ἴσως καὶ ὁμιλήσῃ πλέον καθαρά, ἔτσι θαρῶ καὶ ἐγὼ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ὅτι ὡς καθὼς βλέπω αὐτὸς θέλει νὰ παραπονεθῇ ὡς ἕναν μῆναν, ἀμὴ δὲν ἦτον ἔτσι, διότι ἀκού-

108v.

⁷⁴⁸Sic — ⁷⁴⁹Aquí pone el grabado de final de capítulo y deja en blanco nueve líneas correspondiendo al soneto que escribe Cervantes. — ⁷⁵⁰En Cervantes Casildea de Vandalia. — ⁷⁵¹No se entiende bien. En Cervantes: «caballeros de Navarra».

ωντας ὁ καθαλλιέρης τοῦ δάσου πῶς ἐκεῖ σιμά του ἐσυντύχαιναν δίχως νά ἀκολουθήσῃ τό παράπονόν του, ἐσυκώθη, καί μέ εὐγενικήν φωνήν εἶπε ποῖος εἶναι ἐκεῖ; τί ἄνθρωπος εἶναι; ἀπό τόν ἀριθμόν τῶν //χαρουμένων εἶναι, ἢ τῶν πικραμένων; ἀπό τόν ἀριθμόν τῶν πικραμένων ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης · ἐλάτε λοιπόν ἐδῶ ἀποκρίθη ὁ καθαλλιέρης τοῦ δάσου,⁷⁵² καί θέλετε λογιᾶσαι πῶς πηγαίνετε εἰς τήν ἴδιαν μελαγχολίαν, καί πίκραν, ὁ Δόν Κισσότης ἀκούοντας αὐτήν τήν περιποιητικήν ἀπόκρισιν ἐπῆγεν εἰς αὐτόν, ὁμοῦ καί ὁ σάντζιος · ὁ παραπονούμενος καθαλλιέρης ἐπῆρε τόν Δόν Κισσότην ἀπό τό χέρι, καί τοῦ εἶπε κάθισε ἐδῶ σινιόρ καθαλλιέρος, ὅτι μέ τό νά ἄκουσα καθαλλιέρη// πῶς εἶσαι τοιοῦτος, καί ἀπό ἐκείνους ὅπου ἐπαγγέλλονται τήν πλανωμένην καθαλλιέριαν, μέ φθάνει ὅπου σέ εὗρα εἰς αὐτόν τόν τόπον, εἰς τόν ὁποῖον ἡ μοναξία καί ἡ εὐδεια σέ συντροφεύει κρεββάτια φυσικά καί κατοικίαις τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων, προς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ἐγώ εἶμαι καθαλλιέρης ἀπό τό πρῶτον ἐπάγγελμα ὅπου λέγεις, καί ἀγκαλά καί ἔχουν εἰς τήν καρδίαν μου τήν ἴδιαν καθέδραν τους ἡ μελαγχολία, οἱ δυστυχίαις, καί οἱ κακοῦ-ροῖσι καίς, μέ ὅ//λον τοῦτο λυπούμαι εἰς ταῖς συμφοραῖς τῶν ἄλλων, καί ἀπό ἐκεῖνο ὅπου προοίγιον ἐδιηγῆθες ἐκατάλαβα πῶς ἡ δυστυχία σου εἶναι ἀπό τόν ἔρωτα καί ἀγάπην ὅπου ἔχεις εἰς ἐκείνην τήν ὥραιαν, καί ἀχά-
109r. ρισην ποῦ εἰς τά παραπονέματά σου ὀνομάτισες · ὅταν ἐσυνομιλοῦσαν τά τοιαῦτα ἐκάθονταν ἐπάνω εἰς τήν ξηράν γῆν μέ ἀγάπην καί καλήν συντροφίαν, ὥσάν νά μήν ἤθελαν νά τζακίσουν τά κεφάλια τους τό ξημέρωμα, ἴσως ἔχεις καί ἐσύ ἔρωτα, ἐρώτησεν ὁ καθαλλιέρης τοῦ δάσου τόν Δόν Κισσότην · ⁷⁵³ ἀγκαλά καί ἡ ζημίαις ὅπου προέρχονται ἀπό τοὺς καλοθεμένους λογισμούς ταῖς //κρατοῦν περισσότερον διά εὐτυχίαις παρά δυστυχίαις · ἔτσι εἶναι ἀποκρίθη ὁ καθαλλιέρης τοῦ δάσου, ἀνίσως καί δέν μᾶς συγχύσουν τόν νοῦν, ὅτι ἡ μανίαις ὄντας περισσαῖς ὁμοιάζουν μέ τήν ἐκδίκησιν · ποτέ δέν ἐραθύμῃσα εἰς τήν σινιόρα μου ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης ὅχι βέβαια ἀποκρίθη ὁ σάντζιος (ὁ ὁποῖος ἦτον ἐκεῖ σιμά) διότι ἡ σινιόρα ἦτον τόσο νόστιμη ὥσάν μίαν γομερίτζαν, καί μαλακότερη ἀπό ἕναν ἄπᾶν⁷⁵⁴. αὐτός ὁ ὀπλοφόρος //σου εἶναι ἐρώτησεν ὁ καθαλλιέρης τοῦ δάσου;⁷⁵⁵ ναί σινιόρε ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης· ἐγώ ποτέ μου δέν εἶδα ὀπλοφόρον, εἶπεν ὁ καθαλλιέρης τοῦ δάσου, ὅπου νά ἔχη τόσην τόλμην νά ὀμιλῇ ἔμπροσθεν εἰς τόν καθαλλιέρη του · ἔχω καί ἐγώ αὐτόν τόν ὀπλο-

⁷⁵² καθαλλιέρης τοῦ δάσου /καθαλλιέρης τοῦ δάσου. — ⁷⁵³ Falta aquí lo que en el manuscrito rumano dice: «ἔχω ἐπὶ τό κακόν μου ριζικόν» — ⁷⁵⁴ Sonorización de la π. En turco (aba) —

⁷⁵⁵ Muy frecuente el signo de interrogación fuera de su sitio.

φόρον μου, ὅμως ποτέ δέν ἀνοίγει τό ρόμα του νά συντύχη ἐκεῖ ὁποῦ ὁμιλῶ·
ὁ σάντζιος ἀποκρίθη, ἐγὼ ἐσύντυχα, καί θέλω συντύχει ἔμπροσθεν καί εἰς
κάθε ἄλλον. ὁ ὄπλοφόρος τοῦ καθαλλιέρου // τοῦ δάσους ἐπίασεν ἀπό τό
χέρι τόν σάντζιον, καί τόν εἶπε πᾶμε ἡμεῖς οἱ δύο νά συντύχωμεν ὄπλοφο-
ρικῶς ὥς καθὼς ἀγαποῦμεν, καί ἄς ἀφήσωμεν τοὺς καθαλλιέρους μας νά
τζακίσουν τὰ κεφάλια τους, διηγούμενοι ταῖς ἰσορίαις τῶν ἀμορίων τους,
ὁποῦ ὡς καθὼς ὑπολαμβάνω, δέν θέλουν τελειώσει ἕως τό ταχύ· ἐσυκώθη
ὁ σάντζιος, καί ἐπῆγε μέ ἐκείνον τόν ἄλλον ὄπλοφόρον,

καί ἔκαμαν ἀναμεταξύ τους μίαν//
ὁμιλίαν τόσον μεγάλην, ὥσάν ἐκείνην ὁποῦ
ἔκαμαν καί οἱ καθαλλιέροι τους.⁷⁵⁶

Κεφάλαιον ιϛ:^{ov}

109v.

Εἰς τό ὁποῖον ἀκολουθεῖ ἡ διήγησις τῆς τύχης
τοῦ καθαλλιέρος⁷⁵⁷, καί ἡ συνομιλία ὁποῦ
ἔκαμαν οἱ δύο ὄπλοφόροι

Ἐξεχώρησαν λοιπόν οἱ ὄπλοφόροι ἀπό τοὺς καθαλλιέρους διηγούμενοι
ἀναμεταξύ τους, οἱ μέν ὄπλοφόροι τὰ τοῦ κόποῦ τους τὰ πάθη, οἱ δέ κα-
βαλλιέροι τὰ τοῦ ἔρωτός τους βάσανα· ὅμως ἡ ἰσορία διηγεῖται πρῶτον τήν
ὁμιλίαν τῶν ὄπλοφόρων, καί μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ καί τῶν καθαλλιέρων,
καί λέγει, ὅτι ζημερώνωντας ὀλίγον, εἶπεν ὁ ὄπλοφόρος τοῦ δάσους πρὸς
τόν σάντζιον, // πολλὰ κοπιασική εἶναι ἡ ζωὴ σινιόρε μου, ὁποῦ ζῶμεν ἡμεῖς
οἱ πλανώμενοι⁷⁵⁸ ὄπλοφόροι τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων ἡμποροῦμεν
νά εἰποῦμεν ἀληθές, πῶς τρώγομεν τό ψωμί μέ τόν ἴδρωτα τοῦ προσώπου
μας, ὁποῦ εἶναι μία ἀπό ταῖς κατάραις ὁποῦ ἔδοσεν ὁ θεός εἰς τοὺς προ-
πάτορές μας· ἡμποροῦμεν νά εἰποῦμεν τοῦ ἀποκρίθη ὁ σάντζιος πῶς τό
τρώγομεν, καί μέ τάλαιπορίαν τοῦ σώματός μας, διότι ποῖος κακοπαθαίνει
εἰς τόν κρύον, καί εἰς τήν ζέσιν περισ//σότερον ἀπό τοὺς δυσυχεῖς ὄπλο-
φόρους τῶν πλανωνένων καθαλλιέρων; καί κᾶν νά ἐτρώγαμεν χορτασικά,
διότι οἱ κόποι περνοῦν εὐκολότερα μέ τό φαγί, ἀμὴ ἡμεῖς περνοῦμεν ἀπό
μίαν καί ἀπό δύο ἡμέραις δίχως νά γευθώμεν τίποτα, ἔξω ἀπό τόν ἄνε-
μον ὁποῦ φτυσᾷ· ὅλα αὐτὰ τὰ ἡμποροῦμεν νά τὰ ὑποφέρωμεν, εἶπεν ὁ τοῦ

⁷⁵⁶El capítulo ιϛ sólo ocupa veinte líneas terminando las cuatro últimas en forma de pirámide truncada y con el grabado característico de final. — ⁷⁵⁷Sic. — ⁷⁵⁸La palabra πλανώμενοι aparece tachada.

δάσους, μέ τήν ἐλπίδα ὅπου ἔχομεν τῆς ἀντιμισθίας, διότι ἂν ὁ πλανώμενος καθαλλιέξης εἰς τόν ὁποῖον δουλεύει ἕνας ὅπλοφόρος, δέν εἶναι κατά πολλά //κακοῦρδοίζικος, θέλει τόν φιλοδορεσει⁷⁵⁹ εἰς ὀλίγον καιρόν μέ κἀνένα καλόν φκοδέρνο κἀμίας καλῆς νήσου, ἥ μέ κἀμμίαν κοντίαν · ἐγὼ εἶπα τόν καθαλλιέξην μου, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, πῶς εἶμαι εὐχαρισημένος νά μέ δώξη ἕνα φκοδέρνο κἀμίας νήσου, καί αὐτός μέ τό νά εἶναι πολλά ἐλεύθεριος καί εὐγενής μέ τό ὑποσχέθῃ πολλαῖς φοραῖς · ἐγὼ θέλω εὐχαρισηθῇ μέ ἕνα κανονικάτο, εἶπεν ὁ τοῦ δάσους, καί μέ τό ὑποσχέθῃ · ἂν ὁ καθαλλιέξης σου εἶναι ἐκκλησιασικός, τοῦ //ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ἡμπορεῖ νά κάμῃ τοιαῦταις χάριταις εἰς τοὺς ὅπλοφόρους του, εἰδέ ὁ ἐδικός

110r.

μου εἶναι λαϊκός ἀγκαλά καί ἐνθυμοῦμαι ὅτι μερικά φρόνιμα προσώπατα (ὅπου κατά τήν ὑπόληψίν μου θέλει ἦτον κακῆς διαθέσεως) τόν ἐνουθετοῦσαν νά πασχῇ νά γένῃ ἀρχιεπίσκοπος, ὅμως αὐτός δέν τό ἔξερξε μέ κἀνέναν τρόπον νά γένῃ ἄλλο τίποτε, παρὰ ἱμπερατόρος, καί τότε ἐγὼ ἔτρεμα μήπως καί τόν ἔλθῃ κἀμμία φαντασία, καί γίνῃ ἐκκλησιασικός μέ τό νά ἔ//βλεπε πως δέν εἶμαι ἱκανός νά λάβω καί νά κυβερνήσω ταῖς χάριταις ὅπου γίνονται διά μέσου τῆς ἐκκλησίας · διότι πρέοι νά ἡξεύρῃς ἡ ἀφεντιὰ σου, ὅτι ἀγκαλά καί ἔχω θεωρίαν ἀνθρώπου ὅμως εἰς τά ἐκκλησιασικά εἶμαι ἴσα μέ ἕνα ζῶον · νά μέ πισεύσης κατά ἀλήθειαν, τοῦ λέγει ὁ τοῦ δάσους, πῶς ἡ ἀφεντιὰ σου εὐρίσκεσαι εἰς ἕνα μέγαν σφάλμα, διότι τά τῶν νήσων φκοδέρνα, δέν εἶναι ὅλα καλά, ἐπειδὴ καί μερικά εἶναι ἀνάποδα, ἀλλὰ πτωχά, καί ἄλλα μελαγ//χολικά, καί τέλος πάντων ἐκεῖνο ὅπου διαλλέγει τινάς διά καλήτερον, ἔχει ἕνα μέγαν βάρος συλλογισμῶν, καί ἐνοχλήσεων ὅπου πίπτουν ἐπάνω εἰς ἐκεῖνον ὅπου τό πέρνει · καλλήτερον⁷⁶⁰ ἤθελεν εἶσθαι, ὅτι ἡμεῖς ὅπου κάμνομεν αὐτήν τήν ἀναθεματισμένην ὑπερησίαν, νά ἐπηγαίναμεν εἰς τά σπητάκια μας, καί νά ἐκαταγινόμεσθην εἰς ἄσκησας πλέον φρόνιμας, ὡσάν νά εἰποῦμεν, εἰς τήν ἄσκησιν τοῦ κυνηγίου, ἡ νά ψαρεύωμεν, ἐπειδὴ καί ποῖος ὅπλοφόρος ἡμπορεῖ νά εὐρεθῇ τόσον πτωχός εἰς τόν Κόσμον, ὅπου νά μὴν// ἔχῃ εἰς τό ἀχοῦρι του ἕνα ἔλογον, δύο λαγωνικά καί μερικά ἀγκύρια διά νά ψαρεύσῃ διά νά περνᾷ ὁ καιρός του · ἐγὼ τά ἔχω ὅλα αὐτά ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, μόνον τό ἄλογον μέ λείπει, ὅμως ἔχω ἕνα γομάρι ὅπου ἀξίζει δύο⁷⁶¹ ἄλογα, ὡσάν ἐκεῖνο ὅπου ἔχει ὁ καθαλλιέξης μου · κακόν χρόνον νά ἔχω, τοῦ λέγει ὁ τοῦ δάσους, ἂν τό ἄλλαζα ἐγὼ μέ αὐτόν, ἂν καί νά μέ ἔδιδε καί τέσσερες θυμονίαις κριθάρι · νά μὴ θαρῶρῇ ἡ ἀφεντιὰ σου // πῶς δέν τό ἔκαμνα καί ἐγὼ αὐτό ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, διότι τό γομάρι μου εἶναι ἕνα ἀπό τά πλέον ἐξαίρετα ὅπου νά

⁷⁵⁹Sic. – ⁷⁶⁰καλλήτερον/καλήτερον en tres líneas seguidas. – ⁷⁶¹δύο/δύω en tres líneas.

εὐρίσκουνταν εἰς τόν Κόσμον · καί ὅσον μέν διά τὰ λαγωνικά, ἤξεύρω καλά πῶς δέν θέλουν μέ λείψει, ὅτι εἰς τό χωρίον μου εἶναι περισσά, καί μάλις τότε ἔχει τό κυνήγι περισσότεραν νοσιμάδαν, ὅποταν γίνεται μέ ἄλλων ἔξοδα · νά μέ πιεῦσης κατά ἀλήθειαν σινιόρ ὄπλοφόρος εἶπεν ὁ τοῦ δάσους, πῶς ἐγώ ἀποφάσισα νά ἀφήσω αὐτά τὰ μασκαραλίκια αὐτῶν // τῶν πλανωμένων καβαλλιέρων, καί νά ὑπάγω εἰς τό χωρίον μου, καί νά κοιτάζω τό σπῆτι μου,

καί τὰ παιδάκια μου, ὅτι ἔχω τρία, ὅπου ἀξίζουσιν τρία μαργαριτάρια τῆς ανατολῆς · ἔχω καί ἐγώ δύο ἀποκριθῆ ὁ σάντζιος, ὅπου ἡμποροῦν νά ὀμλήσουν μέ τόν ἴδιον τόν πάππα, μάλις ἔχω καί ἓνα κορίτζι, τό ὅποῖον ἂν θέλῃ ὁ θεός θέλω νά τό κάμω κοντέσσα, ἂν καί νά εἶναι ἐναντίον τῆς θελήσεως τῆς μητρός του, πόσων χρονῶν εἶναι αὐτή ἡ σινιόρα ὅπου θέλει νά γέ//νη κοντέσσα ἐρώτησεν ὁ τοῦ δάσους · ὡς δεκαπέντε χρονῶν θέλει νά εἶναι ἀποκριθῆ ὁ σάντζιος, ὅμως εἶναι τόσον μεγάλη ὥσάν ἓνας ζῆλος, καί τόσον δροσερή, ὥσάν μία αὐγή ἀπριλίου, καί εἶναι δυνατή ὥσάν ἓνας χαμάλης · μέ αὐταῖς ταῖς χάραις ὅπου ἔχει ἡμπορεῖ νά γένῃ ὄχι μόνον κοντέσσα, ἀλλά καί νύμφη τοῦ πρασίνου δάσους · ἄμποτες νά μέ ἀζώνεν ὁ θεός νά ἐγύριζα νά ἔδλεπα τό σπητάκι μου ἄλλην μίαν φοράν, εἶπεν ὁ σάντζιος, καί νά μέ ἐγλίτω//νεν ἀπό αὐτόν τό κινδυνῶδες ὀφρικόσιον τῆς ὀπλοφορίας, εἰς τό ὅποῖον ἔπεσα αὐτήν τήν δεύτερην φοράν μέ τό νά ἐγελάσθηκα ἀπό ἓνα πουγγί μέ ἑκατόν σκοῦδα ὅπου εὔρα εἰς τήν σίερα μορένα, καί ὁ Διάβολος μέ κάμη πάντοτε καί μέ φαίνεται πῶς νά βλέπω ἔμπροσθέν μου ἓνα σακουλάκι γεμάτο φλωρία διακόσια, καί ὦραν τήν ὦραν ζέκω νά τό ἀγγίξω μέ τά χέρια, καί νά τό ὑπάγω εἰς τό σπῆτι μου · καί μέ φαίνεται πῶς ἔχω δούλους, πως ἀγοράζω ὕ//ποστατικά, καί πῶς ζῶ ὥσάν ἓνας Βασιλεύς, καί ἐν ὅσῳ ἔχω αὐτά εἰς τήν φαντασίαν μου μέ φαίνονται εὐκόλα, καί ὑποφερτά τὰ βάσανα ὅπου τραβῶ μέ αὐτόν τόν τρελόν καβαλλιέρην μου, ὁ ὅποιος ἤξεύρω πῶς μετέχει περισσότερον ἀπό τήν ἀγνωσίαν, παρὰ ἀπό τήν καβαλλιερίαν ἐπειδή καί ἀνέφερες διά τήν τρέλλαν⁷⁶² τῶν καβαλλιέρων εἶπεν ὁ τοῦ δάσους, ἤξευρε ὅτι δέν πιεῦω νά εὐρίσκεται τρελότερος ἄνθρωπος εἰς τόν Κόσμον ἀπό τόν καβαλλιέρην μου, διότι αὐτός// περιπατεῖ, καί γυρεύει ἓνα πρᾶγμα, ὅπου ἀφ' οὗ τό εὔρη πιεῦει πῶς θέλει ἐντροπιασθῇ· μή νά ἔχη καί αὐτός ἔρωτα, ὥσάν καί ὁ ἐδικός μου; ἐρώτησεν ὁ Σάντζιος⁷⁶³· ἔχει ἀποκριθῆ ὁ τοῦ δάσους⁷⁶⁴ καί ἀγαπᾷ κάποιαν Κασιλδέαν ἀπό τήν Βαλδένιαν, ἡ ὅποια εἶναι ἡ πλέον σκληρή καί

110v.

⁷⁶² τρέλλαν /τρελός en dos líneas sucesivas. – ⁷⁶³ Σάντζιος/σάντζιος – ⁷⁶⁴ ὁ τοῦ δάσους/ὁ τοῦ δάσους

ἄσπλαχνη σινιώρα, ὁποῦ νά εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον · ἐγώ ἐθαῤῥοῦσα πῶς μόνον ἐγώ ἐδούλευσα εἰς τρελλόν καθαλλιέστην, εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀμή βλέπω πῶς ἔχω καί ἄλλους συντρόφους //καί λέγουν ὅτι ὁπότεν ἔχει τινάς συντρόφους εἰς τά βάσανα, τόν φαίνονται ἐλαφρότερα, ἔτσι καί ἐγώ ἡμπορώ νά παρηγορηθῶ μέ τήν ἀφεντιῶ σου, ἐπειδή καί δουλεύεις εἰς ἕναν καθαλλιέστην

- 111r.** ἄγνωστον ὡσάν τόν ἐδικόν μου · ἄγνωστος εἶναι ἀληθινά, ἀμή ἀνδρεῖος, ἀποκρίθη ὁ τοῦ Δάσους καί περισσότερον κακός παρὰ ἀνδρεῖος· ὁ ἐδικός μου δέν ἔχει κἄμμίαν κακίαν, ἀποκρίθη ὁ Σάντζιος, μάλιστα ἔχει μίαν καθαλλιεστικήν ποιότητα ὁποῦ δέν κάμνει κακόν εἰς τινάν, ἀλλά καλόν εἰς ὅλους · ἕνα μωρό παιδί ἡμπορεῖ νά τόν κάμει //νά πιεῦση πῶς εἶναι νύκτα τήν ὥραν τοῦ μεσιμερίου, καί διά αὐτήν τήν ἀπλότητά του τόν ἀγαπῶ ὡσάν τά μάτια μου, καί ἀγκαλά καί νά κάμει πολλά παράστρατα πράγματα, μέ ὅλον τοῦτο λυποῦμε νά τόν ἀφήσω · καλὰ ἀδελφέ εἶπεν ὁ τοῦ δάσους ὅμως ὁπότεν ἕνα τυφλός ὁδηγεῖ ἄλλον τυφλόν, κυνδυνεύουν νά πέσουν καί οἱ δύο· καλλήτερον ἦθελεν εἶσθαι μέ εὐμορφον τρόπον νά γυρίσωμεν εἰς τά σπητιάκια μας, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐξετάζουν τάς τύχες, δέν ταῖς εὐρίσκουν πάν//τοτε καλαῖς · ὁ σάντζιος ἐσυγχνοξηρόδηχε, καί ἔπτυνε, τό ὁποῖον βλέπωντάς τό ὁ τοῦ δάσους, εἶπεν · μέ φαίνεται σινιῶρε ὅτι ἀπό τήν πολλήν συνομιλίαν ὁποῦ ἐκάμαμεν νά ἐκόλυσαν οἱ γλῶσσας μας εἰς τά χεῖλη μας, ὅμως ἐγώ ἔχω μίαν πλόσκαν κρεμασμένην εἰς τήν σέλαν, ὁποῦ πιεῦω πῶς νά ἔχη καλόν κρασί μέσα, καί εὐθύς ἐσυκώθη, καί ἐπῆγε καί ἤφερε τήν πλόσκαν καί ἕνα μέγαλον κομμάτι πουςουρμά τά ὁποῖα βλέπωντάς τα ὁ σάντζιος εἶπεν, τοιαῦτα //πράγματα ἔχεις ἡ ἀφεντιῶ σου μαζῇ σου; καί τί λογιάζεις ἡ ἀφεντιῶ σου, ἀποκρίθη ὁ τοῦ δάσους, πῶς ἐγώ νά εἶμαι κἄνένας ἀπό ἐκεῖνους τούς ὁπλοφόρους, ὁποῦ ὡς καθῶς λέγει ὁ λόγος, πέντε εἰς τό ἄσπρον;⁷⁶⁵ ἐγώ ἔχω ζαῖρέ εἰς τό ἄλογόν μου, ὡσάν ἕνας γκενεράλης ὅταν πηγαίνει εἰς τήν ζράταν · ὁ σάντζιος ἀρχησε καί ἔτρωγε δίχως νά δώση ἀπόκρισιν, ἡ νά καρτερέσῃ νά τόν παρακαλέσῃ ὁ ἄλλος, καί ἐκατέβαζε μέ ζαριφλήκι κάποια κομμάτια μικρούτζικα //ὡσάν τόν γρόθον, καί μετά κάμποσην ὥραν εἶπεν ἡ ἀφεντιῶ σου εἶσαι ἕνας ὁπλοφόρος πίζός, φοφοδούμενος, καί μεγαλοπρεπής (ὡς τό δείχνει αὐτό τό συμπόσιον, τό ὁποῖον ὁμοιάζει πῶς νά ἦλθεν ἐδῶ σχεδόν διαμέσου γοῖητείας) καί ὅχι ὡσάν ἐμένα τόν κακοῤῥοίζικον, ὁποῦ δέν ἔχω ἄλλο εἰς τά δισάκια μου, παρὰ ἕνα κομμάτι τυρί, τόσον ξηρόν καί δυνατόν, ὁποῦ ἡμπορεῖ τινάς μέ

⁷⁶⁵En Cervantes dice«¿soy yo por ventura algún escudero de agua y lana?» significando «de poca monta».

αὐτό νά τζακίση τό κεφάλι ἑνός φίγαντος· ἔ//χω καί κάμποσα ἄγρια ἀπίδια, καί κάμποσα καρύδια, διότι ὁ καθαλλιέρης μου λέγει πῶς οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι δέν πρέπει νά τρώγουν ἄλλο, παρὰ ξηρά πωρικά, καί χόρτα του

κάμπου· ἐγὼ ἀδελφέ νά σέ εἰπῶ τήν ἀλήθειαν τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ τοῦ δάσους, δέν ἔχω συνηθισμένον τό στομάχι μου τό ζομάχι μου μέ ἄγρια πορικά, καί μέ χόρτα καί ῥίζαις τοῦ κάμπου· ἄς κρατοῦν οἱ ἀφεντιὰ τους ταῖς γνῶμαις τους, καί τοὺς καθαλλιερικούς⁷⁶⁶ τους νόμους, καί ἄς τρώγουν ὅ, τι θέλουν, διότι ἐγὼ ἔχω σιμά μου κρέας, καί αὐτήν τήν πλόσκαν μέ τό κρασί, καί λέγοντας αὐτό ἔδωσε τήν //πλόσκαν εἰς τά χέρια τοῦ σάντζιο, τήν ὁποῖαν πέρνωντας αὐτός τήν ἐσύκωσε καί ἔπιεν εἰς ἕνα κάρτον τῆς ὥρας, καί ἀφ' οὗ ἐχώρτασε πίνοντας, ἐρώτησε τόν τοῦ δάσους, πόθεν εἶναι αὐτό τό κρασί, μή νά εἶναι ἀπό κᾶμμίαν Βασιλικήν χώραν, ἄξιος πεκρὺς⁷⁶⁷ εἶσαι τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ τοῦ δάσους, νά ἡξεύρης πῶς δέν εἶναι ἀπ' ἄλλου, παρὰ ἀπό ἐκεῖ ὁποῦ εἶπες, καί εἶναι παλαιόν κρασί· ἐμένα τὰ θέλεις⁷⁶⁸ αὐτά εἶπεν ὁ σάντζιος;⁷⁶⁹ θαρρῶεις πῶς εἶμαι μωρόν παιδί νά μέ γελάσης, ἢ //πῶς δέν γνωρίζω τί κρασί εἶναι αὐτό· νά μέ πιεύσης σινιὼρ ὀπλοφόρε πῶς ἐγὼ εἶμαι τόσον φυσικά ἔμπειρος εἰς τό νά γνωρίζω τὰ κρασιά, ὁποῦ εὐθύς ὁποῦ μυρισθῶ ὅ, τι λογῆς κρασί καί ἄν εἶναι γνωρίζω τόν τόπον, ἀπό τόν ὁποῖον εἶναι, τήν φυλήν τήν γεῦσιν, καί πόσον θέλει νά βαρᾶξῃ καί εἰς τί θέλει νά γυρίσῃ, καί ὅλα τὰ ἄλλα περιστατικά τοῦ κρασιοῦ· ἀμή δέν πρέπει νά τό θαυμάζεσαι αὐτό, διότι ἐγὼ εἶχα εἰς τό γένος μου ἐκ μέρους τοῦ πατρός μου δύο ἀπό //τοῦς πλέον ἐξαιρέτους πεκρίδες ὁποῦ νά ἐσάθησαν εἰς τήν μαντζίαν ἀπό μερικόν καιρόν καί ἐδόθη, ὡς καθώς λέγεις τό γνωρίζει πλέον φανερά ἀπό αὐτό ὁποῦ θέλω εἰπῆ τῶρα.⁷⁷⁰

Αὐτοὺς τοὺς δύο τοὺς ἔδωσε νά δοκιμάζουν ἕνα κρασί ἀπὸ ἕνα βαρέλι, ὁ ἕνας τό ἐδοκίμασε μέ τήν ἄκρην τῆς γλῶσσας, καί ὁ ἄλλος τό ἐμυρισθεῖ· ὁ πρῶτος εἶπεν πῶς ἐκεῖνο τό κρα//σί εἶχε βόχαν σιδήρου, καί ὁ δεῦτερος εἶπεν πῶς εἶχε βόχαν τοῦ λουμίου· ὁ νοικοκύρης εἶπεν πῶς τό βαρέλι ἦτον πασρεκόν καὶ τό κρασί δέν εἶχε τίποτα μέσα ὁποῦ νά πάρῃ κᾶμμίαν βόχαν σιδήρου, ἢ τουλουμίου, μέ ὅλον τοῦτο ἐκείνοι οἱ δύο μεγάλοι πεκρίδες ἐσάθησαν σερεὰ εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχαν εἰπῆ, καί περνώντας μερικὸς καιρός,

111v.

⁷⁶⁶Pocas veces se encuentra el diptongo así, en vez de καθαλλιερικούς. — ⁷⁶⁷Con la sonorización de la π. (griego πεκρὺς, del turco bekri). — ⁷⁶⁸En el manuscrito rumano dice: ἐμένα δὰ λέγεις αὐτά; — ⁷⁶⁹Signo de interrogación fuera de sitio. — ⁷⁷⁰El escriba deja una línea en blanco antes de que comience el relato de Sancho. También parece hacerlo el copista rumano. Es curioso que, ni en el original ni en la traducción de Franciosini, existe este punto y aparte.

ἐπουλήθη τό κρασί, καί ὅταν ἔπλυναν τό βαρέλι ἡῦραν εἰς τό πάτον του ἕνα κλειδάκι δεμένον μέ ἕνα κομμάτι τουλουμίσιο πετζί· λογίαζε δά// τώρα ἡ ἀφεντιά σου ἂν ἐκείνοι ὁποῦ κατάγονται ἀπό αὐτήν τήν γενεάν γνωρίζου τά κρασία, ἢ ὅχι · αὐτήν τήν νόσμιην συνομιλίαν ἔκαμαν ἀναμεταξύ τούς αὐτοί οἱ δύο καλοί ὄπλο

112r. φόροι, τρώγοντας καί πίνοντας ἀπό τήν πλόσκαν, ὁποῦ σχεδόν εἶχεν εὐκαιρώσει · ἀποκοιμήθηκαν, καί οἱ δύο τους, τούς ὁποίους τούς ἀφίνομεν κατὰ τό παρόν, διά νά διηγηθοῦμεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἐσυνέβη ἀναμεταξύ εἰς τόν καβαλλιέρον τοῦ δάσους, καί τοῦ ἀσχημοειδοῦς.

Κεφάλαιον ιΔ:^{ov}

Εἰς τό ὁποῖον ἀκολουθεῖ ἡ διήγησις τοῦ καβαλλιέρου τοῦ Δάσους

Ἀναμεταξύ εἰς τά περισσά πράγματα ὁποῦ ἀνέφερεν ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ Δασικός λέγει ἡ ἰσορία πῶς ἐκεῖνος τοῦ δάσους εἶπε πρὸς τόν Δόν Κισσότην · πρέπει νά ἡξεύρεις σινιόρ καβαλλιέρη, πῶς ἡ τύχη μου μέ ἡφερε καί ἀγάπησα τήν ἀσύγκριτον Κασιλδιάν τῆς Βανδαλίας, τήν εἶπαν ἀσύγκριτον ὅτι δέν εὐρίσκεται εἰς κἄμμίαν φυ//ναῖκα ἡ νοστιμάδα της, ἡ εὐμορφιά της, καί ἡ εὐγενειά της · εἰς αὐτήν λοιπόν τήν κασιλδέαν ἔχω τούς καλούς μου λογισμούς, καί τίμαις ἐπιθυμίαις · καί παραδιδόμενος εἰς αὐτήν βάλλω τοῦ λόγου μου εἰς πολλούς κινδύνους, ὑποσχομένη με εἰς τό τέλος τοῦ κάθε κινδύνου, ὅτι εἰς τό τέλος τοῦ ἄλλου ἤθελε λάβῃ τέλος ἡ ἐλπίδα μου · καί τοιουτοτρόπως ἐπλήθυναν τά βάσανά μου τά ὁποῖα εἶναι ἄπειρα, καί δέν ἡξεύρω ποῖον θέλει νά εἶναι τό //τελευταῖον ὁποῦ θέλω δώσει τήν ἀρχήν τῆς καλῆς μου ἐπιθυμίας · μίαν φοράν μέ ἐπρόσταζε νά ὑπάγω νά μονομαχήσω μέ ἐκείνην τήν περίφημον γιγνατέσσαν τῆς Σιδιλίας, ὀνομαζομένην *φκιράλδα*⁷⁷¹, ἡ ὁποῖα εἶναι ἀνδρεία κ' πολλά, μέ τό νά εἶναι ἀπό προῦντζο, καί χωρίς νά κινῆται ἀπό τόν τόπον της εἶναι ἡ πλέον κινητή, καί πετούμενη *φυναῖκα* τοῦ κόσμου · ἐπήγα, καί τήν εἶδα, καί τήν ἐνίκησα, καί τήν ἔκαμα //καί ἔμεινεν ἀκίνητος, διότι παράνω ἀπό μίαν εὐδομάδαν δέν ἐφύσησεν ἄλλος ἄνεμος παρά τραμουντάνα · μέ εἶπεν ἄλλην μίαν φοράν νά

⁷⁷¹ La torre de la Catedral de Sevilla.

ὑπάγω νά ζυγιάσω ταῖς παλαιαῖς πέτραις τῶν ἰσχυρῶν πύργων τῆς Κισάνδου⁷⁷², τό ὁποῖον εἶναι ἓνα ἐπιχει-

ρημα ὁποῦ τυχαίνει περισσότερον εἰς τοὺς ἐργάτες, παρὰ εἰς καθαλλιέ- 112v.
ρους· μίαν ἄλλην φορὰν μέ ἐπρόσαξε νά ὑπάγω νά γκρεμισθῶ, καί νά κα-
ταβυθισθῶ εἰς τόν λάκκον τῆς κάπρας,⁷⁷³ ὁποῦ εἶναι ἓνας κίνδυνος, ὁποῦ
δέν ἠκοῦσθη ποτέ, καί τρομερός κ' πολλά, καί νά τῆς φέρω εἶδῃσιν διά τό
ὅ,τι εὐρίσκεται εἰς ἐκεῖνο τό σκοτεινιώτατον βάθος· ἐκράτησα //τὴν κίνησιν
τῆς φγιλάρδας,⁷⁷⁴ ἐξύγισα τοὺς πύργους τοῦ Κισάνδου, ἐρρίχθηκα εἰς τόν
λάκκον, καί εὐγάλα εἰς φῶς ἐκεῖνα ὁποῦ ἦτον κεκρυμμένα εἰς τό σκότος
του· κοντολογίης μέ ἐπρόσαξε τώρα ὕψερον νά τριγυρίσω ὅλαις ταῖς ἐπαρ-
χίαις τῆς ἰσπανίας, καί νά κάμω ὅλους τοὺς πλανωμένους καθαλλιέρους
νά ὁμολογήσουν πῶς διά αὐτὴν περιπατοῦν καί ὅτι αὐτὴ ὑπερβαίνει εἰς
τὴν εὐμορφίαν ὅσαις φυναῖκαις καί ἂν εὐρίσκονται εἰς τόν Κόσμον, καί
πὼς //ἐγὼ νά εἶμαι ὁ πλεόν ἀνδρεῖος, καί καλλήτερος ἐρασῆς καθαλλιέρης
ἀπὸ ὅσους εὐρίσκονται ὑπὸ κάτω εἰς τό γερέωμα τοῦ ουρανοῦ, καί διά νά
κάμω αὐτό τό ἐρώτημα ἐπεριπάτησα τό περισσότερον μέρος τῆς Ἰσπανίας,
καί ἐνίκησα πολλοὺς καθαλλιέρους ὁποῦ ἐτόλμησαν καί μέ ἐναντιώθηκαν
· ἀμὴ ἐκεῖνο ὁποῦ καυχῶμαι περισσότερον, καί ὑπερηφανεύομαι εἶναι, τό
νά ἐνίκησα εἰς τὴν μονομαχίαν ἐκείνον τόν περιφημον καθαλλιέρην Δόν
Κισσότην τῆς μαν//τζίας, καί τόν ἔκαμα καί ὁμολόγησε πῶς εἶναι εὐμορ-
φώτερη ἢ ἐδική μου Κασιλδέα παρὰ ἡ ἐδική του Δουλτζινέα· καί μόνον
μέ αὐτὴν τὴν νίκην λογάζω πῶς νά ἐνίκησα ὅλους τοὺς καθαλλιέρους του
Κόσμου, καί ἐπειδὴ καί ὁ Δόν Κισσότης ὅπου λέγω, τοὺς ἐνίκησεν ὅλους,
καί νικούμενος αὐτός ἀπὸ λόγου μου, ἡ δόξα του, ἡ φήμη του, καί ἡ τιμὴ
του ἀπεδόθη καί ἐπέρασεν εἰς ἐμένα, καί ὅσον περισσότερον εἶναι νικούμε-
νος εἰς μεγάλην ὑπόληψιν τό//σον περισσότερον εἶναι ὁ νικῶν ἀξιοπαινατό-
τερος⁷⁷⁵· ἔμεινεν ἐκστατικός ὁ Δόν Κισσότης ἀκούωντας τόν καθαλλιέρην
τοῦ δάσους, ὁποῦ ἔλεγεν αὐτὰ τά λόγια καί ἠθέλησε νά τόν εἰπῇ πῶς ψεύ-
δεται, ἀμὴ ἐκράτησε τὴν γλῶσσαν του, διά νά τόν κάμῃ νά τό ὁμολογήσῃ
αὐτός ὁ ἴδιος τό ψεῦμα του, καί ἔτσι τόν εἶπε μέ εὐμορφον τρόπον· ὅσον
μέν νά ἐνίκησεν ἡ αφεντιά σου σινιόρ καθαλλιέρη τό περισσότερον μέ-
ρος τῶν πλανωμένων κα//βαλλιέρων τῆς ἰσπανίας, καί ὅλου τοῦ Κόσμου,
αὐτό ἐνδέχεται νά τό ἔκαμες καί δέν λέγω τίποτα περὶ τούτου, εἰδέ τό νά

⁷⁷²Figuras de piedra de origen paleolítico que se encuentran en Guisando (Avila) – ⁷⁷³Sima cercana a la población de Cabra, donde se suponía la entrada a los infiernos. – ⁷⁷⁴φγιλάρδα / φγιλάρδα – ⁷⁷⁵Parece un error por ἀξιοπαινότερος. Hemos escrito en cursiva lo que en Cervantes aparece en dos versos: «y tanto el vencedor es más honrado / cuanto más el vencido es reputado».

- ἐνίκησες τόν Δόν Κισσότην τῆς μαντζίας, αὐτό δέν ἤμπορῶ νά τό πιεεύσω, καί ζέκω καί ἀμφιβάλλω, ἴσως νά εἶναι κἀνέννας ἄλλος ὅπου νά τόν ὁ
- 113r.** μοιάζει ἀγκαλά καί ὀλιγοσοί νά εὐρίσκωνται ὅπου νά τόν ὁμοιάζουν · πῶς δέν τόν ἐνίκησα ἀποκρίθη ὁ Δασικός; μά νά μέ πιεεύσης μέ τό ἡλιοφεγγαρεαζερόφωτον στερέωματ τοῦ οὐρανοῦ, πῶς ἐγώ ἐπολέμησα μέ αὐτόν καί τόν ἐνίκησα · καί εἶναι ἕνας ἄνθρωπος μεγαλόσωμος, καί λιγνός εἰς τό πρόσωπον, χλωμός εἰς τήν ὄψιν καί ξανθούτζικος · ἡ μήτη του εἶναι ὀλίγον μακρυ//ά, καί ὥσάν ζραδή, ἡ ἄντζες του εἶναι μεγάλαις καί κυρταῖς, τό παράνομά του εἶναι ἀσχημοειδής, ἔχει ἕνα ἄλογον περίφημον, ὀνομαζόμενον ῥοντζινάντε, καί διά ὀπλοφόρον ἔχει ἕναν χωριάτην ὅπου ὀνομάζεται σάντζιο πάντζας · καί τέλος πάντων ἔχει διά κυρίαν τῆς θελήσεώς του μίαν κάποιαν Δουλτζινέαν ἀπό τό τοπόζο ὅπου πρῶτον ὀνομάζονταν ἀλδόνσα λορέντζο, ὥσάν τήν ἐδικήν μου, ὅπου ὀνομαζομένη κασίλδα ἀπό τήν ἀνταλούσιαν //ἐγώ τήν ἐπωνόμασα κασιλδίαν τῆς Βανδαλίας · ἄνίσως καί δέν εἶναι ἀρκετά ὅλα αὐτά τά σημεῖα νά κάμω ἀξιόπιστον τήν ἀλήθειάν μου, ἰδοῦ αὐτό τό σπαθί μου τό ὅποιον θέλει κάμη νά τό πιστεύση ἡ ἴδια ἀπίστια · ἡσύχασε, σινιόρ καβαλλέξηρ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί ἄκουσε ἐκεῖνο ὅπου θέλω νά σέ εἰπῶ · πρέπει νά ἡξεύρης πῶς αὐτός ὁ Δόν Κισσότης ὅπου λέγεις εἶναι ὁ μεγαλήτερός μου φίλος ὅπου ἔχω εἰς αὐτόν τόν Κόσμον, καί τόσον ὅπου ἐγώ τόν ἐκρα//τῶ ὥσάν τόν ἑαυτόν μου, καί ἀπό τά σημεῖα ὅπου μέ εἶπες γνώρισα πῶς δέν εἶναι ἄλλος παρὰ αὐτός ὁ ἴδιος ὅπου λέγεις νά ἐνίκησες · ἀπό τό ἄλλο μέρος βλέπω μέ τά ἴδια μου ὁμμάτια, καί ἐγγίζω μέ τά χερίά μου πῶς δέν εἶναι δυνατόν νά εἶναι ὁ ἴδιος ἀνίσως ὅμως καί κἀνέννας ἀπό τούς πολλούς τούς ἐχθρούς γοῆτευτές, μάλιστα ἕνας ὅπου τόν κατατρέχει ἀδιαλείπτως δέν ἐμεταμορφώθη εἰς τό εἶδος του, καί ἀφήθηκε καί τόν ἐνίκησες, διά νά ἀτιμῆσῃ τήν φήμην ὅπου ἀπόκτησε μέ τά ἡρωϊκά //του ἔργα, καί μεγάλαις ἀνδραγαθίαις εἰς ὅλον τόν Κόσμον καί εἰς βεβαίωσιν αὐτοῦ τοῦ πράγματος ὅπου λέγω πρέπει νά ἡξεύρης ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἐναντίοι τοῦ γοῆτευταί εἶναι δύο ἡμέραις ὅπου ἐμετέβαλαν τήν ὥραϊαν Δουλτζινέαν εἰς μίαν χωριζοποῦλαν εὐτελῇ, καί δυσγενῇ, καί τιοῦτης λογῆς θέλει ἐμετάβαλεν εἰς τόν Δόν Κισσότην · ἄν δέν φθάνουν ὅλα αὐτά νά σέ κάμουν ἱκανόν εἰς τό νά γνωρίσης αὐτήν τήν ἀλήθειαν ὅπου λέγω, ἰδοῦ εἶναι ἐδῶ ὁ ἴδι//ος Δόν Κισσότης, ὁ ὅποιος θέλει τήν διαφεντεύσει μέ τά ἄρματατά του πεζός, ἡ καβαλλάρης ἢ ὡς καθὼς ἄλλῶς ἀγαπᾷς, καί λέγωντας αὐτό ἐσυκώθη εἰς τά πόδια καί ἔπιασε τό σπαθί του καρτερῶντας νά ἰδῇ τήν ἀπόφασιν, ὅπου ἤθελε κάμη ὁ δασικός καβαλλέξηρ, ὁ ὅποιος
- 113v.** τόν ἀποκρίθη καί εἶπεν, ἐκεῖνος ὅπου σέ ἐνίκησε μεταμορφωμένον σινιόρ Δόν Κισσότη, ἡμπορεῖ νά ἐλπίζῃ πῶς θέλει σέ νικήσει καί ξεμεταμορφω-

μένος, ἀμή μέ τό νά μήν εἶναι πρέπον νά πολεμοῦν οἱ καθαλλιέροι εἰς τό σκοτός, ὡσάν τούς κλέπτες ἄς ἀπαντίσωμεν ἕως ὅπου νά ξημερώσῃ διά νά ἰδῇ καί ὁ ἥλιος τά ἄρματα μας, καί πρέπει νά εἶναι ἡ συμφωνία τοῦ πολέμου μας //ὅτι ὁ νικηθεὶς νά ἔχῃ νά μένῃ ὑποκείμενος εἰς τήν θέλησιν τοῦ νικιῶντος, καί νά κάμῃ εἰς αὐτό ὅ, τι καί ἂν θέλῃ μέ τοῦτο ὅμως ὅτι ἐκεῖνα ὅπου τό προσάξει νά εἶναι κατὰ τήν εὐπρέπειαν τοῦ καθαλλιέρου · ἐγὼ ζέργω κατὰ πολλά εἰς αὐτήν τήν συμφωνίαν ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καί λέγωντας αὐτό, ἐπῆγαν ἐκεῖ ὅπου ἦτον οἱ ὀπλοφόροι τους καί τους εὔραν ὅπου ἐνυπνιάζονταν, καί ἐξυπνῶντας τους τοὺς ἐπρόσαζαν νά ἐτοιμάζουν τά ἄλογα, διότι εὐθύς ὅπου ἤ//θελεν ἀνατέλῃ ὁ ἥλιος, ἤθελαν νά μονομαχήσουν οἱ δύο τους · ὁ σάντζιος ἔμεινε ἐκςατικός καί ἔκφοδος ἀκούοντας αὐτά τά μαντάτα φοβούμενος μήπως καί νικηθῇ ὁ καθαλλιέρης του, ἐπειδὴ καί εἶχεν ἀκούσει ταῖς ἀνδραγαθίαις τοῦ δασικοῦ καθαλλιέρου ἀπὸ τόν ὀπλοφόρον του · ἐπῆγαν οἱ δύο ὀπλοφόροι, νά εὔρουν τά ζῶα, τά ὅποια ἔσεκαν ὅλα μαζί, καί ἐμυρίζονταν, καί εἰς τήν ζρόταν ὅπου ἐπῆγαιναν εἶπεν ὁ τοῦ δασικοῦ πρὸς //τόν σάντζιον · πρέπει νά ἡξεύρης σινῶρε ὅτι εἰς τήν ἀνταλούσιαν εἶναι μία συνήθεια, καί ὅταν πολεμοῦν οἱ αὐθεντάδες οἱ Δοῦλοι δέν ζέκουν μέ τὰ χέρια ζαυρομένα, ἐν ὅσῳ πολεμοῦν οἱ αὐθεντάδες τους, αὐτό σέ τό εἶπα διά νά προσέχῃς ὅτι ὅταν πολεμοῦν οἱ καθαλλιέροι μας πρέπει νά κτυποῦμασθεν καί ἡμεῖς · αὐτή ἡ συνήθεια σινῶρε, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος πολιτεύεται εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ὅπου εἶναι ὅλοι πολεμάρχοι, ἀμή οἱ ὀπλοφόροι τῶν //καθαλλιέρων δέν πρέπει νά τήν συλλογοῦνται, πόσῳ μάλλον ὅπου ἐγὼ δέν ἄκουσα ποτέ τόν καθαλλιέρην μου νά εἰπῇ πῶς νά εἶναι ἡ τοιαύτη συνήθεια, ὁ ὁποῖος ἡξεύρει ἐκτίθου ὅλαις ταῖς τάξαις τῆς πλανωμένης καθαλλιερίας · ἀγκαλά καί νά εἶναι ἀληθινή αὐτή ἡ συνήθεια μέ ὅλον τοῦτο ἐγὼ δέν θέλω νά τήν φυλάξω, ἀλλά νά πληρώσω τό ὅ, τι εἶναι διορισμένον νά πληρώνουν οἱ τοιοῦτοι εἰρηνικοποῖοι ὀπλοφόροι, ὅτι ἡξεύρω βέβαια πῶς δέν θέλει δίδουν //παράνω ἀπὸ μισὶ ὀκτὼ κερί, καί αὐτό τό δίδω μέ καλήν μου καρδίαν, ὅτι ἡξεύρω πῶς περισσότερον ἤθελα ἐξοδιάσει εἰς τό νά ἰατρεύσω τό κεφάλι μου ὅπου λογιᾶζω, ὡσάν νά τό βλέπω πῶς θέ νά σχισθῇ εἰς τήν μέσην · εἶναι καί ἄλλο ἓνα ὅπου μέ ἐμποδίζει τό νά

πολεμήσω, μέ τό νά μήν ἔχω σπαθί ὅπου δέν τό ἐξώσθηκα εἰς ὅλην μου τήν ζωήν. ἐγὼ ἡξεύρω αὐτουνοῦ τήν θεραπείαν πολλά καλά, εἶπεν ὁ ἄλλος ὀπλοφόρος, διότι ἔχω δύο σακιά μαλίτικα τοῦ αὐτοῦ μῆκος, ἐσύ θέλεις πάρη τό ἓνα, καί ἐγὼ τό ἄλλο, καί θέλομεν κτυπηθῇ · αὐτό τό ζέργω ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, διότι ὁ τοιοῦτος πόλεμος θέλει //χρησημεύσει περισσότερον εἰς τό νά κονιορκτισθοῦμεν, παρὰ νά πληγωθοῦμεν · δέν θέ νά γίνη

114r.

ἔτσι τοῦ λέγει ὁ ἄλλος, διότι μέσα εἰς τὰ σακκιά θέ νά βάλλωμεν ἀπό πέντε ἔξι πέτραις ρογγυλαῖς, διά νά μή τὰ πέρνη ὁ ἄνεμος, καί τοιούτης λογῆς θέλωμεν σακκοπολεμήσει, δίχως νά κάμωμεν κἄμμίαν βλάβην, ἢ πληγὴν εἰς τόν ἑαυτόν μας · τί πέτραις λέγεις ἢ ἀφεντιᾶ σου τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ἐγώ σέ λέγω τήν ἀλήθειαν // πῶς ἂν τὰ ἐγέμιζες τὰ σακκιά μέ βαμπάκη, μέ ὅλον τοῦτο δέν θέλω πολεμήσει · ἄς πολεμήσουν οἱ καθαλλιέροι μας ἀναμεταξύ τους, καί ἡμεῖς ἄς προσέχωμεν εἰς τό νά πίνωμεν, καί νά ζῶμεν, ὅτι ὁ καιρός ἔχει τήν ἔγνωιαν τοῦ νά μᾶς πάρη τήν ζωὴν ὅταν ἔλθῃ ὁ διορισμένος καιρός, καί ἄς μή τόν δίδωμεν ἡμεῖς αἰτίαν νά μᾶς τήν πάρη πριχοῦ νά ἔλθῃ ἢ διορισμένη ὥρα · μέ ὅλα τοῦτα τοῦ εἶπεν ὁ ἄλλος ἡμεῖς πρέπει νά πολεμή//σωμεν τό ὀλιγότερον μισήν ὥραν · μήτε αὐτό δέν τό κάμνω τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅτι δέν θέλω νά φανῶ ἀπάνθρωπος καί ἀχάριστος μέ ἐκεῖνον ὅπου ἔφαγα καί ἔπια καί νά κάμω κἄμμίαν ἄρην ὅσον παραμικρή καί ἂν εἶναι καί μὴν ἔχοντας κἄμμίαν αἰτίαν μανίας, διά τί νά φυλάξω καί νά μαλῶνω τοῦ κάκου · ὅσον μέν δι' αὐτό εἶπεν ὁ ἄλλος ἐγώ θέλω εὖρη τόν τρόπον νά σέ κάμω νά ἐραθυμήσης, διότι πριχοῦ νά ἀρχήσωμεν τόν //πόλεμον, ἐγώ θέλω πλησιάσει κοντά σου ἀγάλια ἀγάλια, καί θέλω σέ δώσει τρεῖς τέσσερες πάτσες ὅπου νά ἀςράψουν τὰ μάτια σου μέ ταῖς ὁποῖαις θέλω σέ κάμῃ νά ἐραθυμήσης · ἐναντίον εἰς αὐτόν τόν τρόπον ἐγώ ἡξεύρω ἕναν ἄλλον ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος ὁ ὁποῖος δέν εἶναι κατώτερος ἀπό αὐτόν, διότι θέλω πάρη ἕνα καλόν ῥαβδί, καί πριχοῦ νά μέ κάμῃς νά ἐξυπνήσῃ ὁ θυμός μου, θέλω σέ κάμῃ μέ ταῖς ῥαβδιαῖς νά κοιμηθῇς τόσον βαρεῖά, ὅπου νά μὴν ἐξυπνήσῃς ποτέ, παρὰ εἰς τόν ἄλλον Κόσμον · καλλήτερον

114v. ἤθελεν εἰσθαι νά κοιτάξῃ καθ' ἑνας τήν δουλείαν του, καί νά μὴν δίδῃ αἰτίαις νά ἐραθυμῇ τινάς, ὅτι κἄνενας δέν ἡξεύρει τήν καρδιάν τοῦ ἀνθρώπου, καί μερικοὶ ὑπάγουν διά νά δώσουν, καί ὕστερον λαμβάνουν · ὁ θεός εὐλόγησε τήν εἰρήνην καί ἐκαταράσθη τήν ἔρην, καλὰ εἶπες ἀποκριθῇ ὁ τοῦ Δασικίου, ὁ τι εἶναι ἕνας κοινός λόγος ὅπου λέγει, οὐκ οἶδαμεν //τί τάξεται ἢ ἐπιούσα.⁷⁷⁶

Ἄρχησαν πλέον νά κελαῖδοῦν ἐπάνω εἰς τὰ δένδρη τὰ μικρά πολυποίκιλα καί χαϊδεμένα πουλάκια, τὰ ὅποια ἐφαίνονταν ὅτι⁷⁷⁷ μέ τό μελίρῳτον, καί γλυκεῖαν ἁρμονίαν τοῦ ἡχιτικοῦ κιλαῖδήματός τους νά ἐχαιρετοῦσαν τήν δροσεράν, καί ῥοδοκόκκινην αὐγὴν, ἢ ὅποια ἀρχήσε πλέον νά δείχνῃ τήν εὐμορφίαν τοῦ προσώπου της ἀπό ταῖς πόρ//ταις καί ἀπό τὰ παρὰ-

⁷⁷⁶El resto de la línea lo deja libre. Es curioso que el copista del manuscrito rumano también la deja libre, lo que, sin embargo, no ocurre en Franciosini que se supone el modelo. Parece, por tanto, una innovación del rumano al que copiaría el del manuscrito Genadio. – ⁷⁷⁷Sic.

θυρα τοῦ ὀρίζοντος, ῥίχνοντας ἀπό ταῖς χρυσαῖς τρίχαις τῶν ξανθῶν μαλιῶν της μίαν ἄπειρον ποσότητα ὑγρῶν μαργαριταρίων, ἀπό των ὁποίων τήν νόσιμην δροσίαν βρεχόμενα τά πράσινα και μικρούτζικα χορταράκια, ἐφαίνονταν παρομοίως πῶς νά ἐβλάψαν και εἰς αὐτά και νά ἐβρεξαν ἄσπρα και μικρά μαργαριταράκια · ἡ αἰτίαις ἐσέλαξαν τό γλυκύ και νόσιμον μάννα, ἡ βρύσαις ἐγελοῦσαν ἐ//μουρμούριζαν τά ρεύματα, ἐχαίρουνταν τά δάση, και μέ τόν ἐρχομόν τούς ἐφαίνονταν πῶς νά ἐπλούταιναν, και νά ἐδαψιλεύονταν τά χοράφια, και τά λιβάδια μέ τά κρινοδόδοχρυσοπράσινα χορτάρια.⁷⁷⁸

Ἀμή εὐθύς ὁποῦ ἐξύγωσεν ὁ ἥλιος εἰς τό χρυσόν και πύρινον ἀμάξι τά πετούμενα, και ἐξαστράπτοντα ἀλογά του, και ἐφάνη στόν Κόσμον μέ τήν συνηθισμένην του λαμπρότητα //εἶδεν ὁ σάντζιος ὅτι ἡ μίτη τοῦ δασικοῦ ὀπλοφόρου ἦτον τόσον μεγάλη, ὁποῦ ἔκαμεν ἴσκιον εἰς ὅλον του τό κορμί · λέγουν κοντολογίης πῶς ἦτον κατά πολλά μεγάλη, κυρτή εἰς τήν μέσην, και ἐκρέμουνταν δύο δάκτυλα παρακάτω ἀπό τό ρόμα του, τήν ὁποίαν βλέπωντας ὁ σάντζιος, ἄρχισε νά τρέμη χειροπόδαρα, ὡσάν ἕνας σεληνιασμένος και ἐσυλλογίσθη νά ἀφεθῇ νά τοῦ δώσῃ καλλήτερον χίλιας πιάτцαις, παρά νά πολεμήσῃ //μέ ἐκεῖνο τό φάντασμα · ὁ Δόν Κισσότης εἶδεν τό ἐναντίον, πῶς εἶχε φορέσει τήν πε-

ρικεφαλαίαν, και ἐκατέδασε κάτω τήν μουτσοῦναν, διά νά μήν ἰδῇ τό πρόσωπόν του· ἐφοροῦσεν ἐπάνω ἕνα εἰς τά ἄρματα ἕνα χρυσόν ἐπανωφόρη, εἶχεν εἰς τήν περικεφαλαίαν του τριγύρου πτερά ἄσπρα, κύτρινα και πράσινα · τό κοντάρι του τό ὁποῖον ἦτον ἀκουμπισμένον εἰς ἕνα δένδρον, ἦτον πολλά μέγαν, και χοντρόν, και εἰς τήν ἄκρην εἶχεν παράνω ἀπό μί//αν πιθαμήν ἐκλεκτότατον ἀτζέλι · ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντας αὐτό ἐσυλλογίσθη πῶς αὐτός ὁ καθαλλιέρης, θέλει νά ἦτον πολλά δυνατός ἄνθρωπος, ἀμή δέν ἐφοδῆθη ὡσάν τόν σάντζιον μάλις μέ εὐτακτον ὁμιλίαν εἶπεν πρὸς τόν καθαλλιέρην⁷⁷⁹.

Ἄν ἡ μεγάλη ἐπιθυμία τοῦ πολέμου ὁποῦ ἔχεις δέν σέ κάμνει νά χάνης και τό εὐπρόσδεκτον τῆς φιλανθρωπότητος, σέ παρακαλῶ διά μέσου αὐτῶν νά συγκώσης ὀλίγον τήν μου//τζούναν, διά νά ἰδῶ ἄν ὁμοιάζῃ ἡ εὐμορφία τοῦ προσώπου σου μέ του σώματός σου · σινιῶρ καθαλλιέρη, ἀποκρίθη ὁ δασικός, ἔχεις καιρόν ἀρκετόν νά μέ ἰδῇς ὕστερον και, ἀνίσως και τούτην τήν ὥραν δέν πληροφορῶ τήν ἐπιθυμίαν σου, ἤξευρε πῶς δέν το κάμνω διά ἄλλο, παρά μέ τό νά λογιάζω πῶς θέλω κάμη μέγαν ἄδικον εἰς τήν

115r.

⁷⁷⁸El resto de la línea la deja libre, a diferencia del rumano y de Franciosini. – ⁷⁷⁹También en este caso deja la línea libre igual que el manuscrito rumano.

ὥραϊαν μου Κασιλδέαν, διά τήν ἄργηταν ὁποῦ κάμνω ἐν ὅσῳ νά σηκόνω τήν μουτζούναν //πρίν νά σέ κάμω νά ὁμολογήσης ἐκεῖνο ὁποῦ ἤξεύρεις πῶς ἐπιθυμῶ · εἰπές με καὶν αὐτό τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης ἐν ὅσῳ νά καβαλλικεύσωμεν, ὁμοιάζω ἐγὼ μέ ἐκεῖνον τόν Δόν Κισσότην ὁποῦ λέγεις πῶς ἐνίκησες · εἰς αὐτό ἀποκρίνομαι εἶπεν ὁ δασικός, πῶς ὁμοιάζεις, ὡς καθὼς ὁμοιάζουν οἱ ἄνθρωποι ἕνας τόν ἄλλον τους · ἀμῆ λέγωντας ἐσύ πῶς σέ κατατρέχουν οἱ γοῆτευταί, δέν ἤμπορῶ νά τό βεβαιώσω ἂν εἶσαι ἐκεῖνος, ἢ ὄχι //αὐτό μέ φθάνει ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, νά γνωρίσω τήν ἀπάτην σου, ὅμως διά νά σέ εὐγάλω ἀπό αὐτήν τήν ἀπάτην, ἄς καθαλλικεύσωμεν τά ἄλογά μας, ὅτι εἰς ὀλιγώτερον καιρὸν παρὰ ὁποῦ ἤθελες ἀργήσῃ νά συνκώσῃς τήν μουτζούναν, ἂν ὁ θεός, ἡ σινιώρα μου, καί ἡ δύναμις τοῦ βραχίονός μου θέλουν μέ βοηθήσει, θέλω ἰδῇ τό πρόσωπόν σου, καί θέλεις γνωρίσει καί ἐσύ πῶς δέν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος ὁ Δόν Κισσότης ὁποῦ λογιάζεις, καί λέγωντας //αὐτό εὐθύς ἐκαβαλλίκευσαν, καί γυρίζοντας ὁ Δόν Κισσότης τόν ῥοντζινάντε διά νά

- 115v.** πάρη διάσημα εἰς τόν κάμπον, καί ὕσερον νά γυρίσῃ νά ἀντικρουθῇ μέ τόν ἐχθρόν του, ὡς καθὼς τό ἐσυνήθιζαν οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι εἶδε τήν παράξενην μίτην τοῦ ὀπλοφόρου, καί ἐθαύμασε καί αὐτός ὡσάν τόν Σάντζιον, ὁ ὁποῖος βλέπωντας πῶς ἐκίνησεν ὁ καθαλλιέρος του, δέν ἠθέλησεν οὔτε αὐτός νά μείνῃ μοναχός μέ τόν μιταράν φοβούμενος μήπως καί τόν κτυπήσῃ καὶ//μῖαν μέ τήν μίτην του, καί ἀποθάνει, ἢ καί μόνον ἀπό τόν φόβον του, καί διά τοῦτο ἐπῆγε κατόπι εἰς τόν καθαλλιέρον του, κρατῶντας τήν μίαν σκάλαν τῆς σέλας τοῦ ῥοντζινάντε, καί ὅταν ἤθελε νά γυρίσῃ ὀπίσω ὁ Δόν Κισσότης, τοῦ εἶπεν ὁ Σάντζιος παρακαλῶ σε σινιόρε μου, πριχοῦ νά γυρίσῃς νά πολεμήσῃς, βοήθησέ με νά ἀναίδω⁷⁸⁰ εἰς αὐτήν τήν βελανιδίαν ἀπό τήν ὁποῖαν ἤμπορῶ νά ἰδῶ πολλά καλά τόν πόλεμον ὁποῦ θέλεις νά κάμῃς μέ αὐ//τόν τόν καθαλλιέρον · ἐγὼ πιεσέω σάντζιε⁷⁸¹ τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης πῶς ἐσύ ἀνεδαίνεις εἰς τήν βελανιδίαν ἀπό τόν φόβον σου, καί ὄχι διά νά ἰδῇς τόν πόλεμον · ἐγὼ σέ λέγω τήν ἀλήθειαν. εἶπεν ὁ σάντζιος, πῶς ἡ μεγάλη μίτι ἐκείνου τοῦ ὀπλοφόρου μέ δίδει μεγάλον φόβον καί τρόμον, καί δέν τολμῶ νά ραθῶ σιμά του. ἀληθινά εἶναι τόσοσιν μεγάλη τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, ὁποῦ καί ἐγὼ ἤθελα φοβηθῇ ἂν δέν εἶχα τήν καρδίαν ὁποῦ ἔχω, καί ἔλα νά// σέ βοηθήσω νά ἀνέβῃς ἐκεῖ ὁποῦ λέγεις · ἐν ὅσῳ ἄργησεν ὁ Δόν Κισσότης εἰς τό νά βοηθήσῃ νά ἀνέβῃ ὁ σάντζιος εἰς τό δένδρον, ὁ ἄλλος ὁ καθαλλιέρος ἐπῆρε κάμποσον διάσημα εἰς τόν κάμπον, θαρῶντας πῶς καί ὁ Δόν Κισσότης ἔκαμε τό ἴδιον, καί ἔτζι δίχως

⁷⁸⁰Sic. – ⁷⁸¹Unas veces con mayúscula y otras con minúscula.

νά ἀπαντίξῃ νά ἀκούσῃ φωνήν τρουμπέτες, ἢ ἄλλον κἀνένα σημεῖον, ἐγύ-
ρισε τό ἄλογόν του (τό ὁποῖον δέν εἶχε περισσότεραν ἐλευθερίαν ἀπό τόν
ῥοντζινάντε) καί τρέ//χοντας μέ ὀρμὴν ἐπήγαινε νά ἀντικρύσῃ τόν ἐχθρόν
του, ἀμὴ βλέπωντάς τόν πῶς εἶχεν ὑπερησῖαν καί ἐδοηθοῦσε τόν σάντζιον
νά ἀνέδῃ, ἐκράτησε το σαλιδάρι τοῦ ἀλόγου του, τό ὁποῖον εὐθύς γάθη, μέ
τό νά μὴν ἡμποροῦσε νά σαλεύσῃ πλέον · ὁ Δόν Κισσότης ὅπου τόν ἐφάνη
πῶς θέλει ἔρχονται ὁ ἐχθρός του πετώντας, ἐκέντρωσε τόσον δυνατά τόν
ῥοντζινάντε, ὅπου τόν ἔκαμε καί ἔτρεχε μέ μεγάλην ἐλευθερίαν, ἕως ὅπου
//ἔφθασεν ἐκεῖ ὁ⁷⁸² ἔσεκεν ὁ καθαλλιέρης τῶν ἐσόπτρων, ὁ ὁποῖος σχεδόν
εἶχεν ἐμ-

πῆζει τά μαχμούζια εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ἀλόγου του, διὰ νά τό κάμῃ νά
περιπατήσῃ, ἀμὴ δέν ἡπόρσεσε μέ κἀνέναν τρόπον νά τό κάμῃ νά κινήθῃ
οὔτε ἕνα δάκτυλον, καί ἀπό τὴν πολλήν βίαν ὅπου ἔκαμνε νά κινήσῃ τό
ἄλογόν του, δέν ἔλαβε καιρόν νά πάρῃ τό κοντάρι του ἀπό κάτω εἰς τὴν
ἀμασχάλην, ἀλλὰ τό εἶχε κρεμασμένον · ὁ Δόν Κισσότης βλέ//πωντας τόν
ἐχθρόν του εἰς τοιαύτην κατάστασιν, χωρὶς νά συλλογισθῇ ἂν ἦτον πρέπον
νά τόν κτυπήσῃ, ἢ ὄχι ἐπῆγε καί τόν ἔσπρωξε μέ βίαν, καί τόν ἔριψε κάτω
ἀπὸ τό ἄλογον ὁ ὁποῖος πίπτωντας ἐκτύπησε τόσον δυνατά ὅπου ἔμεινεν
ὡσάν ἀποθαμμένος · εὐθύς ὅπου τόν εἶδεν ὁ σάντζιος ἐκατέδῃ μέ μεγάλην
ταχύτητα ἀπὸ τό δένδρον καί ἐπῆγε σιμὰ εἰς τόν καθαλλιέρεν του ὁ ὁποῖος
ἐξεκαθαλλίκευσε καί ἐπῆγε κοντά εἰς τόν πεσόντα κα//βαλλιέρεν διὰ νά
ιδῇ ἂν εἶχεν ἀποθάνῃ, ἢ ὄχι, καί σηκώνοντας τὴν μουτζούναν ἀπὸ τό πρό-
σωπὸν του εἶδεν πῶς ἦτον ὁ Δοτόρ καρῥάσκος Σαμψών, καί γυρίζοντας
πρὸς τόν σάντζιον εἶπεν, εἶδες τέκνον μου πόσον ἰσχύει ἡ μαγία, πόσον
ἡμποροῦν οἱ γοῆτεῖαις · ὁ σάντζιος ἐπῆγε σιμώτερα, καί βλέπωντας πῶς
ἦτον ὁ Δοτόρ Σαμψών ἐθαύμασε καί ἄρχισε νά κάμῃ τόν γαυρόν του καί
εἰς ὅλον αὐτόν τόν καιρόν ὁ πεσμένος κα//βαλλιέρης δέν ἔδειχνε κἀνένα
σημεῖον πῶς νά εἶναι ζωντανός · μετὰ ταῦτα εἶπεν ὁ σάντζιος πρὸς τόν
Δόν Κισσότην · ἐμένα με φαίνεται σινιόρε πῶς κάθε τρόπον ἤθελεν εἰσθαι
καλόν νά χώσῃς ἡ ἀφεντιά σου τό σπαθί σου εἰς τό στόμα αὐτουνοῦ ὅπου
φαίνεται πῶς νά εἶναι ὁ Δοτόρ καρῥάσκος, ὅτι ἴσως καί σκοτώσεις μέσα
εἰς αὐτόν κἀνέναν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς σου τοὺς γοῆτευτές · καλὰ λέγεις ἐσύ
σάντζιο του ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καί ζεσπα//θώνοντας διὰ νά βάλλῃ
εἰς πρᾶξιν ἐκεῖνο ὅπου τοῦ εἶχεν εἰπῇ ὁ σάντζιος, ἔφθασε καί ὁ ὀπλοφόρος
ὁ μιτερὰς (ὁ ὁποῖος εἶχεν εὐγάλει ἐκείνην τὴν μεγάλην μίτην) καί ἄρχισε νά
φωνάζῃ λέγωντας κοίταξε καλὰ ἐκεῖνο ὅπου κάμεις ἡ ἀφεντιά σου σινιόρε

116r.

⁷⁸²Error por ὅπου.

Δόν Κισσότη, ὅτι αὐτός ὁποῦ κείτεται εἰς τὰ ποδάριά του εἶναι ὁ δοτόρ Σαμφών Καρδάσκος ὁ φίλος σου καὶ ἐγὼ εἶμαι ὁ ὑπηρέτης του · βλέπων-
τας ὁ σάντζιος πῶς δέν εἶχεν ἐκείνην τήν

- 116v.** μεγάλην μίτην τόν ἐρώτησεν ποῦ εἶναι ἡ μίτη σου; καὶ αὐτός τοῦ ἀποκρίθη
πῶς τήν εἶχεν εἰς τήν τζέπην του, καὶ βάνωντας τό χέρι του εἰς τό δεξιόν
μέρος εὐγάλε τήν μίτην τήν ὁποῖαν ἦτον ἀπό ἐκείναις ὁποῦ φοροῦν οἱ
κωμφοδοί · ἀμή ὁ σάντζιος καλοκοιτάζωντάς τον τόν ἐγνώρισεν καὶ τόν
εἶπε, δέν εἶσαι ἐσύ ὁ τομάζος ζενζιάλε ὁ γείτονάς μου καὶ κουμπάρος μου,
ἐγὼ //εἶμαι ἀποκρίθη ὁ τομάζος ἐκείνος ὁποῦ λέγεις, καὶ θέλω σέ εἰπῇ ὕσε-
ρον τήν αἰτίαν διὰ τήν ὁποῖαν ἦλθα ἐδῶ, μόνον κατὰ τό παρόν παρακα-
λῶσε, τόν σινλόρ Δόν Κισσότην τόν αὐθέντην μας, καὶ καθαλλιέqrην μας νά
μὴν σκοτώσῃ τον καθαλλιέqrην τῶν ἐσόπτρων ὁποῦ κείτεται εἰς τὰ πόδιά
του, διότι δίχως κἀμμίαν ἀμφιβολίαν εἶναι ὁ ἀπόκοτος, καὶ κακῶς συμβου-
λευμένος Δοτόρος σαμφών καρδάσκος⁷⁸³ ὁ συμπατριότης μας · ἐπάνω εἰς
//αὐτό ἐσυνέφερε καὶ ὁ πεσμένος καθαλλιέqrης, καὶ ἄνοιξε τὰ μάτια του,
καὶ βλέπωντας τόν ὁ Δόν Κισσότης ἔβαλλε τήν ἄκqrην τοῦ σπαθίου εἰς τό
πρόσωπόν του λέγωντας, ἐσύ εἶσαι ἀποθαμμένος ἂν δέν ὁμολογήσῃς πῶς ἡ
ἀσύγκριτος Δουλτζινέα ὑπερβαίνει εἰς τήν εὐμορφίαν τήν κασιλδέαν σου,
καὶ ἔξω ἀπό αὐτό πρ[ε]πει νά μέ ὑποσχεθῇς νά ὑπάγῃς εἰς τό τοπόζο ἔμ-
προσθεν εἰς τήν σινλόρα Δουλτζινέαν, καὶ αὐτή νά σέ κάμῃ ὅ,τι θέλῃ, καὶ
ἂν σέ ἀφή//σῃ εἰς τό θέλημά σου νά γυρίσῃς ὀπίσω καὶ νά εὔqrης ὅτι οἱ
ὁμπλοὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν μου θέλει σοῦ εἶναι ὀδιγός, καὶ θέλει σέ φέρεῖ
ἐκεῖ ὁποῦ εὐρίσκομαι ἐγὼ, καὶ νά μέ εἰπῇς τό τί ἀπογίνηκεν, ὁποῦ ὅλα
αὐτά εἶναι κατὰ τήν συμφωνίαν ὁποῦ ἐκάμαμεν πρὶν τοῦ πολέμου, καὶ
δέν εἶναι ἄπρεπα εἰς καθαλλιέqrην · ἐγὼ ὁμολογῶ εἶπεν ὁ πεσμένος κα-
βαλλιέqrης πῶς ἀζίζουν⁷⁸⁴ περισσότερον τὰ παλιὰ παπούτζια τῆς σινλόρας
//Δουλτζινέας παρὰ ἡ ἐδική μου Κασιλδέα, καὶ σέ ὑπόσχομαι νά γυρίσω
ὀπίσω καὶ νά ὑπάγω εἰς αὐτήν, καὶ ὕστερα πάλιν νά γυρίσω νά ἔλθω εἰς
τήν ἀφεντιὰ σου, καὶ νά κάμω ὅλα αὐτά ὁποῦ μέ προσάξεις · πρέπει νά
ὁμολογήσῃς πρὸς τούτοις καὶ νά πισεύσῃς εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς ἐκεῖ-
νος ὁ καθαλλιέqrης ὁποῦ ἐνίκησες δέ ἦτον, μήτε ἐμποροῦσε νά εἶναι ὁ Δόν
Κισσότης τῆς μαντζιάς, ἀλλὰ ἓνας ἄλλος ὁποῦ τόν ὁμοίαζε, ὡς καθὼς ἐγὼ
- 117r.** ὁμολογῶ καὶ πισεύω, ὅτι ἀγκαλά καὶ νά φαίνεσαι πῶς νά εἶσαι ὁ Δοτόρ
σαμφών καρδάσκος ὅμως δέν εἶσαι ἐκεῖνος, ἀλλὰ ἓνας ἄλλος ὁποῦ τόν
ὁμοιάζεις, καὶ τόν ἔδαλεν οἱ ἐχθροὶ μου εἰς αὐτό τό εἶδος διὰ νά κρατῇσω
ἐγὼ τόν θυμόν μου · ἐγὼ τὰ πισεύω καὶ τὰ ὁμολογῶ ὅλα αὐτά καθὼς λέ-

⁷⁸³Sic. — ⁷⁸⁴No se diferencian muchas veces en la escritura la ζ y la ξ.

γεις ἢ ἀφεντιά σου, ἀποκρίθη ὁ πεσμένος καθαλλιέρης, μόνον // ἄφησέ με
 σέ παρακαλῶ νά σηκωθῶ, ἀνίσως καί ἡμπορέσω· ὁ Δόν Κισσότης τόν ἐπί-
 ασε καί τόν ἐβοήθησε νά συκωθῇ, ὁμοῦ καί ὁ τομάζος ὁ Δοῦλός του, ἀμή
 ὁ σάντζιος δέν τόν ἄφινε νά ἡσυχάσῃ, ἀλλά τόν ἐρωτοῦσε περισσά πράγ-
 ματα τοῦ ὁποίου ἡ ἀπόκρισις ἔδιδεν φανερά σημεῖα πῶς νά εἶναι ἀληθινά ὁ
 τομάζος ζενζιάλε· ἀμή ἀκούοντας αὐτός ἀπό τόν καθαλλιέρη του ἐκεῖνα
 ὁποῦ ἔλεγε πῶς ἡ μαγεῖαις ἔχουν μεγά//λην δύναμιν, καί πῶς ἐμεταμόρφω-
 σαν τόν καθαλλιέρη τῶν ἐπόπτρων εἰς τόν Δοτόρ καράσκον, δέν ἡμπο-
 ροῦσε νά πιεῦσῃ ὁποῦ ἔδλεπεν ὀφθαλμοφανῆς⁷⁸⁵· ἔμειναν τέλος πάντων
 εἰς αὐτήν τήν ἀπάτην καθαλλιέρης καί ὀπλοφόρος, καί τοιούτης λογῆς
 ἀνεχώρησαν, καί ἐπῆγαν εἰς τήν ρράταν τους προς τήν σαραγότζα καί ὁ
 ἄλλος καθαλλιέρης

τῶν ἐσόπτρων μέ τόν ὀπλοφόρον // του
 ἐπῆγαν νά εὗρουν κᾶνέναν τόπον
 νά τόν ἀλείψουν τά πλευρά
 του, ὁποῦ ἦτον συν-
 τριμένα⁷⁸⁶

Κεφάλαιον ιε:^{ov}

117 v.

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται, καί λέγει ποῖος ἦτον
 ὁ καθαλλιέρης τῶν ἐπόπτρων,
 καί ὁ ὀπλοφόρος του

Κινῶντας ἀπό ἐκεῖ ὁ Δόν Κισσότης, ἐπῆγαινε κατά πολλά χαρούμενος, καί
 κενοδοζούμενος μέ τό νά ἐνίκησεν ἕναν τοιοῦτον ἀνδριωμένον καθαλλιέ-
 ρην, ὡς καθώς ἐλόγιαζε πῶς νά ἦτον ἐκεῖνος τῶν ἐπόπτρων, ἀπό τόν ὁ-
 ποίου τήν καθαλλερικήν ὑπόσχεσιν ἐκαρτεροῦσε νά μάθῃ ἂν εὐρίσκουν-
 ταν ἀκόμη γοῆτευμένη ἡ σινύρα του· ἀμή ὁ Δόν Κισσότης // ἐσυλλογοῦν-
 ταν ἕνα, καί ὁ καθαλλιέρης τῶν ἐπόπτρων ἄλλο, ἀγκαλά καί ἐκείνην τήν
 ὥραν δέν ἐσυλλογοῦνταν ἄλλο παρὰ νά εὗρῃ πουθενά κᾶνέναν τόπον νά
 τρίψουν τά πλευρά του, ὁποῦ ὡς καθώς εἶπαμεν ἦτον κατατζακισμένα·
 λέγει λοιπόν ἡ ἱσορία, ὁποῦ ὅταν ὁ Σαμψών καράσκος ἐσυμβούλευσε τόν

⁷⁸⁵Parece que es un error de escritura por ὀφθαλμοφανῶς. — ⁷⁸⁶Las últimas seis líneas del capítulo están escritas en forma de pirámide truncada, igual que aparece el final del capítulo en Franciosini. El resto de la página (otras seis líneas) las deja en blanco y empezar el capítulo xv en la siguiente página verso.

Δόν Κισσότην, νά γυρίση καί νά ἀκολουθήση τά καβαλλεγράτα του, τό ἔκαμε μέ τό νά ἐσυμβουλευθήσαν πρῶτον μέ τόν παπᾶ καί μέ τόν παρ-
 πέρην νά εὗρουν κἀνέναν τρόπον νά γυρίσουν τόν Δόν Κισσότην εἰς τό
 σπῆτι του, καί νά μήν ὑπάγη νά γυρεύη //ταῖς κακαῖς του τύχαις· κοντολο-
 γῆς αὐτοί ἀποφάσισαν νά ἀφίσουν ὅλοι τους τόν Δόν Κισσότην νά ὑπάγη,
 ὅτι τό νά τόν ἐμποδίσουν ἦτον ἀδύνατον, καί ὕστερον νά ὑπάγη κατόπι
 ὁ Δοτόρ Σαμψών εἰς εἶδος πλανωμένου καβαλλέρου, καί νά πλεμήσῃ μέ
 αὐτόν, ἐπειδή καί τό ἐκρατοῦσε διά πρᾶγμα πολλά εὐκολον τό νά τόν νι-
 κήσῃ, καί πρῖν τόν πόλεμον νά συμφωνήσῃ πῶς ἐκεῖνος ὅπου νικηθεῖ νά
 ἔχῃ νά ὑπακούῃ εἰς ἐκεῖνα ὅπου τόν προστάξῃ ἐκεῖνος //ὅπου νικήσῃ, καί
 νικῶντας τόν Δόν Κισσότην, ἤθελε νά τόν προσάξῃ ὁ καρδάσκος νά γυρίσῃ
 εἰς τό σπῆτι του, καί νά καθίσῃ ἕως ὅπου νά τόν ἤθελε προστάξῃ αὐτός,
 καί τότε νά εὗγῃ, τό ὅποιον τό ἤθελε κάμῃ ὁ Δόν Κισσότης ἐξαποφάσεως,
 διά νά μήν ἀθετήσῃ τούς νόμους

- 118r.** τῆς καβαλλεγρίας, καί ἐνδέχεται ὅτι καθίζωντας εἰς τό σπῆτι του νά ἤθελεν
 ἐλισμονίση ταῖς ματαίαις καβαλλεγρίαις ἢ ἴσως καί ἤθελεν εὗρῃ καί κἀμ-
 μίαν ἄλλην θεραπείαν εἰς τήν τρέλλαν του· ὁ Καρδάσκος τό ἔσερξεν αὐτό,
 καί ἐπῆρε διά ὄπλοφόρον του τόν τομάζον ζεντζιάλε ὁ ὁποῖος ἦτον κουμ-
 πάρος, καί γείτονας τοῦ σάντζιου, αὐτός ἦτον ἄνθρωπος πρόσχαρος καί
 κομ //μάτι ὡσάν τρελούτζικος· ἄρματώθη ὁ σαμψών ὡς καθὼς εἴπαμεν
 παρὰνω, ὁμοίως καί ὁ τομάζος φορῶντας εἰς τό πρόσοπόν του μίαν μίτην
 ἀπό ἐκεῖναις ὅπου φοροῦν οἱ Κομφοδοί, ὡς καθὼς καί αὐτό τό προείπα-
 μεν, τό ὅποιον τό ἔκαμε διά νά μήν τόν γνωρίσῃ ὁ κουμπάρος του ὅταν
 τόν ἤθελεν ἰδῇ, καί ἔτζι πηγαίνωντας⁷⁸⁷ ἀπό τήν ἴδιαν ζράταν, ὅπου εἶχεν
 ὑπάγει ὁ Δόν Κισσότης τόν ἔφθασαν καί ἀνταμώθησαν εἰς τό δάσος εἰς
 τόν ὅποιον τόν ἐσυ//νέβηκαν ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ὁ καλός ἰσορικός ἐδιηγῆθη
 · ὁ τομάζος βλέπωντας τήν κακὴν ἔμβασιν ὅπου ἔλαβαν ἢ ἐπιθυμίαις του,
 εἶπεν πρὸς τόν καρδάσκον, βέβαια σινιόρ Δοτόρε ἡμεῖς καλὰ ἐπάθαμεν
 διότι ἐπιχειρισθήκαμεν ἕνα πρᾶγμα ὅπου μᾶς ἐφάμῃ εἰς τήν ἀρχὴν εὐκο-
 λον, ὅμως εἰς τό τέλος ἦτον πολλά δύσκολον· λέγουν πῶς ὁ Δόν Κισσότης
 εἶναι τρελλός καί ἡμεῖς φρόνιμοι, καί αὐτός ὑπάγη λέγωντας⁷⁸⁸ καί ἡμεῖς
 ἐμείναμεν κλά//ωντας· ἄς εἰδοῦμεν τῶρα ποῖος εἶναι τρελλότερος, αὐτός
 ὅπου δέν ἠμποροῦσε νά κάμῃ ἀλλίως, ἢ ἡμεῖς ὅπου τόν ἐδώσαμεν αἰτίαν,
 εἶναι διαφορὰ εἰς τό ἀναμεταξύ τῶν δύο αὐτῶν τρελλῶν, τόν ἀποκριθῇ
 ὁ Δοτόρος, διότι ἐκεῖνος ὅπου τήν ἔχει φυσικά τήν τρέλλαν δέν ἠμπορεῖ

⁷⁸⁷No se distinguen con frecuencia la-ι de la -η – ⁷⁸⁸Quizá un error por γελώντας y así leemos en el rumano.

νά τήν ἔμπορεῖ νά τήν ἀφήσῃ, ἀμή ὅποιος τήν κάμη ἐξ ιδίας του προαιρέσεως ἤμπορεῖ νά τήν ἀφῆς ὅταν θέλῃ · ἐπειδή λοιπόν καί εἶναι ἔτσι εἶπεν ὁ τομάζος ἐγὼ θεληματικός μου ἔγινα τρελλός ὅταν ἠθέλησα νά γίνω ὄπλοφόρος τῆς ἀφεντιᾶ σου, ὅμως τῶρα [δέν]⁷⁸⁹ θέλω νά εἶμαι πλέον τρελλός, ἀλλά θέλω νά γυρίσω εἰς τό σπῆτι μου · ἐσύ ἂν θέλῃς γύρισε, τόν ἀποκρόθη ὁ καρῥάσκος, ἀμή ἐγὼ ἤξευρε πῶς δέν θέλω γυρίσει ἕως ὅπου νά κάμω τήν ἐκδίκησιν εἰς τόν Δόν Κισσότην · μέ αὐταῖς καί ἄλλαις παρόμοιαις ὁμιλίαις, ἔφθασαν εἰς ἕνα κασέλι, εἰς τό ὁποῖον εὗραν ἕναν χειροῦργον ὅπου ἰάτρεισε τόν κακοῤῥοί

ζικον σαμπών· ὁ τομάζος ἐγύισε καί τόν ἄφησε, καί αὐτός ἔμεινε συλλογισμένος τί τρόπον νά εὗρῃ διά νά κάμῃ τήν ἐκδίκησιν, ὅμως ἡ ἰσορία τόν ἀφίνει αὐτόν κατά τό παρόν, ὅτι θέλει ὁμιλήσῃ περὶ αὐτοῦ εἰς τό πρέποντα καιρόν, καί θέλει διηγηθῇ περὶ τόν Κ Δόν Κισσότην.⁷⁹⁰

118v.

Κεφάλαιον ις:^{ov}

Ὅπου διηγείται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέδη τόν Δόν
Κισσότην μέ ἕναν φρόνιμον καθαλ-
λιέτην τῆς μάντζιας

Ἐπεριπατοῦσε λοιπόν ὁ Δόν Κισσότης μέ τήν χαράν, καί ἀγαλλίασιν ὅπου ἐπροεΐπαμεν, λογιᾶζοντας πῶς μέ τό νά ἔκαμαν ἐκείνην τήν νίκην νά εἶναι ὁ πλέον ἀνδρεῖος καθαλλιέτης ὅπου νά εὐρίσκωνταν εἰς ἐκεῖνους τούς καιρούς · ἐλόγιαζε πῶς τοιοῦτον τέλος θέλουν λάθῃ εἰς τό ἐξῆς ὅσαις τύχαις καί ἂν ἤθελαν ἐναντήσῃ · δέν ἐψηφοῦσε //πλέον ταῖς μαγίαις, καί γοῆτευτές, δέν ἐνθυμοῦνταν πλέον ταῖς ἄπειραις ξυλῆαις ὅπου τόν εἶχαν δώσει, μήτε τήν πετρίαν ὅπου τόν εἶχαν σύρει οἱ βοσκοί, μέ τήν ὁποῖαν ἐτζάκισαν τά μισά του δότια,⁷⁹¹ μήτε τήν ἀχαρισίαν τῶν κατεργάριδων, μήτε ταῖς τοπουζιαῖς τῶν Ἰακδέζων⁷⁹² · ἔλεγεν εἰς τόν ἑαυτόν του, ὅτι ἂν εὗρισκε τρόπον ὅπου νά λύσῃ τήν γοῆτείαν τῆς σινιόρας του, τό ἤθελε κρατῇ διά τήν μεγαλητέραν εὐτυχίαν ὅπου νά //ἔλαθε ποτέ κἀνένας πλανώμενος καθαλλιέτης ὄντας εἰς αὐτούς τούς λογισμούς βυθισμένος, τοῦ εἶπεν ὁ σάντζιος νά πισεύσῃ σινιόρε ὅτι μέ φαίνεται πῶς νά βλέπω ἔμπροσθέν μου τήν ὑπερμεγέθη μίτην τοῦ κουμπάρου τοῦ τομάζου ζενζιάλε · τό πισεύεις ἐσύ

⁷⁸⁹ Corrección en el interlineado superior. — ⁷⁹⁰ El capítulo termina con cuatro primeras líneas de la página 130 v. — ⁷⁹¹ Error: δόντια. — ⁷⁹² de los Yangüeses.

σάντζιο τοῦ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς ὁ καθαλλιέρης τῶν Ἐπόπτρων νά ἦτον ὁ Δοτόρ σαμψών, καί ὁ ὄπλοφόρος του νά ἦτον ὁ τομάζος ζενζιάλε ὁ κουπάρος⁷⁹³ σου;

- 119r.** ἐγὼ δέν ἠξεύρω τί νά εἰπῶ περί τούτου, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, τοῦτο μόνον ἠξεύρω πῶς τά ζημάδια ὁποῦ μέ εἶπε τοῦ ὀσπητίου μου, τῆς φυναικός μου, καί τῶν παιδιῶν μου, δέν ἠμποροῦσε νά μέ τά εἰπῇ ἄλλος, παρὰ αὐτός ὁ ἴδιος, καί εἶδα καί τό πρόσωπόν του ἀφ' οὗ εὗγαλε τήν μίτην, καί ἐγνώρισα πῶς ἦτον ὁ ἴδιος τομάζος, ὁποῦ εἶδα πολλάς φορὰς εἰς τήν χωρὰν μας· ἤκουσε //μου σάντζιο, τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, ποῖος ἠμπορεῖ νά τό πιεῦση πῶς ὁ Δοτόρ καρῳάσκος νά ἔλθῃ εἰς εἶδος πλανωμένου καθαλλιέρου ἀρματωμένος μέ ἄρματα βλαπτικά, καί διαφεντευτικά, νά πολεμήσῃ μέ ἐμένα, εἶχεν ἴσως αὐτός κἄμιαν ἐχθριταν εἰς τοῦ λόγου μου, ἢ ἐγὼ εἰς αὐτόν; ἢ τόν ἔδωσα ἐγὼ ποτέ αἰτίαν νά μέ ἐχθρεύεται; εἶναι αὐτός ἰσοδύναμος μου ἐναντίος; ἢ σέρνει αὐτός ποτέ κἄνενα ἄρμα; φθωνώντας τήν φήμην ὁποῦ ἀπόκτησα ἐγὼ διὰ μέ//σου τῶν ἀρμάτων; τί λοιπόν ἠμποροῦμεν νά συμπεράνωμεν, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος διὰ τήν τόσην παρομοίωσιν ὁποῦ ἔχουν αὐτά τά πρόσωπα μέ τούς προῳρεθέντας φίλους μας; ἀνίσως καί εἶναι γοῖητεῖα ὡς καθὼς λέγεις ἢ ἀφεντιά σου, δέν εὐρίσκουνται ἄλλα πρόσωπα εἰς τόν Κόσμον ὁποῦ νά τούς ὁμοιάσῃ; ὅλα αὐτά εἶναι τέχναις καί γοῖητεύματα ἐφευρέματα τῶν γοῖητεῦτῶν τῶν κακῶν ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης ὁποῦ μέ κατατρέχουν, οἱ ὁποῖοι προγυρῶντες πῶς ἐγὼ ἦθε//λα νά μείνω νικητής αὐτοῦ τοῦ πολέμου ἐμεταμόρφωσαν τοῦ νικηθέντος καθαλλιέρου εἰς τό πρόσωπον τοῦ φίλου μου τοῦ δοτόρου, διὰ νά μήν ἠμπορέσω νά κάμω εἰς αὐτόν τήν πρέπουσαν τιμωρίαν, καί νά γλυτώσῃ τήν ζωήν ἐκεῖνος ὁποῦ πάσχει μέ πονηρίαις νά πάρῃ τήν ἐδικήν μου· ἐσύ ἠξεύρεις πολλά καλά σάντζιο τήν δύναμιν καί εὐκολίαν ὁποῦ ἔχουν οἱ γοῖητεῦται εἰς τό νά μεταβάλλουν τό ἄσχημον εἰς εὐμορφον, καί τό εὐμορφον εἰς ἄσχημον, ὡς καθὼς καί προχθές //εἶδες μέ τά μάτια σου τήν μεταμόρφωσιν τῆς ἀσυγκρίτου Δουλτζινέας, καί δέν πρέπει νά θαυμάζεσαι ἂν ἔκαμαν καί τό ἴδιον καί εἰς τό Δοτόρ Καρῳάσκον, διὰ νά μήν ἀπολαύσω τελείως τόν θρίαμβον καί ἔπαινον· ὅμως ἐγὼ με ὅλον τοῦτο παριγοροῦμαι, διότι μέ κάθε τρόπον ἔμεινα νικητής τοῦ ἐχθροῦ μου· πρὸς τόν θεόν εἶναι γνωστή ἡ ἀλήθεια κάθε πράγματος, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος ὁ ὁποῖος μέ τό νά ἦξευρε πῶς ἡ μεταμόρφωσις τῆς Δουλτζινέας ἦτον ἐδική τοῦ μηχανή, καί ἐφεύρεμα //δέν ἐκαταπείθουνταν εἰς τά λόγια τοῦ καθαλλιέρου του, μήτε ἠθέλησε νά τόν ξαναποκριθῇ, διὰ νά

⁷⁹³ Sic.

μήν λέχη καί εἶπῃ κἀνέναν λόγον, καί φανερωθῇ ἡ πονηρία του.

119v.

Εἰς αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαις εὐρίσκονταν αὐτοί ὅταν ἦλθε καί τούς ἔφθασεν ἕνας ἄνθρωπος ὅπου εἰργουνταν κατόπι τους ἀπό τήν ἴδιαν ζράταν, ὁ ὁποῖος ἐκαθαλλίκευε μίαν εὐμορφην φοράδαν, καί εὐθύς ὅπου ἔφθασε τούς ἐχαιρέτησε, καί ἐπέρασε, καί ἐπήγαινε ἐμπροσά. ὁ Δόν Κισσότης τοῦ εἶπε, σι//νιόρε, ἀνίσως καί ἡ ἀφεντιά σου θέλῃς νά ὑπάγῃς ἀπό τήν ἴδιαν ζράταν, ὅπου θέλομεν νά ὑπάγωμεν καί ἡμεῖς, καί ἄν δέν βιάζεσαι, τό ἤθελα ἔχῃ διὰ χάριν νά ὑπάγωμεν ὅλοι μαζῇ · ἐγώ νά ἡξεύρεις σινιόρε, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ διαδάτης, πῶς δέν ἤθελα περάσῃ ἐμπροσά, ἄν δέν ἐφοδοῦμουν ἀπό αὐτό τό ἄλογον μήπως καί πειράξῃ τήν φοράδαν μου · σινιόρε, ἄν εἶναι αὐτό τό αἷτιον, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ἡ ἀφεντιά σου ἡμπορεῖς νά ζαματήσῃς, ὅτι ἐγώ σέ βεβαιώνω πῶς τό ἄλο//γόν μας εἶναι τό πλέον τίμιον καί ζοχαζικόν ὅπου νά εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον, διότι εἰς τοιαῦται ὑποθέσεις, ποτέ δέν ἔκλινεν ἡ ἐπιθυμία του · ἔκλινεν ἀληθινά μίαν φοράν, ὅμως ἐγώ καί ὁ καθαλλιέρης μου ἐλάδαμεν τόν κανόνα · ὁ διαδάτης ἐτράδῃξε τό χαλινάρι τῆς φοράδας καί, καί ἐζαμάτισε, θαυμάζοντας τήν ζάσιν, καί τό εἶδος τοῦ Δόν Κισσότη, ὁ ὁποῖος δέν ἐφοροῦσε τότε τήν περικεφαλαίαν, ἀλλά τήν εἶχε δώσει τόν σάντζιον, καί τήν ἐκρέμασεν εἰς τό //σαμάρι · ζοχάζουνταν ἀληθινά ὁ διαδάτης τόν Δόν Κισσότην, ἀμή περισσότερον τόν ζοχάζουνταν αὐτόν ὁ Δόν Κισσότης, καί τόν ἐφαίνονταν πῶς νά εἶναι ἄνθρωπος ἀνδρείος, καί ἔδειχνε πῶς νά ἦτον εἰς τήν ἡλικίαν ὡς πενήντα χρονῶν, τά μαλιά του εἶχεν μισοασπρίση ἦτον καί εἰς τήν θεωρίαν τοῦ προσώπου πρόσχαρος καί σοδαρός · ὁ διαδάτης βλέπωντας τόν ῥοντζινάντε ὅπου (ὡς καθώς καί εἰς ἄλλα πολλά μέρη εἶπαμεν) ἦτον μόνον πετζί, καί κόκαλον, καί τό μήκος //τοῦ σώματος τοῦ Δόν Κισσότη, τό ξηρόν καί χλομόν του προσώπον, τά ἄρματα του, ἐθαύμαζε, διότι ἀπό πολύν καιρόν δέν εἶχεν ἰδῇ εἰς ἐκεῖνα τά μέρη τοιούτους ἀνθρώπους · ὁ Δόν Κισσότης ἐκατάλαβε πῶς ὁ διαδάτης τόν ἐκαλοζοχάζουνταν, καί πριχοῦ νά τόν ἐρωτήσῃ τίποτα τοῦ εἶπεν · Ἐγώ καταλαβαίνω σινιόρε πῶς ἡ ἀφεντιά σου θαυμάζεσαι βλέπωντας αὐτό τό εἶδος τοῦ φορέματος καί τῶν ἄρμάτων ὅπου ἔχω ἐγώ, τό Ὅποῖον εἶναι ἀσυνήθιστον εἰς τούς τωρινούς καιρούς καί //ἐπιθυμᾷς νά μάθῃς ποῖος εἶμαι · ἡξευρε λοιπόν πῶς ἐγώ εἶμαι ἕνας ἀπό ἐκείνους τούς καθαλλιέρους

ὅπου ὁ Κόσμος τούς ὀνομάζει ἐξετακτές τῆς τύχης⁷⁹⁴. εὐγῆκα ἀπό τήν πα-

120r.

⁷⁹⁴Esta primera frase en la edición de Cervantes aparece en dos versos: soy caballero «de esos que dicen las gentes que a sus aventuras van», versos citados en otros capítulos pero que no respeta Franciosini.

τρίδα μου, ἔβαλα διά ἐνέχειρον τό τίποτά μου, ἄφησα τά εἰσοδήματά μου, καί ἐπαράδωσα τοῦ λόγον μου εἰς ταῖς ἀγκάλαις τῆς τύχης νά μέ ὑπάγη ὅπου θέλει, ἠθέλησα νά ἀναστήσω τό εἰς τά τῆς λήθης σπλάγχνα⁷⁹⁵ ἐνταφιασθέν ἐπάγγελμα τῆς πλανωμένης καβαλλιέρας, καί εἶναι κάμποσος καιρός ὅπου σκονταύ//τωντας, καί πέφτωντας, καί πάλιν συνκωνόμενος, ἀπόλαυσσα ἓνα μέγαν μέρος τῆς ἐπιθυμίας μου, βοηθώντας ταῖς χῆραις, ἐπισκέπτωντας κορασίδες, κάμινωντας χάριτες εἰς τάς ὑπανδρευμένες, καί ὀρφανά διότι τοιοῦτον εἶναι τό ὀφφίκιον τῶν πλανωμένων καβαλλιέρων, καί ἔτζι διά ταῖς ἀνδρεῖαις, πολλαῖς καί χριστιανικαῖς μου ἀνδραγαθίαις ἀξιώθηκα, καί ἐκυρίχθη ἡ φήμη μου καί εἰς τύπους σχεδόν εἰς ὅλαις ταῖς φυλαῖς τοῦ Κόσμου · τριάντα χιλιάδες βιβλία ἐτυπώθηκαν //τῆς ἰσορίας μου, καί ἐλπίζω νά τυπωθοῦν ἄλλαις τριακόσιαις χιλιάδαις, ἄν μέ βοηθήσῃ ὁ οὐρανός · τέλος πάντων διά νά τελειώσω τόν λόγον μου ἐν συντομίᾳ σέ λέγω, πῶς ἐγώ εἶμαι ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ὅπου τό παράνομά μου λέγεται ὁ ἀσχημοειδής καβαλλιέρης, καί ἀγκαλά καί εἶναι ἀξιοκατηγόρητος ἐκεῖνος ὅπου ἐπαινεῖ τόν ἑαυτόν του, ὅμως ἐγώ τό ἔκαμα ἐξανάγκης μήν εὐρισκόμενος κατά τό παρόν τινάς ὅπου νά σέ εἰπῇ ποῖος εἶμαι, καί δέν πρέπει νά θαυμάζεσαι πλέον διά ὅλα //αὐτά ὅπου βλέπεις, ἐπειδή καί ἔμαθες ποῖος εἶμαι, καί τί ἐπάγγελμα ἔχω · ἀληθινά σινιόρ καβαλλιέρης, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ διαδάτης, ἡ ἀφεντιά σου ἐγνώρισες ἀπό τόν θαυμασμόν μου τήν ἐπιθυμίαν μου, ὅμως δέν μέ εὐγαλεν τελείως ἀπό αὐτόν τόν θαυμασμόν ὅπου μέ προξενεῖ τό νά σέ εἶδα, μέ τό νά μέ εἶπες ποῖος εἶσαι, μάλισα τώρα μέ προξενεῖ περισσότερον, συλογιζόμενος πῶς εἶναι δυνατόν νά εὐρίσκονται τήν σήμερον εἰς τόν Κόσμον πλανώμενοι καβαλλιέροι; ἐγώ //δέν τό ἤθελα πιεῦση πῶς νά εὐρίσκεται τινάς εἰς τοὺς τωρινούς καιρούς, ὅπου νά βοηθῇ ταῖς χῆραις, νά ἐπισκέπτεται τές κορασίδες, νά τιμᾷ ταῖς ὑπανδρευμέναις, καί νά δίδῃ συνδρομήν εἰς τά ὀρφανά ἄν δέν τό ἤθελα ἰδῇ μέ τά ὀμμάτιά μου εἰς τήν ἀφεντιά σου · εὐχαρισίαν νά ἔχῃ ὁ θεός, ὅτι μέ αὐτήν τήν ἰσορίαν ὅπου λέγεις ἡ ἀφεντιά σου πῶς ἐτυπώθη διά ταῖς μεγάλαις, καί ἀληθιναῖς σου καβαλλιερταῖς, θέλουν παραδοθῇ εἰς λήθην τά ἄπειρα πλασά βιβλία τῶν πλανωμένων καβαλλιέρων ὅπου εἶναι γεμάτος ὁ Κόσμος, τά ὅποια φθεῖρουν τά καλά ἥθη, καί

- 120v.** προξενοῦν ἀτιμίαν εἰς ταῖς καλαῖς ἰσορίαις · ὅσον μέν εἰς αὐτό ὅπου εἶπες, τό νά εἶναι πλασαῖς ἡ ἰσορία τῶν πλανωμένων καβαλλιέρων ἢ ὄχι · πρέπει νά τό καλοσοχασθῇ, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, καί πῶς ἀμφιβάλλει τινάς πῶς δέν εἶναι ψευδές αὐταῖς ἡ ἰσορία, τοῦ λέγει ὁ διαδάτης · ἐγώ τό

⁷⁹⁵ Sic.

ἀμφιδάλω τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καί κατὰ τό παρόν ἄς ἀφίσωμεν αὐτήν τήν φιλονεικίαν, ὅτι ἐλ//πίζω εἰς τόν θεόν νά σέ κάμω νά γνωρίσης τό σφάλμα ὁποῦ ἔχεις εἰς τό νά εἶσαι ὁμογνώμων καί ἡ ἀφεντιᾶ σου μέ τήν κοινότητα.

ἀπό αὐτά τά ὑξερινά λόγια τοῦ Δόν Κισσότη, ἄρχισεν ὁ διαδάτης νά ὑποπεύεται δι' αὐτόν, πῶς νά εἶναι τρελός, καί ἐκαρτεροῦσε νά τό βεβαιωθῇ ἀπό ἄλλα, ἀμή πριχοῦ νά ἀναφέρουν διά ἄλλες ὑποθέσεις, ὁ Δόν Κισσότης τόν ἐπαρκαλέεσε νά τόν εἰπῇ ποῖος εἶναι. ὁ διαδάτης τοῦ ἀποκρίθῃ, ἐ//γώ σινιόρ ἀσκημοειδῇ καθαλλιέτῃ εἶμαι ἕνας εὐγενής, καί ἐγεννήθηκα εἰς μίαν χώραν, εἰς τήν ὁποίαν ἂν θέλει ὁ θεός θέλομεν ὑπάγῃ νά γευματίσωμεν σήμερον · δέ εἶμαι μήτε πολλά πλούσιος, μήτε πτωχός, ὀνομάζομαι Δόν Διέγο δι Μιράνδα, περνῶ τήν ζωὴν μου μέ τήν φυναῖκα μου, μέ τά παιδιᾶ μου, καί μέ τούς φίλους μου, ἡ ἀσκησίς μου εἶναι τό κινήγι, καί μερικαῖς φοραῖς ψαρεύω, ὅμως δέν κρατῶ μήτε γεράκι μήτε λαγωνικά · ἔχω ὡς πενήντα ἐξήντα //βιβλία, μερικά εἶναι ἱσορικά καί ἄλλα ἐκκλησιαστικά · μερικαῖς φοραῖς τρώγω μέ τούς γονεῖς⁷⁹⁶ μου καί μέ τούς φίλους μου, καί ἄλλαις φοραῖς τούς φιλεύω · δέν κατακρίνω τινά μήτε ἀγαπῶ νά κατακρίνουν ἄλλην ἔμπροσθέν μου · δέν ἐξετάζω τάς ξένας ὑποθέσεις · ἀκούω κάθε ἡμέραν τήν λειτουργίαν μου δίχως νά τό φανερώσω εἰς τινά, καί νά δόσω κατάλυμα τῆς κενοδοξίας εἰς τήν καρδίαν μου · πάσχω νά ἀγαπήσω ἐκείνους ὁποῦ ἠξεύρω πῶς εἶναι μαλομένοι //ἔχω μεγάλην εὐλάβειαν εἰς τήν ὑπεραγίαν θεοτόκον, καί ταῖς ἐλπίδαις μου ταῖς ἔχω εἰς Κύριον τόν θεόν μας · Ὁ σάντζιος ἐσάθη μέ μεγάλην προσοχήν εἰς τήν ἀναφοράν τῆς ζωῆς καί τῆς ἀσκήσεως τοῦ εὐγενῆς διαδάτη, καί μέ τό νά τοῦ ἐφάνῃ καλή καί ἀγία, καί πῶς ἐκεῖνος ὁποῦ εἶχεν αὐτήν τήν ζωὴν καί ἀσκησιν, ἡμποροῦσε νά κάμῃ καί θαύματα ἐξεκαβαλλίκευσεν εὐθύς, καί ἐπῆγε μέ εὐλάβειαν, καί σχεδόν μέ δάκρυα, καί ἐφίλησε τά ποδάρια του · βλέπωντας αὐ//τό ὁ διαδάτης τόν ἐρώτησε, τί εἶναι αὐτό ἀδελφέ; ἀφησέ με σινιόρε νά τά φιλήσω τοῦ ἀποκρί-

θῇ ὁ σάν⁷⁹⁷ σάντζιος, ὅτι ἡ ἀφεντιᾶ σου μέ φαίνεσαι νά εἶσαι ὁ πρῶτος ἅγιος ὁποῦ νά εἶδα εἰς τόν καιρόν μου· ἐγώ δέν εἶμαι ἅγιος, ἀποκρίθῃ ὁ διαδάτης, ἀλλά μέγας ἁμαρτολός, μάλιστα ἐσύ φαίνεσαι νά εἶσαι καλός ἄνθρωπος, ὡς καθὼς τό δειχνύει ἡ ἀπλότης σου. ὁ Δόν Κισσότης τόν ἐρώτησε πόσα παιδιᾶ εἶχε; καί ὁ διαδάτης τοῦ ἀποκρίθῃ πῶς εἶχε ἕνα μόνον καί πῶς καλλή//τερα νά μὴν τό εἶχε καί ἐκεῖνο, καί ὅχι πῶς εἶναι κακόν, ἀλλά μέ τό νά μὴν εἶναι τόσον καλόν, ὡς καθὼς ἐγὼ ἤθελα · θέ νά εἶναι

121r.

⁷⁹⁶En el manuscrito rumano dice γειτόνους. – ⁷⁹⁷Error de repetición.

ὥς δεκαοκτώ χρονῶν · ἐξάθη ἕξι χρόνους εἰς τὴν σαλαμάγκαν σπουδά-
ζοντας τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν λατзинικήν⁷⁹⁸ γλῶσσαν, ἤθελα νά τόν βάλλω
νά σπουδάξῃ θεολογίαν, καὶ ἄλλαις μάθησιν, ὅμως αὐτός τόσον ἀγάπησε
τὴν ποιητικὴν (ἀνίσως ὅμως καὶ ἡμπορεῖ νά ὀνομασθῇ σοφία) ὅπου δέν
ἡμπόρεσα μέ κἀνέναν τρόπον νά τόν κάμω //νά μάθῃ καμμίαν ἄλλην· ἐγὼ
ἤθελα νά γίνῃ ἡ κωρῶνα τοῦ γένους του, ἐπειδὴ καὶ οἱ βασιλεῖς μας φι-
λοδοροῦν ἐν ἀφθονίᾳ τοὺς ἐναρέτους, καὶ σοφοὺς ἀνθρώπους · διότι ἡ
σπουδὴ χωρὶς τὴν ἀρετὴν εἶναι ὡσάν τὰ μαργαριτάρια ὅπου εὐρίσκονται
εἰς τὰ βουνά. περνᾷ ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τό νά ἐξετάξῃ μέ ἀκριβείαν μέ
τοὺς εἰχους τοῦ ὀμήρου, τῆς μαρτζιάλε, καὶ τοῦ Βιργιλίου · εἰς κοντολο-
γίαν μέ ἄλλο δέν ἔχει νά κάμῃ παρὰ μέ τὴν προῤῥοθεῖσαν ποιητικὴν, με-
το //βιβλίον τοῦ Ὁρατίου, Περσίου, Ἰωθενάλε⁷⁹⁹, καὶ Τριβούλου, ὅτι τοὺς
λυρικοὺς εἰχουργούς δέν τοὺς ἔχει εἰς καλὴν ὑπόληψιν · μέ ὅλα τοῦτα ἀπο-
κρίθη ὁ Δόν Κισσότης τὰ τέκνα σινιόρε μου εἶναι ἓνα μέρος τῶν ἐντοσθίων
τῶν γονίων τους, καὶ πρέπει νά τὰ ἀγαποῦν, ἢ καλὰ ἢ κακὰ ἂν εἶναι · πρέ-
πει νά τὰ παιδεύουν ἀπὸ μικρὰ νά γίνωνται ἐνάρετα νά τὰ μαθαίνουν εὖ-
χρηστὰ ἦθη, ὅπου ὅταν μεγαλώσουν, νά εἶναι ἡ Βακτηρία τοῦ γήρατος τῶν
γονίων τους · καὶ ὅσον //μέν τό νά βιάζον νά μαθαίνουν περισσότερον τὴν
μίαν σοφίαν παρὰ τὴν ἄλλην, αὐτό δέν τό κρατῶ διὰ πρᾶγμα καμωμένον
μέ καλόν ροχασμόν, ἐπειδὴ καὶ καλλήτερον ἤθελε εἶσθαι νά τὰ ἀφίνουν
νά σπουδάζουν ἐκείνην τὴν μάθησιν, εἰς τὴν ὁποίαν κλίνουν περισσότε-
ρον, καὶ ἀγκαλὰ καὶ δέν εἶναι ἡ ποιητικὴ τόσον ὠφέλιμος, ὅσον νόσιμη, μέ
ὅλον τοῦτο δέν εἶναι ἀπὸ ἐκεῖναις ὅπου καταφρονοῦν ἐκεῖνον ὅπου ταῖς
ἡξεύρει, ὥς ὅπου σινιόρε μου ἐγὼ //σέ συμβουλεύω νά ἀφήσῃς τόν υἱόν
σου νά μάθῃ τὴν ἐπισήμην ὅπου τοῦ ἀρέσει, ὅτι ὦντας αὐ-

121v. τός τοιοῦτος καλός σπουδαῖος, καὶ ἐπειδὴ καὶ ἀνέδῃ εἰς τό πρῶτον σκαλο-
πάτι τῶν οὐσιῶν, ὅπου εἶναι ἐκεῖνο τῶν γλωσσῶν, διὰ μέσου αὐτῶν αὐτός
ἀτός του θέλει ἀνέδῃ καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων,
τά ὅποια πρέπουν τόσον εὐμορφα εἰς ἓναν καθαλλιέτην, καὶ τόσον τόν
τιμοῦν, τόν ρολίζον καὶ τόν μεγαλύνουν, ὡσάν ἡ μήτραις τοὺς ἀρχιερεῖς ·
μάλωσε ἡ ἀφεντιᾶ σου τόν υἱόν //σου ἂν κάμῃ σάτυραις, ὅπου νά εἶναι εἰς
ἀτιμίαν κἀνενός, καὶ ξέσχισέ ταις, καὶ παίδευσέ τον· εἰδὲ καὶ συνθέτει ὁμι-
λίαις κατὰ τὴν φράσιν τοῦ Ὁρατζίου, εἰς ταῖς ὁποῖαις νὰ ψέγῃ κοινῶς τὰ
ἐγκλήματα, πρέπει νά τὴν ἐπαινᾷς, διότι ὁ ποιητής ἔχει ἐξουσίαν νά γράψῃ
ἐναντίον ἐναντίον εἰς τόν φθόνον καὶ νά κακολογίῃ εἰς τοὺς στίχους του
τους φθονερούς, καὶ τὰ ἄλλα ἐγκλήματα, μόνον νά μὴ σημειώνη κατὰ μέ-

⁷⁹⁸Sic. – ⁷⁹⁹En el manuscrito rumano, Ιμβεγναλε, según la edición de la profesora Tambaki.

ρος τό πρόσωπον · ὁμως εὐρίσκονται καί μερικοί ποιηταί, ὅπου ἐπὶ τούτου διά νά //κατακρίνουν τινάν κινδυνεύουν νά ἐξορισθοῦν · ἄν ὁ ποιητής εἶναι σόφρων εἰς τά ἥθη, θέλει γένουν, καί τά ποιήματά του σόφρονα, διότι τό κονδύλι εἶναι ἡ γλώσσα τῆς καρδίας, ὅ, τι λογῆς εἶναι τά νοήματα ὅπου συλλογᾶται εἰς αὐτήν, τοιαῦτα θέλει εἶναι καί τά συγγράματα · καί ὅταν οἱ βασιλεῖς καί οἱ πρίντζιποι βλέπουν τήν θαυμασὴν ἐπισήμην τῆς ποιητικῆς εἰς ἀνθρώπους φρονίμους, καί ἐναρέτους τοὺς τιμοῦν, τοὺς ἔχουν εἰς καλὴν ὑπόληψιν, καί τοὺς πλουτίζουν, μάλι//σα καί τοὺς στεφανώνουν μέ τά φύλλα τοῦ δένδρου, ὅπου δέν τό ἔδλαψεν ὁ[οὐρανός⁸⁰⁰] κεραυνός εἰς σημεῖον πῶς δέν θέλουν βλαφθῇ ἀπὸ τινάν ἐκεῖνος ὅπου μέ τοιαῦτας κωρώνας βλέπουν νά τιμοῦν καί νά ζολίζουν τοὺς ναοὺς τους · ἐθαύμασεν ὁ διαδάτης ἀκούωντας τήν ἰσορίαν τοῦ Δόν Κισσότης, καί τόσον ὅπου ἄρχισε⁸⁰¹ νά ἀφίνεται ἀπὸ τόν σκοπόν ὅπου εἶχε βάλλῃ πῶς νά εἶναι ὁ Δόν Κισσότης τρελλός · ὁ σάντζιος ὁ ὁποῖος δέν ἐσύγχισε τό νοῦν του εἰς //τό νά ἀκούῃ τοιαῦται ὁμιλίας, εἶχε ξεμακρύνει ὀλίγον ἀπὸ τήν ζράταν, καί εἶχεν ὑπάγῃ νά γυρεύσῃ ὀλίγον γάλα ἀπὸ κάποιους βοσκούς, ὅπου ἐκεῖ σιμά ἄρμεγαν τά πρόβατά τους· ἐπάνω εἰς αὐτό ἐσύκωσεν ὁ Δόν Κισσότης τά μάτια του καί εἶδε πῶς ἀπὸ τήν ζράταν ὅπου ἐπήγαιναν αὐτοί, εἰρχονταν ἕνα ἀμάξι γεμάτον ἀπὸ βασιλικά παιῖράκια⁸⁰², καί θαρρόντας νά εἶναι ἀμμία νέα τύχη, ἄρχισε νά κραζῇ μεγαλοφώνως τόν σάντζιον //νά ἔλθῃ νά τοῦ δώσῃ τήν περικεφαλαίαν, ὁ ὁποῖος ἀκούωντας τήν φωνήν τοῦ καθαλλιέρου του, ἄφησε τοὺς βοσκούς καί ἔτρεξε νά ἰδῇ τί ἤθελεν.⁸⁰³

122r.

Κεφάλαιον ιζ:ο^v

Ὅπου διηγείται τήν μεγάλην τόλμην ὅπου ἔδει-
ξεν ὁ Δόν Κισσότης εἰς τό συμβεβηκός
τοῦ λεονταρίου

Διηγείται ὁ ἱστορικός πῶς ὅταν ὁ Δόν Κισσότης ἐφώναζε τόν σάντζιον νά τυ νά τοῦ φέρῃ τήν περικεφαλαίαν, αὐτός τότε ἀγόραζε ἀπὸ κάποιους βοσκούς μίαν μυζίθραν, καί βιάζωντάς τόν ὁ καθαλλιέρος του μέ ταῖς φωναῖς, δέν ἤξευρε τί νά τήν κάμῃ ἢ ποῦ νά τήν βάλλῃ διά νά μὴν χαθῇ, ἐπειδὴ καί

⁸⁰⁰Tachadura. — ⁸⁰¹Sic. — ⁸⁰²Sobre la π la señal de sonorización de su origen turco: *bairak*. —

⁸⁰³El capítulo termina con media línea al comienzo de la página 122r.

τήν εἶχε πληρῶσει · τέλος πάντων ἀποφάσισε νά τήν //βάλλη εἰς τήν περι-
κεφαλαίαν τοῦ καθαλλιέρου του, καί ἔτρεξεν εὐθύς νά ἰδῇ τί ἤθελεν. δώσε
μου σάντζιο τήν περικεφαλαίαν μου τοῦ εἶπε ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι αὐτό
ὁποῦ βλέπω ἔμπροσθέν μου, μοῦ φαίνεται νά εἶναι καμία τύχη, ὁποῦ θέλει
νά μέ κάμη ἑξανάγκης νά πιάσω τά ἄρματα · ἀκούοντας αὐτό ὁ διαδάτης
ἐπάτησεν εἰς ταῖς σκάlais τῆς σέλας, καί ἐσυνκώθη, καί ἐκοίταξε τριγύρω,
ἀμή δέν εἶδεν ἄλλο, παρὰ ἓνα ἀμάξι ὁποῦ// ἤρχουνταν πρὸς τοῦ λόγου
του μέ δύο, ἢ τρία περιγιάκια⁸⁰⁴ μικρά, καί βλέπωντάς τα ὁ διαδάτης ἐλό-
γιασε πῶς θέλει νά εἶναι τίποτα ἄσπρα βασιλικά, καί ἔτσι τό εἶπε καί τόν
Δόν Κισσότην, ἀμή αὐτός δέν ἠθέλησε νά τό πιστεύῃ καί τόν ἀποκρίθῃ ·
ἐγὼ σινιόρε ἤξεύρω καλά πῶς ἔχω πολλούς ἐχθρούς ὁρατούς τε, καί ἀό-
ρατους, καί δέν ἤξεύρω ποτέ, μήτε ποῦ μήτε εἰς τί καιρόν, μήτε εἰς τί εἶδος
θέλουν νά μέ πολεμήσουν, καί γυρίζοντας πρὸς τόν σάντζιον τοῦ ἐζήτησε
τήν //περικεφαλαίαν ὁ ὁποῖος μέ τό νά μήν ἔλαβε καιρόν νά εὐγάλῃ τήν
μυζίθραν του τήν ἐπαράδωσε μαζῇ μέ αὐτήν · ὁ Δόν Κισσότης τήν ἐπῆρε,
καί δίχως νά καταλάβῃ τί ἦτον μέσα τήν ἔβαλεν εὐθύς εἰς τό κεφάλι, καί
ἄρχισε νά τρέχῃ τό γάλα τῆς μυζίθρας εἰς τό πρόσωπον, καί εἰς τά

122v. γένια του Δόν Κισσότη · ὁ ὁποῖος τόσον ἐφοβήθη ὁποῦ εἶπε πρὸς τόν σάν-
τζιον τί διάβολον εἶναι αὐτό, μέ φαίνεται πῶς νά ἀνελοῦν τά μέλη μου ἢ νά
ἰδρῶνω ἀπό τήν κεφαλὴν ἕως εἰς τά ποδάρια, καί ἂν εἶναι ἀληθινὰ ἰδρως,
ἤξευρε πῶς δέν εἶναι ἀπό κἀνέναν μου φόβον, ἀλλὰ ἐξάπαντος θέλει εἶ-
ναι τρομερή αὐτή ἡ τύχη, ὁποῦ θέλει νά μέ συνέδῃ · δόσε με τίποτα ἂν
ἔχῃς νά //σφουγγίσῃ, ὅτι θαμπώνουν τά μάτια μου ἀπό τόν πολύν ἰδρωτα
· ὁ σάντζιος ἐσιώπησε καί τόν ἔδοσεν ἓνα πανί, καί εὐχαριστοῦσε τόν θεόν
πῶς δέν τό ἐκατάλαβεν ὁ καθαλλιέρης του · ὁ Δόν Κισσότης ἐσφουγγί-
σθη καί εὐγάλε τήν περικεφαλαίαν νά ἰδῇ τι ἦτον τό αἷτιον ὁποῦ ἐκρύω-
νεν τό κεφάλι του, καί βλέπωντας τήν μυζίθραν, εἶπε πρὸς τόν σάντζιον,
κατηρεμένη χωριάτη ἐδικαῖς σοῦ δουλειαῖς θέλει νά εἶναι αὐταῖς, ὁ σάν-
τζιος του ἀποκρίθῃ μέ σοδαρόν σχῆμα, καί ὑποκρι//τικόν, καί τοῦ εἶπε,
ἐπειδή καί εἶναι μυζίθρα, δώσεμε τήν νά τήν φάγω, ἀμή καλλήτερον ἄς
τήν φάγῃ ὁ διάβολος ὅτι αὐτός θέλει τήν ἔβαλεν αὐτοῦ μέσα ὅτι ἐγὼ ποτέ
δέν ἠθελα τολμήσει νά μαγαρίσω τήν περικεφαλαίαν σου, καί ὥς καθώς
ὑπολαμβάνω μέ φγαίνεται πῶς νά μέ κατατρέχουν καί ἐμένα ἢ γοιῆτείαις,
ὡσάν ὁποῦ εἶμαι μέλος τῆς ἀφεντιάς σου καί θέλει τήν ἔβαλεν αὐτοῦ τήν
μυζίθραν, διά νά σέ κάμουν νά ἐραθυμῇς, καί νά μέ δείρῃς ὡς καθώς καί
ἄλλαις //φοραῖς · ὅμως πισεύω νά ἐλάνθασαν τούτην τήν φορὰν ἐπειδή καί

⁸⁰⁴Del turco *bayrak*.

πισεύω πῶς ὁ καθαλλιέρης μου νά ἔχη τόσην διάκρισιν, καί θέλει ροχασθῇ πῶς ἂν ἐγὼ εἶχα μυζίθρα καλλήτερα τήν ἔτρωγα, παρὰ ὅπου νά τήν βάλλω εἰς τήν περικεφαλαίαν · ἐνδέχεται νά εἶναι καί αὐτό εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης· ἀκούοντας αὐτά ὁ διαδάτης ἐθαύμασε κατά πολλά, μάλιστα ὅταν εἶδε τόν Δόν Κισσότην ὅπου ἀφ' οὗ ἐσφουγγίσθη καλά, καί ἐφόρεσε τήν περικεφαλαίαν ἐπάτησε καλά εἰς ταῖς //σκάλαις πέρνωντας τό σπαθί εἰς τί χέρι καί παίζοντας τό κοντάρι, ἔλεγεν ἄς ἔλθῃ ὅποιος θέλει ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἔτοιμος · ἔφθασεν ὡστόσον εἰς τό ἀμάξι μέ τά παργιάκια⁸⁰⁵, μέ τό ὅποιον δέν ἦτον ἄλλοι ἄνθρωποι, παρὰ ὁ ἀμαξῆς καθαλλάρης ἀπάνω εἰς ἓνα μουλάρι, καί ἄλλος ἓνας ἄνθρωπος ἐκάθουνταν ἐμπροσά εἰς τό ἀμάξι · ὁ Δόν Κισσότης ἐράθη ἐμπροσά, καί εἶπε ποῦ πηγαίνετε ἐσεῖς ἀδέλφια, τί ἀμάξι εἶναι αὐτό; καί τί παργιάκια εἶναι αὐτά; ὁ ἀμαξῆς τόν ἀπο//κρίθη πῶς τό ἀμάξι εἶναι ἐδικόν του, καί ὅτι μέσα εἰς τό ἀμάξι δέν εἶναι ἄλλο παρὰ δύο ἄγρια λεοντάρια εἰς ἓνα κλουδί, τά ὁποῖα τά ζέλει εἰς τόν ῥέγαν, ὁ γενεράλης τῶν Ὁράνων, καί τά

παργιάκια εἶναι τοῦ ῥήγα εἰς σημεῖον πῶς εἶναι εἰς τό ἀμάξι πράγματα ἐδικά του · εἶναι μεγάλα τά λεοντάρια ἐρώτησεν ὁ Δόν Κισσότης;⁸⁰⁶ εἶναι τόσον μεγάλα ἀποκρόθη ἐκεῖνος ὅπου ἐκάθουνταν ἐμπροσά εἰς τό ἀμάξι, ὅπου ἀκόμη ἔως τῶρα δέν ἐπέρασαν τόσον μεγάλα ἀπό τήν ἀφρικὴν εἰς τήν ἰσπανίαν· τό ἓνα εἶναι ἀρσενικόν καί τό ἄλλο θυλικόν, μάλιστα εἶναι καί πεινασμένα //διότι σήμερον δέν ἔφαγαν τίποτα · διά τοῦτο σέ παρακαλῶ φύγε ἀπό ἐμπροσθεν ἀπό τό ἀμάξι⁸⁰⁷, καί ἄφησέ με νά ὑπάγωμεν, ὅτι βιάζομεσθε νά φθάσωμεν ὀγλιγωρότερα διά νά τά δώσωμεν νά φάγουν · τότε εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης χαμογελῶντας, ἄνοιξε ταῖς πόρταις τῶν κλουθίων ὅτι ἐγὼ θέλω δεῖξει εἰς ἐκείνους ὅπου τά ζέλουν αὐτά, ἂν φοβοῦμαι ἀπό λεοντάρια· εὐγάλεδέτε ἔξω αὐτά τά θηρία ἀποκρίθη, ὅτι θέλω κάμη νά γνωρίσουν καί αὐτά εἰς αὐτόν //τόν κάμπον ποῖος εἶναι ὁ Δόν Κισσότης τῆς μάντζιας · κοίταξε κοίταξε εἶπε τότε εἰς τόν ἑαυτόν του ὁ διαδάτης τώρα τό ἐφάνέρωσεν ὁ καλός μας καθαλλιέρης τί ἄνῳς εἶναι βεδαιώνων· τάς τα ἡ μυζίθρα θέλει ἐμαλάκαινε τά μυαλά του ὁ σάντζιος ἐπλησίασε κοντά εἰς τόν διαδάτην καί τοῦ εἶπε διά τό ὄνομα τοῦ θεοῦ σινιῶρε κάμε κἄνέναν τρόπον, καί ἐμπόδισε τόν καθαλλιέρη μου νά μὴν πολεμήσῃ μέ αὐτά τά λεοντάρια, ὅτι ἀνίσως καί πολεμήσῃ μᾶς ξεσχί //ζουν ὅλους μας, καί τόσον ἄγνωστος εἶναι ὁ καθαλλιέρης σου, ἀποκρίθη ὁ διαδάτης, ὅπου

123r.

⁸⁰⁵ Sonorización de la labial (cf. nota 286). En diez líneas vemos tres formas de la misma palabra: παργιάκια, παργιάκια, παργιάκια. — ⁸⁰⁶ Igual que frecuentemente lo vemos, el signo de interrogación va fuera de su lugar. — ⁸⁰⁷ ἀμάξι, ἀμάξι (dos líneas más arriba).

νά πιασθῇ νά πολεμήσῃ μέ ἄγρια θηρία; δέν εἶναι ἄγνωστος εἶπεν ὁ σάν-
τζιος, ὅμως ἀγαπᾷ νά βάνῃ τοῦ λόγου του εἰς κίνδυνον · ἐγὼ θέλω τόν
ἐμποδίσει τόν ἀποκρίθῃ ὁ διαδάτης, καί πλησιάζοντας εἰς τόν Δόν Κισσό-
την τοῦ εἶπε, σινιόρε οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι πρέπει νά ἐπιχειροῦνται
τύχαις ὁποῦ νά ἐλπίζουν πῶς θέλουν ταῖς τελειώσει μέ τιμὴν, καί ὄχι τύχαις
ὁποῦ ὕ//ξεροῦν τελείως τὴν τιμὴν, πόσῳ μᾶλλον ὁποῦ αὐτά τὰ λεοντάρια
δέν ἔρχονται κατ'ἐπάνω σου, μήτε τό φαντάζονται, ὅτι πηγαίνουν εἰς τόν
Βασιλέα, καί δέν εἶναι πρέπον νά τοὺς ἐμποδίσης ἀπὸ τὴν ζράταν τους · ἡ
ἀφεντιᾶ σου σινιόρε μου το[ῦ] ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης κοίταξε τό κυνήγι
σου, καί τὰ ὀψάριά σου, καί μὴν ἀνακατώνεσαι εἰς τὰς ξένας ὑποθέσεις,
ἀλλὰ ἄφησε νά κάμῃ ὁ καθ'έννας ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι πρέπον τοῦ ὀφφικίου
του, καί λέγοντας αὐτό ἐγῆρσε πρὸς //τόν φυλακάτορα τοῦ λεονταρίου,
καί τόν εἶπεν, ἄνοιξε ὀλιγίωρα ταῖς πόρταις τῶν κλουθίων, ὅτι

- 123v.** τώρα σέ τρυπῶ πέρα περοῦ μέ αὐτό τό κοντάρι · ὁ ἀμαξᾶς βλέπωντας τὴν
ἀπόφασιν τοῦ ἁρματωμένου φαντάσματος τοῦ εἶπε· παρακαλῶσε σινιόρε
μου ἄφησέ με νά ξεχαμώσω τὰ μουλάρια, καί νά φύγω μέ αὐτά πριχοῦ νά
εὔγουν ἔξω τὰ λεοντάρια διότι ἀνίσως καί μέ τὰ σκοτώσουν θέλω μείνῃ
ἄτυχος εἰς ὅλην μου τὴν ζωὴν, ἐπειδὴ καί ἄλλον σερμαγιᾶ δέν ἔχω ἔξω
ἀπὸ αὐτά //κάμε ὁ, τι θέλεις⁸⁰⁸, ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, ὁ ἀμαξᾶς εὐθύς
ἐξεβαλίσκευσε καί ἐξεχάμωσε τὰ μουλάρια, ὁμοῦ καί ὁ φιλακάτορας τῶν
λεονταρίων, φωνάζοντας ἅς εἶναι μαρτυρία ὅσοι εἶναι ἐδῶ παρόν, τό πῶς
ἄνοιξες ἡ ἀφεντιᾶ σου ταῖς πόρταις τῶν κλουθίων, ἐνεπτόν τῆς θελήσεώς
μου, καί ἀπόλυσαι τὰ λεοντάρια, καὶ ὁ,τι σέ κάμουν τό πταίσμιον δέν εἶ-
ναι κἄνενός · παραμερίσετε οἱ ἀφεντιᾶ σας, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης πρὶν νά
ἀνοίξω ταῖς πόρταις ὅτι ἐγὼ εἶμαι βέβαιος πῶς αὐ //τά δέν θέλουν ἡμπο-
ρέσει νά μέ κάμουν κἄμμίαν βλάβην · ὁ διαδάτης ἄρχησε νά τόν νουθετῇ
ἐκ δευτέρου νά μὴν κάμῃ τοιαύτην τρέλλαν, ἀμὴ ὁ Δόν Κισσότης τόν ἀπο-
κρίθῃ πῶς αὐτός ἤξευρε τί ἔκαμνε, μόνον νά παραμερίσουν αὐτοί · ὁ σάν-
τζιος ἀκούωντας αὐτό ἄρχησε νά τόν παρακαλῇ μέ δάκρυα νά ἀπέχῃ ἀπὸ
τοιοῦτον ἐπιχείρημα, καί τόν ἔλεγε κοίταξε καλά σινιόρε ὁ τι ἐδῶ δέν εἶναι
γοιήτεια, μήτε ἄλλο τοιοῦτον, διότι ἐγὼ βλέπω μέσα εἰς τὰ κλουθία καί εἶναι
εἰς το// καθ'ἓνα ἀπὸ ἓνα λεοντάρι, ὁποῦ τὰ ὀνειχιά τους εἶναι ὡσάν ἓνα
βουνόν, ἐσένα ἀπὸ τόν φόβον σου σέ φαίνονται πῶς νά εἶναι ὡσάν ἓνας
μικρὸς κόσμος τόν ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσίτης · παραμέρεσε σάντζιο ὅτι ἐγὼ
ἂν ἀποθάνω ἐδῶ, ἐσύ ἡξεύρεις τὴν συνήθειάν μας καί ὕπαγε εἰς τὴν Δουλ-

⁸⁰⁸ En el manuscrito rumano leemos: κάμε ὁ, τι θέλεις, ὀλιγόπιστε (en Cervantes «hombre de poca fe).

τζινέαν, καί δέν λέγω ἄλλο, εἶπεν πρὸς τούτο, καί ἄλλα πολλά λόγια μέ τά ὁποῖα ἔδειξε φανερά πῶς δέν ἤθελε νά ἀφεθῇ ἀπὸ ἐκείνην τήν ἀπόφασιν · ἤθελε νά //τόν ἐναντιωθῇ ὁ διαβάτης, ἀμή εἶδε πῶς τά ἄρματα ὁμοίαζαν μέ τοῦ Δόν Κισσότη, καί τόν ἐφάνη πῶς νά εἶναι πρέπον νά πιρασθῇ μέ ἕναν τρελλόν · ὁ Δόν Κισσότης ἄρχισε πάλιν νά φοβερίζῃ τόν φυλακάτορα διὰ νά ἀνοίξῃ ταῖς πόρταις τῶν κλουβίων καί βλέπωντας αὐτό ὁ διαβάτης ἐγύρισε τήν φοράδα του, ὁμοίως καί ὁ σάντζιος τό φομάρι του, καί ὁ ἀμαξᾶς τά μουλάρια καί ἄρχησαν νά φεύγουν διὰ νά ξεμακρύνουν τό ὀλιγορότερον //πριχοῦ νά ἀνοίξουν ταῖς πόρταις τῶν κλουβίων · ὁ σάντζιος ἔκλαιε διὰ τόν θάνατον τοῦ

καβαλλιέρου του, διότι ἐκείνην τήν φοράν ἐθαῤῥοῦσε βεβαιώτατα πῶς δέν ἤθελε γλιτώσῃ · ἐδλασφεμοῦσε τήν τύχην του, καί ἔκραζε κακορδοίικην τήν ὥραν ὅπου ἐσυμβουλευθῇ νά τόν ξαναδουλεύσῃ, ἀμή μέ ὅλον ὅπου ἔκλαιε καί ἔλεγεν αὐτά δέν ἔκανε ἀπό τό νά κτυπᾷ τό γομάρι διὰ νά ξεμακρύνῃ ἀπό τό ἀμάξι · βλέπωντας λοιπόν ὁ λεοντοφύλαξ πῶς ἐκεῖ//νοι ὅπου ἔφευγαν εἶχαν ξεμακρύνει καμπόσον τόπον, καί βλέπωντας πῶς ὁ Δόν Κισσότης δέν ἔπερνε ἀπὸ λόγια, ἀλλά τόν ἐδίαζεν ἀποφάσισε νά ἀνοίξῃ ταῖς πόρταις τῶν κλουβίων, καί ἐν ὅσῳ ἄρχησε νά ἀνοίξῃ τό ἕνα κλουβί ὁ Δόν Κισσότης ἔξεκε καί ἐσυλλογεῖτο ἀνίσως καί ἔπρεπε νά κάμῃ τόν πόλεμον πεζός, ἢ καβαλλάρης · καί τέλος πάντων ἀποφάσισε νά τόν κάμῃ πεζός, φοβούμενος μήπως καί ξυπασθῇ ὁ ῥοντζινάντες ἀπὸ τά λεον//τάρια καί διὰ τοῦτο εὐθύς ἐξεκαβαλλίκευσε, καί ἔρῳξε τό κοντάρι καί ξεσπαθώνοντας ἐπῆγε καί ἐξάθη ἔμπροσθεν εἰς τό ἀμάξι, παραδιδόμενος μέ κάθε ἀγάπην εἰς τόν θεόν, καί εἰς τήν σινιόραν τοῦ τήν δουλτζινέαν · βλέπωντας ὁ λεοντοφύλαξ πῶς εἶχεν ἐτοιμασθῇ ὁ Δόν Κισσότης ἀνοίξε τό πρῶτον κλουβί εἰς τό ὁποῖον ἦτον ἐκεῖνο τό μεγαλότατον λεοντάρι, τό πρῶτον πρᾶγμα ὅπου ἔκαμεν ἐγύρισε μίαν φοράν μέσα εἰς τό κλουβί, καὶ ὕσε//ρα ἐτεντώθη μίαν φοράν, καί ἀνοίξε τό σόμα του καί ἐχασμουρίσθη, καί εὐγάζοντας τήν γλῶσσαν του ὅπου ἦτον ὡς δύο πιθαμαῖς, ἐσφούγγισε τά ὀμμάτια του, καί τό πρόσωπόν του · κάμνωντας αὐτά εὐγαλε τό κεφάλι του ἔξω ἀπὸ τό κλουβί, καί ἐκοίταξε τριγύρου μέ τά ὀμμάτιά του ὅπου ὁμοίαζαν ὡσάν δύο ἀναμμένα μεγάλα κάρδουνα μέ τά ὁποῖα ἤθελε δώσῃ φόδον καί τρόμον εἰς κάθε καρδίαν, ὅσον ἀνδρεῖα καί ἄν ἦτον ἔξω ἀπὸ //τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος ἔξεκε καί τό ἐκοίταζε ἐπιθυμώντας νά πηδήσῃ τό ὀλιγορότερον κάτω ἀπὸ τό ἀμάξι, καί νά ἔλθῃ νά πολεμήσῃ μέ αὐτόν συλλογιζόμενος νά τό κάμῃ χίλια κομμάτια · ἔως τόσον ἔφθασαν ἡ οὐδέποτε φανείσα τρέλλα, ἀμή τό ἀνδρειωμένον λεοντάρι, μή ψηφῶντας τοιαῦται ἀνδρεῖαις, καί παραμικρά πράγματα ἀφ' οὗ ἐκοίταζεν ὡς καθὼς εἶπαμεν τριγύρω, ἐγύρισε

124r.

- τὴν ῥάχην του πρὸς τὸν Δόν Κισσότην, καὶ
- 124v.** ἐπλάγιε μέσα εἰς τὸ κλουβί· ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντας αὐτό, εἶπε πρὸς τὸν λεοφύλακα νὰ τὸ κτυπήσῃ, καὶ νὰ τὸ κάμῃ νὰ εὐγῇ ἔξω. αὐτὸ δὲν θέλω τὸ κάμῃ ἀποκρίθῃ ὁ λεοφύλαξ διότι ἂν τὸ κτυπήσω, πρῶτον ἐμὲ νὰ ξεσχί-
ζει· εὐαρεσῆσου ἡ ἀφεντιά σου μὲ ἐκεῖνο ὅπου ἔκαμες καὶ μὴν γυρεύεις νὰ ξαναδοκιμάσῃς τὴν τύχην· τοῦ λεονταρίου ἡ πόρτα εἶναι ἀνοικτὴ εἰς //τὸ χέρι του εἶναι τὸ νὰ εὐγῇ, ἢ τὸ νὰ καθίσῃ· καὶ ἐπειδὴ, καὶ δὲν εὐγῇ-
κεν ἔως τώρα, νὰ ἡξεύρης πῶς δὲν εὐγαίνει μῆτε ἔως τὸ βράδυ· ἡ ἀνδρεία τῆς ἀφεντιάς σου ἐφάνη πολλά καλὰ κἀνένας ἀνδρεῖος πολεμάρχος, ὡς καθὼς γνωρίζω δὲν πρέπει νὰ κάμῃ περισσότερον παρὰ νὰ προσκαλέσῃ τὸν ἐχθρόν του, καὶ νὰ τὸν καρτερῇ νὰ πολεμήσῃ, καὶ ἂν αὐτὸς δὲν εὐ-
γῇ ἡ δυσφημία μένει εἰς του λόγου του καὶ ὁ προσκαλέσας, καὶ καρτε-
ρήσας λαμβάνει τὸν ζέφανον τῆς νίκης, ἔτσι εἶναι φίλε ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσό//της, σφάλισε τὴν πόρταν, καὶ νὰ εἴσαι μαρτυρία εἰς ἐκεῖνο ὅπου εἶ-
δες ὅπου ἔκαμε αὐτοῦ, καὶ θέλω νὰ κάμω σημεῖον, καὶ εἰς αὐτούς ὅπου φεύγουν διὰ νὰ γυρίσουν καὶ νὰ ἀκούσουν αὐτὴν τὴν ἀνδραγαθίαν· καὶ δένοντας τὸ μανδῆλι του εἰς τὴν ἄκρην τοῦ κονταρίου, ἄρχισε νὰ κρᾶζῃ ἐκείνους ὅπου ἔφευγαν, διὰ νὰ γυρίσουν, καὶ νὰ ἀκούσουν αὐτὴν τὴν ἀν-
δραγαθίαν, καὶ βλέπωντας ὁ σάντζιος τὸ σημεῖον ἐκεῖνο εἶπεν νὰ ἡξεύρετε σινιόροι πῶς ὁ καθαλλιέρης μου, θέλει ἐσκότοσεν ἐκεῖνα τὰ δύο ἄγρια θηρία, ἐπειδὴ //καὶ μᾶς κρᾶζει· γάθησαν ὅλοι καὶ ἐγνώρισαν πῶς ἐκεῖνος ὅπου τοὺς κρᾶζει εἶναι ὁ Δόν Κισσότης· ἐγύρισαν ὀπίσω, καὶ ἄρχισαν νὰ πλησιάζουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔως ὅπου ἤκουσαν τὴν φωνὴν τοῦ Δόν Κισ-
σότη ὅπου τοὺς ἔκραζεν· ἐφθασαν τέλος πάντων ἐκεῖ ὅπου ἦτον τὸ ἀμάξι, καὶ βλέπωντας ὁ Δόν Κισσότης τὸν ἀμαξῆν τοῦ εἶπε, χάμωσε ἀδελφέ τὰ μουλάρια σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὴν σράταν σου, καὶ ἐσύ σάντζιο δόσε τοὺς δύο σκοῦδα διὰ τὴν ἄρρηγαν ὅπου τοὺς ἐκάμαμεν· ἐγὼ θέλω τοὺς δόσει μετὰ //πάσας χαρὰς ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ὅμως εἰπές με τί ἀπογίνηκαν τὰ λεοντάρια, εἶναι ζωντανά, ἢ ἐπέθαναν; τότε ὁ λεοφύλαξ ἐδιηγῆθη κατα-
λεπτῶς τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ἐπαινώντας ὅσον ἡμποροῦσε τὴν ἀνδρείαν τοῦ Δόν Κισσότη, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὴν θεωρίαν, ἐξυπάσθη τὸ λεοντάρι καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ εὐγῇ ἔξω ἀπὸ τὸ κλουβί, μὲ ὅλον ὅπου γάθη κάμποσιν ὥραν ἡ θῆρα του ἀνοικτὴ καὶ πῶς λέγωντάς του ὁ Δόν Κισσότης νὰ κτυ-
πήσῃ τὸ λεοντάρι νὰ εὐγῇ ἔξω αὐτὸς τὸ ἐμπόδισε, καὶ τὸν //εἶπε πῶς δὲν εἶναι πρέπον νὰ τὸ κάμῃ ἐπειδὴ καὶ ἦτον πρᾶγμα ἔξω τῆς σράτας, καὶ μὲ αὐτόν τόν
- 125r.** τρόπον ἄφησε καὶ ἐσφάλισε τὴν πόρταν, πῶς σὲ φαίνεται αὐτὸ σάντζιε; εἶπε τότε ὁ Δόν Κισσότης εὐρίσκεται γοῆτεία ὅπου νὰ ἰσχύῃ ἐναντίον εἰς

τήν ἀληθινὴν ἀνδρείαν, ἡμποροῦν οἱ γοῖτευτές νά μέ πάρουν τήν εὐτυχίαν, ἀμή τήν τόλμην καί δύναμιν εἶναι ἀδύνατον νά μέ τήν πάρουν⁸⁰⁹

Ὁ σάντζιος ἔδωσε τά δύο σκοῦδα · ὁ ἀμαξῆς ἐχάμωσε τά μουλάρια του, ὁ λεοφύλαξ ἐφίλησε τό χέρι // τοῦ Δόν Κισσότη διὰ τό φιοδώρημα, καί τό ὑποσχέθη πῶς θέλει νά διηγηθῇ ἐκείνην τήν περίφημον ἀνδραγαθίαν εἰς τόν ἴδιον Βασιλέα, ὅταν ἡθελεν ὑπάγῃ· ἄν κατὰ τύχην ἐρωτήσῃ ἡ μεγαλειότης του εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ποῖος τήν ἔκαμε; θέλεις τοῦ εἰπῇ ὁ καθαλλιέρος τῶν λεόντων, ὅτι ἀπό τώρα καί ἐμπρός θέλω νά ἀλλάξω τό ὄνομα ὁποῦ ἕως τώρα ὀνομάζομουν ὁ ἀσχημοειδής, θέλω νά ὀνομάζομαι τῶν λεόντων, καθὼς τό ἔκαμναν οἱ παλαιοὶ πλανώμενοι καθαλλιέροι, καί ἄλλαζαν τά // ὀνόματά τους ὁπότε ἡθελαν · τό ἀμάξι ἐπῆγεν εἰς τήν ζράταν του, καί ὁ Δόν Κισσότης μέ τόν σάντζιον καί μέ ἐκείνον τόν εὐγενῆ διαδάτην ἐπῆγαν εἰς τήν ἐδικήν τους ζράταν · δέν εἶχεν ανοίξη τελείως τό στόμα του ὁ διαδάτης ἐν ὅσῳ ἐσυνέδθηκαν αὐτά ὁποῦ ἐδιηγηθήκαμεν, ἀλλά ἔξεκε μέ προσοχήν, καί ἔδλεπε τά ἔργα καί λόγια τοῦ Δόν Κισσότη, καί τοῦ ἐφαινονταν πῶς νά εἶναι ἕνας φρόνιμος τρελλός, καί ἕνας τρελλός ὁποῦ νά ἔκλινεν εἰς τήν φρονιμάδαν δέν εἶχε λάβῃ ἀκόμη καμμίαν εἰδησιν, διὰ τό πρῶτον μέ//ρος τῆς ἱστορίας του, διότι ἄν τήν ἡθελε διαδάσῃ, ἡθελε παῦσῃ ὁ θαυμασμός, ὁποῦ τόν ἐπροξενούσαν τά καμώματά του καί τά λόγια του, ἐπειδὴ καί ἡθελε μάθῃ τί λογῆς τρέλλα ἦτον ἡ ἐδική του, ἀμή μὴν ἡξεύρωντάς τήν, ποτέ μεν τόν ἐκρατοῦσε διὰ τρελλόν, ποτέ δέ διὰ φρόνιμον, διότι τά λόγια του ἦτον γνωσικά, καί τά καμώματά του τρελλά, ὅμως τόν εὐγαλεν ἀπό αὐτούς τοὺς συλλογισμούς ὁ Δόν Κισσότης λέγωντάς του · ποῖος ἀμφιδάλλει σινιόρ Διέγο, πῶς ἡ ἀφεντιά σου νά μὴ μέ ἔχῃ εἰς ὑπόληψιν // ἑνός τρελλοῦ, καί δέν εἶμαι μέγαλον πρᾶγμα τό νά εἶναι τοιούτης λογῆς διότι τά ἔργα μου αὐτό φανερώνουν, ὅμως μέ ὅλον τοῦτο πρέπει νά ἡξεύρης ἡ ἀφεντιά σου πῶς ἐγὼ δέν εἶμαι τόσον τρελλός, ὡς καθὼς σοῦ ἐφάνηκα τῆς ἀφεντιάς σου, διότι οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι ἔχουν χρέος νά βάνουν τοῦ λόγου τους εἰς τὰς πλέον κινδυνώδεις τύχας, ὁποῦ νά εὐρίσκωνται εἰς τόν Κόσμον, πρέπει νά ἐρευνοῦν εἰς ὅλα τά μέρη τοῦ Κόσμου, νά ἐμβαίνουν εἰς τοὺς πλέον περιπλεγμένους λαθυρίνθους, καί νά ὑποφέρουν // εἰς τὰς ἐρημίας τᾶς καιούσας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου τό καλοκαῖρι, καί τόν χειμῶνα τήν σκληρὰν κρυάδαν τῶν ἀνέμων καί τῶν πάγων δέν πρέπει νά φοβοῦνται ἀπό λεοντάρια, νά ξυπάζοντας ἀπό φαντάσματα, καί νά δειλιοῦν ἀπό ὀπτασίαις, ὅτι τό νά νικᾷ, καί νά γυρεῦῃ, καί νά τά πολεμῇ αὐτά εἶναι ἡ κυρία

⁸⁰⁹ Hace un punto y aparte a media línea.

125v. καί καθολική του ἄσκησις · ἐγὼ λοιπόν μέ τό νά ἔτυχα νά εἶμαι ἕνας ἀπό τόν ἀριθμόν τῆς πλανωμένης καθαλλιέρις, δέν ἡμπορῶ νά κάμω ἀλλέως νά μήν ἐπιχειρισθῶ ἐκεῖνο ὅπου μέ φαίνεται πῶς τυχαίνει εἰς τήν ἄσκησίν μου, καί διὰ τοῦτο αὐτό ὅπου ἔκαμα καί ἠθέλησα νά πολεμήσω μέ τά λεοντάρια, τό ἔκαμα μέ τό νά τυχαίνει εἰς τό ἐπάγγελμά μου, ἀγκαλά καί τό ἐγνώρισα πῶς εἶναι μεγάλη //τρέλλα · ἐγὼ λέγω σινιόρ Δόν Κισσότη τοῦ ἀποκριθῆ ὁ Διέγος πῶς ὅλα αὐτά ὅπου εἶπες ἡ ἀφεντιά σου καί ἔκαμες εἶναι μέ δίκαιον τρόπον καμωμένα, καί λογιάζω πῶς ἀνίσως καί ἐχάνουνταν οἱ νόμοι τῆς πλανωμένης καθαλλιέρις, ἤθελαν εὑρεθῆ εἰς τήν καρδίαν τῆς ἀφεντιά σου ὡσάν νά ἦτον εἰς τό ἴδιον τους ἀρχεῖδιον, ἄν κάμωμεν ὀγλίγωρα νά φθάσωμεν εἰς τήν χώραν μου, καί εἰς τό σπῆτι μου, καί ἐκεῖ θέλεις ἀναπαφθῇ ἡ ἀφεντιά σου διὰ τόν κόπον ὅπου ἔκαμες, ὅτι ἄν δέν ἐκο //πίασες

με τό σῶμα, ἀμή ἐκοπίασες μέ τό μενῦμα, τό ὅποιον
κουράζεται ὡσάν καί τό σῶμα· ἐγὼ τό ἔχω διὰ
μεγάλην χάριν σινιόρ Διέγο αὐταῖς ταῖς
τιμαῖς ὅπου κάμνεις, καί περιπατῶντας
[εἰς τήν χῶραν]⁸¹⁰ ὀγλιγωρότερα
ἔφθασαν εἰς τήν χῶραν καί
εἰς τό σπῆτι τοῦ Διέγου⁸¹¹

Κεφάλαιον ιη.^{ov}

Ὁ ποῦ διηγεῖται διὰ ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέβη τόν Δόν Κισσότην εἰς τό κασέλι καί εἰς τό σπῆτι τοῦ Διέγου,
καί ἄλλα παράξενα συμβεδηκότα

Φθάνοντας εἰς τήν χῶραν, εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης τό σπῆτι τοῦ Διέγου, τό ὅποιον ἦτον μέγανον, καί πλατύ · εἶχεν ἐπάνω εἰς τήν πόρταν τήν ἄρματου, ἀγκαλά καί ἦτον χωριάτικη κατασκευή, εἶχε τό κελάρι του εἰς τόν προαύλιον, καί σιμά εἰς αὐτό εἶχε τό μαγαζί του μέ πολλά βαρέλια τρυγύρω, τά ὅποια μέ τό νά ἦτον ἀπό τό τοπόζο, τόν ἔκαμαν καί ἐνεθυμύθη, μέ τήν γοιητευμένην, //καί μεταμορφωμένην σινιόραν του Δουλτζινέαν καί ἀναξενάζοντας δίχως νά σοχάζεται ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγε μήτε ἔμπροσθεν εἰς ποῖον

⁸¹⁰ εἰς τήν χῶραν está tachado. – ⁸¹¹ El capítulo termina a media página y en forma de pirámide invertida como en algunas otras ocasiones y finalizada con el dibujo acostumbrado.

ἦτον εἶπε, ὦ γλυκέ καί χαροποιά βαρέλια τοποζικά (ὅταν ἤθελε ὁ οὐρανός)⁸¹² ὅπου μέ ἐκάμετε καί ἐνεθυμήθηκε ἐκείνην τὴν ἄκραν εὐμορφίαν ὅπου προξενεῖ εἰς τὴν καρδίαν μου τόσην μεγάλην πίκραν · αὐτά τὰ λόγια τὰ ἄκουσεν ὁ σπουδαῖος ποιητής υἱός τοῦ Διέγου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὑπάγει μέ τὴν μητέρα του εἰς προϋπάντησίν τους, καί ἐθαύμασε τόσον ἡ μητέρα του, ὅσον καί αὐτός, διὰ τὸ παράξενον εἶδος τοῦ Δόν Κισσότη ὁ ὁ//ποῖος ξεπεξεύωντας ἀπὸ τὸν ῥοντζινάντε, ἐπῆγε μέ μεγάλην εὐγένειαν, καί ἐγύρευσε νά φιλήσῃ τὸ χέρι τῆς γυναικὸς τοῦ Διέγου, ὁ ὁποῖος εἶπεν πρὸς αὐτήν, δέξου σινιόρα τὸν σινιόρ Δόν Κισσότην τῆς μαντζίας, ὅπου ζέκει ἔμπροσθέν σου καθαλλιέρης πλανώμενος καί ὁ πλεόν ἀνδρείος καί γνωστικός ὅπου νά ἐφάνῃ εἰς τὸν Κόσμον · ἡ σινιόρα ἡ ὁποία ὀνομάζονταν Δόνα χρισιάνα τὸν ἐδέχθη, δείχνωντάς του μεγάλην ἀγάπην καί εὐγένειαν, παρο//μοίως καί ὁ Δόν Κισσότης τὸν ἐπρόσφερε πολλά τίμια, καί περιποιητικά λόγια, καί μέ τὸν σπουδαῖον ἔκαμεν σχεδὸν ταῖς ἰδίαις τζερεμόνιαις · τὸν ἐπῆγαν μετὰ ταῦτα εἰς μίαν σάλα καί ἐκεῖ τὸν ἔγδυσε ὁ σάντζιος, καί ἔμεινε μόνον μέ τὸ ὑποκάμισσον, καί μέ τὸ τζακπῆρι, ὄντας καταλερωμένος ἀπὸ τὴν σκουρίαν τῶν ἀρμάτων · τὸ μανδῆλι τοῦ λαμποῦ τοῦ ἦτον ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου φοροῦν οἱ σπουδαῖοι, τὰ καλτζούνια του ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου φοροῦν οἱ ἄρα//βες καί τὰ παπούτζιά του μαυρισμένα ἀπὸ τὸ κερί · ἐφόρεσεν ἕνα ἐπανωφόρι σάκτερόχρωνον, ὅμως πριχοῦ νά τὸ φορέσῃ ἔπλυνε τὸ κεφάλι του μέ πεντέξη κουβάδες νερόν καί μέ ὅλον τοῦτο τὸ νερόν ὅλον εὐγαινεν ἄσπρον κατὰ τὸ χρώμα τῆς μυζίθρας · μέ τὰ προῶρηθέντα ρολίδια καί εὐγενικόν τζεπλεσιλίες ἐπῆγεν ὁ Δόν Κισσότης εἰς μίαν ἄλλην σέλαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔξεκε καί τὴν ἐπρόσμενεν ὁ σπουδαῖος, νά συνομιλήσουν //ἐν ὅσῳ νά ἐτοιμασθῇ ὅτι διὰ τὸν ἐρχομὸν τοιοῦτου εὐγενοῦς μουσαφῆρι, ἡ σινιόρα Δόνα χρισιάνα, ἤθελε νά δείξῃ πῶς ἤξευρε καί ἠμποροῦσε νά φιλοδωρίσῃ ἐκείνους ὅπου εἰρχονταν εἰς τὸ σπῆτι τῆς · ἐν ὅσῳ ἐσάθη ὁ Δόν Κισσότης, καί ἐξαρματώνουνταν, ὁ Δόν λορέντζο (διότι ἔτζι ὀνομάζονταν ὁ υἱός τοῦ Διέγου) ἔλαβε καιρόν καί ἐρώτησε τὸν πατέρα του, ποῖοι ἦτον ὁ μουσαφῆρης ὅπου εἶχεν φέρει, ὅτι τὸ ὄνομα, τὸ εἶδος, καί το πῶς εἶναι πλανώμενος //καθαλλιέρης ὅπου τοὺς εἶχεν εἰπῇ, ἔκαμεν καί ἐθαύμαζαν αὐτός τε καί ἡ μητέρα του · ἐγὼ δέν ἤξεύρω παιδί μου τί νά σέ ἀποκριθῶ, εἶπεν ὁ Δόν Διέγος, τόσον μόνον σέ λέγω πῶς ἐγὼ τὸν εἶδα ὅπου ἔκαμεν πράγματα, τὰ ὁποῖα δέν τὰ ἤθελε

126r.

126v.

⁸¹²Las palabras de Don Kijote ὦ γλυκέ καί χαροποιά βαρέλια τοποζικά ὅταν ἤθελε ὁ οὐρανός son en el original dos versos con los que comienza el soneto X de Garcilaso: «¡Oh dulces prendas por mi mal halladas, dulces y alegres cuando Dios quería!»

κάμη ὁ μεγαλύτερος τρελός⁸¹³ τοῦ Κόσμου, καί ἔλεγεν παλίν τόσο φρόνιμα, ὅπου ἐναιρουσαν τά ἔργα του · σύντυχέ τόν ἐσύ καί ἐπειδή καί εἶσαι φρόνιμος, διάκρινε τήν γνῶσιν τοῦ καί τρέλλαν του, ἀγκαλά καί ἐγώ // ἐκ μέρος μου τόν κρατῶ περισσότερον διά τρέλλον, παρὰ φρόνιμον · μέ αὐτό ἐπῆγεν ὁ Δόν λορέντζο νά συνομιλήσῃ μέ τόν Δόν Κισσότην ὡς καθῶς εἵπαμεν, καί ἀνάμεσα εἰς ταῖς ἄλλαις ὁμιλίαις ὅπου ἔκαμαν, ὁ Δόν Κισσότης εἶπεν πρὸς τόν λορέντζο· ὁ σινιόρ Δον Διεγο, ὁ πατέρας τῆς ἀφεντιᾶς σου μέ ἐφανερώσε τήν λεπτότητα τῆς ἀγγινοίας σου καί μάλιστα πῶς εἶσαι καί μέγας ποιητής · ἐνδέχεται νά εἶμαι, ἀποκρίθη ὁ λορέντζιος, ὅμως ὄχι μέγας, καί ἀληθινά ἔχω // ἀγάπην εἰς τά ποιητικά, καί εἰς τό νά διαβάζω τούς καλούς ποιητές, ἀμή ὄχι εἰς τρόπον ὅπου νά ἡμπορῶ νά ὀνομασθῶ μέγας, ὡς καθῶς λέγει ὁ πατέρας μου · δέν μέ κακοφαίνεται αὐτή ἡ ταπείνωσις εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐπειδή καί δέν εὐρίσκεται ποιητής ὅπου νά μὴν εἶναι ὑπέρογκος, καί νά συλλογῇται πῶς νά εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποιητής τοῦ Κόσμου · ἀμή εἰπές με παρακαλῶσε συνθέτεις τίποτα ρίχους τώρα, διότι μέ εἶπεν ὁ πατέρας σου πῶς ποτέ δέν κάθεσαι ἀργός ἀλλά πάντοτε καταγίνεσαι εἰς // αὐτά τά ποιητικά, καί ἀγαποῦσα νά τούς ἰδῶ, ὅτι καταλαμβάνω καί ἐγώ ὀλίγον ἀπό αὐτά τά ποιητικά, μέ φαίνεται πῶς νά σπούδαξες καί ἡ ἀφεντιᾶ σου κᾶμμίαν μάθησιν τοῦ λέγει ὁ Δόν λορέντζο · ἐγώ ἐσπούδαξα τήν μάθησιν τῆς πλανωμένης καθαλλιέρας, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης ἡ ὁποῖα εἶναι τόσο καλή ὅσον καί ἡ ποιητική, μάλισα καί δύο δάκτυλα παρὰνω, ἐγώ δέν ἠξεύρω τί μάθησις εἶναι αὐτές, τοῦ λέγει ὁ Δόν λορέντζο, μήτε τήν ἄκουσα ἕως τώρα · αὐτή εἶναι μία μά//θησις τοῦ ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ὅπου περικλείει εἰς τοῦ λόγου της ὅλαις, ἢ ταῖς περισσότερες μάθησις τοῦ Κόσμου, διότι ἐκεῖνος ὅπου τήν ἐπαγγέλεται πρέπει νά ἠξεύρει τούς νόμους τῆς διανοητικῆς, καί ἀλλοιωτικῆς Δικαιοσύνης, διά νά δίδῃ εἰς τόν καθ' ἕνα ἐκεῖνο ὅπου εἶναι ἐδικόν του, καί ἐκεῖνο ὅπου τοῦ πρέπει · πρέπει νά εἶναι θεολόγος διά νά ἀποκρίνεται, καί νά διαφεντεύσῃ τήν χριστιανικὴν πίσιν ὅπου πιεθεύει εἰς ὅποιον τόπον καί ἂν τόν ἐρωτήσουν πρέπει νά εἶναι // ἰατρός, καί μάλισα Βοτανικός διά νά γνωρίζῃ εἰς ταῖς ἐρημίαις, καί εἰς τούς δυσβάτους τόπους τά χόρτα ὅπου θεραπεύουν ταῖς πληγαῖς ὅ τι ὁ πλανώμενος καθαλλιέρης, δέν ἡμπορεῖ νά πηγαίνῃ

127r. εἰς τά νοσοκομεῖα νά τοῦ ταῖς ἰατρεύουν, πρέπει νά εἶναι ἀστρονόμος, διά νά γνωρίζῃ ἀπό τά ἄστρα πόσαις ὥραις ἐπέρασαν τῆς νυκτός, καί εἰς τί μέρος καί κλῆμα εὐρίσκεται · πρέπει νά ἠξεύρῃ μαθηματικὴν, διότι τοῦ χρειάζεται εἰς κάθε ριγμίν, καί ἀφίνωντας εἰς ἕνα μέρος ὅπου πρέπει νά

⁸¹³ Generalmente leemos la forma τρελλός.

εἶναι ρολισμένος ἀπό ὄλαις ταῖς θεολογικαῖς ἀρεταῖς, καί ἀπό ἄλλαις λεπτολογίαις, λέγω πῶς πρέπει νά ἡξεύρη νά πλέη, ὡς καθὼς λέγουν πῶς πλέει ἐκεῖνο τό ψάρι ὀνομαζόμενος νικολό, // ἢ νικολάο · πρέπει νά ἡξεύρη νά πεταλῶνῃ ἄλογα, νά φτιᾶνῃ σέλαις καί χαλινάρια, καί γυρίζοντας εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπα εἰς τήν ἀρχήν, πρέπει νά φυλάττῃ τήν πίσιν πρός τόν θεόν καί πρός τήν δάμαν του · πρέπει νά εἶναι σῶφρων εἰς τούς λογισμούς, τίμιος εἰς τά λόγια, ἐλευθέριος εἰς τά ἔργα, ὑπομονητικός εἰς τούς κόπους, ἐλεημονητικός πρός τούς ἐνδεεῖς, καί τέλος πάντων νά φυλάττῃ τήν ἀλήθειαν, ἄν καί τό νά τήν διαφεντεύσῃ τοῦ ἤθελεν ὑξερέσῃ τήν ζωήν · ὅλα αὐτά ὁποῦ εἶπα πρέπει νά τά ἔχῃ ὁ πλανώμενος καθαλλιέρος · κατάλαβα δά τώρα ἡ ἀφεντιά σου, σινιόρ λορέντζο, ἄν ἡ μάθησις τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων εἶναι παραμικρά καί εὐκόλος, καί ἄνισως καί⁸¹⁴ ἡμπορῇ νά ἐξισωθῇ μέ τάς πλεον ἐντελεῖς μαθήσεις, ὁποῦ διδάσκονται εἰς τά σχολεῖα, καί καθέδρες · ἄνισως καί εἶναι τοιούτης λογῆς, ἀποκρίθῃ ὁ Δόν λορέντζος ἐγὼ ὁμολογῶ πῶς αὐτή ὑπερβαίνει ὄλαις ταῖς σοφίαις · βεδαιώτατα τοιούτης λογῆς εἶναι, τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης // σέ πιεεύω ἀποκρίθῃ ὁ Δόν λορέντζος, μόνον ἐγὼ ἀμφιδάλλω πῶς νά μήν ἐστάθησαν, μήτε νά εὐρίσκωνται εἰς τόν Κόσμον πλανώμενοι καθαλλιέροι · ἐγὼ εἶπα πολλαῖς φοραῖς αὐτό (ὁποῦ)⁸¹⁵ θέλω νά εἰπῶ καί τώρα, ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης πῶς οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι τοῦ Κόσμου λέγουν ὅτι νά μήν ἐξάθησαν εἰς αὐτόν πλανώμενοι καθαλλιέροι · ὅμως ἐμένα μέ φαίνεται πῶς νά ἐξάτησαν, καί νά εἶναι, μόνον κατά τό παρόν, δέν θέλω νά καθίσω νά πονοκεφαλῶ διά νά εὐγάλλω (τό λάθος ἀπό)⁸¹⁶ τήν αφεντιά σου ἀπό τό λάθος ὁποῦ ἔχεις μέ τούς πολλούς · ἐκεῖνο ὁποῦ συλλογοῦμαι νά κάμω εἶναι νά παρακαλέσω τόν ουρανόν νά σέ εὐγάλλῃ, καί νά σέ κάμῃ νά καταλάβῃς πόσον ὀφέλιμος ἦτον εἰς τόν Κόσμον οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι εἰς τούς ἐπεραμένους καιρούς, καί πόσον ὀφέλιμον ἤθελεν εἶσθαι ἄν ἐσθνηθίζονταν εἰς τούς παρόντες καιρούς ὁποῦ θριαμβεύει διά τις ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων, ὁ φθόνος, ἡ λευμαργία καί τά δῶρα · ἤθελε νά εἰπῇ καί ἄλλα, ὅμως ἐμ//ποδίσθη, ἀκούωντας ὁποῦ τούς ἔκραζαν νά φάγουν · ὁ Δόν Διέγος ἐρώτησε τόν υἱόν του, τί ἐδιόκρινε

διά τήν ἀγχνίοναν τοῦ μουσαφῆρι τους, καί αὐτός τοῦ ἀποκρίθῃ, πῶς δέν ἤθελεν ἡμεπορέσῃ νά τόν εὐγάλουν ἀπό τήν τρέλλαν του, ὅσοι ἱατροί καί διδάσκαλοι εὐρίσκονται εἰς τόν Κόσμον · αὐτός εἶναι μισός τρελλός καί μισός φρόνιμος γεμάτος ἀπό διαφανῇ διασῆματα · ἐκάθισαν εἰς τήν τράπε-

127v.

⁸¹⁴Tachadura καί ἤθελε. — ⁸¹⁵Añadido en el interlineado superior. — ⁸¹⁶Tachado porque se repite después.

ζαν ἢ ὅποια ἦτον γεμάτη ἀπό διάφορα φαγητά, καί μέ εὐθυνίαν, ὅμως ἐκεῖνο ὁποῦ ἄρσεσε περισσό//τερον τόν Δόν Κισσότην ἦτον ἡ θαυμασὴ σιωπή ὁποῦ εἰς ὅλον τό σπῆτι ἐφυλάττονταν, ὁποῦ σχεδόν ὁμοίαζεν ὡσάν μοναζήριον · ἀφ' οὗ ἐσύκωσαν τό τραπέζι, εὐχαρίστησαν τόν θεόν καί ἐπλυναν τὰ χέρια τους · ὁ Δόν Κισσότης ἐπαρακάλεσε τόν Δόν λορέντζο νά τοῦ εἰπῇ τίποτε εἰς, πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ Δόν λορέντζο, καί εἶπεν · ἐγὼ σινώρε δινα νά μὴν φανῶ ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ποιητές ὁποῦ ὅταν τοὺς παρακαλοῦν σιωποῦν, καί δέν ανοίγουν τό στόμα τους, καί ὅταν δέν τοὺς δί//δει τινὰς αἰτίαν διὰ νά ὁμλήσουν, αὐτοὶ τότε δείχνουν ὅλην τήν εὐγλωττίαν τους, μάλισα καὶ ἀπεραντολογοῦν, διὰ τοῦτο θέλω νά εἰπῶ μερικoὺς εἰς, τοὺς ὁποῖους δέν τοὺς ἔκαμα διὰ ἄλλο παρὰ μόνον διὰ νά δοκιμάσω τήν ἀγχίνοιαν · ἔσκε λοιπόν μέ προσοχήν καί ἄκουσέ τους · ⁸¹⁷

//Τελειώνωντας ὁ Δόν λορέντζος τοὺς εἰς, ὁ Δόν Κισσότης ἐσυκώθη, καί εὐγάνωντας μίαν φωνήν ὁποῦ σχεδόν ὡσάν νά ἐφώναζεν εἶπεν · ἄς ζῇ ὁ οὐρανός μέ ὅλα του τὰ ἄσρα, ὃ γενναῖε νέε ὅτι εἶσαι ὁ καλλήτερος ποιητῆς τοῦ Κόσμου καί σέ πρέπει νά εἶσαι γεφανωμένος, ὅχι εἰς τήν Κύπρον, μήτε εἰς τήν Φκαέταν, ὡς καθὼς εἶπεν ἓνας ποιητής ὁποῦ ὁ θεός νά τόν συγχωρήσῃ, ἀλλά //εἰς ταῖς ἀκαδημαῖς τῆς ἀθῆνας (ἃν εὐρίσκουνταν τήν σήμερον) καί εἰς τῆς φράντζας, τῆς Βολονίας, καί σαλαμάγκας · ἄμποτες νά δῶσῃ ὁ θεός ὅτι τοὺς κριτές ὁποῦ σέ ἀφαιροῦν τήν πρέπουσάν σου ἀντιμοσίαν νά τοὺς σαῖτεῦσῃ ὁ φοῖβος καί ἡ μουσαῖς, ποτὲ νά μὴν πατήσουν εἰς τὰ σπητιά του. εἰπές μέ παρακαλῶσε σινώρε ἀκόμη καμπόσους, ὅμως νά εἶναι δεινώτεροι, διότι θέλω νά δοκιμάσω ἕως πόσον φθάνει ἡ ἀγχινόιά σου · ἐχάρῃ ὁ Δόν λορέντζος ἀκούωντας τοὺς ἐπαίνους ὅπου //τον ἔκαμνεν ὁ Δόν Κισσότης, ἀγκαλά καί τόν ἐκρατοῦσε διὰ τρελλόν, καί διὰ τοῦτο εὐθύς ἐπληροφόρησε τήν ἐπιθυμίαν τοῦ Δόν Κισσότη λέγωντας αὐτοὺς τοὺς εἰς ἐπάνω εἰς τόν μῦθον ἢ ἰσορίαν τοῦ πυρά

128r. μου, καί θίσβης⁸¹⁸

Εὐχαριστίαν νά ἔχει ὁ θεός εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ἀκούωντας τοὺς εἰς ὁποῦ ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀχρεῖους ποιητές εἶδα ἓναν ἐντελῆ ὡς καθὼς εἶσαι ἢ ἀφεντιῶ σου σινώρε μου, ὅτι διὰ τοῦτο μέ κάμνουν νά σέ πιεύσω οἱ εἰς σου · τέσσαρες ἡμέραις ἐκέθησεν ὁ Δόν Κισσότης εἰς τό σπῆτι τοῦ Δόν

⁸¹⁷El escriba deja tres líneas enteras vacías correspondiendo a cuatro versos seguidos de la glosa de cuarenta versos. Parece que el manuscrito rumano respeta con líneas vacías el equivalente a los versos del original. — ⁸¹⁸En el original Cervantes introduce un soneto con la historia de Píramo y Tisbe. Nuestro escriba deja libre esa línea y las cuatro siguientes. A diferencia del manuscrito rumano que parece atenerse a lo que es un soneto y deja catorce líneas libres.

Διέγο, καί τήν τετάρτην ἡμέραν ἐγύρευσε θέλημα νά ὑπάγῃ εὐχαρισῶντας //διὰ ταῖς περιποιήσεις καί χάρες ὅπου ἔλαβεν εἰς τό σπῆτί του, καί τοῦ εἶπε πῶς δέν τοῦ φαίνεται εὐλογον νά κάθωνται πολύν καιρόν εἰς ἓνα τόπον οἱ πλανῶμενοι καθαλλιέροι νά ξεφαντῶνουν, καί διὰ τοῦτο ἤθελε νά ὑπάγῃ νά κάμῃ τήν ἄσκησιν τοῦ ὀφφίκιου του, ἐξετάζοντας τάς τύχας διὰ ταῖς ὁποῖαις τοῦ εἶπαν πῶς εὐρίσκουνταν πολλαῖς εἰς ἐκεῖνα τά μέρη, καί διὰ τοῦτο ἐσυλλογοῦνταν νά καθίσῃ ἐκεῖ, ἕως ὅπου νά γίνῃ ἡ πανήγυρις τῆς Σαραγότσας· ὁ Δόν Διέγο, καί ὁ υἱός του ἐπαί//νεσαν τήν τιμημένην του ἀπόφασιν, καί τοῦ εἶπαν νά πάρῃ ἀπό τό σπῆτί τους καί ἀπό τά πράγματά τους, ὅ,τι καί ἄν ἤθελε, διότι τοῦτο ἤθελαν δώσῃ μετά πάσας χαρᾶς, ἐπειδή καί ἡ ἀνδρεία του, καί τό τιμημένον του ὀφφίκιον τοὺς ἔκαμνε νά ὑποκείνται εἰς ὅλα του τά θελήματα · ἦλθε τέλος πάντων ἡ ἡμέρα καί ἡ ὥρα ὅπου ἤθελε νά κινήσῃ, ἡ ὁποία ὅσον ἦτον χαρμόσυνος διὰ τόν Δόν Κισσότην τόσον ἦτον θλιβερά διὰ τόν σάτζιον πάντζαν ὅτι εἰς τό σπῆτι τοῦ Δόν Διέγου, //εὗρισκε τά πάντα ἐν εὐθωνία, καί διὰ τοῦτο ἐπικραίνονταν συλλογιζόμενος πῶς ἐγύριζαν εἰς τήν πείναν εἰς ἐκεῖναις ταῖς ἐρημίαις καί δυσδάτους τόπους ὅπου ἐπεριπατοῦσαν, ὅμως μέ ὅλα τοῦτα, ἐγέμισε τα δυσάκκιά του ἀπό ἐκεῖνα ὅπου του ἐφάνηκεν πλέον ἀναγκαῖα, καί τήν ὥραν ὅπου ἤθελαν νά ἀποχαιρετηθοῦν, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης πρὸς τόν Δόν λορέντζον· ἐγὼ δέν τό ἐνθυμοῦμαι ἄν σέ το εἶπα καί ἄλλην φοράν, αὐτό ὅπου θέλω νά σέ εἰπῶ τῶρα, τό πῶς //ἄν θέλῃς νά μέ κάμῃς τόν κόπον νά περιπατῇς καί νά κοπιάζῃς, διὰ νά φθάσῃς εἰς τήν ἀπρόσιτον κορυφήν τοῦ ναοῦ τῆς φήμης, δέν πρέπει νά κάμῃς ἄλλο παρὰ νά ἀφήσῃς εἰς ἓνα μέρος τήν ποιητικήν, καί νά πιάσῃς τό δεινότατον ἐπάγγελμα τῆς πλανωμένης 128v. καθαλλιεργίας, τό ὁποῖον εἶναι ἱκανόν νά σέ κάμῃ Ἱμπερατόρον μέ τό οὐδέν · καί ἓνας ὁ θεός τό γινώσκει, ἄν ἐγὼ δέν ἀγαπῶ νά σέ πάρω μαζὶ μου, διὰ νά σέ μάθω πῶς πρέπει νά συγχωρῇ τινάς τοὺς ταπεινοὺς, καί νά τζαλαπατᾷ τοὺς ὑπεριφάνους, τό ὁποῖον εἶναι μία ἀρετή συγγολημένη εἰς τό ἐπάγγελμά μου · ἀμή ἐπειδή καί ἡ ὀ//λίγη σου ἡλικία, καί ἡ ἐπαινετή σου γύμνασις δέν δίδουν ἄδειαν νά τό κάμῃς, εὐαρεσοῦμαι μόνον μέ αὐτήν τήν συμβουλὴν ὅπου σέ δίδω, πῶς ὄντας ποιητῆς ἡμπορεῖς νά γίνῃς περίφημος ἄν ἀκολουθήσῃς καλῆτερα τόν σκοπὸν τῶν ἄλλονων, παρὰ τόν ἐδικόν σου, ὅτι δέν εὐρίσκεται πατέρας μήτε μητέρα, ὅπου νά τοὺς φαίνωνται τά τέκνα τοὺς ἄσκημα, καί εἰς ἐκείνους ὅπου ἔχουν κακὴν νόησιν εὐρίσκεται εὐκολώτερα αὐτῇ ἡ ἀπάτη · ἐθαύμασαν ἐκ δευτέρου πατέρας καί υἱός διὰ τήν ὁμιλίαν τοῦ //Δόν Κισσότη ὁ ὁποῖος ποτέ μεν ἐσυντύχαινε⁸¹⁹ φρόνιμα,

⁸¹⁹ Hay delante una tachadura de la palabra ψεύματα.

ποτέ δέ τρελλά, καί διά τόν σκοπόν ὁποῦ εἶχε νά ὑπάγῃ νά ἐξετάζῃ τὰς τύχας, ἐξαναιῖπαν ταῖς τζερεμόνιες, καί ἀποχαιρετήθηκαν, καί καθαλλι-
κεύοντας ὁ Δόν Κισσότης τόν ῥοντζινάντε, καί ὁ σάντζιος τό φομάρι του,
ἐμίσευσαν.⁸²⁰

Κεφάλαιον ιθ:^{ov}

Εἰς τό ὅπιον διηγεῖται τήν τύχην τοῦ Ἑραστικοῦ Βοσκοῦ, καί ἄλλα
νόσιμα συμβε-
βηκότα

Ἀκόμη δέν εἶχε ξεμακρύνῃ περισσόν ὁ Δόν Κισσότης ἀπό τήν χώραν τοῦ
Δόν Διέγου, ὅταν ἐσυναπάντησε δύο ἀνῶύς ὁποῦ ὁμοιάζαν ὡσάν παπᾶ-
δες, ἢ ὡσάν σπουδαῖοι καὶ δύο χωριᾶτες, οἱ ὁποῖοι καί οἱ τέσσερες τοῦς
ἐκαθαλλίκευσαν εἰς γομάρια · ἀμή ὅταν οἱ σπουδαῖοι, ὅσον καί οἱ χωριᾶτες
ἐθαύμασαν κατὰ πολλά βλέποντας τόν Δόν Κισσότην καί ἀγαποῦ//σαν νά
μάθουν ποῖος ἦτον ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος τόσον ἀνόμοιος μέ τοὺς ἄλλους
ἀνθρώπους, ὁ Δόν

- 129r.** Κισσότης τοὺς ἐχαιρέτησε καί μαθαίνοντας πῶς ἐπῆγαιναν ἀπό τήν ἴδιαν
ζράταν, ὁποῦ ἐπῆγαινε καί αὐτός, τοὺς ἐπαρκαλέσε νά ὑπάγουν ὅλοι
μαζῇ, καί νά κρατήσουν τὰ γομάριά τους, ὅτι ἐπεριπατοῦσαν ὀγλιγωρό-
τερα ἀπό τό ἄλογόν του, καί κοντολογῆς διά νά τοὺς κάμῃ χρεώσες εἰς τό
νά τό κάμουν αὐτό, τοὺς εἶπε ποῖος ἦτον, καί πῶς τό ἐπάγγελμά του ἦτον
πλανώμενος καθαλλιέρης ὁποῦ καί ἐπεριπατοῦσεν //ἐξετάζοντας τὰς τύ-
χες εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ Κόσμου, τοὺς εἶπε πῶς τό καθολικόν του
ὄνομα ἦτον Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, καί τό παράνομά του ὁ καθαλλιέ-
ρης τῶν λεόντων · αὐτά τὰ λόγια τοῦ Δόν Κισσότη τοὺς ἐφάνηκαν τοὺς
χωριᾶτες πῶς νά εἶναι ἐλληνικά, διότι δέν ἐκατάλαβαν τελείως τό τί ἤθελε
νά συμπεράνῃ μέ αὐτά, ἀμή οἱ σπουδαῖοι εὐθύς ἐγνώρισαν τήν ἀδυναμίαν
τοῦ νός⁸²¹ τοῦ Δόν Κισσότη, καί μέ ὅλον τοῦτο ἔκεκαν⁸²² καί τόν ἔδλεπαν
ἐκςατικῶς, καί ἕνας ἀπό ἐκείνους τοῦ εἶπεν· ἀνί//σως καί ἡ ἀφεντιᾶ σου
σινιόρ καθαλλιέρη δέν περιπατεῖς ὡς καθὼς περιπατοῦν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐξε-
τάζουν τὰς τύχας, οἱ ὁποῖοι ποτέ δέν διορίζουν εἰς τί ζράταν νά ὑπάγουν,
κόπιασε ἡ ἀφεντιᾶ σου ,μαζή μας, ὅτι θέλεις ἰδῇ τοὺς εὐμορφήτερους, καί

⁸²⁰El capítulo termina con trece líneas. Deja libres otras tres antes del comienzo del capítulo ιθ.

— ⁸²¹Sic. — ⁸²²Parece un error por ἔστεκαν

πλουσιώτερους γάμους από όσους έγιναν έως την σήμεραν εις την μαντζιαν, και μήτε είναι πολλά μακρυνά απ' ἐδῶ · ὁ Δόν Κισσότης ἐρώτησεν ἄν ἦτον κἀνενός μεγάλου πριντζίπου, ἀλλά ενός χωριανοῦ, καί μιᾶς χωριανῆς · ὁ φαρβρός είναι ὀπλουσι//ώτερος ὅπου νά εὐρίσκεται εις αὐτά τὰ μέρη, καί ἡ νύμφη είναι ἡ πλέον εὐμορφη ὅπου νά εὐρίσκεται εις τόν Κόσμον · ἔκαμαν μεγάλην ἐτοιμασίαν, καί οἱ γάμοι θέλουν νά γίνουν εις ἓνα λιθάδι ὅπου είναι σιμά εις τήν χώραν τῆς νύμφης, ἡ ὁποῖα ὀνομάζεται ἡ ὠραῖα Κιτερία καί ὁ γαρβρός ὀνομάζεται καμάσιος⁸²³ ὁ πλοῦσιος · αὕτη είναι ὡς δεκαοκτώ χρονῶν, καί αὐτός ὡς εἰκοσιδύω, ὅμοιοι καί οἱ δύο, ἀγκαλά καί μερικοί περιέργοι ὅπου ἡζεύρουν ἐκτίθον τᾶς φυλάς τοῦ //Κόσμου λέγουν πῶς ἡ κιτερία νά κατάγεται ἀπό εὐγενιαωτέρους γονεῖς παρὰ ὁ Καμάσιος, ὁμως εις αὐτό δέν ἀποβλέπει τινάς, διότι τὰ πλοῦτη τοῦ καμασίου ἠθέλαν τόν ὑποσῆση διά εὐγενῆ ἄν καί νά ἐκατάγονταν ἀπό πολλά δυσγενεῖς γονεῖς · εις κοντολογίαν ὁ Καμάσιος⁸²⁴ είναι ἄνθρωπος ἐλευθέριος, καί ἠθέλησε νά σκεπάσῃ μέ κλαδιά τό λιθάδι ἀπό πάνω, διά νά μή τοὺς διδῇ ἐνόχλησιν ὁ ἥχος· ἔχει παρομοίως παιχνίδια, καί σημάγματα ἀραθικά, ὅτι εις τήν//χώραν του εὐρίσκονται ἄνθρωποι, ὅπου τὰ σημαίνουν πολλά τεχνικά, ἔχει καί μερικούς παι-

χνιδιώτες, καί χωρευτάδες, οἱ οἰοῖοι ἡζεύρουν καί χωρεύουν κάθε λογῆς χωρόν, καί είναι ἓνα πλῆθος ἐκείνοι, ὅπου αὐτοὶ ἔχουν καλεσμένους, ἀμή κἀνένα ἀπό αὐτά τὰ πράγματα ὅπου ἀνάφερα, μήτε ἀπό τὰ ἄλλα περισσά ὅπου ἄφησα, καί δέν τὰ ἀνάφερα, δέν θέλουν κάμη τόσον ἀξιωματικούς αὐτοὺς τοὺς γάμους, ὅσον ἐκεῖνα ὅπου ὑπολαμβάνω πῶς θέλει κάμη ὁ χολερικός Βασίλειος · // αὐτός ὁ Βασίλειος είναι ἓνας βοσκός ὅπου κατοικεῖ εις τήν ἴδιαν χώραν τῆς κιτερίας, μάλιστα ἦτον καί γείτωνάς της, ἀπό τό ὁποῖον ἔλαβεν αἰτίαν ὁ ἔρωτας νά ἀνακαινήσῃ εις τόν Κόσμον τόν λεληθησμένον ἔρωτα τοῦ Πιράμου, καί τίσθης διότι αὐτός ὁ Βασίλειος ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας, καί ἐξ' ἀπαλῶν ὀνειχῶν ἀγάπησε τήν Κιτερίαν, καί κατάτινα τρόπον ἀνταποκρίνονταν καί αὕτη εις τόν πόθον του μέ χίλιαις τίμαις χάριτες εις τόσον ὅπου εις τήν χώραν ὅλοι ἐδιηγοῦν//ταν τό ἀμόρι αὐτῶν τῶν δύο μειρακίων τοῦ Βασιλείου, καί ταῖς Κιτερίας · ἡ ἡλικία τους ἄρχισε νά αὐξάνῃ, καί ὁ πατέρας τοῦ κοριτζίου ἐμπόδισε τόν Βασίλειον ἀπό τό νά συχνοεμβαίνειν εις τό σπήτι του, καί διά νά τόν εὐγάλῃ ἀπό τήν φαντασίαν ὅπου εἶχε τό πῶς ἠθέλε τήν πάρη, ἠθέλησε νά ὑπανδρεύσῃ τήν κόρην του μέ τόν πλούσιον καμάσιον, ἐπειδή καί δέν τοῦ ἐφάνῃ εὐλογον νά τήν δώσῃ εις τόν βασίλειον, μέ τό νά μή τόν ἐδοηθοῦσε τόσον ἡ τύχη ὅσον ἡ φύσις,

129v.

⁸²³ Camacho. — ⁸²⁴ καμάσιος /Καμάσιος.

130r.

ὅτι ἂν //ἐξετάσωμεν τὴν ἀλήθειαν δίχως πάθος, αὐτός εἶναι ὁ πλεόν ἐλεύθερος, ἔμπειρος καὶ ταχύς νέους[ἀπό]⁸²⁵ ὅσους ἡξεύρωμεν · αὐτός ἡξεύρει ὅλα τὰ παιγνίδια ὅπου γίνονται εἰς ταῖς τιμημέναις ὁσαυταῖς, καὶ ⁸²⁶εἰς τοὺς φόρους · εἶναι ἐξαιρετος τραγουδιστής, καὶ σημαίνει μίαν κιθάραν, ὅπου τὴν κάμνει καὶ λαλεῖ καὶ τό περισσότερον ἀπὸ ὅλα ἡξεύρει καὶ παίζει τόσον τεχνικά τό σπαθί ὅπου κἀνένας δέν ἡμπορεῖ νά τόν νικήσῃ εἰς τὴν χώραν· διὰ αὐτὴν καὶ μόνην τὴν χάριν εἶ//πε τότε ὁ Δόν Κισσότης τόν ἔπρεπε αὐτόν νά τόν ὑπανδρευθῇ μέ τὴν Κιτερίαν, ἀλλά μέ τὴν ἴδιαν Βασίλισσαν φρινέβραν, ἂν ἐξοῦσε τὴν σήμερον εἰς τό πείσμα τοῦ λαντζιαρότου, καὶ ὅλων τῶ ἄλλων ὅπου ἤθελαν θελήσῃ νά τόν ἐμποδίσουν · ὕπαγε πές τό αὐτό τὴν γυναικάν μου εἶπεν ὁ σάντζιος πάντζας, ὁ ὁποῖος ἕως τότε ἐσιωποῦσε καὶ ἀκροάζονταν, ἡ ὅποια δέν ζέργει ἀλλέως παρὰ ὁ καθ' ἑνας νά ὑπανδρεύεται μέ τοὺς ὁμοίους τοῦ ἀποθλέπωμεν εἰς τόν //κοινόν λόγον⁸²⁷ ὅπου λέγει, κατὰ τό κεφάλι πρέπει νά εἶναι καὶ ἡ σκούφια, ὅμως ἐγὼ ἀγαποῦσα νά τὴν ἔπαιρνε αὐτός ὁ σινιόρ Βασίλειος τὴν Κιτερίαν ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἀγαπημένοι· ἀνίσως καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι ⁸²⁸ ἀγαπημένοι ὑπανδρεύονταν, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἤθελεν λείψῃ ἡ ἔκλεξις καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς γονεῖς, εἰς τό νά ὑπανδρεύουν τὰ τέκνα τοὺς μέ ποῖον, καὶ εἰς ὅτι καιρόν θέλουν · καὶ ἂν ἦτον εἰς τό χέρῃ τῶν κοριτζίων τό νά διαλέξουν τοὺς ἄνδρες τοὺς, ἤθελαν εὐ//ρεθῇ μερικά κορίτζια, ὅπου ἤθελαν πάρῃ ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ πατρὸς τοὺς, ἢ ἄλλον τινά ὅπου ἤθελαν ἰδῇ νά περάσῃ ἀπὸ τὴν ζράταν καὶ νά τοὺς ἤθελε φανῇ, ζαρίφης καὶ εὐγενικός, ἂν καὶ νά ἦτον ἕνας ἀχρεῖος, καὶ δυσγενής, ὅτι ἡ ἀγάπη καὶ ὁ πόθος εὐκόλα τυφλώνει τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ νοός, ὅπου εἶναι τόσον ἀναγκαῖος εἰς τό νά ἐκλέξουν τόν τρόπον τοῦ ζῆν, καὶ μάλισα τῆς ὑπανδρείας, ὅπου ἔχει μεγάλον κίνδυνον εἰς τό νά σφάλῃ, καὶ χρειάζεται μεγάλην γνῶσιν, καὶ ξεχωριστὴν χάριν //ἀπὸ τόν οὐρανόν, διὰ νά τόν ἐπιτύχῃ καθὼς πρέπει · ἕνας θέλει νά ταξιδεύσῃ εἰς ἕνα μέρος, καὶ ἂν εἶναι φρόνιμος πριχοῦ νά κινήσῃ, ἐρευνᾷ καὶ εὐρίσκει κἀμμίαν σίγουρην συντροφίαν, καὶ νόστιμην, καὶ ἔτζι πηγαίνει · διὰ τί λοιπόν δέν κάμνει τό ἴδιον ἐκεῖνος ὅπου θέλει νά περιπατήσῃ εἰς ὅλην τὴν ζωὴν, ἕως εἰς τόν λιμένα τοῦ θανάτου, καὶ μάλισα ὅπου αὐτὴ ἡ συντροφία ἔχει νά τόν συντροφεύσῃ εἰς τό κραβδάτι, εἰς τό σπῆτι, εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ εἰς κάθε τόπον. ὥς καθὼς εἶναι //τό ἀνδρόγυνον · ἡ πανδρεία δέν εἶναι κἀμμία πραγματεία ὅπου ὅταν τὴν ἀγοράσῃ τινὰς νά τὴν γυρίσῃ ὀπίσω, ἢ νά τὴν ἀλλάξῃ ἐπειδὴ καὶ εἶναι μία θηλεία ὅπου ἂν τὴν περάσῃ τινὰς

⁸²⁵ Añadido en el interlineado. – ⁸²⁶ Tachadura φρόνιμα. – ⁸²⁷ El refrán en español: «cada oveja con su pareja». – ⁸²⁸ Tachadura: ὑπανδρευμέν

εἰς τόν λαμόν του γίνεται κόμπος τόν ὅποιον ἂν δέν τόν κόψη τό δρεπάνι τοῦ θανάτου, εἶναι μάταιος ὁ κόπος ὅπου θέλει κάμη τινάς εἰς τό νά τόν λύση · ἡμποροῦσα νά εἰπῶ καί ἄλλα περισσά περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἂν δέν μέ ἐμπόδιζεν ὁ πόθος ὅπου ἔχω νά μάθω ἀπό τήν λογιό//τητά του τό ἀποδοησόμενον τῆς ἰσορίας τοῦ Βασιλείου · ὁ σπουδαῖος τόν ἀποκριθῇ ἐγὼ σινιόρε ἔχω ἄλλο νά εἰπῶ, παρὰ πῶς ἀπό τήν ὥραν ὅπου ἔμαθεν ὁ Βασίλειος πῶς θέλει νά ὑπανδρευθῇ ἡ ὥραϊα Κιτερία μέ τόν πλοῦσιον Καμάσιον ποτέ δέν ἐγέλασε, μήτε ἐσύντυχε, ἀλλά στέκει συλλογισμένος καί πικραμμένος συντυχαίνοντας εἰς τόν ἑαυτόν του πράγματα ὅπου δῆλουν φανερά πῶς ἔχασε τόν νοῦν του, τρώγει ὀλίγον κοιμᾶται ὀλίγον καί ἐκεῖνο τό ὀλίγον ὅπου //τρῶγει δέν εἶναι ἄλλον παρὰ πωρικά · ὁ τόπος ὅπου κοιμᾶται (ἀνίσως ὅμως καί κοιμᾶται) εἶναι ὁ κάμ-

πος, ἐπάνω εἰς τήν σκληράν γῆν, ὡσάν τά ζῶα, ποτέ μέν ξέκει κοιτάζοντας ἐπάνω εἰς τόν οὐρανόν, ποτέ δέ κάτω εἰς τήν γῆν, μέ τοιαύτην ἔκτασιν ὅπου ὁμοιάζει καθολικά ὡσάν ἓνα ἄγαλμα ἐνδυμένον ὅπου κινεῖται ἀπό τόν ἀέρα · αὐτός τέλος πάντων δείχνει τόσον φανερά πῶς εἶναι πικραμένη ἡ καρδία του, ὅπου ὅλοι ἡμεῖς ὅπου τόν ἠξεύραμεν, φοβούμεθα, ὅτι ξέργουσε αὖρι//ον ἡ ὥραϊα Κιτερία νά ὑπανδρευθῇ μέ τόν Καμέσιον, νά μή γίνῃ ἡ ἀπόφασις τοῦ θανάτου του · ἂν θέλῃ ὁ θεός πιστεύω πῶς νά μή συνέβη αὐτό, εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅτι ὁ θεός ὅπου δίδῃ τήν πληγὴν δίδει καί τήν θεραπείαν · κἀνεῖς δέν ἠξεύρει τό τί μέλλει γενέσθαι, ἀπό τώρα ἕως αὖριον εἶναι πολλαῖς ὥραις, καί εἰς μίαν ὥραν, ἢ νά εἰπῶ καλλήτερά εἰς μίαν στιγμήν, ἡμπορεῖ νά κρημνισθῇ ἓνα σπῆτι ὀλάκαιρον · ἐγὼ εἶδα ὅπου ἔβρεχε καί ἦτον καί ἥλιος εἰς ἓνα καί τόν αὐτόν καιρόν, μερικοὶ πλαγιά//ζουν ἐφ' ἐσπέρας γεροὶ καί χαρούμενοι, καί τό ταχύ μετὰ βίας ἡμποροῦν νά παλεύσουν · εἰπές με παρακαλῶσε εὐρίσκεται τινάς ὅπου νά ὑπεριφανεύεται, καί νά καυχάται πῶς ἐκάρφωσε κἀνένα καρφί εἰς τόν τροχόν τῆς τύχης; ὄχι βέβαια πισεύω πῶς δέν εὐρίσκεται · ἀνίσως καί ἡ Κιτερία ἀγαπᾷ τόν Βασίλειον ἐξ ὅλης τῆς καρδίας της, ἅς κρατῇ τοῦ λόγου του διά καλοῤῥόϊζικον, ὅτι ὁ ἔρωτας (ὡς καθὼς ἦκουσα ὅπου λέγουν) κοιτάζει μέ κάποια γυαλιά, ὅπου δείχνουν τό μάλαγμα ὅμοιον μέ τό χάλκω//μα τά πλούτη μέ τήν πτωχίαν, καί ταῖς τζίμπλαις τῶν ὁμμάτων ὅμοια μέ τά μαργαριτάρια · τί εἶναι αὐτά ὅπου λέγεις σάντζιο; ὅπου νά ἔχῃς τό ἀνάθεμα; τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ὅταν ἀρχινᾷς νά ἐπαριθμίσης παροιμίας, ποτέ δεν τελειώνεις · εἰπές μέ τί καταλαμβάνεις ἐσύ ξώγανον ἀπό καρφία, ἀπό τροχούς ἢ ἀπό ἄλλα πράγματα; ἐπειδὴ καί δέν μέ καταλαμβάνετε ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος δέν εἶναι θαῦμα ἀνίσως καί κρατεῖτε διά φλυαρίαις ταῖς ἔννοιαῖς μου · ὅμως ἔσω, //ἐγὼ καταλαμβάνω καί ἠξεύρω πῶς δέν εἶπα κἀμμίαν φλυα-

130v.

ρίαν εἰπές ἡ ἀφεντιά σου ὅ,τι θέλεις διότι ἡξεύρω πῶς πάντοτε ἀγαπᾷς νά γίνεσαι διαθρωτής εἰς τὰ λόγια μου, καί εἰς τὰ ἔργα μου · διορθωτής πρέπει νά εἰπῇς, καί ὅχι διαθρωτής, τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης · μὴ πλάνεσαι ἡ ἀφεντιά σου με ἐμένα, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅτι ἡξεύρεις πολλά καλὰ πῶς ἐγὼ δέν ἀναθράφηκα εἰς τὴν αὐλήν, μήτε ἐσπούδαζα εἰς τὰ φροντισήρια τῆς σαλαμάγκας, ὁποῦ νά ἡξεύρω νά συντυχαίνω ἄσφαλτα //ὅσον μὲν διὰ τρόπον τοῦ ὁμιλεῖν, εἶπεν ὁ σπουδαῖος ἔτσι εἶναι διότι δέν ἡμποροῦν νά ὁμιλήσουν

131r. τόσον παςρικά ἐκείνοι ὁποῦ ἀναθρέφονται μέσα εἰς πρόδατα, καί ἀγελάδια, ὅσον ἐκείνοι ὁποῦ ἀναθρέφονται εἰς ταῖς αὐλαῖς, καί εἰς τὰ παλάτια, οἱ ὅποιοι ἀγκαλὰ καί νά εἶναι ἀπό δυσγενεῖς, μέ ὅλον τοῦτο ἡ τιμημένη συναναστροφή τούς κάμει νά μαθαίνουν τὴν εὐτακτον ὁμιλίαν · ἐγὼ σινλώρε σπούδασα κανόνες εἰς τὴν σαλαμάγκαν, καί κατὰ τινὰ τρόπον τό ἔχω διὰ καύχησιν, τό πῶς //ἐξηγῶ τὸν σκοπόν μου με λόγια φανερά, εὐκαλὰ καί σηνατικά, ἄνισως καί ἐσύ δέν ἐκαυχούσουν περισσότερον, τό πῶς ἡξεύρεις καί μεταχειρίζεσαι αὐτὰ τὰ σπαθία τῆς μάριας (σπαθία τῆς μάριας λέγωντας ἐκεῖνα μέ τὰ ὁποῖα μαθαίνουν εἰς τὰ σχολία νά παίζουν τὸ σπαθί, καί ἔχουν εἰς τὴν ἄκρην ἓνα κουμπί δια νά μὴν πληγώνουν, καί ὅταν πολεμοῦν τὰ μαυρίζουν τὰ κουμπία μέ τὴ μελάνην διὰ νά γνωρίζωνται ποῦ κτυποῦν) παρὰ εἰς τὴν εὐγλωττείαν σου εἶπεν ὁ ἄλλος σπουδαῖος //ἐσύ ἤθελες ἔχη ταῖς πρώταις δόξαις διὰ Δοτόρος, ὡς καθὼς ταῖς ἔλαδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα· νά μέ συμπαθήσης σινλώρε ἀποκριθῇ ὁ σπουδαῖος, ἐσύ σφάλεις κατὰ πολλά εἰς αὐτό ὁποῦ λογιάζεις πῶς παταῖος καύχομαι τὴν ἐπιτήδειον μεταχείρησιν τοῦ σπαθίου · ἐγὼ πισεύω πῶς νά μὴ σφάλω τοῦ λέγει ὁ ἄλλος, καί ἂν θέλῃς νά σέ τό δείξω καί μέ τὸν δοκιμὴν · ἐσύ σπαθία ἔχεις καί ἐγὼ ἔχω δύναμιν, τὴν ὁποῖαν συντροφεύωντάς τὴν ἡ μεγάλη σου τόλμη, θέλουν σέ κάμει νά ὁμολογήσης τό //πῶς ἐγὼ δέν σφάλω · ξεπέξενσε, καί μεταχειρίσου τὴν μάθησίν σου, ὅτι ἐγὼ ἐλπίζω νά σέ κάμω νά ἰδῇς ἄστρα τό μεσημέρη μέ τὴν χοντρήν μου ἐλευθερίαν, τὴν ὁποῖαν ἔχωντάς τὴν ἐλπίζω πῶς νά μὴ ἐγεννήθῃ ἀκόμη ἄνθρωπος εἰς τὸν Κόσμον ὁποῦ νά μέ κάμει νά φύγω, μήτε πισεύω πῶς νά εὐρίσκεται τινάς, ὁποῦ νά μὴν τὸν κάμω νά φύγῃ · ὅσον μὲν εἰς τό νά φύγῃ, ἢ νά μὴν φύγῃ ἐγὼ δέν ἡξεύρω, τοῦτο μόνον ἡξεύρω ἀποκριθῇ ὁ σπουδαῖος πῶς νά εὐρίσκεται τινάς ὁποῦ ὅταν //ἀντικρισθῇτε νά σέ κάμει νά ἀνοιχθῇ τό τάφος σου εἰς τὸν πρῶτον τόπον ὁποῦ πατήσῃ τό ποδᾶρι σου · τώρα θέλει φανῇ ἀποκριθῇ ὁ ἄλλος, καί ξεπαιξεύοντας μέ μεγάλην βίαν ἐπῆγε καί ἐτράβησεν ἔξω ἓνα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ σπαθία ὁποῦ εἶχεν ὁ ἄλλος σπαουδαῖος · δέν πρέπει νά γίνῃ τοιούτης λογῆς ὁ πόλεμος, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἐγὼ θέλω νά γίνω ὁ μάρορας

καί κριτής αὐτῆς τῆς φιλονεικίας, καί ξεπαιζεύοντας ἀπό τόν ῥοντζινάντε ἐπῆρε τό κοντάρι καί ἐπῆγε καί ἐστάθη

εἰς τήν μέσην τῆς ζράτας ἐκεῖ ὁποῦ ἐξέκουνταν ὁ σπουδαῖος, καί ἐκαρ- **131v.**
τεροῦσε τόν σύντροφόν του ὁ ὁποῖος εἶρχουνταν μέ μεγάλην ὀρμήν, καί
ὡς καθὼς λέγει ὁ λόγος εὐγάζοντας φωτιαῖς ἀπό τά μάτια του, ἐπῆγε
κατ'ἐπάνω του ὡσάν ἓνα μανισμένον λεοντάρι, καί ἐπολεμοῦσε νά τόν
κτυπήσῃ, ἀμὴ ὁ ἄλλος διαφεντευόμενος μέ τήν ἐπιτηδειότητα τῆς τύχης
του, ἔκαμνε καί ἐπαρσρατοῦσε τοῦ ἐχθροῦ του τό σπα//θί, καί τόν ἐλά-
βωνε μέ τό κουμπί τοῦ σπαθίου, ποτέ μέν εἰς τό πρόσωπον, ποτέ δέ εἰς τά
ζήθη, καί ἔρῳιψε καί δύο φοραῖς τό καπέλον του · τέλος πάντων τόν ἐκτύ-
πησεν ὡς εἰς πενήντα μεριαῖς, καί ἔκαμε τά ῥοῦχά του κατάμαυρα μέ τήν
μελάνην ὁποῦ εἶχαν τά κουμπιά, καί ἀφ' οὗ ἐκουράσθη ὁ ἄλλος ἀπό τήν
πολλήν ἐραθυμίαν ἔρῳιψε τό σπαθί, καί ἐκάθησε κάτω · ὁ σάντζιος ἐπλη-
σίασε κοντά του καί τοῦ εἶπε, σινιῶρε ἐγὼ θέλω νά σέ συμβουλευσοῦ ἓνα
πρᾶγμα, καί κάμε τό ὅτι θέλει σέ εἶναι// διά καλόν, ἀπό τώρα καί ἐμπρός
νά μήν προσκαλῆς τινά εἰς αὐτό τό παιγνίδι τοῦ σπαθίου, ἀλλά εἰς τήν πα-
λαίσραν, ἢ εἰς τήν πέτραν, ὅτι ἡ δύναμεις τῆς ἀφεντιάς σου διά τοιαῦταις
ἄσκησες εἶναι, διότι αὐτούς ὁποῦ τοὺς λέγουν πρακτικούς ἄκουσα ὁποῦ
λέγουν πῶς εἶναι τόσον ἐπιτήδειος⁸²⁹, ὁποῦ περνοῦν τό σπαθί ἀπό τοῦ βε-
λανιῶ τοῦ μάτι · ἐμένα μέ φθάνει τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ σπουδαῖος ὁποῦ εὐγῆκα
ἀπό τήν ἀπάτην, καί ὁποῦ ἡ δοκιμή μέ ἔδειξε τήν ἀλήθειαν, καί λέγοντας
αὐτό ἐσυκώθη, καί ἐπῆγε καί ἀγκά//λιξε τόν ἄλλον σπουδαῖον, καί ἔμει-
ναν πάλιν φίλοι ὡσάν καί τό πρῶτον, καί ἐκαθαλλίκευσαν τό γομάρι τους,
καί ἄρχησαν νά περιπατοῦν ὀγλιγωρότερα διά νά φθάσουν ἐνωρότερα εἰς
τήν χώραν τῆς Κιτερίας, ἀπό τήν ὁποίαν ἦτον ὅλοι τους, ἀμὴ πριχοῦ νά
φθάσουν εἰς τήν χώραν ἐδράδιασε, καί εἶδαν ἔμπροσθέν τους ἓναν οὐρα-
νόν μέ ἄστρα ἄπειρα καί λαμπρά · ἄκουσαν παρομοίως μίαν σύγχησιν γλυ-
κεῖαν ἠχῶν διαφόρων σημαρμάτων, καί ὅταν ἐφθασαν ἐκεῖ σι//μά, εἶδαν
ὅτι τά⁸³⁰ κλειδιά ενός φρεντζάτου ὁποῦ εἶχαν φτιάσει ἦτον γεμάτα ὅλα
ἀπό κερία, τά ὁποῖα δέν τά ἔπλαπτε

τελείως ὁ ἀέρας μέ τό νά μήν ἐφυσσοῦσε σφοδρά, ἀλλά τόσον νοστιμάδα
ὁποῦ μετά βίας ἐσεῖδουνταν τά φύλλα · ἡ σύγχυσις ὁποῦ ἀκούουνταν ἐπρο-
έρχουνταν ἀπό τους παιγνιδιώτες, οἱ ὁποῖον⁸³¹ ὄντας εἰς ἐκεῖνον τόν νόσι-
μον τόπον ἄλλοι ἐχόρευαν, ἄλλοι ἐτραγουδοῦσαν καί ἄλλοι ἐσήμαιναν τά
προλεχθέντα διάφορα εἶδη τῶν σημαρμάτων · ἐν συντομίᾳ, δέν ἐφαί//νουν-
ταν ἄλλο, παρὰ πῶς εἰς ὅλον ἐκεῖνο τό λιβάδι νά ἔτρεχεν ἡ χαρά, καί νά

⁸²⁹ Sic. — ⁸³⁰ Parece un error por κλαδιά. — ⁸³¹ Error. ὁποῖοι

ἐπηδοῦσεν ἡ ἄ-

- 132r.** γαλλίασις· ἄλλοι περισσοί ἔφτιζαν κρεβάτια ὑψηλά, διά νά ἡμπορέσουν νά ἰδοῦν τά παιγνίδια ὅπου ἦτον νά γίνουν τήν δεύτερην ἡμέραν· ὁ Δόν Κισσότης δέν ἠθέλησε νά ἔμπη εἰς τήν χώραν, ἀγκαλά καί οἱ ἄλλοι οἱ σύντροφοί του τόν ἐπαρακάλεσαν, ἀλλά αὐτός ἔλεγε πῶς οἱ πλανώμενοι καβαλλιέροι πάντοτε ἔχουν συνήθειαν νά κοιμοῦνται εἰς τούς //κάμπους καί ἐρημίαις· καί μέ αὐτό ἐπαραμέρισαν ὀλίγον ἀπό τήν ζράταν, ἀγκαλά καί ἤτον ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ σάντζιο, ἐνθυμούμενος τήν ἀνάπαυσιν, καί τά φαγητά τοῦ σπητίου τοῦ Δόν Διέγον.⁸³²

Κεφάλαιον κ:^{ov}

Εἰς τό ὅποιον διηγεῖται τούς φάμους τοῦ Πλουσίου Καμάσιου, μέ τό συμβεθηκός τοῦ τρισαθλίου Βασιλείου

Εὐθύς ὅπου ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καί ἄρχησε μέ την θερμότητα τῶν ἀκτίνων του νά ξεγνώνη τά ὑγρά μαργαριτάρια τῶν χρυσῶν μαλίων τῆς αὐγῆς, τότε καί ὁ Δόν Κισσότης ἀποδιώκοντας τήν ἀκηδῖαν ἀπό τά μέλη του ἐσηκώθη εἰς τά ποδάρια του καί ἔκραξε τόν ὀπλοφόρον του τόν σάντζιον, ὁ ὁποῖος ἕως τότε ἐρουχάλιζε καί βλέπωντάς τόν //ὁ Δόν Κισσότης τοῦ εἶπεν ὃ ἐσύ μακάριε ἀπό ὅσους ζοῦν ἐπάνω εἰς τήν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἐπειδή καί δίχως νά φθονήσης τινάν, ἤ νά σέ φθονήση τινάς κοιμᾶσαι ἀνάπαυσιν, καί μήτε σέ κατατρέχουν γοῆτευταί, μήτε σέ φοβερίζουν φαντάσματα· κοιμᾶσαι σέ τό λέγω ἄλλην μίαν φοράν, καί τό θέλω εἰπῆ καί ἄλλαις χίλιας, δίχως νά σέ ἐξυπνήσουν οἱ λογισμοί, τό νά πληρώσης τό χρέος ὅπου χρεωσᾶς ἤ νά ἐτοιμάσης διά νά φῶς //ἐσύ, καί ἡ φαμελία σου, καί μήτε ἡ φιλοδοξία σέ συγχύσει, μήτε ὁ μάταιος κράτος τοῦ Κόσμου

- 132v.** σέ βασανίζει ἐπειδή καί ἄλλην ἔγνοιαν δέν ἔχεις παρὰ τοῦ φομαρίου σου, διότι τοῦ λόγου σου ἐγώ σέ ἐγνοιάζομαι· ὁ ὑπερέτης κοιμᾶται, καί ὁ ἀφέντης ἀγρυπνᾷ συλλογιζόμενος τόν τρόπον ὅπου πρέπει νά κρατήσῃ διά νά τόν ζωοτροφήσῃ, καί νά τόν εὐεργετήσῃ. εἰς ὅλα αὐτά ὅπου εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὁ σάντζιος δέν ἔδωσε κῆμμίαν ἀπόκρισιν μά τό νά ἐκοιμοῦνταν, καί // ἀκόμη πολλήν ὥραν δέν ἤθελεν ἐξυπνήσῃ, ἄν δέν τόν ἤθελε κοντήσῃ

⁸³²El capítulo ocupa seis líneas y media y termina con el constante signo de final. con una línea semicurva atravesada por dos verticales más cortas. Después de tres líneas vacías comienza el capítulo siguiente.

ὁ Δόν Κισσότης μέ τήν ἄκρην τοῦ κονταρίου, τέλος πάντων ἐξύπνησε⁸³³ μήν ἡμπορῶντας νά ἀνοίξη τά μάτια του ἀπό τόν ὕπνον, καί γυρίζοντας πρὸς τόν Δόν Κισσότη εἶπεν⁸³⁴ ἀπὸ αὐτό τό μέρος ὁποῦ εἶναι τό φρεντζάτο (θέλει νά εἰπῇ οὐμπράρη)⁸³⁵ ἔρχεται μία εὐωδία περισσότερον ἀπὸ ψιμμένον χοιρομέρι παρὰ βοδινόν κρέας, καί πάντοτε ἡ χαραῖς ὁποῦ ἀρχινοῦν μέ τοιαῦταις εὐωδίαῖς γίνονται μέ εὐθυνίαν · σύκω ἀχρεῖε τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης νά πᾶμε νά εἰδοῦμεν αὐτήν τήν ὑπανδρεῖαν, καί ἐκεῖνα ὁποῦ θέλει κάμη ὁ χωλερικός Βασίλειος, ἅς κάμη ὁ τι θέλει εἶπεν ὁ σάντζιος, διότι ἐμένα δέν μέ κόφτει τίποτα · ἂν ἦτον πλούσιος τήν ἔπερνε καί αὐτός τήν κιτεριάν⁸³⁶, ἀμή ἐπειδή καί δέν ἔχει πλούτη, πρέπει νά εὐαρεσῇται ὡς πτωχός εἰς ὁ τι εὐρίσκει, καί ὅχι νά γυρεύῃ πράγματα ὑπεράνω τῆς δυνάμεώς του, ἐγὼ ἔβα//να σίχημα πῶς ὁ Καμάσιος ἡμπορεῖ νά κουκουλώσῃ τόν βασιλεῖον μέ τά ἄσπρα καί ἐπειδή καί εἶναι ἔτσι ὡς καθὼς πρέπει καί νά εἶναι, ἤθελεν εἶσθαι μεγάλη τρελλή ἢ Κιτιρία ἂν διαλέξῃ τόν βασιλεῖον καλλήτερα παρὰ τόν καμάσιον · σῶπα παρακαλῶσε σάντζιε τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, καί ἄφισε αὐταῖς ταῖς ῥητορικαῖς σου, ὅτι⁸³⁷ ὅταν ἀρχινᾷς νά ὀμιλῇς ποτέ δέν τελειόνεις, καί σύκω⁸³⁸ νά ὑπάγωμεν νά ἰδοῦμεν αὐτούς τοὺς φάμιους ὅτι πισεύω πῶς θέλουν τοὺς κά//μη ἀπὸ τό ταχύ, καί ὅχι μετὰ τό γεῦμα, διὰ τήν καύσιν τοῦ ἡλίου · ὁ σάντζιος ἐσυκώθη, καί βάλωντας τήν σέλαν εἰς τόν ῥοντζινάντε, καί τό σαμάρι εἰς τό γομάρι ἐκαθαλλίκευσαν καί οἱ δύο τους, καί ἄρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νά ἐμπαίνουν ἀπὸ κάτω εἰς τό φρεντζάτο · τό πρῶτον πρᾶγμα ὁποῦ εἶδεν ὁ σάντζιος ἦτον ἓνα μουσχάρι ὁποῦ ἐψίνουνταν εἰς τήν φωτίαν, καί τέσσαρα μεγάλα καζάνια τά ὁποῖα ἔβραζαν ἐπάνω εἰς τήν φωτίαν, ἔχοντας μέσα ἀπὸ ἔ//να κριάρι · οἱ γδαρμένοι λαγοί, καί οἱ μαδισμέναις ὀρνιθαις ὁποῦ ἐκρέμουνταν εἰς τά κλαδία τῶν δένδρων ἦτον ἄπειρα · τά πουλιά, καί τά ἄλλα κυνήγια διαφόρων εἰδῶν ἦτον ἀμέτρητα · ἐμέτρησεν ὁ σάντζιος παρὰν ἀπὸ ὀγδοῇντα τουλούμα ὁποῦ ἦτον τό καθ' ἓνα ὡσάν ἓνα βαρέλι, καί ὅλα γεμάτα ἀπὸ ἐξαίρετα κρασία (ὡς καθὼς ὕσερον ἐφάνη) ἦτον ὡς διακόσια πανέρια μέ ἄσπρο ψωμί · τά τυριά ὁποῦ εἶχαν ἀραδιάσει ὁμοίαζαν ὡ//σάν ἓνα κάστρον · ἦτον καί δύο μεγαλώτατα καζάνια λάδι τό ὁποῖον τό ἐξοδίασαν εἰς τό νά τυγανίζουν φαγητά, καί εἰς ταῖς σαλάταις · μάγειρας καί

133r.

⁸³³ Es difícil ver la diferencia entre ζ y ξ. En unos casos parece escribir ἐξύπνησε y en otros ἐξύπνησε. — ⁸³⁴ Evidentemente falta el punto. — ⁸³⁵ En el original: «de la parte de esta enramada». En el original rumano no explica con el paréntesis la palabra φρεντζάτο. — ⁸³⁶ Sic. — ⁸³⁷ Sic. — ⁸³⁸ Sic.

μαγέρισαις ἦτον παράνω ἀπό πενήντα, ὅλοι ρολισμένοι καὶ ἐπιτηδειώτατοι εἰς τό νά μαγειρεύουν · εἰς τήν κοιλίαν τοῦ μοσχαρίου ὁποῦ ἐψήνουνταν ἦτον μέσα δώδεκα τρυφερά καὶ μικρά χοιρίδια, καὶ διάφορα εἶδη ἀπό μυρωδικά, τά ὁποῖα τά εἶχαν βάλλῃ εἰς ἓνα μέγαν σεντοῦκι · κοντολογῆς ἡ ἐτοιμασία τοῦ γάμ//μου ἦτον χωριανή, ὅμως ἦτον μέ τόσην εὐθυνίαν, ὁποῦ ἡμποροῦσε νά χωρτάσῃ ἓνα ράτευμα · ὁ σάντζιος ἐγύρισε τά μάτια του πανταχοῦ, ὅλα τά ἐκοίταξε, καὶ ὅλα τά ἐπιθυμοῦσε, καὶ τά ὀρέγουνταν, καὶ μὴν [ἐπιθυμῶντας]⁸³⁹ ἡμπορῶντας νά κρατήσῃ τήν ἐπιθυμίαν του ἐπλησίασε κοντά εἰς μάγειραν, καὶ μέ ταπεινά καὶ πεινασμένου ἀνθρώπου σχήματα τὸν ἐπαρακάλεσε νά τὸν ἀφήσῃ νά Βουτίσῃ⁸⁴⁰ ἓνα κομμάτι ζηρόν ψωμί εἰς ἓνα ἀπό τά καζάνια ὁποῦ //ἔβραζαν, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀποκριθὲς ὁ μάγειρας, ἀδελφέ αὐτός ὁ γάμμος εἶναι τοῦ πλουσίου Καμασίου ὁ ὁποῖος δέν καταδέχεται νά βουτοῦν οἱ ἀνθρώποι ψωμί εἰς τό ζουμί, διότι μέ τήν χάριν τοῦ θεοῦ φαγητά εἶναι πολλά, καὶ πέρνωντας μίαν μεγάλην χουλιάραν εὐγαλὲν ἀπὸ ἓνα καζάνι τρεῖς ὄρνιθες, καὶ δύο χήνες καὶ τοῦ ταῖς ἔδωσεν · ἐν ὅσῳ ὁ σάντζιος ἔξεκεν ἐκεῖ σιμά εἰς τὸν μάγειραν, ὁ Δὸν Κισσότης εἶδε δώδεκα χωριανούς ὁποῦ ἔπαιναν⁸⁴¹ ὑπὸ κάτω εἰς ἓ //κεῖνο τό φρεντζάτον οἱ ὁποῖοι ἦτον καθαλλάριδες ἐπάνω εἰς δώδεκα εὐμορφώταταις φοράδες καὶ ἦτον ρολισμένοι μέ χωριανὰ ῥοῦχα, καὶ εὐθύς ὁποῦ ἔφθασαν ἄρχισαν νά τρέχουν ἐπάνω κάτω, καὶ νά φωνάζουν νά ζῇ ὁ πλούσιος καμᾶσιος καὶ ἡ Κιτερία ὁποῦ εἶναι ἡ εὐμορφώτερη γυναῖκα τοῦ Κόσμου, ἀκούωντας αὐτὸ ὁ Δὸν Κισσότης, εἶπεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ὡς φαίνεται αὐτοὶ βεβαιώτατα δέν θέλει εἶδαν τήν δουλτζινέαν μου, διότι ἂν τήν ἔδλεπαν δέν ἠθέλαν ἐπαινέ//σῃ τόσον πολλὰ αὐτὴν τήν Κιτερίαν · μετὰ ταῦτα ἄρχισαν νά μαζώνονται ἀπὸ διάφορα

- 133v.** μέρη πολλοὶ καὶ διάφοροι, καὶ παιγνιδιώταις, ἀνάμεσα στους ὁποίους ἦτον ἓνας χορός ὁποῦ ἐχόρευαν ὥς εἰκοσιτέσσερες βοσκὸι μέ τά σπαθιά, τοὺς ὁποίους τοὺς ὀδηγοῦσεν ἓνα νέον παλικαράκι καὶ ἐπήγαιεν ὀλίγον ἐμπροσά, καὶ ὕστερον ἐγύριζε καὶ ἔμπαιεν εἰς τό μέσον τοὺς, καὶ ἀρχινοῦσαν καὶ ἔπαιζαν καὶ ἐκτυποῦνταν μέ τά σπαθιά καὶ κᾶνέννας τους δέν ἐλαβώνουνταν · αὐτός ὁ χορός ἄρесе κα//τά πολλά τὸν Δὸν Κισσότην βλέπωντας τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἐλευθερίαν ἐκείνου τοῦ παιδίου · τὸν ἄρεσεν ἄλλος ἓνας χορός ὁποῦ εἵρχουνταν κατόπι, εἰς τὸν ὁποῖον ἐχόρευαν μερικά εὐμορφα, καὶ νέα κορίτζια, καὶ ἦτον ρολισμένα μέ πράσινα δαφνοφύλλα, ἔχοντας τά μαλιά τους μισοπλεγμένα, καὶ μισὰ ἄπλεκτα, ὅμως ἦτον

⁸³⁹Error y tachadura. — ⁸⁴⁰Con mayúscula ¿? — ⁸⁴¹ἔμβαιναν con la acostumbrada sonorización de la π

τόσον ξανθά, ὅπου ἡμποροῦσαν νά παρομοιασθοῦν μέ τοῦ ἡλίου, ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια εἶχαν γεφάνια ἀπό γιγασουμιά τριαντάφυλλα, καί ἀμαράντους πλεγμέ//να, τὰ ὀδιγοῦσεν ἕνας γέροντας, καί μία γερόντισσα οἱ ὅποιοι εἶχαν περισσότεραν ἐλευθερίαν παρὰ ὅπου ἔλπιζε τινάς ἀπό τήν ἡλικίαν τους · καί κατόπι τους εἴρχουνταν ἄλλος ἕνας χορός εἰς τόν ὅποιον ἦτον ὀκτώ νύμφαις διαμερισμέναις εἰς δύο μερτικά, τό ἕνα μέρος τό ὀδηγοῦσεν ὁ ἔρωτας, καί τό ἄλλο τό σύμφερον, ὁ πρῶτος ὀδηγός ἦτον ρολισμένος μέ πετρά, δοξάρια, καί φαρέτραι καί σαῖταις, καί ὁ δεύτερος ἐνδυμένος μέ εὐμορφα καί διάφορα χρώματα χρυσαφίου καί μεταξίου· ἡ νύμ//φαις ὅπου ἀκολουθοῦσαν τόν ἔρωτα εἶχαν ὀπίσω εἰς τήν ῥάχην τοῦς εἰς ἄσπρον χαρτί, καί μέ κεφάλιακά γράμματα φραμμένα τὰ ὀνόματά τους, τῆς πρῶτης τό ὄνομα ἦτον ποιητική, τῆς δευτέρης ἦτον τιμή, τῆς τρίτης εὐγλωτζία καί τῆς τετάρτης ἀνδρεῖα, τὰ ἴδια εἶχαν καί οἱ ἄλλαις ὅπου ἀκολουθοῦσαν τό σύμφερον, ἡλευθεριώτης ἔλεγεν ὁ τίτλος τῆς πρώτης, δῶρον ἔλεγε τῆς δευτέρας, θησανρός τῆς τρίτης, καί τῆς τετάρτης ἔλεγεν ἀτάραχον κτήμα · ἔμπροσθέν τους εἴρχουνταν ἕνα κασέλι //ξύλινον τό ὅποιον τό ἐκουθανοῦσαν τέσσερες σάτυροι, ὅλοι ἐνδυμένοι κυσσόν καί καννάβι πρασινοφαμένον⁸⁴², εἰς τὰ τέσσερα μέρη τοῦ κασελίου ἔγραφε καστέλι τῆς τιμῆς, εἶχαν καί τέσσερες ἐπιτηδεῖους παιγνιδιώτες ὅπου ἐσήμεναν τύμπανα καί λύραις · ὁ ἔρωτας ἐδασοῦσε τόν χορόν, καί γυρίζοντας δύο τρεῖς φοραῖς ἐσύκωνε τὰ μάτια καί ἐτέντωνε τό δοξάρι ἐναντίον εἰς ἕνα κορίτζι ὅπου ἦτον μέσα εἰς τό κασέλι, πρὸς τήν ὅποιαν εἶπεν αὐτοῦς τοῦς ρίχους⁸⁴³

Ἐτελείωσε αὐτοῦς τοῦς ρίχους, καί ἔσυρε μίαν σαῖταν ἐπάνω ἀπό τό καστέλι, καί ὕστερον ἐπῆγε καί ἐμβήκεν εἰς τήν ἀράδαν του · ἐυγῆκεν ὕστερον τό σύμφερον καί γυρίζοντας δύο τρεῖς φοραῖς εἶπεν⁸⁴⁴

Ἐπαραιμέρισε τό σύμφερον, καί εἶπεν ἡ ποιητική, ἡ ὅποια ἀφ' οὗ ἐγύρισε καί αὐτή, κοιτάζοντας εἰς τό κορίτζι ὅπου ἦτον μέσα στο κασέλι, εἶπεν· ⁸⁴⁵

Ἐπαραιμέρισε ἡ ποιητική, καί ἐυγῆκεν ἡ ἐλευθεριότης, καί γυρίζοντας καί αὐτή εἶπεν⁸⁴⁶

134r.

⁸⁴² Sic. πρασινοβαμμένον. — ⁸⁴³ A partir de aquí el original introduce el recitado de cada uno de los personajes que participan en las danzas y las recitaciones con cuatro estrofas de diez versos. Nuestro escriba no deja libres las líneas correspondientes a los cuarenta versos y se limita a dejar aleatoriamente *cinco al principio, cuatro o tres líneas* entre cada estrofa, al contrario del manuscrito de Rumanía, (según se anota en la edición reseñada en la nota 7 de nuestra Introducción). Este último respeta con regularidad y deja vacías las líneas correspondientes a los diez versos de cada estrofa igual que sucede en el manuscrito de Franciosini. — ⁸⁴⁴ Vacía el final de la línea y las dos siguientes. — ⁸⁴⁵ Las dos líneas siguientes vacías. — ⁸⁴⁶ Las dos líneas siguientes vacías.

Τοιούτης λογῆς εὐγῆκαν ὅλαις αἱ νύμφαις, καί ἀπό τὰ δύο μέρη καί εἶπεν ἡ κάθε μία τους στίχους τους · ἀμή ὁ Δόν Κισσότης μόνον αὐτούς ὁποῦ ἐπροείπαμεν ἐνθυμήθη · τέλος πάντων ἀνακατώθηκαν, καί ἀφ' οὗ ἐχόρευσαν κάμποσιν ὥραν τὸ σύμφερον εὐγαλεν ἔξω ἓνα πουγγί πετζένιον, ὁποῦ ἐφαίνονταν πῶς νά εἶναι γεμάτον ἀπὸ ἄσπρα, καί ῥίχνωντάς το ἐπά//νω εἰς τὸ κασέλι, ἐκτύπησεν εἰς τὰ σανίδια, καί ἔπесαν, καί ἔμεινε τὸ κορίτζι εἰς τὸ μέσον δίχως κἀμμίαν φύλαξιν · ἔτρεξεν ὕστερον τὸ σύμφερον μέ τὰ προσωπεῖα της, καί βάνωντας μίαν μεγάλην χρυσήν ἄλυσον εἰς τὸν λαιμόν τοῦ κοριτζίου, ἐκαμώθηκαν πῶς τὸ πέρουν καί τὸ ῥίχνουν κάτω, καί πῶς κοιμοῦνται μέ αὐτό, τὸ ὁποῖον βλέπωντας ὁ ἔρωτας, ἔτρεξεν ὁμοῦ μέ ταῖς ἄλλαις νύμφαις, καί ἐκαμώθηκε πῶς τὸ πέρνει ἀπὸ τὰ χέρια τους, καί ὅλαις αὐταῖς ἡ //παράσασαις ὁποῦ ἔκαμναν ἦτον με τὸν ἦχον τῶν τυμπάνων χορεύοντας, καί παίζοντας

- 134v.** ἐπῆγαν ὕσερον οἱ σάτυροι καί τούς ἀγάπησαν οἱ ὁποῖοι ἐγύρισαν μέ μεγάλην ταχύτητα καί ἔφτιασαν τὸ κασέλι, καί ἐμβῆκε μέσα πάλιν εἰς τὸ κορίτζι, καί μέ αὐτό ἐτελείωσε τὸ παιγνίδι, καί ἐχάρικαν⁸⁴⁷ ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸ εἶδαν · ὁ Δόν Κισσότης ἐρώτησε μίαν ἀπὸ ἐκεῖναις ταῖς νύμφαις, ποῖος ἐσύνθησεν ἐκεῖνο τὸ παιγνίδι, καί ἐκείνη τοῦ ἀποκρίθη πῶς τὸ εἶχε συνθέσει ἓνας //διδάσκαλος ἀπὸ ἐκείνην τὴν χώραν, ὁ ὁποῖος ἦτον [πολλά⁸⁴⁸] ἐπιτήδειος εἰς τὰ τοιαῦτα · αὐτὸς ὁ διδάσκαλος εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὡς φαίνεται θέλει νά ἀγαπᾷ περισσότερον τὸ⁸⁴⁹ καμάσιον, παρὰ τὸν Βασίλειον, καί θέλει νά εἶναι πλέον σατυρικός, παρὰ κωμικός, ὅτι ἐπαράσῃσε πολλά καλὰ ταῖς ἀρεταῖς τοῦ Βασιλείου, καί τὰ πλούτη τοῦ καμασίου· ὁ σάντζιος ὁποῖος ἔσεκε καί τὰ ἄκουσεν ὅλα εἶπεν ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι πλούσιος μέ ἀρέσει, τὸν καμάσιον ἀγαπᾷ καλλήτερα παρὰ τὸν Βασίλειον, φαί//νεσαι πολλά καλὰ σάντζιο, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης πῶς εἶσαι χωριάτης ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ λέγουν νά ζῇ ὁποῖος νικᾷ · ἐγὼ δὲν ἠξεύρω ἀπὸ ποιούς νά εἶμαι λέγει ὁ σάντζιος, τοῦτο μόνον ἠξεύρω πῶς ὁ Βασιλεῖος δὲν ἔχει καζάνια νά βράζουν μέ ὄρνιθες καί μέ χῆνες ὡσάν αὐτά (καί ἔδειχνε τὰ καζάνια, καί πέρνωντας μίαν ἀπὸ ἐκεῖναις ταῖς ὄρνιθαις ὁποῦ τοῦ ἔδοσεν ὁ μάγειρας ἄρχησε νά τρώγῃ καί νά λέγῃ · εἰς τούτους τούς καιρούς σινιόρ Δόν Κισσότη δὲν τιμοῦν τόσον ἐκείνους ὁποῦ ἠξεύρουν //ὅσον ἐκείνους ὁποῦ ἔχουν ἓνα γομάρι μέ μίαν μαλαγματένιαν σέλαν, φαίνεται εὐμορφώτερον, παρὰ ἓνα ἄλογον μέ σαμάρι · ὥς ὁποῦ τὸ λέγω ἐκ δευτέρου πῶς ἀγαπᾷ περισσότερον τὸν Καμασίον παρὰ τὸν Βασίλειον · ἂμποτες νά δώσῃ ὁ θεὸς νά σέ ἰδῶ Βουδὸν σάντζιο πρωτοῦ νά ἀποθάνω εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης·

⁸⁴⁷Sic. – ⁸⁴⁸Tachadura. – ⁸⁴⁹Sic

κατά ταῖς ἡμέραις ὅπου περιπατοῦμεν ἀποκρίθη ὁ σάντζιος ἐγὼ πιεῦω πῶς πριχοῦ νά ἀποθάνης ἢ ἀφεντιᾶ σου ἐμένα θέλουν μέ φάγει τὰ ὄρνεα καί τό//τε θέλω γίνη τόσον βουδός καί ἄλλος ὅπου νά μήν συντύχω ποτέ, ἢ κἄν ἕως τήν ἡμέραν τῆς κρίσεως; ἄν καί νά ἤθελε συνέδη καί αὐτό εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης μέ ὅλον τοῦτο πιεῦω πῶς δέν θέλει φθάσει ἡ σιωπή σου εἰς ἐκεῖνον τόν βαθμόν ὅπου ἔφθασεν ἡ ἀπεραντολογία σου καί ἔξω ἀπό αὐτό εἶναι πρᾶγμα πολλά εὐλογον καί ἴδιον τῆς φύσεως τό νά ἀποθάνω ἐγὼ ἐμπροσότερα ἀπό λόγου σου, καί διά τοῦτο λογιᾶζω πῶς δέν θέλω σέ ἰδῆ ποτέ βουδόν · νά μέ πιεεύσης σινιόρε ἀπο//κρίθη ὁ σάντζιος πῶς δέν πρέπει νά πιεύῃ τινάς τόν θάνατον, ὁ ὁποῖος τρώγει τόσον τό ἄρνι, τόσον καί τό κριάρι · καί ἐγὼ ἄκουσα τόν παπᾶ μας ὅπου ἔλεγεν πῶς μέ τό ἴδιον δρεπάνι ὅπου

ὅπου⁸⁵⁰ θερίζει τούς βασιλεῖς, θερίζει καί τούς πτωχοὺς · αὐτός δέν βδελύσσεται κἄνένα πρᾶγμα, ἀπό ξάθε πρᾶγμα τρώγει, μέ ὅλους συμβάζεται, καί με ὅλα τὰ γένη τῶν ἀνθρώπων, καί ἀπό κάθε λογῆς ἡλικίαν γεμίζει τὰ δισάκια του · δέν εἶναι περγιονιζής ὅπου νά κοιμᾶται εἰς τόν ἴσκιον τοῦ μεσιμερίου, ὅτι κάθε ὄραν περγιονίζει, καί κόφτει τόσον τό ξηρόν, ὅσον καί τό χλορόν, φαίνεται //πῶς νά μήν μασεῖ ἀλλά νά καταπίνῃ ὁ, τι καί ἂν εὗρῃ ἐμπροσθέν του, διότι ἔχει σκυλίτικην πείναν ὅπου ποτέ δέν χορταίνει, καί ἀγκαλά καί νά μήν ἔχει κοιλίαν, ὅμως φαίνεται νά εἶναι ὑδρωπικισμένος, καί διψασμένος κατά πολλά εἰς τό νά πίνῃ μόνον τήν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων ὡσάν ἕνας ὅπου νά πίνῃ ἕνα γυιᾶλί νερόν · φθάνεισε σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης καί σιώπε, νά μήν ἀρχίσῃς καί εἰπῇς τίποτες φλυαρίαις ὅτι βέβαια αὐτά ὅπου εἶπες περί τοῦ// θανάτου μέ τα χωριᾶτικά σου λόγια εἶναι ὅσα ἤμποροῦσε νά εἰπῇ ἕνας μαθηματικός Διδάσκαλος, καί νά σέ εἰπῶ τήν ἀλήθειαν σάντζιο ἐσύ ἤμποροῦσες νά περιπατήσῃς τόν Κόσμον νά διδάσκῃς γαλαντερίαις, ἀμή ἀπό τό ἄλλο μέρος ζέκομαι καί θαυμάζομαι μετ' ἐσένα, ὅτι ὄντας ἡ ἀρχή τῆς σοφίας, ὁ φόδος τοῦ Κυρίου ἐσύ ὅπου τόν φοδᾶσαι περισσότερον, ἀπό κάθε ἄλλον ἄνθρωπον, πῶς δέν εἶσαι σοφός · ἡ ἀφεντιᾶ σου σινιόρε ἀποκρίθη ὁ σάντζιος// κρίνε ταῖς ἀνδραγαθίαις σου, καί ταῖς καθαλλιξερίαις σου, καί μή κάθεσαι νά κρίνῃς τόν φόδον τῶν ἄλλων, ὅτι ἐγὼ εἶμαι θεοφοβούμενος ὡσάν καί κάθε ἄλλον, καί ἄφησέ

135r.

⁸⁵⁰Error. Repetición del reclamo ὅπου.

135v. με νά φάγω τό φαγί μου, καί λέγωντας αὐτό ἄρχησε
 πάλι νά τρωῇ μέ τόσην ὄρεξιν ὅπου σχεδόν ἄνοιξε
 καί ἡ ὄρεξις τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἐξάπαντος
 τόν ἤθελε βοηθήσῃ ἄν δέν ἤθελεν
 ἐμποδισθῇ ἀπό αὐτό⁸⁵¹.

Κεφάλαιον κα:ov

Εἰς τό ὅποιον ἀκολουθεῖ ὁ φάμμος τοῦ Κα
 μασίου, καί ἄλλα νόσιμα συμβεβηκό-
 τα

Ὅταν ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος εὐρίσκουνταν εἰς αὐταῖς ταῖς συνομι-
 λίαις ἄκουσαν μεγάλαις φωναῖς καί ταραχαῖς, ὅπου ἔκαμναν ἐκεῖνοι ὅπου
 ἐκαθαλλίκευαν ταῖς φοράδαις, οἱ ὅποιοι ἐπήγαιναν εἰς προυπάντησιν τῆς
 χαρᾶς ὅπου εἴρχουνταν μέ τόσα σημέρματα καί παιγνίδια, καί ἦτον μαζῇ
 καί ὁ παπᾶς, καί οἱ κουμπάροι, κί οἱ κουμπάροι καί ὅλοι οἱ εὐγενικώτεροι,
 καί πλούσιοι ὅπου //εὐρίσκουνταν εἰς ἐκεῖνα τά περὶχωρα, οἱ ὅποιοι ὅλοι
 ἦτον ζολισμένοι · βλέπωντας ὁ σάντζιος τήν νύμφην εἶπεν, νά πισεύσης
 σινιῶρε πῶς αὐτή δέν εἶναι ἐνδυμένη ὥσάν μία χωριανή, ἀλλά ὥσάν μία
 ἀπό ταῖς πλέον εὐγενικαῖς πολίτισσαις· αὐτή φορεῖ εἰς τό κεφάλι της ἀντίς
 διά κορδέλαις κοράλια φορεῖ κατιφέ, τό ἀπανωφόρη της μέ φαίνεται νά
 εἶναι ἀπό τό μεταξοτόν, εἰδές, εἰδές φορεῖ καί δακτυλίδια μαλαγματένια,
 ἐκεῖνα ὅπου ἔχει εἰς τόν λαιμόν της //μέ φαίνεται νά εἶναι μαργαριτάρια,
 τί εὔμορφα μαλιά ὅπου ἔχει; ἤμπορῶ νά ὁμῶσω πῶς δέν εἶδα ποτέ μου τέ-
 τοια μακρυά, εὔμορφα καί ξανθά μαλιά · κᾶνένα ψεγάδι εἰς τό κορμί της
 δέν ἔχει ὁμοιάζει καθολικά ὥσάν μία δάφνη φορτωμένη τοὺς καρπούς ·
 ἤμπορῶ νά ὁμῶσω πῶς αὐτή εἶναι μία πολλά χαριτωμένη, καί νόστιμη κο-
 ρασίδα · ἐγέλασεν ὁ Δόν Κισσότης ἀκούωντας τοὺς ἐπαίνους ὅπου ἔλεγεν
 ὁ σάντζιος διά τήν ὠραῖαν Κιτερίαν, ἡ ὅποια ἦτον ὀλίγον χλω//μί καί τό
 αἶτιον θέλει νά ἦτον μέ τό νά ἐκακονύκτησεν, ὡς καθώς εἶναι συνήθεια
 νά τό παθαίνουν αὐτό ἡ νύμφαις μέ τό νά ἀγρυπνοῦν ἐκείνην τήν νύκτα,
 ἐπειδή καί καταγίνονται εἰς τό νά ζολίζονται διά τήν δευτέραν ἡμέραν,
 ὅπου θέλει νά γένει ὁ φάμμος τους · ἐπλησίαζαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς ἓνα

⁸⁵¹ El final del capítulo 20 termina a media página y en forma de pirámide como en algunos otros casos. El capítulo 21 comienza con el título en el arranque de la página siguiente.

θέατρον ὅπου ἦτον εἰς ἓνα μέρος τοῦ λιθαδίου τό ὁποῖον τό εἶχαν ς ρολι-
σμένον μέ χαλία καί μέ ἄλλα ρολίδια, καί ἐκεῖ ἦτον νά γένῃ ἡ χαρά, καί
ἀπ' ἐκεῖ παρο//μοίως ἤθελαν νά ἰδοῦν τά παιχνίδια, καί τοὺς χορούς ὅπου
ἔμελλαν νά γίνουν, καί τὴν ὥραν

ὅπου ἔφθασαν εἰς τό θέατρον, ἤκουσαν κατόπιτους μίαν φωνήν ὅπου ἔ-
λεγε ραματίσετε ὀλίγον ὧ ἀρόχαστοι, καί βιασικοί ἄνθρωποι · ἐγύρισαν
ὅλοι, καί εἶδαν πῶς ἐκεῖνος ὅπου ἐφώναζεν ἦτον ἓνας ἄνθρωπος ἐνδυμέ-
νος μέ μίαν μαύρην προδατόγουναν ἔχοντας εἰς τό κεφάλι του ἓνα θλιβε-
ρόν ρεφάνι ἀπό κιπαρίσσι⁸⁵², καί εἰς τό χέρι του ἐκρατοῦσεν ἓ//να μεγά-
λον ῥαβδί, καί πλησιάζοντας σιμώτερα τόν ἐγνώρισαν πῶς ἦτον ὁ Βασί-
λειος καί ἔστεκαν ὅλοι ἐκστατικοί ἐκαρτεῶντας νά ἰδοῦν τί ἤθελε νά κάμῃ
· ἀφ' οὗ λοιπόν ἔφθασε κουρασμένος, καί ἀποσαμένος, ἐθάθη ἔμπροσθεν
εἰς τόν φαμβρόν, καί εἰς τὴν νύμφην καί ἐκάρφωσε τό ῥαβδί του εἰς τὴν γῆν,
ὅτι εἶχεν εἰς τὴν ἄκρην μίαν μίτην⁸⁵³ ἀπό ἀτζάλι, καί ἀλλάζοντας τὴν ὄψιν
του, καί κοιτάζοντας τὴν Κιτερίαν, μέ τρέμουσαν καί βραχνιασμέ//νην φω-
νήν, εἶπεν αὐτά τά λόγια.⁸⁵⁴

136r.

Ἐσύ ἡξεύρεις ἀχάριση Κιτερία, ὅτι κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἀγίας μας Ἐκ-
κλησίας, δέν ἡμπορεῖς μέ κἀνέναν τρόπον νά πάρῃς ἄλλον ἄνδρα ἐν ὧσιν
ζῶ ἐγώ. καί ἡξεύρεις ἀκόμη πῶς μέ τό νά καρτερῶ ἐγώ ὁ τι ὁ καιρός, καί ἡ
ἐπιμέλειά μου νά καλλητερεύσουν τά ἀγαθὰ τῆς τύχης του⁸⁵⁵ δέν ἔλειψα
ἀπό τό νά φυλάττω τὴν εὐπρέπειαν τῆς τιμῆς σου, ἀμὴ ἐσύ ἀφίνωντας εἰς
ἓνα //μέρος τό χρέος ὅπου ἔχεις εἰς τό καλόν μου πόθον, θέλεις νά κάμῃς
Κύριον, καί ἐξουσιασὴν τοῦ ἐδικοῦ μου πράγματος ἀπὸ ἓναν ἄλλον, τοῦ
ὁποίου τά πλούτη ὄχι μόνον θέ νά τόν κάμουν εὐτυχῇ, ἀλλὰ καί πολλά
καλοῤῥοίζικον, καί δια νά ἀπολαύσῃ αὐτὴν τὴν εὐτυχίαν, καί καλοῤῥοί-
ζικίαν εἰς τόν πλέον εὐτελέστατον βαθμόν, καί ὄχι καθὼς λογιάζω πῶς νά
τοῦ πρέπη ἀλλὰ καθὼς θέλει νά τό δῶσῃ ὁ οὐρανός (ἐγὼ μέ τά ἴδιά μου
χέρια θέλω χαλάσει κάθε ἐμπόδιον, καί ἄπρεπον χύνοντας //τό αἷμα μου
· ἄς ζῇ ὁ πλούσιος καμάσιος μέ τὴν ἀχάρισην Κιτερίαν εἰς πολλούς καί εὐ-
τυχισμένους χρόνους καί ἄς ἀποθάνῃ ὁ πτωχός [καμα]⁸⁵⁶ Βασίλειος τοῦ
ὁποίου ἡ πτοχία⁸⁵⁷ ἐμάδισε τά πετρά τῆς τύχης του, καί τόν ἔβαλεν εἰς τόν
τάφον,⁸⁵⁸ καί λέγωντας αὐτό ἐτράθησε τό ῥαβδί ὅπου εἶχε καρφωμένον
εἰς τὴν γῆν, τό ἐκάρφωσε μέ μεγάλην μεγαλοψυχίαν εἰς τό σῆθος του, καί
ρίχνοντας ἀπὸ τὴν ῥάχην του ἐκείνην τὴν προδατόγουναν ὅπου ἐφοροῦ-
σεν ἐφάνη εἰς τὴν ῥάχην του ἡ ἄκρη τοῦ σιδέρου αἱματωμένη, καί αὐτός

⁸⁵²Sic. — ⁸⁵³Sic. — ⁸⁵⁴La mitad de la línea en blanco. — ⁸⁵⁵Parece un error. Parece que debería ser: μου. — ⁸⁵⁶Tachadura por error. — ⁸⁵⁷Sic. — ⁸⁵⁸Parece que debería cerrarse aquí el paréntesis.

ὁ //κακοῤῥοΐζικος ἐξαπλώθη εἰς τήν γῆν κοιλυσμένος εἰς τό αἷμά του, καί σκοτωμένος μέ τά ἴδια του ἄρματα· ἔτρεξαν εὐθύς οἱ φίλοι του νά τόν βο-
ηθήσουν λυπούμενοι ἀπό τήν κακοῤῥοΐζικίαν καί ἐλπεινήν του συμφοράν
· ὁμοίως καί ὁ Δόν Κισσότης ἀφίνωντας τόν ῥοντζινάντε ἔτρεξε καί τόν
ἐπῆρεν εἰς ταῖς ἀγκά-

- 136v.** λαις του καί βλέποντας πῶς δέν εἶχε ξεψυχήσει ἀκόμα ἠθέλησε νά τόν εὐ-
γάλη τό σίδερον ἐκεῖνο ἀπό τό σῆθος του ὅμως ὁ παπᾶς ἐκεῖνος δέν τό
ἄφησε νά τό εὐγάλη θέλωντας νά τόν ἐξομολογήσῃ ὅτι⁸⁵⁹ εὐθύς ὁποῦ τοῦ
τό ἠθελεν εὐγάλη ἀπόθνησκεν · ἀμή ὁ Βασίλειος συμφέροντας ὀλίγον, με
λυπηράν, καί ἀδύνατον φωνήν εἶπεν, ἄν ἐσύ ἤθελες ἄσπλαγχνη Κιτερία
νά ζέριξῃς νά μέ //πάρης διά ἄνδρα σου τώρα ὁποῦ εὐρίσκομαι εἰς τά ὀλί-
σθια, καί εἰς τήν τελευταῖαν μου ἀναπνοήν ἤθελα λογιᾶσῃ πῶς νά εἶναι
ἄξια συγχωρήσεως ἡ ἐδική μου τόλμη καί θρασείτης, ἐπειδή καί διά μέσου
αὐταῖς ἔλαβα τήν χάριν εἰς τό νά εἶμαι ἐδικός σου · ὁ παπᾶς ἀκούωντας
αὐτό τοῦ εἶπε νά ἐπιμεληθῇ καί νά προσέχῃ περισσότερο διά τήν σωτη-
ρίαν τῆς ψυχῆς, παρὰ διά τήν ἡδονήν τοῦ σώματος, καί νά ζητήσῃ ἐξ ὅλης
τοῦ καρδίας, ἀπό τόν θεόν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του, καί //τῆς ἀπελ-
πισμένης του ἀποφάσεως, πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθῃ ὁ Βασίλειος πῶς μέ
κἀνένα τρόπον δέν ἠθελεν ἐξομολογηθῇ ἄν δέν ἠθελε στέριξῃ πρῶτον ἡ
Κιτερία νά τόν πάρῃ διά ἄνδρα της, ὅτι ἐκεῖνη ἡ χαρά τοῦ ἠθελε πνοήν
καί δύναμιν δια νά ἐξομολογηθῇ,⁸⁶⁰ εὐθύς ὁποῦ ἤκουσεν ὁ Δόν Κισσότης
τό ζήτημα τοῦ πληγωμένου εἶπε μεγαλοφώνως πῶς ὁ Βασίλειος ἐζητοῦ-
σεν ἓνα πρᾶγμα πολλά δίκαιον, καί εὐλογον, καί πῶς ὁ σινιόρ Καμάσιος
ἠθελε μείνῃ τόσον //τιμημένος πέρνωντας τήν κυρίαν Κιτερίαν χῆραν τοῦ
ἀνδρικωτάτου Βασιλείου ὥσάν νά τήν ἔπερνε ἀπό τό πλάγῃ τοῦ ἰδίου της
πατρὸς · ἐδῶ δέν χρειάζεστε ἄλλο τίποτα πάρα νά εἰπῇ ἡ σινιόρα Κιτερία
ἓνα ναί, ὁποῦ νά μὴν ἔχῃ ἄλλην ἐνέργειαν, παρὰ μόνον τήν προφοράν,
ἐπειδή καί ὁ θάλαμος αὐτῆς τῆς ὑπανδρείας εἶναι ὁ τάφος⁸⁶¹ ὅλα αὐτά
τά ἤκουεν ὁ Καμάσιος, καί ἔσεκεν ἐκσατικός, ὑποπτος, καί ἔκφοδος, μὴν
ἠξεύρωντας τί νά κάμῃ// ἢ τί νά εἰπῇ · ἀμή οἱ φωναῖς τῶν φίλων τοῦ βασι-
λείου⁸⁶² πόσαις φοραῖς λέγωντάς τον νά ζέριξῃ νά κάμῃ ἡ Κιτερία το ζήτημα
τοῦ Βασιλείου, διά μά μὴν κολασθῇ ἡ ψυχὴ του μέ τό νά ἀπόθνησκεν ἀπελ-
πισμένος ὁποῦ τόν ἐπαρακίνησαν, μάλιστα καί τόν ἐδίασαν καί εἶπαν πῶς

⁸⁵⁹Sic. Muy frecuentemente se observa este tipo de inseguridades. — ⁸⁶⁰Es difícil distinguir cuándo escribe ἐξομολογηθῇ y ἐξομολογηθῇ. — ⁸⁶¹Es muy poco cuidadoso en señalar con un punto cuando termina un parlamento de alguien como en este caso. — ⁸⁶²βασιλείου / Βασιλείου.

ἄν ἤθελε δώσῃ τό χέρι της ἡ Κιτερία αὐτός ἔξεργεν⁸⁶³ ἐπῆγαν ὅλοι ὕσε-
ρον εἰς τήν Κιτερίαν, καί μερικοί μέ παρακαλέματα, ἄλλοι μέ δάκρυα, καί
μέ δρασικαῖς ἀπόδειξαις τήν ἐκατάπεισθαι νά δώσῃ τό χέρι της εἰς //τόν
κακοῤῥοϊζικόν Βασίλειον · ἀμή αὐτή σκληρότερος⁸⁶⁴ ἀπό ἓνα μάρμαρον,
καί ἄγαλμα, ἔδειχνε πῶς δέν ἤξευρε δέν ἡμποροῦσε, μήτε ἤθελε νά δώσῃ
καμμίαν ἀποκρισιν, μήτε ἤθελεν ἀποκριθῇ ποτέ, ἄν δέν τῆς ἤθελεν εἰπῇ ὁ
παπᾶς νά ἀποφασίσῃ ὀγλίγωρα ἐκεῖνο ὅπου ἤθελε

νά κάμῃ, διότι ὁ Βασίλειος ἐκρατοῦσε τήν ξυχήν μέ τά δόντια, καί δέν εἶχε
καιρόν νά γένῃ ἡ ἀπόφασις μέ ἀργοπορίαν · τότε ἡ εὐμορφη Κιτερία δίχως
νά ἀποκριθῇ κἀνέναν λόγον μέ τεταραγμένην ὄψιν, καί ὅλος διόλου με-
λαγχολική, καί τεθλιμμένη ἐσίμωσε εἰς τόν Βασίλειον τοῦ ὁποίου εἶχεν γυ-
ρίσει πλέον τά ὀμμάτια του, καί σχεδόν ἐψηχομαχοῦσε μουρμουρίζοντας
ἀνά//μεσα εἰς τά ὀδόντια τό ὄνομα τῆς Κιτερίας · πῶς ἤθελε νά ἀποθάνῃ
ὡσάν ἀσεβῆς, καί ὄχι χριζινός⁸⁶⁵, ἐπῆγε τέλος πάντων ἡ Κιτερία κοντά του,
καί γονατίζουσα τον ἐγγύρευσε τό χέρι του μέ νεύσιμον, καί ὄχι μέ λόγια ·
ὁ Βασίλειος ἐτζίτωσε τά ὀμμάτιάτου, καί κοιτάζωντάς την μέ προσοχήν
εἶπεν ἄσπλαγχνη Κιτερία, ἐσύ ἔγινες εὐσπλαγχνη εἰς καιρόν ὅπου ἡ εὐ-
σπλαγχνία σου θέλει νά γένῃ μαχαῖρι νά μέ ὕσερίσῃ τήν ζωήν, ἐπειδή καί
δέν ἔχω δύναμιν νά ἀπο//λαύσω τήν δόξαν ὅπου μέ δίδεις καταδεχομένη με
διά ἄνδρα σου, μήτε ἡμπορῶ νά ἀποδιώξω τόν πόνον ὅπου μέ τόσῃν βίαν
σκεπάζει τά μάτια μου μέ τόν τρομερόν ἴσκιον τοῦ θανάτου, ἐκεῖνο ὅπου σέ
παρακαλῶ (ὦ ἄστρον τῆς τύχης μου) ὅτι τό χέρι ὅπου μέ ζητᾶς καί ἐκεῖνο
ὅπου θέλεις νά μέ δώσῃς νά μήν εἶναι μόνον διά πληροφορίαν, μήτε διά νά
μέ ἀπατήσῃς ἐκ δευτέρου, ἀλλά νά ὁμολογήσῃς καί νά εἰπῇς, πῶς δίχως
νά δυνασεύσῃ τινάς τήν //θέλησίν σου μέ καταδέχεσαι καί μέ πέρνεις διά
νόμιμον σου ἄνδρα · ἐπειδή καί δέν εἶναι πρέπον νά μέ γελάσῃς εἰς τοιαύ-
την ὥραν, μήτε νά μέ μεταχειρίζεσαι προσποίησες μέ ἐκεῖνο ὅπου πάντοτε
ἐφύλαξε τήν δικαιοσύνην, ἐν ὧσφ εἶπεν ἐκεῖνα τά λόγια, ἐλυγοθύμησε δύο
τρεῖς φοραῖς, τόσον ὅπου ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου ἔσεκαν τριγύρω ἔλεγαν πῶς
ἤθελεν νά ἀποθάνῃ · ἡ Κιτερία μέ τιμῇν, καί μέ ἐντροπήν πλάτωντας μέ τό
δεξί της χέρι τήν δεξιάν τοῦ Βασιλείου εἶπεν// καμμία δύναμις δέν ἤθελεν
εἶσθαι, ἡ κᾶν νά μέ κάμῃ⁸⁶⁶ νά μεταβάλλω τήν θέλησίν μου, ἄν δέν ἤθελα
ἐγώ μέ καλήν μου καρδιάν, καί ἐξ ἰδίας μου προαιρέσεως, σέ πέρνω διά
νόμιμον μου ἄνδρα, καί ἰδοῦ ὅπου σέ δίδω τό χέρι μου, καί πλάνω τό ἐδι-
κόν σου ἀνίσως ὅμως καί μέ τό δίδης θεληματικῶς δίχως νά σέ συγχίζῃ, ἡ

137r.

⁸⁶³ Cf. nota 345. — ⁸⁶⁴ Sic. — ⁸⁶⁵ Sic. — ⁸⁶⁶ En el manuscrito rumano: δέν ἤθελεν εἶσθαι ικανή
νά μέ κάμει.

νά σέ κάμη νά εὐσίσκεσαι ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ σου ἢ συμφορά εἰς τήν ὁποίαν σέ ἐκατήντησεν ὁ βιασικός σου λογαριασμός · ἐγὼ σέ δίδω

137v. τό χέρι μου ἀποκρίθῃ ὁ Βασίλειος μέ τήν καθαρὰν γνῶσιν ὅπου μέ ἔδο-
 σεν ὁ οὐρανός καί σέ δέχομαι καί σέ πέρνω διά νόμιμόν μου *φυναῖκα*, καί
 ἐγὼ παρομοίως σέ πέρνω διά νόμιμόν μου ἄνδρα, ἀποκρίθῃ ἡ Κιτερία *κᾶν*
 τε νά ζήσης, *κᾶν* τε νά ἀποθάνῃς· κρατούμενοι λοιπόν ὁ Βασίλειος καί ἡ
 Κιτερία ἀπό τό χέρι, ὁ παπᾶς τούς ἐδιάθασε ταῖς εὐχαῖς τῆς ὑπανδρείας,
 καί // ἐδεύουνταν τόν οὐρανόν νά ἀναπαύσῃ τήν ψυχὴν τοῦ *φамброῦ*, ὁ
 ὁποῖος εὐθύς ὅπου ἄκουσε πῶς ἐτελείωσαν αἱ εὐχές ἐσυκώθη μέ μεγάλην
 ἔλευθερίαν καί ἐτραδήξεν ἔξω τό σίδερον ὅπου εἶχε περάσει εἰς τό *ζηθός*
 του · ἐθαύμασαν ἐκεῖνοι ὅπου ἔρεκαν παρόν, καί μερικοὶ ἀπό αὐτούς οἱ
 ὁποῖοι ἦτον περισσότερον ἀπλοί, παρὰ περίεργοι καί πονεροί · ἄρχισαν
 νά φωνάζουν *θαῦμα θαῦμα*, ἀμή ὁ βασιλεὺς τοῦ ἀποκρίνονται πῶς δέν
 εἶναι *θαῦμα*, ἀλλὰ μηχανή, καί // μέθοδος · ὁ παπᾶς ἔμεινε καί αὐτός ἐκ-
 τικός, καί ἐπῆγε καί ἐψηλάφισε μέ τὰ χέρια του τήν πληγὴν, καί εἶδε πῶς
 τό σίδερον δέν εἶχε περάσει διά μέσου τοῦ κρέατος, καί τῶν πλευρῶν ἀλλὰ
 διά μέσου ἑνὸς σιδερένιου καλαμίου, τό ὁποῖον ἦτον [κυρπτόν]⁸⁶⁷ κυρτόν
 ὡσάν δοξάρι, καί τό εἶχε βάλλῃ μέ τέχνην εἰς τόν κόρπον του ἔχωντάστον
 γεμάτον μέ αἷμα, ἡ ἄκρη τοῦ ὁποίου ἦτον περασμένη εἰς τήν ῥάχην του
 καί δέν ἐφαίνονταν ἔως ὅπου δέν ἔρῳριψε κάτω τήν προδατόγουνάτου
 · τέλος // πάντων ὁ παπᾶς, καί ὁ Καμάσιος μέ ὅλους τούς ἐκείνους ὅπου
 ἦτον παρόν εἶδαν πῶς τούς ἐγέλασε καί τούς ἐπερίπαιξεν, ἡ νύμφη ἔδειχνε
 πῶς νά μὴν ἐκακοφαίνονταν ἀκείνη ἡ ἀπάτη μάλισα ἀκούουσα ὅπου ἔλε-
 γαν πῶς ἐκείνη ἡ ὑπανδρεία δέν ἦτον νόμιμος, καί ξερεὰ μέ τό νά ἔγινε με
 ἀπάτην, αὐτοὶ τό ἐδεδαίωσαν ἐκ δευτέρου ἀπὸ τό ὁποῖον ὑποπτάθηκαν
 ὅλοι πῶς ἐκείνη ἡ πανουργία ἦτον μέ τήν εἶδησίν της · βλέποντας ὁ Κα-
 μάσιος καί οἱ φίλοι του πῶς τούς ἔκαμαν τοιοῦτον περιγέλοιον ἠθέλησαν
 νά κάμουν τήν ἐκ//δίκησιν καί ξεσπαθόνοντας ἐπῆγαν κατ'ἐπάνω τοῦ βα-
 σιλείου εἰς βοήθειαν τοῦ ὁποίου ἐξεσπάθωσαν σχεδὸν ἄλλα τόσα σπαθία,
 καί καθαλλικεύοντας ὁ Δόν Κισσότης ἐπῆρε τό κοντάρι του ἐπέρασεν εἰς
 τό χέρι του τό σκουτάρι, καί ἐπεριπατοῦσεν ἀναμεταξύ τους · ὁ σάντζιος
 ὅπου ποτέ δέν τόν ἄρεζαν τὰ τοιοῦτα ἔργα ἐπαραιμέρισεν ὀπίσω ἀπὸ τούς
 μαγείρους, ὁ Δόν Κισσότης ἐφώναζε, καί ἔλεγε, *σαθῆτε, σαθῆτε σινιόροι*
 ὅτι δέ εἶναι πρέπον νά ἐκδικηθῇτε διὰ τό ἄδικον ὅπου ἔκαμεν ὁ ἔρωτας,
σοχασθῆτε καλὰ ὅτι ὁ ἔρωτας καί // ὁ πόλεμος εἶναι ἓνα καί τό αὐτό, καί
 ὡς καθὼς εἰς τούς πολέμους εἶναι συννήθεια νά μεταχειρίζονται μηχαναῖς,

⁸⁶⁷ Error con tachadura

καί ἐφευρέματα διά νά νικήσουν τόν ἐχθρόν, ἔτζι καί εἰς ταῖς ἔριδες καί φιλονεικίαις τοῦ ἔρωτος, δέν ταῖς ἔχουν διά κακόν ταῖς πονηρίαις, καί μέθοδαις ὅπου γίνονται διά νά ἀπολαύσουν τό τέλος ὅπου ἐπιθυμοῦν, μόνον νά μήν εἶναι εἰς ἀτιμίαν καί καταφρόνησιν τοῦ ποθουμένου πράγματος · ἡ Κιτερία ἦτον τοῦ Βασιλείου καί ὁ Βασίλειος τῆς Κιτερίας μέ δίκαιον, καί εὐεργετικήν πρόνοιαν τοῦ οὐρανοῦ · ὁ Κα//μάσιος εἶναι πλούσιος καί ἡμπορεῖ νά ἀγοράζει ὅ,τι πρᾶγμα τόν ἀρέσει ὁπόταν, καί ὅπου θέλει · ὁ Βασίλειος δέν ἔχει ἄλλο παρά αὐτό τό ἀρνάκι, καί δέν θέλει ἡμπορέσει νά τοῦ τό πάρη κᾶνείς ὅσον δυνατός καί ἄν εἶναι, ὅτι αὐτός⁸⁶⁸ τοὺς δύο ὅπου τοὺς ἔνωσεν ὁ θεός δέν ἡμπορεῖ νά τοὺς χωρίσῃ ἄνθρωπος, καί ὅποιος ἐπιχειρισθῇ νά τοὺς χωρίσῃ πρέπει νά δοκιμάσῃ πρῶτον τήν μίτην αὐτοῦ τοῦ κονταρίου καί λέγωντας αὐτό ἔσσε τό κοντάρι του κοιτάζοντας μέ τοιοῦτον φοβερόν βλέμμα ὅπου ἔκαμε καί ἐτρόμαξαν ὅσοι //καί ἄν δέν τόν ἐγνώριζαν · ὁ παπᾶς ἄρχησε καί αὐτός νά καταπεῖθῃ τόν Καμάσιον νά ἀφεθῇ ἀπό τήν Κετερίαν, τήν ὁποίαν αὐτός σχεδόν τήν εἶχε μισήσει, καί ἀκούοντας ταῖς πολλαῖς ἐρμηνείαις τοῦ παπά καί ταῖς φοβέrais τοῦ Δόν Κισσότη, ἀποφάσισε νά [ἐκδικηθῇ]⁸⁶⁹ ἀφεθῇ ἀπό ἐκείνην τήν ἐκδίκησιν · καί διά σημεῖον αὐτῆς τῆς ἀποφάσεως ἔβαλαν τά σπαθία εἰς τά φικάρια τους, κατακρίνοντας περισσότερον τήν εὐκόλην κλίσιν τῆς Κετερίας⁸⁷⁰ παρά τήν πονηρίαν τοῦ Βασιλείου, λέγωντας ὁ κα//μάσιος πῶς ἐπειδὴ ἡ Κιτερία ἀγαποῦσε τόν βασιλείον ἐκ νεαράς τῆς ἡλικίας τόν ἠθελεν ἀγαπήσῃ καί ὄντας ὑπανδρευμένη, καί διά τοῦτο εὐχαρίσῃσε περισσότερον τόν οὐρανόν ὅπου τοῦ τήν ἐπέιδε, πάρα ἄν τοῦ τήν ἠθελε δῶσῃ, καί διά νά δείξῃ πῶς δέν τόν ἐκακοφάνῃ, μήτε ἐψηφοῦσεν ἐκείνην τήν ἀπάτην δέν ἠθέλησε νά χαλάσῃ τόν γάμμον, ἀλλά ἐπρόσταξε νά γίνουν ὅλα κατά τάξιν, ὅσάν νά ἠθελεν ὑπανδρευθῇ τῇ ἀληθείᾳ · ἀμή ὁ βασιλείος, ἡ νύμφη, καί οἱ φίλοι τους δέν ἠθέλησαν νά //καθίσουν, ἀλλά ἐπῆγαν εἰς τό χωρίον τοῦ Βασιλείου ὅτι ἔχουν καί οἱ κακοῤῥόιζικοι ἐνάρετοι καί τιμημένοι ποῖος νά τοὺς ἀκολουθήσῃ, νά τοὺς τιμήσῃ, καί νά τοὺς ἐπισκευθῇ, ὥς καθὼς καί οἱ πλούσιοι ἔχουν ποῖοι νά τοὺς κολακεύσῃ, καί νά τοὺς κάμῃ συνοδίαν · ἐπῆραν μαζί τους καί τό Δόν Κισσότην λογιάζοντά τον διά ἄνθρωπον ἀνδρεῖον · τόν ἐκακοφάνῃ τόν σάντζιον βλέποντας πῶς ἦτον ἀδύνατον νά ἰδῇ τά ὑπερήφανα τραπέζια τοῦ Καμασίου, καί μήν ἡμπορῶντας νά κάμῃ ἄλλοτρόπως, ἡκολούθησεν ἐξανάγκης τόν καβαλλιέρην του ὅπου ἐπῆγαινε μέ τήν συντροφίαν τοῦ Βασιλείου.⁸⁷¹

138r.

138v.

⁸⁶⁸Sic. – ⁸⁶⁹Error tachado. – ⁸⁷⁰Κετερία/ Κιτερία. – ⁸⁷¹El capítulo termina ocupando una sola línea de la nueva página 170r. y, tras los espacios normales, comienza el título del siguiente.

Κεφάλαιον κβ:^{ον}

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται διά τό σπήλειον τοῦ βουνοῦ
 ὁποῦ εἶναι εἰς τήν μέσην τῆς μαντζίας εἰς τό
 ὁποῖον ἔδωσεν ὁ Δόν Κισσότης εὐ-
 τυχέςατος τέλος

Μεγάλα καί πολλά ἦτον τά χαρίσματα ὁποῦ ἐχάρισαν τόν Δόν Κισσότην ὁ
 φαιβρός, καί ἡ νύμφη διά τήν χάριν ὁποῦ τούς ἔκαμαν διά νά τούς διαφεν-
 τεύσῃ, καί τόν ἐλόγιασαν διά ἄνδρων ἀνδρεῖον, καί τιμημένον, καί διά ἕναν
 Ἄρην εἰς τά ἄρματα, καί Κικέρωνα εἰς τήν εὐγλοτζίαν · ὁ σινιόρ σάντζιος
 ἐξεφάντωσε τρεῖς ἡμέραις εἰς ἐκείνην τήν χαράν, καί ἐκεῖ ἔμαθε πῶς ἡ πο-
 νηρία ὁποῦ ἐμε//ταχειρισθῇ ὁ βασιλεῖος δέν ἦτον μέ τήν εἶδησιν τῆς Κιτε-
 ρίας, ἀλλά αὐτός μοναχός του τήν ἐφεῦρεν, ἐλπίζοντας πῶς θέλει συνέδῃ
 ἐκεῖνο ὁποῦ διηγῆθημεν πῶς ἔγινεν · ἐξεμυσιρεύθη ὅμως ἀληθινά αὐτόν
 τόν σκοπόν εἰς μερικούς του φίλους διά νά τόν βοηθήσουν εἰς καιρόν ἀνάγ-
 κης, καί νά κάμουν ἀξιόπιστον τήν ἀπάτην του · δέν ἤμποροῦν μήτε πρέπει
 νά ὀνομάζωνται ἀπάταις εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ἐκεῖναις ὁποῦ ἀποβλέπουν
 εἰς ἐνάρετα τέλη, καί πῶς ἐκεῖνο τό νά ὑπανδρεύονται οἱ ἐραῖαί ἦτον //τό
 πλέον ἐντελέσερον, ὑποσίνωντας πῶς ὁ μεγαλύτερος ἐναντίος ὁποῦ ἔχει
 ὁ ἔρωτας εἶναι ἡ πείνα καί ἡ συνεχές ἔνδεια, διότι ὁ ἔρωτας εἶναι ὅλος δι'
 ὅλην χαρά, εὐφροσύνη, καί ἀγαλλιάσις καί μάλιστα ὅταν ὁ ἀγαπῶν κυριεύει
 τό ποθούμενον ἐναντίον εἰς ἐχθρούς φανερούς, ὡς καθώς εἶναι ἡ ἐνδειάτε,
 καί ἡ πτωχεῖα · αὐτά τά ἔλεγεν ὁ Δόν Κισσότης διά νά κάμῃ νά ἀφεθῇ ὁ
 Βασιλεῖος ἀπό ἐκεῖναις ταῖς ἀρεταῖς ὁποῦ ἤξευρεν, ἀπό ταῖς ὁποῖαις ἀγ-
 καλά καί νά ἀποκτοῦσε φήμην, ἀμή δέν ἀποκτοῦ//σεν ἄσπρα, καί πῶς νά
 προσέχῃ εἰς τό νά ἀποκτήσῃ πράγματα μέ κάποια μέσα ἀρμόδια, καί ἐπι-

139r. τήδεια ὁποῦ ποτέ δέν λείπουν εἰς τούς φρονίμους, καί εἰς ὁποῖον θέλει
 νά ἐπιμεληθῇ· ὁ τιμημένος (ἀνίσως ὅμως καί ἤμπορεῖ νά ἔχῃ τιμὴν ἐκεῖ-
 νος ὁποῦ εὐρίσκεται εἰς πτωχίαν) ἤμπορεῖ νά εἰπῇ πῶς ἔχει μίαν μεγάλην
 προίκαν, ἔχοντας εὐμορφὴν φυναῖκαν, τήν ὁποῖαν ὅταν τοῦ τήν πάρουν,
 τόν πέρνουν καί τήν τιμὴν · ἡ εὐμορφὴ φυναῖκα, καί τιμημένη ὁποῦ νά εἶ-
 ναι ὁ ἄνδρας τῆς πτωχός, πρέπει //νά εἶναι ξεφανωμένη μέ δάφναις, καί
 μέ φοίνικες νίκες, καί θριάμβου · ἡ εὐμορφία ἀφ' ἑαυτῆς τῆς εὐφραίνει, καί
 κανακεύει τήν θέλησιν ἐκείνων ὁποῦ τήν βλέπουν καί γνωρίζουν καί ὡσάν
 εἰς νόστιμον κρᾶκτην (κρᾶκτης ὀνομάζεται ἐκεῖνο τό πουλί ὁποῦ ἔχουν οἱ

πουλολόγοι μέσα εἰς τό κλουβί διά νά κράξῃ τά ἄλλα)⁸⁷² πέφτουν ἀπάνω-
του οἱ σαυραετοί, καί τά ἄλλα πουλία, ἀμή ἂν εἰς αὐτήν τήν ἀνάγκην τήν
κυρνεύουν καί οἱ κόρακες, οἱ γῦπες, καί τά ἄλλα ὄρνεα, καί ἐκεῖνη ὅπου
θέλλει σταθῇ ἀσάλευτος καί σαθερά, εἰς τοιαῦτα συναπαντήματα πρέπει
δικαίως νά ὀνομάζεται κορῶνα τοῦ ἀνδρός της · καί ἂν καλοστοχασθῇς
γνωστικέ μου Βασίλειε ἐξάθῃ μία γνώμη ἐνός κάποιου σοφοῦ ἀνθρώπου,
πῶς νά μήν εὐρίσκωνταν⁸⁷³ εἰς τόν Κόσμον παρὰ μία καλή γυναῖκα καί
ἐσυμβούλευε τόν καθ' ἓνα νά λογιάζῃ, καί νά πιεσέῃ πῶς ἐκεῖνη ἢ καλή
νά εἶναι ἐδική του καί μέ ἐτοῦτο ἤθελε ζῆ χαρούμενος · ἐγὼ δέν εἶμαι ὑπαν-
δρευμένος, μήτε τό ἐσυλλογήσθηκα ποτέ μου ποτέ μου, //καί μέ ὅλον τοῦτο
εἶμαι ἄξιος νά συμβουλευσω ὅποιον καί ἂν μέ ἐρωτήσῃ διά τόν τρόπον
ὅπου πρέπει νά κρατήσῃ εἰς τό νά ἐξετάζῃ τήν φυναῖκα μέ ποῖον ἤθελεν
ὑπανδρευθῇ · ἐν πρώτοις ἤθελε τόν συμβουλευσῇ νά ἀγαπᾷ περισσότερον
τήν καλήν φήμην, παρὰ τά ἔχει, διότι ἡ καλή γυναῖκα δέν ἀποκτᾷ καλόν
ὄνομα μόνον μέ τό νά εἶναι καλή, ἀλλά μέ τό νά δείχνῃ πῶς εἶναι, ὅτι πε-
ρισσότερον βλάπτουν τήν τιμήν τῆς γυναικός ἢ φανεραῖς ξετζίποσύναι καί
//ἀνδριαντροπίας παρὰ ἡ κρυφαῖς δυσφημίαις, καί ἀχρειότητες ἂν ἐσύ πά-
ρης εἰς τό σπῆτί σου μίαν καλήν φυναῖκαν εὐκόλον ἤθελεν εἶσθαι τό νά τήν
φυλάξῃς νά γίνῃ καί καλῆτερη, ἀμή ἂν πάρης καμίαν κακήν, θέλεις εὖρεις
μεγάλαις δυσκολίαις εἰς τό νά τήν μεταβάλλῃς μέ τό νά μήν εἶναι εὐκόλον
τό νά περάσῃ, καί νά κάμῃ μεταβολήν ἀπό τό ἓνα ἄκρον εἰς τό ἄλλον, καί
δέν λέγω πῶς νά εἶναι ἀδύνατον, ἀλλά τό κρατῶ διά πρᾶγμα δύσκολον · ὁ
σάντζιος ἔξεκε, καί

ἄκουεν αὐτά τά λόγια τοῦ καθαλλιέρου του, καί ἔλεγεν εἰς τόν ἑαυτό του ὁ
καθαλλιέρης μου ὅταν ἀκούῃ καί ἐμένα καί ὁμιλῶ διά καμίαν ὑπόθεσιν, 139v.
αὐτός μέ λέγει πῶς εἶμαι ἄξιος νά ἀνέβω εἰς ἓναν ἄμβωνα καί νά διδά-
σκω · ἀλλά ἐγὼ κατὰ τά λόγια ὅπου ἀκούω καί λέγει, λογιάζω πῶς αὐτός
ἤμπορεῖ νά ἀνάβῃ εἰς δέκα ἄμβωνας τήν κάθε ἡμέραν καί νά διδάσκῃ ·
ἐπειδὴ καί ἐγὼ ἐθαῤῥοῦσα πῶς//μόνον ἐκεῖνα ὅπου ἀγγίζουσιν εἰς ταῖς κα-
βαλλιερίαις τούς ἥξευρεν, ἀμή αὐτός καθὼς βλέπω ἀπό ὅλα μετέχει · ὁ
σάντζιος τάἔλεγεν αὐτά σχεδόν μουρμουρίζοντας καί ὁ καθαλλιέρης του
τόν ἄκουσε, καί τόν ἐρώτησε, τί μουρμουρίζεις ἐσύ σάντζιο; ἐγὼ δέν μουρ-
μουρίζω διά ἄλλο ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, παρὰ πῶς ἀγαποῦσα νά ἄκουα
αὐτά τά λόγια τῆς ἀφεντιάς σου πριχοῦ νά ὑπανδρευθῶ, ὅτι ἂν τά ἤκουα,
ἴσως καί δέν ἤθελα ὑπανδρευθῇ · τόσον κακή εἶναι ἡ φυναῖκά σου ἢ τερέ-

⁸⁷²El paréntesis con la explicación del tipo de pájaro no se encuentra en el manuscrito rumano según la edición Kechayogloy-Tambaki. . – ⁸⁷³Sic.

ζια τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης; //δέν εἶναι πολλά κακή ὅμως δέν εἶναι τόσον πολλά καλή, ὡς καθὼς τήν ἤθελα ἐγὼ νά εἶναι, ἐσύ κάμεις ἀχαμνά, τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης ὅπου κατακρίνεις τήν γυναῖκα σου, ὅσον μέν εἰς αὐτό τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος πιεύω πῶς νά μήν σφάλλω, ὅτι⁸⁷⁴ καί αὐτή μέ κατακρίνει ἐμένα, μέλιςα ὅταν τῆς δίδει ἐνόχλησιν ἡ ζηλία, τότε δέν ἡμπορεῖ νά τήν ὑποφέρῃ μήτε ὁ ἴδιος ὁ σατανᾶς · εἰς κοντολογίαν αὐτοῖ ἐκάθῃσαν τρεῖς ἡμέραις εἰς τό σπήτι τοῦ βασιλείου, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐφιλοδώρισε μέ με//γαλά χαρίσματα · ὁ Δόν Κισσότης ἐπαρκαλάεσεν ἕναν Διδάσκαλον ὅπου ἦτον ἐκεῖ νά τοῦ δώσῃ ἕναν ὁδηγόν ὅπου νά τόν ὑπάγῃ εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου διότι εἶχεν μεγάλην ἐπιθυμίαν νά ἔμπῃ μέσα καί νά ἰδῇ ὀφθαλμοφανῶς · ἦτον ἀληθινά τά ἀξιοθαύμασα πράγματα ὅπου εἰς ὅλα τά περιχώρα ἔλεγαν πῶς νά εἶναι μέσα εἰς αὐτό τό σπήλαιον, ὁ διδάσκαλος τοῦ εἶπεν πῶς τοῦ ἤθελε δώσῃ ἕναν γυναικαδελφόν του, ὁ ὁποῖος ἦτον καί καλός σπουδαῖος, καί εἶχε πόθον εἰς τό //νά διαβάξῃ βιβλία τῆς καβαλλιερίας, καί αὐτός ἤθελε τόν ὑπάγῃ ἔως εἰς τό σῶμα τοῦ σπηλαίου, καί τοῦ ἤθελε δείξῃ καί ταῖς λίμναις τῆς ῥονιδέρας,⁸⁷⁵ ὅπου ἦτον παρομοίως περιφήμες εἰς ὅλην τήν μαντζιάν, καί εἰς ὅλην τήν ἰσπανίαν · εἰς κοντολογίαν ἔξελε καί ἦλθεν ὁ γυναικαδελφός του καβαλλάρης ἀπάνω εἰς μίαν φομάραν · ὁ σάντζιος ἐσέλωσε τόν ῥοντζινάντε, ἐτοίμασε τό γομάρι του, ἐγέμυσε τά δισάκκια του ἀπό ὅ,τι ἡμπόρεσε, καί ἀποχαιρετούμενοι ἀπό ὅλους ἐκίνησαν, πλύνοντας τήν

140r. τήν⁸⁷⁶ ζράταν ὅπου ἐπήγαινε εἰς τό περίφημον σπήλαιον τοῦ μοντεζίου,⁸⁷⁷ καί περιπατῶντας ἐρώτησεν ὁ Δόν Κισσότης τόν γυναικαδελφόν τοῦ Διδασκάλου, ποίου εἵδους καί ποιότητος ἦτον ἡ ἄσκησίς του, τό ἐπάγγελμά του καί ἡ σπουδή του, ὁ ὁποῖος τοῦ ἀποκρίθῃ πῶς τό ἐπάγγελμά του ἦτον φραγματικός, καί ἡ ἄσκησίς του ἦτον εἰς το νά συνθέτῃ βιβλία, καί νά τά δίδῃ εἰς τύπον, τά ὁποῖα ὅλα ἦτον εἰς προκοπήν καί ψυ//χαγωγίαν τῆς Δημοκρατείας, καί πῶς τό[ῶνομ]⁸⁷⁸ ἕνα ὀνομάζονταν βιβλίον τῶν φορεμάτων⁸⁷⁹, τό ὁποῖον περιέχει ἐπτακόσια τρία εἶδη φορεμάτων, ὁμοῦ καί τά χρώματά τους, ἀπό τά ὁποῖα ἡμποροῦν νά πάρουν παράδειγμα, οἱ καβαλλιέροι, οἱ κουρτζιάνοι, καί νά φτιλύνουν φορέματα διά ταῖς ἐορταῖς δίχως νά συγχύζουν τόν νοῦν τους, καί νά ἐρωτοῦν τόν ἕναν καί ἄλλον εἰς τό νά ἐπιτύχουν τό φόρεμα κατά τήν θέλησίν τους, διότι ἐγὼ ἐξωγράφῃσα διά τόν κάθε ἕναν τά πρέποντα · ἔχω παρομοίως ἄλλ//λο ἕνα βιβλίον

⁸⁷⁴Se observa en general la falta de acento. — ⁸⁷⁵Las lagunas de Ruidera donde nace el río Guadiana. — ⁸⁷⁶Error. Repetición del reclamo. — ⁸⁷⁷La famosa cueva de Montesinos. — ⁸⁷⁸Tachadura por error. — ⁸⁷⁹El libro de las libreas.

τό ὁποῖον θέλω νά τό ἐπονομάσω⁸⁸⁰ μεταμόρφωσιν, ἡ ὀδίδιον ἰσπανικόν, νέας καί ἐκλεκτής ἐφευρέσεως, διότι μιμούμενος εἰς αὐτό τό ὀδίδιον ἰσορῶ ὡσάν εἰς περιγέλοιον πῶς νά ἐξάθῃ ἡ γκιράλδα τῆς σιδίλιας, καί ὁ ἄγγελος τῆς μαδαλαίας, καί ποῖα ἐξάθησαν τά ῥεύματα τῆς βεζιγκέρας τῆς κορδόβας, οἱ πύργοι τῆς κισάνδρου, ἡ σίερα μορένα, οἱ βρύσες τῆς λεγανίσου, καί τῆς λαθαπίες εἰς τήν μαδρίδου⁸⁸¹ · ἔχω ἄλλον ἓνα ὁποῦ τό ὀνομάζω ἄ//ναπλήρωσις τοῦ βιργιλίου Πολυδώρου ὁποῦ διηγεῖται περί τῆς ἐφευρέσεως τῶν πραγμάτων,⁸⁸² τό ὁποῖον εἶναι πολλά διδασκαλικόν καί μαθηματικόν, ἐπειδή καί τά ἐξαίρετα πράγματα ὁποῦ δέν εἶπεν ὁ Πολύδωρος ἐγώ τά βεβαιώνω, καί μέ νόσσην φράσιν τά φανερώνω. ὁ βιργίλιος ἀλησιμόνησε νά μᾶς φανερώσῃ ποῖος ἐξάθῃ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος εἰς τόν Κόσμον, ὁποῦ νά ἔλαβε καταρῶσιν, καί ὁ πρῶτος ὁποῦ ἐπῆρεν ἀλειφές νά ἰατρευθῇ ἀπό τήν μαλαφράντζαν · ἀμή ἐγώ τό //φανερώνω ἴδια ὥς καθώς εἶναι, καί τό ὑποσῆνω μέ παράνω ἀπό ἰκοσιπέντε συγγραφεῖς, αὐτά τά εἶπα διά νά γνωρίσῃς ἡ ἀφεντιῶ σου πῶς δέν ἦτον μάταιος ὁ κόπος ὁποῦ ἔκαμα καί τά ἐσύνθεσα καί πῶς θέλει προξενήσῃ μεγάλην ὠφέλειαν εἰς ὅλον τόν Κόσμον · ὁ σάντζιος ὁποῦ εἶχε ραθῇ μέ μεγαλοτάτην προσοχήν εἰς τήν διήγησιν τοῦ πέτρου (διότι αὐτό ἦτον τό ὄνομα τοῦ γυναικαδελφοῦ τοῦ Διδασκάλου) καί ὁ σάντζιος τό εἶχε μάθῃ μέ τό νά τό 140v. ἄκουσεν εἰς τό σπῆτι τοῦ Βασιλείου, καί τοῦ εἶπεν, πῆς με σινιόρε ἡζεύρεις νά μέ εἰπῇς (ἀγκαλά καί πισεύω πῶς νά τό ἡζεύρῃς βεβαιώτητα) ποῖος νά ἐξάθῃ ὁ πρῶτος ὁποῦ νά ἔξυσε τό κεφάλι του, ὅτι ἐγώ πισεύω πῶς νά ἐξάθῃ ὁ Ἀδάμ, ἐκεῖνος θέλει νά ἐξάθῃ χωρίς ἄλλο, ἀποκριθῇ ὁ Πέτρος, ἐπειδή καί δίχως κᾶμμίαν ἀμφιβολίαν ὁ Αδάμ εἶχε κε//φάλι καί μαλία, καί ἐνδέχεται νά ἔξυσε κᾶμμίαν φοράν τό κεφάλι του, ἔττι τό πισεύω καί ἐγώ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος · ἀμή εἰπές μέ τώρα ποῖος νά ράθῃ πρῶτος ὁποῦ νά ἐπίδῃσεν, εἰς αὐτό συμπάθησέ με ἀδελφέ ὅτι δέν ἡμπορῶ νά σέ ἀποκριθῶ ἔττι ἐξαπροώπτου, καρτέρησε ἕως ὁποῦ νά γυρίσω ὀπίσω νά κοιτάζω εἰς τά βιβλία μου, καί ὕστερον ἂν δώσῃ ὁ θεός, καί ἀνταμωθοῦμεν ἄλλην μίαν φοράν θέλω σέ τό εἰπῇ · δέν κάμει χρεῖα νά λάβῃς αὐτήν τήν πείραξιν σινιόρε ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅτι ἐγώ ἐν//θυμήθηκα ἐκεῖνο ὁποῦ σέ ἐρώτησα · ἤξευρε λοιπόν ὅτι ὁ πρῶτος ἐπῆδησεν εἰς τόν Κόσμον ἦτον ὁ ἐοσφόρος ὅταν ἐκρεμίσθῃ [εἰςτά]⁸⁸³ ἀπό τά οὐράνια καί ἐπῆγε κατακοιλῶντας ἕως εἰς τήν ἄδυσσον

⁸⁸⁰ *Otro libro que he de llamar Metamorfóseos ó Ovidio español.* – ⁸⁸¹ La Giralda de Sevilla y el Ángel de la Madalena, el Caño de Vecinguerra de Córdoba, los toros de Guisando, la Sierra Morena, las fuentes de Leganitos y Lavapiés en Madrid. – ⁸⁸² Tengo otro libro que le llamo *Suplemento a Virgilio Polidoro que trata de la invención de las cosas* – ⁸⁸³ Tachadura.

· ἔχεις δίκαιον φίλε, τοῦ λέγει ὁ Πέτρος, αὐτή ἡ ἐρώτησις καί ἀποκρίσις δέν θέλει νά εἶναι ἐδική σου θέλει τήν ἄκουσες ἀπό κἀνέναν τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, σιόπα σινιόρε καί ἡσύχαζε τοῦ λέγει ὁ σάντζιος, ὅτι ἂν ἀρχήσω νά ἐρωτῶ, καί νά ἀποκρίνωμαι δέν τελειῶνω ἕως τό ταχύ · ἐπειδή καί //πιστεύω πῶς εἰς τό νά ἐρωτᾷ μασκαραλίκια, καί νά ἀποκρίνεται φλυαρίαις, νά μήν εὐρίσκεται δευτερός μου · μέ τοιαῦταις καί ἄλλαις παρόμοιαις ὁμιλίαις ἐπέρασαν ἐκείνην τήν ἡμέραν καί ἐπῆγαν τό βράδυ, καί ἐκόνευσαν εἰς ἓνα μικρόν χωρίον, καί ἐκεῖ εἶπεν ὁ πέτρος πρὸς τόν Δόν Κισσότην πῶς ἀπό ἐκεῖνο τό χωρίον, ἕως εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίου⁸⁸⁴ δέν ἦτον παρὰνω ἀπό δύο ὥραις, καί πῶς ἂν αὐτός ἤθελε νά ἔμνη μέσα, πρέπει νά πάρῃ τίποτε σχοινία διὰ νά δεθῇ, καί //νά κρεμασθῇ κάτω · ὁ Δόν Κισσότης εἶπε πῶς ἂν καί νά ἔφθανεν ἕως εἰς τήν ἄβισσον, μέ ὅλον τοῦτο ἤθελε νά ἰδῇ τό τέλος, καί εὐθύς ἔξελε καί τόν ἀγόρασαν ἓνα σχοινί ἕως ἑκατόν ὀργαῖς, καί τήν δευτέραν ἡμέραν ἐκίνισαν⁸⁸⁵ πρὸς τό μεσημέρι, καί ἔφθασαν εἰς ταῖς ἐννέα ὥραις εἰς τό σπήλαιον, τοῦ ὁποῖου τό στόμα εἶναι ἀπλόχωρον καί πλατή, ἀμή γεμάτον ἀγκάθια καί ἄφριες συκίας, καί δαμασκηνίας, τόσον πικναῖς, ὅπου σκεπάζουν, καί ζουμπόνουν ὅλον τό στόμα τοῦ σπηλαίου · εὐθύς λοιπόν ὅπου ἔφθασαν ἐκεῖ ἐξεπαίττεισαν καί εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης τοὺς ἄλλους καί τόν ἔδεσαν πολλά καλὰ μέ τό σχοινί, καί ἐν ὅσῳ τόν ἔδεσαν τοῦ εἶπεν ὁ σάντζιος, κοίταξε καλὰ ἡ ἀφεντιὰ σου ἐκεῖνο ὅπου κάμνεις, καί μή θέλεις νά ἐνταφι-

141r. ασθῆς ζωντανός · δέσε μέ καί σιώπα τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι τοιαύτη διὰ ἔμένα εἶναι φυλαγμένη· τότε τοῦ εἶπε καί ὁ πέτρος σέ παρακαλῶ σινιόρε Δόν Κισσότη νά κοιτάξης καλὰ τί εἶναι αὐτοῦ μέσα, ὅτι ἐνδέχεται νά εἶναι τίποτες πράγματα, ὅπου νά τά βάλλω, καί νά τά περιγράψω εἰς τό βιβλίον τῶν μεταμορφώσεών μου · ὁ Δόν Κισσότης τοῦ ἀποκρίθῃ πῶς θέλει σοχασθεῖ τά πάντα, καί εὐθύς ἐγονάτι//σε, καί μέ ταπεινήν φωνήν ἐπροσευχέθῃ στόν θεόν ζητῶντας νά τόν βοηθήσῃ, καί νά τόν δόσῃ καλήν ἔκδοσιν εἰς τό ἐπιχείρημά του, τό ὁποῖον ἐφαίνονταν νά εἶναι φοβερόν, καί εὐθύς ἀλλάζοντας τήν φωνήν εἶπεν, ὦ Κυρία τῶν κατορθωμάτων, καί συλλογισμῶν μου λαμπροτάτη καί ἐσύγκριτη δουλιτζίνα τοῦ τοπόζου, ἂν εἶναι δυνατόν νά φθάσουν εἰς τά αὐτιά σου ἡ παρακάλεσες καί δεήσεις αὐτοῦ τοῦ τυχηροῦ σου ἐρασοῦ · σέ παρακαλῶ διὰ ἐκείνην τήν ἀνήκουσόν//σου εὐμορφίαν νά εἰσακούσῃς τήν παρακάλεσίν μου, καί νά μήν μέ ἀρνηθεῖς τήν συνδρομήν σου καί βοήθειαν τώρα εἰς αὐτήν τήν

⁸⁸⁴La cueva de Montesinos, a unos kilómetros de la laguna de Ruidera. – ⁸⁸⁵Es imposible a veces distinguir las vocales e/i/η.

ἀνάγκην μου · ἐγὼ θέλω νά κρημισθῶ νά κατέβω, καί νά καταβιθισθῶ εἰς τήν ἄβυσσον ὅπου εἶναι ἔμπροσθέν μου, μόνον διά νά γνωρίσῃ ὁ Κόσμος ἄν ἐσύ μέ ἀγαπᾷς · εἶναι ἀδύνατον νά μὴν εὖγω ἐδώ ἀπό τιμὴν, καί λέγωντας αὐτό ἐπλησίασεν εἰς τό ζῶμα, καί εἶδε πῶς ἦτον ἀδύνατον νά χωρέσῃ καί νά κατέβῃ, καί ξεσπαθώνωντας ἄρχησε νά κό//φτη ἐκεῖνα τά ἀγκάθια ὅπου ἦτον εἰς τό ζῶμα τοῦ σπηλαίου ἀπό τήν σύγχυσιν καί ταραχήν τοῦ ὁποίου εὐγῆκεν μία ποσότης μεγαλότατοι κόρακες, καί κάργες τόσον περισσοί, καί μέ τόσην ὀρμήν ὅπου ἔκαμαν καί ἔπεσε κάτω ὁ Δόν Κισσότης · καί ἄν αὐτός κοντά εἰς ταῖς ἄλλες τρέλλες ὅπου εἶχεν ἤθελε καί παρατηρήσῃ καί τά μαντεῖα, βεδαιώτατα τό ἤθελε νομίσῃ διά κακόν σημεῖον, καί ἤθελε μεταβάλλῃ τόν σκοπόν του, καί δέν ἤθελε πασχίσῃ νά ἔμπῃ εἰς ἐκεῖνον τόν τόπον · τέλος πάντων // ἐσυκώθη, καί βλέπωντας πῶς δέν εὐγαινεν πλέον κόρακες, μήτε ἄλλα πουλία ὁ πέτρος καί ὁ σάντζιος τόν ἐκρέμασαν κάτω εἰς ἐκεῖνο τό τρομερόν σπήλαιον καί δίδοντάς τον τήν εὐχὴν του ὁ σάντζιος τοῦ εἶπεν ὁ θεός νά εἶναι μαζί σου, καί ἡ παναγία ἡ Δέσποινα, ὃ ἄνθος καί καθρέπτῃ τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων, ἐσύ ἐμβαίνεις αὐτοῦ μέσα ὃ ἀνδρικώτατε τοῦ Κόσμου, ὅπου εἶναι ἡ καρδιά σου ἀτσάλῃ, καί τά χέρια σου ἀπό προῦντζο, ὁ θεός νά εἶναι μετά σου, καί νά σέ εὐγᾷ

ἐλεύθερον καί ὑγιῇ εἰς αὐτό τό φῶς τοῦ Κόσμου, ὅπου ἐξιδίας σου προ- 141v.
αιρέσεως τό ἀφίνεις, καί ἐνταφιάζεσαι εἰς αὐτό τό σκότος, σχεδόν τά ἴδια λόγια εἶπε ὁ πέτρος · ὁ Δόν Κισσότης ἐφώναζε νά τόν ἀφήσουν τό σχοινί διά νά κατέβῃ ὀγλιγωρότερα, καί αὐτοί τοῦ τό ἄφιναν ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἕως ὅπου τό ἄφισαν ὅλον, καί μήτε ἡ φωναῖς τοῦ Δόν Κισσότη δέν ἀκούονταν πλέον, καί ἀποφά//σισαν νά τόν τραθήσουν ἐπάνω, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο ἐκατέρησαν ὥς ἡμισὴ ὥραν, καί τραδῶντας τό σχοινί εἶδαν πῶς ἀνέβαινε δίχως κἀνένα βάρους ἀπό τό ὅποιον ἀμφίβαλαν πῶς ὁ Δόν Κισσότης ἔμεινε μέσα, καί τραδῶντας ὥς ὀγδοῇντα ὀργιαῖς εἶδαν πῶς ἐδάρεγε τό σχοινί, καί ἐχάρησαν κατὰ πολλά · τέλος πάντων τραδῶντας καί ταῖς ἄλλαις εἴκοσι ὀργιαῖς εὐγαλαν ἕξω τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος εἶχε τά μάτιά του κλεισμένα ἴδια ὥσάν νά ἐκοιμᾶτον, τόν ἐξάπλω//σαν εἰς τήν γῆν καί τόν ἔλουνσαν, καί αὐτός μέ κάθε τρόπον δέν ἐξυπνοῦσεν, ἀμή ἀπό τά πολλά κουμητήματα ὅπου τόν ἔκαμαν μετά κάμποσιν ὥραν ἐγύρισεν εἰς τόν ἑαυτόν του · ἀφ' οὗ ἐτεντώθη ὥσάν νά ἐκοιμοῦνταν μέ μεγάλην βαθυπνίαν ἐξύπνησεν κοιτάζοντας ἔνθεν κακεῖθεν ὥσάν ζυπασμένος εἶπεν · δέν τό ἐκάματε καλά φίλοι ὅπου μέ ἐσυκώσατε, καί μέ ὑσερήσετε μίαν ζωήν, καί θεωρίαν τόσον νόσιμην, καί εὐάρεσον ὅπου πιτεύω πῶς νά μὴν τή εἶδε ποτέ// κἀνένas ἄνῳς · τώρα ἀληθινά ἐγύρισα ἐγύρισα φανερά πῶς ὅλαις ἡ χαραῖς αὐτουνοῦ τοῦ Κόσμου περνοῦν ὥσάν σκιά καί ὄνειρον, καί

ἐξανθοῦν ὥσει ἄνθος τοῦ ἀγροῦ, ὃ κακοῤῥοίζικε μοντεζίνε, ὃ κακῶς πλη-
γωμένε Δουρανδάξε, ὃ κακότυχη Βελέρμα, ὃ πικραμένη Φγουαδιάννα, καί
ἐσεῖς οἱ ἄλλες θυγατέρες τῆς ῥουϊδέρας ὅπου δίχνετε εἰς τὰ ὕδατά σας ἐκεῖ-
ναις ὅπου ἔκλαυσαν τὰ εὐμορφά σας ὀμμάτια · ἔξεκαν καί τόν ἄκουαν μέ
//μεγάλην προσοχήν ὁ πέτρος, καί ὁ σάντζιος καί τόν ἐπαρκαλέσαν νά
τούς ἐξηγήσῃ ἐκεῖνα τὰ λόγια, καί νά τούς εἰπῇ τί εἶδε μέσα εἰς ἐκεῖνον τόν
ἄδην · διά τί τόν ὀνομάζετε ἄδην; ὅπου δέν τοῦ τυχαίνει, τούς ἀποκριθῇ
ὁ Δόν Κισσότης, ὡς καθὼς θέλετε τό γνωρίσει εἰς ὀλίγην ὥραν, καί τούς
ἐζήτησε νά τοῦ δώσουν τίποτα νά φάγῃ, διότι εἶχε μεγαλοτάτην πείναν· εὐ-
γαλαν αὐτοί εὐθύς ἀπό τὰ δισακιά τους μερικά φαγησερά πράγματα, καί
καθετζόμενοι ἐπάνω εἰς τὰ

142r. πράσινα χορταράκια, καί οἱ τρεῖς τους ἐδείπνησαν, καί μετὰ τόν δεῖπνον
τούς εἶπε ὁ Δόν Κισσότης ἀκροασθῆτε μέ προσοχήν φίλοι, αὐτά ὅπου θέλω
νά σᾶς εἰπῶ.⁸⁸⁶

Κεφάλαιον κϛ:^{ov}

Ὅπου περιέχει τὰ πανθαύμασα πράγματα, ὅπου
ἐδιηγήθη ὁ Δόν Κισσότης πῶς τὰ εἶδεν
εἰς τό βαθύτατον σπήλαιον
τοῦ μοντεζίνου.

Θέλει νά ἦτον ἡνδεκαμήμισυ ὥραις τῆς ἡμέρας, ὅταν ὁ ἥλιος ὦντας σκε-
πασμένος ἔδωσε καιρόν τόν Δόν Κισσότην διά νά ἡμπορέσῃ νά διηγηθῇ
δίχως ἐνόχλησιν τῆς ζέξης εἰς τούς δύο του ἀκροατές ἐκεῖνα ὅπου εἶχεν
ιδῆ εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου, καί ἄρχισε τοιουτοτρόπως · δώδεκα
καί δεκατέσσερες ὀργιαῖς ἀπό κάτω εἰς τό βάθος αὐτοῦ τοῦ σπηλαίου εἶ-
ναι ἓνα //κοῖλωμα, ὅπου ἡμπορεῖ νά χωρέσῃ ἓνα ἀμάξι μέ τὰ ἄλογά του,
καί ἔρχεται ἓνα φῶς ἀπό κάποιαις τρύπαις χαραματάδες ὅπου φαίνονται
ἀπό μακρυνά, ἡ ὁποῖαις εἶναι ἀνοικταῖς ἐπάνω εἰς τήν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς
· ἐγὼ εἶδα αὐτό τό κοῖλωμα, καί τήν ἀπλοχωρίαν εἰς καιρόν ὅπου εἴμουν
πλέον κουρασμένος ἀπό τό νά βλέπω τοῦ λόγου μου κρεμασμένον εἰς τό
σχοινί, καί νά κατεβαίνω εἰς ἐκεῖνο τό σκότος, καί ἀποφάσισα νά ἔμβω
μέσα, καί νά ζεκουρασθῶ ὀλίγον · σᾶς ἐφώνηξα // καί σᾶς εἶπα νά μὴν

⁸⁸⁶El capítulo termina con dos líneas en la cabecera de la página y la marca de final acostumbrada. Después de tres líneas libres comienza el título del capítulo siguiente

ἀφήσετε πλέον τό σχοινί, ἀμή ὡς φαίνεται δέν θέ νά μέ ἀκούσετε · βλέπωντας καί ἐγώ αὐτό ἐμάζωξα ὅλον τό σχοινί εἰς ἓνα μέρος, καί ἐκάθησα ἀπάνω, σοχαζόμενος καί συλογιζόμενος εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἔπρεπε νά κάμω, δια νά κατέδω ἔως εἰς τόν πάτον, μήν ἔχοντας τινά νά μέ βοηθήσῃ · καί εὕρισκόμενος εἰς αὐτούς τούς συλλογισμούς μέ ἐπλάκωσεν ἓνα βαθύ-

τατος ὕπνος, καί μήν ἡξεύρωντας πῶς καί μέ τί τρόπον ἐξύπνησα, καί εὐρέθηκα εἰς τήν μέσην ενός εὐμορφου τριφεροῦ, καί νόστιμου λιθαδίου, ἄνοιξα καλὰ τά μάτια μου, καί τά ἔτριψα, καί εἶδα πῶς δέν ἐκοιμώμουν, ἀλλά ἔξεκα ἔξυπνος, καί μέ ὅλον τοῦ⁸⁸⁷ ἐψηλάφησα τό κεφάλι μου, καί τά ρήθη μου, διά νά βεβαιωθῶ ἂν εἴμουν ἐγώ ὁ ἴδιος, ἢ κἀνένα ἄλλον μάταιον, καί μεταμορφωμένον φάντασμα· //ἀμή ἡ διάνοιά μου μέ τό ἐδεβόαιωνεν πῶς εἶμαι ἐγώ ὁ ἴδιος · ὕστερον εἶδα ἔμπροσθέν μου ἓνα Βασιλικόν, καί εὐμορφον παλάτι, ἡ κασέλι, τοῦ ὁποίου τά τείχη ἐφαίνονταν νά εἶναι, ἀπό διαφανέσατον, καί καθαρότατον κρίσαλον, ἀπό τόν ὁποῖον ἀνοίγονται δύο μεγάλαις πόρταις, εἶδα πῶς εὐγαναν ἀπό μέσα, καί ἔρχονταν πρὸς τοῦ λόγου μου ἓνας σεβάσμιος φέροντας ἐνδυμένος μέ μίαν κάπαν μαλίτικην, εἰς τό κεφάλι του εἶχε μίαν σκούφιαν μιλανέζικην, τά γένειά του ἦτον ἄσπρα, ὡσάν τό //χιόνι, καί μακρυά ὅπου ἐπερνοῦσεν κάτω ἀπό τά σουνάριά του · δέν εἶχεν ἐπάνω του κἀμμίας λογῆς ἄρμα, ἀλλά εἶχεν εἰς τό χέρι του μίαν ζυγὴν πατεριμά · ἡ θεωρία του, ἡ περιπατησία του, ἡ σοδαρότης, καί τό πρόσχαρον τοῦ προσώπου του μέ ἔκαμεν καί ἐθαύμασα κατὰ πολλά· ἐν συντομία ἦλθεν εἰς τοῦ λόγου μου, καί ἀγκαλιάζωντάς με εἶπεν · εἶναι πολὺς καιρός ἀνδρικώτατε Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας ὅπου ἡμεῖς οἱ γοῆτευμένοι ἀπαντίχομεν εἰς αὐτές τές ἐρημίες νά σέ ἰδοῦμεν, διά νά φανε//ρώσῃς εἰς τόν Κόσμον ἐκεῖνα ὅπου εὕρισκονται ὑποκάτω εἰς αὐτό τό βαθύτατον σπήλαιον, ὀνομαζόμενον τοῦ μοντεζίνου, ὅπου εἶναι μία ἀνδραγαθία φυλαγμένη μόνον διά τήν ἀνίκητον σου καρδίαν, καί διά τήν πανθαύμαστον ἀνδρεῖαν τῆς τόλμης σου · ἔλα μαζί μου λαμπρότατε νά σέ δείξω τά ἀξιέπαινα καί ἀξιοθαύμασα πράγματα ὅπου εἶναι μέσα εἰς αὐτό τό κασέλι, τοῦ ὁποίου ὁ καστελιανός εἶμαι ἐγώ, καί ὁ μεγαλήτερός του φυλακάτωρας, ἐπειδή καί ἐγώ εἶμαι ὁ ἴδιος μοντεζίνος, εὐθύς //ὅπου μέ εἶπε πῶς εἶναι ὁ μοντεζίνος, τόν ἐρώτησα ἂν ἦτον ἀληθινόν ἐκεῖνο ὅπου ἔλεγαν εἰς αὐτόν τόν Κόσμον, πῶς νά εὐγαλεν ἀπό τήν μέσην τοῦ στήθους μέ ἓνα μικρόν μαχαίρι τήν καρδίαν τοῦ μεγάλου του φίλου τοῦ Δουρανδάрте, καί νά τήν ἐπήγεν εἰς τήν σινιώραν Βελέρμαν, ὡς καθὼς αὐτός τοῦ τό εἶχε προστάξῃ εἰς τήν ὥραν τοῦ θανάτου του, καί αὐτός μέ ἀποκρίθῃ πῶς ἦτον ἀληθινόν

142v.

⁸⁸⁷ τοῦτο?

· ὥς τόσον ἐμβήκαμεν μέ αὐτόν εἰς τό κρυσαλένιον κασέλι, εἰς τό ὁποῖον ἦτον μία σάλα ἀπό ἀλάδαςρον //καί εἰς τήν μέσην ἦτον ἓνα μαρμαρένιον μνημα κατασκευασμένον μέ μεγάλην τέχνην, ἐπάνω

143r.

εἰς τό ὁποῖον ἦτον ζαπλωμένος ἓνας καβαλλιέρης, ὃχι ἀπό μάρμαρον, ἡ δί-
ασπρον, ὥς καθὼς εἶναι συνήθεια νά τούς κάμνουν εἰς τά μνήματα, ἀλλά
ἀπό καθαρὸν κρέας, καί κόκκαλα · εἶχε δό δεξιὸν του χέρι πρὸς τό μέρος
τῆς καρδίας, καί βλέπωντάς μέ ὁ μοντεζίνος πῶς ἔσεκα μέ θαυμασμόν καί
ἐκοίταζα τό μνημα εἶπεν · αὐτός εἶναι ὁ φίλος μου ὁ Δουρανδάρτε ἄνθος,
καί καθρέπτης τῶν ἐρασῶν, καί //ἀνδρείων καβαλλιέρων, καί τόν ἔχει ἐδῶ
γοῆτευμένον ὥς καθὼς μέ ἔχει καί ἐμένα καί ἄλλους πολλούς, ὁ μερλίνος
ἐκεῖνος ὁ γοῆτευτής ὁ φραντζέζος ὁποῦ λέγουν πῶς νά ἦτον υἱὸς τοῦ δια-
βόλου, ὅμως ἐγὼ πισεύω πῶς νά μὴν εἶναι αὐτό ἀληθινόν, ἀλλά πισεύω
πῶς νά ἤξευρε κάτι τί παράνω ἀπὸ τόν διάβολον, τό πῶς, ἢ μέ τί σκοπόν
μᾶς ἔχει γοῆτευμένους κἀνένας δέν τό ἤξευρε, ὅμως καί αὐτό πισεύω πῶς
θέλει φανερωθῇ μέ τήν πολυκαιρίαν, ἀμὴ ἐκεῖνο ὁποῦ θαυμάζω περισσότε-
ρον ἀπὸ κάθε ἄλλον εἶναι ὁ τι ἐγὼ //ἡζεύρα μέ καλὸν λογαριασμόν, πῶς ὁ
Δουρανδάρτε ἐτελείωσε τό ζῆν εἰς ταῖς ἀγκάλαις μου, καί ἀφ' οὗ ἀπόθανεν
εὐγάλα τήν καρδίαν του μέ τά ἴδια μου χέρια, καί ἡμπορῶ νά ὁμώσω πῶς
θέλει νά ἦτον περάνω ἀπὸ ἡμῖς ὁκκάν, διότι κατὰ τά φυσικά ἐκεῖνος ὁποῦ
ἔχει μεγάλην καρδίαν εἶναι ἀνδρειότερος ἀπὸ ἐκεῖνον ὁποῦ ἔχει μικρὴν
καρδίαν · ὦντας λοιπὸν αὐτό ἀληθινόν πῶς αὐτός ὁ καβαλλιέρης ἀπό-
θανε τό πράγματι, καί τῇ ἀληθείᾳ πῶς εἶναι δυνατόν νά παραπονεῖται
τώρα, καί νά ἀνασενάξῃ κάπου κάπου ὁσάν νά ἦτον ζωντανός; λέγωντας
αὐτό, ὁ ἄθλιος ὁ Δουρανδάρτε εὐγάνοντας μίαν μεγάλην φωνὴν εἶπεν, ⁸⁸⁸ ὃ
ἐξάδελφέ μου μοντεζίνε, τό ὑσερινόν πρᾶγμα ὁποῦ σέ παρακάλεσα ἦτον
ἀφ' οὗ ἀποθάνω νά εὐγάλης τήν καρδίαν μου ἀπὸ τό σῆθός μου, καί νά
τήν ὑπάγῃς εἰς τήν Βελέρμαν, ἀκούοντας αὐτό ὁ μοντεζίνος ἐγονάτισεν
ἔμπροσθεν εἰς τόν πικραμένον καβαλλιέρην, καί τρέχοντας δάκρυα ἀπὸ
τά μάτια του εἶπεν, ἔκα//μα, ὃ ἐξάδελφέ μου Δουρανδάρτε ἐκεῖνο ὁποῦ μέ
ἐπρόσαςες, τήν ἡμέραν τῆς θλιβερῆς σου θανῆς, ἐγὼ εὐγάλα τήν καρδίαν
σου, καί τήν ἀλάτισσα ὀλίγον διὰ νά μὴν βρωμίση, ὅσον νά τήν ὑπάγω εἰς
τήν σινιόραν Βαλέρμαν, τήν ὁποῖαν μέ τοῦ λόγου μου, μέ ἐμένα καί μέ τόν
Κοναδινόν τόν ὀπλοφόρον σου, καί μέ τήν κυράν τήν ρουιδέραν, ὁποῦ μέ
ταῖς ἐπτά θυγατέrais της, καί δύο ἀνεψιαῖς της, καί μέ ἄλλους πολλούς
φίλους, καί γνώριμους σου μᾶς ἔχει ἐδῶ γοῆτευμένους ὁ σοφὸς μερλίνος,

⁸⁸⁸ Aquí dan comienzo en el original seis versos rimados de dos romances distintos en torno a Montesinos, versos que nuestro manuscrito no respeta, al contrario del rumano.

καί ἀπό λόγου μας κἀνέννας

δέν ἀπέθανε, λείπει μόνον ἡ ῥουϊδέρα μέ ταῖς ἑπτὰ θυγατέρας της, καί μέ ταῖς δύο ἀνεψιαῖς της, ἡ ὅποια κλαίουσαι τοὺς ἐλυπήθη ὁ μερλίνος, καί ταῖς ἐμετέβαλαν εἰς τόσαις λίμναις, ὅπου τώρα εὐρίσκονται εἰς τόν Κόσμον, εἰς τήν ἐπαρχίαν τῆς μαντζίας, ἡ λίμναις τῆς ῥουϊδέρας⁸⁸⁹ ἡ ἑπτὰ εἶναι τοῦ βασιλέως τῆς ἰσπανίας, καί οἱ δύο ἀνεψιαῖς του εἶναι τῶν καβαλλιέρων τοῦ ἁγίου ἰωάννου⁸⁹⁰ · ὁ *γκουαδιά//νός* ὁ ὅπλοφόρος σου καί αὐτός παρομοίως κλαίωντας τήν συμφοράν σου ἐμεταβάλλθη εἰς ποταμόν ὀνομασθεῖς μέ τό ἴδιόν του ὄνομα, ὁ ὅποιος ὅταν ἔφθασεν εἰς τήν ἐπιφάνειαν τῆς *φῆς*, καί εἶδεν τόν ἥλιον τοῦ ἄλλου οὐρανοῦ, ἔλαβε τόσην πίκραν βλέπωντας πῶς σέ ἄφινεν, ὅπου ἐδιθύσθη εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς · ἀμή ὄντας ἀδύνατον νά μήν ἀκολουθήσῃ τό φυσικόν του ρεύσιμον ἀναδρῦει, καί εὐγαίνει κάπου κάπου, καί δείχνει τόν ἑαυτόν του εἰς τόν ἥλιον καί εἰς τοὺς ἀνθρώπους· τοῦ ὑποχωρηγοῦν ἀπό τὰ *//ὔδατά* τους, ἡ ἀπορῶν-θεῖσαις[βρύσαις]⁸⁹¹ λίμναις, μέ ταῖς ὁποῖαις, καί ἄλλαις πολλαῖς ἐμβαίνει μέ κρότον καί πομπήν εἰς τόν Πορτογάλον, ἀμή μέ ὄλον τοῦτο ὅπου καί ἄν πηγαίῃ δείχνει τήν πίκραν του καί μελαγχολίαν,⁸⁹² καί αὐτά ὅπου σέ εἶπα τώρα ἐξαδελφέ μου, σέ τὰ εἶπα καί ἄλλαις πολλαῖς φοραῖς, καί με τό νά μήν ἀποκρίνεσαι ὑπολαμβάνω πῶς δέν μέ πισεύεις, ἢ δέν μέ ἀκούσεις, τό ὅποιον μέ προξενεῖ μεγάλην πίκραν · τώρα θέλω νά σέ δώσω κάποια νέα μαντάτα// τὰ ὅποια ἀγκαλά καί νά μή χρησιμεύουν εἰς ἐλάφρωςιν τοῦ πόνου σου, κᾶν δέν θέλουν τόν αὐξήσει μέ κἀνέναν τρόπον · ἤξευρε πῶς ἔχεις ἐδώ ἔμπροσθέν σου, καί ἄνοιξε τὰ μάτια σου καί θέλεις ἰδῆ ἐκείνον τόν μέγανον καβαλλιέρων, διά τόν ὅποιον ἐπροφῆτευσεν τόσα καί τόσα ὁ μερλίνος, λέγω τόν Δόν Κισσότην τῆς μαντζίας, ὅπου νεωσί, καί μέ μεγαλητέραν ἐντέλειαν, παρὰ εἰς τοὺς παρελθόντες καιρούς, ἀνάσχησεν εἰς τοὺς παρόντες τήν ἐλησιμονηθεῖσαν πλανωμένην καβαλλιερίαν, μέ *//τοῦ* ὁποίου τό μέσον καί βοήθειαν ἐνδέχεται νά γλυτώσωμεν, καί ἡμεῖς ἀπό αὐτήν τήν γοητείαν, ὅτι ἡ μεγάλαις ἀνδραγαθίαις φυλάττονται διά μεγάλους ἀνθρώπους · καί ἄν δέν συνέβη αὐτό ἀποκρίθῃ ὁ Δουρανδάρτε μέ ἀδύνατον, καί ταπεινήν φωνήν, πρέπει νά ἔχωμεν ὑπομονήν, καί γυρίζοντας εἰς τό ἄλλο μέρος ἐσιώπησε · ἀκούσθησαν ἐπάνω εἰς αὐτό μεγάλοι κλαυθμοί καί θρή-

143v.

⁸⁸⁹Las lagunas de Ruidera, los llamados Ojos del Guadiana y su desembocadura en Portugal. —

⁸⁹⁰Caballeros de San Juan de Jerusalén. — ⁸⁹¹Tachadura. — ⁸⁹²Don Quijote convierte la geografía en fábula, mezclando la tradición caballeresca con una personificación del río Guadiana y de las lagunas de Ruidera, en las cuales se creía que desaparecía el río para aflorar de nuevo en lo que llaman los ojos del Guadiana. (Edición de Francisco Rico, página 726).

νοι, ἐγύρισα τό κεφάλι μου καί εἶδα ἀπό τά κρυσαλένια τείχη, ὅπου ἀπό μίαν ἄλλην σάλαν ἐπερνοῦσαν ἓνα πλῆθος ὥραιοτάτων κορασίων, ἐνδυμένα ὅλα μέ θλιβερά ῥοῦχα, καί μέ ᾗ-

144r. σπρα τουλπάνια εἰς τό κεφάλι, ὥς καθώς ἔχουν συνήθειαν καί φοροῦν ἡ τουρκομερίτισαις, καί κατόπι τους εἴρχουνταν μία σινιόρα ἐνδυμένη καί αὐτή παρομοίως μέ μαῦρα, καί εἶχε καί αὐτή ἓνα τουλπάνι εἰς τό κεφάλι της τόσον μακρὺ ὅπου ἐσεύρουνταν εἰς τήν ρῆν, εἶχεν εἰς τό χέρι της ἓνα μανδηλι ψυλόν, καί μέσα ὥς καθώς μέ ἐφάνη εἶχε κᾶμμίαν καρδίαν, ὁμοίαζεν ὥσάν μουμία, //τόσον ἦτον ξεγνή, καί ταγγή · ὁ μοντεζίνος μέ εἶπε πῶς ὅλον ἐκείνον τό πλῆθος ἦτον ὑπηρέται τοῦ Δουρανδάρτε, καί τῆς Βελέρμας ὅπου εὐρίσκουνταν ἐκεῖ γοῆτευμένοι ὁμοῦ μέ τούς αὐθεντάδες τους καί πῶς ἐκείνη ὅπου ἐκρατοῦσε τήν καρδίαν εἰς τό μαντήλι ἦτον ἡ σινιόρα Βελέρμα, ἡ ὅποια ὁμοῦ μέ τά κοράσια της εὐγαινε τέσσερες φοραῖς τήν εὐδομάδα, καί ἐμυρολογοῦσεν ἐπάνω εἰς τό σῶμα καί εἰς τήν καρδίαν τοῦ ἐλεινοῦ ἐξαδέλφου του, καί πῶς ἂν μέ ἐφάνη ἄσχημη, ἢ ὅχι //τόσον εὐμορφη, ὥς καθώς ἦτον ἡ φήμη της, τό αἴτιον ἦτον ἡ κακαῖς νύκταις καί χειρότεραις ἡμέραις ὅπου ἐπερνοῦσεν ἐνθυμουμένη τήν συμφοράν τοῦ τρισαθλίου τῆς ἐραστοῦ, ὅτι ἂν δέν ἦτον αὐτό, μετά βίας ἤμποροῦσε νά συγκριθῇ μέ αὐτήν εἰς τήν εὐμορφίαν ἡ μεγάλη δουλτζινέα τοῦ τοπόζου, ὅπου εἶναι τόσον περίφημος καί περιδότης εἰς ὅλον τόν Κόσμον · τότε τοῦ εἶπα ἐγώ κρυφά, σινιόρ μοντεζίνε συντύχαινε πλέον ροχασικώτερα, ὅτι ἡζεύρεις πῶς κάθε σύγ//κρισις εἶναι φθονερή, πρὸς τό ὅποιον αὐτός μέ ἀποκρίθη, συγχώρησόν με σινιόρ Δόν Κισσότη, ὅτι ἐγώ ὁμολογῶ πῶς ἐκακοκυδερνήθηκα εἰς ἐκεῖνο ὅπου εἶπα πῶς μετά βίας ἤμποροῦσε νά παρομοιάσῃ εἰς τήν εὐμορφίαν τήν σινιόραν Βιλέρμαν, ἡ σινιόρα Δουλτζινέα, ἐπειδή καί μέ ἔφθανεν ὅπου ἡζευρα πῶς ἡ ἀφεντιᾶ σου⁸⁹³ ὁ καθαλλιέρης της · ἀκούοντας ἐγώ αὐτά τά λόγια ἀπό τόν μοντεζίνον μέ ἐπέρασεν ἡ πίκρα ἀπό τήν καρδίαν μου ὅπου ἔλαβα ἀκούοντας //τήν σύγκρισιν ὅπου εἶχε κάμη ὁ μοντεζίνος · τό θαυμάζομαι εἶπεν ὁ σάντζιος πῶς δέν ἐσυκώθης νά τόν δείρῃς, ὅχι δά καῖмене καί ἐσύ, τοῦ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐμένα δέν με ἐτύχαινε νά τό κάμω αὐτό, διότι ὅλοι εἵμασθεν χρεῶσαι νά εὐλαδούμεσθεν τούς γέροντες, ἂν καί νά μὴν ἦτον καθαλλιέροι, καί μάλιστα εἰς ἐκείνους ὅπου εἶναι γοῆτευμένοι · ἐγώ δέν ἡζεύρω σινιόρ Δόν Κισσότη, εἶπε τότε ὁ πέτρος πῶς ἡμπόρεσες καί εἶδες τόσα πολλὰ πράγματα εἰς τόσον ὀλίγον διάστημα καιροῦ, ὅπου ἐσδάθης ἐκεῖ κάτω · εἶναι ὀλιγώτερον ἀπό μίαν ὥραν, εἶπεν ὁ σάντζιος

⁸⁹³ Parece que falta por error la palabra εἶσαι.

αὐτό δέν ἤμπορεῖ νά εἶναι, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, διότι ἐγώ εὐρέθηκα ἐκεῖ τό βράδυ, καί τό ταχύ, καί τρεῖς φοραῖς ἐδράδυνασε καί ἐξημέρωσεν, ὅπου κατὰ τόν λογαριασμόν μου ἐσθάθηκα τρεῖς ἡμέραις εἰς ἐκείναις ταῖς ἐρημίαις, καί ἀποκρύφους τόπους · ὁ καθαλλιέρης μου θέλει λέγει τήν ἀλήθειαν, εἶπεν ὁ σάντζιος, ἐπειδή καί τά ὅσα συμβαίνουν εἰς τήν ἀφεντιάν του, ὅλα διαμέσου γο//ῆτειας συμβαίνουν, καί ἐκεῖνο ὅπου μᾶς φαίνεται ἡμᾶς μίαν ὥρα, τήν ἀφεντιάν του θέλει τόν φαίνεται τρεῖς ἡμεράνυνκτα, ἔτσι εἶναι ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης · εἰπές με παρακαλῶσε σινιόρ Δόν Κισσότη, ἐρώτησεν ὁ πέτρος, οἱ γοῆτευμέμοι τρώγουν, πίνουν, κοιμῶνται; ὁ θεός νά μήν τό δώση, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης · οἱ γοῆτευμένοι μήτε τρώγουν, μήτε πίνουν, μήτε κοιμῶνται, εἶναι ἀληθινά πῶς νά αὐζάνουν τά ὀνύχιά τους, καί τά μαλιά τους, καί εἰς αὐταῖς ταῖς //τρεῖς ἡμέραις ὅπου ἐκάθησα ἐγώ μαζή τους δέν εἶδα κανέναν ἀπό ἐκείνους νά σφαλίσῃ τό μάτι του, ἢ νά πῇ κανέναν κόμπον ἀπό κανένα πιστόν, ἢ νά φάγῃ · ἀνάθεμά μας ἄν πισεύωμεν κανένα ἀπό αὐτά ὅπου εἶπες ἡ ἀφεντιάν σου, εἶπεν ὁ σάντζιος, καί νά μέ συμπαθήσης · δέν πισεύω νά λέγῃ ψεύματα ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης, εἶπεν ὁ πέτρος, διότι ἄν καί νά ἤθελε νά εἰπῇ, δέν εἶχε καιρόν νά τά συνθέσῃ τόσα πολλά, μήτε ἐγώ δέν πισεύω πῶς νά ψεύδεται ὁ καθαλλιέρης μου, //ἀλλά πῶς ἐκεῖνος ὁ μερλίνος ἢ ἐκεῖνοι οἱ γοῆτευτές, ὅπου λέγει ἡ ἀφεντιάν του πῶς τούς εἶδε, καί ἐσυνανασρέφῃ μέ αὐτούς νά τοῦ ἔδωκαν εἰς τήν διάνοιαν, ἢ εἰς τήν μνήμην του ὅλα αὐτά ὅπου ἐδιηγῆθη, καί θέλει διηγῆθῃ · ὅλα αὐτά ἐνδέχεται νά συνέβουν σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅμως ἐκεῖ κάτω δέν εἶναι ἔτσι, διότι ἐκεῖνα ὅπου ἐδιηγῆθηκα τά εἶδα μέ τα ἴδια μου ὀμματια, ἀμή τί θέλεις εἰπῇ ἄν σέ διηγῆθῶ ἐγώ, πῶς ἀνάμεσα εἰς τά ἄλλα πράγματα τά ἄπειρα ὅπου μέ ἔδειξεν ὁ μον//τεζίνος (τά ὅποια θέλω σέ τά διηγῆθῃ μέ καιρόν, μέ τό νά μήν ἤμπορῶ νά σέ τά εἰπῶ τώρα) μέ ἔδειξε τρεῖς χωριάτισσαις ὅπου ἐπεριπατοῦσαν εἰς ἐκείνους τούς κάμπους, καί εὐθύς ὅπου ταῖς εἶδα ἐγνώρισα πῶς ἡ μία ἦτον ἡ ἀσύγκριτος Δουλτζινέα, καί ἡ ἄλλαις ἡ δύο ἦτον ἐκείναις ἡ ἰδιαίς χωριάτισσαις ὅπου ἦτον τότε μαζή της, ὅταν τήν ἀπαντήσαμεν σιμά εἰς τό τοπόσο, καί ἐρώτησα τόν μοντεζίνον, ἄν ταῖς ἐγνώριζε, καί αὐτός μέ ἀπεκρίθη πῶς δέν ταῖς ἐγνώριζεν, ἀλλά πῶς ὑπελάμβανε νά εἶναι κάποιαις πριντζιπέσσαις, καί μεγάλαις σινιόραις γοῆτευμέναις, καί

144v.

πῶς ἦτον ὀλίγαις ἡμέραις ὅπου εἶχαν φανῇ εἰς ἐκεῖνα τά λιβάδια · ὅταν ὁ σάντζιος ἄκουσε τόν καθαλλιέρεν του ὅπου ἔλεγεν αὐτό, ἤθελε νά χάσῃ τόν νοῦν του, καί ἤθελε νά ξεκαρδιοθῇ ἀπό τά γέλοια, διότι ἤξευρε πολλά καλὰ τήν πλαστήν γοῆτείαν τῆς Δουλτζινέας, τῆς ὁποίας ὁ γοῆτευτής ἦτον αὐτός ὁ ἴδιος καί τότε τό ἐβεβαιώθη πῶς ὁ καθαλλιέρης του ἦτον ἔξω φρε-

145r.

νῶν, καί τρελλός, καί τοῦ εἶπεν, ἀνάθεμα //τὴν ὥραν ὅπου ἐκατέδηκες ἡ ἀφεντιά σου σινιώρα εἰς ἐκεῖνον τόν ἄλλον Κόσμον, καί ἀνάθεμα καί τὴν ὥραν ὅπου ἀπάντησες τόν μοντεζίνον, καί σέ ἔφερεν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, διότι πριχοῦ νά ὑπάγῃς ἐκεῖ κάτω εἶχες τὴν γνώσιν σου τελείαν, καί ἦσουν ἄξιος νά συμβουλευῇς τόν καθ' ἓνα, καί τῶρα ἀφ' οὗ ἐπῆγες ἐκεῖ κάτω συντυχαίνεις ταῖς μεγαλύτεραις φλυαρίαις ὅπου ἡμπορεῖ νά συλογισθῇ τινάς εἰς τόν Κόσμον · ἐγὼ μέ τό νά σέ ἡξεύρω τί ἄνθρωπος εἶσαι σάντζιο, ἀποκρίθη ὁ Δόν //Κισσότης, δέν ψηφῶ τά λόγια σου, μήτε ἐγὼ δέν ψηφῶ τά λόγια τῆς ἀφεντιάς σου, λέγει ὁ σάντζιος, καί ἂν θέλῃς λάβωσέ με, ἢ ἂν θέλεις σκότωσέ με, διὰ τά λόγια ὅπου σέ εἶπα, καί συλλογοῦμαι νά σέ εἰπῶ, ἂν δέν διορθωθῇς ἡ ἀφεντιά σου εἰς τά λόγια σου · ἀμή εἰπές με ἡ ἀφεντιά σου τώρα ὅπου εἴμασθεν ἀγαπημένοι, ἀπό τί ἐγνώρισες τὴν σινιώρα Δουλτζινέαν καί ἂν σέ ἐσύνηυξε; τί σέ εἶπε; καί τί τῆς ἀποκρίθη; ἐγὼ τὴν ἐγνώρισα, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, μέ τό νά ἐφορουσεν ἐκεῖ//να τά ἴδια ροῦχα ὅπου εἶχεν ὅταν μέ τὴν ἔδειξες ἐσύ, καί τὴν ἐσύνηυχα, ὅμως δέν ἀποκρίθη τελείως, μάλισα ἐγύρισε τὴν ῥάχην της, καί ἔφυγε τόσον ὀγλίγορα, ὅπου δέν τὴν ἔφθανε μήτε σαῖτα· ἐσυλλογίσθηκε νά τὴν ἀκολουθήσῃ, καί τό ἔκαμνα, ἂν δέν μέ ἐσυμβούλευεν ὁ μοντεζίνος πῶς ματαίως ἤθελα κοπιάσῃ, καί τό περισσότερον μέ τό νά ἦτον καιρός νά εὔγω ἀπό τό σπήλαιόν, ἀμή ἐκεῖνο ὅπου μέ ἔδωσε περισσότερον ἐνόχλησιν, καί πίκραν ἀνάμεσα εἰς τά πράγ//ματα ὅπου εἶδα ἐκεῖ ἦτον, ὅτι εὐρισκόμενος ἐγὼ μέ τόν μοντεζίνον εἰς αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν, ἦλθε κοντά μου μία ἀπό ταῖς συντροφίσσαις τῆς Δουλτζινέας, δίχως νά τὴν εἰδῶ ἐγὼ, καί ἔχουσα τὰ μάτια της γεμάτα δάκρυα, μέ ταταραγμένην καί ταπεινὴν φωνὴν μέ εἶπεν · ἡ σινιώρα μου Δουλτζινέα φιλεῖ τό χέρι τῆς ἀφεντιάς σου καί σέ παρακαλεῖ νά τῆς κάμῃς τὴν χάριν καί νά τῆς μεινύσῃς πῶς εὐρίσκεσαι ἡ ἀφεντιάς σου, καί ὅτι μέ τό νά εὐρίσκεται εἰς μεγάλην ἔνδειαν σέ παρακαλεῖ νά τὴν δανείσῃς πέντεξι τιμίνια, ἢ ὅσα θέλεις ἡ ἀφεντιά σου, ὅτι ἡ ἀφεντιά της σέ ὑπόσχεται νά σέ τὰ εὐχαρισήσῃ τό ὀγλιγορότερον · ἔμεινα ὑποπτος, καί ἔκθαμβος ἀκούων-

145v. τας αὐτά τά λόγια, καί γυρίζοντας πρὸς τόν μοντεζίνον, τόν ἐρώτησα ἂν εἶναι δυνατόν, ὅτι οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι γοῆτευμένοι νά καταστήσονται εἰς ἔνδειαν, καί πτωχίαν, καί αὐτός μέ ἀποκρίθη, πῶς αὐτός ὅπου ὀνομάζεται ἔνδεια συνηθίζεται εἰς κάθε τόπον, καί πανταχοῦ ἀπλώνει, καί εἰς ὅλους, καί τοὺς γοῆτευμένους δέν τοὺς ἀλισμονᾷ, καί ἐπειδὴ καί σέ ζητᾷ ἡ σινιώρα Δουλτζινέα αὐτά τά ἔξι τιμίνια ἡμπορεῖς νά τῆς τὰ δώ//σης δίχως νά σοχασθῇς ἄλλο τίποτα, διότι δίχως ἄλλα θέλει νά εὐρίσκεται εἰς μεγάλην ἀνάγκην · ἐγὼ δέν ἡμπορῶ νά τῆς δώσω, ἐπειδὴ καί δέν ἔχω παρὰ νῶ ἀπό τέσσερα

τιμίνια, τὰ ὅποια τὰ ἔδωσα ὁποῦ ἦτον ἐκεῖνα ὁποῦ μέ ἔδωσες ἐσύ σαντζιο τήν προχθές διά νά τά δῶσω διά ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς, καί τῆς εἶπα, εἰπέ σινιόρα τήν κυράν μου πῶς μέ κακοφαίνεται κατά πολλά ὁποῦ δέν ἠμπορῶ νά τήν βοηθήσω εἰς τήν ἀνάγκην τῆς, καί τῆς δίδω εἵδησιν πῶς ἐγώ δέν ἠμπορῶ μήτε πρέπει νά χαίρωμαι //καί νά περνῶ καλήν ζωὴν ὄντας ὑξερημένος τῆς νόστιμης τῆς θεωρίας, καί πῶς τήν παρακαλῶ κατά πολλά νά εὐαρεστηθῇ ἡ ἀφεντιῶ της νά φαίνεται καί νά συναναστρέφεται μέ αὐτόν τόν σκλαδωμένον τόν καθαλλιέρον, νά τήν εἰπῇ πρὸς τούτοις πῶς εἰς ὀλίγον καιρὸν θέλει ἀκούσει πῶς ἐγώ ἔκαμα ὄρκον καί τάγμα ὡς καθὼς ἔκαμεν ὁ μαρκέξης τῆς μάντοδας νά ἐκδικήσῃ τόν ἐξάδελφόν του τόν πελδοβίνον, ὅταν τόν ἤυρεν ὁποῦ ἠθελεν νά ξεψυχήσῃ εἰς τήν μέσην τοῦ δάσους ἔτζι θέ//λω κάμει καί ἐγώ καί δέν θέλω ξεφαντώσει, μήτε θέλω χαρῇ, ἀλλὰ θέλω περιπατήσῃ εἰς τὰ τέσσερα μέρη τοῦ Κόσμου, ἕως ὁποῦ νά τήν γλυτώσω ἀπὸ αὐτὴν τήν γοῆτείαν · ὅλα αὐτὰ καί περισσότερα εἶσαι χρεώσης νά τὰ κάμῃς εἰς τὴν σινιόραν Δουλτζινέαν, μέ ἀποκριθῇ ἡ κορασίδα, καί πέρνουσε τὰ τέσσερα τιμίνια ἀντὶς διά νά μέ ἀποχαιρετήσῃ ἐπήδησε καί ἔφυγεν · ὁ θεέμου εἶπε τότε ὁ σάντζιος φωνάζοντας δυνατὰ εἶναι ποτέ δυνατόν νά φανοῦν τοιαῦτα //πράγματα στον Κόσμον, καί νά ἔχουν τόσην δύναμιν οἱ γοῆτεῖαις, ὁποῦ νά ἐπλάνεσαν τόν καθαλλιέρον μου εἰς μίαν τοιαύτην παράξενην τρέλλαν · συλλογίσου σινιόρε ποῖος εἶσαι καί φύλαζε τήν τιμὴν σου, καί μὴν πιστεύεις εἰς ταῖς τρέλλαις ὁποῦ σέ ἔκαμαν, καί ἔχασες τὸν νοῦν σου, μέ τό νά μέ ἀγαπᾷς, σάντζιο τὰ λέγεις αὐτά, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί μέ τό νά μὴν ἐδοκίμασες τὰ τοῦ Κόσμου, καί κάθε πρᾶγμα ὁποῦ νά ἔχῃ ὀλίγην δυσκολίαν σέ φαίνεται ἀδύνατον, ὅμως ὡς καθὼς προλαβόντας σέ εἶπα μέ κερὸν⁸⁹⁴ θέλω σέ εἰπῇ κάποια πρᾶγματα ὁποῦ εἶδα ἐκεῖ κάτω ὁποῦ θέλουν σέ κάμῃ νά πιεῖς ἐκεῖνα ὁποῦ αὐτοῦ ἐδιηγῆθκα .⁸⁹⁵

146r.

⁸⁹⁴Sic. — ⁸⁹⁵El capítulo termina sin ocupar toda la página, pero curiosamente con el habitual decorado reclamo –*que* que se repite al comienzo de capítulo en la página siguiente.

Κεφάλαιον κΔ:^{ov}Εἰς τὸ ὅποιον διηγοῦνται νόστιμας παγατέλαις⁸⁹⁶

Ἐθαύμασεν ὁ πέτρος τόσον διὰ τὴν τόλμην, καὶ αὐθάδειαν τοῦ σάντζιο, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὑπομονὴν τοῦ Δόν Κισσότη, καὶ ἔκρινε πῶς ἀπὸ τῆ χαρὰν ὁποῦ ἔλαβε βλέπωντας τὴν Δουλτζινέαν του, ἀγκαλά καὶ γοῆτευμένην, νὰ τοῦ ἐπροεΐρχουνταν ἐκείνη ἢ γνωσικὴ πολιτεία ὁποῦ ἔδειχνε πῶς νὰ ἔχη τότε, διότι ἂν δέν ἦτον αὐτό ὁ σάντζιος τὸν εἶπε τοιαῦτα λόγια ὁποῦ τὸν ἐτύχανε //δικαίως νὰ φάγη ζυλιαῖς διὰ τὴν αὐθάδειάν του, καὶ τοῦ εἶπεν, ἐγὼ σινιὼρ Δόν Κισσότη δέν μέ κακοφαίνεται τελείως ὁποῦ ἔχασα τὴν ἡμέραν, καὶ ἦλθα μέ τὴν ἀφεντιά σου διότι ἐκέρδησα τέσσερα πράγματα εἰς αὐτήν, τὸ πρῶτον εἶναι τὸ πὼς ἐγνώρισα τὴν ἀφεντιά σου ὁποῦ τὸ κρατῶ διὰ μεγάλην εὐτυχίαν, τὸ δεύτερον εἶναι ὁποῦ ἔμαθα ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι κρυμμένα εἰς αὐτό τὸ σπήλαιον μοντεζίνου, καὶ μέ ταῖς μεταβολαῖς τοῦ φκουαδιανοῦ καὶ τῆς ρουϊδέρας,⁸⁹⁷ ὁποῦ //θέλουν μέ χρησιμεύσει διὰ τὸ ἰσπανικόν ὀδίδιον ὁποῦ συνθέτῳ⁸⁹⁸, τὸ τρίτον εἶναι ὁποῦ ἔκαμα τὴν γοῆτείαν τοῦ Δουρανδάρτε καὶ τὸν λόγον ὁποῦ εἶπε πρὸς τὸν μοντεζίνον· ὑπομονή, ὅτι αὐτός ὁ λόγος εἶναι ἓνας τρόπος ὁμιλίας θέλει τὸν ἔμαθε πρὶν νὰ γοῆτευθῇ ὅταν εὐρίσκωνταν πρὸς τὴν φράντζαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἱμπερατόρου κάρλου,⁸⁹⁹ τὸ τέταρτον εἶναι τὸ πὼς ἔμαθα βέβαια τὴν ἀρχήν, καὶ ῥίζαν τοῦ φκουαδιανοῦ ποταμοῦ, ὁποῦ ἔως τώρα κἀνέννας δέν //τὸ ἤξευρεν, ἔχεις δίκαιον ἢ ἀφεντιά σου ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης ἂν σέ βοηθήσῃ ὁ θεὸς καὶ σέ δώσουν θέλημα νὰ τὸ τυπώσῃς τὸ βιβλίον σου (ὁποῦ τὸ κρατῶ διὰ πρᾶγμα ἀμφίδολον) εἰς ποῖον συλλογαῖσαι νὰ τὸ προσφέρῃς; εἰς τὴν ἰσπαίαν εὐρίσκονται ἄρχοντες καὶ μεγάλοι ἄνθρωποι ὁποῦ νὰ τὸ ἀφιερῶσω, ἀποκριθῇ ὁ πέτρος, δέν εὐρίσκονται πολλοὶ ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, καὶ ὅχι πῶς δέν τοὺς τυχαίνει, ἀλλὰ μέ τὸ νὰ μὴ θέλουν νὰ τὸ δεχθοῦν, διὰ νὰ

146v. μὴ γίνωνται χρεῶσαι εἰς τὴν ἀντιμοσθίαν ὁποῦ τυχαίνει εἰς τὸν κόπον τῶν συγγραφέων· ὅμως ἄς τὰ ἀφήσωμεν αὐτὰ κατὰ τὸ παρὸν, καὶ ἄς κοιτάζωμεν νὰ εὕρωμεν κἀνέναν τόπον νὰ κοιμηθοῦμεν ἀπόψε· ἐδὼ κοντὰ εἶναι ἓνα ἀσκηταρίον ἀποκριθῇ ὁ πέτρος εἰς τὸ ὅποιον κατοικᾷ ἓνας ἐρημίτης, λέγουν πῶς νὰ ἦτον σολδάτος, καὶ τὸν ἔχουν εἰς καλήν ὑπόληψιν, μάλισα

⁸⁹⁶ παγατέλαις, con el acostumbrado uso de la sonorización de la -π. español: *bagatela*, italiano: *bagatella*. El capítulo comienza tras la octava línea de la página. — ⁸⁹⁷ Las vueltas del Guadiana y de la laguna Ruidera. — ⁸⁹⁸ συνθέτω. — ⁸⁹⁹ Carlomagno.

λέγουν πῶς νά //εῖναι καί ἐλεημονητῆς, καί σιμά εἰς τό ἀσκηταρίον εἶναι
 ἕνα μικρόν σπητάκι, ὁποῦ τό ἔκτισε μέ ἐδικά ρου ἔξοδα, καί ἀγκαλά καί
 νά εἶναι μικρόν, ὅμως κονεύουν στρατοκώποι ὅταν τύχουν · ἔχει τίποτες
 ὀρνιθιας αὐτός ὁ ἐρημίτης ἐρώτησεν ὁ σάντζιος;⁹⁰⁰ ὀλίγοι ἐρημίτες εὐρί-
 σκονται ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης ὁποῦ νά μή κρατοῦν, διότι αὐτοί ὁποῦ
 εἶναι τώρα δέν εἶναι ὡσάν ἐκείνους ὁποῦ εὐρίσκουνταν ἕναν καιρόν εἰς τήν
 αἴγυπτον, ὁποῦ ἐνδύνουνταν ἀπό φοινικόφυλλα, καί ἔτρωγαν ῥίζαις, //καί
 νά μήν θαρῶντες πῶς μέ τό νά ἐπαινῶ ἐκείνους τούς παλαιούς, κατακρίνω
 αὐτούς τούς νέους, ἀλλά θέλω συμπεράνω πῶς ἡ μετάνοιαις τῶν τωρινῶν
 δέν φθάνουν εἰς τήν σκληρότητα, καί δεινότητα τῶν παλαιῶν, ἀμή μέ ὅλον
 τοῦτο ὅλοι εἶναι καλοί · ζέκοντας εἰς αὐτό εἶδαν ἕναν ἄνθρωπον πεζόν
 ὁποῦ εἰρχουνταν τρέχοντας πρὸς τοῦ λόγου τους, κτυπῶντας ἕνα μουλάρι
 ὁποῦ ἦτον φορτωμένον μέ κοντάρια, καί φθάνοντας σιμά τους τούς ἐχαι-
 ρέτησε καί ἐπέρασε, καί ἐπῆγαι//νεν εἰς τήν ζράταν του, πρὸς τόν ὁποῖον
 εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, γαλαντόμο ζαμάτησε νά ἰδοῦμεν τί ἄνθρωπος εἶσαι,
 καί τί εἶναι τό αἶτιον ὁποῦ πηγαίνεις τόσον βιασικά;⁹⁰¹ ἐγὼ δέν ἡμπορῶ νά
 σταματήσω σινιῶρε, ἀποκρίθη ἐκεῖνος, διότι τά ἄρματα αὐτά ὁποῦ βλέπεις,
 αὐριοι θέλουν νά ἔμπουν εἰς πρᾶξιν, καί διά τοῦτο δέν ἡμπορῶ νά ἀργή-
 σω, ἀμή ἂν ἀγαπᾷς νά μάθης διά ποίαν αἰτίαν τά πηγαίνω ἀπόψε, ἔχω
 κατά νοῦν νά μείνω εἰς μίαν ὁσαρίαν, ὁποῦ εἶναι // παρέκει ἀπό τό ἀσκη-
 τήριον, καί ἀνίσως καί πηγαίνετε καί ἡ ἀφεντιχ¹ σας πρὸς ἐκεῖνο τό μέρος
 θέλετε μέ εὖρη ἐκεῖ, καί θέλω πῶς διηγηθῇ πράγματα ἀξιοθαύμασα, καί
 ἔχετε ὑγείαν · καί ἄρχησε πάλιν νά κτυπᾷ τό μουλάρι · ἀκούοντας αὐτό ὁ
 Δόν Κισσότης, καί μήν ἔχοντας καιρόν νά τόν ἐρωτήσῃ ποῖα ἦτον ἐκεῖνα
 τά ἀξιοθαύμασα πράγματα, ἀποφάσισε νά ὑπάγῃ νά φθάσῃ εἰς ἐκείνην τήν
 ὁσαρίαν, μέ τό νά ἦτον ἄνθρωπος περιεργος εἰς τό νά μάθῃ νέα πράγματα,
 //καί καθαλλικεύοντας εὐθύς ἐμίσευσαν, καί ἐπῆγαν εἰς τήν ὁσαρίαν, καί
 εἰς τήν ζράταν ἀπάντησαν ἕνα παιδί, τό ὁποῖον εἶχεν εἰς τόν ὄμιον του ἕνα
 σπαθί, καί εἶχε καί ἕνα κομπόδεμα,
 εἰς τό ὁποῖον εἶχε τά ροῦγά του μέσα, διότι ἐπάνω του ἐφοροῦσε μίαν προ-
 βατόγουνναν καί ἀπό κάτω τό ὑποκάμισσον · τά καλτζούνιά του ἦτον μετα-
 ζοτά, καί τά πουπούτζιά του ἦτον σαρίφικα, καί θέ νά ἦτον ὡς δεκαοκτῶ
 δεκαεννέα χρονῶν, πρόσχαρον εἰς τό πρόσωπον, καί ὡς καθὼς ἐφαίνουν-
 ταν θέ νά ἦτον κατά τι μαθηματικός, καί ἐπεριπατοῦσε τραγουδῶντας κά-
 ποιους ρίχους, //διά νά ἐλαφρόσῃ τό βάρος καί τόν κόπον τῆς ζράτας, ἀπό

147r.

⁹⁰⁰El signo de interrogación, como es muy frecuente, va propiamente fuera de la pregunta. –

⁹⁰¹La interrogación queda fuera de la pregunta directa, como en otras ocasiones.

τούς όποίους ζήχους ἄκουσαν καί αὐτοί δύω, καί τούς ἔμαθεν ἐκτίθου ό πέτρος, οί όποιοί εἶναι αὐτοί⁹⁰²

Ό πρώτος όπού τό ἐσύντυχεν ἦτον ό Δόν Κισσότης, λέγωντάς του ἡ ἀφεντιᾶ σου γαλαντόμο περιπατεῖς πολλά ἔλαφρά, καί εἰπές μας σέ παρακαλοῦμεν ποῦ πηγαίνεις; τό παλικαράκι τοῦς ἀποκρίθη εἰς αὐτόν τόν τρόπον, ἡ αἰτία τοῦ ἔλαφρῶς περιπατεῖν εἶναι ἡ ζέξη, καί ἡ πτοχεῖα, καί πηγαίνω εἰς τόν //πόλεμον · ἐνδέχεται ἀπό τήν ζέξην νά περιπατῆς ἔλαφρά, ἀποκρίθη ό Δόν Κισσότης, καί ὄχι ἀπό τήν πτοχείαν · ἐγώ σινιόρε, ἀποκρίθη τό παλικαράκι ἔχω ἕνα τζακτζίρι μεταξένιον εἰς αὐτό τό κομπόδεμα, καί ἀνίσως καί τό φορέσω τό χαλνῶ, καί ὕστερον δέν ἔχω μαζί νά ρολισθῶ εἰς τό Κάστρον, μήτε ἄσπρα δέν ἔχω νά ἀγοράσω ἄλλο, καί τόσσον διά αὐτό, ὅσον καί διά τήν ζέξην · περιπατῶ τοιούτης λογῆς, ἕως όπού νά φθάσω μίαν συντροφίαν, ἡ όποῖα δέν εἶναι πολλά μα//κρῶν ἀπό ἐδῶ, καί θέλω γένῃ καί ἐγώ σολδάτος, καί τότε θέλω εὖρη κᾷνένα ἄλογον διά νά ὑπάγω παρεμπρός, ἕως όπού νά ἐμποῦμεν εἰς τό καράδι, εἰς τήν καρτάγενην⁹⁰³, διότι ἔχω μεγάλον πόθον νά δουλεύσω τόν βασιλέα · μέ ἀρέσει ό σκοπός σου, τοῦ ἀποκρίθη ό Δόν Κισσότης, καί νά ἡξεύρης πῶς δέν εἶναι ἄλλο πρᾶγμα μέ τιμώτερον, καί ὠφελιμώτερον παρὰ νά δουλεύῃ τινάς πρῶτον τόν θεόν, καί δεύτερον τόν βασιλέαν του, καί αὐθέντην του, μάλισα εἰς τήν ἄ//σκησιν τῶν ἀρμάτων, διά μέσου τῶν όποίων ἀποκτῶνται, ἄν δέν εἶναι περισσότερα πλούτη, κᾷν περισσότερην τιμήν, διά μέσου τῶν φραμμμάτων, ὡς καθῶς ἐγώ τό εἶπα ἄλλαις πολλαῖς φοραῖς · καί ἐτοῦτο όπού θέλω νά σέ εἰπῶ τώρα νά τό κρατῆς καλά εἰς τόν νοῦν σου, ὅτι θέλεις σέ εἶναι διά μεγάλον ὠφελος καί παρηγορίαν εἰς τά βάσανά σου, καί κόπους, τό όποῖον εἶναι νά ζεμα-

- 147v.** κρύνῃς ἀπό τήν φαντασίαν σου, ἀπό τό νά συλλογᾷσαι τά ἐναντία συμβεβηκότα, όπού ἡμποροῦν νά συννέδουν, όπού τό χειρότερον ἀπό ὄλα εἶναι ό θάνατος, καί ὅταν αὐτός εἶναι καλός, τότε εἶναι τό καλήτερον· τόν ἰούλιον τόν Καίσαρα⁹⁰⁴, ἐκεῖνον τόν ἀνδρικώτατον ἱμπερατόρο τῆς ῥώμης τόν ἐρώτησαν ποῖος ἦτον ό καλλήτερος θάνατος καί αὐτός ἀποκρίθη πῶς ἦτον ό αἰφνίδιος, //ό ἀπροστόχας, καί ἀπρόδλεπτος · καί ἀγκαλά καί νά ἀποκρίθη ό ἀσεβής καί μακρά ἀπό τήν ἀληθινήν θεογνωσίαν μέ ὄλον τοῦτο εἶπε καλά, διά νά μήν γρικᾷ τινάς τόν ἀνθρώπινον πόνον, διότι κατά τό τερένζιον⁹⁰⁵ καλλήτερος εἶναι ἀποθαμένος σολδάτος εἰς τόν πόλεμον, παρὰ

⁹⁰²El escriba, dibuja aquí una de sus marcas acostumbradas de punto final, y deja las dos líneas siguientes vacías correspondiendo a cuatro versos del original: «a la guerra me lleva / mi necesidad; / si tuviera dineros, / no iría en verdad. — ⁹⁰³Cartagena. — ⁹⁰⁴Julio César. — ⁹⁰⁵Terencio.

ζωντανός καί ὑγιής εἰς τό φυγίον, καί τόσον περισσότερον γίνεται περίφημος ὁ σολδάτος, ὅσον εἶναι ὑπήκοος εἰς τόν καπετάννον του, καί ἀνίσως καί γυρίσει εἰς αὐτήν τήν τιμήμενην γύμνα//σιν μέ ὅλον ὁποῦ εἶναι γεμάτος πληγαῖς, κουτζός, ἥ κουλός, κᾶν ἡ τιμή δέν θέλει τοῦ λείψει καί τοιαύτη τιμή ὁποῦ νά μήν ἡμπορεῖ νά σου τήν μικραῖνη ἡ πτωχεῖα καί ἔνδεια, πόσφ μᾶλλον ὁποῦ τώρα ἔγινε προσαγή νά ἰατρεύουν τούς χωλούς, καί λαβωμένους σολδάτους, ὅτι δέν εἶναι καλόν πρᾶγμα νά κάμωμεν μέ αὐτούς ἐκεῖνο ὁποῦ κάμνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐλευθερώνουν τούς σκλάβους τους, ὅταν γεράζουν καί δέν ἡμποροῦν νά δουλεύσουν, καί εὐγάζωντάς τούς ἀπό τό σπῆτι μέ τήν ἐπωνυμίαν //τῆς ἐλευθερίας τούς κάμνουν σκλάβους τῆς πείνας, ἀπό τήν ὁποίαν δέν ἡμποροῦν ἀλλέως νά ἐλευθερωθοῦν παρὰ μέ τόν θάνατον · καί κατὰ τό παρόν δέν θέλω νά σέ εἰπῶ ἄλλο παρὰ νά καθαλλικεύσης ὀπίσω εἰς αὐτό τό ἄλογόν μου ἕως εἰς τήν ὀσαρίαν, καί ἐκεῖ θέλει δειπνήσεις μαζῇ μου, καί τό ταχύ θέλεις ὑπάγει εἰς τήν ζράταν σου, ὁποῦ ὁ θεός νά σέ δώσῃ καλόν κατευώδιον ὡς καθώς τυχαίνει εἰς τόν καλόν σου πόθον · τό παλικάρι δέν το ἐκαλοφάνη τόσον διά //τήν περιποίησιν ὁποῦ τόν ἔκαμεν, καί ἤθελε νά τόν βάλλῃ καθαλλάρην ὅσον διά τόν δεῖπνον ὁποῦ τόν ἔταξε, καί περιπατῶντας ὡς μισσοῦ ὥραν ἔφθασαν εἰς τήν ὀσαρίαν, καί ἀκόμη δέν εἶχαν καλοέμπει εἰς αὐτήν, καί εὐθύς ἐρώτησεν ὁ Δόν Κισσότης τόν κάπηλαν, διά ἐκεῖνον ὁποῦ εἶχε τό μουλάρι φορτωμένον μέ τά κοντάρια, καί ἐκεῖνος τόν ἀποκρίθη πῶς ἦτον εἰς τό ἀχοῦρι, καί ἔδενε τό μουλάρι · τό ἴδιον ἔκαμε καί ὁ σάντζιος μέ τόν πέτρον, δένωντας εἰς τόν καλλήτερον τόπον // τόν ῥοντζινάντε.

148r.

Κεφάλαιον κε:^{ov}

Ὅπου διηγείται ἐκεῖνα ὁποῦ ἐσυνέδηκαν
εἰς τήν ὀσαρίαν⁹⁰⁶

Δέν ἡμποροῦσε νά σταθῇ ὁ Δόν Κισσότης ὅσον ὁποῦ νά μήν ἀκούσῃ καί νά μάθῃ τά ἀξιοθαύμας πράγματα ὁποῦ τό ὑποσχέθῃ ἐκεῖ ὁ εἶχε⁹⁰⁷ τό μουλάρι φορτωμένον μέ τά ἄρματα, καί διά τοῦτο ἐπῆγε νά τόν εὔρῃ ἐκεῖ ὁποῦ τοῦ εἶχεν εἰπῇ ὁ κάπηλας πῶς εἶναι, καί εὐρίσκων-

⁹⁰⁶El capítulo 25 comienza en página *recto* y el texto propiamente comienza dejando libres unas ocho o diez líneas. — ⁹⁰⁷Parece que falta algo: ἐκεῖνος ὁποῦ εἶχε.

τάς τον τοῦ εἶπε νά τόν εἰπῇ διά ἐκεῖνο ὅπου τόν ἐρώτησεν εἰς τήν ζράταν · ἐκεῖνος τοῦ ἀποκρίθη πῶς // δέν ἡμπορεῖ νά τοῦ διηγηθῇ ἐπάνο εἰς τό ποδάρι, ἀλλά τόν εἶπε νά τόν ἀφήσῃ ἕως ὅπου νά καλοθέσῃ τό μουλάρι του · ὁ Δόν Κισσότης δέν ἠθέλησε νά τόν ἀφήσῃ ἀλλά ἐπίεσε νά τόν βοηθήσῃ διά νά κάμῃ ὀγλιγωρότερα, καί ἐκοσκίνησεν αὐτός τό κριθάρι ὅπου ἠθελε νά δωσῇ τό μουλάρι καί τοῦ ἔφερε καί ἄχυρα, τό ὅποιον βλέπων-τάς τό ἐκεῖνος ἀποφάσισε μέ καλήν του θέλῃσιν νά τόν δώσῃ ὅ,τι καί ἂν ἐγύρευεν, καί καθίζοντας εἰς ἓνα μακρὺ σκαμνὶ ὅπου ἦτον ἐκεῖ ὁμοῦ //καί ὁ Δόν Κισσότης σιμά του, καί ἔχοντας ἀκροατὴ τόν πέτρων, τό παλικάρι ὅπου ἀπάντησεν εἰς τήν ζράταν, τόν σάντζιον, καί τόν κάπηλαν, ἄρχησε τοιοῦτης λογιῆς·⁹⁰⁸

Ππρέπει⁹⁰⁹ νά ἡξεύρετε ἡ ἀφεντιάς σας πῶς ἓνας γκοδερνάτορας μιᾶς χω-ρας ὅπου εἶναι μακράν ἀπό ἐδώ ἕως τέσσερες ὥρες, ἔχασεν ἓνα γομάρι διά μέσου τῆς πονηρίας μιᾶς δούλης του ὅπου εἶναι πρᾶγμα κατὰ πολλά πεγάλον, καί ἀγκαλά καί αὐτός ὁ γκοδερνάτορας⁹¹⁰ νά ἐπάσχησε μέ κάθε τρὸ//πον νά ἔβαλε κάθε ἐπιμέλειαν, μέ ὅλα τοῦτα ἐζάθη ἀδύνατον νά τό εὔρῃ · θέλει νά ἦτον ὥς δεκαπέντε ἡμέραις ὅπου ἔλειπε τό γομάρι, καί ζέκοντας αὐτός εἰς τό φόρον, ἦλθεν ἓνας ἄλλος γκοδερνάτορας ἀπό τό ἴδιον χωρίον, καί τοῦ εἶπε · δός μέ σινιόρε συγκαρίκια διότι τό γομάρι σου εὐρέθη, ἐγὼ σέ ὑπόσχομαι νά σέ δώσω πολλά συγκαρίκια τοῦ ἀποκρίθη ἐκεῖνος, μόνον εἶπέ με πρῶτον ποῦ εὐρέθη τό γομάρι. σήμερον τό ταχύ τό εἶδα ἐπάνω στο βουνόν τόν ἀποκρίθη

- 148v.** ὁ ἄλλος δίχως τό σαμάρι, καί ἠθέλησα νά τό πιάσω, ἀμὴ αὐτό ἔγινε τό-σον ἄγριον ὅπου ὅταν ἐπλησίασα κοντά του, αὐτό εὐθύς ἔφυγε, καί ἐπῆγε μέσα εἰς το δάσος, καί ἂν ἀγαπᾶς πᾶμε οἱ δύο μας νά τό εὔρωμεν · θέλεις μέ κάμῃ μεγάλην χάριν τοῦ ἀποκρίθη ἐκεῖνος ὅπου τό ἔχασεν, εἰς κοντολο-γίαν [εἰσάθησαν]⁹¹¹ ἐσυκώθηκαν οἱ δύο γκοδερνάτοροι πεζοί, καί ἐπῆγαν ἀγάλια ἀγάλια καί ἀνέδθηκαν εἰς //τό βουνόν, καί ἔφθασαν εἰς τόν τόπον ὅπου εἶχεν ἰδῇ ἐκεῖνος ὁ ἄλλος τό γομάρι, καί ἐκοίταζαν πανταχοῦ, ἀμὴ δέν εἶδαν πουθενά τό γομάρι · βλέπωντας λοιπόν πῶς δέν ἐφαίνονταν εἶπεν ἐκεῖνος ὅπου τό εἶχεν ἰδῇ πρὸς τόν ἄλλον, ἄκουσε σινιόρε ἐγὼ ἐσυλ-λογίσθηκα ἓναν τρόπον μέ τόν ὅποιον ἡμποροῦμεν δίχως ἀμφιβολίαν νά εὔρωμεν τό γομάρι, ἂν καί νά ἦτον κρυμμένον ὑπὸ κάτω εἰς τήν γῆν, ἐγὼ ἡξεύρω νά γκαρίζω πολλά καλά, καί ἀνίσως καί ἡξεύρεις καί ἐσύ πιάσε πῶς τό ἡύραμεν //τό γομάρι, ἐγὼ πιτεύω πῶς μήτε τά ἴδια γομάρια νά μὴν

⁹⁰⁸Media línea libre. — ⁹⁰⁹Error. Ππ — ⁹¹⁰γκοδερνάτορας /γκοδερνάτορας — ⁹¹¹Tachadura por error.

ἡμποροῦν νά γκαρίσουν ὥσάν ἐμένα ἀποκριθῇ ὁ ἄλλος · τώρα θέλομεν τό ἰδῆ τοῦ εἶπεν ὁ ἄλλος διότι ἐγὼ ἐσυλλογίσθηκα νά ὑπάγῃς ἐσύ ἀπό τό ἕνα μέρος τοῦ βουνοῦ, καί ἐγὼ ἀπό τό ἄλλο, καί νά τριγυρίσωμεν ὅλο καί νά γκαρίσωμεν κάθε λογῆς ὅ τι εἶναι ἀδύνατον νά μὴν μᾶς ἀκούσῃ τό γομάρι, καί νά μὴν μᾶς ἀποκριθῇ, ἐχωρίσθησαν καί ἐπῆγαν ὁ ἕνας ἀπό ἕνα μέρος, καί ὁ ἄλλος ἀπό ἄλλο, καί κατὰ τύχην ἐγκάρύ//σαν καί οἱ δύο εἰς ἕνα καί τόν αὐτόν καιρόν, καί ἐγελάσθησαν καί οἱ δύο τους ἀπό τήν φωνήν τους, καί ἐγύρευαν ἕνας ἀπό τόν ἄλλον τους θαρρόντας πῶς εὔραν τό γομάρι· καί ὅταν ἐσυναπαντήθησαν εἶπεν ἐκεῖνος ὁποῦ εἶχε χάσει ἐγὼ βεδαιώτατα κουμπάρε ἐθαρόουσα πῶς νά εἶναι χωρίς ἄλλο τό γομάρι μου, δέν ἦτον τό γομάρι σου κουμπάρε ἀποκριθῇ ὁ ἄλλος, ἀλλά εἴμουν ἐγὼ ἀληθινά ὥς καθώς εἶπες πολλά καλά, ἤξεύρεις καί γκαρίζεις τοῦ λέγει ὁ ἄλλος, καί νά μέ πιεεύσῃς //πῶς δέν ἔχει καμμίαν διαφοράν ἡ φωνή σου ἀπό τοῦ γομαρίου τούς ἰδίους ἐπαίνους καί

ἐγκώμια ἀποκριθῇ καί ὁ ἄλλος, λέγωντάς τον ἡ ἀφεντιᾶ σου πιεεύω σιν-
 ὠρε νά μέ περνᾷς μάλισα εἰς κάτι τί περάνω, καί περισσότερον πρέπει εἰς
 τήν ἀφεντιᾶ σου παρὰ εἰς ἐμένα μέ τό νά εἶναι ἡ φωνή σου μεγαλήτερη, καί
 ἰσχυτικώτερη ἀπό τήν ἐδικήν μου, καί τέλος πάντων ἐγὼ ὁμολογῶ πῶς
 μέ ὑπερβαίνει, καί πῶς μέ ἐνίκησες · ἐγὼ λοιπόν ἀπό τώρα καί ἐμπρός
 ἀποκριθῇ ὁ νοικο//κύρης τοῦ γομαρίου θέλω κρατῇ τοῦ λόγου μου πῶς
 νά ἤξεύρω κάτιτί, ἐπειδή καί ἔχω μίαν χάριν διότι ἐγὼ ποτέ δέν ἐπίσευα νά
 σέ ὑπερβαίω εἰς τό γκάρισμα · λέγωντας αὐτό ἀνεχώρησαν ἐκ-
 δευτέρου, καί ἄρχησαν παλίν νά γκαρίζουν, καί κάθε ὥραν ἐγελοῦνταν, 149r.
 καί εἶρχουνταν, καί ἀνταμώνουνταν, καί πάλιν ἀνεχωροῦσαν, ἕως ὅπου
 ἐγύρισαν ὅλον τό βουνόν, καί τέλος πάντων ἐπῆγαν καί τό εὔραν εἰς τό
 πλέον πεκνώτερον⁹¹² μέρος τοῦ δάσους καταφαγωμένον ἀπό τούς λί-
 κους, καί εὐθύς ὅπου τό εἶδαν ὁ νοικοκύρης του εἶπεν, καλά ἐθαυμάζου-
 μουν ἐγὼ πῶς δέν ἀποκρίνουνταν το γομάρι μου// διότι ἂν δέν ἦτον ψώ-
 φιον βεδαιώτατα ἤθελεν ἀποκριθῇ εἰς τά γκαρίσματά μας, ἀμή ἐπειδή καί
 σέ ἄκουσε ὁποῦ ἀγκάριζες μέ τόσην νοσιμάδα σινιόρ κουμπάρε, δέν μέ κα-
 κοφαίνεται ὁποῦ ἔχασα τήν ἡμέραν μου, καί ἔκαμα τόν κόπον εἰς τό νά
 γυρεύω τό γομάρι μου, ἀγκαλά καί νά τό εὔρα ψώφιον, τήν ἴδιαν γνώμην
 ἔχω καί ἐγὼ ἀποκριθῇ ὁ ἄλλος, καί μέ αὐτό ἐγύρισαν εἰς τό σπῆτι πικραμέ-
 νοι, καί βραχνιασμένοι, καί ἐδιηγῆθησαν εἰς τούς γειτόνους τους, καί εἰς
 //τούς φίλους τους ἐκεῖνα ὅπου τούς ἐσυνέβηκαν, ἐπαινοῦντας ἕνας τόν
 ἄλλον ταῖς χάραϊς τους, καί αὐτά τά νέα μαντάτα ἐκηρύχθησαν εἰς ὅλα τά

⁹¹² Sic.

περίχωρα, ἀμή ὁ διάδολος ὁποῦ ποτέ δέν ἡσυχάζει ἀλλά πάντοτε πάσχει νά βάλλῃ σκάνδαλα, καί μάχαις ἔκαμε καί ὅταν ἔβλεπαν οἱ ἄνθρωποι ἀπό τά ἄλλα χωρία κἀνέναν ἀπό ἐκεῖνο τό χωρίον, ἄρχιζαν καί ἀγκάριζαν, σχεδόν περιγελῶντας τοὺς [ὁποῦ πολλαῖς φοραῖς⁹¹³] καί εἰς τόσον ἐφθασεν αὐτός ὁ χορατᾶς καί περιγέλοιον, //ὁποῦ πολλαῖς φοραῖς ἔγιναν, καί πόλεμος ἀναμεταξύ τοὺς, δίχως νά φοβοῦνται ἀπό τόν βασιλέα ἢ ἀπό κἀνέναν ἄλλον ἐξουσιασὴν, καί πιστεύω πῶς αὖριον, ἢ μεθαύριον θέλουν νά εὔγουν εἰς τόν κάμπον οἱ χωριανοί μου, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἀπό τό χωρίον τῶν γκοδερνατόρων, ἐναντίον εἰς ἕνα ἄλλον χωρίον ὁποῦ εἶναι μακρὰ ὡς δύο ὥραις ἀπὸ τό ἐδικόν μας, τοῦ ὁποίου, οἱ ἄνθρωποι μᾶς κατατρέχουν περισσότερο ἀπὸ τά ἄλλα χωρία, καί διὰ νά εὔγωμεν ἀρματωμένοι κα//λά εἰς τό πόλεμον πηγαίνω αὐτά τά κοντάρια ὁποῦ εἶδετε · αὐτά εἶναι τά νέα μαντάτα ὁποῦ σας ὑποσχέθηκα νά διηγηθῶ, καί ἀνίσως καί δέν σᾶς φαίνονται ἀξιοθαύμαστα ὡς καθὼς σας εἶπα, ἐγὼ ἄλλα δέν ἤξεύρω καί μέ αὐτό ἐτελείωσεν⁹¹⁴ τὴν ὁμιλίαν του.⁹¹⁵

Ἐπάνω εἰς αὐτὸ ἐμπῆκε μέσα εἰς τὴν ὁσαρίαν ἕνας ἄνθρωπος ἐνδυμένος μέ ζαρκαδοπέτζια, καί εἶπε μεγαλοφώνως · κύρ κάπηλα ἔχεις ἐδὼ κἀνέναν τόπον νά βάλλωμεν τόν πίθηκα τόν μάντιν, καί ταῖς κούκλαις τῆς ἐλευθερίας τῆς μελισσένδρας⁹¹⁶ ὁποῦ ἔχω ἐδὼ μαζῇ

149v. μου · ὁ κάπηλας ἀκούωντας τὴν φωνὴν ἐκείνου ὁποῦ τόν ἔκραζε, καί ἐρωτοῦσε ἂν θέλῃ τόπον, εὐθύς ἐγνώρισε ποῖος ἦτον, καί ἀποκρινόμενος εἶπεν καλῶς ὅρισες μαστροπέτρε ἀμή ποῦ εἶναι ὁ πύθηζ,⁹¹⁷ καί ἡ κούκλαις; ἐδὼ σιμά εἶναι εἶπεν ὁ μαστροπέτρος, μόνον ἐγὼ ἦλθα ἐμπροσὰ διὰ νά ἰδῶ ἂν εἶναι τόπος νά κοιμηθοῦμεν ἀπόψε ἐδὼ · καλῶς νά ὀρίσετε, τοῦ ἀποκριθῇ//ὁ κάπηλας, φέρε καί τόν πίθηκα ὅτι⁹¹⁸ ἀπόψε εἶναι προσώπατα εἰς τὴν ὁσταρίαν ὁποῦ θέλουν πληρώσει διὰ νά τὰ ἰδοῦν, καί νά τοὺς δείξῃ καί αὐτός τὴν τέχνην του · πάγω λοιπόν νά κινήσω τό ἀμάξι εἶπεν ὁ μαστροπέτρος, εἰς τό ὁποῖον εἶναι ὁ πύθηζ, καί λέγωντας αὐτὸ εὐθύς εὐγῆκεν ἀπὸ τὴν ὁσαρίαν, καί ἐπῆγεν, ὁ Δὸν Κισσότης ἐρώτησε τόν κάπηλαν, ποῖος ἦτον ἐκεῖνος ὁ μαστροπέτρος, καί ἐκείναις οἱ κούκλες καί ὁ πύθηζ ὁποῦ εἶχε μαζὴ του, πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ κάπηλας, αὐτὸς σινῶρε εἶναι ἕνας περὶ//φημος κουνκλαμπάζης, ὁ ὁποῖος ἔχει κάμποσες ἡμέραις ὁποῦ περιπατεῖ εἰς αὐτά τά περίχωρα τῆς μαντζίας, καί ἀραγόνας⁹¹⁹, καί παίξει μέ αὐταῖς ταῖς κούκλαις ἕνα παιγνίδι ἐπάνω εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς μελι-

⁹¹³Tachadura. — ⁹¹⁴Error por ἐτελείωσεν. — ⁹¹⁵Aquí el escriba pone el detalle de fin de capítulo y hace punto y aparte. — ⁹¹⁶Los títeres del retablo de Melisendra. — ⁹¹⁷πύθηζ/ πύθηκας. —

⁹¹⁸Con mucha frecuencia encontramos la falta de acento. — ⁹¹⁹La Mancha y Aragón.

σανδριάς⁹²⁰ ὁποῦ τοῦ ταῖς ἔδωσεν ὁ Δόν γαῖφερος, καί εἶναι μία ἀπό ταῖς πλέον εὐμορφαῖς καί καλαῖς ἰσορίαις ὁποῦ ἀπομερικόν καιρόν καί ἐδώθε ἐφάνηκαν εἰς αὐτό τό βασίλειον ἔχει παρομοίως μαζῇ του ἕναν πύθηκα ὁ ὁποῖος εἶναι κατὰ πολλά ἐπιτήδειος, διότι ἂν τόν ἐρωτήσουν //κἀνέναν λόγον, ζέκει μέ προσοχήν εἰς τές ἐρωτήσεις, καί εὐθύς πηδᾷ εἰς ὧμους τοῦ ἀφεντός του καί πλησιάζοντας τό ρόμα του εἰς τό ἀφτί του, τοῦ δίδει τήν ἀπόκρισιν τοῦ ἐρωτήματος καί ὕστερον ὁ μαζροπέτρος τόν φανερώνει, καί λέγει περισσότερον τά ἐπερασμένα παρὰ τά μέλλοντα, καί ἀγκαλά καί νά μήν ἀληθεύει εἰς ὅλα, ὅμως τά περισσότερα τά μαντεύει, εἰς τρόπον ὁποῦ μᾶς κάμει καί πιεζόμεν, πῶς νά ἔχῃ μέσα του τόν διάβολον · πέρνει δύο τιμίνια εἰς κάθε ἐρώτησιν ἀνίσως καί δώση //τήν ἀπόκρισιν, καί λέγουν πῶς αὐτός ὁ μαζροπέτρος νά εἶναι πλουσιώτατος, τζελεπής⁹²¹ καί ἐχλιζάκης, ἔφθασεν ὡς τόσον καί ὁ μαζροπέτρος μέ ἕνα κοτζί, εἰς τό ὁποῖον εἶχε ταῖς κούκλαις καί τόν πύθηκα δίχως οὐράν μέ ἄλυσον εἰς μήν μέσην, καί εὐθύς ὁποῦ τόν εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης τόν ἐρώτησεν εἰπές με κύρ μάντη τί ὠψάρι εἶναι καλλήτερον διά λόγου μας ὁ μαζροπέτρος τοῦ ἀποκρίθη καί τόν εἶπεν, σινλόρ αὐτό τό ζῶον δέν ἀποκρίνεται διά τά μέλλοντα, ἀλλά κατὰτι διά //τά παρελθόντα, καί διά τά παρόντα · ἐγώ ὅσον μέν διά λόγου μου, εἶπεν ὁ σάντζιος δέν ἔδιδα οὔτε

ἕνα ἄσπρον διά νά μέ εἰπῇ τά ἀπερασμένα, διότι εἶναι μεγάλη τρέλλα, ἐπειδή καί ποῖος ἤξεύρει ἐκεῖνα ὁποῦ ἔπαθα καλήτερα ἀπό λόγου μου, ὅμως ἐπειδή καί ἤξεύρω τά ἐνεσῶτα νά ὁποῦ τοῦ δίδω ἐγώ δύο τιμίνια, καί ἄς μέ εἰπῇ τί κάμει τώρα ἡ φυναῖκα μου ἡ τερέζια · ὁ μαζροπέτρος δέν ἠθέλησε νά πάρῃ τά ἄσπρα, λέγωντας ἐγώ δέν θέλω πάρῃ τά ἄσπρα, ἕως ὁποῦ νά εἰδῶ τί μέ λέγει ὁ πύθηκας// καί κοιτάζοντας⁹²² πρὸς αὐτόν ἐκτύπησε τόν ὧμον του δύο φοραῖς, καί εὐθύς ὁ πύθηξ⁹²³ ἐπήδησεν ἐπάνω εἰς τόν ὧμον του καί τόν ἐσύντυχεν εἰς τό αὐτό ὡς ἕνα πιεζέω, καί πηδώντας πάλιν κάτω ἐσυκώθη εὐθύς ὁ μαζροπέτρος, καί ἐπῆγε καί ἐγονάτισεν ἔμπροσθεν εἰς τόν Δόν Κισσότην καί ἀγκαλιάζοντας τά δύο του τά ποδάρια εἶπεν, ἐγώ ἀγκαλιάζω αὐτά τά δύο ποδάρια με τήν ἴδιαν θερμότητα καί ἀγάπην ὁποῦ ἤθελα ἀγκαλισθῇ ταῖς δύο κολῶναις τοῦ ἡρακλέως, //ὦ ἀνδρεῖε, καί περιφίμει ὁποῦ ἀνάσσεις τήν λεληθησμένην⁹²⁴ πλανωμένην καβαλλιερῖαν, ὃ οὐδέποτε ὡς οὐδεὶς ἐπαινεθεὶς καβαλλιέρη Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας, τόλμη τῶν ὀλιγοψύχων, βακτηρία ἐκείνων ὁποῦ κινδυνεύουν νά πέσουν, χεῖρ βοηθείας τῶν πεπτοκότων, λιμὴν, καί καταφύγιον ὅλων τῶν

150r.

⁹²⁰Melisendra, rescatada por su marido Don Gaiferos. — ⁹²¹Marca de sonorización de la π. (turco *celebi*). — ⁹²²Sic. — ⁹²³Sic. — ⁹²⁴ἀλησμονημένην en el manuscrito rumano.

δυςυχισμένων · ἐθαύμασεν ὁ Δόν Κισσότης ὁμοίως καί ὅλοι οἱ ἐπίλοιποι, ἀκούοντας τὰ λόγια τοῦ πέτρου, ὁ ὁποῖος ἀκολούθησε λέγωντας καί ἐσύ ὦ καλέ ὁ//πλοφόρε τοῦ καλλήτερου καθαλλιέρου τοῦ Κόσμου χαῖρε, ὅτι⁹²⁵ ἡ καλή σου φυναῖκα ἡ τερέζια τούτην τήν ὥραν ζέκει καί βουρτζίζει λινάρια, καί διά μεγαλήτερον σημεῖον ἔχει σιμά της ἓνα γυαλί κρασί διά ἐλάφροσιν τοῦ κόπου, αὐτό ἀληθινά τό πιεζύω εἶπεν ὁ σάντζιος, διότι αὐτή εἶναι μία ἀγία φυναῖκα, καί ἄν δέν ἦτον ζηλιόρα, δέν τήν ἄλλαζα μέ τήν φιγαντέσσαν τήν Ἀνδανδόνα, ὁποῦ ὡς καθώς λέγει ὁ καθαλλιέρης μου εἶναι μία μεγάλη, καί τιμημένη σινιόρα · τώρα//ἀληθινά λέγω καί ἐγώ, εἶπεν ὁ σάντζιος πῶς ὁποῖος διαβάζει πολλά καί περιπατεῖ εἰς πολλούς τόπους βλέπει πολλά, καί μαθαίνει πολλά · αὐτό τό λέγω ἐπειδή καί ποῖος ἤμποροῦσε νά μέ καταπείσῃ πῶς νά εὐρίσκωνται εἰς τόν Κόσμον πύθηκες ὁποῦ νά μαντεύουν ὡς καθώς ἐγώ τό εἶδα μά τὰ ἴδιά μου μάτια · διότι ἐγώ εἶμαι ὁ ἴδιος, Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας ὁποῦ εἶπεν αὐτό τό καλόν ζῶον, ἀγκαλά καί νά μέ ἐπαίνεσε κατάτι κατά τήν ἀξίαν μου, ἄν εἶχα καί ἐγώ ἄσπρα (εἶπε τό ἄλλο παλι//κάρι ὁποῦ εἶχεν ἀπαντήσῃ ὁ Δόν Κισσότης εἰς τήν ζράταν) ἤθελα ἐρωτήσῃ τόν κυρ πύθηκα

- 150v.** νά μέ εἰπῇ ἐκεῖνο ὁποῦ θέλει νά μέ συνέδῃ εἰς αὐτό τό ταξίδι, πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθῃ ὁ πέτρος, ἐγώ σᾶς εἶπα, πῶς αὐτό τό ζῶον δέν μαντεύει διά τὰ μέλλοντα, ὅτι ἄν ἀποκρίνονταν δέν ἦτον ἀνάγκη διά ἄσπρα, ἐπειδή καί διά τήν ἀγάπην τοῦ σινιόρ Δόν Κισσότη ἤθελα ἀφήσῃ κάθε διάφορον τοῦ Κόσμου· μάλισα διά νά τόν ἐγλενδερίσω θέλλω νά βάλλω εἰς τάξιν τό εἰκονοζάσιόν μου, καί δέν θέλω κἄνέ //να ἄσπρον ἀπό τινάν · ὁ κάπηλας ἀκούοντας αὐτό ἐτοίμασεν εὐθύς ἓναν τόπον διά τό εἰκονοζάσιο, καί ἐν ὅσῳ τό ἐτοίμαζε, ὁ πέτρος, ὁ Δόν Κισσότης πέρνωντας τόν σάντζιον εἰς ἓνα μέρος, τοῦ εἶπεν, ἄκουσε, σάντζιο · ἐγώ σοχάσθηκα τήν παρᾶξενην ἀγχίνοιαν αὐτοῦ τοῦ πύθηκος, καί εὐρίσκω κατά τόν λογαριασμόν μου, πῶς χωρίς ἄλλο αὐτός ὁ μαστροπέτρος θέλει ἔκαμε κᾶμμίαν συμφωνίαν μέ τόν Δαιμόνιον, ὁποῦ ἡμφυσεῖ αὐτήν τήν ἀρετήν εἰς τόν πύθηκα διά νά κερδαίνῃ // ἄσπρα, καί ὅταν γίνῃ πλούσιος, θέλει τοῦ δώσει τήν ψυχὴν του, ἡ ὁποῖα εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ ὁ κοινός ἐχθρός ζητᾶ, καί αὐτό μέ κάμνει νά τό πιεζύσω, τό νά βλέπω πῶς ὁ πύθηκας δέν ἀποκρίνεται παρὰ εἰς τὰ παρελθόντα, ἢ εἰς τὰ παρόντα, καί ἡ μάθησις τοῦ διαδόλου δέν ἠμπορεῖ νά ἀπλωθῇ εἰς περισσότερα, διότι δέν ἠξεύρει τα μέλλοντα, ἄν δέν τὰ γνωρίσῃ ἀπὸ τίποτα σημεῖα, καί ὅχι πάντοτε, ὅτι μόνος ὁ θεὸς γινώσκει τὰ πάντα, καί ὄντας αὐτὴ ἡ ἀλήθεια εἶναι βέβαιον πῶς αὐτός ὁ πύθηξ συντυ-

⁹²⁵ Sic.

χαίνει //μέ τό ρόμα τοῦ δαιμονίου, καί θαυμάζομαι πῶς δέν τόν ἐξέταζαν νά μάθουν ἀπό τό ρόμα του, ποῖος τοῦ δίδει τό μαγικόν πνεῦμα, διότι εἶναι προῖγμα φανερόν πῶς αὐτός ὁ πύθηξ δέν ἤξεύρει ἀστρολογίαν, μήτε ὁ αὐθέντης του · ἐγὼ ἀγαποῦσα σινιῶρε νά ἔλεγες ἡ ἀφεντιᾶ σου τόν μασροπέτρον νά ἐρωτήσῃ αὐτόν τόν πύθηκα, ἄν εἶναι ἐληθινά ἐκεῖνα ὅπου σέ ἐσυνέβηκαν εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου ὅτι ἐγὼ πιστεύω πῶς νά εἶναι ὅλα ψεύματα, ἢ τό ὀλιγότερον πράγματα ὀνειρουμένα · θέλω κάμη αὐτῷ/τό ὅπου μέ συμβουλευεῖς σάντζιο, ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, ἀγκαλά καί θέλει ἀπομείνῃ κάτιτι ἔλεγχος · ζέκωντας εἰς αὐτό ἦλθεν ὁ μαστροπέτρος, καί εἶπε τόν Δόλ Κισσότην πῶς τό εἰκονοσάσιον ἐτοιμάσθη, καί νά ὑπάγῃ νά τό ἰδῇ · ὁ Δόν Κισσότης τόν ἐφανερώσε τόν σκοπόν του, καί τόν ἐπαρακάλεσε νά ἐρωτήσῃ τόν πύθηκα, ἀνίσως καί μερικά πράγματα ὅπου εἶχεν ἰδῇ εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου ἦτον ἀληθινά, ἢ ἦτον ὀνειρον, διότι αὐτοῦ τοῦ ἐφαίνονταν πῶς ἐμέτεχε καί ἀπό τά δύο · ὁ μασροπέτρος δίχως νά τόν ἀποκριθῇ κἀνένον λόγον, ἐπῆγε καί ἔφερε τό πύθηκα

151r.

ἐμπροσθεν εἰς τόν Δόν Κισσότην, καί σάντζιον καί τόν εἶπεν · αὐτός ὁ καβαλλέξης ἀγαπᾷ νά μάθῃ ἀνίσως καί μερικά πράγματα ὅπου τοῦ ἐσυνέβηκαν εἰς ἓνα κάποιον σπήλαιον ὀνομαζόμενον τοῦ μοντεζίνου, ἦτον ἀληθινά, ἢ ψευδῇ, καί κάμνουν, καί κάμνωντάς τοῦ τό συνηθισμένον σημεῖον, ὁ πύθηξ⁹²⁶ ἐπήδηξε εἰς τόν ὦμον του, καί συντυχαίνωντάς τον εἰς τό αὐτί, εἶπεν εὐθύς ὁ μαστροπέτρος ὁ //πύθηκας λέγει πῶς ἀπό τά πράγματα ὅπου εἶδες ἡ ἀφεντιᾶ σου εἰς τό σπήλαιον μερικά μέν εἶναι πειθανά, μερικά δέ ψευδῇ, καί πῶς αὐτό μόνον ἤξεύρει αὐτός, ὅσον μέν διά αὐτήν τήν ἐρώτησιν, καί πῶς ἀνίσως καί ἀγαπᾷ ἡ ἀφεντιᾶ σου νά μάθῃς καί ἄλλα, τήν ἐρχομένην παρασκευήν, θέλει ἀποκριθῇ εἰς ὅτι τόν ἐρωτήσουν, ὅτι κατὰ τό παρόν δέν τοῦ ἀπόμεινεν ἀρετή· δέν τό ἔλεγα ἐγὼ σινιῶρε, εἶπε τότε ὁ σάντζιος, πῶς οὔτε τά μισά δέν εἶναι ἀληθινά ἀπό τά ὅσα εἶδεν εἰς τό σπήλαιον τοῦ //μοντεζίνου; ὁ καιρός ὅπου φανερώνει τά πάντα ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης δέν ἀφήνει κἀνένα προῖγμα ὅπου νά μή τό φέρεῖ εἰς φῶς, ἄν καί νά ἦτον κρυμμένα εἰς τά βάθη⁹²⁷ τῆς γῆς, καί κατὰ τό παρόν φθάνει αὐτό, καί ἄς ὑπάγωμεν νά εἰδοῦμεν ταῖς κούκλαις τοῦ μασροπέτρου, ὅτι πιστεύω πῶς θέλει ἔχει κἀνένα εὐμορφον καί νέον προῖγμα · εἶναι ἓνα ἀπό τά πλέον περιεργα πράγματα ὅπου νά εὐρίσκονται εἰς τόν Κόσμον, ἀποκριθῇ ὁ μασροπέτρος, καί οὐδεῖς πιεζοῦν //λόγοις, ἀλλά ἔργοις · ὁ σάντζιος καί ὁ Δόν Κισσότης τόν ὑπήκουσαν καί ἐπῆγαν ἐκεῖ ὅπου ἦτον ἐτοιμασμένος

⁹²⁶ ὁ πύθηκας /ὁ πύθηξ. — ⁹²⁷ σπλάχνα (en el manuscrito rumano).

ὁ περδές⁹²⁸ διά ταῖς κούκλαις, καί εἶχαν ἔμπροσθέν του ἀναμμένα κερια,
καί κανδήλια, διά νά φαίνεται καλά, καί εὐθύς ὁποῦ ἔφθασαν, ὁ μαστροπέ-
τρος ἐμπήκε μέσα διότι αὐτός ἔπαιζεν ἐκεῖνα τὰ προσωπεῖα, καί ἀπό ἔξω
ἐκάθησεν ἓνα κοπέλι του διά νά δείχνη, καί νά παραδίδη τὰ μυζήρια τῶν
προσωπεῖων · ἐκρατοῦσεν εἰς τό χέρι του μίαν //βέργαν, μέ τήν ὁποῖαν ἔδει-
χνε τὰ προσωπεῖα ὁποῦ ἐπαρασήνουνταν · ἀφ' οὗ λοιπόν ἐκαλοκάθησαν
ὅλοι

ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦτον εἰς τήν ὁσαρίαν, ὁ μαστροπέτρος
ἄρχησε καί εἶπεν ἐκεῖνα ὁποῦ θέλουν διηγηθῇ,
καί θέλουν φανῇ εἰς τό ἀκόλουθον
κεφάλαιον⁹²⁹

151v.

Κεφάλαιον κς:^{ον}

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται τήν παράσασιν τῶν κουκλῶν
καί ἄλλα νόσιμα πράγματα

Ἐσιώπησαν ὅλοι ὅσοι ἦτον εἰς τήν ὁσαρίαν, καί ζέκωντας μέ προσοχήν διά
νά ἰδοῦν τί ἤθελε νά τούς δείξῃ ὁ μαστροπέτρος, ἄκουσαν μίαν μεγάλην πο-
σότητα τυμπάνων τουφεκίων καί τρουμπετῶν, τῶν ὁποίων ἡ σύγχυσις καί
ταραχή, ἐπέρασε πολλά ὀγλίγωρα · καί μετά ταῦτα εἶπε τό παιδί, αὐτή ἀλη-
θινή ἰσορία ὁποῦ παρασίνεται ἐδῶ ἔμπροσθεν εἰς τήν ἀφεντιά σας //εἶναι
εὐγαλμένη ἀπό τὰ χρονικά τὰ φραντζέζικα, καὶ ἀπό τὰ τραγῳδία τὰ ἰσπα-
νικά ὁποῦ τὰ ἡξεύρουν ὅλοι καί τὰ τραγωδοῦν τὰ μικρά παιδία εἰς ταῖς
εἰρήναις · εἶναι ἐπάνω εἰς τήν ἐλευθερίαν ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Δόν φαίφερος εἰς
τήν ἀρράδωνισθηκὴν του τήν μελισένδραν, ἡ ὁποία ἦτον φυλακωμένη εἰς
τήν ἰσπανίαν εἰς τήν ἐξουσίαν τῶν ἀράπιδων εἰς τό κάστρον τῆς σανσουέ-
νιαις (ὅτι τοιαύτην ἐπωνυμίαν εἶχε τότε ἐκεῖνο τό κάστρον, ὁποῦ ὀνομάζεται
τήν σήμεραν Σαραγό//τζα)⁹³⁰ ἰδέτε ἡ ἀφεντιά σας ἐδῶ τόν Δόν φαίφερον
ὁ ὁποῖος παίζει σετράντζι, τό καθὼς τό περιγράφει, καί το τραγοῦδι του ·
αὐτός κάθεται καί παίζει σετράντζι, καί ἐλησιμόνησε τήν Μελισένδραν,⁹³¹
ἐκεῖνος ὁ ἄλλος ὁποῦ φαίνεται ἐκεῖ, ὁποῦ φωρεῖ κωρῶναν εἰς τό κεφάλι,

⁹²⁸ Con sonorización de la π (περδές). — ⁹²⁹ El capítulo termina con unas líneas menos de las acostumbradas y en forma piramidal con la marca de fin de capítulo como en otras ocasiones. —

⁹³⁰ Sansueña que en la actualidad se llama Zaragoza. — ⁹³¹ En el original son dos versos endecasílabos: «Jugando está a las tablas Don Gaiferos, que ya de Melisendra está olvidado».

καί ἔχει καί ἕνα σκήπτρον εἰς τό χέρι εἶναι ὁ μέγας αὐτοκράτωρ ὁ Κάρολος πατέρας τῆς μελισένδρας, ὁ ὁποῖος εἶναι μανισμένος κατὰ πολλά, βλέπωντας τήν ἀμέλειαν, καί ὀκνηρίαν τοῦ φαμβροῦ του, καί πηγαίνει νά τόν μαλώσῃ, καί σοχασθῇτε μέ τί μανίαν τόν μαλώνει, ὅπου φαίνεται καθολικά ὥσάν νά θέλῃ νά τόν κτυπήσῃ μέ τόν σκήπτρον, μάλιστα εἶναι καί μερικοί συγγραφεῖς ὅπου λέγεις⁹³² πῶς καί νά τόν ἐκτυπήσῃ, καί ἀφ' οὗ τόν εἶπε περισσά διά τόν κίνδυνον ὅπου εἶχεν ἡ τιμή του εἰς τό νά διῴσχυρισθῇ τήν ἐλευθερίαν τῆς ἀρῶαδωνιαστικής του, λέγουν πῶς τοῦ εἶπε καί αὐτό · ἐγώ σέ εἶπα ἀρκετά, καί ἐσύ ἂν εἶσαι γνωστικός συλλογίσου τα · ἰδέτε ἡ ἀφεντιά σας παρομοίως πῶς ὁ αὐτοκράτωρ γυρίζει καί πηγαίνει, καί ἀφίνει τόν Δόν φαίφερον, ὁ ὁποῖος ἀπό τόν θυμόν του ῥίχνει τό σατράντζι καί γυρεύει μέ μεγάλην βίαν τά ἄρματα, παρομοίως ζητᾷ, καί ἀπό τόν ἐξάδελφόν του τόν ῥολδάνον νά του δανείσῃ τό σπαθί του, ὁ ὁποῖος δέν θέλει νά τοῦ τό δανείζῃ, ἀλλά ὑπόσχεται νά ὑπάγῃ μαζῇ του εἰς αὐτό τό δύσκολον ἐπιχείρημα · ἀμή ὁ χολερικός ἀνδρεῖος, δέν τό στέργει, ἀλλά λέγει πῶς αὐτός //μοναχός εἶναι ἀρκετός νά ἐδγάλῃ τήν ἀρῶαδωνιαστικήν του, ἂν καί νά ἦτον εἰς τά βάθη τῆς γῆς, καί μέ αὐτό ἐμβαίνει νά ἀρματωθῇ διά νά κινήσῃ εὐθύς · ἰδέτε ἡ ἀφεντιά σας αὐτόν τόν πῦργον ὅπου φαίνεται αὐτοῦ, λέγουν πῶς νά εἶναι ἕνας ἀπό τοὺς πύργους τοῦ βασιλικοῦ παλατίου τῆς Σαραγότζας, ὅπου τώρα τήν ὀνόμασαν ἀλσιφέρια⁹³³ καί ἐκεῖνη ἡ Δάμα ὅπου ζέκει εἰς ἐκεῖνο τό παράθυρον ἐνδυμένη μέ ἀραδικά φορέματα εἶναι ἡ ἀσύγκριτος μελισένδρα, ἡ ὁποία πολλάκις ἐκάθονταν εἰς ἐκεῖνο τό παράθυρον, καί ἐκοίταζε τήν ζράταν τῆς φράντζας, καί ἔχουσε τήν φαντασίαν της εἰς τό παρίγγι, καί εἰς τόν Δόν φαίφερον ν τῆς, ἐπαριγοροῦνταν εἰς τήν σκλαβίαν της · ἰδέτε παρομοίως ἄλλο ἕνα πρῶγμα ὅπου ἐσυνέβη, τό ὁποῖον ἴσως καί νά μὴν ἐφάνῃ ἄλλην φοράν, σοχασθῇτε ἐκεῖνον τόν ἀράπην, ὁ ὁποῖος πηγαίνει ἀγάλια ἀγάλια κατόπι εἰς τήν μελισένδραν ἔχοντας τόν δάκτυλόν του εἰς τό σῶμα του, καί τήν φιλεῖ εἰς τά χεῖλη, καί αὐτή εὐθύς τό φτίνει καί σφουγγίζει μέ τό ἄσπρον μανίκι τοῦ ὑποκαμισοῦ της το σῶμα της, καί ἀπό τήν λίκραν της μαδίζει τά μαλλιά της, ὥσάν νά ἦτον αὐτά αἰτία τῆς κακίας · ἰδέτε πρὸς τοῦτοις ἐκεῖνον τόν σοδαρόν ἀράπην ὅπου κάθεται εἰς ἐκεῖνο τό κίρσκι, εἶναι ὁ βασιλεύς τῆς σανσουενίας ὁ μαρσίλιος⁹³⁴, ὁ ὁποῖος βλέπωντας τήν ἀταξίαν τοῦ ἀράπη, ἀγκαλά καί νά ἦτον συγγενῆς του, καί πολλά ἀγαπημένος //του, μέ ὅλον τοῦτο εὐθύς ἐπρόσazε καί τόν ἐπῆραν, καί τόν ἐκτύπησαν διακόσιαις

152r.

⁹³²Error por λέγουν. — ⁹³³Aljafería. (palacio de los reyes de Aragón). — ⁹³⁴Marsilio, rey de Sansueña.

ζυλλιάς περιπατοῦντας τόν εἰς ταῖς ξράταις τοῦ κάξρου μέ τρουμπέταις ἔμπροσθέν του, καί μέ δημίους κατόπι αὐτός όπου φαίνεται ἐδῶ καθαλλά-
ρης σκεπασμένος μέ μίαν κάππαν εἶναι ὁ ἴδιος Δόν φαίφερος, τοῦ ὁποίου ἡ
ἀρῶαδωνιαστική ἐκδικήθη πλέον ἀπό τόν ἀράπην διά τήν αὐθάδειάν του,
καί μέ καλήν, καί νόσιμην θεωρίαν γέκει εἰς τό παράθυρον τοῦ πύργου,
καὶ συντυχαίνει, μέ //τόν ἀρῶαδωνιαστικόν της, θαρῶντας πῶς νά εἶναι
κἀνένας διαδάτης, μέ τόν ὁποῖον ἔκαμεν ἐκείνην τήν ὁμιλίαν τοῦ τραγου-
δίου ὁποῦ λέγειΚαθαλλέρη ἄν ὑπάγης εἰς τήν φράντζιαν ἐρώτησε διά
τόν γαίφερον⁹³⁵, ὁ ὁποῖος ἐξεσκεπάσθη βλέπωντας τά χαροποιά σημεία

152v. ὁποῦ ἔκαμεν ἡ μελισάνδρα, μέ τά ὁποῖα ἐφανερῶθη πῶς τό ἐγνώρισε, καί
νά ἐγνώρισε, καί νά ὁποῦ κρεμνᾶται ἀπό τό παράθυρον, διά νά καθαλλι-
κεύσῃ εἰς τά κάπουλα τοῦ ἀλόγου τοῦ καλοῦ της ἀραδωνιαστικοῦ⁹³⁶ ἀμή
ιδέτε τήν κακορροϊζικὴν ὁποῦ ἐπιάσθε τό φόρεμά της εἰς ἓνα σίδερον τοῦ
παραθυρίου, καί γέκει κρεμασμένη εἰς τόν ἄερα, μήν ἡμποροῦσε⁹³⁷ νά
φθάσῃ εἰς τήν γῆν, ἀμή νά ὁποῦ ὁ πολυεύσπλα//χνος οὐρανός ὁποῦ βοηθᾷ
τούς ἐνδεεῖς δέν τήν ἀπορροῖξε, διότι ἔφθασεν ἐκεῖ ὁ Δόν φαῖδαρος,⁹³⁸ καί
δίχως νά κοιτάζῃ ἀνίσως καί ξεσχίζεται τόν εὔμορφον φόρεμά της, ἡ ὅχι,
τήν πιάνει καί τήν τραβᾷ κάτω, καί ὕσερον τήν φέρνει εἰς τά κάπουλα τοῦ
ἀλόγου, καί τῆς λέγει νά κρατῆται καλά, καί νά τόν ἀγκαλιᾷ ἀπό τήν μέ-
σσην διά νά μήν πέσῃ, ἐπειδή καί δέν ἦτον μαθημένος νά καθαλλικεύσῃ· νά
ὁποῦ εὐγαίνουν ἀπό τόν κάξρον χαρούμενοι, καί καλόκαρδοι, καί πηγαί-
νουν πρὸς τό παρίγγι⁹³⁹· ὅ//πάγετε εἰς εἰρήνην ὧ παρόμοιοι καί ἀληθινοὶ
ἐρασαί, νά σας ἀζώσῃ ὁ θεός νά φθάσετε γεροὶ καί καλά εἰς τήν ποθου-
μένην σας πατρίδα δίχως νά ἐμποδίσῃ ἡ τύχη τό εὐτυχησμένον σας ταξίδι,
καί νά σᾶς ἰδοῦν οἱ γονεῖς σας, καί οἱ φίλοι σας, καί νά σᾶς χαίρωνται ἐν
ᾧ ζῆτε· τήν ὥραν ὁποῦ ἐκατέβαιναν ἡ μελισένδρα τήν εἶδαν κάποιοι ἄν-
θρωποι, οἱ ὁποῖοι εὐθύς ἐπῆγαν, καί ἔδωσαν εἶδησιν τόν βασιλέα τόν μαρ-
σίλιον, καί αὐτός ἐπρόσαςε καί τραβοῦν ἡ καμπάναις τόσον δυνατά, ὁποῦ
//φαίνεται πῶς θέλει νά ἔλθῃ ἄνω κάτω τό κάξρον· αὐτό τό ἔκαμε πολλά
ἀτέριστα ὁ μαρροπέτρος, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι οἱ ἀράπιδες δέν ἔχουν
συνήθειαν νά τραβοῦν καμπάναις ἀλλὰ ἀντὶς διά καμπάναις ἔχουν κάποια
τύμπανα, καί αὐτό ὁποῦ ἔκαμε καί τραβοῦν καμπάναις εἰς τήν σασουέ-
νιαν δέν εἶναι ἄλλο, παρά ἓνα μεγαλώτατον σφάλμα· ἀκούοντας αὐτά
ὁ μαρροπέτρος εἶπε, μή πέρνεις τόσον ψιλόν λογαριασμόν ἢ ἀφεντιᾷ σου

⁹³⁵ Son dos versos de un romance: «Caballero, si a Francia ides, por Gaiferos preguntad» –

⁹³⁶ ἀραδωνιαστικῶ / ἀρῶαδωνιαστικοῦ – ⁹³⁷ Error? μήν ἡμπορῶντας. – ⁹³⁸ Error, φαίφερος. –

⁹³⁹ Hacia París.

σινιόρ Δόν Κισσό//τη, καί μήν ἐξετάξης τά τοιαῦτα παραμικρά πράγματα, διότι σχεδόν κάθε ἡμέραν παρασῃγονται κωμωδίαις παρῳήσια, ἥ ὁποίας εἶναι γεμάταις σφάλματα, καί ἀτέριαςα πράγματα, καί μέ ὅλον τοῦτο ταῖς ἀκροάζωνται, καί ταῖς βλέπουν μέ θαυμασμόν, καί ἔκκασιν · ἀκολοῦθα τήν διήγησίν σου παιδάκι, καί ἄς λέγη ὁ καθ' ἑνας ὅ,τι θέλει · τό παιδάκι ἀκολούθησε τήν ἱσορίαν του καί εἶπεν, εἰδέτε παρακαλῶ σας πόση καί πόσον εὐμορφη καθαλλιερία εὐγαίνει ἀπό τό //κάςρον, καί τρέχει κατόπι εἰς δύο καθολικούς ἀγαπητικούς, πόσαις τρουμπέταις σημαίνουν, πόσα τύμπανα κτυποῦν, καί πόσα κύμβαλα, ἀραδικά καί χρισιανικά ἤχουν, φοβοῦμαι νά μή

τούς φθάσουν καί νά τούς γυρίσουν ὀπίσω δεμένους εἰς τήν οὐράν του ἀλόγου τους, ὅτι θέλει γένῃ ἕνα τρομερόν θέαμα · βλέπωντας λοιπόν, καί ἀκούωντας ὁ Δόν Κισσότης τήν τόσῃν σύγχισιν καί ταραχήν τῶν ἀράπιδων τοῦ ἐφάνη πῶς εἶναι πρέπον, καί εὐλογον νά βοηθήσῃ ἐκείνους ὅπου ἔφευγαν καί συκωθεῖς εἰς τά ποδάρια εἶπεν μεγαλοφώνως, ἐγὼ δέν θέλω ἀφήσει μέ κἀνέναν τρόπον εἰς ταῖς ἡμέραις μου νά ἐγί//νη κἀμμία πείραξις καί ἐνόχλησις εἰς τοιοῦτον περίφημον καθαλλιερην, καί τοσοῦτον ἀποκοτον ἐρασίην ὡσάν τόν Δόν φαῖφερον · σταῆτε ὀπίσω σκυλία ἄπισα, καί μήν τόν κυνηγᾶτε, εἰδέμή ἐγὼ σας προσκαλῶ νά πολεμήσετε μέ λόγου μου, καί μέ ὑδρικά λόγια, καί φοδέραις ἐξεσπάθωσε, καί ἐν τῷ ἅμα ἐπήδησεν ἀπό τό τόπον του, καί ἐπῆγε κοντά εἰς τόν περδέν, καί ἄρχισε νά κτυπᾷ μέ τό σπαθί ἐκεῖνα τά προσωπεῖα τά ἀραδικά, τόσον ὅπου σχεδόν τά ἐκτάκοψεν ὅλα //καί τό τελευταῖον ἔσειρε μίαν σπαθίαν, τόσον δυνατά ὅπου ἂν δέν ἤθελε παραμερίσῃ, καί δέν ἤθελε φυλαχθῇ ὁ μαστροπέτρος, τοῦ ἤθελε κόψῃ τήν κεφαλὴν ὡσάν ἕνα ῥεπάνι · ὁ μασροπέτρος ἐφώναξε γέσου σινιόρ Δόν Κισσότη, ὅτι αὐτούς ὅπου κόπτεις δέν εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἄραβες, ἀλλά εἶναι προσωπεῖα, καί κοῦκλαις · κοίταξε καλά ὅτι εἶναι κρημα ὅπου μέ κάμνεις τόσῃν ζημίαν, καί χαλνᾷς τά πράγματά μου, ὅμως μέ ὅλον ὅπου ἐφώναζεν αὐτός ὁ Δόν Κισσότης δέν ἔπαυεν ἀπό //τό νά κτυπᾷ, καί νά κόπτῃ, καί ἐπάνω εἰς ἕνα κάρτον τῆς ὥρας ἐγκρέμενησε τόν περδέν καί ἔκαμε χίλια κομμάτα τῆς κούκλαις του · ἐκείτουνταν εἰς τό ἕνα μέρος, ὁ βασιλεύς ὁ μαρσίλιος λαθωμένος, καί εἰς τό ἄλλο ἐκείτουνταν ὁ μέγας κάρολος αὐτοκράτωρ, εἰς τό ἕνα μέρος τό κορμί του, καί εἰς τό ἄλλο τό κεφάλι του μέ τήν κορῶναν του · ἐσυκώθηκεν, καί ἐξυπάσθησαν ὅλοι οἱ ἀκροαταί, ὁ πύθηκας ἄρχισε νά φεύγει, καί νά πηδᾷ ἐπάνω εἰς τό δῶμα, ὡς καί ὁ σάντζιος πάν//τζας ἔλαβε μέγαν φόδον, διότι αὐτός ὕστερον ὤμωσε πῶς ποτέ δέν εἶδε τόν καθαλλιερην του νά ἔχῃ τοιαύτην τρέλλαν · γενόμενος λοιπόν ὁ μέγας ἀφανισμός τῶν κουκλῶν ὁ Δόν Κισσότης εἰ-

153r.

ρήνευσεν ὀλίγον, καὶ εἶπεν, ἐγὼ ἀγαποῦσα νὰ εἶχα ἐδὼ ἔμπροσθέν μου ἐκείνους ὅπου δέν πιεεύουν πόσην ὠφέλειαν προζενοῦν εἰς τὸν κόσμον οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι· ἰδέτε τώρα ἂν δέν εὐρίσκουμουν ἐγὼ τώρα ἐδὼ, τί ἤθελε πάθῃ ὁ καλὸς Δόν φαίφερος καὶ ἡ εὐμορφη μελισέν//δρα βεδαιώ-
τατα τοὺς ἤθελαν φθάσῃ αὐτὰ τὰ σκυλίαν, καὶ τοὺς ἤθελαν κάμη καμμίαν ἀτιμίαν εἰς κοντολογίαν νὰ ζῇ ἡ πλανώμενη καθαλλιερία, ἅς ζῇ εἶπε τότε ὁ μαςροπέτρος, μέ θλιδε-

- 153v.** ράν καὶ παραπονετικὴν φωνήν, καὶ ἅς αποθάνω ἐγὼ, ἐπειδὴ καὶ εἶμαι τό-
σον κακοῤῥόοζικος ὅπου ἤμπορῶ νὰ εἰπῶ τὸν λόγον ὅπου εἶπεν ὁ βασιλεύς
τῆς ἰσπανίας Δόν ῥοδερίγος⁹⁴⁰, ἐχθές εἶμουν βασιλεύς ὅλης τῆς ἰσπανίας,
καὶ σήμερον δέν ἀποτάζω οὔτε ἓνα κάστρον⁹⁴¹ · τό ἴδιον ἔπαθα καὶ ἐγὼ
δέν εἶναι μισὺ ὥρα ὅπου εἶχα τὰ σεντούκια μου καὶ τὰ σεπέτια μου γεμάτα
ἀπὸ βασιλεῖς, ἄλογα καὶ ῥοῦχα, καὶ τώρα τὰ // ἔχασα ὅλα, καὶ ὕσερέκηκα
καὶ τὸν πύθηκά μου, τὸν ὅποιον πιεεύω πῶς θέλω νὰ ἰδρῶσω ὅσον ὅπου
νὰ τὸν βάλλω εἰς τὸ χέρι, καὶ ὅλα αὐτὰ μέ προζενήθησαν ἀπὸ τὸν ἀστό-
χασον θυμὸν αὐτοῦ τοῦ καθαλλιέρι ὅπου λέγουν πῶς βοηθεῖ τὰ ὀρφανά,
καὶ δικαιώνει τὰ ἀδικήματα, καὶ κάμνω καὶ ἄλλαις ἐλεημοσύναις, μόνον
εἰς ἔμένα τὸν ἔλειπεν ἡ γενναιότης τῆς καλῆς του διαθέσεως, καὶ ἐχάλασε
καὶ ἀφάνισε ταῖς κούκλαις μου, ἀκούοντας ὁ σάντζιος τὰ λόγια τοῦ πέ-
τρου τὸν ἐλυπήθη καὶ τοῦ εἶπε μὴν κλαί//εις, καὶ μὴν παραπονεῖσθαι, διότι
πρέπει νὰ ἡξεύρης πῶς ὁ καθαλλιέρι μου ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης, εἶναι
τόσον καλὸς χριστιανός, καὶ καθολικός, ὅπου ἀνίσως καὶ τό καταλάβῃ πῶς
σέ ἀδίκησε, θέλει σέ πληρώσει περᾶνω ἀπὸ ὅσον ἄζιζε τό πρᾶγμα ὅπου
ἐξημώθης · ἐγὼ εἶμουν ξεροκτός νὰ μέ πληρώσῃ κᾶνένα μέρος ἀπὸ ὅσα
μέ ἐξημώσεν ἀποκρίθῃ ὁ μαςροπέτρος, ὅτι εἶναι κρῆμα νὰ τραθήσω ἐγὼ
ὅλην τὴν ζημίαν, ἔτσι εἶναι ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, ἀμὴ ἐγὼ πιεεύω πῶς
ἕως τῶ//ρα δέν σέ ἐξημώσα κᾶνένα πρᾶγμα, πῶς δέν μέ ἐξημώσες τοῦ λέ-
γει ὁ πέτρος; αὐτὰ τὰ προσωπεῖα ὅπου κείπωνται αὐτοῦ κάπου, δέν εἶναι
ἐδικά μου, καὶ δέν εἶναι συντριμμένα, καὶ κατακομμένα ἀπὸ τό ἀνδρεῖον
σου χέρι; τώρα ἀληθινὰ πιεεύω εἶπεν ὁ Δό Κισσότης ἐκεῖνο ὅπου καὶ ἄλ-
λαις φοραῖς ἐπίσευσα, πῶς ἐκεῖνοι οἱ γοιῆτευταὶ ὅπου μέ κατατρέχουν δέν
κάμνουν ἄλλο παρὰ μέ κάμνουν καὶ βλέπω πρῶτον ἀνθρώπους τῷ ὄντι
καὶ τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ὕσερον τοὺς μεταβάλλουν ὡς καθὼς //θέλουν, νὰ μέ πι-
σεύσετε σινιόροι πῶς αὐτὸ ὅπου μέ ἐσυνέβη ἐδὼ μέ ἐφάνη πῶς ἦτον τῇ
ἀληθείᾳ ἢ μελισάνδρα, καὶ ὁ Δόν φαίφερος, ὁ μαρσίλιος, καὶ ὁ μέγας κάρ-

⁹⁴⁰Don Rodrigo. — ⁹⁴¹Son dos versos procedentes del romance de Rodrigo y la pérdida de España.

λος, καί διά τοῦτο ἐθυμώθηκα, καί διά νά κάμω τό χρέος τοῦ ἐπαγγέλματός μου, ἠθέλησα νά βοηθήσω ἐκείνους ὅποῦ ἔφευγαν, καί μέ αὐτόν τόν καλόν σκοπόν ἔκαμα αὐτό ὅποῦ [εἶπατε]⁹⁴² ἴδετε, ἂν ἔγινε τό ἀνάπαλιν τό πταίσιμον μου δέν εἶναι ἐδικόν μου ἀλλά ἐκείνων ὅποῦ μέ καταδιώκουν · μέ ὅλον τοῦτο ἐ//γώ ὁ ἴδιος θέλω νά κάμω τήν δικαίαν κρίσιν αὐτοῦ τοῦ ἐλατώματός μου, ἀγκαλά καί δέν ἐπροέλθη ἀπό κακίαν, καί νά πληρώσω τά ἔξοδα τοῦ μαρροπέτρου, ὅποῦ ἐξοδίασε εἰς αὐταῖς ταῖς κού-
 κλαις · ὁ μαρροπέτρος τόν ἐπροσκύνησε λέγωντας, καί ἐγώ ἄλλο δέν ἤλ-
 πιζα ἀπό τήν ἐξάκουσον καλοκαγαθίαν τοῦ σινιόρ Δόν Κισσότη τῆς μαν-
 τζίας ἀληθοῦς βοηθοῦ, καί διαφεντευτοῦ ὅλων των ἐνδεῶν, καί ἂν εἶναι μέ
 τόν ὀρισμόν σου νά βάλλωμεν τόν Κύρ κάπηλαν, καί τόν μέγαν σάντζιον νά
 ζετιμήσουν τί ἄχρηζαν οἱ κούκλαις μου · ὁ κάπηλας καί ὁ σάντζιος ὑποσχέ-
 θηκαν νά τό κάμουν αὐτό μετά πά//σας χαρᾶς, καί εὐθύς ὁ μαστροπέτρος
 ἐμάζωξε ταῖς κούκλαις του ἀπό τήν γῆν καί εἶπεν οἱ ἀφεντιᾶ σας βλέπετε
 πόσον εἶναι δυνατόν τό νά φτιασθῇ αὐτός ὁ βασιλεὺς ὁ μαρσίλιος καί μέ
 φαίνεται πῶς νά εἶναι καλλήτερον νά τόν ρίψω αὐτόν, καί νά φτιάσω ἄλ-
 λον, καί ἄς μέ θέσει ἡ ἀφεντιᾶ του τέσσερα ἡμυσί τιμίνια · ἐγώ σέ τά δίδω
 ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, λέγε παρεμπρός · αὐτός ὁ ἄλλος ὁ αὐτοκράτωρ
 ὁ μέγας Κάρολος, εἶπεν ὁ πέτρος μέ κόσισε πέντε τιμίνια, καί δύο ἄσπρα
 //δέν εἶναι πολλά εἶπεν οἱ ξετιμηταί, σέ τά δίδω καί αὐτά εἶπεν ὁ Δόν Κισ-
 σότης, μόνον κάμε ὀγλιγορώτερα, ὅτι εἶναι ὥρα νά δειπνήσωμεν · Διά αὐ-
 τήν τήν κούκλαν τῆς μελισένδρας ὅποῦ βλέπετε, εἶπεν ὁ πέτρος, ἡ ὁποῖα
 εἶναι χωρίς μίτην⁹⁴³, καί χωρίς μάτια, δέν ζητῶ παράνω ἀπό δύο τιμίνια,
 καί δύο ἄσπρα · αὐτό μόνον μᾶς λείπει ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, νά σέ
 πληρώσω καί διά τήν μελισένδραν, τήν ὁποίαν ἐγώ τήν εἶδα ὁμοῦ μέ τόν
 ἀρῥαβωνισκόν της ἐπά//νω εἰς ἓνα ἄλογον, ὅποῦ ἐφαίνονταν πῶς νά
 ἐπαιτοῦσε, καί πιζεῦω πῶς ἕως τώρα νά ἔφθασεν εἰς τήν φράντζαν, καί νά
 περιδιαδαίνῃ μέ τόν Δόν φαίφερον· βλέπωντας ὁ πέτρος πῶς ὁ Δόν Κισσό-
 της ἀρχινοῦσε νά γυρίζῃ εἰς τήν συνηθισμένην τήν τρέλλαν, ἀκούοντας διά
 τήν μελισένδραν τοῦ εἶπεν, αὐτή δέ θέλει νά εἶναι ἡ μελισένδρα, ἀλλά κᾶμ-
 μία της Δουλεύτρια, καί ἀνίσως καί μέ δόσης εἴκοσι ἄσπρα, εἶμαι εὐχαριση-
 μένος · καί τοιούτης λογῆς ἄρχησε καί ἐξετιμοῦσε ταῖς ἄλλαις //φυγοῦραις
 ὁμοῦ μέ τούς δύο κριτές, καί ἔγινεν ὅλη ἡ σοῦμμα σαράντα τιμίνια, καί
 ἔξι ἄσπρα, τά ὁποῖα εὐθύς τά ἐμέτρησεν ὁ σάντζιος, καί ἔξω ἀπὸ αὐτά
 ἐγύρυσεν ὁ πέτρος, καί ἄλλα δύο τιμίνια διά τόν κόπον ὅποῦ θέλει κάμη
 εἰς τό νά πιάσῃ τόν πύθηκα · δώσε τοῦτα καί αὐτά σάντζιε, εἶπεν ὁ Δόν

154r.

⁹⁴²Tachadura por error. – ⁹⁴³Sic.

Κισσότης, καί ἤθελα δώση ἄλλα διακόσια, εἰς ὅποιον μέ ἔφερνε μαντάτα, πῶς ἡ σινιόρα μελισένδρα ὁμοῦ μέ τόν σινιόρ Δόν φαῖφερον, ἔφθασαν εἰς τήν φράντζαν //ύγεις, κἀνένας δέν θέλει σέ δώσει μαντάτα καλλήτερα ἀπό τόν πύθηκά μου, εἶπεν ὁ μαζροπέτρος, ἀμή ποῖος ἡμπορεῖ νά τόν πιάσῃ, ἀγκαλά καί πισεύω πῶς ἀπόψε θέλει τόν κάμη, ἡ

154v. πείνα νά ἔλθῃ νά μας εὔρῃ, καί αὔριον πάλιν θέλομεν συντύχει · εἰς κοντολογίαν, ἐτελείωσεν ἡ ταραχή τῶν κουκλῶν, καί ἐκάθησαν ὅλοι, καί ἐδείπνησαν, καί τά ἔξωδα τοῦ δείπνου τά ἔδωσεν ὁ Δόν Κισσότης, ὁ ὁποῖος ἦτον ἐλευθέριος κατὰ πολλά, ἀμή πριχοῦ νά ζημερώσῃ ἐκεῖνος ὅπου εἶχε τό μουλάρι, ἐμίσευσεν, καί ὅταν ἐξημέρωσε καλά, ἦλθαν νά ἀποχαιρετιθοῦν μέ τόν Δόν Κισ//σότην, ὁ Πέτρος ὅπου τόν ἐπῆγεν εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου, ὁμοῦ καί ἐκεῖνο τό παλικαράκι ὅπου εἶχεν ἀπαντήσῃ εἰς τήν ζράταν. ὅπου ἐπῆγαινε νά γίνῃ σολδάτος, τοῦ ὁποίου τοῦ ἔδωκεν ὁ Δόν Κισσότης δέκα τιμίνια διά ἔξοδα τῆς ζράτας · ὁ μαζροπέτρος ὁ ὁποῖος ἐγνώρισε πλέον τήν γνώμην του [μαζροπέτρου]⁹⁴⁴ Δόν Κισσότη, δέν ἠθέλησε νά καθήσῃ νά φιλονικᾷ μέ τόν Δόν Κισσότην, ἀλλά ἐσυκώθη καί αὐτός τό ταχύ, καί μαζώνων//τας τά κομμάτια τῶν κουκλῶν του, καί πλύνωντας τόν πύθηκά του, ἐπῆγε καί αὐτός νά εὔρῃ τήν τύχην του · ὁ κάπηλας ὅπου δέν ἐγνώριζε τόν Δόν Κισσότην, ἐθαύμασε τόσον διά τήν τρέλλαν του, ὅσον καί διά τήν ἐλευθερίαν του · εἰς κοντολογίαν ἐσυκώθη καί ὁ Δόν Κισσότης, ὁμοῦ μέ τόν σάντζιον, καί ἐκίνησαν ἀπό τήν ὁσαρίαν, τοὺς ὁποίους //θέλομεν τοὺς ἀφήσῃ νά ὑπάγουν ὅτι ἔτσι τό καλεῖ ἡ χρεῖα, διά νά διηγηθοῦν ἄλλα πράγματα ὅπου ἀρμόζουν εἰς τήν ἀναφοράν αὐτῆς τῆς περιφημῆς ἰσορίας.⁹⁴⁵

155r.

Κεφάλαιον κζ:^{ov}

Εἰς τό ὅποιον διηγεῖται ποῖος ἦτον ὁ μαζροπέτρος, καί
ὁ πύθηξ του, ὁμοῦ καί τήν κακὴν ἔκδασιν ὅπου
ἔλαβε τό ἐπιχείρημα τοῦ Δόν Κισσότη εἰς τόν
πόλεμον ὅπου ἔκαμαν τά δύο χωρία
ἀναμεταξύ τους διά τό φκάρισμα.

Αὐτό τό κεφάλαιον τό ἀρχινᾷ ὁ σῖδ ἀχμέτης ὁ Πεγκλῆς ὁ συγγραφεύς αὐ-

⁹⁴⁴Tachadura por error. – ⁹⁴⁵El capítulo termina formando una pronunciada figura de pirámide inversa con las últimas doce líneas y dejando prácticamente media página inferior vacía..

τῆς τῆς μεγάλης ἰσορίας μέ τά ἀκόλουθα λόγια· Δέν εἶναι δυνατόν νά μήν ἐνθυμᾶται ὅποιος ἐδιάβασε τό πρῶτον μέρος αὐτῆς τῆς ἰσορίας, τόν γινέσ πασαμόντε, τόν ὁποῖον τόν ἐλευθέρωσεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅταν ἐλευθέρωσε καί τούς ἄλλους κατεργάριδες εἰς τήν σιέρα μορέναν, ἀγκα//λά καί αὐτοί ἐφάνηκαν κατὰ πολλά ἀχάρισοι εἰς τήν χάριν ὁποῦ τούς ἔκαμεν · ⁹⁴⁶ αὐτός ὁ φινέσ πασαμόντε⁹⁴⁷ τόν ὁποῖον τόν ὀνόμαζεν ὁ Δόν Κισσότης φινεσουτζιο παραπύλια ἔκλειψε τό φομάρι τοῦ σάντζιο ὁποῦ μέ τό νά μήν ἐπιγράφη ὁ τρόπος τῆς κλοπῆς του εἰς τό πρῶτον μέρος τό ὁποῖον ἐλάτωμα εἶναι τῶν τοπογράφων ἐπροξένησεν ἐνόχλησιν καί δυσσαρεσίαν εἰς πολλούς ὁποῦ ἀπόδιδαν τό σφάλμα εἰς τήν ὀλίγην ἐνθύμησιν τοῦ συγγραφέας ὄντας τῶν τυπογράφων, //ἀμή ἐν συντομίᾳ ὁ φινέσ τό ἔκλειψεν κοιμοῦμενος ὁ σάντζιος ἐπάνω μεταχειριζόμενος τήν μέθοδον, καί τρόπον ὁποῦ ἐμεταχειρίσθη ὁ προυνέλλος ὅταν ἔκλειψε τό ἄλογον τοῦ σακριπάντε, καί ὕστερον τό εὔρεν ὁ σάντζιος ὡς καθώς τό διηγήθημεν · αὐτός λοιπόν ὁ γινέσ φοβούμενος μήπως καί τόν εὔρουν ἀπό τήν βασιλείαν, διότι ἐπεριπατοῦσαν καί τόν ἐγύρουν διά νά τόν παιδεύουν διά τά ἄπειρά του ἐγκλήματα καί κακίαις αἱ ὁποῖαι ἦτον τόσαις πολλαῖς ὁποῦ αὐτός ὁ ἴδιος //ἐσύνθεσεν ἕνα μέγαν βιβλίον διηγούμενος τά σφάλματά του · ἀποφάξις νά περάσῃ εἰς τόν βασίλειον τῆς ἀραγῶνας, καί νά δέσῃ τό ἀρισερόν του μάτι, θέλωντας νά μεταχειρισθῇ τήν τέχνην τῶν χοκαπάζιδων, ἢ τῶν κουκλαπάζιδων, ὅτι καί ταῖς δύο αὐταῖς ταῖς τέχναις δύο αὐταῖς ταῖς τέχναις ταῖς ἤξευρε πολλά ἐπιτήδεια · καί κατὰ τύχην ἐρχόμενοι μερικοί χριστιανοί ὁποῦ εἶχαν ἐλευθερωθῇ ἀπό τήν παρπαρίαν⁹⁴⁸

155v.

ἀγόρασαν ἐκεῖνον τόν πύθηκα, τόν ὁποῖον τόν ἔμαθα, καί εὐθύς ὁποῦ τοῦ ἔκαμεν ἕνα κάποιον σημεῖον ἐπεδοῦσεν ἐπάνω εἰς τούς ὄμους του, καί ἐκαμώνουνταν πῶς τόν ἐμουρμούρεζεν εἰς τό αὐτί, ἀμή πριχοῦ νά ἔμπη εἰς τήν χώραν ὁποῦ ἤθελε νά ὑπάγῃ, ἐξέταξε καί ἐμάθαιναν ἀπό τά περικῶρα τί πράγματα ἐσυνέβαιναν νεωσί εἰς ἐκεῖνην τήν χώραν, καί εἰς τί λογῆς προσώπατα, καί κρατῶντας τα καλά εἰς τήν ἐνθύμη//σιν του τό πρῶτον πρᾶγμα ὁποῦ ἔκαμεν ἔπαιζε ταῖς κούκλαις μέ ταῖς ὁποῖαις ἔδειχνε διάφοραις ἰσορίαις, καί ὅλαις ἦτον νόσιμας, καί χαρμόσυναις· τελειώνοντας αὐτό τό παιγνίδι ἔφερνε ἐμπροσθεν τόν πύθηκά του λέγωντας εἰς τόν Κόσμον πῶς ἐμάντευεν ὅλα τά ἐπερασμένα, καί τά παρόντα, μόνον τά μέλλοντα δέν ἐμάντευεν · ἔπερνε δύο τιμῖνια εἰς τήν κάθε ἐρώτησιν, καί εἰς μερικαῖς ἔπερνε, καί φτινώτερα, κατὰ τήν γνώμην ὁποῦ ἐγύριζε τῶν ἐρω-

⁹⁴⁶Episodio narrado en el capítulo 22 de la primera parte. — ⁹⁴⁷Ginés de Pasamonte. —

⁹⁴⁸Μπαρπαρίαν/παρπαρίαν

τόντων, καί ὅταν ἐπήγαινε //μερικαῖς φοραῖς εἰς τὰ σπήτια ἐκείνων ὅπου ἤξευρεν αὐτός τὰ συμβεβηκότα τους, ἀγκαλά καί νά μήν τόν ἐρωτοῦσαν διά νά μήν τόν πληρώσουν, ὅμως αὐτός ἔκαμνε σημεῖον εἰς τό πύθηκα καί ὕψερον τούς ἔλεγε πῶς τοῦ εἶχεν εἰπῇ τό τάδε πρᾶγμα, ὅπου ἐτέρωξε μέ ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέβη, καί μέ αὐτό ἀποκτοῦσε μεγάλην ἐμπισσύνην, καί ἔτρεχαν ὅλοι κατόπι του· μερικαῖς φοραῖς ὡσάν ἄνοξ γνωστικός ὅπου ἦτον ἀποκρίνουνταν εἰς τρόπον ὅπου ἐτέρωιζαν ἢ ἀπόκρι//σες μέ ταῖς ἐρώτη-
 σες, καί μέ τό νά μήν τόν ἐξέταζε καί νά τόν ἐδίαζε κἀνέννας νά εἰπῇ μέ τί τρόπον ἀμάντευεν ὁ πύθηξ ἐγελοῦσε τόν καθ' ἕνα, καί εὐκαίρυνε τό πουργί-
 τοῦ καθ' ἑνός· εὐθύς ὅπου ἐμβῆκεν εἰς τήν ὄσαρίαν, ἐγνώρισε τόν Δόν Κισ-
 σότην, καί τόν σάντζιον, καί μέ τό νά τούς ἐγνώριζε τούς εἶπεν ἐκεῖνα τά
 λόγια, καί τούς ἔκαμεν ὅλους καί ἐθαύμασαν, ἀμή τόν ἤθελεν εὐγῇ ξηνά
 ξανά φητίλια ἀπό τήν μίτην του ἐκεῖνα ὅπου ἐπῆρεν, ἀνίσως καί χαμίλωνεν
 ὀλίγον παρακάτω //τό χέρι του ὁ Δόν Κισσότης, ὅταν ἔκοψε τόν βασιλέα
 μαρσίλιον, καί ἀφάνησεν ὅλην του τήν καθαλλιερίαν, ὡς καθώς εἴπαμεν
 εἰς τό ἐπερασμένον κεφάλαιον· αὐτά ἦτον ἐκεῖνα ὅπου ἤθελε νά εἰπῇ ὁ
 συγγραφέας διά τόν μαρσοπέτρον, καί γυρίζοντας εἰς τόν Δόν Κισσότην,
 λέγει πῶς ὅταν εὐγῆκεν ἀπό τήν ὄσαρίαν, ἀποφάσισε νά ὑπάγῃ νά ἰδῇ τόν
 ποταμόν τόν Ἔδρον καί ὅλα ἐκεῖνα τά περὶ χωρά, πριχοῦ νά ἔμπῃ εἰς τό
 κάστρον τῆς σαραγότζας, ἐπειδή καί εἶχε καιρόν νά τά κάμῃ //αὐτά μέ τό νά
 ἦτον κάμποσος καιρός ἕως τήν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως· μέ αὐτόν τόν σκο-
 πόν ἀκολούθησε τήν εἰσόδον του, καί ἐπεριπάτησε δύο ἡμέραις δίχως νά
 ἀπαντήσῃ κανένα ἀξιόλογον πρᾶγμα, καί τή τρίτην ἡμέραν ἀναβαίνοντας
 ἐπάνω εἰς ἕνα βουνόν ἄκουσε μίαν με-

156r. γάλην βοήν τυμπάνων, καί τρουμπετών, καί τουφεκίων. καί εἰς τήν ἀρχήν
 ἐλογίασε πῶς νά ἐπερνοῦσεν ἀπ' ἐκεῖ κἀνένα μπαϊράκοι σολδάτοι, καί διά
 νά τούς ἰδῇ, ἐκέντρωσε τόν ῥοντζινάντε καί ἀνέβηκεν ὀγλιγωρότερα εἰς
 τό βουνόν, καί ὅταν ἔφθασεν εἰς τήν κορυφήν, εἶδεν εἰς ταῖς ποδῖαις τοῦ
 βουνοῦ, ὡς καθώς τοῦ ἐφάνηκαν παρὰ νω ἀπό διακοσίους ἀνθρώπους ἄρ-
 ματωμένους μέ διάφορα ἄρ//ματα· ἐκατέβηκε καί αὐτός, καί ἐπλησίασεν
 εἰς ἐκείνους, καί εἶδε τά παῖράκια,⁹⁴⁹ καί τά χρώματά τους μάλιστα ἕνα παῖ-
 ράκι ὅπου ἦτον ἀπό ἄσπρον σανδάλι, εἰς τό ὅποῖον ἦτον ζωγραφισμένον
 πολλά θαυμασά ἕνα μέγαλον γομάρι, ὡσάν ἐκεῖνα τῆς σαρδινίας⁹⁵⁰, τό κε-
 φαλι του συκωμένον, τό σῶμα του ἀνοικτόν, καί ἡ γλῶσσα του ἦτον ἔξω, τό
 ὅποῖον ἐδειχνεν ὡσάν νά ἐγκάρριζε, καί τρυγύρω εἰς τό φομάρι ἦτον γραμ-
 μένοι αὐτοί οἱ δύο εἰςχοι

⁹⁴⁹Sonorización de la π. En turco *bayrak* – ⁹⁵⁰Un tipo de asno de Cerdeña.

Δέν πιεύω νά ἐγκάρισαν ματαίως ποτέ,
οἱ δύω εὐγενεῖς καί περιφρημοὶ ποιηταί.⁹⁵¹

Ἀπό αὐτοὺς τοὺς εἰχούς ἐγνώρισεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς ἐκεῖνοι οἱ ἀνθρώποι θέλει νά ἦτον ἀπό τό χωρίον τῶν φκοδερνατόρων⁹⁵², καί τό εἶπε καί τοῦ σάντζιου διαδάζωντάς του καί τοὺς εἰχούς καί τοῦ εἶπε πρὸς τοῦτοις πῶς ἐκεῖνος ὅπου τοὺς ἐδιηγέθη αὐτήν τήν ἱστορίαν εἰς τήν ὁσταρίαν ἐλάν//θασεν ἐπειδή καί τοὺς εἶπε πῶς ἦτον γγοδερνατόροι ἐκεῖνοι ὅπου ἐγκάρισαν, καὶ οἱ εἰχοὶ τοὺς γράφουν πῶς ἦτον Κριταί · πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ σάντζιος σινιόρε, δέν πρέπει νά σοχάζεται τινάς αὐτό, ἐπειδή καί ἐνδέχεται ὅτι οἱ φκοδερνατόροι ὅπου ἐγύρισαν τότε, νά ἔφθασαν μέ καιρόν, καί νά ἔγιναν κριταί τοῦ χωρίου τους, πόσω μάλλον ὅπου δέν βλέπτετε τελείως εἰς τήν ἀλήθειαν τῆς ἰσορίας, ἂν ἐκεῖνοι ὅπου ἐγκάρισαν ἦτον //κριταί, ἢ φγοδερνατόροι, διότι τόσον εἶναι νά γκαρίση ἓνας φκοδερνατόρος, ὅσον καί ἓνας κριτής · ἐγνώρισαν τέλος πάντων καί ἔμαθαν, πῶς ἐκεῖνοι ὅπου ἦτον περιγελασμένοι ἀπό τό ἄλλο χωρίον, ἐπήγαιναν νά πολεμήσουν μέ αὐτό· ὁ Δόν Κισσότης ἐπλησίαζεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς αὐτούς, τό ὁποῖον βλέπωντάς τό ὁ σάντζιος ἐπικραίνονταν κατὰ πολλά, μέ τό νά μήν ἀγαποῦσε τοὺς πολέμους · ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι τόν ἔβαλαν εἰς τό μέσον τους λο//γιάζοντας πῶς νά εἶναι κἀνέναν ἀπό τοὺς ἐδικούς τους ὁ Δόν Κισσότης συγκώνοντας τήν μουντζοῦναν

ὅπου ἐφοροῦσε μέ εὐγένειαν καί νοσιμάδα ἔφθασεν εἰς τό παῖράκι ὅπου ἦτον ζωγραφισμένον τό γομάρι καί ἐκεῖ ἐμαζώχθηκαν τριγύρω του ὅλοι οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ ζρατεύματος διά νά τόν ἰδοῦν νικηθέντες ἀπό τόν συνηθισμένον θαυμασμόν, εἰς τόν ὁποῖον ἐπιπταν ἐκεῖνοι ὅπου τόν ἐπροτόδλεπαν · ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντας πῶς ὅλοι τόν σοχάζουνταν μέ προσοχήν χωρίς νά //τόν συντύχη τινάς, ἢ νά τόν ἐρωτήση, εἶπε πρὸς αὐτούς.⁹⁵³

156v

Ἐγὼ σᾶς παρακαλῶ σινιόρες κατὰ πολλά νά μή διακόψετε μίαν ὁμιλίαν ὅπου θέλω νά σας κάμω, ἕως ὅπου νά ἰδῆτε πῶς βαρένεσθε, ἢ πῶς δίδω ἐνόχλησιν, ὅτι ἂν συνέβη αὐτό μέ τό παραμικρότερον σημεῖον ὅπου θέλετε μέ κάμη, θέλω σιωπήσω παρευθύς · ὅλοι του ἀπεκρίθησαν νά εἰπῇ ὅ,τι ἤθελεν, ὅτι αὐτοὶ τόν ἤθελαν ἀκροασθῇ μέ καλήν τήν καρδίαν.// ὁ Δόν Κισσότης πέρνωντας αὐτήν τήν ἄδειαν, ἄρχισε καί εἶπεν · ἐγὼ σινιόροι μου εἶμαι πλανώμενος καθαλλιέρης τοῦ ὁποῖου ἡ ἄσκησις εἶναι τά ἄρματα, καί τό ἐπάγγελμά του εἶναι νά βοηθᾷ τοὺς ἐνδεεῖς, καί νά δίδῃ συντροφὴν εἰς ἐκείνους ὅπου εὐρίσκονται εἰς ἀνάγκην · εἶναι κάμποσαις ἡμέραις ἀφ' οὗ

⁹⁵¹ En el manuscrito rumano: «περίφημοι κριταί». — ⁹⁵² φκοδερνατόρων / γγοδερνατόροι. —

⁹⁵³ Punto y aparte con media línea libre.

ἔμαθα ἐγὼ τὴν συμφορὰν σας, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ πιάσω τὰ ἄρματα, καὶ νὰ σᾶς ἐκδικήσω ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς σας· καὶ ἔσωντας καὶ νὰ ἐσυνομίλῃσα πολ-
λαῖς φοραῖς εἰς τὸν //νοῦν μου περὶ τῆς ὑποθέσεώς σας, εὐρίσκω κατὰ τοὺς
νόμους τοῦ Δουέλου⁹⁵⁴ πῶς εἴσθε λανθασμένοι ἂν κρατῆτε τοῦ λόγου σας
διὰ ἀτιμασμένους, διότι ἓνας ποταπὸς ἄνθρωπος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀτιμάσῃ
μῖαν ὀλάκερην χώραν, ἀνίσως ὅμως καὶ δὲν τοὺς ἐγκαλέσει ὅλους διὰ προ-
δότες, καὶ ἀποστάτες, διότι δὲν ἠξεύρετε ποῖος ἔκαμε τὴν προδοσίαν διὰ
τὴν ὁποίαν τοὺς ἐγκαλεῖ· ἔχομεν διὰ παρὰδειγμα τὸν Δόν Διέγον⁹⁵⁵ ἀπὸ
τὴν χώραν ὁ ὁποῖος ἐγκάλε//σεν ὅλους τοὺς ζαμοράνους διὰ προδότες, μέ-
τό νὰ μὴν ἠξευρε πῶς μόνον ὁ Βέλιδος Δόλφος⁹⁵⁶ εἶχε κάμη τὴν προδοσίαν,
καὶ ἐσκότωσε τὸν βασιλέα του, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἐγκάλεσεν ὅλους, καὶ
εἰς ὅλους ἔπρεπεν ἡ ἐκδίκησις, καὶ ἡ ἀπόκρισις· ἀγκαλὰ καὶ ἀληθινὰ ὁ
Δόν Διέγος ἦτον ὀλίγον ἀράθυμος, καὶ ἐπέρασε παρὰνω ἀπὸ τό πρέπον
τὰ ὅρια τοῦ ἐγκαλεῖν, διότι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐγκαλέσῃ τοὺς ἀποθαμένους,
τὰ νερά, τὰ σπαρτά, καὶ ἐκεῖνα ὅπου ἔμελλον //νὰ γεννηθοῦν, ὁμοῦ καὶ
ἄλλα παραμικρά, καὶ ψυχολογίαις, ὅμως ἄς ὑποθέσωμεν πῶς νὰ ἔκαμε
καλὰ, διότι ὁ θυμὸς ὅταν ἀνάψῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει
πατέρα

- 157r.** νὰ τοὺς ἐρμηνεύσῃ, ἡ χαλινάρι νὰ τὸν κρατήσῃ· ὄντας λοιπὸν πράγμα βέ-
βαιον, πῶς ἓνας μοναχὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀτιμάσῃ ἓνα βασιλεῖον, ἐπαρχίαν,
Κάστρον⁹⁵⁷, δημοκρατίαν, μῆτε μῖαν χώραν ὀλάκαιρην, εἶναι φανερόν πῶς
δὲν κάμνει χρεῖαν νὰ ἐδικηθῇ τινὰς διὰ τοιαύτην ἀτιμίαν, διότι δὲν πρέπει
νὰ τὴν κρατῇ διὰ ἀτιμίαν ἢ εὐτακταῖς ἐπικρατεῖαις //διὰ τέσσερα πράγ-
ματα πρέπει νὰ παρακινοῦνται διὰ διεγείρουν τὸν πόλεμον καὶ νὰ βάνουν
εἰς κίνδυνον τοὺς ἀνθρώπους τοὺς, τὴν ζωὴν τοὺς, καὶ τὰ πλοῦτη τους·
τό πρῶτον διὰ τὴν διαφέντευσίν ταῖς καθολικῆς πίσεως, τό δεύτερον διὰ
νὰ διαφεντεύσουν τὴν ζωὴν τους ὅπου εἶναι κατὰ τὸν θεῖον καὶ ἀνθρωπί-
νον νόμον, τό τρίτον διὰ νὰ διαφεντεύσουν τὴν τιμὴν τους, τὴν φαιηλίαν
τους καὶ τὰ ὑπάρχοντά τους, καὶ τό τέταρτον διὰ τὴν δούλευσιν τοῦ βασι-
λέως εἰς δίκαιον πόλεμον· εἰς αὐτάς τάς //τέσσερας αἰτίας ἠμποροῦν νὰ
προσθεθοῦν καὶ ἄλλαις πολλαῖς ὅπου νὰ εἶναι δίκαιαις, καὶ νὰ μᾶς κάμουν
νὰ εἴμεσθε χρεῶσαι νὰ πιάσωμεν τὰ ἄρματα, ἀμὴ τό νὰ πολεμῇ τινὰς διὰ
το οὐδέν καὶ διὰ πράγματα ὅπου εἶναι περισσότερον διὰ ἐγλεντζέν παρὰ
διὰ ἀτιμίαν, μέ φαίνεται πῶς ὅποι⁹⁵⁸ τό κάμη αὐτό νὰ εἶναι ὑξερημένος
ἀπὸ ρόχασιν πόσῳ μᾶλλον ὅπου τό νὰ ἐκδικηθῇ τινὰς ἀδίκως (ἀγκαλὰ καὶ

⁹⁵⁴Mayúscula?: leyes del duelo. — ⁹⁵⁵Don Diego Ordóñez de Lara. — ⁹⁵⁶Vellido Dolfos. —

⁹⁵⁷Sic. — ⁹⁵⁸Sic. (ὁποῖος)

καὶ μίᾳ ἐκδίκηση δέν εἶναι δικαῖα) εἶναι πράγμα ἐ// ναντίον εἰς τήν πίστην μας ἢ ὅποια μᾶς προσάξει νά κάμνωμεν καλόν εἰς τοὺς ἐχθρούς μας καί νά ἀγαπῶμεν τοὺς μισοῦντες ἡμᾶς καί ἀγκαλά καί αὐτή ἡ ἐντολή φαίνεται νά εἶναι κομμάτι ὡσάν τιμὴ εἰς τό νά τήν παρατηρήσῃ τινάς μέ ὅλον τοῦτο δέν εἶναι δεινὴ διὰ ἐκείνους ὅπου ἀγαποῦν θεόν, ἀλλὰ διὰ ἐκείνους ὅπου ἀγαποῦν τὰ ἐγκόσμια, καί πληροφοροῦν περισσότερον ταῖς ἐπεθυμῖαις τοῦ σώματος, παρὰ τοῦ πνεύματος, διότι ὁ ἱεσοῦς χριστός ὁ ἀληθινός θεός καί ἀληθινός ἄνθρωπος ὅπου ποτέ δέν ἐψεύσθη μήτε ἤμπορεῖ νά ψευσθῇ ὧντας νομοθέτης μας εἶπε πῶς ὁ ζυγός του δέν εἶναι σκληρός καί τό φορτίον του εἶναι ἐλαφρόν, καί διὰ τοῦτο δέ μᾶς ἐπρόσβαξε πράγμα ὅπου νά εἶναι ἀδύνατον εἰς τό νά παρατηρηθῇ, ὥστε ὅπου σινιόροι μου ἢ ἀφεντιᾶ σας εἴσθε χρεῶσαι κατὰ τοὺς θείους, καί ἀνθρωπίνους νόμους νά ἡσυχάσετε, λέγοντας αὐτό ἐσιώπησε καί ἐπῆρε τήν ἀναπνοήν του ὀλίγον, καί βλέπωντας πῶς οἱ ἀκροατές ἐσιωποῦσαν ἠθέλησε νά //ἀκολουθήσῃ τήν διήγησίν του, ἀμή τοῦ τήν διέκοψεν ὁ σάντζιος ὁ ὁποῖος βλέπωντας πῶς ἐσιώπησεν ὀλίγον ὁ καβαλλιέρης του ὀμίλησεν εἰς τόν τόπον του λέγοντας, ὁ καβαλλιέρης μου

ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ὁ ὁποῖος προτιήτερα ὀνομάζονταν ἀσχημοειδής, καί τώρα ὀνομάζεται τῶν λεόντων εἶναι ἕνας εὐγενῆς πολλά γνωστικός ὅπου ἤξεύρει λατινικά καί ἀπλά, ἴσιμ μέ ἕναν Διδάσκαλον, καί ἤξεύρει ὅλους τοὺς νόμους καί τάξεις τοῦ Δουέλου⁹⁵⁹ δηλονότι τοῦ πολέμου, καί διὰ τοῦτο δέν πρέπει νά κάμετε ἄλλο, παρὰ ἐκεῖνο ὅπου σᾶς λέγει, καί ἂν κα//κοπάθετε ἐγὼ νά δώσω λογαριασμόν πόσω μᾶλλον ὅπου ὡς καθὼς εἶπε καί ἡ ἀφεντιᾶ του εἶναι μεγάλη τρέλλα νά διεγείρετε πόλεμον, διὰ τό οὐδέν μόνον διὰ ἕνα φκαρίσμα, ὅτι ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι ὅταν εἴμουν μικρόν παιδί ἀγκάριζα ὅταν ἤθελα, καί δέν ἤμποροῦσε κἀνέννας νά μέ ἐμποδίσῃ, καί τόσον νόσιμα, καί ἐπιτήδεια τό ἔκαμνα ὅπου εὐθύς ὅπου ἀγκάριζα ἀρχινοῦσαν καί ἀγκάριζαν ὅλα τὰ γομάρια τοῦ χωρίου, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο δέν //ἐξέπευτα ἀπὸ τήν τιμὴν μου, καί ἀγκαλά καί νά μέ εὐχρεοῦνταν⁹⁶⁰ μερικοὶ διὰ αὐτήν τήν ἐπισήμην, καί ἀρετήν, ὅμως ἐγὼ δέν τό ἐψηφοῦσα τελείως, καί διὰ νά ἰδῇτε πῶς λέγω τήν ἀλήθειαν ραθῆτε ἀκούσετε ὅτι καί αὐτή ἡ ἐπισήμη εἶναι ὡσάν τό γράψιμον, ὅπου ὅταν τό μάθῃ τινάς δέν ἤμπορεῖ νά τό ἀλησμονήσῃ, καί πιάωντας εὐθύς μέ τὰ δύο του δάκτυλα τήν μίτην του ἄρχισε νά φκαρίζῃ τόσον δυνατὰ ὅπου ἀκούσθῃ ὡς μᾶς ὥρας ράταν, ἀμή ἕνας ἀπὸ ἐκεῖ//νους ὅπου ἔστεκαν σιμά του θαρρόωντας πῶς τοὺς ἐπεριγελοῦσεν ἐσύκωσε τό κοντάρι του καί ἐκτύπησε

157v.

⁹⁵⁹Sic. (mayúscula) Las leyes del duelo. — ⁹⁶⁰Debería ser ἐχθρεύονταν.

τόν σάντζιον τόσον δυνατά όπου τόν ἔρριψε κάτω από τό γομάρι του · βλέπωντας αὐτό ὁ Δόν Κισσότης ἐπῆρε τό κοντάρι του εἰς τό χέρι τό δεξιόν, καί ἐπῆγε κατ' ἐπάνω εἰς ἐκεῖνον όπου τόν ἐκτύπησεν, ἀμή ἐμβῆκαν τόσοι πολλοί εἰς τό μέσον όπου ἐστάθη ἀδύνατον νά κάμῃ τήν ἐκδίκησιν, μάλισα βλέπωντας πῶς ἔπεφταν οἱ πέτριαις ἐπάνω του //σχεδόν ὥσαν χαλάζι, καί πῶς τόν ἐφοβέριζαν νά τόν κτυπήσουν, καί μέ τά κοντάρια, καί τουφέκια · ἐγύρισε τόν ῥοντζινάντε, καί ἄρχισε νά φεύγῃ ὅσον ἡμποροῦσεν, παρακαλῶντας ἐξ ὅλης του καρδίας τόν θεόν νά τόν ἐλευθερώσῃ ἀπό ἐκεῖνον τόν κίνδυνον φοβούμενος κάθε ὀλίγον νά μήν τόν τρυπήσουν μέ κᾶνένα κοντάρι, ἀμή ἐκεῖνοι εὐχαριστήθηκαν μόνον όπου τόν εἶδαν πῶς ἔφευγε καί δέν ἐπῆγαν κατόπι του · τόν σάντζιον τόν ἔβαλαν ἐπά//νω εἰς τό γομάρι ὁ ὁποῖος μετά βίας εἶχε συνησφέρει, καί τόν ἄφησαν νά ὑπάγῃ κατόπι εἰς τόν καθαλλιέρον του, ὁ ὁποῖος εἶχε ζεμακρύνει κάμποσον, καί γυρίζοντας τό κεφάλι του

158r. εἶδε τόν σάντζιον όπου ἤρχουνταν, καί τόν ἐκαρτέρησε, βλέπωντας όπου δέν τόν ἐκυνηγοῦσε τινάς. ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι ἐκάθησαν ἐκεῖ ἔως τό βράδυ, καί βλέπωντας

πῶς δέν ἦλθαν οἱ ἐναντίοι τους νά πολεμήσουν,
ἐγύρισαν εἰς τό χωρίον τους χαρούμενοι,
καί καλόκερδοι⁹⁶¹

Κεφάλαιον κη:^{ov}

Διηγεῖται κάποια πρᾶγματα όπου λέγει ὁ Πέγκλης
πῶς ὁποῖος τά διαβάξει θέλει τά καταλάβῃ,
ἄν τά διαβάσῃ μέ προσοχήν

Ὅταν ὁ δόλιος καί ματαιόφρων φεύγῃ γνωρίζεται ἡ μηχανή, καί εἶναι ἴδιον ἀνθρώπων φρονίμων νά φυλάττονται διά καιρούς καί χρεῖας ἀναγκαστέρας · αὐτή ἡ ἀλήθεια ἀλήθευσεν εἰς τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος δίδοντας τόπον τῆς ὀργῆς τοῦ πλήθους ἔφυγε δίχως νά ἐνθυμηθῇ τόν σάντζιον, μήτε τόν κίνδυνον εἰς τόν ὁποῖον τόν ἄφησε καί ἐξε//μάκρυνε τόσον, ὅσον ἐγνώριζε πῶς νά εἶναι σίγουρος · ὁ σάντζιος τόν ἀκολουθοῦσε, ἄν καί εὐθύς όπου τόν ἔφθασεν ἔπεσε κάτω από τό γομάρι εἰς τά ποδάρια τοῦ ῥοντζι-

⁹⁶¹El capítulo termina en recto ocupando sólo cuatro líneas, en forma descendente como es frecuente. Dejando tres líneas libres, comienza el capítulo siguiente κη.

νάντε, πικραμένος καί δαρμένος· ὁ Δόν Κισσότης ἐξεπέτρεψε διά νά ἰδῇ τί πληγαῖς εἶχεν, ἀμή εὐρίσκοντας τόν ὑγιῆ ἀπό τήν κεφαλήν ἕως τά ποδά-
ρια, καί μεγαλώτατον θυμόν τοῦ εἶπεν ἤξευρες νά γνωρίζῃς κυρ σάντζιο
καλά νά πάθῃς ἔτζι σέ ἔπρεπε, μάλισα νά εὐχαρισῇς τόν θεόν ὁποῦ //δέν
σέ ἔκαμαν καί ἄλλο τί παράνω· ἐγώ κατά τό παρόν δέν ἔχω δύναμιν νά
ἀποκριθῶ εἶπεν ὁ σάντζιος διότι μέ φαίνεται πῶς νά συντυχαίνω ἀπό τούς
ῥομους· ἄς καθαλλικεύσωμεν, καί ἄς περιπατήσωμεν ἀπ' ἐδῶ, ὅτι ἐγώ θέλω
σιωπήσει καί δέν θέλω γκαρίσει πλέον, ὅμως δέν θέλω σιωπήσω ἀπό τό νά
λέγω πῶς οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι φεύγουν, καί ἀφίνουν τούς ὀπλο-
φόρους τους εἰς τά χέρια τῶν ἐχθρῶν τους, καί τούς δέρονουν, δέν φεύγει
ἐκεῖνος ὁποῦ παραμερίζει ἀπεκρί-

θη ὁ Δόν Κισσότης ὅτι πρέπει νά ἡξεύρῃς, σάντζιο πῶς ἡ ἀνδραγαθία ὁποῦ **158v.**
δέν ἔχει διά σύντροφον τήν ζόχασιν καί φρονημάδα ὀνομάζεται ἀγνωσία,
καί ἡ ἀνδραγαθία τοῦ ἄγνωστου ὅταν τύχη καί λάθῃ καλήν ἔκδασιν γίνεται
περισσότερον ἀπό συνεργίαν τῆς τύχης παρὰ τῆς ἀνδρείας, καί ἐγώ ὁμο-
λογῶ πῶς ἐπαρამέρισα καί ὄχι πῶς ἔφυγα, καί εἰς αὐτό ἐμμηθήκα πολ-
λούς ἀνδρείους ὁποῦ //ἐφυλάχθηκαν, καί ἔδωσαν τόπον τῆς ὀργῆς, ἀπό
τῶν ὁποίων ταῖς ἰσορίαις εἶναι γεμάτα τά βιβλία· εἶχαν καθαλικεύσει⁹⁶²
καί ἄρχησαν νά περιπατοῦν ὁ σάντζιος ἀπου ἀπου ἐδογκοῦσεν ἀπό
καρδίας καί ἀνασέναζε πολλά λυπηρά, καί ἐρωτῶντας τον ὁ Δόν Κισσό-
της τό αἴτιον τοῦ πόνου του ἀποκρίθη πῶς μετά βίας ἐπεριπατοῦσεν ἀπό
τόν πόνον τῆς ῥάχης του· τόσον δυνατά σοῦ ἐκτύπησαν σάντζιο τοῦ λέγει
ὁ Δόν Κισσότης, καί βέβαια ξένος πόνος ζέγδαρμα ἀποκρίθη ὁ σάντζιος//
ἀμή νά μέ πιστεύῃς σινιῶρε πως ἐγώ βλέπω ὅτι εἶναι μάταιαις ἡ ἐλπίδες
ὁποῦ ἔχω εἰς τήν ἀφεντιά σου, διότι αὐταῖς ἡ ξυλῖαις ὁποῦ μέ ἔδωκαν τώρα
φοβοῦμαι νά μήν προμηγνύνουν τίποτα τεινάσματα μέ κάμπαις, διά τοῦτο
τό καλλήτερον ὁποῦ ἤθελα κάμη ἤρρον νά γυρίσω εἰς τό σπῆτι μου νά εἰδῶ
τήν φυναϊκάν μου, καί τά παιδιά μου, καί νά τά ἀναθρέψω μέ ὅ, τι δώσει ὁ
θεός καί ὄχι νά περιπατῶ κατόπι ἀπό τήν ἀφεντιάν σου εἰς ταῖς ζράταις
δίχως ζράταν καί δί//χως νά ἡξεύρω ποῦ πηγαίνω πίνωντας κακά, καί τρώ-
γωντας χειρότερα, καί νά κοιμοῦμαι ὅπου φθάσω· μέτρα κακοῤῥοίζικε
ὀπλοφόρε τήν γῆν μέ τά ποδάρια σου καί κάμε τό κρεβδάτι σου ὡς καθῶς
σέ ἀρέσει, καί πλάγιασε δίχως νά ἔχῃς φόβον πῶς θέλεις πέσει κάτω ἀπό
τό κρεβδάτι, ὁποῦ νά δώσῃ ὁ θεός νά μήν ἀναλύσῃ τό κορμί ἐκεῖνο ὁποῦ
εὐγάλεν αὐτήν τήν πλανωμένην καθαλλιερίαν, ἢ κἄν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐπρο-
τοθέλησε νά γίνῃ ὀπλοφόρος //τοιούτων τρελλῶν, ὡς καθῶς πιζεῦω πῶς

⁹⁶²Sic.

νά ἦτον ὅλοι οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι οἱ ἐπερασμένοι, διά τούς παρόν-
τας δέν λέγω τίποτα, διότι εἶπε καί ἡ ἀφεντιῶ σου ἕνας ἀπό ἐκείνους · ἐγώ
ἔδανα ζίχημα σάντζιε εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς τώρα ὁποῦ συντυχαίνεις
δίχως νά σέ ἐμποδίση τινάς δέν θέλει σέ πονεῖ κᾶνένα σου μέλος, συντύ-
χαινε ὁ, τι σέ ἔλθη εἰς τόν νοῦν καί εἰς τό ρόμα, διότι ἐπειδή καί δέν σέ πονεῖ
κᾶνένα σου μέρος τό ἔχω διά χαράν τήν ἐνόχλησιν ὁποῦ μέ δίδει // ἡ αὐθά-
δεια σου, καί ἄν ἔχης τόσην πολλήν ἐπιθυμίαν νά γυρίσης εἰς τό σπῆτίσου
ἐγώ δέν σέ ἐμποδίζω, ἐσύ ἔχεις ἐδικά μου ἄσπρα λογάριασε πόσος καιρός
εἶναι ἀφ' οὗ μέ δουλεύεις

159r. τώρα τήν τρίτην φοράν ὁποῦ εὐγήκαμεν πόσον κάμη ἡ ῥόγα σου καί κρά-
τησέ τα · ὅταν ἐγώ ἐδούλευα εἰς τόν τομάζον καράσκον, ἀποκρίθῃ ὁ σάν-
τζιος τόν πατέρα τοῦ Δοτόρ σαμπιών καράσκον τόν ὁποῖον τόν ἡξεύρεις
καί ἡ ἀφεντιῶ σου πολλά καλά μέ ἔδιδε δύο γρόσια τόν μῆνα ἕξω ἀπό
τά ἕξοδά μου, ἀμή ἡ ἀφεντιῶ σου δέν ἡξεύρω πόσον θέλεις νά μέ δώσης,
ἀγκαλά ἡξεύρω // πῶς κοπιάζει περισσότερον ὁ ὄπλοφόρος τοῦ πλανωμέ-
νου καθαλλιέρου, παρὰ ἕνας ὁποῦ νά δουλεύῃ εἰς ἕναν χωριότην, διότι
ἀληθινά δουλεύει ὅλην τήν ἡμέραν, ὅμως κᾶν τό βράδυ τρώγει ἕνα κοιμάτι
ψωμί μέ ἀνάπαυσιν καί κοιμάται εἰς τό κρεβδάτι του, ὁποῦ ἐγώ ἀφ' οὗ δου-
λεύω τήν αὐθεντιῶ σου ποτέ δέν τό ἐξιώθηκα, παρὰ μόνον ὅταν ἐπήγαμεν
εἰς τό σπῆτι τοῦ Δόν Δίγου μιράνδα⁹⁶³, καί εἰς τήν χαράν τοῦ Καμασίου⁹⁶⁴,
καί μετά ταῦτα εἰς τό σπῆτι τοῦ βασιλίου, εἰς δέ // τόν ἐπίλοιπον καιρόν ἐκι-
μήθηκα⁹⁶⁵ ἐπάνω εἰς τήν σκληράν γῆν, καί ἔφαγα ζηρά κοιμάτια τιρίου καί
ψωμίου, καί ἔπινα νερόν · ἐγώ ὁμολογῶ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς εἶναι
ἀληθέςατα ὅλα αὐτά ὁποῦ εἶπες, σάντζιο, ἀμή εἰπέ μέ πόσα γυρεύεις νά
σέ δώσω παράνω, ἀπό ὅσα σέ ἔδωκεν ὁ τομάζος καράσκος · ἐγώ δέν ζητῶ
πολλά ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος δώσεμε ἡ ἀφεντιῶ σου δύο τιμίνια παράνω
τόν μῆνα ἀπό ὅτι⁹⁶⁶ μέ ἔδιδεν ὁ τομάζος καράσκος, καί θέλω εὐχαρισηθῇ
// αὐτά εἶναι διά τήν ῥόγαν μου, εἰδέ διά τήν ὑπόσχεσιν τῆς νῆσου, εἶναι
δίκαιον νά προσθέσης ἄλλα ἕξι τιμίνια, τά ὁποῖα ὅλα κάμουν τριάντα τιμί-
νια · ἐγώ μά καλήν μου καρδίαν σέ δίδω αὐτά ὁποῦ ζητᾶς, τόν ἀοκρίθῃ
ὁ Δόν Κισσότης, εἶναι εἰκοσιπέντε ἡμέραις ἀφ' οὗ ἐκινήσαμεν ἀπό τήν χώ-
ραν μας λογάριασε πόσα κάμουν, καί ὥς καθώς σέ ἐπροεῖπα κράτησέ τα
ἀπό τά ἄσπρα ὁποῦ ἔχεις · καλά ὅμως τά τιμίνια τῆς ὑποσχέσεως τῆς νῆ-
σου τοῦ λέγει ὁ σάντζιος; πρέπει νά // τά λογαριάσωμεν ἀπό τήν ἡμέραν
ὁποῦ μέ τήν ὑποσχέθης· καί πόσος καιρός εἶναι ἀφ' οὗ σέ τήν ὑποσχέθη-
κες τοῦ ἐρώτησεν ὁ Δόν Κισσότης; ἀνίσως καί δέν λανθάνωμαι πρέπει νά

⁹⁶³Don Diego Miranda. — ⁹⁶⁴Camacho. — ⁹⁶⁵Sic. — ⁹⁶⁶Sic

εἶναι περάνω ἀπό εἴκοσι χρόνους, ἢ τρεῖς ἡμέραις περάνω, ἢ τρεῖς ὥραις παρακάτω, ἀκούοντας αὐτό ὁ Δόν Κισσότης ἐκτύπησε ταῖς πλάταις του, καί ἄρχησε νά γελαῖ ὡσάν τρελλός λέγωντας, πῶς εἶναι δυνατόν νά εἶναι εἴκοσι χρόνια ἀφ' οὗ σέ ὑποσχέθηκα τήν νῆσον σάντζιο ὁποῦ πισεύω // πῶς μῆτε δύω μῆνες νά μὴν εἶναι ἀφ' οὗ ἔγινα πλανώμενος καθαλλιέρης, ἀμή ὡς καθῶς ὑπολαμβάνω ἐσένα ὁ σκοπός σου εἶναι νά κρατήσης ὅλα τά ἄσπρα μου ὁποῦ ἔχω εἰς τοῦ λόγου σου, καί νά τά πύσης εἰς τήν ῥόγαν σου, καί ἐπειδή καί εἶναι ἔτσι ἐγώ τό ξέργω καί αὐτό, μόνον νά λείψης ἀπό ἔμπρο-

σθέν μου τέτοιος κακός ὄπλοφόρος καί ἄς ἀπομείνω καί δίχως κἀνένα ἄσπρον, ἀμή εἰπές μέ παρακαλῶσε κακέ ἄνθρωπε ὁποῦ ἐχάλασες ταῖς ὄπλοφορικαῖς τάξεις τῆς πλανωμένης καθαλλιερίαις · ποῦ ἔδιδες ἐσύ ἢ ἐδιάβρασες πῶς κἀνέναν ὄπλοφόρο νά ἐσάθη καί νά ἐφιλονίκησε μέ τόν καθαλλιέρεν του λέγωντας τόσον θέλω, τόσον πρέπει νά μέ δώσης τόν μῆνα διά τήν δοῦ // λευσίν μου · γκεμίσου ἀπό ἐδῶ καί ὕπαγε εἰς τό σπῆτί σου, ὅτι ἀπό τώρα καί ἔμπρός δέν θέλω νά ἔλθης πιά μαζί μου πρὲ ἀχάρισε ὁποῦ εἶσαι περισσότερον ζῶον παρὰ ἄνθρωπος· τώρα ὁποῦ ἐσυλλογούμεν νά σέ προκόψω, καί νά σέ κάμω νά γίνης μεγάλος ἄνθρωπος, καί νά σέ κράζω ἄρχοντα ἄν καί ἐναντίον τῆς θελήσεως τῆς φυναικός σου μέ γυρεῦεις θέλημα νά ὑπάγης τώρα ὁποῦ εἶχα σκοπὸν νά σέ δώσω τό καλ- λήτερον φγοδέρνο ὁποῦ νά εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον // τέλος πάντων ὡς καθῶς τό εἶπες καί ἐσύ πολλαῖς φοραῖς πῶς τό μέλι δέν εἶναι διά τά ρόματά των, καί τά ἐξῆς · ἐσύ φομάρι ἐγεννήθηκες, καί γομάρι θέ νά ἀποθάνης· ὁ σάντζιος ἔξεκε καί ἐκοίταζε τόν Δόν Κισσότην εἰς τά μάτια ἐν ὅσῳ τοῦ ἔλε- γεν αὐτοὺς τοὺς ὄνειδισμούς, καί τόσον ἐπικράθη ὁποῦ εὐθύς ἄρχησαν νά τρέχουν τά δάκρυα ἀπὸ τά μάτια του, καί μέ ταπεινὴν φωνὴν τοῦ εἶπεν, ἐγὼ ὁμολογῶ σινιῶρε μου πῶς μέ τό νά εἶμαι τελείως φομάρι δέν μέ λεί- πει ἄλλο παρὰ μιά ὥρα⁹⁶⁷, καί ἀνίσως καί ἡ ἀφεν//τιὰ σου θέλεις νά μοῦ τήν βάλλης ἐγὼ ξέργω, καί θέλω σέ δουλεύει ὡσάν ἓνα φομάρι εἰς ὅλην μου τήν ζωὴν · ἡ ἀφεντιὰ σου συγχώρησέ με διότι ἡξεύρεις πῶς ἐγὼ εἶμαι ἀμαθής, καί ἀνίσως καί συντυχαίνω παράξρρατα αὐτό προέρχεται περισσό- τερον ἀπὸ ἀγνωσίαν, παρὰ ἀπὸ κακίαν, καί ὁ μετανοῶν τῷ θεῷ παραδίδο- ται · νά ὁποῦ σέ συγχωρῶ μόνον πρόσεχε εἰς τό ἐξῆς νά μὴν ἀγαπᾷς τόσον τό διάφορον, ἀλλὰ νά ἔχης καλὴν καρδιάν, καί νά ἔχης ταῖς ἐλπίδαις σου εἰς τήν ὑπόσ//χεσίν μου, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νά μὴν γένῃ ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπα, ἀγκαλά καί νά ἀργῇ ὀλίγον · ὁ σάντζιος ἀποκρίθη πῶς ἔτσι ἤθελε κάμῃ, ἄρ-

159v.

⁹⁶⁷ Error: οὐρά.

χησε πλέον καί νά βραδιάζῃ, καί βλέπωντας ἐκεῖ σιμά ἕνα μικρόν δάσος, ἐπῆγαν καί ἐμβῆκαν εἰς αὐτό καί ἐκοιμήθηκαν ἐκεῖ ἐκείνην τήν νύκτα, καί τό ταχύ ἐσηκώθηκαν, καί ἀκολούθησαν τήν σράταν τους, πηγαίνοντας πρὸς τόν ἔδρον ποταμόν εἰς τόν ὁποῖον τοὺς ἐσυνέδηκαν ἐκεῖνα ὁποῦ εἰς τό ἀκόλουθον κεφάλαιον
θέλομεν διηγηθῇ.

160r.

Κεφάλαιον κθ:^{ον}

Ὅπου διηγεῖται τήν περίφημον τύχην τοῦ φοῖτευ-
μένου καΐκίου.

μετά δύο ἡμέρες ἀφ' οὗ εὐγῆκαν ἀπὸ ἐκεῖνο τό Δάσος, Ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος, ἔφθασαν εἰς τόν ποταμόν ἔδρον, καί βλέπωντας τόν ὁ Δόν Κισσότης ἐχάρη καί ἀγαλλίασε τό πνεῦμά του, θεωρῶντας τήν εὐμορφίαν τοῦ χείλους του, τόν καθαρότητα τῶν ὑδάτων του, τήν ἡσυχίαν τοῦ ῥεύματός του, καί τήν εὐθυνίαν τῶν διαφανεσάτων κρυσάλων του, τοῦ //ὁποῖου ἡ πρόσχαρος θεωρία ἀνεκαίνησεν εἰς τήν μνήμην του ἄπειρους λογισμούς ἐρωπικούς μάλιστα ἐκεῖνα ὁποῦ εἶδεν εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου, ὅτι ἀγκαλά καί νά τοῦ εἶπεν ὁ μαστροπέτρος πῶς μερικά μὲν ἦτον ψευδῆ, μερικά δέ ἀληθινά, ὅμως αὐτός τά ἐκρατοῦσεν ὅλα διὰ ἀληθινά, μέ ὅλον ὁποῦ ἔλεγεν ὁ σάντζιος πῶς ἦτον ὅλα ψεύματα · πηγαίνοντας λοιπόν τοιούτης λογῆς, εἶδαν ἕνα μικρόν καΐκι δίχως κουπία, δεμένον εἰς ἕνα κλουτοῦ//κι ὁπου ἦτον εἰς τό χεῖλος τοῦ ποταμοῦ · ὁ Δόν Κισσότης ἐκοίταζε τριγύρου, καί βλέπωντας πῶς δέν ἦτον τινάς, εὐθύς ἐξεκαβαλλίκευσε, καί εἶπε καί τόν σάντζιον νά ξεκαβαλλικεύσῃ, καί νά δέσῃ τόν ῥοντζινάντε καί τό φομάρι εἰς μίαν ἀπὸ ταῖς ἐτίαις ὁποῦ ἦτον ἐκεῖ · ὁ σάντζιος τόν ἐρώτησε διὰ ποίαν αἰτίαν τόν ἔλεγε νά ξεκαβαλλικεύσῃ · ἐσύ πρέπει νά ἡξεύρῃς σάντζιο, τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης πῶς αὐτό τό καΐκι ὁποῦ εἶναι ἐδῶ, δίχως ἄλλο μέ προσκαλεῖ καί //μέ κρᾶζει νά ἔμπω μέσα, καί νά ὑπάγω νά βοηθήσω κἀνέναν καβαλλιέρην, ἡ κἀνένα ἄλλο ἐνδεές πρόσωπον ὁποῦ θέλει εὐρίσκεται εἰς μεγάλην ἀνάγκην · διότι γράφουν ἡ καβαλλιερίτικαις ἱσορίαις πῶς ὅταν ἕνας καβαλλιέρης εὐρίσκεται εἰς μεγάλην ἀνάγκην δέν ἐλευθερώνεται ἀλλέως, παρὰ μέ τήν βοήθειαν κἀνενοῦ ἄλλου καβαλλιέρη, ἂν καί νά ἦτον μακρὰ χίλιαις ὥραις σράταν, καί ἡ τόν ἀρπάζουν μέ κἀνένα σύνεφον, ἡ βάνουν ἔμπροσθέν του

κἀνένα καίκι, εἰς τό ὁποῖον ἐμβαίνοντας ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τόν πηγαῖ-
 νουν, ἢ διά τοῦ ἀέρας ἢ διά θαλάσσας, ἢ ὅ,που καί ἄν θέλουν, ἢ ὅ,που καί
 ἄν εἶναι ἀναγκαῖα ἢ βοήθειά του · τό λοιπόν σαντζιέ μου αὐτή ἡ βάρκα
 διά τοῦτο εἶναι ἐδῶ ἐξ ἀποφάσεως · καί δίχως νά ἀργήσωμεν δέσε τόν
 ῥοντζινάντε, καί τό φομάρι, καί ἄς παραδοθοῦμεν εἰς τόν θεόν νά μᾶς βο-
 ηθήσῃ, ὅτι ἐγώ ἀπό αὐτό δέν ἀφίνομαι, ἄν ἔλθουν ὅλαις αἱ Δάμαις τοῦ
 Κόσμου νά μέ ἐμποδίσουν · ἐπειδὴ //καί προσάξεις ἡ ἀφεντιᾶ σου, ἀπο-
 κρίθῃ ὁ σάντζιος, ἀγκαλά καί ἐμένα μέ φαίνεται πῶς νά εἶναι παράξρατον
 πρᾶγμα, ὅμως θέλω ὑπακούσει, καί θέλω κλίνη τήν κεφαλήν, καθῶς λέγει
 ὁ λόγος, ὅ, τι ὀρίσουν τά θεμέλια, προσκυνοῦν τά κεραμίδια · ἀμή μέ ὅλον
 τοῦτο διά νά μήν ἔχω τόν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως, θέλω νά σέ εἰπῶ ἓνα
 πρᾶγμα, ὅμως νά μήν ἐραθυμήσῃς · ἐμένα σινιῶρε μέ φαίνεται πῶς αὐτό
 τό καίκι νά μήν εἶναι ἀπό ἐκεῖνα τά γοῆτευμένα, ἀλλ//λά κἀνενός ψαρᾶ ·
 ἐν ὅσῳ ἔλεγεν αὐτά ὁ σάντζιος, ἔδενα τά ζῶα, ἀφίνωντάς τα εἰς τήν ἐπί-
 σκεψιν τῶν γοῆτευτῶν μέ μεγαλωτάτην του πίκραν · ὁ Δόν Κισσότης τοῦ
 εἶπεν νά μήν ἐγνοιάζεται διά τά ζῶα, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ τούς πηγαίνει εἰς
 ἐκείνην τήν μακρίαν ζράταν, θέλει ἔχῃ καί τήν ἔγνοιάν τους · ἐγώ τά ἔδεσα
 ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, τί πρέπει τώρα νά κάμωμεν; νά ἐμποῦμεν μέσα εἰς τό
 καίκι, τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καί εὐθύς ἐπήδησεν, ἀκολουθώντας
 τόν ὁ σάντζιος, καί ἔκο//ψεν τό σχοινί, μέ τό ὁποῖον ἦτον δεμένον τό καίκι,
 καί ἄρχησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νά ξεμακρύνουν ἀπό τό χεῖλος, τό ὁποῖον
 βλέπωντάς το ὁ σάντζιος ἄρχησε νά τρέμῃ φοβούμενος μήπως καί χαθῇ,
 ὅμως δέν ἐπικράνθη τόσον διά ἄλλο, ὅσον ὅταν ἤκουσε τό φομάρι του, καί
 ἀγκάριζε, καί εἶδεν καί τόν ῥοντζινάντε ὁποῦ ἔπασχε παντοίῳ τρόπῳ νά
 λυθῇ, καί εἶπε πρὸς τόν καθαλλιέρον του · τό φομάρι γκαρίζει ἀπό τόν πό-
 νον ὁποῦ ἔχει βλέπωντας τήν ἀποχώρησίν μας, καί ὁ ῥον//τζινάντες πάσχει
 νά ἐλευθερωθῇ, διά νά πηδήσῃ κατόπι μας · ἀπομείνετε ὃ ἀγαπητοί φίλοι,
 καί ἡ τρέλλα ὁποῦ εἶναι αἰτία τοῦ ἀποχορισμοῦ μας, μεταβαλομένη εἰς φα-
 νέρῳσιν τῆς ἀπάτης νά μᾶς ξανανταμώσῃ, καί λέγωντας αὐτό ἄρχησε νά
 κλαίῃ τόσον θλιβερά, ὁποῦ ἔκαμε καί τόν Δόν Κισσότην καί ἐμάνισε, καί
 ὅλως χολερικός τοῦ εἶπεν, ἀπό ποῖον φοβᾶσα δειλά; διατί κλαίεις; ποῖος
 σέ καταδιώκει; ποῖος σέ κινηγᾶ; ἢ τί σέ λείπει ἐνδεῇ ὁποῦ εἶσαι //εἰς τήν
 μέσσην τῆς εὐθυνίας; ἴσως περιπατεῖς πεζός καί ξυπόλυτος εἰς τά βουνά,
 καί εἰς τούς δύ-

160v.

σδάτους τόπους; ἐσύ κάθεσαι ἐπάνω εἰς ἓνα σανίδι ὡσάν ἓνας ἀρχιδουκάς
 περιπατῶντας μέ τό ἀτάραχον ῥεῦμα αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀπό τόν ὁποῖον
 εἰς ὀλίγον διάστημα θέλομεν εὐγῇ εἰς τήν πλατεῖαν θάλασσαν, ὅμως ἔως
 τώρα θέλει εὐγῇκαμεν καί θέλει ἐπεριπατήσαμεν ὡς ἐπτακόσια ἢ ὀκτα-

161r.

κόσια μίλια · τί λέγεις ἡ ἀφεντιά σου τοῦ ἀποκρί//θη ὁ σάντζιος, δέν βλέπεις πῶς δέν ἐξεμακρύναμεν οὔτε ἓνα μίλι, διότι νά ὁπου φαίνεται ἀκόμη ὁ ῥοντζινάντε, καί τό φομάρι, καί ἀπό αὐτό ἡμπορεῖς νά καταλάβης πῶς περιπατοῦμεν καθῶς περιπατεῖ υἱο μίρμιγκι, ἐπειδή καί μετά βίας κινούμασθεν · ἐγώ σέ τό εἶπα καί ἄλλαις πολλαῖς φοραῖς σάντζιε, τοῦ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, πῶς ἐσύ δέν καταλαμβάνεις τά τῆς καθαλλιέρης, ἐπειδή καί σέ τό εἶπα πῶς τό πᾶν ὅλον ζέκει εἰς //τά χέρια τῶν γοιητευτῶν · ἐσύ μέ λέγεις νά κοιτάξω ὀπίσω, ἀμή ἐσύ δέν βλέπεις ἐμπροσά ὁπου φαίνεται ἓνα κάσρον, κασέλι, εἰς τό ὁποῖον θέλει εἶναι κἀνένας καθαλλιέρης ἡ κἀμμία Βασίλισσα ἡ κἀμμάδασιλοποῦλα, ἡ κἀμμία πριντζιπέσσα, διά τās ὁποίας τήν βοήθειαν μέ ἤφεραν ἐμένα ἐδῶ · τί διάβολον κάσρον καί κασέλι λέγεις ἡ ἀφεντιά σου, εἶπεν ὁ σάντζιος, δέν βλέπεις ἡ ἀφεντιά σου πῶς ἐκείνοι //ῆναι μῦλοι, καί γυρίζουν μέ τό ρεύσιμον τοῦ ποταμοῦ · σιώπα σάντζιε εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, διότι ἀγκαλά καί νά φαίνονται πῶς εἶναι μῦλοι, ὅμως δέν εἶναι ἔτζι, διότι ὡς καθῶς σέ προεῖπα ἡ γοητεῖας ἡμποροῦν νά μεταμορφῶνουν ἓνα πρᾶγμα εἰς ἄλλο, καί ὅχι πῶς τό μεταβάλλουν τελείως, ἀλλά κάμνουν καί φαίνεται ἓνα πρᾶγμα ἀντίς διά ἄλλο, ὡς καθῶς τό εἶδες μέ τά ὀμμάτιά σου εἰς τήν μεταμόρφωσιν τῆς Δουλτζινέας, μοναχικόν //καταφίγιον τῶν ἐλπίδων μου · τό καῖκι ἐμβαίνοντας εἰς τήν μέσην τοῦ ρεύματος ἄρχησε νά τρέχη ὀγλιγωρότερα, διότι ἐπλησίαζε κοντά εἰς τοὺς μύλους · οἱ νοικοκυρέοι τῶν μύλων, βλέποντας τό καῖκι ὁπου εἴρχουνταν μέ βίαν καί ἠθελεν ἔμπη ἀπό κάτω εἰς τοὺς τροχούς, εὐγῆκαν παρευθύς ἔξω κρατῶντας μακρά ξύλα εἰς τά χέρια τους διά νά κρατήσουν τό καῖκι, καί μέ τό νά ἦτον τά πρόσωπά τους, καί τά ροῦχάτους γεμάτα ἀπό τόν κονιορτόν

- 161v.** τοῦ ἀλευριού, ἐφαίνονταν πολλά ἄσχημοι, καί ἐφώναζαν λέγωντας · ἄνθρωποι διαβολίτικοι ποῦ πηγαίνετε; ἐπέσατε ἴσως εἰς ἀπελπισίαν, καί θέλετε νά χαθῆτε ἀπό κάτω εἰς αὐτούς τοὺς τροχούς νά πνῆγητε, καί νά γενητε χίλια κομμάτια · δέν σέ τό εἶπα ἐγώ σάντζιε εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, πῶς ἡμεῖς φθάσαμεν εἰς τόν τόπον, εἰς τόν ὁποῖον θέλω νά δείξω πόσον δύνα//ται ἡ ἰσχὺς τῆς χειρός μου, ἰδές πόσοι κλέπται καί λησαὶ εὐγαίνουν εἰς προὔπαντησίν μου; πόσα φανράσματα εὐγαίνουν ἐμπροσθέν μου, πόσα ἄσχημα πρόσωπα εὐγαίνουν νά μέ φοβερίζουν, καί λέγωντάς αὐτά, εὐθύς ἐσυνκῶθη εἰς τά ποδάρια, καί ἄρχησε μεγαλοφώνως νά φοβερίζῃ τοὺς μυλονάδες λέγωντας · σκυλιὰ ἄπισ ἐλευθερώσετε ἔνθρωπον ὁπου ἔχετε εἰς αὐτό τό κασέλι φυλακωμένον, μέγας, ἡ μικρός ὅ,τι λογῆς κατα//σάσεως, καί ποιότητος καί ἄν εἶναι, διότι ἐγώ εἶμαι ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ἐπωνομαζόμενος ὁ καθαλλιέρης τῶν λεόντων, διά τόν ὁποῖον εἶναι φυλαγ-

μένη διά προνοίας τοῦ οὐρανοῦ αὐτή ἡ τύχη, καί λέγωντας αὐτό ἐξεσπά-
 θωσε, καί ἄρχησε νά σύρνη σπαθιαῖς εἰς τόν ἀέρα κατά τοὺς μυλωνάδες, οἱ
 ὅποιοι ἀκούοντας καί μή καταλαμβάνοντας ἐκείναις ταῖς τρέλλαις, ἔτρε-
 ξαν μέ τά κοντάριά τους, καί ἐκράτησαν τό καῖκι, τό ὅποιον //σχεδόν ἔμ-
 βαινεῖν ὑπό κάτω εἰς τοὺς τροχούς· ὁ σάντζιος ἐγονάτησε παρακαλῶντας
 θερμῶς τόν οὐρανόν διά νά τόν ἐλευθερώσῃ ἀπό τόν τοιοῦτον μέγαν
 κίνδυνον· οἱ μυλωνάδες τέλος πάντων ἐκράτησαν τό καῖκι, ὅμως τό ἔκα-
 μαν καί ἐγύρισαν ἄνω κάτω, καί ἔπρυσεν ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος εἰς
 τό νερόν, ἀμή τόν Δόν Κισσότην τόν ἐδοήθησεν ἡ τύχη του, ὅπου ἤξευρε
 καί ἐκολυμποῦσεν, ἀγκαλά καί τό βάρος τῶν ἀρμάτων //τόν ἔκαμαν καί
 ἐβοῦλησε δύο φοραῖς εἰς τόν πάτον, καί ἂν δέν ἐρρίχνουνταν οἱ μυλωνά-
 δες εἰς τό νερόν, βεβαιώτατα ἤθελαν πνιγῇ καί οἱ δύο τους· ἀφ' οὗ λοιπόν
 τοὺς εὐγαλαν ἔξω σχεδόν μισολιγοθυμισμένους, ὁ σάντζιος ἐξαναγονάτη-
 σεν ἀφ' οὗ ἐσυνήφερεν, καί ἄρχησε νά προσεύχεται εἰς τόν θεόν νά τόν
 γλυτώσῃ εἰς τό ἐξῆς ἀπό ταῖς ἀπόκοταῖς ἐπιθυμίαις, καί ἄγνωστα ἐπιχει-
 ρήματα τοῦ καθολικῆς του· ἔφθασαν ὡς τόσον καί οἱ ψα-
 ράδες οἱ νοικοκυράοι τοῦ καϊκίου, τό ὅποιον εἶχεν γένῃ χίλια κομμάτια
 ἀπό τοὺς τροχούς τῶν μύλων, καί βλέποντάς το αὐτό ἐπῆγαν πρὸς τόν
 σάντζιον νά τόν ἐγδύσουν, καί νά εἰποῦν τόν Δόν Κισσότην νά [τόν Δόν
 Κισσότην]⁹⁶⁸ νά τοὺς τό πληρώσῃ, ὁ ὅποιος μέ μεγάλην σοδαρότητα, ὡσάν
 νά μήν εἶχε κάμη αὐτός τίποτα, εἶπε πρὸς τοὺς μυλωνάδες, καί //ψαράδες,
 πῶς αὐτός ἤθελε πληρώσῃ μετὰ πάσας χαρὰς τό καῖκι, μέ τοιαύτην συμφω-
 νίαν, ὅτι νά ἐλευθερώσουν τοὺς ἀνθρώπους, ἢ τόν ἀνθρώπον ὅπου εἶχαν
 φυλακωμένον εἰς τό κασέλι τους· τί ἀνθρώπος ἢ τί κασέλι λέγεις ἐσύ, ἀπο-
 κρίθῃ ἓνας ἀπὸ τοὺς μυλωνάδες, ἄγνωσε, καί τρελλέ; θέλεις ἴσως νά πάρῃς
 τοὺς ἀνθρώπους ὅπου ἤλθαν εἰς τόν μύλον νά ἀλέσουν· εἰς αὐτήν τήν τύ-
 χην βεβαιώτατα θέ νά εἶναι ἐχ//θρευμένοι δύο ἀνδρεῖοι φοητευταί, εἶπεν
 εἰς τόν ἑαυτὸν του ὁ Δόν Κισσότης, καί ὁ ἓνας θέλει χαλνᾷ, ἐκεῖνο ὅπου
 φτιάχνει ὁ ἄλλος· ὁ ἓνας μέ ἤφερεν ἔμπροσθέν μου τό καῖκι, καί ὁ ἄλλος τό
 ἐγύρισεν ἄνω κάτω, μόνον ὁ θεός νά κάμῃ τήν θεραπείαν, ὅτι ὅλος αὐτός
 ὁ Κόσμος δέν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἀνακατώματα, καί σκάνδαλα ὁ ἓνας ἐναν-
 τίον εἰς τόν ἄλλον· ἐγὼ δέν ἤμπορῶ νά κάμω ἄλλο, καί ὑψώνοντας τήν
 φωνήν του //ἀκολούθησε λέγωντας καί κοιτάζοντας πρὸς τοὺς μύλους,
 φίλοι ὅποιοι καί ἂν εἰσθε ὅπου ἀπομείνετε σφαλισμένοι αὐτοῦ, συγχωρή-
 σετέ με ὅτι διά κακὴν τύχην ἐδικήν μου καί ἐδικήν σας δέν ἠμπόρεσα νά
 σᾶς γλυτώσω ἀπὸ τήν συμφορὰν σας, ὅτι αὐτή ἡ τύχη εἶναι φυλαγμένη διά

162r.

⁹⁶⁸Error.

κἀνέναν ἄλλον καθαλλιέρην, καί λέγωντας αὐτό ἐσυμφώνησε μέ τούς νοικοκυρέους τοῦ καϊκίου νά τούς δώσῃ πενήντα τιμίνια, τά ὅποια εὐθύς τά ἔδοκεν // ὁ σάντζιος μέ κακὴν του καρδίαν · ἀνίσως καί τζακίσωμεν ἄλλην μίαν βάρκαν ὡσάν αὐτήν, θέλομεν μένει δίχως κανέναν ἄσπρον, ἔρημοι καί ἄποροι · οἱ ψαράδες καί οἱ μυλωνάδες ἔστεκαν καί ἐθαύμαζαν, βλέποντας ἐκείνους τούς δύο ἀνθρώπους τόσον ἀνομοίους ἀπό τούς ἄλλους, καί δέν ἤμποροῦσαν νά καταλάβουν διά τί τέλος ἔλεγεν ὁ Δόν Κισσότης ἀκεῖνα τά λόγια, καί κρατῶντας τους διά τρελλούς, τούς ἄφησαν, καί ἐπάγησαν, καί ἐγύρισαν οἱ

- 162v.** μυλωνάδες εἰς τούς μύλους τους, καί οἱ ψαράδες εἰς τόν τόπον τους· ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος ἐγύρισαν εἰς τά ζῶα τους,
 ἀγκαλά καί αὐτοὶ δέν ἦτον κατώτεροι ἀπό τά ζῶα,
 καί τοιούτης λογιῆς τέλος ἔλαβεν ἡ τύχη
 τοῦ φοιτημένου καϊκίου.⁹⁶⁹

Κεφάλαιον λ:^{ov}

Ὅπου διηγεῖται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέδη τόν Δόν
 Κισσότην μέ μίαν εὐμορφὴν φυναῖκα
 κυνηγοῦ

μελαγχολικώτατοι⁹⁷⁰, καί καταπολλά κακοκαρδισμένοι ἔφθασαν εἰς τά ζῶα τους ὁ καθαλλιέρης καί ὁ ὄπλοφόρος, μάλιστα ὁ σάντζιος ὁ ὅποιος αἰσθάνονταν μέγαλον πόνον εἰς τήνκαρδίαν, βλέποντας πῶς ὀλιγόσεψαν τά ἄσπρα διότι τά ἐφύλατzen ὡσάν ταῖς κόραις τῶν ὀμματίων του· τέλος πάντων καί δίχως νά εἰποῦν κἀνέναν λόγον ἀ//ναμεταξύ τους ἐκαθαλλίκευσαν καί ἐμάκρυναν ἀπό τόν ποταμόν, ὁ Δόν Κισσότης ἦτον βυθισμένος εἰς τούς λογισμούς τοῦ ἔρωτός του ἀμή ὁ σάντζιος εὐρίσκουταν πολλά πικραμένος τόσον διά τήν ἐλάττωσιν τῶν ἄσπρων, ὅσον καί μέ το νά ἔδλεπε πῶς ὅλα ἢ περισσότερα ἔργα τοῦ καθαλλιέρου του ἦτον παράξιστα, καί ἐγύρευε νά εὔρῃ καιρόν δίχως νά τοῦ γυρεύῃ τήν ῥόγαν του ἢ ἄδειαν νά τόν ἀφήσῃ νά ὑπάγῃ εἰς τό σπῆτί του · ἀμή ἡ τύχη οἰκονομοῦσε τά πρᾶγματα κατά //πολλά ἐναντίως ἀπό ἐκεῖνο ὅπου ἐσυλλογοῦνταν αὐτός · ἐσυνέδη λοιπόν ὅτι τήν δεύτερην ἡμέραν εὐγαίνωντας αὐτός ἀπό ἕνα

⁹⁶⁹El capítulo termina al comienzo de página, con cuatro líneas en disminución de la forma acostumbrada. — ⁹⁷⁰El comienzo del capítulo en minúscula, poco frecuente.

δάσος εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης ἓνα πράσινον λιθέδι καί εἰς ἓνα του μέρος του εἶδεν ἀνθρώπους, καί πλησιάζοντας πρὸς αὐτούς ἐγνώρισε πῶς ἦτον κυνηγός καί ἀναμεταξύ τους ἦτον καί μία εὐμορφη κυνηγός, ἡ ὁποία ἐφοροῦσεν ἓνα πράσινον ἐπανοφόρι, ἐκαβαλλίκευε καί ἓνα ἄσπρον ἄλογον, ὁποῦ ἦτον σελομένον μέ μίαν ἀσιμένιαν σέλαν, ἐ-

κρατοῦσεν εἰς τὸ χέρι της ἓνα φεράκι σημείον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκατάλαβεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς θέλει νά ἦτον κἀμμία μεγάλη ἀρχόντισσα, καί Κυρία ἐκείνων τῶν κυνηγῶν ὡς καθὼς ἦτον καί τῇ ἀληθείᾳ, καί εἶπε πρὸς τὸν σάντζιον, τρέχα παιδί μου σάντζιε καί εἰπές ἀκείνης τῆς σινιόρας ὁποῦ κρατεῖ τὸ γεράκι πῶς ἐγὼ ὁ καθαλλιέρης τῶν λεόντων φιλῶ τὰς χεῖρας τῆς μεγάλης //εὐμορφίας της, καί πῶς ἡ μεγαλειότης της ἂν μέ δώση ἄδειαν θέλω ὑπάγη καί ἐγὼ αὐτός μου, νά φιλήσω τὸ χέρι της, καί νά τῆς δουλεύσω ὅσον δύναμαι, καί μέ προσάξει ἡ ὑψηλότης της, καί σοχάσου καλὰ σάντζιε ὅταν συντυχαίνης νά μὴν ἀνακατώσης εἰς αὐτὰ τὰ λόγια ὁποῦ σέ εἶπα ἀπὸ ταῖς ἐδικαῖς σου φλυαρίαις · ἀληθινὰ εὗρες τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ νά ἀνακατώση φλυαρίαις εἶπεν ὁ σάντζιος, ὡσάν νά εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ὁποῦ ἔκαμα ἐλτζιλίκια εἰς τοιαῦτ//ταις μεγάλαις σινιόραις, ἴσως καί θέλει τὰ ἔκαμες πρὶν νά ἔλθῃς εἰς τοῦ λόγου μου, τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, διότι ἀφ' οὗ ἦλθες εἰς τοῦ λόγου μου μόνον εἰς τὴν Δουλτζινέαν ἔκαμες ἐλτζιλίκι, ἔτσι εἶναι εἶπεν ὁ σάντζιος, μόνον ἐκεῖνος ὁποῦ εἶναι καθαλλάρης δέν τὸν πονοῦν τὰ ποδάρια του, θέλω νά συμπεράνω πῶς ἐμένα δέν μέ κάμνη χρεῖα νά μέ ἐρμηνεύσης καί νά μέ ὁδηγῇς εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ πρέπει νά εἰπῶ, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἄξιος διὰ κάθε πρᾶγμα καί κα//ταλαμβάνω κάθε πρᾶγμα, ἐγὼ σέ πισεύω σάντζιο τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, σύρε μόνον· ἐκίνησεν ὁ σάντζιος τρέχωντας ὅσον ἡμποροῦσε τὸ φομάρι του, καί ἔφθασεν εἰς τὴν εὐμορφη σινιόρα, καί ξεπεξεύωντας ἐγονάτισεν ἐμπροσθέν τους καί τῆς εἶπεν, εὐμορφὴ μου σινιόρα ἐκεῖνος ὁ καθαλλιέρης ὁποῦ φαίνεται ἐκεῖ ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται ὁ καθαλλιέρης τῶν λεόντων εἶναι ἀφέντης μου, καί ἐγὼ εἶμαι ἓνας ἀπὸ τοὺς ὀπλοφόρους του ὀνομαζόμενος σάντζιος πάντζας, //αὐτός ὁ καθαλλιέρης τῶν λεόντων, ὁποῦ προ ὀλίγου ὀνομάζονταν ὁ ἀσχημοειδὴς καθαλλιέρης μέ ἔσειλεν ἐμένα νά εἰπῶ τῆς μεγαλειότητός σου νά εὐαρεσηθῇς νά τὸν δώσης ἄδειαν νά ἔλθῃ νά βάλῃ τὴν ἐπιθυμίαν του εἰς πράξιν, ἡ ὁποία δέν εἶναι ἄλλο ὥς καθὼς λέγει αὐτός, καί ὥς καθὼς λογιᾶζω ἐγὼ, παρὰ νά δουλεύσῃ τὸ κορυφωμένον σου ψύλομα καί εὐμορφίαν, καί ἂν τὸν

163r.

δώσης ἡ ἀφεντιᾶ σου αὐτὴν τὴν ἄδειαν θέλει εἰσθαῖ εἰς ὄφελός σου, καί αὐτός θέλει τὸ κρατεῖ διὰ πληρωμὴν καί χαράν· βέβαια, σινιόρ ὀπλοφόρε ἀποκριθῇ ἡ σινιόρα ἡ ἀφεντιᾶ σου ἔκαμες τὸ ἐλτζιλίκι σου μέ ὅλα ἐκεῖνα

163v.

τά περιζατικά ὁποῦ ἀπαιτοῦν τά τοιαῦτα ἐλτζιλίκια, σηκώσου ἐπάνω ὅτι δέν εἶναι πρέπον νά ζέκη γονατισμένος ὁ ὀπλοφόρος τοιούτου μεγάλου καθαλλιέρη ὡς //καθώς εἶναι ὁ ἀσχημοειδής καθαλλιέρης, τόν ὁποῖον τόν ἤξεύρομεν πολλά καλά, συκώσου φίλε καί εἰπές τόν καθαλλιέρη σου καλῶς νά ὀρίση νά ὑπάγωμεν ἐδῶ εἰς ἕνα χωρίον μας καί θέλω εἶμαι πρόθυμος εἰς τās προσαγās του τόσον ἐγώ ὅσον καί ὁ ἄνδρας μου· ὁ σάντζιος ἐσυκώθη καί ἐθαύμαζε τόσον διά τήν εὐμορφίαν τῆς καλῆς σινιώρας, ὅσον καί διά τήν πολλήν εὐγένειάν της καί μάλισα διά ἐκεῖνο ὁποῦ τοῦ εἶπε πῶς ἤξευρε τόν καθαλλιέρη του τόν ἀσχημοειδῆ, //καί πῶς ἡ αἰτία ὁποῦ δέν τόν ὀνόμασε τῶν λεόντων θέλει νά ἦτον μέ τό νά εἶχεν ἐπονομασθῇ τότε νεοσί· εἰπές με παρακαλῶσε κύρ ὀπλοφόρε τόν ἐρώτησεν ἡ σινιώρα αὐτός ὁ καθαλλιέρης σου δέν εἶναι ἐκεῖνος διά τόν ὁποῖον ἐτυπώθη μία ἰσορία ὁποῦ ὀνομάζεται τοῦ ἐπιτηδεῖου εὐγενοῦς Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας, ὁποῦ κρατεῖ διά Κυρίαν τῆς καρδίας του μίαν κάποιαν Δουλτζινέαν ἀπό τό τοπόζο, αὐτός ὁ ἴδιος εἶναι σινιώρα ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, //καί ἐκεῖνος ὁ ὀπλοφόρος του ὁποῦ περιπατεῖ μέσα εἰς ἐκείνην τήν ἰσορίαν ὀνομαζόμενος σάντζιος πάντζας εἶμαι ἐγώ, ἀνίσως ὅμως καί δέν μέ ἄλλαζαν τό ὄνομά μου εἰς τήν κούνιαν, θέλω νά εἰπῶ εἰς τόν τύπον· ἐνοστημεύουνταν κατὰ πολλά ἡ Δουκέσσα (τῆς ὁποίας ὁ τίτλος ἕως τώρα δέν εἶναι γνωστός) ἀκούουσε ταῖς φράσαις καί λόγια τοῦ σάντζιο καί τόν εἶπεν· ὕπαγε σινιὼρ πάντζα καί εἰπές τοῦ καθαλλιέρη σου νά ὀρίση μέ τήν καλὴν ὥραν εἰς αὐτούς τοὺς τόπους μου, διό//τι τό ἔχω διά μεγάλην χάριν· ὁ σάντζιος ἐγύρισε μέ μεγάλην χαράν εἰς τόν καθαλλιέρη του, πηγαίνοντας τοιαύτην καλὴν ἀπόκρισιν, εἰς τόν ὁποῖον ἐδιηγῆθη ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ τόν ἐδιηγῆθη ἐκείνη ἡ μεγάλη σινιώρα, ὑψώνοντας μὰ ταῖς χωριώτικαῖς του φράσαις ἕως εἰς τόν οὐρανόν τήν μεγάλην της εὐμορφίαν, τήν νοστιμάδαν της, καί τήν εὐγένειάν της, ὁ Δόν Κισσότης

- 164r.** ἐκαλοκάθησεν εἰς τήν σάλαν, ἐκάτησε καλὰ εἰς ταῖς σκάλαις ἵπιασε τήν μουτζοῦναν του, ἐκέντρωσε τόν ῥοντζινάντε, καί μέ μεγάλην σοδαρότητα, καί μεγαλοπρέπειαν ἐπῆγε νά χαιρετήσῃ τήν δουκέσσαν, ἡ ὁποία κράζουσα τόν ἄνδρα της τόν Δοῦκαν τοῦ ἐδιηγῆθη ἕως ὁποῦ νά φθάσῃ ὁ Δόν Κισσότης τό ἐλτζιλίκι του καί μέ τό νά εἶχαν καί οἱ δύο τους διαδασμένον τό πρῶτον //μέρος ἐκείνης τῆς ἰσορίας, καί μέ τό νά ἐκατάλαβαν ἀπό αὐτό τήν παράξρατον γνώμην τοῦ Δόν Κισσότου μέ μεγαλοτάτην ἐπιθυμίαν τόν ἐκαρτεροῦσαν νά τόν ἀπολαύσουν καί νά τόν γνωρίσουν, ἔχοντας σκοπόν νά ἀκολουθήσουν τήν γνώμην του καί νά τοῦ ὑπακούσουν εἰς ὃ, τι ἤθελεν εἰπῇ, τιμῶντας τόν ὡς πλανώμενον καθαλλιέρη ὅσον καιρόν ἤθελε καθήσῃ μέ αὐτούς, κάμωντάς του ὅλαις ταῖς συνηθισμέναις τζιρεμόνιαις,

ὁποῦ εὐρίσκουνταν εἰς //τά βιβλία τῆς καθαλλιερίας ὁποῦ εἶχαν διαβάσει
 · ἐπάνω εἰς αὐτό ἔφθασεν καί ὁ Δόν Κισσότης ἔχοντας τήν μουτζούναν
 συκωμένην, καί κάμνωντας σχῆμα πῶς ἤθελε νά ξεπεξεύσῃ, ὁ σάντζιος
 εὐθύς ἔτρεξε νά πιάσῃ τήν σέλαν του, ἀμή ἡ τύχη του τοῦ ἐξάθη τόσον
 ἐναντία ὁποῦ ὅταν ἤθελε νά ξεπεξεύσῃ ἐπιτάσθηκε τό ἔνα του ποδάρι εἰς
 τό σχοινί τοῦ σαμαρίου καί ἔμεινε κρεμασμένος μέ τό κεφάλι κάτω, καί μέ
 τό ποδάρι εἰς τό σαμάρι · ὁ Δόν Κισσότης ὁποῦ δέν ἦ//τον συνηθισμένος νά
 ξεπεξεύσῃ ἄν δέν τόν ἐκρατοῦσεν τήν σκάλαν θαρρόντας πῶς νά τοῦ τήν
 ἐκρατοῦσεν ἐξεπέξεύσῃ μέ βίαν, καί ὡς φαίνεται δέν θέλει νά ἦτον καλά
 σφιγμένα τά κολάνια τῆς σέλας, διότι εὐθύς ὁποῦ ἠθέλησε νά ξεπεξεύσῃ
 ἔπεσε μέ μέγαν βάρος κ'γῆς καί ἐντροπιάσθη, βλασφημῶντας κρυφίως
 τόν κακοῤοίζικον τόν σάντζιον ὁ ὁποῖος ἦτον ἀκόμη κρεμασμένος εἰς τό
 σαμάρι · ὁ Δοῦκας ἐπρόρξαξε τούς κυνηγούς του //νά ὑπάγουν νά βοηθή-
 σουν τόν Δόν Κισσότην καί τόν ὄπλοφόρον του οἱ ὁποῖοι εὐθύς ἐπῆγαν καί
 ἐσύκωσαν τόν Δόν Κισσότην ὁποῦ εἶχε βαρέσει πολλά ὅταν ἔπεσε, καί συ-
 κωνόμενος ὡς καθῶς ἡμπόρεσεν ἐπῆγε καί ἐγονάτισεν ἔμπροσθέν της, ἀμή
 ὁ Δοῦκας δέν τό ἔσερξε μέ κἀνέναν τρόπον μάλιστα ξεπεξεύωντας ἀπό τό
 ἄλογόν του ἐπῆγε καί ἀγκαλιάσθη τόν Δόν Κισσότην λέγωντάς του, ἐμένα
 με κακοφαίνεται σινιόρ πλανώμενε καθαλλιέρη ἀσχημοειδῇ τό
 πῶς ἐκακόπαθες τήν πρώτην φοράν ὁποῦ ἤλθες εἰς τούς τόπους μας, ὅμως
 δέν πρέπει νά τό θαυμάζεται τινάς, ὅτι ἀπό τήν ἀχρεϊότητα τῶν ὄπλοφό-
 ρων συμβαίνουν καί ἄλλα μεγαλύτερα · αὐτό ὁποῦ ἔπαθα ἐγώ εὐγενῆς
 πρίτζιπα εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης εἶναι ἀδύνατον νά εἶναι κακόν ἄν καί τό
 παίσιμόν μου νά ἔφθανεν εἰς τά βάθη τῆς ἀθύσσου διότι καί ἀπό ἐκεῖ μέ
 ἤθελεν εὐγάλη καί μέ ἦ//θελε σύρη, ἡ δόξα ὁποῦ ἔλαβα εἰς τό νά σέ εἶδα,
 ὅσον μέν διά τόν ὄπλοφόρον μου ὁποῦ νά ἔχη τό ἀνάθεμα αὐτός εἶναι
 καλός μόνον διά νά φλυαρῇ, καί ὄχι νά κοιτάζῃ ἐκεῖνα ὁποῦ χρειάζονται,
 καί νά εἶχε σφίζῃ καλά τά λουρία τῆς σέλας · ἀμή ὅ,τι λογῆς καί ἄν εἶμαι
 πεσμένος ἢ συκωμένος, πεζός, ἢ καθαλλάρης, θέλω εἶμαι πάντοτε εἰς τήν
 δούλευσίν σου καί εἰς τήν δούλεσιν τῆς σινιόρας μου τῆς Δουκέσσας ἀζία
 κυρία τῆς εὐμορφίας καί πριτζιπέσσα τῆς εὐγενείας //ἀγαλιώτερα σινιόρ
 δόν Κισσότη τῆς μάντζιας πατρώνε μου, εἶπεν ὁ Δοῦκας ὅτι εὐρισκομένη
 ἡ σινιόρα Δουλτζινέα δέν εἶναι πρόπον νά ἐπαινῆται ἄλλη εὐμορφία · ἔως
 τόσον εὐγάλει καί ὁ σάντζιος τό ποδάρι του ἀπό τό σχοινί, καί εὐρισκό-
 μενος ἐκεῖ σιμά πριχοῦ νά ἀποκριθῇ ὁ καθαλλιέρης του εἶπεν, αὐτό δέν
 ἡμπορεῖ νά τό ἀρνηθῇ τινάς μάλισα ἡμπορεῖ νά νό βεδαιώσῃ πῶς ἡ σινιόρα
 μου ἡ Δουλτζινέα εἶναι ὠραιότατη, ὅμως ἐκεῖ ὁποῦ δέν τό ἐλ//πίζει τινάς
 συκώνεται ὁ λαγῶς, ὅτι ἐγώ ἤκουσα ὁποῦ λέγουν ὅτι αὐτή ὁποῦ ὀνομάζε-

164v.

ται φύσις εἶναι ὡσάν ἕνας κεραμεύς ὁποῦ ὅταν φτιάσῃ καί ἄλλα ἑκατόν ὡσάν ἔκείνο μάλισα καί παράνω αὐτό τό λέγω, διότι βλέπω πῶς ἡ σινιόρα μου ἡ Δουκέσσα δέν εἶναι τελείως κατώτερη εἰς τήν εὐμορφίαν, μήτε διαφέρει ἀπό τήν κυράν μου τήν σινιόρα Δουλτζινέαν· ὁ Δόν Κισσότης ἐγύρισε πρὸς τήν Δουκέσσαν καί εἶπεν, νά μέ πιεύσης σινιόρα πῶς κἀνένας πλανώμενος κα//βαλλιέρης δέν εἶχεν ὄπλοφόρον τόσον ἀδόλεσχον καί νόστιμον ὡσάν τόν ἐδικόν μου, καί αὐτό θέλετε τό ἰδῆ ἀνίσως καί ἡ ὑψηλότης σας θέλετε μέ μεταχειρισθῇ εἰς τήν Δούλευσίν⁹⁷¹ σας πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθῃ ἡ Δουκέσσα πῶς ἐχάρουνταν κατά πολλά ταῖς νοσιμάδες τοῦ σάντζιου, ὅτι εἶναι σημεῖον πῶς θέλει νά εἶναι φρόνιμος, διότι ὡς καθὼς τό ἡξεύρεις καί ἡ ἀφεντιᾶ σου πολλά καλά, πῶς ἡ χάριτες καί οἱ νοσιμάδες δέν εὐρίσκονται εἰς ἀχρείους, καί οὐτιδανούς, καί διά

- 165r.** τοῦτο τό βεβαιώνω πῶς εἶναι φρόνιμος καί γνωζικός, εἶναι φλύαρος ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, τόσον καλλήτερά εἶπεν ὁ Δοῦκας, διότι πολλαῖς νοσιμάδες δέν ἠμπορεῖ νά ταῖς εἰπῇ τινάς ἐν συντομία, καί ἄς μή χάνωμεν τόν καιρόν μας εἰς αὐτά, ἀλλά κοπίασε ἡ ἀφεντιᾶ σου σινιόρ ἀσχημοειδῇ καθαλλιέρη, τῶν λεόντων καθαλλιέρη πρέπει νά τόν κρά//ζῃς ἡ ἀφεντιᾶ σου εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅτι δέν ὀνομάζεται πλέον ἀσχημοειδῆς· ἔσω καί τῶν λεόντων ἀποκρίθῃ ὁ Δοῦκας, καί ἄς ὀρίσῃ νά ὑπάγωμεν εἰς ἕνα κασέλι μου ὁποῦ εἶναι ἐδόσ σιμά εἰς τό ὁποῖον θέλουν του κάμη ταῖς περιποιήσες ὁποῦ πρέπουν εἰς ἕνα τοιοῦτον μέγανον πρόσωπον, καί ὁποῦ ἔχομεν συνήθειαν νά κάμνωμεν ἐγὼ καί ἡ Δουκέσσα μου εἰς ὅλους τοὺς πλανωμένους καθαλλιέρους ὁποῦ τυχαίνουν καί ἀπερνοῦν ἀπό τοὺς τόπους μας· ὁ σάν//τζιος ἐπίασε καί ἔσχισε τα ῥουλία⁹⁷² τοῦ ῥοντζινάντε, καί καθαλλιεύοντας ὁ

⁹⁷¹ Mayúscula como generalmente encontramos el término Δούλος. — ⁹⁷² Parece claro el error por λουρία.

Δόν Κισσότης, καί ὁ Δοῦκας εἰς ἓνα εὖμορφον ἄλογον, ἔβαλλαν τήν Δου-
κέσσαν εἰς τό μέσον καί ἐκίνησαν νά ὑπάγουν πρὸς τό κασέλι · ἡ Δουκέσσα
εἶπεν τόν

σάντζιον νά πηγαίνει κοντά της διότι ἐνοστιμεύονταν κατὰ
πολλά τὰ νόστιμά του λόγια · ὁ σάντζιος ἔκαμεν τήν
προσαγὴν τῆς Δουκέσσας, καί ἐμβῆκεν ἀνάμεσόν//
τους ἔχωντας διὰ μεγάλην χαρὰν ὁ Δοῦκας καί
ἡ Δουκέσσα τό πῶς ἔλαβαν εἰς τό κασέλι
ους ἓναν τοιοῦτον πλανώμενον
καβαλλιέρεν καί ὁ
ὄπλοφόρον⁹⁷³

Κεφάλαιον λα:^{ov}

165v.

Ὅπου διηγεῖται πολλά καί νόσιμα πράγματα

ἦτον⁹⁷⁴ κ' πολλὰ χαρούμενος ὁ σάντζιος βλέπωντας πῶς τόν εἶχεν εἰς τήν
εὐνοϊάν της ἡ Δουκέσσα, καί ἐσυλλογοῦνταν πῶς θέλει εὖρῃ⁹⁷⁵ εἰς τό σπῆτι
της ἐκεῖνα ὅπου εἶχεν εὖρῃ εἰς τό σπῆτι τοῦ Διέγου, καί τοῦ βασιλείου ·
Διηγεῖται λοιπόν ἡ ἰσορία πῶς πρὶν νά φθάσουν εἰς τό χωρίον οἱ⁹⁷⁶ κασέ-
λοι ὁ Δοῦκας ἐπῆγεν ἐμπροσά καί ἐρμήνευσε τοὺς ὑπηρέταις του τί λογῆς
νά τιμήσουν τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος εὐθύς ὅπου ἔφθα//σαν μέ τήν
δουκέσσαν εἰς τήν πόρταν τοῦ κασελίου εὐγῆκαν ἐν τῷ ἅμα δύο δούλοι
φοροῦντες κάποια φορέματα μακρὰ ἕως εἰς τήν γῆν τὰ ὁποῖα ἦτον ἀπό
ἀτλάζι κόκκινον, καί ξεπεζεύοντας ὁ Δόν Κισσότης τόν ἔπιασαν ἀπό ταῖς
ἀμασχάλαις καί τοῦ εἶπεν νά ὑπάγῃ νά πιάσῃ τήν Δουκέσσαν νά ξεπεζεύσῃ
ὁ ὁποῖος ἐπῆγε νά τό κάμῃ αὐτό, καί ἐπέρασαν πολλαῖς τζιρεμόνιαις εἰς
τό ἀναμεταξύ τους· ἀμή τέλος πάντων ἐνίκησε τό πείσμα τῆς Δουκέσσας,
ἡ ὁποῖα δέν ἠθέλησε νά ξεπεζεύσῃ εἰς ἄλλονοῦ χεῖ//ρας, παρὰ εἰς τοῦ
Δοῦκα, λέγουσα πῶς δέν ἦτον ἀξία νά τήν ὑπερητῇ ἓνας τοιοῦτος μέγας
καβαλλιέρης · εὐγῆκε τέλος πάντων ὁ Δοῦκας καί τήν ἐπίασε καί ἐξεπέξευ-
σεν, καί ἀμβαίνοντας εἰς ἓνα μέγαν προαύλιον εὐγῆκαν ἔμπροσθέν τους
δύο κορίτζια καί ἔβαλαν ἐπάνω εἰς τοὺς ὄμους τοῦ Δόν Κισσότῃ ἓνα μαντί
ἀπό ἐκλεκτώτατον σκαρλάτον, καί παρευθὺς ἐγέμισαν τὰ παρὰθυρα, καί

⁹⁷³ Hemos imitado la forma piramidal en la que termina el capítulo, tal como en muchas otras ocasiones. — ⁹⁷⁴ La letra inicial del capítulo artísticamente dibujada. — ⁹⁷⁵ Sic. — ⁹⁷⁶ Error por ἡ.

ἡ σκάλαις ἀπό τούς δούλους καί δουλεύτριας τοῦ Δοῦκα, καί ἐφώναζαν λέγωντας, καλῶς ὄρισε τό ἄνθος τῆς //πλανωμένης καθαλλιέρας, καί ὅλοι τους ἐράντισαν ἀνθόνερα καί ῥοδοσάματα ἀπάνω εἰς τόν Δόν Κισσότην, διά τά ὅποια ὅλα ἐθαύμαζεν ὁ Δόν Κισσότης · καί ἐκείνην τήν ἡμέραν τό ἐπίξευσε καί τό ἐδεβαιοῖθι πῶς ἦτον τῇ ἀληθείᾳ πλανώμενος καθαλλιέρης καί ὄχι φαντασιωδῶς, βλέπωντας πῶς τόν ἐτιμοῦσαν εἰς τόν ἴδιον τρόπον ὁποῦ εἶχε διαβάσει πῶς ἐτιμοῦσαν τούς πλανωμένους καθαλλιέρους εἰς τούς ἐπερασμένους καιρούς· ὁ σάντζιος ἀφίνωντας τό φομάρι ἐπλησίασε πρὸς τήν

- 166r.** Δουκέσαν, καί ἐμβῆκεν εἰς τό κασέλι καί κτυπῶντάς τόν ἡ συνείδησις τό πῶς ἄφινε τό γομάρι μοναχόν ἐκραξε μίαν φερόντισσαν ὁποῦ εἶχεν εὐγὴ εἰς προὔπαντησιν τῆς Δουκέσσης ὁμοῦ μέ ταῖς ἄλλαις, καί τῆς εἶπεν, σινιόρα ἀγαποῦσα νά μέ ἔκαμνεν τήν χάριν νά υπάγῃς εἰς τήν πόρταν τοῦ κασελίου, καί ἐκεῖ θέλεις εὐρὴ ἓνα φομάρι ἐδικόν μου, καί νά εἰπῇς τινάν, ἥ νά τό υπάγῃς εἰς τόν σταῦλον, διότι εἶναι ὀλί//γον ζυπασιάρικον τό κακορροΐζικον, καί δέν ἀπομνήσκει μοναχόν · ἂν εἶναι καί ὁ καθαλλιέρης γνωστικός ὡσάν τόν ὀπλοφόρον του γίνεται ἡ δουλεία μας μετὰξι εἶπεν ἡ γερόντισσα · ἀδελφέ σῦρε εἰς τήν κακὴν τήν ὥραν ἐσύ καί ὁποῖος σε ἔφερεν ἐδῶ καί ἔχε ἐσύ τήν ἔγνωιαν του γομαρίου⁹⁷⁷ σου ὅτι οἱ φερόντισσες αὐτοῦ τοῦ σπιτίου δέν εἶναι συνηθισμένες νά κάμνουν τοιαῦταις ὑπερησίαις · ἐγὼ ἤκουσα τόν καθαλλιέρεν μου ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος ὅτι εἶναι ἓνας λιγκεύς τῶν ἰσοριῶν διηγούμενος //τοῦ λαντζαρότου, ὅταν ἐγύρισεν ἀπὸ τήν βρετανίαν ἔλεγε πῶς τόν ὑπηρετοῦσαν αὐτόν οἱ Δάμαις καί οἱ φερόντισσες τό ἄλογόν του⁹⁷⁸, καί ἐγὼ ἀνίσως καί μέ ἐπαρακαλοῦσεν ὁ σινιόρ λαντζαρότος δέν ἄλλαζα τό φομάρι μου μέ τό ἄλογόν του · ἀδελφέ μου ἂν εἶσαι μῆμος συρᾶ εἰς ἄλλον καί ὄχι εἰς ἐμένα, ὅτι ἐγὼ σέ δίδω τήν μύτην εἰς τά χέρια, νά εἴσουν νεώτερη σέ ἔδιδα τήν ἀπόκρισιν εἶπεν ὁ σάντζιος, μόνον εἶσαι γερόντισσα καί διά τοῦτο σιωπῶ, πουτάνας ὑιέ τόν ἀποκριθῇ ἡ φερόντισσα⁹⁷⁹ //ὅλως θυμωμένη τί σέ ἐγνωιάζε ἐσένα ἂν εἶμαι ἐγὼ γερόντισσα, ἥ νέα καί αὐτό τό εἶπε τόσο δυνατὰ ὁποῦ τό ἤκουσεν ἡ Δουκέσσα, κα'θ γυρίζουσα καί βλέπουσα τήν γερόντισσαν θυμωμένην τήν ἐρώτησε μέ ποῖον ἐμάλωνεν· ἐγὼ μαλῶνω ἀποκριθῇ ἡ γερόντισσα μέ αὐτόν τόν γαλαντόμον ὁ ὁποῖος μέ εἶπε νά υπάγω νά πιάσω τό γομάρι του ὁποῦ εἶναι εἰς τήν πόρταν τοῦ κασελίου καί νά τό βάλλω εἰς τόν σταῦλον, φέρωντάς με διά παράδειγμα κάποιον λαντζαρότον πῶς τόν ὑπε//ρητοῦσαν Δάμαις καί

⁹⁷⁷ Φομάρι /γομάρι. — ⁹⁷⁸ Son tres versos del romance caballeresco sobre Lanazarote. — ⁹⁷⁹ Φερόντισσα/γερόντισσα.

γερόντισσας τό ἄλογόν του καί τό περισσότερον ἐθύμωσα μέ τό νά μέ ὀνομάξῃ γερόντισσαν · αὐτό ἀληθινά καί ἐγώ τό κρατῶδιά ἀτιμίαν ἀποκρίθη ἡ Δουκέσσα καί γυρίζουσα πρὸς τόν σάντζιον εἶπεν · σοχάσου καλά φίλε σάντζιο ὅτι ἡ Δόνα ῥοδριγέζ,⁹⁸⁰ διότι αὐτό εἶναι τό ὄνομά της γερόντισσας εἶναι πολλά νέα, καί αὐταῖς ταῖς μαγουλίκαις ὅπου βλέπεις ταῖς φορεῖ περισσότερον διά τήν συνήθειαν τοῦ τόπου, παρὰ διά τό φέρας · νά ἔχω κακόν χρόνον

ἂν τό εἶπα ἐγώ μέ αὐτόν τό σκοπόν, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, μόνον τῆς τό εἶπα μέ τό νά ἔχω τόσην πολλήν ἀγάπην εἰς τό γομάρι μου, ὅπου μέ ἐφάνη πῶς δέν θέλω ἡμπορέσει νά εὕρω ἄνθρωπον πλέον ἐλημονητικόν ἀπό αὐτήν τήν σινιόραν · ὁ Δόν Κισσότης ὅπου τά ἤκουσεν ὅλα αὐτά τοῦ εἶπε · τί σέ φαίνεται σάντζιο, πῶς νά εἶναι παραμύθια καί φαντάσματα καί αὐτά·σινιόρε ὁ καθ' ἑνας πρέ//πει νά λέγῃ τήν χρεῖαν του, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, εἰς ὃ, τι τόπον καί ἂν εὕρεθῇ · ἐγώ ἐδῶ ἐνθυμήθηκα τό φομάρι μου, καί ἐδῶ ἐσύντυχα · ὁ σάντζιος γυρῆνει τά σίγουρα εἶπεν ὁ Δοῦκας, καί δέν πρέπει νά τόν κάμνετε πταίσην τελείως, τοῦ γομαρίου σου θέλουν τοῦ δώσει τά χρειάζόμενα, καί μήν ἔχεις καμμίαν ἔγνοιαν · μέ αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαις ταῖς ὁποῖαις ὅλοι ταῖς ἐνοσμεύθηκαν, ἔξω ἀπό τόν Δόν Κισσότην, ἀνέδθηκαν ἀπάνω εἰς τα σπίτια, καί ἔβαλαν τόν Δόν Κισσότην εἰς μίαν σάλαν// μέ χρυσά κουμάσια, καί μέ διπάδες⁹⁸¹ ἔξη κορίτζια εὐγάλαν τά ἄρματα του καί τόν ὑπερετοῦσαν ἀντίς διά ἱτζιογλάνια, ὅλα μαθημένα, καί ἐρμηνευμένα ἀπό τόν Δοῦκαν, τί λογῆς νά κυβερνήσουν τόν Δόν Κισσότην, διά νά φαντάζεται καί νά ὑπολαμβανῇ πῶς τόν ἐτιμοῦσαν διά πλανώμενον καβαλλιέρην · ἀφ' οὗ ἐκδύθη ὁ Δόν Κισσότης τά ἄρματα του, ἔμεινε μέ τό ξενόν τσακτζήρι, καί μέ μίαν καμιζόλαν, λιγνός καί ὑψηλός, τά μάγουλά του ἦτον βουλημένα μέσα εἰς τό ρόμα του, τόσον// ὅπου σχεδόν ἐκολοῦσαν ἕνα εἰς τόν ἄλλον ἔσωθεν τοῦ ρόματος, καί κοντολογῆς ὁμοίαζεν ἕνα θέαμα ἐλεηνόν καί τέρας, ὅπου αὐτά τά κορίτζια ὅπου τόν ὑπερετοῦσαν δέν ἤθελαν ὑποκριθῇ τό γέλως τους (ὅπου ἦτον μία ἀπό ταῖς μεγάλητεραις προσαγαῖς ὅπου εἶχε προσάξει ὁ Δοῦκας) ἤθελαν ξεκαρδιοθῇ γελῶντας · τοῦ εἶπαν νά ἀφεθῇ νά τόν ἐγδύσουν, διά νά τόν ἐνδύσουν ἕνα πασρικόν ὑποκάμισον, ἀμή αὐτός δέν τό ἔσερξε μέ κανέναν τρόπον, λέγωντας πῶς δέν// εἶναι πρέπον νά δείχνουν οἱ καβαλλιέροι τό κορμί τους εἰς κορίτζια, καί πέρωνοντας ὁ σάντζιος τό ὑποκάμισον, ἐπῆγαν καί ἐσφαλίσθησαν μέσα εἰς μίαν κάμεραν, εἰς τήν ὁποίαν ἦτον ἕνα εὐμορφον κρεβδάτι, ἐκδύθη, καί ἀφ' οὗ ἐφόρεσε τό ὑποκάμισον, εἶπε πρὸς τόν σάντζιον, ἔλα ἐδῶ πρέ⁹⁸² φα-

166v.

⁹⁸⁰Doña Rodriguez. – ⁹⁸¹διπάδες, διμπάδες (turco *diba*) – ⁹⁸²πρε/ βρε.

ἶδαρε, καί μασχάρά, ἔπρεπε ἐσύ νά ἀτιμάσης μίαν τοιαύτην σεβασμίαν φερόντισσαν, καί ἀξίαν εὐλαθείας ὡσάν ἐκείνην; ἦτον καιρός νά ἐνθυμηθῇς τό φομάρι σου;

167r. ἢ αὐτοί οἱ σινιόροι εἶναι ἄνθρωποι ὅπου νά ἀφήσουν πεινασμένα τά ζῶα τιμῶντας τόσον τούς νοικοκυραίους τους; συλλογίσου καλά, καί κρατεῖ τήν γλώσσάν σου, διά νά μή δείξης ὀλοτελῶς τήν χωριῶτιάν σου. ροχάσου καλά κακοῤοίζικε, διότι τόσον περισσότερον εἶναι τιμημένος ὁ αὐθέντης, ὅσον περισσότερον κρατεῖ δούλους τιμημένους, καί ροχαστικούς, καί τό καύχημα ὅπου ἔχουν οἱ πρίντζιποι περισσότερον ἀ//πό τούς ἄλλους ἀνθρώπους εἶναι μέ τό νά ἔχουν δούλους τόσον εὐγενεῖς, σχεδόν ὡσάν καί τοῦ λόγου τους · δέν συλλογᾶσαι ταλαίπωρε, πῶς ἂν ἰδοῦν ὅτι ἐσύ εἶσαι ἕνας ἀχρεῖος χωριῶτης καί ἄγνωστος (ἀγκαλά καί νά εἶσαι κάτι τι νόστιμος) θέλουν λογιᾶζει πῶς ἐγώ νά εἶμαι κἀνένας δυσγενής καβαλλέρης, καί ὡς καθώς λέγει ὁ λόγος Δαλκαδοῦκης · ἀπόφευγε φίλε σάντζιο αὐτά τά ἄπρεπα, καί μή γίνεσαι φλύαρος, χαλίνωσε τήν γλῶσσάν σου, ροχάσου καί συλλογίσου καλά τά λόγια πριχοῦ νά εὔγουν ἀπό τό ρόμα σου καί //συλλογίσου πῶς ἐφθάσαμεν εἰς ἕναν τόπον, ἀπό τόν ὁποῖον μέ τήν βοήθειαν τοῦ θεοῦ, καί ἀνδρεῖαν τῆς χειρός μου θέλομεν εὔγη διαφοραμένοι τά δέκα δεκαπέντε, τόσον εἰς τά πλούτη, ὅσον καί εἰς τήν φήμην · ὁ σάντζιος τοῦ ὑποσχέθη πῶς βεδαιώτατα ἤθελε σιωπήσῃ, καί δέν ἤθελεν εἰπῇ λόγον ἕως ὅπου νά μήν ἤθελε τόν ροχασθῇ καλά, ὡς καθώς τόν ἐπροσάζε, καί πῶς νά μήν πικρένεται⁹⁸³ ὅτι αὐτός δέν ἤθελε ραθῇ ποτέ αἰτία νά φανερωθοῦν τί ἄνθρωπον ἦτον · ὁ Δόν Κισσότης ἐκδύθη, ἐφόρεσε τόν //θώρακα, ἐξώσθη τό σπαθί του, ἐπῆρεν ἀπάνω του τό σκαρλάτινον μαντί, ἔδαλεν εἰς τό κεφάλι του μίαν σκοῦφιαν ἀτλαζένιαν πράσινην ὅπου τοῦ ἔδωκαν τά κορίτζια, καί εὐγῆκεν ἔξω ἀπό τήν κάμαραν, καί ἐπῆγεν εἰς τήν μεγάλην σάλαν, καί ἦυρε τά κορίτζια καί δουλεύτριας ὅπου εἶχαν ραθῇ εἰς τήν ἀράδαν, τόσον ἀπό τό ἕνα μέρος, ὅσον καί ἀπό τό ἄλλον, καί ὅλαις ἦτον ἐτοιμασμέναις νά τοῦ δώσουν νίψιμον, τό ὁποῖον τό ἔκαμαν μέ μεγάλαις τζιρεμόνιαις · ἦλθαν μετὰ ταῦτα δώ//δεκα ἱτσιογλάνια ὁμοῦ μέ τόν ἀρχιμάγειραν διά νά τόν ὑπάγουν νά φάγῃ διότι τόν ἐκαρτεροῦσεν ὁ Δοῦκας μέ τήν Δουκέσσαν εἰς τό τραπέζι · τόν ἔβαλαν εἰς τήν μέσην, καί τόν ἐπῆγαν εἰς μίαν ἄλλην σάλαν, εἰς τήν ὁποίαν ἦτον ἡτοιμασμένη μία τράπεζα μέ τέσσαρα ταλέρια καί μαχαιροπίρουνα · ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα ἐπῆγαν ἕως εἰς τήν πόρταν τῆς σάλας νά τόν προῦπαντήσουν, καί μαζί μέ αὐτούς ἕνας μεγάλος ἐκκλησιαστικός ἀπό ἐκείνους ὅπου κυβερνοῦν τά

⁹⁸³ Sic.

σπῆτια τῶν //πριτζίπων, ἀπό ἐκείνους ὅπου μὴ ὄντας γεννημένοι πρίντζι-
ποι, δέν εὐρίσκουν τόν τρόπον τοῦ

διδάσκειν τοὺς τοιούτους πῶς πρέπει νά κυδερνοῦνται, ἀπό ἐκείνους ὅπου
θέλουν νά δείξουν τοὺς τρόπους τῆς κυδερνήσεως τῶν πολιτειῶν εἰς ἐκεί-
νους ὅπου ὀρίζουν καί αὐθεντεύουν τοὺς κάμνουν καί μένουν εἰς ἐλεεινήν
κατάρασιν, ἀπό αὐτούς λέγω πῶς θέλει νά ἦτον καί αὐτός ὁ ἱερεὺς, ὅπου
εὐγῆκεν μαζί μὲ τόν Δοῦκαν νά προῦπαντήσῃ τόν Δόν Κισσότην · ἔγιναν
ἀναμεταξύ τους πολλαῖς εὐγενικαῖς περιποιήσεις, καί τέλος πάν//των πέρ-
νωντας τόν Δόν Κισσότην εἰς τήν μέσσην ἐπῆγαν νά γονατίσουν. ὁ Δοῦκας
τόν ἐτίμησε καί τόν ἔβαλεν εἰς τό κεφαλοτράπεζον, ἀγκαλά καί αὐτός μέ
κἀνέναν τρόπον δέν ἤθελε νά καθίσῃ, ὅμως βλέπωντας τέλος πάντων τήν
ἀμετάδλητον γνώμην τοῦ Δουκός ἐκάθησεν, ὁ ἱερεὺς ἐκάθησεν ἀντίκρυ,
καί ὁ Δοῦκας μέ τήν Δουκέσσαν ἐκάθησαν εἰς τά δύο πλάγια, ἔξεκε πα-
ρόν καί ὁ σάντζιος, καί ἐθαύμαζε διά ταῖς τιμαῖς ὅπου ἔκαμιναν εἰς τόν
καθαλλιέρον του, καί βλέπωντας ταῖς πολλαῖς τζιριμό//νιαις καί παρακά-
λεσες ὅπου ἔγιναν ἀναμεταξύ εἰς τόν Δοῦκαν, καί εἰς τόν Δόν Κισσότην,
διά νά τόν κάμῃ νά καθίσῃ εἰς τό κεφαλοτράπεζον, εἶπεν, ἀνίσως καί ἡ
ἀφεντιᾶ σας μέ δίδετε ἄδειαν ἐγὼ θέλω πῶς διηγηθῇ ἓνα πρᾶγμα ὅπου ἔсу-
νέδη εἰς τό χωρίον μου, διά αὐτήν τήν τιμήν τοῦ τόπου· εὐθύς ὅπου εἶπεν
ὁ σάντζιος αὐτά τά λόγια, ὁ Δόν Κισσότης ἄρχισε νά τρέμῃ, θαρῶντας
χωρίς ἄλλο πῶς ἤθελε νά εἰπῇ κἀμμίαν φλυαρίαν · ὁ σάντζιος τόν ἐσοχά-
σθη, καί τό ἐκατάλαβε, καί εἶπε μή φοβᾶ//σαι σινιῶρε πῶς θέλω παράδῃ
τήν προσαγὴν σου, καί θέλω εἰπῇ κἀνένα πρᾶγμα παρὰς ρατον, ὅτι δέν
ἐλῃσιμόνησα ταῖς νουθεσίαις ὅπου πρό ὀλίγου μέ ἔδωκες περὶ τοῦ ὀμιλεῖν
ὀλίγον ἢ πολύ, καλὰ ἢ κακὰ · ἐγὼ σάντζιε δέν ἐνθυμοῦμαι τίποτα, εἰπέ ὅ,τι
θέλεις μόνον νά εἶναι ἐν δυνητομίᾳ, καί σοχάσου καλὰ ἐκεῖνο ὅπου θέλεις
νά εἰπῇς, ἐγὼ ἐσοχάσθηκα, καί ἐκαλοσοχάσθηκα ἐκεῖνο ὅπου θέλω νά σέ
εἰπῶ, καί ἡξεύρω καλὰ πῶς δέν θέλω πῶς εἰπῇ λόγον ὅπου νά μὴ σας καλο-
φανῇ, ὡς καθὼς θέ//λετε τό ἰδῇ · ἤθελεν εἶσθαι καλόν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης
νά ἐδιώχγετε αὐτόν τόν τρελλόν ἢ μεγαλειότη σας ἀπ' ἔμπροσθέν σας, ὅτι
θέλει σᾶς εἰπῇ χίλιας φλυαρίαις · νά ζῇ ὁ Δοῦκας εἶπεν ἡ Δουκέσσα ἐγὼ
δέν ἀφίνω τόν σάντζιον νά ὑπάγῃ πουθενά, ὅτι τόν ἀγαπῶ κατὰ πολλά
διότι ἡξεύρω πῶς εἶναι κατὰ πολλά φρόνιμος · νά δώσῃ ὁ θεός νά ζήσης
καί ἡ ἀγιοςύνη σου φρόνιμῃς ἡμέραις, εἶπεν ὁ σάντζιος διά τήν καλήν
ὑπόληψιν εἰς τήν ὁποίαν μέ ἔχεις, καί ἡ ὀμιλία ὅπου θέλω σᾶς εἰπῇ εἶναι
αὕτῃ ·

ἐκάλεσαν ἓνας εὐγενεῖς εἰς τό χωρίον μου πολλά πλούσιος καί ἀπό τοὺς με-

167v.

168r.

γαλουσιάνους, διότι εἴρχουνταν ἀπό τό ἀλάμι μεδινά τοῦ κάμπου⁹⁸⁴ ὁποῦ ὑπανδρεύθη μέ τήν Δόναν μενζιάν κινονίας⁹⁸⁵ θυγατέραν τοῦ Δόν ἀλού-
σου μαρανιόνε καθαλλιέρης τοῦ σαντιάγου ὁποῦ ἐπνίγη εἰς τήν χερόδου-
ρον διά τόν ὁποῖον ἔγινεν ἐκείνη ἡ μάχη εἰς τό χωρίον μας, καί ἀγκαλά
καί εἶναι πολὺς καιρός, ὅμως μέ φαίνεται πῶς //νά εὐρέθη παρόν, καί ὁ
καθαλλιέρης μου ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης εἰς τήν ὁποίαν μάχην ὁποῦ εἶπα
ἐλαβῶθη ὁ τομαζίλιος ὁ σκαπηλιάτος ὁ υἱός τοῦ βελάγουςρου τοῦ χαλ-
κέως · δέν εἶναι αὐτά ἀληθινά σινιόρε (ἐρώτοῦσε τόν Δόν Κισσότην) εἰπέ
μέ ἔτζι νά ζῇ ἡ ζωή σου διά νά μὴν μέ λογιάζουν αὐτοί οἱ σινιόροι διά
κάνέναν φλύαρον ψευδῇ, μέχρι τοῦδε εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστικός ἐγὼ σέ κρατῶ
περισσότεραν διά ἀδόλεσχον παρὰ ψεύτην, ἐσύ σάντζιο φέρνεις τόσαις
μαρτυρίαις καί σημεία ὁποῦ δέν ἤμπορῶ νά κάμω //ἀλλέως παρὰ νά εἰπῶ
πῶς λέγεις τήν ἀλήθειαν, λέγε παραμπρός, καί ὡς καθὼς σέ προεἶπα ἐν
συντομίᾳ ἀλλά ὡς καθὼς βλέπω ἐσύ δέν θέλεις τελειώσει εἰς τρεῖς ἡμέραις,
ἂν μέ ἀγαπᾷς σαντζιε ἀποκρίθη ἡ δουκέσσα δέν θέλω νά τό εἰπῇς ἐν συντο-
μίᾳ, ἀλλά ὡς καθὼς τό ἡξεύρεις · λέγω λοιπόν σινιόροι μου ἀκολούθησεν
ὁ σάντζιος πῶς αὐτός ὁ εὐγενής τόν ὁποῖον τόν γνωρίζω πολλά καλὰ ὡς
καθὼς γνωρίζω καί τὰ χέρια μου, διότι τό σπῆτί του εἶναι σιμά εἰς τό ἐδικόν
μου, ἐκάλεσεν ἕναν χωριάτην //πτωχόν, ὅμως τιμημένον λέγε ὀγλιγωρότε-
ρον, εἶπε τότε ὁ ἱερεὺς, διότι ἐσύ ἄρχησες μίαν ἰσορίαν, ὁποῦ δέν θέλεις
τήν τελειώσει ἕως τήν ἡμέραν τῆς δευτέρας παρουσίας · ἐγὼ θέλω τήν τε-
λειώσει ἕως τήν μισήν σράταν τοῦ διασήματος ὁποῦ εἶπες, ἂν θέλει ὁ θεός,
ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, καί λέγω πῶς φθάνοντας ὁ χωριάτης εἰς τό σπῆτι
τοῦ εὐγενοῦς ὁποῦ τόν εἶχε καλέσει (ὁποῦ νά συγχωρηθῇ ἡ ψυχὴ του) ὁ
ὁποῖος ἀπόθανε μάλισα λέγουν πῶς ἐπαράδωκε τό πνεῦμα ὡς ἕνας ἄγγε-
λος, διό//τι ἐγὼ δέν εὐρέθηκα παρόν, μέ τό να εἶχα ὑπάγη νά θερίσω, ἂν
ἀγαπᾷς τόν θεόν σου τέκνον εἶπεν ὁ ἱερεὺς γύρισε ὀγλίγωρα ἀπό τό θέρος
καί ἄφησε τόν ἐνταφιασμόν τοῦ εὐγενοῦς καί τελείωσε τήν ὁμιλίαν σου · εἰς
κοντολογία εἶπεν ὁ σάντζιος θέλωντας αὐτοί νά καθίσουν εἰς τό τραπέζι
ὁποῦ μέ φαίνεται ὡσάν νά τοὺς βλέπω ἔμπροσθέν μου τούτην τήν ὥραν,
πολλά τό ἐνοσιμεύονταν ὁ Δοῦκας βλέπωντας πῶς τόν ἐκακοφαίνονταν
τόν παπᾶν, τό πῶς ἐπολυλογοῦσεν ὁ σάντζιος, καί ὁ Δόν Κισ//σότης ἐχο-
λόσκανεν ἀπὸ τόν θυμόν του, λέγω λοιπόν ἐξανάρχησεν ὁ σάντζιος πῶς
ζέκοντας ὡς καθὼς εἶπα καί οἱ δύο τους ἔτοιμοι διά νά καθήσουν εἰς τήν
τράπεζαν ὁ χωριάτης ἐπεισμάτευε μέ τόν εὐγενῆ

168v. νά καθήσῃ εἰς τό κεφαλοτράπεζον, ὁ εὐγενής ἐπεισμάτευε νά καθίσῃ ὁ

⁹⁸⁴Venía de Los Alamos de Medina del Campo. – ⁹⁸⁵Doña Mencía de Quiñones.

χωριάτης, διότι στο σπῆτί του ἦτον ἐξουσιασῆς νά προσάξῃ ὡς καθὼς ἤθε-
 λεν · ἀμή ὁ χωριάτης θέλωντας νά δείξῃ ἀνθρωπότητα καί εὐγένειαν δέν
 ἠθέλησε νά καθίσῃ ἕως ὅπου ἐμελαγχόλησεν ὁ εὐγενῆς, καί πιάνωντάς τον
 ἀπό τούς δύο ὤμους τόν ἔβαλε καί ἐκάθησε ρανικῶς, λέγωντάς του κά-
 θησε χωριάτη, ὅτι εἰς ὅ,τι μέρος καί ἄν καθήσω ἐγὼ //ἐκεῖ θέλει εἶσθαι τό
 κεφαλοτράπεζον σου · αὕτῃ εἶναι ἡ ἰσορία ὅπου ἐγὼ πισεύω βεβαιώτατα
 πῶς νά μήν ἐτέρωγισεν ἐδῶ· ὁ Δόν Κισσότης ἄλλαξε χίλιας ὄψαις, καί τό
 ἐγνώριζαν πολλά καλὰ οἱ σινιῶρες, μόνον ὑποκρίνονταν τά γέλοιά τους
 διά νά μήν τόν κάμουν καί δείξῃ τόν θυμόν του, ἐπειδὴ καί ἐκατάλαβε τήν
 κακίαν τοῦ σάντζιου, καί διά νά ἀλλάξουν τήν ὁμιλίαν, καί νά κάμουν νά
 σιωπήσῃ ὁ σάντζιος νά μήν ἀρχήσῃ καί εἰπῇ καί ἄλλαις φλυαρίαις · ἡ Δου-
 κέσσα ἐρώτησε τόν Δόν Κισσότην ἄν εἶχε τίποτα νέα μαντάτα ἀπό //τήν
 σινιῶραν Δουλτζινέαν, καί πῶς ἄν ἐκεῖναις ταῖς ἡμέραις τῆς εἶχε ξεῖλῃ τί-
 ποτε φίγαντες, ἢ τίποτε ἄλλους κακοὺς ἀνθρώπους διότι ἦτον ἀδύνατον
 νά μήν εἶχε νικήσῃ πολλούς, πρὸς τήν ὁποίαν ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης,
 σινιῶρα μου ἢ ἐδικαῖς μου [συμβουλαῖς]⁹⁸⁶συμφοραῖς ἀγκαλά καί νά ἔλα-
 βαν ἀρχήν, ὅμως ποτέ δέν θέλουν λάβῃ τέλος · ἐγὼ ἐνίκησα γίγαντες, καί
 τῆς ἔξειλα κατεργάριδες, καί ἄλλους λησές, ἀμή πῶς ἠμποροῦσαν νά τήν
 εὕρουν, ἄν αὕτην εἶναι γοῆτευμένη, καί μεταμορφωμέ// νῇ εἰς τήν πλέον
 ἀσχημότερην χωργιάτισσαν ὅπου νά εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον· ἐγὼ δέν
 ἠξεύρω πῶς γέκει αὐτό εἶπεν ὁ σάντζιος ὅτι ἐμένα μέ ἐφάνῃ νά εἶναι ἡ
 πλέον εὐμορφότερη ὅπου νά εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον, τό ὀλιγότερον εἰς
 τήν ἐλευθερίαν καί εἰς τό πῆδημα, καί νά μέ πισεύσης σινιῶρα Δουκέσσα,
 πῶς τόσον ἐλεύθερα πηδᾷ ἀπό τήν φῆν ἐπάνω εἰς μίαν φομαραν, ὥσάν νά
 ἦτον μία γάτα · τήν εἶδες ἐσύ γοῆτευμένην, σάντζιο τόν ἐρώτησεν ὁ Δοῦ-
 κας; ἐγὼ ἐσάθηκα ὁ πρῶ//τος ὅπου τήν εἶδα, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καί
 ἐγνώρισα τό γοῆτευτήριον, ὅσον εἶναι γοῆτευμένος ὁ πατέρα μου, τόσον
 εἶναι αὕτῃ · ἀκούωντας αὐτά ὁ παπᾶς ἐκατάλαβε πῶς ἐκεῖνος θέλει νά
 ἦτον ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, τοῦ ὁποίου τήν ἰσορίαν τήν ἐδιάβαζε
 συχνάκις ὁ Δοῦκας, καί αὐτός τόν ἐκακοκρατοῦσε νά μὴ διαβάσῃ τοιαῦ-
 ταις τρέλλαις, καί ἀφ' οὗ ἐβεβαιώθῃ εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἀμφίβαλε, συντυχαί-
 νωντας μέ πολλήν θυμόν, εἶπε πρὸς τόν Δοῦκαν · ἡ ὑψηλότης σου σινιῶρε
 μου ἔ//χεις νά δώσης λογαριασμόν εἰς τόν θεόν διά αὐτό ὅπου κάμει αὐτός
 ὁ καλός ἀνθρωπος, αὐτός ὁ Δόν Κισσότης, ἢ Δον τρελλός, ἢ ὅ,τι λογῆς καί
 ἄν ὀνομάζεται, ἐγὼ πισεύω νά μήν εἶναι τόσον
 τρελλός ὡς καθὼς τόν κάμετε καί γίνεται ἡ ὑψηλότης σας, βάνωντάς τον

169r.

⁹⁸⁶Tachadura por error.

αἰτίαις ἔμπροσθέν του, διά νά ἀκολουθήσῃ ταῖς τρέλλαις του, καί γυρίζων-
τας προς τόν Δόν Κισσότην εἶπεν, ἀμή ἐσένα ζόγανον πῶς σέ ἔβαλεν εἰς τό
κεφάλι πῶς εἶσαι πλανώμενος καθαλλιέρης, καί πῶς νικᾷς γίγαντες; σύρε
εἰς τό καλόν, καί γύρισε εἰς τό σπήτι σου, καί κοίταξε ἀνάθρεψε τά παι-
δάκια σου ἄν ἔχῃς, καί μή πηγαίνης// νά περιπατῇς εἰς τόν Κόσμον κυνη-
γῶντας ἄνεμον, καί προξενῶντας γέλωτα εἰς ἐκείνους ὁποῦ σέ βλέπουν
· πῶς ἡῦρες ἐσύ πῶς νά ἐσάθῃκαν, ἢ νά εὐρίσκονταν πλανώμενοι κα-
βαλλιέροι; ποῦ ἡῦρες πῶς εὐρίσκονται εἰς τήν ἰσπανίαν γίγαντες, ἢ λησαί
εἰς τήν μαντζιάν; ἢ Δουλιζινέαις φοιτημέναις, ἢ ὅλος ὁ ζόλος τῶν ἀπλω-
τήτων ὁποῦ διηγοῦνται διά λόγου σου; ὁ Δόν Κισσότης ἐσάθη μέ προσοχήν
εἰς τά λόγια τοῦ παπᾶ, καί βλέπωντας πῶς ἐσιώπησε, δίχως νά εὐλαβηθῇ
τόν Δοῦκαν μέ //χολερικόν ἦθος, καί τεταραγμένην ὄψιν, ἐσυκώθη εἰς τά
πόδια, καί εἶπεν · ὅμως αὐτή ἡ ἀποκρίσεως τῆς πρέπει νά γένῃ ἓνα ξεχω-
ρισόν κεφάλαιον.⁹⁸⁷

Κεφάλαιον λδ:ον

Ὅπου διηγείται τήν ἀπόκρισιν τοῦ Δόν Κισσότη

Ἀφ' οὗ λοιπόν ἐσυκώθη ὁ Δόν Κισσότης, ἔτρεμεν ὡσάν ἓνας θερμασμένος,
καί μέ τεταραγμένην φωνήν τοῦ εἶπεν, ὁ τόπος εἰς τόν ὁποῖον εἶμαι, καί
οἱ σινιόροι εἰς τοὺς ὁποίους ἔμπροσθεν εὐρίσκομαι, καί ἡ εὐλάβεια ὁποῦ
πάντοτε εἶχα καί ἔχω εἰς τό σχῆμα σου, κρατοῦν καί δένουν τās χεῖρας
τοῦ δικαίου μου θυμοῦ, καί τόσον διά αὐτό ὁποῦ εἶπα, ὅσον καί μέ τό νά
ἡξεύρω πῶς ὁ καθ' ἓνας τό γινώσκει, πῶς τά ἄρματα ἐκείνων ὁποῦ φο-
ροῦν τά πλατομάνικα, εἶναι τά ἴδια ὁποῦ ἔχουν καί ἡ γυναῖκες, ὁποῦ εἶναι
ἡ γλῶσσα, θέλω ἀρχήσῃ μέ τήν ἐδικήν μου νά μονομαχήσω μέ τήν πανοσιό-
τητά σου ἀπό τόν ὁποῖον ἡμποροῦσε νά ἐλπίσῃ τινάς περισσότερον καλαῖς
συμβουλαῖς, παρὰ δύσφημα ὀνειδίη.

169v. αἱ θεῖαι ἐλέγξεις, καί ὁποῦ γίνονται μέ καλόν σκοπόν, ἀπαιτοῦν ἄλλα περι-
στατικά, καί τό ὀλιγότερον πρέπει νά γίνεται αὐτό παρῶρησία, καί μέ τόσην
σκληρότητα, ἀμή ἡ πανοσιότης σου ἐπέρασες ὅλα τά ὄρια τοῦ καλοῦ ἐλέγ-
χου, ἐπειδή καί ὁ πρῶτος ἔλεγχος ἀποβλέπει περισσότερον εἰς τόν χαριεν-
τισμόν, παρὰ εἰς τήν ἀνυπόφορον σκληρότητα, καί δέν εἶναι καλόν δίχως

⁹⁸⁷ El capítulo la termina en recto a media página con doce líneas y la marca final acostumbrada. A continuación, dejando libre un espacio de tres líneas comienza el capítulo λδ. que ocupa ocho líneas hasta el final del *recto*.

νά ἡξεύρη τινάς τό σφάλμα, διά τό ὅποιον ἐλέγχει, νά ὄνο//μάξῃ ἀσόχασσα τόν πταίσην ἄγνωστον καί τρελλόν, καί ἄν θέλῃς νά γνωρίσῃς πῶς εἶναι αὐτό ἀληθινόν εἰπές με δέσποτά μου ποίαν, καί τί λογῆς τρέλλαν εἶδες εἰς τοῦ λόγου μου; ὅπου μέ προσάξεις καί μέ λέγεις νά γυρίσω εἰς τό σπῆτι μου, νά κοιτάζω καί νά κυβερνῇσω τήν φυναϊκάν μου, καί τά παιδιά μου; μήν ἡξεύρωντας ἄν ἔχω ἤ ὄχι, σέ φαίνεται πῶς εἶναι καλόν πρᾶγμα νά ἔμβῃ τινάς ἀγνωσία φερόμενος εἰς τά σπῆτια τῶν ἄλλων, νά κυβερνᾷ τοὺς νοικοκυραίους τους; καί μερικοί ἀπό αὐτούς ὄντας ἀναθρεμμένοι εἰς πτωχικά //ὀσπῆτια, δίχως νά ἰδοῦν καί νά περιπατήσουν Κόσμον, νά θέλουν θυμωδῆς νά βάνουν νόμους εἰς τήν καθαλλιέριαν, καί νά κρίνουν τοὺς πλανωμένους καθαλλιέρους; εἶναι ἴσως κόπος μάταιος, ἢ καιρός κακῶς ἐξοδιασμένος τό νά περιπατῇ τινάς εἰς τόν Κόσμον, μὴ ζητῶντας ταῖς τρυφαῖς καί δῶρα τοῦ Κόσμου ἀλλὰ ταῖς σκληρότητες διά μέσου τῶν ὁποίων οἱ καλοί ἀναβαίνουν εἰς τόν θρόνον τῆς ἀθανασίας, ἄν με ἐκρατοῦσαν διά τρελλόν οἱ καθαλλιέροι, οἱ μεγισάνοι, οἱ γενναῖοι, οἱ ἔκλαμπροι, καί εὐγενεῖς τό ἦθε//λα ἔχῃ διά μεγαλοτάτην ἀτιμίαν, ἀμή τό νά μέ κρατοῦν διά τρελλόν οἱ σπουδαῖοι ὅπου δέν ἐκατάλαβαν, μήτε ἐνόησαν τάς ἐννοίας καί συλλογισμούς τῆς καθαλλιέριας αὐτό μήτε τό βάνω εἰς τόν νοῦν μου · ἐγὼ εἶμαι καθαλλιέρης, καί καθαλλιέρης ἔχω νά ἀποθάνω ἄν θέλῃ ὁ θεός · μερικοί περιπατοῦν εἰς τόν εὐρύχορον καί πλατύν κάμπον τῆς ὑπεριφάνου φιλοτιμίας, ἄλλῃ⁹⁸⁸ εἰς τόν τῆς δουλοπρεποῦς κολακίας, ἄλλοι εἰς τόν τῆς ἀπαταϊώνος ὑποκρισίας, καί ἄλλοι εἰς τόν τῆς ἀληθοῦς //θεοσεβίας, ἀμή ὁδηγούμενος ἀπό τοῦ ἀσέρος μου περιπατῶ εἰς τήν ξενὴν ὁδόν τῆς πλανωμένης καθαλλιέριας, διά τῆς ὁποίας τήν ἄσκησιν καταφρονῶ τά πλοῦτη, ἀμή ὄχι τήν τιμὴν · ἐγὼ ἐχάλασα ὕβριτες. ἐδικαίωσα ἀδικήματα, ἐπαίδευσα ἀταξίαν, ἐνίκησα φίγαντας, καί ἐσκόρπισα φαντάσματα, ἐγὼ ἔχω ἀγαπητικὴν ὅμως ὄχι διά ἄλλο, παρὰ μέ τό νά εἶναι ἀναγκαῖον νά τό ἔχουν οἱ πλανώμενοι καθαλλιέροι, καί μήτε εἶμαι ἀπό τοὺς ἀσελγεῖς ἐρασάς, ἀλλὰ ἀπό τοὺς πλατωνικούς //σόφρωνες · πάντοτε ἡ γνώμη μου ἀποδίδει εἰς καλόν τέλος, ὅπου εἶναι νά κάμω καλόν εἰς ὅλους, καί κακόν εἰς οὐδέ κἀνέναν · ἄν ἐκείνον ὅπου τά καταλαμβάνει αὐτά, καί τά κάμνει καί τά διηγείται τόν πρέπει νά τόν ὀνομάζουν τρελλόν, ἅς τό διακριθῇ καί ἅς τό εἰπῇ ἡ μεγαλειότης σας · πολλὰ καλὰ ἐσύντυχες ἡ ἀφεντιᾶ σου σινιόρε εἶπεν ὁ σάντζιος, καί δέν κάμνει χρεῖα νά εἰπῇς ἄλλο νά κάμῃ ἀξιόπιστον τόν λόγον σου, καί νά τόν καταλάβουν, διότι ἕνας ὅπου ἀρνεῖται καί λέγει πῶς δέν εὐρίσκον//ται εἰς τόν Κόσμον πλανώμενοι καθαλλιέροι,

170r.

⁹⁸⁸ Sic.

πῶς εἶναι δυνατόν νά καταλάβῃ αὐτό ὁποῦ εἶπε· ἐσύ εἶσαι ἐρώτησεν ὁ παπᾶς, ἐκεῖνος ὁ σάντζιος πάντζας ὁποῦ λέγουν πῶς τόν ὑποσχέθη ὁ καβαλλιέρης του νά τόν δώσῃ ἕνα φγοθέρνο· ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, καί εἶμαι ἄξιος νά ⁹⁸⁹ λάβω ὥσάν καί ἄλλους, καί εἶμαι ἀπό ἐκείνους ὁποῦ λέγουν, καλοῖς συνανασραφόμενος κἀυτός ἔση καλός, καί εἶμαι ἕνας ἀπό ἐκείνους ὁποῦ λέγουν θεοῦ διδόντος οὐδέν ἰσχύει φθόνος, καί μή διδόν//τος οὐδέν ἰσχύει πόνος, καί ἀπό ἐκείνους ὁποῦ λέγουν ὅποιος ἀκουμπᾷ εἰς καλόν δένδρον, ἀπολαμβάνει καλόν ἴσκιον· ἐγὼ σοίχησα εἰς τόν καλόν αὐθέντην, καί εἶναι πολλαῖς μῆνες ὁποῦ περιπατῶ μαζῇ του εἰς τόν Κόσμον, καί ἐλπίζω μέ τήν βοήθειαν τοῦ θεοῦ νά γίνω καί ἐγὼ ὥσάν αὐτόν, καί νά ζῇ αὐτός καί ἐγὼ, ὅτι μήτε αὐτόν θέλουν τόν λείψῃ αὐτοκρατορίαις, μήτε ἐμένα γκοθέρνα· ὅχι βέβαια φίλε σάντζιε, εἶπε τότε ὁ Δοῦκας, ὅτι ἐγὼ ἐκ μέρους τοῦ σινιόρ Δόν Κισσό//τη σέ ὑπόσχομαι τό φγοθέρνο μιᾶς νήσου ὁποῦ ἔχω ἐγὼ ὅχι μικρᾶς ποιότητος· γονάτισε σάντζιο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί φίλησε τά ποδάρια τῆς ὑψηλότητός του διά τό χάρισμα ὁποῦ σέ ἔδωκεν· ὁ σάντζιος τό ἔκαμεν αὐτό, τό ὁποῖον βλέπωντάς τό ὁ παπᾶς ἐσυκώθη ἀπό τήν τράπεζαν μέ μεγάλην θυμόν, λέγωντας, μέ τό ἐπάγγελμα ὁποῦ ἔχω σχεδόν στέκω νά εἰπῶ πῶς εἶσαι καί ἡ ὑψηλότης σου τρελλός, ὥσάν αὐτούς, πῶς νά μή γίνουν οἱ κακοῤῥοίζικοι τρελλοί, ὁποῦ//οἱ φρόνιμοι κρίνουν διά φρονημάδαις ταῖς τρέλλαις τους· μέναιτε ἡ ὑψηλότης σας μέ αὐτούς, ὅτι ἐν ὅσῳ θέλουν καθήσῃ αὐτός ἐδώ, ἐγὼ θέλω καθήσῃ εἰς τό σπῆτί μου, καί εὐθύς ἐκίνησε δίχως νά ἡμπορέσουν νά τόν ἐμποδίσουν τά παρακαλέματα τῶν Δουκῶν, ἀγκαλά καί ὁ Δοῦκας δέν τοῦ εἶπε πολλά λόγια, μέ τό νά μήν ἡμποροῦσε νά συντύχῃ ἀπό τά γέλοια ὁποῦ τόν ἐπροξένησεν ὁ ἀσύστατος θυμός, καί τελειώνοντας τά γέλοιά του εἶπε πρὸς τόν Δόν Κισσότην, ἡ ἀφεν//τιῶ σου σινιόρ καβαλλιέρη τῶν λεόντων ἀποκρίθης τόσον εὐμορφα, ὁποῦ δέν ἔμεινε λόγος, ἐ-

170v. πειδῇ καί ὥς καθὼς δέν πιάνονται τῶν γυναικῶν τά λόγια διά ἀτιμίαν, ἐτζί καί τῶν ἱερέων, καθὼς τό ἡξεύρεις καί ἡ ἀφεντιῶ σου πολλά καλά, ἔτζί εἶναι ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, καί τό αἴτιον εἶναι διότι ἐκεῖνος ὁποῦ δέν ὑδρίζεται ἀπό τινάν, δέν ἡμπορεῖ νά ὑδρίσῃ τινάν· οἱ γυναῖκες καί τά μικρά παιδιά καί οἱ ἱερεῖς, ὅταν δέν ἡμποροῦν νά διαφεντευθοῦν, ἂν καί νά τοὺς ἀδίκησῃ τινάς, δέν ἀτι//μοῦνται, διότι ἀναμεταξὺ εἰς τό ἀδίκημα καί εἰς τήν ἀτιμίαν εἶναι αὐτὴ ἡ διαφορά, ὥς καθὼς τό ἡξεύρει καί ἡ ὑψηλότης της, ἡ ἀτιμία γίνεται ἐκ μέρους ἐκείνου ὁποῦ ἡμπορεῖ νά τήν κάμῃ, καί τήν κάμνει, καί δίδει καί τήν ἀπόκρισίν της, εἰδὲ τό ἀδίκημα ἡμπορεῖ

⁹⁸⁹Error. νά τό λάβω.

νά τό κάμη κάθε λογῆς ἄνθρωπος δίχως νά προζενήσῃ ἀτιμίαν · χάριν λόγου ἕνας ἄνθρωπος ζέκει εἰς τήν ζράταν, ἔρχεται ἄλλος ἀπό πίσω του καί τόν κυτῶ, καί εὐθύς ὁποῦ τόν κυτῶσει φεύγει, καί δέν καρτερεῖ ὅτι τόν κυνηγᾷ ὁ δαρμένος //καί δέν ἡμπορεῖ νά τόν φθάσῃ · τότε ὁ δαρμένος μένει ἀδικημένος, ὅμως ὄχι καταφρονημένος, διότι ἡ καταφρόνησις γίνεται, ὅταν ἐκεῖνος ὁποῦ τήν κάμει σαθῇ, καί δώσῃ καί τήν ἀπόκρισίν της· ἀνίσως ὅμως καί ἐκεῖνος ὁποῦ τόν κτύπησεν, ἀγκαλά καί τόν ἐκτύπησε μέ δόλον, ἤθελε ζεσπαθώσῃ, καί ἤθελε σαθῇ νά ἀπαντιωθῇ τόν ἐχθρόν, τότε ὁ δαρμένος ἤθελε μείνῃ ἀδικημένος //καί καταφρονημένος · ἀδικημένος ἤθελε μείνῃ μέ τό νά τόν ἔδειρε μέ δόλον, καί καταφρονημένος μέ τό νά ζάθῃ ἐκεῖνος ὁποῦ τόν ἔδειρε, καί νά ἔδωκε τήν ἀπόκρισιν, καί διά τοῦτο κατά τούς νόμους ἐκείνου τοῦ ἀναθεματισμένου τοῦ Δονέλου⁹⁹⁰, ἐγώ ἡμπορῶ νά εἶμαι ἀδικημένος, ἀμή ὄχι καταφρονημένος, ἀγκαλά καί κατ'ἕνα τρόπον ἐγώ μήτε ἀδικημένος δέν εἶμαι, διότι ἐκεῖνος ὁποῦ δέν ἡμπορεῖ νά ἀδικηθῇ δέν ἡμπορεῖ μήτε αὐτός νά ἀδικήσῃ ἄλλον, διά ταῖς ὁ//ποῖαις αἰτίαις ἐγώ δέν πικραίνομαι τελείως διά τά λόγια ὁποῦ εἶπεν ὁ καλός ἱερεὺς, ἀγαποῦσα μόνον νά ἀπαντίχενεν ὀλίγον, διά νά τόν κάμω νά γνωρίσῃ τό σφάλμα, εἰς τό ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τό νά συλλογᾶται καί νά λέγῃ πῶς δέν ζάθησαν, μήτε εὐρίσκονται εἰς τόν Κόσμον πλανώμενοι καθαλλιέροι, ὅτι ἂν ὁ Ἀμασις⁹⁹¹ ἢ κἀνένας ἀπό τούς ἄπειρους συγγενεῖς του τό ἤθελεν ἀκούσῃ αὐτό, ἐλπίζω βέβαια πῶς δέν ἤθελες καλοπάθῃ ἡ ἀφεντιᾶ σου · αὐτό τό μαρτυρῶ //καί ἐγώ εἶπεν ὁ σάντζιος, πῶς τόν ἤθελαν δώσῃ μίαν σπαθιάν ὁποῦ τόν ἤθελαν χωρήσῃ ἀπό τήν κεφαλὴν ἕως εἰς τὰ ποδάρια ὡσάν ἕνα ῥόδι, καί ὡσάν ἕνα πεπόνι πολλὰ ὠρμάσμενον.

θαρρεῖται πῶς ἐσήκωναν ἐκεῖνοι τοιαῦτα μετορίσματα; μά τήν ζωὴν τοῦ σάντζιου πάντζα, ἐγώ ἡξεύρω βεβαιώτατα πῶς ἂν ἤκουεν ὁ ῥινάλδος ἀπὸ τόν μόντ ἀλπάνο⁹⁹² τά λόγια ὁποῦ εἶπεν αὐτός ὁ βρωκτοκτόνος, τόν ἤθελε δώσῃ μίαν γροθιάν εἰς τό ζόμα, ὁποῦ δέν ἤθελε συντύχῃ τρεῖς χρόνους · ἅς ἐπιάουνταν αὐτός μέ ἐκείνους, καί ἤθελεν ἰδῇ πῶς ἐγλύτωνεν ἀπὸ τά χέρια τους · ἡ Δουκέσσα //ἐξεκαρδίζονταν ἀπὸ τά γέλοια ἀκούουσα τόν σάντζιον ὁποῦ ἐσυντύχαινε, καί εἰς τήν ὑπόληψίν της τόν ἐκρατοῦσε διά πλεόν νόσμιον, καί πλεόν τρελλόν ἀπὸ τόν καθαλλιέρον του · τέλος πάντων εἰρήνευσεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐτελείωσε τό γεῦμα, καί εὐθύς ὁποῦ ἐσύκωσαν τήν τράπεζαν, ἤλθαν τέσσερα κορίτσια, ἡ μία ἐκρατοῦσε μίαν ἀσιμένιαν λεκάνην, καί ἡ ἄλλη ἕνα ἀσιμένιον ἱμπρίκι, ἡ τρίτη εἶχε δύο λευκότατα καί εὐμορφώτατα νιψομάνδηλα, καί ἡ τετάρτη ὁποῦ εἶχεν ἀνα-

171r.

⁹⁹⁰Error, duelo. Las leyes del duelo. — ⁹⁹¹Amadís. — ⁹⁹²Reinaldos de Montalban.

σκουμ//πομένα τά μανίκια της, καί ἐκρατοῦσεν εἰς τά ἄσπρα της χέρια μίαν πλάκαν σαποῦνι νεαπολιτάνον · ἐπλησίασεν ἐκεῖνη ὅπου εἶχε τήν λεκάνην, καί μέ εὖμορφον τρόπον καί ἐπιτηδειότητα τήν ἔβαλεν ὑποκάτω εἰς τά γένεια τοῦ Δόν Κισσότη, ὁ ὁποῖος δίχως νά εἰπῇ κἀνένα λόγον ἢ νά κάμῃ κἀμμίαν ἐναντιότητα, θαυμάζοντας διά αὐταῖς ταῖς τζερεμόνιαις, θαρρόντας πῶς τοιαύτη νά ἦτον ἡ συνήθεια τοῦ τόπου, δηλονότι νά πλύνουν τά γένεια ἀντίς τά χέρια, ἅπλω//σε τήν γενεάδα του, καί εὐθύς ἄρχησε νά πλύνῃ μέ τό ἱμπρίκι ἡ μία, καί ἡ ἄλλη νά πλύνῃ μέ τό σαποῦνι ὄχι μόνον τά γένεια, ἀλλά καί ὅλον τό πρόσωπον, καί τά μάτια τοῦ ὑποτακτικοῦ καθαλλιέρε, τόσον ὅπου τόν ἔκαμε καί ἔκλυσε ἐξανάγκης τά μάτια του· ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα ὅπου δέν ἤξευραν ἀπό αὐτό κἀνένα πρᾶγμα, ἀπαντῶχαιναν τήν ἔκδασιν αὐτοῦ τοῦ πλησίματος · τό κορίτζι ὅπου τόν ἔπλυνεν, ἀφ' οὗ ἔσχεμάτησεν ὡς μίαν σπιθαμήν σαποῦνι εἰς τό //πρόσωπόν του, ἐκαμώθη πῶς ἐσώθη τό νερόν, καί εἶπεν εἰς ἐκείνην ὅπου ἐκρατοῦσε τό ἱμπρίκι νά ὑπάγῃ νά φέρῃ ἄλλο νερόν, ὅτι ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης ἠθελεν ἀπαντέζῃ · ἔτζι ἔκαμεν καί ὁ Δόν Κισσότης ἔμεινε μέ τό πλέον παράζενον πρόσωπον, καί πλέον γελιοῦδης ὅπου νά ἐφάνῃ ποτέ · ὅλοι ὅσοι ἔστεκαν τριγύρω ὅπου ἦτον περισσοί τόν ἐκοίταζαν, καί ἐστάθη μεγάλο θαῦμα, καί μεγάλη γνῶσις, ὅπου ἡμπόρεσαν καί ἐκράτησαν τά γέλοιά τους · τά κορίτζια ὅπου ἔκα//μαν αὐτήν τήν ὑπηρεσίαν, ἐκοίταζαν κατὰ γῆς, μή τολμῶντας νά ἰδοῦν τούς αὐθεντάδες τους,

171v. εἰς τῶν ὁποίων ταῖς καρδίαις ἦτον ἀνακατωμένος ὁ θυμός μέ τά γέλοια, καί ἐθαυμάζονταν τί νά κάμουν, νά παιδεύσουν τά κορίτζια διά τήν ἀταξίαν ὅπου ἔκαμαν, ἢ νά τά φιλοδωρήσουν διά τό ζεῦκι ὅπου ἔκαμαν, βλέποντας τόν Δόν Κισσότην τοιούτης λογῆς · ἦλθε τέλος πάντων τό κορίτζι μέ τό ἱμπρίκι, καί ἐξέπλυναν τόν Δόν Κισσότην, καί μετὰ ταῦτα ἐκείνη ὅπου ἐκρατοῦσε τά //νιφομάνδηλα τόν ἐσφούγγισεν, καί προσκυνῶντας τόν, καί οἱ τέσσερες, ἠθελαν νά ὑπάγουν · ἀμή ὁ Δοῦκας διά νά μήν καταλάβῃ ὁ Δόν Κισσότης τόν περιγέλιον ἔκραζεν ἐκείνην ὅπου ἐκρατοῦσε τήν λεκάνην, λέγωντάς τήν, ἔλα νά μέ πλύνῃς καί ἐμένα, καί κοίταζε καλά νά μή σοθῇ τό νερόν. τό κορίτζι ὅπου ἦτον γνωσικόν, καί ἔμπειρον τό ἐκατάλαβεν εὐθύς, καί ἐπλησίασεν εἰς τόν Δοῦκαν, καί τοῦ ἔβαλεν ὑποκάτω τήν λεκάνην, ὡς καθώς καί εἰς τόν Δόν Κισσότην, καί παρευθύς τόν ἔπλυνε, // καί τόν ἐσαπούνισε πολλά καλά καί ἀφ' οὗ τόν ἐσφούγγισαν προσκυνῶντας τον, εὐγῆκαν ἔξω ἀπό τήν σάλαν · ὁ σάντζιος ἔστεκε μέ προσοχήν καί ἐκοίταζε ταῖς τζερεμόνιαις τοῦ πλησίματος, καί ἔλεγεν εἰς τόν ἑαυτόν του, νά ἔδιδεν ὁ θεός νά ἦτον ἡ συνήθεια εἰς αὐτά τά μέρη νά πλύνουν καί τῶν ὀπλοφόρων τά γένεια, διότι τό ἐχρειάζουμουν ἐγώ αὐτό κατὰ πολλά,

μάλις ἀνίσως καί μέ τά ἐξούρευζαν⁹⁹³ τό ἤθελα ἔχη διά μεγαλητέραν χάριν · τί ζέκεις καί συντυχαίνεις ἐσύ εἰς τόν ἐαυ//τόν σου σάντζιε, τόν ἐρώτησε ἡ Δουκέσσα, ἐκείνο ὅπου ἐγώ λέγω εἰς τόν ἐαυτόν μου σινιόρα εἶναι ὅπου ἐγώ ἤκουσα πῶς εἰς ταῖς αὐλαῖς τῶν πριντζίπων, εὐθύς ὅπου σηκωθῇ ἡ τράπεζα, δίδουν τό νίψιμον εἰς τά χέρια ἀμή ὅχι εἰς τά γένεια, καί διά τοῦτο ὅσον ζῇ τινάς περισσότερον, τόσον μαθαίνει, καί μέ ὅλον ὅπου λέγουν πῶς ὅποιος ζῇ περισσόν, πέρνει καί πολλά βάσανα, ἀγκαλά καί τό νά πλύνουν τινάν τοιοῦτον πλήσιμον εἶναι περισσότερον ζεῦκι, παρά βάσανον, μή κακοκαρ//δίξεις σάντζιο, εἶπεν ἡ Δουκέσσα, ὅτι ἐγώ θέλω εἰπῇ τά κορίτζια μου νά σέ πλύνουν καί ἐσένα, καί εὐθύς ἐπρόρξαξε τόν ἀρχιμάγειρον νά εἰπῇ νά τόν πλύνουν καί ἐσένα · ὁ ἀρχιμάγειρος ἀποκρίθη πῶς ἤθελε τό κάμη μετά πάσας χαρᾶς, καί πέρνωντας τόν σάντζιον ἐπῆγαν νά γευματίσουν, καί ἔμειναν εἰς τήν τράπεζαν ὁ Δοῦκας καί ὁ Δόν Κισσότης, ὁμιλῶντας πολλά καί διάφορα πράγματα, ὅμως ὅλα ἄγγιζαν εἰς τήν πλανωμένην καθαλλιξερίαν· ἡ Δουκέσσα ἐπαρακάλεσε τόν// Δόν Κισσότην νά τῆς περιγράψῃ, καί νά τῆς διηγηθῇ καταλεπτῶς τήν εὐμορφίαν, καί εἰς τί καταγί-

νεται ἡ σινιόρα Δουλτζινέα, ὅτι κατά τήν φήμην ὅπου εἶχεν ἡ εὐμορφία της, θέλει νά ἦτον ἡ πλέον εὐμορφη ὅχι μόνον ὅλης τῆς μαντζίας, ἀλλά καί ὅλου τοῦ Κόσμου · ὁ Δόν Κισσότης ἀναθέναξεν ἀκούοντας ἐκεῖνο ὅπου τόν ἐπρόσταξεν ἡ Δουκέσσα, καί εἶπεν, ἀνίσως καί ἡμποροῦσα νά εὐγάλω τήν καρδίαν μου, καί νά τήν βάλλω ἔμποσθεν εἰς τήν μεγαλειότητά σας, δέν ἤθελα κοπιᾶσῃ ἡ γλῶσσα μου εἰς τό //νά εἰπῇ ἐκεῖνο ὅπου μετά βίας ἡμπορεῖ νά τό συλλογισθῇ τινάς, ὅτι τήν ἠθέλατε ἰδῇ ἡ μεγαλειότης σας ὀλάκαιρην ζωγραφισμένην · ἀμή τί κάμει χρεῖα νά διηγηθῶ, καί νά περιγράψω κατά μέρος τήν εὐμορφίαν τῆς ἀσυγκρίτου Δουλτζινέας, ὄντας πρᾶγμα ὑπέρτερον τῆς ἀξίας μου, καί ἐπιχείρημα ὅπου πρέπει νά ἀσχοληθοῦν εἰς αὐτό τά κονδήλια τοῦ λυσίππου, τοῦ τίμαντος, τοῦ ἀπελλοῦ καί τοῦ παρρεσίου,⁹⁹⁴ διά νά τήν ζωγραφίσουν εἰς εἰκόνες εἰς μάρμαρα, καί προυντζους, καί ἡ ῥετορική τοῦ Κικέρω//νος, καί Δημοσθένους διά νά τήν ρολίζουν μέ τούς ἐπαῖνους, ἀγκαλά καί διά νά μήν φανῶ ἀπειθής εἰς τήν μεγαλειότητά σας τό ἤθελα τό ἤθελα κάμη, ἂν δέν μέ τήν εὐγάλη ἀπό τήν διάνοιαν, καί ἰδέαν μου ἡ συμφορά ὅπου τῆς ἐσυνέδῃ τώρα κοντά, ἡ ὁποία εἶναι τοιαύτη, ὅπου μέ ἔρχεται περισσότερον νά τήν κλαύσω, παρὰ νά τήν περιγράψω · διότι πρέπει νά ἡξεύρετε ἡ μεγαλειότης σας πῶς ταῖς ἐπερα-

172r.

⁹⁹³ Es realmente difícil distinguir en la escritura de este escriba la ζ y la ξ, y de su uso. — ⁹⁹⁴ Los buriles de Lisipo, los pinceles de Parrasio, de Timantes y de Apeles.

σμέναις ἡμέραις πηγαίνοντας ἐγὼ νά φιλήσω τό χέρι της, καί νά πάρω τήν εὐλογία //της, καί ἄδειαν διά αὐτό τό τρίτον ταξίδι, τήν εὔρα διαφό-
 ρως ἀπό ἐκεῖνο ὅπου ἤθελα, τήν ἡῦρα γοιῆτευμένην, καί ἀπό πριτζιπέ-
 σαν μεταβαλμένην εἰς χωριάτισσαν, ἀπό εὖμορφην μεταμορφωμένην εἰς
 ἄσχημον, ἀπό ἄγγελον εἰς Διάβολον, ἀπό εὐωδιάζουσιν εἰς βρωμοῦσαν,
 ἀπό τακτικήν καί πρακτικήν εἰς χοντροειδεσάτην, ἀπό φῶς εἰς σκότος, καί
 τέλος πάντων ἀπό Δουλτζινέαν τοῦ Τοπόζου εἰς μίαν χωριάτισσαν Βου-
 νίσιν · τί ἀνάθεμα; ποῖος ἐξάθη ἐ//κεῖνος ὅπου ἔκαμε τόσον κακόν εἰς τόν
 Κόσμον; εἶπεν ὁ Δοῦκας ποῖος ὑξέρησεν ἀπό τόν Κόσμον τήν ὠραιότητα
 τοῦ χαριεντισμοῦ τῆς τιμῆς καί τῆς εὐγενείας του; ποῖος ἄλλος ἠμποροῦσε
 καί τό ἔκαμνεν αὐτό, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, παρὰ κἀνέναν κακότροπος
 γοιῆτευτής ἀπό τοὺς πολλοὺς ζηλοφθόνους ὅπου μέ κατατρέχουν · ἀπό
 αὐτήν τήν κακήν καί κατηγορημένην φυλήν θέ νά ἐξάθη κἀνέναν ὅπου
 ἔκαμεν αὐτήν τήν μεγάλην φθοράν καί μεταβολήν εἰς τήν γλυκυτά//την
 μου Δουλτζινέαν, ἐπειδή καί οἱ τοιοῦτοι διά ἄλλο δέν ἐγεννήθηκαν εἰς τόν
 Κόσμον, παρὰ διά νά ἀμαυρίσουν, καί νά ἐξαλείφουν ταῖς ἀνδραγαθίαις
 τῶν καλῶν, καί διά νά ὑψώσουν, καί νά

- 172v.** δώσουν φῶς εἰς τά ἔργα τῶν κακῶν · ἐμένα γοιῆτευταί μέ ἐκατάτρεξαν, μέ
 κατατρέχουν, καί θέλουν μέ κατατρέξῃ, ἔως ὅπου νά μέ κάμουν νά πέσω
 καί ἐγὼ καί ἡ μεγάλας μου καθαλλιερίαις εἰς τήν βαθυτάτην ἄδυsson ἀλη-
 σμονισίας, καί ἐκεῖ ὅπου καταλαμβάνουν πῶς αἰσθάνομαι μεγαλειότερον
 πόνον, ἐκεῖ μέ πληγώνουν, διά νά ἀφαιρέσουν ἑνός καθαλλιέρε τήν Δάμαν
 του, //εἶναι ὡσάν νά τοῦ εὐγάλουν τά δύο τοῦ μάτια μέ τά ὅποια βλέπει
 ἐγὼ τό εἶπα περισσαῖς φοραῖς, καί τώρα τό ξαναλέγω, πῶς ὁ πλανώμενος
 καθαλλιέρης χωρίς Δάμα εἶναι ὡσάν ἕνα δένδρον χωρίς φύλλα, καί ὡσάν
 ἕνα κτήριον χωρίς θεμέλιον · αὐτό ἔτσι εἶναι ὡς καθώς λέγεις ἡ ἀφεντιά
 σου, εἶπεν ἡ Δουκέσσα, ἀμή ἀνίσως καί μέ ὅλον τοῦτο πρέπει νά πιεῦσω-
 μεν εἰς ἐκεῖνο ὅπου διηγείται ἡ ἰσορία τῆς ἀφεντιάσου, ὅπου εὐγῆκε τώρα
 νεωστή εἰς τό φῶς τοῦ Κόσμου, καί εἶναι ἐπαινεμένη ἀπό //ὅλα τά ἔθνη, εἰς
 τήν ἀναφοράν αὐτῆς φαίνεται πῶς ἡ ἀφεντιά σου νά μήν εἶδες ποτέ τήν
 σινιόρα Δουλτζινέαν, καί πῶς νά μήν εἶναι αὐτή ἡ σινιόρα εἰς τόν Κόσμον,
 ἀλλά πῶς νά εἶναι Δάμα φαντασιώδη, ὅπου τήν ἔπλασεν ἡ ἀφεντιά σου
 εἰς τήν ιδέαν σου, καί πῶς νά τήν ἐζωγράφισες μέ ὅλας ἐκείνας τάς ἐντε-
 λείας, καί χάριτας ὅπου σέ ἄρεσαν · περί τοῦτου εὐρίσκονται ἀπολογίαις
 περισσαῖς, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ὁ θεός τό γινώσκει ἄν εἶναι φαντα-
 σική, μόνον δέν εἶναι πρᾶγμα //ὅπου νά πάσχει τινάς παντοῖω τρόπῳ νά
 τό ὑποσῇ · ἐγὼ δέν ἔπλασα, μήτε ἐφεῦρα τήν σινιόραν μου τήν Δουλ-
 τζινέαν, ἀγκαλά καί νά τήν θορῶ (ὡς καθώς καί τυχαίνει) πῶς νά εἶναι

μία Δάμα ὁποῦ νά ἔχη ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι ἀναγκαῖα, διά νά τήν κάμουν πλέον ἔκλαμπρον καί περίφημον ἀπό ὅλαις ταῖς γυναῖκαῖς τοῦ Κόσμου, ὡς καθὼς εἶναι εὖμορφη δίχως ψεγάδι, σοβαρή δίχως ὑπεριφάνειαν, ὁ ἔρωτάς της μέ σωφροσύνην, κάμνει χάριτες ἀπό τήν καλοκαγαθίαν της // ἔχει εὐχρηστα ἦθη, καί τέλος πάντων κατάγεται ἀπό μέγαλον καί ἔκλαμπρον γένος · ἔτσι εἶναι εἶπεν ὁ Δοῦκας, καί ὅσον μέν διά τήν εὖμορφίαν τῆς σινιώρας Δουλτζινέας, αὐτό ἐνδέχεται νά εἶναι ὡς καθὼς λέγεις ἡ ἀφεντιά σου, ὅμως εἰς τήν λαμπρότητα τοῦ γένους δέν ἡμπορεῖ νά συγκριθῇ μέ ταῖς ὀριάνες, μέ ταῖς ἀλαςρσιαρένες, μέ ταῖς μεδάξιμαῖς, καί μέ ἄλλαις αὐτοῦ τοῦ εἶδους, ἀπό ταῖς ὁποῖαις εἶναι γεμάτα τά βιβλία, ὡς καθὼς τό λέγεις καί ἡ ἀφεντιά σου· εἰς αὐτό ἡμπορῶ νά εἰπῶ// ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, πῶς ἡ Δουλτζινέα εἶναι εὐγενική ἀπό τά ἔργα της, καί ἡ ἀρεταῖς λαμπρῶνουν τό αἷμα, καί πρέπει νά εἶναι πλέον τιμημένος ἕνας εὐτελῆς τιμήμενος ἐνάρετος, παρὰ

ἕνας ἀσύστατος μεγίστανος πόσον μάλλον ὁποῦ ἡ εὖμορφία τῆς Δουλτζινέας ἔχει προτέρημα νά γίνη καί Βασίλισσα, καί νά φορέσῃ κορῶνα εἰς τήν κεφαλήν καί σκήπτρον εἰς τό χερί · μέ ἄρεσαν κατά πολλά τά λόγια σου σινιῶρε τόν ἀποκρίθη ἡ Δουκέσσα, καί ἀπό τώρα καί ἐμπρός θέλω σέ πισεύσει εἰς ὅτι καί ἂν μέ εἰπῇς καί θέλω κάμῃ νά πισεύσουν καί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ ὀσπητίου μου ὁμοῦ καί ὁ Δοῦκας ἂν κάμῃ// χρεῖα, πῶς ἡ Δουλτζινέα εὐρίσκεται εἰς τό τοπόζο, καί πῶς ζῇ τήν σήμερον ἡμέραν, καί εἶναι εὖμορφη, καί ἀπό εὐγενικόν γένος, καί ἀζία νά τήν δουλεύει ἕνας τοιοῦτος καθαλλιέρης, ὡς καθὼς εἶναι ἡ ἀφεντιά σου, ἀμή δέν ἡμπορῶ νά ἀποδιώξω κάποιον ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως καί θυμόν ὁποῦ ἔχω ἀπάνω εἰς τόν σάντζιον, καί ὁ θυμός μου εἶναι αὐτός, ὅτι λέγει ἡ προῶρηθεῖσα ἰσορία πῶς αὐτός ὁ σάντζιος ηὔρε τήν σινιῶραν Δουλτζινέαν, ὅταν ἐπῆγεν ἐκ μέρους τῆς ἀφεντιά σου μέ τήν ἐπι//ςολήν, ὁποῦ ἐκοσκίνιζεν ἕνα σακκί σιτάρι, μάλιστα διά μεγάλητερον σημεῖον ἔλεγε πῶς ἦτον μέγαλον, πρᾶγμα ὁποῦ μέ κάμει καί ἀμφιδάλλω διά τήν εὐγένειαν τοῦ γένους της · πρέπει νά ἡξεύρῃ ἡ μεγαλειότης σου, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, πῶς ὅλα ἢ τά περισσότερα πρᾶγματα ὁποῦ μέ συμβαίνουν, εὐγαίνουν ἔξω ἀπό τά συνηθισμένα ὄρια, ἀπό ἐκεῖνα ὁποῦ συμβαίνουν εἰς τούς πλανωμένους καθαλλιέρους, καί αὐτό προέρχεται ἀπό τήν κακίαν κἀνενός Ζηλοφθόνου γοῆτευτου, ἐπειδή καί εἶναι // πρᾶγμα πασίδηλον, πῶς ἀπό ὅλους, ἢ ἀπό τούς περισσοτέρους πλανωμένους καθαλλιέρους, καί περιφήμους, μόλις νά εὐρεθῇ ἕνας ὁποῦ νά ἔχη τήν χάριν νά μή τόν πιάνουν γοῆτειαις, καί ἄλλος ἕνας νά ἔχη τόσον ἀδιασπέρατον κρέας ὁποῦ νά μήν ἡμπορῇ νά λαβῶθῃ ποτέ, ὡς καθὼς ἦτον ὁ περίφημος ῥολδάνος, ἕνας ἀπό

173r.

τούς δώδεκα ἀνδρείους τῆς φράντζας⁹⁹⁵, διά τόν ὅποιον λέγουν πῶς ποτέ δέν ἠμποροῦσε νά τόν λαβῶσῃ τινάς, παρὰ εἰς τήν πατοῦναν τοῦ ἀριζεροῦ ποδαρίου, καί αὐτό// μέ ἄλλο ἄρμα δέν ἐλαβώνουνταν παρὰ μέ ἕναν χοντρὸν καρφοδέλονον, καί διά τοῦτο ὅταν τόν ἐσκότωσαν ὁ περνάρδος τοῦ κάρπιου εἰς τήν ῥοντζισθάλε⁹⁹⁶ · βλέπωντας πῶς δέν ἠμποροῦσε νά τόν λαβῶσῃ, μέ σίδερον, τόν ἐσύκωσεν εἰς ταῖς ἀγκάλαις του ἀπάνω ἀπό τήν γῆν, ἐνθυμούμενος τόν θάνατον ὁποῦ ἔδωκεν ὁ ἡράκλης εἰς τόν ἀντέον ἐκεῖνον τόν ἄγριον φίγαντα, ὁποῦ ἔλεγαν πῶς νά εἶναι υἱός τῆς γῆς · θέλω νά συμπεράνω ἀπό αὐτά ὁποῦ εἶπα πῶς ἠμποροῦσα καί ἐγώ νά ἔχω// κἄμμίαν ἀπό αὐταῖς ταῖς χάριταις, ὅχι τό νά μήν ἠμποροῦν νά μέ λαβώσουν, διότι πολλαῖς φοραῖς

- 173v.** τό ἔδειξεν ἡ δοκιμή πῶς ἐγώ εἶμαι μαλακόσαρκος, μήτε τό πῶς νά μήν μέ πᾶνουν ἡ γοῆτεῖαις, ὅτι ἐγώ ἐκατάντησα καί μέ ἔβαλαν καί εἰς τό κλουδί, εἰς τό ὅποιον δέν ἤθελεν ἠμπορέσῃ νά μέ βάλουν ὅλος ὁ Κόσμος, ἀν δέν μέ ἔδωσαν διά μέσου τῶν γοῆτῶν · ἀμή ἐπειδή καί ἐγλυτῶσα ἀπό ἐκείνην τήν φορτεῖαν⁹⁹⁷ πιεῦω πῶς νά μήν εὐρίσκεται κἄμμία ἄλλη ὁποῦ νά μέ βλάψῃ, καί διά τοῦτο βλέπωντας αὐτοί οἱ γοῆτευ//ταί, πῶς δέν ἠμποροῦν νά περάσουν ἡ πονηρίαις τους εἰς τοῦ λόγου μου, κάμω τήν ἐκδίκησιν εἰς τά πράγματα ὁποῦ ἀγαπῶ, καί θέλω νά μέ κάμουν νά χάσω τήν ζωήν καταφρονῶντας ἐκείνην τήν Δουλτζινέαν, διά τήν ὁποίαν ἐγώ ζῶ, καί πιεῦω πῶς ὅταν ἔξειλα τόν ὀπλοφόρον μου, τήν ἐμεταμόρφωσαν καί ἔκαμαν καί τόν ἐφάνῃ μία χορτιάτισσα⁹⁹⁸ καταγινομένη εἰς τοιαύτην χαμερπῇ ἄσκησιν ὥς καθὼς εἶναι τό νά κοσκινίζῃ σιτάρι, ἀμή ἐγώ εἶπα πῶς ἐκεῖνα δέν ἦτον σιτάρια, ἀλλά //τόσα σπειριά μαργαριτάρια, καί διά δοκιμήν αὐτῆς τῆς ἀληθείας θέλω νά εἰπῶ εἰς τήν μεγαλειότητά σας ὅτι περνῶντας ἐγώ ταῖς ἐπερασμέναις ἀπό τό τοπόζο δέν ἠμποροῦσα νά εὗρω τά παλάτια τῆς Δουλτζινέας, καί βλέπωντάς τιν ἄλλην μίαν ἡμέραν ὁ σάντζιος εἰς τήν ἰδιάν της θεωρίαν ὁποῦ εἶναι ἡ εὐμορφήτερη τοῦ Κόσμου, ἐμένα μέ ἐφάνῃ μία ἀχρεῖα καί ἄσχημη χοργιάτισσα καί ἐπειδή καί δέν ἠμποροῦν νά μέ ἔχουν ἐμένα πάντοτε γοῆτευμένον, κάμουν τήν ἐκδίκησιν εἰς αὐτήν// ἡξεύρωντας πῶς ἐγώ θέλω ζῆ πικραμένος ἕως ὁποῦ νά τήν ἰδῶ εἰς τήν προτέραν της στάσιν, αὐτά ὅλα τά εἶπα διά νά μήν σοχάζεσθαι, καί ἀποθλέπει τινάς εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπεν ὁ σάντζιος πῶς τήν εὔρε κοσκινίζοντας σιτάρι, ὅτι ἐπειδή καί τήν μεταμορφῶνουν εἰς τοῦ λόγου μου δέν εἶναι θαῦμα ἀν τήν ἐμετέβαλαν καί εἰς αὐτόν, ἡ Δουλτζινέα ἀπό ταῖς πρῶταις καί εὐγενικαῖς καί ἀπό τά

⁹⁹⁵Roldán, uno de los doce pares de Francia. — ⁹⁹⁶Bernardo el del Carpio en Rocesvalles. —

⁹⁹⁷Sic. — ⁹⁹⁸Sic.

μεγάλα γένη του τοπόζου, τά ὅποια εἶναι παλαιά, καί τιμημένα, καί ἡμπορεῖ νά πισεύσῃ καθ' ἕνα πῶς ἡ ἀσύγκριτος Δουλτζινέα, εἶ//χεν ἀτιμήσει τό γένος της, καί τήν πατρίδα της, ἡ ὅποια θέλει μείνει ἀῖμνηςος, καί περιφνημος εἰς τοὺς αἰῶνας ὡς καθὼς ἐξάθη ἡ τρωάδα διὰ τήν ἐλένην, καί ἡ ἰσπανία διὰ τήν ἐκάβην⁹⁹⁹, ἀγκαλά καί μέ μεγαλητέραν φήμην, καί τίτλον ἀπό τὰ ἄλλα μέρη πρέπει νά ἡξεύρετε ἡ μεγαλειότητά σας πῶς ὁ σάντζιος πάντζας εἶναι ἕνας ἀπό τοὺς πλέον νόσιμους ὀπλοφόρους ὁποῦ νά ἐδούλευσαν εἰς πλανωμένους καβαλλιέρους, [ἀμή ἔχει κάποιαις, ἔχει κακίαις ἀχρεΐαις]¹⁰⁰⁰ ἀμή ἔχει κάποιαις κακίαις καί ἀχρειό//τητες ἀμφιδάλλει διὰ κάθε πρᾶγμα, καί πισεύει κάθε πρᾶγμα, ὅταν ἐγὼ πισεύω πῶς θέλει νά καταποντισθῇ μέσα εἰς τό βάθος τῶν ἀσυσασιῶν του, αὐτός τότε εὐγαίνει μέ κάποια γνωστικά, καί εὐμορφα λόγια ὁποῦ τόν ὑψώνουν ἕως εἰς τόν οὐρανόν· ἐγὼ τέλος πάντων δέν τόν ἀλλάζω διὰ ἄλλον ὀπλοφόρον ἂν καί νά μέ ἔδιδεν προσθήκην ἕνα κάσρον, καί διὰ τοῦτο ζέκω καί ἀμφιδάλλω ἀνίσως καί πρέπει νά τόν ξεῖλλω εἰς τό γγοδέρνο ὁποῦ τόν ἐχάρισες ἡ μεγαλειότης σου, ἐπειδὴ καί βλέπω εἰς τοῦ λόγου του μίαν// κάποιαν ἐπιτηδειότητα εἰς τήν κυδέρνησιν τοῦ γγοδέρνου,¹⁰⁰¹ καί πισεύω πῶς ἀνίσως καί πράξει ὀλίγον εἰς αὐτά, θέλει κυδερνήσει πολλά καλά, πόσω μᾶλλον ὁποῦ ἡξεύρομεν ἀπό πολλαῖς δοκιμαῖς, πῶς δέν χρειάζεται πολὺ ἐπιτηδειότητα, μήτε περισσά φράγματα, εἰς τό νά γίνῃ τινάς φγοδερνατόρος ἐπειδὴ καί εὐρίσκονται περισσοί ὁποῦ μετά βίας διαβάζουν καί κυδερνοῦν πολλά καλά· τό πᾶν ὅλον εἶναι νά ἔχουν καλήν διάθεσιν καί πόθον εἰς τό νά ἐνεργοῦν δικαίως τά πράγματα, ὅτι δέν θέλει λείψει ποι//ος νά τοὺς συμβουλευέσῃ, νά τοὺς καθοδηγήσῃ εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ πρέπει νά κάμουν· ἡ συμβουλή ὁποῦ τοῦ ἠθελα δώσῃ εἶναι νά ἐξουσιάσῃ κραταιῶς, καί νά ἐκδικηθῶνται τό ἀζίωμα, καί ἄλλα πράγματα ὁποῦ μένουν εἰς τήν καρδίαν μου, τά ὅποια θέλω τά εἰπῇ εἰς τόν προσήκοντα καιρόν εἰς καλόν τοῦ σάντζιου καί εἰς ὄφελος τοῦ γγοδέρνου, ὁποῦ θέλει λάβῃ εὐρισκόμενοι αὐτοὶ εἰς αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαις ἠκουσαν πολλαῖς φωναῖς, καί μίαν σύγχησιν ἀνθρώπων εἰς τό παλάτι, καί παρευθὺς ἐμπῆκεν ὁ σάντζιος εἰς τήν σάλαν// ὅλος τρωμασμένος, καί κατόπι του εἰρχουνταν ἕνα πλήθος παιδίων, ἡ καλῆτερα νά εἰπῶ κοπέλια τῶν μαγίρων, καί πολλά παιδιά, καί ἕνας ἀπό αὐτοὺς ἐκρατοῦσεν εἰς τό χέρι του μίαν σκαφίδα μέ νερόν ὁποῦ ἀπό τήν πάσραν ἐφαίνονταν πῶς ἦτον ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ πλένουν τά σκουτέλια, καί ἐκυνηγοῦσε τόν σάντζιον νά τόν πιᾶσῃ, καί νά βάλλῃ τό σκαφίδι ὑποκάτω εἰς τὰ γένειά του, καί ἄλ-

174r.

⁹⁹⁹ Elena, causante de la caída de Troya y La Cava, amante del rey Don Rodrigo, provocó la invasión árabe de la Península. – ¹⁰⁰⁰ Tachadura – ¹⁰⁰¹ γγοδέρνο / γγοδέρνο / φγοδερνατόρος.

λος ἕνας ἤθελε νά τόν πλύνῃ · τί πρᾶγμα εἶναι αὐτό ἐρώτησεν ἡ Δουκέσσα; τί γυρεύετε ἀπό αὐτόν τόν γα//λαντόμον; δέν ἤξεύρετε πῶς ἐψηφίσθη διά φγοθερνατόρος; ὁ μάγειρας ὁποῦ ἤθελε νά τόν πλύνῃ ἀποκρίθη πῶς δέν ἤθελε νά ἀφεθῇ νά τόν πλύνουν ὡς καθὼς εἶναι συνήθεια καί ὡς καθὼς ἐπλύθη, καί ὁ Δοῦκας, καί ὁ καθαλλιέρης του · ἐγὼ θέλω ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅμως ἤθελα νά ἦτον τὰ νιφομάνδηλα παςρικότερα, καί ὄχι ὡς καθὼς εἶναι αὐτά ὁποῦ κρατεῖτε ἐσεῖς πατζιαβοῦραις καί ἀντίς διά νερόν ἄλυσίαν· καί νά ἦτον χέρια παςρικώτερα, διότι τὰ ἐδικά σας εἶναι ἄσπρα ὡσάν ταῖς //ἀραχνίαις τῆς γωνίας, ἐπειδὴ καί δέν εἶναι τόση διαφορά ἀπό ἐμένα εἰς τόν καθαλλιέρεν μου, ὅτι αὐτός

174v. ἐπλύθη μέ νερόν τῶν ἀγγέλων καί ἐγὼ μέ ἄλυσίαν τῶν Διαδόλων, ἡ συνήθειαις τῶν τόπων, καί τῶν παλατίων τῶν πριντζίπων εἶναι καλαῖς, ὅταν δέν δίδουν ἐνόχλησιν, ἀμή ἡ συνήθεια τοῦ πλησίματος ὁποῦ εἶναι εἰς αὐτά τὰ μέρη εἶναι χειρότερη ἀπὸ ἕναν δαρμόν, ἐμένα τὰ γένειά μου εἶναι παςρικά, καί δέν ἔχω χρεῖαν νά μέ τὰ πλύνουν, καί ὅποιος σημώσει εἰς τοῦ λόγου μου καί μέ ἀγγίζει κἄμμίαν τρίχαν τῶν// γενείων μου, θέλω τόν δώσει μίαν γροθιάν ὁποῦ νά τόν καταζαλίσω, διότι αὐτό τό πλήσιμον ὁμοιάζει περισσότερον νά εἶναι περιγέλοιον, παρὰ περιποίησις· ἡ Δουκέσσα σχεδόν εἶχεν ολιγιθυμήσει ἀπὸ τὰ γέλια βλέπουσα τόν σάντζιον ὁποῦ ἐραθυμούσε, καί ἀκούσουσα τα λόγια ὁποῦ ἐσητύχαιεν, ἀμή τόν Δόν Κισσότην δέν τόν ἐκαλοφάνη αὐτό, καί προσκυνῶντας τόν Δοῦκα σχεδόν ὡσάν νά ἐξητοῦσεν ἄδειαν νά συντύχη, μέ ταπεινήν φωνήν εἶπεν, ὦ σινιόροι καθαλλιέροι ἀφήσετε ἡ ἀφεντιά σας τόν ὄπλοφό//ρον μου, καί κοπιάσετε εἰς τό καλόν, ὅτι αὐτός δέν ἔχει χρεῖαν νά πλυθῇ, ἀφήσετέ τόν ὡς καθὼς σᾶς λέγω, ὅτι μήτε αὐτός μήτε ἐγὼ δέν εἴμασθε μαθημένοι μέ τοιαῦτα μετορίσματα · ὁ σάντζιος ἀπέκοψε τοῦ λόγου του, καί εἶπεν ἐλάτε ἐλάτε καί περιπέζετε, ὅτι εὔρατε τόν ἄνθρωπόν σας, ἐγὼ θέλω σας δώσει τήν ἀπόκρισιν· τότε ἡ Δουκέσσα δίχως νά ἀφήσῃ τὰ γέλοιά της εἶπεν, ἔχει δίκαιον ὁ σάντζιος εἰς ὅλα αὐτά ὁποῦ λέγει, καί εἶναι ἀληθινά παςρικός, καί δέν ἔχει χρεῖα νά πλη//θῇ ὅτι εἶναι παςτρικός, καί τό περισσότερον ὁποῦ ἐσεῖς ὡς ἀχρεῖοι, καί οὐτιδανοί ὁποῦ εἴσθε τόν ἐφιλοζενίσετε κατ' τὰ μούτζουνά σας, μέ τό νά ἐχρεύεσθε τοὺς ὄπλοφόρους τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων ἀκούωντας αὐτά τὰ λόγια οἱ ὑπερήται, ἐθαῤῥοῦσαν πῶς τὰ ἔλεγεν ἀληθινά ἡ Δουκέσσα, καί φοβούμενοι μήπως ἀραθυμήσει ὁ Δοῦκας, σχεδόν ὡσάν τροπιασμένοι ἔφυγαν ὅλοι τους καί τόν ἄφησαν· τότε ὁ σάντζιος ἐπῆγε καί ἐγονάτισεν πρὸς εἰς τήν Δουκέσσαν, καί εἶπεν// ἀπὸ μεγάλους ἀνθρώπους, μεγάλα χαρίσματα πρέπει νά ἐλπίζῃ τινάς καί αὐτήν ὁποῦ μέ ἔκαμες ἡ ἀφεντιά σου σήμερον, δέν ἤμπορῶ νά κάμω τήν ἀντιμισθίαν μέ ἄλλο, παρὰ

μέ τό νά ἐπιθυμῶ νά εἰδῶ τοῦ λόγου μου ἀρματωμένον διά πλανώμενον κα-
βαλλιέρον, διά νά καταγίνωμαι ὅλαις ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς μου εἰς τό νά
δουλεύω εἰς τοιαύτην μεγάλην σινιόραν · ἐγώ εἶμαι ἕνας πτωχός χωριότης
καί ὀνομάζομαι σάντζιο πάντζας, εἶμαι ὑπανδρευμένος, καί ἔχω καί// παι-
δία, καί δουλεύω διά ὄπλοφόρος, καί ἀνίσως καί μέ κἀνένα ἀπό αὐτά τά
πράγματα ἡμι-

πορῶ νά δουλεύσω τήν μεγαλειότητά σας, πρόσταξε καί θέλεις μέ εὖρη 175r.
ἔτοιμον καί πρόθυμον · φαίνεται πολλά καλὰ σάντζιο, ἀποκρίθη ἡ Δου-
κέσσα πῶς ἔμαθες ἀνθρωπότητα εἰς τό ἴδιον σχολεῖον τῆς ἀνθρωπότητος,
καί εὐπροσηγορίας, φαίνεται πολλά καλὰ θέλω νά συμπεράνω πῶς ἀνα-
θράφηκες μέ τό γάλα τοῦ σινιόρ Δόν Κισσότη, ὁποῦ θέλει νά εἶναι ὁ καθρέ-
πτῆς τῆς εὐπροσηγορίας τό ἄνθος τῶν //τζίριμονίων, σύγκω φίλε σάντζιο ὅτι
ἐγώ θέλω πληροφορήσω ταῖς εὐπροσηγορίαις σου κάμνωντας τόν Δοῦκα
τόν σινιόρον μου, νά σέ δώσῃ τό ὀλιγωρότερον τό φοβέρο ὅπου σέ ὑπο-
σχέθη · ἔπαυσε μέ αὐτό ἡ ὁμιλία τους, ὁ Δόν Κισσότης ἐπῆγε νά ἀναπαυθῇ,
καί ἡ Δουκέσσα εἶπε τόν σάντζιον πῶς ἂν δέν ἐπαρνήσασκε νά ὑπάγῃ νά
κοιμηθῇ μαζί της, καί μέ τά κορίτσια της εἰς μίαν σάλαν ὅπου ἦτον πολλά
δροσερή · ὁ σάντζιος ἀποκρίθη πῶς ἀγκαλά// καί νά εἶχε συνήθειαν νά κοι-
μᾶται τό καλοκαίρι τέσσερες, ἢ πέντε ὥραις μετά τό γεῦμα μέ ὅλον τοῦτο
διά νά εὐαρεσῇ εἰς τήν μεγαλειότητάτης ἤθελε πασχῇ νά μὴν κοιμηθῇ
μήτε μίαν ὥραν, καί ἐπάγησε μέ τήν

Δουκέσσαν· ὁ Δοῦκας ἐξαναπρόσασκε πάλιν τοὺς ὑπηρε-
τας του μέ τί τρόπον νά τιμοῦν τόν Δόν Κισσότην
δίχως νά παράδουν κἀμμιάν συνήθειαν ἀπό
ἐκεῖναις ὅπου ἐγίνουν//ταν εἰς τοὺς παλαι-
οὺς πλανωμένους καβαλλιέρους¹⁰⁰²

Κεφάλαιον λϚ:ον

175v.

Ὅπου διηγεῖται τήν νόσιμην ὁμιλίαν, ὅπου ἔκαμεν
ὁ σάντζιο πάντζας μέ τήν Δουκέσσαν καί μέ τά
κορίτσια της

Διηγεῖται λοιπόν ἡ ἱστορία πῶς ὁ σάντζιος πάντζας δέν ἐκοιμήθη ἐκείνην
τήν ἡμέραν κατὰ τήν συνήθειάν του, ἀλλά διά νά σαθῇ εἰς τόν λόγον του

¹⁰⁰²El capítulo termina a mitad de página y en la forma acostumbrada.

ἐπῆγε παρευθύς εἰς τὴν Δουκέσσαν ἢ ὅποια ἀπὸ τὸν πόθον ὅπου εἶχε νὰ ἀκούσῃ τὰ λόγια του, τὸν ἔβαλε καὶ ἐκάθησεν εἰς ἓνα σκαμνὶ ἀγκαλὰ καὶ ὁ σάντζιος δὲν ἠθελε νὰ καθήσῃ, ἀμὴ ἢ Δουκέσσα τὸν εἶπε νὰ καθήσῃ ὡς *φγοδερνάτο//ρος*, καὶ νὰ ὀμιλῇ ὡς ὀπλοφόρος, ἀγκαλὰ καὶ διὰ τὰ δύο τὸν ἔπρεπε νὰ καθήσῃ εἰς τὸ σκαμνὶ τοῦ ἄρεως *ῥοιδιάζ*,¹⁰⁰³ ὁ σάντζιος ἔκαμε ὑπακοήν, καὶ ἐκάθησε καὶ τὸν ἔβαλαν εἰς τὴν μέσσην ὅλα τὰ κορίτζια, καὶ *φερόντισσες* τῆς Δουκέσσας, *ζέκουσαι* μέ προσοχὴν διὰ νὰ ἀκούσουν τὰ λόγια του · ἢ Δουκέσσα ἄρχισε καὶ τοῦ εἶπε τῶρα ὅπου εἴμασθε μονάχοι, καὶ δὲν μᾶς ἀκούει *κᾶνένας*, ἤθελα νὰ μέ διάλυες μερικαῖς ἀμφιβολίαις, ὅπου ἔχω ἐπάνω εἰς τὴν ἰσορίαν τοῦ μεγάλου Δόν Κισσό//τη, ἀπὸ ταῖς ὁποῖαις ἀμφιβολίαις, ἢ μία εἶναι ὅτι ἢ ἀφεντιὰ σου *σινιόρ* σάντζιο ποτὲ δὲν εἶδες τὴν *σινιόρα* Δουλτζινέαν, μήτε ἐπῆγες τὸ γράμμα, ἐπειδὴ καὶ ἔμεινεν εἰς τὸ βιβλιαράκι εἰς τὴν σιέρα *μορένα*¹⁰⁰⁴, καὶ θαυμάζομαι πῶς ἐτόλμησες, καὶ ἐπροσποιήθης τὴν ἀπόκρισιν, καὶ πῶς τὴν ἡῦρες ὅπου ἐκοσκίνιζε σιτάρι ὄντας ὅλα ψεύματα, καὶ εἰς ἀτιμίαν τῆς καλῆς διαθέσεως τῆς ἀσίγκριτου Δουλτζινέας · ὁ σάντζιος ἀκούωντας αὐτὰ τὰ λόγια ἐσυνκώθη καὶ ἐπῆγε καὶ *ἐτριγύρι//σεν* ὅλην τὴν σάλαν, καὶ ὕσερον ἦλθε καὶ ἐκάθησε καὶ εἶπε, τῶρα *σινιόρα* μου ὅπου εἶδα πῶς δὲν μᾶς ἀκούει τινάς, παρὰ αὐτός ὅπου εἶναι *τριγύρω* θέλω ἀποκριθῇ χωρὶς φόβον εἰς ἐκεῖνα ὅπου μέ ἐρωτᾶτε, καὶ τὸ πρῶτον *πρᾶγμα* ὅπου θέλω νὰ σας εἰπῶ πῶς ἐγὼ κρατῶ τὸν *καθαλλιέρη* μου διὰ *μεγαλώτατον* *τρελλόν*, ἀγκαλὰ καὶ μερικαῖς *φοραῖς* *συντυχαίνει* κάποια λόγια τὸσον *φρόνιμα* ὅπου ὁ ἴδιος ὁ *σατανάς* δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ εἰπῇ *καλλήτερα* · ἀμὴ μέ

176r. ὅλον τοῦτο ἐμένα μέ ἐμβῆκεν εἰς τὸ κεφάλι πῶς νὰ εἶναι ἄγνωστος, καὶ ἔχοντας αὐτὴν τὴν φαντασίαν ἠμπορῶ νὰ τὸν κάμω νὰ *πισεύσῃ* *πράγματα* ὅπου δὲν ἔχουν μήτε ἀρχήν, μήτε τέλος ὡς καθὼς ἦτον ἐκεῖνο τῆς ἀποκρίσεως, καὶ ἐκεῖνο τῆς *γοητείας*¹⁰⁰⁵ τῆς *σινιόρας* Δουλτζινέας, ὅπου εἶναι ὡς ὀκτὼ δέκα ἡμέραις ἀφ' οὗ ἐσυνέβη τὸν ἔκαμε καὶ ἐπίστευσε πῶς νὰ εἶναι *γοητευμένη*¹⁰⁰⁶, τὸ ὅποιον τὸσον εἶναι// ἀληθινόν, ὅσον εἶναι πῶς θέλει *πετάξει* ἓνας *φαῖδαρος* · ἢ Δουκέσσα τὸν ἐπαρκαλέσεν νὰ τὴν *διηγηθῇ* *καταλεπτῶς* αὐτὴν τὴν *γοητείαν* καὶ ὁ σάντζιος τῆς τὰ εἶπεν ὅλα ἓνα πρὸς ἓνα ὡς καθὼς ἐσυνέβηκεν, καὶ τὸ ἐνοσιμύθησαν ὅλοι οἱ ἀκροατὲς κατὰ πολλὰ · ἐγὼ σάντζιε ἀπὸ αὐτὰ ὅπου μέ ἐδιηγήθης ἐμβῆκα εἰς ὑποψίας, καὶ ἄρχισα νὰ *δυσάζω* διὰ τὸ *φγοδέρνο*, ὅτι ἐπειδὴ καὶ ὁ Δόν Κισσότης τῆς *μαντζίας* εἶναι *τρελλός* διὰ *δέσιμον*, ἐσὺ ὅπου εἶσαι ὀπλοφόρος του //καὶ τὸν ἠζεύρεις, καὶ

¹⁰⁰³En el original: del Cid Ruy Diaz. — ¹⁰⁰⁴Sierra Morena. El copista tiene un error. Escribe: *μονέρενα*. — ¹⁰⁰⁵Sic. — ¹⁰⁰⁶Sic.

μέ ὅλον τοῦτο τόν ἀκολουθεῖς, καί ἐλπίζεις εἰς ταῖς ματαίαις του ὑποσχέσεις, βεβαιώτατα θέλει νά εἶσαι τρελλότερος ἀπό τόν καθαλλιέρεν σου, καί νά ὁποῦ ἐγὼ θέλω σφάλῃ ἀνίσως καί σε δώσω τό φγοδέρνο ὅτι ἕνας ἄνθρωπος ὁποῦ εἶναι τρελλός, καί δέν ἤμπορεῖ νά κυδερνήσῃ τοῦ λόγου του, πῶς ἤμπορεῖ νά κυδερνήσῃ φγοδέρνο · ἐγὼ γνωρίζω πῶς ἡ ἀφεντιά σου λέγεις τήν ἀλήθειαν ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καί πῶς ἂν εἶχα γνώσιν ἀπό πολλῆς ἔπρεπε νά τόν //ἀφήσω, ἀμή τί νά κάμω, ἴσως καί ἡ τύχη μου αὐτή ἦτον, ἡ τό κακόν μου ῥοιζικόν μέ ἔφερεν εἰς αὐτόν, ἐγὼ ἄλλο δέν ἤμπορῶ νά κάμω παρὰ νά τόν ἀκολουθήσω, ἡμεῖς εἴμασθε συντοπεῖται, ἔφαγα τό ψωμί του, καί τό ἄλας του, τόν ἀγαπῶ διά τί εἶναι ἄνθρωπος ὁποῦ γνωρίζει τήν χάριν, μέ ἐχάρισε τρία γομάρια ὅτι ἐγνώρισε τήν ἐμπισσύνην μου, καί διά τοῦτο εἶναι ἀδύνατον νά μᾶς χωρίσῃ ἄλλο τίποτα, ἔξω ἀπό τόν θάνατον, καί ἀνίσως καί ἡ μακρότης σου// δέν θέλεις νά μέ δώσης τό ὑποσχεθέν μου φγοδέρνο καλός ὁ θεός, ἐνδέχεται τό νά μή μέ δοθῇ νά εἶναι εἰς ὄφελος τῆς συνειδήσεώς μου, ὅτι ἀγκαλά καί νά εἶμαι [ἐδικός]ιδιότης¹⁰⁰⁷ ὅμως καταλαμβάνω καί ἐγὼ ἐκείνην τήν παρομίαν ὁποῦ λέγει, ὁ μύρμηξ περὰ ἔκαμε, κακόν τοῦ κεφαλίου του, καί πισεύω πῶς ὀγλιγώτερα θέλω νά ἀποθάνῃ παρὰ νά γίνω φγοδερνάτορας καί τό ψωμί ὁποῦ κάμουν ἐδώ ὁμοιάζει μέ τῆς φράντζας, καί τήν νύκτα ὅλαις οἱ γάταις φαίνονται// ρεκτεραῖς, καί πολλά κακοῤῥόιζικος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ νιζεύει εἰκοσιτέσσερες ὦ-

ραις καί τά μικρά πουλία τοῦ κάμπου ὁ θεός τά ἐπισκέπτεται, καί σᾶς ἀφίνω ὑγείαν καί χαράν, καλήν ἀντάμωσιν νά δώσῃ ὁ θεός, καί σέ ξαναλέγω σινιόρα Δουκέσσα πῶς ἀνίσως καί δέν θελήσῃς νά μέ δώσης το φγοδέρνο ἐγὼ δέν θέλω νά πικρανθῇ τελείως, ὅτι εἶμαι γνωσικός · ἐξεκαρδίζονταν ἡ Δουκέσσα ἀπό τά γέλοια, ἀκούουσα ταῖς παρομίαις τοῦ σάντζιου, καί βλέπουσα τήν ἀπλό//τητά του, εἰς τόν ὁποῖον εἶπεν · ἐσύ ἡζεύρεις πολλά καλά σάντζιε, πῶς ὅταν ἔμας καθαλλιέρης ὑποσχεθῇ ἕνα πρᾶγμα, εἶναι ἀνάγκη νά ραθῇ εἰς τήν ὑπόσχεσίν του, ἂν καί νά ἔχανε τήν ζωήν του καί ἔτζι καί ὁ Δοῦκας ἀγκαλά καί νά μὴν εἶναι ἀπό τούς πλανωμένους, μέ ὅλον τοῦτο θέλει ραθῇ εἰς τόν λόγον του καί θέλει σέ δώσῃ τό φγοδέρνο · μὴν πικραίνεσε χαίρου, ὅτι ὀγλιγῶρα θέλεις ἰδῇ τοῦ λόγου σου, φγοδερνάτορας, καί νά κοιτάζῃς νά κυδερνᾷς καλά τούς ὑπηκόους σου, διότι πρέπει νά ἡζεύρῃς [νά κυ//βερνᾷς]¹⁰⁰⁸ πῶς ὅλοι εἶναι πιστοί καί εὐγενεῖς, ὅσον μέν εἰς αὐτό τό νά κυδερνῶ καλά εἶπεν ὁ σάντζιος δέν κάμει χρεῖα νά μέ τό παραγγείλῃς, διότι ἐγὼ εἶμαι ἐλεήμων, καί λυποῦμαι τούς

176v.

¹⁰⁰⁷Tachadura. La corrección, ἴδιο, en el interlineado superior. — ¹⁰⁰⁸Tachadura.

πτωχούς, καί πισεύω πῶς ἐμένα δέν θέλουν ἡμπορέσει νά μέ γελάσῃ¹⁰⁰⁹, ὅτι εἶμαι παλαιά ἀλεποῦ, καί καταλαμβάνω ταῖς δολιώτητες, καί ἡξεύρω μέ τί τρόπον νά κυθερνήσω τούς καλούς καί μέ τί τούς κακούς · τό πᾶν ὅλον εἶναι ὅσον νά κάμω ἀρχήν διά τί ἐνδέχεται κάμνωντας ὡς δεκαπέντε ἡμέραις *φγοδερ//*νάτορας νά μέ ἀρέσση τόσον κατά πολλά, ὅπου νά μήν ἡμπορῶ νά ἀφήσω τοιοῦτον ὀφφείκιον, καί νά ἡξεύρω καλλήτερα τήν κυβέρνησιν, παρὰ τήν *φεωργικήν* εἰς τήν ὁποίαν ἀνεθράφηκα ἐσύ εἰς ὅλα ἔχεις δίκαιον τόν ἀποκριθῇ ἡ Δουκέσσα σάντζιε, ὅτι κἀνέννας δέν γεννᾶται μάσορας ἀλλά ὕσερον μαθαίνει · ἀμή γυρίζοντας εἰς τήν προτέραν μας ὁμιλίαν ὅπου εἶχαμεν περί τῆς γοῆτειας τῆς σινιόρας Δουλτζινέας, κρατῶ διά πρᾶγμα βέβαιον, καί ἀληθινόν// πῶς ἐκείνη ἡ φαντασία ὅπου σέ ἦλθε, καί ἐπεριγέλασες τόν καθαλλιέρεν σου, καί λέγωντάς τον πῶς ἡ χωριανοπούλα ἦτον ἡ Δουλτζινέα, καί πῶς ἂν δέν τήν ἐγνώριζεν ὁ καθαλλιέρης τό αἴτιον θέλει νά ἦτον μέ τό νά ἦτον γοῆτευμένος, ὅλα αὐτά νά ἦτον ἐφεύρεσις κἀνενός γοῆτευτοῦ, ἀπό ἐκείνους ὅπου ἐχθρεύουνταν τόν καθαλλιέρεν σου, διότι ἀληθινά ἐγώ ἡξεύρω βεβαιώτατα πῶς ἡ χωριανοπούλα ὅπου ἐπήδησεν ἐπάνω εἰς τό φομάρι ἦτον ἐκείνη ἡ Δουλτζινέα τοῦ τοπόζου, ὅπου ὁ *//καλός* ὁ σάντζιος θαρρῶντας νά εἶναι ἀπατητής, εἶναι ἀπατημένος, καί εἰς αὐτήν τήν ἀλήθειαν δέν

- 177r.** δέν πρέπει νά ἀμφιδάλλῃ τινάς, καί πρέπει νά ἡξεύρης πῶς καί ἡμεῖς ἔχομεν ἐδώ γοῆτευτές. ὅπου μᾶς ἀγαποῦν καί μᾶς λέγουν ὅτι γίνονται εἰς τόν Κόσμον καθαρά καί νά μέ πισεύσης σάντζιο πῶς ἡ χωριανοπούλα ἦτον καί εἶναι ἡ Δουλτζινέα, χωρίς κἀμμίαν ἀμφιβολίαν, ἡ ὁποία εἶναι τόσον γοῆτευμένη ὥσάν τήν μητέρα της, καί εἰς ὀλίγον καιρόν, θέλομεν τήν ἰδίῃ εἰς τήν προτέραν της ράσιν *//καί* τότε θέλεις γνωρίσει καί ἐσύ τήν ἀπάτην εἰς τήν ὁποίαν εὐρίσκεσαι · ὅλα αὐτά ὅπου λέγεις ἡ ἀφεντιῶ σου, ἐνδέχεται νά εἶναι ἀληθινά ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, καί τώρα ἀληθινά πισεύω ἐκεῖνα ὅπου μέ ἐδιηγοῦνταν ὁ καθαλλιέρης μου πῶς εἶδεν εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου, εἰς τό ὅποιον λέγει πῶς εἶδε τήν σινιόραν Δουλτζινέαν, μέ τά ἴδια φορέματα ὅπου ἐφοροῦσεν ὅπου τήν ἔκαμα ἐγώ γοῆτευμένην, καί θέλει νά ἦτον ὅλα τό ἀνάπαλιν ὡς καθώς λέγεις ἡ ἀφεντιῶ σου, διότι ἐγώ ἀφ' ἐαυτοῦ// μου πισεύω, πῶς δέν ἤθελα ἡμπορέσῃ νά σχηματίσω ἐν ταυτῷ μίαν τοιαύτην ἐπιτήδειαν ἀπάτην, μήτε ὁ καθαλλιέρης μου πισεύω πῶς δέν εἶναι τόσον τρελλός ὅπου νά καταπεισθῇ τόσον εὐκολα εἰς τά λόγια μου, καί νά πισεύῃ ἕνα πρᾶγμα τόσον παράσρατον· ὅμως μέ ὅλον τοῦτο παρακαλῶ νά μήν μέ ἔχεις εἰς κακὴν ὑπόληψιν, ἐπειδὴ καί ἐγώ ἔκαμα ἐκεῖ-

¹⁰⁰⁹ Sic.

νην τήν μηχανήν διά νά μήν μέ μαλώσει ὁ καθαλλιέρης μου, καί ὄχι μέ σκοπόν διά νά τόν βλάψω · καί ἀνίσως καί τό πρᾶγμα εὐγῆκε τό ἀνάπαλιν// ὁ θεός εἶναι εἰς τόν οὐρανόν ὅπου εἶναι καρδιογνώσης, αὐτό εἶναι ἀληθές· αὐτὸν εἶπεν ἡ Δουκέσσα, ἀμή εἰπέ με σάντζιο τί πρᾶγμα εἶναι αὐτό ὅπου λέγεις, διά τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου, ὅτι ἀγαποῦσα νά τό ἐμάθαινα, ὁ σάντζιος τήν ἐδιηγήθη καταλεπτῶς ἐκεῖνα ὅπου εἶχεν ἰδῆ ὁ καθαλλιέρης του εἰς τό σπήλαιον, ἀκούουσα αὐτά ἡ Δουκέσσα εἶπεν, ἀπό αὐτό τό συμβεβηκός ἡμποροῦμεν νά τό βεβαιωθοῦμεν πῶς εἶναι ἡ Δουλτζινέα, ἐπειδή καί ὁ μέγας Δόν Κισσότης εἶδεν ἐκεῖ τήν ἴδιαν χωριζοποῦλαν // ὅπου εἶδεν ὁ σάντζιος σιμά εἰς τό τοπόζο, καί πῶς νά εἶναι γοῆτευμένη, ἔτσι λέγω καί ἐγώ εἶπεν ὁ σάντζιος ἀμή τί ἡμπορῶ νά τήν βοηθήσω ἐγώ ἄν εἶναι γοῆτευμένη, διότι ἐγώ φοβοῦμαι νά πιασθῶ μέ τούς ἐχθρούς τοῦ σινλόρ Δόν Κισσότη, οἱ ὅποιοι πιερεύω πῶς θέλει νά εἶναι περισσοί καί κακοί, ἐγώ ἀληθινά ἐκεῖνην ὅπου εἶδα ἦτον μία χωρίζτισσα, καί ἀνίσως καί ἦτον ἡ Δουλτζινέα, ἐγώ δέν ἀνατατώνομαι, καί ὅποιος θέλει νά μέ πειράξῃ ἄς πονοκεφαλῇ, ὅσον θέλει, ὅτι ἐγώ δέν θέλω// ἐναντιωθῇ τινά, μήτε ἀγαπῶ νά λέγουν πῶς ὁ σάντζιος τό εἶπε, ὁ σάντζιος τό ἔκαμε, ὁ σάντζιος ἐπῆγεν, ὁ σάντζιος ἐγύρισεν, ὡσάν νά ἦτον καρένας μῆμος, καί νά μήν ἦτον 177v. ὁ ἴδιος σάντζιο πάντζας, τόν ὅποιον ἡ ἰσορία εἶναι γραμμένα εἰς τὰ βιβλία ὡς καθὼς μέ εἶπεν ὁ Δοτόρ σαμψών καρῶράσκος, ὁ ὅποιος εἶναι σπουδῆρος, καί ἐνάρετος · καί οἱ τοιοῦτοι πιερεύουν πῶς νά μή ψεύδωνται, παρὰ ὅταν θέλουν, ἢ ὅταν τούς δίδει χέρι, ὥστε ὅπου δέν κάμνει χρεῖα, μήτε πρέπει νά φιλονεικᾷ τινάς// μέ λόγον ἐπειδή καί ἔχω καλήν φήμην, ὡς καθὼς λέγει ὁ καθαλλιέρης μου, πῶς εἶναι καλλήτερη ἡ φήμη παρὰ τὰ πλούτη · δόστεμε αὐτό τό φγοδέρνο διότι θέλετε ἰδῆ θαύματα, ἐπειδή καί ὅποιος ἐσάθη καλός ὄπλοφόρος, θέλει εἶσθαι καί καλός φγοδερνάτορος · ὅλα ὅσα εἶπες σάντζιο εἶπεν ἡ Δουκέσσα εἶναι ἐννοιαῖς τοῦ Κάτωνος, του μικέλ βερίνου,¹⁰¹⁰ καί κ' τό παρόν σάντζιο ὕπαγε νά ἀναπαυθῇς καί ὕσερον πάλιν θέλομεν συντύχει, καί θέλομεν σέ δώσει τό φγοδέρνο · ὁ σάντζιος ἐφίλησεν ἐκ δευτέρου τό χέρι τῆς Δουκέσσας καί τήν ἐπαρακάλεσε νά προσάξῃ νά ἐγνοιάζονται τό γομάρι του, διότι ἦτον τό φῶς τῶν ὀματίων του · τό γομάρι εἶναι αὐτό ἐρώτησεν ἡ Δουκέσσα, εἶναι ὁ φαῖδαρός μου ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, διά τό ὅποιον ἐπαρακάλεσα αὐτήν τήν ματρόνα. ὅταν ἤμβαινα εἰς τήν πόρταν τοῦ κασελίου νά τόν ἐννοιάζεται, καί αὐτή ἐραθύμην ὡσάν νά τῆς εἶπα πῶς εἶναι ἄσχημη, ἡ φερόντισσα, ὦντας ἴδιον τόν ματρόνων νά ἐγνοιάζοντας, καί νά κοιτάζουν περισσότερον γαιδάρους, παρὰ νά περι-

¹⁰¹⁰ Michele Verino (autor de una colección de máximas utilizadas en la enseñanza).

διαβαίνουν// εἰς ταῖς σάλαις· εἶχαμεν ἡμεῖς ἕναν εὐγενῆ εἰς τό χωρίον μας ὅπου ἔχθρευόνταν, καί ἐμσοῦσε πολλά ταῖς ματρόνας, θέλει νά ἦτον κἀνένας χωριάτης, ἀποκρίθη ἡ ματρόνα ἡ Δόνα ῥοδριγκέζ ὅτι ἂν ἦτον εὐγενής καί γνωσικός ταῖς ἤθελε τιμᾶ· παύσετε τώρα εἶπεν ἡ Δουκέσσα, καί ἐγώ θέλω προσάξῃ νά ἐγνοιάζωνται τό φομάρι σου, ἐπειδή καί τό ἀγαπᾶς τόσον κ' πολλά, καί μέ αὐτό ἐπῆγεν ὁ σάντζιος νά ἀναπαυθῇ καί ἡ Δουκέσσα ἐπῆγε νά διηγῇ//θῇ τόν Δοῦκαν, ἐκεῖνα ὅπου εἶχεν ὁμιλήσει μέ τόν σάντζιον, καί ἐσυμβουλευθήκαν νά κάμουν τόν Δόν Κισσότην ἕνα περιγέλοιον ὅπου νά εἶναι περίφημον, καί νά ὁμοιάξῃ εἰς τά καθάλλιξράτα του.¹⁰¹¹

178r.

Κεφάλαιον λδ.^{ον}

Ὅπου διηγείται τήν μέθοδον, ὅπου ἀποφάξιεν νά πιά-
σουν διά νά φλυτώσουν τήν ἀσύνκτριτον Δουλ-
τзинέαν.

Ἐχαίρουνταν κ'πολλά ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα τήν συνανασροφήν τοῦ Δόν Κισσότε, καί τοῦ σάντζιου, καί σοχάσθησαν νά κάμουν κἀνένα περιγέλοιον ὅπου νά ἔχῃ ὁμοίωσιν μέ ταῖς τύχαις του, πέρνωντας διά ὕλην καί αἰτίαν τήν τύχην τοῦ σπηλαίου τοῦ μοντεζίνου, ὅπου τοὺς εἶχε διηγηθῇ ὁ Σάντζιος· ἡ Δουκέσσα δέν ἐθανυμάζουν//ταν τόσον διά ἄλλο, ὅσον διά τήν ἀπλότητα τοῦ σάντζιου, ὁ ὁποῖος ἐκατάντησε, καί ἐπίσευσε πῶς εἶναι ἀληθινή, καί χωρίς κἀνένα λάθος ἡ γοῆτεία τῆς Δουλτзинέας ὄντας αὐτός ἀπατός του ὁ γοητευτής¹⁰¹², καί ὁ ἐφευρετής αὐτῆς τῆς μηχανῆς, καί ἔττι δίδοντας προσαγῇν εἰς τοὺς ὑπηρέτες τοὺς διά ἐκεῖνα ὅπου ἔπρεπε νά κάμουν, μετὰ ἕξι ἡμέραις τόν ἐπῆραν καί ἐπῆγαν εἰς τό κυνήγι μέ τόσην μεγάλην ἐτοιμασίαν κυνηγῶν, ὥσάν νά ἦτον βασιλεὺς κο//ρωνιασμένος¹⁰¹³. ἔδωκαν τόν Δόν Κισσότην ἕνα φόρεμα ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου ἐφοροῦσεν ὁ Δοῦκας ὅταν εὐγαινεν εἰς τό κυνήγι, καί τόν σάντζιον ἄλλον ἕνα ἀπὸ τζόχαν ἐκλεκτὴν ἀμή ὁ Δόν Κισσότης δέν ἠθέλησε νά τό φορέσῃ λέγωντας πῶς εἶχε σκοπὸν νά μεταχειρισθῇ τά ἄρματα ἄλλην μίαν φορὰν, καί δέν ἤμπο-

¹⁰¹¹ El capítulo termina con la marca final acostumbrada, tres líneas antes del final de la página. –

¹⁰¹² Sic. – ¹⁰¹³ Sic

ροῦσε νά κουβαλῇ μαζῇ του σεντούκια, ὁ σάντζιος τὰ ἐπῆρε μετά πάσας χαρᾶς, ἔχοντας σκοπόν νά τὰ πουλήσῃ εἰς τόν πρῶτον τόπον ὁποῦ τοῦ ἤθελλε δώσῃ χέρι· ἐρχομένη λοιπόν ἡ διωρισμένη ἡμέρα, ὁ Δόν Κισσότης ἀρματώθη, ὁ σάντζιος ἐνδύθη, καί ἐκαβαλλίκευσεν εἰς τό φομάρι του, ὁποῦ δέν ἤθελε νά τό ἀφήσῃ ἄν καί τοῦ ἔδι-

δαν ἓνα ἄλογον, καί ἐπῆγε καί ἀνακατόθη ὁμοῦ μέ τούς κυνηγούς· ἡ Δου-
κέσσα εὐγῆκε ρολισμένη μέ πολλά ἀκριβὰ καί εὐμορφα ρολίδια· εὐγῆκε
καί ὁ Δόν Κισσότης ὁ ὁποῖος ὁμοῦ μέ τόν Δοῦκαν ἔβαλεν τήν Δουκέσσαν
εἰς τό μέσον, καί ἔφθασαν εἰς ἓνα λόγκον ὁποῦ ἦτον ἀνάμεσα εἰς δύο με-
γαλώτατα βουνά· ἐπίασαν ταῖς ράταις, καί ἐσκορπίσαν τούς κυνηγούς
εἰς διαφόρους τόπους· ἄρχισε τό κῖ//νῆγι μέ μεγάλην ταραχήν, καί φω-
ναῖς καί γαθγίσματα, καί ἤχους τῶν κεράτων· ἡ Δουκέσσα ἐξεπαίξεν
κρατοῦσε εἰς τό χέρι της μίαν λόγχην ἀκονισμένην, καί ἐξάθη εἰς ἓνα μονο-
πάτι ἀπό τό ὁποῖον ἤξευρεν αὐτή πῶς πάντοτε ἐπερνοῦσαν ἀγριόχοιροι·
ἐξεπέξενε παρομοίως καί ὁ Δοῦκας μέ τόν Δό Κισσότην, καί ἐξάθησαν
εἰς δύο πλάγια τῆς Δουκέσσας· ὁ σάντζιος ἐστάθη ἀπό πίσω τους χωρίς
νά ξεπεζεύσῃ ἀπό τό γομάρι του· καί τήν ὥραν ὁποῦ εἶχε σαθῇ ἐκεῖ, εἶδαν
ἔ//ναν ἀγριόχοιρον μεγαλώτατον ὁποῦ τόν ἐκυνηγοῦσαν τὰ σκυλιά, καί
οἱ δοῦλοι τους καί εἰρχονταν πρὸς τοῦ λόγου τους, τρίζοντας τὰ δόντια
του, καί ῥίχνοντας ἀφρούς ἀπό τό ζόμα του, καί εὐθύς ὁποῦ τό εἶδαν,
περνώντας εἰς τό χέρι του τό σκουτάρι, καί ξεσπαθώνοντας ὁ Δόν Κισσό-
της εὐγῆκεν ἐμπροστά νά τόν προῦπαντήσῃ, τό ἴδιον ἔκαμε ὁ Δοῦκας μέ
τήν λόγχην του. ἀμή ἀπό ὅλους ἐμπροσῆτερα ἤθελεν ὑπάγῃ ἡ Δουκέσσα,
ἄν δέν τήν ἤθελεν ἐμποδίσῃ ὁ Δοῦκας· μόνον ὁ σάντζιος, εὐθύς ὁποῦ εἶδε
τόν ἄ//γριον ζῶον, ἄφησε τό φομάρι, καί ἄρχισε νά τρέχει ὅσον ἡμποροῦσε
πάσχοντας νά ἀνέβῃ ἀπάνω εἰς ἓνα ὑψηλόν πλάτανον, ὅμως ἐξάθη ἀδύνα-
τον, μάλισα ἀνεβαίνοντας σχεδόν εἰς τήν μέσσην καί ὄντας πιεσμένος ἀπό
ἓνα κλαδί, ἐξάθη τόσον κακοῤῥόϊζικος ὁποῦ ἐτζακισθῇ τό κλαδί καί θέλων-
τας νά πέσῃ κ'᾽γῆς, ἔμεινε κρεμασμένος εἰς τόν ἄερα εἰς ἓνα μρόν κλαδάκι
τοῦ ἰδίου πλατάνου, μὴν ἡμπορῶντας νά φθάσῃ εἰς τήν γῆν, καί βλέπων-
τας ἐξεσχίζονταν τό ῥοῦχον// ὁποῦ τοῦ ἔδωσαν, καί πῶς ἄν ἐπερνοῦσεν
ἀπ' ἐκεῖ ἐκεῖνο τό ἄγριον θηρίον τόν ἔφθανεν, ἄρχισε νά φωνάζῃ τόσον
δυνατά, καί νά ζητᾷ βοήθειαν, ὁποῦ ὅσοι τόν ἤκουαν, καί δέν τόν ἔβλε-
παν, ἐθαῤῥοῦσαν πῶς νά τόν ἐπίασε κἀνέναν ἄγριον θηρίον, καί νά τόν
ἐκρατοῦσεν εἰς τὰ δόντια· τέλος πάντων τόν ἀγριόχοιρον τόν ἐκατατρύ-
πησαν μέ ταῖς χάρπαις, καί γυρίζοντας ὁ Δόν Κισσότης ἀπό ταῖς πολλαῖς
φωναῖς τοῦ σάντζιου, τόν ἤῤῥε κρεμασμένον εἰς τό κλαδί τοῦ πλατάνου μέ
τό κε-

178v.

- 179r.** φάλι κάτω, καί τό φομάρι κοντά του · ἐπῆγεν ὁ Δόν Κισσότης καί ἐκατέ-
 βασε τόν σάντζιον, καί ἀφ' οὗ ἐπάτησεν εἰς τήν γῆν, καί εἶδε τό ῥοῦχον
 του ξαχισμένον τό ἐκακοφάνη κατά πολλά· ἔως τόσον εἶχαν βάλλη τόν
 ἀγριόχοιρον ἐπάνω εἰς ἕνα γομάρι, καί σκεπάζωντάς το μέ κλαδία δενδρο-
 λιθάνου, καί μυρσινίου, τό ἐπῆγαν ὡσάν εἰς σημεῖον νύκης τοῦ λαφύρου,
 εἰς κάποιαις μεγάλλαις τένταις ὅπου ταῖς εἶχαν γήσει εἰς τήν μέσην τοῦ
 λόγγου, εἰς ταῖς ὁποῖαις ἦσαν ταῖς τράπεζαις ἑτοιμαῖς, καί τά πιστά εἰς
 τάξιν, τά ὅποια ἦτον κατά πολλά πολυέξοδα καί νοσιμώτατα · ὁ σάντζιος
 ἔδειχεν εἰς τήν Δουκέσσαν τό ῥοῦχον του ὅπου ἐξεσχίσθη, καί εἶπεν, ἀνί-
 σως καί ἡμεῖς ἠθέλαμεν ὑπάγη νά κυνηγήσωμεν λαγούς, ἢ πουλῖα, αὐτό
 τό ῥοῦχον μου βεβαιώτατα δέν ἤθελεν ἔλθῃ εἰς αὐτήν τήν καταντίαν· ἐγώ
 δέν ἤξεύρω τί νοσιμάδα εἶναι νά διώκουν, καί νά εὐγαίνουν νά προῦπαν-
 τοῦν ἕνα ἄγριον ζῶον, ὅπου ἀνίσως καί φθάσῃ τόν ἄνθρωπον μέ τό δόντι
 του τόν θανατώνει · ἐγώ ἐνθυμοῦμαι ἕνα τραγοῦδι παλαιόν ὅπου λέγει, νά
 τόν φάγουν ἢ ἀρκοῦδες ὡσάν τόν φάβιλα τόν ὀνομαζόν¹⁰¹⁴, αὐτός ἦτον
 βασιλεὺς τῶν φοθῶν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὁ ὁποῖος πηγαίνωντας εἰς τό
 κυνήγι, τόν ἔφαγαν ἢ ἀρκοῦδες, αὐτόν λέγω καί ἐγώ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος,
 καί διά τοῦτο δέν ἀγαποῦσα νά βάνωνται οἱ βασιλεῖς //καί οἱ πρίντζιποι
 εἰς τοιοῦτους κινδίνους, μόνον διά νά κάμουν τό κέφι τους, καί νά σκο-
 τώσουν ἕνα ζῶον ὅπου δέν ἔκαμε κἀνένα σφάλμα · ἐσύ εἶσαι γελασμένος
 εἰς αὐτό σάντζιε ἀποκρίθῃ ὁ Δοῦκας, διότι ἡ ἄσκησις τοῦ κυνηγίου τῶν
 ἀγρίων θηρίων, εἶναι ἡ πλεον ἀναγκαῖα, καί ὅπου πρέπει εἰς τοὺς βασιλεῖς,
 καί πρεντζίπους περισσότερον ἀπό κάθε ἄλλην ἄσκησιν · τό κυνήγι εἶναι
 μία εἰκὼν τοῦ πολέμου, εἰς αὐτό εἶναι ζρατηγεύματα, μέθοδαις, τέχναις,
 πονηρίαις, προσοχασμοί, //εἰς τοὺς σκοπούς καί λογισμούς τοῦ ἐχθροῦ διά
 νά τόν νικήσουν δίχως κἀμμίαν βλάβην · εἰς αὐτό τό κυνήγι πάσχουν ἀπό
 μεγαλώταταις κρυάδαις, καί ἀνυπόφοραις ζέσαις, ἀποδιώχνει καί ἐλαττώ-
 νει τήν ὀκνηρίαν, καί τόν ὕπνον, δυναμώνουν τά μέλη, καί εἰς κοντολογίαν
 εἶναι μία ἄσκησις ὅπου δέν προξενεῖ κἀμμίαν βλάβην, ἀλλὰ ἡδονήν, καί τό
 περισσότερον ὅπου δέν εἶναι ἄσκησις διά
- 179v.** τόν καθ' ἕνα, ὡς καθὼς εἶναι ἡ ἄσκησις ἄλλων εἰδῶν κυνηγίων ἔξω ἀπὸ τῶν
 μεγάλων πουλίων ὅπου καί αὐτοὶ παρομοίως εἶναι διά τοὺς βασιλεῖς, καί
 μεγάλους ἀνθρώπους · ὥς ὅπου σάντζιε μετέβαλε τήν γνώμην σου, καί
 ὅταν γίνῃς φγοδερνατόρος μετέρχου τήν ἄσκησιν τοῦ κυνηγίου, καί θέλεις
 γνωρίσει τήν νοσιμάδαν του· αὐτό δέν τό κάμνω, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ὅτι

¹⁰¹⁴En el original son dos versos sobre Don Favila, sucesor de Don Pelayo en el reino de Asturias.
 / De los osos seas comido / como Favila el nombrado

ὁ καλὸς φγοδερνατόρος πρέπει νά εἶναι περιμαζωμέ//νος, καί νά κάθεται εἰς τό σπήτι, καί ὄχι νά περιπατοῦν οἱ πραγματευτάδες εὐρισκόμενοι εἰς ἀνάγκην καί νά τόν γυρεύουν, καί αὐτός νά κάθεται εἰς τά βουνά, καί νά περιδιαβαίνει · τό κυνήγι καί ἡ περιδιάβασις πρέπει νά εἶναι περισσότερον διὰ τοὺς γιολκοδάνιδες, παρὰ διὰ τοὺς φγοδερνατόρους · ἐγὼ ἔχω σκοπὸν νά ἔχω διὰ περιδιάβασιν, τό μὲν πάσχα τὰ χαρτία, ταῖς δέ Κυριακαῖς καί ἑορταῖς τό τόπι καί ταῖς ὁμάδαις, διότι αὐτό τό κυνήγι μέ προξενεῖ κάποιον ἔλεγχον εἰς τήν συνείδησιν · νά δώσῃ ὁ θεὸς νά εἶναι ἔτσι ὡς καθὼς λέ//γεις σάντζιε, διότι ἀπὸ τὰ λόγια ἔως τὰ ἔργα εἶναι μεγάλη διαφορὰ καί πολὺ διάστημα, ἅς εἶναι ὅσον καί ἂν εἶναι, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, διότι μέ κάθε τρόπον εἶναι καλῆτερον ἢ βοήθεια τῶν θεῶν, παρὰ ἡ ἐπιμέλεια τῆς γῆς, ὃ νά ἔχῃς τήν κατάραν τοῦ θεοῦ σάντζιε, καί πάντων τῶν ἀγίων τοῦ λέγει ὁ Δόν Κισσότης, ποτέ δέν ἀξιώθηκα νά σέ ἀκοῦσω νά εἰπῇς κἀνέναν λόγον δίχως παρομιΐαις, καί φλυαρίαις · ἀφήσετε παρακαλῶ σινιόροι νά υπάγῃ εἰς τό ἀνάθεμα αὐτός ὁ τρελλός, ὅτι βεβαιώτατα πιτεύω πῶς σᾶς ἔδωκε μεγάλην ἐνόχλησιν μέ //τά ἀσύστατά του λόγια · ἐγὼ ὅσον μὲν διὰ λόγου μου εἶπεν ἡ Δουκέσσα δέν ἠμπορῶ νά εἰπῶ ἄλλο παρὰ πῶς νοσιμεύομαι τὰ λόγια τοῦ σάντζιου, παρὰ ἄλλων σοφῶν ἀνθρώπων· μέ αὐταῖς καί ἄλλαις ὁμιλίαις παρόμοιαις εὐγῆκαν ἀπὸ ταῖς τένταις, καί περιπατῶντας μέσα εἰς τόν λόγκον διὰ νά κυνηγήσουν ἐβραδιάζστηκεν, καί ἔφθασεν ἡ νύκτα, καί ὄχι ζέσερα, μήτε καί τόσον σκοτεινὴ, ὡς καθὼς τό ἀπαιτοῦσεν ὁ καιρὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ ὁποῦ ἦτον εἰς τήν μέσσην τοῦ καλοκαιρίου, ἀλλὰ ζαζε-ρία μέ σκότος, τό ὁποῖον ἐδοθητοῦσεν εἰς τόν σκο//πὸν τοῦ Δοῦκός · εὐθύς λοιπὸν ὁποῦ ἐσκοτίνισεν ἐφάνη πῶς νά ἄναψε φωτιὰ ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ δάσους, καί σιμὰ ἀκούσθησαν εἰς διάφορα μέρη φωναῖς καί ἦχη κεράτων καί ἄλλα σημάσματα τοῦ πολέμου, ὡσάν νά ἐπερνοῦσε κἀνένα σράτευμα μέσα ἀπὸ τό δάσος· ἡ λάμψις τῆς φωτίας καί ὁ ἦχος τῶν πολεμικῶν σημάτων σχεδὸν ἐτύφλεναν, καί ἐκούφαναν τὰ μάτια καί τὰ αὐτιά ἐκείνων ὁποῦ εὐρίσκουνταν ἐκεῖ τριγύρου εἰς τό δάσος, καί ἐκείνων ὁποῦ ἦτον μέσα εἰς αὐτό· ἠκού//σθησαν μετὰ ταῦτα πολλαῖς τρουμπέταις ταῖς ὁποῖαις ταῖς ἔπαιζαν ἀραβικά, καί ὅταν ἄρχισεν ὁ πόλεμος ἠκούσθησαν τρουμπέταις μεγάλαις καί τύμπανα καί ἄλλα σημάσματα διαφόρων εἰδῶν τὰ ὁποῖα ὅλα ἐπροξενοῦσαν μεγάλην σύγχυσιν καί ταραχήν · ὁ Δοῦκας

180r.

¹⁰¹⁵ Debe ser ἐκεῖνοι.

ριον ὁποῦ ἐπερνοῦσεν ἀπ' ἐμπρός τους ἐνδυμένος ὡσάν διάβολος, καί ἐσεί-
 μανεν ἓνα μεγαλῶτα//τον κέρατον, ὁποῦ εὔγανεν ἓναν ἦχον πολλά τρομε-
 ρόν · ὃ ἀποσελάρει εἶπεν ὁ Δοῦκας, τί ἄνος εἶσαι; ποῦ πηγαίνεις; καί τί
 πολεμάρχοι εἶναι αὐτοῖ ὁποῦ περνοῦν ἀπό αὐτό τό δάσος; ὁ ἀποσελάριος
 ἀποκριθὲν μέ τεταραγμένην, καί ἀγρίαν φωνήν, ἐγὼ εἶμαι ὁ διάβολος καί
 γυρεύω τόν Δόν Κισσότην τῆς μαντζίας, καὶ οἱ πολεμάρχοι ὁποῦ περνοῦν
 ἀπ' ἐδῶ εἶναι ἓνα πλῆθος γοῆτευτῶν, οἱ ὁποῖοι φέρουν ἀπάνω εἰς ἓνα
 ἀμάξι τὴν ἀσυγκριτον Δουλτζινέαν //ἀπό τό τοπόζο φοιτευμένην¹⁰¹⁶, ὁμοῦ
 μέ τόν εὐγενικόν φραντζέζον τοῦ μοντεζίνου, ὁ ὁποῖος θέλει ἐρμηνεύσῃ
 τόν Δόν Κισσότην, μέ τί τρόπον πρέπει νά γλυτώσῃ αὐτὴν τὴν σινιόραν
 ἀνίσως εἰσούν διάβολος, ὡς καθὼς λέγεις καί ὡς καθὼς φαίνεσαι ἀπό τὴν
 θεωρίαν σου, εἶπεν ὁ Δοῦκας ἥθελες γνωρίσῃ τόν Δόν Κισσότην τῆς μαν-
 τζίας, ἐπειδὴ καί ζέκει ἐμπροσθέν σου, καί νά μέ πιεζύσετε σινιόροι μα τὴν
 συνείδησίν μου, ἀποκριθὲν ὁ διάβολος πῶς δέν τό ζτοχάσθηκα, διότι //ἀπό
 ταῖς πολλαῖς φροντίδαῖς ὁποῦ ἔχω εἰς διάφορα μέρη ἐλησιμόνησα τὴν Κυ-
 ριότεραν, διὰ τὴν ὁποίαν ἦλθον · χωρὶς ἄλλο εἶπεν ὁ σάντζιος αὐτό το Δαι-
 μόνιον θέλει νά εἶναι καλὸς ἄνθρωπος, καί εὐσεβὴς χριστιανός, διότι ἂν δέν
 ἦτον τοιοῦτος, δέν ὤμνυνεν εἰς τόν θεόν, καί εἰς τὴν συνείδησίν του · τώρα
 ἀληθινὰ πιεζύω πῶς καί εἰς τὴν κόλασιν θέλει νά εὐρίσκωνται καλοὶ ἄν-
 θρωποι · τό Δαιμόνιον ὕστερον δίχως νά ξεπεξεύσῃ γυρίζοντας πρὸς τόν
 δόν //Κισσότην εἶπεν, εἰς ἐσένα ὃ καθαλλιέρη τῶν λεόντων (ὁποῦ ἄμποτες
 νά σέ εἰδῶ εἰς τὰ ὀνύχιά τους) μέξτεῖλεν ὁ κακοῤῥόζικος, ὅμως ἀνδρεῖος
 καθαλλιέρης μοντεζίνος προσάζωντάς με νά σέ εἰπῶ ἐκ μέρους του νά τόν
 καρτερήσῃς εἰς τόν ἴδιον τόπον ὁποῦ σέ εὔρον, διότι ἔχει μαζὶ του ἐκείνην
 ὁποῦ ὀνομάζουν Δουλτζινέαν ἀπό τό τοπόζω, ὁ ὁποῖος θέλει νά σέ δώσῃ
 ἐκεῖνα ὁποῦ κάμνει χρεῖα διὰ νά τὴν γλυτώσῃς ἀπὸ τὴν φοιτείαν · καί μέ
 τό νά μὴν ἦλθα διὰ ἄλλο τέλος, παρὰ

- 180v.** μόνον διὰ αὐτό δέν ἡμπορῶ νά κάμω πλέον ἄργητα · τὰ Δαιμόνια ὁποῦ
 ὁμοιάζουν καί εἶναι ὡσάν ἐμένα, νά εἶναι μέ ἐσένα, καί οἱ ἄγγελοι μέ αὐ-
 τοὺς τοὺς ἄρχοντες καί λέγωντας αὐτό ἐσήμανεν ἐκεῖνο τό μέγαλον κέρα-
 τον, καί ἐγύρισε καί ἐπῆγε χωρὶς νά ἀπαντήσῃ νά πάρῃ κἀμμίαν ἀπόκρισιν
 · ἐθαύμασαν ἐκ δευτέρου ὅλοι τους, μάλιστα ὁ σάντζιος //καί ὁ Δόν Κισ-
 σότης ὁ μὲν σάντζιος βλέπωντας ὅτι ἐναντίον τῆς ἀληθείας ἥθελεν πῶς
 ἡ Δουλτζινέα νά εἶναι γοιτευμένη ὁ δὲ Δόν Κισσότης μὴν ἡμπορῶντας
 νά τό βεβαιωθῇ ἂν ἦτον ἀληθινά, ἢ ὅχι ἐκεῖνα ὁποῦ τόν ἐσυννέδηκαν εἰς
 τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου, καί εὐρισκόμενος εἰς αὐτοὺς τοὺς διαλογι-

¹⁰¹⁶Sic.

σμούς, ἐσυκώθη ὁ Δοῦκας καί τοῦ εἶπεν, τί συλλογίζεσαι σινιόρε, θέλεις νά προσμένης ἐδῶ; καί πῶς ἴσως καί δέν εἶμαι ἄξιος νά προσμήνω, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ἐγὼ δέν θέλω σαλεύσει ἀ//πό ἐδῶ ἂν καί νά ἤξευρα πῶς θέ νά ἔλθῃ κατ'ἐπάνω μου ὅλος ὁ ἄδης · ἐγὼ ἀνίσως καί εἰδῶ ἄλλον ἕναν διάβολον εἶπεν ὁ σάντζιος, καί ἀκούω ἄλλο ἕνα κέρατον ὡσάν τό ἐπερασμένον τόσον θέλω σταθῇ ἀσάλευτος, ὅσον ζέκει ὁ λαγῶς, ὅταν ἰδῇ τό λαγωνικόν· ἀπάνω εἰς αὐτό εἶχε σκοτινιάσει περισσότερον ἢ νύκτα, καί ἄρχισαν νά τρέχουν καί νά πηδοῦν μέσα εἰς τό δάσος πολλαῖς φωτιαῖς, καί ἠκούσθη καί μία τρομερή ταραχή, ὡσάν ἐκείνην ὁποῦ κάμουν οἱ σιδηροὶ τροχοὶ τῶν// ἀμαζίων¹⁰¹⁷, ἀπό τῶν ὁποίων τήν ταραχήν λέγουν πῶς φεύγουν οἱ λίκοι¹⁰¹⁸ καί ἡ ἀρκουῆδες · εἰς ὅλα αὐτά ἐπροστάθη καί ἄλλη μία ὁποῦ ταῖς αὖξισεν ὅλαις διότι ἐφαίνονταν ἀληθινά πῶς εἰς τά τέσσερα μέρη τοῦ δάσους νά ἐγίνονταν τέσσερες πόλεμοι εἰς ἕναν, καί τόν αὐτόν καιρόν, ἀπό τό ἕνα μέρος ἀκούονταν ἡ βοή τῶν τρομερῶν κανονίων, ἀπό τό ἄλλον ἀκούονταν ἄπειραις τουφεκίαις ὁποῦ ἐρίχονταν, καί σχεδόν ἀπό κοντά ἀκούονταν ἡ φωναῖς τῶν πολεμάρχων, ἀπό μα//κράν ἀκούονταν ἡ τρουμπέταις· τέλος πάντων ὅλα αὐτά ὁποῦ προείπαμεν ὁμοῦ μέ τόν μέγαν κτύπον τῶν ἀμαζίων ἔκαμναν ἕναν τοιοῦτον φρικτόν, καί τρομερόν ἦχον, ὁποῦ ὁ Δόν Κισσότης δίχνοντας ὅλην του τήν ἀπτοησίαν, καί τόλμην μετά βίας ἠμπόρεσε, καί ἐστάθη, ἀμή ὁ σάντζιος ἔπεσεν ὀλιγοθυμισμένος εἰς τά πόδια τῆς Δουκέσσης, καί τόν ἐράντησε μέ νερόν εἰς τό πρόσωπόν του, καί μόλις τόν ἔκαμε καί ἐσυνήφερεν εἰς τόν νοῦν του · τήν ὥραν ὁποῦ ἔφθαναν ἔ-

να¹⁰¹⁹ ἀμάξι ἐκεῖ ὁποῦ ἐξέκουνταν αὐτή, τό ὁποῖον τό ἐτραβοῦσαν δύο θρεμμένα δόδια,¹⁰²⁰ σκεπασμένα μέ μαῦρα καλύμματα, καί εἰς τό κάθε κερατόν τους ἦτον δεμένη καί ἀναμμένη ἀπό μία μεγάλη λαμπάδα ἀγιοκαιρένια, ἀπάνω εἰς τό ἀμάξι ἦτον μία ὑψηλή καθέδρα εἰς τήν ὁποῖαν ἐκάθονταν ἕνας σεβάσιμος φέροντας ἔχοντας μίαν γενεάδαν// ἀσπρότερη ἀπό τό χιόνι, καί τόσον μακράν ὁποῦ ἐπερνοῦσε παρακάτω ἀπό τό ζωνάρι, ἐφοροῦσεν ἕνα μαῦρον ἀπανοφόρι μεταξοτόν ὁποῦ μέ τό νά ἦτον τό ἀμάξι γεμάτον ἀπό λαμπάδαις ἠμποροῦσε νά διακρίνῃ τινάς καί νά ἰδῇ τί ἦτον μέσα, τό ὁδηγοῦσαν δύο ἀσχημότατα Δαμόνια τῶν ὁποίων τά πρόσωπα ἦτον τόσον ἄσχημα, καί τρομερά, ὁποῦ βλέπωντάς τα ὁ σάντζιος ἐσφάλησε τά μάτια του διά νά μὴν τά βλέπῃ · ἀφ'οὗ λοιπόν ἐπλησίασε

181r.

¹⁰¹⁷ Imposible distinguir el uso de ζ y de ξ. — ¹⁰¹⁸ Sic. — ¹⁰¹⁹ La página tiene una doblez de arriba a abajo en diagonal y no permite leer con claridad las palabras o sílabas que corresponden. —

¹⁰²⁰ Sin duda es un error. βόδια.

τό ἀμάξι κον//τά ἐσυκώθη ἀπό τήν καθέδραν ὁ σεβασμός φέρων, καί εἶπε μεγαλφώνως ἐγώ εἶμαι ὁ σοφός λεργάνδεος, καί λέγωντάς αὐτό ἐπέρασε δίχως νά εἰπῇ ἄλλον κᾶνέναν λόγον · κατόπι ἦλθε καί ἐπέρασεν ἄλλον ἕνα ἀμάξι, τό ὁποῖον δέν εἶχε κᾶμμίαν διαφοράν ἀπό τό πρῶτον ὄντας εἰς αὐτό ἄλλος ἕνας φέροντας, ὁ ὁποῖος εὐθύς ὁποῦ ἐπλησίασεν ἐσυκώθη καί εἶπεν ἐγώ εἶμαι ὁ σοφός ἀλκίφες Ὁ μέγας φίλος τῆς ἀχάριξης ουργάντας, καί ἐπέρασε καί αὐτός · ἦλ// θε μετὰ ταῦτα ἄλλον ἕνα ἀμάξι παρόμοιον μέ τά πρῶτα, πλήν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐκάθονταν μέσα δέν ἦτον γέροντας, ὥσάν καί τούς ἄλλους, ὁ ὁποῖος μέ πλέον βραχνιασμένην φωνήν, καί πλέον Διαβολιμένην εἶπεν, ἐγώ εἶμαι ὁ Ἀρκαλαοῦσες γοητευτές καί ἐχθρός θανάσιμος τοῦ Ἄμαδισ τῆς φράντζας, καί ὅλης του τῆς γενεᾶς, ὀλίγον μακράν ἀπ' ἐκεῖ ἐσαμάτησαν αὐτά τά τρία ἀμάξια, καί ἔπαυσεν ἡ ὑπερβολική ταραχή τῶν τροχῶν τους, ἐκεῖ σιμά ἠκούσθη ἕνας νόστιμος //καί γλυκύς ἦχος ὁμοφώνου μουσικῆς, τήν ὁποίαν ἀκούωντάς τήν ὁ σάντζιος ἐχάρη, καί εἶπε πρὸς τήν Δουκέσσαν, ὅπου εἶναι σινιόρα μουσική, πισεύω νά μήν εἶναι κακόν πρᾶγμα, μήτε ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι λαμπάδες καί φῶς ποτέ δέν εὐρίσκεται κακόν πρᾶγμα, ἀποκρίθη ἡ Δουκέσσα · καλὰ σινιόρα ἀποκρίθη ὁ σάντζιος ὅμως τό φῶς προέρχεται ἀπό τήν φωτίαν ὥς καθῶς εἶναι αὐτή ὁποῦ μᾶς περιτριγυρίζει, καί ἤθελεν εἶσθαι εὐκόλον πρᾶγμα, καί τό νά μᾶς καύση, ἀμή ἡ μουσική εἶναι ἀρχή καί ση-

181v. μείον χαρᾶς, καί εὐφροσύνης · αὐτό θέλομεν τό ἰδῆ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὁ ὁποῖος ἤκουεν αὐτά ὁποῦ ἐσυντύχαιναν, καί τό εἶπε καλὰ ὥς καθῶς θέλει φανῇ εἰς τό ἀκόλουθον κεφάλαιον.¹⁰²¹

Κεφάλαιον λε:^{ov1022}

Εἰς τό ὁποῖον ἀκολουθεῖ ἡ ἐλευθερία τῆς φοιτείας
τῆς Δουλτζινέας, καί ἄλλα θαυμάσια
συμβεδηκότα

Τήν ὥραν ὁποῦ ἤκουσαν αὐτήν τήν μουσικήν, εἶδαν ὁποῦ ἤρχονταν εἰς τό μέρος ὁποῦ ἐξέκουνταν αὐτοὶ ἕνα ἀμάξι ἀπό ἐκεῖνα ὁποῦ ὀνομάζονται τοῦ θριάμβου, τό ὁποῖον τό ἐτραβοῦσαν ἔζη μουλάρια σακτερά εἰς τό χρώμα, ὅμως σκεπασμένα μὰ λεύκα καλύμματα, καί ἐπάνω εἰς τό καθ' ἕνα ἦτον

¹⁰²¹El capítulo λδ termina al comienzo de página con solo dos líneas escritas. — ¹⁰²²Tachón por error en la numeración del nuevo capítulo.

καβαλλάρης από ένας άνθρωπος, καί ὁ καθείς ἐδασοῦσεν ἅ //πό μίαν μεγάλην λαμπάδα ἐν τῷ χέρι του, καί ἦτον αὐτοὶ ἀσπροφορεμένοι, τὸ ἀμάξι ἦτον δύο τρεῖς φοραῖς μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ πρῶτα, καί ἐπάνω εἰς αὐτό καί εἰς τὰ πλάγια ἦτον δώδεκα ἄνθρωποι ἀσπροφορεμένοι καί αὐτοὶ ὡσάν καὶ τοὺς ἄλλους, καί κρατοῦντες εἰς τὸ χέρι τοὺς ἀπὸ μίαν λαμπάδα ἀναμμένην, πρᾶγμα ὅπου ἐπροξενοῦσε θαυμασμόν, ὁμοῦ καὶ τρομόν, εἰς ἓνα ὑψηλὸν θρόνον ἐκάθονταν μία νύμφη ζολισμένη μέ ὀλόχρυσα φορέματα, εἶχε σκε//πασμένον τὸ πρόσωπόν της μέ ἓνα ψιλόν, καί ἐκλεκτόν σανδάλι, εἰς τρόπον ὅπου ἐφαίνονταν ἀπὸ ἔσωθεν ἓνα πρόσωπον μιᾶς εὐμορφοτάτης κορασίδος, καί ἀπὸ τὴν πολλήν λάμψην τῶν λαμπάδων, ἤμποροῦσε νὰ διακρίνῃ τινὰς τὴν ἡλικίαν, καί εὐμορφίαν της ὅπου ὡς καθὼς ἐφαίνονταν θέλει ἦτον ὡς εἴκοσι χρονῶν · κοντὰ εἰς αὐτὴν ἦτον ἓνα προσωπεῖον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἓνα φόρεμα

μακρὺ ὅπου ἐσύρουνταν ἕως εἰς τὴν γῆν, καί εἶχε τὸ κεφάλι του σκεπασμένον μέ ἓνα μαῦρον πανί · εὐθύς ὅπου ἔφθασεν τὸ ἀμάξι κοντὰ εἰς τὸν Δοῦκαν καί εἰς τὴν Δουκέσσαν ἔπαυσεν ἡ μουσική, καί τὰ παιγνίδια ὅπου ἦτον μέσα, καί ἐσυνώθη εὐθύς τὸ ἄνωθεν προσωπεῖον, καί σκεπάζοντας τὸ πρόσωπόν του ἐφάνη πῶς ἦτον εἰς σχῆμα τοῦ ἰδίου θανάτου · ὁ //Δὸν Κισσότης βλέπωντάς το ἐπικράνθη, ὁ σάντζιος ἐφοδῆθη κατὰ πολλά, οἱ δούκηδες ἔδειξαν καί αὐτοὶ πῶς νὰ ἔλαβαν κάποιαν ἐκπληξιν · ἀφ' οὗ λοιπὸν ἐσηκώθη μέ ταπεινὴν φωνὴν εἶπεν, καί ἄρχησεν αὐτὰ τὰ λόγια· ¹⁰²³ ἐγὼ εἶμι ὁ μερλίνος, τοῦ ὁποῖου ἡ ἰσορία κηρύττεται πανταχοῦ, πῶς εἶχα διὰ πατέρα τὸν διάβολον τοῦ ἄδου (ψεῦμα ὅπου βεβαιώθη μέ τὸν καιρὸν) ἀρχή, καί ἀποθήκη τῆς μαγικῆς τέχνης, ψηλοτῆς καί καλοθελητῆς ἐκείνων ὅπου πάσχουν// νὰ μιμηθοῦν τὰ κατορθώματα τῶν καλῶς ¹⁰²⁴ πλανωμένων, καί ἀνδρείων καβαλλέξων εἰς τοὺς ὁποίους ἐγὼ πάντοτε εἶχα καί ἔχω μεγαλοτάτην ἀγάπην · εἰς τὰ γκρεμισμένα σπῆλαια, εἰς τὰ ὁποῖα εὐρίσκουμουν, καί ἔκανα κάποιους ῥόμπους καί σημεῖα τῆς μαγικῆς τέχνης, μέ ἦλθεν ἡ εἰδησις τῆς ὥραιας, καί ἀθλίας Δουλτζινέας τῆς μεγάλης Βασιλίσσας, ἔμαθα τὸν γοητευμόν, καί τὴν συμφορὰν τῆς ὁμοῦ καί τὴν μεταμόρφωσίν της, ἀπὸ εὐγενικὴν Δάμαν εἰς χοντροειδεσά//τὴν χωριότισσαν, καί βάνωντας ὅλην μου τὴν δύναμιν εἰς αὐτὴν τὴν ματαίαν, καί τρισαθλίαν μου ἐπιστήμην, ἀφ' οὗ ἐφυλλολόγησα χίλια βιβλία τῆς Δαιμονικῆς μου τέχνης, ἤρξα τὴν θεραπείαν τοῦ τοιοῦτου μεγάλου κακοῦ · ὃ ἐσὺ ὅπου εἶσαι τιμὴ καί δόξα ἐκείνων, ὅπου ἀφίνωντας τὸν ὕπνον καί τὴν ὀκνηρίαν, ἔχουν

182r.

¹⁰²³En el original las palabras de Merlín se presentan en una larga serie de cuarenta y nueve versos. (Ed. Francisco Rico). – ¹⁰²⁴Sic.

τόν λογισμόν τους εἰς τήν ἀπτόητον, καί θανατηφόρον ἄσκησιν τῶν αἱματώδων, καί βαρέων ἀρμάτων· ἐσένα τά λέγω αὐτά ὃ γενναῖε, //ἀνδρεῖε, φρόνιμε, καί γνωσικέ Δόν Κισσότη, ὁποῦ εἶσαι λαμπρότης τῆς μαντζίας, καί ὁ ἀσῆρ τῆς ἰσπανίας· ἀνίσως καί θέλῃς νά γλυτώσης τήν Δουλτζινέαν ἀπό αὐτήν τήν γοητείαν, καί νά τήν φέρῃς εἰς τήν προτέραν της εἰρήσιν, κάμνει χρεῖα ὅτι ὁ καλός ὀπλοφόρος ὁ σάντζιος νά κτυπηθῇ τρεῖς χιλιάδαις γροθιαῖς, καί μετά ταῦτα ἄλλαις τριακόσαις εἰς τά δύο του μάγουλα, εἰς τρόπον ὁποῦ νά τζακίση καί νά συντρίψῃ τά κόκκαλά του, καί μέ αὐτό θέλουν μείνῃ πληροφω-

- 182v.** ρημένοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦτον αἰτία καί πρόξενοι αὐτῆς τῆς καταδίκης, διά τοῦτο καί μόνον ἦλθα ἐγὼ ἐδώ.¹⁰²⁵
- νά ζοῦν τά μάτια μου εἶπε τότε ὁ σάντζιος, ὅχι τρεῖς χιλιάδες, ὅχι τρεῖς γροθιαῖς δέν ζτέργω νά κτυπηθῶ, ἐπειδή καί δέν ἤμπορῶ νά καταλάβω τί ἔχουν νά κάμουν ἡ¹⁰²⁶ γοητείαις μέ τά ἐδικά μου μά//γουλα· βεβαιώτατα ἀνίσως καί ὁ σινιόρ μερλίνος δέν εὔρη κἀνέναν ἄλλον τρόπον διά νά ἐλευθερώσω τήν σινιόραν Δουλτζινέαν, αὐτή θέλει εὐρίσκεται παντοτεινά μέχρι θανάτου· ἐσύ θέλεις νά σέ πιάσω, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὃ ἀχρεῖε χωριάτη, καί ἀφανισά τῶν ὀπλοφορικῶν νόμων τῆς πλανωμένης καβαλλερίας, καί νά σέ δέσω εἰς ἕνα δένδρον, κάμνωντάς σε ὀλόγυμνον καθὼς σέ ἐγέννησεν ἡ μητέρα σου, καί νά σέ κτυπήσω ὅχι τρεῖς χιλιάδες καί τριακόσαις, ἀλλά ἐξι χιλιάδες καί ἐξα//κόσαις, κοίταζε καλά, ὅτι ἀνίσως καί μέ ἀποκριθῇς κἀνένα λόγον, θέλω σέ τρουήσει μέ αὐτό τό κοντάρι ὁποῦ κρατῶ πέρα περοῦ· ἀκούοντας αὐτό ὁ μερλίνος ἐγύρισε καί εἶπεν αὐταῖς ταῖς γροθιαῖς δέν πρέπει νά ταῖς πάρῃ δυνασικός ὁ σάντζιος ἀλλά ἐξ ἰδίας του προαιρέσεως, καί εἰς ὅ,τι καιρόν θέλει, ὅτι δέν τοῦ δίδεται καιρός ἀποφασισμένος, ἀνίσως ὁμως καί ἀγαπᾷ νά τοῦ γίνη συνκατάδασις, καί νά λάβῃ ταῖς μισαῖς γροθιαῖς ἀπό τήν ποσότητα ὅπου ἐπροεῖπα//μεν πρέπει νά ξέρῃ νά ἀφεθῇ νά τοῦ ταῖς δώσουν ἄλλοι, ἀγκαλά καί αὐτό φαίνεται πῶς νά εἶναι κομμάτι ὡσάν βαρὺ, καί δυσκολουπόφερον·¹⁰²⁷ ἐγὼ δέν ξέργω μέ κἀνέναν τρόπον νά μέ ἀγγίξῃ οὔτε τό ἐδικόν μου χέρι, οὔτε ξένον, ἐπειδή καί ἐγὼ δέν ἐγέννησα τήν σινιόραν Δουλτζινέαν ὁποῦ νά πληρώσουν τά μάγουλά μου τό κακόν ὁποῦ ἔκαμαν τά ὀμματιά της, αὐτό τυχαίνει περισσότερον εἰς τόν καβαλλερίην ὁποῦ εἶναι μέρος ἐδικόν του, καί τήν ὀνομάζει συχνά//κις φῶς του, ζωὴν του, ψυχὴν του, βακτηρίαν του, συνδρομήν του, καί καθόλου εἰπῶ ἀνάπausιν εἰς τοὺς κό-

¹⁰²⁵Terminan las palabras de Merlín al comienzo de la segunda línea de la página dejando libre el resto. — ¹⁰²⁶Sic. — ¹⁰²⁷Sic.

πους του, καί μανδήλι μέ τό ὁποῖον ἐσφούγγιζε τούς ἰδρωτάς του, καί ἄλλα τοιαῦτα, καί διά τοῦτο τόν πρέπει τήν ἀφεντιᾶ του καί νά δαρθῇ, καί νά κάμῃ ὅλους τούς ἀναγκαίους κανόνες διά νά τήν ἐλευθερώσῃ ἀπό αὐτήν τήν γοητείαν¹⁰²⁸. εἰδέ τό νά θαρρόσῃ πῶς ἐγώ θέλω δαρθῇ, αὐτό ἄς τό εὐγάλουν ἀπό τόν νοῦν τους, ὅτι νά εἶναι θέλει κἀνενός διαδόλου πείραξις ἀπό τούς πολλούς ὁποῦ

βλέπω ἐδῶ · εὐθύς ὁποῦ ἐτελείωσε τόν λόγον του ὁ σάντζιος, ἐσυκώθη εἰς τά πόδια ἡ χρυσοφωρεμένη νύμφη καί ξεσκεπάζουσα τό πρόσωπόν της ἐφάνη ὑπέρ φύσιν ὡραιωτάτη εἰς ὅλους, καί μέ μίαν νόστιμην φωνήν κοιτάζουσα πρὸς τόν σάντζιον, εἶπεν, ὦ τῆς κακῆς ὥρας τό γέννημα κακέ ὄπλοφῶρε ξόανον, ὁποῦ ἔχεις πέτρινην καρδίαν καί ἐντόσθια μαρμαρένια, ἂν σέ ἐπρόρραζαν κλέπτη //καί ἐντροπισσέμενε νά κρεμισθῇς κάτω ἀπὸ ἕναν πύργον, ἢ ἂν σέ ἔλεγαν ὅτι ἔχθρὲ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, νά φάγῃς τίποτα ὀφίδια, ἢ ὄχεντραις, ἢ ἂν σέ ἐκατάπεισαν νά σκοτώσῃς τήν φυλαϊκάν σου, καί τά παιδιὰ σου μέ κἀμμίαν ἀκονισμένην λόγχην, δέν ἦτον θαῦμα ἂν ἐφαίνουσιν ἀνυπήκοος, καί κατηφῆς, ἀμή τό νά ἐναντιώνεσαι διά παραμικράν ὑπόθεσιν, ὥς καθὼς εἶναι αὐτή ὁποῦ ἐπροσείπαμεν, δηλονότι τρεῖς χιλιάδες, καί τριακόσιαις γροθιαῖς, ἢ ζυλιαῖς //ὁποῦ σχεδόν τά μικρά παιδιά κάθε μῆνα ταῖς λαμβάνουν ἀπὸ τούς διδασκάλους τους, αὐτό πιεῦω πῶς θέλω προξενήσῃ θαυμασμόν, καί ἔκρυσιν εἰς ὅλα τά εὐσπλαχνικά ἐντόσθια, ὅχι μόνον ἐκείνων ὁποῦ τό βλέπουν, ἀλλὰ καί ἐκείνων ὁποῦ θέλουν τό ἀκούσει · σύκωσε ὃ τριζάθλιον ζῶον, σήκωσε λέγω αὐτά τά ὑπερήφανά σου ὀμμάτια, καί ἰδὲς ταῖς κόραις τῶν ἐδικῶν μου ὀμματίων ὁποῦ συγκρίνονται μέ τά λαμπρὰ ἄσρη τοῦ οὐρανοῦ, καί θέλεις //ἰδὲ τά δάκρυα ὁποῦ τρέχουν ἐπάνω εἰς τούς ὡραίους κάμπους τῶν μαγούλων μου, εὐσπλαχνίσου ὃ ἀποθήκη τῆς κακίας ὁποῦ χάνεται μία τοιαύτη ἀνθισμένη εὐμορφία, καί φθείρει ὑποκάτω εἰς ἕνα χοντροειδέστατον εἶδος χωριᾶτισσας, καί ἂν κατὰ τήν ὥραν δέν φαίνεται τοιοῦτον, καί αὐτή εἶναι ξεχωριστή χάρις ὁποῦ μᾶς ἔκαμεν ὁ σινιόρ μερλίνος ὁποῦ ζέκει παρὸν μόνον διά νά σέ κάμῃ νά εὐσπλαγχνισθῇς εἰς τήν ὡραιότητά μου, ὅτι τά δάκρυα μᾶς πα//ραπονεμένης εὐμορφίας εἶναι ἄξια νά μεταβάλλουν ταῖς σκληραῖς πέτραις εἰς μαλακά βαμπάκια, καί τῆς ἀγρίας πάρδαλεις εἰς ἡμεραπρόδοτα· κτυπήσου εἰς αὐτάς τὰς παχέας σάρκας, καί ἀποδείξῃς τήν ἀμέλειαν καί ὀκηρίαν τοῦ πνεύματός σου ὁποῦ μόνον εἰς τό νά φάγῃς καί εἰς τό νά πῖῃς σέ κάμνει καί κλίνει, καί δόσε ἐλευθερίαν εἰς τήν κομφὸν καί ἀσίαν μου ποιότητα, καί εἰς τήν ὡραιότητα τοῦ προσώπου μου, καί ἂν δέν

183r.

¹⁰²⁸ γοητείαν / γοῖτειαν

θέλης νά τό κάμης αὐτό διά ἀ-

183v. γάπην ἐδικήν μου, κάμετο διά αὐτόν τόν κακοῤῥόιζικον τόν καθαλλιέριν
 ὁποῦ ζέκει εἰς τό πλάγι σου, λέγω διά τόν αὐθέντην σου, τοῦ ὁποίου ἡ
 ψυχὴ βλέπω πῶς ζέκει εἰς τό λάρυγγάτου, καρτερῶντας τήν ἐδικήν σου
 σκληράν, ἡ εὐμενὴ ἀποκρισιν τε καὶ ἀπόφασιν, μέ τήν ὁποῖαν ἡ θέλει εὐγῇ
 ἔξω ἀπό τό ζόμα, ἡ θέλει γυρίσει ὀπίσω · ἀκούωντας αὐτό ὁ Δόν Κισσό-
 της, ἐψη//λάφησε μέ τό χέρι του τόν λαμὸν του, καὶ γυρίζοντας πρὸς τόν
 Δοῦκαν εἶπεν πίσευσσε σινιόρε πῶς ἡ Δουλτζινέα εἶπε τήν ἀλήθειαν, ὅτι ἐγὼ
 βλέπω πῶς ἡ ψυχὴ μου ζέκει ἐδῶ εἰς τόν λάρυγγάμου, ὥσάν ἓνα καρίδι ·
 τί ἀποκρίνεσαι εἰς αὐτό σάντζιε, εἶπεν ἡ Δουκέσσα;¹⁰²⁹ ἐγὼ δέν ἀποκρίνο-
 μαι ἄλλο, εἶπεν ὁ σάντζιος, παρὰ ἐκεῖνο ὁποῦ ἀποκρίθηκα, καὶ πρότερον,
 ὅμως ἡθέλα νά ἡξεραι πῶς ἔμαθεν ἡ σινιόρα Δουλτζινέα αὐτόν τόν τρόπον
 τοῦ παρακαλεῖν, //μέ λέγει νά κτυπηθῶ γροθιαῖς, καὶ μέ ὀνομάζει ζόανον,
 καὶ ζῶον, καὶ ἐπαρίθμησε τόσους ὀνειδισμούς ὁποῦ μόνον ὁ διάβολος ἡμ-
 πορεῖ νά τοῦς ὑποφέρει, τί θαῤῥεῖ; πῶς νά εἶναι τὰ κρεατὰ μου ἀπό προῦν-
 τζον; ἡ τί ὄφελος ἔχω ἐγὼ, ἀνίσως καὶ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ αὐτὴν τήν γοη-
 τεῖαν; αὐτὴ ἀντὶς διά νά μέ φέρη τίποτα ὑποκάμισσα εὐμορφα, σκούφιας
 καὶ κάλτζαις (ἀγκαλὰ καὶ ἐγὼ αὐτὰ δέν τὰ συνηθίζω) μέ τὰ ὁποῖα νά πα-
 σχήσῃ νά μέ καταπείσῃ //μέ λέγει χίλιας ὑδρισίαις, ἡξεύρωντας ἐκείνον τό
 κοινόν λόγον ὁποῦ λέγει, πῶς ἓνα γομάρι φορτωμένον μάλαγμα εὐκολα
 ἀναβαίνει εἰς ὑψηλόν βουνόν, καὶ πῶς τὰ φιλοδομήματα κρεμονοῦν καὶ τὰ
 ψυλὰ βουνά, καὶ τό ἄλλο ὁποῦ λέγει, βοήθεμε νά σέ βοηθῶ, διά νά ἀναδοῦ-
 μεν εἰς τό βουνόν · καὶ ἀνίσως καὶ θέλει εἰπῇ αὐτὴ ἡ σινιόρα, πῶς ἀφ' οὗ
 κάμω τήν ἀνδραγαθίαν, θέλει μέ φιλοδορίσει εἰς αὐτό τήν ἀποκρίνομαι
 πῶς εἶναι καλῆτερον τό σημερινόν //αὐγόν, παρὰ τήν αὐρινὴν ὄρνιθαν ·
 ἀπὸ τό ἄλλο μέρος ὁ καθαλλιέρης μου ἀντὶς διά νά μέ διαφεντεύσῃ, καὶ
 νά μέ καλοπιάσῃ, ὁποῦ νά εἰδῶ καὶ ἐγὼ καὶ νά γίνω μαλακός ὥσάν μαλί,
 λέγει πῶς θέλει νά μέ πιάσῃ νά μέ κάμη ὀλόγυμνον, καὶ νά μέ δέσῃ εἰς ἓνα
 δένδρον, καὶ νά μέ δώσῃ διπλὴν τήν ποσότητα τῶν ξυλιῶν, ὁποῦ εἶπεν ὁ
 σινιόρ μερλίνος, καὶ δέν σοχάζονται πῶς τό ὑποκείμενον ὁποῦ μέλλει νά
 δαρθῇ δέν εἶναι μόνον ὀπλοφό-

184r. ρος, ἀλλὰ καὶ φοδερνάτορος, καὶ αὐτό τοῦ τό πρεσάζουν μέ τόσῃν αὐ-
 θάδειαν, ὥσάν νά τοῦ δίδουν ἓνα ποτήρι βισνάπι νά πῇ · μάθετε μάθετε
 ταλαίπωροι τόν τρόπον τοῦ παρακαλεῖν, ἔχετε ἀπάνω σας ἀνθρωπία, ὅτι
 ὁ καιρὸς δέν εἶναι πάντοτε ὁ αὐτός μήτε οἱ ἄνθρωποι δέν εὐρίσκονται πάν-
 τοτε εἰς καλὸν κέφι, ἐγὼ σχεδὸν σκάνω ἀπὸ τήν πίκραν μου βλέπων//τας

¹⁰²⁹ Signo de interrogación fuera de la pregunta, muy frecuente en nuestro escriba.

τό πράσινον μου φόρεμα ξεσχισμένον, καί αὐτοί ἔρχονται καί μέ λέγουν
νά δαρθῶ ἐξ ιδίας μου προαιρέσεως · ἤξευρε φίλε σάντζιε, εἶπεν ὁ Δοῦκας
πῶς ἂν δέν εὐσπλαγχνισθῆς, καί ἂν δέν κάμης αὐτό ὅπου σέ λέγω, οὔτε
τό γκοδέρνο δέν θέλεις τό λάβη, ἐπειδή καί δέν εἶναι πρέπον νά δώσω ἐγώ
εἰς τούς ὑπηκόους μου ἕνα φγοδερνατόρον τόσον πολλά σκληρόν, ὅπου
δέν εὐσπλαγχνίζεται εἰς τά δάκρυα τῶν τεθλιμμένων κορασίων · δέν εἶναι
βολετόν σινιόρε// ἀποκρίθη ὁ σάντζιος νά μέ δώσουν δύο ἡμέραις διορίαν,
διά νά συλλογισθῶ εἰς ἐκεῖνο ὅπου πρέπει νά κάμω · ὄχι, μέ κἀνέναν τρό-
πον, εἶπεν ὁ μερλίνος, τούτην τήν ὥραν, καί εἰς τοῦτον τόν τόπον πρέπει
νά γένῃ ἡ ἀπόφασις, ἢ νά γυρίσῃ ἡ Δουλτζινέα εἰς τό σπήλαιον τοῦ μον-
τεζίνου καί εἰς τήν πρώτην τῆς γάσιν τῆς χωρίστισσα, ἢ κάμπους εἰς τούς
ὁποίους θέλει καρτερήσῃ νά ἰδῇ νά πληρωθῇ τό μέτρος τῶν ξυλίων · ἔλα
καλέ σάντζιε εἶπεν ἡ Δουκέσσα κάμε καρδιάν, καί κά//με τήν ἀνταπόκρι-
σιν εἰς τό ψωμί ὅπου ἔφαγες ἀπό τόν καθαλλιέρον σου εἰς τόν ὅποιον ὅλοι
ἤμασθε χρεῶσαι νά τόν δουλεύσωμεν, καί νά κάμωμεν τά θελήματα του,
διά τή καλήν του πολιτίαν, καί διά ταῖς μεγάλαις του καδελλιερίαις · τρέξε
καί ὑποσχέσου τέκνον εἰς αὐταῖς ταῖς ξυλίσαις καί ἄς σκάσῃ ὁ διάβολος, ἄς
ἐξολοθρευθῇ ὁ φόβος, ὅτι ἡ καλή καρδιά ἀποδιώκει τήν κακοῤῥοιζικίαν
καθώς τό ζεύρης καί ἐσύ · ὁ σάντζιος χωρίς νά δώσῃ εἰς αὐτά κἀμ//μίαν
ἀπόκρισιν ἐγύρισε πρὸς τόν μερλίνον, καί εἶπεν εἰπές μέ ἡ ἀφεντιά σου
ὅταν ἦλθεν ἐδῶ ὁ μαντατοφόρος διάβολος εἶπε πρὸς τόν καθαλλιέρον
μου ἐκ μέρους τοῦ σινιόρ μοντεζίνου πῶς τόν προστάζει νά τόν ἀπαντέξῃ
ἐδῶ, διότι ἤρχονταν διά νά τόν μάθῃ τόν τρόπον μέ τόν ὅποιον ἔπρεπε
νά γλυτώσῃ τήν σινιόραν Δουλτζινέαν, καί ἔως τώρα δέν εἶδαμεν μήτεζί-
νον, μήτε ἄλλον τινά, ὅπου νά τόν ὁμοιάζῃ πρὸς τόν ὅποιον ἀποκρίθη ὁ
μερλίνος, ὁ διά-

βολος φίλε σάντζιε εἶναι ἕνας ἀμαθής καί κατά πολλά πεπονηρευμένος,
ἐγώ τόν ἔξελα ἐδῶ εἰς τόν καθαλλιέρον σου, ὄχι ἐκ μέρους τοῦ μοντεζί-
νου, ἀλλά ἀπό λόγου μου, διίτι ὁ μοντεζίνος εὐρίσκεται εἰς τό σπήλαιόν
του, καρτερῶντας, καί αὐτός τήν ἐλευθερίαν τῆς γοητείας του, ἂν σέ χρε-
ωσῇ τίποτα ἢ ἂν ἔχῃς νά ὁμιλήσῃς τίποτα μέ αὐτόν, ἐγώ θέλω σέ τόν φέρῃ
τώρα ἐδῶ, καί θέλω τόν βάλλει εἰς τόν τόπον //ὅπου σέ ἀρέσει, ἀμή κατά
τό παρόν, ἄς τά ἀφήσωμεν αὐτά, καί κοιτάξῃ νά τελειώσῃς αὐτό ὅπου σέ
εἶπαμεν, καί πῖευσόν μοι πῶς θέλει σοῦ εἶσθαι εἰς μέγαλον ὄφελος, διότι
ἐγώ γνωρίζω πῶς εἶσαι αἱματώδους κρásaews, καί δέν θέλει σέ βλάψῃ, τό νά
εὐγάλλῃς ὀλίγον αἷμα · μέγαλον πράγμα εἶναι αὐτό εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅλος ὁ
Κόσμος ἐγέμισεν ἀπό ἱατρούς, ὥς καί ἡ γοητευταί μετέρχονται αὐτήν τήν
ἐπιστήμην · καί ἐπειδή βλέπω πῶς ὅλοι μέ παρακινοῦν καί μέ λέγουν πῶς εἰ-

184v.

ναι πρόπον νά τό κάμω αὐτό, ἀγ//καλά καί ἐμένα μέ φαίνεται πῶς νά εἶναι πολλά παράξρατον, ὅμως τέλος πάντων θέλω κάμη αὐτήν τήν ὑπακοήν, καί θέλω λάβῃ αὐτό τό ξυλοκόπι, μά αὐτήν τήν συμφωνίαν ὅμως, ὅτι νά ταῖς κτυπηθῶ ὅταν θέλω, καί εἰς ὅτι καιρόν θέλω, χωρίς ὀρισμόν καιροῦ, καί ἐγώ σᾶς ὑπόσχομαι πῶς θέλω τό κάμη τό ὀγλιγορώτερον, ὅπου θέλω ἡμπορέση, διά νά ἀπολαμβάνῃ ὁ Κόσμος τήν εὐμορφίαν καί τό κάλλος τῆς σινιώρας Δουλιτζινέας · πρέπει νά εἶναι ἀκόμη καί αὐτή ἡ συμφωνία, τό πῶς ἐγώ //νά μήν εἶμαι χρεώσης νά κτυπηθῶ εἰς τόπον ὁποῦνᾶ εὐγάλω αἷμα, καί ἂν καταλαχοῦ καθήσῃ κᾶμμία μῦγα ἀπάνω μου, καί θέλωντας νά τήν διώξω τύχη καί κτυπηθῶ, νά ἔχη νά πιάνεται εἰς τόν λογαριασμόν, καί αὐτή ἡ κτυπηματιὰ · παρομοίως καί ἀνίσως καί ἐγώ σφάλλω εἰς τόν λογαριασμόν, ὁ σινιώρα μερλίνος ὅπου ἤξεύρει τά πάντα πρέπει νά ταῖς μετῶ, καί νά μέ δίδῃ εἶδησιν διά ὅσαις μέ λείπουν, ἢ περισσεύουν · δέν κάμνει χρεῖα νά σέ δώσω εἶδησιν διά ἐκεῖναις ὅπου περισσεύουν //ἀποκριθῇ ὁ μερλίνος, ὅτι εὐθύς ὅπου γεμίσει ἡ ποσότης, εὐθύς θέλει μείνῃ αἰφνιδίως ἡ σινιώρα Δουλιτζινέα ἐλευθερωμένη ἀπό τήν γοητείαν, καί θέλει ἔλθῃ νά εὔρῃ τόν καλόν σάντζιον διά νά κάμη τήν εὐχαρισίαν, καί ἀντιμισθίαν τῆς εὐεργεσίας, καί εὐποιίας · νά λοιπόν ἐγώ εἶμαι ἕτοιμος νά λάβω αὐτήν τήν παιδείαν, εἶπεν ὁ σάντζιος, καί εὐθύς ὅπου εἶπεν αὐτόν τόν λόγον, ἄρχησε νά σημαίνῃ πάλιν ἡ μουσική, ἐρῶρίχθηκαν ἄπειραις τουφεκιᾶς, καί ὁ Δόν Κισσότης ἀγκαλιᾶζοντας

185r. τόν σάντζιον ἀπό τόν λαϊμόν τόν ἐγλυκοφίλησε χίλιας φοραῖς εἰς τό μέτωπον, καί εἰς τά μάγουλα · ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα, ὁμοῦ καί ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου εὐρέθησαν ἐκεῖ παρόν, ἔδειξαν πῶς νά ἔλαβαν μεγαλωτάτην χαράν, τό ἀμάξι ἄρχησε νά περιπατῇ, καί περνοῦσα ἐμπρός ἀπό τοὺς Δοῦκιδες, ἡ Δουλιτζινέα τοὺς ἐπροσκύνησε, καί πρὸς τόν σάντζιον ἔκαμεν ἓνα μεγά//λον χαιρετισμόν · εἴρχονταν μέ μεγάλην βίαν ἡ αὐγὴ ὅλως χαρούμενη καί πρόσχαρη, τά λουλούδια τοῦ κάμπου ἄρχησαν νά ἀνθοβολοῦν, τά χρυσολοιδοῖ ῥεύματα μουρμουρίζοντας ἀπάνω εἰς τήν ἄσπρην, καί αἰθαλοειδῇ ἄμμον, ἔτρεχαν καί ἐπήγαιναν εἰς τοὺς μεγάλους ποταμούς ὅπου τά ἐκαρτεροῦσαν, καί ἡ φῆ ἦτον φαιδρά, καί χαρμόσυνος, ἡ θάλασσα γαληναῖα, ὁ ουρανός διαφανής, ὁ ἀέρας καθαρός, τό φῶς ἐξάσερον, τά ὅποια ὁμοῦ ἔδειχναν //πῶς ἡ μέρα ὅπου εἴρχονταν ἔμελλε νά εἶναι ξάσερη καί καθαρά · εὐαριστηθέντες λοιπόν οἱ Δοῦκιδες διά τό κυνήγι ὅπου ἔκαμαν,

καί τό πῶς ἐπέτυχαν τόσον εὐκόλα τόν σκοπόν τους, ἐγύρισαν εἰς τό κα-
ξέλι τους, ἔχοντες κατά νοῦν νά ἀκολουθήσουν αὐτό τό περιγέλοιον τό
ὁποῖον τό ἐνοσμεύουνταν κ'πολλά.¹⁰³⁰

185v.

Κεφάλαιον λς.^{ov}

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται τήν οὐδέποτε ἀκουσθεῖσαν καί οὐδέ
ποτε ἐν λογιμοῖς ἀνθρώπων φανεῖσαν τύχην τῆς μα-
τρónας Δολορίδας τῆς Κοντέσσας τριφούλδης¹⁰³¹ ὁμοῦ
καί ἓνα φράμμα ὁποῦ ἔξειλεν ὁ σάντζιος πάντζας
εἰς τήν φυναῖκα του τήν Τερέζαν

Ὁ Δοῦκας εἶχεν ἓναν ἐπισάτην εἰς τό παλάτι του πολλά ἐπιτήδειον, καί
πανοῦργον, ὁ ὁποῖος ἐπροσποιήθη εἰς τό σχῆμα τοῦ μερλίνου, καί ἐφεῦ-
ρεν ὅλην αὐτήν τήν γελοιώδη μηχανήν ὁποῦ ἐπροείπαμεν, παρασίνωντας
ἓνα ἱτζογλάνι εἰς σχῆμα τῆς Δουλτζινέας · τέλος πάντων μέ ἄδειαν τῶν αὐ-
θέντων του, ἐτοίμασεν ἄλλην μίαν κατά πολλά τεχνικήν καί νόσμην · τήν
δεύ //τερην ἡμέραν ἔκραξεν ἡ Δουκέσσα τόν σάντζιον, καί τόν ἐρώτησεν
ἂν εἶχεν ἀρχήσῃνά κάμη τόν κανόνα διά τήν ἐλευθερίαν τῆς Δουλτζινέας,
αὐτός τῆς ἀποκρίθη πῶς εἶχε κτυπηθῇ πέντε· τόν ἐξαναρώτησεν ἡ Δου-
κέσσα μέ τί πρᾶγμα ἐκτυπήθη, καί αὐτός ἀποκρίθη πῶς ἐκτυπήθη μέ τό
χέρι, ἐγὼ πιστεύω πῶς δέν θέλω εὐαρεσθῇ ὁ σινλόρ μερλίνος μέ τοιαῦταις
ξυλιαῖς εἶπεν ἡ Δουκέσσα · ἐπειδὴ εἶναι ἔτζι ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, δόσε μου
ἡ μεγαλειότης σου κᾶνέ//να καμτζίκι, καί θέλω κτυπηθῇ μέ αὐτό, φθάνει
μόνον νά μέ πονῇ ὑπερβολικά, διότι ἀγκαλά καί νά εἶμαι χωριότης, ὅμως
τό κρέας μου εἶναι μαλακόν καί δέν θέλω νά βλάψω τοῦ λόγου μου, διά νά
κάμω καλόν εἰς ἄλλους · αὐριον θέλω σέ δώσει ἓνα καμτζίκι, τοῦ εἶπεν ἡ
Δουκέσσα, ὁποῦ νά εἶναι ὅμοιον μέ τά κρέατά σου · ἐγὼ ὥς καί πρότερον
ἔκαμα ὑπακοήν εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ μέ εἶπατε, ἔτζι καί τώρα δέν θέλω παράδη
τόν λόγον σας, καί μέ τό νά μή κάμω //κᾶνένα πρᾶγμα χωρίς τήν εἶδησίν
σας, θέλω νά σας δείξω ἓνα γράμμα, ὁποῦ ἔγραψα εἰς
τήν φυναῖκαν μου τήν τερέζιαν εἰς τό ὁποῖον τῆς δηλοποιῶ ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ
μέ ἐσυνέδθηκαν ἀφ' οὗ ἐμίσευσα ἀπό τό χωρίον μου, τό ὁποῖον τό ἔχω ἐδώ

186r.

¹⁰³⁰ El capítulo termina con la señal acostumbrada ocupando trece líneas y dejando vacío el resto de la página para comenzar en *verso* el capítulo λς. – ¹⁰³¹ Condesa Trifaldi.

εἰς τόν κόρπον μου, καί θέλω νά τό διαβάσετε νά ἰδῇτε ἄν εἶναι κ'τόν τρόπον ὅποῦ πρέπει νά γράφουν οἱ φγοδερνατόροι · ποῖος τό ὑπαγόρευσεν ἐρώτησεν ἡ Δουκέσσα, ἐγὼ ἀτός μου ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, καί ἐσύ τό ἔγραψες εἶπεν ἡ Δουκέσσα; //αὐτό διακρίσου τό ἡ ἀφεντιᾶ σου, ὅτι ἐγὼ δέν ἡξεύρω οὔτε νά γράψω, οὔτε νά διαβάζω, παρὰ μόνον νά ὑπογραφθῶ ἡξεύρω · φέρε μέ το νά τό εἰδῶ εἶπεν ἡ Δουκέσσα, καί εὐγάνωντάς το ὁ σάντζιος ἀπό τόν κόρπον του τό ἔδωσε, τό ὁποῖον πέρνουσά το ἡ Δουκέσσα, εἶδεν ὅποῦ ἔγραφε τοιούτης λογῆς¹⁰³²

Ἐπισολή τοῦ σάντζιου πάντζα προς τήν
φυναϊκάν του τήν Τερέζαν

Ἄν μέ ἔδιδαν καλαῖς ζυλιαῖς ἤθελα νά κάθωμαι καλά εἰς τό ἄλογον, ἄν ἀπόκτησα καλόν φγοδέρνον μέ γίνεται μέ πολλαῖς κεματικιαῖς · αὐτό κατὰ τό παρόν ἐσύ Τερέζα μου δέν θέλεις τό καταλάβῃ τώρα, παρὰ ἄλλην φοράν, πρέπει νά ἡξεύρης τερέζα πῶς ἐγὼ ἀποφάσισα νά περιπατῆς ἐσύ μέ τό κοτζί ὅποῦ εἶναι τό πλεον ἀναγκαῖον, διότι ἄλλέως δέν σέ πρέπει, ἐ//πειδή καί εἶσαι γυναικα ἑνός φγοδερνατόρου· κ'τό παρόν σέ ζέλνω ἕνα ἐπανωφόρι πρᾶσινον, τό ὁποῖον ἐπιτηδεύσου καί φτιάσε το ὡς καθὼς σέ ἀρέσει διά τήν θυγατέραν μας, διότι εἶναι ἀπό ἐκεῖνα ὅποῦ φοροῦν οἱ Δούκιδες εἰς τό κινῆγι, καί μέ τό ἐχάρισεν ἡ σινύρα μου ἡ Δουκέσσα, ὁ καθαλλιέρης μου ὁ Δόν Κισσότης ὡς καθὼς ἀκούω εἰς τοῦτα τά μέρη εἶναι ἕνας σοφός τρελλός, καί ἕνας χαριτωμένος ἐξω φρενῶν, καί ἐμένα μέ λέγουν πῶς νά μὴν εἶμαι κατώτερος ἀπὸ αὐτόν · ἐπήγα//μεν καί εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζί-νου, καί ὁ σοφός μερλίνος μέ ἐμεταχειρίσθη διά ὄργανον τῆς ἐλευθερίας τῆς Δουλιζινέας, τήν ὁποῖαν εἰς αὐτά τά μέρη τήν ὀνομάζουν Ἀλδόνσαν λορένσο, δίδοντάς μέ τρεῖς χιλιάδες, καί τριακόσιαις κεμτζικιαῖς παρὰ πέντε, καί ἀφ' οὗ ταῖς λάδω αὐταῖς τέλειαις, τότε θέλει ἐλευθερωθῇ καί αὐτή ἀπὸ τήν γοητεῖαν¹⁰³³, ὡσάν τήν μάνα της ὅποῦ τήν ἐγέν

186v. νησεν· κοίταξε καλά νά μὴν εἰπῆς εἰς τινάν αὐτά ὅποῦ σέ γράφω, ὅτι ἄλλος θέ νά σέ εἰπῇ τό μακρὺ του καί ἄλλος τό κοντό του · μέτ' ὀλίγες ἡμέρες πηγαίνω καί ἐγὼ εἰς τό γγοδέρνο εἰς τό ὁποῖον πηγαίνωμέ μεγάλην ἐπιθυμίαν εἰς τό νά μαζώξω τίποτα ἄσπρα, διότι μέ εἶπαν πῶς ὅλοι οἱ νέοι φγοδερνατόροι μέ αὐτόν τόν πόθον πηγαίνουν, ἐγὼ θέλω δοκιμάσει καί θέλω σέ δώσει εἰ //δησιν ἀνίσως καί πρέπει νά ἔλθης νά καθήσης μαζῇ μου,

¹⁰³² Deja tres líneas en blanco y empieza en medio de la página el título de la carta en dos líneas. —

¹⁰³³ A lo largo de estos últimos capítulos aparece la palabra así, frente a γοῆτεία de los anteriores.

ἢ ὄχι · τό φομάρι εὐρίσκεται πολλά καλά καί ἔχω κ'νοῦν νά μήν τό ἀποχωρήσω ἀπό κοντά μου, ἀνίσως ἤθελαν μέ κάμη βασιλέα τῶν τουρκῶν · ἢ σινύρα μου ἢ Δουκέσσα φιλεῖ χίλιαις φοραῖς τό χέρι σου, νά κάμης καί ἐσύ τήν ἀνταπόκρισιν μέ δύο χιλιάδαις, ὅτι δέν εἶναι ἄλλο πρᾶγμα φθεινότερον ἀπό αὐτό · τί νά σέ κάμω τερέσα μου ὁ θεός δέν μέ ἐδοήθησε νά εὕρω καί τώρα κἀνένα σεπέτι μέ κἀμιάν ἑκατοστήν //σκοῦδα, ὡς καθῶς ἡῦρα τήν ἐπερασμένην φοράν, ὅμως μήν πικραίνεσαι, ὅτι ἐδὼ εἰς τοῦτο τό φγοδέρνο, ἐλπίζω νά ἀποκτήσω περισσότερα διὰ τό ὁποῖον μέ εἶπεν πῶς ἀνίσως καί τό δοκιμάσω μίαν φοράν, ὕσερον θε νά γλύφω τά δάκτυλά μου, καί μέ ἑκακοφάνη κ'πολλά, ἀγκαλά καί ὅτι λογῆς καί ἄν εἶναι, ἐσύ θέλεις εὕρη καλήν κοίραν τήν ὁποίαν ὁ θεός νά σέ τήν δίδει, καί νά μέ φυλάτῃ καί ἐμένα διὰ νά σέ δουλεύσω.¹⁰³⁴

ἀπό αὐτό τό κασέλι
εἰς ταῖς δύο τοῦ ἀνγούρου¹⁰³⁵
Ὁ ἄνδρας σου φγοδερνα-
τόρος
Σάντζιος Πάντζας

Ἀφ'οὗ ἐκελείωσεν ἡ Δουκέσσα τό φράμμα εἶπεν πρὸς τόν σάντζιον δύο πρᾶγματα περιέχει μέσα παράςρατα, τό ἓνα εἶναι ὁποῦ λέγεις πῶς τό φγοβέρνο σε τό δίδουν διὰ ταῖς ζυλίας, ἡξεύρωντας πολλά καλά πῶς ὅταν σέ τό ἐχάρισεν ὁ Δοῦκας μήτε τό ἐφαντάζονταν διὰ ταῖς ζυλιαῖς, καί τό ἄλλον εἶναι ὁποῦ φαίνεσαι πολλά φυλάργυρος, καί πισεύω πῶς δέν σέ λανθάνη τό ῥητόν ὁποῦ λέγει, ὁ πολλά ζητῶν ὕσερεῖται τά πάντα, καί ὁ φυλάργυρος Κριτής κάμνει ἀδίκως τήν κρίσιν · ἐγὼ δέν τό φράφω μέ αὐτόν τόν σκοπόν, εἶπεν ὁ σάντζιος, καί ἀνίσως καί τήν ἀφεντιᾶ σου σέ ἐφάνη πῶς νά μήν εἶναι συνθεμένη ἢ ἐπιστολή, ὡς καθῶς ἀπαιτεῖ ἡ εὐπρέπεια ἐνός φγοδερνατόρου, εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα νά τήν ξεσχίσωμεν αὐτήν, καί νά γράψωμεν ἄλλην ὅτι ἴσως ἐπαγορεύων//τας πάλιν ἐγὼ θέλω τήν κάμη χειρότερην · δέν κάμνει χρεῖα τήν

187r.

¹⁰³⁴ La carta termina on la misma señal que el fin de los capítulos. Dejando dos líneas libres está la despedida, la fecha de la carta y, tras otras dos líneas libres, la firma de Sancho Panza, con letras muy rebuscadas. Tres líneas vacías de nuevo y sigue el capítulo. — ¹⁰³⁵ En la edición original, la fecha es el 20 de Julio, aunque el editor no asegura la verosimilitud de esta fecha en relación con sucesos ocurridos en otros libros. El manuscrito de Rumanía lo fecha en 20 de Agosto y Franciosini, el que parece ser el modelo de los dos, lo fecha en 20 de Mayo de 1625.

ζεσχίσωμεν. εἶπεν ἡ Δουκέσσα, ὅτι αὐτή εἶναι καλή, μόνον νά τήν ὑπάγομεν νά τήν δείξωμεν καί τόν Δοῦκαν· ἐσυκώθηκαν εὐθύς καί ἐπῆγαν εἰς ἓνα περιβόλι, εἰς τό ὅποιον ἤθελαν νά γευματίσουν. ἐκείνην τήν ἡμέραν, ἡ Δουκέσσα ἔδειξε τήν ἐπιστολήν τοῦ σάντζιου εἰς τόν Δοῦκαν, τήν ὁποίαν βλέπωντάς την ὁ Δοῦκας τήν ἐνοσιμεύθη κ' πολλά· ἐκάθησαν καί ἐγευματίσαν καί ἀφ' οὗ ἐσυκώθη ἡ τράπεζα, καί ἐσυνομίλησαν κάμποσιν ὥραν μέ τόν σάντζιον ἠκούσθη ἓνας θλιβερός αὐλός, καί ἓνα καταπληκτικόν τύμπανον, ὅλοι ἔδειξαν πῶς νά ἐξυπάσθηκαν καί ἀνατρώχισαν ἀπό τήν ταραχώδη καί θλιβεράν ἀρμονίαν, μάλιστα ὁ Δόν Κισσότης ὁποῦ δέν ἠμποροῦσε νά καθίσῃ εἰς τό σκαμνί, διά τόν σάντζιον δέν κάμνει χρεῖα νά ὀμιλήσωμεν, διότι ὁ φόδος τόν ἔκαμε καί ἐπῆγεν εἰς τόν συνηθισμένον του λιμένα ὁποῦ ἦτον τό πλά//γι τῆς Δουκέσσας, διότι ἀληθινά ὁ ἥχος ὁποῦ ἀκούουνταν ἦτον κατά πολλά θλιβερώτατος καί μελαγχολικώτατος· εὗρισκόμενοι ὅλοι τοιοῦτης λογῆς ὕποπτοι εἶδαν ὁποῦ εἴρχουναν ἀπό μέσα ἀπό τό περιβόλι δύο ἄνοι ἐνδυμένοι μέ μαῦρα φορέματα, τόσον μακρὰ ὁποῦ ἐσεύρουνταν κάτω εἰς τήν γῆν· αὐτοί οἱ δύο εἶχαν ἐκεῖνα τά ὄργανα ὁποῦ ἐπροσείπαμεν, σκεπασμένα καί αὐτά παρομοίως μέ μαῦρα καλύμματα, καί κατόπι τους εἴρχουνταν ἓνας ἄνθρωπος φιγαντιαῖος τῷ σώματι, ὁ ὁποῖος ἐφοροῦσε καί αὐτός παρομοίως ἓνα μεγαλώτατον φόρεμα μαῦρον, καί εἰς τήν μέσῃν του εἶχε ζωσμένον ἓνα μεγαλώτατον σπαθί τοῦ ὁποίου ἡ θήκη ἦτον παρομοίως μαύρη, τό πρόσοπόν του τό εἶχε σκεπασμένον μέ ἓνα ψυλόν πανί μέσα ἀπό τό ὅποιον ἐφαίνονταν, μία πολλά μακρὰ, καί ἄσπρη γενεάδα, ἐπεριπατοῦσε μέ τόν ἥχον τῶν τυμπάνων μέ μεγάλην σοδαρότητα, τέλος πάντων τό μεγαλεῖον του, ἡ σοδαρότης του, ἡ μαυ-

- 187v.** ρότης του καί ἡ συντροφία του, ἠμποροῦσαν νά δώσουν ξυπασμόν εἰς τόν καθ' ἓνα ἕξ ἀπό ἐκείνους ὁποῦ ἤζευραν τήν μηχανήν· ἀφ' οὗ ἔφθασεν ἐπῆγε καί ἐγονάτισεν ἐμπρός εἰς τόν Δοῦκαν, ὁποῖος τόν ἐκαρτεροῦσεν ὀρθός ὁμοῦ μέ τούς ἄλλους, ἀμή ὁ Δοῦκας δέν ἠθέλησε νά τόν ἀφήσῃ νά συντύχη μέ κἀνέναν τρόπον ἕως ὁποῦ νά μήν ἠθελε συκωθῇ εἰς τά πόδια ὁ ὁποῖος ἀφ' οὗ ἐσυκώθη, μέ ταπεινήν καί σοδαρήν φωνήν εἶπεν, ὕψηλότατε, καί κρατεώτατε¹⁰³⁶ σινιόρε, ἐμένα μέ ὀνομάζουν τριφαλδίνον τόν τῆς ἄσπρης γενεάδες, εἶμαι ὀπλοφόρος τῆς Δουκέσσας τριφάλδες, ὀνομαζομένη ματρόνα Δολορίδα, ἐκ μέρη τῆς ὁποίας ἔρχομαι πρὸς τήν μεγαλειότητά σου νά τήν παρακαλέσω νά τῆς δώσῃ ἄδειαν νά ἔλθῃ νά σέ διηγηθῇ τήν συμφοράν της, ἡ ὁποία εἶναι μία ἀπό ταῖς πλέον νέαις, καί ἀπό ταῖς πλέον θαυμασταῖς ὁποῦ νά ἠκούσθηκαν, ἢ νά ἐφά//νηκαν εἰς τόν Κόσμον·

¹⁰³⁶Sic.

καί πρῶτον θέλει νά μάθῃ ἄν εὐρίσκεται εἰς αὐτό τό κασέλι, ὁ ἀνδρικότατος, καί οὐδέποτε νικηθεῖς μέγας καθαλλιέρης Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, τόν ὁποῖον περιπατεῖ πεζῇ νά τόν εὔρῃ, μάλισα καί νεισική, ἀφ' οὗ εὐγῆκεν ἀπό τό βασιλείον τῆς Κανδαῖας ἔως εἰς αὐτόν τόν τόπον, πρᾶγμα ὅπου ἡμπορεῖ νά ἀποδοθῇ εἰς θαῦμα, ἢ εἰς τήν δύναμιν τῆς γοητείας · αὐτή ὑπέμεινεν εἰς τήν πόρταν αὐτοῦ τοῦ κασελίου καί καρτερεῖ νά τήν δώ//σης ἄδειαν νά ἔμπῃ, λέγωντας αὐτό ἐσιώπησε καί ἐκαρτεροῦσε νά λάβῃ τήν ἀπόκρισιν ἀπό τόν Δοῦκαν ὁ ὁποῖος τοῦ ἀποκρίθη καί τοῦ εἶπεν, εἶναι κάμποσος καιρός σινιόρ τριφαλδίνε ὅπου ἐμάθαμεν τήν συμφοράν τῆς σινιόρας Κοντέσσας τριφάλδης, τήν ὁποῖαν οἱ γοητευταί τήν ὀνομάζουν ματρόναν Δολορίδα, καί εἰπές την νά κοπιάσῃ ἡ ἀφεντιᾶ της ὅτι εἶναι ἐδώ καί ὁ ἀνδρεῖος καθαλλιέρκάθης Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ἀπό τοῦ ὁποῖου τήν φεννειαν //ἡμπορεῖ νά ἐλπίζῃ κάθε λογῆς βοήθειαν, καί συνδρομήν, παρομοίως καί ἐγὼ δέν θέλω λείψῃ νά τήν βοηθήσω εἰς ὃ, τι ἡμπορέσω, ὄντας χρέος μου νά τό κάμω, ὡς καθαλλιέρης ὅπου εἶμαι · πέρνωντας αὐτήν τήν ἀπόκρισιν ὁ σινιόρ τριφαλδίνος, ἐπροσκύνησε καί ἔκαμε σημεῖον εἰς τούς παιγνιδιώτας νά σημαίνουν τά ὄργανα, καί πηγαίνοντας αὐτοί ἐμπροσά καί αὐτός κατόπι τους, εὐγῆκαν ἀπό τήν ἴδιαν πόρταν ὅπου εἶχαν ἔμβῃ, καί γυρίζοντας ὁ Δοῦκας

πρός τόν Δόν Κισσότην, εἶπεν, ποτέ δέν ἡμπορεῖ τό σκότος τῆς κακίας, καί τῆς ἀμαθίας, ὃ περιφίμε καθαλλιέρη νά καλύψῃ, καί νά ἀμαυρίσῃ τό φῶς τῆς ἀνδρείας, καί τῆς ἀρετῆς, αὐτό τό λέγω ὅτι δέν εἶναι ἀκόμη πέντε ἢ ἕξι ἡμέρες ἀφ' οὗ ἤλθες ἡ ἀφεντιᾶ σου εἰς αὐτό τό κασέλι, καί νά ὅπου ἔρχονται καί σέ γυρεύουν ἀπό μακρωνούς καί δυσδάτους τόπους, καί ὄχι εἰς καροῦ//τζια, καί εἰς δρομιάρια, ἀλλά πεζοί καί νηστικοί, τεθλιμένος καί πικραμένος, ἐλπίζοντας νά εὔρουν εἰς αὐτόν τόν ἰσχυρώτατον βραχίονα, τήν θεραπείαν τῶν δυσυχῶν τους, ἀκούοντας τά μεγάλα κατορθώματα καί ἀνδραγαθίας σου, ὅπου κηρίτζουνται εἰς ὅλον τόν Κόσμον · ἐγὼ ἀγαπούσα σινιόρ Δοῦκα, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης νά ἐξέκουνταν παρόν ἐκεῖνος ὁ ἱερεὺς ὅπου προχθές εἰς τήν τράπεζαν ἔδειχνε πῶς νά ἔχῃ μέγαν μῖσος καί ὁρ//γὴν κατ'τόν πλανωμένον καθαλλιέρον, διὰ νά ἰδῇ μέ τά ἴδιά του ὁμμάτια ἄν οἱ τοιοῦτοι καθαλλιέροι, εἶναι ἀναγκαῖοι εἰς τόν Κόσμον, καί τό ὀλιγότερον ἤθελεν ἰδῇ πῶς οἱ κατά πολλά τεθλιμμένοι, καί πικραμένοι ἀπό μεγάλας δυσυχίας, καί συμφοραῖς, δέν [πρέπει]¹⁰³⁷ πηγαίνουν νά γυρεύουν τήν βοήθειαν τους εἰς τά ὀσπήτια τῶν ἱερέων, ἀλλά εἰς τά ὀσπήτια τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων, καί ἐκεῖνων ὅπου κηρύττεται ἡ φήμη

188r.

¹⁰³⁷Tachadura.

τους καί ἡ ἀνδρα//γαθίαις τους, οἱ ὅποιοι εἶναι τό ῥεμέδιον τῶν δυσυχῶν,
 ἡ συνδρομή τῶν ἀναγκῶν, καί θλίψεων, ἡ ἐπίσκεψις τῶν
 κορασίων, ἡ παρηγορία τῶν χηρῶν φυνηκῶν καί μέ τό νά
 εἶμαι καί ἐγώ ἕνας ἀπό ἐκείνους, εὐχαρισῶ κατὰ πο
 λλά τόν θεόν εἰς κάθε συμφοράν ὅπου μέ ἐσυ
 νέβη εἰς αὐτήν τήν τιμημένην ἄσκησιν· ἄς
 ἔλθῃ αὐτή ἡ σινιώρα, καί ἄς μέ ζητή
 σῃ ὅ,τι θέλει, ὅτι ἐγώ //θέλω εὖρη
 τήν θεραπείαν τῆς δυσυχίας
 τῆς μέ τήν δύναμιν τῆς
 ἀνδρείας μου χειρός.¹⁰³⁸

188v.

Κεφάλαιον λζ.^{ον}

Εἰς τό ὅποιον ἀκολουθεῖ ἡ περίφημος τύχη τῆς ματρónας
 Δολόριδας

Κατά πολλά ἐχάρηκεν ὁ Δοῦκας, καί ἡ Δουκέσσα βλέποντας πόσον καλά
 ἀνταποκρίνονται ὁ Δόν Κισσότης εἰς τόν σκοπόν τους, πρὸς τοὺς ὁποί-
 ους εἶπεν ὁ σάντζιος, ἐγὼ φοβοῦμαι μήπως καί αὐτή ἡ σινιώρα ματρónα μέ
 κάμη κἀνένα ἐμπόδιον εἰς τήν ὑπόσχεσιν τοῦ φγοδέρνου, διότι ἐγὼ ἤκουσα
 ἕνα σπετζιάρην τολεδίνον ὅπου ἔλεγεν, πῶς ὅπου ἐμβαίνουν αὐ//ταῖς ἡ
 ματρónαις, ποτέ δέν κἀμουν καλόν πρᾶγμα, ὅ, τι λογιῆς καταστάσεως καί
 ποιότητος, καί ἂν εἶναι, ἀπό αὐταῖς πιεεύω νά εἶναι καί αὐτή ἡ Κοντέσσα
 ὅπου εἶπετε ἐπονομαζομένη τριφάλδι, ἢ τρικόδα, ὅτι εἰς τόν τόπον μου
 φάλδε καί κόδε εἶναι ἕνα καί τό αὐτό· σιώπα φίλε σάντζιε εἶπεν ὁ Δόν
 Κισσότης, ὅτι ἐπειδή καί αὐτή ἡ σινιώρα ἔρχεται ἀπό τοιοῦτον μακρυνόν
 τόπον νά μέ εὖρη δέν θέλει νά εἶναι ἀπό ἐκείναις ὅπου εἶπεν ὁ σπετζιάρης,
 πόσο μᾶλλον ὅπου //αὐτή εἶναι κοντέσσα, καί ὅταν ἡ κοντέσσαις γίνονται
 ματρónαις, δέν γίνονται ἄλλου, παρὰ εἰς τά βασιλικά σπῆτια, ὅτι εἰς τά
 ἐδικά τους ἔχουν [ἔχουν]¹⁰³⁹ καί αὐταῖς ματρónαις ὅπου ταῖς δουλεύουν,
 τότε ἀποκριθῇ ἡ Δόνα ῥοδρίγεζ, ἡ ὁποῖα εὐρέθη ἐκεῖ παρόν, ἡ Δουκέσσα-

¹⁰³⁸ El capítulo termina en la forma frecuente dejando mayores espacios entre las últimas líneas y con las últimas sin escribir pasando a la siguiente página *verso* para comienzo del capítulo λζ.

– ¹⁰³⁹ Error por repetición.

ἡ Κυρά μου ἔχει ματρόνας ὅπου τήν ὑπερετοῦν, ὅπου ἡμποροῦν νά γίνον καί κοντέσσαις ἄν ἡ τύχη ἤθελε ταῖς βοηθήσῃ, καί διά τοῦτο δέν πρέπει νά κατακρίνῃ τινάς ταῖς ματρῶναις, μάλιστα ταῖς παλαιαῖς, καί ταῖς //παρθέναις, ὅτι ἀγκαλά καί ἐγώ νά μήν εἶμαι, ὅμως γνωρίζω καί βλέπω πολλά καλά τήν διαφοράν, ὅπου εἶναι ἀπό μίαν ματρῶναν παρθένον, εἰς μίαν ματρῶναν χῆραν, καί νά μέ πιεῦσεται πῶς ἄν τό ἐκαλοῦσεν ὁ καιρός, καί ἀνίσως ἤθελα ἐπιχειρισθῇ καί ἐγώ, ἤθελα κάμῃ νά καταλάβουν, ὅχι μόνον ὅσοι εἶναι παρόν, ἀλλά καί ὅλος ὁ Κόσμος, πῶς δέν εἶναι κἀμμία ἀρετή, ὅπου νά μήν εὐρίσκεται

εἰς ταῖς ματρῶναις · ἐγώ πιεῦω εἶπεν ἡ Δουκέσσα, πῶς ἡ ἐδική μου Δόνα ροδριγέ¹⁰⁴⁰ νά ἔχῃ μεγάλον δίκαιον, ὅμως πρέπει νά καρτερῇ τόν καιρόν διά νά διαφεντεύσῃ τοῦ λόγου της καί ταῖς ἄλλαις ματρῶναις, ὑποσίνουσα διά ψευδή τήν γνώμην ἐκείνου τοῦ κακοῦ σπετζί¹⁰⁴¹αρη, καί νά εὐγάλῃ καί τόν σάντζιον ἀπό ἐκείνην τήν ἀπάτην ὅπου εὐρίσκεται, ἔχοντας ταῖς ματρῶναις εἰς κακήν ὑπόληψιν · εὐθύς ὅπου ἐτελείωσεν ἡ Δουκέσσα τόν λόγον αὐτόν, ἡκούσθησαν τά ὄργανα ὅπου ἐσήμαιναν, καί ἀπό ἐκεῖνο ἐκατάλαβαν πῶς ἤρχονταν ἡ Κοντέσσα · ἡ Δουκέσσα ἐρώτησεν τόν Δοῦκαν ἄν ἦτον πρέπον νά εὐγουν εἰς προὔαπάντησίν της, ἐπειδή καί ἦτον Κοντέσσα, καί μεγάλον πρόσωπον · ἐμένα μέ φαίνεται ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ἀντίς διά τόν δοῦκαν, καί εἶπεν πῶς νά εἶναι πρέπον νά εὐγῇτε εἰς προὔαπάντησίν ¹⁰⁴¹//της ἡ μεγαλειότης σας, ἐπειδή καί εἶναι κοντέσσα· εἰς τί ἀνακατώνεσαι εἰς αὐτό σάντζιε, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐγώ ἀνακατώνομαι ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος μέ τό νά ἔχω ἄδειαν ὡς ὄπλοφόρος, ὅπου ἔμαθα τήν ἀνθρωπότητα εἰς τό σχολεῖον τῆς ἀφεντιά σου, ὅπου εἶσαι ὁ πλέον φιλόανθρωπος, εὐπροσήγορος, καί εὐγενής καδα-

λλίερης ὅπου νά εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον · ἔτζι εἶναι
ὡς καθώς λέγει ὁ σάντζιος, εἶπεν ὁ Δοῦ//κας, μόνον
ἄς ἰδοῦμεν τί παράταζιν ἔχει ἡ Κοντέσσα, καί
ἀπό αὐτήν θέλομεν διακρίνει τί λογῆς
περιποιήσις πρέπει νά τῆς γίνῃ·
μέ αὐτό τελειώνει ὁ ποιητής
αὐτό τό κεφάλαιον, καί
ἀρχίζει τό ἄλλον //εἰς τό
ὅποιον ἀκολου[θεῖ]¹⁰⁴²
ἡ ἴδια τύχη· ¹⁰⁴³

189r.

¹⁰⁴⁰Doña Rodriguez. – ¹⁰⁴¹προυπάντησιν/προὔαπάντησίν. – ¹⁰⁴²Falta la sílaba. – ¹⁰⁴³Termina con la marca final, dejando media página libre para comenzar en verso el capítulo λη.

189v.

Κεφάλαιον λη:^{ov}

Εἰς τό ὁποῖον διηγείται ἡ ματρόνα Δολόριδα τήν
συμφοράν της

Μετά τούς παραπονετικούς μουσικούς ἄρχησαν νά ἔρχονται μέσα ἀπό τό περιβόλι ὡς δώδεκα ματρόναις διαμοιρασμέναις εἰς δύο μέρη ἐνδυμέναις μέ κάποιους χιτόνες φαριδιούς, μέ κάποιους μαχραμάδες ἀπό ψιλόν τουλπάνι, τόσον μακρά ὅπου μόνον ἡ ποδιῶις τῶν χιτόνων ἐφαίνονταν · κατόπι ἀπό αὐταῖς εἰρχονταν ἡ Κοντέσσα τριθάλδη, κρα//τῶντας τήν ἀπό τό χέρι ὁ ὄπλοφόρος τῆς τριφαλδίνος, ἐφοροῦσεν ἕνα ἐπανοφόρι ἀπό κατηφι¹⁰⁴⁴ · καί κάτω εἰς ταῖς ποδιῶις ἦτον σχισμένον εἰς τρεῖς μεριῶις, καί καμωμένον ὡσάν οὐραῖς, ταῖς ὁποῖαις ταῖς ἐκρατοῦσαν τρία ἱζογάνια ἐνδυμένα καί αὐτά παρομοίως μόρικα φορέματα, ἀπό τό ὁποῖον ἐκατάλαβαν ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου εἶδαν τήν [ἐπωνυμίαν]¹⁰⁴⁵ ποδιᾶν ἐκείνου τοῦ φορέματος, πῶς ἀπό αὐτήν ἔπερνε τήν ἐπωνυμίαν ἡ Κοντέσσα, καί // ἐλέγετο Τριφάλδι · σχεδόν ὡσάν νά ἐλέγαμεν ἡ κοντέσσα τῶν τριῶν ποδιῶν¹⁰⁴⁶ · εἶχαν ὅλαις ἡ ματρόναις ὁμοῦ καί αὐτή μέ τούς ὑπηρέτες της σκεπασμένα τά προσώπατά τους μέ κάποια μαῦρα πανία τόσον πυκνά ὑφασμένα ὅπου δέν ἐφαίνονταν τελείως τά πρόσωπά τους· φθάνωντας ἐκεῖ σιμά ἐστάθηκαν αἱ δώδεκα ματρόναις, ὅλαις κατά τάξιν, διά μέσου τῶν ὁποίων ἐπέρασεν ἡ Δορόλιδα,¹⁰⁴⁷ καί εὐγῆκαν ἐμπροσά, κρατῶντας τήν ἀπό τό χέρι ὁ τριφαλδίνος· // ὁ Δοῦκας, καί ἡ Δουκέσσα, ὁμοῦ καί ὁ Δόν Κισσότης ἐσυνώθησαν καί ἐπῆγαν εἰς προὔπαντησίν τε, καί αὐτή γονατίζουσα μέ φωνήν περισσότερον χοντρήν, καί βραχνιασμένην παρὰ ψιλήν, καί χαϊδεμένην εἶπεν, παρακαλῶ τήν μεγαλειότητά σας νά εὐαρηθηθῆτε, καί νά μή δείχνεται τόσον τό εὐπροσήγορον, καί περιποιητικόν τῆς φιλοξενίας σας πρὸς αὐτήν τήν δούλην σας, διότι εἶναι τόσον κατὰ πολλά μεγάλη ἡ πίκρα τῆς καρδίας μου ὅπου δέν θέλω ἡμπορέση νά ἀποκριθῶ εἰς

190r.

ἐκεῖνα ὅπου πρέπει, διότι ἔχω σχεδόν καί τόν νοῦν μου χαμένον, καί εἶμαι ὡσάν ἔξω φρενῶν· ἄγνωστος καί ἔξω φρενῶν ἤθελεν εἶσθαι ἐκεῖνος, σινιόρα μου Κοντέσσα, ἀποκριθῇ ὁ Δοῦκας, ὅπου δέν ἤθελε γνωρίσῃ τήν γενναιότητά σου, ἡ ὁποία χωρίς ἄλλο εἶναι ἄξια κάθε ἐντελοῦς περιποιήσεως καί

¹⁰⁴⁴ Sic. — ¹⁰⁴⁵ Tachadura. — ¹⁰⁴⁶ Como si dijéramos la condesa «de las tres faldas». — ¹⁰⁴⁷ Error por Δολόριδα.

τιμῆς, καί πλάνωντάς τήν ἀπό τό χέρι τήν ἐσήκωσε καί τήν ἐπῆγε καί τήν ἔβαλλεν καί ἐ//κάθησεν εἰς ἓνα σκαμνί σιμά εἰς τήν Δουνέσσαν, ἡ ὁποῖα τῆς ἔκαμε πολλαῖς, καί μεγάλαις¹⁰⁴⁸ τζερεμόνιαις, καί ἀφ' οὗ ἔκατακάθησαν ὅλοι, ἀνοιξε τό στόμα τῆς ἡ Κοντέσσα, καί εἶπεν, ἐγώ εἶμαι βεδαῖα, κραταιώτατε σινιόρε, ὠραιότατη σινιόρα, καί γνωσικώτατοι περιεσῶται πῶς ἡ μεγαλοτάτη μου δυσυχία θέλει εὔρη εἰς τά γενναιώτατά σου ζήτη τήν θεραπείαν τῆς, διότι εἶναι τοιαύτη, ὅπου εἶναι δυνατή νά κάμη νά τήν λυπηθοῦν τά μάρμαρα καί νά τήν εὐσπλαχνηθοῦν// ἡ πέτραις, καί νά μαλακώσῃ τήν πλέον πολλά σκληρήν καρδίαν ὅπου νά εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον· ἀμή πριχοῦ νά σᾶς τήν φανερώσω, ἀγαποῦσα νά ἐμάθαινα ἄν εὐρίσκεται ἐδῶ εἰς αὐτήν τήν συντροφίαν ὁ ἀνδρικότατος καθαλλιέρης Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, καί ὁ ὀπλοφορικότατός του πάντζας· ἀκούοντας ὁ σάντζιος τό ὄνομά του, χωρίς νά ἀφήσῃ νά ἀποκριθῇ ἄλλος, εἶπεν, ὁ πάντζας ὁ σάντζιήσιμος εἶμαι ἐδῶ, παρομοίως καί ὁ Δόν Κισσότήσιμος, //καί διά τοῦτο ἡ ἀφεντιᾶ σου Δολοριτήσιμα ματρονήσιμα ἡμπορεῖς νά εἰπῆς ὁ, τι σέ φανῇ ἀρεσώτατον, ὅτι ὅλοι εἶμασθον ἐτοιμώτατοι, καί προθυμώτατοι εἰς τό νά γίνωμεν ὑπηρετικώτατοί σου· ἀπάνω εἰς αὐτό ἐσηκώθη ὁ Δόν Κισσότης, καί εἶπε πρὸς τήν Δολόριδα, ἀνίσως καί αἱ δυσυχίαις σου, ὧ τεθλιμμένη σινιόρα, ἔχουν ἀμμίαν ἐλπίδα σωτηρίας διά μέσου ἀνδρείας καί δυνάμεως τινός πλανωμένου καθαλλιέρου, ἐγώ εἶμαι ἔτοιμος νά σέ δουλεῦ//σω εἰς ὃ, τι μέ προστάτης, ἐγώ εἶμαι ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, τοῦ ὁποίου τό ἐπάγγελμα εἶναι νά βοηθῇ κάθε λογῆς ἐδεεῖς, καί ὄντας αὐτό ἀληθινόν ὡς καθὼς εἶναι καί ἀληθέςατον, δίχως περιφρασες, ἡμπορεῖς νά εἰπῆς τά βάσανά σου, ὅτι σέ ἀκούουν ἄνθρωποι ὅπου ἄν δέν ἡμοροῦν νά κάμουν τελείως τήν θεραπείαν κᾶν θέλουν σέ λυπηθῇ· ἀκούουσα αὐτό ἡ παραπονεμένη ματρόνα, ἐπῆγε καί ἔπescen εἰς τούς πόδας τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἔπασχε παντόφ τρώ-

πω νά ἀγκαλιᾶσῃ τούς πόδας του λέγουσα, ἔμπροσθεν εἰς αὐτούς τούς πόδας κείτομαι ὧ καθαλλιέρη, μέ τό νά εἶναι ἡ κολόναις, καί τά θεμέλια τῆς πλανωμένης καθαλλιέρις, αὐτούς τούς πόδας θέλω νά καταφιλήσω, ἀπό τῶν ὁποίων ταῖς ὀμπλαῖς κρέμεται καί εἶναι κολυμένη ἡ καθόλου θεραπεία τῆς δυστυχίας μου, καί συμφορᾶς, ὧ γενναῖε πλανώμενη καθαλλιέρη, //τοῦ ὁποίου ἡ μεταγεννέσεραῖς, καί ἀληθιναῖς ἀνδραγαθίαις, ἔχουν νά ἀμαυρίσουν τὰς παρελθούσας μυθολογουμένας ἀνδραγαθίας τῶν ἀμαδισέων πλανδιανῶν καί Βασιλιανισῶν, καί ἀφίνοντας τόν Δόν Κισσότην ἐγύρισε πρὸς τόν σάντζιον, καί πλάνωντάς τον ἀπό τό χέρι, εἶπεν, ὧ πλέον πιζέ

190v.

¹⁰⁴⁸ Sic.

ἀπό ὅσους ὅπλοφόρους καί νά ἐξάθησαν καί νά εὐρίσκονταν εἰς πλανωμένους καθαλλιέρους, εἰς τήν καλοσύνην μακρύτερος ἀπό τήν γενεάδαν τοῦ τριφαλ//δίνου μου, ἡμπορεῖς νά καυχᾶσαι καί νά ἐπαίρῃς, ὅτι δουλεύοντας εἰς τόν μέγαν Δόν Κισσότην ἡμπορεῖς νά λογιάζῃς πῶς νά δουλεύῃς εἰς ὅλον τόν ζόλον τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων · ἐξορκίζῃς εἰς τήν καλοκαγαθίαν σου, νά γίνῃς καλός μεσίτης πρὸς τόν καθαλλιέρην σου, διά νά βοηθήσῃ αὐτήν τήν ταπεινοτάτην καί δυσχεράτην Κοντίσσαν, πρὸς τήν ὁποίαν ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ὅσον μὲν διά τήν καλοκαγαθίαν μου τό νά εἶναι μακρά, καί μεγάλη //ὥσάν τήν γενεάδαν τοῦ ὅπλοφόρου διά αὐτό ὀλίγον ἐγοιάζομαι¹⁰⁴⁹ ἡ ψυχὴ μου νά ἔχῃ καλὰ γένια ὅταν εὐγῇ ἀπό τό σῶμα. εἶδὲ τά γένεια τοῦ σώματος ἅς εἶναι ὁ, τι λογῇς θέλουν, ὅμως καί δίχως αὐταῖς ταῖς κολακίαις, ἐγὼ θέλω παρακαλέσει τόν καθαλλιέρην μου (ὅτι ἤξεύρω πῶς μέ ἀγαπᾷ κατά πολλά, μάλισα τῶρα ὁποῦ ἔχει χρειαὴν ἀπό λόγου μου διά μίαν ὑπόθεσιν) νά σέ βοηθήσῃ εἰς ὅ,τι καί ἂν ἡμπορῇ, ἀράδιξε μόνον ἡ ἀφεντιᾶ σου ἔξω ταῖς δυσυχίαις //σου, καί δεῖξε μᾶς ταῖς, καί ἡμεῖς καταλαμβάνομεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἔχομεν νά κάμωμεν · ἐξεκαρδίζονταν οἱ Δούκιδες ἀκούοντας τά ἀσύστατα, καί ἀκατάστατα λόγια τοῦ σάντζιου, καί ἐθαυμάζονταν διά τήν ἀγχίνοιαν, καί ἐμπειρίαν τῆς τριφάλδης, ἡ ὁποία καθίζουσα πάλιν εἰς τό σκαμνὶ της, ἄρχισε καί εἶπεν · εἰς τό περιφημον βασιλείον τῆς Κρήτης¹⁰⁵⁰ ὁποῦ εὐρίσκεται ἀνάμεσα εἰς τήν μεγάλην τραποδάναν, καί εἰς τήν θάλασσαν τήν σοῦρ, πενήντα μίλια παρεκεῖθε ἀπό τό καποκομαρίνον ἐδασίλευσεν ἡ βασίλισσα Δόνα μανούτζια¹⁰⁵¹ ἡ ὁποία ἔμεινε χῆρα ἀπό τόν βασιλέα ἀρχιπιρόνην¹⁰⁵² καί εἶχαν μίαν θηγατέραν¹⁰⁵³ ὀνομαζομένην ἀντονομασίαν, ἡ ὁποία ἦτον κληρονόμος τῆς βασιλείας · αὖξῃσεν αὐτὴ ἡ βασιλοποῦλα, καί ἀνεθρέφῃ ὑπὸ τῆς παιδαγωγίας, καί διδασκαλίας μου (μέ τό νά ἤμουν ἐγὼ ἡ πλέον παλαιά, καί ἡ πλέον ἔγ//κριτος ματρόνα τῆς μητρὸς μου) καί εἰς τήν ἡλικίαν ἔγινε δεκατεσάρων χρονῶν, ὥραιοτάτη ὑπὲρ τήν φύσιν, καί φρόνιμη, μάλισα τήν φρονημάδα τῇ εἶχε καί ἐξαπαλὼν ὀνειχων, καί σμίγουσε ἡ εὐμορφία μέ τήν φρονημάδαν, καί εὐγένειαν, ἔγινε καί εἶναι ἡ πλέον εὐμορφότερη κοπέλα τοῦ Κόσμου, διά τά μεγάλη της κάλλη (τά ὁποῖα ἐγὼ δέν ἔχω δύνამες ἀρκεταῖς, διά τά ἐπαινέσω σχεδόν οὔτε νά τά διηγηθῶ) τήν ἀγάπησαν ἅπειροι πρίτζιποι τόσον ἐντόπιοι, //ὅσον καί ξένοι, ἀνάμεσα εἰς τοὺς ὁποίους ἦτον ἓνας καθαλλιέρης ἀπὸ τοὺς πλέον ἐγκρίτους τοῦ παλατίου ὁ ὁποῖος ἔπε-

191r.

¹⁰⁴⁹ Quizá error por ἐγοιάζομαι. — ¹⁰⁵⁰ En el original: El famoso reino de Candaya que cae entre la gran Trapobana y el mar del Sur, dos leguas más allá del cabo Comorín (frente a Ceilán). —

¹⁰⁵¹ Doña Maguncia. — ¹⁰⁵² El rey Archipiela. — ¹⁰⁵³ Error θυγατέραν.

σεν εἰς τὴν ἀγάπην της ἔχοντας τό θάρρῳς εἰς τὴν νεότητά του, εἰς τὴν εὐγένειαν, καί εἰς τὰς πολλές τοῦ ἀρετάς, χάριτας, εὐτυχίας καί πλούτη, εἶχε καί μίαν ἄλλην χάριν (ἀνίσως ὅμως καί δέν τὴν ἔχουν αὐτὴν διὰ κακὴν) ὅπου ἔπαιζε τὴν κιθάραν τόσον νόσιμα ὅπου καθολικά ἐφαίνονταν πῶς νά ἐσυντύχαινε τό ὄργανον, μάλισα ἦτον καί //ποιητής, καλός τραγουδιστής, χορευτής, ἔφτιανε καί κλουδία τόσον τεχνικά, καί ἐπιτήδεια ὅπου μέ αὐτά ἡμποροῦσε νά εὐγάλη τό ψωμί του, ἂν κατὰ τύχην ἤθελε πέση εἰς δυσυχίαν, καί ἔνδειαν, καί ὅλαις αὐταῖς ταῖς ἢ χαρίταις εἶναι ἱκαναί νά γκρεμνήσουν ἓνα βουνόν, πόσον μᾶλλον νά μὴν πλανήσουν μίαν χαῖδομένην κορασίdan, ἐξεναντίας πάλιν λέγω, ὅτι ὅλαις αὐταῖς ταῖς ἢ χάριταις, καί ἀρεταῖς δέν ἤθελαν χρησιμεύση τελείως διὰ νά κάμουν νά //παραδοθῇ τό κάστρον τῆς βασιλοποῦλας μου, ἀνίσως καί ὁ ἐντροπιασμένης κλέπτῃς δέν ἤθελε μέ πλανέση πρῶτον ἐμένα, καί νά ἔχη τὴν φιλίαν μου, διὰ νά τοῦ παραδόσω ἐγὼ τὰ κλειδιά τοῦ κάστρου, ὅπου ἐκρατοῦσα ὡς ἄπιστος¹⁰⁵⁴ φιλακάτορας · εἰς κοντολογίαν αὐτός μέ ταῖς κολακίαις του ἐνίκησε τὴν θέλησίν μου μέ κάποια τζεβαερικά, καί σκολαρίκαι ὅπου μέ ἔδοσεν · ὅμως ἐκεῖνο ὅπου μέ ἔκαμε καί ἐπλανέθηκα περισσότερον εἶπεν μερικοὶ σίχοι ὅπου ἄκουσα καί

ἐτραγουδοῦσε μίαν νύκταν ἐμπρός εἰς τὰ παραθύριά μου οἱ ὅποιοι εἶναι αὐτοί¹⁰⁵⁵

191v.

//ἡ σύνθεσις μέ ἐφάνη μαργαριτάρι, καί ἡ φωνή του ζάχαρι, καί ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν λέγω (βλέπωντας τό κακόν εἰς τό ὅποιον ἔπεσα μέ αὐτούς καί ἄλλους παρομοίους σίχους εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκα ἀκρόασιν) πῶς ἀπὸ ταῖς καλαῖς καί καλῶς διοικημέναις ἐπικρατεῖαις πρέπει νά εἶναι ἐξορισμένοι οἱ ποιηταὶ καθὼς ἔλεγεν ὁ Πλάτων, κἄν οἱ ἀσελεγεῖς διὰ τί γράφουν κάποιους σίχους //ὄχι ὥσάν ἐκείνους τοῦ μαρκέζε τῆς μάντοδας¹⁰⁵⁶ ὅπου εἶναι εἰς παραμυθίαν, καί κάμουν καί κλαίουں τὰ μωρὰ παιδιά, καί ἡ γυναῖκες, ἀλλὰ κάποια ἐρωτικά λόγια, καί ψιλλολογίαις μέ τόσῃν ἐπιτηδειότητα καί ὀξύτητα [τῶν ἀνθρώπων] ὅπου πληγώνουν, καί διαπερνοῦν τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων, ὥσάν σαῖταις χωρὶς νά χαλάσουν τό φόρεμα· τὸν ἤκουσα ἄλλην μίαν φορὰν ὅπου ἐτραγουδοῦσεν αὐτούς τοὺς στίχους¹⁰⁵⁷

//εἶπε καί ἄλλους τοιούτους μέ τόσῃν νοστιμάδα ὅπου ὅταν τοὺς ἐτραγουδοῦσεν ἔκαμνε καί τρελαίνονταν ἐκεῖνοι ὅπου τὸν ἄκουαν, μάλισα

¹⁰⁵⁴πιστός?? — ¹⁰⁵⁵Deja el resto de la línea libre y tres líneas más que corresponden a cuatro versos del original que repiten una copla famosa de finales del siglo XV. — ¹⁰⁵⁶Marqués de Mantua. — ¹⁰⁵⁷Hace punto y aparte y deja otra vez tres líneas vacías correspondiendo a cuatro versos de canciones amorosas que aparecen en el original.

ὅταν ἐπιχειρίζουνταν, καί ἐσύνθετεν ἓνα εἶδος γίχον ὁποῦ εἰς τήν Κρήτην τοὺς ὀνομάζουν σεγιλίαταις,¹⁰⁵⁸ τότε ἀληθινά ἐπεριπατοῦσε τό αἷμα εἰς τόν ἀκροατόν ταῖς φλέβαις ὡσάν διάργυρον, διά τοῦτο λέγω σινύρε μου πῶς οἱ τοιοῦτοι ποιητές ἔπρεπε νά εἶναι ἐξορισμένοι εἰς τά νησιά τῆς ῥάμαρης,¹⁰⁵⁹ ἀγκαλά καί δέν εἶ//ναι τό πταῖσιμον αὐτῶν, ἀλλά τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων ὁποῦ τοὺς ἐπαινοῦν, καί τῶν τρελλῶν γυναικῶν ὁποῦ τοὺς πιερεύουν, καί ἄν ἐγώ ἤθελαν εἶσθαι γνωσική ὡς καθῶς ἔπρεπε νά εἶμαι, δέν μέ ἤθελαν ἀπατήσῃ οἱ ψευδεῖς, καί ἀπαταιόνες γίχοι του, μήτε ἤθελα πιερεύσῃ πῶς νά εἶναι ἀληθινά ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγεν · ζῶ χωρίς τήν ζωήν, ἀποθαίνω ἀδίκως καίωμαι εἰς τόν πάγον, τρέμω

192r. εἰς τήν φωτείαν, ἐλπίζω δίχως ἐλπίδα, μισεύω καί ὅλο εἰς τόν τόπον ζέκομαι, καί ἄλλα τοιαῦτα ὁποῦ εἶναι γεμάτα τά συγγράματά τους· ὅταν πάλιν ἀρχινοῦν καί ὑπόσχονται τοὺς φοίνικες τῆς ἀραβίας, τήν κορῶναν τῆς Ἀριανούς, τά ἄλογα τοῦ ἡλίου, τά μαργατιτάρια τοῦ σοῦρ, τό μάλαγμα τοῦ τίδερος, τό βάλαμον τῆς παγκαῖας,¹⁰⁶⁰ εἰς αὐτά ἀφίνουν καί τρέχει τό κονδῆ//λι ὑποσχόμενος ἐκεῖνα ὁποῦ δέν ἡμποροῦν νά δώσουν, ἀμή ποῦ ζεμακρύνω ἐγώ ἡ κακοῤῥίζικη, τί τρέλλα καί ἀνοῖσία μέ ἦλθα ὁποῦ κάθομαι καί διηγοῦμαι τά ἐλατζώματα τῶν ἄλλων οὔτε τά ἐδικά μου ἄπειρα, ὦ ἀλήμονον εἰς τοῦ λόγου μου δέν μέ ἐνίκησαν οἱ γίχοι ἀλλά ἡ ἀπλότης μου, δέν ἐπλάνεσαν ἡ ἀρεταῖς του καί χάριτες, ἀμή ἡ μεγάλη μου ἀμάθεια, ὁποῦ ἄνοιξε τήν ζράταν εἰς τόν Δόν Κλαδέσιον (ὅτι αὐτό εἶναι τό ὄνομα τοῦ προῤῥήθέν//τος καθελλίερου) καί οὔσα ἐγώ μεσίτρια, ἀξίωθε αὐτός καί ἐμπήκε πολλαῖς φοραῖς εἰς τήν κάμεραν τῆς ἀντονομασίας, εἰς τήν ὁποίαν ἔγινεν ἡ δολιότης ἀπό λόγου μου, καί ὄχι ἀπό λόγου του, ὁποῦ ἀπόλαυσε τό ποθούμενον, ὑποσχόμενος νά τήν πάρῃ διά γυναῖκαν του, διότι ἀγκαλά καί νά εἶμαι πταίστρια, ὅμως δίχως αὐτήν τήν ὑπόσχεσιν δέν ἤθελα στέρξῃ νά τόν ἀφήσω νά ἀγγύξῃ οὔτε τά παπούτζιά της, ἓνα μόνον κακόν ἦτον εἰς αὐτήν τήν //ὑπανδρεῖαν, ἡ ἀνομοιότης, διότι ὁ Δόν Κλαδίσιος¹⁰⁶¹ εἶναι ἓνας καβαλλιέρης, αἱ ἡ ἀντονομασία εἶναι βασιλοποῦλα, μάλισα ὡς καθῶς εἶπα, καί κληρονόμος τῆς βασιλείας, καί κάμποσαις ἡμέραις ἔκρυψα τήν ὑπόθεσιν αὐτήν μέ τήν φρονιμάδαν μου, ἕως ὁποῦ εἶδα νά φουσκῶνῃ ἡ κοιλία τῆς ἀντονομασίας, τῆς ὁποίας ὁ φόδος μᾶς ἐσύγχισε καί τοὺς τρεῖς μας, καί ἐσυμβουλευθήκαμεν ὅτι πριχοῦ νά φανερωθῇ ἡ ὑπόθεσις ὁ Δόν

¹⁰⁵⁸No está clara la palabra. Parece que se refiere a las «seguidillas» famosas en la España de Cervantes. — ¹⁰⁵⁹Según el original, lugar de localización incierta, inhóspito o deshabitado. —

¹⁰⁶⁰La corona de Ariadna, los caballos del Sol, las perlas del Sur, el oro de Tíber, el bálsamo de Pancaya. — ¹⁰⁶¹Don Clavijo.

Κλαδίσιος νά ζητήση τήν ἀντονο//μασίαν διά γυναικαν του ἀπό τόν ἐπί-
τροπον, κάμινωντάς του αὐτή ἕνα ὑπόγραμμα εἰς τό ὅποιον ἐδηλοποιοῦσε
πῶς ἤθελε νά τήν πάρῃ διά φυναῖκαν του · ὁ ἐπίτροπος εἶδε τόν ὑπόγραμμα,
καί ἐξέτασε τήν ἀντονομασίαν, ἡ ὁποία εὐθύς τό ἐδεδαίωσεν, ἐπῆραν τήν
βασιλοποῦλαν, καί τήν ἐπῆγαν εἰς ἕνα μεγάλου ἄρχοντος σπῆτι · κάμε τό
ὀλιγωρότερον σινιό-
ρα τριφαλίδα, ὅτι ἐγὼ σκάνω ἀπό τόν πόθον ὁποῦ ἔχω εἰς τό νά μάθω τό **192v.**
τέλος αὐτῆς τῆς μεγάλης ἱστορίας.¹⁰⁶²

Κεφάλαιον λθ:^{ov}

Εἰς τό ὅποιον ἡ τριφάλδῃ διηγείται τήν
περίφημον τῆς ἱστορίας

Τέλος πάντων μετά πολλάς ἐρωτήσεις, καί ἀποκρίσεις, βλέπωντας ὁ ἐπί-
τροπος πῶς ἡ βασιλοπούλα ἔξεκε πάντοτε εἰς τή αὐτήν γνώμην ἀποφάσισε
καί τήν ἔδωσε τόν Δόν Κλαδίσιον διά νόμιμόν του γυναικαν, τό ὅποιον
τόσον ἐκακοφάνῃ τῆς Βασίλισσας τῆς Δόνας μανούτζιας τῆς μητρός τῆς
ἀντονομασίας, ὁποῦ εἰς τρεῖς ἡμέραις τήν ἐντάφιασαν · ὥς φαίνεται θέ-
λει ἐπέθανεν εἶπεν ὁ σάντζιος, //αὐτό δέν ἔχει κἀμμίαν ἀμφιβολίαν, ἀπο-
κρίθῃ ὁ τριφαλδίνος, διότι εἰς τήν Κρήτην δέν θάπτουν τοὺς ζωντανούς
ἀνθρώπους, ἀλλά τοὺς ἀποθαμένους · ἐγὼ σινιόρε ὀπλοφόρε, εἶπεν ὁ σάν-
τζιος εἶδα ὁποῦ ἐνταφίασαν ἕναν ἄνθρωπον ὀλιγοθυμημένον, θαρρόυν-
τας πῶς νά ἦτον ἀποθαμένος, καί διά τοῦτο μέ ἐφάνῃ πῶς νά ἦτον πρέπον
περισσότερον νά ὀλιγοθυμήσῃ ἡ βασίλισσα, παρὰ νά ἀποθάνῃ, ἐπειδή καί
τό σφάλμα τῆς βασιλοπούλας δέν ἦτον τόσον μέγανον, ὁποῦ νά ἀδημο-
νήσῃ τόσον //κατά πολλά ἢ μητέρα της, ἄν ὑπανδρεύουνταν μέ κἀνένα
ἱτσιογλάνῃ της, ἢ μέ κἀνέναν ἄλλον της Δοῦλον, ὡς καθὼς ἔκαμαν ἄλλαις
πολλαῖς, τότε ἤθελεν εἶσθαι ἀνίατον τό κακόν, ἀμή τό νά ὑπανδρευθῇ μέ
ἕναν τέτοιον χαριτωμένων καβαλλιέρην, καί γνωσικόν ὡς καθὼς τόν ἰσό-
ρησαν ἐδώ, βεδαιώτατα πιεεύω πῶς δέν ἔσφαλεν ἡ βασιλοπούλα τόσον
κατά πολλά, ὡς καθὼς τό λογιάζουν, ἐπειδή καί κατά τοὺς κανόνas τοῦ
καβαλλιέρου μου (ὁ ὁποῖος εἶναι ἐδώ παρόν, καί ἡζεύρει ἄν [γίνωνται
//ἐπιχιερεῖς]¹⁰⁶³ ψεύδομαι) ὡς καθὼς ἀπό τοὺς γραμματισμένους ἱερεῖς, γί-

¹⁰⁶²El capítulo termina ocupando sólo una línea y media de la nueva página. Deja libres cuatro líneas antes de empezar el nuevo capítulo λθ. — ¹⁰⁶³Tachadura por error.

νονται ἀρχιερεῖς, ἔτζι καί ἀπό τούς

- 193r.** καβαλλέξρους (μάλιστα ἄν εἶναι πλανώμενοι) γίνονται βασιλεῖς καί αὐτοκράτορες · πολλά καλὰ λέγει ὁ σάντζιος εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, διότι ἕνας πλανώμενος καβαλλέξρης, ἀνίσως καί τόν βοηθήσῃ ὀλίγον ἡ τύχη του ἡμπορεῖ νά γίνη ὁ μεγαλύτερος ἐξουσιαστής τοῦ Κόσμου · ὅμως ἄς εἰπῇ παρεμπρός ἡ σινιόρα Δολορίδα, διότι ὡς καθὼς γνωρίζω τῆς ἔμεινε νά διηγηθῇ τό πικρόν //αὐτῆς τῆς ἰσορίας, ὅπου ἔως τώρα ἐφάνη γλυκία · ὅχι τό πικρόν, ἀλλά τό πικρώτατον ἀπέμεινε, ἀποκρίθη ἡ Κοντέσσα. ἀφ' οὗ λοιπόν ἀπέθανεν ἡ [Κοντέσσα]¹⁰⁶⁴ Βασίλισσα καί ἐπήγαμεν καί τήν ἐνταφιάσαμεν, ἀκόμη δέν τήν εἶχαμεν καλοσκεπάσει μέ τό χῶμα, καί παρευθὺς ἐφάνη ἀπάνω εἰς τόν τάφον τῆς βασίλισσας ὁ Ἀδελφός της ὁ ρίγαντας μαλαμπροῦνος καβαλλέξρης ἀπάνω εἰς ἕνα ἄλογον ξύλινον, ὁ ὁποῖος ἔξω ἀπό τήν μεγάλην //σκληρότητα ὅπου εἶχεν εἰς τήν καρδίαν του ἦτον καί γοῆτευτής, καί διὰ νά κάμῃ τήν ἐκδίκησιν τοῦ θανάτου της ἀδελφῆς του, καί νά παιδεύσῃ τήν τόλμην τοῦ Δόν Κλαθασίου, καί τό πταίσμιον τῆς ἀντονομασίας, τούς ἄφησε γοητευμένους¹⁰⁶⁵ ἀπάνω εἰς τόν ἴδιον τάφον, καί τήν βασιλοποῦλαν τήν ἐμετάβαλεν εἰς ἕναν προύντζινον πήθουκα, τόν δέ Κλαθίσιον εἰς ἕναν ἄγριον κροκόδηλον ἀπό ἀγνώρισον μέταλον, καί εἰς τήν μέσην τους εἶναι μερικά γράμ//ματα ἀπό μέταλον εἰς γλῶσσαν συριακήν, τά ὅποια ἐξηγοῦντας τά μετὰ ταῦτα εἰς κασιλιανήν γλῶσσαν, λέγουν πῶς περιέχουν αὐτὴν τήν ἔννοιαν·¹⁰⁶⁶

Δέν θέλουν λάθῃ αὐτοὶ οἱ δύο ἀπόκοτοι ἐρᾶσαι τήν προτέραν τους γῆσιν ἔως ὅπου ὁ ἀνδρεῖος μαντζιακός δέν θέλει ἔλθῃ νά μονομαχήσῃ μέ λόγου μου, ὅτι μόνον δι' αὐτόν φυλάττονται αὐταῖς ἡ μεγάλαις ἀνδραγαθίαις, καί τύχαις· μετὰ ταῦτα ἐξεσπάθωσε, //καί μέ ἐπῆρεν ἐμένα ἀπό τά μαλιά, δειχνωντας πῶς ἤθελε νά κόψῃ τό κεφάλι μου · ἐγὼ ἐξυπάσθηκα ἐπὶ ὅσθηκεν ἡ φωνή μου, καί ἐραθύμῃσα κ' πολλά, ὅμως μέ ὅλα τοῦτα ἐσυνήφερα ὅσον ἡμπόρεσα εἰς τά λογικά μου, καί μέ τρέμουςαν καί θλιθεράν φωνήν τόν εἶπα τόσα, καί τοιαῦτα λόγια ὅπου τόν ἔκαμα καί ἐμποδίσθη ἀπό τό νά βάλλῃ εἰς πρᾶξιν τοιαύτην σκληράν παιδείαν · ἔκραξεν ὅλαις ταῖς ματρόνας τοῦ παλατίου, καί ἀφ' οὗ ἐξέτασε //τό πταίσμιόν μας, καί ὠνείδισε τήν πολιτεῖαν τῶν ματρόνων, ταῖς κακαῖς τοὺς ἐφευρέσεις καί πανουργίας, καί φορτώνωντας ἀπάνω εἰς τό πταίσμιον ὅπου εἶχα μοναχὴ ἐγώ,

- 193v.** εἶπε πῶς δέν ἤθελε νά μᾶς παιδεύσῃ μέ τιμωρίαν θανατηφόρον, ἀλλά μέ ἄλλαις πολυκαιριναῖς τιμωρίαις, ὅπου νά μᾶς δίδουν ἕναν θάνατον · παν-

¹⁰⁶⁴Tachadura por error. — ¹⁰⁶⁵γοητευμένους y un poco antes γο- ἦτευτής. — ¹⁰⁶⁶Deja media línea libre para comenzar con la sentencia.

τοτινόν καί τήν ὥραν ὅπου εἶπεν αὐτά τά λόγια, εὐθύς μᾶς ἐφάνη πῶς μᾶς ἄνοιγαν τούς πόρους τοῦ προσώπου μας, καί πῶς νά μᾶς ἐκεντοῦσαν ὡσάν μέ ταῖς μίταις τῶν βελονίων· εὐθύς ἐβάλα//μεν τά χέρι^α μας εἰς τά πρόσωπά μας, καί τά ἤϋραμεν εἰς τόν τρόπον ὅπου θέλετε τά ἰδῆ τώρα, καί εὐθύς ἡ Δολόριδα, καί ἡ ἄλλαις ματρónαις ἐξεσκέπασαν τά πρόσωπά τους, καί ἐφάνηκαν ὅλα γεμάτα ἀπό γένεια, ἄλλα κόκκινα, ἄλλα μαῦρα καί ἄλλα ξανθά, τά ὅποια βλέπωντάς τα, ἔδειξε πῶς νά ἐθαύμασεν ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα ἔμεινεν ἐκστατική, καί ὁ Δόν Κισσότης, καί ὁ σάντζιος, ὁμοῦ καί ὅλοι οἱ περιεσῶτες, καί// ἡ τριφάλδι ἠκολούθησε λέγωντας, μέ αὐτόν τόν τρόπον μᾶς ἐπαίδευσεν ἐκεῖνος ὁ κακότροπος μαλανπροῦνος σκεπάζωντας τήν ἀπλότητα, καί τρυφερότητα τοῦ προσώπου μας, μέ αὐταῖς ταῖς ἀδρι^αϊς τριχαῖς, ὅπου καλῆτερα νά ἤθελε κόψη τās κεφαλᾶς μας, παρὰ ὅπου μᾶς ἔκαμεν αὐτήν τήν καταδίκην, διότι εἰς ποῖον ἀρχοντικόν σπῆτι θέλουν δεχθῆ ματρónαν μέ γενεάδαν; ποῖος θέλει μᾶς βοηθήσει; ποῖος// θέλει μᾶς λυπηθῆ; ἐπειδή καί ἔχουσαι τό κάλλος

τοῦ προσώπου τους ἡ ματρónαις μέ χίλιαις πανουργίαις
καί τέχναις μεταβίας εὐρίσκουν ἀνθρώπους ὅπου
νά ταῖς ἀγαπήσουν, ἀμή ἄν ἰδοῦν τό πρόσωπόν
τους ὡσάν ἕνα δάσος, τί θέλει ταῖς κάμουν;
ὦ ματρónαις συντροφισαῖς //μου βεδαιῶτα
τα ἡμεῖς ἐγεννηθήκαμεν εἰς κακὴν ὥραν,
καί εἰς κακὴν σιγμὴν μᾶς ἔσπειραν οἱ
γονεῖς μας, καί λέγουσα αὐτό ἐπρος
ποιήθη πῶς ἐλιγοθύμησεν, ἀνασε
νάζουσε πρῶτον ἐκ βάθους
καρδίας·

Κεφάλαιον μ:ov

194r.

Εἰς τό ὁποῖον διηγοῦνται ἄλλα πράγματα ὅπου
συντείνουν εἰς αὐτήν τήν θαυμασίην
Ἱστορίαν

Ἀληθινά ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου τούς ἀρέσουν αἱ τοιαῦτας ἱστορίας πρέπει νά εὐχαρισοῦν τόν σίδ ἀχμέτην τόν συγγραφέα αὐτῆς, διὰ τήν περιέργειαν ὅπου εἶχεν εἰς τό νά περιγράψῃ ταῖς λεπτολογίαις της, δίχως νά ἀφήσῃ καμμίαν, ὅσον παραμικρὴ καί ἄν ἦτον, ὅπου νά μὴν τήν φέρῃ εἰς φῶς ·

ἰσορεῖ καθαρά τούς λογισμούς, φανερώνει τὰς φαντασίας, ἀποκρίνεται καὶ διαλύει τὰς [φαντασίας¹⁰⁶⁷] ἀμφιβολίας, καὶ τέλος πάντων ἀποφασίζει, καὶ σαφηνίζει ταῖς πλέον περιεργαῖς ἐπιθυμίαις · ὃ περίφημε καὶ ἐξάκουσε συγγραφεὺ, ὃ καλότηχε Δόν Κισσότη, ὃ περιδόγη Δουλιτζίνα, ὃ χαριτωμένε σάντζιε, νὰ ζητε ὅλοι σας εἰς ἐκείνους αἰῶνες διὰ ψυχαγωγίαν, καὶ ξεχωριστόν ἐγλεντζέ τῶν ἀνθρώπων, ὅπου διαβάζουν ταῖς ἰσορίαις σας.

//Διηγῆται λοιπόν ἡ ἰσορία, πῶς εὐθύς ὅπου εἶδεν ὁ σάντζιος τὴν Δολόριδα ὀλιγοθύμισμένην, εἶπεν, ἐγὼ ὁμόνω μὰ τὴν ψυχὴν τῶν γονέων μου πῶς δὲν εἶδα ποτέ, μήτε ἤκουσα, οὔτε ὁ καθαλλιέρης μου δὲν μέ ἐδιηγῆθη, οὔτε πιεζύω καὶ αὐτός νὰ ἐφαντάσθῃ τοιούτην τύχην · χίλιοι Διάβολοι νὰ σέ πάρουν διὰ νὰ μὴ σέ βλασφημήσω ὃ φοιτητὰ φίγαντα μαλαμπροῦνε, δὲν ἠμπόρεσες νὰ εὔρες κἀνένα ἄλλο εἶδος τιμωρίας νὰ δώσης //εἰς αὐταῖς ταῖς κακοῤῥοίζικαις, καὶ καλῆτερον ἦτον νὰ ἔκοπτες ταῖς μισαῖς μίταις τους, ἂν καὶ νὰ ἐσυντύχαιναν διὰ τῆς μίτης, δηλαδή χουχούμικα, παρὰ ὅπου ταῖς ἔδωσες αὐτὰ τὰ γένεια, ὅμως αὐταῖς δὲν θέλουν νὰ ἔχουν ἄσπρα διὰ νὰ πληρώσουν νὰ ζουρισθοῦν · αὐτό εἶναι ἀληθὸν ἀποκρίθῃ μία ἀπὸ ταῖς δώδεκα, καὶ νὰ μᾶς πιεζύσης πῶς δὲν ἔχομεν μαζί νὰ ζηριζοῦμεν, καὶ ἀγκαλὰ καὶ μερικάς ἀπὸ λόγου μας ἐμεταχειρίσθηκαν κάποια χνου-

194v. δισικά ἔμπλασρα, τὰ ὅποια κολῶντας τὰ εἰς τὰ γένεια, καὶ τραδῶντας εὐθύς μένει τό πρόσωπόν τους πασρεκόν, ὡσάν τό κολοκίθι · ἀμὴ μετὰ μίαν εὐδομάδαν πάλιν εὐγαίνουν, καὶ ἂν διὰ μέσον τοῦ σινιόρ Δόν Κισσότη δὲν εὔρομεν κἀμμίαν θεραπείαν θέλομεν ἀποθάνει μέ αὐτὴν τὴν γενεάδαν · ἐγὼ ἂν δὲν κάμω τό ῥεμέντιόν σας νὰ μέ ζηρίσουν τὰ //γένειά μου εἰς τὸν ἴδιον τόπον ὅπου ἐπάθατε τὴν καταδίκην · εἶχε συνηφέρει πλέον καὶ ἡ τριφάλη καὶ εἶπεν ὁ ἥχος αὐτῆς τῆς ὑποσχέσεως ὃ ἀνδρικώτατε καθαλλιέρη μέ ἔκαμε καὶ ἐσυνέφερε εἰς ὅλας μου τὰς αἰσθήσεις, καὶ σέ παρακαλῶ ἐκ δευτέρου νὰ βάλης τὴν χαριτομένην σου ὑπόσχεσιν εἰς πρᾶξιν · ἐγὼ εἶμαι ἔτοιμος ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης νὰ κάμω ὅλον ἐκεῖνο ὅπου δύνομαι, καὶ ἡ ἄργητα ζέκει εἰς τὴν ἀφεντιὰ σας · καλὰ, ὅμως ἀπ'//ἐδὼ ἕως εἰς τὸν βασίλειον τῆς Κρήτης ἀποκρίθῃ ἡ Δολόριδα, εἶναι ἂν θέλῃ νὰ ὑπάγῃ τινὰς διὰ ξηρὰς εἰκοσιπέντε χιλιάδες μίλια, εἰδέ διὰ μέσον τοῦ ἀέρος εἶναι τρεῖς χιλιάδες καὶ διακόσια εἰκοσι ἑπτὰ · πρέπει νὰ ἡζεύρης καὶ αὐτό, πῶς ὁ μαλαμπροῦνος μέ εἶπεν, ὅτι ἂν κατὰ τύχην ἀπαντηθῶ μέ τὸν καθαλλιέρεν τὸν ἐλευθερωτὴν μας, αὐτός τὸν ἠθελε ζεῖλῃ ἓνα ἄλογον, ὅπου νὰ ἠμπορέσῃ νὰ τὸν ὑπάγῃ διὰ μέσου τοῦ ἀέρος διότι θέλει νὰ εἶναι ἐκεῖ//νο τό ξύλινον ἄλογον ἐπάνω εἰς τό ὅποῖον ἐκάθονταν ὁ ἀνδρεῖος πιερές, ὅταν

¹⁰⁶⁷ Tachadura por error.

ἔκλειψε τὴν ὥραιαν μαγγαλόναν,¹⁰⁶⁸ τὸ ὁποῖον ἄλογον κυβεργνᾶται μέ ἓνα βίσχιρον, ὅπου ἔχει εἰς τὸ μέτωπον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀντίς διὰ χαλινάρι, καί πετᾶ εἰς τὸν ἀέρα μέ τόσην ἐλευθερίαν, ὅπου φαίνεται πῶς νά τὸ πηγαίνουν οἱ ἴδιοι Δαίμονες · διὰ αὐτὸ τὸ ἄλογον γράφουν οἱ παλαιοὶ πῶς νά τὸ ἐσύνθεσεν ὁ σοφὸς μερλίνος, καί τὸ ἐδάνεισε τόν// σοφόν πιερέ ὅπου ἦτον φίλος του, μέ τὸ ὁποῖον ἔκαμε πολλά καί μεγάλα ταξίδια, καί ἔκλειψεν ὡς καθὼς τὸ προεῖπαμεν¹⁰⁶⁹ τὴν ὥραιαν μαγγαλόναν, καί βάνωντάς την εἰς τὰ κάπουλα τοῦ ἀλόγου, ἐπέταξεν εἰς τὸν ἀέρα, ἀφίνωντας εἰς μεγάλην ἀπορίαν ὅλους ἐκείνους ὅπου τὸν ἔβλεπαν κάτω ἀπὸ τὴν γῆν, καί δέν τὸ ἐδάνειζεν εἰς ὅλους, παρὰ εἰς ὅποιους ἤθελεν, ἢ ὁποῖος τὸν ἐπλέρωνε, καί ἀπὸ τὸν μέγαν πιερέ, καί ἐδόθε δέν ἐζεύρωμεν ἄν τὸ ἐκαβαλλίκευσε //τινάς ἔξω ἀπὸ τὸν μαλαμπροῦνον, ὁ ὁποῖος τὸ ἐπῆρεν ἀπὸ ἐκεῖ μέ ταῖς πονηρίαις του καί τὸ κρατεῖ εἰς τὴν ἐξουσίαν του, καί τί μεταχειρίζεται εἰς τὰ ταξίδια του ὅπου κάμνει κάθε ὀλίγον εἰς διάφορα μέρη τοῦ Κόσμου, καί σήμερον εὐρίσκεται εἰς τὴν φράντζαν, αὐριον εἰς τὴν ἀραβίαν, μεθαύριον εἰς τὴν μοσχοβίαν, καί ἀντί μεθαύριον εἰς τὸ πορτογάλον, καί ἡ μεγαλῆτερη χάρις αὐτοῦ τοῦ ἀλόγου εἶναι ὅτι μήτε τρώγει, μήτε πίνει, μήτε κοιμᾶται καί περιπατεῖ εἰς τὸν ἀέρα δίχως νά ἔχη πτερά, καί ἐκεῖνος ὅπου κάθηται ἐπάνω του, ἡμπορεῖ νά βαράζῃ εἰς τὸ χέρι του ἓνα ποτήρι νερόν δίχως νά ζάξῃ κἄμμία ζαλαγματία, ὅσον ἡσυχᾶ, καί ἀτάραχα περιπατεῖ, καί //διὰ τοῦτο ἀγαποῦσεν ἡ σινιώρα μαγγόνα¹⁰⁷⁰ νά περιπατῇ ἐπάνω εἰς αὐτὸ · ἐγὼ δέν πισεύω νά εὐρίσκεται ἄλλο ἄλογον, εἶπεν ὁ σάντζιος, νά περιπατῇ μέ περισσότεραν ἀνάπαυσιν καί ἡσυχίαν ἀπὸ τὸ φομάρι μου, ἀγκαλά καί δέν πετᾶ · ἐγέλασαν ὅλοι ἀκούωντας τὰ λόγια τοῦ σάντζιου, καί ἡ Δολόριδα ἀκολούθησε καί εἶπεν, αὐτὸ τὸ ἄλογον (ἀνίσως ὅμως καί ὁ καλαμπροῦνος θέλει νά δώσῃ τέλος εἰς ταῖς δυσυχίαις μας) πριχοῦ νά νυκτώσῃ, μέ μισήν// ὥραν πρὶν νά βραδιώσῃ θέλει εὐρεθῇ ἐδῶ, διότι αὐτός μέ εἶπε, πῶς τὸ σημεῖον ὅπου θέλει μέ δώσῃ διὰ νά γνωρίσω πῶς εὐρέθῃ ὁ καβαλλιέρης ὁ ἐλευθερωτής μας, ἤθελεν ἡσθαι τὸ νά μέ ξεῖλῃ τὸ ἄλογον, μέ τὸ ὁποῖον νά ἡμπορέσω νά ὑπάγω μέ ἀνάπαυσιν, καί ὀγλιγορότητα, καί πόσοι ἄνθρωποι ἡμποροῦν νά καθήσουν ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ ἄλογον, ἐρώτησεν ὁ σάντζιος, δύο ἀποκρίθη ἡ Δολόριδα, ὁ ἓνας εἰς τὴν σέλαν καί ὁ ἄλλος εἰς τὰ κάπουλα //καί τὸ περισσότερον συμβαίνει καί καβαλλικεύουν καβαλλιέρης, καί ὀπλοφόρος, ὅταν δέν τύχῃ νά κλέψουν κἄμμίαν κορασί-
δαν · ἐγὼ ἀγαποῦσα νά μάθω πῶς τὸ ὀνομάζουν αὐτὸ τὸ ἄλογον, ἔξανα-

195r.

¹⁰⁶⁸Pierres de Provenza y la linda Magalona. — ¹⁰⁶⁹En el capítulo 49 se ha tratado el tema de Pierres y Magalona y la fábula del caballo de madera. — ¹⁰⁷⁰Error, Magalona.

ρώτησεν ὁ σάντζιος, καλδιλένιον λαλιγγέρο,¹⁰⁷¹ τοῦ ὁποίου τό ὄνομα τοῦ πρέπει μέ τό νά εἶναι ἀπό ξύλον · καλόν εἶναι τό ὄνομά του, λέγει ὁ σάντζιος, ὅμως μέ τί καπίρσι τό κυθερνοῦν αὐτό τό ἄλογον; αὐτό τό ἐπροεῖπα ἀποκριθῇ ἡ τριφάλδη πῶς εἶναι ἓνα βίσχερον, τό ὁποῖον γυ//ρίζωντάς το ὁ καθαλλιέρης ὁποῦ εὐρίσκεται ἐπάνω του, τό κάμνει καί πετά ὡς καθὼς θέλει, ὑψηλά, ἢ χαμηλά · ἐγὼ ἀγαποῦσα μόνον νά τό εἰδῶ, εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀμή τό νά συλλογᾶται τινάς πῶς ἐγὼ θέλω καθαλλικεύσει ἐπάνω του, ἢ εἰς τήν σέλαν, αὐτό εἶναι πρᾶγμα τῶν ἀδυνάτων, ἐπειδὴ καί ἐγὼ μετὰ βίας ἤμπορῶ νά καθαλλικεύσω ἐπάνω εἰς τό φομάρι μου, καί ἐπάνω εἰς τό σαμάρι του ὅπου εἶναι μαλακώτερον ἀπό τό μετάξι, πόσῳ μᾶλλον νά καθήσω ἐπάνω εἰς τό ξύλινον //χωρίς μαξιλάρι, ὅχι βεδαιώτατα αὐτό ἐγὼ δέν τό κάμνω, καί νά μέ συμπαθήσετε, ὅτι ἐγὼ ἔχω κ'νοῦν νά μή συντροφεύσω τόν καθαλλιέρεν εἰς τοιοῦτον μακρυνόν ταξίδι, πόσον μάλ-

195v. λον ὁποῦ ἐγὼ πισεύω πῶς δέν θέλω χρησιμεύσει διὰ τό ζούρισμα αὐτῶν τῶν γενείων, ὡς καθὼς ἐχρησίμευσα διὰ τήν ἐλευθερίαν τῆς γοητείας τῆς σινιώρας μου Δουλτζινέας · ἐσύ εἶσαι καλός ἄνθρωπος καί φίλος ἀποκριθῇ ἡ τριφάλδη, μάλισα πισεύω πῶς χωρίς τοῦ λόγου σου, δέν κατορθώνομεν τίποτα · αὐτοῦ σέ ἔχω τώρα ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ἐγὼ θαυμάζω τί ἔχουν νά κάμουν οἱ ὄπλοφόροι μέ //ταῖς τύχαις τῶν καθαλλιέρων [σας]¹⁰⁷² τους, αὐτή¹⁰⁷³ πέρνουν τήν φήμην, καί τιμὴν ἐκείνων ὁποῦ ἀποτελοῦν καί ἡμεῖς οἱ κακοῤῥοίζικοι πέρνομεν τόν κόπον, καί κᾶν νά ἔγραφαν οἱ ἰσορικοὶ πῶς ὁ τάδε καθαλλιέρης ἀποτέλεσε τήν τάδε τύχην μέ τήν βοήθειαν τοῦ τάδε ὄπλοφόρου του, δίχως τόν ὁποῖον ἦτον ἀδύνατον νά τήν[ἀπολαύσῃ] ἀποτελέσῃ, τότε ἦθελεν ἔχῃ κάποιαν παρηγορίαν τό πρᾶγμα, ἀμή αὐτοὶ κάθονται καί γράφουν πῶς ὁ Δόν παραλοιπόμενος καθαλλιέρης //τῶν τριῶν ἄςρων, ἐνίκησε τά ἔξι φαντάσματα, καί τόν ὄπλοφόρον του ὁποῦ ἦτον παρόν μήτε τόν λέγουν, μήτε τόν ὀνομάζουν, ὥσάν νά μήν ἦτον παντελῶς εἰς τόν Κόσμον · καί μέ φαίνεται πῶς νά μήν εἶναι πρᾶγμα καλῶς καμωμένον, διὰ τοῦτο λέγω νά ὑπάγῃ ὁ καθαλλιέρης μου μέ ταῖς ὑγιεῖαις του, καί μέ ταῖς χαραῖς του, ὅτι ἐγὼ θέλω ἀπομείνει ἐδῶ μέ τήν σινιώραν μου τήν Δουκέσσαν, καί ἐνδέχεται ὅταν γυρίσῃ, νά εὖρῃ εἰς τήν καλλιτέραν γάσιν τήν ὑ//πόθεσιν τῆς σινιώρας Δουλτζινέας, διότι ἔχω κατὰ νοῦν, ὅταν δέν ἔχω κᾶμμιαν ὑπηρεσίαν νά κάθωμαι ὀκνηρός, ἀλλά νά κτυποῦμαι ἀπό κᾶμμιαν δύω καμτζικιαῖς, μέ ὅλα τοῦτα, εἶπεν ἡ Δουκέσσα, ἐσύ θέλεις ὑπάγῃ μέ τόν καθαλλιέρεν σου σάντζιε, ἂν τό καλέσῃ ἡ χρεῖα, διότι θέλουν σέ παρακαλέσῃ πολλὰ καί τιμημένα πρόσωπα, ἐπειδὴ καί δέν θέλουν ἀπομεί-

¹⁰⁷¹Clavileño el Aligero (en el original) – ¹⁰⁷²Tachadura. – ¹⁰⁷³Error. αὐτοί.

νει διά τόν ἐδικόν σου ἀνωφελῇ φόβον τά πρόσωπα αὐτῶν τῶν σινιόρων μέ //ταῖς γενεάδαις, ὅτι βέβαια θέλει ἦσθαι κακόν πρᾶγμα · ἐγὼ σινιόρα, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, ἀνίσως καί αὐτό τό ἔλεος ἦτον νά γένῃ διά καμμίαν κορασίαν, ἢ διά κανέναν μικρόν κοριτζάκι, τότε ἤθελα βαλθῇ εἰς κάθε λογῆς κόπον, ἀμή τό νά κοπιᾶσω ἐγὼ διά νά ἐλευθερωθοῦν οἱ ματρónαις ἀπό τά γένεια, αὐτό εἶναι ἕνα πρᾶγμα πολλά παράξρατον, καί δέν θέλω τό κάμη ποτέ, ἄμποτες νά δώσῃ ὁ θεός νά ταῖς εἰδῶ ὅλαις μέ γένεια ἀπό μικραῖς ἕως μεγάλαις, // ἐγὼ τό ἡξεύρω πῶς ἐσύ δέν ταῖς παραγαπᾶς ταῖς ματρónαις σάντζιε, εἶπεν ἡ Δουκέσσα, ὅτι ἀποθλέπεις εἰς τήν γνώμην ἐκείνου τοῦ σπετζιάρη, καί νά ἡξεύρης πῶς εἰς αὐτό ἔχῃς ἄδικον, ἐπειδή καί ἐγὼ

ἔχω [ἄδικον]¹⁰⁷⁴ εἰς τό σπῆτί μου ματρónαις ὅπου ἡμποροῦν νά γένουν παράδειγμα τῶν ματρόνων · ὁ θεός ἡξεύρει τήν ἀλήθειαν παντός πράγματος, ἀποκρίθη ἡ Δόνα ῥοδριγέζ, ἡ ὁποία ἔξεκε παρόν, καί καλαῖς ἢ κακαῖς, ὡς καθὼς εἴμεσθεν, ὁ θεός ὅπου μᾶς ἔπλασε θέλει φροντίζει καί διά λόγου μας · ἀφήσετέ τα τώρα αὐτά σινιόρα ῥοδριγέζ, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί ἄς //κοιτάζωμεν νά βάλωμεν εἰς πρᾶξιν ἐκεῖνα ὅπου ὑποσχεθήκαμεν, ὅτι ἐγὼ ἐλπίζω εἰς τόν θεόν, πῶς θέλει ἐτενίζει¹⁰⁷⁵ μέ ἱλαρόν βλέμμα εἰς τάς συμφοράς μας, καί ὁ σάντζιος θέλει ἐκεῖνο ὅπου τόν προσάζω ἐγὼ, ἄς εἴρχουνταν μόνον αὐτό τό ἄλογον νά ἐπήγαινα νά ἐσυναπαντούμεν μέ αὐτόν τόν μαλαμπρένα, ὅτι ἐγὼ πιεζύω πῶς δέν ἤθελεν εὐρεθῇ ζουράφι ὅπου μέ τόσην μεγαλοτάτην εὐκολίαν, νά ζουρίζῃ αὐταῖς ταῖς σινιόραις, ὡς καθὼς τό ἐδικόν μου σπαθί //θέλει ζουρίσει τό κεφάλι καί τούς ὦμους τοῦ μαλαμπρένα, ὅτι ὁ θεός ὑποφέρει τούς κακοὺς ὅμως ὄχι διά παντός · ἄχ ὦ ἀνδρικότατε καθαλλιέρη ἀποκρίθη τότε ἡ Δολόριδα ἄμποτες νά σέ κοιτάζω καί ἐσένα μέ ἱλαρόν ὁμμάτι, ἄλλα τά ἄξρα τοῦ οὐρανοῦ καί νά δίδουν εἰς τήν καρδίαν σου κάθε λογῆς εὐτυχίαν, καί ἀνδρεῖαν, μέ τό νά εἶσῃ τό σκουτάρι, καί ἡ ἐπίσκεψις τῶν καταφρονημένων καί ἐξουθενημένου γένους τῶν ματρόνων, ὅπου νά ἔχῃ τό ἀνάθε//μα ἐκείνη ἡ σιαυράτα ὅπου εἰς τό ἄνθος τῆς ἡλικίας της δέν ἠθέλησε νά γίνῃ καλογρηά, ἀλλά ἔγινε ματρónα, καί ἐξάθη ἡ ἀρχή αὐτοῦ τοῦ ἐπαγγέλματος · ἀλοίμονον εἰς τοῦ λόγου μας ὅτι ἂν καί ἐκαταγόμασθεν ἀπό τό γένος τοῦ Ἑκτορος τοῦ τρααδίτου, μέ ὄλον τοῦτο, ἡ Κυρίες μας θέλουν μᾶς κρᾶζει μέ τό πρέ¹⁰⁷⁶ καί με τό ἐσύ · ἀνίσως καί ἡξευραν πῶς θέλομεν χρηματίσει καί βασίλισσαις · ὦ γίγαντα μαλαμπρένε ὅπου ἀγκαλά καί νά εἶσαι γοῖτηυτής πιεζύω βεβαιώ//τατα πῶς γέκεσαι εἰς τόν λόγον σου · ζέιλε με τό ὀγλιγωρότερον αὐτό τό ἄλογον διά νά πάρῃ τέ-

196r.

¹⁰⁷⁴Tachadura. — ¹⁰⁷⁵No se lee bien. — ¹⁰⁷⁶μέ τό μπρε.

λος ἡ συμφορά μας ἡ τριφάλδι τό εἶπεν αὐτό τόσον [φανερά]¹⁰⁷⁷ θλιθερά
 ὅπου ἔκαμε καί ἐδάκρυσεν οἱ περιεσῶται, παρομοίως καί ὁ σάντζιος ἔβαλε
 κατά νοῦν νά ὑπάγῃ μαζῇ μέ τόν καθαλλιέ¹⁰⁷⁸ρην του, ἄν καί νά ἐπῆγαινε
 ἕως εἰς τά ἔσχατα μέρη τοῦ Κόσμου.¹⁰⁷⁸

196v.

Κεφάλαιον μα:^{ov}

Ὅπου διηγείται διά τό ξυλάλογον, καί τό τέλος αὐ-
 τῆς τῆς μεγάλης τύχης

Παρήλθε πλέον καί ἡ μεγάλη ἡμέρα, καί ἔφθασεν ἡ νύκτα καί ἡ διορισμένη
 ὥρα ὅπου ἔμελλε νά ἔλθῃ τό περίφημον ξυλάλογον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀργο-
 πορία ἐπροξενούσε μεγάλην ἀδυμονίαν εἰς τόν Δόν Κισσότην, ὑπολαμβά-
 νοντας πῶς ἐπειδή καί ὁ μαλαμπρόνος ἔκαμεν ἄργητα εἰς τό νά τό ξεῖλῃ,
 ἢ νά μήν εἶναι αὐτός ὁ καθαλλιέ¹⁰⁷⁸ρης διά τόν ὁποῖον ἦτον φυλαγμένη ἐκεῖ
 ἡ τύχη, // ἢ πῶς ὁ μαλαμπρόνος νά μήν ἐτολμοῦσε νά εὔγῃ εἰς μονομαχίαν
 μέ αὐτόν ἡμῆ τήν ὥραν ὅπου αὐτός ἐσυλλογοῦνταν αὐτά, εἶδαν ἄξαφνα
 πῶς ἐμβῆκαν εἰς τό περιδόλι τέσσαρες σάτηροι ἐνδυμένοι μέ πράσινα μικρό-
 φυλλα, καί ἀπάνω εἰς τοὺς ὤμους τους ἔνα μέγαν ξυλάλογον καί βάνων-
 τὰς το κατά γῆς ἕνας ἀπό αὐτούς εἶπεν, ἅς καθαλλικεύσῃ ἀπάνω εἰς αὐτό
 ὅποιος τολμᾷ καί ἔχει καρδίαν ἡ σάντζιος ἀποκρίθη καί εἶπεν ἐγὼ δέν
 καθαλλικεύω ἐπειδή καί μήτε ἔχω καρ// δῖαν μήτε εἶμαι καθαλλιέ¹⁰⁷⁸ρης, ἡμῆ
 ὁ σάτηρος ἀκολούθησε λέγωντας, καί ὀπίσω ἅς καθαλλικεύσῃ ὁ ὀπλοφό-
 ρος του ἀνίσως καί ἔχῃ, ὅτι τόν προσκαλεῖ εἰς τήν μονομαχίαν ὁ ἀνδρεῖος
 μαλαμπροῦνος, τοῦ ὁποίου τό σπαθί ἀνίσως καί δέν βλάβῃ αὐτόν τόν κα-
 βαλλιέ¹⁰⁷⁸ρην ὅπου θέλει καθαλλικεύσῃ εἰς αὐτό τό ἄλογον, βεβαιώτατα δέν
 θέλει τό βλάβῃ ποτέ κανένα ἄλλον σπαθί, μήτε ἄλλον κανένα πρᾶγμα,
 καί δέν κάμνει χρεῖα ἄλλο τίποτα παρά νά γυρίσῃ αὐτό τό βίσχι //ρον ὅτι
 αὐτό θέλει τόν ὑπάγῃ εἰς τόν τόπον ὅπου ζέκει καί τόν καρτερεῖ ὁ μαλαμ-
 προῦνος, ἡμῆ διά νά μήν τόν προξενήσῃ ζάλην τοῦ κεφαλίου τό ὕψος τῆς
 ὁδοῦ, πρέπει νά κλείσῃ τά ὀμμάτιά του ἕως ὅπου νά χιλιμδρίσῃ τό ἄλο-
 γον, τό ὁποῖον θέλει ἦσθαι διά σημεῖον πῶς ἔφθασεν εἰς τόν διορισμένον
 τόπον, λέγωντας αὐτό ἄφησαν τό ξυλάλογον καί ἐγύρισαν ἀπό τήν ἴδιαν

¹⁰⁷⁷Tachadura por error. — ¹⁰⁷⁸Termina el capítulo con la señal acostumbrada, tres líneas antes del final de la página.

εγράταν ὅπου εἶχαν ἔλθῃ · ἡ Δολόριδα εὐθύς ὅπου εἶδε τό ἄλογον, σχεδόν δακρύζουσα εἶπεν πρὸς

τόν Δόν Κισσότην, φενναῖε καθαλλιέρη αἱ ὑποσχέσεις τοῦ μαλαμπροῦν¹⁰⁷⁹ ἐράθησαν ἀληθεῖς, τό ἄλογον ἦλθε, τά γενειά μας μακρύνουν, σέ παρακαλῶμεν σῶσον καί ἐλέησον, ὅτι τώρα δέν λείπει ἄλλο, παρὰ νά καθαλλικεύσης ἡ ἀφεντιῶ σου ἀπάνω μέ τόν ὅπλοφόρον σου, καί νά κάμης εὐτυχησμένην ἀρχήν εἰς τό ταξίδι μας · ἐγὼ θέλω τό κάμη μέ καλήν μου καρδίαν ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσό//της, καί διά νά γνωρίσετε τήν μεγάλην ἀγάπην, καί ἐπιθυμίαν ὅπου ἔχω εἰς τό νά σας λυτρώσω, δέν θέλω νά κάμω κᾶμμίαν ἄργηταν εἰς τό νά βάλλω τά μαχμούζιά μου, ἢ νά πάρω κᾶνένα μαζιλάρι νά βάλλω ἀποκάτω μου · ἐγὼ δέν θέλω τό κάμη μήτε μέ κακήν μήτε μέ καλήν μου καρδίαν εἶπεν ὁ σάντζιος, καί ἀνίσως καί αὐτή ἡ ὑπόθεσις δέν πέρνει τέλος χωρίς ὅπλοφόρον, ἡμπορεῖ ὁ καθαλλιέρης μου νά εὔρη κᾶνέναν ἄλλον νά πάρη μαζι τοῦ, ὅτι ἐγὼ δέν εἶμαι εἰς τό νά ἀγαπῶ νά περιπατῶ διά μέσου τοῦ ἄερος, καί ἂν τό μάθουν οἱ ὑπήκοοι μου τί θέλουν εἰπῇ ἀκούοντάς πῶς ὁ φγοδερνατόρος τους περιπατεῖ ἀπάνω εἰς τοὺς ἀνέμους, καί μάλισα ὅπου εἶναι τρεῖς χιλιάδες, καί τόσα μίλια ἀπό ἐδῶ ἕως τήν Κρήτην · ἀμή ἀνίσως καί κουρασθῇ τό ἄλογον, ἢ κακίσει ὁ φρίγαντας, τότε τί κάμνομεν; πιεῦω πῶς δέν θέλομεν ἡμπορέσει νά γυρίσωμεν ἕως πέντε χρόνους, καί τότε δέν θέλω εὔρη φγοδέρνα, ἢ ταδέρνα ὅπου νά μέ γνωρίσουν, καί ἐπειδὴ εἰς τό νά //πέρνη τινάς, δέν πρέπει νά εἶναι ὀκνηρός, παρακαλῶ τήν γενεάδα σας νά μέ συμπαθήσετε, ὅτι ἐγὼ εὐρίσκομαι πολλά καλὰ εἰς αὐτό τό σπῆτι, εἰς τό ὅποιον μέ κάμνουν τόσαις περιποιήσεις, καί ἀπό τόν νοικοκύρην τοῦ σπητίου ἐλπίζω μεγάλην καλοσύνην ὅπου θέλει νά μέ κάμη μέγαλον φγοδερνατόρον, πρὸς τόν ὅποιον ἀποκριθῇ ὁ Δοῦκας, φίλε σάντζιε τό φγοδέρνον ὅπου σέ ὑποσχέθηκα, δέν φεύγει ἀπό τόν τόπον του, καί εἰς ὅ,τι καιρόν ἔλθῃς θέ//λεις τό εὔρη ἔτοιμον, μόνον ἄκουσε τόν λόγον μου, καί πηγαινέ μέ τόν καθαλλιέρην σου νά τελειώσετε αὐτήν τήν τύχην, καί ἂν γυρίξης μέ τό ξυλάλογον, καί ἂν εἰς τήν ἐναντία ἡ τύχη σου καί σέ κάμη καί γυρίσεις πεζός, πάντοτε θέλεις εὔρη τό γγοδέρνο¹⁰⁸⁰ σου εἰς τόν τόπον, καί τοὺς ὑπηκόους σου μέ τήν ἴδια ἐπιθυμίαν ὅπου εἶχαν πάντοτε εἰς τό νά σέ δεχθοῦν διά φγοδερνατόρον τους · ὁμοίως καί ἡ θέλησίς μου θέλει εἶσθαι ἡ αὐτή, καί μήν ἀμφιβάλλεις πλέον εἰς αὐτήν τήν ἀλήθειαν// ὅτι κάμνεις μέγαλον ἄδικον εἰς τήν ἐπιθυμίαν ὅπου ἔχω νά σέ δουλεύσω · φθάνει πλέον,

σινιόρε παρακαλῶσε εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ἕνας παραμυρὸς ὁ-

197r.

197v.

¹⁰⁷⁹Mambrino. – ¹⁰⁸⁰γγοδέρνο / φγοδέρνο.

πλοφόρος, εἰς τόν ὅποιον δέν πρέπει νά γίνωνται τόσαις πολλαῖς τζερεμόναις, καί ἄς καθαλλικεύσει ὁ καθαλλιέρης μου, καί ἄς δέσουν καί ἐμένα τά ὀμμάτιά μου, ὅτι θέλω παραδώσει τοῦ λόγου μου εἰς τόν θεόν, καί θέλω προσκαλεῖ τοὺς ἀγγέλους εἰς βοήθειάν μου · αὐτό ἤμπορεῖς νά τό κάμης σάντζιε, ἀποκρίθη ἡ Δολόριδα ὅ//χι μόνον ἐδώ κάτω εἰς τήν γῆν, ἀλλά καί ὅταν ἀνέβης εἰς τό ὕψος καί νά προσκαλῇς ὅποιον θέλεις εἰς βοήθειάν σου, ὅτι ὁ μαλαμπροῦνος, ἀγκαλά καί νά εἶναι γοητευτής, ὅμως εἶναι χριστιανός, καί κάμνει ταῖς γοητείαις του μέ μεγάλην ζόχασιν, καί φρονιμάδαν · ἄς εἶναι ὁ, τι καί ἂν εἶναι, εἶπεν ὁ σάντζιος, παρακαλῶ τό θεόν καί τήν ἁγίαν τριάδαν νά εἶναι εἰς βοήθειάν μου · ἀπό τόν καιρόν ὁποῦ μᾶς ἐσυνέβη ἡ ἀξιοπίστος τύχη τῶν δολαπίων, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, δέν εἶδα ποτέ τόν σάντζιον μέ// τόσον φόβον ὥσαν καί τώρα, καί ἂν ἐγώ ἤθελα ἡσθαι κᾶνένας ἀπό ἐκείνους ὁποῦ ἀποθλέπουν εἰς τά μαντεῖα, βεβαιώτα¹⁰⁸¹ ἡ μικροψυχία του ἤθελε προξενήσῃ κατιτί φόβον, ἀμῆ ἔλα ἐδώ σάντζιε (καί γυρίζοντας πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς παρεστῶτας εἶπε) νά μέ συμπαθησετε σινιόρες, ὅτι θέλω νά εἰπῶ τόν σάντζιον δύω τρία λόγια, καί παραμερίζοντας ἀνάμεσα εἰς κάποια δένδρα ἐκείνου τοῦ περιβολίου, τόν ἔπιασεν ἀπό τά δύο χέρια, καί τοῦ εἶπεν · ἐσύ βλέπεις ἀδελφέ σάντζιε τό μα//κρὺ ταξίδι ὁποῦ ἔχομεν νά κάμωμεν, καί ὁ θεός τό γινώσκει πότε θέλομεν γυρίσει, καί διὰ τοῦτο ἀγαποῦσα νά ἐπήγαινες μίαν ὥραν εἰς τήν κάμεράν σου, καί νά καμωθῇς πῶς γυρεύεις κᾶνένα ἀναγκαῖον πρᾶγμα διὰ τήν ζράταν, καί ἐν ταυτῷ νά κτυπηθῇς ὅχι πολλαῖς, μόνον πεντακόσιαις καμεζικαῖς ἀπό ταῖς τρεῖς χιλιάδες τριακόσιαις ὁποῦ εἶσαι χρεώσης νά λάβῃς ὅτι πᾶσα ἀρχὴ πρᾶγματος ἐξί τό ἥμισυ τοῦ παντός · νά μέ συμπαθήσῃ ἡ ἀφεντιά σου εἶπεν// ὁ σάντζιος ὅτι ὡς καθὼς βλέπω εὐγῆκες ἀπὸ τά μυαλά σου, τώρα ὁποῦ θέλω νά κινήσω καί θέλω νά καθήσω ἐπάνω εἰς τά σανίδια μέ λέγεις νά δείρω τό κορμί μου, νά μέ πιστεύσης σινιόρε πῶς εἰς αὐτό ἔχεις ἄδικον, κοίταζε νά πηγαίνωμεν τό ὀγλιγωρότερον, νά τελειώσωμεν αὐτὴν τήν τύχην, καί ὅταν γυρίσωμεν θέλω σέ εὐαρεσῆσῃ εἰς ὅλα · εὐχαρισώσε σάντζιε μου, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης διὰ αὐτὴν τήν ὑπόσχεσιν, καί πιεεὺ πῶς θέλεις τήν βάλλη εἰς //πρᾶξιν καί θέλεις σαθῇ εἰς τόν λόγον σου, ἀγκαλά καί νά εἶσαι ἄγνωστος, ἐγὼ δέν εἶμαι αὐ-

198r. γουστος,¹⁰⁸² μήτε σεπτέμβριος, εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅμως ἂν καί νά ἤμουν, πάλιν ἔξεκα εἰς τόν λόγον μου, καί μέ αὐτό ἐπῆγαν νά καθαλλικεύσουν ἐπάνω εἰς τό ἄλογον, καί εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης τοῦ σάντζιου · σφάλισε τά ὀμμάτιά σου, καί καθαλλίκευσε, ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ζέλει καί μᾶς κρᾶζει ἀπὸ τοιού-

¹⁰⁸¹Error, βεβαιώτατα – ¹⁰⁸²Juego de palabras ἄγνωστος / αὐγουστος.

τους μακρινούς τόπους, δέν θέλει τό κάμνη διά νά μᾶς ἀπατήσῃ διά τήν ὀλίγην //δόξαν ὅπου ἡμπορεῖ νά ἀπολαύσῃ ἀπατῶντας ἐκεῖνον ὅπου ἐμπιστεύεται εἰς αὐτόν · καθαλλίκε πρῶτον ἡ ἀφεντιᾶ σου τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅτι ἡ ἀφεντιᾶ σου θέλεις νά καθήσῃς εἰς τήν σέλαν, εἰδὲ ἐγὼ ὅπου ἔχω νά καθαλλικεύσω εἰς τὰ κάπουλα θέλω καθαλλικεύσῃ κατόπι· ἔτσι εἶναι ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, καί εὐγάζωντας τό μανδηλι του ἀπό τήν τζέπην του, εἶπε πρὸς τήν Δο[ρο]λόριδα¹⁰⁸³ νά τοῦ δέσῃ πολλά σφικτά τὰ ὀμμάτιά του, καί πέρνονσε αὐτή τό μανδηλι// ἀπό τὰ χέρια του, ἔδεσε πολλά σφικτά τὰ ὀμμάτια του, καί μετὰ ταῦτα εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐνθυμοῦμαι νά ἐδιάβασα εἰς τόν Βιργίλιον διά τήν αἰχμαλωσίαν τῆς τρωάδος πῶς νά ἐσάθῃ ἓνα ξύλινον ἄλογον, τό ὅποιον το ἐκατασκεύασαν οἱ Ἕλληνες, αἱ ἔπειτα ἐκρύφθησαν μέσα ἄνθρωποι ἀρματωμένοι, οἱ ὅποιοι ἐσάθησαν αἰτία τοῦ ἀφανισμοῦ τῆς τρωάδος, καί διά τοῦτο εἶναι πρέπον νά ἰδῶ πρῶτα τί εἶναι μέσα εἰς αὐτό τό ἄλογον · αὐτό μήτε // νά τό βάλῃς εἰς τόν νοῦν σου εἶπεν ἡ Δολόριδα ὅτι ἐγὼ γίνομαι ἐγκυήτρια διά αὐτό τό πρᾶγμα, καί ἡζεύρω πῶς Ὁ μαλαμπροῦνος, δέν εἶναι κακότροπος καί δόλιος ἄνθρωπος, ὁ Δόν Κισσότης δέν ἠθέλησε νά ἀποκριθῇ πλέον, φοβούμενος μήπως καί εἰποῦν πῶς τά λέγει ἀπό τόν φόβον του, καί παρευθὺς ἐκαθαλλίκευσεν εἰς τό ζύλινον ἄλλογον¹⁰⁸⁴, τοῦ ὁποίου ἡ σέλα, μέ τό νά μὴν εἶχε σκάλαις, καί μέ τό νά εἶχε τὰ ποδάριά του κρεμασμένα, δέν ὁμοιάζεν ἄλλο, //παρὰ ἓνα προσωπεῖον, ὡσάν νά ἦτον ἀπὸ τίποτα τζόχαν κατασκευασμένον, ἐπῆγε κατόπι ὁ σάντζιος, καί ἐκαθαλλίκευσεν εἰς τὰ κάπουλα τοῦ ἀλόγου, καί βλέπωντας πῶς ἦτον πολλά σκληρόν τό σανίδι, ἐπαρακάλεσε τόν Δοῦκαν νά τοῦ κάμῃ τήν χάριν ἃν ἦτον μόδος, καί νά τοῦ δώσῃ κᾶνένα μαζιλαράκι, διότι τὰ κάπουλα ἐκείνου τοῦ ἀλόγου ἐφαίνονταν νά εἶναι περισσότερον ἀπὸ μάρμαρον, παρὰ ἀπὸ σανίδι · εἰς αὐτό ἀποκριθῇ ἡ τριφάλδῃ

πῶς τό ξυλλάλογον δέν ἐδέχονταν τοιαῦτα πράγματα, ὅμως ἀνίσως καί ἤθελε νά κάθεται μέ ἀνάπαυσιν, νά καθίσῃ ὡς κάθονται αἱ γυναῖκες μέ τὰ δύο ποδάρια ἀπὸ τό ἓνα μέρος, τό ὅποιον εὐθύς τό ἔκαμεν ὁ σάντζιος, καί ἀποχαιρετῶντας ὅλους, τοὺς ἄφησε καί τόν ἔδεσαν τὰ ὀμμάτιά του, καί κρατῶντας τα ὀλίγην ὥραν δεμένα, ἐτράβηξεν ἐν ταυτῷ τό πανί κάτω, //καί γυρίζωντας πρὸς ἐκείνους ὅπου ἔσεκαν εἰς τό περιβόλι, εἶπε δακρύζωντας ἀπὸ τὰ ὀμμάτιά του · παρακαλῶ σας σινιόροι νά εἰπῇτε ἀπὸ ἓνα πάτηρ ἡμῶν, καί ἀπὸ ἓνα θεοτόκε παρθένα, διά νά μέ λυτρώσῃ ὁ θεός, καί ἡ παναγία ἡ Δέσποινα ἀπὸ αὐτόν τόν κίνδυνον· πρὸς τόν ὅποιον ἀποκριθῇ

198v.

¹⁰⁸³Tachadura. — ¹⁰⁸⁴Sic.

ὁ Δόν Κισσότης, καί εἶπε, τί εἶναι αὐτά ὅπου λέγεις ἐσύ κακὲ ἄνθρωπε, μή νά θέ¹⁰⁸⁵ νά σέ κρεμάσουν, ἢ νά εὐρίσκεσαι εἰς τήν τελευταῖαν ἀναπνοήν τῆς ζωῆς σου ὅπου //λέγεις νά προσευχηθοῦν διά λόγου σου · ἐσύ εὐρίσκεσαι καί κάθεσαι εἰς τό ἴδιον τόπον ὅπου ἐκάθησεν ἡ ὡραία μαγκαλὸνα, ἡ ὁποία ὅταν ἐκατέβη ἀπό αὐτόν τόν τόπον δέν ἔπαθε κἀνένα κακόν, ἀλλά ἔγινε βασίλισσα τῆς φράντζας · δέσε δέσε τὰ ὀμμάτιά σου, καί ἄφησε αὐτόν τόν φόβον εἰς ἓνα μέρος, ἄς μέ δέσουν ἀπεκρίθη¹⁰⁸⁶ ὁ σάντζιος, καί ἀφ' οὗ τοῦ τὰ ἔδεσαν, βλέποντας ὁ Δόν Κισσότης πῶς εἶναι ἔτοιμος, καί ἐκαλοκάθησεν καί οἱ δύο //τους εἰς τό ξυλάλογον ἐπάνω, καί ψιλαφίζοντας τό βίσχιρον, εὐθύς ὅπου τό ἔγγυζεν, ὅλαις ἡ ματρώναις, καί ὅσοι ἔξεκαν παρόν, ἄρχισαν νά φωνάζουν λέγωντας ὁ θεός νά σέ δώσῃ καλόν κατευόδιον ἀνδρεῖε καθαλλιέρη, ὁ θεός νά εἶναι μαζῇ σας, νά ὅπου ἀρχήσετε νά ὑψώνεσθαι εἰς τόν ἀέρα · πρόσεχε καλά σάντζιε νά μή κατακυλίσῃς καί πέσης, ὅτι θέλει εἶσθαι χειρότερον τό πέσιμον τό ἐδικόν σου ἀπό ἐκείνου τοῦ ἀποκότου παιδίου, ὅπου ἡθέ//λησε νά καθαλλικεύσῃ εἰς τήν ἄμαξαν τοῦ πατρός του ἡλίου · ὁ σάντζιος ἄκουσεν αὐταῖς ταῖς φωναῖς, καί σφικτοαγγαλιάζοντας τόν καθαλλιέρην του ἀπό τήν μέσην, εἶπεν, αὐτοὶ λέγουν σινιόρε πῶς ἡμεῖς νά ἀνεδήκαμεν εἰς τό ὕψος, καί ἡ φωναῖς τους ἀκούονται τόσον πολλά ὥσάν νά ἐσυντύχαιναν εἰς τό πλάγι μας· μήν ἀποδλέπεις εἰς αὐτό σάντζιε ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, διότι μέ τό νά εἶναι αὐτά τά πράγματα ὑπέρ τήν φύσιν θέλεις ἰδῆ, καί θέλεις ἄ

- 199r.** κοῦσει χίλια μίλια, ὅ,τι καί ἂν θέλῃς, καί μέ παρσφίγκεις, νά μή μέ κάμῃς καί πέσω, θαυμάζομαι τί μεγάλον φόβον ἔχεις σάντζιε καί ἀπό τί ξυπάζεις τόσον; ὅτι ἐγὼ ἡμπορῶ νά ὠμώσω πῶς νά μήν ἐκαθαλλίκευσα ποτέ μου εἰς κἀνένα ἄλογον ὅπου νά εἶχε περιπατησίαν πλέον ἡσυχην, καί ἀτάραχον ἀπό αὐτό, ὅπου φαίνεται πῶς νά ζέκῃ εἰς τόν τόπον //· ἀποδιώζε φίλε αὐτήν τήν δειλίαν, ὅτι ἡ δουλία μας πηγαίνει καλά, καί ὁ ἀέρας εἶναι εἰς βοήθειάν μας · αὐτό εἶναι ἀληθές· εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅτι ἀπό αὐτό τό πλάγι φουσᾷ ἓνας ἀέρας τόσον δυνατά ὅπου φαίνεται πῶς νά μέ φουσοῦν μέ χίλιαις φουσοῦναις, καί ἔτ'ἔτι ἦτον τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι ἓνας ἀπό τούς ὑπερέτες τοῦ Δοῦκα, ἔξεκε καί τόν ἐφουσοῦσε μέ μίαν μεγαλοτάτην φουσοῦναν · ἀκούοντας αὐτό ὁ Δόν Κισσότης ἐγύρισε καί εἶπεν, χωρίς ἄλλο σάντζιε ἡμεῖς θέλει φθάσα//μεν εἰς τό δεύτερον μέρος τοῦ ἀέρος εἰς τό ὅποιον γίνεται τό χαλάζι, τό χιόνι, αἱ βρονταί, καί ἀσραπαί, καί εἰς τό τρίτον κλῆμα γίνονται ἡ σαῖταις, καί ἂν ὑψωθοῦμεν ἀκόμη παράνω, θέλομεν φθάσει εἰς τό κλίμα τοῦ πῦρός, καί δέν ἡξεύρω πῶς νά γυρίσω αὐτό τό βίσχιρον διά νά μήν

¹⁰⁸⁵θε / θέλουν. — ¹⁰⁸⁶En general ἀποκρίθη, no ἀπεκρίθη.

ἀναδοῦμεν πολλά ὑψηλά, καὶ καῶμεν · ἐπάνω εἰς αὐτό ἀναψαν ἀποκάτω κάποια ζουπιᾶ, καὶ τὰ ἐκρατοῦσαν σιμά εἰς τὰ πρόσωπά τους, καὶ νιώθωντας ὁ σάντζιος τὴν ζέ//σιν εἶπεν, νά μὴν μέ λυτρώσει ὁ θεὸς ἀπὸ αὐτὸν τὸν κίνδυνον, ἂν ἡμεῖς δὲν ἐφθάσαμεν εἰς τὸν τόπον τοῦ πυρός, διότι βλέπω πῶς τὸ ἓνα μέρος τῶν γενεῶν μου ἐτζουρουφλίσθηκεν, καὶ θέλω νά λύσω τὰ ὀμμάτιά μου νά ἰδῶ εἰς τί μέρος εὐρισκόμεσθην, μὴν τὸ κάμης αὐτὸ ἀποκρίθῃ ὁ Δὸν Κισσότης, καὶ ἐνθυμήσου τὸ ἀληθινὸν συμβεβηκὸς τοῦ Δοτόρ τοράλδα, τὸν ὁποῖον τὸν ἐπῆραν οἱ διάβολοι καὶ [τόν¹⁰⁸⁷] ἐπῆγαν εἰς τὴν ῥώμην εἰς δώδεκα ὥραις// διὰ μέσου τοῦ ἀέρος καὶ καβαλλάρης ἐπάνω εἰς ἓνα καλάμι, καὶ εἶδε τὸν θάνατον τοῦ προμπόνε, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ ταχύ ἐγύρισεν ὀπίσω εἰς τὸν τόπον του, καὶ ἐδιηγῆθη ἐκεῖνα ὅπου εἶχεν ἰδῆ, καὶ εἶπε παρομοίως πῶς ὅταν ἐπεριπατοῦσεν εἰς τὴν ζράταν, ὁ διάβολος τὸν ἐπρόσταξε νά ἀνοίξῃ τὰ ὀμμάτια του, καὶ τὰ ἀνοίξε, καὶ εἶδε τοῦ λόγου του τόσον σιμά εἰς τὴν σελήνην, ὅπου σχεδὸν τὴν ἔφτανε νά τὴν πιάσῃ μέ τὸ χέρι, καὶ πῶς δὲν ἐτόλμησε νά κοιτάζῃ κάτω, φοβοῦ-
 199v. μενος μήπως καὶ ζαλισθῇ τὸ κεφάλι του, εἰς τρόπον ὅπου σάντζιε δὲν κάμνει χρεῖα νά λύσωμεν ἡμεῖς τὰ μάτιᾶ μας, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου μᾶς ἐπῆραν ἐπάνω εἰς τὴν ὑπόσχεσίν του θέλει δώσει λογαριασμόν διὰ λόγου μας, καὶ ἴσως νά ἀνεδαίνωμεν εἰς τὸ ὕψος διὰ νά κατέδωμεν ὀγλίγωρα εἰς τὸν βασιλεῖον τῆς Κρητῆς, καὶ ἀγκαλά καὶ νά μᾶς φαίνεται πῶς νά μὴν εἶναι μισὴ ὥρα, ἀφ' οὗ ἐμισεύσαμεν ἀπὸ τὸ περιδό//λι, ὅμως πῆγεσε πῶς ἐπήραμεν πολὺ διάστημα · ἐγὼ δὲν ἠξεύρω πόση ὥρα νά εἶναι ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, τοῦτο μόνον ἠξεύρω πῶς ἂν ἡ σινιόρα μαγκαλὸνα εὐαρεστήθηκε, καὶ ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς αὐτὸ τὸ ἄλογον δέν θέλει νά ἦτον τὰ κρέατά της πολλὰ χαϊδεμένα · ὅλα αὐτὰ τὰ λόγια ὅπου ἐσυντύχαιναν οἱ δύο ἀνδρεῖοι τὰ ἄκουαν ὁ Δοῦκας, καὶ ἡ Δουκέσσα, καὶ ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου ἦτον εἰς τὸ περιδόλι, καὶ θέλωντας νά τελειώσουν αὐτὴν τὴν παράξενην, καὶ καλῶς κατασκευασμένην μηχανήν, ἔδω//σαν φωτιᾶν εἰς τὴν οὐρὰν τοῦ ξυλαλόγου, τὸ ὁποῖον ἦτον γεμάτον μέσα φυσέκια, καὶ πέρνωντας φωτιᾶν ἐπέταξε μέ μίαν θαυμασὴν τέχνην εἰς τὸν ἀέρα κάμνωντας μεγάλον κτύπον καὶ ταραχὴν ἐκεῖνα τὰ φυσέκια, ἐκομματιᾶσθη τὸ ἄλογον καὶ ἔπεσε κάτω ὁ Δὸν Κισσότης, καὶ ὁ σάντζιος σχεδὸν μισοκαμμένοι, εἶχαν μισεῦσαι ὅλαις ἐκεῖναις ἡ ματρόναις, ὁμοῦ καὶ ἡ τριφάλδι καὶ οἱ ἐπίλοιποι ὅπου εἶχαν μείνῃ στό περιδόλι εἶχαν ζαπλωθῇ εἰς τὴν γῆν //ὀλιγοθυμισμένοι · ὁ Δὸν Κισσότης καὶ ὁ σάντζιος εἶχαν συκωθῇ ὄντας σχεδὸν συντρυμμένα [τὰ κόκκαλά τους¹⁰⁸⁸] τὰ πλευρά τους, καὶ κοιτάζοντας ἔνθεν κἀκείθεν, ἔμειναν ἐκστατικοί, βλέ-

¹⁰⁸⁷ Añadido en el interlineado superior. — ¹⁰⁸⁸ Tachadura por error.

πωντας τοῦ λόγου τους εἰς τό ἴδιον περιβόλι ἀπό τόν ὁποῖον εἶχαν μισεύση, καί ἐθαύμασαν περισσότερον, βλέποντας τόσους ἀνθρώπους ἐξαπλωμένους κατὰ γῆς, μάλισα ὅταν εἶδαν εἰς μίαν ἀγκωνήν τοῦ περιβολίου ἕνα μέγαν κοντάρι καρφωμένον εἰς τήν ρῆν, καί ἐπάνω εἰς τήν κο//ρυφήν ἦτον μία κόλα ἄσπρον χαρτί σκλιδωμένον, καί ἦτον δεμένη εἰς τήν ἄκρην τοῦ κονταρίου μέ πράσινον γαϊτάνι, καί εἰς τό χαρτί ἦτον κάποια μέγала καί χρυσά γράμματα ὅπου ἐδιαλάμβαναν αὐτά τά ἀκόλουθα λόγια· ¹⁰⁸⁹

Ὁ ἐκλαμπρος καβαλλιέρης Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας ἀπετέλεσε τήν τύχην τῆς κοντίσας τριφάλδι ἐπωνομαζομένης ἡ ματρόνα Δολόριδα, μόνον μέ τό νά τήν ἐδοκίμασεν ¹⁰⁹⁰ ὁ μαλαμ-

200r. προῦνος ἔμεινε πληροφορημένος, καί εὐαρεστημένος, ἡ ματρόνα εἰς ἐγλύτωσαν ἀπό τήν γενειάδα, καί ἔμειναν ὡς καί τό πρότερον, οἱ βασιλεῖς δηλαδὴ ὁ Δόν Κλαδίσιος, καί ἡ ἀντονομασία, ¹⁰⁹¹ ἔλαβαν τό πρότερόν τους κάλλος, καί ἦλθαν εἰς τήν πρώτην τοὺς ζάσιν καί ὅταν ὁ ὄπλοφόρος θέλει κτυπηθῇ ταῖς ξυλαῖς ὅπου ὑποσχέθη νά λάβῃ, τότε ἡ ἄσπρη περιγερά θέλει ἐλευθερω//θῇ ἀπό τά ὀνύχια τῶν φθοροποιῶν Ἰερραίων· ¹⁰⁹²

Διαβάζοντας λοιπόν Ὁ Δόν Κισσότης τά φράγματα ἐκατάλαβε πῶς ἐδιηγούνταν διὰ τήν ἐλευθερίαν τῆς Δουλτζινέας, καί εὐχαριστῶντας ἀπείρως τόν οὐρανόν διὰ τό μέγαν κατόρθωμα ὅπου ἐτελείωσε μέ τόσον ὀλίγον κίνδυνον, ἐπῆγεν ἐκεῖ ὅπου ἦτον ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα, τοὺς ὁποίους τοὺς εὔραν ὀλιγοθυμισμένους, καί πιάωντας τόν Δοῦκαν ἀπό τό χέρι, εἶ//πε, κάμε καλήν καρδίαν ὅτι αὐτά δέν εἶναι τίποτα, ἡ τύχη ἐπῆρε τέλος δίχως καμμίαν βλάβην, ὡς καθὼς φαίνεται καθαρά ἀπό τά λόγια ὅπου εἶναι γραμμένα εἰς ἐκεῖνο τό χαρτί ὁ Δοῦκας ἄρχισε νά συνηφέρῃ, καί νά ἐξυπνᾷ ὡσάν νά ἐκοιμοῦνταν εἰς ὕπνον βαθύ, παρομοίως καί ἡ Δουκέσσα, καί ἐκεῖνοι ὅπου εὐρίσκονταν εἰς τό περιβόλι κάμνοντας τοιαῦτα σχήματα θαυμασμοῦ, καί ἐκτάσεως, ὅπου ἔδειχναν πῶς νά τοὺς ἐσυνέβῃ ἀληθινόν τό πε//ριγέλοιον, ὅπου τόσον ἐπιτήδεια ἤξευραν καί ἐπροσποιοῦνταν · ὁ Δοῦκας διάβασε τά γράμματα, καί τελειώνοντας τά ἔτρεξε καί ἀγκάλιασε τόν Δόν Κισσότην, λέγωντάς τον δέν πιεζύω νά ἐξάθῃ, ἢ νά εὐρίσκεται ἀνδρειώτερος καβαλλιέρης ἀπό ἐσένα · ὁ σάντζιος ἐπεριπατοῦσε καί ἐγύρνευε νά ἰδῇ τήν δολόριδα τί πρόσωπον εἶχε δίχως τήν γενειάδα, καί ἄν ἦτον εὐμορφῇ ὡς καθὼς τήν ἔδειχναν ἡ θοριᾶ της ὅταν ἦτον μέ τά γένεια, ἀμή τοῦ εἶπαν πῶς //εὐθύς ὅπου ἔπεσε τό ξυλόλογον ἐπὶ τόν ἄερα ἐχάθηκαν ὅλαις ἡ ματρόνα ὁμοῦ μέ τήν Δολόριδα, καί πῶς εἶχαν πέσει ὅλα τά γενειά τους,

¹⁰⁸⁹Media línea libre. — ¹⁰⁹⁰Sin marcar con punto el comienzo de la carta escrita. — ¹⁰⁹¹Don Clavijo y Antonomasia. — ¹⁰⁹²Fin del escrito y media línea libre.

καί εἶχε μείνη παρρεκόν τό πρόσωπών τους · ἡ Δουκέσσα ἐρώτησε τόν σάντζίον πῶς ἐπέρασεν ἐκεῖνο τό μακρὺ ταξίδι, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, ἐγὼ σινιόρα μου ἔνοιωσα (ὡς καθὼς μέ εἶπεν ὁ καθαλλιέρης μου) πῶς //ἐπεριπατούσαμεν εἰς ταῖς φωτιαῖς, καί ἤθελα νά λύσω τά ὀμμάτιά μου, ἀμὴ ὁ καθαλλιέρης

μου δέν μέ ἄφησε, ὅμως μέ ὅλον τοῦτο ἐγὼ, μέ τό νά εἶμαι φυσικά περιεργος, καί μέ τό νά ἀγαποῦσα νά ἰδῶ τί πρᾶγμα ἦτον ἐκεῖ, ἀγάλια ἀγάλια, καί δίχως νά μέ καταλάβῃ τινάς, ἐσύκωσα τό πανί ἀπό τά ὀμματιάμου, καί ἐκοίταξα κάτω, καί μέ ἐφάνη πῶς νά ἦτον ὅλη ἡ γῆ μικρὴ ὥσάν ἓνα κόκκον σινάπεως, καί οἱ ἄνθρωποι ὅπου ἐπεριπατοῦσαν ἐπάνω εἰς αὐτήν μέ ἐφάνηκεν //πῶς νά ἦτον ὀλίγον μεγαλύτερη ἀπὸ τά λευτόκαρα · χοχάσου καλὰ σάντζιε, τοῦ εἶπεν ἡ Δουκέσσα, ἐκεῖνο ὅπου λέγεις, ὅτι ὡς καθὼς φαίνεται ἐσύ δέν εἶδες τὴν γῆν, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἀνθρώπους ὅπου ἐπεριπατοῦσαν, καί αὐτό εἶναι ἀληθινόν, διότι ἂν ἡ γῆ σέ ἐφάνη ὥσάν κόκκον σινάπεως καί κάθε ἄνθρωπος ὥσάν ἓνα λευτόκαρον, νά ὅπου ἓνας ἄνθρωπος ἐσκέπαζεν ὅλην τὴν γῆν · ἔτσι εἶναι ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, ὅμως μέ ὅλον τοῦτο τὴν εἶδα ἀπὸ μίαν ἄκρην · συλλογίσου //καλὰ σάντζιε τοῦ λέγει πάλιν ἡ Δουκέσσα, ὅτι ἀπὸ μίαν ἄκρην δέν ἡμπορεῖς νά θεωρήσῃς ὅλην τὴν γῆν · ἐγὼ δέν καταλαμβάνω ἀπὸ αὐτά τά θεωρήματα, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, τοῦτο μόνον πρέπει νά καταλάβῃς ἡ ἀφεντιὰ σου, πῶς ἡμεῖς ἐπετοῦσαμεν διὰ μέσου γοητείας, καί διὰ μέσου γοητείας ἡμπορεῖσα, καί εἶδα ὅλην τὴν γῆν, καί ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καί ἂν δέν πισεύετε αὐτό, δέν θέλετε πισεύσει μήτε πῶς ἐπήγαμεν ὑψηλὰ ὅπου ἐφθάσαμεν εἰς τόν //οὐρανόν, μάλισα τόσον σιμά, ὅπου πισεύω πῶς νά μὴν ἦτον παρὰ νω ἀπὸ μίαν ἡμισυ σπαθαμὴν¹⁰⁹³ εἰς τό ἀναμεταξύ, καί διὰ μεγαλύτερον σημεῖον ἀλήθειας, λέγω πῶς ἦτον μεγάλος κατὰ πολλὰ, καί κατὰ τύχην ἐπεράσαμεν ἀπὸ ἐκεῖνο τό μέρος ὅπου ἦτον τὰ ἑπτὰ κατζίκια καί νά μέ πιστεύσῃς πῶς μέ τό νά ἐφύλαγα ἀπὸ μικρὰ μου χρόνια κατζίκια, εὐθύς ὅπου τὰ εἶδα μέ ἤλθεν ἐπιθυμία νά καθήσω ὀλίγον μέ αὐτά, καί ξεκαθαλλιεύσωνας ἀπὸ τό ξυλάλογον// χωρὶς νά με νοιῶσῃ ὁ καθαλλιέρης μου, ἐπῆγα καί ἐκάθησα μέ τὰ κατζίκια (τὰ ὁποῖα ὁμοιάζουν ὥσάν λουλούδια) ὡς τρία τέσσαρα κάρτα τῆς ὥρας, καί τό ξυλάλογον δέν ἐσάλευσεν ἀπὸ τόν τόπον του τελείως · καί ἐν ὅσῳ ὁ σάντζιος ὁμιλοῦσε διὰ τὰ κατζίκια, ἐρώτησεν ὁ Δοῦκας τί ἔκαμινεν ὁ Δόν Κισσότης, πρὸς τόν ὁποῖον αὐτός ἀποκρίθη, ἐγὼ ἀπὸ αὐτά ὅπου λέγει ὁ σάντζιος δέν εἶδα κἀνένα, ἀγκαλὰ καί ἐνδέχεται νά τὰ εἶδεν ὁ σάντζιος, ὅτι ὅλα εἶναι ἔξω τῆς φύσεως · ἀληθινὰ ὅ-

200v.

¹⁰⁹³ Sic.

201r. μως ἔνοιωσα πῶς ἐπερνοῦσα διά μέσου τοῦ ἀέρος, καί μάλιστα ἔγγυζα καί εἰς τήν φωτίαν, ἀμή δέν πιερεύω νά ἐπεράσαμεν παρέκει, ὅτι ἄν ἐφθάναμεν ἐκεῖ ὁποῦ λέγει ὁ σάντζιος εἰς τάς ἐπτά αἶγες, βεβαιώτατα ἠθέλαμεν κατῇ · καί ἐπειδή καί δέν ἐφλογισθήκαμεν ὁ σάντζιος ἤ ψευδεταῖ ἤ ὄνειρεῦεται · ἐγὼ δέν ψεύδομαι, μήτε ὄνειρεῦομαι ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, καί ἄν //θέλετε νά γνωρίσετε πῶς λέγω τήν ἀλήθειαν, ἐρωτήσετέ με νά σας εἰπῶ καί τά σημεῖα, καί τά χρώματα ὅπου εἶχαν τά κατζίκια · εἰπές τά σάντζιε ἄν τά ἠξεύρης εἶπεν ἡ Δουκέσσα, τά χρώματά τους εἶναι αὐτά, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, τά δύο εἶναι πράσινα, καί τά ἄλλα δύο κόκκινα, τά δύο μαθιά καί τό ἕνα παρδαλόν · ἐδὼ εἰς τήν ρῆν δέν συνηθίζονται τοιούτων εἰδῶν χρομάτων κατζίκια, εἶπεν ὁ Δοῦκας, καί ποῖος ἀμφιβάλλει εἶπεν ὁ σάντζιος; πῶς //νά μήν εἶναι διαφορά ἀπό τά κατζίκια τοῦ οὐρανοῦ, εἰς τά κατζίκια τῆς γῆς; παρακαλῶ σε σάντζιε ἦτον καί κἀνένας τράγος ἀνάμεσα εἰς ἐκεῖνα τά κατζίκια; ἐρώτησεν ὁ Δοῦκας, ὅχι σινῶρε ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, καί μέ αὐτό ἐτελείωσαν τήν ὁμιλίαν διότι ἔδλεπαν πῶς ὁ σάντζιος εἶχε κατά νοῦν νά εἰπῇ πῶς ἐπεριπάτησεν εἰς ὅλον τόν οὐρανόν · αὐτό ἦτον εἰς κοντολογίαν τό τέλος τῆς τύχης τῆς ματρόνας Δολόριδας διά τήν //ὁποῖαν ἐγελοῦσαν οἱ Δούκηδες, ὅχι μόνον ἐκείνον τόν καιρόν, ἀλλά καί εἰς ὅλην τους τήν ζωήν · ¹⁰⁹⁴

201v.

Κεφάλαιον μβ:^{ov}

Ὅπου διηγείται ταῖς συμβουλαῖς ὁποῦ ἔδωσεν ὁ Δόν Κισσότης εἰς τόν σάντζιον πρὶν νά ὑπάγῃ εἰς τό φγοδέρνο, καί ἄλλα πράγματα πολ-
λά ροχασικά

Ἐμειναν κατά πολλά πληροφορημένοι οἱ Δούκιδες βλέπωντας τό εὐτυχές καί νόστιμον τέλος ὁποῦ ἔλαβεν ἡ τύχη τῆς Δολόριδας, καί ἀποφάσισαν νά μήν ἀφεθοῦν ἀπό αὐτά τά περιγέλοια, βλέπωντας πῶς εἶχαν ὑποκείμενα ὁποῦ τά ἐτρατοῦσαν¹⁰⁹⁵ διά ἀληθινά, καί δίδοντας προσαγῇ εἰς τοὺς δούλους τους, καί εἰς τοὺς ὑπηκόους ἐκείνου τοῦ φγοδέρνου ὁποῦ ὑποσχέθηκαν τόν σάντζιον, μίαν //ἡμέραν ὁ Δοῦκας εἶπεν πρὸς τόν σάντζιον νά ἐτοιμασθῇ νά ὑπάγῃ εἰς τό φγοδέρνον του, ὅτι οἱ ὑπῆκοοί του τόν ἐκαρ-

¹⁰⁹⁴ Termina dejando ocho líneas libres para comenzar el capítulo μβ en página recto. — ¹⁰⁹⁵ Error. ἐκρατοῦσαν. La corrección -κ- en el margen derecho.

τεροῦσαν μέ μεγάλον πόθον, ὡς οἱ ἐδραῖοι τόν μεσίαν · ὁ σάντζιος τόν ἐπροσκύνησε, καί τοῦ εἶπεν ἀφ' οὗ ἐκατέβηκα ἀπό τόν οὐρανόν, καί ἀφ' οὗ ἀπό τό ὕψος του ἐθεώρησα τήν γῆν, καί τήν εἶδα τόσον παραμικρόν, ἔσθυσεν ἐκεῖνη ἡ φλόγα τῆς ἐπιθυμίας ὅπου εἶχα εἰς τό νά γίνω φγοδερνά-τόρος, ἐπειδή καί τί μεγαλειότης εἶναι νά ὀρίζη τινάς ἕνα //κόκκον σινά-πεως, ἡ τί βασιλεία, καί αὐτοκρατορία εἶναι νά κυδερνᾷ τινάς πέντε ἡ ἕξη ἀνθρώπους μεγάλους ὡσάν τά λεπτόκαρα, διότι ὡς καθῶς μέ ἐφάνηκεν ἐμένα δέν ἦτον περάνω ἀπό τόσοι εἰς ὅλην τήν γῆν · ἄν ἡ μεγαλειότης σου ἤθελες ἤθελες εὐαρεσθῇ νά μέ δώσης ὀλίγον μέρος τόπου εἰς τόν οὐρα-νόν, ἄν καί νά μή ἦτον περάνω ἀπό δύο ἡμισυ μιλίων διάστημα, τό ἤθελα δεχθῇ καλότερα, παρὰ ὅπου νά μέ ἔδιδες τό μεγαλῆτερον φγοδέρνον //τοῦ Κόσμου · συλλογίσου καλὰ φίλε σάντζιε ἀποκρίθη ὁ Δοῦκας, ὅτι ἐγώ δέν ἡμπορῶ νά δώσω ἀπό τό μέρος τοῦ οὐρανοῦ εἰς τινάν, ἀγκαλά καί νά μήν ἦτον περάνω ἀπό ἕνα ὀνύχι, ἐ

πειδή καί μόνον ὁ θεός ἡμπορεῖ νά κάμη τοιαῦτας ἀντιμισθίας, καί χάρι-τες · ἐκεῖνο ὅπου ἡμπορῶ νά σέ δώσω εἶναι ἕνα φγοδέρνο πολλά καλόν μέ πολύ σύμφερον, καί ὅπου ἔχει γῆν πολλά εὐκαρπον, καί μέ εὐθυνίαν, εἰς τό ὁποῖον ἄν ἐσύ ἡξεύρης νά κυδερνηθῇς ἡμπορεῖς μέ τά ἐγκόσμια νά κερδέσης, καί τά οὐράνια · ἄς ἔλθῃ λοιπόν αὐτό τό φγοδέρνον, ἄ//ποκρίθη ὁ σάντζιος, ὅτι ἐγώ θέλω πασχίσει νά γένω τοιοῦτος γκοδερνάτορος, ὅπου νά ὑπάγω καί εἰς τόν οὐρανόν, καί αὐτό τό κάμνω ὅχι πῶς μέ τό νά ἐπι-θυμῶ νά εὐγῶ ἀπό αὐτά τά τζάντζαλά μου, ἡ διά μεγάλειον, ἀλλά διά νά δοκιμάσω τί νοσιμάδα εἶναι εἰς τό νά γίνῃ τινάς φγοδερνάτορος · ἄν τό δοκιμάσης καί γλυκανθεῖς μίαν φοράν σάντζιε, εἶπεν ὁ Δοῦκας, θέλεις νά γλύφῃς τά δάκτυλά σου εἰς τό τέλος, μέ τό νά εἶναι πολλά γλυκόν πρᾶγμα τό νά προστά//ζῇ τινάς καί νά τόν ὑπακούουν, καί πίσόν¹⁰⁹⁶ μας πῶς ὅταν ὁ καβαλλιέρης σου φθάσῃ ἱμπερατόρος, δέν θέλει ἡμπορέσουν νά τό πά-ρουν εὐκόλα ἀπό τό χέρι σου · τό σοχάσθηκα καί ἐγώ σινιόρε, εἶπεν ὁ σάν-τζιος πῶς νά εἶναι καλόν πρᾶγμα τό νά ἐξουσιάζῃ τινάς, ἄν καί νά ἦτον ἕνα κοπάδι πρόδατα · ἐσύ ἀλήθινά τό ἐκατάλαβες σάντζιε, ἀποκρίθη ὁ Δοῦκας, καί ἐγώ πιγεύω πῶς θέλω χρηματίσει πολλά καλὰ διά φγοδερνά-τόρος, ὡς καθῶς τό φανερώνει ἡ γνῶσις σου νά εἶσαι μόνον ἔτοι//μος αὔ-ριον νά ὑπάγῃς εἰς τό φγοδέρνον, καί ἀπόψε θέλουν σέ ἐτοιμάσῃ ἐκεῖνο τό φόρεμα ὅπου πρέπει, ὁμοῦ καί τά ἄλλα ἀναγκαῖα · ἐνδύσετέ με ὡς κα-θῶς σᾶς ἀρέσει, εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅτι ὅ,τι λογῆς καί ἄν ἐνδυθῶ θέλω εἶμαι σάντζιος πάντζας · ἔτζι εἶναι εἶπεν ὁ Δοῦκας, ὅμως τά φορέματα πρέπει νά

202r.

¹⁰⁹⁶πίστευσον.

τεριάσουν μέ τό ὀφφίκιον, καί μεγαλείον, διότι δέν εἶναι πρέπον νά ἐνδυθῇ ἕνας νομικός φορέματα σολδάτου, μήτε σολδάτος νά φορέσῃ φορέματα ἱερέως· ἐσύ //σάντζιε πρέπει νά φορῇς μέρος μέν ὡς Διδάσκαλος τοῦ νόμου, μέρος δέ ὡς καπετάνος, διότι εἰς τό φγοδέρνον ὁποῦ σέ δίδω εἶναι χρειάζομενα τόσον τά γράμματα, ὅσον καί τά ἄρματα· ἀπό φράμματα ἔχω ὀλιγοσά εἶπεν ὁ σάντζιος, διότι ἀγκαλά καί νέ μήν ἡξεύρω τό ἀλφάβητον, μέ φθάνει ὁποῦ ἡξεύρω νά κάμω τόν ζαυρόν μου, εἰδέ διά τά ἄρματα ἐγώ θέλω μεταχειρισθῇ ἐκεῖνα ὁποῦ θέλουν μέ δώσει ὅσον ἡμπορέσω· ἔφθασεν ἐπάνω εἰς αὐτό καί ὁ Δόν Κισσότης, καί ἐκούοντας ἐκεῖνα ὁποῦ ἐσυντύχαιναν, καί μαθαίνοντας τό βιαστικόν κίνημα τοῦ σάντζιου, μέ ἄ-

202v. δειαν τοῦ Δοῦκα, τόν ἐπῆρεν ἀπό τό χέρι, καί ἐπῆγαν εἰς τήν κάμεράν του διά νά τόν ἐρμηνεύσῃ τί λογῆς νά κυβερνηθῇ εἰς τό ὀφφύκιον του· ἐμβαίνοντας λοιπόν εἰς τήν κάμεραν, ἐσφάλισαν τήν πόρταν, καί ἔδαλε τόν σάτζιον ὁ Δόν Κισσότης, καί ἐκάθησε σιμά του, καί τοῦ εἶπεν, εὐχαριστῶ κατὰ πολλά τόν οὐρανόν φίλε σάντζιε, ὁποῦ πριχοῦ νά ἀπαντήσω ἐγώ κἀμμίαν καλήν τύχην, ἡῦρες ἐσύ τό καλόν // σου ῥοιζικόν, καί ἐγώ ὁποῦ εἰς τήν καλήν μου τύχην σέ εἶχα διωρίση τήν πληρωμήν τοῦ κόπου σου, βλέπω τόν ἑαυτόν μου πῶς ἀρχίζω νά ἀποκτήσω κατιτί· ἐσύ νά ὁποῦ ἔφθασες καί φγοδερνατόρος διά μέσον μου, μέ τό νά εὐγαλα ἀπό τό ἀκηδές τοῦ ὕπνου, καί δίχως νά κάμης κἀμμίαν ἐπιμέλειαν ὠφελήτης ἀπό τήν πλανωμένην καθαλλιερίαν, καί μέ τό οὐδέν ἔλαβες αὐτό τό ὀφφύκιον, ὡσάν νά ἦτον κἀνένα παραμυρόν πρᾶγμα· αὐτά σέ εἶπα φίλε σάντζιε διά νά //μήν λογιᾶζω πῶς ἀπό ἀξίαν σου ἔλαβες αὐτήν τήν ἀντιμοσίαν, ἀλλά νά εὐχαρισῇς τόν οὐρανόν, καί τό μεγαλείον τῆς πλανωμένης καθαλλιερίας, ζέκε λοιπόν μέ προσοχήν καί ἄκουσε αὐτά ὁποῦ θέλω νά σέ συμβουλεύσω διά νά τά ἔχῃς ὡσάν ἕνα ἄζρον, καί ὁδηγόν ὁποῦ νά σέ ὑπάγουν εἰς σίγουρον λιμένα αὐτῆς τῆς ταραχώδους θαλάσσης, εἰς τήν ὁποῖαν θέλεις νά πλέξῃς ὅτι τά ὀφφίκια, καί ἡ μεγάλας ἀξίαις δέν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἕνας βαθύτατος κόλπος //ταραχῶν¹⁰⁹⁷

Ἐν πρώτοις τέκνον πρέπει νά φοβᾶσαι τόν θεόν, διότι εἰς τό νά τόν φοβᾶσαι ζέκει ἡ σοφία, καί ὄντας σοφός δέν θέλεις σφάλλει εἰς κἀνένα πρᾶγμα. Δεύτερον πρέπει νά σοχασθῇς νά γνωρίσης τόν ἑαυτόν σου ὁποῦ εἶναι τό πλέον δυσκολότερον πρᾶγμα, καί κάμνωντάς αὐτό δέν θέλεις ἐπαίρεσαι ὡσάν ὁ κάδουρας ὁποῦ ἠθέλησε νά παρομοιασθῇ μέ τό βόδι, ὅτι ἂν τό κάμης αὐτό θέλει γίνεαι αἰτία νά φανερωθᾷ φανερωθῇ ἡ τρέλλα σου, καί τό

¹⁰⁹⁷ Punto y aparte. Aquí comenzarán los consejos de Don Quijote que irán separados en párrafos, así como aparece en la edición de Franciosi.

πῶς ἐφύλαγες χοίρους εἰς τόν τόπον σου · ἔτσι εἶναι ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ὅμως αὐτό τό// ἔκαμα ὅταν ἤμουν μικρόν παιδί εἰδέ ὅταν ἐμεγάλωσα ἔδο-
σκα χῖνες ἀμή αὐτό ὀλίγον χρησιμεύει, διότι ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι φγο-
βερνατόρος, δέν πισεύω νά κατάγωνται ἀπό βασικόν¹⁰⁹⁸ γένους· αὐτό εἶναι
ἀληθινόν, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί διά τοῦτο πρέπει ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου δέν
κατάγωνται ἀπό ἔκλαμπρα γέννη νά συγκερνοῦν τό σοδαρόν τῆς ἀξίας μέ
τήν εὐπροσηγορίαν, καί

[προσηγορίαν¹⁰⁹⁹], καί εὐαρέξιν, καί ὁδηγώντας τους ἡ φρονομιάδα, θέ-
λει τοὺς ἐλευθερώσει ἀπό τόν κακότροπον ψηθιρεσμόν, ἀπό τόν ὅποιον
κἀνένας δέν ἐλευθερώθη.

203r.

νά καυχᾶσαι διά τήν εὐτέλειαν τοῦ γένους σου, καί νά μήν ἐντρέπεσαι
εἰς τό νά λέγῃς πῶς κατάγεσαι ἀπό χωριάτες, διότι βλέποντας πῶς δέν τό
ἔχεις διά ἀτιμίαν κἀνένας δέν θέλει βαλθῇ νά σέ περιγελάσῃ, καί νά πάσῃς
νά εἶσαι περισσότερον ταπεινός ἐνάρετος, παρὰ ὑπερίφανος ἀμαρτωλός ·
εἶναι ἀμέτρητοι ἐκεῖνοι ὅπου εὐτελές γένος ὑψώθηκαν καί ἔγιναν βασιλεῖς
καί μεγιστάνοι.¹¹⁰⁰

Ἀνίξως καί ἐσύ παρῆς διά μέσον, καί ὄργανον τήν ἀρετήν καί διῶχουρισθεῖς
νά κάμῃς ἐνάρετα κατορθώματα, δέν πρέπει νά καταφρονῇς τά κατορθώ-
ματα τῶν πρετζίπων καί μεγάλων ἀνθρώπων, διότι τό αἷμα κληρονομεῖται,
εἰδέ ἀρετή ἀποκτᾶται, καί αὐτή ἰσχύει περισσότερον ἀπό τό αἷμα.¹¹⁰¹

Ἄν κατά τύχην ἔλθῃ εἰς το φγοδέρνο σου κἀνένας σου συγγενής, νά μήν τόν
ἀφήσῃς μήτε νά τόν ἀτιμάσῃς, μάλιστα νά τόν περιποιηθῇς, ὅτι κάμνοντας
αὐτό θέλεις ἀρέσει θεῷ καί ἀνθρώποις.¹¹⁰²

Ἀνίξως καί φέρεις τήν γυναῖκαν σου (ὅτι δέν εἶναι καλόν ἐκεῖνοι ὅπου λεί-
πουν πολύν καιρόν εἰς τά φγοδέρνα νά εὐρίσκωνται χωρίς ταῖς γυναῖκαις
τους) μάθε την, δίδαξέ την, καί εὐγαλέ τήν ἀπό τήν χωριχτιάν της, διότι
ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἀποκτᾶ ἕνας φρόνιμος φγοδερνατόρος τά διασκορπίζει
μία τρελλή φυναῖκα.

Ἀνίξως καί κατά τύχην μείνης χῆρος (πρᾶγμα ὅπου ἡμπορεῖ νά συνέδῃ)
καί θελήσεις νά ξαναυπανδρευθῇς νά πάρῃς τοιαύτην φυναῖκαν ὅπου νά
σέ ἐξουσιάζῃ διότι νά σέ εἰπῶ τήν ἀλήθειαν, ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἐρνει ἡ
γυναῖκα τοῦ κριτοῦ, θέλει δώσῃ τήν ἀπολογία ὁ ἀνδρας της εἰς τό κοινόν
κριτήριο.

νά μήν ἀκολουθῇς ποτέ τόν νόμον τῆς φαντασίας σου τό ὅποιον τό συνη-
θίζουν οἱ ἀμαθεῖς.

¹⁰⁹⁸ βασικόν?? – ¹⁰⁹⁹ Tachadura (está repetido de la página anterior). – ¹¹⁰⁰ Punto y aparte. –

¹¹⁰¹ Punto y aparte. – ¹¹⁰² Punto y aparte.

Ἄς εὕρεις εἰς τοῦ λόγου σου πλέον εὐκόλον εὐσπλαχνίαν τά δάκρυα τοῦ πτωχοῦ¹¹⁰³ (ὅχι ὅμως ἔξω ἀπό τό δίκαιον) παρὰ ἡ ἔρευνες τοῦ πλουσίου ·

203v. Πάσχιζε νά εὐγάλης εἰς τό φανερόν τήν ἀλήθειαν ἀνάμεσα εἰς τάς ὑποσχέσεις καί δῶρα τοῦ πλουσίου, ἀνάμεσα εἰς τοὺς ὀλολυσμούς τοῦ πτωχοῦ. Ὅταν ἡμπορεῖ καί ἔχει τόπον ἡ ἐπιεικία, μή βάλλεις εἰς πράξιν ὅλην τήν σκληρότατη τοῦ νόμου κατὰ τοῦ πταίσαντος, ὅτι δέν εἶναι καλότερη¹¹⁰⁴ ἡ φήμη τοῦ σκληροῦ κριτοῦ, ἀπό τοῦ εὐσπλάχνου. Ὅταν σέ τύχη νά θεωρήσης κἄμμίαν κρίσιν, κἄνενός ἐχθρός σου, ξεμάκρυνε τό μῖσος ἀπό τήν διάνοιάν σου, καί κρίνε δίκαιως. Ἀνίζως καί κἄμμία εὐμορφη φυναῖκα ἔλθῃ καί σέ ζητήσῃ δικαιοσύνην μήν κοιτάξης¹¹⁰⁵ τά δάκρυά της μήτε νά ἀκούῃς τοὺς ἀναξεναγμούς της, ἀλλά σοχάσου μέ ὑπομονήν τήν οὐσίαν τοῦ πράγματος ὅπου ζητεῖ, ἄν δέν θέλῃς νά πνίγῃ ἡ δικαιοσύνη σου εἰς τά κλάματά της, καί ἡ καλοσύνη σου, εἰς τοὺς ἀναξεναγμούς της. Ἐκείνον ὅπου θέλεις νά παιδεύσῃ μέ ἔργα, μήν τό καταφρονῇς ἐκ σόματος διότι τόν φθάνει τόν κακοῤῥοίζικον ἡ παιδεία χωρίς τά λόγια. ὅταν σέ πέσῃ κἄνένας πταίστης συλλογίσου καλά τόν κακοῤῥοίζικον ἄνθρωπον ὅπου διάκειται εἰς πολιτείαν τῆς διεφθαρμένης μας φύσεως, καί νά φανῇς ὅσον ἡμπορεῖς ἐλεήμον¹¹⁰⁶ καί εὐσπλαγχνος, χωρίς νά ἀδικήσῃς τοὺς ὑπεναντίους του, ὅτι ἀγκαλά καί τά ιδιώματα τοῦ θεοῦ εἶναι ὅλα ἐξίσου, ὅμως ἡμᾶς μᾶς φαίνεται νά εἶναι λαμπρότερον τῆς ἐλεημοσύνης, παρὰ τῆς δικαιοσύνης, καί ἀνίσως καί ἐσύ σάντζε ἀκολουθήσῃ¹¹⁰⁷ αὐτούς τοὺς κἄνόνες, θέλουν σέ μακραημερεύσει, καί θέλουν κάμη τήν φήμην σου αἰώνιον, καί θέλεις λάδῃ καί τήν ἀντιμισθίαν· αὐτά ὅπου σέ εἶπα ἔως τώρα εἶναι παραινήσεις, μέ ταῖς ὁποῖαις πρέπει νά σολίσῃς τήν ψυχὴν σου. τόρᾳ¹¹⁰⁸ θέλω σέ εἰπῇ μερικάῖς νουθεσίαις διὰ νά σολίσῃς τό σῶμα σου.¹¹⁰⁹

¹¹⁰³Sic. — ¹¹⁰⁴Sic. — ¹¹⁰⁵Sic. — ¹¹⁰⁶Sic. — ¹¹⁰⁷ἀκολουθήσῃς — ¹¹⁰⁸Sic. — ¹¹⁰⁹Las últimas líneas del capítulo μβ terminan en forma de pirámide truncada con media página inferior libre para empezar el capítulo μγ en *recto*.

Κεφάλαιον μγ:^{ον}

204r.

Διά τας δευτέρας συμβουλές τοῦ Δόν Κισσότη πρὸς τὸν σάντζιον

Ποῖος ἤθελεν εἶσθαι ἐκεῖνος ὁποῦ ἀκούοντας αὐτὴν τὴν ὁμιλίαν ὁποῦ εἵπαμεν τοῦ Δόν Κισσότη νὰ μὴν τὸν νομίση διὰ φρόνιμον ἄνθρωπον; ἀμὴ ὡς καθὼς πολλαῖς φοραῖς εἵπαμεν εἰς τὴν ἀναφορὰν αὐτῆς τῆς ἀληθοῦς ἰσορίας, ἐξέπεφτεν εἰς ἀσυσσάσις, ὅμως ὅταν τὸν ἀνάφερναν διὰ καβαλλιερίας, εἶδε τὰ ἐπίλοιπα τοῦ λόγια ἦτον πολλά //φρόνιμα, εἰς τρόπον ὁποῦ κάθε ὀλίγον τὰ ἔργα του ἔκαμναν, καὶ ἐγίνονταν ἀπίστευτος, καὶ ἡ γνῶσις του · ἀμὴ εἰς αὐτὰς τὰς δευτέρας ἐρμηνείας ὁποῦ ἔδωσε τοῦ σάντζιου, ἔδειξε πῶς νὰ ἔχη μεγάλην χάριν, καὶ φρονιμάδαν, ἔδειξε καὶ τὴν τρέλλαν του εἰς τὸν πλέον ἐντελέστατον βαθμὸν ὁποῦ ἤμπορεῖ νὰ φθάσῃ · ὁ σάντζιος ἔξεκε καὶ τὸν ἄκουεν μέ μεγαλοτάτην προσοχήν, καὶ ἔπασχε νὰ κρατῇ εἰς τὴν μνήμην τὰς συμβουλές του διὰ νὰ τὰς //φυλάττῃ καὶ διὰ μέσου αὐτῶν νὰ κάμῃ καλὴν κυδέρνησιν εἰς τὸ φγοδέρνο· ἀκολούθησε λοιπὸν ὁ Δόν Κισσότης, καὶ εἶπεν.

Ὅσον μὲν διὰ τὸν τρόπον ὁποῦ πρέπει νὰ κρατῇς διὰ τὴν κυδέρνησιν τοῦ ἑαυτοῦ σου, καὶ τοῦ σπητίου σου σάντζιε, πρῶτον μὲν σέ παραγγέλλω νὰ εἶσαι παστρικός, νὰ κόπτης τὰ δυνύχια σου, καὶ νὰ μὴν τὰ ἀφίνης νὰ αὐζάνουν, ὡς καθὼς κάμνουν μερικοὶ ἀμαθεῖς, //ὁποῦ πιεζέουν πῶς τὰ μακρὰ δυνύχια εὐμορφαίνουν τὰ χέριά τους.

νὰ μὴν περιπατῇς σάντζιε, ξεζοσμένος, καὶ ξεσχισμένος, ὅτι τὰ ξεσχισμένα φορέματα εἶναι σημεῖον ἀνθρώπου δυσγενοῦς, ἐπειδὴ καὶ τὸ περιπατεῖν τοιούτως ἴδιον εἶναι μίμου ἀνθρώπου, ὡς καθὼς ἐκατακρίθη διὰ αὐτό, καὶ ὁ ἰούλιος ὁ Καίσαρ.

Δοκίμασε μέ φρονιμάδα πόσον δύναται τὸ ὀφφείκιόν σου, καὶ ἂν εἶναι ἄξιον νὰ κρατῇς τοὺς δούλους μέ λιθρέας, τότε φτιάσε τους, ὅμως νὰ σοχασθῇς νὰ εἶναι αὐτὰ τὰ φορέματα περισσότερον τιμημένα, καὶ ὠφέλιμα παρὰ θεωρητικά, καὶ εὐμορφα, καὶ μοίρασέτα εἰς τοὺς δούλους σου, καὶ εἰς τοὺς πτωχοὺς θέλω νὰ συμπεράνω πῶς ἂν ἔχῃς ἕξι δούλους φτιάσε ἕξι φο//ρέματα, τὰ τρία δόσέτα εἰς τοὺς δούλους σου, καὶ τὰ ἄλλα τρία εἰς τοὺς πτωχοὺς, διὰ νὰ ἔχῃς δούλους καὶ εἰς τὰ οὐράνια, ὁποῦ αὐτὸ δέν τὸ καταλαμβάνουν οἱ ματαιόφρονες, καὶ κενόδοξοι.¹¹¹⁰

204v.

¹¹¹⁰ Al final de cada consejo de Don Quijote, el escriba pone la marca que acostumbra al final de los capítulos.

μήν τρώγεις σκόρδα, μήτε κρεμύδια διά νά μήν καταλάβουν ἀπό τήν μοιρωδίαν τήν χωριτιάιν σου, περιπάτιε ἀγάλια, συντύχαινε ταπεινά, ὅμως εἰς τρόπον νά μήν φανῇ πῶς ὑπακούεις τοῦ ἑαυτοῦ σου, ὅτι καί αὐτό εἶναι ἐπίψογον.

//Το γεῦμα τρώγε ὀλίγον, καί τό βράδυ ὀλιγώτερον ὅτι ἡ ὑγεία ὅλου τοῦ σώματος στέκει εἰς τό ζομάχι.

Εἰς τό πιστόν σου νά εἶσαι μέτριος, ὅτι τό πολύ πιστόν μήτε κρύπτει μυσικόν, μήτε φυλάττει λόγον.

Πρόσεχε νά μήν μασηῇ ὡς καθώς λέγει ὁ λόγος μέ τά δύο σου μάγουλα, νά μήν ἐρεῦγεςαι //ἔμπροσθεν εἰς τινάν, ὅτι εἶναι πολλά ἀπαίσιον.

νά μήν ἀνακατώνης εἰς τήν ὁμιλίαν σου αὐταῖς ταῖς ἀσύσταταις παροιμίας ὅπου συνηθίζεις, ὅτι ἀγκαλά καί ὡς παροιμίαν εἶναι ἔννοια ἐν συντομία, ὅμως ἐσύ ταῖς λέγεις καί εἰς προσήκοντα καιρόν, καί εἰς μή προσήκοντα εἰς τρόπον ὅπου ξεπεῦτουν, καί γίνονται φλυαρίαις · αὐτό ἔξω ἀπό τόν θεόν, ἄλλος τινάς δέν ἡμπορεῖ νά τό κάμη αὐτό τό ῥεμέδιον, // ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, διότι ἐγώ ἡξέυρω περισσότερες παροιμίας, παρὰ ὅπου περιέχει ἕνα βιβλίον, Καί ὅταν συντυχαίνω μέ ἔρχονται τόσαις πολλαῖς εἰς τήν μνήμην μου, καί εἰς τόν λάρυγκα, ὅπου μαλῶνουν ἀναμεταξύ τους ποῖαις νά εὗγουν πρῶτα · ἀμή ἡ γλώσσα λέγει, ὅποιαις καί ἂν ἀπαντήσῃ πρῶτον, ἂν καί νά μή συντυχαίνουν εἰς τήν ὑπόθεσιν τῆς ὁμιλίας, ὅμως εἰς τό ἐξῆς θέλω προσέχει νά λέγω ἐκεῖναις ὅπου τυχαίνουν εἰς τό μεγαλεῖον τῆς ἀξίας //μου, ὅτι ὅπου εὐρίσκεται ἀλεύρι, ὀγλιγωρα γίνεται ψωμί, καί ἡ καθαρά συμφωνία εἶναι ξερεά φιλία, καί ὅποιος σήμαίνει τήν καπάνα ἀπό μακρά, εἶναι βέβαιος πῶς δέν θέλει πέσει ἐπάνω του

205r. τό σύ[νεργ]¹¹¹¹μαντρόν της · καλά πᾶμεν σάντζιε εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ἀγώ τζακίζω τό κεφάλι μου, εἰς τό νά ἐρμηνεύω νά ταῖς ἀποφεύγῃς αὐταῖς ταῖς παροιμίας, καί ἐσύ εὐθύς τά ἀράδιωσες, αἱ ὁποῖαι τόσον ὁμοιάζουν εἰς τήν ἀναφοράν μας, ὡσάν νά ἔλεγες πῶς πετοῦν τά φομάρια, ἐγώ δέν σέ λέγω νά μήν ταῖς λέγῃς τελείως; μόνον εἰς προσήκοντα καιρόν;¹¹¹² πρὸ//σεχε καλά εἰς αὐτά ὅπου σέ λέγω.

Ὅταν καθαλλικεύσης εἰς τό ἄλογον νά μήν κάθεσαι ὡσάν πλαγιασμένος εἰς τό ὀπίσθιον μέρος τῆς σέλας, μήτε νά κρατῇς τά ποδάριά σου ἀνοικτά καί μακράν ἀπό τήν κοιλίαν τοῦ ἀλόγου, μήτε νά τά μαζώνῃς πολλά, ὅπου νά φαίνεσαι ὡσάν νά κάθεσαι ἐπάνω εἰς τό φομάρι.

//Ὁ ὕπνος σου νά εἶναι μέτριος, ὅτι ὁποῖος δέν συγκώνεται πρὶν νά ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος δέν χαίρεται ὀλόκληρον τήν ἡμέραν, καί νά ἡξέυρης σάντζιε πῶς

¹¹¹¹Tachadura y corrección. – ¹¹¹²No se entienden estas dos interrogaciones.

ἡ ἐπιμέλεια εἶναι μητέρα τῆς καλῆς τύχης, καί ἡ ἀκηδία εἶναι ἐναντία, καί δέν φθάνει ποτέ εἰς τό ποθούμενον τέλος.

Αὐτήν τήν τελευταίαν συμβουλὴν ὁποῦ θέλω νά σέ δώσω, ἄν καί νά μὴν χρησιμεύῃ διὰ στο//λὴν τοῦ σώματος, θέλω νά τήν ἔχῃς εἰς τήν ἐνθυμησίῃ σου ὅτι πιτεύω πῶς δέν θέλει σοῦ εἶναι ἐλάχισον ὠφελείας, ἀπό ἐκεῖναις ὁποῦ σέ εἶπα ἔως τώρα

νά μὴν φιλονεικᾷς ποτέ σου διὰ ταῖς φαιμέλαις, καί γένη, μήτε νά συγκρίνῃς τό ἓνα μέ τό ἄλλο, διότι ἐξ ἀνάγκης ἐκεῖνα ὁποῦ τίθενται εἰς τό ζάθμιον τῆς συγκρίσεως, τό ἓνα θέ//λει νά εἶναι καλλήτερον, καί ἐκεῖνο ὁποῦ [θέλει¹¹¹³] ταπεινώσει θέλει σέ μισήσει, καί τό ἄλλο ὁποῦ ὑψώσεις, δέν θέλει σέ κάμῃ κἀμμίαν ἀντιμισθίαν.

Τό φόρεμά σου νά εἶναι ἓνα ἐπανοφόρι μακρὺ καί κάλτζαις μακραῖς, ἔως ἐπάνω εἰς τήν μέσην, εἰδέ τζακτζήρι ποτέ σου νά μὴν φορέσης, ὅτι εἶναι πολλὰ ἄπρεπον, τόσον εἰς καθαλλιέρον, ὅσον καί εἰς φγοδερνατόρον.

Κατά τό παρόν αὐτό ἡμπόρεσα καί σέ ἐσυμβολοῦσα σάντζιε, καί κατὰ τὰς ὑποθέσεις ὁποῦ σέ

τρέξουν, ἔτσι θέλω σέ δώσει, καί ταῖς ἡρμηνεῖαις, μόνον νά σέ δίδῃς εἶδεν διὰ τό εἶναι σου · ἐγὼ βλέπω σινιόρε, ἀποκριθὴ ὁ σάντζιος πῶς ὅλα αὐτά ὁποῦ μέ εἶπες εἶναι πράγματα καλὰ, ἅγια, καί ὠφέλιμα, ἀμή εἰς τό θέλουν μέ χρησιμεύσει, ἄν ἐγὼ δέν ἡμπορῶ νά τά κρατῶ εἰς τόν νοῦν μου, τοῦτο μόνον ἡμπορῶ νά ἐνθυμηθῶ τό νά κόπτω τά ὀνύχιά μου, καί //νά ξαναυπανδρευθῶ ἄν κάμνει χρεῖα, εἰδέ ἀπό αὐτά τά ἄλλα ὁποῦ μέ εἶπες, δέν θέλω ἡμπορέσει νά ἐνθυμηθῶ κἀνένα, καί κάμῃ χρεῖα νά μέ τά γράψουν, ὅτι ἀγκαλὰ καί δέν ἡξεύρω νά τά διαβάσω, ὅμως θέλω τά δώσει τόν πνευματικόν μου νά μέ τά ἐνθυμύζῃ ὅταν μέ χρειασθοῦν · ὦ ἀλοίμονον εἰς τοῦ λόγου μου εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, πολλὰ ἄπρεπον εἶναι εἰς τούς φγοδερνατόρους τό νά μὴν ἡξεύρουν νά δουλεύσουν. ὅτι αὐτό δηλοῖ δύο πράγματα ὁ//ποῦ νά εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ἀπό πολλὰ δυσγενεῖς γονεῖς, ἢ πῶς νά εἶναι κακῆς πολιτείας ἐπειδὴ καί δέν ἀπόκτησε τήν μάθεσιν, μέγαλον ἐλάττωμα εἶναι αὐτό ὁποῦ ἔχεις σάντζιε, καί ἀγαποῦσα νά ἔμαθαι νες κἀν νά ὑπογράφεσαι · ἐγὼ ἡξεύρω νά ὑπογράψωμαι εἶπεν ὁ σάντζιος ὅτι ἔμαθα ὅταν εἶμουν κανδηλάπτης εἰς τήν ἐκκλησίαν μας, καί ἔκαμνα κάποια γράμματα μικρούτζικα ὡσάν σήλους, πόσφ μάλλον ὁποῦ ἐγὼ προσποιηθῇ πῶς νά εἶ//ναι καλόν τό δεξιόν μου χέρι, καί δέν θέλω βάλλῃ¹¹¹⁴ ἄλλον νά ὑπογραφθῇ εἰς τόν τόπον μου, εἰς ὅλα γίνεται θεραπεία ἔξω ἀπό

205v.

¹¹¹³Tachadura por error. – ¹¹¹⁴Parece que hay un error, según el original. Debería ser al contrario: πῶς νά μὴν εἶ//ναι καλόν τό δεξιόν μου χέρι, καί θέλω βάλλῃ ἄλλον

τόν θάνατον, καί ὀρίζοντας ἐγὼ θέλω κάμη ἐκείνο ὅπου μέ ἀρέσει, καί ἄς μέ καταλαλή ὅποιος θέλει, ὅτι ὃν ἀγαπᾷ Κίριος δίδει αὐτῷ πᾶν ἀγαθόν, καί τά ἄγνωστα λόγια τοῦ πλουσίου, ὁ Κόσμος τά νομίζει διά ἔννοιαις, καί ὄντας ἐγὼ πλούσιος μέ τό νά εἶμαι *φγοδερνατόρος*, ὁμοῦ καί ἐλευθέριος, ὡς καθὼς ἔχω κατά νοῦν νά εἶμαι, δέν //θέλει εὐρεθῇ ἐπάνω μου *κἀνένα ἐλάττωμα*, καί δέν πρέπει νά γίνεται τινάς εἰς τοῦτον τόν Κόσμον πρόδο-
τον, ὅτι τό τρώγει ὁ λύκος, ὡς καθὼς ἔλεγεν ἡ *φιαγιά* μου¹¹¹⁵ · ὃ ἀνάθεμά
σέ σάντζιε, εἶπε τότε ὁ Δόν Κισσότης, μέ τά ἀσύστατα σου, ποῦ εἰς τόν Διά-
βολον τά εὐρίσκεις ἀμαθῇ; ποῦ τά μαθαίνεις ἄγνωσε; ἡ ἀφεντιᾶ σου ἔχεις
δίκαιον εἰς ὅσα λέγεις, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ὅμως δέν πρέπει νά σέ κακο-
φαίνεται διά τά λόγια μου, διότι ἐγὼ ἔξω ἀπό //ταῖς παροιμίαις ἄλλο δέν
ἔχω, μάλισα καί τῶρα ἐνθυμοῦμαι τέσσερες αἱ ὁποῖαι *τεργιάζον*

206r. τόσον εὐμορφα εἰς τήν ὁμιλίαν μας, ὡσάν ἀπίδια εἰς τό πανέρι · ὅμως δέν
θέλω ταῖς εἰπῇ, ὅτι τήν καλήν σιωπὴν τήν ὀνομάζουν σάντζιο · ἐσύ δέν εἴ-
σαι ἐκεῖνος ὁ σάντζιος εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ὅχι μόνον σέ λείπει ἡ καλή
σιωπὴ, ἀλλά ἔχεις καί τό κακῶς ὁμιλεῖν, ὁμοῦ καί κακόν πείσμα · ἀμή μέ
ὄλον τοῦτο, ἀγαποῦσα νά ἡξεύρω ποῖαις ἦτον ἡ παροιμί//αις ὅπου ἐνθυ-
μήθης, ἡμπορεῖ νά γένῃ εὐμορφήτερη παροιμία, ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ἀπό
ἐκείνην ὅπου λέγει, μή βάνης τό δάκτυλόν σου ἀνάμεσα εἰς δύο τραπεζίτες,
καί εἰς ἐκεῖνον ὅπου σέ εἶπε εὐγα ἀπό τό σπῆτί μου, καί τί ἔχεις νά κάμης
μέ τήν *φυναϊκάν* μου; μὴν τό ἀποκριθῆς τίποτας, καί ἂν τό καρφί κτυπήσῃ
εἰς τήν πέτραν, ἡ ἡ πέτρα εἰς τό καρφί ὄλον ζημία τοῦ καρφίου θέ νά εἶναι,
τά ὁποῖα ὅλα δηλοῦν πῶς *κἀνένas* νά μὴν *πιάνε//ται* μέ τόν *φγοδερνατό-*
ρον, μήτε μέ τούς μεγαλήτερούς του, ὅτι θέλει *κακοπάθῃ*, ὡσάν ἐκεῖνος
ὅπου βάνει τό δάκτυλόν του εἰς τούς δύο τραπεζίτες, καί εἰς ἐκεῖνο ὅπου
λέγει, ὁ *φγοδερνατόρος* δέν πρέπει νά ἐναντιώνεται τινάς, ὡσάν νά ἔλεγεν
εὐγα ἀπό τό σπῆτι μου, καί τί ἔχεις νά κάμης μέ τήν *γυναϊκάν* μου, ἐκείνου
διά τοῦ καρφίου μέ τήν πέτραν ἕνας τυφλός τό καταλαμβάνει, καί ἐκεῖνος
ὅπου βλέπει τό *πελεκοῦδι* [πρέπει¹¹¹⁶] εἰς τό μάτι τοῦ ἄλλου//νοῦ πρέπει
νά *ροχασθῇ* πρῶτον, τόν *ζηλον* ὅπου ἔχει εἰς τό ἐδικόν του ὁμμάτι, διά
νά μὴν εἰποῦν τήν παροιμίαν ὅπου λέγει ὁ ἀποθαμένος ἀναγελοῦσε τήν
σφαγμένην, καί ἡξεύρεις ἡ ἀφεντιᾶ σου πολλά καλά πῶς εἶναι πλέον μα-
θηματικός ὁ *τρελλός* εἰς τό σπῆτί του, παρὰ ὁ *φρόνιμος* σῖς τά σπῆτια ξένα

¹¹¹⁵Es curioso el refrán para expresar que no hay que ser demasiado bueno. En Cervantes leemos: «convertíos en miel y os comerán las moscas». Nuestro escriba toma la traducción que hace Franciosini «non bisogno farsi in questo mondo pécora, che il lupo se la mangia» (p. 419). –

¹¹¹⁶Tachadura.

· αὐτό δέν εἶναι ὡς καθὼς τό λέγεις ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης ὅτι ὁ τρελλός δέν ἤξεύρει κἄννα πρᾶγμα οὔτε στο σπῆτί του, καί οὔτε εἰς τά ξένα · ἐπει//δή καί ἐπάνω εἰς τά θεμέλια τῆς ἀγνωσίας ποτέ δέν οἰκοδομεῖται γνωσικόν κτήριον, καί ἂν ἐσύ κακοκυβερνῆξης τό φγοδέρνο τό πταίσμιον θέλει εἶναι ἐδικόν σου, καί ἡ ἔντροπή ἐδική μου, ὅμως παρηγοροῦμαι ὅπου ἔκαμα τό χρέος μου , καί σε ἐσυμβούλευσα εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἡμπόρεσα, καί μέ αὐτό εὐγῆκα ἀπό τήν ὑπόσχεσίν, καί ἀπό τό χρέος μου · ὁ θεός νά εἶναι βοηθός σου σάντζιε, καί ἐμένα νά μέ εὐγάλη ἀπό τόν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως ὁποῦ ἔχω //πῶς θέλει ἦλθεν ἄνω κάτω τό φγοδέρνον, πρᾶγμα ὅπου ἡμπόρεσα νά τό ἐμποδίσω, φαδερώωντάς σε εἰς τόν Δοῦκαν, τί λογῆς ἄνθρωπος εἶσαι. ὅτι αὐτό τό μεγάλον κορμί ὁποῦ ἔχεις

δέν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἓνα σακκί μεγάλον γεμάτον κακίας, καί ἀναποδίαις · ἀνίσως σινιόρε καί σέ φαίνεται πῶς δέν εἶμαι ἄξιος διὰ φγοδέρνον, ἐγώ τώρα παρευθύς θέλω κάμω παραίτησιν, διότι καλλήτερα ἀγαπῶ ἑκατόν μερτικά [τό κορμί μου¹¹¹⁷] τήν ψυχὴν μου, παρὰ τό κορμί μου, καί θέλει παρευθύς καλλήτερα ὁ σάντζιος μέ ξηρόν ψωμί, καί κρεμίδι, πά//ρα ὡς φγοδερνατόρος, μέ καπόνια, καί κρέατα · καί λέγω πρὸς τούτοις ὅταν οἱ ἄνθρωποι κοιμῶνται εἶναι ὅλοι ὅμοιοι, τόσον μικροί, ὅσον καί μεγάλοι, τόσον πτωχοί, ὅσον καί πλούσιοι · καί αὐτό καλοσχοασθῆς ἡ ἀφεντιᾶ σου μέ ἔδαλες εἰς αὐτήν τήν φαντασίαν τό νά γυρεύω φγοδέρνο, καί ἂν λογιᾶξης πῶς πέρνωντας αὐτό τό ὀφφύκιον πηγαίνω εἰς τόν διάβολον, δέν θέλω τό κάμη μέ κἄνέναν τρόπον, διότι θέλω καλλήτερα νά ὑπά//γω σάντζιος εἰς τόν οὐρανόν, παρὰ φγοδερνατόρος εἰς τόν ἄδην · διὰ αὐτά καί μόνον τά ὑστερινά σου λόγια, εἶπεν Ὁ Δόν Κισσότης, σέ τυχαίνει νά γίνης φγοδερνατόρος, ὅτι ὁ σκοπός σου εἶναι καλός, καί νά δώσῃ ὁ θεός νά ζέκης πάντοτε ἀμετάδλητος εἰς αὐτόν διὰ νά κρίνης μέ δικαιοσύνην τὰς ὑποθέσεις ὁποῦ σέ τρέχουν, ὅτι ὁ θεός πάντοτε

βοηθά καί ταῖς καλαῖς ἐπιθυμίαις, καί ἅς ὑπάγωμεν νά γευματίσωμεν// ὅτι πιεζύω μᾶς καρτεροῦν αὐτοί οἱ σινιόροι.

206v.

¹¹¹⁷Tachadura.

Κεφάλαιον μΔ:^{ον}

Ὅπου διηγείται τί λογᾶς ἐπῆγεν ὁ Σάντζιος πάντζας
εἰς τό φγοδέρνον, καί περιγράφει τό παράξενον
συμβεδικός, ὁποῦ ἐσυνέδη τόν Δόν Κισότην
εἰς τό Καστέλι

Ἄφ οὔ λοιπόν ἐγευμάτισαν ἐκείνην τήν βραδεῖαν ἔδωσεν ὁ Δόν Κισσότης
τόν σάντζιον τέσ παραινέσεις γραμμένες, ἀμή εὐθύς ὁποῦ τοῦ ταῖς ἔδωσε
ταῖς ἔχασε, καί ἔπεσαν εἰς τά χέρια τοῦ Δουγκᾶ, καί τῆς Δουκέσσας, καί
ἐθαύμασαν καί οἱ δύο τους τόσοσιν διὰ τήν τρέλ-
207r. λαν, ὅσον καί διὰ τήν ἀγχίνουαν τοῦ Δόν Κισσότη · καί ἔσειλεν τόν σάντζιον
ἐκείνην τήν ἴδιαν βραδυάν ὁποῦ διὰ αὐτόν ἔμελλε νά γίνη νησί, καί ἐκεῖ-
νος ὁποῦ τόν ἐπήγαινε ἦτον ὁ ἐπισάτης τοῦ Δοῦκα κατά πολλά γνωστικός
καί χαριτωμένος, ὁ ὁποῖος εἶχε προσποιηθῇ εἰς πρόσωπος εἰς πρόσωπον
τῆς τριφάλδης κοντέσσας μέ τόν τρόπον ὁποῦ ἐδηγηθήκαμεν, καί ὄντας
ἐρμηνευμένος //μέ τί τρόπον νά κυδερνήσῃ τόν σάντζιον, ἐπίτυχε πολλά
θαυμασά τόν σκοπόν του · ἀμή εὐθύς ὁποῦ τόν εἶδεν ὁ σάντζιος τον ἐπα-
ρομοίωσε μέ τήν Κοντίεσαν τριφάλδην (ὡς καθώς ἦτον καί τῇ ἀλήθειᾳ)
καί γυρίζοντας πρὸς τόν καθαλλιέρον του εἶπεν, σινιόρε ἡ ἐμένα θέλει νά
μέ πάρῃ ὁ διάβολος ἀπ' ἐδώ, ἡ ἡ ἀφεντιῶ σου θέλεις μέ ὁμολογίσει πῶς
τό πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ ἐπισάτου τοῦ Δουγκός, εἶναι ἐκεῖνο τό ἴδιον τῆς
Δολορίδας · ὁ Δόν Κισσότης
ἐξάθη καί τόν ἐκοίταξε //μέ προσοχήν, καί ἀφ' οὔ ἐκαλοστοχάσθη, εἶπεν
πρὸς τόν σάντζιον, μή φοβᾶσαι, σάντζιο δέν εἶναι κύνδυνος μνά σέ πάρῃ ὁ
Διάβολος, μήτε πρέπει νά πιεεύσῃς πῶς τό πρόσωπον τοῦ ἐπισάτου νά εἶ-
ναι ἐκεῖνο τό πρόσωπον τῆς Δολορίδας · ἐγὼ πρωτύτερα τόν ἄκουσα ὁποῦ
ἐσυντύχαινε εἶπεν ὁ σάντζιος, καί ἡ φωνή του μέ ἐφανίσθη νά ἦτον ἡ ἴδια
τῆς τριφάλδης, ὅμως κ' τό παρόν θέλω σιωπήσει, καί θέλω πρόσέχει νά
ιδῶ κἀνένα ἄλλον σημεῖον, ὁποῦ νά βεβαιώσῃ, ἡ νά ἀ//ναιρέσῃ αὐτήν τήν
ἀμφιβολίαν μου · ἔτσι κάμε σάντζιε, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί νά μέ δώσῃς
καί ἐμένα εἰδήσιν · ὁ σάντζιος τέλος πάντων ἐκίνησε μέ πολλήν λαόν, ἐν-
δυμένος ὡς κριτής φορῶντας ἓνα ἐπανωφόρι ἀκριβόν καὶ εὐμορφον, καί
ἦτον καθαλλάρης ἐπάνω εἰς ἓνα μουλᾶρι, καί κατόπι του ἐπήγαιναν διὰ
προζαγῆς τοῦ Δοῦκα τό φομάρι του μέ ρολίδια μεταξένια καινούρια, καί
κάπου κάπου ἐγύριζε καί τόν ἐκοίταζεν ὁ σάντζιος καί ἐπεριπατοῦσεν // κ'
πολλά χαρούμενος, βλέπωντάς το ρολισμένον τήν ὥραν ὁποῦ [ἤθελε] ἦλθε
νά ἀποχαιρετήσῃ τοὺς Δούκηδες, ἔσκυψε καί ἐφίλησε τά χέρια τους, καί

ἐπῆρε τήν εὐχήν τοῦ καθαλλιέρη του ὁ ὁποῖος τοῦ τήν ἔδωσε μέ δάκρυα, καί ὁ σάντζιος τήν ἐδέχθη κλαίωντας · εὐθύς λοιπόν ὁποῦ ἀναχώρησεν ὁ σάντζιος Ὁ Δόν Κισσότης ἐπικράθη καί ἐμελαγχόλησε κατά πολλά μένωντας μοναχός καί ἀνίσως καί τοῦ ἠθέλεν εἶσθαι δυνατόν νά τόν εὐγάλη ἐπό τό *φγοδέρνον*, τό ἠθελε κάμη βεβαιώτατα· //ή Δουκέσσα ἐγνώρισε τήν μελαγχολίαν καί τόν ἐρώτησε διά ποίαν αἰτίαν εὐρίσκεται κακόκαρδος, λέγωντάς τον πῶς ἄν προέρχεται ἀπό τήν ἀπουσίαν τοῦ σάντζιου ἐκεῖ εἰς τό σπῆτι εὐρίσκουν

ταν ὀπλοφόροι, καί δουλεύτραις ὁποῦ νά τόν ὑπηρετήσουν ὡς καθώς ἐπιθυμοῦσεν · δέν ἠμπορῶ νά τό ἀρνηθῶ σινιόρα ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης πῶς νά μήν μέ ἐκακοφανῇ ἡ ἀπουσία τοῦ σάντζιου, ὅμως δέν εἶναι ἡ κυρία αἰτία τῆς μελαγχολίας μου, καί εὐχαριστῶ διά ταῖς τιμαῖς ὁποῦ μέ κάμεις ἡ μεγαλειότητά σου, ὅμως παρακαλῶ νά μήν¹¹¹⁸ μέ ἀφήσης μοναχόν εἰς τήν καμεράν μου, ὅτι ἐγώ θέλω ὑ//πηρετηθῇ μοναχός μου· εἰς αὐτό δέν θέλω σέ ὑπακούσει σινιόρ Δόν Κισσότη, εἶπεν ἡ Δουκέσσα, ἀλλά θέλω νά σέ ὑπηρετήσουν τέσσερα κορίτσια μου εὐμορφα, ὡσάν τριαντάφυλλα · αὐταῖς εἰς τοῦ λόγου μου δέν θέλει εἶσθαι ὡς τριαντάφυλλα ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ἀλλά ὡς ἀγκάθια ὁποῦ νά μέ κεντοῦν τήν καρδίαν, καί ὡς καθώς τήν ἐπαρακάλεσα προτιήτερα νά μέ ἀφήσῃ μονάχον ὅτι νά βάλλῃ εἰς τήν κάμεράν μου αὐτά τά κορίτσια, ἐγώ βεβαιώτατα θέλω κοιμηθῇ καλή//τερα ἐνδυμένος, παρὰ ὁποῦ νά ἀφεθῶ νά μέ ἐγδύσουν ἄλλοι · φθάνει φθάνει μήν μέ λέγεις ἄλλο σινιόρ Δόν Κισσότη εἶπεν ἡ Δουκέσσα ὅτι ἐκατάλαβα, καί θέλω προσάτει νά μήν ἐμβαίνει τινάς εἰς τήν κάμεράν σου, διότι ἐγώ δέν θέλω ἀπό αἰτίαν ἐδικήν μου νά σμικρυνθῇ ἡ εὐπρέπεια τοῦ σινιόρ Δόν Κισσότη, ὅτι ὡς καθώς βλέπω ἡ σοφροσύνη ὑπερέχει εἰς ταῖς ἄλλαις του ἀρεταῖς · ἐγδύσου καί ἐνδύσου ὡς καθώς σέ ἀρέσει ὅτι δέν θέλει σέ ἐμποδίσει τινάς · ἄς ζῇ //ή σινιόρα Δουλτζινέα εἰς πολλῶν ἐτῶν περιόδους, καί ἄς εἶναι τό ὄνομά της περίφημον εἰς ὅλον τόν Κόσμον, ἐπειδή καί τῆς ἔπρεπε νά εἶναι Δάμα τοιούτον¹¹¹⁹ ἀνδρείου καί τιμημένου καθαλλιέρη, καί ἄμποτες νά νεύσουν οἱ εὐκλεεῖς οὐρανοί εἰς τήν καρδίαν τοῦ σάντζιου τοῦ *φγοδερνάτορος* μου, νά τελειώσῃ ὀγλιγωρότερα τήν ποσότητα τῶν ξυλίων, διά νά ἀπολαμβάνῃ πάλιν ὁ Κόσμος τήν εὐμορφίαν τοιαύτης μεγάλης σινιόρας, πρὸς τήν ὁποῖαν ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, βεβαιώ//τατα ἡ Δουλτζινέα θέλει ἦσθαι πλέον περίφημος καί πλέον καλοῤῥοίζικη εἰς τόν Κόσμον, μέ ὅλην της τήν εὐγλωττίαν· ἄς τά ἀφήσωμεν αὐτά σινιόρ Δόν Κισσότη, καί ἄς ὑπάγωμεν νά δειπνήσωμεν ὅτι ἤλθεν ἡ ὥρα, καί θέλει μᾶς

207v.

¹¹¹⁸Parece un contrasentido con lo siguiente y con el original. — ¹¹¹⁹Sic.

ἀπαντέχει ὁ Δοῦκας, καί μετά τόν δεῖπνον νά ὀρίσης ἡ ἀφεντιά σου νά κοιμηθῆς, διότι πισεύω πῶς τό ἀληθινόν ταξίδι νά σέ ἔδωσε κούρασιν · ἐγὼ δέν αἰσθάνομαι νά εἶμαι τελείως κουρασμένος, ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης καί ἡμπορῶ νά //ὁμώσω πῶς ἀφ' οὗ ἐγεννήθηκα εἰς τόν Κόσμον δέν ἐκαθαλίκευσα κἀνένα ἄλλογον¹¹²⁰, ὁποῦ νά εἶχε πλέον ἡσυχὴν, καί ἀτάραχον περιπατησίαν, καί δέν ἡμπορῶ νά καταλάβω διὰ

208r. ποίαν αἰτίαν ἐπαραινέθη ὁ μαλαμπροῦνος, Καί ὑερεθή ἀπό τοιοῦτον καί ἐλαφρόν, καί καλόν ἄλλογον καί τό ἔκαυσεν ἔτσι ἄγνωστα · εἰς αὐτό ἄλλο δέν ἡμποροῦμεν νά εἰποῦμεν, εἶπεν ἡ Δουκέσσα παρὰ πῶς νά ἐμετανόησε διὰ τό κακόν ὁποῦ ἔκαμεν εἰς τήν τριφάλδην εἰς τήν συντροφίαν της καί εἰς ἄλλα πρόσωπα, διὰ ταῖς ἄλλαις κακοσύναις ὁποῦ ὁ μάγος καί γοητευτής θέλει ἐπροξενή//σεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καί ἐνδέχεται νά ἡθέλησε νά σηκώσῃ ἀπό ἐμπρός του τά ἐργαλῖα τῆς ἐπισήμης του, μάλιστα αὐτό ὁποῦ ἦτον κυριώτερον, καί ὁποῦ τόν ἔδιδε περισσότεραν ἐνόχλησιν περιπατῶντας ἀπό τόπον εἰς τόπον, καί μέ τήν πυρκαϊάν ὁποῦ ἔκαμεν εἰς αὐτό, καί μέ τό τρόπαιον τοῦ φράμματος μένει αἰώνιος ἡ ἀνδρεία τοῦ μεγάλου Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας εὐχαρίστησεν ἐκ δευτέρου ὁ Δόν Κισσότης τήν δουκέσσαν, καί ἀφ' οὗ ἐδείπνησαν ἐπαραιμέρισεν ὁ //Δόν Κισσότης εἰς τήν κάμεράν του μοναχός, μήν θέλοντας μέ κἀνένα τρόπον νά ὑπακούσῃ νά ἔμπῃ τινάς μέσα · τόσον ἐφοβοῦνταν νά μήν τύχῃ καί μεδουκλωθῇ, καί σκοντάψῃ ἀπό κἀνένα αἵτιον ὁποῦ τόν ἤθελε παραινέσῃ ἢ βιάσῃ, εἰς τό νά χαλάσῃ τήν τιμημένην εὐπρέπειαν ὁποῦ εἰς τήν σινύραν του τήν Δουλτζινέαν ἐφύλατξε, ἔχοντας πάντοτε τυπωμένην εἰς τήν φαντασίαν του τήν καλοσύνην τοῦ ἁμαδῖς, ἄνθος καί καύχημα τῶν πλανωνένων κα//βαλλιέρων · ἐμβαίνοντας λοιπόν εἰς τήν κάμεράν του ἐσφάλησε τή πόρταν, καί ἄρχισε νά ἐγδύνεται φέγγοντάς τόν δύο λαμπάδες ὁποῦ ἦτον ἀναμμένες, καί ὅταν ἤθελενά εὐγάλῃ ταῖς κάλτζαις του, ἔτυχε καί ἐξεσχίσθῃ ἡ μία εἰς ἕνα μέρος καί βλέπωντας τό ὁ Δόν Κισσότης ἐλυπήθη κ' πολλά, καί ἤθελε δώσῃ εἴκοσι δράμα ἀσίμι, ἄν ἤθελεν ἔχῃ ἐκείνην τήν ὥραν ἕνα δράμι πράσινον μετάξι, διότι ἡ κάλτζαις του ἦτον πράσινες · ὃ συμφο//ρά κ' πολλά, ἀπρεπέςατε εἰς ἕνα τοιοῦτον πρόσωπον · αὐτοῦ ἐκφώνησεν ὁ Πηγκλής, καί γράφωντας εἶπεν, ἄχ πτωχία πτωχία, ἐγὼ δέν ἡξεύρω ἀπό ποίαν αἰτίαν ἐπαραινέθη ἐκεῖνος ὁ μέγας ποιητής ὁ Κορδοδέζος, καί σέ ὀνόμασε δῶρον ἀχάρισον, ὅτι ἐγὼ ἀγκαλά καί νά εἶμαι ἀράπης ἀπό τήν συναναετροφὴν, καί πράξιν ὁποῦ ἔλαβα ἀπό τοὺς χριστιανούς, ἡξεύρω πῶς ἡ ἀγιότης σέκει εἰς τήν ἐλεημοσύνην, ταπείνωσιν, πῖσιν ὑπακοήν, //καί

¹¹²⁰ Sic.

πτωχίαν, αὐτά τὰ ἐνθυμήθηκεν ὁ Δόν Κισσότης ἀπὸ τὸ ξέσχισμα τῆς κάλ-
τζας, ἀμὴ μέ ὄλον

τοῦτο ἐπαρηγορήθη βλέπωντας ἓνα ζευγάρι ὑποδήματα τοῦθ σάντζιου 208v.
ὁποῦ ἀπέμειναν ἐκεῖ πέρα, καὶ ἔβαλλε κ'νοῦν νά τὰ φορέση τὴν δεύτε-
ραν ἡμέραν· αὐτὸς τέλος πάντων, ἐπλάγιασεν νά κοιμηθῇ ὅλος συλλογι-
σμένος καὶ πικραμένος τόσον διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ σάντζιου, ὅσον καὶ
διὰ τὸ ξέσχισμα τῆς κάλτζας του · ἔσθυσε ταῖς λαμπάδαις, ἀμὴ ἦτον με-
γάλη ζέσι, καὶ μὴν ἡμπορῶν //τας νά κοιμηθῇ, ἐσυνώθη καὶ ἄνοιξεν ὀλίγον
ἓνα παρὰθυρον, τὸ ὁποῖον ἦτον πρὸς τὸ μέρος ἐνός περιβολίου · τὴν ὥραν
λοιπόν ὁποῦ τὸ ἄνοιξεν ἄκουσε καὶ ἐκατάλαβε πῶς ἦτον ἄνθρωποι εἰς τὸ
περιβόλι, καὶ ὁμιλοῦσαν, καὶ ζέκωντας μέ προσοχήν, μέ τὸ νά ὁμιλοῦσαν
ἐκεῖνοι ὀλίγον ὥσάν δυνατά, ἤκουσεν αὐτά τὰ λόγια ·

Παρακαλῶσε Ἐμερεντζία μὴ με ἀναγκάσεις εἰς τὸ νά τραγουδήσω, ἐπειδὴ
καὶ ἡζεύρεις πῶς ἀ//πὸ τὴν ὥραν ὁποῦ ἐμπῆκεν αὐτὸς ὁ καθαλλιέρης εἰς
αὐτὸ τὸ καζέλι, καὶ τὸν εἶδαν τὰ ὁμματιά μου ἀπὸ τότες ἐγὼ δέν ἡζεύρω
νά τραγουδίσω, ἀλλὰ περισσότερον¹¹²¹ νά κλαύσω· πόσῳ μᾶλλον ὁποῦ ἡ
σινιόρα μου δέν κοιμᾶται βαριὰ, καὶ δέν ἀγαποῦσα νά ἔλθῃ νά μᾶς εὔρῃ
ἐδῶ, ἀγκαλὰ καὶ ὑποθετικῶς ἂν ἐκοιμᾶτον καὶ βαρυὰ, καὶ δέν ἐξυπνοῦ-
σεν ἡθέλεν εἶσθαι μάταιον τὸ τραγοῦδι μου, ἀνίσως καὶ κοιμᾶται, καὶ δέν
ἐξύπνα νά τὸ ἀκούσῃ αὐτὸς ὁ νέος αἰνεῖας¹¹²² //ὁποῦ ἦλθεν εἰς τοὺς τό-
πους μας, διὰ νά μέ ἀφήσῃ περιπαίγνιον, μὴν τὸ πιζεύεις αὐτὸ ἀγαπημένη
μου ἀλτισιδῶρα τῆς ἀπεκρίθηκαν ὅτι χωρὶς ἄλλο ἢ Δουκέσσα, καὶ ὅλοι οἱ
ἐπίλοιποι τοῦ σπητίου κοιμῶνται, ἔξω ἀπὸ τὸν κύριον τῆς καρδίας σου,
διότι ἐγὼ τὸν ἄκουσα πῶς ἄνοιξε τὸ παρὰθυρον τῆς κάμαρᾶς του, καὶ χω-
ρὶς ἄλλο θέλει ζέκει ἐξυπνος · ἄρχησε μόνον ἡ ἀφεντιά σου σινιόρα μου,
καὶ τραγοῦδῃσε μέ συγανήν, νόσιμην καὶ γλυκεῖαν //φωνήν, παίζωντας καὶ
τὴν ἄρπαν σου, καὶ ἂν λάχῃ καὶ μας νιώσει ἡ Δουκέσσα θέλομεν ρίψῃ τὸ
πταίσιμον εἰς τὴν μεγάλην ζέσιν ὁποῦ εἶναι · δέν ζέκει εἰς αὐτὸ ἡ δυσκο-
λία ὧ Ἐμερεντζία μου, ἀποκρίθη ἡ ἀλτεσιδῶρα, ἀλλὰ μέ τὸ νά φοβοῦμαι
μήπως καὶ ἀπὸ τὸ τραγοῦδι μου φανερωθῇ ἡ καρδιά μου, καὶ μέ νομίσουν
διὰ κοριτζάκι ἄγνωστον, καὶ εὐκολόκλυτον ἐκεῖνοι ὁποῦ δέν ἡζεύρουν ταῖς
ἰσχυραῖς δύναιμας τοῦ ἔρωτος, ἀμὴ ἄς συνέδῃ// ὅ,τι θέλει, καὶ μέ αὐτὸ ἄρ-
χησε νά παίξῃ γλυκύτατα τὴν ἄρπαν · ὁ Δόν Κισσότης ἀκού-
οντας αὐτά ἔμεινεν ἐκστατικός, καὶ ἐκείνην τὴν ὥραν ἐνθυμύθη ταῖς ἀπει-
ραις τύχαις παρόμοιαις μέ ἐκείνην δηλονότι παραθυρίων, περιβολίων,
μουσικῆς, λέγων ἐρωτικῶν, καὶ ἄλλαις τρέλλαις, ὁποῦ εἶχε διαβάσει εἰς τὰ

209r.

¹¹²¹Sic. — ¹¹²²Eneas.

βιβλία τῆς καθαλλιερίας του · εὐθύς λέγω ἐσυλλογίσθη πῶς κἀνένα ἀπό τὰ κορίτζια τῆς Δουκέσσας θέλει τόν ἀγάπησε, καί πῶς ἡ τιμή τήν ἐδυνά-
 ρευεν εἰς τό νά κρύπτη τήν θέλησίν της· //ἐφοδῆθη μήπως καί τόν ξεπλα-
 νέσει καί ἔβαλλε κ'νοῦν νά μὴν ἀφεθῇ νά νοικυθῇ¹¹²³ καί παραδιδόμενος
 ἐξ ὅλης του τῆς καρδίας εἰς τήν σινιώραν του Δουλτζινέα, ἀπεφάσισε νά
 ἀκροασθῇ ἐκείνην τήν μουσικήν, καί διά νά δείξῃ πῶς ἦτον ἔξυπνος, ἐκα-
 μώθη πῶς ἐπερνίσθη, τό ὅποϊον ἀκούωντάς τό τὰ κορίτζια ἐχάρικαν, ὅτι
 ἄλλο δέν ἐπιθυμοῦσαν παρά νά ταῖς ἀκούσῃ ὁ Δόν Κισσότης · σημαίνουσα
 λοιπόν τήν ἄρπαν ἡ ἄλτεσιδώρα, καί ἄρχησεν αὐτό τό τραγοῦδι.¹¹²⁴

209v. Ἐδῶ ἐτελείωσε τό τραγοῦδι τῆς κακοπληγωμένης Ἀλτισιδόρας, καί ἄρχη-
 σεν ὁ θαυμασμός τοῦ ἀγαπημένου Δόν Κισσότη, ὁ ὁποῖος ἀνασενάζωντας
 ἐκ βάθους καρδίας εἶπεν, εἶναι δυνατόν νά εἶμαι ἐγώ τόσον καορῳίζικος
 ὅπου νά μὴν εὐρίσκεται κορίτζι, ὅπου νά με ἰδῇ καί νά μὴν μέ ἀγαπήσῃ, πα-
 ρομοίως καί ἡ ἀσύγκριτος Δουλτζινέα νά εἶναι τόσον κακομοῖρα ὅπου νά
 μὴν τήν ἀφίνουν νά ἀπολαμβάνῃ αὐ//τή μοναχή τήν μεγαλοτάτην μου ἐμ-
 πιστοσύνην; τί γυρεύετε ἀπό αὐτήν, ὃ βασιλίσις, διατί τήν κατατρέχετε
 ὃ ἱμπερατριτζαῖς, διά τήν ἐνοχλεῖται ὃ κοριτζάκια δεκατεσσάρων χρονῶν
 δεκαπέντε χρονῶν; ἀφῆτε τήν, ἀφῆτε τήν τήν ταλαίπωρην νά θριαμβεύῃ,
 νά ἀπολαμβάνῃ καί νά χαίρεται μέ τήν τύχην ὅπου ἠθέλησε καί τήν ἔδωσεν
 ὁ ἔρωτας, καταδουλώνωντας τήν καρδίαν μου εἰς αὐτήν, καί δίδωντάς τήν
 διά σίγουρον ὑπέρσσιον τό ζῆθος μου, εἰς τό ὁποῖον διά τήν Δουλτζι//νέα εἶ-
 ναι ζρωμένον μέ χρυσά ζρωσίδια, εἰδέ διά ταῖς ἄλλαις ὅλαις εἶναι σκληραῖς
 πέτραις · ἡ καρδία μου διά αὐτήν εἶναι μέλι, καί ζάχαρι, εἰδέ διά ἐσᾶς εἶναι
 ἄλοή καί πικρόν φαρμάκι· διά ἐμένα μόνον ἡ Δουλτζινέα εἶναι ὥραϊα, φρό-
 νιμή, τιμημήνη, χαριτωμένη, καί εὐγενική, εἰδέ ἡ ἄλλαις ὅλαις εἶναι ἄσχη-
 μαις, δυσγενεῖς, ἄγνωσταις, ἀχρεῖταις, καί οὐτιδαναις, μέ τό νά εἶμαι μόνον
 ἐδικός τῆς, καί ὄχι κἀμμίας ἄλλης · διά τήν ἀγάπην της ἔσερξα καί μέ ἔδει-
 ραν εἰς τό κασέλι// τοῦ γοῆτευμένου ἀράπη, καί εἶμαι ξερκτός νά πάθω
 ὅλα τὰ κακά τοῦ Κόσμου διά αὐτήν καί μόνην καί ἐσύ ἄλτεσιδώρα ἄν θέ-
 λης τραγοῦδησε, ἄν θέλῃς κλαῦσε, καί μέ αὐτό ἐσφάλῃσε τό παρὰθυρον,
 καί ἐπλάγιξεν εἰς τό κρεββάτι ὅλος ἀραθυμισμένος, καί χολερικός, καί
 πικραμένος, ὥσάν νά τοῦ εἶχε συνέβῃ κἀμμία μεγάλη δυσυχία, τόν ὁποῖον
 κατά τό παρόν θέλομεν τόν ἀφήσει, διότι μᾶς κρᾶζει ὁ μέγας σάντζιος ὁ
 πάντζας, ὁ ὁποῖ//ος θέλει νά ἀρχήσῃ τό περίφημον του φγοδερόνον·

¹¹²³ Sic. — ¹¹²⁴ Escribe nueve líneas y con el punto y la señal acostumbrada de final, deja toda la página libre. Se supone que corresponde al canto de Altesidora de setenta y seis versos. El vacío sigue en la página verso con un hueco de seis líneas libres donde supone que termina el canto.

Κεφάλαιον με:^{ον}

210r.

Ὅπου διηγείται τόν τρόπον μέ τόν ὅποιον ὁ μέγας
 σάντζιος ἐμπήκεν εἰς τό φγοδέρνον του
 καί τί λογῆς ἄρχησε νά κυδε-
 νᾶ.

Διηγείται λοιπόν ἡ ἱστορία πῶς ὁ σάντζιος μέ ὅλην του τήν συντροφίαν ἐφθασεν εἰς ἓνα τόπον ἀπό τούς πλέους καλλιτέρους ὅπου εἶχεν ὁ Δοῦ-
 κας, καί τοῦ εἶπεν πῶς ὀνομάζονταν ἡ νῆσος βαρατάρια, καί φθάνοντας
 εἰς τήν πόρταν τοῦ Κάςρου εὐγῆκεν εἰς προὔπαντησίιν του ὅλη ἡ κοινότης ·
 ἐτράδηξαν ταῖς καμπάναις, καί ὅλοι οἱ ἐγκάτοικοι ἔδει//ξαν σημεῖα χαρᾶς
 καί εὐφροσύνης, τόν ἐπῆγαν εἰς τόν ναόν νά προσκυνήσῃ, καί νά εὐαρε-
 σήσῃ τόν θεόν, καί μετά ταῦτα μέ κάποιαις χλευασικαῖς τζιρεμόνιαις τοῦ
 ἐπαράδωσαν τά κλειδιά τῆς χῶρας, καί τόν ἔρησαν διά παντοτινόν φγοδε-
 ρνατόρον τῆς νήσου βαραταρίας · τό φόρεμα, ἡ γενεάδα, τό χονδρός, καί
 ἡ μικρότης τοῦ κορμίου τοῦ νέου φγοδερνατόρου ἔκαμινε καί ἐθαύμαζαν
 ὅλοι οἱ ἄνθρωποι · εὐγαίνοντας τέλος πάντων ἀπό //τήν ἐκκλησίαν, τόν
 ἐπῆγαν εἰς τό σκαμνί τοῦ κονσελίου εἰς τό ὅποιον τόν ἔβαλαν καί ἐκάθησε,
 πρὸς τόν ὅποιον εἶπεν ὁ ἐπιστάτης τοῦ Δουκός, εἶναι παλαιά συνήθεια αὐ-
 τῆς τῆς νησίου σινιόρ φγοδερνατόρε, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου τήν πέρνει εἰς τήν
 ἐξουσίαν του νά εἶναι χρεώσης νά ἀποκρίνεται εἰς ἓνα πρᾶγμα ὅπου τόν
 ἐρωτοῦν, τό ὅποιον πρέπει νά εἶναι ὀλίγον δύσκολον, ἀπό τοῦ ὁποίου τήν
 ἀπόκρισιν γνωρίζει ὁ λαός τήν ἀγχνίνοιν τοῦ νέου φγοδερνατόρου, καί ἡ
 χαίρει//ται, ἡ πικραίνεται διά τόν ἐρχομόν του · ἐν ὧσφ ὁ ἐπιστάτης ἔλεγεν
 αὐτά πρὸς τόν σάντζιον,

αὐτός ἔξεκε καί ἐκοίταξε κάποια μεγάλα γράμματα ὅπου ἦτον γραμμένα
 εἰς τόν τεῖχον ἀντίκρου εἰς τό σκαμνί του, καί μέ τό νά μήν ἦξευρε νά δια-
 βάσῃ, ἐρώτησε τί ἐδηλοῦσαν ἐκείναις ἡ ζωγραφίαις ὅπου ἦτον εἰς τόν τεῖ-
 χον · τοῦ ἀποκρίθησαν σινιόρε αὐτοῦ εἶναι γραμμένη, καί σημειωμένη ἡ
 ἡμέρα ὅπου ἐπῆρες ἡ ἀφεντιᾶ σου τήν αὐθεντίαν αὐτῆς τῆς νήσου, καί λέ-
 γει// πῶς εἰς τήν τάδε ἡμέραν, εἰς ταῖς τόσαις τοῦ μηνός τοῦ τάδε χρόνου
 ἐπῆρε τήν αὐθεντίαν αὐτῆς τῆς νήσου ὁ σινιόρ Δόν σάντζιος ὁ πάντζας
 ὅπου νά ζήσης εἰς χρόνους πολλούς · καί ποῖον ὀνομάζουν Δόν σάντζιον
 πάντζαν ἐρώτησεν αὐτός ὁ ἴδιος;¹¹²⁵ τήν ἀφεντιᾶ σου ἀπεκρίθη ὁ ἐπιστά-
 της, διότι εἰς αὐτήν τήν νήσον δέν ἐμπήκεν ἄλλος πάντζας, ἔξω ἀπό τήν

210v.

¹¹²⁵El signo de interrogación fuera de su lugar como frecuentemente.

ἀφεντιά σου · ροχάσου καλά ἀδελφέ, εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅτι ἐγὼ δέν ἔχω τό Δόν. μήτε τό ἔλαβε κᾶνέννας ἀπό τήν γενε//άν μου, σάντζιον πάντζαν μόνον μέ ὀνομάζουν, καί σάντζιος ὀνομάσθη ὁ πατέρας μου, σάντζιος καί ὁ παποῦς μου, καί ὅλοι ἦτον πάντζας δίχως νά προσθέσουν Δόνοι, ἢ Δόνες, καί ὡς καθὼς ὑπολαμβάνω εἰς αὐτήν τήν νῆσον θέ νά εἶναι πάρα πολλοί Δόνοι, ὅμως ἄν βαράζῃ τό φγοδέρνον τέσσερες ἡμέραις εἰς τό χέρι μου, ἐγὼ θέλω τούς ξεριζώσῃ · λέγε τήν ἐρώτησίν σου σινιόρε ἐπισάτη, ὅτι ἐγὼ θέλω ἀποκριθῇ, ὡς καθὼς ἤξεύρω, καί ἡ ἄς πικρανθῇ, ἡ ἄς //μὴ πικρανθῇ ὁ λάός · ἐμβῆκαν ἀπάνω εἰς αὐτό δύω ἄνθρωποι εἰς τό κριτήριον ὁ ἕνας ἐνδυμένος χωριανά, καί ὁ ἄλλος ῥαφτάδικα, καί ἐσύντυχε πρῶτον ὁ ῥάπτης, καί εἶπεν, σινιόρε φγοδερνάτορε, αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἦλθεν ἐχθές εἰς τό ἐργασηρίον μου κρατῶντας εἰς τό χέρι του ἕνα κομμάτι τζόχαν, καί μέ ἐρώτησεν ἀνίσως καί ἔφθανε νά τόν κάμω μίαν σκοῦφιν · ἐγὼ βλέπωντας τήν τζόχαν τοῦ ἀποκριθῆκα πῶς ἔφθανεν, ἀμή //αὐτός ὡς φαίνεται θέλει ἐλογίασε πῶς θέλω νά τόν κλέψω κᾶμμίαν παρακοπήν ἀπό τήν τζόχαν, καί νικούμενος ἀπό τήν κακίαν του, ἡ ἀκούωντας τήν κακὴν γνώμην ὁποῦ ἔχουν οἱ ῥαπτάδες, μέ εἶπε νά κοιτάξω ἄν ἔφθανεν νά κάμω δύω, ἐγὼ ἐκατάλαβα τόν σκοπόν του, καί τοῦ εἶπα πῶς φθάνει, καί αὐτός ζέκωντας πάντοτε εἰς τήν κακότροπον πρώτην γνώμην του ἐπρόσθεται σκοῦφιας, καί ἐγὼ τοῦ ἀποκρινοῦμουν πῶς γίνονται, ἕως ὁποῦ ἐφθά//σαμεν εἰς ταῖς πέντε, καί τῶρα ἦλθε νά ταῖς πάρῃ, καί τοῦ ταῖς δίδω ἀμή δέν θέλει νά μέ πληρώσῃ τόν κόπον μου, μάλισα μέ λέγει νά τόν πληρώσω ἐγὼ τήν τζόχαν του · ἀληθινά εἶναι

- 211r.** αὐτά ἀδελφέ, ἐρώτησεν ὁ σάντζιος, ἀληθινά εἶναι ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος, ἀμή εἰπές τόν ἡ ἀφεντιά σου νά δείξῃ ταῖς πέντε σκοῦφιας ὁποῦ μέ ἔφτιασε · μετά πάσας χαρᾶς ἀποκρίθη ὁ ῥάπτης, καί εὐγάνωντας παρευθὺς τό χέρι του ἀπό κάτω ἀπό τό ἐπανωφόρι, ἔδειξε ταῖς πέντε σκοῦφιας ταῖς ὁποῖαις ταῖς εἶχεν ἐπάνω εἰς ταῖς ἄκραις τῶν δακτύλων του, καί εἶπε, νά ταῖς πέντε //σκοῦφιας ὁποῦ μοῦ γυρεῦει αὐτός ὁ γαλαντόμος, καί ὁμώνω ἐπάνω εἰς τήν ψυχὴν μου πῶς δέν μέ ἀπόμεινε τελείως ἀπό τό ροῦχον, καί ἄς ροχασθοῦν τό ῥάψιμόν μου οἱ πρωτομαῖστορες τῆς τέχνης μας νά ἰδοῦν τί ἀξίζει · ἐγέλασαν ὅλοι οἱ περιεσῶτες βλέπωντας ἐκείναις ταῖς σκοῦφιας · ὁ σάντζιος ἐσάθη καί ἐσυλλογίσθη ὀλίγον, καί ὕστερον εἶπεν, ἐγὼ εἰς αὐτό ἀποφασίζω νά χάσῃ ὁ ῥάπτης τόν κόπον του, καί ὁ χωριώτης τήν τζόχαν, καί ταῖς σκοῦφιας νά ταῖς //ὑπάγουν εἰς τήν φυλακὴν νά ταῖς φυλακώσουν · εὐγαίνωντας αὐτοὶ οἱ δύω ἔξω, ἐμπῆκαν δύω γέροντες, ὁ ἕνας ἐκρατοῦσεν

ἕνα πασοῦνι¹¹²⁶ εἰς τό χέρι του, καί ὁ ἄλλος ὅπου δέν ἐκρατοῦσεν εἶπεν· σινιῶρε ἐγὼ ἐδάνεισα αὐτόν τόν φαλαντόμον δέκα σκοῦδα μαλαγματένια διά νά τόν κάμω χάριν, μέ τοιαύτην συμφωνίαν ὅμως, πῶς νά ἔχη νά μοῦ τά δίδῃ εἰς ὅτι καιρόν τοῦ τά ζητήσω· ἐπέρασε κάμποσος καιρός, καί δέν τοῦ τά ἐζήτησα, διά νά μή //τόν βάλλω εἰς μεγαλητέραν ξενοχωρίαν, καί ἀνάγκην ἀπό ἐκείνην ὅπου εἶχεν ὅταν τοῦ τά ἐδάνεισα, ἀμή βλέπωντας πῶς δέν ἐνθυμοῦνταν νά μέ πληρώσῃ, τοῦ τά ἐζήτησα πολλαῖς φοραῖς, καί ὅχι μόνον δέν μοῦ τά ἀποδίδει, ἀλλά καί τά ἀρνεῖται, λέγωντας πῶς δέν τοῦ τά ἐδάνεισα, καί πῶς ἄν τοῦ τά ἐδάνεισα μέ τά ἐπλήρωσεν· ἐγὼ μαρτυρίαις δέν ἔχω, μόνον θέλλω νά τόν βάλλῃς ἢ αφεντιᾶ σου νά ὁμώσῃ πῶς μέ τά ἔδωσε, καί δέν θέλω τοῦ τά ζητήσει πλέον //τί ἀποκρίνεσαι εἰς αὐτό καλέ φέροντα μέ τό πασοῦνι, εἶπεν ὁ σάντζιος, εἰς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ γέρον, ἐγὼ ὁμολογῶ πῶς τα ἐδάνεισεν, ὅμως θέλω ὁμώσῃ πῶς τοῦ τά ἀνταπόδωσα, καί ἐπειδή καί θέλει νά μέ βάλλῃ εἰς ὄρκον, χαμήλωσε ἢ αφεντιᾶ σου τό χέρι σου νά τόν κάμω· ὁ φγοδερνατόρος ἐχαμήλωσε τό χέρι του, καί θέλοντας νά ὑπάγῃ ὁ γέρον νά κάμῃ τόν ὄρκον ἔδωσε το πασοῦνι του εἰς τόν ἐνάγοντα του νά τό κτρατῇ ἕως ὅπου νά ὁμώσῃ, ὡσάν τοῦ ἔδιδε μεγάλον ἐμπό//διον· εὐθύς ἐπῆγε καί ἔβαλε τό χέρι του ἐπάνω εἰς τόν ζαυρόν ὅπου ἐκρατοῦσεν ὁ φγοδερνατόρος,

λέγωντας, πῶς ἀληθινά τοῦ εἶχε δανείσει ἐκεῖνα τά δέκα σκοῦδα, ἀμή τά εἶχεν ἀνταποδώσει μέ τά χερίά του, καί μέ τό νά ἐλισμόνισε τά ἐζητοῦσε κάθε ὀλίγον· βλέπωντας αὐτό ὁ μέγας γγοδερνατόρος, ἐρώτησε τί ἀποκρίνεται εἰς ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγεν ὁ ἐναγόμενος;¹¹²⁷ αὐτό δέ ἀπεκρίθη πῶς χωρίς κᾶμμίαν ἀμφιβολίαν θέλει λέγῃ τήν ἀλήθειαν, διότι τόν εἶχε διά καλόν ἄνθρω//πον, καί εὐσεβῇ χριστιανόν, καί πῶς αὐτός ἐνδέχεται νά τά ἀλισμόνησε τόν καιρόν ὅπου τοῦ τά ἔδωσε, καί πῶς εἰς τό ἐξῆς δέν τοῦ ἠθελε ζητήσῃ τίποτα· ὁ ἐναγόμενος ἐγύρισε, καί ἐπῆρε τό πασοῦνι του, καί προσκυνῶντας τόν φγοδερνατόρον εὐγῆκεν ἀπό τό κριτήριον· βλέπωντας αὐτό ὁ σάντζιος πῶς αὐτός εὐγαινε χωρίς ἄλλαις τζιρεμόνιαις, καί βλέπωντας καί τήν ὑπομονήν τοῦ ἀνάγοντος, ἀκούμβησεν ἐπάνω εἰς τό χέρι του, ἐσάθη καί ἐσυλλογίσθη κάμ//ποσην ὥραν, ὕσερον ἐσύκωσε τό κεφάλι του, καί ἐπρόσβαξε νά κρᾶζουν τόν φέροντα ὅπου εἶχε τό πασοῦνι, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀναχωρήσει, καί φέροντάς τον ἔμπροσθέν του, τοῦ εἶπε, δόσε μέ γαλάντομε αὐτό τό πασοῦνι ὅτι μέ χρειάζεται, μετά πάσας χαρᾶς ἀποκρίθη ὁ γέρον, ὀρίσετέ το, καί εὐθύς τοῦ τό ἔδωκεν εἰς τό χέρι του, καί πέρνωντάς τό ὁ σάντζιος τό ἔδοσεν¹¹²⁸ εἰς τόν ἄλλον τόν γέροντα, λέ-

211v.

¹¹²⁶μπασοῦνι. — ¹¹²⁷Signo de interrogación?? — ¹¹²⁸ἔδωκεν ἔδωσεν

γωντάς του ὕπαγε εἰς τό καλόν ὅτι τώρα εἶσαι πληρω//μένος · ἐγὼ σέ θαυμάζομαι σινιῶρε ἀπεκρίθη ὁ φέρων, διότι αὐτό τό πασοῦνι πιστεύω πῶς δέν ἀξίζει δέκα σκοῦδα, ὅχι ἀξίζει εἶπεν ὁ φγοδερνάτορος, καί τώρα θέλεις τό ἰδῆ, καί ἐπρόσβαξεν εὐθύς νά τζακίσουν ἐκεῖ ἔμπροσθεν τό πασοῦνι, τό ὁποῖον κάμνωντάς το εὐρέθησαν μέσα εἰς αὐτό δέκα σκοῦδα μαλαγματαῖνια · ἐθαύμασαν ὅλοι διά τόν νέον τούς γκοδερνάτορον, καί τόν ἐνόμισαν διά ἕναν νέον σολομῶντα· τόν ἐρώτησαν ἀπό τί εἶχε //καταλάβῃ πῶς εἰς ἐκεῖνο τό πασοῦνι ἦτον ἐκεῖνα τά δέκα σκοῦδα, καί αὐτός ἀποκρίθη, πῶς μέ τό νά εἶδε τόν γέροντα ὁποῦ τοῦ τό ἔδοσεν ὁπότεν ἤθελε νά ὤμωσῃ, καί μέ τό νά ἔκαμνεν ὄρκον πῶς τοῦ τά ἔδωκεν ἀληθινά, καί πῶς ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν τόν ὄρκον ἐπῆρε πάλιν τό πασοῦνι ὁπίσω, ἐσοχάσθη πῶς μέσα εἰς ἐκεῖνο θέ νά ἦτον ἡ πληρωμή ὁποῦ ἐγύρευε, καί ἀπό αὐτό ἡμπορεῖ νά συμπεράνῃ τινάς, πῶς ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξουσιάζουν ἄν καί νά εἶναι ἄγνωστος, μέ ὅ//λον τοῦτο μερικαῖς φοραῖς ὁ θεός τούς δίδει φώτησιν εἰς τήν κρίσιν ὁποῦ πρέπει νά κάμουν,

- 212r.** καί μάλισα αὐτός εἶχεν ἀκούσει τόν παπᾶν τοῦ χωριοῦ τους ὁποῦ ἐδιηγοῦνταν ἕνα παρόμοιον συμβεδηκός· τέλος πάντων ὁ ἕνας γέροντας περιγελασμένος, καί ὁ ἄλλος πληρωμένος ἐδιάβηκαν καί οἱ περιορισῶτες ἔμειναν ἐκστατικοί, καί ἐκεῖνος ὁποῦ ἔγραφε τά λόγια, τά ἔργα, καί τά σχήματα τοῦ σάντζιου, ἔσεκε καί ἐθαυμάζονταν, ἀνίσως καί ἔπρεπε νά τόν κρατῇ διά τρελ//λόν ἢ διά φρόνιμον · τελειώνωντας αὐτή ἡ κρίσις, ἐμβῆκεν εἰς τό κριτήριον μία φυναῖκα, ἡ ὁποῖα ἐκρατοῦσε δυνατά, καί σφικτά ἕναν ἄνθρωπον ἐνδυμένον μέ βοσκικά ῥοῦχα, ὅμως πολυέξωδα, καί ἐφώναζε κατὰ πολλά λέγουσα, Δικαιοσύνην σινιῶρε φγοδερνάτορε, Δικαιοσύνην νά μέ κάμῃς, ὅτι ἄν δέ τήν εὐρω ἐδώ εἰς τήν γῆν, θέλω ὑπάγῃ νά τήν εὐρω εἰς τόν οὐρανόν · αὐτός ὁ κακός ἄνθρωπος μέ ἔπιασε δυνασικῶς εἰς τήν μέ//σῃν τοῦ κάμπου, καί μέ ἐντρόπισεν, καί μέ ἐπῆρε τήν κακοῤῥοιζικήν ὅ,τι εἶχα ἀποκτήσει εἰς τούς εἴκοσι τρεῖς χρόνους ἀπό ἀγαρινούς, καί χρισιανούς, ἀπό ξένους καί ἐντοπίους, καί ἐγὼ πάντοτε ἐφυλάχθηκα ὡσάν τό σαμνιμίθι ἀπό τήν φωτίαν, ἢ ὡσάν τό μαλλί ἀπό τά ἀγκάθια καί τῶρᾶ ἦλθεν αὐτός ὁ γαλαντόμος, καί ἔβαλλεν ἐπάνω μου τάς μεμολυσμένας του χεῖρας κατὰ τό παρόν δέν εἶναι βέβαιον ἀκόμη ἄν αὐτός ὁ γαλαντόμος ἔχει τά χέρια του παρσ//κά ἢ μεμολυσμένα εἶπεν ὁ σάντζιος, καί γυρίζοντας πρὸς ἐκεῖνον τοῦ εἶπεν τί λέγεις; τί ἀποκρίνεσαι εἰς τήν διαβολήν ὁποῦ λέγει κ' σου ἡ φυναῖκα; αὐτός ὅλως ζωπασμένος ἀπεκρίθη σινιῶρε ἐγὼ εἶμαι ἕνας παραμικρός βοσκός μοχθηρῶν, καί σήμερον ἦλθα ἐδώ εἰς τήν χώραν, καί ἐπούλησα τέσσερα μοχθηρά, καί γυρίζοντας εἰς τό χωρίον μου ἀπάντησα αὐτήν τήν καλήν φυναῖκαν, καί ὁ διάβολος ὁποῦ παντοῦ βάνει τήν

οὐράν του, καί δέν εἶναι ἄλλη ἢ// δουλεία του, παρὰ νά πειράζῃ τούς ἀνθρώπους μέ ἐπαρκαίνησε καί ἐσυννευρέθηκα μέ αὐτήν, καί τήν ἐπλήρωσα ὅσον μέ ἐφάνη ἀρκετόν· ἀμή αὐτή μή σέργουσα μέ ἐπίασεν, καί δέν μέ ἄφησεν ἕως ὅπου μέ ἔφερεν ἐδῶ, καί λέγει πῶς τήν ἐδυνάσευσα, ὅμως ψεύδεται διότι ἐγὼ ἤμπορῶ νά κάμω ὄρκον, πῶς οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια· ὁ φγοδερνατόρος τόν ἐρώτησε, ἂν εἶχε τίποτα ἄλλα ἄσπρα κοντά του, καί αὐτός ἀπεκρίθη πῶς εἶχεν εἰς τόν κόρπον του ἓνα πουγγί πε//τζένιον μέ εἴκοσι δουκάτα· τόν εἶπε καί τά εὐγάλεν ἔξω καί πέρνωντάς τα ἀπό τό χέρι του τό ἐπαράδοσεν εἰς τά χέρια τῆς φυναϊκός, ἡ ὁποῖα εὐθύς ὅπου τό ἐπῆρεν προσκυνήσασα ὅλους

καί παρακαλοῦσα τόν θεόν διά τήν ὑγιεῖαν τοῦ σινιόρ φγοδερνατόρου, ὅπου ἐδιαφέντευε τά ὀρφανά τās ἐνδεεῖς, καί κορασιδες, εὐγῆκεν ἔξω ἀπό τό Κριτήριον κρατοῦσα πολλά σφικτά μέ τά δύο τῆς χέρια τό πουγγί μέ τά ἄσπρα· εὐθύς ὅπου εὐγῆκεν ἡ φυναῖκα εἶπεν ὁ σάντζιος πρὸς τόν βοσκόν, ἀπό τοῦ ὁποῖου τά μάτια ἔτρεχαν τά δάκρυα διά τό πουγγί, εὗρε κατόπι εἰς αὐτήν //τήν φυναῖκαν, καί ἔπαρε τό πουγγί μέ τά ἄσπρα ρανικῶς, καί ἔλα μέ αὐτήν πάλιν ἐδῶ· εὐθύς ὅπου ἄκουσεν ὁ βοσκός αὐτόν τόν λόγον, ἔτρεξεν ὡσάν μία σαῖτα, καί ἐπῆγε νά φθάσῃ τήν φυναῖκαν· ὅλοι οἱ περιεσῶτες ἔμειναν ἐκθαμβοί καρτεροῦντες τό τέλος αὐτῆς τῆς ὑποθέσεις, καί μετ' ὀλίγην ὥραν ἐγύρισεν ὁ βοσκός μέ τήν γυναῖκα, ὄντας πιεσμένοι καί ἀγκαλιζόμενοι σφικτότερα ἀπό τό πρῶτον· ἡ γυναῖκα ἐκαρτοῦσε τό πουγγί εἰς ταῖς ἀγκάλαις //της, καί ὁ βοσκός ἔπασχε νά τῆς τό πάρη, ἀμή δέν ἤμποροῦσε διότι αὐτή τό ἐκρατοῦσε σφικτά, καί ἐφώναζε λέγουσα Δικαιοσύνην διά τό ὄνομα τοῦ θεοῦ σινιόρ φγοδερνατόρε κοίταξε τήν αὐθάδειαν, καί τόν ὀλίγον φόδον αὐτοῦ τοῦ ἐχθροῦ τοῦ θεοῦ, ὅπου εἰς τήν μέσσην τῆς χῶρας, καί εἰς τήν μέσσην τῆς σράτας ἤθελε νά μέ πάρη τό πουγγί ὅπου μέ ἔδοκες¹¹²⁹ ἡ ἀφεντιά σου, σέ τό ἐπῆρεν ἐρώτησεν ὁ φγοδερνατόρος;¹¹³⁰ καί πῶς ἤμποροῦσε νά μέ τό πάρη ἀποκρί//θῃ ἡ φυναῖκα, ἐνδέχεται νά μέ ἐσκότωνεν καί ἔτσι νά τό πάρη, ὅτι ἐν ὅσῳ εἶμαι ζωντανός¹¹³¹ δέν ἤμπορουν νά τό πάρουν τοιοῦτοι ἀπό τό χέρι μου, εὗρες τήν φυναῖκα νά τό δόσῃ· ἄλλοι ἀνθρώποι ὅπου ἤμπορουν νά ἔχουν ὀνύχια ὡσάν τοῦ λεονταρίου δέν ἤμπορουν νά μέ τό πάρουν, πόσῳ μάλλον αὐτός ὅπου μήτε διά γάταν δέν τόν ψηφῶ, ἔχει δίκαιον εἶπε ὁ βοσκός, καί ἐγὼ ὁμολογῶ πῶς μέ νικᾷ καί εἶναι δυνατώτερη ἀπό λόγου μου. καί διά //τοῦτο ἄφησα καί τό πουγγί μέ τό νά μήν ἤμπορῶ νά τό πάρω· ῥίξε μᾶς το τιμημένη καί ἀδρεῖα γυναῖκα τό πουγγί, αὐτό τό εὐγάλε καί τό ἔδοσεν εὐθύς εἰς τά χέρια τοῦ

212v.

¹¹²⁹ ἔδοκες – ¹¹³⁰ Interrogación fuera de lugar. – ¹¹³¹ Error: ζωντανή

φγοδερνατόρου, ὁ ὁποῖος τό ἀπόδωσεν εἰς τά χέρια τοῦ βοσκοῦ καί εἶπε πρὸς τὴν δυνασευμένην, ἀδελφή μου ἀνίσως καί αὐτὴν τὴν δύναμιν, καί ἀνδρεῖαν ὅπου ἔδειξες εἰς τό νά διαφεντεύσῃ τό πουνγί τὴν ἡθελες δείξῃ εἰς τό νά διαφεντεύσῃς τό κορμί σου, δέ σέ ἡθελεν νικήσῃ οὔτε αἱ δυνάμεις τοῦ ἡρακλέ//ως · σύρε εἰς τὴν κακὴν ὥραν, καί νά μὴν σταθῇς εἰς αὐτό τό νησί, ὅτι ἂν σέ εὔρουν, θέλω βάλλει νά σέ δώσουν διακόσιαις ξυλιαῖς, γκρεμίσου ἀπ' ἐδὼ πουτάνα ξεδιάνθρωπη.

- 213r.** ἡ φυναῖκα ἐξυπάσθη καί εὐγῆκεν ἔξω, καί ἐπάγησε, καί ὕσερον ὁ φγοδερνατόρος εἶπε πρὸς τὸν βοσκόν, σύρε εἰς τό καλόν, καί πρόσεχε εἰς τό ἐξῆς ἂν δέν θέλεις νά χάσῃς τά ἄσπρα, νά ἀπέχῃς ἀπὸ ταῖς φυναῖκες · εὐγῆκε καί ὁ βοσκός ἔξω καί ἐπάγησε, καί ἐθαύμασαν ἐκ δευτέρου οἱ περιεσῶτες διὰ ταῖς κρίσεις καί ἀποφάσεις τοῦ νέου τους φγοδερνατόρου, ταῖς ὁποῖαις //ταῖς ἐσημείωσεν ὁ χρονιστής του, καί ταῖς ἔγραψαν παρευθὺς εἰς τὸν Δοῦκαν, ὁ ὁποῖος μέ μεγάλῃ ἐπιθυμίᾳ ταῖς ἐκαρτεροῦσεν, καί κατὰ τό παρόν ἀφίνομεν τὸν καλὸν σάντζιον, ὅτι μᾶς βιάζει ὁ καθαλλέρης του μὲ τὴν μουσικὴν τῆς ἀλτισιδώρας.¹¹³²

Κεφάλαιον μς:^{ον}

Ὅπου διηγεῖται διὰ τό Ἀμόρι τῆς Ἀλτε-
σιδῶρας πρὸς τὸν Δόν Κισ-
σότην

Εἴχαμεν ἀφήσῃ τὸν μέγαν Δόν Κισσότην βυθισμένον εἰς τοὺς συλλογισμοὺς τοῦ ὅπου τοῦ εἶχε προξενήσει ἡ μουσικὴ τῆς ἐρασμένης κορασίδος ἀλτεσιδῶρας · μέ αὐτοὺς ἐπλάγιασεν εἰς τό κρεβδάτι, καί ὥσάν νά ἦτον ψῖλοι δέν τὸν ἄφησαν νά κοιμηθῇ οὔτε νά ἡσυχάσῃ · ἐπροσθέζονταν εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐρωτικούς συλλογισμοὺς καί ἡ πίκρα τῆς κάλ//τζες καί μεγαλωτάτην ἀδημονίαν, καί μελαγχολίαν ἐπέρασεν ἐκείνην τὴν νῦκταν ἕως ὅπου ἤλθεν ἡ ἡμέρα, τὴν ὁποίαν βλέπωντάς την ὁ Δόν Κισσότης, ἄφησε τα ὀκνηρά πτερά τῆς ἀκηδίας καί ἐσυνκώθη, καί ἐνδύθη, καί ἀφένεσε τὰ ὑποδήματα διὰ νά ἀποσκεπάσῃ τὴν δυσυχίαν τῶν καλτζουνίων του · ἐφόρεσεν εἰς τό κεφάλι μίαν σκούφιαν ἀπὸ πράσινον κατιφέν, ἐτζώσθη τό κοπτερόν του σπαθί, ἐπῆρεν εἰς τό χέρι του μίαν ζυγὴν πατεριμά, τὰ ὁποῖα τὰ ἐκρα-

¹¹³²Con la marca acostumbrada, y con siete líneas ocupadas, termina el capítulo. Deja otras cuatro líneas libres antes de comenzar el capítulo μς.

τοῦσε πάντα σιμά του, καί μετά ταῦτα εὐγῆκεν εἰς τήν σάλαν εἰς τήν ὁποίαν
 ἔξεκαν οἱ Δούκιδες καί τόν ἐκαρτεροῦσαν, καί θέλωντας νά περάσῃ ἀπό
 μίαν ἄλλην σάλαν, εἰς τήν ὁποίαν ἔξεκεν ἐπὶ τοῦτου τά κορίτζια ἡξεύρων-
 τας πῶς ἤθελε νά περάσῃ ἀπ' ἐκεῖ ὁ Δόν Κισσότης, τόν ὁποῖον εὐθύς ὁποῦ
 τόν εἶδεν ἡ ἀλτισιδώρα ὁποῦ ἔστεκε ξεχωριστά μέ τήν φιλινάδαν της τήν
 ἄλλην κορασίδαν, ἐπροσποιήθη πῶς τήν //ἦλθεν ὀλιγοθυμία, καί ἡ ἄλλη
 κορασίδα τήν ἔπλωσεν εἰς ταῖς ἀγκάλαις της, καί παρενθύς ἄρχησε νά ζε-
 κουμπώνῃ τό στήθος της ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντάς την ἐπῆγε κοντά της
 καί τῆς εἶπεν ἐγὼ ἡξεύρω πολλά καλά ἀπό τί προέρχονται αὐτά, ἐγὼ δέν
 ἡμπορῶ νά καταλάβω ἀπό τί προέρχεται αὐτό ἀπεκρίθη ἡ ἄλλη κορασίδα,
 διότι ἡ ἀλτισιδώρα εἶναι πολλά ὑγιής κορασίδα, καί δέν εἶδα νά τῆς πονέσῃ
 τό κεφάλι ἀφ' οὗ τήν ἡξεύρω ὁποῦ νά ἔχουν τό ἀνάθεμα ὅσοι πλανώμενοι
 καθαλλιέροι εὐρίσκον //ται εἰς τόν Κόσμον · ἀνίσως ὅμως ὅλοι εἶναι ἀχά-
 ρισοι, καί ἀγνώμονες, ὕπαγε εἰς τό καλόν ἡ ἀφεντιά σου παρακαλῶσε ὅτι
 αὐτή ἡ κακορδοίτικη δέν θέλει συνηφέρῃ εἰς τόν νοῦν της ἔως ὅπου δέν
 ἀναχωρήσεις ἡ ἀφεντιά σου ἀπό ἐδῶ, πρὸς τήν ὁποίαν ἀπεκρίθη ὁ Δόν
 Κισσότης, ἡ ἀφεντιά σου σινδώρα κάμε τρόπον καί βάλλε ἓνα λαοῦτον εἰς
 τήν κάμεραν ὁποῦ κοιμοῦμαι, καί ἐγὼ θέλω παρηγορήσῃ ὅσον ἡμπορέσω
 τήν πικραμένην κορασίδαν, ὅτι εἰς ταῖς ἀρχαῖς ταῖς ἐρωτικαῖς εἶναι μεγάλο
 //τατον ῥεμέδιον τό νά εὐγάνῃ τινάς ἀπό τήν ἀπάτην ἐκείνους ὁποῦ πί-
 πτουν εἰς ἔρωτα, καί μέ αὐτό ἐμίσευσεν διὰ νά μήν τόν ἰδῇ τινάς, καί, καί
 καταλάβῃ τήν ὑπόθεσιν · πρὶν νά καλοξεμακρύνῃ ὁ Δόν Κισσότης ἐσυνέ-
 φερεν ἡ Ἀλτεσιδόρα, καί εἶπε πρὸς τήν συντροφισσάν της, πρέπει νά εὐ-
 ροῦμεν κἀνέναν λαοῦτον καί νά τό βάλλωμεν εἰς τήν κάμεράν του ὅτι χω-
 ρίς ἄλλο ὁ Δόν Κισσότης θέλει νά μᾶς τραγουδίσῃ τίποτες εἰς τὸν · ἐπῆγαν
 εὐθύς καί τά εἶπαν ὅλα τῆς Δουκέσσας, ὁμοῦ καί διὰ τό λα//οῦτον ὁποῦ
 ἐγύρευεν ὁ Δόν Κισσότης, καί ἐχάρῃ κ'πολλά, καί ἐσύντυχε μέ τόν Δοῦ-
 καν, καί μέ τά κορίτζιά του νά τόν κάμουν ἓνα νόσιμον περιγέλοιον, καί
 ἐκαρτεροῦσαν μέ μέγαλον πόθον νά βραδυάσῃ ἐκείνη ἡ ἡμέρα τήν ὁποίαν
 τήν ἐπέρασαν οἱ δούκιδες μέ νόσιμον ὁμιλίαν τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἔξει-
 λεν ἡ Δουκέσσα ἓνα ἱτζογλάνι της εἰς τήν φυναῖκαν τοῦ σάντζου πάντζα
 ὁμοῦ καί τό γράμμα τοῦ ἀνδρός της, ὁμοῦ καί ἓνα κομποδήμα μέ τά ῥοῦχα
 ὁποῦ εἶχεν ἀφήσει ὁ σάντζιος καί ἐπρό//σαξε τό ἱτζογλάνι νά φέρῃ καλήν
 ἀπόκρισιν καί νά σημειώσῃ ὅ, τι ἤθελε συντύχῃ μέ αὐτήν
 κάμνωντας αὐτό, καί ἐρχομένη ἡ νύκτα ἐπῆγεν ὁ Δόν Κισσότης εἰς τήν
 κάμαράν του καί εὗρε τό λαοῦτον, καί ἀφ' οὗ ἔβαλεν εἰς τάξιν ταῖς κόρδαις
 του ἄνοιξε τό παρὰθυρον, καί μέ φωνήν ὀλίγον ὥσάν βραχνιασμένην εἶπε

213v.

214r.

τό ἀκόλουθον τραγοῦδι.¹¹³³

Ἔως αὐτοῦ ἔφθανεν ὁ Δόν Κισσότης μέ τό τραγοῦδι του, τό ὁποῖον τό ἦκουεν ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα, ἡ ἀλτεσιδῶρα, καί σχεδόν ὅσοι ἦτον εἰς τό παλάτιον, ὅταν ἄξαφνα ἀπό τήν ἄκρην τοῦ Δόματος ὅπου ἦτον ἐπάνω ἀπό τό παράθυρον εἰς τό ὁποῖον ἐκάθουνταν ὁ Δόν Κισσότης ἐκρέμασαν ἓνα σχοινάκι μέ τό ὁποῖον ἦτον δεμένα περάνω ἀπό ἑκατόν κουδούνια, //καί μετά ταῦτα εὐκαίρως ἓνα σακκί ὅπου ἦτον γεμάτον ἀπό γάταις, εἰς τῶν ὁποίων ταῖς οὐραῖς ἦτον παρομοίως δεμένα κουδούνια, καί ἦτον τόσον μέγαλον ὁ θόρυβος, καί ἡ ταραχή τῶν κουδουνίων καί τά νιουρίσματα τῶν φατῶν, ὅπου ἀγκαλά καί οἱ δούκιδες νά ἦτον οἱ ἐφευρεταί αὐτοῦ αὐτοῦ τοῦ περεγελοίου, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο ἐξυπάσθησαν, καί ὁ κακοῤῥοίζικος ὁ Δόν Κισσότης ἐτρώμαξεν, καί κ'τύχην δύω, ἥ τρεῖς γάταις ἐμβῆκαν ἀπό τό παράθυρον, //καί τρέχοντας μέσα εἰς τήν κάμαραν ἔνθεν κἀκεῖθεν ἀφαίνονταν πῶς νά εἶναι ἓνα κοπάδι διαδόλοι, ἔσδυσαν τά κερία ὅπου ἦταν ἀναμμένα εἰς τήν κάμαραν, καί ἐγύρουν νά εὔρουν τόπον νά φύγουν · τό σχοινί ὅπου εἶχαν κρεμάσει ἀπό τήν τρύπαν τοῦ Δόματος μέ τά κουδούνια, τό ἐκουνούσαν καί τό ἔσυρναν ἐπάνω κάτω · οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι τοῦ ὀσπιτίου ὅπου δέν ἤξευραν τήν ὑπόθεσιν, ἔξεκαν ὑποπτοι καί ἐθαύμαζαν, ὁ Δόν Κισ//σότης ἐσυκώθη εἰς τά πόδια, καί ξεσπαθώνωντας ἄρχισε νά κτυπᾷ ἔξω ἀπό τό παράθυρον, ὡσάν νά κτυποῦσεν εἰς τίποτα μεγαλοτάτους ἐχθρούς, καί ἐφώναζε λέγωντας, ἔξω ἔξω σκυλία ἀναθεματισμένα, γοῆτευταί καί σρίγλαις, ὅτι ἐγώ εἶμαι ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, εἰς

- 214v.** τόν ὁποῖον δέν ἰσχύουν τελείως ἡ γοητείαις σας, καί οἱ κακότροποι σας σκοποί, καί γυρίζοντας πρὸς τοῖς¹¹³⁴ γάταις ὅπου ἐπεριπατοῦσαν μέσα εἰς τήν κάμαραν ταῖς ἐκτυποῦσε πολλές σπαθιαῖς, καί αὐταῖς ἔτρεξαν πρὸς τό παράθυρον, καί ἀπό ἐκεῖ ἔφυγαν, ἀγκαλά καί ἡ μία βλέπουσα πῶς τήν ἐκυνηγοῦσε κ'πολλά ὁ Δόν Κισσότης, ἐπήδησεν εἰς τό πρόσωπόν του, καί τόν ἄρπαξε μέ τά ὀνύχιά της, καί μέ //τά ὀδόντιά της ἀπό τήν μύτην· καί πονώντας τόν κ' πολλά τόν Δόν Κισσότην, ἄρχισε νά φωνάζη κ' πολλά · ἀκούοντας αὐτό ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα, ἔτρεξαν παρευθύς εἰς τήν κάμαράν του, καί ἀνοίγωντάς τήν μέ ἀντικλείδι, εἶδαν τόν κακοῤῥοίζικον τόν καθαλλέστην ὅπου ἔπασχε μέ ὅλην του τήν δύναμιν νά εὐγάλη τήν φάταν ἀπό τό μούτζουνόν του · ὁ Δοῦκας ἐπῆγε νά τοὺς ξεχορίσῃ, ἀμή ὁ Δόν Κισσότης ἐφώναξε μὴν ἀνακατόνεσαι, ἀφήσετέ με ἀγάλια ἀγάλια μέ

¹¹³³Hace punto y aparte y deja libres cinco líneas por los treinta y seis versos del original. –

¹¹³⁴Sic.

αὐτό τό Δαμόνι//ον μέ αὐτήν τήν ζρίγλαν, μέ αὐτόν τόν γοητευτήν, ὅτι ἐγὼ θέλω τόν κάμη νά γνωρίσῃ ποῖος εἶναι ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας · ἀμή ἡ γάτα μή ψηφῶντας τοιαῦτα φοβερίσματα τόν ἐτζουγκρανοῦσε μέ τά ὀνύχιά της ἕως ὅπου ἐπήγεν ὁ Δοῦκας καί τήν ἐτράδησε καί τήν ἐρῶιψεν ἔξω ἀπό τό παράθυρον· ὁ Δόν Κισσότης ἔμεινε μέ τό πρόσωπον τζουγκρανισμένον, καί κ'πολλά χολερικός μέ τό νά μὴν τόν ἄφησαν νά τελειώσῃ τόν πόλεμον μέ ἐκεῖνον τόν κα//κότεροπον γοητευτήν · ἐπρόσᾶξεν ὁ Δοῦκας καί τοῦ ἤφεραν ὀλίγον σπαθόλαδον, καί ἡ ἴδια Ἀλτεσιδόρα μέ τά ἄσπρα της χερᾶκια τόν ἄλειψε παντοῦ ὅπου ἦτον τζουγκρανισμένος, καί τήν ὥραν ὅπου τόν ἄλειψε τόν ἔλεγε κρυφίως, ὅλαις αὐταῖς ἡ κακοῤῥοιζικίαις ὅπου σέ συμβαίνουν ἄσπλαχνε καθαλλιέρεη ἀπό τήν ἁμαρτίαν τῆς σκληρότατός σου εἶναι, καί ἄμποτες νά δώσῃ ὁ θεός νά ἀλησιμονίσῃ ὁ σάντζιος πάντζας ὁ ὀπλοφόρος σου ταῖς ξυλιαῖς διά νά μὴν εὐ//γῇ ποτέ ἀπό τήν γοητείαν της αὐτή ἡ τόσον ἀγαπημένη σου Δουλτζινέα μήτε ἐσύ νά τήν ἀπολαύσῃς καί νά φθάσῃ νά ἔμπῃ εἰς τόν θάλαμον μέ αὐτήν, κᾶν ὅσον ζῶ ἐγὼ ὅπου σέ λατρεύω, εἰς ὅλα αὐτά δέν ἔδωσε κἀμμίαν ἀπόκρισιν ὁ Δόν Κισσότης πάρεξ ἀναστέναζεν ἐκ βάθους καρδίας, καί ὕσερον ἐπλάγιασεν εἰς τό ζρῶμα εὐχαρισῶντας τούς Δούκιδες, ὅχι πῶς μέ τό νά ἐφοδοῦνταν ἀπό ἐκεῖνην τήν γοητευτικὴν, καί κουδουνιστικὴν γάταν, ἀλλὰ μέ τό νά ἐγνόρισε //τόν καλόν σκοπόν, μέ τόν ὁποῖον ἦλθαν καί τόν ἐδοήθησαν · τόν ἄφησαν τέλος πάντων οἱ

Δούκιδες καί ἐπῆγαν νά κοιμηθοῦν, ὄντας πικραμένοι διά τό βλάβισμον ὅπου ἔπαθεν ὁ Δόν Κισσότης, ὁ ὁποῖος ἐκάθησε πέντε ἡμέραις μέσα εἰς τήν κάμαράν του πλαγιασμένος εἰς τό κρεβδάτι, εἰς τό ὁποῖον τοῦ ἐσυνέδη ἄλλη μία συμφορὰ νοσιμότερη τήν ὁποίαν ὁ συγγραφεὺς του δέν θέλει νά τήν διηγηθῇ τώρα, διά νά ὑπάγῃ νά εὔρῃ τόν σάντζιον εἰς τό φγοδέρνον του.¹¹³⁵

215r.

Κεφάλαιον μζ:^{ov}

Το ὁποῖον περιγράφει τί λογᾶς ἐκυβεροῦνταν
ὁ σάντζιος εἰς τό φγοδέρνον του

Διηγεῖται ἡ ἱστορία πῶς ἀπό τό κριτήριον ἐπῆγαν τόν σάντζιον εἰς ἓνα πολυέξωδον παλάτι, καί ἐκεῖ εἰς μίαν μεγάλην σάλαν ἦτον ἐτοιμασμένη μία

¹¹³⁵Termina el capítulo con sólo cuatro líneas de la página 215 y deja otras cuatro libres para comenzar el capítulo μζ.

πολυτελές τράπεζα, καί εὐθύς ὁποῦ ἐμβῆκεν ὁ σάντζιος, ἔπαιξαν οἱ τρουμπέτες, καί ἐμβῆκαν τέσσερα ἱτζογλάνια νά τοῦ δόσουν νίψιμον τό ὁποῖον τό ἐδέχθηκε μέ μεγάλην σοδαρότητα · ἐσιώπησαν οἱ τρουμπέταις, καί ἐκάθησεν ὁ φγοδερνατόρος, εἰς τό κεφαλοτράπεζον, μέ τό νά μήν ἦτον παράνω ἀπό ἕνα σκαμνί καί ἕνα ταλέρι μέ τό μαχαιροπύρουνόν του, καί μέ τήν πετζέταν εἰς τήν τράπεζαν · ἐξάθη ὀρθός εἰς τό πλάγι του ἕνας ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἔδειχνε πῶς νά ἦτον ἱατρός, κρατῶντας μίαν μικρήν βέργαν εἰς τό χέρι του, ἐσύκωσαν μίαν εὐμορφωτάτην καί μεγάλην πετζέταν μέ τήν ὁποίαν ἦτον σκεπασμένα τά φροῦτα, καί διάφορα εἶδη πιωτῶν, εὐλόγησε μετά ταῦτα τήν τράπεζαν ἕνας ἱερεὺς, καί ἕνα ἱτζιογλάνι ἔβαλεν ἔμπροσθεν εἰς τόν σάντζιον τήν πετζέταν, δένοντάς την ὀπίσω εἰς τό λαϊμόν του, ὡς καθὼς βάνουν εἰς τά μωρά παιδιά τά σαλιοπάνια· ἦλθε κατόπι ἄλλος ἕνας ὁποῦ ἔκαμνε τήν ἐπερασίαν τοῦ ἀρχιμα-

215v. γείρου καί ἔβαλεν ἔμπροσθεν του ἕνα σκουτέλιμ φροῦτα, ἀμή εὐθύς ὁποῦ ἄπλωσεν ὁ σάντζιος καί ἐπῆρεν ἕνα κομμάτι ἀπό τά φροῦτα ἄγγισε τό πινάκι μέ τήν βέργαν ὁ ἱατρός, καί παρευθύς τό ἐσύκωσαν ἀπ ἔμπρός του ἀμή ὁ ἀρχιμάγειρας ἔβαλεν ἔμπροσθεν του ἄλλο ἕνα πινάκι μέ φαγί, καί ἀπλόνοντας ὁ σάντζιος τό χέρι του πριν νά πάρῃ ἀπὸ αὐτό κἀνένα κομμάτι τό ἔγγυσε ὁ ἱατρός μέ τήν βέργαν καί παρευθύς τό ἐσύκωσαν ὡς ἂν καί τό πρῶτον · ὁ σάντζιος βλέπωντας αὐτό ἐθαύμασε, καί κοιτάζοντας τοὺς ὄλους εἰς τό πρόσωπον τοὺς ἐρώτησεν ἂν ἐκεῖνα τά φαγητά ἦτον νά φαγωθοῦν, πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ ἱατρός καί εἶπεν, αὐτά τά φαγητά ἀληθινὰ διὰ νά φαγωθοῦν εἶναι σινιόρε, ὅμως κ'τὴν συνήθειαν ὁποῦ εἶναι εἰς τά νησία εἰς τά ὁποῖα εὐρίσκονται φγοδερνατόροι, ὅτι ἐγὼ σινιόρε μου εἶμαι ἱατρός, καί μισθοτός αὐτουνοῦ τοῦ νη/σίου διὰ αὐτό τό τέλος, νά κοιτάζω τοὺς γκοδερνατόρους, καί νά φροντίζω διὰ τήν ὑγείαν τους ἐξετάζοντας τήν κράσιν τους, διὰ νά εὐρίσκω τόν τρόπον νά τοὺς ἱατρεύω ὅταν τύχη καί ἀρρώσῃσιν καί τό κυριώτερον πράγμα ὁποῦ κάμνω εἶναι νά εὐρίσκωμαι παρόν εἰς τό γεῦμα, καί εἰς τό δειπνον του νά τοὺς ἀφίνω νά τρώγουν ἐκεῖνα ὁποῦ ἤθελαν μέ φανῇ διὰ ὠφέλιμόν τους, καί νά σηκώνω ἀπὸ ἔμπροσθεν τους ἐκεῖνο ὁποῦ κρύνω, πῶς θέλει τοὺς βλάψει εἰς τό ζομάχι τους, καί δια τοῦ/το ἔκαμα καί ἐσύκωσαν τά φροῦτα μέ τό νά τά εἶδα πῶς δέν ἦτον καλοψημένα, παρομοίως καί τό ἄλλο φαγητόν μέ τό νά ἦτον πολλὰ ζεσόν καί μέ τό νά εἶχε πολλὰ εἶδη ὁποῦ προξενούν θερμην, καί δίψαν, καί ἐκεῖνος ὅπου πίνει περισσόν φθείρει τήν ὑγρότητα τοῦ σώματος ἀπὸ τήν ὁποίαν φθείρεται τό ζῆν · ἐπειδὴ καί εἶναι ἔτζι, ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, ἐκεῖνο τό πινάκι εἰς τό ὁποῖον εἶναι τό ψητόν κρέας, καί ὡς καθὼς εἶναι μέ φαίνεται καλοψημένον, καί πιζεύω πῶς δέν //θέλει μέ βλάψῃ,

εἰς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ ἰατρός, καί εἶπεν, ἀπό αὐτό δέν θέλεις φάγη ἡ ἀφεντιᾶ σου ἐν ὅσῳ ζῶ ἐγώ · καί διά ποίαν αἰτίαν εἶπεν ὁ σάντζιος; διότι ὁ μάσσορης μας ὁ ἵπποκράτης, ἀποκρίθη ὁ ἰατρός, τό φῶς καί ἄνθος τῆς ἱατρικῆς λέγει εἰς ἕνα ἀφορισμόν του κάθε πλησμονή εἶναι βλαβερή, μάλιστα τοῦ κρέατος εἶναι χειρότερη· ἐπειδή καί εἶναι ἔτσι, εἶπεν ὁ σάντζιος, κοίταξε ἡ ἀφεντιᾶ σου ἄρχων ἱατρέ, ποῖον ἀπό αὐτά τά φαγητά εἶναι ὠφελιμώτερόν //μου, καί ἄφησέ μέ νά φάγω ἕως νά χωρτάσω, ὅτι ἀποθνήσκω ἀπό τήν πείναν · ἔτσι θέλω κάμη ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός, καί μέ φαίνεται εὐλογον νά μή φάγῃς ἡ ἀφεντιᾶ σου ἀπό ἐκείνην

τήν ἔλαφον ὅπου εἶναι ἔμπροσθέν σου, διότι εἶναι πολλά παχιά· αὐτό τό μοσχαρικό κρέας ἄν δέν ἦτον ροφάτον ἡμποροῦσες νά φάγῃς· ὁ σάντζιος εἶπεν, ἐκεῖνο τό φαγητόν ὅπου στέκει ἐκεῖ παρέκει καί ἀχνίζει μέ φαίνεται νά εἶναι ποδάρια προδοτήσια βρασμένα, καί ἄν φάγω, ἡζεύρω βεδαιώτατα πῶς δέν θέλουν μέ βλάψῃ · ὁ θεός νά μήν τό δώσῃ ἀποκρίθη ὁ ἰατρός, θέλει σέ //βλάψῃ κ'πολλά, καί κατὰ τό παρόν διά νά φυλάξῃς τήν ὑγίαν σου σινιόρε φγοδερνατόρε εἶναι ἀναγκαῖον νά μή φάγῃς ἄλλο, παρὰ μερικά μικρά κουφέτα, διά νά ἰσιῶσουν τό ρομάχι σου · ἀκούοντας αὐτά ὁ σάντζιος ἐγύρισε καί ἐκοίταξε ἄγροια τόν ἱατρόν, καί μέ κολερικήν φωνήν τόν ἐρώτησε πῶς ὀνομάζονταν, καί πού ἐσπούδαξεν· ὁ ἰατρός τοῦ ἀποκρίθη, ἐγώ σινιόρε φγοδερνατόρε ὀνομάζομαι πέτρος ῥέζιος τοῦ ὠωνισμοῦ¹¹³⁶, καί ἐγεννήθηκα εἰς ἕνα τόπον ὅπου //ὀνομάζεται τυρατυνφόρα, ὅπου εἶναι ἀνάμεσα εἰς τήν καρακέλ καί εἰς τό ἀλμοδοδάρ τοῦ κάμπου εἰς τό δεξιόν μέρος, καί ἔλαβα τήν ρεφηφορία τῆς ἱατρικῆς εἰς τήν ὁσοῦναν, πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ σάντζιος ἀραθυμισμένος · ἡ ἀφεντιᾶ σου σινιόρε Δοτόρε πέτρο ῥέζιο τοῦ κακοῦ ὠωνισμοῦ, ὅπου ἐγεννήθης εἰς τήν τυρατυνφόραν χώραν, ὅπου εἶναι εἰς τό δεξιόν μέρος πηγαίνοντας ἀπό τήν καρακέλ εἰς τό ἀλμοδοδάρ τοῦ κάμπου, καί ἐσε//φηφορήθης εἰς τήν ὁσοῦναν, φύγε ἀπ'ἔμπροσθέν μου, διότι ὁμώνω μά τόν ἥλιον πέρνω ἕνα ξύλον, καί ἀρχινῶντας ἀπό ἐσένα θέλω δείρῃ ὅσους ἱατρούς εὐρίσκονται εἰς αὐτό τό νησί, ὅπου εἶναι ἀμαθεῖς, ὅτι τοὺς φρονίμους ἱατρούς, καί γνωστικούς θέλω τοὺς βάλλῃ ἐπάνω εἰς τό κεφάλι μου καί θέλω τοὺς τιμήσῃ ὡσάν ἁγίους, καί νά ὅπου σέ τό ξαναλέγω νά φύγῃς ἀπ'ἐδώ, ὅτι πέρνω αὐτό τό σκαμνί ὅπου κάθομαι, καί τό τζακίζω εἰς τό κεφάλι σου, καί σύρε ἀγκάλισέ με εἰς τόν σύντυ//χον, διότι ἐγώ θέλω διαφευταθῇ¹¹³⁷, λέγωντας πῶς ἐσκότωσα ἕναν κακόν ἱατρόν, ὅπου ἦτον Δήμιος τῆς ἐπικρατείας, καί

216r.

¹¹³⁶Pedro Recio de Agüero. Es graciosa la traducción de agüero por οἰωνισμοῦ. — ¹¹³⁷No se entiende, está medio tachado.

δόσετέ με νά φάγω, εἰδέ μή ἐπάρετε ὀπίσω τό φγοδέρνο σας ὅτι τό ὀφφί-
κιον ὅπου δέν δίδει νά φάγη εἰς τόν αὐθέντην του, δέν ἀξίζει δύο φόλαις
· ὁ ἱατρός βλέπωντας τόν φγοδερνατόρον ἐξυπάσθη, καί ἠθέλησε νά εὐγη
ἔξω ἀπό τήν σάλαν, ἀμή ἐκείνην τήν ὥραν ἐφύσησεν ἕνα κέρατον τῆς πό-
ρας εἰς τήν ζράταν, καί κοιτάζοντας ὁ ἀρχιμά//γειρας ἀπό τό παράθυρον
εἶπεν ὅτι ἔφθασεν ἕνας γραμματοκομιστής τοῦ Δουκός, ὁ ὁποῖος

216v. θέλει ἔρχεται διά ἀναγκαῖαν, καί μεγάλην ὑπόθεσιν · ἐμβῆκεν μέσα ὁ μαν-
τατοφόρος ὅλος ἰδρωμένος, καί εὐγάνωντας ἕναν πλοῖκον γράμματα ἀπό
τόν κόρφον του, τά ἔδωσεν εἰς τά χέρια τοῦ φγοδερνατόρου, καί ὁ σάν-
τζιος τά ἔδωσεν εἰς τόν ἐπισάτην τοῦ Δουκός, καί τοῦ εἶπε νά διαβάσῃ τήν
ἐπιγραφὴν, ἡ ὁποία ἔγραφε τοιοῦτης λογῆς.

//Τῷ ἐντιμωτάτῳ, καί ἡμετέρῳ φγοδερνατόρῳ τῆς νήσου βαταρίας¹¹³⁸ Δόν
Σάντζιφ Πάντζα, εἰς τὰς ἰδίας τοῦ χεῖρας, καί εἰς τοῦ φραμματικοῦ του,
Δοθήτωσαν....

Ἀκούοντας αὐτό ὁ σάντζιος ἐρώτησε ποῖος εἶναι ὁ γραμματικός μου ἐδῶ;
καί ἕνας ἀπό ἐκείνους ὅπου ἔστεκαν παρόν ἀποκρίθη, ἐγώ εἰμαι σινιόρε,
διότι ἤξεύρω νά διαβάζω καί νά γράφω· ἀκούοντας ἄνοιξε λοιπόν αὐτόν
τόν πλίκον καί εἰδές τί λέγει; καί ἀνοίγωντάς τόν ὁ φραμματικός εἶπε πῶς
//περεῖχε μουσικήν ὑπόθεσιν · ὁ σάντζιος ἐπρόσβαξε καί εὐγῆκεν ἔξω ὅλοι
ἐκεῖνοι ὅπου ἦτον εἰς τήν σάλαν, καί δέν ἔμεινεν ἄλλος παρὰ αὐτός μέ τήν
ἐπισάτην, μέ τόν ἀρχιμάγειραν καί μέ τόν φραμματικόν, ὁ ὁποῖος εὐθύς
ἄρχισε νά διαβάσῃ τό φράγμα, λέγωντας τοιοῦτης λογῆς,

Ἐπισολή τοῦ Δουκός πρὸς τόν σάντζιον

Ἐγώ ἄκουσα σινιόρε Δόν σάντζιο πάντζα πῶς κάποιοι μερικοὶ ἐχθροὶ μου
θέλουν νά //καταπατήσουν ἔξαφνα αὐτό τό νησί εἰς μίαν νύκταν, διά τό
ὁποῖον κάμνει χρεῖα νά ἀγρυπνᾷς καί νά εὐρίσκεσαι πάντα ἔτοιμος· ἔμαθα
παρομοίως ἀπό κάποιους ἀληθινοὺς καί βεβαίους κατασκόπους, πῶς ἐμ-
βῆκεν εἰς αὐτόν τόν τόπον τέσσερες ἄνοι ἀγνώριζοι διά νά σέ σκοτώσουν,
ἐπειδή καί φοδοῦνται ἀπό τήν γνῶσιν σου · ἄνοιξε τά ὀμμάτιά σου, καί ζο-
χάσου καλὰ ἐκείνους ὅπου ἔρχονται νά σέ συντύχουν, καί μήν τρώγεις ὁ
τι σέ δίδουν, ἐγώ ἐκ μέρους μου //θέλω πασχῆσαι νά σέ βοηθήσω ἀνίσως καί

¹¹³⁸ Isla Barataria.

σέ εὔρη καὶ μίᾱ αἰφνίδιος συμφορὰ, καὶ εἰς κάθε πρᾶγμα θέλεις κυδερνηθῇ
 μέ τήν καλήν σου γνῶσιν · ταῦτα καὶ ὑγίαινε.

ἐν μηνί αὐγοῦς ὡς
 εἰς ταῖς ἕξι ὥραις τῆς νυκτός
 ὁ σὸς φίλος,
 ὁ Δοῦκας

Ἦμεινεν ἐκστατικός ὁ σάντζιος, καὶ τοιοῦτος ἔδοξε πῶς νὰ ἔμειναν καὶ οἱ
 περὶ εἰς αὐτοὺς, καὶ γυρίζοντας πρὸς τὸν ἐπιστάτην εἶπεν, ἐκεῖνα ὅπου πρέπει
 νὰ κάμωμεν τούτην τὴν ὥραν εἶναι νὰ βαλθῇ εἰς φύλαξιν ὁ ἰατρός ῥέξις,
 διότι ἀνίσως καὶ ἔχῃ κἀνέναν σκοπόν νὰ μέ σκοτώσῃ βέβαια θέλει εἶσθαι
 αὐτός καὶ ἀπὸ θάνατον πολλά κακόν ὡς καθὼς εἶναι τῆς πείνας · μέ φαί-
 νεται καὶ ἐμένα νὰ εἶναι εὐλογον εἶπεν // ὁ ἀρχιμάγειρας, νὰ μὴν φάγῃς ἢ
 ἀφεντιὰ σου κἀνένα ἀπὸ αὐτά τὰ γαγητά ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὴν τρά-
 πεζαν, διότι τὰ ἐπρόσφεραν κάποιαις καλόγριαις, καὶ ὡς καθὼς λέγει ὁ
 λόγος ὀπίσω ἀπὸ τὸν ζαυρόν κρύπτεται ὁ διάβολος · ἐγὼ δὲν τὸ ἀρνοῦ-
 μαι εἶπεν ὁ σάντζιος καὶ κατὰ τὸ παρόν δόσετέ με νὰ φάγω κομμάτι ψωμί
 καὶ μία ὀκὰ σαφίλια, ὅτι εἰς αὐτά δὲν ἡμποροῦν νὰ βάλουν φαρκάκι μήτε
 ἐγὼ ἡμπορῶ νὰ κάθομαι νηστικός, καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἀνίσως καὶ πρέπει νὰ
 ἐτοιμασθοῦμεν διὰ αὐτούς // τοὺς πολέμους, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἔχομεν γε-
 μάταις ταῖς κοιλίαις μας, ὅτι ἡ μερὴ κοιλία φέρει καὶ καλήν ἀνδρείαν, καὶ
 ἐσὺ γραμματικὴ θέλεις κάμη τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸν Δοῦκαν τὸν σινιόρην
 μου, γράφωντάς τόν πῶς θέλομεν κάμη τὰ ὅσα μᾶς προσάξει, καὶ μέ τόν
 τρόπον ὅπου τὰ προσάξει, θέλεις γράψῃ καὶ εἰς τὴν σινιόραν Δουκέσσαν
 προσκυνήματα ἐκ μέρους μου, καὶ θέλεις τὴν εἰπῇ πῶς τὴν παρακαλῶ νὰ
 μὴν ἀλησμονήσῃ νὰ ξεῖλῃ ἕναν ἄνθρωπον ἐπὶ τούτου // εἰς τὴν γυναῖκάν
 μου τὴν τερέζαν σάντζα, νὰ τῆς ὑπάγῃ τὸ γράμμα μου καὶ τὸ κομπόδεμά
 μου, τὸ ὅποιον θέλω τὸ γνωρίσει διὰ μεγάλην χάριν, καὶ θέλω φροντίσει
 νὰ τῆς γράφω καὶ νὰ τὴν εὐχαρισῶ μέ ὅσον εἶναι τῆς δυνάμεώς μου, καὶ
 θέλεις γράψῃ εἰς τὸ περιθώρι τοῦ γράμματος ἕναν χαιρετισμόν εἰς τὸν κα-
 βαλλιέρεν μου τὸν Δόν Κισσότην τῆς μαντζίας, διὰ νὰ μὴν εἰπῇ πῶς εἶ-
 μαι ἀχάρις, καὶ ἐσὺ καθ' ὃ γραμματικός, θέλεις προσθέσει ὅτι ἄλλο σέ
 φανῇ εὐλογον // καὶ ἄς σηκώσουν αὐτὴν τὴν τράπεζαν, καὶ ἄς μέ φέρουν
 νὰ φάγω ὅτι ἐγὼ θέλω κάμη νὰ γνωρίσουν ποῖος εἶναι ὁ σάντζιος πάντῃς
 εἰς ὅσους κατασκόπους γοητευτάς, καὶ φωνιὰδες ἔλθουν κατ' ἐπάνω μου
 καὶ κατ' ἐπάνω αὐτῆς τῆς νήσου · ἐπάνω εἰς αὐτὸ ἐμβῆκεν ἕνα ἰτζογλάνι
 καὶ εἶπε πῶς ἦλθεν ἕνας χωριότης ὅπου θέλει νὰ συντύχῃ μέ τὸν σινιόρ φο-
 βερνατόρον, διὰ κάποιαις ἀναγκαῖαις καὶ μεγάλαις ὑπόθεσες (ὡς καθὼς
 αὐτός λέγει) αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶναι πολλά ἀδιάκριτοι εἶπεν ὁ σάντζιος

217r.

καί ρέκω καί θαυμάζομαι, πῶς δέν συλλογοῦνται πῶς εἰς αὐταῖς ταῖς ὥραις δέν εἶναι πρέπον νά ἔρχονται νά ἐνοχλοῦν τούς γγοδερνατόρους, καί ὡς φαίνεται θέλει λογιάζουν

- 217v.** πῶς ἡμεῖς ὅπου ἐξουσιάζομεν δέν εἴμασθεν ἄνθρωποι ἀπό κόκκαλα καί κρέας ἐπειδή καί δέν μᾶς ἀφίνουν νά ἡσυχάσωμεν τόν καιρόν ὅπου τό καλεῖ ἡ χρεῖα, ἀλλά θέλει συλλογοῦνται πῶς νά εἴμασθεν ἀπό πέτραν καί ἀπό μάρμαρον · μά τήν ψυχὴν μου, ἀνίσως καί μέ βαρσάζει αὐτό τό γγοδέρνο (ὅτι ἐγὼ πιεζύω πῶς δέν θέλει μέ βαρσάζει ὡς καθὼς καταλαμβάνω) θέλουν νά κάμω νά μανίσουν πολλοὶ ἀπὸ αὐτούς τούς ἀχρεῖους ὑποθεσιάρηδες, καί εἶπετε τόν αὐτόν νά ἔλθῃ μέσα, ὅμως κοιτάξετε καλά νά μὴν εἶναι κἀνένας κατάσκοπος ἢ κἀνένας ἄλλος ὅπου νά ἔρχεται νά μέ σκοτώσῃ · ὅχι σινιόρε ἀποκρίθη τό ἱτσογλάνι, διότι αὐτός φαίνεται νά εἶναι ἓνας πολλά χρισιανός · μὴν φοδᾶσαι εἶπεν ὁ ἐπιστάτης, διότι ἡμεῖς τῶρα εἴμασθεν ἐδῶ, τώρα ὅπου δέν εἶναι ἐδῶ ὁ ἱατρός εἶπεν ὁ σάντζιος ἡμποροῦσες ἀρχιμάγειρα νά μέ φέρῃς χορτασικόν φαγὶ διὰ νά φάγω, ἀγκαλά καί νά μὴν ἦτον ἄλλο παρὰ ἓνα //κομμάτι ψωμί καί κρεμμίδι · τό βράδυ θέλεις δειπνήσῃ ἢ ἀφεντιᾶ σου πολλά καλά, ἀποκρίθη ὁ ἀρχιμάγειρας · νά δώσῃ ὁ θεός εἶπεν ὁ σάντζιος, καί ἐπάνω εἰς αὐτό ἡμβήκεν ὁ χωριάτης ὁ ὁποῖος ἐγνωρίζουνταν ἀπὸ τό ἦθος του πῶς ἦτον καλὸς ἄνθρωπος, καί ἐμπαίνωντας μέσα ἐρώτησε ποῖος ἦτον ὁ γγοδερνατόρος, ὁ γραμματικὸς τοῦ ἀποκρίθη πῶς ἦτον ἐκεῖνος ὅπου ἐκάθουνταν εἰς τό σκαμνί, ὁ χωριάτης γυρίζωντας πρὸς τόν σάντζιον τόν ἐπροσκίνησε, καί ἐγονάτισεν ἐμπροσθέν του //γυρεύωντας νά φιλήσῃ τό χέρι του, Ὁ σάντζιος δέν ἠθέλησε νά το δώσῃ, ἀλλὰ τοῦ εἶπεν νά συκωθῇ καί νά εἰπῇ ἐκεῖνα ὅπου ἠθελεν, ὁ χωριάτης ἐσυκώθη καί εὐθύς εἶπεν, ἐγὼ εἶμαι σινιόρε ἓνας ἄνθρωπος ὅπου ἐγεννήθηκα εἰς τήν μιγκελτοῦράν, ἓνας τόπος ὅπου εἶναι μακράν ἔξι μίλια ἀπὸ τήν τζοῦταν ρεάλε¹¹³⁹, τό τυραντηφόραν μόνον λείπει εἶπεν ὁ σάντζιος, καί λέγε παρ'εμπρός ἀδελφέ, ὅτι ἡζεύρω καλά πού εὐρίσκεται αὐτό τό μιγκελτοῦρα, ὅτι δέν εἶναι πολ//λά μακρά ἀπὸ τό χορίον μου· ἐγὼ σινιόρε ἀκολούθησεν ὁ χωριάτης μέ τό ἔλεος τοῦ θεοῦ εἶμαι ὑπανδρευμένος εἰς τόν τόπον τῆς ἀγίας καθολικῆς ἐκκλησίας τῶν ῥωμάνων, ἔχω δύο υἱούς ὅπου σπουδάζουν, ὁ ἓνας θέλει νά γένη Διδάσκαλος, καί ὁ ἄλλος ῥήτορας εἶμαι χῆρος διότι ἐπέθανεν ἡ φυναῖκα μου, καί διὰ νά εἰπῶ καλλήτερα μέ τήν ἐσχότωσεν ἓνας κακὸς ἱατρός, ὁ ὁποῖος τήν ἔδωσε καθάρισον οὐσαν ἐγγασραμένην, καί ἂν ἔδιδεν ὁ θεός καί ἠθελε //γεννηθῇ τό παιδίον ὅπου ἐπέθανεν, καί ἠθελεν εἶσθαι ἀρσενικόν, εἶχα κ'νοῦν νά τό κάμω ἱατρόν εἰς

¹¹³⁹ Ciudad Real.

τρόπον ὁποῦ, εἶπεν ὁ σάντζιος ἂν δέν ἐπέθνησκεν ἡ φυναϊκά σου, ἢ ἂν δέν τήν

ἐσκότωναν, ἐσύ δέν ἤθελες εἶσαι χῆρος · ὅχι βεβαιώτατα ἀποκρίθη ὁ χωριώτης · καλὰ πᾶμεν εἶπεν ὁ σάντζιος, λέγε ἀδελφέ ὀγλιγωρότερα, ὅτι εἶναι καιρός νά κοιμηθῶ · λέγω λοιπόν ἀκολούθησεν ὁ χωριώτης πῶς αὐτός ὁ υἱός μου, ἀγάπησεν ἕνα κορίτζι ὁποῦ ὀνομάζεται κυαρὰ περλερίνα, θυγατέρα τοῦ ἀνδρέα περλερίνου, χωριώτης πλουσιώτατος, καί αὐτήν τήν ἐπωνυμίαν δέν τήν ἔχω //ἀπό τό γένος του, ἀλλά μέ τό νά εἶναι ὅλοι αὐτοί τῆς τοιαύτης γενεᾶς παρλέτικοι, τοὺς ὀνομάζουν περλερίνους, ἀγκαλά καί ἂν ἐξετάζωμεν τήν ἀλήθειαν, τό κορίτζι εἶναι εὐμορφον ὥσάν ἕνα μαργαριτάρι, καί ἂν τό ζοχασθῇ τινάς ἀπό τό δεξιόν μέρος ὁμοιάζει μέ ἕνα λουλούδι τοῦ κάμπου, εἰδέ ἀπό τό ἀρισερόν δέν εἶναι τόσον εὐμορφη, διότι τῆς λείπει τό ἀρισερόν ὁμμάτι, καί ἀγκαλά καί τό πρόσωπόν της νά εἶναι πολλά παχουλόν, ὅμως ἐκεῖνοι ὁποῦ τήν καλοσυχάζονται, λέγουν πῶς //νά μήν εἶναι πάχος, ἀλλά τάφος εἰς τόν ὁποῖον θάπτονται αἱ καρδίαι τῶν ἐραστῶν της · αὐτή εἶναι τόσον παρική, ὁποῦ διά νά μήν λερώσῃ τό πρόσωπόν της, ἔχει τήν μύτην της (ὡς καθώς λέγει ὁ λόγος) γυρμένην πρός τό στόμα, τόσον ὁποῦ σχεδόν ἀγγίζει εἰς τό κάτω τῆς χεῖλη, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο φαίνεται ὥραϊα ὑπέρ φύσιν διότι ἔχει ζῶμα μεγάλον, καί ἂν δέν τῆς ἔλειπαν δέκα ἢ δώδεκα ὀδόντια ἡμποροῦσε νά ὑπερέδῃ, ἢ νά συγκριθῇ μέ ταῖς //πλέον εὐμορφήτεραις · διά τά χεῖλη της δέν κάμνει χρεῖα νά συντύχω διότι εἶναι τόσον λεπτά ὁποῦ ἀνίσως καί ἦτον νόδος νά ζεφτίσουν, ἤθελαν εὐγῇ μία ὁκκά μετὰξι διαφόρων χρωμάτων, διότι εἶναι παρδαλά τά χεῖλη της, καί ἔχουν διάφοραις θεωραῖς, εἶναι μαβία, πράσινα, μόρικα, καί νά μέ συμπαθήσῃ σινιόρ φγοδερνατόρε ὁποῦ διηγοῦμαι καταλεπτῶς τήν εὐμορφίαν της, διότι τέλος πάντων τήν ἀγαπῶ ὥσάν θυγατέραν μου · ἰσόρυσέ τήν ὡς κα//θώς σέ ἀρέσει, εἶπεν ὁ σάντζιος, νοστιμεύομαι τήν ἱστορίαν, καί ἀνίσως καί ἤθελα γευματίσῃ δέν μέ ἤθελαν χρειασθῇ καλλήτερα πωρικά ἀπό αὐτήν τήν ἱστορίαν σου · αὐτή εἶναι μεγάλη χάρις ὁποῦ μέ κάμνεις ἢ ἀφεντιὰ σου, εἶπεν ὁ χωριώτης, ἀγκαλά καί ἐγώ νά μήν ἔχω εὐγλωττίαν διά νά ἐπαινέσω αὐτήν τήν κορασίδαν νά ἰσορήσω τήν εὐγένειάν της, καί τό ὕψος τοῦ κορμίου της, καί πιστεύω πῶς νά μήν εἶναι ἀπαίσιον, ἀνίσως καί εἶναι ὀλίγον κυρτή εἰς τήν ῥάχην, //καί στραβολαίμισσα, καί τά γόνατά της ἀγγίζουν σχεδόν εἰς τό ζῶμα της, ὅτι μέ ὅλον τοῦτο γνωρίζεται πῶς ἂν αὐτή ἤθελεν ἡμπορέσῃ νά σήκωθῇ, ἤθελε φθάσῃ τό κεφάλι της εἰς τό δῶμα, καί ἤθελε δώσῃ ἕως τώρα τό χέρι της εἰς τόν ὕϊόν μου νά ἀρῶαδωνισθῇ, ἀμή τό κακόν εἶναι ὁποῦ δέν ἡμπορεῖ νά τό ἀπλώσῃ, διότι εἶναι πιρασμένον τό χέρι της, καί μέ ὅλον τοῦτο ἀπό τά μακρά ὀνύχιά της γνωρίζονται τά

218r.

218v.

εὐμορφά της [δὸνύχια¹¹⁴⁰] χέρια, πολλά εὐμορφα εἶναι εἶπεν ὁ σάντζιος, καί ἄς ὑποθέσωμεν πῶς νά ἰσόρησες καί τά ἄλλα ἐπίλοιπα μέρη τοῦ σώματός της · τώρα τί εἶναι τό ζήτημά σου, ἐγὼ θέ //λω νά παρακαλέσω τήν ἀφεντιᾶ σου νά μέ δώσης ἓνα συσαπτικόν γράμμα εἰς τόν συμπεθερόν μου, παρακαλῶντας τόν νά κάμῃ αὐτήν τήν ὑπάνδρεϊαν, ἐπειδή καί ἡμεῖς εἴμασθεν ὅμοιοι εἰς τά καλά τῆς τύχης καί τῆς φύσεως, διότι νά εἰποῦμεν τήν ἀλήθειαν ὁ υἱός μου εἶναι δαιμονισμένος, καί κάθε τρεῖς τέσσερες ἡμέραις τόν βασανίζει τό Δαιμόνιον, καί μέ τό νά ἔπese μίαν φοράν εἰς τήν φωτίαν, εἶναι ὅλον τό πρόσωπόν του καμένον, καί τά ὀμμάτια του δακρύζουν, καί μερικαῖς φοραῖς πρίσκονται, ὅ//μως ἔχει μίαν πολιτείαν ἀγγέλου, καί ἂν δέν ἐκτυποῦνταν μερικαῖς φοραῖς γροθιαῖς, ἤθελεν εἰσθαι ψυχή ἀγία · θέλεις ἄλλο γαλαντόμε ἐρώτησεν ὁ σάντζιος ἄλλο ἓνα πρᾶγμα ἤθελα, ἀπεκρίθη ὁ χωριᾶτης, ὅμως δέν τολμῶ νά τό εἰπῶ, εἰπές ὅ, τι θέλεις εἶπεν ὁ σάντζιος · ἐγὼ ἤθελα σινιόρε ἀποκρίθη ὁ ζωριᾶτης, νά μέ ἔδιδες ἡ ἀφεντιᾶ σου καμμιᾶ πεντακοσαριᾶν ἑξακοσαριᾶν ἀπλανία, διά νά πρικοιώσω τό υἱόν μου, σοχάσου ἂν χρειάζεσαι καί ἄλλο τίποτα τοῦ εἶπεν ὁ //σάντζιος, καί μήν ἐντρέπεσε εἰς τό νά τό ζητήσης · ἐγὼ δέν χρειάζομαι ἄλλο τίποτα ἀποκρίθη ὁ χωριᾶτης, καί εὐθύς ὅπου εἶπεν αὐτό, ἐσυκώθη ὁ σάντζιος, καί ἐπῆρε τό σκαμνί ὅπου ἐκάθετο καί εἶπε, κακεχοριᾶτη, καί ἀσόχαστε φεῦγε ἀπό ἐδῶ, ὅτι τῶρα τζακίζω τό κεφάλι σου μέ αὐτό τό σκαμνί, ἰσοριογράφε ὅσων διαδόλων εἶναι εἰς τόν ἄδην, τέτοιαν ὥραν ἔρχεσαι, καί μέ γυρεύεις πεντακοσαριᾶς, καί ἑξακοσαριᾶς ἀπλανία, ποῦ ἡμπορῶ νά τά εὔρω ἐγώ; καί διά ποιάν αἰτίαν// νά σέ τά δώσω ἄγνωσε καί μωρέ; φεῦγε ἀπ' ἔμπροσθέν μου, ὅτι μά τήν ζωήν τοῦ Δοῦκά μου θέλω βάλλῃ εἰς πρᾶξιν ἐκεῖνο ὅπου εἶπα· ἐσύ δέν θέ νά εἶσαι ἀπό τήν μυγγελτοῦραν, ἀλλά κἀνένας πανοῦργος, καί θέλει σέ ἔσειλεν ἐδῶ ἀπό τόν ἄδην διά νά μέ πειράζεις, καί πῶς θέλεις ἐσύ νά ἔχω ἐγὼ ἑξακόσια σκοῦδα ὅπου δέν εἶναι ἀκόμη οὔτε μία ἡμισυ ἡμέρα ἀφοῦ ἔγινε φγοδερνατόρος · ὁ ἀρχιμάγειρας ἔγνευσε τόν χωριᾶτην νά εὔγῃ ἔξω ὁ ὁποῖος παρευθύς τό ἔκαμε, φοδοῦ//μενος νά μήν βάλλῃ εἰς πρᾶξιν τόν θυμόν τοῦ ὁ σάντζιος, τόν ὁποῖον κ'τό παρόν τόν ἀφίνομεν καί θέλομεν γυρίσει εἰς τόν Δόν Κισσότην ὅπου τόν ἀφήσαμεν μέ τά τζουγκρανίσματα τῆς γάτες

219r. εἰς το πρόσωπον, ἀπό τά ὁποῖα ἰατρεύθη εἰς ὀκτώ ἡμέραις, εἰς μίαν ἀπό ταῖς ὁποῖαις τοῦ ἐσυνέδη ἐκεῖνο ὅπου ὑπόσχεται νά διηγηθῇ ὁ σῖδ ἀχμέτης ὁ παγκλής εἰς τό ἀκόλουθον κεφάλαιον.¹¹⁴¹

¹¹⁴⁰Tachadura – ¹¹⁴¹Sólo dos líneas iniciales de la página y termina el capítulo.

Κεφάλαιον μη:ον

Ὅποῦ διηγεῖται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυννέβη [Δόν]¹¹⁴² Δόν Κισ-
 σότην μέ τήν Δόνα ῥοδοιγέξ ματρόνα
 τῆς Δουκέσσας, καί ἄλλα νόσιμα συμ-
 βεβηκότα

Τεθλιμένος καί μελαγχολικός εὐρίσκουνταν ὁ κακῶς πληγόμενος Δόν Κισ-
 σότης ἔχωντας τό πρόσωπόν του δεμένον καί πληγωμένον, ὄχι ἀπό τό χέρι
 τοῦ θεοῦ ἀλλά ἀπό τό χέρι μιᾶς γάτας συμφοράς ὅπου εἶναι συγκολημένη
 εἰς τήν πλανωμένην καθαλλιερίαν · ἔξι ἡμέραις ἐκάθησε δίχως νά εὗγῃ
 ἔξω καί εἰς μίαν νύκτα εὐρισκόμενος ἔξυπνος, καί συλ//λογιζόμενος ταῖς
 συμφοραῖς του, καί τόν ἔρωτα τῆς Αλτεσιδώρας, ἄκουσεν ὅπου μέ ἕνα αντι-
 κλείδι ἄνοιγαν τήν πόρταν τῆς κάμαρᾶς του, καί εὐθύς ἐσυλλογίσθη πῶς ἡ
 ἐρωμένη κορασίδα θέλει ἔρχουνταν νά καταπλακώσῃ τήν τιμήν του, καί
 νά τόν βάλλῃ εἰς κίνδυνον, νά ἀθετήσῃ εἰς τήν πίσιν ὅπου ἐφύλαττε εἰς
 τήν σινιόραν του τήν Δουλιζινέαν, ὄχι βεβαιώτατα (εἶπε πιστεύοντας εἰς
 τήν φαντασίαν του) (καί τό εἶπε μέ φωνήν ὅπου ἀκούουνταν) δέν θέλει ἡμ-
 πορέσει ἡ μεγαλήτερη εὐμορ//φία τοῦ Κόσμου νά μέ κάμῃ νά μή λατρεύω
 ἐκείνην ὅπου ἔχω τυπωμένην εἰς τήν καρδίαν μου, καί ἡ ἄς εἶναι γοητευ-
 μένη, καί μεταμορφωμένην εἰς ἀχρεισάτην χωρίᾳτισσαν, ἡ εἰς νύμφην τοῦ
 χρυσοῦ τασίου, καί ἄς τήν κρατῇ ὁ μερλίνος, καί ὁ μοντεζίνος ὅπου καί
 ἄν θέλουν, ὅτι εἰς ὅποιον μέρος καί ἄν εὐρίσκεται θέλει εἰσθαι ἐδική μου,
 παρομοίως καί ἐγὼ ἐδικός της · τελειώνοντας αὐτά τά λόγια ἄνοιξε καί
 ἡ πόρτα ἐσυκώθη παρευθύς, καί ἐκάθησεν εἰς τό κρεβάτι ὄντας σκεπα-
 σμένος μέ ἔ//να πάπλωμα ἀπό ἀτλάζι πράσινον, καί εἶχε τό πρόσωπόν του
 δεμένον μέ μαγουλίκαις, ὁμοῦ καί

τά μουσάκια του, καί ἐφαίνονταν τό πλέον παράξενον φάντασμα ὅπου **219v.**
 νά ἐφάνῃ ποτέ · ἄνοιξε τέλος πάντων ἡ πόρτα, καί ἐλπίζοντας νά ἰδῇ τήν
 πικραμένην ἀλτεσιδώραν εἶδεν ὅπου ἔμβαινε μία σεδασιμοτάτη ματρόνα,
 ἡ ὅποια κρατοῦσεν εἰς τό ἀριστερόν της χέρι μισύν¹¹⁴³ λαμπάδα ἀναμέ-
 νην καί μέ τό δεξιόν ἐκρατοῦσε τό φῶς τοῦ κερίου διά νά μὴν τήν βλέψῃ
 τό φῶς εἰς τά μάτια ἔρχουνταν ἀγάλια ἀγάλια καί μέ //εὐγενήν περιπα-
 τησίαν, ἀμή ὁ Δόν Κισσότης ἐσάθη, καί τήν ἐκαλοκοίταξε καί ἐθάδῶρησε
 πῶς νά εἶναι καμμία ζορίγλα, ἡ μάγησα διά νά τόν κάμῃ κἀνένα κακόν, καί
 ἄρχησε νά πλησιάζῃ ἡ ὀπτασία, καί ὅταν ἔφθασεν εἰς τήν μέσην τῆς κάμε-

¹¹⁴²Error evidente: τόν Δόν Κισσότην. — ¹¹⁴³Sic.

ρας, ἐσύκωσε τὰ ὀμμάτιά της καί εἶδε τόν Δόν Κισσότην ὅπου ἔκαμνε τόν ραυρόν του μέ μεγάλην βίαν, καί ἄν αὐτός ἐξυπάσθη βλέπωντας τοιοῦτον πρόσωπον ἐξυπάσθη ὅμως καί αὐτή βλέπουσα τό ἐδικόν του, διότι εὐθύς ὅπου τόν εἶδε τόσον μεγαλόσωμον τελισμένον// με τό πάπλωμα καί τό πρόσωπόν του δεμένον μέ μαγουλίες, ἔσυρε μίαν μεγάλην φωνήν λέγουσα τί εἶναι αὐτό τό πρᾶγμα ὅπου βέβαια ὅπου βλέπω, καί μέ ἐκείνον τόν ἀποκτυπημόν τῆς καρδιάς ἔπесе τό κερί ἀπό τό χέρι της, καί μένωντας εἰς τὰ σκοτεινά ἠθέλησε νά φύγη ἔξω, ἀμή ἀπό τήν τρομάραν της ἐπεδουκλόθηκεν ἡ ποδιά της, καί ἔπесе κάτω ὁ Δόν Κισσότης ἔξωντας καί νά ἐφοδῇ ἄρχησε νά λέγει, ἐγώ σέ ἐξορκίζω φάντασμα, ἦ ὁ, τι ἄλλο καί ἄν εἶσαι, νά μέ εἰπῇς ποῖος εἶσαι // καί τί γυρεῦεις ἀπό λόγου μου; ἡ πεσμένη ματρώνα ἐγνώρισεν ἀπό τήν τυπασήν της τόν φόβον τοῦ Δόν Κισσότη, καί μέ θλιμμένην καί ταπεινήν φωνήν τοῦ ἀπεκρίθη,¹¹⁴⁴ σινῶρε Δόν Κισσότη (ἀνίσως ὅμως καί εἶσαι ἡ ἀφεντιά σου ὁ Δόν Κισσότης) ἐγώ δέν εἶμαι φάντασμα μήτε ὀπτασία ὡς καθώς λέγεις ἡ ἀφεντιά σου, ἀλλά εἶμαι ἡ Δόνα ῥοδριγέζ ἡ τιμημένη ματρώνα τῆς σινῶρας Δουκέσσας, καί ἔρχομαι εἰς τήν ἀφεντιά σου ἐκ μέρους τῆς Δουκέσσας διά μίαν ἀνάγκην ἀπό ἐκεῖναις ὅπου // ἡξεύρεις τήν θεραπείαν τους, εἰπές με ἡ ἀφεντιά σου σινῶρα ματρώνα εἶπε ὁ Δόν Κισσότης, νά μήν ἔρχεσαι νά κάμης καμμίαν μεσιτίαν, διότι πρέπει νά ἡξεύρης πῶς ἐγώ δέν εἶμαι καλός εἰς τίποτα διά τινάν, παρὰ μόνον εἰς τήν ἀσύγκρετον Δουλτζινέαν τοῦ τοπόσου · ἐγώ σέ λέγω τέλος πάντων σινῶρα ὅτι ἄν ἀφήσης εἰς ἓνα μέρος κάθε πρεσβεῖαν ἐρωτικήν ἡμπορεῖς νά γυρούσης νά ἀνάψῃς τό κερί σου καί νά γυρούσης εἰς τοῦ λόγου μου, ὅτι θέλω κάμη τὰ ὅσα μέ ἐπροςάζεις καί ἀγαπᾷς, // ἀφένοντας ὅμως (ὡς καθώς ἐπροεῖπα) κάθε ἐρωτικήν παρακίνησιν · διά τοιαύτην μέ θαρῶεις ἐμένα εἶπεν ἡ ματρώνα, ἀχαμνά γνωρίζεις, ἐγώ δέν ἔρχομαι διά αὐτά ὅπου εἶπες, ἀλλά διά

220r. νά σέ διηγηθῶ ταῖς συμφοραῖς μου, ὡσάν ὅπου εἶσαι θεραπευτής ὅλων τῶν συμφορῶν τοῦ Κόσμου, καί κατέστησε ὀλίγον ἔως νά ὑπάγω νά ἀνάψω τό κερί μου, καί λέγουσα αὐτό εὐγῆκεν ἀπό τήν κάμαραν εἰς τήν ὁποίαν ἔμεινεν ὁ Δόν Κισσότης κ' πολλὰ συλλογισμένος, καί τοῦ ἔρχουνταν χίλιαις φαντασίαις ἐπάνω εἰς αὐτήν τήν τύχην, καί τοῦ ἐφαίνονταν πῶς νά ἦτον κακῶς καμωμένον νά ἔμπη εἰς κύν// δυνον ἡ ἐμπισσύνη, ὅπου εἶχεν εἰς τήν σινῶραν του, καί ἔλεγεν εἰς τόν ἑαυτόν του, ποῖος ἡξεύρει ἄν ὁ Διάδολος ὅπου εἶναι παροῦγος,¹¹⁴⁵ θελήσει νά μέ ἀπατήσῃ τῶρα μέ μίαν ματρώναν, ὦντας πρᾶγμα ὅπου δέν ἡμπόρεσε νά τό κάμη μέ ἡμπερατήσσαις, μέ Δου-

¹¹⁴⁴ ἀπεκρίθη / ἀποκρίθη. – ¹¹⁴⁵ Sic. πάνουγος

κέσες, μέ μαρκέζες, μήτε μέ κοντέσσεσ, ὅτι ἐγὼ ἄκουσα πολλαῖς φοραῖς, καί ἀπό πολλοὺς γνωστικούς ἀνθρώπους ὅπου λέγουσι πῶς δέν εἶναι καλόν νά δοκιμάζῃ τινάς τοῦ λόγου του εἰς τοιαῦτας ὑποθέσεις, ἐπειδή καί ἐνδέχεται ἀπό τήν μοναξι//αν, σιωπήν καί καιρόν νά ἐξυπνήσουν αἱ ἐπιθυμίας μου ὅπου κοιμοῦνται, καί νά μέ κάμουν τώρα εἰς τά γερατεῖα μου νά πέσω ἐκεῖ ὅπου ποτέ δέν ἐπεδοκλώθη τό ποδάρι μου, καί λέγωντας αὐτό ἐκατέδῃ ἀπό τό κρεβδάτι ἔχωντας σκοπόν νά κλείσῃ τήν πόρταν, καί νά μήν ἀφήσῃ νά ἔμπῃ μέσα ἡ σινιώρα ῥοδριγέζ, ἀμή ὅταν ἤθελε νά τήν κλείσῃ, ἐγύριζε ἡ σινιώρα ῥοδριγέζ μέ τό κερί ἀναμένον καί βλέπουσα τόν Δόν Κισσότην πλέον κοντήτερα τειλιγμένον εἰς τό ἀπλῶμα, καί τό πρόσωπόν του μαγου//λικομένον ἐφοδῆθη ἐκ δευτέρου, καί γυρίζουσα δύο πατημασιαῖς ὀπίσω, εἶπεν νά μήν ἔχῃ κἀνέναν φόδον σινιώρα καθαλλιέξη διότι δέν τό κρατῶ διά τιμημένον σημεῖον αὐτό ὅπου ἐσυκώθησ ἡ ἀφεντιά σου ἀπό τό κρεβδάτι, αὐτό τό ἴδιον ἤθελα νά σέ ἐρωτήσω καί ἐγὼ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καί σέ ἐρωτῶ ἄν ἔχω κἀνέναν φόδον νά κινδυνεύσῃ ἡ πίσις ὅπου ἔχω εἰς τήν σινιώραν Δουλτζινέαν, ποῖον τό ἐρωτᾶς αὐτό, εἶπεν ἡ ματρόνα, ἐσένα τό ἐρωτῶ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσό//της διότι ἐγὼ δέν εἶμαι ἀπό μάγμαρον, μήτε ἐσύ ἀπό προῦντζον, μάλισα τῶρα ὅπου δέν εἶναι μεσιμέρι, ἀλλά εἶναι μέση νυκτός καί εἵμασθεν εἰς μίαν κάμεραν πλέον κρυφήν καί πλέον κλεισμένην παρὰ ὅπου πιεύω πῶς νά ἦτον τό σπήλειον, εἰς τό ὅποιον ὁ προδότης καί ἄπιστος αἰνείας ἀπέλαυσε τήν ὥραιαν, καί εὐσπλαγχνικήν Διδώνα· ἀμή δώσε με ἡ ἀφεντιά σου τό χέρι σου ὅτι ἐγὼ θέλω φυλαχθῇ μέ τήν τιμήν μου, παρομοίως καί ἡ ἀφεντιά σου ὥς καθώς φαίνεσαι ἀπό αὐτό τό σεδάσμι//όν σου φόρεμα, καί λέγωντας αὐτό, τήν ἐπίασεν ἀπό τό χέρι, καί ἐμπήκαν μέσα εἰς τήν κάμεραν, ὁ Δόν Κισσότης ἐπῆγε καί ἐπλάγιασεν ἐπάνω εἰς τό κρεβδάτι, καί ἡ Δόνα ῥοδριγέζ ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς ἓνα σκαμνί ὅπου ἦτον ὀλίγον μακρὰν ἀπό τό κρεβδάτι κρατοῦσα τό κερί εἰς τό χέρι της

καί ἀφ' οὗ ἐκαλοκάθησεν ἄρχησεν ὁ Δόν Κισσότης, καί εἶπεν ἡ ἀφεντιά σινιώρα ἡμπορεῖς νά εἰπῇς ὅτι καί ἄν ἔχῃς εἰς τήν πικραμένην σου καρδίαν, ὅτι ἐγὼ θέλω σέ ἀκροασθῇ μέ αὐτία σῶφρονα, καί θέλω σέ βοηθήσω μέ εὐσπλαχνικά ἔργα· τοιαύτην χριστιανήν ἀπόκρισιν ἔλπιζα καί ἐγὼ ἀπό τήν ἀφεντιά σου ἀποκρίθῃ ἡ ματρόνα· πρέπει λοιπόν νά ἡξεύρης πῶς ἀγκαλά καί νά μέ βλέπῃς ὅτι κάθομαι εἰς αὐτό τό σκα//μνί, καί εἰς τήν μέσην τοῦ βασιλείου τοῦ ἀραγόνας, εἰς σχῆμα ματρόνας, ὅμως εἶμαι γεννημένη εἰς τήν ἀσουρίαν ὀδιέδο, καί τό γένος μου εἶναι ἀπό τά πλέον εὐγενικά ἐκεῖνη τῆς ἐπαρχίας· ἀμή ἡ κακή μου τύχη, καί ἡ ἀμέλεια τῶν γονέων μου ὅπου ἐπτόχηνα παρὰκαιρα δίχως νά ἡξεύρετε πότε καί μέ τί τρόπον μέ ἐπῆγαν

220v.

εἰς τό παλάτι τῆς μαδρής, διά νά ἀποφύγω μεγαλητέρας δυσυχίας, καί χω-
ρίς κἀνένα κίνδυνον μέ ἔβαλαν οἱ γομεῖς μου νά δουλεύω, καί νά ὑπηρετῶ
ὡσάν μίαν δουλεύτρια μέ μίαν// μεγάλην σινιόραν, καί πρέπει νά ἡξεύρης
ἡ ἀφεντιά σου πῶς εἰς τά κεντήματα δέν μέ ἐπέρασε κἀμμία εἰς τόν καιρόν
μου, μέ ἄφησαν οἱ γονεῖς μου ἐκεῖ, καί ἐγύρεσαν εἰς τόν τόπον τους, καί μέ
ὀλίγους χρόνους ἐπέθαναν, καί ἔμεινα ὀρφανή, ὑπηρετῶντας διά εὐτελε-
στάτην πληρωμήν ὡς καθὼς εἶναι συνήθεια νά πληρώνουν εἰς τά παλάτια,
καί νά δίδουν εἰς τοιαῦταις δουλεύτριας · εἰς αὐτόν τόν καιρόν δίχως νά
δώσω ἐγώ αἰτίαν μέ ἀγάπησεν ἕνας ὑπηρετής ἀπό τό παλάτι ἄνθρωπος
//μισόκοπος, μάλισα καί εὐγενής, διότι ἦτον μουντανιέζος, δέν ἐκυδερνή-
σαμεν τόσον μυτικά τήν ἀγάπην μας ὅπου νά μήν τό μάθη ἡ κυρά μας,
ἡ ὁποία μᾶς ὑπάνδρευσε κ'τούς νόμους τῆς ἀγίας ἐκκλησίας, καί ἐπάνω
εἰς ἕνα χρόνον ἐκάμαμεν καί μίαν θυγατέραν, καί μετ' ὀλίγον καιρόν ἐπέ-
θανεν ὁ ἄνδρας μου, ἀπό ἕναν κάποιον φόβον ὅπου ἔλαβεν τόν ὁποῖον
ἂν εἶχα καιρόν νά τόν διηγηθῶ εἰς τήν ἀφεντιά σου, ἡξεύρω πολλά καλά
πῶς //ἤθελες θαυμάση, καί λέγουσα αὐτά ἄρχησε νά κλέη πολλά πικρά,
λέγουσα συμπάθησέ με ἡ ἀφεντιά σου σινιόρε Δόν Κισσότη, ὅτι ὁπότεν
ἐνθυμοῦμαι τόν αἰφνίδιον θάνατον τοῦ ἀνδρός μου γεμίζουν τά ματιά μου
δάκρυα · ἄχ ὁ κακοῤῥοϊζικος τί ἐπιτήδεια ἐπεριπατοῦσε τήν κυράν του
ὀπίσω εἰς τά κάπουλα ἑνός μαύρου μουλαρίου, ὅτι τότε ἐσυνηθήσουνταν
αὐτά τά κοτζιά ὅπου συνηθίζονται τώρα, ἀλλά ἡ μεγάλες σινιόρες ἐκα-
βα//λίκευαν εἰς τά κάπουλα τῶν ἀλόγων, καθαλλικεύοντας ἐμπροσά οἱ
δοῦλοι τους, καί μίαν ἡμέραν ἐρχόμενος ἀπό μίαν ζράταν ὀνομαζομένην
σαντιάγον, ἡ ὁποία εἶναι ὀλίγον ζενή ἐσυναπαντήθη μέ ἕναν γκοδερνατό-
ρον ὅπου εἶχε δύο ὑπερέτες ἐμπροσθέν του, καί εὐθύς ὅπου

221r. τόν εἶδεν ὁ ἄνδρας μου ἐγύρισε τό μουλάρι, καί ἐπαραιμέρισε διά νά τι-
μήσῃ ἐκεῖνον τόν φοδερνατόρον δῆλον ὅτι νά τόν ἀφίση νά περάσῃ αὐτός
πρῶτον ἀπό τήν ζράταν · ἡ σινιόρα μου ὅπου ἦτον καθαλλάρισσα ὀπίσω
εἰς τά κάπουλα τοῦ ἀλόγου, μέ εὐγενήν φωνήν τόν ἔλεγεν, τί κάμνεις ἐσύ
ᾧ ἄγνωσε, δέν βλέπεις ὅτι ἐγώ εἶμαι ἐδώ; ὁ φοδερνατόρος ἐπίασε τό σα-
λιδάρι τοῦ μου//λαρίου, καί τό ἐτραβοῦσε διά νά περάσῃ λέγωντας ἐγώ
πρέπει νά τιμήσω τήν σινιόραν μου τήν δόναν Κασίλδαν (ὅτι ἔτσι ὀνομά-
ζουνταν ἡ Κυρά μου) καί δέν θέλω ὑπάγῃ εἰς τήν ζράταν μου ἕως ὅπου νά
περάσῃ ἡ κυρά μου, μέ ὅλον τοῦτο ὁ ἄνδρας μου ἐπεισμέτονεν κρατῶντας
εἰς τό χέρι του τό κάπελόν του, καί ἔλεγεν πρῶτον ὁ φοδερνατόρος μου ·
βλέπουσα αὐτό ἡ σινιόρα μου ἐραθύμισε κ'πολλά καί εὐγαλε τό πηροῦνι
της καί τόν ἐκτύπησε μέ αὐτό εἰς τρόπον ὅπου ὁ ἄνδρας //μου ἐφώναζε
κ'πολλά, καί ἔπεσε κάτω ἀπό τό ἄλογον ὁμοῦ μέ τήν κυράν του · ἔτρεξεν

εὐθύς δὺ ἄλλοι ὑπηρέτες τῆς ὁμοῦ μέ τόν φροδερνατόρον καί τήν ἐσύ-
κωσαν, καί ἐπάγησεν ἔτσι εἰς τό σπῆτί τῆς, καί ὁ ἄνδρας μου ἐπῆγεν εἰς τό
σπῆτι ἐνός παρπέρη λέγωντας πῶς νά τοῦ ἐτρύπησε πέρα περοῦ τά αἰδοῖα
του · ἄρχισαν ἀπό ἐκείνον τόν καιρόν τά μικρά παιδιά νά τόν [λέγουν] γε-
λοῦν, καί ἕνα μέν αὐτό, ἄλλο μέ τό νά ἦτον κοντειδές τόν ἐδίωξεν ἡ κυρά
μου, καί ἀπό //αὐτήν τήν πίκραν ἐπέθανεν · ἐγώ ἔμεινα χῆρα ἔρημη καί
ἄπορη μέ μίαν θυγατέρα ἡ ὁποῖα ὅσον ἐπῆγαινε αὖξανεν εἰς τήν εὐμορ-
φίαν ὡσάν τόν ἀφρόν τῆς θάλασσας · ἔχουσα ἐγώ τέλος πάντων μεγάλην
φήμην εἰς τά κεντήματα ἡ σινιώρα ἡ Δουκέσσα, ἡ ὁποῖα ἦτον νεωσί ὑπαν-
δρευμένη μέ τόν Δοῦκαν, μέ ἐπῆρε μαζί τῆς, καί μέ ἔφερεν εἰς τό βασιλεῖον
τῆς ἀραγῶνας, ὁμοῦ καί τήν θυγατέρα μου, ἡ ὁποῖα μέ τόν καιρόν αὖξησε
καί ἔγινεν ἡ πλέον //χαριτωμένη κορασίδα τοῦ Κόσμου, τραγουδῇ ὡσάν
ἕνα αἰδόνι, εἶναι κατὰ πολλά ἄξια, καί ἐλεύθερη εἰς τό νά χορεῦει, γρά-
φει καί διαβάξει ὡσάν ἕνας Διδάσκαλος, καί ἡξεύρει καί λογαριάζει ὡσάν
ἕνας φυλάργυρος· διά τήν καθαρότητα τοῦ γένους τῆς δέν λέγω τίποτα ὅτι
τό νερόν ὁποῦ τρέχει δέν εἶναι πλέον καθαρότερον, καί θέ νά εἶναι τώρα
δεκαῆξι χρονῶν πέντε μηνῶν, καί τριῶν ἡμερῶν, κοντολογῆς αὐτήν τήν
θυγατέρα μου τήν ἀγάπησεν ἕνα παλικάρι ἐνός //χωριᾶ τοῦ πλουσιωτά-
του ὁποῦ κατοικᾷ εἰς ἕνα χωρίον τοῦ Δοῦκα τοῦ ἀφέντη μου, καί δίχως
νά

ἔχω καί ἐγώ εἶδισιν δέν ἡξεύρω μέ τί τρόπον ἀγαπηθηκᾶν¹¹⁴⁶ αὐτοῖ οἱ δὺ
τους, καί δίδωντάς τήν ὑπόσχεσιν νά τήν πάρῃ διά φυναϊκάν του, ἐγέλασε
τήν θυγατέρα μου καί τήν ἐπλάνησε, καί τῶρα δέν θέλει νά σαθῇ εἰς τόν
λόγον του · καί ἀγκαλά καί νά τό ἡξεύρῃ ὁ Δοῦκας διότι ἐγώ ἐκλαύθηκα
εἰς τήν μεγαλειότητά του πολλαῖς φοραῖς, καί τόν ἐπαρακάλεσα νά κάμῃ
αὐτόν τόν χωριᾶτην νά πάρῃ τήν θυγατέ//ραν μου ὅμως αὐτός τό κτυπᾷ
εἰς τό κουφόν αὐτί, καί καμώνεται πῶς δέν μέ ἀκούει, καί τό αἴτιον δέν
εἶναι ἀπό ἄλλον, παρὰ μέ τό νά εἶναι πλουσιώτατος ὁ πατέρας αὐτοῦ τῷ
παιδίῳ, ὁ ὁποῖος συχνάκις δανεῖζει ἄσπρα τόν Δοῦκαν, καί γίνεται ἐγγυ-
ητής εἰς τās ὑποθέσεις του, καί διά τοῦτο καί μόνον δέν ἠθέλησε νά τόν
ἐκακοκερδίσῃ · παρακαλῶ λοιπόν τήν ἀφεντιᾶ σου νά μέ δικαιώσῃς ἢ μέ
ταπεινά καί παρακαέσιικά λόγια, ἢ μέ τά ἄρματα ἐπειδή καί ὡς καθὼς λέ-
γει ὁλος ὁ Κόσμος ἡ ἀφεντιᾶ σου δέν ἐγεν//νήθης διά ἄλλο πάρα διά νά δι-
καιόνης τοὺς ἀδικημένους, καί νά διαφεντεύῃς τοὺς ὑδρισμένους, κοίταζε
καί σοχάσου τήν ὀρφανίαν τῆς θυγατρὸς μου, τήν εὐγένειάν τῆς, καί τήν
νεότητά τῆς, καί ὁλαις ταῖς ἄλλαις χάρεταις ὁποῦ εἶπα, ὅτι μέ τήν ψυχὴν

221v.

¹¹⁴⁶Sic.

μου από ὅσα κορίτζια ὁποῦ ἔχει ἡ Δουκέσσα, κανένα δέν εἶναι ἄξιον νά φιλήσῃ τὰ παπούτζια της, καί αὐτή ἡ ἀλτεδιδῶρα, τήν ὁποίαν τήν κρατοῦν διά ὠραιωτάτην συγκρινομένη μέ τήν θυγατέρα μου μένει κατώτερη μέ δύο βαθμούς, διότι πρέπει // νά ἡζεύρῃς ἡ ἀφεντιά σου πῶς δέν εἶναι ὅλο μάλαγμα ἐκεῖνο ὁποῦ λάμπει διότι αὐτή ἡ ἀλτεσιδῶρίτζα ἔχει περισσοτέραν ἔπαρσιν, καί οἴκησιν, καί πλέον αὐθάδης παρὰ συσατική καί ἔλλειψης κατὰ τήν ὑγείαν, διότι ἔχει ἕνα πάθος ὁποῦ δέν ἡμπορεῖ νά σαθῇ τινάς ἕνα κάρτον σιμά της ἀπό τήν βαρύναν μυρωδιάν, μάλισα καί ἡ σινιόρα ἡ Δουκέσσα · ἀγκαλά καί θέλω νά σιωπήσω ὅτι ὡς καθὼς λέγει ἕνας λόγος οἱ τεῖχοι ἔχουν αὐτιά · νά μέ θάψῃς σινιόρα μα//τρόνα, ἄν δέν μέ εἰπῇς τί ἔχει ἡ Δουκέσσα, ἐρώτησεν ὁ Δόν Κισσότης, νά μήν με ἀξιῶσῃ ὁ θεός, ἀποκρίθη ἡ ματρόνα, νά εἰδῶ ἐγώ τόν θάνατον τῆς ἀφεντιά σου, καλλήτερα νά ἐποθάνω ἐγώ καί ἡ κόρη μου, παρὰ νά πονέσῃ τό κεφάλι τῆς ἀφεντιά σου, ὁποῦ εἶσαι τό ἄνθος καί τό καύχημα τῶν πλανωμένων καβαλλιέρων, ἀμή ἐπειδή καί μέ ἔβαλες εἰς τοιοῦτον φρικτόν ὄρκον, θέλω σέ εἰπῇ τήν ἀλήθειαν · //Βλέπεις ἡ ἀφεντιά σου σινιόρε τήν εὐμορφίαν τῆς κυρᾶς μου τῆς Δουκέσσας, ἐκείνην τήν

222r. τηλαυγεσάτην, καί διαφανεσάτην ὅψιν ὅταν εἶναι νεωσί λαμπρυσμένα ἐκεῖνα τὰ δύο ἐκεῖνα τὰ δύο ἀσπροδοκόκκινα μάγουλα. ὁποῦ εἰς τό ἕνα ἔχει τόν ἥλιον, καί εἰς τό ἄλλο τήν σελήνην, ἐκείνην τήν νόσμην της περιπατησίαν ἀπό τήν ὁποίαν φαίνεται πῶς νά διαχέῃ ὑγείαν εἰς ὅποιον μέρος, καί ἄν ὑπάγῃ · ἀμή ἡζευρε ἡ ἀφεντιά σου πῶς πρέπει νά εὐχαριστῇς πρῶ//τον τόν θεόν, καί δεύτερον δύο φουντανέλαις ὁποῦ ἔχει εἰς τὰ δύο της ποδάρια ἀπό ταῖς ὁποῖαις τρέχει ὅλος ἐκεῖνος ὁ κακός χυμός ὁποῦ λέγουν οἱ ἱατροί πῶς νά εἶναι γεμάτον τό κορμί τῆς · παναγία δέσποινά μου εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς εἶναι δυνατόν νά ἔχῃ ἡ σινιόρα Δουκέσσα τοιαῦται φουντανέλαις, ἐγώ δέν τό ἠθελα πιεσύσῃ ἄν μέ τό ἔλεγε κανένας ἀσκητής ἀμή ἐπειδή καί τό λέγει ἡ Δόνα ἡ σινιόρα ῥοδριγέζ, θέλει εἶναι ἀληθέστατον ὅμως τοιαῦται φουντανέλαις, καί// εἰς τοιαῦτα μέρη δέν θέλει διαρρέουν κακούς χυμούς ἀλλά εὐωδεσάτην ἄμβραρην · τῶρα ἀληθινά ἐβεβαιώθηκα πῶς τό νά ἀνοίξῃ τινάς φουντανέλαις εἶναι πρᾶγμα ἀναγκαιώτατον διά τήν ὑγείαν τοῦ σώματος·

Ἀκόμη δέν εἶχε καλοτελειώσῃ τόν λόγον του ὁ Δόν Κισσότης ὁποῦ μέ ἕναν μέγαν κτύπον ἀνοῖξαν τήν πόρταν τῆς κάμερας, καί ἡ Δόνα ῥοδριγέζ ἔρριξε τό κερί ἀπό τό χέρι της ἀπό τόν μεγάλ//λον φόβον ὁποῦ ἔλαβεν, καί ἔμεινεν ἡ κάμερα σκοτεινή, καί παρευθύς ἐπίασαν τήν κακορροϊκὴν τήν ματρόναν πολλὰ σφικτά ἀπό τό λαϊμόν, τόσον ὁποῦ σχεδόν δέν ἡμποροῦσε νά ἀναπνεύῃ καί ἐν τῷ ἅμα ἐσήκωσαν τό φόρεμά της, καί ἄρχισαν νά τήν

κτυποῦν πολλά δυνατά μέ ἓνα καμτζίκι χωρίς νά ὀμλήσουν τίποτα, καί ἀγκαλά ὁ Δόν Κισσότης νά τήν ἐλυποῦνταν μέ ὅλον τοῦτο δέν ἐτολμοῦσε νά παλεύση, καί δέν ἤμποροῦσε νά καταλάβῃ τί πρᾶγμα νά ἦτον ἐκεῖνο, ἔξεκε μό//νον ἥσυχος, καί ἀτάραχος φοβούμενος μήπως καί τόν δείρουν καί αὐτόν, καί δέν ἦτον μάταιον ὁ φόβος του, ὅτι ἀφ' οὗ ἔδειραν πολλά καλά τήν ματρόναν οἱ σιωπητικοί Δήμιοι, ἐπῆγαν πρὸς τόν Δόν Κισσότην, καί πέρνωντας τό πάπλωμα ἀπό πάνω του ἄρχισαν νά τόν κτυποῦν καί αὐτόν τόσο δυνατά ὅπου δέν ἤμπόρεσε νά κάμῃ ἀλλέως, παρὰ ἄρχισε νά διαφεντεύεται μέ ταῖς γροθίαις, καί ὅλα αὐτά τά ἔκαμνε μέ μεγάλην σιωπήν · ἐκράτησεν ὁ πόλεμος ὡς μισύν¹¹⁴⁷ ὥραν, καί ὕστερον εὐ//γῆκαν ἔξω τά φαντάσματα, ὁμοίως καί ἡ Δόνα ῥοδριγέζ κλαίουσα τήν δυσυχίαν της εὐγῆκε καί αὐτή ἔξω ἀπό τήν πόρταν, δίχως νά εἰπῇ τίποτα τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος ἔμεινε μοναχός ὅλος πικραμένος, καί μέ μεγαλοτάτην ἐπιθυμίαν διά νά μάθῃ ποῖοι ἦτον οἱ γοητευταί εἰς τήν ὁποῖαν ἐπιθυμίαν θέλομεν τόν ἀφήσει, καί θέλομεν τήν φανερώσει εἰς τόν πρέποντα καιρόν, ὅτι ὁ σάντζιος πάντζας μᾶς κρᾶζει, καί ἡ καλή τάξις τῆς ἰσορίας τό ἀπαιτεῖ.¹¹⁴⁸

222v.

Κεφάλαιον μθ:ον

Εἰς τό ὁποῖον διηγεῖται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέβη τόν
σάντζιον εἰς τό φοβέρον του.

ἡμεῖς εἴχαμεν ἀφήσει τόν μέγαν φοβερονατόρον ἀραθυμισμένον, καί χολε-
ρικόν κ' τοῦ χωριᾶτου ὁ ὁποῖος εἶπε πρὸς ἐκείνους ὅπου ἦτον μαζή του,
καί πρὸς τόν ἱατρόν τόν πέτρον ῥέζιον, ὅτι ἀφ' οὗ ἐτελείωσε τό μυζικόν
φράμμα τοῦ δουκός εἶχε γυρίσει εἰς τήν σάλαν.

Τώρα ἀληθινά ἐγὼ γνωρίζω πῶς οἱ κριταί, καί οἱ φοβερονατόροι πρέπει
να εἶναι ἀπό προυντζον, διά// νά μήν πικραίνονται εἰς τὰς ἐνοχλήσεις τῶν
ὑποθεσαρίων, ὅτι εἰς κάθε καιρόν, καί εἰς κάθε ὥραν πρέπει νά δίδουν
ἀκρόασιν, καί ἂν ὁ κακοῤῥόϊζικος κριτής δέν ἀκροασθῇ, καί δέν ἀποφα-
σίζει εἰς τό ζήτημα τοῦ ὑποθεσιᾶρη, ἢ μέ τό νά μήν ἠμπορεῖ, ἢ μέ τό νά
μήν εἶναι ἀρμόδιος καιρός διά νά δώσῃ ἀκρόασιν εὐθύς τοῦ δίδουν χίλιας
κατάραις, καί ἀναθεματίσματα · ὑποθεσιᾶρη ἄγνοσε, ὑποθεσιᾶρη τρελλέ,
μήν βιάζεσαι τόσο, καρέτρησε τόν καιρόν διά νά ἀνταμώσῃς, καί νά μήν

¹¹⁴⁷ Sic. — ¹¹⁴⁸ El capítulo termina con tres líneas al comienzo de la página.

πηγαίνης εἰς και//ρόν γεύματος, ἢ εἰς καιρόν ὅπου θέλει νά κμηθῇ¹¹⁴⁹ ὅτι οἱ κριταί εἶναι ἀπό κρέας, καί κόκκαλα καί πρέπει νά ἀποδίδουν εἰς τήν φύσιν ἐκεῖνο ὅπου φυσικά ἀπαιτεῖ, διότι δέν εἶναι ὅλοι ὥσάν ἐμένα ὅπου δέν δίδω εἰς τήν φύσιν μου τό ἀναγκαιώτερον, δηλονότι τό φαγητόν, διά ἐρμηνείας τοῦ ἱατροῦ πέτρου ῥεζίου τυραντηφόρου ὅπου εἶναι ἐδώ παρόν, ὁ ὁποῖος θέλει νά ἀποθάνω ἀπό τήν πείναν καί πεισματεύει λέγωντας πῶς αὐτός ὁ θάνατος εἶναι ζωή, ὅπου ἄμποτες νά τήν δώσῃ ὁ θεός εἰς αὐτόν καί εἰς ὅ//λον τό γένος του, ἤθελα νά εἰπῶ εἰς ὅλους τοὺς κακοὺς ἱατροὺς, ὅτι τοὺς καλοὺς τοὺς πρέπει νά εἶναι πάντοτε ζεφανωμένοι μέ δάφναις, καί μέ φοίνικες· ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου ἤξευραν τόν σάντζιον ἐθαύμασαν :ἀκούων-τάς τόν¹¹⁵⁰ ὅπου ἐσυντύχαιεν μέ τοιαύτην :φρόνιμην καί¹¹⁵¹ εὐγλωττίαν, καί δέν ἤξευραν εἰς τί νά τόν ἀποδώσουν, παρὰ πῶς τά ὁφθίκα, καί ἡ ἡγεμονίαις, ἡ χαλνούν, ἡ διορθώνουν τήν γνώσιν, καί τήν διάνοιαν· τέλος πάντων

223r. ὁ ἱατρός ὑποσχέθη νά τόν δόσῃ νά δειπνήσῃ κ'τούς κανόννας καί ἀφορισμούς τοῦ ἱποκράτους ὁ ὁ γγοδερνατόρος ἔμεινεν εὐαριστημένος, καί ἀπαντήσανεν μέ μεγάλην ἐπεθυμίαν νά βραδιάσῃ καί νά ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ δεῖπνου, καί ἀγκαλά τοῦ ἐφαίνονταν πῶς νά εἶναι ἕνας χρόνος ἕως ἐκείνην τήν ὥραν, μέ ὅλον τοῦτο ἔφθασεν ἐκεῖνος ὁ διορισμένος καιρός, καί τόν ἔδοσαν νά δει//πνήσῃ ἕνα πινάκι παστουρμᾶ ἀγελαδινόν βρασμένον μέ κρεμμύδια, καί μουσχαρίσια ποδάρια καλοδρασμένα, καί τρώγοντάς τα ἔνοσμεύθηκε τόσον κ'πολλά ὥσάν νά τοῦ ἔδιδαν τά πλέον ἐκλεκτώτερα φαγητά τοῦ Κόσμου, καί ἐν ὅσῳ ἔτρωγεν ἐγύρισεν εἰς τόν ἱατρόν, καί εἶπεν, νά κοιτάξῃς καλά ἄρχων ἱατρένά μὴν μέ δίδῃς εἰς τό ἐξῆς φαγητά τόσον ἐκλεκτά, καί πράγματα κανακευμένα, ὅτι θέλεις κάμῃ τό ζομάχι μου νά εὐγῇ ἀπό τήν συνήθειαν //του τό ὁποῖον εἶναι μαθημένον νά τρώγῃ κρέας κατζικίσιον, βοδινόν, καί χοιρινόν, ρεπάνια, καί κρεμμύδια, καί ἂν κ'τύχῃν τοῦ βάλλουν ἐμπροσθέν του ἄλλα φαγητά τοῦ παλατίου ζραδο-μουζουνιάτζει εἰς τό νά τά δεχθῇ, καί μερικαῖς φοραῖς τα συγχάινεται, ἀγκαλά καί κατ'έναν τρόπον μέ κακοφαίνεται δι' αὐτό, ὅτι ἡμαί αἱ δέν ἡμαί πάντοτε γγοδερνατόρος καί δέν πρέπει νά μέ περιγελάσῃ τινάς διά αὐτό· ἐγὼ θέλω κυβερνήσῃ ὅσον καιρόν ζαθῶ εἰς αὐτό τό γγο//βέρνο πολλά καλά, καί θέλω νά ἐκδικαιωθῇ τό ἀξίωμα, δίχως νά προξηνήσῃ ἔλεγχον εἰς τήν συνειδήσιν μου, καί ἅς μαζώξῃ ὁ καθ' ἕνας τά μυαλά του, διότι ἐγὼ τοὺς δίδω εἶδῃσιν πῶς ὁ διάβολος ἔχει πολλά ποδάρια, καί ἂν μέ δώσουν αἰ-τίαν θέλω τοὺς δείξῃ πράγματα ὅπου νά θαυμάζουν, [ἄς γίνουν]ἄς γίνουν

¹¹⁴⁹Sic. — ¹¹⁵⁰Añadido en el interlineado superior. — ¹¹⁵¹Añadido en el interlineado superior.

πρόβατα, καί θέλουν ἰδῆ τοὺς τρώγει ὁ λύκος, ἢ ὄχι · βέβαια ἡ ἀφεντιά
 σου σινιὼρ φοβερνατόρε, εἶπεν ὁ ἀρχημάγειρος συντυχαίνεις πολλά καλά,
 καί ἐγὼ σέ ὑπόσχομαι ἐκ //μέρους ὅλων τῶν ἐκατοίκων αὐτῆς τῆς νησίου
 πῶς θέλουν σέ δουλεύσει μέ μεγάλην προθυμίαν, καί ἄνεσιν, διότι ὁ κα-
 λὸς τρόπος τοῦ κυθερνεῖν ὅπου ἔδειξες ἡ ἀφεντιά σου εἰς ταῖς ἀρχαῖς δέν
 τοὺς δίδει αἰτίαν νά κάμουν πρᾶγμα ὅπου νά μὴν εἶναι εἰς δούλευσιν τῆς
 ἀφεντιάς σου, ἔτζι πιστεύω καί ἐγώ, ἀπεκρίθε ὁ σάντζιος, καί ἤθελαν εἶ-
 σθαι ἀμαθεῖς ἂν ἔκαμναν ἀλλίως, πρέπει νά ἐγνοιάζωνται καί τό φομάρι
 μου, ὅπου εἶναι τό πλέον ἀναγκαιώτερον, καί ὅταν εἶναι καιρός νά ὑπά-
 γομεν νά τριγυ//ρίσωμεν εἰς ταῖς ζράταις τῆς χῶρας, ὅτι ἐγὼ ἔχω σκοπόν
 νά παρρέψω αὐτό τό νησί ἀπό τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους, καί ἀπό ἐκείνους
 ὅπου ὀνομάζονται γιολκοδάνιδες, διότι πρέπει νά ἡξεύρετε φίλοι μου πῶς
 οἱ γιολκοδάνιδες καί οἱ ὀκνηροὶ ἄνθρωποι εἶναι εἰς τὴν ἐπικράτειαν ὡσάν
 οἱ ἄγριες μέλισσαι, ὅπου τρώγουν τό μέλι τῶν ἡμέρων, καί κοπιασικῶν
 μελισσῶν, ἔχω κ'νοῦν νά βοηθήσω τοὺς χωρικenoὺς νά φυλάξω τὰ προτε-
 ρήματα τῶν εὐγενῶν, καί νά φιλοδογήσω τοὺς ἐναρέτους, καί τό περισσό-
 τερον ἀπὸ ὅλα νά ἔχω εὐλάβειαν εἰς τὴν ἱεροσύνην, καί νά φυλάττων τὴν τι-
 μὴν τῶν ἱερέων · πῶς σας φαίνεται αὐτός ὁ σκοπός //μου φίλοι; εἶναι καλός;
 ἡ μάταιος, καί χαμένος κόπος; ἡ ἀφεντιά σου συντυχαίνεις ὅσον φρόνιμα
 λόγια, εἶπεν ὁ ἐπισάτης, ὅπου ἐγὼ θαυμάζομαι, πῶς εἶναι δυνατόν ἕνας
 ἄνθρωπος ἀγράμματος ὡσάν καί τὴν ἀφεντιά σου, νά λέγη τοιαῦτα λόγια
 γεμάτα ἀπὸ νουθεσίαις, καί ἔννοιαις, τόσον κάτα πολλά ἀνόμοιαις ἀπὸ
 ἐκεῖνα ὅπου ἡλιζαν ἐκεῖνοι ὅπου ἔσειλαν τὴν ἀφεντιά σου ἐδώ, καί ἡμεῖς
 ὅπου ἡλθαμεν μαζί σου · τὴν σήμεραν φαίνονται εἰς τὸν κόσμον νέα πράγ-
 ματα, τὰ περιγέλοια //ἐμεταδόλθηκαν εἰς ἀληθινά, καί οἱ περιγελασταὶ ἐγε-
 λάσθηκαν · ἦλθεν ἡ νύκτα ἐδείπνησεν ὁ φοβερνατόρος, μέ τὴν ἄδειαν τοῦ
 ἱατροῦ, ἐτοιμάθηκαν νά εὐγουν νά περιτριγυρίσουν τριγύρου εἰς ταῖς ζρά-
 ταις τῆς χῶρας, εὐγῆκεν ὁ σάντζιος μέ τὸν ἐπισάτην, μέ τὸν γραμματικόν,
 μέ τὸν ἀρχημάγειραν, καί μέ τὸν ἰσορικόν ὅπου εἶχε τὴν ἔγνοιαν νά γράφῃ
 τὰ ἔργα του, ὁμοῦ καί οἱ διορισμένοι ζρατιῶται, οἱ ὅποιοι ὅλοι ὁμοῦ ἐση-
 μάτιζαν ἕνα μάταιον τᾶγμα, ὁ σάντζιος ἐπήγαινε εἰς τό μέσον //τους κρ-
 ατῶντας εἰς τό χέρι του ἕνα πασοῦνι καί περιπατῶντας εἰς μερικαῖς ζράταις
 τῆς χῶρας, ἄκουσαν μίαν σύγχησιν μερικῶν ἀνθρώπων ὅπου ἐμάλωναν,
 ἔτρεξαν εὐθύς ἐκεῖ, καί εἶδαν δύο ἀνθρώπους ὅπου ἐμάλωναν, οἱ ὅποιοι
 βλέπωντάς τους ἐσάθησαν εἰς τὸν τόπον τους, καί ἕνας ἀπὸ αὐτούς εἶπεν,
 εἶναι δυνατόν ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν χώραν νά ξεγυμνώνουν τοὺς ἀνθρώπους
 βιαίως εἰς τὴν μέσην τῆς ζράτας; ζαμάτησε γαλάντομε, εἶπε ὁ σάντζιος, καί
 διηγῆσουμε τὴν αἰτίαν αὐτῆς τῆς ἐριδος// ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ φοβερνατόρος,

223v.

ἀκούωντας αὐτό ὁ ἄλλος ἐγύρισε καὶ εἶπεν, θέλω σέ τήν διηγηθῆ σινιόρε ἐν συντομίᾳ· ἤξευρε σινιόρε πῶς αὐτός ὁ ἄρχοντας ἐκέρδησεν ἐτούτην τήν ὥραν ἑκατόν σκοῦδα εἰς αὐτό τό ἀντικρυνόν σπήτιον, εἰς τόν ὁποῖον παίζουσιν πάντοτε τά χαρτία, τά ὁποῖα δέν ἤθελε κερδήσῃ ἂν δέν εὕρισκόμενοι ἐγὼ ἐκεῖ παρόν, καὶ δέν ἔκανα τήν κρίσιν εἰς τό ἐδικόν του μέρος, εἰς πολ-
λαῖς ἀμφιβολίαις ὁποῦ ἔτυχαν προξενοῦντας ἔλεγχον εἰς τήν συνείδη//σίν μου, καὶ βλέποντας πῶς ἐκέρδησεν, ἐσύκωσε ἀπό τό παιγνίδι, καὶ ἀντίς διά νά μέ δώσῃ κἀνένα σκοῦδον ἀπό ἐκεῖνα ὁποῦ ἐκέρδησεν, ὡς καθὼς εἶναι συνήθεια, καὶ δίδουν εἰς τοιοῦτους ἀνθρώπους

224r. ὡσάν ἐμένα, ὁποῦ τοὺς βοηθοῦμεν ὡσάν ἐμένα, ὁποῦ τοὺς βοηθοῦμεν εἰς τοὺς καλόν τους, καὶ κάμνομεν δίκαια τά ἐδικά τους, καὶ παύομεν ταῖς φιλονεικίαις, αὐτός ἔβαλε τά ἄσπρα εἰς τό πουργί του καὶ εὐγῆκεν ἔξω ἀπό τό σπῆτι, εὐγῆκα καὶ ἐγὼ κατόπι του ὅλως ἐραθυμημένος, καὶ μέ καλὰ καὶ τιμημένα λόγια τόν ἐζήτησα νά μέ δώσῃ ὀκτὼ τιμίνια, ἐπειδὴ καὶ αὐτός ἤξεύρει πῶς εἶμαι ἄνθρωπος τιμημένος, καὶ δέν ἔχω τέχνην, μέ τό νά μὴν μέ //ἔμαθαν οἱ γονεῖς μου μῆτε μέ ἄφησαν τίποτα πλούτη νά κληρονομήσω, αὐτός δέ ὁ πανοῦργος δέν θέλει νά μέ δώσῃ παρὰ νω ἀπό τέσσερα τιμίνια· ἰδὲς σινιόρε γγοδερνατόρε τί ἀχάρις καὶ ἀδιάκριτος ἄνθρωπος εἶναι, ὁποῦ μά τήν πίσην μου ἂν δέν εἴρχουσιν ἢ ἀφεντιὰ σου ἤθελα νά τόν εὐγάλω ξυνά φιλία ἀπό τήν μίτην του · τί ἀποκρίνεσαι ἐσύ εἰς ταῦτα, ἐρώτησεν ὁ σάντζιος;¹¹⁵² ὁ ἄλλος ἀπεκρίθη πῶς ἦτον ἀληθινὰ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγεν ὁ ἐναντίος του, καὶ πῶς δέν ἤθελε νά τόν //δώσῃ παρὰ νω ἀπό τέσσερα τιμίνια, διότι τοῦ τά ἔδιδε συχνά, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐκαρτεροῦν τό νά κερδήσουν ἄλλοι καὶ νά τοὺς δώσουν πρέπει νά εἶναι εὐπροσήγοροι, καὶ νά πέρνουν μέ χαρούμενον πρόσωπον ἐκεῖνα ὁποῦ τοὺς δίδουν, καὶ ὄχι νά φιλονεικοῦν μέ ἐκείνους ὁποῦ νικοῦν, καὶ γυρεύουν ὅσα θέλουν, ἀνίσως καὶ δέν ἤξευραν βέβαια πῶς νά εἶναι πανοῦργοι, καὶ πῶς ἐκεῖνα ὁποῦ κερδαίνουν εἶναι κακῶς καρδεμένα, καὶ πῶς διὰ σημεῖον πῶς ἦτον ἄνθρωπος καλός, καὶ ὄχι κλέπτης ὡς καθὼς ἔλεγεν, //δέν ἤμποροῦσε νά τοῦ δώσῃ ἄλλο μεγαλύτερον σημεῖον, παρὰ τοῦ πῶς δέν ἠθέλησε νά τοῦ δώσῃ περὶ σσότερον ἀπὸ τέσσερα τιμίνια, ὅτι οἱ πάνουργοι πληρώνουν πάντοτε ἐκείνους ὁποῦ στοχάζονται καὶ τοὺς γνωρίζουν · αὐτό δέν πρέπει νά γίνῃ ἄλλο εἶπεν ὁ σάντζιος, παρὰ ἐσύ ὁποῦ ἐνίκησες καλῶς ἢ κακῶς νά δώσῃς ἐτούτην τήν ὥραν τόν ἐναντίον σου δέκα σκοῦδα, καὶ ἄλλα τριάντα εἰς τοὺς πτωχοὺς ὁποῦ εἶναι εἰς τήν φυλακήν, καὶ ἐσύ ὁποῦ δέν ἔχεις μῆτε ἄσπρα μῆτε τέχνην //νά μὴν σταθεῖς εἰς αὐτό τό νησί, ἀλλὰ αὐριον τό ταχύ

¹¹⁵²Interrogación descolocada.

νά σηκωθῆς νά ὑπάγῃς καί νά μήν πατήσῃς ἐδῶ, ἕως δέκα χρόνια, ὅτι ἂν σέ εὕρω ἢ σέ κρεμνῶ, ἢ τό ὀλιγώτερον σέ βάνω εἰς τήν περλίναν· εὐγάλεν ἐκεῖνος εὐθύς, καί ἐπλήρωσε τά ἄσπρα, καί ὁ ἄλλος τά ἐπῆρεν, καί ὑποσχέθη πῶς θέλει νά μισεύσῃ ἀπό τό νησί, καί ὁ φγοδερνατόρος μέ τούς ἐπίλοιπους συντρόφους τοῦ ἐπῆγεν εἰς τήν ζράταν τους, καί περιπατῶντας ὀλίγον διάστημα τούς ἔφθασεν ἕνας ζρατιώτης, ὁ ὁποῖος ἔφερ//νεν μαζῇ του ἕνα παλικάρι κρατῶντας τό πολλά σφικτά ἀπό τά ῥοῦχα του, καί εὐθύς ὁποῦ ἔφθασεν εἶπεν πρὸς τόν φγοδερνατόρον· αὐτό τό παλικάρι σινιόρε εἴρχουνταν πρὸς τοῦ λόγου μας

καί εὐθύς ὁποῦ μᾶς εἶδεν ἐγύρισεν ὀπίσω καί ἄρχισε νά φεύγῃ, τό ὁποῖον εἶναι σημεῖον πῶς θέ νά εἶναι πταίσις· ἐγὼ ἔτρεξα κατόπι του καί ἂν δέν ἐσκόνταυται, δέν ἠθελα ἡμπορέσῃ νά τόν φθάσω· διά τί ἔφευγες ἐσύ παλικάρι, τόν ἐρώτησεν ὁ σάντζιος, πρὸς τόν ὁποῖον ἀποκριθῇ τό παλικάρι; ἐγὼ σινιόρε ἔφυγα διά νά μήν ἀποκρίνομαι εἰς τὰς πολλές ἐρωτήσεις ὁποῦ κάμουν οἱ ἄνῳι τῶν κριτῶν· τί τέχνην //δουλεύεις ἐσύ; ἐγὼ εἶμαι χαλκεύς, καί τί φτιάχνεις; φθιάνω σίδηρα τῶν κονταρίων μέ τήν ἄδειαν τῆς ἀφεντιῶς σου· με καλοφαίνεται ὁποῦ εἶσαι χαριτωμένος, καί ὁποῦ προσποιεῖσαι νά εἶσαι μῖμος, ἀμή ποῦ πηγαίνεις εἰς τέτοιαν ὥραν; περιπατῶ ἔξω εἰς τήν δροσίαν διά περιδιάδασμα, καί ποῦ εὐρίσκεται αὐτή ἡ δροσιᾶ εἰς αὐτό τό νησί; ἐκεῖ ὁποῦ φυσᾷ νόστιμος καί γλυκύς ἀέρας ἐσύ ἀποκρίνεσαι πολλά καλά βέβαια εἶσαι γνωστικός, ὅμως πιάσε πῶς νά εἶμαι ἐγὼ ὁ ἀέρας, καί πῶς //σέ φυσῶ, καί σέ ὀδηγῶ πολλά νόσιμα εἰς τήν φυλακὴν, καί λέγωντας αὐτό ἐγύρισε πρὸς τούς ζρατιώτας καί εἶπεν, νά τόν πάρουν καί νά τόν ὑπάγουν νά τόν βάλλουν νά κοιμηθῇ αὐτὴν τήν νῦκταν δίχως ἀέραν· μά τήν ζωὴν μου εἶπε τότε τό παλικάρι τόσον εἶσαι ἄξιος ἢ ἀφεντιᾶ σου νά μέ βάλλῃς εἰς τήν φυλακὴν, ὅσον εἶσαι ἄξιος νά μέ κάμῃς βασιλέαν, καί πῶς ἡμπορῶ νά σέ φυλακώσω εἶπεν ὁ σάντζιος; δέν εἶμαι ἄξιος νά σέ φυλακώσω, καί νά σέ ἐλευθερώσω; ἂν καί νά εἶχες ὅλην τήν δύνα//μιν τοῦ Κόσμου εἶπεν τό παλικάρι, μέ ὅλον τοῦτο δέν θέλεις ἡμπορέσει νά μέ κάμῃς νά κοιμηθῶ εἰς τήν φυλακὴν.

Ἐπάρτε τόν τούτην τήν ὥραν, καί ὑπάγετέ τόν εἰς τήν φυλακὴν διά νά ἰδῇ μέ τά ὀμμάτια του ἂν εἶναι ἀληθινόν αὐτό ὁποῦ λέγω, ἢ ὄχι μέ ὅλον ὁποῦ τοῦ ἠθελε βοηθήσῃ ὁ σούπαισις ὅτι ἂν αὐτός θέλει σέ βοηθήσῃ καί θέλει σέ ἀφήσῃ ἀπό τήν φυλακὴν, θέλω τόν βάλλῃ νά πληρώσῃ δύο χιλιάδες σκοῦδα· δέν τά ψηφῶ ἐ//γὼ τελείως αὐτά εἶπε τό παλικάρι, τό πᾶν ὅλον εἶναι ὁποῦ δέν θέλουν ἡμπορέσει νά μέ κάμουν νά κοιμηθῶ εἰς τήν φυλακὴν ὅσοι ἄνθρωποι καί ἂν εὐρίσκωνται εἰς τόν Κόσμον· εἰπέ μέ Δαμιόνιον εἶπεν ὁ σάντζιος ἔχεις ἐσύ κἀνέναν ἄγγελον ὁποῦ νά ἔλθῃ νά σέ εὐγάλη

224v.

ἀπό τήν φυλακὴν, καὶ νά ἀνοίξῃ ταῖς κλειδαρίαις τῶν κλύσων ὅπου ἔχω
κ'νοῦν νά σέ βάλλω;

Ἄκουσον παρακαλῶσε σινῶρε φγοδερνατόρε ἀποκριθὶ τό παλικάρι, αὐτό
ὅπου θέλω νά σέ //εἰπῶ τώρα διὰ νά καταλάβῃς λεπτῶς τήν ὑπόθεσιν· ἄς
ὑποθέσωμεν πῶς ἡ ἀφεντιά σου μέ φυλακώνεις, καί μέ βάνεις εἰς τὰ σίδερα,
καί ἀλύσους ὅπου λέγεις, καί θέ νά δώσης φοδεράν προσταγὴν

225r. εἰς τό σούπασην νά μήν μέ ἀφήσῃ, μέ ὅλον τοῦτο ἐγὼ ἂν δέν θελήσω νά
κοιμηθῶ ἀλλά νά καθέσω ὅλην τήν νύκτα ἔξυπνος, εἶσαι ἡ ἀφεντιά σου
ἄξιος μέ ὅλην σου τήν δύναμιν νά μέ κάμῃς νά κοιμηθῶ μὴ θέλωντας ἐγώ;
εἰς τρόπον ὅπου εἶπεν ὁ σάντζιος ἐσύ διὰ ἄλλο δέν λέγεις πῶς δέν θέλεις
κοιμηθῇ παρὰ μέ τό νά μήν θέλῃς, καί ὅχι πῶς ἐναντιῶνεσαι εἰς τήν προστα-
γὴν μου. ὅχι βέβαια//ώτατα ἀποκριθὶ τό παλικάρι, μήτε τό συλλογίσθηκα
αὐτό· ὕπαγε λοιπόν εἰς τήν καλήν τήν ὥραν παλικάρι μου, εἶπεν ὁ σάν-
τζιος, καί νά ὅπου σέ ἡρμηνεύω ἄλλην φοράν νά μήν περιπατῇς τήν νύκτα
ἔξω.

το παλικάρι ἐπῆγεν εὐθύς εἰς τό σπῆτι του, καί ὁ γκοδερνατόρος ἀκο-
λούθησε τήν ζράταν του, καί μετ' ὀλίγην ὥραν ἦλθαν δύο ζρατιῶτες οἱ
ὅποιοι ἔφερναν ἕναν ἄνθρωπον καί εἶπαν πρὸς τόν //φγοδερνατόρον, αὐ-
τός σινῶρε ὅπου φαίνεται νά εἶναι ἄνδρας, δέν εἶναι ἄνδρας ἀλλά γυναῖκα
ὅπου εἶναι ἐνδυμένη ἀνδρική· ἔφερναν εὐθύς δύο τρία φανάρεα μέ τὰ
ὅποια φέγγοντας εἶδαν πῶς ἦτον πρόσωπον φυναϊκός, ὥς δεκα ἑπτὰ χρο-
νῶν, ἡ ὅποια εἶχε τὰ μαλιά της μαζωμένα μέσα εἰς μίαν χρυσήν σκοῦφιν,
καί ἔλαμπε τό πρόσωπόν της ὡσάν τόν ἥλιον τήν ἐκοίταζαν ἀπό τό κεφάλι
εἰς τὰ ποδάρια, καί εἶδαν πῶς ἐφοροῦσε ἀνδρική ρούχα πολλὰ//εὐμορφα
καί ἀκριβά, εἶχε καί εἰς τήν μέσην της ἕνα πενιάλι, εἰς τὰ δάκτυλά της εἶχε
πολύτιμα δαχτυλίδια, καί κοντολογῆς ἡ κοπέλα ἄρρεσεν εἰς ὅλους, ἀμή κἀνέ-
νας ἀπό ὅσους τήν ἔβλεπαν δέν τήν ἐγνώριζαν, μήτε οἱ ἐντόπιοι δέν ἠμπο-
ρεσαν νά καταλάβουν ποῖα ἦτον καί ἐκεῖνοι ὅπου ἤξευραν τὰ περιγέλοια
ὅπου ἔμελλεν νά γένουν εἰς τόν σάντζιον, ἐπειδὴ καί δέν εἶχαν εἶδῃσιν ἀπό
αὐτὴν τήν ὑπόθεσιν, καί ἔξεκαν ὑποπτοὶ καρτερῶντες νά ἰδοῦν τό ἀπο-
βισόμενον· // ὁ σάντζιος ἔμεινεν ἐκθαμβος διὰ τήν εὐμορφίαν αὐτῆς τῆς
κοπέλας, καί τήν ἐρώτησεν ποῦ ἦτον; ποῦ ἐπήγαγεν; καί ἀπό τί αἰτίαν
ἐπαρακινήθη καί ἐφόρρεσεν ἐκεῖνα τὰ φορέματα· αὐτὴ ἔχοντας τα ὁμμά-
τιά της σχεδόν καρφωμένα εἰς τήν γῆν μέ τιμῆμένην ἐντροπὴν ἀποκριθῇ.
Ἐγὼ δέν ἠμπορῶ σινῶρε νά εἰπῶ ἔτσι παρῶρησίᾳ ἐκεῖνο ὅπου μέ βιάζει νά
τό κρατῶ μυσικόν// πρέπει μόνον νά ἡζεύρῃς ἡ ἀφεντιά σου πῶς ἐγὼ δέν
εἶμαι κἀνένας κλέπτης, μήτε ἄλλος κἀνένας κακός ἄνθρωπος, ἀλλά μία κα-
κοῤῥοϊζικὴ κορασίδα ὅπου ἡ δύναμις τῆς ζηλίας, καί ἔκαμε καί ἔχασε τήν

εὐπρέπειαν τῆς τιμῆς · ὁ ἐπιστάτης ἀκούσας αὐτό εἶπε πρὸς τὸν σάντζιον, πρὸς αὖτε ἡ ἀφεντιῶ σου

¹¹⁵³[τιῶ σου] σινιῶρε φγοθερνατόρε νά παραμερίσουν αὐτοὶ εἰς ἓνα μέρος, **225v.** διὰ νά ἡμπορέση ἡ σινιῶρα νά ἰδῇ ἐκεῖνο ὅπου θέλει μέ ὀλιγότεραν ἐντροπήν · εὐθύς ἐπρὸς αὖτε ὁ φοθερνατόρος καὶ ἐπαραιμέρισαν ὅλοι, καὶ δέν ἔμεινεν ἄλλος παρὰ ὁ ἐπιστάτης, ὁ ἀρχομάγειρας καὶ ὁ φγραμματικός · βλέπωντας λοιπόν ἡ κοπέλα πῶς ἔμεινεν μοναχὴ ἐγύρισε καὶ εἶπεν, ἐγὼ σινιῶρε μου εἶμαι θυγατέρα// τοῦ πέτρου περέτζ, ὅπου ἀγοράζει ὅσον μαλλί γίνεται εἰς αὐτὴν τὴν χῶραν ὁ ὁποῖος ἔρχεται συχνάκις εἰς τὸ σπῆτι τοῦ πατρός μου · αὐτό δέν ὁμοιάζει νά εἶναι ἀληθινόν εἶπεν ὁ ἐπιστάτης διότι αὐτός ὁ πέτρος περέτζ εἶναι φίλος μου ἀκριβός, καὶ ἡξεύρω πῶς δέν ἔχει μήτε υἱός μήτε θυγατέρα, καὶ ἡ ἀφεντιῶ σου λέγεις πῶς εἶναι πατέρας σου, ὕστερον λέγεις πῶς πηγαίνει συχνά εἰς τὸ σπῆτι τοῦ πατρός σου, ἐγὼ σινιῶρε εἶμαι τόσον ζαλισμένη τώρα, ὅπου δέν ἡξεύρω τί συγτυχένω¹¹⁵⁴ ἀποκριθὴ ἡ κορασίδα// ἀμή ἡ ἀλήθεια εἶναι αὐτὴ, πῶς εἶμαι θυγατέρα τοῦ Διέγου λιάναν, τὸν ὁποῖον πισεύω νά τὸν ἡξεύρετε ὅλοι σας πολλά καλὰ, αὐτό ὁμοιάζει νά εἶναι ἀληθινόν εἶπεν ὁ ἐπιστάτης, καὶ τὸν γνωρίζω πολλά καλὰ τὸν σινιῶρ Διέγον ὅτι εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς πλέον περιφήμους, εὐγενεῖς καὶ πλουσίους, ἔχει καὶ ἓναν υἱόν καὶ μίαν θυγατέραν καὶ ἀφ' οὗ ἔμεινε χῆρος, δέν εὐρίσκεται τινὰς εἰς ὅλην αὐτὴν τὴν χῶραν ὅπου νά ἡμπορέση νά εἰπῇ πῶς εἶδεν τὸ πρόσωπον τῆς θυγατρὸς του, διότι αὐτός τὴν //κρατεῖ εἰς τόσην μεγάλην φύλαξιν, ὅπου μήτε ὁ ἥλιος δέν ἡμπορεῖ νά τὴν ἰδῇ, καὶ μέ ὅλον τοῦτο ἡ φήμη τῆς κυρήτεται πῶς νά εἶναι ὠραισιότατη, αὐτό εἶναι ἀληθινόν, αὐτό εἶναι ἀληθινόν ἀπεκριθὴ τὸ κορίτζι, καὶ αὐτὴ ἡ θυγατέρα του εἶμαι ἐγὼ, ἂν ἡ φήμη μου ψεύδεται ἢ ὅτι θέλει τὸ βεβαιωθήκετε ἀπὸ τὴν εὐμορφίαν μου, ἐπειδὴ καὶ μέ εἶδετε, καὶ λέγωντας αὐτό ἄρχισε νά κλήμῃ μέ πικρὰ δάκρυα · βλέπωντάς τιν ὁ γραμματικός ἐπλησίασεν εἰς τὸν ἀρχομάγειραν, καὶ τοῦ εἶπεν εἰς τὸ αὐτί, χωρὶς ἄλλο αὐτό τὸ κο//ρίτζι τὸ κακοῤοίζικον, θέλει τοῦ ἐσυνέβη κἄμμια μεγάλη συμφορά, ἐπειδὴ καὶ ὄντας μεγάλου ἀνθρώπου παιδί, περιπατεῖ ἔξω εἰς τὴν ζράταν τέτοιαν ὥραν, καὶ μέ τοιοῦτον φόρεμα, καὶ τὸ περισσότερον αὐτὴ ἡ ὑποψία εἶναι βεβαιωμένη ἀπὸ τὰ δάκρυά της · ὁ σάντζιος τὴν ἐπαρηγόρησεν μέ τὴν καλλιώτερα λόγια ὅπου ἡξευρεν, καὶ τῆς εἶπεν νά τοὺς φανερώσῃ δίχως κἄνένα φόβον ἐκεῖνο ὅπου τῆς ἐσυνέβη, ὅτι ὅλοι ἠθέλαν πασχίσῃ μέ μεγαλοτάτην προθυμίαν καὶ ἀγάπην νά τὴν //βοηθήσουν εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἦτον δυνατοί · δέκα χρόνοι εἶναι τώρα ἀποκριθὴ τὸ κορίτζι ὅπου μέ κρατεῖ ὁ πατέρας μου φυ-

¹¹⁵³Repetido el reclamo. — ¹¹⁵⁴Sic.

λαγμένην εἰς τό σπῆτι, καί εἰς ὅλον αὐτόν τόν καιρόν δέν εἶδα, οὔτε τόν ἥλιον, οὔτε τόν οὐρανόν τήν ἡμέραν, μήτε τά ἄσρα καί τήν σελήνην τήν νύκτα, καί δέν ἤξεύρω

226r. τί εἶναι αἱ ράταις, καί οἱ φόροι ἦτε ἐκκλησίαις, διότι ἔχομεν εἰς τό σπῆτι ἐκκλησίαν εἰς τήν ὁποῖαν ἄκουα πάντοτε τήν λειτουργίαν μου · δέν ἐσυνα-
ναρράφηκα ποτέ μέ ἀνθρώπους, οὔτε ἤξεύρω ἄλλον τινά ἀπό τόν πατέρα
μου, καί ἀπό τόν ἀδελφόν μου, καί ἀπό τόν πέτρον περέτζ, ὁ ὁποῖος μέ τό
νά ἔρχεται συχνά εἰς τό σπῆτι μας, εἶπα πῶς ἦτον πατέρας μου διά νά μήν
φανερώσω τόν ἐδικόν μου · αὕτη // ἡ φύλαξις εἶναι πολλάς ἡμέραις, καί μή-
νες ὅπου μέ δίδουν μεγάλην ἐνόχλησιν, καί ἀγαποῦσα νά ἰδῶ τόν Κόσμον,
ἡ κᾶν τήν χῶραν, εἰς τήν ὁποῖαν ἐγεννήθηκα λογιάζοντας πῶς αὕτη ἡ ἐπι-
θυμία νά μήν εἶναι ἐνάντια εἰς τήν καλήν εὐπρέπειαν τῆς τιμῆς ὅπου πρέ-
πει νά φυλάττουν τά ἀρχοντοκόριτζα, ὅταν ἐγώ ἄκουα ὅπου ἔλεγαν πῶς
ἐγίνονταν πανήγυρες εἰς τοὺς φόρους, καί αἱ κωμωδίες ἐρωτῶντας τόν
ἀδελφόν μου ὅπου εἶναι μέ ἕναν χρόνον μεγαλότερος ἀπό λόγου μου, νά
μέ εἰπῇ τί πράγματα // εἶναι ἐκεῖνα καί ἄλλα πολλά ὅπου ἐγώ δέν εἶχα ἰδῇ
· αὐτός μέ τά ἐπαράδιδε μέ τόν καλλιώτερον τρόπον ὅπου ἤξευρεν, ἀμή
ὅλα αὐτά ἀναπταν τήν ἐπιθυμίαν ὅπου εἶχα εἰς τό νά τά ἰδῶ.

Τέλος πάντων διά νά εἰπῶ συντομώτερα τό συμβεβηκός τοῦ ἀφανισμοῦ
ἐπαρακάλεσα τόν ἀδελφόν μου, ὅπου νά μήν μέ ἤθελεν ἀξιῶση ὁ θεός νά
τόν παρκαλέσω διά τοιοῦτον πρᾶγμα, καί λέγωντας αὐτό, ἄρχισε πάλιν
νά κλαίῃ.

// Ἀκολούθησε, σινιόρα τήν διήγησίν σου τήν εἶπεν ὁ ἀποστάτης, καί εἰπέ
μας ἐκεῖνο ὅπου σέ ἐσυνέβη ὅτι τά δάκρυά σου καί τά λόγια σου μέ κρα-
τοῦν ὑποπτον · ὀλίγα λόγια μέ ἔμειναν ἀποκριθῇ τό κορίτζι, καί [ἐκεῖνα]¹¹⁵⁵
μέ ἔμειναν δάκρυα περισσά, διότι αἱ κακῶς συλλογισμέναις ἐπιθυμίαις δέν
ἔχουν ἄλλην ἐπιθυμίαν παρὰ αὐτήν · καί ἤξεύρετε λοιπόν πῶς ἡ συμφορά
μου δέν εἶναι // ἄλλη, παρὰ πῶς ἐπαρακάλεσα τόν ἀδελφόν μου νά μέ ἐν-
δύση ἀνδρίκια μέ ἕνα φόρεμα ἀπό τά ἐδικά του, καί νά μέ ὑπάγῃ μίαν
νύκτα νά σεργιανήσω ὅλην τήν νύκτα, ὅταν ὅμως ἤθελε νά κοιμηθῇ [νά
κοιμηθῇ]¹¹⁵⁶ ὁ πατέρας · αὐτός τό πρῶτον δέν τό ἔσερξεν, ἀμή ἐγώ μέ τά
συχνά μου παρκαλέματα, τόν ἔκαμα καί ἀποφάσισε νά κάμῃ ἐκεῖνο ὅπου
ἐπιθυμοῦσα, καί βάνωντας μέ αὐτό τό φόρεμα, αὐτός ἐνδύθη ἕνα ἀπό τά
ἐδικά μου, διότι τοῦ πρέπουν πολλά εὐμορφα, ἐπειδή καί δέν // ἔχει κᾶμ-
μίαν τρίχαν εἰς τό πρόσωπόν του, ἀλλά ὁμοιάζει ὥσάν ἕνα εὐμορφώτατον
κορίτζι, καί θέλει εἶναι ὥς μία ὥρα ἀφ' οὗ εὐγῆκαμεν ἀπό τό σπῆτι μας ·

¹¹⁵⁵Tachadura – ¹¹⁵⁶Repetido.

καί ἀγνωσίᾳ καί μειρακιωδῶς φορεμένοι, ἐτριγυρίσαμεν ὅλην τὴν χῶραν, καί γυρίζοντας ὀπίσω, εἶδαμεν ὅπου ἔρχονταν πρὸς τοῦ λόγου μας ἓνα πλῆθος ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους βλέποντάς τοὺς ὁ ἀδελφός μου μέ εἶπεν, ἀδελφή μου αὐτοί

θε νά εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ φυγοδερνατόρου, περιπάτει ὀγλιγωρότερα, καί τρέχε κατόπι μου, διότι ἀνίσως καί μας γνωρίζουν εἶναι πρᾶγμα πολλά ἀπαίσιον, καί λέγωντας αὐτά ἀρχησεν ὅχι νά φεύγῃ ἀλλά νά πετᾷ · ἐγὼ ἀπό τὸν φόβον μου πρὶν νά φύγῃ τέσσερας πατημασίαις ἔπεσα κάτω, καί τότε μέ ἔπιασαν αὐτοί ὅπου μέ ἤφεραν ἐμπροσθεν εἰς τὴν ἀφεντιᾶ σου, μέ μεγαλοτάτην μου ἐντροπὴν · κοντολογῆς σινιώρα εἶπεν //ὁ σάντζιος, δέν σέ ἐσυνέδῃ κᾶμμία ἄλλη συμφορὰ, μήτε ἄλλη ζηλία, ὡς καθὼς εἶπες εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁμιλίας σου, σέ εὐγαλεν ἀπὸ τό σπῆτι τοῦ πατρός σου·δέν μέ ἐσυνέδῃ ἄλλο τίποτα ἀποκριθῇ τό κορίτζι, μήτε μέ ἔκαμαν καί εὐγῆκα ἡ ζηλία, ἀλλά μόνον ἡ ἐπιθυμία ὅπου εἶχα νά εἰδῶ τὸν Κόσμον, καί ἐδεδαιώθη περισσότερον ὁ λόγος τοῦ κοριτζίου φέρωντας δύο στρατιώτες τὸν ἀδελφόν της, τὸν ὁποῖον τὸν ἔφθασεν ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς φεύγωντας, καί τό φόρεμα ὅπου ἐφοροῦσεν ἦτον της ἀδελφῆς του · εἰς τό κεφάλι δέν ἐφοροῦσε τίποτα παρὰ μόνον εἶχε πλεγμένα τὰ ζανθά καί σγουρά του μαλιά, τὸν ἐπῆραν εἰς ἓνα μέρος ὁ ἐπισάτης, ὁ ἀρχιμάγειρας καί ὁ φραμματικός (καί τὸν ἐρώτησαν χωρὶς νά ἀκούσῃ ἡ ἀδελφή του, διὰ ποίαν αἰτίαν εὐγῆκε μέ ἐκεῖνο τό φόρεμα, καί αὐτός μέ μεγάλην ἐντροπὴν ἐδιηγῆθη ἐκεῖνα τὰ ἴδια ὅπου εἶχε διηγηθῇ ἡ ἀδελφή του · ὁ φυγοδερνατόρος τοὺς εἶπεν, κ'ἀλήθειαν σινιῶροι αὐτό ζάθη ἓνα παιδικαῖσιον κάμωμα, διὰ νά διηγηθῇ τινάς ἓνα //πρᾶγμα ὅπου ἔγινεν ἐξ ἀπροσεξίας καί ἀγνωσίας δέν ἦτον ἀναγκαῖον νά τό διηγηθῇ τινάς μέ τόσην πολυλογίαν μήτε νά χύσῃ τόσα δάκρυα, καί ἀναστεναγμούς · ἔτζι εἶναι ἀποκριθῇ τότε τό κορίτζι, ὅμως ἤξευρε ἡ ἀφεντιᾶ σου πῶς ἐγὼ ἔλαβα τόσον φόβον, καί τρόμον ὅπου ἔχασα καί τὴν τάξιν τοῦ λέγειν · ἄλλη λοιπόν κᾶμμία συμφορὰ δέν σας ἐσυνέδῃ; ἐρώτησεν ὁ σάντζιος, ὅχι σινιῶρε ἀποκριθῇ τό κορίτζι, ἐλάτε λοιπόν νά πηγαίνωμεν εἶπεν ὁ σάντζιος, νά σᾶς ἀφίσωμεν τὴν ἀφεντιᾶ σας εἰς τό σπῆτι τοῦ πατρός σας, ὅτι ἴσως καί νά μὴν τό ἐκατάλαθεν ἔως τώρα, καί ἀπὸ τώρα καί ἐμπρός κοίταξε νά φιλάτσης τοῦ λόγου σου, καί νά μὴν ἐπιθυμῆς νά ἰδῇς τὸν Κόσμον ὅτι ἡ τιμημένη κορασίδα πρέπει νά μὴν εὐγαίνῃ ἔξω ἀπὸ τό σπῆτι, ὅτι ἐκεῖνη ὅπου ἐπιθυμᾷ νά ἰδῇ, ἔχει πόθον καί νά τὴν ἰδοῦν , καί δέν λέγῃ ἄλλο · ὁ ἀδελφός τοῦ κοριτζίου εὐχαρίστησε τὸν γγοδερνατόρον, διὰ τὴν χάριν ὅπου τοὺς ἔκαμαν ὑποσχόμενος νά τοὺς ὑπάγῃ εἰς τό σπῆτι τους, τό ὁποῖον δέν ἦτον πολλά μακρὰ ἀπὸ ἐκεῖ.

φθάνοντας λοιπόν εἰς τό σπῆτι, καί κτυπῶντας τό παλικάράκι μέ μίαν πε-

226v.

τρῖτζαν εἰς ἓνα παραθύρι, εὐθύς ἐκατάλαβε μία δουλεύτρια ὅπου ἔστεκε
καί τούς ἐκαρτεροῦσε, καί τούς ἄνοιξε τήν πόρταν

227r. καί ἐμβῆκαν εὐθύς μέσα ἀφίνωντάς τούς ὅλους μέ μεγάλον θαυμασμόν
τόσον διά τήν εὐμορφίαν, καί εὐγένειάν τους, ὅσον καί διά τήν ἐπιθυμίαν
ὅπου εἶχαν διά νά ἰδοῦν τήν νύκτα τόν Κόσμον ὅμως ὅλα τά ἀπόδιδαν εἰς
τούς νεαράν τους ἡλικίαν.

ὁ ἀρχιμάγειρας ἐτρώθη εἰς τήν καρδίαν ἀπό τήν εὐμορφίαν τοῦ κοριτζίου,
καί ἀποφάσισεν εἰς τόν// ἑαυτόν του νά τήν ζητήσῃ διά γυναῖκαν του ἀπό
τόν πατέρα της, κρατῶντας διά πρᾶγμα βέβαιον πῶς δέν ἤθελεν ἐναν-
τιωθῆ, με τό νά εὐρίσκουνταν εἰς τήν ὑπηρεσίαν τοῦ Δοῦκα · παρομοίως
καί ὁ σάντζιος ἐφαντάσθη νά ὑπανδρεύσῃ τήν θυγατέρα του τήν σαντζιέ-
ταν μέ ἐκεῖνο τό παλικάρι, καί ἀποφάσισε νά βάλλῃ αὐτόν τόν σκοπόν του
εἰς πρᾶξιν μέ καιρόν, ὑπολαμβάνοντας πῶς μία θυγατέρα ἐνός γκοδερνα-
τόρου ἡμπορεῖ νά πάρῃ ὅποιον ἄνδρα καί ἄν θέλῃ· καί μέ αὐτόν// ἐτελείω-
σαν τήν ἀγρυπνίαν ἐκείνης τῆς νυκτός, καί μετά δύο ἡμέρες ἐτελείωσε καί
φγοδέρνο, μέ το ὅποιον ἐκόπηκαν καί ἐξελείφθηκαν ὅλοι οἱ σκοποὶ του ὡς
καθώς ἐδώ σμά θέλει φανῇ.¹¹⁵⁷

Κεφάλαιον [μ]ν.^{ov}

Εἰς τό ὅποιον φανερόνεται ποῖοι ἦτον οἱ γοη-
τευταί, καί οἱ Δήμοι ὅπου ἔδειραν τόν Δόν Κισ-
σότην καί τήν ματρόνα, ὁμοῦ καί ἡ ἑκδασίς
ὅπου ἔλαβε τό ταξίδι του ἱτζιογλανίου ὅπου
ἐπῆγε τό φράμμα εἰς τήν τερέζα πάντζα
τήν φυναῖκαν τοῦ σάντζιου.

Διηγεῖται ὁ σίδ ἀχμέτ ὁ συγγραφεύς αὐτῆς τῆς ἱστορίας πῶς τήν ὥραν ὅπου
ἡ Δόνα ῥοδριγέζ εὐγαινεν ἀπό τήν κάμεράν της, διά νά ὑπάγῃ ἐκεῖ ὅπου
ἦτον ὁ Δόν Κισσότης, μία ἄλλη ματρόνα ὅπου ἐκοιμοῦνταν μαζῇ της, ἡ
ὅποια ἔστεκεν ἔξυπνη, τήν ἐνοιωσε, καί μέ τό νά εἶναι ὅλαις περι-

227v. εργαίς εἰς τό νά μαθαίνουν κάθε πρᾶγμα, ἐπῆγε κατόπι τους, μέ τόσην
ἡσυχίαν ὅπου δέν τήν ἐνοιωσεν ἡ Δόνα ῥοδριγέζ, καί εὐθύς ὅπου εἶδεν ἡ

¹¹⁵⁷El capítulo termina con doce líneas de la página 227r., y, dejando tres líneas libres, comienza el capítulo siguiente.

ματρόνα, τὴν Δόνα ῥοδριγέζ ὁποῦ ἔμβαινε εἰς τὴν κάμεραν τοῦ Δόν Κισσότη, ἐπῆγε παρευθύς, καὶ εἶπε τῆς Δουκέσσης, καὶ ἡ Δουκίσα εἶπεν τὸν Δοῦκαν, καὶ τοῦ ἐζήτησεν ἄδειαν νὰ ὑπάγῃ αὐτὴ καὶ ἡ ἄλτεσιδώρα, νὰ ἰδῇ τί ἔκαμνε ἐκεῖνη ἡ ματρόνα // [ἐκεῖνη]¹¹⁵⁸ μέ τὸν Δόν Κισσότην, ὁ Δουκάς τὴν ἄφησε καὶ ἐπῆγε σιμά εἰς τὴν κάμεραν τοῦ Δόν Κισσότη, καὶ ἐστάθη-
 καν εἰς τὴν πόρταν, καὶ ἤκουον ἐκεῖνα ὁποῦ ἐσυντύχαιναν μέσα, καὶ εὐ-
 θύς ὅπου ἤκουσεν ἡ Δουκίσα, πῶς ἡ Δόνα ῥοδριγέζ ἐφανέρωσεν εἰς τὸν
 Δόν Κισσότην ταῖς φουντανέλαις τῆς δέν ἡμπόρεσε νὰ τὸ ὑποφέρῃ μήτε
 ἡ ἄλτεσιδώρα, καὶ ἐμπαίνοντας μέσα μέ μεγάλην ἐραθυμίαν ἔκαμαν τὴν
 ἐκδίκησιν εἰς τὴν ματρόναν καὶ εἰς τὸν Δόν Κισσότην, μέ τὸν τρόπον ὁποῦ
 τὴν ἐδύ/ηγηθήκαμεν, διότι αἱ ὕβριται ὁποῦ γίνονται εἰς τὴν εὐμορφίαν, καὶ
 οἴησιν τῶν γυναικῶν, ἐξυπνᾷ εἰς ταῖς καρδίαις τοὺς μεγαλώτατον θυμόν,
 καὶ ἀνάπτει τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικήσεως · ἡ Δουκίσα ἐδιηγήθηκεν πρὸς
 τὸν Δοῦκαν ἐκεῖνο ὁποῦ τῆς ἐσυνέβη, διὰ τὸ ὁποῖον ἐχάρη κ' πολλὰ, ἡ Δου-
 κίσα ἀκολουθῶντας τὸν σκοπὸν ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸ νὰ περιγελᾷ τὸν Δόν
 Κισσότην, ἔξελε τὸ ἴτζογλάνι εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ σάντζιου πάντζαν μέ τὸ
 γράμμα τοῦ ἀνδρός τῆς, καὶ μέ ἄλλον ἓνα γράμμα ἐδικὸν τῆς, ζέλνωντάς
 τὴν καὶ μίαν ἀρμαθίαν εὐμορφα κοράλια · λέγει λοιπὸν ἡ ἰσορία πῶς τὸ
 ἴτζογλάνι ἦτον πολλὰ σοχαζικόν, καὶ γνωσικόν, καὶ εἶχε μεγάλον πόθον εἰς
 τὸ //νὰ δουλεύσῃ τοὺς αὐθεντάδες του · ἐπῆγε λοιπὸν εἰς τὴν χώραν τοῦ
 σάντζου, καὶ πριχοῦ νὰ ἐμπῇ μέσα εἶδε μερικαῖς γυναῖκες ὁποῦ ἔπλυναν
 ῥοῦχα εἰς ἓνα ῥεῦμα, ταῖς ὁποῖαις ταῖς ἐρώτησεν ἂν ἤξευραν νὰ τὸν εἰποῦν
 εἰς ποῖον μέρος ἐκεῖνης τῆς χώρας ἐκατοικοῦσε μία γυναῖκα ὁποῦ ὀνομά-
 ζετο τερέζια πάντζα, γυναῖκα κάποιου σάντζε ὁποῦ ἦτον ὀπλοφόρος ἐνοῦ
 καβαλλιέρε ὀνομαζομένου Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας · ἀκούοντας αὐτὴν
 τὴν ἐρώ/τησιν ἐσύκωσε τὸ κεφάλι τῆς ἓνα κορίτζι ὁποῦ ἔπλυνε, καὶ εἶπεν
 αὐτὴ ἡ τερέζια¹¹⁵⁹ σάντζε εἶναι μητέρα μου, καὶ ὁ σάντζιος αὐτός εἶναι πα-
 τέρας μου· παρακαλῶσε κοριτζάκι μου, εἶπε τὸ ἴτζογλάνι ἔλα δείξαι με τὴν
 μητέρα σου, ὅτι φέρνω μίαν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν πατέρα σου ὁμοῦ καὶ ἓνα
 δῶρον, ἔλα ἡ ἀφεντιᾶ σου μαζὶ μου σινιόρε ἀποκριθῇ τὸ κορίτζι (ἡ ὁποία
 ἐφαίνονταν νὰ εἶναι δεκατεσσάρων χρονῶν) ὅτι θέλω σὲ τὴν δείξῃ μετὰ
 πάσας χαρὰς, καὶ ἀφίνοντας τὰ ῥοῦχα// ἔπλυνεν αὐτὸ καὶ ἄλλον ἓνα κο-
 ρίτζι δίχως νὰ δέσουν τὰ κεφάλια τοὺς καὶ χωρὶς νὰ φορέσουν τὰ πα-
 πούτζιά τους, ἐπήδηξεν ἔτζι ἐξυπόλιταις ἐμπρὸς εἰς τὸ παλικάρι, καὶ εἶπαν
 κόπιωρε ἡ ἀφεντιᾶ σου ὅτι ἐδὼ εἰς τὴν ἄκρην τῆς χώρας εἶναι τί σπῆτι
 μας, εἰς τὸ ὁποῖον κατοικεῖ ἡ μητέρα μου καὶ εὐρίσκεται μέ μεγάλην κα-

228r.

¹¹⁵⁸ Repetido por error. — ¹¹⁵⁹ τερέζια / τερέζια

κήν καρδίαν μέ τό νά μήν ἔλαθεν εἶδῃσιν τώρα πολλάις ἡμέραις ἀπό τόν πατέρα μου · ἐγὼ θέλω τῆς δώσει τοιαῦτα καλά μαντάτα εἶπε τό ἱτζογλάνι, ὁποῦ θέλει εὐχαρι//γήσει τόν θεόν · πηγαίνοντας λοιπόν ἔμπροσά τά κορίτσια καί αὐτός κατόπι, ἔφθασαν εἰς τήν χώραν, καί πρίν νά ἔμπῃ ἀκόμη ἡ θυγατέρα τοῦ σάντζου εἰς τό σπῆτι μέσα ἐφώναξεν ἀπό τήν πόρταν λέγωντας, ἔλα ἐδῶ μητέρα μου τερέζα, ἔλα, ἔλα ὅτι εἶναι διὰ καλόν σου, ἐπειδή καί ἦλθεν ἕνας ἄρχοντας ὁποῦ ἠφερεν ἕνα γράμμα, καί ἄλλα πράγματα ἀπό τόν πατέρα μου, ἀπό ταῖς φωναῖς τῆς ὁποίας εὐγῆκεν ἐξω ἡ τερέσα πάντῃς μέ τήν ῥόκαν της ἔχοντας εἰς τόν ῥοκοκέφα//λόντης τειλγιμένην μίαν τουλουῖπαν ρουπιά, καί κλόθοντας, ἐφοροῦσε καί εἰς τήν ῥάχην της ἕνα ἀπᾶ ρακετόν, ὁ ὁποῖος ἦτον πολλά κοντός, καί ὑποκάτω εἰς αὐτόν ἐφοροῦσεν ἕνα ὑποκάμμισον πολλά χοντρόν, δέν ἦτον πολλά γερόντισσα, ἀγκαλά καί νά ἔδειχνε πῶς νά ἐπερνοῦσε τούς σαράντα χρόνους, καί ἐφαίνονταν νά εἶναι γυναικα δυνατή, σεμνή, μεγαλόσωμος, καί χοντρομούτзинη, ἡ ὁποία βλέπωντας τήν θυγατέρα της, καί τό ἱτζογλάνι εἶπεν, τί μέ κρᾶ//ζεις κόρη μου; καί ποῖος εἶναι αὐτός ὁ ἄρχοντας; εἶναι ἕνας δοῦλος τῆς σινιόρας μου Δόνας τερέσας πάντῃς, ἀποκρίθη τό ἱτζογλάνι, καί λέγοντας αὐτό εὐθύς ἐξεπέτρεψε, καί ἐπῆγε καί ἐγονάτισεν ἔμπροσθεν εἰς τήν σινιόρα τερέζαν, λέγωντάς τήν δόσε μέ κυρά μου τό χέρι σου νά τό φιλήσω ἐπειδή καί εἶσαι νόμιμος γυναικα τοῦ σινιόρ Δόν σάντζιου πάντῃς τοῦ φγοδερνατόρου τῆς νήσου Βαταρίας · σιῶπα σινιόρε μου παρακαλῶσε, καί μή τά λέγεις αὐτά ἀποκρίθη //ἡ τερέζα, ὅτι ἐγὼ δέν εἰμαι ἀρχόντισσα, ἀλλά μία πτωχή χωριάτισσα θυγατέρα ἐνοῦ παραμικροῦ γεωργοῦ, καί γυναικα ἐνός ὀπλοφόρου πλανομένου, καί ὄχι φγοδερνατόρου · ἡ ἀφεντιᾶ σου σινιόρα ἀποκρίθη ὁ ἱτζογλάνι εἶσαι ἀρχόντισσα ἐνός μεγαλωτάτου φγοδερνατόρου, καί ἄν δέν μέ πιεζύης ἔπαρεν ἡ ἀφεντιᾶ σου αὐτήν τήν ἐπισολήν, καί αὐτό τό δῶρον ἀπό τό ὁποῖον θέλεις γνωρίσει τήν ἀλήθειαν· καί παρευθύς εὐγαλεν ἀπό τόν κόρφον του τά κορά//λια, καί τά ἔβαλεν εἰς τόν λαμόν της, καί ὕστερον εἶπεν, αὐτή ἡ ἐπισολή εἶναι τοῦ σινιόρ φγοδερνατόρου, καί ἔχω ἄλλην μίαν, τήν ὁποῖαν τήν στέλνει ἡ κυρά μου ἡ Δουκέσσα, ὁμοῦ καί αὐτά τά

228v. κοράλια· ἐθαύμασε κ'πολλά ἡ σινιόρα τερέζα, ὁμοῖος καί ἡ θυγατέρα της, ἡ ὁποία εἶπεν ἐνδέχεται νά ἔλαθεν ὁ πατέρας μου τό φγοδέρνον, ἢ τήν Κοντίαν ὁποῦ ἔλεγε πῶς τό ὑποσχέθη τόσαις φοραῖς ὁ καβαλλιέρης του ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης, ἔτσι εἶναι ἀποκρίθη τό ἱτζογλάνι, καί διὰ τήν ἀγάπην αὐτοῦ τοῦ καβαλλιέρη ἔκαμεν τόν σινιόρ [Δόν Κισσότην¹¹⁶⁰] σάντζιον φγο-

¹¹⁶⁰Tachadura por error.

βερνατόρον τῆς νησίου Βατα//ρίας¹¹⁶¹ ὥς καθὼς θέλει φανῇ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐπισολὴν, διάβασέ με τὴν παρακαλῶσα εἶπεν ἡ τερέξα ὅτι ἐγὼ δὲν ἤξεύρω φράγματα, μήτε ἐγὼ δὲν ἤξεύρω εἶπεν ἡ σαντζιέσσα, ὅμως ἀπαντίζεται ὀλίγον νὰ ὑπάγω νὰ κρᾶζω τὸν παπᾶν, ἢ τὸν Δοτόρ καράσκον ὅτι ὅποιον ἀπὸ αὐτοὺς εὔρω θέλει ἔλθῃ μετὰ πάσας χαρᾶς διὰ νὰ μάθῃ νέα μαντάτα τοῦ πατρός μου, δὲν κάμνει χρεῖα νὰ κρᾶζετε, ἀποκρίθῃ ὁ ἱτζογλάνι, ὅτι ἐγὼ θέλω τὴν διαδάσει, καὶ εὐθύς ἀνοίγωντάς τιν τούς τὴν //ἐδιάδασε, τὴν ὅποιαν μέ τό νὰ τὴν ἐπροείπαμεν δὲν τὴν ἐγράψαμεν, καὶ ὕστερον εὔγαλεν τὴν ἄλλην τῆς Δουκέσσας ἢ ὅποια ἔλεγε τοιοῦτης λογῆς.

Ἀγαπημένη τερέξα, χαῖροις, ἡ καλοσύνη καὶ ἀγχίνοι τοῦ ἀνδρου σου τοῦ σάντζιου μέ ἐπαρακίνησεν καὶ μέ ἔκαμε χρεώσησαν νὰ παρακαλέσω τὸν δοῦκαν τὸν ἀνδραν μου νὰ τοῦ δώσῃ ἓνα φγοδέρνον, τοῦ ὁποίου τοῦ τό ἔδοσεν, καὶ ἐπῆρα εἴδησιν πῶς κυθερνᾷ πολλά καλὰ διὰ τό ὁποῖ//ον εὐ-ρίσκομαι κ'πολλά χαρούμενος, παρομοίως καὶ ὁ Δοῦκας, καὶ μᾶς καλοφαινεται ὅπου τὸν εὔραμεν καὶ τὸν ἐθάλαμεν εἰς αὐτό τό φγοδέρνον, διότι πρέπει νὰ ἤξεύρης σινιόρα τερέξα πῶς μέ μεγάλην δυσκολίαν εὐρίσκονται προκομμένοι φγοδερνάτοροι εἰς τὸν Κόσμον· σέ ζέλλομεν τό παρόν μέ τὸν παρόντα (προσφιλεστάτη μου) μίαν ἀρμαθιάν κολάρια, ἀγκαλὰ καὶ ἀγαποῦσα νὰ ἦτον μαργαριτάρια, ὅμως θέλει ἔλθῃ καιρός νὰ γνωρισθοῦμεν καὶ καλλήτερα, //νὰ μέ χαιρετᾷς τὴν θυγατέραν σου τὴν σαντζιέταν, καὶ νὰ τὴν εἰπῇς νὰ ἐτοιμασθῇ ὅτι ἔχω καλὸ νοῦν νὰ τὴν ὑπανδρεύσω· ἄκουσα πῶς εἰς αὐτὸν τὸν τόπον εὐρίσκονται βαλάνια χοντρά, καὶ σέ παρακαλῶ νὰ μέ σεῖλλῃς μερικά, ὅτι θέλω τό κρατεῖ διὰ μεγάλον χάρισμα ὄντας ἀπὸ τὰ χέρια σου· γράψε με ἐπισολὴν εἰς πλάτος δηλοτικὴν τῆς ἀγαθῆς σου ὑγιείας, ταῦτα καὶ ὑγύαινε.

ἡγαπημένη σου, ἡ καλοθελήτρια σου

Δουκέσσα¹¹⁶²

Ἀκούοντας ἡ [Δουκέσσα¹¹⁶³] τερέξα τὴν ἐπισολὴν ἐγύρισε καὶ εἶπεν, βεβαιώτατα αὐτὴ ἡ σινιόρα εἶναι πολλά καλὴ εὐπροσήγορος, καὶ ταπεινὴ, μέ αὐταῖς ἀγαποῦσα νὰ μέ ἐνταφιάσουν, καὶ ὅχι μέ ταῖς εὐγενεῖς τοῦ λόγου μας, ὅπου μέ τό νὰ εἶναι εὐγενεῖς δὲν καταδέχονται νὰ ταῖς ἀγγύσῃ μήτε ὁ ἀνεμος καὶ πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὡσάν νὰ ἦτον αὐταῖς οἱ ἴδιαις Βασιλίσσαις, καὶ τό ἔχουν διὰ ἀτιμίαν τό νὰ //γυρίσουν νὰ κοιτάζουν μίαν χωριᾶτισσαν, καὶ νὰ αὐτὴ ἢ τόσον καλὴ σινιόρα ὄντας καὶ Δουκέσσα μέ κρᾶζει φιλινάδαν τῆς, καὶ μέ τιμᾷ ὡσάν νὰ ἦμουν ὁμοιάτης, ὅπου ἄμβροτες νὰ εἰδῶ τὴν ἀφεντιάν τῆς παρομοίαν μέ τό μεγαλύτερον καμπαναρίον

229r.

¹¹⁶¹Βαραταρίας – ¹¹⁶²Con la firma de la carta termina la página – ¹¹⁶³Tachadura por error.

τῆς μαντζίας, καί ὅσον μέν διά τὰ βαλάνια ὁποῦ γυρεύει, ἐγὼ θέλω ξεῖλει τῆς ἀφεντιάς της, ὅτι εἶναι τόσον μεγάλα ὁποῦ θέλει θανατάσει ὅταν τὰ ἰδῇ, καί ἐσύ σαντζιέτα μου, κοίταξε καλά νά περιποιηθῇς αὐτόν τόν ἄρ //χοντα, δέσε τό ἄλογόν του εἰς ἓνα μέρος, καί ἀνέβα εἰς τό δῶμα τοῦ σπητίου, καί κοίταξε ἐκεῖ ὁποῦ γεννοῦν οἱ ὄρνια καί ἔπαρε μερικά αὐγά, κόψε καί ἓνα κομμάτι χοιρομέρι πασό νά τόν φιλεύσωμεν ὡσάν ἓναν πρίντζιπα ὅτι τόν πρέπει διά τὰ καλά μαντάτα ὁποῦ μάς ἤφερεν, καί ἐγὼ ὡς τόσον θέλω ὑπάγη εἰς ταῖς γειτόνισαῖς μου νά ταῖς δώσω εἶδησιν διά τὰ χαροποιᾶ μαντάτα μας, καί εἰς τόν παπᾶν, καί εἰς τόν μάστρο νικολόν τόν παρπέρην οἱ ὁποῖοι ἦτον φί //λοι τοῦ ἀνδρός μου · ἐγὼ θέλω ἐγνοιασθῇ αὐτά ὁποῦ μέ εἶπες μητέρα μου, εἶπεν ἡ σαντζιέτα ὅμως πρέπει νά μέ δώσης καί ἐμένα τὰ μισά ἀπό αὐτά τὰ κουλάρια¹¹⁶⁴ διότι πισεύω πῶς ἡ σινιόρα Δουκέσσα νά μὴν εἶναι τόσον ἀσόχαση ὁποῦ νά σέ τὰ ἔξειλεν ὅλα ἐσένα · ὅλα θέλω σέ τὰ δῶσει ἀποκρίθῃ ἡ τερέζα μόνον ἄφυσέτα νά τὰ φορέσω μίαν, ἡ δὴ ἡμέρας εἰς τόν λαμόν μου διότι μέ φαίνεται πῶς νά εὐφραίνουν τήν καρδίαν μου· μὴν σέ κακοφαίνεται //σινιόρα σαντζιέτα εἶπε τό ἱτζογλάνι, διότι σέ ἔξειλε καί τήν ἀφεντιά σου ὁ πατέρας σου ἓνα φόρεμα ἀπό τζόχαν πολλά ἐκλεκτήν τό ὁποῖον τό ἐφόρεσε μόνον μίαν ἡμέραν ἡ ἀφεντιά του εἰς τό κυνήγη · ἄμποτες νά ζήσῃ χιλίους χρόνους ἐκεῖνος ὁποῦ μου τό ἤφερε, καί ἄλλους χιλίους ἐκεῖνος ὁποῦ μοῦ τό ἔξειλεν· εἶχεν εὐγὴ πλέον ἡ τερέζα μέ τὰ κολάρια εἰς τό λαμόν τῆς, καί μέ τὰ γράμματα ἀπό τό σπῆτι, καί ἔπαιζε τὰ γράμματα ὡσάν νά ἦτον ἓνα κύμβαλον, //καί κατὰ τύχην ἀμπατώντας τόν παπᾶν καί τόν Δοτόρ καρδιάσκον ἄρχισε νά χορεύῃ ἐμπροσθέν τους, καί νά λέγῃ, ἡμεῖς δέν εἴμασθον πλέον πτωχοὶ διά τί ἀποκτήσαμεν ἓνα γκοβερνάκι.

229v. ἄς ἔλθῃ τώρα καί ἄς πιασθῇ μαζή μου ἡ πλέον εὐμορφότερη καί ἡ πλέον εὐγενής ὁποῦ νά εἶναι, ὅτι θέλω νά τήν κάμω νά ἰδῇ ποιά εἶμαι · τί εἶναι αὐτό τερέζα τήν ἐρώτησαν ἐκεῖνοι; τί τρέλλαις εἶναι αὐταῖς; τί φράγματα εἶναι αὐτά; ἡ τρέλλα δέν εἶναι ἄλλη, ἀποκρίθῃ ἡ τερέζα παρὰ αὐτά τὰ φράγματα ὁποῦ βλέπετε, εἶναι Δούκισσες, καί ἀπό φγοδερνάτορους, καί αὐτά ὁποῦ φορῶ εἰς τό λαμ//μόν μου εἶναι κολάρια¹¹⁶⁵ ἀπό ἐκεῖνα τὰ ἀκριδιά · ἡμεῖς δέν σέ καταλαμβάνομεν, μήτε ἡζεύρομεν ἐκεῖνο ὁποῦ λέγεις τήν εἶπαν, ἂν δέν μέ καταλαμβάνετε νά πάρετε τὰ γράμματα, καί διαβάζετέ τὰ, καί ἀπό αὐτά θέλετε καταλάβῃ τούς ἀποκρίθῃ ἡ τερέζα · ὁ παπᾶς ἐπῆρε τὰ γράμματα, καί διαβάζωντάς τα ἐθαύμασαν καί οἱ δύο τους, καί μετὰ ταῦτα ὁ καρδιάσκος ἐρώτησε τήν τερέζαν ἐκεῖνα τὰ γράμματα ποῖος τὰ εἶχε φέρει,

¹¹⁶⁴κοράλλια. – ¹¹⁶⁵κοράλλια

αὐτή δέ ἀποκρίθη νά ὑπάγουν μαζί της //εἰς τό σπῆτι τους, καί ἐκεῖ ἤθελαν ἰδῆ τόν φραμματοκομισήν ὁ ὁποῖος ἦτον ἕνα νέον παλικάρι ὡσάν ἕνα κοῦπα μαλαγματένια, καί πῶς τῆς εἶχε φέρει ἄλλο ἕνα δῶρον πολλά ἐκλεκτόν, ὁ παπᾶς ἐπῆρεν ἐκεῖνα τα κολάρια ἀπό τό λαϊμόν της, καί ἀφ' οὗ τὰ ἐκαλοσοχάσθη, καί εἶδεν πῶς ἦτον ἀπό ἐκεῖνα τὰ ἀκριδιά, ἐθαύμασεν ἐκ δευτέρου, καί εἶπεν ἐγὼ δέν ἤμπορῶ νά καταλάβω τί πρᾶγμα νά εἶναι αὐτό, ὅτι ἀπό τό ἕνα μέρος ὅτι αὐτά τὰ κολάρια δέν εἶναι ψεύτικα, //ἀλλά ἀπό τὰ ἀληθινά καί ἀκριδιά · ἀπό τό ἄλλο μέρος πάλιν βλέπω πῶς εἰς τό φράμμα ζητεῖ μία Δουκέσσα Βαλάνια · ποῖος Διάβολος ἤμπορεῖ νά καταλάβῃ αὐτά εἶπεν ὁ καρχῶσκος;¹¹⁶⁶ κόπια σε δέσποτά μου νά ὑπάμεν εἰς τόν γραμματοκομισήν, καί ἀπό αὐτόν θέλομεν βεβαιωθῇ, τό ἀληθές τῆς ὑποθέσεως · ἔτσι ἔκαμαν καί πηγαίνοντας ἐμπροσά ἡ τερέζια¹¹⁶⁷ αὐτοῖ τήν ἀκολούθησαν κατόπι καί ἐπῆγαν εἰς τό σπῆτι της, εἰς τό ὁποῖον εὔραν τό ἱζο//γλάνι ὁποῦ ἐκοσκίνιζε κριθάρι διά νά δώσῃ τό ἄλογόν του, καί τήν σαντζιέταν ὁποῦ ἔκοπτε χοιρομέρη, διά νά φιλεύσῃ τό ἱσογλάνι, τοῦ ὁποῖου ἡ καλή θεωρία καί τὰ φορέματά του ἄρρεσαν καί τῶν δύο, καί ἀφ' οὗ τόν ἐχαίρετήθηκαν ὁ Καρχῶσκος τόν ἐπαρακάλεσε νά τοὺς εἰπῇ τὰ νέα μαντάτα, τόσον διά τόν Δόν Κισσότην, ὅσον διά τόν σάντζιον, ὅτι ἀγκαλά καί νά εἶχαν διαδῶσῃ τὰ γράμματα τοῦ σάντζιου, καί τῆς σινιόρας Δουκέσσας, //μέ ὅλον τοῦτο δέν ἤμποροῦσαν νά καταλάβουν τί πρᾶγμα νά ἦτον ἐκεῖνο τό φγοδέρνον του σάντζιου· καί τό περισσότερον ὁποῦ φράφει πῶς εἶναι μιᾶς νήσου ὄντας ὅλαις ἡ ἡ περι-

σσότεραις τοῦ ῥήγα μας, πρὸς τοὺς ὁποῖους ἀποκρίθη ὁ ἱζογλάνι.¹¹⁶⁸

230r.

Ὅσον μέν διά τόν σάντζιον πάντζαν τό πῶς εἶναι φγοδερνατόρος, αὐτό δέν ἔχω κᾶμμίαν ὑπόψιν, εἰδέ τό νά εἶναι νησί ἢ νά μήν εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ αὐτός ἐξουσιάζει, ἐγὼ διά αὐτό δέν ἀνακατώνομαι, αὐτό μόνον ἠξεύρω, πῶς εἶναι μία μεγάλη χώρα ὁποῦ ἔχει παράνω ἀπό χίλια σπῆ//τια · ὅσον δέ διά τὰ βαλάνια ὁποῦ γυρεύει ἡ κυρά¹¹⁶⁹ μου ἡ Δουκέσσα, αὐτό δέν πρέπει νά τό θαυμάζεσθαι, διότι αὐτή εἶναι εὐπροσήγορος, καί ταπεινή, ὁποῦ ὄχι μόνον γέλνει νά γυρεύῃ βαλάνια ἀπό μίαν χωριότισσαν, ἀλλά μερικαῖς βολαῖς εἶδα ὁποῦ στέλνει καί γυρεύει καί κτένια δανεικά ἀπό ταῖς γειτόνισαῖς της, διότι πρέπει νά ἠξεύρετε ἡ ἀφεντιᾶ σας πῶς ἡ σινιόραις ἡ κασηλιναῖς, ἀγκαλά καί νά εἶναι μεγάλοι ἄνθρωποι, ὅμως δέν εἶναι ὑπερήφανες ὡσάν ταῖς σινιόραις τῆς //κασηλίας, διότι συναναστρέφονται αἱ περισσότεραι μέ περισσότερον θάρρος μέ κάθε λογῆς πρόσωπον · εὐρισκόμενοι αὐ-

¹¹⁶⁶La señal de interrogación fuera generalmente. Debería ir detrás de αὐτά. – ¹¹⁶⁷τερέζια / τερέζα – ¹¹⁶⁸Punto y aparte. – ¹¹⁶⁹κυρά μου

τοί εἰς αὐτήν τήν ὁμιλίαν, ἦλθεν ἡ σαντζιέτα πηδῶντας καί ἔχωντας καί τήν ποδιάν της γεμάτην αὐγά καί ἐρώτησε τόν ἱτζογλάνι εἰπές μέ σινιόρε παρακαλῶσε ὁ πατέρας μου ἐφόρεσε κάλτζαις ἀφ' οὗ ἔγινεν φγοδερνάτορος, ἐγὼ αὐτό δέν τό ροχάσθηκα ἀποκρίθῃ ὁ ἱτζογλάνι, ὅμως πιεζύω βεβαιώτατα πῶς θέλει φορεῖ // Τί εὐμορφα θέλει τόν πρέπουν αὐταῖς ἡ κάλτζαις τόν πατέρα μου, εἶπεν ἡ σαντζιέτα καί νά μέ πιεζύσης σινιόρα σινιόρε πῶς ἀφ' οὗ ἐγεννήθηκα πάντοτε ἐπεθυμοῦσα νά τό ἰδῶ αὐτό· μέ ἄλλα μεγαλῶτερα θέλεις ἰδῇ τόν πατέρα σου ἄν ζήσης εἶπεν ὁ ἱτζογλάνι· ὁ παπᾶς καί ὁ παρπέρης ἐκατάλαβαν εὐθύς πῶς τό ἱτζογλάνι ὁμιλοῦσεν εἰρωνικῶς, ἀμή τὰ κοράλια, καί τό φόρεμα ὁποῦ εἶχε ρεῖλη ὁ σάντζιος τούς ἔκαμνε καί ἀμφίδωλαν εἰς αὐτό, τό ὁποῖον τούς το // εἶχε δεῖξῃ ἡ τερέζα, καί δέν ἤμπορουσαν νά κάμουν ἀλλέως νά μήν γελάσουν διά τήν ἐπιθυμίαν τῆς σαντζιέτας, καί τόσον περισσότερον ὅταν εἶπεν ἡ τερέζα, παρακαλῶσε δέσποτα, νά κοιτάξης ἄν εἶναι τινάς νά ὑπάγῃ εἰς τήν μαδριδ, ἢ εἰς τήν τολέδο, διά νά μέ ἀγοράσῃ ἕνα εὐμορφον φουσάνι, εὐμορφον¹¹⁷⁰ ἔτοιμον, καί νά εἶναι ἀπό τὰ ἐκλεκτώτερα ὁποῦ νά εὐρίσκωνται, ὅτι ἐγὼ θέλω νά τιμῆσω τόν ἄνδρα μου τόν φγοδερνάτορον, ὅσον ἤμπορῶ, // καί ἀνίσως καί μέ φανησθῇ θέλω ἀγοράσω καί ἕνα κοτζί νά πηγαίνω εἰς τήν κούρτην, ὥσάν καί ταῖς ἄλλαις, ὅτι ὅποια ἔχει ἄνδρα φγοδερνάτορον, πιεζύω πῶς ἤμπορεῖ νά κρατήσῃ καί κοτζί, ἄμποτες νά μᾶς τό ἀξίωσεν ὁ θεός αὐτό μητέρα μου τό ὀγλιγορότερον, ἀγκαλά καί νά ἔλεγαν ἐκεῖνοι ὁποῦ μέ ἤθελαν ἰδῇ νά κάθωμαι εἰς τό κοτζί εἰδές εἰδές τήν τάδε, τήν θυ-

- 230v.** γατέρα τῆς τάδε, ὁποῦ πάντοτε ἔτρωγε σκόρδα, καί τῶρα κάθετα εἰς τό κοτζί ὥσάν μία πριτζιπέσσα, ἀμή ἄς εἰποῦμεν ὅτι θέλουν, ἐγὼ ἄς καθήσω εἰς τό κοτζί, καί αὐτοί ἄς σκάσουν ἀπό τό κακόν τους, δέν λέγω καλά μητέρα μου; πολλά καλά συντυχαίνεις κόρη μου ἀποκρίθῃ ἡ τερέζα, καί ὅλαις αὐταῖς ταῖς εὐτυχίαις, μάλισα καί ἄλλαις μεγαλήτεραις ταῖς εἶχε προγνωρίσει ὁ σάντζιός μου, ὅτι θέ//λεις ἰδῇ θυγατέρα μου, πῶς μετ' ὀλίγον καιρόν θέλει μέ κάμη Κοντέσσαν, ὅτι τό πᾶν ὅλον ρέκει εἰς τό νά λάβῃ τινάς τήν ἀρχήν τῆς εὐτυχίας (καί, ὡς καθῶς λέγει ὁ πατέρας μου ὁ ὁποῖος εἶναι καί πατέρας τῶν παροιμίων, εἰς τό νά πέρῃ τινάς νά μήν ὀκνεύῃ, ὅταν σέ δώσουν ἕνα γγοδερνόν ἔπαρέτο ἄν σέ δώσουν κᾶμμίαν Κοντίαν, ἔπαρέ τήν καί αὐτήν, καί ἄν σέ δώσουν καί κᾶνένα χάρισμα ἔκτεινον εὐθύς τήν χεῖράν σου, ὅτι δέν πρέπει νά κοιμᾶται τινάς, καί νά μήν γνωρίζῃ τινάς τήν εὐτυ//χίαν, καί τήν καλήν τοῦ τύχην· καί τί μέ κόφτει ἐμένα, εἶπεν ἡ σαντζιέτα, ἄν εἰποῦν ὅ, τί θέλουν, ὅταν μέ ἰδοῦν ἐνδυμένην μέ ἀκριδιά φο-

¹¹⁷⁰ Repetido por error.

ρέματα, καί φανταστικά, φθάνει μόνον νά ἔχη αὐτό τό φοβέρον, καί τά συνακόλουθά του, καί νά μήν εἶναι ἀπό ἔξω πέλα πέλα, καί ἀπό μέσα δέν ὠφέλα· ἀκούοντας αὐτό ὁ παπᾶς ἐγέλασεν καί εἶπεν, ἐγὼ ζέκω καί θαυμάζομαι μέ αὐτούς τούς πάντζιδες ὅτι ὅλη ἡ γενεά τους ποτέ δέν συντυχαίνουν κἀνένα λόγον ὁποῦ νά μήν ἀνακατώσουν καί ἀπό μίαν παροιμίαν, // ἔτσι εἶναι εἶπεν τό ἱτζογλάνι, ὅτι καί ὁ σινιόρ γκοδερνατόρος ὁ σάντζιος ταῖς λέγει κάθε ὀλίγον, καί ἀγκαλά καί ἡ περισσότεραις νά μήν τεριάζουν, ὅμως ἡ σινιόρα Δουκέσσα, καί ὁ Δοῦκας ταῖς νοσιμεύονται κ'πολλά· Χωρατεύεις ἡ ἀφεντιᾶ σου σινιόρε, εἶπεν ὁ καρδράσκος, ἡ τό λέγεις ἀληθινά διὰ αὐτό τό φοβέρον τοῦ σάντζιου πάντζα, καί πῶς νά εἶναι αὕτη ἡ Δουκέσσα ὁποῦ ἔσειλε τά χαρίσματα ὁμοῦ καί τήν ἐπισολήν, διότι ἡμεῖς ἀγκαλά καί νά βλέπωμεν μέ τά ὁμματιά μας τά χαρίσματα καί ἐδιαδάσαμεν καί τά γράμματα// μέ ὅλον τοῦτο δέν τό πισεύομεν, καί ὑπολαμβάνομεν πῶς νά εἶναι καί αὐτό ἓνα ἀπό τά πράγματα τοῦ Δόν Κισσότη, τοῦ συμπατριώτη μας, ὅτι αὐτός πισεύει πῶς ὅλα διὰ τό μέσον τῆς γοητείας νά γένωνται, καί διὰ τοῦτο λέγομεν πῶς ἡ ἀφεντιᾶ σου νά μήν εἶσαι κἀνένας φαντασιώδης φραμματοκομῆς· ἐγὼ σινιόροι δέν ἡξεύρω νά σας εἰπῶ ἄλλο ἀποκριθῇ τό ἱτζογλάνι, παρὰ ἐγὼ πῶς εἶμαι ἓνας πρέσβυς ἀληθῆς καί ὄχι φαντασιώδης, καί πῶς ὁ σινιόρ σάντζιος εἶναι φοδερνατόρος ἐμπράκτως, καί πῶς ἡ ἀφεντιάδες μου δηλονότι ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα, ἡμποροῦν νά δώσουν καί ἔχουν τοιαῦτα φοβέρινα, καί ἄκουσα πῶς αὐτός ὁ σάντζιος πάντζας κυθερνᾶ πολλά καλά, ἂν αὐτό εἶναι εἰς κἀμμία γοητεία, ἡ ὄχι κάμετε ἡ ἀφεντιᾶ σας τήν διάλεξιν ἀναμεταξύ σας, ὅτι ἐγὼ μά τήν ζωήν τοῦ πατρός μου, ἄλλο τίποτε δέ ἡξεύρω, ἐνδέχεται νά εἶναι ἀληθινόν εἶπεν ὁ καρδράσκος, ὅμως ἀμφισβητεῖ ὁ ἀνγουσίνος· ἄς ἀναμφιδάλλῃ ὁποῖος θέλει, εἶπε τό ἱτζογλάνι, ὅτι αὐτό ὁποῦ σᾶς εἶπα εἶναι ἀλήθεια, πόσον μᾶλλον ὁποῦ ἔργοις πισεύετε καί ὄχι λόγοις. ἄς ἔλθῃ καθ' ἓνας μαζή μου, καί τότε θέλει τό βεδαιωθῇ ἡ ὄρασις, ἐκεῖνο ὁποῦ δέν πισεύει ἡ ἀκοή· αὐτό τυχαίνει εἰς ἐμένα εἶπεν ἡ σάντζιέτα, καί ἐπάρé με ἡ ἀφεντιᾶ σου ὀπίσω εἰς τά κάπουλα τοῦ ἀλόγου ὅτι θέλω ὑπάγῃ μετὰ πάσας χαρᾶς, νά ἰδῶ τόν πατέρα μου.

231r.

//ἡ θυγατέρας τῶν φοδερνατόρων ἀποκριθῇ τό ἱτζογλάνι δέν πρέπει νά περιπατοῦν μοναχαῖς εἰς ταῖς ζράταις, καί καθαλλικευμέναις ἐπάνω εἰς ἄλογα, ἀλλά πρέπει νά κάθωνται μέσα εἰς κοτζία, καί εἰς λεφτίκαις, καί νά ἔχουν κατόπι τους πολλούς ὑπηρέτες.

Νά μέ συμπαθήσῃς ἡ ἀφεντιᾶ σου ἀποκριθῇ ἡ σάντζιέτα, ἐγὼ δέν εἶμαι ἀπό ἐκεῖναις ταῖς ὑπερίφαναις ὅτι ἐγὼ κάθομαι τόσον εὐμορφα ἀπάνω εἰς μίαν γομαρίτζαν, ὥσάν νά ἐκάθωμουν μέσα εἰς ἓνα// κοτζί· σιώπα κόρη

μου ἄς μὴν συντυχαίνης ὡσάν ἄγνωσι εἶπεν ἡ τερέζα, ὅτι ἐσύ δέν ἡξεύρεις τί φλυαρεῖς, καί ἡ ἀφεντιῶ σου συντυχαίνει πολλά καλὰ ὅτι εἶναι πρᾶγμα ἴδιον τῶν προνίμων ἀνθρώπων νά κυθερνοῦνται κ' τοὺς καιροὺς, ὅταν σάν-τζιος, σαντζιέτα καί ὅταν φγοδερνατόρος, σινιόρα ἀνίσως καί δέν λανθά-νωμαι καί ἐγώ · ἡ ἀφεντιῶ σου συντυχαίνει πολλά καλὰ εἶπε τό ἴτζογλάνι· μόνον δώσε με τά νά φάγω, καί νά κινήσω ὀγλίγορα, ὅτι ἔχω κ' νοῦν νά φθάσω ἐκεῖ τό βράδυ.

//ὁ παπᾶς τόν ἐπροσκάλεσε νά ὑπάγουν νά γευματίσουν μαζῇ, αὐτό δέν τό ἐδέχθη, τέλος πάντων βιάζωντάς τον μέ τά παρακαλέματα, ξεσεξε καί τόν ἐπῆρεν ὁ παπᾶς μετά πάσας χαρᾶς νά τόν ὑπάγῃ εἰς τό σπῆτι του διά νά γευματίσῃ, καί νά τόν ἐξετάσῃ διά τόν Δόν Κισσότη, καί ταῖς ἀνδραγαθίαις του· ὁ Καρδράσκος εἶπε πρὸς τήν τερέζαν νά γράψῃ τέσ ἀποκρίσεις τῶν γραμμᾶτων, ἀμή αὐτή δέν ἠθέλησε νά ἀνακατώσῃ εἰς ταῖς ὑποθέσεις της, ἀλλά ξεεῖλε καί ἔκραξε, καί ἐλάλησεν ἓνα ἀνα//γνώσῃν ὅπου εἶχαν εἰς τό χωρίον τους, καί τόν ἐχάρισε μερικά αὐγά διά τόν κόπον του, καί τόν ἔδαλλε καί τῆς ἔγραψε δύο γράμματα, ἓνα εἰς τόν ἄνδρα της, καί ἄλλον εἰς τήν Δουκέσσαν, ὑπαγορεύωντάς τα, ὡς καθὼς θέλουν φανῇ ἐδώ σιμά.¹¹⁷¹

231v.

Κεφάλαιον να: ^{ov}

Ὅπου διηγείται τήν προκοπὴν ὅπου ἔκαμεν ὁ σάντζιος
εἰς τό φγοδέρνον, καί ἄλλα συμβεδηκότα περίερ-
γα, καί νόσιμα παμπληθῇ.

Ἐξημέρωσεν [ἐκεῖν]¹¹⁷² ἡ ἡμέρα ἐκείνης τῆς νυκτός, ὅπου ἐπῆγεν ὁ φγοδερνατόρος, καί ἐτριγύρισαν, καί ἐτριγύρισαν εἰς τήν χώραν εἰς τήν ὁποίαν ὁ ἀρχιμάγειρας δέν ἐκοιμήθη τελείως, ἔχουν βεδυθυσμένους τοὺς λογισμούς του εἰς τήν εὐμορφίαν τῆς κορασίδος, ὁμοίως καί ὁ ἐπιστάτης ἦτον ἀσχολημένος εἰς τό νά γράφῃ εἰς τοὺς ἀυθεντάδεστου τά λόγια, καί ἔργα τοῦ σάντζιου· τέλος πάντων ἐσυκώθη ὁ σινιόρ φγοδερνατόρος, καί μέ τήν ἄδειαν // τοῦ ἱατροῦ, τοῦ ἔδωσαν ὀλίγον γλύκυσμα, καί τέσσαρες σαλαγμα-τιαῖς νερόν, πρᾶγμα ὅπου ὁ σάντζιος τό ἠθέλεν ἀλλάξῃ πολλά καλιώτερα μέ ἓνα κοιμάτι ψωμί, ἢ μέ ἓνα τζαμπὶ σαφῦλι, ἀμή βλέπωντας πῶς ἔπρεπε

¹¹⁷¹El capítulo termina con la señal acostumbrada, dejando seis líneas libres para empezar en verso el capítulo va. — ¹¹⁷²Tachado por el copista.

νά τό κάμη εξανάγκης, καί ὄχι θεληματικῶς του, τό ἔκαμε μέ μέγαλον πόθον τοῦ ρωμαχίου του, καταπείθωντάς τόν ὁ ἱατρός, πῶς τά ὀλίγα καί ἐκλεκτά φαγητά ζωογονοῦν κ' πολλὰ τήν διάνοιαν τό ὅποιον ἦτον ἐκεῖνο ὁποῦ ἔπρεπε περισσότερον εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐκυθερνοῦσαν φγοδέρνα, καί εἶχαν //μεγάλαις ἀξίαις, οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον ἐχρειάζουνταν ταῖς δύναιμαις τοῦ σώματος, ἀλλά καί τῆς διανοίας ἀλλά καί τοῦ νοός · μέ αὐτήν τήν καλήν σοφιστικήν ὁ σάντζιος ἐπέθνησκεν σχεδόν ἀπό τήν πείναν, καί κάθε ὥραν ἐδλασφημοῦσεν εἰς τόν ἑαυτόν του τό φγοδέρνον, καί ὅποιος τοῦτο εἶχε δώσει. ἀμή μέ ὅλον ὁποῦ ἐπερνοῦσεν, ἐκάθησεν ἐκείνην τήν ἡμέραν νά κρίνη, καί Ὁ πρῶτος ὁποῦ εὐγῆκεν ἔμπροσθέν του, ἦτον ἓνας ξένος ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος τόν ἔκαμεν αὐτήν τήν ἐρῶτησιν.

//Εἰς ἓνα Βασιλεῖον εὐρίσκεται ἓνας ποταμός, καί ἐπάνω εἰς αὐτόν τόν ποταμόν εἶναι φτιασμένον ἓνα γεφύρι, εἰς τήν ἄκρην τοῦ ὁποίου εἶναι μία κρεμασαριά, καί σιμά εἰς αὐτήν εἶναι ἓνα σπήτι, εἰς τό ὅποιον κάθονται τέσσερες κριταί ὁποῦ κρίνουν τόν νόμον ὁποῦ ἔδωκεν ὁ ἀφέντης τοῦ ποταμοῦ τοῦ γεφυρίου, καί τοῦ Βασιλείου, ὁ ὅποιος νόμος ἦτον τοιούτης λογῆς.

Ἄνισως καί ἐπερνοῦσα τινάς ἀπό ἐκεῖνο τό γεφύρι, ἔπρεπε πρῶτον νά ὠμώσῃ πόθεν εἰρχονταν καί //ποῦ ἐπήγαιναν; καί διά τί ὑπόθεσιν ἐπήγαιναν; καί ἂν αὐτός ἤθελεν εἰπῇ τήν ἀλήθειαν, τόν ἄφηναν καί ἐπερνοῦσε, εἶδέ καί ἔλεγε ψεύματα τόν ἐκρεμνοῦσαν εἰς ἐκείναις ταῖς κρεμασταριαῖς · ἐπερνοῦσαν λοιπόν πολλοί ἄνθρωποι τούς ὁποίους οἱ κριταί τούς ἔδωκαν, καί ὥμοναν, καί ἀπό τόν ὄρκον ὁποῦ ἔκαμναν ἐγνωρίζαν πῶς ἔλεγαν τήν ἀλήθειαν, καί τούς ἄφιναν καί ἐπερνοῦσαν, καί κατά τύχην ἐπέρασεν ἓνας ἄνθρωπος τόν ὅποιον βάνωντάς τον νά κάμη τόν συνηθισμένον ὄρκον, ὥμωσε καί εἶπε

πῶς μέ τόν ὄρκον ὁποῦ ἔκαμεν, ἐπήγαινε νά ἀποθάνῃ εἰς ἐκείναις ταῖς κρεμασαριαῖς, καί ὄχι διά κῆμμίαν ἄλλην ὑπόθεσιν· οἱ κριταί ἐσοχάσθηκαν τόν ὄρκον ὁποῦ ἔκαμεν, καί εἶπαν ἂν ἡμεῖς ἀφήσωμεν αὐτόν τόν ἄνοῦ νά περῶσιν θέλει ψευματίσει εἰς τόν ὄρκον ὁποῦ ἔκαμεν, καί κατά τούς νόμους πρέπει νά ἀποθάνῃ · ἀπό τό ἄλλο μέρος πάλιν ἂν ἡμεῖς τόν κρεμάσωμεν, αὐτός //ὥμωσεν πῶς διά αὐτό καί μόνον πηγαίνει, καί ὠμώνωντας τήν ἀλήθειαν, πρέπει νά τόν ἐλευθερώσωμεν κ' τόν νόμον · οἱ κριταί ζέκοντας ἀμφίδολοι καί ὑποπτοι εἰς αὐτό τό πρᾶγμα καί μέ ἔσειλαν νά ἐρωτήσω τήν ἀφεντιᾶ σου τί πρέπει νά τόν κάμουν αὐτόν τόν ἄνθρωπον, ὅτι ἤκουσαν τήν ὀξεῖαν καί μεγάλην ἀγχίνοιαν τῆς ἀφεντιᾶ σας, πρὸς τόν ὅποιον εὐθύς ἀποκρίθη ὁ σάντζιος · αὐτοὶ οἱ σινιόροι κριταί ἠμποροῦσαν νά κάμουν ἀλλέως, καί νά μὴν σέ στείλουν ἐδῶ νά ἐρωτήσης ἐμένα ὅ//τι ἐγὼ μετέχω περισσότερον ἀπὸ τό ἄλογον, παρὰ ἀπὸ τό λογικόν, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο εἰπές

232r.

μέ ἄλλην μίαν φοράν τήν ὑπόθεσιν, ὅτι ἴσως καί νά τό ἐπιτύχω. ὁ ξένος ἐκεῖνος, τοῦ τήν εἶπεν δύο καί τρεῖς φορές τήν [ὑπόθεσιν]¹¹⁷³ ἐρώτησιν, καί ὁ σάντζιος τοῦ εἶπεν, ἐγώ κατὰ τόν σκοπόν μου θέλω φανερώσει αὐτήν τήν ὑπόθεσιν εἰς δύο λόγια, καί θέλω εἰπῇ τοιούτης λογῆς · αὐτός ὁ ἄνθρωπος ὠμόναι πῶς πηγαίνει νά κρεμασθῇ εἰς ἐκείνην τήν κρεμασερίαν, ἄν γίνη αὐτό γίνεται καί ὁ ὄρκος του ἀληθές, καί κατὰ //τόν νόμον πρέπει νά ἐλευθερωθῇ καί νά περάσῃ τό γεφύρι, καί ἄν δέν τό κρεμάσουν μένει ὁ ὄρκος ψευδής, καί κ'τόν ἴδιον νόμον πρέπει νά τόν κρεμάσουν.

Κατά ἀλήθειαν ἔτσι εἶναι ὡς καθώς λέγει ὁ σινιόρ φγοδερνατόρος, εἶπεν ὁ ξένος, καί εἰς αὐτήν τήν ἀπόφασιν οὐδεὶς λόγος · ἐγώ λέγω λοιπόν, λέγει ὁ σάντζιος πῶς τό μέρος ἐκείνου του ἀνθρώπου ὅπου ὤμωσε τήν ἀλήθειαν νά τόν ἀφήσουν νά ἀπεράσῃ, καί ἐκεῖνο ὅπου εἶπε ψεύματα νά τόν κρεμάσουν, καί τοιούτης λογῆς θέλει πληρωθῇ ὁ //νόμος · καλὰ σινιόρε φγοδερνατόρε πῶς ἀνίσως καί τό κάμουν αὐτό εἶπεν ὁ ξένος, κάμνει χρεῖα νά χωρήσουν τόν ἄνθρωπον αὐτόν εἰς δύο μέρη εἰς ἀληθῆ, καί ψευδῆ, καί ἄν χωρισθῇ ἐξάπαντός ἀποθαίνει, καί δέν θέλει πληρωθῇ κἀνένα ἀπό ἐκεῖνα[ἀπό ἐκεῖνα]¹¹⁷⁴ ὅπου ἀπαιτεῖ ὁ νόμος, τά ὅποια εἶναι ἀνάγκη νά πληρωθοῦν · ἄκουσε σινιόρε ἀποκρίθη ὁ σάντζιος, αὐτός ὁ διαδάτης ὅπου λέγεις θέλει εἶναι ἔξω φρενῶν καί γαῖδαρος ὅπου ἀγαπᾷ περισσότερον νά ἀποθάνῃ, παρὰ νά ζήσῃ, καί νά ἀπεράσῃ //τόν ποταμόν, ὅτι ἄν ἡ ἀλήθεια φανερώνη τό ψεῦμα τόν καταδικάζει καί ἐπειδὴ καί εἶναι ἔτσι ἐμένα μέ φαίνεται νά εἰπῇς τοὺς κριτάς ὅπου σέ ἔστειλαν ἐδῶ νά τόν ἀφήσουν αὐτόν νά ἀπεράσῃ ἐπειδὴ καί εἶναι ἀμφίβολον τό πρᾶγμα, καί εἶναι πάντοτε ἀξιέπαινον τό νά κάμῃ τινάς καλόν παρὰ κακόν, καί αὐτό μή θαρῶεις πῶς τό λέγω ἀφ'ἑαυτοῦ μου, ὅτι ἐνθυμήθηκε μίαν ἀπό ταῖς πολ-

232v. λλαῖς ἐρμηνείαις ὅπου μέ ἔδωσεν ὁ καθολικός μου ὁ Δόν Κισσότης, ὅταν ἤθελε νά ἔλθῃ εἰς αὐτό τό φκοθέρον, ἡ ὅποια εἶναι, ὅταν ἡ κρίσις εἶναι ἀμφίβολη, νά ἀποδλέπω περισσότερον εἰς τήν εὐσπλαχνίαν, παρὰ εἰς τήν σκληρότητα · ἔτσι εἶναι ἀποκρίθη ὁ ἐπιστάτης, καί λογιάζω πῶς ὁ ἴδιος λυκοῦργος ὅπου ἔδωσε τοὺς νόμους εἰς τοὺς λακεδαιμονίους, δέν ἠμποροῦσε νά προφέρῃ καλιώτερον ἀπόφασιν ἀπὸ αὐτήν //ὅπου ἔδωσεν ὁ σάντζιος, καί κ'τό παρόν ἄς ἀφήσουν τόν σινιόρ φγοδερνατόρον εἰς εἰρήνην ὅτι εἶναι καιρός νά φάγῃ · αὐτό ἤθελα καί ἐγώ εἶπεν ὁ σάντζιος ἄς μέ δώσουν νά φάγω, καί ὕστερον ἄς μέ εἰποῦν χίλιαι ὑποθέσεις ἀμφίβολαι, ὅτι ἐγώ θέλω ταῖς λύσει ὅλαις · ὁ ἐπιστάτης ἐξάθη εἰς τόν λόγον του ἔχωντας διὰ ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως τό νά κάμῃ νά ἀποθάνῃ ἀπὸ τήν πείναν ἐκεῖνος ὁ κα-

¹¹⁷³Tachadura por error. – ¹¹⁷⁴Repetido.

λός φγοδερνατόρος, καί τό περισσότερον ὅπου εἶχε κ'νοῦν νά τόν εὐγάλη ἐκείνην τήν βραδυάν ἀπό τό //γκοδέρνο κάμωντάς τον τό ὑσερινόν περιγέλοιον, ὅπου εἶχε προσαγῆν νά τοῦ κάμη · τρώγωντας λοιπόν ἐκείνην τήν ἡμέραν ἐναντίον εἰς τούς κανόνας καί ἀφορισμούς τοῦ ἱατροῦ τήν πρώτην φοράν ἔφθασε τήν ὥραν ὅπου ἐσυκῶνουνταν τό τραπέζι ἕνας γραμματοκομιστής μέ ἕνα γράμμα τοῦ Δόν Κισσότου εἰς τόν φγοδερνατόρον · ὁ σάντζιος εἶπεν εἰς τόν γραμματικόν νά τό διαβάσῃ αὐτός πρῶτον μοναχός του, καί ἄν δέν εἶχε κἀνένα μουσικόν, νά τό διαβάσῃ φανερά · τό ἔκαμεν //αὐτό ὁ γραμματικός, καί βλέπωντας πῶς δέν ἔγραφε κἀνένα μουσικόν εἶπεν, αὐτό τό γράμμα ἤμπορεῖ νά διαδασθῇ παρῶνσία νά τό ἀκούσῃ κάθε ἕνας, ὅτι ἐκεῖνα ὅπου γράφει ὁ σινιόρ Δόν Κισσότης, εἶναι ἄξια νά τυπωθοῦν, καί νά γραφθοῦν μέ χρυσά γράμματα.¹¹⁷⁵

Ἐπιστολή τοῦ Δόν Κισσότου τῆς μαντζίας πρὸς τόν σάντιον
πάντζαν, τόν φγοδερνατόρον τῆς νήσου Βαρατα-
ρίας

//Όταν ἐκαρτεροῦσα νά μάθω τά νέα μαντάτα τῆς ἀμελείας σου καί τρέλλας, ἤκουσα τήν φρονιμάδα σου καί γνῶσιν σου, διά τό ὁποῖον εὐχαρίσησα κ' πολλά τόν οὐρανόν ὅπου ὑψώνει τούς πτωχοὺς, καί τούς κάμνει ἀνθρώπους μεγάλους, καί τούς τρελλοὺς τούς κάμνει φρονίμους, καί γνωσικούς· μέ λέγουν πῶς ἐσύ κυδερνᾶς πολλά καλά, καί εἶσαι πολλά ταπεινός, ἀμή πρέπει νά ἡξεύρης σάντζιε πῶς πολλαῖς φοραῖς τυχαίνει καί εἶναι ἀναγκαῖον διά τήν ἐξουσίαν τοῦ ὀφφικίου νά κάμη τινάς ἐναντίον εἰς τήν ταπεύ//νωσιν τῆς καρδίας του, διότι ἡ ζολή τῶν μεγάλων ἀνθρώπων, πρέπει νά εἶναι ὡς καθὼς ἀπαιτεῖ τό ὀφφικιόν τους, καί ὅχι νά κλείνουν εἰς τήν ταπείνωσιν τῆς πολιτείας τους · ἐν-

233r.

δύσου πολλά καλά φορέματα, δέν σέ λέγω νά φορῇς ζολίδια μικρῶν παιδίων, μήτε νά φορέσης φορέματα σολδάτων ὄντας κριτής, ἀλλά νά ἔχῃς τιμημένα φορέματα ὡς καθὼς τό ἀπαιτεῖ τό ὀφφεικίόν σου νά εἶσαι πατριός διά σέ ἀγαπᾷ τό ὑπήκοόν σου, καί ἀνάμεσα εἰς τά ἄλλα πράγματα νά κάμη δύω, τό ἕνα νά εἶ//σαι εὐπροσήγορος μέ ὅλους, τό ὁποῖον σέ τό εἶπα ἄλλην μία φοράν, καί τό ἄλλο νά πάσχῃς νά εἶναι εὐθυνία εἰς τόν τόπον σου, ὅτι δέν εἶναι πρᾶγμα νά πικραίνῃ περισσότερον τόν πτοχολογίαν ὡσάν τήν πείναν, καί ἀκρίθειαν · μήν κάμνεις πολλαῖς ἐξορίαις, καί ἄν ταῖς κάμνῃς πάσχῃς νά εἶναι δίκαιαις, καί τό περισσότερον νά φυλάττωνται, ὅτι ἄν δέν φυλάττωνται ἐννοεῖται πῶς ὁ αὐθέντης ὅπου ταῖς ἔκαμεν δέν

¹¹⁷⁵ Punto y aparte y dos líneas libres antes del comienzo de la carta.

εἶχε δύναμιν νά ταῖς κάμη νά τυρηθοῦν, καί οἱ νόμοι ὅποῦ φο//βερίζουν, καί δέν τυροῦνται εἶναι ὡσάν τό ξύλον ὅποῦ πίπτει μέσα εἰς τόν ποταμόν, καί εἰς τήν ἀρχήν ξυπάζει ταῖς καραδίδαις,¹¹⁷⁶ καί ὕστερον ἀγάλια ἀγάλια τό καθαλλικεύουν, νά ἀγαπᾷς ταῖς ἀρεταῖς καί νά μισᾷς τά ἐγκλήματα, νά μήν εἶσαι πάντα αὐσηρός μήτε πάντοτε κ'πολλά εὐκλητος, ἀλλά νά εἶσαι μέτριος, νά ἐγνοιάζεσαι τήν φυλακήν, τά κασαπία, καί τούς φόρους, ὅτι τό πρόσωπον τοῦ γγοδερνατόρου εἰς τοιούτους εἶναι πολλά ἀναγκαῖον· εἰς τοιούτους τόπους παρηγόρα τούς φυλακομένους, καί κα//ταδίκους, νά εἶσαι φοδερός εἰς τούς μακελάρηδες ὅτι τότε δίδουν τό δίκαιον¹¹⁷⁷, καί ἰσάζουν τό ζάθμι, καί τά ζύγια· τό ἴδιον νά κάμης καί εἰς τόν φόρον, εἰς ἐκείνους ὅποῦ πουλοῦν, κοίταξε νά φυλάττης τόν νόμον, καί διάβαζε τάς νοθεσίας, καί παραινέσεις ὅποῦ σέ ἔδωσα γραμμέναις, καί θέλεις ἰδῇ πῶς θέλεις εὖρη μίαν μεγαλοτάτην βοήθειαν ἀπό αὐτά ὅποῦ νά σέ βοηθῇ νά ὑποφέρης τούς κόπους, καί δυσκολίας ὅποῦ καθημερινῶς ἔχουν οἱ φγοβερνατόροι· δούλευσε πιζά τούς αὐθεντάδες σου, καί //φανοῦ εὐχάριστος ὅτι ἡ εὐχαριστία εἶναι θυγατέρα τῆς ὑπερηφανίας, ὅποῦ εἶναι μία ἀπό ταῖς μεγάλητεραις ἀμαρτίαις· ἡ σινιώρα Δουκέσσα ἔσειλεν ἕναν ἄνθρωπον ἐπὶ τούτου εἰς τήν γυναῖκαν σου τήν τερέζαν ὁμοῦ μέ τό ῥοῦχον ὅποῦ ἄφησες ἐδῶ νά τήν στείλλω· καί πρὸς τούτοις τήν ἔσειλε καί ἡ Δουκέσσα ἕνα δῶρον· ἐγὼ ἐκακοπέρασα ἐτούταις ταῖς ἡμέραις μέ τό νά ἐσυνέδῃ ἕνα πρᾶγμα μέ κάποιαις γάταις, καί μέ ὅλον τοῦτο δέν ἔπαθα κἀνένα κακόν, ὅτι ἀγκαλά καί νά εἶναι γοητευταί ὅποῦ μέ// καταφρονοῦν, ὅμως εὐρίσκονται μερικοί ὅποῦ μέ διαφεντεύουν· φράψε μέ διά τόν ἐπισάτην ὅποῦ

233v. εἶναι μαζῇ σου, ἄν εἶναι αὐτός ἡ τριφάλδῃ ὡς καθὼς ἐσύ εἶχες ἀμφιβολίαν εἰς αὐτόν, καί γράφεμε συχνά, ἐπειδὴ καί εἶναι ὀλίγον διάσημο, ἀγκαλά καί ἐγὼ ἔχω κ'νοῦν νά ἀφήσω ὀγλίγωρα αὐτήν τήν ὀκνηράν ζωήν, ὅτι ἐγὼ δέν ἐγεννήθηκα νά ζῶ τοιούτης λογῆς· μέ εἶπεν μίαν ὑπόθεσιν διά τήν ὁποίαν ἐγὼ πισεύω πῶς θέλομεν χαλάσει τήν φιλίαν μέ αὐτούς τούς Δούκιδες, ἀγκαλά καί ἐγὼ διά αὐτό δέν ἀγνοιάζομεν τελείως, διότι τέλος πάντων πρέ//πει νά κάμω περισσότερον τά τοῦ ἐπαγγέλματός μου παρὰ τήν θέλησίν τους, καί κατὰ τό κοινόν λόγον ὅποῦ λέγει, ἔτζη μὲν φίλος ὁ πλάτων, ἀλλ' ἡ τῆς ἀληθείας ὑπάρχει μεγίστην φιλίαν· αὐτό σέ τό γράφω ἑλληνικά διότι πισεύω πῶς ἔμαθες ἀφ' οὗ ἔγινες φγοδερνατόρος, ταῦτα καί ὑγίαινε.¹¹⁷⁸

ὁ σος φίλος Δόν Κισσότης τῆς Μαντζίας

¹¹⁷⁶Según la fábula de Esopo y las ranas. Edición de Francisco Rico, p.942 – ¹¹⁷⁷Sic. –

¹¹⁷⁸Respetamos los puntos y aparte y las líneas libres que deja el escriba.

// ὁ σάντζιος ἐξάθη μέ προσοχήν καί ἄκουσε τό γράμμα, τό ὁποῖον τούς ἐφάνη εἰς ὅλους ἀρεσόν, καί παρευθύς ὁ σάντζιος ἐσυνκώθη ἀπό τό τραπέζι, καί ἔκραζε τόν φραγματικόν του, καί ἐσφαλίσθη μέ αὐτόν εἰς μίαν κάμεραν, καί ἔγραψε παρευθύς τήν ἀπόκρισιν τοῦ φράμματος, ὑπαγορεύοντας αὐτός.

Ἐπισολή τοῦ σάντζιου πάντζα πρὸς τόν Δόν Κισσότην
τῆς μαντζίας

// ἡ ἀσχολία τῶν ὑποθέσεών μου εἶναι τόσον μεγάλη, ὅπου δέν ἔχω καιρόν νά ξίσω τό κεφάλι μου, μήτε νά κόψω τά ὀνύχιά μου · αὐτό τό λέγω σινιόρε μου διά νά μήν θαυμάζεσαι ἡ ἀφεντιά σου πῶς δέν σέ ἔγραψα ἕως τώρα τί λογῆς κυδερνοῦμεν εἰς αὐτό τό φγοδέρνο εἰς τό ὁποῖον εὐρίσκομαι μέ περισσοτέραν πείναν, παρὰ ὅποταν ἐπεριπατοῦσα μέ τήν ἀφεντιά σου εἰς τά δάση καί εἰς ταῖς ἐρημίαις · μέ ἔγραψεν ὁ Δοῦκας ὁ σινιόρης μου ταῖς ἐπεραμέναις δίδοντάς με εἶδησιν πῶς εἶχαν ἔμψη εἰς αὐτό τό νησί // τέσσαρες κατὰσκοποι διά νά μέ σκοτώσουν, καί ἐγώ ἕως τώρα δέν εὔρα κανένα ἄλλον παρὰ ἕναν κάποιον ἱατρόν ὀνομαζόμενος πέτρος ῥέζιος ἀπό τήν τηραντηνφόραν ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς αὐτήν τήν χώραν μισθοτός διά νά σκοτώνῃ τούς φγοδερνατόρους ὅπου ἔρχονται. εἰδές ἡ ἀφεντιά σου ἂν δέν εἶναι ὄνομα ὅπου νά μήν φοδᾶται τίνας, νά μήν ἀποθάνῃ ἀπό τά χέρια του· αὐτός ὁ ἱατρός λέγει πῶς δέν ἡξεύρει νά ἱατρεύσῃ ταῖς ἀσθαινίαις ὅταν εἶναι παρόν, ἀλλά ταῖς προδλέπει, καί κάμνει τά προφιλακτικά διά νά μήν// ἔλθουν, καί τά ἱατρικά ὅπου μεταχειρίζεται εἶναι διαίτα, καί ἀρχιδίαιτα, καί δεκαπέντε χιλιάδες καντάρια ψόφον τῆς πείνας · δίδει διά καθάρσια τήν νησίαν, καί διά κορδιάλε τό νά μήν φάγῃ τινάς τελείως, διά νά δυναμωτικόν δίδει τήν ὄρασιν μόνον πρὸς τά φαγητά, καί ὄχι τήν γεῦσιν· καί ὅταν θελήσῃ νά δώσῃ νά φάγῃ χορταστικά ὁ φγοδερνατόρος, δέν τοῦ δίδει νά φάγῃ παράνω ἀπό τέσσερα κουφέτα, ὅπου ἄμπο-

τες νά δώσῃ ὁ θεός νά γένῃ τέσσαρες χιλιάδες κομμάτια αὐτός, καί τά ἱατρικά του· τέλος πάντων αὐτός θέλει νά μέ κάμῃ νά ἀποθάνω ἀπό τήν πείναν, καί ἐγώ σκάνω ἀπό τήν [ἀδυναμίαν]¹¹⁷⁹ ἀδημονίαν μου, ἐπειδή καί ἐγώ ἐλόγιαζα νά ἔλθω εἰς αὐτό τό φγοδέρνο, διά νά τρώγω καλά, καί νά πίνω καλά, καί τώρα βλέπω πῶς κάμω νησεῖαις, ὥσάν νά εἴμουν ἐρημίτης, καί ἀσκητής, μέ τό νά μήν ταῖς κάμνω ἐξ // ιδίας μου προαιρέσεως, λογιᾶζω πῶς εἰς τό τέλος ἔχει νά μέ πάρῃ ὁ Διάβολος · ἕως τώρα δέν ἡμπόρεσα νά ἀποκτίσω τίποτα, καί δέν ἡμπορῶ νά καταλάβω τί εἶναι τό αἷτιον, διότι ὅταν εἴμουν αὐτοῦ, μέ ἔλεγον πῶς οἱ φγοδερνατόροι ὅταν πηγαίνουν νε-

234r.

¹¹⁷⁹Tachadura por error.

ωςί εἰς τὰ γγοδέρνατους, πρίν νά ἔμπουν μέσα εἰς τήν χώραν, τούς δίδουν οἱ ἐντόπιοι περισσά ἄσπρα, καί ἐγώ ἕως τώρα δέν εἶδα τίποτα νά μέ δώσουν· ἐχθές τό βράδυ εὐγῆκα νά γυρίσω εἰς τήν χώραν, καί ἀπάντησα μίαν κορασίδα ἐνδυμένην μέ φορέμα //τα ἀνδρίκια, παρομοίως καί τόν ἀδελφόν της ἐνδυμένον μέ φορέματα γυναικία, ὁ ἀρχιμάγειρός μου ἀγάπησε τήν κορασίδα, καί γυρεύει νά τήν πάρῃ διά γυναικά του, καί ἐγώ ἐσυλλογίσθηκα νά πάρω γαμβρόν τό παλικάρι διά τήν κόρην μου, σήμερον θέλομεν συντύχει μέ τόν πατέρα του, καί θέλομεν ἰδῆ τί μᾶς ἀποκρίνεται· ἐγώ περιπατῶ εἰς τούς φόρους ὡς καθώς μέ ἐσυμβούλευσες ἡ ἀφεντιά σου, καί ἐχθές ἀπάντησα μίαν γυναικίαν ὅπου ἐπουλοῦσε λεπτόκαρα νοπά, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀνακατώσει παλαιά, // καί χαλασμένα, τὰ λεπτόκαρά της τὰ ἐμοίρασα εἰς τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, καί αὐτήν τήν ἐκαταδίκασα νά μὴν περιπατήσῃ δέκα ἡμέραις καί πέντε μέσα εἰς τόν φόρον νά πουλήσῃ τίποτα, μήτε νά ἀγοράσῃ· Διά τήν σινιόραν Δουκέσσαν ὅπου μέ γράφεις ἡ ἀφεντιά σου πῶς ἔξευλε τὰ γράμματα, καί τὰ δῶρα εἰς τήν γυναικίαν μου τήν τερέξαν, τήν εὐχαρισῶ κ'πολλά, καί θέλω πασχίσει νά φανῶ πολλά εὐχάριστος, καί παρακαλῶ τήν ἀφεντιά σου νά φιλήσῃς ἐκ μέρους μου τὰ χέρια της· δέν ἀγαποῦσα νά μαλώσῃς ἡ ἀφεντιά σου //μέ τήν μεγαλειότητά της, διότι ἂν χαλάσῃς ἡ ἀφεντιά σου τήν φιλίαν, εἶναι πρᾶγμα φανερόν πῶς θέλει εἶσθαι ζημία ἐδική μου, καί ἐπειδή καί ἡ ἀφεντιά σου μέ συμβουλεύεις νά εἶμαι εὐχάριστος, δέν πρέπει οὔτε ἡ ἀφεντιά σου νά εἶσαι ἀχάριστος εἰς ἐκείνους ὅπου σέ ἔκαμαν τόσαις χάριταις, καί σέ ἐτίμησαν τόσον ὑπερβολικά εἰς τό κασέλι τους· Διά τό συμβεβηκός τῶν γατῶν ὅπου μέ γράφεις, ἐγώ ὑπολαμβάνω πῶς θέλει νά εἶναι κἀνένα ἀπό τὰ περιγέλοια ὅπου συνηθίζουν νά κάμνουν οἱ κακότεροι γοητευταί, ὅμως //ὅταν ἀνταμωθοῦμεν μαζί, τότε θέλεις μέ τό διηγηθῇ· ἀνίσως καί ἡ γυναικίκα μου ἡ τερέξα πάντζα μέ ἀποκριθῇ εἰς τό γράμμα, παρακαλῶ τήν ἀφεντιά σου νά μέ ξείλῃς τήν ἀπόκρισιν, ὅτι ἔχω μεγάλην ἐπιθυμίαν νά μάθω πῶς περνοῦν εἰς τό σπῆτι μου, ταῦτα καί ὁ θεός νά σέ γλυτώνη ἀπό αὐτοῦς κακοτρόπους γοητευτές, καί ἐμένα νά μέ εὐγάλη ὑγιῇ ἀπό τὰ χέρια τοῦ ἱατροῦ τοῦ πέτρου ῥέτζιου.

τῆς εὐγενείας της Δοῦλος

Σάντζιος πάντζας φγοδερνάτορος

- 234v.** Ὁ φραγματικός ἐδοῦλλωσε τό φρᾶμμα, καί ἐκίνησεν εὐθύς τόν γραμματοκομισήν, καί ὕστερα ἐμαζώχθησαν ὅλοι οἱ περιγελασαί τοῦ σάντζιου εἰς ἓνα μέρος, καί ἐσυμβουλευθήκαν ἀναμεταξύ τους, μέ τί τρόπον νά κάμουν νά τόν διώξουν ἀπό τό φγοδέρνον· ὁ σάντζιος ἐπέρασεν ἐκείνην τήν νῦκτα δίδοντας μερικάῖς προσαγαῖς ἀναγκαῖας εἰς τό φγοδέρνον.

//Εν πρώτοις ἐπρόρξαξε νά μήν περιπατοῦν εἰς τοὺς φόρους μετραπάζιδες εἰς τὰ φαγισερά πράγματα, νά ἀφίνουν νά ἔρχονται κρασία ἀπό κάθε μέρος, μέ τοιαύτην προσαγὴν ὅμως, ὅτι νά λέγουν τόν τόπον ἀπό τόν ὅποιον τὰ φέρουν διὰ νά διορίζεται ἡ τιμή του κατὰ τήν φήμην του, καί κατὰ τήν καλοσύνην του, καί ὅποιος τό ἀνακατώσει μέ νερόν, ἢ ἀλλάξη τό ὄνομά του, νά χάνη τήν ζωὴν του, ἔκαμε μετρίαν τήν τιμήν τοῦ κάθε πράγματος, μάλισα τῶν παπουτζίων, καί τῶν ὑποδήματων, μέ τό νά //ἐφάνηκαν πολλά ἀκριδιά · ἐδιόρησε μεγαλώταταις τιμωρίαις εἰς ἐκείνους ὅπου ἤθελαν τραγυδίση τραγούδια ἀσελγῇ, καί ἀσύστατα μέ τήν ἡμέραν, μήτε τήν νύκταν · ἐδιόρησε πῶς κἀνένας τυφλός νά μήν τραγουδῇ διὰ ζίχου θαύματα, ἀνίσως καί δέν εἶναι μέ καλαῖς μαρτυρίαις πῶς εἶναι ἀληθινά, με τό νά τοῦ ἐφάνηκαν, πῶς τὰ περισσότερα ὅπου τραγουδοῦν οἱ ἀόμματοι, εἶναι πεπλασμένα, καί εἰς ἀτιμίαν τῶν ἀληθινῶν · ἔκαμεν ἕναν ἀπό τοὺς πτωχοὺς ὡσάν ἐπισάτην// ἀπάνω εἰς τοὺς ζητιάνους διὰ νά τοὺς ἐξετάσῃ ἄν ἦτον τοιαῦτοι διότι πολλοὶ ἐκαμώνουνταν πῶς νά εἶναι χωλοί, καί κουτσοί, οἱ ὅποιοι ἦτον φανεροὶ κλέπται καί μεθυσαί · εἰς κοντολογίαν αὐτὸς ἐδιώρισε πράγματα τόσον καλά, καί ἀναγκαῖα, ὅπου φυλάττονται ἕως τήν σήμεραν, καί τα ὀνομάζουν τὰ διατάγματα τοῦ μεγάλου φγοδερνατόρου σάντζιου πάντζα.¹¹⁸⁰

Κεφάλαιον νβ:^{ον}

Εἰς τό ὅποιον διηγεῖται τό συμβεδικός τῆς ματρώ-
νας

Διηγεῖται ὁ σίδ ἀχμέτης, πῶς ἀφ' οὗ ὁ Δόν Κισσότης ἰατρεῦθη ἀπό τὰ τζου-
κρανίσματα, τοῦ ἐφάνη πῶς ἡ ζωὴ ὅπου ἔκαμινεν εἰς ἐκεῖνο τό Καζέλι νά
ἦτον ἐναντία εἰς τό ἐπάγγελμα τῆς πλανωμένης καθαλλιερίας, καί ἐσυλλο-
γίσθη νά ζητήσῃ ἄδειαν ἀπό τοὺς Δούκιδες, διὰ νά ὑπάγῃ εἰς τήν σαραγό-
τζαν εἰς τήν ὅποιαν ἐγίνουνταν κάποιοι πανηγύρεις, καί εἶχε κ' νοῦν νά
νικήσῃ τό σκοντάρι ὅπου εἶχαν //συνήθειαν νά δίδουν εἰς ἐκείνους ὅπου
νικοῦν · καί εὐρισκόμενος μίαν ἡμέραν εἰς τό τραπέξι μέ
τοὺς Δούκιδες, καί ἀρχινῶντας νά τοὺς φανερώσῃ τόν σκοπόν του, καί
νά [τοὺς δώσῃ ἄδειαν¹¹⁸¹] ζητήσουν ἄδειαν · ἐμβῆκαν εὐθύς ἀπό τήν πόρ-
ταν τῆς σάλας δύο γυναῖκες ἐνδυμέναις μέ μαῦρα ἀπό τήν κεφαλὴν ἕως

235r.

¹¹⁸⁰El capítulo termina a media página 234 verso y empieza el siguiente. — ¹¹⁸¹Error y tachadura.

εἰς τὰ ποδάρια, καὶ ἡ μία ἀπὸ αὐταῖς ἐπῆγε καὶ ἐγονάτισεν ἔμπροσθεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Δόν Κισσότη, καὶ ἄρχησε νὰ κλαίῃ μέ τόσῃν θερμότητι, καὶ νὰ ἀνασπάζῃ ὅπου ἔμειναν// ἐκστατικοὶ ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου τὴν ἔδλεπαν, καὶ τὴν ἄκουαν, καὶ ἀγκαλὰ καὶ οἱ Δούκιδες ἄν ἐλογιάζαν πῶς νὰ εἶναι κάμμια μηχανή τῶν ὑπηρέτῶν τοὺς ὅπου νὰ τὴν ἔκαμαν διὰ περιγέλοιον τοῦ Δόν Κισσότη, μέ ὅλον τοῦτο βλέποντας τὴν θερμότητα, καὶ τὸν πόνον μέ τὸν ὅποιον ἔκλαιεν ἡ γυναῖκα, αὖξανε ἡ ὑποψία καὶ ἡ ἀμφιβολία ἕως ὅπου ἐλυπήθη ὁ Δόν Κισσότης, καὶ τὴν ἐσύκωσεν ἀποκάτω καὶ τὴν εἶπε νὰ ξεσκεπάσῃ τὸ δακρύζον πρόσωπόν της, αὐτὴ παρευθὺς τὸ ἔκαμε καὶ ξεσκε// πάζοντας τὸ πρόσωπόν της ἐφάνη πῶς ἦτον ἡ Δόνα ῥοδριγέζ, ἡ ματρώνα τῆς Δουκέσσας καὶ ἄλλη ἡ μαυροφόρα ἦτον ἡ θυγατέρα της, ὅπου τὴν εἶχεν πλανέσει, καὶ ἀπατήσει ὁ υἱὸς τοῦ πλουτοῦ χοργιά του · ἐθαύμασαν ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου τὴν ἤξευραν καὶ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἕναν οἱ δούκιδες οἱ ὅποιοι ἀγκαλὰ καὶ νὰ τὴν ἤξευραν ἀπὸ ἄνωθεν καὶ ἐξἄρχῃς, ὅμως δέν ἐπίσταν πῶς ἠθελε φθάσῃ ἡ τρέλλα της ἕως ὅπου νὰ κάμῃ τοιοῦτον πρᾶγμα · τέλος πάντων ἡ Δόνα ῥοδριγέζ //γυρίζοντας πρὸς τοὺς Δούκιδες, εἶπεν παρακαλῶ τὴν ἀφεντιά σας νὰ μέ δώσετε ἄδειαν νὰ εἰπῶ τέσσερα λόγια αὐτόν τὸν καθαλλιέρον, διότι μέ ἄλλον τρόπον δέν ἡμπορῶ νὰ εὐγῶ μέ τὴν τιμὴν ἀπὸ αὐτόν τὸν περιπεπλεγμένον λαδύρινθον εἰς τὸν ὅποιον μέ ἔδαλεν ἡ αὐθάδεια ἐνοῦ κακοῦ χωριάτου, ὁ Δοῦκας εἶπε πῶς αὐτός της ἔδιδεν ἄδειαν νὰ εἰπῇ εἰς τὸν Δόν Κισσότην ὅτι ἀγαποῦσε · τότε αὐτὴ γυρίζοντας τὸ πρόσωπόν της πρὸς αὐτόν εἶπεν, εἶναι κάμποσαις ἡμέ//ρας γενναῖε καθαλλιέρη ὅπου ἐγὼ σὲ διηγῆθηκα τὸ ἄδικον ὅπου ἔκαμεν ἕνας κακὸς χωριάτης εἰς τὴν ἀκριδίην μου θυγατέρα, ἡ ὅποια εἶναι αὐτὴ ἡ κακοῤῥοϊζικὴ καὶ ἡ ἀφεντιά σου μέ ὑποσχέθης πῶς θέλεις ὑπερμαχήσεις διὰ λόγου της, καὶ θέλεις κάμῃ τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ ἀδικήματος ὅπου ἔγινεν εἰς αὐτήν, καὶ τώρα ἄκουσα πῶς θέλεις νὰ μισεύῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ κασέλι νὰ ὑπάγῃς νὰ ἐξετάσῃς τὰς τύχας, καὶ ἀγαποῦσα πριχοῦ νὰ κινήσῃς ἡ ἀφεντιά σου νὰ κάμῃς αὐτόν τὸν //κακὸν ἄνῶν νὰ ὑπανδρευθῇ μέ τὴν θυγατέρα μου κ'τὴν ὑπόσχῃς ὅπου της ἔδωκε πρὶν νὰ συνουσιασθῇ μέ αὐτήν, καὶ ἀφ' οὗ ἐσυνουσιασθῇ μέ αὐτήν, ἐπειδὴ καὶ τὸ νὰ λογιᾶζῃ τινὰς πῶς ὁ αὐθέντης μου ὁ Δοῦκας θέλει νὰ κάμῃ δικαιοσύνην · αὐτὸ εἶναι ὡσάν νὰ ἐκτύπησε τὸ κεφάλι του εἰς τὸν τεῖ-

235v. χον διὰ τὴν αἰτίαν ὅπου κρυφίως σὲ εἶπα · ὁ Δόν Κισσότης τὴν ἀποκρίθη μέ μεγάλη σοδαρότητα καὶ τῆς εἶπε νὰ μὴν πικραίνεισαι καλὴ ματρώνα, σφούργισε τὰ δάκρυά σου, ἄφησε τοὺς ἀνασπασμούς σου ὅτι ἐγὼ πέγων ἀπάνω μου τὴν ὑπανδρίαν, ἢ τὴν ἐκδίκησιν τῆς θυγατρῶς σου εἰς τὴν ὅποιαν ἠθελεν εἶσθαι καλλήτερον νὰ μὴν ἠθελε πιεεύῃ τὰς ὑποσχέσεις τῶν ἐρασῶν,

αἱ ὁποῖαι ὥς ἐ//πί τό πλείζον εἶναι εὐκόλαι εἰς τό νά ὑποσχεθοῦν, καί δύ-
 σκολαι εἰς τό νά τυρῇθοῦν, καί νά ἔμπουν εἰς πρᾶξιν, καί ἔτζι μέ ἄδειαν
 τοῦ σινιῶρ Δοῦκα θέλω ὑπάγει τώρα παρευθύς νά εὕρω αὐτό τό κακότρο-
 πον παιδίον, καί ἄν δέν ραθῇ εἰς τήν ὑπόσχεσίν του, ἐγώ θέλω κάμη τήν
 πρέπουσαν ἐκδίκησιν, καί θέλω τόν σκοτώσει, ὅτι αὐτός εἶναι ὁ μεγάλῃ-
 τερος κάνονας τοῦ ἐπαγγέλματός μου νά παιδεύωμεν τούς ὑπερηφάνους,
 καί νά συμπαθοῦμεν τούς ταπεινούς · δέν κάμει //χρεῖα νά κάμης τόν κό-
 πον ἢ ἀφεντιᾶ σου ἀποκρίθῃ ὁ Δοῦκας, καί νά ὑπάγῃς νά γυρεύσῃς αὐτόν
 τόν χωριάτην, ἀπό τόν ὁποῖον κλαίεται αὐτή ἡ καλή ματρώνα, ὅτι ἐγώ σέ
 ὑπόσχομαι πῶς θέλω τόν μὴνύσει διά αὐτήν τήν κροσκάλεσιν, καί θέλω τόν
 κάμη νά ἔλθῃ ἐδῶ εἰς τό κασέλι μου, νά δόσῃ τήν ἀπόκρισιν καί θέλω δώσει
 καί εἰς τούς δύο σας κάμπον σίγουρον, φυλάττωντας τά διαταγμένα ὁποῦ
 εἶναι συνήθεια καί πρέπει νά φυλάττωνται εἰς τοιαῦτα κατορθώμα//τα κά-
 μωντας παρομοίως τήν δικαιοσύνην εἰς τόν καθ' ἕνα ὥς καθώς εἶναι χρεῶ-
 ςαι νά τήν κάμουν ὅλοι οἱ πρέντζιποι ὁποῦ δίδουν κάμπουν εἰς ἐκείνους
 ὁποῦ πολεμοῦν διά τό δίκαιον τῆς ἐπιστρατείας · πολλά καλὰ μέ αὐτήν
 τήν ἄδειαν τῆς μεγαλειότητός σου, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ἐγώ ἐτούτην τήν
 φοράν θέλω ἀφήσει εἰς ἕνα μέρος τήν εὐγένειάν μου, καί θέλω ταπεινωθῇ
 καί θέλω γίνῃ ὁμοῖος μέ τήν εὐτέλειαν αὐτοῦ τοῦ κακούργου δίδωντάς τον
 ἄδειαν //νά ἔλθῃ νά μονομαχήσῃ μέ ἐμένα, καί ἄγ καλὰ, καί νά εἶμαι ἀπῶν,
 καί μακρὰ, μέ ὅλον τοῦτο τόν προσκαλῶ διά τήν ἀτιμίαν ὁποῦ ἔκαμεν εἰς
 αὐτήν τήν κακοῤῥοιζικίαν, καί τήν ἔφθειρε, καί ἡ θελεῖ ραθῇ εἰς τόν λόγον
 του, καί εἰς τήν ὑπόσχεσίν σου, ἡ θέλει κάμη αὐτό τό ἀνδριομένον χέρι τήν
 δικαίαν ἐκδίκησιν, καί εὐγαίνωντας εὐθύς ἀπό τό χέρι του τό χερόχτι τό
 ἔρῳψεν εἰς τήν μέσην τῆς σάλας, ὁ Δοῦκας τό ἐπῆρε καί λέγωντας πῶς
 ὥς καθώς τοῦ ἐπροεῖπε, ἐδέχονταν //ἐκείνην τήν προσκάλεισιν ἀντίς διά
 τόν χωριάτην, καί πῶς ἔδανε διορίαν εἰς ἕξῃ ἡμέραις νά γίνῃ αὐτή ἡ μο-
 νομαχία εἰς τήν αὐλήν ἐκείνου τοῦ κασελίου μέ τά διορισμένα ἄρματα τοῦ
 καθαλλιέρου δηλαδή κοντάρι, σκουτάρι, θώρακα, καί τά ἄλλα ἀναγκαῖα,
 ἀμή περισσότερον

ἀπό κάθε ἄλλον κάμη χρεῖα πῶς αὐτή ἡ καλή ματρώνα, καί αὐτό τό κα-
 κόν κορίτζι νά κρεμάσουν τήν δικαιοσύνην τούς εἰς τό χέρι τοῦ σινιῶρ Δόν
 Κισσότη, ὅτι ἀλλέως δέν γίνεται τίποτα · ἐγώ θέλω τήν κρεμάσει ἀποκρίθῃ
 ἡ ματρώνα, τό ἴδιον εἶπεν καί ἡ θυγατέρα της · ἀφ' οὗ λοιπόν ἔγινεν αὐτό,
 καί ἐσυλλογίσθη ὁ Δοῦκας εἰς ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχε νά κάμη, ἡ ματρώνα μέ
 τήν θυγατέραν της ἀνε//χώρησαν, ἡ Δουκέσσα ἐπρόρξαξε νά μὴν ταῖς κρα-
 τοῦν πλέον ὥσάν δουλεύτριαῖς της, ἀλλά ὥσάν σινιῶρας τυχεραῖς, ὁποῦ
 ἐγύρευαν δικαιοσύνην ἀπό πλανωμένους καθαλλιέρους καί ταῖς ἔδωσαν

236r.

μίαν χῶραν ξεχωρισήν, καί ταῖς ὑπηρετοῦσαν ὡσάν ξέναις, καί ἐθαύμαζαν ἢ ἄλλαις δουλεύτριας, μήν ἡξεύρωντας τί τέλος εἶχε νά λάβῃ ἡ τρέλλα τῆς δόνας ῥοδριγέζ, καί τῆς θυγατρὸς τῆς · εὕρισκόμενος εἰς αὐτό ἐμπήκε μέσα εἰς αὐτό τό ἴτζόγλανι ὅπου εἶχεν ὑπάγει εἰς τήν// *φυναῖκα* τοῦ σάντζιου τό ὁποῖον βλέπωντάς τό ἐχάρηκεν κατὰ πολλά οἱ δούκιδες ἐπιθυμῶντας νά μάθουν τί τοῦ ἐσυνέδη εἰς ἐκεῖνο τό ταξίδι, καί ἐρωτῶντας τόν ἀποκριθῇ πῶς δέν ἡμποροῦσε νά τό εἰπῇ παρῶνσία, μήτε ἐν συντομίᾳ, ἀλλά νά τόν ἀφήσουν ἕως ὅπου νά διαβάσουν τά γράμματα, τά ὅποια εὐθύς τοῦς τά ἔδοσεν καί μετὰ ταῦτα τοῦς ἤθελε διηγηθῇ κ'μόνας ἐκεῖνα ὅπου τόν ἐσυνέδηκαν · πέρωνοντας ἡ Δουκέσσα τά γράμματα ἐδιάβασε ταῖς ἐπανωγραφαῖς τους// ἡ μία ἀπό ταῖς ὁποίαις ἔγραφε τοιούτης λογῆς · δοθεῖτω τῆς σινιόρας μου Δουκέσσας καί τό ἄλλο ἔγραφε δοθεῖτω τῷ ἀνδρά μου σάντζιω πάντζα μεγάλω *φγοδερνατόρω* τῆς νήσου Βαραταρίας · ἄνοιξεν εὐθύς ἡ Δουκέσσα τό γράμμα της, τό ἐδιάβασε παρῶνσία καί ἔγραφε τοιούτης λογῆς.¹¹⁸²

Ἐπισολή τῆς τερέσας πάντζας πρὸς τήν
Δουκέσσαν.

//Ἐλαβα τό *φράμμα* ὅπου μέ ἔχειλες ἡ μεγαλειότητά σου, καί ἐχάρηκα κ'πολλά, τά κοράλια ἦτον πολλά καλά, ὁμοίως καί τό φόρεμα ὅπου ἔχειλεν ὁ ἀνδρας μου, τόν ὁποῖον τόν ἔκαμες *φγοδερνατόρον*, καί τό ἐχάρηκε σχεδόν ὅλον τόν χωρίον μας, ἀγκαλά καί δέν τό πιζεῦει τινάς μάλις ὁ παπᾶς, καί ὁ μαρσρονικολός, ὁ παρπέρης, καί Δοκτόρ καράσκος, ἀμή ἐμέ //να δέν μέ κόφτει τίποτα, φθάνει νά εἶναι ἀληθινόν ὡς καθὼς εἶναι καί ἄς λέγει ὁ κάθε ἕνας ὅ,τι θέλει, μέ ὅλον ὅπου ἂν θέλωμεν νά εἰποῦμεν τήν ἀλήθειαν πῶς ἂν δέν εἴρχονταν τό φόρεμα καί τά κοράλια μήτε ἐγὼ δέν τό ἐπίσευα, διότι εἰς αὐτά τά μέρη δέν εὕρισκεται *κᾶνένας* ἄν-

- 236v.** θρωπος ὅπου νά μήν κρατῇ τόν ἀνδραν μου διὰ ἕναν διὰ ἕναν γαῖδαρον, καί πῶς ἂν αὐτός δέν ἦτον ἄξιος ἔδῳ νά κυδερνήσῃ ἕνα κοπάδι κατζίκια, θαυμάζονται εἰς τί ἄλλο *φγοδέρνο* θέλει θέλει φανῇ προκομένος, ὁ θεός μόνον νά τόν βοηθήσῃ · ἐγὼ σινιόρα μου ἀποφάσισα νά πηγαίνω εἰς τό παλάτι μέ τό κοτζί διὰ νά σκάνουν ἐκεῖνοι ὅπου μέ φθοноῦν, καί παρακαλῶ τήν ἐκλαμπρότητάτης νά //εἰπῇτε τόν ἀνδραν μου νά μας στείλλῃ *κᾶμμίαν* πολλήν ποσότητα ἀσπρῶν, διότι εἰς τό παλάτι τά ἔξοδα εἶναι μεγάλα, καί τό ψωμί καί τό κρέας εἶναι πολλά ἀκριβά, καί ἂν αὐτός δέν θέλει νά ὑπάγω ἄς μέ δώσει εἰδησιν ὅτι ἡ φιλενά-

¹¹⁸²Deja dos espacios libres antes del título de la carta.

δες μοῦ, καί ἡ γειτώνισαῖς μου μέ λέγουν πῶς ἂν ἐγώ καί ἡ θυγατέρα μου ὑπάγωμεν εἰς τό παλάτι μέ τιμὴν καί προπομπήν τότε θέλει γνωρισθῇ πῶς νά εἶναι ὁ ἄνδρας μου γγοδερνατόρος, ὄντας ἀναγκαῖον νά ἐρωτήσουν πολλοί τί ἀρχόντισσαις εἶναι αὐταῖς ὅπου //κάθονται εἰς αὐτό τό κοτζί, καί ἕνας δοῦλος νά ἀποκρίνεται, ἡ γυναῖκα καί ἡ θυγατέρα τοῦ σάντζιου πάντζα γγοδερνατόρου τοῦ νησίου Βαραταρίας, καί μέ αὐτόν τόν τρόπον θέλω τιμηθῇ καί αὐτός καί ἐγώ · νά μέ πιεῦσης σινιώρα μου πῶς ἐτοῦτον τόν χρόνον, δέν ἐσύμμαξα βαλάνια, ἀμή, μέ ὅλον τοῦτο ζέλνω εἰς τήν μεγαλειότητάς μερικά, τά ὅποια τά ἔχω διαλεγμένα ἕνα πρὸς ἕνα ἀπό τό βουνόν · μήν ἐλθισμονήσεις ἡ προπομσύνη σου εἰς τό νά μέ γράφης ὅτι ἐγώ// θέλω ἔχει τήν ἔγνοιαν εἰς τό νά σέ ἀποκρίνομαι, δηλωποιδώντας σέ διά τήν ὑγείαν μου, καί διά ὅσα συνέδουν εἰς αὐτά τά μέρη, θέλω παρακαλεῖ τόν θεόν νά φυλάττῃ τήν μεγαλειότητά σου, καί ἐμένα νά μήν μέ ἐλθισμονήσῃ · ἡ σαντζιέτα ἡ θυγατέρα μου, καί ὁ υἱός μου φιλοῦν τό χέρι σου. ἐκείνη ὅπου ἐπιθυμεῖ περισσότερον νά σέ ἰδῇ

παρά νά σέ γράφῃ
ἡ Δούλη σου τερέζα
πάντζα.

μεγάλην χαράν ἔλαβαν ὅλοι ἀκούοντας τά γράμματα τῆς τερέζας //πάντζας καί ἡ Δουκέσσα εἶπε τόν Δόν Κισσότην νά τῆς δώσῃ ἄδειαν νά ἀνοίξῃ τό γράμμα τοῦ σάντζιου, ὁ Δόν Κισσότης τῆς ἀποκρίθῃ πῶς ἡμπορεῖ νά τό ἀνοίξῃ διά νά ἰδοῦν τί γράφῃ, τό ὅποιον εὐθύς τό ἔκαμεν.¹¹⁸³

Ἐπισολή τῆς τερέζας πάντζας πρὸς τόν ἄνδραν της
τόν σάντζιον πάντζαν

237r.

Ἐλαβα τό γράμμα σου σάντζε, καί σέ ὠμώνω ὡς καθολική χριστιανή πῶς τόσῃν μεγάλην χαράν μέ ἐπροξένησεν ὅπου ἔλειψεν μόνον δύο δάκτυλα νά τρελλαθῶ · πίσευσέ με ἀγαπῇ//μένε πῶς ὅταν ἤκουσα πῶς ἔγινες γγοδερνατόρος ὀλίγον ἔλειψε νά λιγοθυμήσω ἀπό τήν μεγάλην χαράν μου, ὅτι ἐσύ ἡξεύρεις πῶς τόσον σκοτώνει ἡ αἰφνίδια χαρά, ὅσον καί ὁ μέγας πόνος · ἡ σαντζιέτα ἡ θυγατέρα σου σχεδόν ἔχασε τόν νοῦν της ἀπό τήν μεγάλην της χαράν · ἐγώ εἶχα ἔμπροσθέν μου τό φόρεμα ὅπου μου ἔσειλες, ὁμοῦ καί τά κοράλια ὅπου μέ ἔστειλεν ἡ σινιώρα Δουκέσσα καί τά γράμματα εἰς τά χέρια, καί ἐκείνον ὅπου τά ἔφερε παρόν, καί μέ ὅλα τοῦτα ἐπίσευα καί ἐθαῤῥοῦ//σα πῶς νά ὀνειρεύωμαι, διότι ποῖος τό ἤθελε βάλλῃ εἰς τόν νοῦν του πῶς ἕνας κατζικοδοσικός νά φθάσῃ γγοδερνατόρος, ὅμως ἡξεύρεις πε-

¹¹⁸³ Deja tres líneas libres para empezar en *recto*.

ριπόθητέ μου πῶς ἡ μητέρα μου, ἡ ὁποῖα ἦτον πολυμαθής ἔλεγεν πῶς πρέπει νά ζητήσῃ τινάς περισσόν διά νά ἰδῇ καί νά μάθῃ περισσά · αὐτό τό λέγω ὅτι κ'νοῦν νά μὴν ἡσυχάσω, ἕως ὁποῦ νά μὴν σέ ἰδῶ καί τελώνην, τό ὁποῖον εἶναι ἓνα ὀφφίκιον, ὁποῦ ἀγκαλά θέ νά τοὺς πέρνῃ ὁ διάβολος ἐκείνους ὁποῦ τό μετέρχονται ἀδί//ως, ὅμως τέλος πάντων ἔχουν ἄσπρα πάντοτε· ἡ σινιόρα μου ἡ Δουκέσσα θέλει σέ εἰπῇ τήν ἐπιθυμίαν ὁποῦ ἔχω νά ὑπάγω εἰς τό παλάτι, συλλογήσου το, καί σεῖλλε με εἰδῆσιν ὡς ὀρίζεις ὅτι ἐγώ πάσχω νά τιμήσω του λόγου μου, περιπατῶντας μέ τό κοτζί.¹¹⁸⁴

ὁ παπᾶς, ὁ παρπέρης καί ὁ δοτόρος καρδράσκος δέν ἡμποροῦν νά τό πιστεύσουν πῶς ἐσύ εἶσαι γγοδερνατόρος, καί λέγουν πῶς ὅλα εἶναι φαντασίαις, καί γοῖτειαις τοῦ Δόν Κισσότη τοῦ καθαλλέχρου σου μά//λιστα ὁ καρδράσκος λέγει πῶς θέλει νά ἔλθῃ νά σέ εὔρῃ καί νά εὐγάλῃ τό φγοβέρνο ἀπό τό κεφάλι σου ὁμοίως καί ἀπό τοῦ Δόν Κισσότη τήν τρέλλαν · ἐγώ ἄλλο δέν τοὺς ἀποκρίνομαι πάρεξ γελῶ, καί τοὺς δείχνω τά κοράλια · τώρα πάσχω νά εὔρω κἀνέναν τρόπον νά φτιάσω αὐτό τό φόρεμα ὁποῦ ἔξειλεις εἰς τήν θυγατέραν μας· ἔξειλα εἰς τήν σινιόραν μας τήν Δουκέσσαν μερικά βαλάνια, τά ὁποῖα τά ἔχω διαλαγμένα ἓνα προς ἓνα · σεῖλε με καί ἐδῶ καμμία ἀρμαθιά μαργαριτάρια, ἀνίσως //καί εὐρίσκονται εἰς αὐτά τά μέρη ἐδῶ ἡμεῖς ἄλλο τίποτα νέον δέν ἔχομεν παρὰ ἡ βερουνέκα ὅ-

237v. πάνδρευσε τήν θυγατέραν της μέ ἓνα ἀμαθῇ ζωγράφον, ὁποῦ ἦλθεν εἰς τό χωρίον μας νά ζωγραφίσῃ ἐκεῖνο ὁποῦ ἠθέλεν ἐπιτύχῃ · τόν ἔβαλεν ἐδῶ ἡ σύγκλητος βουλή νά ζωγραφίσῃ τά ἄρματα τοῦ ῥηγός ἀπάνω εἰς τās πόρτας τοῦ παλατίου, αὐτός τοὺς ἐζήτησε δύο ἀσπλάνια καί τοῦ τά ἔδωσαν πρὶν νά ἀρχινήσῃ τήν ζωγραφίαν, ἐδούλευσεν ὀκτώ ἡμέραις, καί δέν ἡμπόρεσε νά ζωγραφίσῃ τίπο//τα καί εἶπε πῶς δέν ἡμποροῦσε νά ζωγραφίσῃ τόσαις λεπτολογίαις, ἀπόδωσε τά ἄσπρα καί μέ ὅλον τοῦτο ὑπανδρεύθη μέ φήμην καλοῦ ζωγράφου, τώρα δέ ἄφησε τό κονδύλι ὁποῦ ἐζωγράφησεν, καί ἔπιασε τήν τζάπαν, καί πηγαίνει καί σκέφτει, ὡσάν ἓνας γαλαντόμος. ὁ υἱός τοῦ πέτρου λούππου ἔγενεν ἀναγνώσης, ἔχοντας σκοπόν νά γίνῃ καί παπᾶς · τό ἤκουσεν αὐτό ἡ μυγκίλια ἡ ἀνειψιά τοῦ μίγκου δουλδάνου, καί ἐπῆγε καί τόν ἐδιάβαλε πῶς τῆς ὑποσχέθη νά τήν //πάρῃ διά φυναῖκα, ἡ κακαῖς γλῶσσαις λέγουν πῶς καί νά τήν ἐγκάσρωσεν.

αἱ ἐλάιαις¹¹⁸⁵ εἰς τό χωρίον μας δέν εὐρίσκονται τελείως οὔτε σταλαγματία ξύδι · ἐπέρασαν ἀπό ἐδῶ ἓνα παιράκι σολδάτοι, καί ἀρπαξαν ἀπό τήν στράταν δύο κορίτζια, τά ὁποῖα δέν σέ τά λέγω ποῖα εἶναι, ὅτι ἴσως νά γυρίσουν νά ὑπανδρευθοῦν, ἔτζι ὡς καθῶς εἶναι.

¹¹⁸⁴Media línea vacía en el punto y aparte. — ¹¹⁸⁵No se entiende bien.

ἡ θυγατέρα μας ἡ σαντζιέτα ἔμαθε καί κάμνει πλεκτά δύντια ἀπό τά ὅποια καρδαίνει ὁκτώ // ἄσπρα τήν ἡμέραν, καί τά κρύπτει εἰς ἓνα κουτάκι διά τήν ὑπανδρείαν της, ἀμή τώρα ὅπου ἔγινες φγοδερνατόρος θέλεις τήν προικίσει ἐσύ, δίχως νά κοπιάζει αὐτή.¹¹⁸⁶

ἡ βρούσις τοῦ χωρίου μας ἐξηράνθη, ἓνα ἀρροπελέκι ἔπescen ἅπάνω εἰς τήν περλίαν¹¹⁸⁷ εἰς τήν ὁποῖαν ἄμποτες νά πέσουν καί ἄλλα περισιά · ἐγώ ἀπαντέχω τήν ἀπόκρισιν τό ὀγλιγωρότερον διά νά εἰδῶ τί λογιῆς θέ νά πηγαίνω εἰς τό παλάτι · ταῦτα ὁ δέ ἅγιος θεός νά σέ διαφυλάτ//τη εἰς ἔτη πολλά, ὅσα ἔχει κ'νοῦν νά μέ φυλάγῃ καί ἐμένα, διότι δέν ἀγαποῦσα νά γίνῃς μοναχός, καί χωρίς ἐμένα εἰς ἐτοῦτον τόν Κόσμον.

ἡ σύζυγός σου τερέζα
πάντζα

τά ἐνοσμεύθυκαν ὅλλοι τους κ'πολλά αὐτά τά γράμματα, τοὺς ἐπροξένησαν μεγάλην χαράν καί γέλωτα, καί ἐπάνω εἰς αὐτό ἔφθασε καί ὁ γραμματοκομισῆς, ὅπου ἔφερνε εἰς τόν Δόν Κισσότην τήν ἀπόκρισιν τοῦ σάντζιου, τήν ὁποῖαν τήν ἐδιάβασαν καί αὐτήν παρῶρησία, καί ἄρχισαν νά ἀμ-¹¹⁸⁸φιθάλλουν διά τήν τρέλλαν τοῦ φγοδερνατόρου· ἡ Δουκέσσα ἐπῆρε τό ἱτζογλάνι καί ἐπαραιμέρισε διά νά μάθῃ ἀπό αὐτό τί τοῦ ἐσυνέδῃ εἰς τό χωρίον τοῦ σάντζιου, τό ὁποῖον τῆς τά ἐδηγήθη ὅλα κατάλεπτως, τῆς ἔδωσε καί τά βαλάνια καί ἓνα κεφάλι τυρί, ὅπου τοῦ εἶχε δώσει ἡ τερέζα μέ τό νά ἦτον πολλά καλόν, ἡ Δουκέσσα τό ἐδέχθη μέ μεγάλην χαράν, μέ τήν ὁποῖαν θέλομεν τήν ἀφήσει //διά νά διηγηθῶμεν τό ἐκεῖνόν τέλος ὅπου ἔλαβε τό φγοδέρνο τοῦ σάντζιο πάντζα, ἄνθος καί παράδειγμα ὅλων τῶν φγοδερνατόρων·

238r.

Κεφάλαιον νγ:^{ov}

Ὅπου διηγεῖται τό τέλος ὅπου ἔλαβε τό
φγοδέρνο τοῦ σάντζιου πάντζα.

Το νά λογιάζῃ τινάς πῶς εἰς αὐτήν τήν ζώήν ζέκονται τά πράγματα εἰς ἓνα καί τό αὐτό εἶναι καί εἰς τήν ἴδιαν κατάστασιν διά παντός, αὐτό εἶναι τῶν ἀδυνάτων, μάλιστα φαίνεται πῶς νά γυρίζῃ ὁ τρελός · τήν πρώτην ἄνοιξιν ἀκολουθεῖ τό καλοκαίρι, τό καλοκαίρι τό φθεινόπωρον, τό φθεινόπωρον

¹¹⁸⁶Punto y aparte dejando media línea libre. — ¹¹⁸⁷Quizá περλίνα, μπερλίνα. — ¹¹⁸⁸La página comienza con las seis líneas finales del capítulo anterior vñ.

τόν χειμῶνα, καί ὁ χειμῶνας πάλιν τήν πρώτην ἀνοιξιν, καί // τοιούτης λογῆς ὁ καιρόν μέ αὐτόν τόν τροχόν ὅπου δέν στέκεται ποτέ, μόνη ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ τρέχει ὀξέως εἰς τό τέλος τοῦ καιροῦ της, χωρίς νά ξαναγυρίζη, παρὰ μόνον εἰς τήν ἄλλην ζωὴν ὅπου δέν ἔχει διορισμένα ὅρια.

αὐτό τό λέγει ὁ σιδ ἄχμέτης ὁ ὀθωμανός φιλόσοφος, διότι μέ αὐτόν τόν τροχόν θέλει // νά φανερώσῃ τήν μεγάλην ἀκατασασίαν, καί τό ἀδέδαιον, καί τό ἀδέδαιον τῆς παροῦσας ζωῆς, καί τήν σαθερότητα τῆς αἰωνίου ὅπου οἱ πάντες ἐλπίζουν, περισσοί χωρίς τό φῶς τῆς πίσεως μόνον μέ τό φυσικόν ἀρετήν ἐκατάλαβαν, ἀμή ὁ συγγραφεύς μας τό λέγει ἐδῶ διά τήν ταχύτητα, καί σπεύσιν μέ τήν ὁποίαν ἐτελειώθη, ἐφθάρη, ἐγάλασεν, ἐπῆλθεν ὥσει σκιά καί καπνός το φγοδέρνο τοῦ σάντζιου ὁ ὁποῖος εὐρισκόμενος τήν ἐδόδομιν νύκτα τῶν ἡμερῶν τοῦ φγοδέρνο του εἰς τό κρε//βάτι πεινασμένος, καί δειψασμένος, καί χωρτάτος ἀπό τό νά κάμῃ κρίσεις, καί νά διορίζη δια-

- 238v.** τάγματα τήν ὥραν ὅπου τόν ἔπερνε ὁ ὕπνος, ἤκουσε μίαν μεγάλην ταραχήν, καί βοήν καμπανῶν καί φωνές ἀνθρώπων, ὅπου ἐθαρρόυσε πῶς ἤθελε νά καταποντισθῇ ἡ χώρα ἐσυκώθη καί ἐκάθησεν εἰς τό κρεβδάτι, καί ἔξεκε προσεκτικῶς, καί ἤκουσε διά νά ἰδῇ ἀπό τί ἐπροεΐρχονταν αὐτή ἡ μεγάλη ταραχή, ἀμή ὅχι μόνον δέν ἐκατάλαβεν, ἀλλά ἀκούοντας ὅπου κοντά εἰς αὐτά ἐπροσθέζονταν // καί ἄλλη βοή ἀπειρών τρομπετῶν, καί τυμπάνων, ἔμεινε περισσότερον ἔμφοδος καί τρομασμένος· ἐσυκώθη ἀπάνω καί ἐφόρεσε τά παπούτζιά του, καί χωρίς νά φορέσῃ τά ἄλλα του ῥοῦχα εὐγῆκεν εἰς τήν πόρταν τῆς κάμερᾶς του, καί τήν ὥραν ὅπου εἶδεν πῶς εἰρχονταν ἀπό τό δῶμα τοῦ σπητίου του παραπάνω ἀπό εἴκοσι ἄνῳι μέ λαμπάδες ἀναμμέναις εἰς τά χέρια τους, καί μέ γυμνά σπαθία φωνάζοντας ὅλοι καί λέγοντας ἀρματώσου ἀρματώσου σινιόρ φγοδερνάτορε, ὅτι ἐπάτησαν τήν νῆσον // οἱ ἐχθροί, καί εἴμεσθα χαϊμένοι ἂν ἡ ἀνδρεῖα σου δέν μᾶς βοηθήσῃ· μέ αὐτήν τήν σύγχισιν ὁρμήν καί ἐπανάσασιν ἐπῆγαν εἰς τόν σάντζιον, ὁ ὁποῖος ἔξεκεν ἔμφοδος, καί σχεδόν ἔξω φρενῶν, διά ἐκεῖνα ὅπου ἄκουε, καί ἔδλεπε, καί ὅταν ἔφθασαν εἰς αὐτόν τοῦ εἶπεν ἕνας ἀπό αὐτούς· ἀρματώσου, ἀρματώσου ὀγλίγωρα σινιόρε ἂν δέν θέλεις νά χαθῇς ἡ ἀφεντιά σου ὁμοῦ μέ ὅλην τήν χώραν· διά ποίαν αἰτίαν νά [ἀποκριθῇ]¹¹⁸⁹ ἀρματωθῶ ἀπεκρίθη ὁ σάντζιος, τί καταλαμβάνω ἐγώ ἀπό ἄρματα // καί ἀπό βοήθειαι; θέλει εἶσθαι καλλήτερον νά τά ἀφήσω αὐτά διά τόν καθαλλιέρην μου τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος μέ δύο λόγια τά τελειώνει ὅλα· αὐτός εὐρίσκει τήν διόρθωσιν, ὅτι ἐγώ ὁ κακοῤῥοίζικος

¹¹⁸⁹Tachadura por error.

δέν καταλαμβάνω τελείως ἀπό αὐταῖς ταῖς ὁρμαῖς καὶ βίαις · ἄχ σινιὼρ φγο-
 βερνατόρε εἶπεν ἕνας ἄλλος, τί λόγια εἶναι αὐτά; ἄρματώσου ὀγλίγωρα ὅτι
 θέλομεν σέ φέρει κάθε λογῆς ἄρματα, καὶ εὐγα εἰς τόν φόρον, νά εἶσαι ὁ
 Δηγός μας, καὶ μας κυδερνᾶς, ὡς φγοδερνατόρος //ὁποῦ εἶσαι · ἄρματώσέ
 με ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἔτζι, εἶπεν ὁ σάντζιος, εὐθύς τόν ἤφεραν ἕναν θώρακα
 μεγαλώτατον, καὶ τοῦ τόν ἐφόρεσαν ἐπάνω εἰς τό ποκάμυsson, χωρὶς νά
 τόν ἀφίσουν νά φορέση κᾶνέναν ἄλλον φόρεμα, καὶ τοῦ τόν ἔδεσαν μέ κά-
 ποια σχοινάκια, καὶ μέ τό νά ἦτον πολλά μέγας, καὶ αὐτός κοντός εἰς
 τό κορμί, ἔφθανε καὶ ἐπερνοῦσεν[εἰς τά κορμί] τά γόνατα τοῦ εἰς τρόπον
 ὅπου ἔμεινεν ἴσιος ὡσάν ἕνα ἀδράχτι, χωρὶς νά ἡμπορέσῃ νά μαζώξῃ τά
 γόνατά του //μήτε νά κινηθῇ ἀπό τόν τόπον του · τόν ἔδοσαν εἰς τό χέρι
 τοῦ ἕνα κοντάρι εἰς τό ὁποῖον ἀκουμποῦσε διά νά μή πέσῃ· ἀφ' οὗ τόν ἄρ-
 μάτωσαν τοιούτης λογῆς, τόν εἶπαν νά εὐγῇ ἔξω εἰς τόν φόρον διά νά τοὺς
 ὀδηγῇ, ὅτι ὄντας αὐτός κυδερνήτης τοὺς ἠθέλε λάβῃ καλήν ἔκδασιν ὁ πό-
 λεμός τους · πῶς ἡμπορῶ νά περιπατήσω ἐγὼ ὁ κακοῤῥοίζικος, ἀποκριθῇ
 ὁ σάντζιος, καὶ νά εὐγῶ ἔξω, ὅπου δέν

ἡμπορῶ οὔτε νά παλεύσω ἀπό τόν τόπον μου, καλλήτερον ἠθέλεν εἶσθαι
 νά μέ συκώσετε εἰς τοὺς ὤμους σας, καὶ νά μέ βάλλετε ὀρθόν, ἢ πλαγια-
 σμένον εἰς κᾶνένα παραπόρτι, ἀπό τό ὁποῖον θέλω σας κυδερνῶ μέ αὐτό
 τό κοντάρι, ἢ μέ τό κορμί μου · μή τά λέγεις αὐτά σινιὼρ φγοδερνατόρε ὅτι
 ὁ φόδος εἶναι ὅπου σέ ἡμποδίζει, καὶ ὅχι ὁ θώρακας, κάμε ὀγλίγωρα, καὶ
 ἔλα νά ὑπάγωμεν ὅ//τι ὁ καιρός περνᾶ, καὶ οἱ ἐχθροὶ πληθαίνουν, ἢ φωναῖς
 αὐξάνουν, καὶ γίνεται ὁ κίνδυνος μεγαλύτερος, ἀπό τῶν ὁποίων τά λόγια
 ὁ κακοῤῥοίζικος ὁ γγοδερνατόρος, ἐδυσχυρίσθη νά κινήσῃ καὶ δέν ἔκα-
 μεν ἄλλο, παρὰ ἔπεσε κάτω, καὶ ἐκτύπησε τόσον δυνατὰ ὅπου ἐθαῤῥοῦσε
 πῶς ἔγινεν χίλια χομμάτια · ἔμεινεν ὁ ταλαίπωρος ὡσάν ἕνα ξύλον ἀκίνη-
 τος, ἢ ὡσάν ἕνα μισό μοχθηρόν παστόν, σφαλισμένον εἰς δύο σκάφαις, ἢ
 ὡσάν μία βάρκα ὅπου πέσει δίπλα //εἰς τήν ἄμμον, καὶ μέ ὅλον ὅπου τόν εἶ-
 δαν τοιούτης λογῆς πεσμένον ἐκεῖνοι οἱ περιγελασταὶ δέν τόν ἐλυπήθηκαν,
 ἀλλὰ μάλιςα σδύνωντας ταῖς λαμπάδαις ἄρχησαν πάλιν νά φωνάζουν καὶ
 νά λέγουν εἰς τά ἄρματα, εἰς τά ἄρματα καὶ περνῶντας ἐπάνω ἀπό τόν
 κακοῤῥοίζικον τόν σάντζιον μέ μεγάλην ὀρμήν τόν ἐπατοῦσαν, κτυπῶν-
 τας τον τόσαις πολλαῖς σπαθιαῖς, ἐπάνω εἰς τόν θώρακα, ὅπου αὐτός ἂν
 δέν ἠθέλε μαζωχθῇ μέσα εἰς τόν θώρακα ὡσάν ἕνας σάλιαγκας// βεβαιώ-
 τατα τόν ἠθελαν λαβώσῃ πολλά ἀχαμνά τόν τρισάθλιον τόν φγοδερνατό-
 ρον, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά ἀποκτυποῦσε, καρτερῶντας εἰς κάθε σιγμὴν τόν
 θάνατόν του, καὶ ἐπαρακαλοῦσε τόν θεόν νά τόν ἐλευθερώσῃ ἀπό ἐκεῖ-
 νον τόν κίνδυνον · μερικοὶ ἐπαιδουκλῶνουνταν εἰς αὐτόν, ἄλλοι ἔπευταν,

239r.

καί ἕνας ἐπῆγε καί ἐκάθησεν ἐπάνω του κάμποσον, καί ἀπ' ἐκεῖ ὥσάν νά ἔξεκεν ἐπάνω εἰς κᾶνέναν θρόνον, ἐκυθερνοῦσε τά ζρατεύματα, καί ἔλεγε μεγαλοφώνως ἐλᾶ//τε ἐδῶ ἡμέτεροι, ὅτι ἀπό αὐτό τό μέρος τρέχουν περισσότερον οἱ ἐχθροί, φυλάζετε αὐτό τό παραπόρτι, κλείσετε ἐκείνην τήν πόρταν, συνκώσετε ἐκείναις ταῖς σκάλαις, φέρετε ἐδῶ πίσσαν εἰς τό λάδι βρασμένην · αὐτός τέλος πάντων ὀνόμαζεν ἀπροόπτως ὅλα τά χρειαζόμενα, καί διαφεντευτικά τοῦ πολέμου, μέ τά ὁποῖα διαφεντεύεται ἡ πολυορκία ἐνοῦ κᾶςρου, καί ὁ κακοῤῥοίζικος ὁ σάντζιος ὁποῦ τά ἄκουε, καί ὑπόφερνε τό βάρος ἐκείνου ὁποῦ ἐκάθουνταν ἐπάνω του, ἔλεγεν εἰς τόν ἑαυτόν του// ἄμποτες νά ἔδιδεν ὁ θεός νά ἐτελειώνεν αὐτός ὁ πόλεμος, διά νά εἰδῶ τοῦ λόγου μου, ἥ ἀποθαμένον, ἥ [τελειωμ¹¹⁹⁰] ἔλευθερωμένον ἀπό αὐτήν τήν ζενοχωρίαν · ὁ οὐρανός εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς του, καί παρευθὺς

- 239v.** ἤκουσεν ὁποῦ ἐφώναζεν νίκη, νίκη, σύκω σινιῶρ φγοθερνατόρε νά ἀπολαύσης τήν νίκην καί νά διαμοιράσης τά λάφυρα ὁποῦ ἐπάρθηκαν ἀπό τοὺς ἐχθροὺς μέ τήν δύναμιν αὐτῆς τῆς ἀνικῆτου χειρός · συνκώσετε μέ εἶπεν ὁ σάντζιος μέ παραπονεμένην, καί ταπεινὴν φωνήν· τόν ἐσύκωσαν, καί τόν ἔξεσαν ὀρθόν, ὁ ὁποῖος εἶπεν, ἀνίσως καί ἦλθαν εἰς αὐτήν τήν νῆσον ἐχθροί ἐγὼ ζέργω νά τοὺς //κυτπήσετε εἰς τό κεφάλι μου τό ὀλιγώτερον ἐκείνους ὁποῦ λέγετε πῶς ἐνίκησα, ὅμως ἐγὼ δέν θέλω νά μοιράσω κούρη τῶν ἐχθρῶν, ἀλλά θέλω νά παρακαλέσω κᾶνέναν φίλον (ἀνίσως ὅμως καί ἔχω κᾶνέναν) νά μέ δώση μίαν ζαλαγματιᾶν κρασί, ὅτι σκάνω ἀπό τήν δίψαν, καί νά μέ σφουγγίσῃ αὐτόν τόν ἴδρωτα, ὅτι εἶμαι μούσκεμα · τόν ἐσφουγγισαν¹¹⁹¹, καί τοῦ ἔφεραν κρασί, ἔλυσαν τόν θώρακα, καί ἐπῆγε καί ἐκάθησαν ἀπάνω εἰς τό κρεβδάτι, καί ὀλιγοθύμισεν ἀπό τόν φόδον του //καί ἀπό τόν κτύπημόν τῆς καρδίας του, καί ἀπό τήν ζενοχωρίαν ὁποῦ εἶχε λάβῃ· τοὺς ἐκακοφαίνονταν ἐκείνους ὁποῦ τοῦ εἶχαν κάμη αὐτό τό περιγέλοιον, ἀμή ὥσάν ἐσυνήφερεν ὁ σάντζιος, τοὺς ἐπέρασεν ἡ πίκρα, καί τοὺς ἐρώτησε τί ὥρα ἦτον, αὐτοὶ τοῦ ἀποκριθῆκαν πῶς ἦτον πρὸς τό ζημέρωμα · ἐσιώπησε καί χωρὶς νά τοὺς ἐρωτήσῃ ἄλλο, ἄρχισε νά ἐνδύνεται μέ μεγάλην σιωπὴν, ὅλοι τόν ἐκοίταζαν, καί ἐκαρτεροῦσαν νά ἰδοῦν διά ποῖον τέλος ἐνδύνουνταν · τέλος πάντων //ἐνδύθη ἀγάλια ἀγάλια, διότι ἦτον συντριμμένα τά κόκκαλά του, καί τόν ἐπονοῦσαν, ἐσυκώθη ὕζερον, καί ἐπῆγε πρὸς τό ἀχοῦρι ἀκολουθώντας τον ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔστεκαν παρόν, καί πλησιάζοντας σιμά εἰς τό φομάρι, τό ἀγῶλιασεν, καί τό ἐφίλησεν εἰς τό μέτωπον, κλαίωντας καί λέγωντας · ἔλα ἐδῶ περιπόθητόν μου

¹¹⁹⁰Tachadura por error. – ¹¹⁹¹σφουγγισαν / ἐσφουγκησαν

φομαράκι, ὁποῦ πάντοτε ἐδοιοῦσες ἐμένα νά ὑποφέρω τούς κόπους μου καί ταῖς δυσυχίαις μου, ὅταν ἐπερεπατοῦσα μέ τοῦ λόγου σου, καί δέν εἶχα ἄλλην ἔγνοιαν παρά νά φτιά//νω τό σαμαράκι σου, εἰς ὅποιον μέρος ἤθελεν χαλάσῃ, καί νά ἐτοιμάζω τήν ταγήν σου εἰς ὅποιον κατάλυμα ἤθελα βραδιασθῇ · καλότυχος καί εὐτυχής ἦτον ἐκεῖνος ὁ καιρός, ἀμή ἀφ' οὗ σέ ἄφησα, καί ἐπίασα τήν ὑπερηφάνειαν καί κενοδοξίαν ἔπεςα εἰς χίλιαις δυσυχίαις, καί εἰς ἄπειρα βάσανα, καί ἐν ὅσῳ ἔλεγεν αὐτά τά λόγια εἰς τήν ἴδιον καιρόν ἔβαλε τό σαμάρι ἀπάνω εἰς τό μουλάρι, δίχως νά τόν εἰπῇ κἀνέναν λόγον · ἀφ' οὗ λοιπόν ἔβαλε τό σαμάρι εἰς τό γομάρι μέ //μεγάλον κόπον ἐκαβαλλίκευσεν ἀπάνω εἰς αὐτόν, καί γυρίζοντας πρὸς τόν ἐπισάτην, γραμματικόν, ἀρχηγίγειραν, καί ἱατρόν πέτρων ῥέξιον, καί εἰς πολλούς ἄλλους εἶπεν αὐτά τά λόγια · κάμετέ με ζράταν νά περάσω σινιόροι, καί ἀφήσετέ με νά γυρίσω εἰς τήν πρώτην μου ἐλευθερίαν

240r.

ἀφήσετέ με νά ὑπάγω νά εὕρω τήν προτέραν μου ζωήν διά νά ἀναζηθῶ ἀπό αὐτόν τόν παρόντα θάνατον · ἐγὼ δέν ἐγεννήθηκα διά νά εἶμαι γγοβεργνατόρος καί νά διαφεντεύω νήσους καί κάσρη ἀπό τούς ἐχθρούς ὁποῦ θέλουν νά τά καταπατήσουν, ἀλλά ἐγεννήθηκα δια νά ὀργώνω, καί νά σκάπτω, καί καθ' ἕνας πρέπει νά φυλάττῃ τό ὀφφεικίον του, καί τήν ἐργασίαν διά τήν ὁποίαν ἐγεννήθη, ἐμένα κα//λήτερα μέ πρέπει μία τζάπα εἰς τό χέρι, παρά ἕνα σκίπτρον · θέλω καλήτερα νά χορτάσω μέ ψωμί καί μέ κρεμμύδια, παρά νά εὐρίσκομαι ὑποκείμενος εἰς ἕνα ἀσύστατον ἱατρόν καί νέ μέ κάμη νά ἀποθάνω ἀπό τήν πείναν · ἐγὼ σᾶς ἀφίνω ὑγείαν καί εἰπέτε τόν Δοῦκαν τόν ἀφέντην μου πῶς γυμνός ἐγεννήθηκα, καί γυμνός εὐρίσκομαι · ὅταν ἐμπῆκα εἰς αὐτό τό γγοδέρνο δέν εἶχα κἀνένα ἄσπρον, καί τώρα δέν τό ἀποτάζω, πρᾶγμα πολλά ἐναντίον εἰς τόν τρόπον ὁ//ποῦ συνηθίζουν νά εὐγαίνουν οἱ φγοβεργνατόροι ἀπό ἄλλα νησιά, ἀφήσετέ με νά ὑπάγω νά βάλλω τίποτα ἔμπλασρα εἰς τό κορμί μου, ὅτι πισεύω νά εἶναι κατασκακισμένα τά κόκκαλά μου ἀπό αἰτία τῶν ἐχθρῶν ὁποῦ ἐπεριδιαβάσθηκαν ἀπό πάνω μου · δέν πρέπει νά τό κάμῃς αὐτό ἢ ἀφεντιᾶ σου σινιόρ φγοβεργνατόρε ἀποκρίθῃ ὁ ἱατρός ὅτι ἐγὼ θέλω σέ δώσει ἕνα πιτόν ὅπου εἶναι καλά διά τά κτηπήματα, καί διά ταῖς ξυλῖαις, τό ὅποιον εὐθύς θέλει σέ κάμη νά ἔλθῃς// εἰς τήν πρώτην σου ὑγείαν, καί δύναμιν, καί ὅσον μέν διά τό φαγί ἐγὼ σέ ὑπόσχομαι ἀπό τώρα καί ἐμπρός θέλω σέ ἀφήσει νά φᾶς ὅσον ἀγαπᾶς · παράκαιρα εὐσπλαγχνίσθῃς ἢ ἀφεντιᾶ σου ἀρχηῖατρε εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅτι τώρα τόσον εἶναι δυνατόν νά γυρίσω πάλιν εἰς τό φγοδέρνον, ὅσον εἶναι δυνατόν νά γίνω βασιλεύς τῶν τουρκῶν · αὐτό ὁ σάντζιο πάντ' εἰς δέν θελεῖ τό κάμη ἄλλή φορά, μήτε θέλει πάρη ἄλλο φγοδέρνο ἂν καί νά τοῦ τό ἔδιναν μαγευ//ρευμένον, καί κενομένον εἰς δύο

σκουτάλια, καί αὐτό εἶναι τόσον βέβαιον, καθὼς εἶναι βέβαιον πῶς δέν ἡμπορεῖ νά πετάξῃ τινάς εἰς τόν ἀέρα χωρίς πτερά · ἐγὼ εἶμαι ἀπό τήν γενεάν τῶν σάντζιων, οἱ ὅποιοι ὅταν εἰποῦν μίαν φοράν τό ὄχι, διά κἀνένα πρᾶγμα δέν τό κάμνουν πλέον, ἄν ἤθελε τοὺς τό εἶπῃ ὁλος ὁ Κόσμος · ἄς ἀπομένη εἰς αὐτό τό ἀχοῦρι τά πτερά τοῦ μύρμηγκος ὁποῦ μέ ἔκαμαν καί ἐπέταξα εἰς τόν ἀέρα διά νά μέ φάγουν τά χελιδόνια καί// ἄλλα πουλία, ὅτι ἐγὼ θέλω περιπατεῖ πάλιν πεζός κ'τὴν συνηθειάν μου, καί ἄν δέν εὕρω νά

- 240v.** φορέσω χρυσά παπούτζια θέλω φορέσει καί παλαιά τζαρούχια, καί ὁ καθ' ἓνας πρέπει νά ζαπλώνῃ τά ποδάρια του, κ' τό πάπλωμά του, πρὸς τόν ὅποιον ἀποκριθῇ ὁ ἐπιστάτης · ἡμεῖς σινιόρε φγοδερνατόρε μέ καλήν μας καρδίαν, θέλομεν νά τήν ἀφήσει νά ὑπάγῃ, ἀγκαλά καί νά μᾶς κακοφαίνεται κ'πολλά πῶς θέλομεν νά σέ χάσωμεν, ὅτι ἡ χριστιανική σου πολιτεία μᾶς// κάμῃ νά εἴμεσθα χρεώσαι νά τήν ἐπιθυμήσωμεν · ἀμήν ἡξεύρεις ἡ ἀφεντιάσου πῶς κάθε φγοδερνατόρος, ὅσον ὀλίγον καί ἄν καθήσῃ εἰς ἓνα γγοδέρνον, πρέπει νά δώσῃ πρῶτα λογαριασμόν, καί ἔπειτα νά κινήσῃ. Ἐγὼ δέν ἔχω νά δώσω κἀνέναν λογαριασμόν, εἶπεν ὁ σάντζιος, διότι δέν ἐπῆρα τίποτας ἀπό τό γγοδέρνον ἔξω ἀπό τά βάσανα ὁποῦ ἐπῆρα καί ἔσυρα ἀπόψε, καί ἐμένα ὁ δοῦκας μέ ἔβαλεν // εἰς αὐτό τό γγοδέρνον, καί ἐκεῖ πάλιν πηγαίνω, καί ἐκεῖ θέλω δώσῃ λογαριασμόν · ἀγκαλά καί ἐκεῖ θέλω δώσῃ λογαριασμόν · ἀγκαλά καί ὡς καθὼς σᾶς προεῖπα γυμνός ἐγεννήθηκα, καί γυμνός εὐγῆκα, καί ἀπό αὐτό θέλει φανεῖ πῶς ἐκυδέρησα ὡσάν ἓνας ἄγγελος.
- Ἐχει δίκαιον ὁ μέγας σάντζιος εἶπε τότε ὁ ἱατρός, καί ἐμένα μέ φαίνετε εὐλογον νά τόν ἀφήσωμεν νά ὑπάγῃ, διότι ἡξεύρω πῶς θέλει νά τό χαρῇ ὁ Δοῦκας κ'πολλά βλέπωντάστον. // ὅλοι ἔκλιναν εἰς τήν γνώμην τοῦ ἱατροῦ, καί τόν ἄφησαν νά ὑπάγῃ καί δίδωντάστον τά ἀναγκαῖα τῆς σράτας, ἤθελαν νά εὕγουν νά τόν ξεπροβοδίσουν μέ προπομπήν, ἀμή ὁ σάντζιος τοὺς εἶπε πῶς δέν ἤθελεν ἄλλο παρὰ ὀλίγον κριθάρι διά τό γομάρι του, καί κομμάτι τυρί καί ψωμί διά λόγου του, λέγωντας πῶς ἐπειδὴ καί ἦτον ὀλίγον τό διάστημα τῆς σράτας, δέν τόν ἔκαμνεν ἄλλο τίποτα χρεῖα, ὅλοι τόν ἀγκάλιασαν, παρομοίως καί αὐτός ἐκείνους, κλαί//οντας καί τοὺς ἄφησαν ἔκθαμβους τόσον διά τά λόγια του, ὅσον καί διά τήν γνωστικὴν του ἀπόφασιν.¹¹⁹²

¹¹⁹²El copista deja seis líneas vacías al final de la página para empezar en *recto* el capítulo vδ.

Κεφάλαιον νδ:^{ον}

241r.

Ὅπου διηγείται πράγματα συντείνοντα εἰς αὐτήν
τὴν ἰσορίαν.

Ὁ Δοῦκας καὶ ἡ Δουκέσσα ἀποφάσισαν νὰ κάμῃ τὸν πόλεμον ὁ Δόν Κισσότης μὲ τὸν υἱὸν ἐκείνου τοῦ πλουσίου χωριάτου διὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅπου ἀναφέραμεν, καὶ ἀγκαλὰ καὶ τό παλικάρι νὰ ἦτον εἰς τὴν φιάτραν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑπάγη διὰ νὰ μὴν ὑπανδρευθῇ μὲ τὴν κόρην τῆς δόνας ῥοδριγέτζ, μὲ ὅλον τοῦτο ἔβαλαν εἰς τὸν τόπον τοῦ ἑναν ὑπερέτην τοὺς //γκουασκονιανόν¹¹⁹³ ὅπου ὀνομάζονται τοσόλος, ἐρμηνεύοντάς τον πρῶτον καλὰ διὰ ἐκεῖνα ὅπου ἔπρεπε νὰ κάμῃ · περνῶντας λοιπὸν δύο ἡμέραις, εἶπεν ὁ Δοῦκας πρὸς τὸν Δόν Κισσότην πῶς μετὰ τέσσεραις ἡμέραις ἠθέλεν [εἶσθαι] ἔλθῃ ὁ ἐναντίος του, καὶ ἠθέλεν εὕγῃ νὰ πολεμήσῃ μὲ αὐτόν ὡς καθαλλιέρης, καὶ τό ἠθέλεν ὑποσῆσθαι πῶς ψεύδεται τό κορίτζι διὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ὑπανδρείας · ὁ Δόν Κισσότης ἐχάρη κ'πολλά ἀκούωντας αὐτό, καὶ //ἐσυλλογοῦνταν εἰς τὸν ἑαυτὸν του νὰ κάμῃ θαύματα, καὶ νὰ δείξῃ εἰς τὸν Δοῦκα νὰ ἰδῇ πόσον δύναται ἡ δύναμις τῆς ἀνδρείας τῆς χειρὸς του, καὶ ὅλοι, καὶ ὅλως ἔμπλεος χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐκαρτεροῦσε νὰ ἐπεράσουν ἐκεῖναις ἡ τέσσερες ἡμέραις ὅπου τὸν ἐφαίνονταν τέσσερες χρόνοι ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν ὅπου εἶχεν.

ἄς ἀφήσομεν καὶ ἡμεῖς λοιπὸν τὸν Δόν Κισσότην ἕως ὅπου νὰ ἀπεράσουν ἡ τέσσερες ἡμέραις, καὶ //ἄς ὑπάγωμεν νὰ εὕρωμεν τὸν σάντζιον, ὁ ὁποῖος εἰρχοῦταν μισοχαρούμενος καὶ μελαγχολικὸς νὰ εὕρῃ τὸν καθαλλιέρεν του, τοῦ ὁποίου ἡ συντροφία τοῦ ἄρξε περισσότερον, παρὰ τὰ νησία ὅλου τοῦ Κόσμου · ξεμακρύνοντας λοιπὸν ὀλίγον ἀπὸ τό νησί, εἰς τό ὅποιον ἦτον φγοθερνατόρος, εἶδε πῶς ἀπὸ τὴν σράταν ὅπου ἐπήγαινε εἰρχοῦνταν ἔξι ἀνθρώποι ἀπὸ ἐκείνους ὅπου περιπατοῦν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον καὶ ζητοῦν, οἱ ὁποῖοι τραγωδοῦν κ'πολλά //εὐμορφα, καὶ φθάνοντας σιμὰ εἰς τὸν σάντζιον ἐσάθησαν εἰς τὴν ἀράδαν, καὶ μεγαλοφώνως ἄρχισαν νὰ τραγωδοῦν εἰς τὴν γλῶσσάν τους, ἐκεῖνο ὅπου δὲν ἐκαταλάμβανεν ὁ σάντζιος ἔξω ἀπὸ ἕναν λογὸν ὅπου ἐπρόσφεραν φανερά, δηλαδή ἐλεῆμοσύνην¹¹⁹⁴, ἀπὸ τό ὅποιον ἐκαταλάμβανεν πῶς ἐκεῖνα ὅπου ἐτραγουδοῦσαν ἦτον περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ μὲ τό νὰ ἦτον αὐτός πολλὰ ἐλεήμων (ὡς καθὼς γράφει ὁ σὶδ ἀχμέτης) εὐγαλεν ἀπὸ τὰ δισάκκιātu τό τυρὶ καὶ τό ψωμί ὅπου εἶχε, καὶ τοὺς τό ἔδωσε, κάμνωντάς τους σημεῖον πῶς δὲν εἶχεν

241v.

¹¹⁹³ gascón. — ¹¹⁹⁴ ἐλεῆμοσύνην / ἐλεημοσύνην

ἄλλο τίποτα νά τούς δώση, αὐτοί //τό ἐδέχθησαν μέ καλήν τους καρδίαν λέγοντας *φγουελτέ φγουελτέ*¹¹⁹⁵, ἐγώ δέν καταλαμβάνω τί ζητεῖται ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, σηκώνοντας τούς ὤμους τους · τότε ἕνας ἀπό ἐκείνους εὐγαλεν ἕνα πουγγί ἀπό τόν κόρφον του καί τό ἔδειξε τόν σάντζιον, ἀπό τό ὁποῖον ἐκατάλαβεν πῶς τόν ἐζητοῦσαν ἄσπρα· αὐτός δέ τούς ἔκαμε σημεῖον πῶς δέν εἶχε, καί κεντρώνοντας τό γομάρι ἐπέρασεν ἀπ' ἐμπροσθέν τους· ἕνας ἀπό ἐκείνους ἐστάθη καί τόν ἐσοχάσθη μέ προσοχήν, καί ἀφ' οὗ τόν καλοσοχάσθη, ἔτρεξε καί τόν ἀγγιά //λιασεν ἀπό τήν μέσην, καί εἶπεν ἡ γλῶσσαν κασελιανήν · εἶναι δυνατόν νά κρατῶ εἰς ταῖς ἀγκάλας μου τόν ἀκριβόν μου φίλον, καί καλόν μου γείτωνα τόν σάντζιο πάντζο; πιεῦω βεβαιώτατα πῶς νά εἶναι ἀληθινόν, διότι δέν εἶμαι μεθυσμένος · ὁ σάντζιος ἐθαύμασεν ἀκούοντας τό ὄνομά του, καί βλέπωντας πῶς τόν ἐκρατοῦσεν ἀγγιάλιασμένον ἐκεῖνος ὁ ξένος τόν ἐσοχάσθη μέ προσοχήν, ἀμή δέν ἡμπόρεσε νά τόν γνωρίσῃ · ὁ ξένος βλέπωντας πῶς ἐθαύμαζε, καί δέν τοῦ ἀποκρίνονται, τοῦ εἰ //πεν, πῶς εἶναι δυνατόν ἀδελφέ σάντζιο πάντζο νά μήν γνωρίσῃς τόν γείτωνα σου τόν ῥικότην ὁποῦ εἶχεν ἐργασῆριον εἰς τό χωρίον σου; ἀκούοντας αὐτό ὁ σάντζιος τόν ἐκαλοσοχάσθη ἐκ δευτέρου, καί τόν ἐγνώρισε, καί χωρίς νά ξεπεξεύσῃ ἀπό τό γομάρι τόν ἀγγιάλιασεν, καί τοῦ εἶπεν πῶς ὁ διάβολος ἡμποροῦσε νά σέ ἐγνωρίσῃ μέ αὐτό τό φόρεμα ὁποῦ φορεῖς, ἀμή εἰπές με πῶς τολμᾷς νά γυρίσῃς πάλιν εἰς τήν ἰσπανίαν, ὁποῦ ἂν σέ γνωρίσουν καί σέ πλύνουν ὁ θεός τό γινώσκει τί θέλεις πάθῃ · ἂν ἐσύ δέν μέ //φανερῶσῃς ἀποκριθῇ ὁ ξένος κἀνένας δέν ἡμπορεῖ νά μέ γνωρίσῃ ἔχοντας αὐτό τό φόρεμα, καί ἄς παραμερίσωμεν ἀπό τήν ζράταν νά καθήσωμεν ἀπό κάτω εἰς ἐκεῖνο τό δένδρον εἰς τό ὁποῖον θέλουν οἱ συντρόφοι μου νά καθήσουν νά φάγουν ψωμί, καί ἡμπορεῖς νά καθίσῃς καί ἐσύ νά φάγῃς μαζῇ τους, ὅτι εἶναι ἄνθρωποι πολλά καλοί, καί ἐκεῖ θέλω σέ διηγηθῇ τά ὅσα μέ ἐσυνέβηκαν ἀφ' οὗ εὐγῆκα ἀπό τόν τόπον μας · ὁ σάντζιος ἔσερξε, καί λέγωντάς το ὁ ῥικότε πρὸς τούς ἄλλους ξένους //ἐπῆγαν ὅλοι μαζῇ ἀπό κάτω εἰς ἐκεῖνο τό δένδρον καί ἐκάθησαν, καί ἐκδύθονκαν ὅλοι τά ῥοῦχα τους καί ἔμειναν μόνον μέ τά ὑποκάμμουσά τους, οἱ ὅποιοι ὅλοι τους ἦτον νέα παλικάρια, ἔξω ἀπό τόν ῥικότην ὁ ὁποῖος ἦτον ἄνθρωπος τοῦ καιροῦ του · ὅλοι εἶχαν τά δισάκκια τους μέσα

242r. εἰς τά ὁποῖα εἶχαν τά χρειζόμενά τους τόσον τῆς τροφῆς των, ὅσον καί τοῦ σώματος · ἔδαλαν ἀντίς διά τράπεζαν τό πράσινο χορταράκι τῆς γῆς, ἐπάνω εἰς τό ὁποῖον εὐγαλαν ψωμί, ἐλές, μαχαίρια, καρύδια, μερικά κομμάτια ἀπό τυρί, καί κομμάτι χοιρινομέρη, εὐγαλαν καί κομμάτι χαδγιόρι

¹¹⁹⁵ dinero, dinero (del alemán y holandés *geld*) Edición de Francisco Rico, p. 960.

[με κομμάτι τυρί¹¹⁹⁶]μερικαῖς ἐλαῖς, καί πλόσκαις μέ κρασί, ὅτι ὁ καθ' ἕνας εἶχε τήν πλόσκαν του, // ἄρχησαν νά τρώγουν μέ μεγάλην ὄρεξιν καί νά πίνουν συχνά ἀπό ἐκεῖναις ταῖς πλόσκαις δίδοντας καί τόν σάντζιον, ὁ ὁποῖος πίνοντας ἀπό ἐκεῖνο τό κρασί ἐλησιμόνησε ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἔγιναν εἰς τό γγοθέρνο του · τέλος πάντων ἀφ' οὗ ἔφαγαν καλά καί ἤπιαν σχεδόν ὅλον τό κρασί ἐκεῖνο, ἐπλάγιασαν καί ἐκοιμήθηκαν ὅλοι εἰς τόν ἴδιον τόπον τῆς τραπέζης, καί ἔμεινε μόνον ὁ σάντζιος καί ὁ ῥικότης, ὅτι αὐτοί εἶχαν φάγη περισσόν, καί εἶχαν πῖε ὀλιγώτερον, καί πα//ραμερίζοντας ὀλίγον ἀπό ἐκεῖνους τοὺς ξένους ὅπου ἐκοιμοῦνταν εἶπεν ὁ ῥικότης πρὸς τόν σάντζιον αὐτά τά ἀκόλουθα λόγια ὅπου θέλομεν διηγηθῇ.

Ἐσύ ἡξεύρεις πολλά καλά φίλε σάντζιε πάντζα, καί γείτωνά μου πῶς ἡ ἐξορία ὅπου ἔκαμεν εἰς ὅλον μου τό γένος ὁ ρίγας ἔδωσε μέγαλον φόβον καί τρόμον εἰς ὅλους μας, καί ἐφοδόμουν νά μὴν βάλλῃ εἰς πρᾶξιν ἐκεῖνο ὅπου μᾶς ἐφοθέριζε πρὶν νά ἔλθῃ ὁ καιρός τῆς διωρίας ὅπου μᾶς //εἶχε βάλλει νά εὐγωμεν ἀπὸ τὴν ἰσπανίαν · ἐσοχάσθηκα λοιπόν ὡς φρόνιμος καί ἀποφάσισα νά εὐγῶ πρῶτον ἐγὼ χωρὶς τὴν φαμελίαν μου καί νά ὑπάγῳ νά εὐρῶ κἀνέναν τόπον διὰ νά κατοικήσω, καί ὕστερον νά γυρίσω νά πάρῳ καί τὴν γυναῖκα μου μέ τά παιδιά μου χωρὶς νά εὐγῶ μέ τόσῃν βίαν ὡς καθὼς ἔκαμαν οἱ ἄλλοι συγγενεῖς μου · διότι ἐγὼ ἐγνώρισα πολλά καλά πῶς ἐκεῖνη ἡ ἐξορία δέν ἦτον διὰ φοβέρεσμα καθὼς μερικοὶ ἔλεγαν, ἀλλὰ ἦτον ὡσάν // ἕνας ἀληθινὸς νόμος ὅπου ἔμελε νά φυλαχθῇ διὰ παντός · εὐγῆκα λοιπόν καί ἐπῆγα εἰς τὴν φράντζα καί ἀγκαλά καί ἐκεῖ μέ ἔκαμαν μεγάλαις περιποιήσεις μέ ὅλον τοῦτο δέν ἠθέλησα νά ὑπάγῳ παντοῦ νά ἰδῶ · ἐπέρασα εἰς τὴν ἰταλίαν καί ἔφθασα εἰς τὴν ἐλαμανίαν, καί ἐκεῖ μέ ἐφάνη ὅτι νά ἡμπορῇ νά ζήσῃ τινὰς μέ περισσοτέραν ἐλευθερίαν, διότι οἱ ἐγκάτοικοι τοῦ τόπου δέν εἶναι ἀνθρώποι πολλά εὐγενικοὶ καί χαϊδεμένοι, καί ὁ καθ' ἕνας ζῇ ὡς καθὼς τὸν βολέσει καί //ἀγαπᾷ · ἐνοίκισα ἕνα σπῆτι σιμά εἰς μίαν χώραν ὅπου ὀνομάζεται αὐγοῦσα, καί ἐκίνησα μέ αὐτοὺς τοὺς ξένους, οἱ ὅποιοι ἔχουν συνήθειαν νά ἔρχωνται κάθε χρόνον εἰς τὴν ἰσπανίαν

διὰ ἐλησιμοσύνη, καί περιπατοῦν σχεδόν εἰς ὅλες τες χώρες τῆς καὶ ἀποκτοῦν εἰς αὐτό τό ταξίδι παρὰν ἀπὸ σκουλιᾶ καθ' ἕνας τους, καί ἔτζι γυρίζουν εἰς τὸν τόπον τους · τώρα σάντζιο ἐμένα ὁ σκοπὸς μου ἄλλος δέν εἶναι, παρὰ νά εὐγάλῳ τὸν θυσσαυρόν ὅπου ἄφησα παραχομένον, ὅπου μέ τό νά εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν χώραν θέλω ἡμπορέσω νά τό κάμῳ εὐκόλα, καί χωρὶς κἀνέναν κίνδυνον, καί νά //γράψῳ, ἢ νά περάσω ἀπὸ τὴν βαλέντζα

242v.

¹¹⁹⁶Tachadura por repetición.

εἰς τὴν γυναῖκάν μου, καὶ εἰς τὴν θυγατέραν μου, ὅτι ἡξεύρω πῶς κάθονται εἰς τὴν ἀλητζίρι, καὶ νὰ εὔρω τρόπο νὰ ταῖς ὑπάγω εἰς κἀνέναν λιμῶνα τῆς φράντζας, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ θέλω ταῖς ὑπάγω εἰς τὴν ἀλεμάνην, καὶ ἐκεῖ θέλω κατοικήσει ὅσον εὐδοκήσει ὁ θεός, ὅτι τέλος πάντων σάντζιο μου ἐγὼ ἡξεύρω πῶς ἡ θυγατέρα μου βέβαια ἡ ῥικότα καὶ ἡ φραντζέσκα ἡ γυναῖκά μου εἶναι καθολικαῖς χριστιαναῖς, καὶ ἀγκαλὰ ἐγὼ νὰ μὴν εἶμαι τοιοῦτος, μέ ὄλον τοῦτο εἶμαι //περισσότερον χριστιανός, παρὰ ἀράτης, καὶ παρακαλῶ ἀδιαλείπτως τὸν θεὸν νὰ μέ ἀνοίξη τοὺς ὀφθαλμούς τῆς διανοίας, καὶ νὰ μέ κάμη νὰ γνωρίσω τὸν τρόπον μέ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ τὸν δουλεύσω · ἀμὴ ξέκω καὶ θαυμάζομαι πῶς ἡ γυναῖκα μου καὶ ἡ θυγατέρα μου ἐπῆγαν εἰς τὴν περπείριαν,¹¹⁹⁷ καὶ ὅχι εἰς τὴν φράντζαν, εἰς τὴν ὁποῖα ἡμποροῦσαν νὰ ζήσουν, ὡσάν χριστιαναῖς · αὐταῖς ὡς φαίνεται δέν ἡμπούρεσαν νὰ ὑπάγουν ἐκεῖ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, διότι ταῖς [αἰτίαις¹¹⁹⁸] ἐπῆγαν ὁ ἰωάννης //τριοκίπιος ὁ ἀδελφός τῆς γυναῖκός, ὁ ὁποῖος ὡς τέλειος ἐραστής ὁποῦ εἶναι θέλει ταῖς ἐπῆγεν ἐκεῖ ἡξεύρωντας πῶς εἶναι χωρὶς κἀνέναν φόβον, καὶ πρέπει νὰ ἡξεύρης ἄλλο ἓνα πρῶγμα τὸ ὁποῖον εἶναι πῶς ματαίως πηγαίνει νὰ γυρεῖς τὸν θυσσαυρόν ὁποῦ ἄφησες παραχωμένον, διότι ἡμεῖς ἐμάθαμεν πῶς εἶχαν πάρῃ ἀπὸ τὴν γυναῖκάν σου πολλά μαργαριτάρια καὶ ἄσπρα ὁποῦ εἶχε μαζῇ της · αὐτὸ ἐνδέχεται νὰ τό ἔκαμαν λέγει ὁ ῥικότης, ἀμὴ ἐγὼ ἡξεύρω σάντζιο πῶς //αὐτοὶ δέν ἄγγυσαν τὸν θησαυρόν ὁποῦ ἐγὼ εἶχα παραχωμένον, διότι δέν τοὺς εἶπα τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι, καὶ ἂν θέλῃς νὰ ἔλλῃς μαζῇ μου νὰ μέ βοηθήσης νὰ τὸν εὐγάλω καὶ νὰ μὴν τό εἰπῇς κἀνέναν τινός· ἐγὼ θέλω σέ δώσει διακόσια σκουῖδα, ἐγὼ τό ἔκαμα ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος ὅμως δέν ἀγαπῶ τὰ ἄσπρα, ὅτι ἂν τὰ ἀγαποῦσα ἐγὼ δέν ἄφινα σήμερον ἓνα ὀφείκιον μέ τό ὁποῖον ἡμποροῦσα νὰ κάμω τοὺς τείχους τοῦ ὀσπητίου μου μαλαγματένιους, καὶ εἰς ὀλιγώτερον καιρόν ἀ//πὸ ἑξὶ μῆνες νὰ τρῶγω μέ ἀσημένια ἀγκεῖα, καὶ τόσον διὰ αὐτό, ὅσον καὶ μέ τό νὰ φαίνεται πῶς θέλω γένη προδότης εἰς τὸν βασιλέα μου, βοηθῶντας τοὺς ἐχθρούς του δέν ἤθελα ἔλθῃ μαζῇ σου, ὅχι

243r. [ὅχι¹¹⁹⁹] μέ διακόσια σκουῖδα ὁποῦ μέ ὑπόσχεσαι, ἀλλὰ ἂν μέ ἔδιδες μετρητὰ τριακόσια · τί ὀφφείκιον εἶναι αὐτό ὁποῦ ἄφησες σάντζιο, [ἐγὼ¹²⁰⁰] ἐρώτησεν ὁ ῥικότης, ἄφησα ἀπὸ τό νὰ εἶμαι γγοδερνατόρος μιᾶς νησιου ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος ὁποῦ μέ τὴν πίσιν μου εἶναι τό καλιώτερον γκοθέρνο ὁποῦ νὰ εὐρίσκεται εἰς τὸν κόσμον · καὶ ποῦ εὐρίσκεται αὐτό τό νησί ἐρωτᾷ ὁ ῥικότης πάλιν; εἶναι πέντε μίλια //μακρὰν ἀπὸ ἐδῶ, καὶ ὀνομάζεται νῆσος βαραταρία· σιῶπα σάντζιο, καὶ μὴ τό λέγεις αὐτό ἀποκρίθῃ ὁ ῥικότης ὅτι

¹¹⁹⁷Berbería. — ¹¹⁹⁸Tachadura. — ¹¹⁹⁹Error. Repetido el reclamo. — ¹²⁰⁰Tachadura.

τά νησία εὐρίσκονται εἰς τήν θάλασσαν καί ὄχι εἰς τήν ζηράν, καί πῶς δέν εὐρίσκεται εἶπεν ὁ σάντζιος ὅπου ἐγὼ ἀκόμη σήμερον ἐκίνησα ἀπὸ ἐκεῖ καί ἐχθές εἶμουν φγοδερνατόρος, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο ἀφέθηκα μέ τό νά μέ ἐφάνη τό ὀφφείκιον τῶν φγοδερνατόρων κινδυνώδες· τί ἐκέρδησες εἰς τό φγοδένον; ἐρώτησεν ὁ ῥικότε, ἐγὼ ἐκέρδησα, ἀποκρι// θη ὁ σάντζιος τό νά ἐγνώρισα πῶς εἶμαι ἄξιος νά κυδερνήσω, καί πῶς τά πλοῦτη ὅπου ἀποκτῶνται εἰς τά τοιαῦτα φγοδέρνα προξενοῦν κίνδυνον εἰς τό νά χάσῃ τινάς τόν ὕπνον του, τήν ἀνάπαυσίν του, σχεδόν καί τήν ὑγείαν του διότι εἰς τάς νήσους οἱ φγοδερνατόροι πρέπει νά τρώγουν ὀλίγον μάλισα ἄν εἶναι ἱατροί ὅπου νά φροντίζουν διά τήν ὑγείαν του· ἐγὼ δέν καταλαμβάνω αὐτά ὅπου λέγεις σάντζιο ἀποκριθῇ ὁ ῥικότε, μέ φαίνεται πῶς νά εὐγῆκες ἔξω τοῦ νόος σου, //καί αὐτά ὅπου συντυχαίνεις εἶναι φλυαρίαις, διότι ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου θέλει νά σέ κάμῃ φγοδερνατόρον, ἐχάθησαν οἱ ἄνῳ ἀπό τόν Κόσμον; πλέον προκομένος ἀπὸ ἐσένα δέν εὐρίσκεται; σιωπᾷ σάντζιο καί γύρησε εἰς τόν ἑαυτόν σου καί συλλογίσου καλά, ἄν θέλῃς νά ἔλθῃς μαζί μου ὡς καθώς σέ εἶπα νά μέ βοηθήσῃς νά εὐγάλω τόν θησαυρόν ὅπου ἔχω παραχομένον· ἐγὼ σέ προεῖπα ῥικότε πῶς δέν θέλω ὑπάγει μαζί σου, καί πῆγαι//νε εἰς τήν καλήν τήν ὥραν, ὅτι ἐγὼ ἤξεύρω πῶς αὐτά τά καλῶς κερδημένα δέν ἤμπορῶ νά κρατήσω, πόσῳ μάλλον τά κακῶς κερδημένα· ἐγὼ δέν σέ δυνασεύω, εἶπεν ὁ ῥικότες, ἐπειδή καί δέν θέλεις μόνον εἰπές μέ παρακαλῶσε εἰσούν ἐσύ εἰς τό χωρίον ὅταν ἐκίνησεν ἀπὸ ἐκεῖ ἡ γυναῖκα μου, καί ἡ θυγατέρα μου καί ἡ γυναικαδελφός μου; ναί εἶμουν ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος μάλισα ὅταν ἐκίνησεν ἡ θυγατέρα σου ἡ ὁποῖα ἦτον// τόσον εὐμορφη ὅπου εὐγῆκαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τοῦ χωρίου νά τήν ἰδοῦν, καί ἔλεγον πῶς νά

εἶναι τό εὐμορφότερον πλάσμα τοῦ Κόσμου· ἐπήγαινε κλαίωντας, καί ἀποχαιρετοῦνταν μέ ὅλαις ταῖς φιλενάδαις της, καί γνώριμαῖς της, καί ὅσοι ἐπήγαιναν νά τήν ἰδοῦν εἰς ὅλους ἔλεγεν νά παρακαλοῦν τόν θεόν καί τήν παναγίαν διά λόγου της, καί αὐτό τό ἔλεγε μέ τόσον παράπονον, ὅπου μέ ἔκαμε καί ἔκλαιψα, καί περισσότερον ἀπὸ ὅλους ἐφάνη πῶς νά τήν ἐλυπήθῃ ὁ Δόν πέτρος, ἐκεῖνο //τό πλούσιον παλικάρι, τό ὁποῖον τό ἤξεύρεις καί ἐσύ πολλά καλά, καί ἔλεγον πῶς τήν ἀγαποῦσε κ'πολλά, ὅτι ἀφ'οὔ ἐκίνησεν ἐκεῖνη ἀπὸ ἐκεῖνο τό χωρίον, μήτε αὐτός δέν ἐφάνη πλέον εἰς ἐκεῖνα τά μέρη, καί ὅλοι ὑπολαμβάνουν πῶς νά ἐπῆγε κατόπι της διά νά τήν κλάψῃ, ἀμή ἔως τῶρα δέν ἀκούσθῃ τίποτας· ἐγὼ πάντοτε εἶχα ὑποψίαν εἶπεν ὁ ῥικότες πῶς αὐτός ὁ καθαλλιέρος νά ἀγαπᾷ τήν θυγατέραν μου, ἀμή ἔχοντας τό θάρδος εἰς τήν σοφροσύνην τῆς //ῥικότας μου, ποτέ δέν ἐκακοκάρδησα, ὅτι θέλεις ἀκούσεις, σάντζιο πῶς ἡ ἀράπισσαις ποτέ

243v.

δέν ἀγαποῦνται μέ τούς χριστιανούς, καί διά τοῦτο πιεζέω πῶς αὐτή νά μὴν ἐγνοιάζονταν διά τήν ἀγάπην αὐτοῦ τοῦ παλικαρίου · ὁ θεός νά κάμῃ τό καλλιώτερον, εἶπεν ὁ σάντζιος, καί ἄφησέ με νά ὑπάγω ἡγαπημένε μου ῥικότε, ὅτι ἐγὼ κ'νοῦν νά φθάσω ἀπόψε ἐκεῖ ὅπου εἶναι ὁ καθαλλιέξης μου ὁ Δόν Κισσότης · ὁ θεός νά σέ δώσῃ καλόν κατευόδιον ἀδελφέ σάν//τζιο, τοῦ εἶπεν ὁ ῥικότες, καί ἄς ὑπάγω καί ἐγὼ νά σηκώσω τούς συντρόφους μου, ὅτι εἶναι καιρός νά κινήσωμεν · εὐθύς ἀγγαλιέσθηκαν, καί ἀποχαιρετήθηκαν, καί καθαλλιεύοντας ὁ σάντζιος ἐπῆγεν εἰς τήν ζράταν του ἀφίνοντας τόν ῥικότε μέ τούς συντρόφους του.

Κεφάλαιον νε:^{ον}

Ὅπου διηγεῖται ἐκεῖνα ὅπου ἐσυνέβηκαν τόν σάντζιον εἰς αὐτό τό ταξίδι

μέ τό νά ἄργοπόρησεν ὁ σάντζιος μέ τόν ῥικότε πολλήν ὥραν ἐσάθη αἰτία ὅπου δέν ἠμπόρεσε νά φθάσῃ ἐκείνην τήν βραδιάν εἰς τό καζέλι τοῦ Δοῦκα, ἀγκαλά καί ἔφθασεν ἐκεῖ σιμά εἰς μίαν ὥραν, καί ἐκεῖ ἐδραδιέσθη, καί ἤλθεν ἡ νύκτα ὡσάν σκοτεινή, ἀμή μέ τό νά ἦτον καλοκαίρι δέν τοῦ ἔδιδεν ἐνόχλησιν, καί παραμερῶντας ἀπό τήν ζράταν

244r. ἐγύρευε νά εὔρῃ κἀμμίαν καλήν τοποθεσίαν νά κοιμηθῇ, καί ἠθέλησεν ἡ κακή του τύχη, ἐκεῖ ὅπου ἐπεριπατοῦσε, καί ἐγύρευε τόπον αὐτός καί τό γομάρι του, ἔπесεν εἰς ἓνα βαθύτατον, καί σκωτεινότατον χάος · ὅπου ἦτον ἀνάμεσα εἰς κάποια παλαιώτατα κτήρια, καί τήν ὥραν ὅπου ἔπεφτεν ἐπαρακαλοῦσεν ἐξ ὅλης του καρδίας τόν θεόν λογιάζοντας πῶς ἤ//θελε νά φθάσῃ ἕως τό βάθος τῆς ἀδύσου · ἀμή δέν τοῦ ἐσυνέβη αὐτό, διότι πηγαίνοντας τό γομάρι ἕως δύο τρεῖς ὀργυαῖς τό βάθος ἐσῆθηκε ὁ σάντζιος, εὐρέθη ἀπάνω του δίχως νά πάθῃ κἀμμίαν βλάβην, ἐψηλάφησεν ὅλον τό κορμί του, καί ἐκράτησε τήν ἀναπνοήν του διά νά ἰδῇ ἂν ἦτον ὑγής, ἤ ἂν ἔλαβε κἀμμίαν λαθωματίαν εἰς κἀνένα μέρος, καί βλέπωντας πῶς ἦτον εἰς τήν τελείαν του ὑγείαν, εὐχαριзоῦσε κ'πολλά τόν θεόν, δια τήν χάριν ὅπου εἶχε τοῦ //δώσει, διότι ἐλόγιαζε πῶς βεβαιώτατα ἤθελε γίνῃ χίλια κομμάτια · ἐψηλάφισε παρομοίως μέ τά χέρια του τά τεῖχη τοῦ χάους, δοκιμάζοντας ἂν ἦτον δυνατόν νά εὔρῃ δίχως νά τόν βοηθήσῃ ἄλλος τινάς, ἀμή εἶδε πῶς δέν εὗρισκε τίποτε ὅπου νά πιρασθῇ νά εὔγῃ ἔξω, καί ἐπεκράνθη κ'πολλά, μάλισα ὅταν ἤκουσε πῶς ἐδογοῦσε κατά πολλά, μάλισα ὅταν ἤκουσε πῶς ἐδογοῦσε κατά πολλά θλιδερά τό γομάρι του, ἀπό τό παίσιμον ὅπου ἔκα-

μεν · ἄχ εἶπε τότε ὁ σάντζιος πάντζας, πόσα πράγματα συμβαίνουν κάθε ὀλίγον εἰς ἐκείνους // ὅπου ζοῦν εἰς αὐτὴν τὴν ἐλεεινὴν ζωὴν χωρὶς νά τό συλλογισθοῦν · ποῖος ἤθελε τό πιεσέση πῶς ἐκεῖνος ὅπου ἦτον ἐχθές θρο-
νιασμένος φγοδερνατόρος μιᾶς νησίου, προςάζωντας τοὺς ὑπηρέτες του καί ὑπηκόους του νά εὐρεθῇ σήμερον ἐνταφιασμένος εἰς ἓνα χάος, δίχως νά εὐρεθῇ κανέννας ἄνθρωπος, ἢ δοῦλος, ἢ ὑπήκοος ὅπου νά τόν βοηθήσῃ · ἐδῶ εἶναι ἀνάγκη βεβαιώτατα νά ἀποθάνομεν ἀπὸ τὴν πείναν, καί ἐγώ καί τό γομάρι μου ἀνίσως καί δέν ἀποθάνομεν καί πρὶν // τῆς πείνας, τό μὲν γομάρι μου με τό να ἐκαταστζάκισε τὰ κόκαλά του, ἐγὼ δέ ἀπὸ τὴν μεγάλην πίκραν, καί ξενοχωρίαν · ἐγὼ μὲν θέλω εἶσθαι καλοῖζικος ὡσάν τὸν καβαλλιέρον μου ὅταν ἐκατέβηκεν εἰς τό σπήλαιον ἐκείνου τοῦ γοῖητευμέ-
νου μοντεζίνου, εἰς τὸν ὁποῖον ἠῦρεν ἀνθρώπους ὅπου τὸν ἐφιλοξένησαν καλληώτερα παρὰ νά ἦτον εἰς τό σπῆτι του · ἐκεῖνος εἶδεν// ἐκεῖ ὀπτασίαις εὖμορφαις καί χαριτωμέναις, καί ἐγὼ καθὼς λογιάζω θέλω ἰδῇ ὄχεντραις, καί ὄφεις, ἀλήμιονον εἰς τοῦ λόγου μου, τί ἐκδασιν ἔλαβαν οἱ τρέλλες καί αἱ φαντασίαις μου ἀπὸ ἐδῶ θέλουν εὐγάλει τὰ κόκαλά μου (ἀνίσως ὁμως καί μᾶς ἰδῇ τινάς) ἄσπρα καί παστρικά μαζῇ μέ

τοῦ γομαρίου μου ἀπὸ τό ὁποῖον ἴσως γνωρισθῇ ποῖοι εἴμισθεν, καί τό ὀλι-
γώτερον θέλουν μᾶς γνωρίσει ἐκεῖνοι ὅπου ἡξεύρουν πῶς ποτέ ὁ σάντζιος δέμ ἀποχώρησεν ἀπὸ τό γομάρι του, μήτε το γομάρι του ἀπὸ τὸν σάντζιον · ἄλλην μίαν φορὰν λέγω ἀλήμιονον εἰς τοῦ λόγου μας ὅπου δέν ἠθέλησεν ἡ φυλάργυρός μας τύχη νά ἀποθάνομεν εἰς τὴν πατρίδαν μας, καί ἀνα-
μεταξύ εἰς τοὺς ἐδικούς μας ὅτι ἂν καί νά μὴν// ἤθελεν εὐρεθῇ ἰατρεία εἰς τὴν συμφορὰν μας, κἄν δέν ἤθελεν λείψῃ τινάς ὅπου νά μᾶς εὐσπλα-
χνηθῇ καί νά σφαλίσῃ τοὺς ὀφθαλμούς μας εἰς τὴν τελευταίαν ὥραν τοῦ θανάτου μας, καί νά εἰπῇ διὰ ἡμᾶς το Κύριε ἐλέησον, καί ὁ θεὸς νά τὸν συγχωρέσει · ὦ σύντροφέ μου, καί παμφίλτατέ μου φομαράκι ἐγὼ βέβαια σέ ἔδωσε κακὴν πληρωμὴν εἰς τὴν τόσην καλὴν σου δούλευσιν, ὁμως πα-
ρακαλῶ σε συγχώρησόν με, καί παρακάλεσε τὴν τύχην μέ τὸν καλιώτερον τρόπον ὅπου ἡξεύρεις νά μᾶς //εὐγάλη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ξενοχωρίαν, καί βά-
σανον εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα, καί ἐγὼ σέ ὑποσχομαι νά σέ βάλλω εἰς τὴν κεφαλὴν ἓνα σέφανον ἀπὸ δάφνην, ὅπου νά ὀποιάζῃς καθολικά ὡσάν ἓνας ποιητὴς σεφανωμένος· τοιοῦτο τρόπος ἐπαραιπονοῦνταν ὁ σάντζιος καί τό γομάρι του ἔστεκε καί τὸν ἀκροάζουνταν δίχως νά τὸν δώσῃ κἄμ-
μίαν ἀπόκρισιν · περνῶντας τέλος πάντων ἐκείνην τὴν νῦκταν εἰς θλιθερά παραπονήματα ἐξημέρωσεν ἡ ἡμέρα μέ τῆς ὁποίας τὴν καθαρότητα καί λαμ//πρότητα εἶδεν ὁ σάντζιος πῶς ἦτον ἀδύνατον νά εὐγῇ ἀπὸ ἐκεῖνο τό χάος χωρὶς νά τὸν βοηθήσῃ ἄλλος τινάς, καί ἄρχησε νά φωνάζῃ διὰ νά τὸν

244v.

ἀκούσῃ τινάς καί νά ὑπάγῃ νά τόν γλυτώσῃ ἀμή ματαίως ἐφώναζεν, διότι ἐκεῖ τρυγύρω δέν ἦτον κἀνένας ἄνθρωπος · ἀφ' οὗ λοιπόν ἐφώναζε πολλήν ὥραν, καί εἶδε πῶς δέν τόν ἦκουε τινάς, τότε ἀποφάσισε πῶς βεβαιώτατα θέλει ἀποθάνει ἐκεῖ, καί ἐπῆρσε καί ἐσύκωσε τό γομάρι του, τό ὅποιον ἔξεκε ἀνάσκελα, καί τό ἔξησεν ὀρθόν// καί ἐυγάνωντας ἀπό τά δισάκκια ἓνα κοιμάτι ψωμί, τό ἔδοσε τοῦ γουμαρίου¹²⁰¹ του, καί τό ἔφαγε λέγωντας ὅλαις ἢ συμφοραῖς δυσυχίαις εἶναι πλέον εὐκολοιυτόφερταις ἔχοντας ψωμί τινάς, τριγυρίζοντας μέσα εἰς ἐκεῖνο τό χάος εἶδεν εἰς ἓνα μέρος μίαν τρύπαν εἰς τήν ὁποίαν ἤμποροῦσε νά χωρέσῃ ἓνας ἄνθρωπος, εὐθύς ἐπῆγε καί σκύπτοντας ἐμπῆκε μέσα, καί εἶδε πῶς ἦτον μακρῦν, καί εὐρύχωρος, καί πῶς ἀπό ἓνα μέρος ἔμβαιναν ἢ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, μέ τό φῶς τοῦ ὁποίου // ἤμποροῦσε καί ἔδλεπε πολλά καλά · εἶδε παρομοίως πῶς εἰς τό ἄλλο μέρος ἐφαίνονταν ἄλλο ἓνα κοίλωμα καί χάος πολλά εὐρύχωρον, καί βλέποντας αὐτό ἐγύρισε πάλιν ἀπό ἐκεῖ ὅπου εἶχεν ἔμβη.

245r. καί ἄρχησε νά σκάπτῃ μέ μίαν πέτραν τό χῶμα ἐκείνης τῆς τρύπας εἰς τρόπον ὅπου εἰς ὀλίγην ὥραν τήν ἔκαμε τόσῃν πλατεῖαν, ὅπου ἤμποροῦσε νά χωρέσῃ καί τό γομάρι του, καί πέρνωντάς τό ἀπό τό καπίσκι ἄρχησε νά περιπατῇ μέσα εἰς ἐκεῖνο τό σπήλαιον διά νά ἰδῇ ἀνίσως καί εἰς τό ἄλλον μέρος εὗρισκε κἀνέναν τόπον νά εὕγῃ, ἐπεριπατοῦσε ποτέ μέν εἰς τό σκότος, // ποτέ δέ εἰς τό φῶς, καί μέ μεγαλώτατον φόδον λέγωντας εἰς τόν ἑαυτόν του, ὦ θεέ μου παντοκράτορ, αὐτό ὅπου ἐγὼ κρατῶ διά συμφοράν, καί κακοῤῥοϊζικίαν, ὁ καθαλλέτης ἤθελε τό νομίση διά εὐτυχίαν · ἤθελεν ἔχῃ αὐτά τά βάθη, καί αὐτό τό σκότος διά ἀνθισμένα περιδόλια καί διά τό παλάτι τῆς γκουαλιάνας, καί ἤθελεν ἐλπίζῃ νά εὕγῃ ἀπό αὐτό τό σκοτεινώτατον χάος εἰς κἀνένα ἀνθισμένον λιθάδι, ἀμή ἐγὼ ὁ κακοῤῥοϊζικός ἐλπίζω //εἰς κάθε ὥραν πῶς ἀπό κάτω εἰς τά ποδάρια μου θέλει ἀνοίξει αἰφνιδίως ἀναβαθύτατον χάος ἀπό ἐκεῖνο τό ἄλλον ὅπου νά μέ καταποντίσῃ τελείως · τοιούτης λογῆς καί μέ αὐτούς τούς λογισμούς ἐπερεπάτησεν ὥς δύο μίλια, καί εἶδεν ἓνα θολωμένον φῶς ὅπου ἐφαίνονταν πῶς νά ἐξημέρῳσεν· ¹²⁰² αὐτοῦ τόν ἀφίνει ὁ σιδ ἀχμέτης καί γυρίζει νά διηγηθῇ διά τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος ὅλος μερός, καί ἔμπλεος χαρᾶς καί ἀγαλλιάζεως ἔκαρ//τεροῦσε τήν ἡμέραν τοῦ πολέμου ὅπου εἶχε νά κάμῃ μέ ἐκείνον τόν χωριάτην, καί πηγαίνοντας μίαν αὐγήν νά δοκιμάσῃ, καί νά γυμνασθῇ ἐκεῖνο ὅπου εἶχε νά κάμῃ τήν δεύτερην ἡμέραν εἰς τήν μονομαχίαν, καί κεντρώνοντας τόν ῥοντζινάντε, καί τρέχοντας ἐπλησίασεν εἰς μίαν τρύπαν, ὅπου ἂν δέν ἤθελε κρατήσῃ δυνατά τό χαλινάρι τοῦ ἀλλόγου, βεβαιώτατα

¹²⁰¹ Sic. — ¹²⁰² Deja un espacio, punto y aparte en el original, para pasar a hablar de Don Quijote.

ἤθελε πέσῃ μέσα · τέλος πάντων τόν ἐκράτησε καί δέν ἔπεσε, καί δίχως νά ξεπεξεύσῃ ἔστεκε// καί ἐσοχάζουνταν τήν τρύπαν, καί ἐκεῖ ὁποῦ ἔστεκε καί τόν ἐκοίταξαν ἤκουσε μίαν φωνήν ὁποῦ ἔλεγεν, ὦ ἐσύ ὁποῦ περιπατεῖς αὐτοῦ ἐπάνω, ἂν εἶσαι χριστιανός, ἢ κἀνένας εὐσπλαχνικός καθαλλιέρης, λυπήσου ἕναν κακοῤῥοίζικον ὁποῦ εἶμαι ζωντανός ἐνταφιασμένος, ἕναν δυσυχισμένος φγοδερνατόρον · τόν Δόν Κισσότην τόν ἐφάνη πῶς νά ἤκουε τήν φωνήν τοῦ σάντζιου πάντζα, διά τό ὁποῖον ἔμεινε ἐκσατικός, καί ἐκθαμβος, καί ὑψώνωντας ὅσον ἤμποροῦσε τήν φωνήν τοῦ εἶπεν, ποῖος εἶναι αὐτοῦ κάτω; εἶναι ὁ κακοῤῥοίζικος σάντζιος πάντζας τοῦ ἀποκρίθῃ ὁποῦ ἡ ἁ-

μαρτίαις του τόν ἐκατήντησαν καί ἔγινε φγοδερνατόρος τῆς νῆσου Βαρατερίας, ὄντας ὄπλοφόρος τοῦ περιφῆμου Δόν Κισσότῃ τῆς μαντζίας · ἀκούοντας αὐτό ὁ Δόν Κισσότῃς ἔμεινε λίαν ἐκσατικός, καί τοῦ ἦλθεν εἰς τήν φαντασίαν πῶς νά ἀπέθανεν ὁ σάντζιος, καί πῶς νά ἦτον ἐκεῖ ἡ ψυχή του, καί κρατῶντάς το αὐτό διά βέβαιον, εἶπεν, ἐγὼ σέ ἐσορκίζω εἰς τήν καθολικήν, καί χριστιανικήν πίσιν νά //μέ εἰπῇς ποῖος εἶσαι, καί ἂν εἶσαι ψυχὴ βασιανισμένη νά μέ εἰπῇς τί ζητᾷς νά σέ κάμω, ὅτι ἐπειδὴ καί τό ἐπάγγελμά μου δέν εἶναι ἄλλο, παρὰ νά βοηθῶ τούς ἐνδεεῖς καί ξενοχωρημένους, ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς αὐτόν τόν Κόσμον, θέλω ἠμπορέσει νά δώσω συνδρομήν, καί εἰς τούς ἐνδεεῖς τοῦ ἄλλου Κόσμου ὁποῦ δέν ἠμποροῦν νά ἔχουν τήν βοήθειαν ἀφ' ἑαυτοῦ τους · ἡ ἀφεντιά σου ὁποῦ μέ συντυχαίνεις τοῦ ἀπεκρίθηκε θέλει νά εἶσαι ὁ καθαλλιέρης μου ὁ Δόν Κισσότῃς τῆς μαντζίας, ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος, ἀποκρίθῃ ὁ Δόν //Κισσότῃς ὁποῦ ἐπαγγέλομαι νά βοηθήσω εἰς τήν ἀνάγκην τους τούς ζωντανούς καί τούς ἀποθαμένους, μόνον εἰπές με ποῖος εἶσαι; ἐγὼ σέ κάμω τόν μεγαλύτερον ὄρκον ὁποῦ νά βολῇ, σινιῶρ Δόν Κισσότῃ, τοῦ ἀποκρίθηκεν πῶς ἐγὼ εἶμαι ὁ ὄπλοφόρος σου ὁ σάντζιο πάντζας, καί πῶς ἐγὼ ποτέ δέν ἀπόθανα εἰς ὅλην μου τήν ζωήν, πάρεξ ἀφίνοντας τό φγοδέρνον μου, διά κάποιαις αἰτίαις, ταῖς ὁποῖαις δέν ἠμπορῶ νά ταῖς διηγηθῶ τώρα ἐρχόμενος ἐχθές τήν νύκτα ἔπεσα εἰς αὐτήν τήν τρύπαν εἰς τήν ὁ//ποῖαν εὐρίσκομαι ὁμοῦ μέ τό γομάρι μου, καί εὐθύς ὁποῦ τό εἶπεν αὐτό τό γομάρι ὡσάν νά ἐκαταλάμβανε τί ἔλεγεν ὁ σάντζιος ἄρχησε νά γκερίζῃ τόσο δυνατά ὁποῦ ἀντελαλοῦσε καί ἐδόθησεν ὅλον ἐκεῖνο τό χάος · ἀληθινὰ μαρτυρία εἶπεν ὁ Δόν Κισσότῃς ἐγὼ γνωρίζω τό γκάρισμα τοῦ γομαρίου, καί καταλαμβάνω καί τήν φωνήν σου φίλε μου σάντζιο, κατέτρεψε ὀλίγον, ὅτι θέλω ὑπᾶγῃ εἰς τό κασέλι τοῦ Δοῦκα, τό ὁποῖον εἶναι ἐδῶ σιμά, καί θέλω φέρῃ ἀνθρώπους //νά σέ εὐγάλουν ἀπό αὐτό τό χάος, εἰς τό ὁποῖον θέλει ἔπεσες ἀπό ταῖς ἁμαρτίαις σου· ὑπαγε ἡ ἀφεντιά σου σινιῶρε εἶπεν ὁ σάντζιος, καί γύρισε ὀγλίγωρα διά τό ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὅτι

245v.

ἐγὼ δὲν ἡμπορῶ πλέον νά κάθωμαι εἰς αὐτό τό σκότος ἀπό τόν φόβον μου · ὁ Δόν Κισσότης τόν ἄφησε καί ἐπῆγεν εἰς τό κασέλι καί ἐδιηγηθῆ πρός τόν Δοῦκαν καί πρός τήν Δουκέσσαν, τό συμβεβηκός τοῦ σάντζιου, οἱ ὅποιοι ἐθαύμασαν κατὰ πολλά, ἀγκαλά καί εὐθύς τό ἐκατάλαθεν// πῶς θέλει ἔπεσεν μέσα εἰς ἐκεῖνο τό χάος, εἰς τό ὅποιον ἦτον κάμποσος καιρός ὁποῦ ἦτον ἐκεῖ, ἀμή δὲν ἡμποροῦσαν νά ἐννοήσουν μέ τί τρόπον ἄφησε τό φγοδέρνον, χωρίς νά

- 246r.** λάβουν αὐτοί τήν εἶδησιν τῆς ἀναχωρήσεώς του · τέλος πάντων ἐπῆρεν ὁ Δόν Κισσότης πολλούς ἀνθρώπους, καί σχοινία, καί ἐπῆγαν καί εὐγαλον τό γομάρι, καί τόν σάντζιον πάντζαν ὁποῦ ἦτον σχεδόν μισαποθεμένος, καί βάνωντάς τον εἰς τήν μέσην ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι ὁποῦ ἐπῆγαν καί τόν εὐγαλαν ἀπό τήν τρύπαν, ὁμοῦ καί ἄλλο πλῆθος ἀνθρώπων, καί μικρῶν παιδίων, τόν //ἐπῆγαιναν εἰς τό κασέλι, εἰς τό ὅποιον ὁ Δοῦκας, καί ἡ Δουκέσσα ἐκάθουνταν ἀπάνω εἰς ἓνα κίόσκι, καί ἐκαρτεροῦσαν τόν Δόν Κισσότην, καί τόν σάντζιον πάντζαν, ὁ ὁποῖος δὲν ἠθέλησε νά ἀνάδη νά χαιρετήσῃ τόν Δοῦκα, πρίν νά [καθήσῃ¹²⁰³] καλοθέσῃ τό γομάρι του εἰς τόν ραῦλον, καί μετὰ ταῦτα ἀνέβη ἀπάνω εἰς τοὺς αὐθέντες του, ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ὁποίους ἐγωνάτησε καί εἶπεν ·

//Εγὼ σινιόροι ἐπειδὴ καί ἡθελήσατε ἡ μεγαλειότη σας (ἀγκαλά καί ἐναντίον τῆς ἀξίας μου νά ὑπάγω νά αὐθεντεύσω εἰς τήν νῆσον βαρταταρίαν εἰς τήν ὁποίαν γυμνός ἐμπῆκα, καί γυμνός εὐγῆκα, μήτε ἔχασα, μήτε ἐκέρδησα, ἂν ἐγὼ ἐκυδέρνησα καλά, ἡ ἄχαμνά, ἦτον ἄνθρωποι παρών, οἱ ὅποιοι, θέλουν μαρτυρήσῃ · ἐγὼ ἔλυσα ἀμφιβολίας, ἀποφάσισα κρίσεις καί πάντοτε ἀπόθαινα ἀπό τήν πείναν μέ τήν ὑπεράσπισιν, καί φρόντισιν τοῦ πέτρου ἱατροῦ// ῥεζίου ἀπό τήν τυραντυνφόραν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἱατρός τῶν φγοδερνατόρων τῆς νήσου, ἀγκαλά καί καλλήτερα ἔπρεπε νά ὀνομάζεται δήμιος τῶν γγοδερνατόρων, καί ὄχι ἱατρός · οἱ ἐχθροί μᾶς ἐπάτησαν τήν νῦκτα, καί κατασάνωντάς μας εἰς κακόν τέλος, λέγουν οἱ νησιῶται πῶς ἐνήκισαν μέ τήν ἀνδρείαν τῆς χειρός μου, ὁποῦ τόσον καλόν νά ἔχουν, ὅσον λέγουν τήν ἀλήθειαν· εἰς κοντολογίαν ἐγὼ ἐζύγισα τό βάρος ὁποῦ ἔχουν ὁποῦ ἔχουν αὐτά τά //ὀφφύκια τῶν γγοδερνατόρων καί εἶδε πῶς δὲν εἶναι διά τοὺς ὄμους μου, μήτε εἶναι σαῖταις διά τήν φαρέτρان μου, καί πρεχοῦ νά μέ ῥίξῃ κάτω ἐμένα τό γγοδέρνο, τό ἔρριξα ἐγὼ ἐκεῖνο, καί ἐχθές τό ταχύ ἄφησα τήν νῆσον ὡς καθὼς τήν εὔρα μέ ταῖς ἰδίαις ράταις, ὁσπίτια, καί δώματα ὁποῦ εἶχεν ὅταν ἐμβῆκεν εἰς αὐτήν · δὲν ἐπῆρα δανεικά ἄσπρα ἀπό τινάν μήτε ἐβάλθηκα νά κάμω πραγματεῖαις, καί ἀγκαλά εἶχα σκοπόν

¹²⁰³ Tachadura por error.

νά κάμω μερικά ὠφέλημα // διατάγματα, μέ ὅλον τοῦτο ἀφέθηκα φοβούμενος μήπως καί δέν τα φυλάζω, καί ἤθελεν εἶσθαι τό ἴδιον ὥσάν νά μήν τά εἶχα κάμη · εὐγῆκα ὡς καθῶς εἶπα ἀπό τήν νῆσον χωρίς κάμμιαν συντροφίαν, ἔξω ἀπό τοῦ γομαρίου μου, καί ἐρχόμενος ἔπεσα εἰς ἓνα χάος ἐψές τό βράδυ μέσα εἰς τό ὁποῖον ἐπεριπάτησα ὅλην τήν νύκταν, ἔως ὅπου ἐξημέρωσεν ἡ ἡμέρα, καί μέ τό φῶς τοῦ ἡλίου εἶδα ὁποῖον μέρος ἤμπορουσα νά εὔγω, ὅμως ὄχι τόσον ἐν εὐκολία, ὅτι ἂν δέν ἐπέσελθεν ὁ θεός τόν καθαλλέγρην μου τόν Δόν Κισσότην, ἤθελα μείνῃ ἐκεῖ ἔως τό τέλος τοῦ Κόσμου · τό λοιπόν // σινιόρες ἐσεῖς βλέπετε ἔμπροσθέν σας τόν φγοδερνάτορον σας τόν σάντζιον πάντζαν, ὁ ὁποῖος εἰς δέκα ἡμέραις ὅπου ἔγινε φγοδερνάτορος, ἐγνώρισε φανερά πῶς εἶναι τό οὐδέν τό νά γίνη τινάς φγοβερνάτορος, ὅχι μόνον μιᾶς νήσου, ἀλλά καί ὅλου τοῦ Κόσμου · ἐγώ εἰς αὐτό θέλω μιμηθῇ τά μικρά παιδιά, τά ὁποῖα ὅταν παίζουν γίνονται βασιλεῖς, καί αὐτοκράτορες, καί ἀφ' οὗ τελειώσῃ τό παιχνίδι, μένουν πάλιν εἰς τήν προτέραν τούς γάσιν · τοιούτης λογῆς καί ἐγώ ἀφίνωντας τό ὀφφεί//κιον τοῦ φγοδέρνου, θέλω λάβῃ πάλιν τό τῆς ὀπλοφορίας, καί θέλω δουλεύσει εἰς τόν καθαλλέγρην μου τόν Δόν Κισσότην, μέ τόν ὁποῖον ἀγκαλά καί νά περιπατῶ πάντοτε μέ φόδον, ἀμή τρώγω κᾶν χορταστικά, καί μέ αὐτό ἐτελείωσεν ὁ σάντζιος πάντζας τήν ὁμιλίαν του, ὅπου ὁ Δόν Κισσότης ἐφοδοῦνταν μήπως καί εἰπῇ πάλιν φλυαρίαις κ' τήν συνήθειάν του. ἀμή βλέπωντας πῶς ἐτελείωσε τόσον μέ συντομίαν, εὐχαρίστησεν εἰς τόν ἑαυτόν του τόν οὐρανόν· ὁ Δοῦκας // ἀγκάλασε τόν σάντζιον πάντζαν καί τοῦ εἶπε πῶς τοῦ ἐκακοφάνη κατά πολλά, τό πῶς ἄφησε τόσον ὀγλίγωρα τό φγοδέρνον, καί τοῦ ὑποσχέθη νά τοῦ δώσῃ κᾶνένα ἄλλον ὀφφίκιον, ὅπου νά εἶναι μικρότερον, καί μέ περισσότερον σύμφερον · παρομοίως καί ἡ Δουκέσσα τόν ἐλυπήθη καί ἐπρόσαξε νά τόν περιποιηθοῦν καί νά τόν ἀναπαύσουν ὅτι ἐφαίνονταν πῶς ἦτον ὅλον τό κορμί του συντρεμμένον καί τά πλευρά του τζακισμένα.¹²⁰⁴

246v.

¹²⁰⁴ Deja media página libre para empezar el nuevo capítulo en recto.

247r.

Κεφάλαιον νς:^{ον}

Ὅπου διηγείται τὸν αἱματώδη καὶ φρικτὸν πόλεμον ὅπου
ἔκαμεν ὁ Δὸν Κισσότης τῆς μαντζίας μέ τὸν ὑπηρέτην
τοῦ Δοῦκα τὸν τόσιλον εἰς διαφέντευσιν τῆς
θυγατρὸς τῆς ματρónας Δόνας ῥοδριγέζ.

Δέν τούς ἔκακοφάνη τούς Δούκιδες διά τό περιγέλοιον ὅπου ἔκαμαν εἰς
τὸν σάντζιον πάντζαν, εἰς τό γγοδέρον ὅπου τοῦ εἶχαν δώσει, καί μάλιζα
ἐρχόμενος ἐκείνην τὴν ἴδιαν ἡμέραν ὁ ἐπισάτης τους, τούς ἐδιηγῆθη κατά
λεπτῶς σχεδόν ὅλα τὰ λόγια καί ἔργα τοῦ σάντζιου, ὁμοῦ καί διά τὸν φό-
βον ὅπου ἔλαθεν ὅταν τὸν ἐπάτησαν, καί τό κίνημά του, τὰ ὅποια ἀκού-
ωντάς//τα ἡ Δούκηδες ἐλιγοθύμηναν ἀπό τὰ γέλοια · μετὰ ταῦτα διηγείται
ἡ ἱστορία πῶς ἦλθεν ἡ διορισμένη ἡμέρα τοῦ πολέμου, καί ἡρμηνεύοντας ὁ
Δοῦκας πολλὰ καλὰ τὸν ὑπηρέτην τοῦ τόν τοσίλον μέ τί τρόπον νά κυβε-
ρηθῇ μέ τὸν Δὸν Κισσότην διά νά τὸν νικήσῃ χωρὶς νά τὸν σκοτώσῃ μήτε νά
τὸν λαβῶσῃ ἐπρόσαςε νά εὐγάλουν τὰ σίδερα ἀπό τὰ κοντάρια, λέγωντας
πρός τὸν Δὸν Κισσότην πῶς δέν ἔπρεπεν ὄντας χριστιανός νά γένῃ ἐκείνος
ὁ πόλεμος μέ τόσον κύνδου//νον τῆς ζωῆς του, καί πῶς νά εὐχαρισεῖται ὅπου
τοῦ δίδει ἄδειαν καί κάμπον εἰς τὸν τόπον του, νά κάμῃ αὐτὴν τὴν μονο-
μαχίαν, ὅπου εἶναι πρᾶγμα ἐμποδιζόμενον ἀπὸ τῆς ἀγίας συνόδους, καί νά
μὴν γυρεύῃ νά μεταχειρισθῇ τόσῃ σκληρότητι εἰς ἐκείνον τὸν κυνδυνώδη
πόλεμον · ὁ Δὸν Κισσότης τοῦ ἀποκρίθη πῶς ἡ μεγαλειότης του νά διορίζῃ,
ὄχι ἐκεῖνα ὅπου ἦτον ἀναγκαῖα εἰς ἐκείνην τὴν μονομαχίαν ὡς καθὼς θέλει
καί ἀγαπᾷ · ἐρχομένη λοιπόν ἡ τρομερὰ ἡμέρα τοῦ πολέμου//ἐπρόσαςεν ὁ
Δοῦκας νά γένῃ ἔμπροσθεν εἰς τὴν αὐλήν τοῦ κασελίου ἓνα κιόσκι εἰς τό
ὅποιον νά καθήσουν οἱ ἀρχιεσράτηγοι καί κριταὶ τοῦ κάμπου, παρομοίως
καί ἡ ματρώνα μέ τὴν θυγατέραν της · ἔτρεξαν καί ἦλθαν ἀπὸ τὰ περὶχώρα
πολύ πλῆθος ἀνθρώπων διά νά ἰδοῦν ἐκείνην τὴν μονομαχίαν ὅπου ποτέ
τούς δέν εἶχαν ἰδῆ, μήτε ἀκούσει τοιοῦτον πρᾶγμα · ὁ πρῶτος

247v.

ὅπου ἐμπῆκεν εἰς τὴν περιοχὴν ὅπου εἶχε φτιάσει εἰς τὸν κάμπον ἦτον ὁ
διδάσκαλος τῶν τζιριμωνιῶν, ὁ ὅποιος ἐμέτρησε τὸν κάμπον καί ἐπεριπά-
τησε πανταχοῦ διά νά ἰδῇ νά μὴν εἶναι κἀμμία ἀπάτη, καί δολιότης, ἢ
κἀνένα πρᾶγμα ὅπου νά πεδουκλωθοῦν καί νά πέσουν · ὕστερον ἐμβῆκεν
ἡ ματρώνα μέ τὴν θυγατέραν της, καί ἐπῆγαν καί ἐκάθησαν εἰς τὸν τόπον
τους σκεπασμέναις μέ μαῦρα καλύματα, καί// μέ θλιβερόν σχῆμα, σέκων-
τας παρόν ὁ Δὸν Κισσότης εἰς τὴν περιοχὴν · μετ' ὀλίγην ὥραν ἐφάνη καί
εἶρχονταν ἀπὸ ἓνα μέρος τῆς αὐλῆς ὁ μέγας τοσίλος, καθαλλέρης ἀπάνω

εἰς ἓνα ἀνδρικότατον ἄλογον, ἔχοντας τὴν μουτζοῦναν καταδασμένην εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ὄντας συντροφιασμένοις μέ πολλαῖς τρουμπέταις, ἦτον ἐνδυμένος μέ πολλά λαμπρά καὶ δυνατὰ ἄρματα · εἴρχουνταν ὁ ἀνδρεῖος πολεμικής ὄντας ἐρμηνευμένος ἀπὸ τὸν αὐφέντην του τὸν Δοῦκαν, διὰ τὸν τρόπον ὅπου ἔπρε//πε νὰ κρατήσῃ διὰ νὰ νικήσῃ τὸν Δόν Κισσότην καὶ τὸν ἐπρόραξε πῶς μέ κἀνέναν τρόπον νὰ μὴν τὸν σκοτώσῃ · ἐπεριδιάβαινε μέσα εἰς τὴν περιοχὴν, καὶ φθάνωντας ἐκεῖ ὅπου ἦτον ἡ ματρόνα μέ τὴν θυγατέραν της, ὅπου τὸν ἐγύρευε διὰ ἄνδραν της, ἐξάθη καὶ τὴν ἐκοίταξεν · ὁ Διδάσκαλος τῶν τζιριμονιῶν ἔκραξε τὸν Δόν Κισσότην καὶ ὁμοῦ τὸν τοσίλον, καὶ ἐσύντυχε πρὸς τὴν ματρόναν ἐρωτῶντας τὴν ἂν ἤθελε ὁ Δόν Κισσότης νὰ διαφεντεύσῃ τὸ δίκαιον τῆς θυγατρὸς της, αὐταῖς ἀποκρίθησαν πῶς ἔστερ//γαν εἰς ὅτι ἤθελε κάμῃ ὁ Δόν Κισσότης· εἶχεν εὐγὴ πλέον καὶ ὁ Δοῦκας με τὴν Δουκέσσαν, καὶ εἶχαν καθήσει ἐπάνω εἰς ἓνα κίρσκι τοῦ παλατίου τους, ἀπὸ τὸ ὅποιον ἐκοίταζαν εἰς τὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχαν μαζωχθῇ πολὺ πλῆθος ἀνθρώπων νὰ ἰδοῦν ἐκείνον τὸν φρικτὸν πόλεμον· ἐσυμφώνησαν οἱ δύο πολεμιστές, ὅτι ἂν ὁ Δόν Κισσότης ἐνικοῦσε τὸν ἐναντίον νὰ ὑπανδρευθῇ μέ τὴν θυγατέραν τῆς Δόνας ῥοδριγέζ, καὶ ἂν αὐτὸς ἐνικοῦνταν νὰ μείνῃ ἐλεύθερος ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσιν ὁ//ποῦ ἔλεγαν πῶς νὰ ἔδωσαν · ὁ Διδάσκαλος τῶν τζιριμονιῶν τοὺς ἐχώρισε καὶ ἔβαλε τὸν κάθε ἓναν εἰς τὸν τόπον ὅπου ἔπρεπε νὰ σταθῇ, ἄρχησαν νὰ σημαίνουν τὰ τύμπανα, ὁ ἀέρας ἐγέμισεν ἀπὸ τὸν ἦχον τῶν τυμπάνων, καὶ τρουμπετῶν, ἡ γῆ ἔτρεμεν ἀποκάτω εἰς τὰ πόδια τῶν πολεμιστῶν, ἔτρεμαν αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων ὅπου ἔσεκαν καὶ τοὺς ἐθεωροῦσαν, καρτερῶντας νὰ ἰδοῦν ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο ἤθελε νικήσῃ, καὶ ποῖος ἤθελε πέσῃ · τέλος πάντων ὁ Δόν Κισσότης παραδιδόμενος ἐξ ὁ//λης ψυχῆς καὶ καρδίας τοῦ εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς τὴν σινύραν τοῦ τὴν Δουλτζινέαν ἔσεκε νὰ ἰδῇ τὸ σημεῖον ὅπου εἶχαν διορίσει νὰ γίνῃ διὰ νὰ ἔλθουν νὰ ἀπαντεθοῦν οἱ δύο πολεμισαί, καὶ νὰ κτυπη-

θοῦν· ἀμὴ ὁ τοσίλος εἶχε τοὺς λογισμοὺς του ἄλλου, διότι δέν εἶχε νὰ συλλογισθῇ ἄλλο παρὰ ἐκεῖνο ὅπου θέλω εἰπῇ παρακάτω · τοῦ ἐφάνη ὅταν ἔσεκε καὶ ἐκοίταξε τὴν θυγατέραν τῆς ματρόνας, πῶς νὰ εἶναι ἡ πλέον εὐμορφῃ, καὶ χαριτωμένη γυμναῖκα ὅπου νὰ εἶχεν ἰδῇ εἰς τὸν Κόσμον, καὶ ὁ ἔρωτας δέν ἤθελε νὰ χάσῃ τὸ αἷτιον ὅπου τοῦ ἐπροτίθουνταν εἰς τὸ νὰ θριαμβεύσῃ μίαν ψυχὴν, καὶ νὰ τὴν βάλλ//ῃ εἰς τὸν κατάλογον τῶν τροφῶν του, καὶ πλησιάζοντας ἀγάλια ἀγάλια σιμά του δίχως νὰ τὸν ἰδῇ τινάς, ἐσαγίτευσε τὸν κακοῤῥοϊζικὸν τοσίλον μέ μίαν δίσομον σαγίταν, καὶ διαπέρασε τὴν καρδίαν του, καὶ τὸ ἔκαμεν αὐτό βεβαιώτατα, διότι ὁ ἔρωτας εἶναι ἓνα πρᾶγμα ἄφαντον καὶ ἐμβαίνει καὶ εὐγαίνει, ὅπου καὶ ἂν θέλῃ, χωρὶς νὰ

248r.

τόν πάρη τινάς λογαριασμόν τί κάμνει · λέγω λοιπόν ὅτι ὅταν ἔκαμαν τό σημείον τοῦ κρατήματος, ὁ τοσίλος ἔξεκεν ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ// σοχαζόμενος τήν εὐμορφίαν ἐκείνης ὅπου εἶχε κάμη Κυρίαν τῆς ἐλευθερίας του, καί διά τοῦτο δέν ἐσοχάσθη τόν ἦχον τῆς τρουμπέτας ὡς καθώς ἔκαμεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅπου εὐθύς ὅπου ἄκουσε τόν ἦχον, ἄρχησε νά τρέχη καί νά πηγαίνει κ' τοῦ ἐχθροῦ του, καί βλέπωντάς τον ὁ καλός ὄπλοφόρος του ὁ σάντζιος, ἔκραξε μεγαλοφώνως λέγωντας, ὁ θεός νά σέ φυλάτῃ ἄνθος καί παράδειγμα τῶν πλανωμένων καβαλλιέρων, ὁ θεός νά σέ δώσῃ τήν νίκην ἐπειδή καί ἔχεις δίκαιον, //καί ἀγκαλά ὁ τοσίλος εἶδεν τόν Δόν Κισσότην ὅπου ἦρχετο κατ'ἐπάνω του μέ ὅλον τοῦτο δέν ἐσάλευσε τελείως ἀπό τόν τόπον του, ἀλλά κράζοντας τόν Διδάσκαλον τῶν τζιρεμονιῶν τοῦ εἶπε σινιόρε αὐτός ὁ πόλεμος δέν γίνεται διά νά ὑπανδρευθῇ ἐγώ μέ ἐκείνην τήν σινιόραν, ἥ ὄχι; ναί διά αὐτό γίνεται ἀποκριθῇ ὁ Διδάσκαλος · τό λοιπόν εἶπεν ὁ τοσίλος, ἐγώ φοβοῦμαι ἀπό τήν συνειδήσιν μου, ὅτι ἂν κάμω αὐτόν τόν πόλεμον θέλω τῆς προξενήσει[αὐτόν τόν¹²⁰⁵] μέγαλον// ἔλεγχον, καί διά τοῦτο λέγω πῶς νά ἐνικήθῃκα, καί θέλω νά ὑπανδρευθῇ ἐτούτην τήν ὥραν μέ αὐτήν τήν σινιόραν · ὁ Διδάσκαλος τῶν τζιρεμονιῶν ἐθαύμασεν ἀκούοντας τα λόγια¹²⁰⁶ τοῦ τοσίλου, ὁ ὁποῖος ἀγκαλά καί νά εἶχεν εἶδῃσιν ἐκείνης τῆς πανουργίας, μέ ὅλον τοῦτο δέν ἤξευρε τί νά τόν ἀποκριθῇ. ὁ Δόν Κισσότης ἐσάθη βλέπωντας πῶς ὁ ἐχθρός του δέν ἐπάλευεν ἀπό τόν τόπον του, ὁ Δοῦκας ἔξεκε καί ἐθαύμαζε διά ποίαν αἰτίαν ἀργοποροῦσε ὁ πόλεμος, ἀμή ὁ Διδάσκαλ//λος τῶν τζιρεμονιῶν ἀπῆγε καί τοῦ ἐφάνερωσε τήν ὑπόθεσιν λέγοντας τήν ἀπόκρισιν ὅπου ἔδω-

248v. σεν ὁ τοσίλος, τήν ὁποίαν ἀκούωντάς την ἐραθύμισε κ'πολλά ὁ Δοῦκας καί ἐν ὅσῳ ἐσυνομιλοῦσαν αὐτοί, ἐπῆγεν ὁ τοσίλος κοντά εἰς τήν ματρόναν, καί τῆς εἶπε μεγαλοφώνως, ἐγώ σινιόρα θέλω ὑπανδρευθῇ μέ τήν θυγατέραν σου, καί δέν θέλω νά πάρω μέ πόλεμον ἐκεῖνο ὅπου ἡμπορῶ νά τό πάρω μέ εἰρήνην, καί χωρίς κίνδυνον θανάτου · καί ἀκούοντας αὐτό ὁ ἀνδρεῖος Δόν Κισσότης, εἶπεν, ἐπει//δή καί εἶναι ἔτσι ἐγώ μείνω ἐλεύθερος ἀπό τήν ὑπόσχεσιν μου · εἶχε κατέβῃ πλέον ὁ Δοῦκας κάτω, καί πλησιάζοντας σιμά εἰς τόν τοσίλον εἶπεν, εἶναι ἀληθινά καβαλλιέρη πῶς ἐσύ ἀφίνησες διά νικημένος, καί φοβούμενος ἀπό τήν συνειδήσιν σου θέλεις νά ὑπανδρευθῇς μέ αὐτήν τήν κόρην τῆς ματρόνας, ναί σινιόρε ἀποκριθῇ ὁ τοσίλος, καί ἄρχησε νά λύσῃ τήν περικεφαλαίαν του, καί ἐπαρακαλοῦσε νά τόν βοηθήσουν νά τήν λύσῃ ὀγλιωρότερα διά τί δέν ἡμποροῦσε νά ἀναπνεῦσῃ · καί εὐθύς // ὅπου τήν ἔλυσε, καί ἐφάνηκαν τά μουςάκια του,

¹²⁰⁵Tachadura por error. – ¹²⁰⁶Sic.

τά όποία βλέπωντάς τα ή ματρώνα, καί ή θυγατέρα της ἄρχησαν νά φωνάζουν λέγωντας, αὐτήν εἶναι ἀπάτη, καί δολιότης · ἔβαλαν τόν τοσίλον τόν ὑπηρέτην τοῦ Δουκός εἰς τόν τόπον ἐκείνου όποῦ ὑποσχέθη νά μέ πάρη διά γυναῖκα, κάμετέ μας δικαιοσύνην διά τό ὄνομά τοῦ θεοῦ, ὅτι αὐτή εἶναι μεγάλη κακία · μή πικραίνεσαι σινιώρα εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι αὐτή δέν εἶναι κακία, καί ἄν καί νά ἦτον τό πταίσιμον τοῦ Δουκός ἀλλ'//λά τῶν κακοτρόπων γοητευτῶν¹²⁰⁷ όποῦ μέ κατατρέχουν, οἱ όποιοι φθονῶντας τήν δόξαν όποῦ ἤθελε λάβῃ ἐγώ ἀπό αὐτήν τήν νίκη, ἐμεταμόρφωσαν τό πρόσωπον τοῦ ἀνδρός σου εἰς τό πρόσωπον τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ Δουκός · ὁ Δοῦκας ἀκούωντας αὐτό ἤθελε νά μεταβάλῃ τόν θυμόν του εἰς γέλωτα, καί εἶπεν εἶναι τόσον παράξενά τά πράγματα όποῦ συμβαίνουν εἰς τόν σινιῶρ Δόν Κισσότην όποῦ ἐγώ σχεδόν ζέκω καί πιεζύω πῶς αὐτός νά μήν εἶναι ἐδικός μου ὑπηρετής, ἀμή ἄς κάμωμεν ἕναν ἄλλον τρόπον διά νά //φανερωθῇ ἡ ἀλήθεια · ἄς ἀφήσωμεν νά γίνη ὁ φάμμος μετά δεκαπέντε ἡμέρες, καί νά κρατήσωμεν κλεισμένον πουθενά αὐτόν τόν ἄνῶν, καί ἐπειδή καί εὐρισκόμασθεν εἰς ἀμφιβολίαν, εἰς ταῖς όποῖαις ἡμέραις ἡμπορεῖ νά γυρίσῃ εἰς τήν προτέραν του ζάσιν, ὅτι δέν πιεζύω πῶς νά μήν βασάζῃ τόσον ὁ φθόνος όποῦ ἔχουν οἱ γοητευταί πρὸς τόν Δόν Κισσότην, ἐπειδή καί δέν εἶναι μεγάλη ὑπόθεσις αὐτή όποῦ νά κρατήσῃ πολύν καιρόν ἢ μεταμόρφωσις αὐτή · ἔξερξαν ὅλοι εἰς τόν λόγον τοῦ Δουκός, ἐ//πῆραν τόν τοσίλον νά τόν φυλακώσουν, ἕως όποῦ νά φανῇ τό τέλος τῆς μεταμορφώσεώς του · ἐσκορπίσθη ὁ λαός όποῦ εἶχε μαζωχθῇ διά νά ἰδῇ ἐκείνους τούς δύο πολεμιστάς, ὁ Δοῦκας καί ὁ Δόν Κισσό-
της ἐγύρυσαν εἰς τό κασέλι τους, ἡ Δόνα ῥοδριγέζ μέ τήν θυγατέρα της 249r.
ἔμειναν εὐχαριστημέναις ἐπειδή καί ἔβαλαν κ'νοῦν πῶς ἀγκαλά καί νά μήν μεταμορφωθῇ ὁ τοσίλος, ἀλλά νά εἶχεν ἀπομένη εἰς ἐκείνην τήν ζᾶσιν, μέ ὅλον τοῦτο ἤθελαν νά κάμουν τόν γάμμον, ἐπειδή καί τό ἐζητοῦσεν αὐτό καί νά εἶναι καλῆτερα νόμιμος φυναῖκα ἐνός πτωχοῦ παρὰ νά εἶναι περιγελασμένη ἀπό ἕναν πλοῦσιον.¹²⁰⁸

¹²⁰⁷ γοητευτῶν, otras veces γοῖτετῶν — ¹²⁰⁸ Con las cinco primeras líneas de la página recto termina el capítulo.

Κεφάλαιον νζ:^{ον}

Ὅπου διηγείται μέ τί τρόπον ἐζητησεν ὁ Δόν Κισσότης ἄδειαν ἀπό τόν Δοῦκαν, καί ἐκεῖνο ὅπου τόν ἐσυνέδη μέ τήν Ἀλτεσιδώραν, παρακόρην τῆς Δουκέσσας, καί τοῦ Δοῦκα.

Τοῦ ἐφάνη τοῦ Δόν Κισσότη πῶς νά εἶναι εὖλογον νά ἀφήσῃ ἐκείνην τήν μεγάλην ὀκηθρίαν εἰς τήν ὁποίαν εὐρίσκονται μέσα εἰς ἐκεῖνο τό κασέλι, διότι ἐλογίαζε πῶς νά προξενῇ μεγάλην ζημίαν εἰς τόν Κόσμον ἡ ὑξέρησις του, καί πῶς δέν ἔπρεπε νά ζέκει κλεισμένος ἐκεῖ μέσα, ἀνάμεσα εἰς ταῖς πολλαῖς καί ἄπειραις φιλοξενίαις, καί περιπόησας ὅπου ὡς εἰς πλανώμενον καθαλλιέ//ρην τοῦ ἔκαμναν ἐκεῖνοι οἱ σινιόροι καί πῶς εἶχε νά δώσῃ λόγον εἰς τόν θεόν διὰ ἐκείνην τήν ὀκηθρίαν, καί διὰ τοῦτο μίαν ἡμέραν ἐγύρευσεν ἄδειαν ἀπό τόν Δοῦκαν νά μισεύσῃ, ὁ δοῦκας τοῦ ἔδοσεν ἄδειαν δείχνοντας πῶς ἐπικραίνονται κ' πολλά διὰ τήν ἀπουσίαν του, ἡ δουκέσσα ἔδοσεν εἰς τόν σάντζιον πάντζαν τά γράμματα τῆς γυναικός του, ὁ ὁποῖος πέρνωντάς τα ἄρχισεν νά κλαίγῃ, καί νά λέγῃ, ποῖος; ἤθελε πιεεύσῃ πῶς ἡ μεγάλαις ἐλπίδες ὅπου ἐ//προξένησαν τά νέα μαντάτα τοῦ γγοδέρνου εἰς τήν γυναῖκα μου τήν τερέξαν ἤθελαν νά ἔχουν διὰ τέλος τό νά γυρίσω πάλιν εἰς ταῖς βασανιστικαῖς τύχαις τοῦ καθαλλιέρου μου τοῦ Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας · μέ ὅλον τοῦτο χαίρομαι βλέπωντας πῶς ἡ γυναῖκα μου ἀνταπόκριθῇ ὡς καθῶς ἔπρεπε ζέλνοντας τά βαλάνια, τά ὁποῖα ἂν δέν τά ἔξελνε τήν ἤθελα νομίση διὰ ἀχάρισιν, αὐτά ὁμίλησεν ὁ σάντζιος τήν ἡμέραν ὅπου ἤθελαν νά μισεύσουν, καί ἀποχαιρετούμενος ὁ Δόν Κισσότης μέ τούς Δούκιδες εὐγῆκεν ἕνα ταχυνόν εἰς τόν φόρον τοῦ κασελίου ἀρματω-

249v. ἀρματωμένος, ὅλοι ἔξεκαν καί τόν ἐκοίταζαν, εὐγῆκαν παρομοίως καί οἱ Δούκιδες νά τόν ἰδοῦν, ὁ σάντζιος ἐκάθονταν ἀπάνω εἰς τό γομαράκι του μέ τά δισάκκια του καί μέ τά τορδατζίκια του κ' πολλά εὐαριστημένος καί χαρούμενος διότι ὁ ἐπισάτης τοῦ Δουκός τόν εἶχε δώσῃ ἕνα πουργάκι μέ διακόσια σκουδα μαλαγματένια χωρίς νά ἔχῃ εἶδῃσιν ὁ Δόν Κισσότης · ζέκοντας λοιπόν ὡς καθῶς εἶπαμεν// ἤκουσαν αἰφνιδίως τήν φωνήν τῆς γνωστικῆς ἀλτισιδόρας ὅπου ἔξεκεν ἀνάμεσα εἰς ταῖς ματρόνας, καί κορίτζια ἡ ὁποία μέ ἕναν παραπονετικόν τόνον εἶπεν¹²⁰⁹
... Καί ἐν ὅσῳ ἔλεγεν αὐτούς τούς παραπονετικούς σίχους ἡ τεθλιμένη ἀλ-

¹²⁰⁹ Después de dejar libre el resto de la línea, van otras once líneas vacías que corresponderían a los cuarenta y dos versos del canto de Altisidora.

τεσιδόρα ἔσπεκε καί τήν ἐκοίταξεν ὁ Δόν Κισσότης, καί χωρίς νά τήν δώση
 κᾶμμίαν ἀπόκρισιν, ἐγύρισε πρὸς τόν σάντζιον πάντζαν καί τοῦ εἶπεν, ἔτζι
 νά συγχωρηθοῦν οἱ ἀποθαμένοι σου σάντζιε πάντζα σέ ἐξορκίζω νά μέ
 εἰπῆς ἄν εἶναι ἀληθινόν αὐτό ὅπου λέγει ἡ ἐρασμένη κορασίδα πῶς ἐσύ
 νά ἐπῆρες //τρεῖς σκούφιας, καί ταῖς καλτζοδέταις, πρὸς τόν ὅποιον ἀπε-
 κρίθη ὁ σάντζιος, ὅσον μέν διά ταῖς τρεῖς σκούφιας ἐγὼ δέν τό ἀρνοῦμαι
 πῶς ταῖς ἐπῆρα, εἰδέ αὐταῖς ταῖς καλτζοδέταις, ἡμπορῶ νά ὠμώσω πῶς
 μήτε ταῖς εἶδα · ἐθαύμασεν ἡ Δοῦκέσσα κ' πολλά διά τήν ἐπιτηδειότητα τῆς
 ἀλτισιδῶρας, ὅτι ἀγκαλα καί νά τήν ἐκρατοῦσε διά χαριτωμένην καί ἔξυ-
 πνον, ὅμως δέν ἐλογίαζε νά εἶναι τόσον αὐθάδης, καί ἀναίσχυντος, ἐπειδή
 καί μέ τό νά μήν εἶχεν εἶδῃσιν ἀπό αὐτήν τήν πανουρ-
 γίαν καί τέχνημα, καί εἶχε δίκαιον νά τήν λογιάζῃ διά τοιαύτην, ἀμή ὁ **250r.**
 Δοῦκας καταλαμβάνωντας τήν ὑπόθεσιν εἶπε πρὸς τόν Δόν Κισσότην · μέ
 φαίνεται σινιόρε καθαλλιέρε πῶς νά μήν εἶναι πρᾶγμα καλῶς καμομένον,
 ὅτι ἀφ' οὗ σέ ἐκάμαμεν τόσαις τιμαῖς, καί περιποίησες εἰς αὐτό τό καρέλι
 μου νά τολμήσατε νά πάρετε ταῖς σκούφιας, καί ταῖς καλτζοδέταις τοῦ
 κορι//τζίου μου; αὐτά εἶναι σημεῖα κακοῦ ἀνθρώπου, ὅπου δέν εἶναι ἴδιον
 τῆς φήμης σου, ἀπόδοσε ταῖς καλτζοδέταις, καί ταῖς σκούφιας, εἰδέ μή σέ
 προσκαλῶ εἰς μονομαχίαν · ὁ θεός νά μήν τό δώση ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισ-
 σότης νά ζεσπαθῶσω ἐγὼ ἐναντίον εἰς τήν μεγαλειότητά σου, ὅπου ἔλαβα
 τόσαις χάριταις, καί εὐεργεσίαις εἰς τό καρέλι σου, ταῖς τρεῖς σκούφιας
 θέλω ταῖς ἀποδώσει διότι λέγει ὁ σάντζιο πάντζας πῶς ταῖς ἐπῆρεν, εἰδέ
 ταῖς καλατζοδέταις δέν ἔχω ἀπό σου //νά ταῖς δώσω, ἐπειδή καί μήτε ἐγὼ
 ταῖς ἔχω, μήτε αὐτός ταῖς ἐπῆραν, ὅμως ἄς κοιτάζῃ καλά τό κορίτζι εἰς τά
 χαταλαμίδια τοῦ σεντουκίου της, καί ἄν δέν ταῖς εὔρη ἐγὼ νά μήν ἡζεύρω
 τίποτα · ἐγὼ σινιόρε Δοῦκα ποτέ μου δέν ἔγινα κλέπτης μήτε θέλω γίνει,
 καί αὐτό τό κορίτζι ὡς καθὼς βλέπω ἀπό τά λόγια της, συντυχαίνει ὡσάν
 ἐρασμένη, πρᾶγμα ὅπου δέν ἔχω κἀνένα πταίσιμον, καί παρακαλῶ τήν
 ἐκλαμπρότητά της νά μέ ἔχῃ εἰς τήν οἶνοιά της, καί εἰς καλήν// ὑπόληψιν,
 καί ζητῶ ἐκ δευτέρου νά μέ δώση ἄδειαν νά ὑπάγω εἰς τήν ζράταν μου,
 ὁ θεός νά σέ δώση καλόν κατευόδιον τοῦ εἶπεν ἡ Δοῦκέσσα (ἡ ὁποία εἶχε
 καταλάβῃ καί αὐτή τήν ὑπόθεσιν) καί νά μαθαίνομεν πάντοτε διά τά καλά
 σου κατορθώματα, καί ὕπαγε εἰς τήν καλήν ὥραν ὅτι ὅσον περισσότερον
 ἀργεῖς, τόσον περισσότερον αὐζάνει ἡ φωτιᾶ εἰς τά ζήθη τῶν κοριτζιῶν μου
 ὅταν σέ βλέπουν, καί ἐγὼ θέλω παιδεύσει τήν ἀλτισιδῶραν νά μάθῃ νά μήν
 συντυχαίνει εἰς //το ἐζῆς ἀπλῶς καί ἄν ἔτυχεν ἕναν λόγον ἔχω ἀκόμη νά
 σέ εἰπῶ ὃ ἀνδρεῖε καθαλλιέρε εἶπεν ἡ Αλτισιδῶρα, καί σέ παρακαλῶ νά
 μέ ἀκροασθῇς, ὅτι ὁ λόγος μου δέν εἶναι ἄλλος παρὲς νά σέ ζητήσω συμ-

πάθειον, διά τήν κλεψίαν ὅπου εἶπα πῶς ἔκαμες, καί πῶς νά ἐπῆρες ταῖς καλτζοδέταις μου ταῖς ὁποῖαις εἶδα πῶς εἶναι δεμέναις εἰς τά ποδάριά μου, καί ἔπεσα εἰς τό ἴδιον σφάλμα ἐκεινοῦ ὅπου ὄντας καθαλλάρης εἰς τό γομάρι του ἐπεριπατοῦσε καί τό ἐγύρευε · ἐγώ αὐτό τό εἶπα ἀποκρι//θη ὁ Δόν Κισσότης, καί εὐθύς ἐπροσκύνησε τούς Δούκιδες ὁμοῦ καί ὅλους τούς πε-
ριεσῶτας, καί γυρίζοντας

250v. τό σαλιβάρι τοῦ ῥοντζινάντε εὐγῆκεν ἀπό τό κασέλι, πέρνωντας τήν σρά-
ταν πρὸς τήν σαραγότζαν, ἀκολουθῶντας τόν ὁ σάντζιος ἀπάνω εἰς τό
γομάρι.

Κεφάλαιον ν[θ]η:^{ov1210}

Ὅπου διηγείται τας πολλάς τύχας ὅπου ἐσυννέδηκαν
εἰς Δόν Κισσότην μία κατόπι εἰς τήν ἄλλην.

Ὅταν ὁ Δόν Κισσότης εἶδε τοῦ λόγου του εἰς τόν κάμπον, ἐλευθερωμένον ἀπό τά ἐρωτικά λόγια τῆς Ἀλτισιδώρας, τοῦ ἐφάνη πῶς νά ἀνακαινίσθῃ το πνεῦμα του εἰς τό νά ἀκολουθῇ τό ἐπάγγελμα τῶν καθαλλιερῶν του, καί γυρίζοντας πρὸς τόν σάντζο πάντζαν εἶπεν· ἡ ἐλευθερία σάντζιε εἶναι ἀπό τά πλέον μεγαλήτερα, καί καλιώτερα χαρίσματα ὅπου ἔδωσαν οἱ οὐ-
ρανοὶ εἰς τούς ἀνθρώπους, δέν //ἡμποροῦν νά παρομοιασθοῦν μέ αὐτήν οἱ
θησαυροὶ ὅπου εἶναι κεκρυμμένοι ὑπὸ κάτω εἰς τήν γῆν καί εἰς τό βάθος
τῆς θάλασσας, δέν ἡμπορεῖ νά ὀνομασθῇ ἄλος ἄνθρωπος πλέον καλοροί-
ζικος¹²¹¹ ἀπὸ ἐκεῖνον ὅπου ἔχει τήν ἐλευθερίαν ὁμοῦ καί τήν τιμὴν, καί ἐξ
ἐναντίος ὁ πλέον κακορροίζικος καί δυστυχὲς τοῦ Κόσμου εἶναι ἐκεῖνος
ὅπου εὐρίσκεται εἰς σκλαδίαν · ἐγώ τό λέγω αὐτό σάντζιο, διότι τό εἶ//δες
πολλά καλὰ μέ τα ἴδια σου ὀμμάτια τήν φιλοξενίαν, καί περιποίησιν ὅπου
μᾶς ἔκαμαν εἰς αὐτό τό κασέλι, εἰς τό ὅποιον ἀγκαλὰ καί νά ἐκάθουμουν
εἰς πολυέζοδα τραπέζια, τρώγωντας διάφορα φαγητά, καί πίνωντας ἐκλε-
κτώτατα πιωτά, μέ ὅλα τοῦτα μέ ἐφαίνονταν πῶς νά εὐρίσκουμουν εἰς
μεγαλωτάτην πείναν, διότι δέν τά ἐχάιρομουν μέ τήν ἐλευθερίαν ὅπου τά
ἤθελα χαρῇ ἂν ἦτον ἐδικὰ μου, ὅτι τό χρέος τῆς ἀντιμισθίας τῶν εὐεργε-
σιῶν, καί χαρίτων ὅπου λαμβάνει τινὰς εἶ//ναι ἓνα δέσιμον, ὅπου δένει τήν
ἐλευθερίαν τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου · καλότυχος ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ὁ
ὅποιος ἔχει ἓνα κομμάτι ψωμί δίχως νά ἔχη χρέος νά κάμῃ τήν εὐχαριστίαν

¹²¹⁰ Otra vez tachadura por error al numerar los capítulos. — ¹²¹¹ Sic.

εἰς ἄλλους, ἀμή εἰς τόν θεόν ὅπου τοῦ τό δίδει · μέ ὅλα τοῦτα ὅπου μέ εἶπες ἢ ἀφενῖα σου ἀπεκρίθη ὁ σάντζιος, δέν εἶναι καλόν πρᾶγμα νά μήν κάμω τήν εὐχαρίστησιν διά τά διακόσια σκοῦδα τά μαλαγματένια ὅπου μέ ἔδοσεν ὁ ἐπιστάτης τοῦ Δοῦκα εἰς ἓνα πουγγάκι, τό ὁποῖον τό ἔχω εἰς τόν //κόρφον μου ὡσάν κορδιάλε, καί δυναμωτικόν, διά ἐκεῖνα ὅπου εἶναι ἐνδεχόμενα νά μᾶς συνέ-

βουν, ὅτι δέν θέλομεν εὖρη πάντοτε καζέλια ὅπου νά μᾶς περιποιῶνται · εἰς αὐταῖς καί ἄλλαις παρόμοιαις ὁμιλίαις, ἐπερεπατοῦσεν ὁ πλανώμενος καθαλλέρης μέ τόν ὀπλοφόρον του, καί περιπατῶντας ὡς πέντε μίλια εἶδαν καμμία δεκαριά ἀνθρώπους ἐνδυμένους μέ χωριανοφορέματα, οἱ ὅποιοι ἐκάθονταν ἐπάνω ἐπάνω εἰς τά πράσινα χορταράκια ἐνός λιβαδίου, καί σιμά τους εἶχαν //κάποια πράγματα ὅπου ἐφαίνονταν ὡσάν ἄσπρα σενδόνια, μέ τά ὁποῖα ἐσκέπαζαν κάποια πράγματα ὅπου ἦτον ἀπό κάτω, καί δέν τά εἶχαν ὅλα εἰς ἓναν τόπον, ἀλλά σκορπισμένα. φθάνοντας ἐκεῖ ὁ Δόν Κισσότης, ἀφ' οὗ τούς ἐχαιρέτησε τούς ἐρώτησε τί πράγματα ἦτον ἀπό κάτω εἰς ἐκεῖνα τά σενδόνια, ἓνας ἀπό ἐκείνους τοῦ ἀποκρίθη καί τοῦ εἶπε, σινδρόε ἀπό κάτω εἰς αὐτά τά πανία εἶναι κάποια εἰκονίσματα τά ὁποῖα τά χρειάζομασθεν διά μίαν ἐκκλησίαν ὅπου κάνουμεν //εἰς τό χωρίον μας, καί τά ἔχομεν σκεπασμένα, διά νά μήν χαλάσουν, καί τά πηγαίνουμεν εἰς τους ὄμους μας διά νά μή τζακισθοῦν· ἂν εἶναι μέ τήν θέλησίν σας εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ἀγαποῦσα νά τά ἰδῶ, ἐπειδή καί ἀκονίσματα ὅπου τά πηγαίνουν μέ τόσσην φύλαξιν βεβαιώτητα θέλει εἶναι πολλά καλά · καί πῶς δέν εἶναι καλά εἶπεν ἓνας ἄλλος,¹²¹² ὅπου ἔχει ἡ κάθε μία ἀπό ἐκατόν πενήντα ἀσλανία, καί διά νά τό βεβαιωθῇ πῶς εἶναι ἀληθινόν, καρτέρησε νά τό ἰδῇς μέ τά ἴδια σου ὀμμά//τια, καί ἀφίνοντας τό φαγί εὐθύς ἐσυκώθη καί ἐξεσκέπασε ἓνα ἀπό αὐτά εἰκονίσματα, τό ὁποῖον ἦτον τοῦ ἀγίου φεωργίου, καθαλλάρης ἐπάνω εἰς τό ἄλογόν του, μέ ἓνα φεῖδι τριγυρισμένον εἰς τά πόδιά του, καί μέ τό κοντάρι διαπερασμένον εἰς τό ρόμα του · μέ ἐκείνην τήν ἄγριαν θεωρίαν ὅπου ἔχουν συνήθειαν, καί ζωγραφίζουν, καί βλέποντάς το ὁ Δόν Κισσότης εἶπεν, αὐτός ὁ καθαλλέρης ἐστάθη ἓνας ἀπό τούς πλέον καλιώτερους πλανωμένους ὅπου εἶχεν ἡ θεῖα ρρατιά, φεωργίου //καί ὀνομάζεται Δόν ἅγιος φεώργιος, καί ἔξω ἀπό αὐτό ἦτον μεγάλος διαφεντευτής τῶν κορασίων · ἅς ἰδοῦμεν αὐτόν τόν ἄλλον, καί ξεσκεπάζωντάς το ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ἐφάνη πῶς ἦτον ὁ ἅγιος μαρτίνος¹²¹³, ὁ ὁποῖος ἔστεκε καθαλλάρης, καί ἔκοπτεν ἓνα μέρος ἀπό τόν ῥοῦχον του, καί τό ἔδιδεν εἰς ἓναν πτωχόν· εὐθύς ὅπου τόν εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης εἶπεν, αὐτός

251r.

¹²¹²Interrogante fuera de texto. – ¹²¹³San Martín de Tours.

251v.

ὁ καθαλλιέρης ἐξάθη ἕνας ἀπό τούς τυχηρούς χριστιανούς, καί πιστεύω πῶς
 νά ἦτον πλέον ἐλεύθερος, παρὰ ἀνδρείος ὡς// καθὼς ἡμπορεῖς νά τό ἰδῇς
 σαντζιε, φανερά ὁποῦ κόπτει τό ῥοῦχον του, καί τό δίδει εἰς ἕναν πτωχόν,
 καί βεδαιώτατα πιστεύω πῶς νά ἦτον τότε χεμιῶνας, ὅτι ἂν ἦτον καλο-
 καίρι τό ἤθελε δῶση ὀλάκαιρον · δέν θέ νά ἦτον αὐτό τό αἷτιον ὁ σάν-
 τζιο πάντζας, πάρεξ θέλει ἔκαμε κατὰ τήν παροιμίαν ὁποῦ λέγει διὰ νά
 κρατῇ καί νά δῶση πρέπει νά ἔχει τινάς γνώσιν · ὁ Δόν Κισσότης ἀκούων-
 τας αὐτό ἐγέλασε, καί εἶπε νά συγκώσουν τό πανί ἀπό τήν ἄλλην εἰκόνα,
 τήν ὁποίαν ξεσκεπάζωντάςτην ἐφά// νη πῶς ἦτον εἰκόνα τοῦ ὑπερασπι-
 σοῦ τοῦ ἀδουκάτου τῆς ισπανίας καθαλλάρης, καί μέ τό σπαθί αἱματω-
 μένον εἰς τό χέρι, πολεμῶντας μέ ἀράπιδες, καί καταδαμάζωντάς τους,
 τόν ὁποῖον εὐθύς ὁποῦ τόν εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης εἶπεν, αὐτός ἀληθινά
 εἶναι ἕνας καθαλλιέρης ἀπό τά τάγματα τοῦ χριστοῦ ὁποῦ ὀνομάζεται Δόν
 σάνδιέγο ματαμόρος¹²¹⁴, ἕνας ἀπό τούς πλέον ἀνδρείους ἀγίους καί κα-
 βαλλιέρους ὁποῦ ἐξάθηκαν εἰς τόν Κόσμον, καί εὐρίσκεται τώρα εἰς τόν
 οὐρανόν · ἐξεσκέπασαν ὕσερα ἄλλην μίαν εἰ//κόνα εἰς τήν ὁποίαν ἦτον ὁ
 ἅγιος παῦλος ὁπότεν ἔπεσεν ἀπό τό ἄλογον¹²¹⁵ · αὐτός εἶπεν ὁ Δόν Κισσό-
 της ἐξάθη ὁ μεγαλύτερος ἐχθρός ὁποῦ νά εἶχεν ἡ ἐκκλησία τοῦ Κυρίου μας
 εἰς ἐκείνους τούς καιρούς καί μετά ταῦτα ἐξάθη ὁ μεγαλύτερος διαφεντευ-
 τῆς · ἦτον πλανώμενος καθαλλιέρης διὰ τήν ζωὴν κοπιασῆς ὁποῦ ποτέ δέν
 ἐκουράζονταν, σκάπτωντας τήν ἄμπελον τοῦ Κυρίου, εἶχε διὰ σχολεῖον
 τούς οὐρανούς καί διὰ Διδάσκαλον τόν ἴδιον ἰησοῦν χριστόν, καί μέ τό νά
 μὴν ἦτον ἄλλα εἰκονίσματα// ἀφ' οὗ τά σκέπασαν, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης
 πρὸς ἐκείνους τούς ἀνθρώπους · ἐγὼ ἀδέλφια τό κρατῶ διὰ καλόν σημεῖον
 τό πῶς εἶδα αὐτά τά εἰκονίσματα, διότι αὐτοὶ οἱ ἅγιοι καί καθαλλιέροι ἦτον
 ἀπό τό ἐπάγγελμα ὁποῦ εἶμαι καί ἐγὼ δηλωνότι τῆς ἀσκήσεως τῶν ἀρμά-
 των, καί ἄλλη διαφορὰ δέν εἶναι εἰς τό ἀναμεταξύ μας πέρα πῶς ἐξάθη-
 καν ἅγιοι, καί ἐπολεμοῦσαν πνευματικῶς, καί ἐγὼ εἶμαι ἁμαρτωλός, καί
 πολεμῶ σωματικῶς · ἐκεῖνοι οἱ χωριῶτες ἐθαύμασαν τόσον διὰ τό ἦθος
 //τοῦ Δόν Κισσότη, ὅσον καί διὰ τά λόγια του ἀπό τά ὁποῖα οὔτε τά μισά
 δέν ἐκατάλαβαν · ἐτελείωσαν τό γεῦμά τους, καί συγκώνωντας τά εἰκωνί-
 σματά τους ἀποχαιρετήθηκαν μέ τόν Δόν Κισσότην, καί ἐπῆγαν εἰς τήν
 ράταν τους · ὁ σάντζιο πάντζας εἶπε πρὸς τόν καθαλλιέρην του βεδαιώ-
 τατα σινιόρε ἂν αὐτό ὁποῦ μᾶς ἐσυννέδη σήμερον ἡμπορεῖ νά ὀνομασθῇ
 τύχη πιστεύω πῶς νά ἐξάθη ἡ πλέον γλυκεῖα καί νόσιμη ἀπό ὅσαις τύχαις
 μᾶς ἐσυννέθηκαν ἀφ' οὗ περιπατοῦμεν, ἀπό αὐτήν μόνον //ἐγλυτώσαμεν δι-

¹²¹⁴San Diego/Santiago matamoros. — ¹²¹⁵San Pablo y la caída del caballo.

χωσ ξυλῳίς, καί δίχως κᾶνέναν φόδον, μήτε ἐξεσπαθώσαμεν, μήτε ἐπέσαμεν μήτε ἐμείναμεν ζαλισμένοι · εὐχαριστίαν νά ἔχη ὁ θεός ὁ μᾶς ἐξίωσε καί εἶδα ἕναν τοιοῦτον

πρᾶγμα. ἐσύ λέγεις πολλά καλὰ σάντζιο πάντζα, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἀμή πρέπει νά ἡξεύρης πῶς ὅλοι οἱ καιροί δέν εἶναι τό αὐτό, μήτε γυρίζουν πάντοτε μέ ἕναν τροχόν, καί αὐτό ὅπου ἐγώ ἀπόκτησα σήμερον, τό κρατῶ διά εὐτυχέστατον συναπάντημα · ἔτσι τό πισεύω καί ἐγώ εἶπεν ὁ σάντζιο πάντζας, ἀμή ἀγαποῦσα νά μέ εἴπῃς ἡ ἀφεντιᾶ σου διά ποίαν αἰτίαν ἡ ἰσπανιῶται ὅταν //θέλουν νά κάμουν κᾶνέναν πόλεμον ἐπεκαλοῦνται τόν ἅγιον Διέγο ματαμόρος, καί τόν λέγουν σαντιάγον, ὅπου σφαλεῖ τήν ἰσπανίαν · εἶναι τάχα ἡ ἰσπανία ἀνοικτή ὅπου νά χρειάζονται νά τήν κτίσουν,¹²¹⁶ ἢ τί ἄλλη τζιρεμόνια εἶναι αὐτή ζήγησέ μου τήν παρακαλῶ σε, ἐσύ εἶσαι πολλά ἀπλούστατος σάντζιο πάντζα τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης · αὐτόν τόν καθαλλιέρον τόν ἔδωσεν ὁ θεός εἰς τήν ἰσπανίαν διά νά τήν ἐξουσιάζῃ, καί νά τήν ὑπερασπίζεται μάλισα εἰς τοὺς φρι//κτοὺς πολέμους ὅπου ἔκαμιναν οἱ ἰσπανιῶται μέ τοὺς ἀράπιδες, καί διά τοῦτο τοὺς ἐπικαλοῦνται εἰς ὅλους τοὺς πολέμους ὅπου κάμουν, καί πολλαῖς φοραῖς τόν εἶδαν ὀφθαλμοφανῶς ἐμβαίνοντας καί σκοτώνοντας τά ζρατεύματα τῶν ἀγαρενῶν, καί ἡμπορῶ νά σέ φέρω χίλια παραδείγματα αὐτῆς τῆς ἀληθείας ὅπου εὐρίσκονται γραμμένα εἰς ταῖς ἀληθιναῖς ἰσορίαις τῆς ἰσπανίας · ὁ σάντζιος εὐθύς ἐμετάβαλε τήν ὁμιλίαν, καί εἶπε πρὸς τόν καθαλλιέρον του, ἐγώ ζέκω καὶ θαυμάζω //σινλώρε διά τήν μεγάλην τόλμην καί ἀναίδιαν τῆς ἀλτεσιδῶρας τήν ὁποῖαν θέλει τήν ἐπλήγωσε, καί τήν ἐδιαπέρασε πολλά βλαθερά ἐκεῖνος ὅπου τόν ὀνομάζουν ἔρωτα, ὁ ὁποῖος ἀγκαλὰ μέ τό νά εἶναι ὑσερημένος τῆς ὀράσεως ὡς καθὼς λέγουν, μέ ὅλον τοῦτο ὅταν σημαδεύσῃ κᾶμμίαν καρδίαν ὅσον μικρὴ καί ἂν εἶναι τήν κτυπᾷ καί τήν διαπερνᾷ πέρα περοῦ μέ ταῖς σαῖταις του · ἤκουσα παρομοίως ὅπου λέγουν πῶς τὰ κορίτζια μέ ὅλον ὅπου τὰ διαπερνᾷ αὐτὴ ἡ σαῖτα τοῦ ἔρωτος ἀμή ἀπό //τήν ἐντροπήν τους μετὰ βίας τό ἀποδείχνουν, καί ὅχι ὡσάν αὐτὴν τήν ἀλτεσιδῶραν ὅπου τό ἐφώναζε σχεδόν παρῶρησία εἰς ὅλους · αὐτός ὁ ἔρωτας σάντζιο, ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης φυλάττει τιμὴν, μήτε εὐπρέπειαν, καί ἔχει τήν ἴδιαν πολιτείαν τοῦ θανάτου ὅπου μέ τό ἴδιον ποδάρι ὅπου πατεῖ τὰ ὑψηλὰ παλάτια τῶν Βασιλέων, πατεῖ καί ταῖς χαμηλαῖς κολύβαις τῶν βοσκῶν, καί ὅταν κυριεύσῃ μίαν ψυχὴν τό πρῶτον πρᾶγμα ὅπου κάμει καί χάνει τόν φόδον καί τήν ἐντρο//πήν τήν ὁποῖαν μὴν ἔχωντάς τιν ἡ ἀλτισιδῶρα ἐφανερώσε τήν καρδίαν της καί ἐπροξένησεν εἰς τό

252r.

¹²¹⁶ Párrafo referido al grito «Santiago y cierra España» en las batallas contra los árabes.

ςῆθος μου περισσότερεν σύγχυσιν, παρὰ εὐσπλαχνίαν · μεγάλη σκληρότης καὶ ἀχαρισία εἶπεν

252v. ὁ σάντζιος πάντζας, ἐγὼ ὅσον μὲν διὰ λόγου μου βεβαιώτητα ἤθελα νικηθῆ καὶ ἤθελα ὑπακοῦσιν εἰς κάθε παραμικρὸν της λόγον · ὦ καρδιά ἀληθινὰ ἀπὸ μάρμαρον, ἐντόσθια ἀπὸ προῦντζον, ψυχὴ ἀπὸ σμάλτον, ἀμὴ ἐγὼ δὲν ἡμπορῶ νὰ καταλάβω τί πρᾶγμα εἶδεν αὐτό τό κορίτζι εἰς τὴν ἀφεντιὰ σου ὁποῦ νὰ τὴν ἐνίκησεν, καὶ νὰ τὴν ὑπόταξεν εἰς τόσον κατὰ πολλά · ποῖαν νοςμάδα, ποῖαν χάριν, ποῖον// βλέψιμον, ποῖον πρόσωπον, καὶ ποῖον σχῆμα καὶ καλλοπισμὸν εἶδεν αὐτὴ εἰς τὴν ἀφεντιὰ σου ὁποῦ σέ ἀγάπησε, ὅτι ἐγὼ μερεκαῖς φοραῖς ζέκω καὶ σέ θαυμάζομαι ἀπὸ τὰ ὀνύχια τῶν ποδαριωιδῶν σου ἕως εἰς τὴν τελευταῖαν τρίχαν τῆς καφαλῆς σου · βλέπω πρᾶγματα ὁποῦ περισσότερον κάμουν καὶ τρομάζει ὅποιος σέ ἰδῇ, παρὰ νὰ σέ ἀγαπήσῃ, πόσον μᾶλλον ὁποῦ ἐγὼ ἔχω ἀκουςὰ πῶς ἡ εὐμορφία εἶναι τό πρῶτον, καὶ κυριώτερον πρᾶγμα ὁποῦ φέρει τὸν ἔρωτα, τὴν ὁποίαν ἡ ἀφεντιὰ σου τὴν ὑσερῆσαι, καὶ αὐτό μέ κάμη καὶ θαυμάζω περισσότερον ἐπαρακινήθη ἐκεῖνη ἡ κακορροϊζικὴ καὶ σέ ἀγάπησεν, ὅχι σάντζιο δέ εἶναι ὡς καθὼς τό ὑπολαμβάνεις ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι δύο λογίων εὐμορφίαις εὐρίσκονται εἰς τὸν Κόσμον μία τῆς ψυχῆς, καὶ ἄλλη τοῦ σώματος · ἡ εὐμορφία τῆς ψυχῆς ζράπτει καὶ φαίνεται εἰς τὴν νόησιν, εἰς τὴν τιμὴν, εἰς τὴν καλὴν πολιτείαν, καὶ εἰς τὴν καλὴν ἀνθρωπίαν καὶ εὐπροσηγορίαν, καὶ ὅλα αὐτὰ ἡμπορεῖ νὰ τὰ ἔχῃ ἓνας ἄσχημος // ἄνθρωπος, καὶ ὅταν ἀποβλέπουν εἰς αὐτὴν τὴν εὐμορφίαν, καὶ ὅχι εἰς τοῦ σώματος τότε ἀγάπη γίνεται μέ μεγαλητέραν ἐντέλειαν, καὶ μέ αὐσηρότητα · ἐγὼ γνωρίζω πολλά σάντζιο πῶς δὲν ἔχω αὐτὴν τὴν εὐμορφίαν τοῦ σώματος, ἀμὴ ἡξεύρω πῶς εἶμαι τέρας καὶ θαῦμα εἰς τὸν Κόσμον, ἐπειδὴ καὶ ἔχω αὐταῖς ταῖς ἄλλαις χάριταις τῆς ψυχῆς, αἱ ὁποῖαι εὐρισκόμεναι εἰς κάθε καλὸν ἄνθρωπον, ἂν καὶ νὰ ὑσερῆται τὴν σωματικὴν εὐμορφίαν, μέ ὅλον τοῦτο ἀγαπᾶται // ἀπὸ τὸν καθ' ἓνα · μέ αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαις ἐμπῆκαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον μέσα εἰς ἓνα δάσος, καὶ μέ τό νὰ ὁμιλοῦσεν ὁ Δόν Κισσότης μέ τὸν σάντζιον πάντζα, καὶ νὰ μὴν ἔδλεπε τί ἦτον ἔμπροσθέν του αἰφνιδίως ἐπεδουκλώθη, καὶ ἐπεριπλέχθη ἀνάμεσα εἰς κάποια δύκτια ὁποῦ ἦτον ζημένα ἀπὸ τό ἓνα δένδρον εἰς τό ἄλλον καὶ χωρὶς νὰ καταλάβῃ τί πρᾶγμα ἦτον ἐκεῖνο, ἐγύρισε καὶ εἶπε πρὸς τὸν σάντζιον πάντζαν · ἐμένα μέ φαίνεται πῶς αὐτὰ τὰ πλεμά//τια θέλει νὰ εἶναι κᾶμμία νέα τύχη τῶν γοῆτευντῶν ὁποῦ μέ κατατρέχουν, οἱ ὁποῖοι ὡς φαίνεται θέλουν νὰ ἐμποδίσουν τὴν ζράταν μου, διὰ νὰ κάμουν τὴν ἐκδίκησιν τῆς ἀσπλαχνίας ὁποῦ ἔδει-

253r. ξα εἰς τὴν ἀλτεσιδῶραν, ἀμὴ αὐτό πιεζέω νὰ εἶναι ἀπατημένοι, ὅτι ὅχι μόνον ὁποῦ εἶναι ἀπὸ ῥάμματα αὐτὰ τὰ δύκτυα, ἀλλὰ ἂν καὶ νὰ ἦτον πλέον

δυνατώτερα ἀπό ἐκεῖνα τά δύνκτια μέ τά ὁποῖα ὁ ζηλιάρης θεός τῶν χαλ-
κέων ἐπαῖτουσε τήν θεάν τήν ἀφροδίτην, καί τόν ἄρην · μέ ὅλον τοῦτο τό-
σον εὐκόλα ἤθελα τά ξεσχίση, ὡσάν νά ἦτον ἀπό βαμπάκι · καί θέλωντας
νά// τά ξεσχίση, καί νά τά περάσῃ, εὐγῆκαν ἔμπροσθέν του ἄζαφνα ἀνά-
μεσα ἀπό κάποια δένδρα δύο εὐμορφώταταις βοσκοποῦλαις, τῶν ὁποίων
τά φορέματα ἀγκαλά καί νά ἦτον βοσκικά, ὅμως ἦτον πολλά ἀκριδιά, καί
ἀπό χρυσά κουμάσια · εἶχαν τά μαλιά τους ἄπλεκτα τά ὁποῖα ἦτον μακρυνά
ὁποῦ σχεδόν ἐπερνοῦσαν τήν ζώνην ἀπό τήν μέσην καί κάτω, καί τόσον
ξανθά ὁποῦ ἤμποροῦσαν νά παρομοιαστοῦν μέ ταῖς ἀκτίναις τοῦ ἡλίου ·
εἶχαν εἰς τά κεφάλια τοὺς δύο ξερά//νια ἀπό πράσινην δάφνην, καί ἀπό
κόκκινον ἀμάραντον πλεγμένα· εἰς τήν ἡλικίαν θέλει ἦτον ὡς δεκαέξι δε-
καεπτὰ χρονῶν, ἡ θεωρία τῶν ὁποίων ἔκαμε καί ἐθαύμασεν ὁ σάντζιος
πάντζας, καί ἔβαλαν τόν Δόν Κισσότην εἰς μεγάλην ἔκρασιν · κοντολογίης
μία ἀπό αὐταῖς ταῖς βοσκοποῦλαις πλησιάζοντας σιμώτερα εἰς τόν Δόν
Κισσότην τοῦ εἶπε, ραμάτησε σινιόρ καθαλλιέρη καί μή ξεσχίσεις αὐτά τά
δύνκτια, ὅτι δέν εἶναι ζημένα εἰς βλάβην τῆς ἀφεντιᾶ σου ἀλλά μάλισα εἰς
περιδιάβασιν · καί μέ τό νά ἡξεύρω πῶς θέλεις νά μᾶς ἐρωτήσης διά ποῖον
τέλος //τά ἔχουμεν ἐδῶ ζημένα, καί ποῖαις εἴμασθεν, καί ἐν συντομίᾳ θέλω
νά σέ τό εἰπῶ · εἰς μίαν χώραν ὅπου θέ νά εἶναι μακράν ἀπό ἐδῶ, ὡς δέκα
μίλια, εὐρίσκονται ὅλοι μεγαλοσιῶνοι ἄνθρωποι, καί πολλοί εὐγενεῖς, καί
πλούσιοι, καί ἀνάμεσα εἰς τοὺς πολλούς φίλους καί συγγενεῖς μας, ἐσυμ-
φωνήσαμεν μέ τοὺς υἱούς τους, μέ ταῖς γυναῖκες τους, θυγατέρας, γει-
τόνους φίλους καί συγγενεῖς νά ἔλθωμεν εἰς περιδιάβασιν εἰς αὐτόν τόν
τόπον ὁποῦ εἶναι τό πλέον ξεφαντωτικόν μέρος ὁποῦ νά εὐρίσκεται ἐδῶ
τρυνγύ//ρου, σχηματίζοντας ἀναμεταξύ μας μίαν νέαν καί βοσκικήν ἀρκα-
δίαν ἐνδυνόμεναι ἡμεῖς τά κορίτζια ὡσάν βοσκοποῦλαις καί τά παλικάρια
ὡσάν βοσκοί, καί ἐσπουδάσαμεν καί ἐμάθαμεν δύο ἐκλογές μία τοῦ πε-
ριφήμου ποιητοῦ φαρτζιλάφου¹²¹⁷, καί ἄλλη τοῦ ἐκλαμπροτάτου Καμόε,
εἰς τήν ἴδιαν του γλώσσαν τήν προτολογικὴν,¹²¹⁸ ταῖς ὁποῖαις ἕως τώρα
δέν ταῖς ἐπαρσῆσαμεν · ἐχθές ἐφθάσαμεν ἐδῶ, καί ἐξήσαμεν ἀνάμεσα εἰς
αὐτά τά δένδρα κάποιαις τένταις σιμά εἰς ἓνα ῥεῦμα ὁποῦ ῥέει// μέ μεγά-
λην εὐθυνίαν μέσα εἰς αὐτό τό δάσος · ἐχθές τό βράδυ ἐξήσαμεν αὐτά τά
πλεμάτια εἰς

αὐτά τά δένδρα διά νά ἀπατήσωμεν τά μικρά, καί ἀπλούςατα πουλάκια, 253v.
τά ὁποῖα ζυπάζωντάς τα ἔρχονται καί πύχνονται εἰς αὐτά τά δύνκτια · καί
ἂν ἀγαπᾷς σινιόρε νά γίνης μουσαφήρης μας, θέλομεν σέ τιμήσει, καί σέ

¹²¹⁷ Garcilaso. — ¹²¹⁸ προτολογικὴν (el poeta portugués Camoens.)

φιλοξενήσει κ'τό δυνατόν μας · λέγοντας αὐτά ἐσιώπησεν ἡ βοσκοποῦλα, καί ἀποκρινόμενος ὁ Δόν Κισσότης εἶπεν · δέν πισεύω ἐγὼ νά ἔμεινε πλέον ὕποπτος ὃ ὠραιωτάτη μου σινιό//ρα, μήτε πλέον ἔκαθαμβος ὁ Ἀνταῖος, ὅταν αἰφνιδίως εἶδεν τήν Ἀρτέμιδαν βρεχομένην εἰς τὰ ὕδατα, ὡς καθὼς ἔμεινα ἐγώ, βλέπωντας τήν ἐφράδιάν σας εἰς τό ἐγκαλλώπισμά σας · ἐπαινω κ' πολλά τήν περιδιάδασίν σας, καί εὐχαρισῶ εἰς τήν τιμὴν ὅπου μέ κάμετε καί μέ προσκαλεῖτε εἰς τήν συντροφίαν σας, καί ἂν μέ γνωρίζετε ἄξιον καί ἱκανόν προσάξετέ με ὅτι θέλετε μέ εὖρη ἔτοιμον καί πρόθυμον, διότι τό ἐπάγγελμά μου ἔλλο δέν εἶναι παρὰ, νά φαίνωμαι //εὐχάριστος, καί εὐποιῶν εἰς κάθε λογῆς ἀνθρώπους, μάλιστα εἰς τὰ εὐγενικά, καί τιμημένα προσώπατα, ὡς καθὼς ὁμοιάζετε νά εἶσθαι ἡ ἀφεντιά σας · καί αὐτά τὰ δύκτια ὅπου κρατοῦν ὀλίγον διάστημα, ἂν ἤθελαν κρατῇ ὅλην τήν γῆν, ἐγὼ μέ ὅλον τοῦτο ἤθελα κοιτάζῃ ὅλην τήν γῆν νά εὕρω νέους κόσμους, καί νά περάσω χωρὶς νά τά ξεσχίσω · καί διὰ νά γίνῃ ἀξιόπιστον αὐτό ὅπου σᾶς λέγω πρέπει τό ὀλιγότερον νά σοχασθῇτε πῶς σᾶς ὑπόσχετε ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ἀνίσως// καί τό ἔχετε ἀκουσόν αὐτό τό ὄνομα · ἄχ ἀγαπητέ μου ἀδελφέ εἶπε τότε ἡ ἄλλη βοσκοποῦλα τί μεγάλη τύχη εἶναι αὐτή ὅπου ἀπαντήσαμεν; βλέπεις αὐτόν τόν καθαλλιέρον ὅπου ζέκει ἔμπροσθέν μας; ἤξευρε πῶς αὐτός εἶναι ὁ πλέον ἀνδρεῖος, καί φιλόανθρωπος ἐράσιμος καθαλλιέρης ὅπου εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον· ἀνίσως ὅμως καί δέν ψεύδεται ἡ ἱστορία τῶν ἀνδραγαθιῶν του, ὅπου ἐτυπώθη, καί τήν ἐδιάδασα · καί αὐτός ὁ ἄλλος ὅπου εἶναι μαζὶ του εἶναι ἓνας κάποιος σάν//τζιος πάντζας ὀπλοφόρος του, διὰ τόν ὁποῖον λέγουν πῶς νά εἶναι κ'πολλά χαριτωμένος· ἔτσι εἶναι εἶπεν ὁ σάντζιος πάντζας, ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος ὁ χαριτωμένος, καί ὁ ὀπλοφόρος ὅπου λέγεις ἡ ἀφεντιά σου, καί αὐτός εἶναι ὁ καθαλλιέρης μου ὁ ἴδιος Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ὁ ἰσορησμένος καί αναφερόμενος · τόν παρακαλοῦμεν κ'πολλά εἶπεν καί ἄλλην βοσκοποῦλα νά μὴν ὑπάγῃ ὅτι οἱ γονεῖς μας καί τὰ ἀδέλφιά μας θέλουν τό χαρεῖ κ'πολλά ὅταν τόν ἰδοῦν, διότι ἤκουσα // καί ἐγὼ ὅπου ὁμιλοῦσαν περὶ τῆς ἀνδρείας του, καί περὶ τῶν χαρίτων του, καί πρὸς τούτοις λέγουν πῶς νά εἶναι ὁ πλέον σταθερός ἐραστής ὅπου νά ἐφάνῃ εἰς τόν Κόσμον, καί πῶς ἡ Δάμα του εἶναι μία κα-

254r. ποια Δουλτζινέα ἀπὸ τό τοῖόσο, τῆς οἰίας ἡ εὐμορφία λέγουν πῶς νά εἶναι ἀσύγκριτος εἰς ὅλην τήν ἰσπανίαν, αὐτό ἔτσι εἶναι ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ἀνίσως καί δέν ἀμφιβάλει ἡ ἐδική σας ἀσύγκριτος εὐμορφία · ἔφθασεν ἐπάνω εἰς αὐτό ἓνας ἀδελφός τῶν δύο Βοσκοπούλων, ὁ ὁποῖος ἦτον παρομοίως ἐνδυμένος μέ βοσκικά, καί πολυέξοδα φορέματα, ἡ βοσκοποῦλαις εὐθύς του ἐ//διηγῆθησαν πῶς ἐκεῖνος ἦτον ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας μέ τόν ὀπλοφόρον του τόν σάντζιον πάντζαν, τοὺς ὁποῖους

τούς ἤξευρε κ' πολλά, καί ἐπειδή καί εἶχε διαβάσει τήν ἱστορίαν τους· ὁ πρόσχαρος βοσκός τόν ἐπροσκάλεσε λέγωντάς τον νά ὑπάγῃ εἰς ταῖς τένταις του, ὁ Δόν Κισσότης δέν ἠθέλησε νά ἐναντιωθῇ, ἀλλά ἐπῆγε μαζῇ τους· ἔφθασε καί ὁ καιρός ὅπου ἤθελαν νά κάμουν τό κυνήγι, καί ἐγέμισαν τά δύκτια ἀπό [πανάρια¹²¹⁹] πουλάκια, τά ὁποῖα //τά ἀπατοῦσε τό χρώμα τῶν δυκτίων μέ τό νά ἦτον πράσινα καί [ἔπασχαν¹²²⁰] ἔπευταν εἰς τόν κίνδυνον, ὅπου ἔπασχαν νά ἀποφύγουν· ἐμαζώχθηκαν εἰς ἐκεῖνον τόν τόπον παράνω ἀπό τριάντα ἄνθρωποι, ὅλοι ἐνδυμένοι μέ πολυέξοδα βοσκικά φορέματα καί ἐν τῷ ᾧμα ἐγνώρισαν πῶς εἶναι ὁ Δόν Κισσότης μέ τόν ὅπλοφόρον του τόν σάντζιον πάντζαν, διά τό ὅποιον ἐχάρηκαν κ' πολλά, διότι ὅλοι τους εἶχαν τήν περιλείψιν τῆς ἱστορίας του· ἐκί //νησαν ἀπό ἐκεῖ καί ἐπῆγαν εἰς ταῖς τένταις, καί εὔραν ταῖς τράπεζαις ἐτοιασμέναις μέ μεγάλην εὐθύνηαν, καί λαμπρότητα, καί πάσραν, καί ἐτίμησαν τόν Δόν Κισσότην βάνωντάςτον εἰς τό κέφαλοτράπεζον, ὅλοι τόν ἐκοίταζαν, καί ἐθαύμαζαν· τέλος πάντων, ἀφ' οὗ ἐσυνώθηκαν ἡ τράπεζαις ὁ Δόν Κισσότης μέ ἡσυχον καί ἀτάραχον καί ἀτάραχον φωνήν εἶπεν, ἀνάμεσα εἰς τά μεγαλότερα ἀμαρτήματα ὅπου κάμουν οἱ ἄνθρωποι, ἀγκαλά καί μερικοὶ λέγουν πῶς νά εἶναι ἡ περιφάνεια, ἐγὼ λέγω πῶς //νά εἶναι ἡ ἀχαριστεία ἀποβλέπωντας εἰς ἕναν λόγον ὅπου λέγει πῶς ὁ ἄδης εἶναι γεμάτος ἀπό τοὺς ἀχαρίζους· αὐτό τό ἀμάρτημα ἐπάσχησα ὅσον ἡμπόρεσα πάντοτε καί τό ἀπόφυγα καί ἀνίσως καί δέν ἡμπορῶ μέ ἄλλον τρόπον νά κάμω τήν ἀνταμοιβήν τῶν χαρίτων ὅπου λαμβάνω τήν κάμω μέ τήν καλήν ἐπιθυμίαν ὅπου ἔχω εἰς τό νά φανῶ εἰς τό νά φανῶ εὐχάριτος· καί πρὸς τούτοις περιπατῶ, καί κηρύτω ταῖς χάριταις ὅπου μέ κάμουν

εἰς ὅποιον καί ἂν δέν ταῖς ἡξεύρη, διότι ὅποιος δημοσιεύει καί κηρύττει ταῖς καλοσύναις ὅπου τοῦ κάμουν εἶναι φανερόν πῶς ἤθελε κάμῃ τήν εὐχαρισίαν, καί ἐμπράκτως ἂν τοῦ ἤθελεν εἶσθαι δυνατόν, ἐπειδή καί ὥς ἐπὶ τό πλεῖστον ἐκεῖνοι ὅπου λαμβάνουν ταῖς χάριταις εἶναι ἐλαχέστεροι ἀπό τοὺς δίδοντας· ἐγὼ λοιπόν εὐχαρισῶντας εἰς ταῖς τιμαῖς, καί χάριταις ὅπου μέ ἔκαμαν ἐδῶ μὴν ἡμπορῶν//τας νά κάμω τήν πρέπουσαν ἀνταπόκρισιν, ἐπειδή καί αἱ δυνάμεις μου εἶναι παρὰμικραῖς, προσφέρω ἐκεῖνο ὅπου δύναμαι, καί τό ἔχω φυσικά· καί σας λέγω σινιόροι πῶς θέλω ζαθῇ δύω ἡμέραις εἰς αὐτήν τήν μεγάλην ζράταν ὅπου πηγαίνω εἰς τήν σαραγότζαν¹²²¹, καί θέλω κάμῃ νά ὁμολογήσουν ὅσοι διαδάτες καί ἂν περάσουν πῶς νά μὴν εὐρίσκωνται εὐμορφότεραις, καί πλέον χαριτωμέναις εἰς ὅλην τήν οἰκουμένην ἀπό αὐταῖς ταῖς προσποιημέναις //βοσκοποῦλαις, ἐξαίρωντας

254v.

¹²¹⁹Error y tachadura, – ¹²²⁰Error y tachadura. – ¹²²¹Zaragoza.

μόνον τήν ἐσύγκριτον Δουλτζινέαν ἀπό τό τοπόζο τήν κυρίαν τῶν συλλογισμῶν μου, καί εἰς αὐτό νά ἔχω συμπάθειαν ἀπό τήν ἀφεντιὰ σας · ἀκούοντας αὐτό ὁ σάντζιο πάντζας, ὁ ὁποῖος ἔξεκε μέ μεγαλωτάτην προσοχήν, καί τόν ἀκροάζονταν, εἶπε πῶς εἶναι δυνατόν νά εὐρίσκωνται ἄνθρωποι εἰς τόν Κόσμον ὁποῦ νά λέγουν πῶς ὁ καθαλλιέρης μου εἶναι τρελλός, εἰπέτε τό παρακαλῶ σας ἡ ἀφεντιὰ σας σινιόροι βοσκοί, εὐρίσκεται κἀνένας //παπαῖς εἰς κἀνένα χωρίον, ὅσον γνωσιμός, καί σπουδαῖος καί ἄν εἶναι νά ἡμπορῇ νά εἰπῇ αὐτό ὁποῦ εἶπεν ὁ καθαλλιέρης μου; ἡμπορεῖ νά εὐρεθῇ πλανώμενος καθαλλιέρης, ὅσον κ'πολλά περιφήμιος καί ἄν εἶναι ματαιοφροσύνην, νά ἡμπορέσῃ νά προσφέρῃ αὐτό ὁποῦ ἐπρόσφερεν ὁ καθαλλιέρης · ὁ Δόν Κισσότης ἐγύρισε πρὸς τόν σάντζιον πάντζαν, ὅλως χολερικός καί θυμώδες τοῦ εἶπεν, εἶναι δυνατόν σάντζιε πάντζε νά εὐρεθῇ εἰς ὅλην τήν γῆν τοὺς οἰκουμένης ἕνας //ἄνθρωπος ὁποῦ νά εἰπῇ πῶς ἐδώ δέν εἶσαι ἄγνωστος καί τρελλός μάλιστα πῶς νά μετέχῃς καί ἀπό κακίαν, ποῖος σέ βάνει καί ἀνακατώνεσαι εἰς ταῖς ὑποθέσεις μου, καί νά κρίνης ἄν ἐγὼ εἶμαι φρόνιμος, ἡ ἄγνωστος · πρόσεχε καλὰ εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ συντυχαίνεις, κοίταξε τό ἴδιόν σου, καί μὴν μέ ἀποκρίνεσαι, ὅτι τό μετανοεῖς, ἀλλὰ ὕπαγε βάλλε τήν σέλαν εἰς τόν ῥοντζινάντε, καί νά ὑπάγωμεν νά βάλλω//μεν εἰς πρᾶξιν, καί μέ μεγάλην ὁρμήν, καί θυμόν ἐσυνκώθη ἀπό τό σκαμνί ὁποῦ ἐκάθονταν προζενῶν-

255r. τας μεγάλον θαυμασμόν εἰς τοὺς περιεσῶτας, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκουνταν εἰς ἀμφιβολίαν ἄν ἔπρεπε νά τόν κρατοῦν διὰ τρελλόν, ἡ γνωσικόν · ἄρρησαν νά τόν καταπεῖθουν νά μὴν τό κάμῃ ἐκεῖνο λέγωντας πῶς εἶχαν γνωρίσει τήν ἀχάρισόν του θέλησιν, καί πῶς δέν ἦτον χρεῖα νά φανερώσῃ μέ ἄλλες ὑποσχέσεις τήν ἀνδρείαν, καί γενναιότητά του, ἐπειδὴ καί ἔφθαναν ἐκεῖναις, ὁποῦ// ἦτον εἰς τήν ἱστορίαν · μέ ὅλα ἐτοῦτα ὁ Δόν Κισσότης ἠθέλησε νά σαθῇ εἰς τήν ὑπόσχεσίν του καί καθαλλιεύοντας ἐπάνω εἰς τόν ῥοντζινάντε, καί ἐπέρασεν εἰς τό ἕνα του χέρι τό σκουτάρι, καί πιάνωντας μέ τό ἄλλο τό κοντάρι ἐπῆγε καί σάθηκεν εἰς τήν μέσην τῆς σράτας, ἡ ὁποία δέν ἦτον μακρὰ ἀπὸ τό πράσινον λιβάδι · ὁ σάντζιος πάντζας ἐκαθαλλίκευσεν εἰς τό φομάρι του, καί ἐπῆγε κατόπι, ὁμοῦ καί ὅλοι οἱ περιεσῶτες ἐπιθυμῶντες νά ἰδοῦν τήν ἔκβασιν τῆς ὑψηλοφρόνου, καί οὐδέποτε ἀκουσθῇ//σα ὑποσχέσεώς του · ἀφ' οὗ λοιπόν ἐσάθη εἰς τήν σράταν ὡς καθὼς ἐπροείπαμεν συντυχαίνοντας εἰς τόν ἀέραν, εἶπεν αὐτὰ τὰ λόγια, ὧ ἑσεῖς σρατοκόποι, ὧ ὁδηπόροι, καί διαβάτες καθαλλιέροι ἡ ὅ τι λογῆς ἄνθρωποι, καί ἄν εἰσθε ὁποῦ περνᾶτε ἀπὸ αὐτὴν τήν σράταν, ἡθέλετε περάσῃ εἰς αὐτάς τὰς δύο ἐρχομένας ἡμέρας, ἔσω εἰς εἰδησίην σας ὅτι ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας ὁ πλανώμενος καθαλλιέρης ἐσάθη ἐδώ δια νά διαφεντεύσῃ καί νά

ὑπο//ζήση πῶς ἄλλαις ταῖς εὐμορφαῖς τοῦ Κόσμου ταῖς ὑπερβαίνουν αὐ-
ταῖς ἢ νύμφαις ὅπου κατοικοῦν εἰς αὐτά τὰ λιβάδια, καὶ δάση, ἀφίνοντας
εἰς ἓνα μέρος τὴν Κυρίαν τὴν καρδίας μου τὴν Δουλτζινέαν ἀπὸ τό τοπόσο,
καὶ ὅποιος ἐναντιώνεται εἰς αὐτό ἅς εὐγῇ ἔμπροσθέν μου, καὶ τότε θέλει
γνωρίσει ἂν εἶναι ἀληθινόν αὐτό ὅπου λέγω ἢ ὄχι · Δύω φοραῖς εἶπεν αὐτά
τά ἴδια λόγια, καὶ ταῖς δύο φοραῖς δέν τὸν ἤκουσε τινάς, ἀμή ἢ τύχη ὅπου
τόν ὀδηγοῦσεν ἀπὸ τό //καλόν εἰς τό καλλήτερον, ἔκαμε καὶ μετ' ὀλίγην
ῥωρὰν ἐφάνη πῶς εἴρχονταν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ζράταν ὅπου ἔστεκεν ὁ Δόν
Κισσότης ἓνα πλῆθος ἀνθρώπων καθαλλερέων, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους
ἐκρατοῦσαν κοντάρεα καὶ εἴρχονταν ὅλοι ὁμοῦ σμιγμένοι καὶ μέ μεγάλην
βίαν· εὐθύς ὅπου τοὺς εἶδαν ἐκεῖνοι ὅπου ἦτον ὁμοῦ μέ τὸν Δόν Κισσότην
ἀνεχώρησαν, καὶ ἐξεμάκρυ//ναν πολὺ ἀπὸ τὴν ζράταν, διότι ἐγνώρισαν
πῶς ἂν ἤθελαν σαθῇ, καὶ τοὺς ἤθελαν ἐναντιωθῇ ἦτον

255v.

ἐνδεχόμενον νὰ τοὺς συνέβη κἀνένας κίνδυνος, καὶ μόνος ὁ Δόν Κισσότης
μέ ἀπτόητον καρδίαν ἐσάθη εἰς τὸν τόπον ὁμοῦ καὶ ὁ σάντζιος πάντζας,
ζέκωντας ὀπίσω ἀπὸ τὸν καθαλλιέρην του, ἔφθασε καὶ ἐκεῖνο τό πλῆθος
τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἓνας ἀπὸ ἐκείνους ὅπου εἴρχονταν ὀλίγον ἔμπροσά,
ἄρχισε νὰ λέγῃ μεγαλοφώνως πρὸς τὸν Δόν Κισσότην, παραμέρισε ἀπὸ
τὴν ζράταν διαβολισμένη //ἀνθρωπε ὅτι αὐτοὶ οἱ ταῦροι θέλουν σέ κάμη
χίλια κομμάτια · τί λέγεις ἐσύ σκυλί μαγαρισμένον τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν
Κισσότης, εἰς ἐμένα δέν ἰσχύει τελείως ἡ δύναμις τῶν ταύρων, ἀγκαλά καὶ
νὰ εἶναι ἀπὸ τὰ πλέον ἀγριώτερα ὅπου νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὴν σιρίαν, ὁμο-
λογήσετε ὡ λησαὶ πῶς εἶναι ἀληθινόν ἐκεῖνο ὅπου πρὸ ὀλίγον εἶπα ἐγώ, ὅτι
ἂν δέν τό κάμετε αὐτό σας προσκαλῶ νὰ μονομαχήσετε μέ λόγου μου· ὁ
ἀγελαδάρης δέν ἔλαβε καιρόν νὰ τοῦ ἀποκριθῇ μή//τε ὁ Δόν Κισσότης ἡμ-
πόρεσε νὰ παραμερίσῃ, ἀγκαλά καὶ νὰ ἤθελε, διότι τό πλῆθος τῶν ἀγρίων
καὶ ἡμέρων ταύρων, ὁμοῦ μέ τοὺς ἀγελαδάριδες, καὶ μέ τοὺς ἐπιλοίπους
ἀνθρώπους δέν ἡμπόρεσαν νὰ ζαματήσουν μέ μεγάλην ὀρμὴν τοῦ τρεξι-
ματός τους (ἐκείνους τοὺς ταύρους τοὺς ἐπήγαιναν νὰ τοὺς σφαλήσουν
εἰς ἓνα χωρίον, εἰς τό ὁποῖον ἤθελαν νὰ κάμουν κυνήγι τὴν δεύτερην ἡμέ-
ραν μέ αὐτούς) ἐπέρασαν ὅλοι ἀπάνω ἀπὸ τὸν Δόν Κισσότην, καὶ ἀπὸ
τόν σάντζιον πάντζαν, καὶ// ἀπὸ τὸν ῥοντζινάντε, καὶ ἀπὸ τό φομάρι, ῥί-
χνοντας ὅλους κ' γῆς, καὶ κατακυλῶντάς τους· ὁ Δόν Κισσότης ἐξυπάσθη,
τοῦ σάντζιου πάντζα τὰ πλευρά ἐκατατζακίσθησαν, τό φομάρι σχεδόν δέν
ἡμποροῦσε νὰ συγκωθῇ, ὁμοίως καὶ ὁ ῥοντζινάντε δέν ἡμποροῦσε νὰ πα-
λεύσῃ ἀπὸ τὸν τόπον του · ἀμή τέλος πάντων ἐσυκώθηκαν ὅλοι, καὶ ὁ Δόν
Κισσότης σκοντάπτωντας εἰς τό ἓνα μέρος, καὶ πίπτωντας εἰς τὸν ἄλλον,
ἄρχισε νὰ τρέχῃ κατόπι τοὺς φωνάζωντάς τους μεγαλο//φώνως · σαθῇτε

καί ἀπαντέξετε ἀχρεῖοι καί οὐτιδανοί ὅτι ἓνας καί μόνος καθαλλιέρης εἶναι ὁποῦ σᾶς προσμένει καί σας προσκαλεῖ εἰς μονομαχίαν, ἀμή μέ ὅλο τοῦτο δέν ζαμάτησαν ἐκεῖνοι τελείως μήτε ἐψήφισαν ταῖς ἀνδριάς του φοδέρας · ἡ κούραςις ἔκαμε τόν Δόν Κισσότην καί ἐσάθη, καί ἐκάθησεν εἰς τήν μέσην τῆς ζράτας, ἕως ὅπου ἦλθεν ὁ σάντζιος πάντζας μέ τόν ῥοντζινάντε, καί μέ τό φομάρι, καί καθαλλιεύοντας ὁ καθαλλιέρης καί ὁ ὀπλοφόρος δίχως νά γυρί-

256r. σουν νά ἀποχαιρετήσουν τήν πλασήν ἀρκαδίαν τῶν βοσκῶν, καί βοσκο-
πουλῶν μέ μεγάλην ἐντροπήν ἀκολούθησαν τήν ζράταν τους.¹²²²

Κεφάλαιον νθ:^{ον}

Ὅπου διηγεῖται τήν κ' πολλά παράξενην τύχην ὁποῦ ἐσυνέδῃ
εἰς τόν Δόν Κισσότην

Τελειώνοντας λοιπόν ὁ Δόν Κισσότης μέ τόν σάντζιον ἐκεῖνον τόν πόλεμον ἀπό τήν ἐντροπήν τους δέν ἠμπόρεσαν νά γυρίσουν ὀπίσω, ἀλλά ἐπῆραν τήν ζράταν καί ἐπῆγαν ἕως ὁποῦ ἔφθασαν εἰς μίαν καθαράν, καί διαφανῇ βρύσιν, ἀποκάτω εἰς ἓνα δενδράκι εἰς τόν ἴσκιον τοῦ ὁποίου ἄφησαν τόν ῥοντζινάντε, καί τό γομάρι νά βόσκη, καί αὐτός ἐκάθησεν // ὄντας καί οἱ δύο τους κ' πολλά μελαγχολικοί, καί ἀφ' οὗ ἔπλυναν καί οἱ δύο τά προσώπατά τους ἀπό τόν πολύν κονιορκτόν ὁποῦ εἶχαν, ὁ σάντζιο πάντζας εὐγάλεν ἀπό τά δισάκκια του μερικά φαγητά ὁποῦ εἶχε προμηθευθῇ, καί βάνοντά τά ἔμπροσθεν εἰς τόν Δόν Κισσότην ἐκάθησε καί αὐτός ἀντίκρου του, καί ἐκαρτεροῦσε νά ἀπλώσῃ πρῶτον ὁ καθαλλιέρης του, ἀμή βλέπωντας πῶς αὐτός ἦτον βεδυθισμένος εἰς τούς συλλογισμούς του, καί δέν ἐνθυμοῦνταν νά// φάγῃ, ἄφησεν εἰς ἓνα μέρος κάθε λογῆς ἀνθρωπίαν, καί ἄρχισε νά τρώγῃ ἀπό τό τυρί, καί ψωμί ὁποῦ εἶχε βάλλει ἔμπροσθέν του, τόν ὁποῖον βλέπωντάς τον ὁ Δόν Κισσότης εἶπεν τρῶγε φίλε σάντζιο πάντζα, καί ζωοτροφοῦ, ὅτι μόνον αὐτό εἶναι ὁποῦ σέ ἐγνοιάζει, καί ἄφησε ἐμένα νά ἀποθάνω εἰς τούς συλλογισμούς μου, καί εἰς τήν δύναμιν τῶν μεγάλων μου δυσυχιῶν · ἐγώ σάντζιε μου ἐγεννήθηκα διά νά ζῶ ἀποθάνωντας, καί ἐσύ διά νά ἀποθάνῃς τρώγωντας, καί διά // νά γνωρίζῃς πῶς εἶναι αὐτή ἡ ἀλήθεια συλλογίσου πῶς ἐμένα ἐτυπώθη ἡ ἰσορία μου, εἶμαι περίφημος εἰς τά ἄρματα, ἀνδρεῖος εἰς τά κατορθώματα, τιμημένος ἀπό

¹²²²El capítulo vñ termina en las dos primeras líneas de la página 256r.

πριντζίπους, έρασμένος από κορασίδες, και τό όλον ύστερον όταν έκαρτε-
ρουσαν φοίνικες θριάμβους, και ρεφάνους, τά όποια

μέ έτύχαιεν πρεπόντως διά ταῖς μεγάλαις άνδραγαθίαις μου · σήμεραν
είδε τοῦ λόγου μου τζαλαπατημένον από συχαμερά και άπασρα ποδάρια
ζῶον, αυτός ό συλλογισμός και έμουδιάζουν τά όδόντιά μου, και πῶνον-
τας τά χέρια μου, και μέ κάμη και ύγεροῦμαι τελείως όρξέως φαγητοῦ εἰς
τρόπον όποῦ λογιάζω νά άφεθῶ, νά αποθάνω από τήν πείναν, όποῦ εἶναι
ό πλέον σκληρός θά//νατος άνάμεσα εἰς όλους τούς θανάτους · αυτό έγώ
δέν τό κάμω ποτέ αποκρίθι ό σάντζιος πάντζας, διότι ἴσως νά ἤξεύρης ή
άφεντιά σου εκείνον τόν κοινόν λόγον όποῦ λέγει, ό χορτασμός τῆς κοι-
λίας εἶναι μία παρηγορία τῆς ψυχῆς, εἰς αυτόν τόν λόγον αποδέλωντας
έγώ, δέν θέλω άφήσει τοῦ λόγου μου ποτέ νά αποθάνω από τήν πείναν,
άλλά συλλογοῦμαι νά κάμω όσάν τόν τζαγκάρην όποῦ τραδᾶ μέ τά όδόν-
τιά του τό πετζί, και τό κάμη και άπλώνει όσον ἡμπορεῖ, έτzi και έγώ θέλω
τρέφει τήν //ζωήν μου, έως όποῦ νά φθάσω εἰς τό τέλος όποῦ εἶναι διορι-
σμένον από τόν οὔρανόν· και ἡξευρε σινιόρε πῶς δέν εύρίσκεται εἰς τόν
Κόσμον μεγαλύτερη τρέλλα από τήν άπελπισίαν εἰς τήν όποίαν γυρεύης
νά πέσης και ή άφεντιά σου · και αν θέλῃς νά γνωρίσης πῶς εἶναι αυτό
άληθινόν, δοκίμασε, και φάγε όλίγον, και πλάγῃσε κοιμήσου επάνω εἰς
αὐτά τά πράσινα χορταράκια, και όταν έξυπνήσης θέλεις εύρη τόν έαυ-
τόν σου πλέον έλαφρομένον, και θέλει σέ περάσει και αὐτή ή με//λαγχολία
· ό Δόν Κισσότης τό εκαμεν αυτό μέ τό νά τοῦ εφάνῃ πῶς νά έσυντύχαινε
πρεπόντως ό σάντζιος πάντζας εἰς εκείνα όποῦ έλεγεν, πρὸς τόν όποῖον
εἶπεν, αν έσύ σάντζιε ἡθελες νά κάμῃς διά άγάπην μου αυτό όποῦ θέλω νά
σέ εἰπῶ, ἡθελεν εἶσθαι μαγαλητέρα ή άλάφρωσι τοῦ σώματός μου, και ή με-
λαγχολία μου δέν ἡθελεν εἶσθαι τόσον μεγάλη · εἰπές τό σινιόρε αποκρίθι
ό σάντζο πάντζας, ότι έγώ θέλω σέ δουλεύσει εἰς όσον εἶναι τῆς δυνάμεώς
μου, εκείνο// όποῦ θέλω νά σέ εἰπῶ σάντζιο πάντζα εἶναι αυτό, ότι εν όσφ
έγώ κοιμοῦμαι ύπακούοντας εἰς τάς συμβουλάς μου έσύ νά ζεμακρύνῃς
ολίγον από εδώ, και νά εκδυθῇς από όλα τά ροῦχα σου, και πέρνωντας τό
σαλιδάρι τοῦ ροντζινάντε, και νά κτυπηθῇς τριακόσιαις ή τετρακόσιαις
ζυλιαῖς, από τόν λογαριασμῶν τῶν τριῶν χιλιάδων, και τόσον όποῦ ἔχεις
νά κτυπηθῇς διά τήν έλευθερίαν τῆς Δουλτζινέας, ό,τι εἶναι μεγάλη άσπλα-
χνία νά εύρίσκεται εκείνη ή μεγάλη σινιόρα γοητευμένη από άμέλει//αν
έδικήν σου· κ'τό παρόν σινιόρε ἄς κοιμηθοῦμεν και οἱ δύο αποκρίθι ό
σάντζιος πάντζας, διά νά

ἡσυχάσουν τά κορμία μας, ότι πλέον χαλεπῶτερον εἶναι νά φάγῃ τινάς
έναν πέτζον νησικός, παρά εκατόν χορτασμένοι, και διά τοῦτο ή σινιόρα

256v.

257r.

Δουλτζινέα πρέπει νά ἔχη ὑπομονήν, καί ἐγώ μίαν ἡμέραν διάχως νά ἔχη τινάς εἶδησιν, θελώ ταῖς κτυμηθεῖ ὄλαις, ἐπειδή καί κάθε ὑπόσχεσις γίνεται χρέος · ὁ Δόν Κισσότης τόν εὐχαρίστησε καί ἐκάθησεν καί ἔφαγεν ὀλίγον ὁμοῦ μέ τόν σάντζιον πάντζαν// ὁ ὁποῖος ἀφ' οὗ ἐχόρτασεν καλὰ ἀπλάγισε κοντά εἰς τόν ἀγάν τοῦ καί οἱ δύο, ἀφίνοντας τό γομάρι μέ τόν ροντζινάντε νά βόσκη ἐλεύθερα · ἐζύπνησαν μετά ἀρκετόν καιρόν, καί εἶδαν πῶς ἐπαρῆλθεν ἡ μέρα, ἐκαβαλλίκευσαν εὐθύς, καί ἄρχησαν νά περιπατοῦν βιαστικά διά νά φθάσουν εἰς μίαν ὄσαρίαν, ὅπου ὡς δύο μίλια μακρὰ ἐφαίνονταν, καί φθάνοντας ἐκεῖ ἐρώτησαν τόν κάπηλα ἂν ἦτον τόπος διά νά κονεύσουν, ἐκεῖνος τοὺς ἀποκρίθη πῶς ἐκεῖ ἤθελαν // εὗρη ὅλην τήν ἀνάπαυσίν τους, ὡσάν εἰς τήν ἴδιαν σαραγότην, ἐξεκαβαλλίκευσαν καί ἐμβῆκαν μέσα καί πέρνωντας ὁ σάντζιο πάντζας τά δισσάκιά του, ἐπῆγε καί τά ἔβαλε μέσα εἰς μίαν κάμεραν τῆς ὁποίας τό κλειδί τοῦ τό εἶχε δώσει ὁ κάπηλας · μετά ταῦτα ἐπῆγε τά ζῶα εἰς τόν ζαῦλον, καί τά ἔδωσε χορτάρι νά φάγουν, ὕερον ἐγύρισε νά ἰδῇ ἂν ἐχρειάζονταν τίποτε ὁ Δόν Κισσότης, τόν ὁποῖον τό εὔρεν ὅπου ἐκάθονταν συλλογισμένος, ἦλθε καί ἡ ὥρα τοῦ // δείπνου, καί ἐπῆγαν μέσα εἰς τήν κάμεράν τοὺς · ὁ σάντζιο πάντζας ἐρώτησε τόν κάπηλα ἂν εἶχε νά τοὺς δώσουν τίποτε νά φάγουν, εἰς τόν ὁποῖον ἀποκρίθη ὁ κάπηλας νά ζητήσουν ὅ,τι θέλουν, διότι εἰς ἐκείνην τήν ὄσαρίαν εὐρίσκονταν ἀπό κάθε λογῆς πρᾶγμα, ἡμεῖς δέν χρειαζόμεσθαι ἄλλο πᾶρεξ νά μᾶς ψήσης ἓνα ζευγάρι ὀρνιθοπούλια, ὅτι ὁ καβαλλέρης μου δέν εἶναι τόσο φάγας · ὁ κάπηλας τοῦ ἀποκρίθη πῶς δέν εἶχεν ὀρνιθοπούλια μέ τό νά τά εἶχαν φάγη τά γεράκια, ἐπειδή καί δέν εἶναι ὀρνι/θοπούλια, ψῆσε μας μίαν ὀρνιθαν, εἶπεν ὁ σάντζιος πάντζας, μήτε ὀρνιθαν δέν ἔχω ἀποκρίθη ὁ κάπηλας, ἐπειδή καί εἶχα κᾶμμία πενηνταριά, καί ταῖς ἔξεϊλα ἐχθές καί ταῖς ἐπούλησα· ἄλλο τίποτε γύρευσε ἡ ἀφεντιά σου, καί θέλομεν σέ δουλεύσει, ἐπειδή καί δέν ἔχης αὐτά ἡξεύρω πολλά καλὰ πῶς δέν θέλει σέ λείψει κἀνένα κομμάτι μοσχαρίσιον κρέας, ἢ πρόβιο, μήτε αὐτό δέν ἔχω ἀποκρίθη ὁ κάπηλας, ὅτι κ'τό παρόν ἐσώθηκαν ὅλα, καί δέν ἔχω ἄλλο παρὰ δύο μοσχαρί//σια ποδάρια βρασμένα πολλά καλὰ μέ τό κρεμμυδάκι τους, καί τό πηπεράκι τους, αὐτά μᾶς φθάνουν

257v. ἀποκρίθη ὁ σάντζιο πάντζας, καί κοίταξε καλὰ νά μὴν τά ἐγκύζη τινάς, ὅτι ἐγώ θέλω τά πληρώσει καλιώτερα ἀπὸ ἄλλον, δέν θέλει τά ἐγγύζει τινάς ἀποκρίθη ὁ [σάντζιος¹²²³] κάπηλας, ὅτι κ'τό παρόν ἐδὼ δέν εἶναι κἀνένας ἄλλος διαδάτης, ὕπαγε λοιπόν [δοκί]έτοιμασε εἶπεν ὁ σάντζιο πάντζας νά ὑπάγω καί ἐγώ νά εἰδῶ τί κάμει ὁ καβαλλέρης μου, καί ἀφίνοντας τόν

¹²²³Error. tachadura.

κάπηλα ἐπῆγε μέσα εἰς τήν// κάμεραν · ἦλθε κατόπι καί ὁ κάπηλας μέ τό φαγί κενομένον, καί ἐκάθησεν ὁ Δόν Κισσότης νά δεπνήσῃ, καί ἐκεῖ ὁποῦ ἔτρωγεν ἄκουσεν ὁποῦ εἰς τήν πλαγινήν κάμεραν ἐσυντύχαιναν καί ἔλεγαν νά ζῇ ἡ ζωή σου σινιόρε Δον φερόλιμε, ἕως ὁποῦ νά φέρουν τό φαγί, ἄς διαδάσωμεν ἄλλον ἕνα κεφάλαιον ἀπό τό δεύτερον μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας· εὐθύς ὁποῦ ἄκουσεν ὁ Δόν Κισσότης τό ὄνομά του, ἐτζίτωσε τά ὀμματιά του καί ἐσαθῇ μέ προσοχήν //διά νά ἀκούσῃ τί συντυχαίνουν διά λόγου του, καί ἄκουσεν πῶς αὐτός ὁ προῶρῃθεῖς Δόν φερόλιμος ἀποκρίθη πρὸς ἐκεῖνον ὁποῦ ἔλεγε νά διαδάσῃ, τί ὠφελος σινιόρε Δόν φιοβάνε θέλεις νά διαδάσωμεν αὐταῖς ταῖς τρέλλαις; ὅτι αὐτός ὁποῦ ἐδιάδασε τό πρῶτον μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, δέν εἶναι δυνατόν ὁποῦ νά νοσιμευθῇ νά διαδάσῃ καί το δεύτερον μέρος · μέ ὅλα τοῦτα εἶπεν ὁ Δόν φιοβάνης πρέπει νά τό διαδάσωμεν, ὅτι δέν πισεύω νά εὐρί//σκεται βιβλίον νά εἶναι κακόν τόσον, ὁποῦ νά μὴ ἔχῃ καί κατί τί καλόν · καί ἄλλο δέν μέ κακοφαίνεται παρὰ ὁποῦ νά ἱσορῇ τόν Δόν Κισσότην πῶς νά ἀφέθῃ ἀπό τήν ἀγάπην τῆς Δουλτζινέας · ἀκούωντας αὐτό ὁ Δόν Κισσότης, ὅλως θυμωμένος εἶπεν, ὅποιος ἄνθρωπος καί ἂν εἰπῇ πῶς ὁ Δόν Κισσότης ἐλησμόνησε τήν ἀσύγκριτον Δουλτζινέαν, ἄς εὕγῃ νά μονομαχήσῃ μέ λόγου μου μέ ὅ,τι λογῆς ἄρματα καί ἂν θέλῃ, καί θέλω τόν καμῇ νά γνωρίσῃ πῶς ἀπέχει πολλά μα//κρυνά ἀπό τήν ἀλήθειαν, ἐπειδὴ καί μήτε ἡ Δουλτζινέα εἶναι ἄξια ἐλησμονήσεως, μήτε ὁ Δόν Κισσότης θέλει τήν ἐλησμονήσῃ · ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ μάς ἀποκρίνεται; ἀποκρίθηκαν ἐκεῖνος ὁποῦ ἦτον εἰς τήν ἄλλην κάμεραν, ποῖος ἡμπορεῖ ἄλλος νά εἶναι τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιο πάντζας, παρὰ αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ὁ ὁποῖος θέλει ἐνεργήσῃ, καί ἐκπράκτως ἐκεῖνο ὁποῦ ἐκφώνησεν · ἀκόμῃ δέν εἶχε τελειώσει καλὰ τόν λόγον του ὁ σάντζιος πάντζας, καί εὐθύς ἐμ//πῆκαν ἀπό τήν πόρταν τῆς κάμερας δύο καθαλλιέροι, καί ἕνας ἀπό ἐκείνους ἀγκαλιάζωντας τόν Δόν

Κισσότην εἶπεν ἀληθινά κατὰ τό ὄνομά σου εἶναι καί ἡ θεωρία σου, καί κ'τὴν θεωρίαν σου ἡ φήμη σου, ἐσύ εἶσαι χωρὶς ἄλλο ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, τό ἄνθος καί τό καύχημα τῆς πλανωμένης καθαλλιερίας, ἐναντίον τῆς θελήσεως καί εἰς τό πείσμα ἐκείνου ὁποῦ ἠθέλησε νά καταφρονέσῃ τό ὄνομά σου καί νά ἀμαυρίσῃ ταῖς ἀνδραγαθίαις σου, ὥς καθὼς ἔκαμεν ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ τοῦ// βιβλίου ὁποῦ κρατοῦμεν, καί δίδωντάς το εἰς τό χέρι του ὁ Δόν Κισσότης τό ἐπῆρε καί χωρὶς νά ἀποκριθῇ κἀνέναν λόγον, ἄρχισε νά τό ξεφιλλήσῃ, καί μετ' ὀλίγην ὥραν πάλιν τό ἀνταπέδωσεν εἰς τά χερίά του λέγωντας εἰς αὐτό τό ὀλίγον ὁποῦ ἐξυφύλλησα εἶδα τρία πράγματα ἄξια κατηγορίας, τό πρῶτον εἶναι μερικά λόγια ὁποῦ ἐδιά-

258r.

βασα εἰς τόν πρόλογον, τό ἄλλο εἶναι ὅπου νά συντύχη ῥήτως εἰς γλώσσαν ἀραγονέζικην, καί μερικαῖς φοραῖς γράφει δίχως ἄρθρα, καί τό τρίτον// ὅπου βεβαιώνει περισσότερον τήν ἀμάθειάν του εἶναι ὅπου μακρύνει ἀπό τήν ἀλήθειαν εἰς τήν ἀρχήν τῆς ἰσορίας ὅτι αὐτοῦ λέγει πῶς ἡ *φυναῖκα* τοῦ σάντζιου πάντζα ὀνομάζεται μαρία *φοντιέρες*¹²²⁴, καί αὐτή δέν ὀνομάζεται τοιούτης λογῆς ἀλλά *τερέζα πάντζα*, καί ὅποιος κάμη σφάλμα εἰς τήν ἀρχήν τῆς διηγέσεως ἤμπορεῖ νά πιεσύσῃ πῶς θέλει ἔχει καί ἄλλα περισσά εἰς τό ὑπόλοιπον τῆς ἰσορίας · αὐτός ὁ χαριτωμένος ἰσορικός, εἶπεν ὁ σάντζιο πάντζας βεβαιώτατα θέλει ἡξεύρει *κ'λεπτῶς ὅλα* // συμβεδηκότα ὅπου μᾶς ἀκολούθησαν, ἐπειδή καί ὀνομάζει τήν *φυναῖκαν* μου τή *τερέζαν* πάντζα *μαρία φοντιέρες*, καί ἔπαρε τό βιβλίον *σινιόρε* καί κοίταξε καλᾶ ἴσως καί νά ἔχουν ἀλλαγμένον καί τό ἐδικόν μου ὄνομα· ὡς φαίνεται τοῦ εἶπεν ὁ *φερόνμιος*, ἡ ἀφεντιᾶ σου θέλει νά εἶσαι ὁ σάντζιο πάντζας ὁ ὀλοφόρος τοῦ *σινιόρ Δόν Κισσότη*, ἐγώ εἶμαι ἀποκριθῇ ὁ σάντζιο πάντζας, καί ἐρώτησέ με ὅ, τι καί ἄν θέλῃς διότι ἐγώ θέλω σέ ἀποκριθῇ · ἡξευρε λοιπόν τοῦ λέγει ὁ *καθαλλιέρης* πῶς αὐτός ὁ νέος συγγραφεύς δέν σέ περιγράφει μέ ἐκείνην τήν *εὐπρέπειαν* ὅπου δείχνει ἡ // *θεωρία* σου, διότι αὐτός σέ ὕσoreῖ *λαίμαργον*, ἀπλούςατον, ἄνοσον, καί καθ' ὅλου εἰπεῖν ἕναν σάντζιον πάντζαν πολλά διαφορετικόν ἀπό ἐκείνον ὅπου διηγείται εἰς τό πρῶτον μέρος τῆς ἰσορίας¹²²⁵ τοῦ *καθαλλιέρου* σου, ὁ θεός νά τόν συγχωρέσῃ εἶπεν ὁ σάντζιο πάντζας ἀγκαλά καί ἤθελε κάμη *καλιώτερα* νά μέ ἤθελεν ἐλῆσμονήσῃ, καί νά μήν ἤθελεν ἀναφέρει *τελείως* διά λόγου μου, οἱ δύο κα-

- 258v.** βαλλιέροι ἐκάλεσαν τόν Δόν Κισσότην νά ὑπάγῃ νά δειπνήσῃ μέ λόγου τους, ὅτι αὐτοί ἡξευραν πολλά καλᾶ πῶς εἰς ἐκείνην τήν ὀσαρίαν δέν εὐρίσκονται φαγητά εἰς χρῆσιν του · ὁ Δόν Κισσότης ὅπου ἦτον πάντοτε *εὐπροσήγορος* καί μέ ἀνθρωπιάν ὑπάκουσεν εἰς τήν προκάλεσίν τους, καί ἐπῆγε καί ἐδείπνησε μέ αὐτούς, ὁ σάντζιος ἐμεινε *μοναχός* καί ἐκάθησεν εἰς τό *κεφαλοτράπεζον*, καί ἐξεφάν//τωσεν ὁμοῦ μέ τόν *κάπηλαν* ἐκείνο τό *πινάκι* μέ τά *ἀγελαδίσια ποδάρια*, ἀπάνω εἰς τόν *δεῖπον*¹²²⁶ ἐρώτησεν ὁ Δόν *γυῶβανος* τόν Δόν Κισσότην ἄν εἶχε τίποτα νέα *μαντάτα* ἀπό τήν *Δουλτζινέαν* δηλονότι μήπως καί ὑπανδρεύθῃ, καί ἄν ἐγέννησεν, ἢ ἄν ἦτον ἐγκασσόμενη, ἢ φυλάττωντας τήν τιμήν της, καί τήν *εὐπρέπειάν* της νά ἐνθυμᾶται τόν ἔρωτα τοῦ Δόν Κισσότη εἰς τόν ὅποιον αὐτός ἀποκριθῇ, καί εἶπεν, ἡ *Δουλτζινέα* εὐρίσκεται ἔως τώρα *παρθένης* ἢ πρὸς τοῦ λό-

¹²²⁴En el Quijote original se llama María Gutiérrez a la mujer de Sancho Panza. — ¹²²⁵Se refiere a Cide Hamete Benengeli. — ¹²²⁶Sic.

γου μου ἡ ἀ//γάπη της εἶναι σαθερόν ὡς καί πρῶτον μέ ἀνταποκρίνεται μέ τήν παλαιάν τῆς συνήθειαν, καί εὐμορφία της ἐτρᾶπη εἰς τήν ἀσχημίαν μιᾶς ἀχρεΐας χωριᾶτισσας, καί ὕστερον ἄρχησε καί ἐδιηγῆθη κ'λεπτῶς τήν γοητείαν τῆς σινιόρας Δουλτζινέας, καί ἐκεῖνα ὅπου τόν ἐσυνέβηκαν εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου, καί τήν παραγγελίαν ὅπου τοῦ ἔδωσεν ὁ σοφός μερλίνος περί τῆς ἐλευθερίας τῆς σινιόρας του, δηλαδή ταῖς ξυλταῖς ὅπου ἔμελλε νά λάβῃ ὁ σάντζιος, ἔλαβαν μεγαλωτάτην χαράν //οἱ δύο καβαλλιέροι ἀκούοντας τόν Δόν Κισσότην ὅπου ἐδιηγοῦνταν τά παράξενα συμβεβηκότα τῆς ἰσορίας του, καί ἔμειναν ἔκθαμβοι τόσον διά τήν τρέλλαν του, ὅσον καί διά τήν ἐφράδιαν μέ τήν ὁποίαν τά ἐδιηγοῦνταν, καί ποτέ μεν τόν ἐκρατοῦσαν διά τρελλόν, πότε δέ διά φρόνιμον, μήν ἡξεύρωντας εἰς τί νά τοῦ ἀποδώσουν, εἰς τήν ἀγνωσίαν, ἢ εἰς τήν φρονημάδαν · ὁ σάντζιος εἶχε τελείωσει τόν δεῖπνον, καί ἀφήνωντας τόν κάμπηλαν¹²²⁷ μεθυσμένον ἐπῆγεν εἰς τήν //κάμεραν ὅπου ἦτον ὁ καθαλλιέρης του, καί ἔμβαινοντας μέσα, εἶπε πρὸς τόν Δόν φιοβάνον, ἐγὼ σινιόρε φοβοῦμαι μήπως καί αὐτός ὁ συγγραφεύς ὅπου μάς ἐδείξατε πρό ὀλίγου μέ κρᾶζει καί μέθύστακε, ὡς καθὼς μέ ὀνομάζει καί φαγὰ · αὐτό νά τό πισεύσης ὅτι εἶναι ἀληθινόν τοῦ ἀπεκρίθη ὁ Δόν φιοβάνης, ἂν καλά καί δέν ἐνθυμοῦμαι μέ τί τρόπον τό ἀναφέρει, καί ἐγὼ ὅσον μέν ἐκ μέρους μου ἐκατάλαβα πῶς αὐτά ὅλα ὅπου διηγεῖται προέρχονται ἀπό κακίαν, καί εἶναι ὅλα ψεύματα ὡς καθὼς γνωρίζω ἀπό τήν φυσιογνωμίαν τοῦ καλοῦ σάντζιου, νά μέ πιστεύσετε σινιόροι εἶπεν ὁ σάντζιος πῶς ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος ὅπου διηγεῖται αὐτός ὁ συγγραφεύς θέλει νά εἶναι ἄλλοι καί ὄχι ἐκεῖνοι ὅπου διηγεῖται εἰς τήν ἰσορίαν του ὁ σίδ ἀχμέτ ὁ παγκλής,¹²²⁸ οἱ ὅποιοι εἵμεσθεν ἡμεῖς · ἔτσι πισεύω καί ἐγὼ εἶπεν ὁ Δόν φιοβάνε, καί ἂν ἦτον δυνατόν ἔπρεπε νά γίνῃ προσταγὴ νά μήν ἀναφέρῃ τινάς διά //τά πράγματα τοῦ μεγάλου Δόν Κισσότη, ἔξω ἀπὸ τόν σίδ ἀχμέτην τόν συγγραφέα του · εἰς αὐταῖς καί ἄλλαις ὁμιλίαις ἐπέρασαν πολλαῖς ὥραις τῆς νυκτός, καί ἀγκαλά καί ὁ Δόν φιοβάνης ἤθελεν ὅτι ὁ Δόν Κισσότης νά διαβάσῃ τό βιβλίον ἐκεῖνο, μέ ὅλον τοῦτο δέν ἠμπόρεσαν νά τόν καταπείσουν λέγωντας //πῶς ἔκαμνε πρᾶγμα πολλά ἐναντίον, ἂν τό ἐδιαβάζε, καί πῶς τόν ἐδεβαίωνε διά μεγάλον τρελλόν, καί δέν ἀγαποῦσε νά διαβάζῃ τήν ἰσορίαν του διά νά μήν τό ἀκούσῃ ὁ συγγραφεύς, καί θέλει τό ἔχει διά χαράν πῶς τήν ἐδιάβασεν, ἐπειδὴ καί ἀπὸ τά ἀχρεΐα καί οὐτιδανὰ πράγματα πρέπει νά ἀπέχῃ καί ὁ λογισμός, καί ὄχι μόνον ἡ ὄρασις · τόν ἐρώτησαν πρὸς ποῖον μέρος εἶχε κ'νοῦν διά νά ὑπάγῃ; αὐτός τούς ἀπεκρίθη πῶς ἤθελε νά ὑπάγῃ εἰς τήν

259r.

¹²²⁷ κάμπηλα/ κάπηλα. – ¹²²⁸ Cide Hamete Benengeli, el primer autor.

σαραγότσα¹²²⁹ διά νά εὐρεθῇ εἰς τήν πα//λαίστραν τοῦ σκουταρίου, ὅπου εἰς ἐκείνην τήν χῶραν εἶναι συνήθεια νά γίνεται κάθε χρόνον · ἡ ἀφεντιᾶ σου ἤθελες κάμη καλιώτερα τοῦ εἶπεν ὁ Δόν φερώνιμος, ἄν ἀφίνουσιν ἀπό τό νά ὑπάγῃς εἰς τήν σαραγότζαν, ὅτι αὐτό τό σκουτάρι ὅπου ἄκουσες ἡ ἀφεντιᾶ σου εἶναι πρᾶγμα ὅπου ἡμπορεῖ νά ἀποκτήσῃ κάθε ἕνας, καί ἤθελες κάμη πολλά καλλιώτερα, ἄν ἐπῆγαινες εἰς τήν παρτζελόναν¹²³⁰ εἰς τήν ὁποίαν γίνονται παλαίστραις πλέον περίφημαις, καί ἐκεῖ ἡμποροῦσες ἡ ἀφεντιᾶ σου νά δείξῃς τήν ἀνδρεῖαν//σου πλέον περισσότερον· ἔτζι λογιᾶζω νά κάμω ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, καί κ'τό παρόν παρακαλῶ τήν ἀφεντιάν σας νά μέ δώσετε ἄδειαν νά ὑπάγω νά κοιμηθῶ ἐπειδή καί εἶναι καιρός καί παρακαλῶ νά μέ ἔχετε εἰς τόν ἀριθμόν τῶν φίλων σας, καί τῶν ὑπηρετῶν σας, ὁμοίως καί ἐμένα εἶπεν ὁ σάντζιος, ὅτι ἴσως νά χρησιμεύσω καί ἐγώ κάμμιαν φοράν, διά κἀνένα πρᾶγμα · μέ αὐτό ἀποχαιρετήθηκαν, καί ὁ Δόν Κισσότης μέ τόν σάντζιον ἐπῆγαν εἰς τήν κάμεράν τους, ἀφίνοντας ἐ//κείνους τοὺς καθαλλιέρους ἔκθαμβους εἰς τό νά βλέπουν τήν ἀνακάτωσιν ὅπου εἶχε κάμη ὁ Δόν Κισσότης

259v. τῆς φρονιμάδας του καί τρέλλας, καί ἐπίστευσαν βεβαιώτατα πῶς αὐτός νά εἶναι ὁ Δόν Κισσότης, καί ὁ σάντζιος ὁ ἀληθινός, καί ὅχι ἐκείνους ὅπου ἐδιηγούνταν ὁ συγγραφεύς τοὺς ἀραγωνιάζους · ὁ Δόν Κισσότης ἐσυκώθη τό ταχύ, καί ἀποχαιρέτησεν ἐκείνους τοὺς καθαλλιέρους, ὁ σάντζιος ἐπλήρωσε τόν κἀπηλαν καί ἐκαθαλλίκευσαν, καί ἐδιάθηκαν¹²³¹.

Κεφάλαιον ξ:^{ov}

Ὅπου διηγῆται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέδη τόν Δόν Κισσότην, πηγαίνοντας εἰς τήν Βαρτζελόνα.

Τήν ὥραν ὅπου εὐγῆκεν ὁ Δόν Κισσότης ἀπό τήν ὄσταριαν ἦτον ὁ καιρός δροσερός, καί ἀφ' οὗ ἐρώτησε τήν ζράταν τῆς Βαρτζελονίας ἐκίνησε καί ἐπῆγε, καί ἐπεριπάτησεν ὡς ἔξη ἡμέραις δίχως νά τοὺς συνέδῃ κἀνένα ἀξιόλογον πρᾶγμα, καί τήν ἐδόμην ἡμέραν περιπατῶντας χωρίς ζράταν ἐβραδιάστηκαν ἐκεῖ εἰς ἕνα πικνόν δάσος, καί ξεκαθαλλικεύοντας ἀπό τά ζῶα τοὺς ἐ//κάθησαν εἰς ταῖς ρίζαις τῶν δενδρῶν · ὁ σάντζιος εὐθύς ἀπο-

¹²²⁹Zaragoza. — ¹²³⁰Barcelona. — ¹²³¹El capítulo vθ, termina en las tres primeras líneas de la página. Después de un espacio de dos líneas comienza el capítulo ξ.

κρίθη μέ τό νά εἶχε περιπατήσει ὅλην ἐκείνην τήν ἡμέραν νισικός, ἀμή ὁ Δόν Κισσότης ἐπό τοὺς πολλοὺς συλλογισμούς δέν ἠμποροῦσε νά κλείσῃ τά ὀμμάτιά του, ἐπειδὴ καί ἐπεριπατοῦσε μέ τήν διάνοιάν του εἰς διαφόρους τόπους καί τοῦ εἰρχοῦνταν εἰς μνήμην ἐκεῖνα ὅλα ὅπου τόν ἐσυνέδηκαν · πότε τόν ἐφαίνονταν πῶς νά εὐρίσκονταν εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου, πότε δέ πῶς νά ἔδλεπεν ἔμπροσθέν του τήν γοητευ//μένην Δουλτζινέα του ὅταν τήν ἀπάντησε καθαλλικευμένην ἐπάνω εἰς ἓνα γομάρι ὁπότεν εὐγαινεν ἀπό τό τοπόζο, καί ἄλλοτε δέ τοῦ ἐφαίνονταν πῶς νά ἐδωῖζαν εἰς τήν ἀκοήν του τά λόγια τοῦ σοφοῦ μερλίνου, καί ταῖς ἐρμηνείαις ὅπου τοῦ ἔδωσεν διά τήν ἐλευθερίαν τῆς γοητείας τῆς Δουλτζινέας ἐραθυμοῦσε, καί ἐκακοκάρδιζε βλέπωντας τήν ἀμέλειαν, καί ἀσπλαχνίαν τοῦ σάντζιου ὅπου ἔδειχνεν εἰς τήν ἐλευθερίαν τῆς Κυρίας του, ἐπειδὴ καί μόνον πέντε καμιτζικιές εἶχε ἐκτυπηθῇ ἀπό ταῖς τρεῖς χιλιάδαις, καί τριακόσιαις, καί ἔδανε κ'νοῦν νά συκωθῇ νά τοῦ ταῖς κτυπήσῃ αὐτός, μέ τό ἴδιον τοῦ χέρι, λέγωντας εἰς τόν ἑαυτόν του τό πᾶν ὅλον ζέκει εἰς τό νά λάθῃ ὁ σάντζιος αὐταῖς ταῖς ζυλῖαις, εἰδέ τό νά ταῖς κτυπήσῃ ἄλλο χέρι εἶναι ἓνα καί τό αὐ//τό · μέ αὐτήν τήν φαντασίαν ἐπλησίασε σιμά εἰς τόν σάντζιον πέρνωντας πρῶτον τά λουρία ἀπό τό σαλιθάρι τοῦ ῥοντζινάντε, καί ἄρχισε νά λύῃ τήν ζώνην του, ἀγκαλά καί λέγουν πῶς μόνον βρακοζῶναν νά εἶχε καί ὄχι ζωνάρι, ἀμή εὐθύς ὅπου ἄγγυσε τόν σάντζιον ἐξύπνησε καί εἶπεν τί πρᾶγμα εἶναι αὐτό; ποῖος μέ ἀγγύζῃ; ποῖος λύει τό ζουνάρι μου; ἐγὼ εἶμαι ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης καί δέν ἔρχομαι διά ἄλλο παρὰ διά πληρώσω τά ἀλατζωματά σου, καί νά θεραπεύσω τά βά//σανά μου · ἐγὼ θέλω νά σε δείρω σάντζιο διά νά σέ ἐλαφρώσω κάτι τί ἀπό τό χρέος ὅπου εἶσαι χρεώσης · ἡ Δουλτζινέα χάνεται καί ἐσύ εὐρίσκεσαι εἰς μεγαλοτάτην ἀκυδίαν καί ἀμέλειαν · ἐγὼ ἀποθαίνω ἀπό τήν ἐπιθυμίαν μου καί ἐσύ κοιμᾶσαι ἀμέριμνα, ἐκδύσου λοιπόν, ἐκδύσου λοιπόν ἐξ ἰδίας σου προαιρέσεως τά ροῦχα σου, ὅτι ἐγὼ ἔχω κ'νοῦν νά σέ κτυπήσω ὥς δύο χιλιάδες καμιτζικιαις εἰς αὐτήν τήν μοναξίαν · ἐγὼ δέν τό κάμω αὐτό σινιόρε, τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος · ἡ ἀφεντία¹²³² //σου κάθησαι καί εὐγάλε αὐτόν τόν σκοπόν ἀπό τόν νοῦν σου, διότι ὕψερρον θέλει τό μάθη ὅλος ὁ Κόσμος διά αὐταῖς ταῖς ζυλῖαις, ἐπειδὴ καί ταῖς ζυλῖαις ὅπου ἐγὼ ὑποσχέθηκα νά κτυπηθῶ πρέπει νά εἶναι ἐξ ἰδίας μου προαιρέσεως, καί μέ την θέλησίν μου, καί ὅχι βιαίως· κ' τό παρόν δέν ἔχω ὀρεζιν νά κτυπηθῶ, φθάνει μόνον ὅπου σέ ὑπόσχομαι ἐκ δευτέρου πῶς θέλω ταῖς κτυπηθῇ ὅταν μέ φανησθῇ · δέν πρέπει νά τό ἀφήσωμεν αὐτό εἰς τήν ἀνθρωπίαν σου σάντζιο τοῦ λέγει

260r.

¹²³² ἀφεντία/ἀφεντιά.

ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἐσύ εἶσαι σκληρὸκαρδος, καὶ ὅταν τὰ ἔλεγεν αὐτὰ ἔπασχε μέ κάθε τρόπον νά λύσῃ τήν βρακοζώνην τοῦ σάντζιου, ὁ ὁποῖος βλέπωντας πῶς ἐγύρευε νά τόν ἐγδύσῃ μέ δυνασίαν ἐσुकώθη εἰς τὰ πόδια, καὶ ἀγκαλιᾶσθηκεν μέ τόν Δόν Κισσότην, καὶ βάνωντάς τον μᾶν παγίδα μέ τό ποδάρι του τόν ἔρριξε κάτω εἰς τήν φῆν ἀνάσκελα, καὶ ἔπεσεν αὐτός ἀπάνω του, καὶ ἐκρατοῦσε τὰ χερίά του δυνατά εἰς τρόπον ὅπου δέν τόν ἄφινε νά γυρίσῃ · ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντας τοῦ λόγου του κ' γῆς, ἄρχισε νά λέγῃ πρὸς τόν σάν-

260v. τζιον πῶς ἀποκοτᾶς παράνομε, καὶ συκώνεις χέρι ἐπάνω εἰς τόν αὐθέντην σου, ἐγὼ δέν σηκώνω χέρι διά νά βλάψω τόν αὐθέντην μου ἀλλά διά νά διαφεντεύσω τόν ἑαυτόν μου, καὶ ἀνίσως καὶ μέ ὁμώσης πῶς θέλεις καθέσεις φρόνιμα, καὶ νά μήν ἀναφέρεις κ' τό παρόν διά ταῖς ξυλῖαις, ἐγὼ θέλω σέ ἀφήσει, εἰδέ μή θέλω σέ κρατεῖ ἐδῶ ὑποκάτω μου ἕως ὅπου νά σκάσης, ἐχθρὲ μεγαλώτατε τῆς Δό//νας σαντζίας · ὁ Δόν Κισσότης τόν ὤμοσεν εἰς τό ὄνομα τῆς Δουλτζινέας νά μήν τόν ἀγγίσῃ, ἀλλά νά τόν ἀφήσῃ εἰς τήν θέλησίν του, καὶ νά κτυπηθῇ ταῖς ξυλῖαις ὅταν τοῦ φανησθῇ · ὁ σάντζιος ἐσुकώθη καὶ ἐπαραιμέρισε κάμποσον τόπον μακρυνά ἀπό τόν Δόν Κισσότην, καὶ ἐπῆγε καὶ ἀκούμπησεν εἰς ἓνα δένδρον, καὶ τόν ἐφάνη πῶς νά ἔγγυζῃ τό κεφάλι του εἰς κρέας ἀνθρωπινόν, καὶ ψηλαφῶντας μέ τὰ χερίά του εἶδε πῶς ἦτον δύο ἀνθρωπινά ποδάρια μέ παποῦτζια, καὶ κάλτζαις, καὶ ἄρχισε νά τρέμῃ // ἀπό τόν φόβον του, καὶ ἐσुकώθη ἀπ' ἐκεῖ, καὶ ἔῃγεν εἰς ἓνα ἄλλον δένδρον, καὶ ἐκεῖ ἤρρε πάλιν τό ἴδιον · ἄρχισε νά φωνάζῃ τόν Δόν Κισσότην ὁ ὁποῖος ἐρωτῶντας τον διά ποίαν αἰτίαν ἐφώναζε καὶ ἀπό τί πρᾶγμα ἐφοδοῦνταν τοῦ ἀποκρίθῃ πῶς ὅλα ἐκεῖνα τὰ δένδρα ἦτον γεμάτα ἀπό ἀνθρωπινά ποδάρια · ἀκούωντάς το καὶ αὐτό ὁ Δόν Κισσότης ἄρχισε καὶ αὐτός νά πασπατεύῃ μέ τὰ χερία του, καὶ εἶδε πῶς ἦτον ἀληθινόν ἐκεῖνο ὅπου ἔλεγεν ὁ σάντζιος, καὶ καταλαμβάνοντας τό αἷτιον // ἀποκρίθῃ πρὸς αὐτόν, καὶ εἶπεν μήν φοδᾶσαι σάντζιε ὅτι αὐτὰ τὰ ποδάρια ὅπου πιάνεις βεδαιώτατα θέλει νά εἶναι τίποτε καταδίκων, τοὺς ὁποίους ὅταν τους πιάνει ἡ Δικαιοσύνη ἔχει συνήθειαν νά τοὺς κρεμνᾷ εἰς τοιαῦτα δάση ἀπό εἵκοσι, καὶ τριάντα, καὶ ἀπό αὐτό καταλαμβάνω πῶς θέλει νά εἴμασθε κοντά εἰς τήν βαρτζιλόνα, καὶ ἔτζι εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ὡς καθὼς τό ἐσοχάσθης · ἄρχισε νά ζυμερώνῃ καὶ ἡ ἡμέρα, καὶ συκώνοντας τὰ ὀμμάτιά τους εἶδαν πῶς τὰ κλαδία ἐκεῖνων τῶν δένδρων ἦτον γε// μάτα ἀπό κρεμασμένους ἀνθρώπους, καὶ ἄρχισαν νά ἀνατριχιάζουν καὶ νά φοβοῦνται ἀμὴ αὐτὴ ἡ ζύπασις τοὺς ἐφάνη σχεδόν χαρά εἰς μίαν ἄλλην ζύπασιν ὅπου τοὺς ἐπροξένησε σαράντα κλείπται ζωντανοί, οἱ ὁποῖοι ἄξαφνα τοὺς ἐπερικύκλωσαν, καὶ τοὺς εἶπαν νά μήν παλεύσουν ἀπό τόν τόπον τους ἕως ὅπου

νά φθάσει ὁ καπετάνους τους · ὁ Δόν Κισσότης εὐρέθη πεζός, τό ἄλογόν του δίχως σαλδάρι, τό κοντάρι του ἀκουμβισμένον εἰς ἓνα δένδρον, δίχως κἀμμίαν διαφέντευσιν καί διά τοῦτο ἐξ ἀνάγκης

ἐξάνρωσε τά χέρια του, καί ἔκλινε τήν κεφαλήν · οἱ κλέπται ἐπῆγεν παρ-
 γευθὺς καί αἰχμαλότησαν ὅ,τι καί ἂν ἦτον ἐπάνω εἰς τό φομάρι τοῦ σάν-
 τζιου, τόν ὁποῖον τόν ἐδόθησεν ἡ τύχη του, καί εἶχε τά σκοῦδα ὁποῦ τό
 ἐχάρισεν ὁ Δοῦκας μέσα εἰς ἓνα πετοί, καί τά εἶχε σωσμένα ἔσωθεν ἀπό
 τό ὑποκάμισόν του, ἀγκαλά καί μέ ὅλον τοῦτο ἐκείνοι οἱ καλοί ἄνθρω-
 ποι τά εἶχαν εὖρη ἐκεῖ, // διότι ἂν ἦτον μόδος τόν ἠθέλαν πασπατεύσει καί
 ὑποκάτω ἀπό τό πετοί του, ὅμως ἔφθασεν ἐκείνην τήν ὥραν ὁ καπετάνος
 τους, ὁ ὁποῖος ἔδειχνε νά ἦτον ὡς τριαντατεσσάρων χρονῶν, μέλαχρινός
 εἰς τήν ὄψιν, καί ἄγριος εἰς τήν θεωρίαν, καί κ' πολλὰ ἀνδρείος, καί δυ-
 νατός · ἐκαβαλλίκευσεν ἐπάνω εἰς ἓνα ἀνδρεῖον ἄλογον, καί ἐφοροῦσεν
 ἓνα πολλά ἐκλεκτόν σιδερένιον ὑποκάμισσον, ἔχοντας εἰς τήν μέσην του
 τέσσερα πιζόλια, εἶχε καί κατόπι του δύο δούλους //οἱ ὁποῖοι εὐθύς ὁποῦ
 εἶδαν τόν σάντζιον, ἔτρεξεν νά τόν ζεγυμνώσουν, καί βλέπωντάς τους ὁ
 καπετάνος τους τοὺς ἐπρόσβαξε νά τόν ἀφήσουν · ἐθαύμασε βλέπωντας τό
 κοντάρι ἀκουμβισμένον εἰς ἓνα δένδρον, καί τό σκουτάρι κ' γῆς, καί τόν
 Δόν Κισσότην ἀρματωμένον, καί συλλογισμένον μέ τήν πλεον θλιδεράν,
 καί μελαγχολικὴν θεωρίαν ὁποῦ ἠμποροῦσε νά σχηματίσῃ ἡ ἴδια μελαγ-
 χολία · ἐπῆγε κοντά του καί τόν εἶπεν μὴν πικραίνεσαι γαλαντόμε ὅτι δέν
 ἔπεςες εἰς τά χέρια //του σκληροῦ Ὅσιρου, ἀλλὰ εἰς τά χέρια του ῥόκου,
 ὁποῦ εἶναι περισσότερον εὐσπλαγχνικός, καί ἐλεήμων παρὰ ἀσπλαχνός
 καί σκληρός· ἐμένα ἢ μελαγχολία μου, ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης δέν ἔρχε-
 ται μέ τό νά εἶμαι εἰς τήν ἐξουσίαν σου ὃ ἀνδρεῖε ῥόκω, ὁποῦ ἡ φήμη σου
 κηρύττεται εἰς ὅλον τόν Κόσμον¹²³³, ἀλλὰ προέρχεται ἀπό τήν ἀμέλειαν εἰς
 τήν ὁποίαν ἂν εὐρέθηκα καί μέ καταπάτησαν τά παλικάρια σου δίχως σα-
 λιδάρι εἰς τό ἄλλογόν μου, ὄντας χρεώσης κ' τά δι//ατάγματα τῆς πλανωμέ-
 νης καβαλλιέριος ὁποῦ ἐπαγγέλλομαι νά εὐρίσκωμαι πάντοτε ἔτοιμος καί
 νά κάμνω τήν φύλαξιν τοῦ ἑαυτοῦ μου, διότι πρέπει νά ἡξεύρης ἡ ἀφεντιά
 σου ὁ μέγας ῥόκε πῶς ἂν τά παλικάρια σου ἂν μέ ἠθέλαν εὖρη ἀρματω-
 μένον καβαλλιέρην μέ τό κοντάρι μου, καί μέ το σκουτάρι μου δέν ἠθελα
 παραδοθῇ τόσον εὐκόλα, ἐπειδή καί ἂν ἡ ἀφεντιά σου δέν μέ γνωρίζεις
 ἐγὼ εἶμαι Ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀνδραγαθειᾶς εἶ-
 ναι κηρυγμέναις// εἰς ὅλην τήν οἰκουμένην · ὁ ῥόκος εὐθύς ἐγνώρισεν πῶς
 ὁ Δόν Κισσότης ἦτον περισσότερον

261r.

¹²³³ Perot Roca Guinarda, señoreó la comarca cerca de Barcelona. (Francisco Rico, p.1008).

- 261v.** τρελλός παρὰ ἀνδρεῖος, καί ἀγκαλά καί μερικαῖς φοραῖς εἶχεν ἀκούσει τό ὄνομά του, μέ ὅλον τοῦτο ποτέ δέν ἐπίσενσε πῶς νά ἦτον ἀληθινά τά ἔργα του, μήτε πῶς νά εὐρίσκεται εἰς ἀνθρωπινήν καρδίαν τοιοῦτη γνώμη, καί ἔλαβε μεγαλοτάτην χαράν ὅπου τόν ἀπάντησε διά νά ἰδῇ ἀπό κοντά ἄν ἦτον ἀληθινά ἐκεῖνα ὅπου ἄκουεν ἀπό μακρὰν, καί τόν εἶπε μήν κακοκαρδίζης ἀνδρεῖε καθαλλιέ//ρος, μήτε νά κρατῇς διά κακοῤῥοιζικίαν τό πῶς εὐρέθης χωρίς ἄρματα, καί σέ ἐκαταπάτησαν τά παλικαριά μου ὅτι αὐτό ὅπου λογιάζεις πῶς νά εἶναι κακοῤῥοιζικία ἐνδέχεται νά σοῦ γένῃ εὐτυχία ὅτι ὁ οὐρανός μερικαῖς φοραῖς διά μέσων συμφορῶν, καί δυσυχιῶν, ταῖς ὁποῖαις οἱ ἄνθρωποι δέν ταῖς συλλογοῦνται, ὑψώνει τούς πεσμένους, καί πλουταίνει τούς πτωχοῦς, καί τήν ὥραν ὅπου ἀρχήσεν ὁ Δόν Κισσότης νά τόν εὐχαρισᾷ ἠκούσθη ἀπό πίσω ἕνας κύπος ἐνοῦ ἀλόγου, ἐπάνω εἰς τό ὁ//ποῖον ἤρχουνταν ἕνα παλικαράκι καθαλλέρης, τρέχοντας μέ μεγάλην ὀρμήν καί θέ νά ἦτον ὡς εἴκοσι χρονῶν, ἐνδυμένον μέ πράσινον κατηφέν, ὁμοῖος καί ἕνα τζακτζίρι ἀπό κατηφή μέ πολλά εὐμορφαις κάλτζαις, καί μέ κόπτζαις μαλαγματαίνιαις, εἶχε γιαμουρλοῦκι ἀπό κόκκινον σκαρλάτον, ἐφοροῦσεν εἰς τήν μέσην του ἕνα πιτιάλι, καί σπαθί μαλαγματαίνιον, ἐκρατοῦσεν εἰς τό χέρι του ἕνα μικρόν τουφεκάκι, καί εἰς τά δύο τοῦ πλάγια εἶχε δύο πιζόλαις // ὁ ῥόκος ἐγνώρισε καί εἶδεν αὐτό τό εὐμορφον πρόσωπον, τό ὁποῖον εὐθύς ὅπου ἔφθασε τοῦ εἶπεν ἐγώ περιπατῶ διά νά σέ εὕρω ὃ ἀνδρεῖε ῥόκω, διά νά ἐπιτύχω ἀπό λόγου σου ἄν δέν εἶναι τελείαθεραπεία κἄν παρηγορία εἰς τήν συμφοράν μου, καί διά νά μήν σέ κρατῶ ὑποπτον διότι ἤξεύρω πῶς δέν μέ ἐγνώρισες θέλω νά σέ εἰπῶ πῶς ἐγώ εἶμαι ἡ κλαυδία ἡ ἐγόλμα θυγατέρα τοῦ συμεών τοῦ ἀνδρείου τοῦ ἐξαιρέτου σου φίλου, καί μεγάλου ἐχθροῦ σοῦ Κλαυ Κερτορίας, ὁ ὁποῖ//ος εἶναι καί ἐδικός σου ἐχθρός· ἤξεύρεις πολλά καλά πῶς αὐτός τορελίας ἔχει ἕναν υἱόν ὅπου τόν ὀνομάζουν Δόν βικέντιον, αὐτός λοιπόν (διά νά εἰπῶ ἐν συντομίᾳ τήν ἀναφοράν τῆς συμφορᾶς μου) μέ εἶδεν μέ ἔρριξεν ἐρωτικά λόγια καί ἐγώ τά ἤκουσα καί τόν ἠγάπησα κρυφίως ἀπό τόν πατέρα μου, διότι δέν εὐρίσκεται γυναῖκα ὅσον φυλαγμένη καί τιμημένη νά εἶναι ὅπου νά μήν περισεύση καιρός νά βάλλῃ εἰς πρᾶξιν τούς κακοῦς τούς λογισμούς· αὐτός τέλος πάν//των μέ ὑποσχέθη νά μέ πάρῃ διά γυναῖκαν του, καί ἐγώ τόν ἐδέχθηκα διά ἄνδρα μου, ἀγ-
- 262r.** καλά καί ἡ ὑπόσχεσίς του μόνον μέ λόγια ἦτον, καί ὅχι μέ ἔργα, εὐρισκόμενῃ ἐγώ μέ αὐταῖς ταῖς ἐλπίδαίς ἔμαθα ἐχθές πῶς ἐλησμόνησεν τόν λόγον ὅπου μέ ἔδωσαν, καί ἤθελε ὑπανδρευθῇ μέ μίαν ἄλλην, καί πῶς σήμερον τό ταχύ ἤθελε νά ἐρῶθονιασθῇ (πρᾶγμα ὅπου μέ ἐσύγχυσε τās αἰσθήσεις καί ἀποδιόξα ἀπό τήν καρδίαν μου κάθε λογῆς ὑπομονήν) // καί μέ τό νά μήν

εὐρέθη ὁ πατέρας μου εἰς τό σπῆτι ἐνδύθηκα μέ αὐτά τά φορέματα ὁποῦ μέ βλέπεις, καί καθαλλικεύοντας αὐτό τό ἄλογον ἔτρεξα μέ μεγάλην βίαν ἕως ὁποῦ ἔφθασε τόν Δόν Βικέντιον μακρυνά ἀπ' ἐδῶ ὡς δύο μίλια, καί χωρίς νά σαθῶ νά παραπονηθῶ πρὸς τοῦ λόγου του ἢ νά ἀκούσω ἐκείνου τά διαλογήματα εὐκαιρῶσα αὐτό τό τουφέκι εἰς τό γῆθος του παρομοίως καί τά δύο πιζόλια, καί πιεύω πῶς νά ἄνοιξε κάμποσαις τρύπαις ὀπίσω εἰς τήν //ράχην του, ἀπό ταῖς ὁποῖαις θέλει εὐγῇ ἢ τιμῇ μου ἀνακατωμένη μέ τό αἷμα του, καί ἐκεῖ τόν ἄφησα εἰς καλά τέλη, ὁμοῦ μέ τούς δούλους του. οἱ ὅποιοι δέν ἐτόλμησαν οὔτε ἡμπόρεσαν νά διαφεντεύσουν · ἦλθα τώρα εἰς τοῦ λόγου σου διά νά σέ παρακαλέσω νά διαφεντεύσης τόν πατέρα μου διά νά μή τύχῃ νά συκωθοῦν οἱ πολλοί συγγενεῖς τοῦ Δον βικεντίου, καί κάμουν κάμμιαν σκληράν ἐκδίκησιν εἰς αὐτόν · ὁ ῥόκος ἐθαύμασε διά τήν τόλμην, ἔλευθερίαν καί ἐπιτη//διότητα τῆς ὥραϊας κλαυδίας, πρὸς τήν ὁποίαν ἀποκρίθη καί εἶπεν, ἔλα ἐδῶ σινιόρα, ἄς ὑπάγωμεν πρῶτον νά ἰδοῦμεν ἂν ὁ ἐχθρός σου ἀπόθανεν ἢ ὄχι, καί ὕστερον θέλομεν κοιτάξῃ νά κάμωμεν ἐκεῖνο ὁποῦ μᾶς φανῇ ἀναγκαῖον· ὁ Δόν Κισσότης ὁποῦ ἔξεκε μέ μεγάλην προσοχήν, ἀκροάσθη τά λόγια τῆς κλαυδίας, καί τήν ἀπόκρισιν τοῦ ῥόκου, καί εἶπεν δέν κάμνει χρεῖα νά κοπιάσῃ τινάς εἰς τό νά ἔλευθερώσῃ αὐτήν τήν σινιόραν, ὅτι ἐγὼ πέρνω ἀπάνω μου// τήν διαφέντευσίν της, καί τήν ἐπίσκεψιν της, δόσετέ μου τό ἄλογόν μου, καί τά ἄρματα μου, καί ἀπαντέξατέ μέ ἐδῶ ἕως ὁποῦ νά ὑπάγω νά εὔρω αὐτόν τόν καθαλλιέρον, ὅτι ἢ ἀποθαμένον τόν εὔρω, ἢ ζωντανόν θέλω τόν κάμη νά σαθῇ εἰς τήν ὑπόσχουσιν ὁποῦ ἔδοσεν εἰς αὐτήν τήν εὐμορφην σινιόραν · ἄς μὴν ἀμφιδάλλῃ εἰς αὐτό τινάς εἶπεν ὁ σάντζιος, διότι ὁ καθαλλιέρης μου ἔχει πολλά καλό χειρικό εἰς τό νά κάμη ὑπανδρεῖαις διότι δέν εἶναι πολλαῖς ἡμέραις ὁποῦ ἔκαμε καί ὑπανδρεύθη ἄλλος ἓνας ὁποῦ δέν ἠθέλε νά σαθῇ εἰς τήν ὑπόσχουσιν ὁποῦ εἶχε δώσῃ εἰς ἓνα κορίτζι, καί οἱ κακότροποι γοητευτές ὁποῦ τόν κατατρέχουν δέν ἠθελαν μεταμορφῶσῃ τό παλικάρι εἰς ὑπηρέτην τοῦ Δουκός, βεδαιώτατα ἠθέλε ἀρήν τό κορίτζι, καί ἠθελεν εἶσθαι ὑπανδρευμένος · ὁ ῥόκος ὁποῦ ἐπρόσχε περισσότερον εἰς τό νά συλλογᾶται τό συμβεδικός τῆς ὥραϊας Κλαυδίας παρὰ // εἰς τά λόγια τοῦ Δόν Κισσότη, καί τοῦ σάντζιου τά ὁποῖα μῆτε τά ἔβαλεν εἰς τό νοῦν του, δέν ἠθέλησε νά κάμη ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγαν, ἀλλά ἐπρόσραξε τούς ὑπηρέτας του νά ἀνταποδώσουν εἰς τόν σάντζιον, ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ τοῦ εἶχαν ἀρήν, καί νά παραμερίσουν εἰς τόν τόπον ὁποῦ εἶχαν κονεύσει ἐκείνην τήν νῦκταν, καί αὐτός εὐθύς ἐκαθαλλίκευσε μέ τήν ὥραϊαν κλαυδίαν, καί ἐπῆγε νά εὔρῃ τόν λαθωμένον, ἢ ἀποθαμένον Δόν Βικέντιον.

// Ἐφθασαν εἰς τόν τόπον ὁποῦ εἶχε τόν συναπαντήσῃ ἡ σινιόρα Κλαυδία,

262v.

καί δέν εὔραν ἄλλο παρὰ αἷμα νεωρόν χυμένον, ἀμή σοχαζόμενος ἔνθεν κἀκεῖθεν, εἶδαν μερικούς ἀνθρώπους, ὅπου ἀνάθηκαν εἰς ἕνα ἀνήφορον, καί τρέχοντας κατόπι τους μέ μεγάλην ὀρμήν, παρευθύς τούς ἔφθασαν, ὅτι ἐκεῖνοι ἐπεριπατοῦσαν ἀγάλα, καί πλησιάζοντας σιμά εἶδαν πῶς ἦτον ὁ Δόν Βικέντιος εἰς ταῖς ἀγάλαις τῶν ὑπηρετῶν του, τούς ὁποίους μέ ταπεινήν φωνήν καί ἀδύνατον// τούς ἐπαρακαλοῦσε νά τόν ἀφήσουν ἐκεῖ νά ἀποθάνῃ, διότι ὁ πόνος τῶν λαδωματιῶν του δέν τόν ἔδιδεν ἀνάπαυσιν διά νά υπάγῃ παρεμπρός· εὐθύς ἐξεκαβαλλίκευσε ὁ ῥόκος τόν ὅποιον βλέπωντάς τον οἱ ὑπηρεταί ἐξυπάσθηκαν ἀπό τήν θεωρίαν του, καί ξεπερεύοντας καί ἡ Κλαυδία, ἐσυγχύσθη βλέπωντας τόν Δόν Βικέντιον καί συγκερνῶντας τήν σκληρότητά της μέ εὐσπλαχνίαν, ἐπῆγε κοντά του, καί πιάνωντάς τον ἀπό τά χέρια του εἶπεν, ἄν // ἐσύ ἤθελες σαθῇ εἰς τήν ὑπόσχασίν σου βεβαιώτατα δέν ἤθελες ἰδῇ τά λόγια σου εἰς τοιαύτην κατάστασιν· Ὁ πληγωμένος καβαλλέρης ἄνοιξε σχεδόν τά κλεισμένα ὀμματαί του, καί βλέπωντας τήν Κλαυδίαν, τῆς εἶπεν Εγώ βλέπω πολλά καλὰ ὥραϊα, καί ἀπατημένη σινιόρα πῶς ἐσύ ἐστάθης ἐκεῖνη ὅπου μέ ἐσκότωσες καί μέ ἔδωσες αὐτήν τήν τιμωρίαν ὅπου εἶναι κ'πολλά ἄπρεπον εἰς ταῖς καλαῖς μου ἐπιθυμίαις,

263r. ὅτι ἐγώ ποτέ μου δέν ἐπεθύμησα νά σέ ἀδικήσω μήτε μέ λόγον, μήτε μέ ἔργον· καί δέν εἶναι λοιπόν ἀληθινόν εἶπεν ἡ Κλαυδία πῶς ἐσύ ἐπήγαινες σήμερον τό ταχύ νά ἐξῥαδωνισθῇς μέ τήν λεωνόρα τήν θυγατέρα τοῦ πλουσίου Βαλαύρου; ὅχι βεβαιώτατα ἀποκρίθη ὁ Δόν Βικέντιος, ἡ κακή μου τύχη θέλει σέ ἔδωσεν αὐτά τά μαντάτα διά νά φωνήσῃς, καί νά ἔλθῃς νά μέ //δώσῃς τόν θάνατον, τόν ὅποιον μέ τό νά τόν πέρνω ἀπό τό χέρι σου, καί μέ τό νά ἀφίνω τήν ζωήν μου εἰς ταῖς ἀγκάλαις σου, κρατῶ τήν συμφοράν μου διά μεγαλωτάτην εὐτυχίαν, καί διά νά σέ βεβαιώσω αὐτήν τήν ἀλήθειαν, σφίξε τό χέρι μου ὅπου κρατεῖς, καί δέξε μου διά ἄνδρα σου ἄν θέλῃς, ὅτι ἐγώ κ' τό παρόν δέν ἔχω μεγαλιωτέραν δικαιοσύνην, παρὰ νά σέ ἀφήσω νά λογιάζῃς τό ἄδικον ὅπου ἔκαμες εἰς τοῦ λόγου μου, λογιάζοντας πῶς ἐγώ ἤθελα νά σέ //ἀδικήσω· ἡ Κλαυδία ἔσφιξε τό χέρι του, καί εὐθύς ἀπό τήν μεγαλοτάτην λύπην ἔμεινε λιγοθυμισμένη ἐπάνω εἰς τό σῆθος, καί εἰς τό αἷμα τοῦ Δόν Βικεντίου, ὁ ὁποῖος ἄρχισε νά ψυκομαχῇ· ὁ ῥόκος ἔσκεν ἐκσατικός καί δέν ἤζευρε τί νά κάμῃ, οἱ Δοῦλοι ἔτρεξαν εὐθύς καί ἤφεραν νερόν, καί ῥαντίζοντας ἐπάνω εἰς τά προσώπα καί τούς δύο, ἡ μέν Κλαυδία ἐσυνήφερεν εἰς τά λογικά της, ὁ Δόν Βικέντιος παρέδωκε τό πνεῦμα· βλέπωντας αὐτό ἡ //Κλαυδία ἀφ' οὗ ἔβεβαιώθη πῶς ὁ γλυκύς ἐξῥαδωνιστικός της ἐπέθανεν, ἄρχισε νά θρηνῇ καί νά ὀδύρεται· ἐξέπλεξεν εὐθύς τά μαλιά της, καί ἄρχισε νά τραβᾷ, καί νά ξεσχίζῃ

τά μάγουλά της μέ τά ἴδιά της χέρια καί ἐφώναζε λέγωντας · ὦ σκληρά καί ἀσόχαση φυναῖκα, μέ πόσῃν εὐκολίαν ἔβαλες εἰς πρᾶξιν τοιοῦτον κακόν λογισμόν· ὃ λυσομανῆς δύναμις τῆς ζηλίας, εἰς τί ἀπηλπισμένοις τέλος φέρεις ἐκείνους ὅπου σέ δέχονται εἰς τήν καρ//δίαν τους · ὦ φλυκύντατε καί παμφίλτατέ μου ἀρῶαδονισαίκε, ὅπου ἡ κακή σου τύχη ἀπατῶντας με μέ ἔκαμε καί σέ ὑπάγω ἀπό τόν θάλαμον εἰς τόν θάνατον · τοιαῦτα καί τόσον θλιβερά ἦτον τά παραπονέματα τῆς Κλαυδίας, ὅπου ἔκαμεν καί ἐδάκρυσαν τά ὀμμάτια τοῦ ῥόκου, ὁ ὁποῖος δέν εἶχε κλαῦσει ποτέ · ἔκλαιγαν καί οἱ Δοῦλοι τοῦ Δόν Βικεντίου, ἡ Κλαυδία ἀάθε ὀλίγον ὀλιγοθυμοῦσε, καί εἰς κοντολογία ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐφαίνονταν πῶς νά

ἦτον ὅλος θλίψις καί μελαγχολία · τέλος πάντων ὁ ῥόκος ἐπρόσταξε τούς Δούλους τοῦ Δόν Βικεντίου νά ὑπάγουν τό σῶμά του εἰς τόν πατέρα του νά τό ἐνταφιάσῃ · ἡ κλαυδία εἶπε πρὸς τόν ῥόκον πῶς ἤθελε νά ὑπάγῃ εἰς ἓνα μονασῆρι, εἰς τό ὅποῖον ἦτον ἡγουμένησα μία θεία της, καί ἐκεῖ εἶχε σκοπόν νά τελειῶσῃ τόν βίον της· ὁ ῥόκος ἐπαίνεσε πολλά τήν γνώμην της, καί τῆς ὑποσχέ//θη νά τήν συντροφεύσῃ ἕως εἰς τό μονασῆρι, καί νά διαφεντεύσῃ τόν πατέρα της ἀπό τούς συγγενεῖς τοῦ Δόν Βικεντίου, καί ἀπό ὅποιον ἄλλον ἤθελε θελήσῃ νά τόν κάμῃ κακό · ἡ Κλαυδία δέν ἠθέλησε μέ κἀνέναν τρόπο νά ζέρξῃ νά ὑπάγῃ αὐτός μαζὶ της, ἀλλά εὐχαρισῶντας τόν διὰ τήν καλήν ἔφεσιν, καί ἀγάπην ὅπου ἔδειχεν, τόν ἀποχαιρέτησε, καί ἀνεχώρησε κλαίωντας · οἱ Δοῦλοι τοῦ Δόν Βικεντίου ἐπῆραν τό σῶμά του νά τό ὑπάγουν εἰς τόν πατέρα του, ὁ ῥόκος ἐγύρισεν// εἰς τά παλικάρια του, καί τά εὔρεν εἰς τόν αὐτόν τόπον ὅπου τά ἄφησεν, εὔρεν καί τόν Δόν Κισσότην ἀνάμεσόν τους καθάλλαρχην ἐπάνω εἰς τόν ῥοντζινάντε, ὁ ὁποῖος ἔκαμε μίαν ὀμιλίαν πρὸς αὐτούς, πάσχοντας νά τούς κάμῃ νά ἀφεθοῦν ἀπό τόν τοιοῦτον τρόπον τοῦ ζῆν, ἐπειδή καί ἦτον κινδυνώδες τρόπος τόσον διὰ τήν ψυχὴν, ὅσον καί διὰ τό σῶμα · ἀμή μέ τό νά ἦτον οἱ περισσότεροι χυδαῖοι, καί βάρβαροι δέν ἐκαταπεῖθονταν τελείως εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ Δόν Κισσότη, φθά//νωντας λοιπόν ὁ ῥόκος ἐρώτησε τόν σάντζιον, ἂν τοῦ εἶχαν ἀνταποδώσῃ οἱ ἄνθρωποί του ὅ τι τοῦ εἶχαν ἀρή, ὁ σάντζιος τοῦ ἀποκρίθη πῶς τοῦ τά ἔδωσαν ὅλα · ἔκρασε μετὰ ταῦτα ὁ ῥόκος ὅλα τά παλικάρια του, καί ἐπρόσταξε καί ἔφεραν ὅλα τά κούρση καί τά λάφυρα ὅπου εἶχαν κάμῃ, τά ἐμοίρασε δικαίως εἰς ὅλα τά παλικάρια, κάμνωντας αὐτό ἔμειναν ὅλοι εὐχαριστημένοι, καί γυρίζοντας πρὸς τόν Δόν Κισσότην εἶπεν, ἂν δέν ἔκαμνα ἐγὼ αὐτό μέ τά παλικάρια μου, //δέν ἦτον τρόπος νά ζήσῃ τινάς μέ αὐτούς · ὁ σάντζιος τοῦ εἶπε ὡς καθὼς ἐγὼ εἶδα ἐδῶ εἶναι τόσον καλή ἡ δικαιοσύνη, ὅπου εἶναι ἀναγκαῖον νά συνηθίζεται καί ἀνάμεσα εἰς τούς ἴδιους κλέπτες · ἓνα ἀπό τά παλικάρια τόν ἤκουσε καί ἐσύκωσε τό

263v.

κοντάρι τοῦ τουφεκίου του μέ τό ὁποῖον ἤθελε τσακίση βεβαιώτατα τό κε-
φάλι τοῦ σάντζιου, ἄν ὁ ῥόκος δέν ἤθελε φωνάζη διά νά μήν τόν κτηπήση
· ὁ σάντζιος ἐξυπάσθη καί ἔβαλε κ'νοῦν νά μήν ἀνοίξῃ πλέον τό στόμα του
ἐν ὅσῳ ἤθελε κα-

264r. θήσῃ μέ αὐτούς · ἔφθασαν ἐπάνω εἰς αὐτό μερικοί ἄνθρωποι τοῦ ῥόκου
οἱ ὁποῖοι ἦτον εἰς παραμόνευσιν εἰς ταῖς σράταις, καί εἶπαν πρὸς τόν κα-
πετάνον τους · σινιόρε ἐδώ σιμά ἀπό τήν σράταν ὁποῦ πηγαίνει εἰς τήν
Βαρτζελόνα περνᾷ ἓνα μέγαλον πληθος ἀνθρώπων · ἐσοχάσθης ἐσύ καλά
τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ ῥόκος, ἄν εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ γυρεύομεν ἡμεῖς, ἤ νά μήν
εἶναι ἀπό ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ μᾶς γυρεύουν[ἀλλά εἶναι ἀπό
ἐκείνους ὁποῦ¹²³⁴] // ὅχι σινιόρε τοῦ ἀποκρίθηκαν ἐκεῖνοι δέν εἶναι ἀπό
ἐκείνους ὁποῦ μᾶς γυρεύουν, ἀλλά εἶναι ἀπό ἐκείνους ὁποῦ γυρεύομεν
ἡμεῖς · τότε ἔκραξεν ὁ ῥόκος ὅλα τά παλικάρια του καί τά ἐπρόσβαξε νά
ὑπάγουν νά φέρουν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους δίχως νά γλυτώσῃ τινάς οἱ
ὁποῖοι εὐθύς ἔτρεξαν, καί μένωντας μόνον μέ τόν Δόν Κισσότην, καί μέ
τόν σάντζιον ἐγύρισε καί εἶπεν, πολλὰ παράξενος θέλει σέ φαίνεται σινιόρε
Δόν Κισσότη ὁ τρόπος τοῦ ζῆν ὁποῦ ἔχομεν ἡμεῖς, βλέποντας νέ//α συμ-
βεθηκότα, νέας τύχας κ'πολλά κινδυνώδεις καί δέν θαυμάζομαι τό πῶς σέ
φαίνονται τοιοῦτοι διότι τό ὁμολογῶ καί ἐγώ πῶς νά μήν εὐρίσκεται πλέον
φοδερός καί κινδυνώδης τρόπος τοῦ ζῆν ἀπό αὐτόν τόν ἐδικόν μας, τόν
ὁποῖον τόν ἐπιχειρήσθηκα θέλωντας νά ἐκδικηθῶ ἀπό ἓνα ἀδίκημα ὁποῦ
μέ ἔκαμαν, καί μέ τό νά ἐφ'ἔλκη ἡ μία ἁμαρτία τήν ἄλλην ἐπλήθυναν ἤ
ἐκδίκησεις ὁποῦ ὅχι μόνον ταῖς ἐδικαῖς μου, ἀλλά καί τῶν ἄλλων πέρνω
ἐπάνω μου · ἀμή ὁ πολνεῦσπλαχνος, καί //μακρόθυμος θεός, ἀγκαλά καί
ἐγώ νά εὐρίσκωμαι εἰς τήν μέσην τοῦ λαθυρίνθου τῶν ἁμαρτιῶν, μέ ὅλον
τοῦτο δέν ἀφαίρεσε τήν χάριν του ἀπό πάνω μου εἰς τό νά μέ ἀφήσῃ νά
ἀπελπισῶ τελείως ἀλλά ὅλον ἐλπίζω πῶς θέλω κάμη ἀποχὴν καμμίαν φο-
ράν ἀπό αὐτήν τήν πολιτείαν, καί λίπτοντας εἰς μετάνοιαν ἴσως νά τύχω
συγχωρήσεως· Ἐθαύμασε κ'πολλά ὁ Δόν Κισσότης ἀκούωντας τοιαῦτα
γνωσικά καί φρόνιμα λόγια ἀπό τό στόμα τοῦ ῥόκου πρὸς τόν ὁποῖον ἀπο-
κρί//θη σινιόρε ῥόκο ἡ ἀρχή τῆς ὑγείας ζέκει εἰς τό νά γνωρίσῃ τινάς τήν
ἀσθένειαν, καί εἰς τό νά θελήσῃ νά πάρῃ ὁ ἀσθενής τά ἱατρικά ὁποῦ διατά-
ττει ὁ ἱατρός, ἤ ἀφεντιᾶ σου εἴσθε ὁ ἀσθενής γνωρίζεις τήν ἀσθενειάν σου,
καί ὁ θεός ὁποῦ εἶναι ἱατρός μας θέλει σέ διορίζει ἱατρικά μέ τά ὁποῖα ὀλί-
γον κατ' ὀλίγον θέλεις εὐρῇ τήν τελείαν σου ὑγείαν καί μάλισα ἁμαρτωλοί
ἡμποροῦν νά ἐπιτύχουν εὐκολώτερα τήν θεραπείαν τους παρὰ οἱ τρελλοί ·

¹²³⁴Tachadura por error.

καί ἐπειδή καί ἡ ἀφεντιά σου ἔδειξες τήν φρονιμάδαν σου //εἰς τήν ὁμιλίαν σου δέν πρέπει νά κάμῃς ἄλλο παρά καλήν καρδίαν, καί νά ἐλπίζῃς τήν ὑγείαν

τῆς ἀσθενείας τῆς συνειδήσεώς σου, καί ἀνίσως καί ἀγαπᾶς νά ἐπιτύχῃς 264v. εὐκολώτερα τήν σωτηρίαν σου, ἔλα μαζί μου νά γίνῃς πλανώμενος καβαλλιέρης, καί ὅ τι εἰς αὐτό τό ἐπάγγελμα περνᾷ τινάς τόσα βάσανα καί ταλαιπωρίας ἴδια ὥσάν νά ἔκανες πενήντα χρόνους μετάνοιαν · ὁ ῥόκος ἐγέλασεν ἀκούοντας τήν συμβουλὴν τοῦ Δόν Κισσότη καί παύοντας ἀπό τήν ὁμιλίαν ἄρχησε καί τοῦ ἐδιηγῆθη τό τραγικόν συμβεβηκός //τῆς Κλαυδίας, τό ὅποιον ἐπροξένησε μεγάλην λύπην καί πίκραν τόσον εἰς τόν Δόν Κισσότην ὅσον καί εἰς τόν σάντζιον · ἔφθασαν ἐπάνω εἰς αὐτό καί τά παλικάρια τοῦ ῥόκου, καί ἤφεραν δύο καθαλλιέρους καθαλλαρηδες καί δύο ρατοκόπους πεζούς, καί ἓνα κοτζί μέ φυναῖκες ὁμοῦ μέ τοὺς ὑπηρέτας τους, ἀπό τοὺς ὁποίους μερικοὶ ἦτον πεζοί, καί μερικοὶ καθαλλερέοι, ἦτον ἀκόμη καί δύο ἄνω οἱ ὁποῖοι ἐδίωχναν τό κοτζί, τοὺς ὁποίους τοὺς ἔδωλαν εἰς τήν μέσσην ὅλους, καί ἔφεκαν καί ἐκοίταζαν ἀλλήλοι τούς, τόσον οἱ //νικηθέντες, ὅσον καί οἱ νικήσαντες, ὁ ῥόκος ἐρώτησε τοὺς καθαλλιέρους τί ἀνθρωποὶ ἦτον πόθεν ἤρχονταν καί ποῦ ἐπήγαιναν καί τί ἄσπρα εἶχαν σιμά τους, ἓνας ἀπό τοὺς ὁποίους ἀποκρίθη καί εἶπε πρὸς αὐτόν, ἡμεῖς σινιόρε εἴμασθεν δύο καπετανέοι τοῦ ἰσπανικοῦ ρατεύματος, καί τά τάγματα μας εἶναι εἰς τήν νεάπολιν, καί πηγαίνωμεν νά ἐμποῦμεν εἰς τέσσερα κάτεργα ὁποῦ ἀκούσαμεν πῶς εἶναι εἰς τήν Καρτζελόνα¹²³⁵, καί θέλουν νά περάσουν εἰς τήν Σικελίαν · Ἐχωμεν κοντά μας ὥς // διακόσια τριακόσια σκοῦδα μέ τά ὁποῖα μᾶς φαίνεται νά εἴμασθεν πλουσιώτατοι, ἐπειδή καί ἡ πτωχεία τῶν ρατιωτῶν δέν παρέχει εἰς τό νά ἀποκτοῦν περισσοτέρους θυσαυρούς · τήν ἴδιαν ἐρώτησιν ἔκαμεν ὁ ῥόκος καί εἰς τοὺς ρατοκόπους, οἱ ὁποῖοι τοῦ ἀποκρίθηκαν πῶς ἐπήγαιναν νά ἔμπουν εἰς κᾶνένα καράβι διὰ νά ὑπάγουν εἰς τήν ῥώμην, καί πῶς θέ νά εἶχαν ὥς ἑξή σκοῦδα καί ἡ δύο τους · ἐρώτησε πρὸς τούτοις ὁ ῥόκος ποῖος ἦτον εἰς τό κοτζί πρὸς τόν ὅποιον ἐγύρισε ἓνας ἀπό τοὺς //καθαλλαράιους ὑπηρέτες καί εἶπεν, εἰς τό κοτζί εἶναι ἡ κυρά μου ἡ Δόνα φγιωμάρ ἡ φυναῖκα τοῦ ῥεγκέντε τῆς Βικαρίας τῆς Νεάπολις, καί ἔχει μίαν μικρὴν τῆς θυγατέραν, καί μίαν παρὰκόρη καί μίαν ματρόναν · ἡμεῖς εἴμασθεν ἑξὶ ὑπηρέτες ὁποῦ ὑπάγομεν μαζί της καί ἔχει σιμά της ὥς ἑξακόσια σκοῦδα εἰς τρόπον ὁποῦ, εἶπεν ὁ ῥόκος ὅλοι οἱ ποσότης τῶν ἄσπρων γίνεται ἑννεακόσια σκοῦδα καί ἑξήντα τιμίνια, τά παλικάρια μου θέ νά εἶναι ἕως ἑξήντα, κοιτάζετε πό//σα τους

¹²³⁵ Sic.

πίπτει εἰς τόν κάθε ἕναν, διότι ἐγὼ δέν ἤξεύρω νά λογαριάσω · ἀκούοντας αὐτό οἱ κλέπται

265r. ἐφώναζαν καί εἶπαν, νά ζήση χίλιους χρόνους ὁ ῥόκος, καί νά σκάσουν ἐκεῖνοι ὁποῦ θέλουν τό κακόν του, οἱ καπετανέοι ἔδειξαν πῶς νά τοὺς ἐκακοφάνη, ἐπικράνθη ἡ σινιώρα ρέγκέντα,¹²³⁶ ἐκακοκάρδησαν οἱ σράτο-κόποι βλέπωντας πῶς ἤθελαν νά πάρουν τὰ ἄσπρα τους, τοὺς ὁποίους βλέπωντάς τους ὁ ῥόκος καί καταλαμβάνοντας ἀπό τί ἐπροεΐρχονταν ἡ πίκρα τους, εἶπε πρὸς τοὺς καπετανέους παρακαλῶ τήν //ἀφεντιᾶ σας σινιῶροι νά εὐαρεσηθῆτε νά μέ δανείσετε ἐξήντα σκουῖδα, καί ἡ σινιώρα ρέγκέντα ὀγδόντα διά νά τὰ δώσω εἰς τοὺς ἀνθρώπους μου, ἐπειδὴ καί ἀν-τονῶν τό κέρδος αὐτό εἶναι, καί ὕσερον θέλω σᾶς δώσει ἕνα ὑπόγραμμι, διά νά μὴν λάξη καί σας ἀπαντήσουν τίποτε ἄλλοι ἐδικοί μου ἄνθρωποι ὁποῦ εἶναι ἐδῶ τριγύρου, καί σας κάμουν κᾶνένα κακόν · οἱ καπετανέοι εὐχαρίστησαν κ'πολλά τόν ῥόκον διά τήν ἐλευθεριώτητα, καί ἀνθρωπίαν ὁποῦ ἔδειξεν εἰς αὐτούς, ἡ σινιώρα ρεγγέντα ἤθελεν νά ῥυ// χθῆ κάτω ἀπό τό ἀμάξι διά νά φιλήσῃ τὰς χεῖρας, καί πόδας τοῦ ῥόκου, ἀμὴ αὐτός δέν τήν ἄφησε μέ κᾶνέναν τρόπον, μάιςα τῆς ἐζήτησε καί συμπάθιον διά τήν ἀπανθρωπίαν ὁποῦ ἔδειχνε καί ἤθελε νά τῆς πάρῃ τὰ ὀγδοῆντα σκουῖδα · ἡ ρεγγέντα ἐπρόσᾶξεν εὐθύς ἕναν Δοῦλον τῆς καί ἔδωκε τὰ ἄσπρα ὁμοίως καί οἱ καπετανέοι εὐγαλαν καί τὰ ἐμέτρεσαν, τὰ ὁποῖα πέρνωντάς τα ὁ ῥό-κος τὰ ἐμοίρασεν εὐθύς εἰς τοὺς ἀνθρώπους του, καί πέρνωντας καλαμάρι καί κονδηλι ἔγραψεν ἕνα ὑπόγραμ//μα, εἰς τό ὁποῖον ἔγραφεν εἰς τοὺς ἀν-θρώπους τους νά μὴν τύχη καί τοὺς πειράζουν, καί δίδοντάς το εἰς τό χέρι τους τόν ἀποχαιρέτησαν ὅλοι καί ἐδιάδθηκαν θαυμάζοντας τόσον διά τήν ἐλευθεριότητά του, ὅσον καί διά τήν παράξενάν του πολιτείαν, καί τόν ἐκρατοῦσαν περισσότερον διά ἕναν μέγαν ἀλέξανδρον παρὰ διά κλέπτην καί λήστήν · ὁ ῥόκος ἐπαραμέρισε καί ἔγραψεν ἕνα γράμμα εἰς ἕναν του φίλον εἰς τήν Βαρτζιλόνα, εἰς τόν ὁποῖον τὸν ἐμεινοῦσε πῶς εἶχε πιάσει τόν περίφημον Δόν Κισσότην //τῆς μαντζίας, καί ἦτον ὁ πλέον χαριτωμέ-νος καί κραικτικότερος ἄνθρωπος τοῦ Κόσμου, καί μετὰ τέσσερες ἡμέραις ἦχε σκοπόν νά ἔλθῃ εἰς τήν Βαρτζιλόνα, διά νά εὐρεθῇ εἰς τήν πανήγυριν ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτισοῦ, καί νά δώσῃ εἰδήσιν εἰς τοὺς φίλους τους διά ταῖς φαντασίαις εἰς ταῖς ὁποῖαις εὐρίσκουνταν ὁ Δόν Κισσότης · αὐτό τό γράμμα τό ἔξειλε μέ ἕναν ἄνθρωπόν του ὁ ὁποῖον ἐνδύθη χωριᾶτικα

¹²³⁶ La señora regenta Dª Guiomar de Quiñones, esposa del regente de la Vicaría de Nápoles.

φορέματα, καί τοιούτης λογῆς ἐμβῆκεν εἰς τήν Βαρτζελόνα καί ἐπῆγε //καί ἔδοσε τό φράμμα εἰς τό ἄνθρωπον ὅπου ἔγραφεν¹²³⁷

Κεφάλαιον ξα:^{ov}

265v.

Ὅπου διηγῆται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέβη εἰς τόν Δόν Κισσότην ὅταν ἤθελε νά ἔμβῃ μέσα εἰς τήν Βαλτζελόνα¹²³⁸ καί ἄλλα ἀξιόλογα συμβεβηκότα

Τρία μεσάνυχτα ἐκάθησαν ὁ Δόν Κισσότης μέ τόν ῥόκον, καί τήν τετάρτην ἡμέραν ἐσुकώθηκε ὁ ῥόκος, ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος μέ ἄλλους ἔξι ἀπό τους κλέπτας καί ἐπῆγαν πρὸς τήν Βαλτζελόνα, καί ἔφθασαν σιμά εἰς τήν χῶραν τήν νύκταν τῆς παραμονῆς τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, καί, ἀγκαλιῶζοντας ὁ ῥόκος τόν Δόν Κισσότην, καί τόν σάντζιον, τόν ὁποῖον εὐγαλαν δέκα σκουδα καί τά ἐ //χάρησε τόν σάντζιον διά νά σιωπήσῃ, καί νά μήν εἰπῇ εἰς τινά ἐκεῖνα ὅπου εἶδεν, καί κάμνοντάς τούς χίλιαις τζιρεμόνιαις τούς ἄφησε καί ἀνεχώρησαν · ὁ Δόν Κισσότης ἔμεινεν ἐκεῖ καθαλλέρης ὅλην τήν νύκτα, καί τό πουργόν ὅταν ἐξημέρωσε καλά ἡ ἡμέρα εἶδαν τήν θάλασσαν τήν ὁποῖαν ἔως τότε δέν τήν εἶχαν τήν ἰδῆ καί τούς ἐφάνη κ'πολλά πλατεῖα καί εὐρύχωρος · εἶδαν τά κάτεργα ὅπου ἔστεκαν εἰς τό περιγιάλι μέ διάφορα φλάμι [ούρια]βουρα, καί παντιέrais, ταῖς // ὁποῖαις ὅταν ταῖς ἐφυσοῦσεν ὁ ἄνεμος ὑψώνουνταν, ὅταν δέ ἔπαυεν ὁ ἀέρας ἔφθαναν εἰς τήν θάλασσαν καί εὐρήχουνταν · μέσα εἰς τά κάτεργα ἀκούωνταν τουρπέντες καί τούμπανα, ἀπό τό κάσρον εὐγῆκαν καθαλλιέροι ἐνδυμένοι μέ πολλά εὐμορφα καί θεωρητικά φορέματα ὄντας καθαλλιευμένοι ἐπάνω εἰς ἐξαίρετα ἄλογα, τά κάτεργα ἔριχναν ἄπειρα τουφέκια, καί τούς ἀνταποκρίνουνταν ἐκεῖνοι ὅπου ἐκάθουνταν ἐπάνω εἰς τά τείχη καί πύργους τοῦ κάστρου, ἀπό τό ὁποῖον //ὁμοῖος ἔρριχναν κανόνια μέ τρομεράν βοήν, καί ἀνταποκρίνουνταν τά κρουσάρικα κάτεργα, ἡ θάλασσα ἦτον χαρούμενη, ἡ γῆ χαρμόσυνη, ὁ οὐρανός ἐξάερος, ὁ ἀέρας καθαρός, μόνον μερικαῖς φοραῖς ἐσκοτίνιζεν ἀπό τόν πολύν καπνόν τῶν τουφεκίων καί κανονίων ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος ἔστεκαν καί ἐθαύμαζαν βλέποντας αὐτά ὅπου ἐπροείπαμεν, καί ἐπάνω εἰς αὐτό ἔφθασαν ἐκεῖνοι οἱ καθαλλιέροι ὅπου εὐγαινταν ἀπό τό κάσρον ἔξω ἐκεῖ ὅπου ἔστεκεν ὁ Δον

¹²³⁷El capítulo termina con un par de líneas menos y con los grabados acostumbrados. – ¹²³⁸Βαλτζελόνα / Βαρτζελόνα

- 266r.** Κισσότης · καί ἕνας ἀπό αὐτούς τόν ὅποιον εἶχεν ἡρμηνεύει ὁ ῥόκος, εἶπε μεγαλοφώνως, καλῶς ὄρισεν εἰς τό κάστρον μας ὁ καθρέπτης, τό ἄνθος καί παράδειγμα ὅλης τῆς πλανωμένης καθαλλιερίας ὅπου εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον, καλῶς ὄρισεν λέγω ἐκ δευτέρου ὁ μέγας Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας. ὁ δόν Κισσότης δέν ἀποκρίθη τελείως εἰς ἐκείνους τούς καθαλλιέ-
ρους, ἀλλά γυρίζοντας πρὸς τόν σάν//τζιον εἶπεν, αὐτοί μᾶς ἐγνώρισαν βεβαιώτατα ποῖοι εἴμασθεν, ὁ καθαλλιέρης ὅπου εἶχε συντύχη ἐκεῖνα τά λόγια πρὸς τόν Δόν Κισσότην τοῦ ἀποκρίθη πάλιν, καί τοῦ εἶπεν, κόπιασε ἡ ἀφεντιά σου μαζί μας σινιόρε Δόν Κισσότη ὅτι ὅλοι εἴμασθεν δοῦλοι τῆς ἀφεντιά σου, καί φίλοι μεγαλώτατοι τοῦ ῥόκου, πρὸς τόν ὅποιον ἀπο-
κρίθη ὁ Δόν Κισσότης, φαίνεται πολλά καλὰ πῶς νά εἶναι ἀληθινόν αὐτό ὅπου λέγεται, ἐπειδὴ καί ἡ ἀφεντιά σας, καί τό ἐτζελεπήλκι σας ὁμοιάζει κ' ἔστω πολλά μέ τοῦ μεγάλου// ῥόκου, ὑπάγετέ με, ὅπου καί ἂν ἀγαπᾶτε, ὅτι ἡ θέ-
λησις μου εἶναι ὅλως καί δι' ὅλου ἔτοιμος καί πρόθυμος εἰς ταῖς προσταγαῖς σας · ὁ καθαλλιέρης τοῦ ἀποκρίθη πάλιν μέ μεγαλώταταις τζερεμόνιαις, καί βάνωντάς τον ὅλοι εἰς τήν μέσην, σημαίνοντας ἄρπες καί τύμπανα ἐκίνησαν ἐκίνησαν καί ἐπῆγαν πρὸς τό Κάστρον, καί τήν ὥραν ὅπου ἔμ-
παιναν μέσα ἀπό τήν πόρταν ἐμαζώχθησαν τά μικρά παιδιά τά ὅποια ὡς ἐπὶ τό πλείστον εἶναι πεπονηρευμένα, καί κακότροπα, ὡς καθὼς θέ//λει φανῇ, καί ἐδὼ τό παράδειγμά τους, ὅτι δύο ἀπὸ αὐτά ἐπέρασαν ἀπὸ τήν μέσην τῶν ἀνθρώπων, καί σηκώνοντας τήν οὐρὰν τοῦ φομαρίου ἔβαλεν ἕνα ἀγκάθι, τό ἴδιον ἔκαμαν καί εἰς τόν ῥοντζινάντε · τά κακοῤῥοῖζικα τά ζῶα σφίγγοντας ταῖς οὐραῖς τους διά νά γλυτώσουν ἀπὸ ἐκεῖνα τα ἀγκά-
θια αὐξήνεν περισσότερο ὁ πόνος, εἰς τρόπον ὅπου δέν ἠμπόρεσαν νά κάμουν ἀλλίως, παρὰ ἄρχησαν νά ῥίχνουν πολλαῖς κλωτziαῖς, ἕως ὅπου ἔρριξαν κ' γῆς ἐκείνους ὅπου// ἦτον ἐπάνω καθαλλερέως. ὁ Δόν Κισσότης ἐντροπιᾶσθη κ' πολλά, καί ἐπῆγε καί εὐγαλε τό ἀγκάθι ἀπὸ τήν οὐρὰν τοῦ ῥοντζινάντε, παρομοίως ὁ σάντζιος ἀπὸ τήν οὐρὰν τοῦ φομαρίου του · οἱ καθαλλιέροι ἐκεῖνοι ὅπου ἦτον μέ τόν Δόν Κισσότην ἐκακοκάρδησαν κατά
πολλά διά τήν ἀτιμίαν ὅπου τούς ἔκαμαν, καί ἠθέλησαν νά παιδεύσουν ἐκεῖνα τά παιδεῖα, ἀμή ἐστάθη ἀδύνατον νά τά εὕρουν ὅτι ἔφυγαν παρευ-
θὺς καί ἐκρυδήθηκαν ἀνάμεσα εἰς ἐκεῖνο τό πολύ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων //ἐξαναθαλλίκευσαν ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος μέ τόν ἴδιον κρότον καί μουσικήν, καί ἔφθασαν
- 266v.** εἰς τό σπῆτι ὅπου εἶχαν ἐτοιμάσει νά τούς κονεύσουν, τό ὅποιον ἦτον με-
γάλον, καί ὑπερήφανον ὡς πλουσίον καθαλλιέρου σπῆτι ὅπου ἦτον εἰς τό ὅποιον κ' τό παρόν θέλομεν τούς ἀφήσει, ὅτι ἔτσι θέλει ὁ σιδ Αχμέτης.

Κεφάλαιον ξβ:^{ον}

Ὅπου διηγῆται τὴν τύχην τῆς γοητευμένης κεφαλῆς καὶ ἄλλαις
παγατέλαις ὅπου δὲν ἠμπόρεσε νὰ κάμῃ ἀλλίως ὁ
σιδ Αχμέτ παρὰ νὰ ταῖς διηγηθῇ

Δὸν Ἀντώνιος μορένος ὀνομάζονταν ὁ νοικοκύρης τοῦ σπητίου, καθαλ-
λιέρης πλοῦσιος καὶ φρόνιμος, καὶ ἀγαποῦσε κ' πολλὰ ταῖς περιδιάδασαίς,
καὶ τοὺς ἐγλεντζέδες, καὶ βλέπωντας τὸν Δόν Κισσότην εἰς τὸ σπητί του,
ἔπασχε νὰ ἐφ' εὖρη τρόπους διὰ νὰ κάμῃ νὰ γνωρίζουν ὅλοι τὴν τρέλλαν
του, δίχως νὰ προξενήσῃ εἰς τινὰ βλάβην, καὶ τὸ πρῶτον πρᾶγμα ὅπου
ἔκαμιν ἔκδυσε τὰ ἄρματα τοῦ Δόν Κισσότη, καὶ τὸν ἐπῆρε καὶ ἐπῆγαν
καὶ ἐκάθησαν εἰς ἓνα ὑψηλὸν κίρσκι, εἰς τὸ ὅποιον ἀποκάτω ἦτον ἡ μεγα-
λήτερη εἰσὶ τῆς χώρας, καὶ ἐπερνοῦσε σχεδὸν ὅλος ὁ λαὸς ἀπ' ἐκεῖ, τὰ
μικρὰ παιδεῖα ἐμαζώχθηκαν, καὶ ἐκοίταζαν τὸν Δόν Κισσότην ὁ ὁποῖος
ἦτον ἐνδυμένος μὲ ἐκεῖνο τὸ ρενόν, καὶ ξεσχυσμένον φόρεμα (τὸ ὅποιον
καὶ ἄλλαις πολλαῖς φοραῖς τὸ ἐδιηγηθήκαμεν) ἦλθαν ἐκ δευτέρου καὶ ἐξά-
θηκαν ἔμπροσθέν του, καὶ ἔδειχναν πῶς μόνον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Δόν
Κισσότη// νὰ εἶναι διορισμένοι · ὁ σάντζιος εὐρίσκουνταν εἰς μεγαλωτάτην
χαράν, ἐπειδὴ καὶ τοῦ ἐφαίνονταν πῶς νὰ ἔτυχεν ἄλλην μίαν χαράν τοῦ
Καμασίου, καὶ ἄλλον ἓνα σπητι ὡσὰν ἐκεῖνο τοῦ Δόν Διέγου, καὶ ἄλλον
ἓνα κασέλι ὡσὰν ἐκεῖνο τοῦ Δουκός · ἐγευμάτισαν ἐκείνην τὴν ἡμέραν μὲ
τὸν Δόν ἀντώνιον μερικοὶ φίλοι του, τιμῶντας ὅλοι τὸν Δόν Κισσότην ὡς
πλανώμενον καθαλλιέρεν, // τὸ ὅποιον βλέπωντας ὁ Δόν Κισσότης ἔξεκε
κορδωμένος καὶ καμαρωμένος, καὶ δὲν ἐχωροῦσεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του ἀπὸ
τὴν μεγάλην του χαράν, καὶ εὐρισκόμενος εἰς τὴν τράπεζαν ἐγύρισεν ὁ Δόν
αντώνιος καὶ εἶπε πρὸς τὸν σάντζιον, ἡμεῖς ἀκούσαμεν σινιόρ σάντζιο πῶς
ἀγαπᾷς κατὰ πολλὰ

τά καλά φαγητά, μάλισα τὸν πασουρμᾶ, καὶ πῶς ἂν σέ περισέυσουν τὰ κρύ-
πτεις εἰς τὸν κόρπον σου, καὶ διὰ τὴν δεύτερην ἡμέραν · ὅχι σινιόρα, εἰς
αὐτὸ ἐψευμάτισεν ὁποῖος πῶς τὸ εἶπε ἀποκρίθη ὁ σάντζιος ὅτι ἐγὼ μετέχω
περισσότεραν ἀπὸ τὴν παρικοσύνην, παρὰ ἀπὸ τὴν ἀνυπαξίαν, ὡς κα-
θὼς τὸ ἡξυρεὶ καὶ ὁ καθαλλιέρης μου μὲ τὸν ὅποιον κυθερνούμασθεν ἀπὸ
ὀκτῶ καὶ δέκα ἡμέραις, μόνον μὲ μίαν// φοῦχταν καρύδια, ἢ βελάνια χωρὶς
νὰ φάγωμεν ἄλλο τίποτα, ἀληθινὰ ὅμως ἂν κἀμμίαν φορὰν μὲ δώσουν κἀ-
νένα πρᾶγμα εὐθύς τὸ πέρνω χωρὶς νὰ κάμω πολλὰς τζιρεμόνιαις, θέλω νὰ
συμπεράνω πῶς τρῶγω ὅ,τι καὶ ἂν μὲ δώσουν, καὶ κυθερνοῦμε ὡς καθὼς
μὲ δώσει χέρι ὁ καιρός, καὶ ἐκεῖνος ὅπου λέγει πῶς εἶμαι φαγᾶς καὶ λαίμαρ-

267r.

γος καί ἄπασρος, ψεύδεται, καί δέν ἡξεύρει τί συντυχαίνει · νά μέ πισεύσετε σινιόροι πῶς αὐτό ὅπου λέγει ὁ σάντζιος εἶναι ἀληθέςατον, διότι αὐτός// μέ κάθε ὀλίγον πρᾶγμα ἀρκεῖται, καί πρὸς τούτοις εἶναι καί πολλά παρσι-
 κός, ἀληθινά ὅμως ὅταν πεινᾷ φαίνεται νά εἶναι ὀλίγον ἀδδηφάγος, διότι
 τρῶγει βιασικά καί μασσεῖ μέ τά δύο του μάγουλα, ἀμή τήν πάστραν ποτέ
 δέν τήν ἀφίνει καί τόν καιρόν ὅπου ἦτον φγοδερνατόρος ἔμαθε νά τρῶγη
 τόσον εὐγενικά, καί κανακευμένα ὅπου ἔτρωγε τα ραφύλια μέ τό πηροῦνι,
 ὁμοῖος καί τά ῥόδια · ἀληθινά ὁ σάντζιος ἐσάθη φγοδερνατόρος ἐρώτησεν
 ὁ Δόν ἀντώνιος, ναί καί //ἐχρημάτησα ἀποκρίθη ὁ σάντζιος μίας νησίου
 ὀνομαζομένης Βαραταρίας, τήν ὁποίαν τήν ἐξουσίασα καί τήν ἐκυθέρησα
 δέκα ἡμέραις καλιώτερα ἀπό κάθε ἕναν ἄνθρωπον, εἰς αὐτήν ἔχασα τήν
 ἀνάπαυσίν μου, καί ἀπ' ἐκείνον τόν καιρόν καταφρονῶ ὅλα τα φγοδέρνα
 του Κόσμου, εὐγῆκα ἀπό ἐκεῖ φεύγοντας, ἔπεσα μέσα εἰς ἕνα χάσμα εἰς
 τό ὅποιον ἐθαῖρόουσα πῶς θέλω μείνῃ ἐκεῖ ἀποθαμένος, καί μετὰ ταῦτα
 εὐγῆκα διά μέσου θαύματος· ὁ Δόν Κισσότης ἐδιηγῆθη κ'//λεπτῶς ὅλον τό
 φγοδέρνον τοῦ σάντζιου, τό ὅποιον τό ἐνοσιμεύθηκεν κατά πολλά ὅλοι οἱ
 ἀκροατές καί ἀφ' οὗ ἐσυκώθη ἡ τράπεζα ἔηρεν ὁ Δόν ἀντώνιος ἀπό τό
 χέρι τόν Δόν Κισσότην, καί ἐμβῆκαν εἰς μίαν κάμεραν εἰς τήν ὁποίαν δέν
 ἦτον ἄλλα ρολίδια παρὰ μία τράπεζα ἡ ὁποία ἐφαίνονταν νά ἦτον διά-
 σπον, ἐπάνω εἰς τήν ὁποίαν ἦτον μία προύντζινη κεφαλή, ὡς καθὼς ἦτον
 συνήθεια καί ἐφτιάνουνταν οἱ κεφαλαί τῶν αὐτοκρατόρων τῆς ῥώμης · ὁ
 Δόν ἀντώνιος ἐσολατζάριζε// μέ τόν Δόν Κισσότην μέσα εἰς τήν κάμεραν
 καί ἐπῆγαινε συχνά καί ρέκουνταν κοντά εἰς τήν

267v. τράπεζαν καί ἐσυνομιλοῦσαν, καί ἀνάμεσα εἰς ταῖς πολλαῖς ὁμιλίαις ὅπου
 ἔκαμαν, εἶπε καί αὐτό πρὸς τόν Δόν Κισσότην, τώρα σινιόρ Δόν Κισσό-
 την ὅπου ἡξεύρω βέβαια πῶς δέν μάς ἀκούσει τινάς, καί εἶναι κλεισμένη ἡ
 πόρτα τῆς κάμερας, θέλω σέ διηγηθῶ ἕνα συμβεβηκός, ἡ διά νά εἰπῶ καλ-
 λιώτερα ἕνα νέον ἀπό τά πλέον παράξενα ὅπου ἤκουσες, ὅμως μέ τοιαύ-
 την συμφωνίαν νά τό ἔχεις κ'πολλά// μουσικόν· ἐγὼ σέ ὠμῶνω ἀποκρίθη ὁ
 Δόν Κισσότης πῶς δέν θέλω τό ὁμολογήσει εἰς τινάν, καί ἡξευρε πῶς αὐ-
 τός ὅπου συντυχαίνει, ἀγκαλά καί νά ἔχη αὐτία διά νά ἀκούσῃ, πλην δέν
 ἔχει γλῶσσαν νά τά λέγῃ · ἐγὼ πισεύω εἰς τήν καθαλλιετρικὴν σου ὑπόσχε-
 σιν, καί δέν κάμνει χρεῖα νά ὠμώσῃς, ἀποκρίθη ὁ [σάντζιος] Δόν ἀντώνιος,
 καί θέλω σέ κάμῃ νά θαυμάσῃς μέ αὐτό ὅπου θέλεις ἰδῆ, καί ἀκούσεις διά
 νά λάβω κάτι τι παρηγορίαν εἰς τά βάσανα ὅπου μέ προξενοῦνται μέ τό
 νά μὴν ἔχω //εἰς ποῖον νά ζεμυσερευθῶ τά [βάσανά]ἀπόκριφα μου, ὅτι δέν
 εἶναι πρᾶγμα ὅπου νά ἡμπορέσω νά τό ζεμυσερευθῶ εἰς τόν κάθ' ἕνα, καί
 πέρνοντας τό χέρι του τό ἔβαλε καί ἐψηλάφησε τήν προουτζίνην κεφαλὴν,

ὁμοίως καί τήν τράπεζαν, καί ὕσερον τοῦ εἶπεν, αὐτήν τήν κεφαλὴν σινιόρε Δόν Κισσότη τήν ἔφτιασε καί τήν ἐκατασκεύασεν ἕνας ἀπό τοὺς μεγαλητέρους γοητευτές¹²³⁹ ὅπου νά ἐξάθησαν εἰς τόν Κόσμον, ὁ ὁποῖος λογιᾶζω νά ἦτον ἀπό τήν πολόνιαν, καί μαθητής τοῦ μεγάλου σκότου, διὰ τόν ὁποῖον διηγοῦνται τόσα// θαύματα, καί ἐξάθηκεν εἰς τό σπῆτι μου, καί τόν ἔδωσα χίλια σκοῦδα καί μέ ἔφτιασεν αὐτήν τήν κεφαλὴν, ἡ ὁποία ἔχει μίαν ἀρετήν καί ἀνταποκρίνεται εἰς ὅσα ἠθελαν τήν ἐρωτήσουν εἰς τό αὐτί, μόνον ταῖς παρασκευαῖς ὑξερεῖται αὐτῆς τῆς ἀρετῆς, καί μέ τό νά εἶναι σήμερον τοιαύτη ἡμέρα εἶναι βουδή, εἰδέ αὐριον θέλεις ἰδῆ ὀφθαλμοφανῶς αὐτό ὅπου σέ λέγω, καί ἡμπορεῖς ἡ ἀφεντιᾶ σου νά προσοχασθῆς ἕως τό ταχύ ἐκεῖνα ὅπου θέλεις νά τήν ἐρωτήσης, ὅτι ἐγὼ ἡζεύρω βεδαιώματα ἀπό τήν δο//κμήν, πῶς εἰς ὅσα ἀποκρίνεται ποτέ δέν ψεύδεται.

Ὁ Δόν Κισσότης ἔμεινεν ἐκθαμβος διὰ τήν ἀρετήν ἐκείνης τῆς κεφαλῆς καί ἐδίσαξεν εἰς τό νά πιεῦση τά λόγια τοῦ Δόν αντωνίου, ἀμή βλέπωντας τό ὀλίγον διάστημα τοῦ καιροῦ ὅπου ἦτον ἕως εἰς τήν δοκιμήν, δέν ἠθέλησε νά τοῦ εἰπῇ τίποτα, πάρεξ τοῦ εὐχαρίστησεν ὅπου τοῦ ἐφανερώσεν ἐκεῖνο τό μυσικόν · μέ αὐτό εὐγῆκαν ἔξω ἀπό τήν κάμεραν, τήν ὁποῖαν τήν ἐκλείδωσαν ὁ Δόν// ἀντώνιος, καί ἐπῆγαν εἰς τήν σάλαν εἰς τήν ὁποῖαν ἦτον καί οἱ ἐπίλοιπον καθαλλιέροι εἰς τοὺς ὁποίους

ὁ σάντζιος εἶχε διηγηθῇ πολλαῖς τύχαις τοῦ καθαλλιέρου του ἐν ὅσῳ ἄργησαν μέσα εἰς τήν κάμεραν· Ἐκείνην τήν βραδυάν ἐπῆραν τόν Δόν Κισσότην καί τόν ἐπῆγαν εἰς περιδιάδασιν, καί ἐνδύνωντάς τον ἕνα φόρεμα μαλλινόν ὅπου ἠθελε κάμη νά ἰδρῶσῃ εἰς ἐκεῖνον τόν καιρόν τόν ἴδιον πάγων· ἐπρόρξαζαν τοὺς ὑπηρετές τους νά κρατήσουν μέ λόγια τόν σάντζιον καί νά μὴν τόν ἀφήσουν μέ κἀνέ//ναν τρόπον νά εὐγῇ ἔξω ἀπό τό σπῆτι, τόν Δόν Κισσότην τόν ἔβαλαν καθαλλάρην ἐπάνω εἰς ἕνα μουλάρι, τό ὁποῖον ἐπερπατοῦσε ἀργά, καί εἰς τήν ῥάχην ἐκείνου τοῦ φορέματος ὅπου τόν εἶχαν βάλλει δίχως νά τό καταλάβῃ αὐτός τόν ἔραψαν ἕνα χαρτάκι μέ κεφαλιᾶκά γράμματα αὐτά τά λόγια

**αὐτός εἶναι ὁ μέγας Δόν Κισσότης
τῆς μαντζίας¹²⁴⁰**

Εὐθύς ὅπου εὐγῆκαν ἔξω ἀπό τό σπῆτι ὅσοι καί αὐτούς ἀπαντοῦσαν, καί ἐδιάβαζαν αὐτά τά γράμματα ἐχαιρετοῦσαν κατ' ὄνομα τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος ἐγύρισε πρὸς τόν Δόν ἀντώνιον ὅπου ἦτον εἰς τό πλάγι του, καί εἶπεν, μεγάλα προτερή//ματα ἔχει ἡ [μεγάλη] καθαλλιερία ἡ πλανωμένη, ἐπειδὴ καί κάμνει γνωσοῦς, καί περιφήμους εἰς τόν Κόσμον ἐκεῖνους ὅπου

268r.

¹²³⁹ γοητευτές / γοῖητευτές. — ¹²⁴⁰ Escrito en letras grandes y con tinta fuerte.

ἐπαγγέλονται, ἰδές ἡ ἀφεντιά σου ὥς καί τά μικρά παιδεῖα αὐτοῦ τοῦ κά-
 ρου χωρίς νά μέ ἰδοῦν ποτέ μέ γνωρίζουν · ἔτσι εἶναι σινιόρ τοῦ ἀποκριθῇ
 ὁ Δόν αντώνιος ὅτι ὥς καθώς ἡ φωτιά δέν ἐμπορεῖ ποτές νά σέκη κεκρυμ-
 μένη, τοιοῦτης λογῆς //καί ἡ ἀρετή ποτέ δέν καλύπτεται, ἀλλά εἶναι γνωστή
 εἰς ὅλους, μάλιστα ἐκεῖνη ὅπου ἀποκτάται διά μέσου τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν
 ἀρμάτων εἶναι λαμπροτέρα ἀπό ὅλαις ταῖς ἄλλαις · πηγαίνοντας λοιπόν ὁ
 Δόν Κισσότης μέ αὐτόν τόν κρότον ὅπου ἐπροεῖπαμεν ἕνας καςρινός δια-
 βάζοντας ἐκεῖνα τά πράγματα, ἐφώναζε καί εἶπεν ὃ νά σέ πάρῃ ὁ Διάβο-
 λος Δόν Κισσότῃ τῆς μαντζίας πῶς ἐσάθη ἀδύνατον καί ἥλθες ἕως ἐδῶ καί
 δέν ἔσκασες ἀπό ταῖς πολλαῖς ξυλῖαις ὅπου ἔφαγες · ἐσύ εἶσαι // τρελλός
 κᾶν νά εἴσουν μοναχός σου δέν μέ ἐκακοφαίνονται, ἀμή γίνεσαι αἰτία καί
 τρελαίνονται καί ἐκεῖνοι ὅπου συναναστρέφονται · ἄφησε ταλαίπωρε αὐ-
 ταῖς ταῖς φαντασίαις ὅπου σέ ἔκαμαν καί ἔχασες τόν νοῦν σου, ὅτι κακῶς
 πλανᾶσαι · ἐσύ ἀδελφέ κοίταξε τήν σράταν σου τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν αντώ-
 νιος, καί μή σέκεσαι νά δίδῃς συμβουλὴν εἰς ἐκεῖνον ὅπου δέν σέ τήν ζητᾶ ·
 ὁ σινιόρ Δόν Κισσότῃ τῆς μαντζίας εἶναι ἄνθρωπος πολλά φρονιμώτατος,
 καί ἡμεῖς ὅπου

268v. τόν συνανασρεφόμεθα δέν εἴμασθεν ζῶα, ἀλλά γνωρίζομεν πολλά καλά,
 πῶς ἡ ἀρετή πρέπει νά εἶναι τιμημένη εἰς ὅποιον τόπον καί ἂν εὐρίσκεται
 καί ἐσύ γκρεμνήσου εἰς τοῦ Διαδόλου τόν κῶλον, καί μήν ἀνακατώνεσαι
 εἰς ἐκεῖνα ὅπου δέν σέ τυχαίνουν · παρακαλῶ τήν ἀφεντιά σας νά μᾶς
 συμπαθήσετε ὅτι ἡ ἀφεντιά σας ἔχετε δίκαιον ἀποκριθῇ ὁ καςρινός, διότι
 τό νά δίδῃ τινάς συμβουλὴν εἰς αὐτὸν τόν εὐγενῆ εἶναι ἴδιον ὥσάν νά
 ἐκτυποῦσε τό κεφάλι του εἰς τόν τεῖχον, καί ἄμποτες νά ὑπάγω εἰς τοῦ
 διαδόλου τόν κῶλον ὅπου εἵπατε, ἀνίσως καί εἰς τό ἐξῆς (ἂν καί νά ἐξοῦσε
 περισσότερους χρόνους ἀπό τόν μαθουσαγλήν) θέλω δώσει συμβουλὴν εἰς
 τινά μέ ὅσον ἠθελε μέ τήν ζητήσῃ. ὁ συμβουλάτορας ἀκολούθησε τήν σρά-
 ταν του, ἀμή ἐμαζώχθη τόσος πολὺς λαός κατόπι εἰς τόν Δόν Κισσότην εἰς
 τό νά διαδάζουν ἐκεῖνο τό ὄνομα ὅπου ὁ Δόν αντώνιος ἐφοδῆθη μήπως
 καί τό καταλάβῃ ὁ Δόν Κισσότῃς, καί μέ εὐμορφον //τρόπον ἄπλωσε τό
 χερί του, καί ἐξύλωσεν ἐκεῖνο τό χαρτί χωρίς νά τό καταλάβῃ προσποιού-
 μενος πῶς ἔπερνε ἄλλο πρᾶγμα · ἐβραδύασεν ἡ ἡμέρα καί ἐγύρισεν εἰς τό
 σπῆτι μέ Δάμαις, καί ἔγινεν ἕνα συμπόσιον, διότι ἡ φυναῖκα τοῦ Δόν αντω-
 νίου, ἡ ὅποια ἦτον μία πρόσχαρη εὐμορφη, καί φρόνιμη ἀρχόντισσα, καί
 ἐπροσκάλεσα μερικαῖς φιλενάδες τῆς, καί νά ἰδοῦν τὰς οὐδέποτε αὐτοῦ
 φανείσας τρέλλας, καί διά νά τιμήσουν τόν μουσαφήρην τῆς · ἤλθαν μερι-
 καῖς ἀπό αὐταῖς καί ἔγινεν ἕνα πολλά χερμόσυ//νον συμπόσιον, τό ὅποιον
 ἄρχισε σχεδόν εἰς ταῖς πέντε ὥραις τῆς νυκτός · ἀνάμεσα εἰς ἐκεῖναις ταῖς

Δάμαις ἦτον δύω πολλά ἀρεῖαι καὶ πρόσχαραις αἱ ὁποῖαι ἦτον ἀληθινὰ πολλά τιμημέναις, εἶχαν ὅμως καὶ μεγάλην κοιμήσασθαι, καὶ σχεδὸν αὐθάδειαν εἰς τὸ νὰ χορευτοῦν καὶ νὰ περιγελοῦν· αὐταῖς λοιπὸν ἐσκευώθησαν πρῶταις ἀπὸ ταῖς ἄλλαις μὲ μεγάλην βίαν, καὶ ἐπροσκάλεσαν τὸν Δόν Κισσότην νὰ χορεύσῃ, ὁ ὁποῖος τὸ ἔκαμεν αὐτό, ὅμως ὕστερα τὸ ἐμετανόησεν, διό//τι τὸν ἔκαμαν τόσο καὶ ἐκουράσθη, ὅχι μόνον τὸ σῶμα του ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ του, πισεύω πῶς νὰ μὴν ἦτον δυνατόν νὰ εὗρεθῇ εἰς τὸν Κόσμον εὐμορφότερον πρᾶγμα, ἀπὸ τὸ νὰ ἤθελε νὰ ἰδῇ τινὰς τὸν Δόν Κισσότην χορεύοντα, ὅτι ἦτον μακρὺς, ξηροπρόσωπος, λιγνός, γλομὸς καὶ κίτρι-¹²⁴¹νος εἰς τὴν ὄψιν μὲ ἐκεῖνα τὰ ξενὰ φορέματα, ἄνθος κατὰ πολλά, καὶ τὸ περισσότερον ἀπὸ ὅλα ὅπου δὲν ἤξευρε νὰ χορεύσῃ, μήτε ἠμποροῦσε νὰ γυρίσῃ μὲ ἐκείνην τὴν ἐλευθερίαν ὅπου ἐγύρισαν οἱ Δά//μαις, αἱ ὁποῖαι κρυφίως τὸν ἐξόριζαν ἐρωτικά λόγια, ὁμοίως καὶ ἐκεῖνος κρυφίως ἐστραβομουτσούνιζε, καὶ ἔδειχνε πῶς δὲν τὰ ἐδέχονταν, ἀμὴ βλέποντας πῶς ἐκεῖνα δὲν ἔπαιναν ἀπὸ τὰ τοιαῦ-

τα λόγια, ἐφώνησε καὶ εἶπεν, φύγεται ἀπὸ λόγου μου, κακοὶ συλλογισμοί, ὅτι ἐκεῖνη ὅπου εἶναι βασίλισσα τῆς διανοίας μου ἡ ἀσύγκριτος Δουλιζινέα τοῦ τοπόζου δὲν μὲ ἀφήνει νὰ ὑποτάξω τοὺς λογισμοὺς μου εἰς καμμίαν ἄλλην γυναῖκα τοῦ Κόσμου, καὶ λέγωντας αὐτὸ ἀφέθη ἀπὸ τὸν χορόν, καὶ ἐκάθησεν εἰς τὴν μέσην τῆς σάλας, ὄντας κ' πολλὰ κουρασμένος καὶ ἰδρωμένος //ἀπὸ τὸν πολὺν χορόν ὅπου ἐχόρευσεν · ὁ Δόν ἀντώνιος εἶπε νὰ τὸν συγκώσουν καὶ νὰ τὸν ὑπάγουν εἰς τὸ σῶμα καὶ ὁ πρῶτος ὅπου τὸν ἔπαισεν ἦτον ὁ σάντζιος πάντζας λέγωντάς τὸν ἀνάθεμα τὴν ὥραν σινιόρε ὅπου ἠθέλησες νὰ χορεύσῃς, τί λογιάζεις πῶς ὅλοι οἱ ἀνδρεῖοι ἠξεύρουν νὰ χορεύσουν; καὶ ὅλοι οἱ καθαλλιέροι νὰ εἶναι παιγνιδιώται; ἂν τὸ λογιάζῃς αὐτὸ εὐρίσκεισαι εἰς μεγαλώτατον σφάλμα, εὐρίσκονται μερικοὶ ὅπου εἶναι ἄξιοι καὶ σκοτώνουν φίλους, ἀμὴ ὅταν// πιάσουν εἰς τὸν χορόν χάνουν τὰ αὐτὰ καὶ τὰ καλάθια · καὶ ἐγὼ ἀγκαλὰ καὶ νὰ εἶμαι ὀπλοφόρος πλανωμένου καθαλλιέρου, ὅμως ὁμολογῶ τὴν ἀλήθειαν πῶς δὲν ἠξεύρω παντελῶς νὰ χορεύσω, ἂν ἦτον διὰ τακλάδες ἴσως ἠμποροῦσε καὶ ἐγὼ νὰ κάμω ἓνα δύω, ἀμὴ εἰς τὸν χορόν δὲν ἀνακατόνομαι · μὲ αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια λόγια ἐπροξένησεν ὁ σάντζιος μεγάλον γέλωτα εἰς ἐκείνους ὅπου εὐρέθησαν εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ συγκώνοντας τὸν Δόν Κισσότην καὶ τὸν ἐπῆγαν //εἰς τὸ κρεβδῶτι νὰ κοιμηθῇ σκεπάζοντάς τὸν πολλὰ καλὰ διὰ νὰ περάσῃ ἡ κούρας τοῦ χοροῦ· τὴν δεύτερην ἡμέραν ἐφάνη τοῦ Δόν ἀντωνίου νὰ κάμῃ τὴν δοκιμὴν τῆς γοητευμένης κεφαλῆς, καὶ πέρνωντας

269r.

¹²⁴¹ Error por κίτρινος.

τόν Δόν Κισσότην καί τόν σάντζιον καί ἄλλους δύο φίλους του μαζί μέ ταῖς δύο Δάμαις ὅπου εἶχαν χορεύσει ἀπό ἐσπεράς μέ τόν Δόν Κισσότην, αἱ ὁποῖαι ἐκείνην τήν νῦνταν εἶχαν ἀπομένει ἐκεῖ καί εἶχαν κοιμηθῇ μέ τήν φυναῖκαν τοῦ Δόν ἀντωνίου ἐπῆγαν καί ἐσφαλί//σθηκαν μέσα εἰς τήν κάμεραν ὅπου ἦτον ἡ κεφαλή, τούς ἐδιηγῆθη τήν ἀρετήν ὅπου εἶχε παραγέλωντάς τους νά τό κρατοῦν μυρικόν, καί τούς εἶπεν πῶς ἐκείνη ἦτον ἡ πρώτη ἡμέρα ὅπου ἤθελε νά κάμῃ τήν δοκιμήν τῆς γοητευμένης κεφαλῆς· καὶ ἄλλος ἄνθρωπος δέν εἶχε εἶδῃσιν περὶ τῆς μηχανῆς τῆς γοητείας, ἔξω ἀπό τούς δύο φίλους τοῦ Δόν ἀντωνίου, ὁ ὁποῖος ἂν δέν ἤθελε τούς τό εἰπῇ βεβαιώτατα ἤθελαν μείνῃ καί αὐτοὶ ἐκθαμβοὶ ὥσάν καί τούς ἐπιλοίπους· καί πρῶτος ἀπό ὄλλους ἐπῆ//γεν ὁ Δόν ἀντωνίος, καί ἐπλησίασεν εἰς τό αὐτὶ τῆς κεφαλῆς, καί τῆς εἶπε μέ ταπεινὴν φωνήν, ὅμως ὅχι τόσῃ συγανήν ὅπου δέν ἤθελαν ἀκούσῃ ἐκεῖνοι ὅπου ἔσεκαν εἰς τήν κάμεραν τά λόγια ὅπου

269v. ἔλεγεν, εἰπές μέ κεφαλή διὰ τήν ἀρετήν ὅπου ἔχεις τί πρᾶγμα συλλογίζομαι τώρα ἐγὼ εἰς τόν νοῦν μου; ἡ κεφαλή του ἀποκρίθη χωρὶς νά ἀνοίγῃ σφαλίσῃ τά χεῖλη της μέ καθαράν φωνή, ὅπου ἄκουσαν ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου ἦτον εἰς τήν κάμεραν αὐτά τά λόγια· ἐγὼ δέν εἶμαι δια[νά]κρινω τούς λογισμούς, ἀκούοντας αὐτό ἐθαύμασαν ὅλοι, βλέποντας πῶς μέσα εἰς τήν κάμεραν, μήτε τριγύρου εἰς //τήν τράπεζαν δέν ἦτον ἄλλος ἄνθρωπος νά ἀποκριθῇ· πόσοι εἶμασθον ἐδῶ; ἐξαναρώτησεν ὁ Δόν ἀντωνίος, ἡ κεφαλή τοῦ ἀποκρίθη, εἶσαι ἐσύ καί ἡ φυναῖκά σου, καί δύο φίλοι σου, δύο Δάμαις, καί ἓνας περιφημος καθαλλιέρης ὀνομαζόμενος Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ὁμοῦ μέ τόν ὀπλοφόρον του, ὅπου ὀνομάζεται σάντζιο πάντζας· τότε ἐθαύμασαν ὅλοι κ'πολλά, καί ἀνατριχίασαν ἀπό τόν φόβον τους, καί γυρίζοντας ὀπίσω ὁ Δόν ἀντωνίος εἶπεν, αὐτό μέ φθάνει διὰ νά βεβαιωθῶ πῶς //δέν μέ ἐγέλασεν ἐκεῖνος ὅπου σέ ἐπούλησεν εἰς τοῦ λόγου μου, ὃ θαυμασὴ καί ἀποκρινόμενη κεφαλή· ἄς ὑπάγῃ ὁποῖος καί ἂν θέλῃ, καί ἄς τήν ἐρωτήσῃ ὅτι καὶ ἂν ἀγαπᾷ, ἀμή μέ τό νά εἶναι γυναικες φυσικά περιέργαις, καί βιασικαῖς εἰς τά ἔργα τους, ἐπῆγεν εὐθύς μία ἀπό ταῖς Δάμαις καί πλησιάζοντας εἰς τό αὐτὶ τῆς κεφαλῆς τήν ἐρώτησεν, τί πρᾶγμα ἤμπορῶ νά κάμω, ὃ κεφαλή διὰ νά γίνω πολλά εὐμορφη; ἡ κεφαλή τῆς ἀποκρίθη, νά εἶσαι κατὰ πολλά τιμημένη· ἐτραδῆχθηκεν αὐτὴ ὁ//πίσω παρευθύς, καί ἐπῆγεν ἡ ἄλλη δάμα καί εἶπεν, ἐγὼ ἀγαποῦσα νά ἤξευρα ὃ κεφαλή ἂν ὁ ἄνδρας μου μέ ἀγαπᾷ, ἢ ὅχι, ἡ κεφαλή τῆς ἀποκρίθη, σοχάσου τά ἔργα ὅπου σέ κάμνει, καί ἀπό ἐκεῖνα μπορεῖς νά καταλάδῃς, ἡ Δάμα ἐτραδῆχθη ὀπίσω λέγωντας, ἀληθινὰ εἰς αὐτήν τήν ἀπόκρισιν οὐδεὶς λόγος, διότι ἀπό τά ἔργα ὅπου γίνονται φαίνεται ἡ θέλησις ἐκείνου ὅπου τά κάμνει· ἐπῆγεν

ἕξερων ἕνας ἀπό τούς δύο φίλους τοῦ Δόν ἀντωνίου καί εἶπεν μέ γνωρίζεις ἐμένα ὧ //κεφαλή ποῖος εἶμαι; σέ γνωρίζω πολλά καλά ποῖος εἶσαι τοῦ ἀποκριθῇ, πῶς μέ ὀνομάζουν; ἐξαναρώτησεν; ἡ κεφαλή τοῦ ἀποκριθῇ, ἐσύ ὀνομάζεσαι Δόν Πιέτρος νορίς, καί γυρίζοντας ὀπίσω καί αὐτός, ἐπῆγεν ὁ ἄλλος φίλος καί τήν ἐρώτησεν, εἰπές μέ ὧ κεφαλή τί πρᾶγμα ἐπιθυμᾷ ὁ πρωτότοκός μου υἱός; ἐγώ σᾶς ἐπροεῖπα ἀποκριθῇ ἡ κεφαλή πῶς δέν ἀποκρίνομαι εἰς ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο θέλω νά σέ ἀποκριθῶ, καί ἤξευρε πῶς ὁ υἱός σου ἐπιθυμᾷ νά σέ ἰδῇ ἀποθαμμένον, αὐτό τό πιξεύω εἶπεν ὁ καθαλλιέρης ἐκεῖνος διότι τό προγνωρίζω ἀπό μερικά σημεῖα ὅπου βλέπω εἰς αὐτόν, καί γυρίζοντας ὀπίσω ἐπῆγεν ἡ φωναῖκα του

Δόν ἀντωνίου καί εἶπεν ἐγώ ἀγαποῦσα ὧ κεφαλή νά ἔξυρα ἄν θέλω νά ἀπολαύσω τόν καλόν μου ἄνδρα · ναι εἰς αὐτό νά εἶσαι βεδαῖα ἀποκριθῇ ἡ κεφαλή, αὐτό ἐμένα μέ φθάνει εἶπεν ἡ σινιόρα καί δέν θέλω νά ἐρωτήσω πλέον ἄλλο τίποτα· ἐπῆγεν ἕξερων ὁ Δόν Κισσότης καί εἶπεν, εἰπές μέ ὧ καλή κεφαλή ὅπου ἀποκρίνεσαι, ἀληθινά ἦτον ἐκεῖνα, //ἡ ὅχι ἐκεῖνα ὅπου εἶδα εἰς τό σπήλαιον τοῦ μοντεζίνου; θέλει κυπηθῇ ὁ ὄπλοφόρος μου ὁ σάντζιος; θέλει λάβῃ τέλος ἡ ἐλευθερία τῆς γοητείας τῆς Δουλτζινέας; ὅσον μέν διά τό συμβεδικῶς τοῦ σπουλαίου, ἀποκριθῇ ἡ κεφαλή μετέχει καί ἀπό τό ἀληθές, καί ἀπό τί ψευδές · ὁ σάντζιος θέλει κυπηθῇ ταῖς ξυλῖαις ὅμως μέ ἀργοπωρίαν, καί ἡ Δουλτζινέα θέλει ἐλευθερωθῇ ἀπό τήν γοητείαν της · μήτε ἐγώ δέν θέλω νά ἐρωτήσω ἄλλο, εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, διότι ἐπειδή καί θέλει// λάβῃ ἡ Δουλτζινέα τήν ἐλευθερίαν της, ἐγώ θέλω λογιάζει πῶς ἀπολαμβάνω ὅλαις ταῖς εὐτυχίαις τοῦ Κόσμου, βλέπωντας τήν Δουλτζινέαν εἰς τήν πρωτέραν της ζῶσιν · τελευταῖον ἀπό ὅλους ἐπῆγεν ὁ σάντζιος καί ἡ ἐρώτησις ὅπου ἔκαμεν ἦτον αὐτά, εἰπές με σινιόρα κεφαλή, τάχα νά ἔχω ἐγώ ῥοιζικόν νά λάβω ἄλλο ἕνα φροδέρνο; γλυτώνω τάχατες ἀπό αὐτήν τήν ταλαιπωρίαν τῆς ὄπλοφορίας; γυρίζω καμμίαν φορᾶν νά ἰδῶ τήν γυναῖκα μου, τά παιδιᾶ μου; προς τόν// ὅποιον ἀποκριθῇ ἡ κεφαλή, ἐσύ θέλεις φένη φροδερνατόρος τοῦ σπητίου σου, καί ἀνίσως καί γυρίσης εἰς τό σπήτι σου, θέλεις ἰδῇ τήν γυναῖκα σου καί τά παιδιᾶ σου, καί ἄν ἀφίθῃς ἀπό τήν ὄπλοφορίαν σου δέν θέλεις εἶσαι πλέον ὄπλοφόρος · καλά πᾶμαι εἶπεν ὁ σάντζιος, αὐτήν τήν ἀπόκρισιν τήν ἥθελε μέ δώση καί τό γομάρι μου, σῶπα ξῶανον τοῦ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, καί τί καλιώτερον ἀπόκρισιν ἠμποροῦσε νά σέ δώση, δέν φθάνει ὅπου ἀνταποκρίνεται αὐτή ἡ κεφαλή εἰς ἐκεῖνα //ὅπου τήν ἐρωτοῦν · φθάνει καί περισσεύει ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος μόνον ἀγαποῦσα νά μέ ἀποκρίνεται πλέον καθαρά, καί νά μέ ἔλεγεν ἀκόμη κάτι τί περᾶνω · μέ αὐτό ἐτελείωσαν ἡ ἀπόκρισις καί ἡ ἐρώτησις, ἀμή δέν ἐτελείωσεν ὁ θαυμασμός ἀπό ὅλους ἐκείνους ὅπου εὐρέ-

270r.

θηκαν εἰς τὴν κάμεραν, ἔξω ἀπὸ τοὺς δύο φίλους τοῦ Δὸν ἀντωνίου ὁποῦ [εὐρέθησαν¹²⁴²] ἤζευραν τὴν ὑπόθεσιν τὴν ὁποίαν ἠθέλησε νὰ τὴν φανερωθῇ ὁ σιδ Ἀχμέτης, διὰ νὰ μὴν κρατῇ ὑποπτον τὸν Κόσμον, καὶ λέγει πῶς ὁ Δὸν ἀντωνίος εἶχεν ἰδῇ εἰς τὴν μαδριδ εἰς ἕνα τοῦ φίλον μίαν τοιαύτην κεφαλὴν καὶ κατὰ μίμησιν ἐκείνης ἔφτιασε καὶ αὐτός εἰς τὸ σπῆτί του διὰ νὰ ἀπατᾷ τοὺς ἀμαθεῖς, καὶ νὰ ἐγλεντίζη τῆς ὁποίας ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς εἶναι αὐτός

270v. ἡ τράπεζα ἐκείνη ἦτον ξύλινη, καὶ ἦτον ζωγραφισμένη τόσον εὐμορφα ὅπου ὁμοίαζε δίσκον καὶ ἦτον βαλμένη ἐπάνω εἰς ἕνα ζύλιον ποδάρι, καὶ ἡ κεφαλὴ ὁποῦ ὁμοίαζε προῦντζος ἦτον παρομοίως ἀπὸ ξύλον, καὶ ἦτον βαλμένη καὶ αὐτὴ τόσον εὐμορφα, ὅπου ὁμοίαζε πῶς νὰ ἦτον ἀπὸ προῦντζον, καὶ ἦτον κολυμένη ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν, ὅμως μέ τοιαύτην τεχνικὴν κατασκευὴν ὁποῦ τελείως //δὲν ἐγνωρίζουνταν παρομοίως καὶ τὸ ποδάρι τῆς τραπέζης ἦτον κούφιον, καὶ ἡ μία τοῦ ἄκρη ἦτον μέσα εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ ἡ ἄλλη ἐπερνοῦσεν ἀπὸ τὸ πάτομα τῆς κάμερας, ὑποκάτω εἰς τὴν ὁποίαν ἦτον ἄλλη κάμερα, καὶ μέσα εἰς ἐκείνην ἐπερνοῦσε τὸ ποδάρι τῆς τραπέζης, καὶ ὅταν ἐσυντύχαιναν ἠκούονταν ἔως εἰς τὴν ὑποκάτωθεν κάμεραν, ὅταν δὲ πάλιν ἀποκρίνουνταν ἀποκάτω ἀπὸ τὴν κάμεραν διὰ μέσου ἐκείνου τοῦ ποδαρίου, ἀκούονταν εἰς τὴν ἐπάνω κάμεραν ἕνας ἀνεψι//ὄς τοῦ Δὸν ἀντωνίου σπουδαῖος, ἐπιτήδαιος, καὶ φρόνιμος ἔξεκεν εἰς τὴν ὑποκά¹²⁴³τωθεν κάμεραν, καὶ ἀποκρίνουνταν εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ τὸν ἐρωτοῦσεν, ὁ ὁποῖος μέ τὸ νὰ τὸν εἶχεν εἰπῇ ὁ θεῖος του μέ ποίους ἀνθρώπους θέλει νὰ ἔμπῃ εἰς ἐκείνην τὴν κάμεραν, ἀποκρίνουνταν εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ τὸν ἐρωτοῦσαν ὡς φρόνιμος φρόνιμα ἡ ἐκράτησεν αὐτὴ ἡ πανουργία ὡς δέκα δώδεκα ἡμέραις, καὶ μέ τὸ νὰ ἀκούσθῃ σχεδὸν εἰς ὅλον τὸν Κάσρον ἐξανάγκης τὸ ἐχάλασεν ὁ Δὸν //ἀντωνίος διὰ νὰ μὴν σκανδαλισθῇ ὁ ἀμαθὴς λαός ὅι καθαλλιέροι καὶ προεστοί τοῦ Κάσρου διὰ τὴν φιλίαν τοῦ Δὸν ἀντωνίου, καὶ διὰ νὰ κάμουν τὸν Δὸν Κισσότην νὰ δείξῃ ταῖς τρέλλαις του ἀποφάσισαν μετὰ ἔξι ἡμέρες νὰ γίνη ἡ πανήγυρις.

ὁ Δὸν Κισσότης ἐπεθύμησε νὰ ὑπάγῃ νὰ σεργιανίξῃ εἰς τὸ κάσρον πεζός καὶ χωρὶς ἄρματα, φοβούμενος νὰ ὑπάγῃ καθαλλάρης, καὶ μήπως καὶ τὸν ἀκολουθήσουν πάλιν τὰ παιδία καὶ τοῦ κάμουν κἀνένα περιπαίγνιον, καὶ πέρνωντας τὸν σάντζιον ἐγύρευε δύο ὑπηρέτες ἀπὸ τὸν Δὸν ἀντωνίον μέ τοὺς ὁποίους εὐγῆκε νὰ περιδιαβάσῃ καὶ περνώντας ἀπὸ μίαν ζράταν εἶδε μίαν //μιλιπόρταν ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἔγραφεν πῶς ἐκεῖ ἦτον τυπογραφία, τὸ ὁποῖον διαβάζωντάς τὸ αὐτὸ ὁ Δὸν Κισσότης ἐχάρη κ'πολλά μέ

¹²⁴²Error y tachadura — ¹²⁴³Punto y aparte con media línea libre.

τόν ἀγαποῦσε νά ἰδῇ τί λογιῆς τυπώνονται τά βιβλία · ἐμπῆκε μέσα ὁμοῦ μέ τούς ἄλλους τοῦ συντροφους, καί εἶδε πῶς εἰς ἓνα μέρος ἐτύπωναν, εἰς τό ἄλλο ἐδιόρθωναν, εἰς τό ἄλλο ἐσύνθεταν, καί εἰς κοντολογία ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ εὐρίσκονται εὐρίσκονται εἰς ταῖς μεγάλαις τυπογραφίαις · ὁ Δόν Κισσότης ἐπεριπατοῦσε μέσα εἰς τήν τυπογρα//φίαν, καί ἐρωτοῦσε διά ἐκεῖνα ὁποῦ ἔδλεπεν, τά ὁποῖα τοῦ τά ἐπαράδιδαν οἱ προεστοί τῆς

τυπογραφίας καί βλέποντας εἰς ἓνα μέρος ὁποῦ ἐδιόρθωναν ἓνα βιβλίον ἐρώτησε τί βιβλίον ἦτον, οἱ τυπογράφοι τόν ἀποκρίθησαν πῶς ὀνομάζονταν το φῶς τῆς ψυχῆς · ἀκούοντας αὐτό ὁ Δόν Κισσότης τά τοιαῦτα βιβλία ἀγκαλά καί νά εἶναι πολλῶν λογίων, μέ ὅλον τοῦτο αὐτά πρέπει νά τυπώνονται, διότι τήν σήμεραν εἶναι περισσότερον οἱ ἁμαρτωλοί εἰς τόν Κόσμον, //καί εἶναι ἀναγκαῖον νά εἶναι πολύ φῶς, ὄντας περισσότεροι οἱ τυφλοί · ἐπέρασε παρεμπρός καί εἶδε παρομοίως ἓνα ἄλλο μέρος ὁποῦ ἐδιόρθωναν ἓνα ἄλλο βιβλίον, καί ἐρωτῶντας τόν τίτλον του, τοῦ ἀποκρίθησαν πῶς εἶναι τό δεύτερον μέρος τοῦ ἐπιτηδείου εὐγενοῦς Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας, τό ὁποῖον τό ἐσυνθησεν ἓνας τορδελισιάνος [τορδεσιλιάνος]· ἐγώ τό ἔχω ἀκουσόν αὐτό τό βιβλίον εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης τό ὁποῖον μα την ψυχῇ μου ἐλόγιαζε πῶς νά τό εἶχαν κάψη //ἔως τώρα, διότι εἶναι πολλά ἀσύστατον, ὅμως θέλει ἔλθῃ ὁ καιρός νά τό πάθῃ καί αὐτό, ὅτι αἱ πλασαί ἱσορίες εἶναι τόσον καλαί καί νόσιμαι, ὅσον εἶναι ἀληθιναί, ἢ καὶ ἀληθοειεῖς, καί ἡ ἀληθιναῖς ἱσορίαις τόσον εἶναι καλλιότεραις, ὅσον εἶναι ἀληθέσσαις, καί λέγωντας αὐτό εὐθύς εὐγῆγεν ἀπό τήν τοπογραφίαν, δίχνοντας πῶς νά ἐραθύμῃσεν · ἐκείνην τήν ἴδιαν ἡμέραν ἐπῆγεν ὁ Δόν ἀντώνιος νά ὑπάγουν Δόν Κισσότην νά ἰδῇ τά κάτεργα, //διά τό ὁποῖον ἐχάρη κ'πολλά ὁ σάντζιος, μέ τό νά μὴν εἶχεν ἰδῇ ποτέ του κάτεργα · ἔστειλεν ὁ Δόν ἀντώνιος, καί ἔδωσεν εἶδησιν εἰς τόν φενεράλη τῶν κατέργων πῶς ἐκείνην τήν βραδυάν, ἤθελε νά ἔλθῃ ὁ περίφημος Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ἀγκαλά καί ὁ ἐπισάτης εἶχε μάθῃ τά τοῦ Δόν Κισσότης πρωτερήματα

271r.

Κεφάλαιον ξγ:^{ον}

Ὅπου διηγῆται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέβη εἰς τόν Δόν
Κισσότην, καί εἰς τόν σάντζιον ὁπότεν
ἐπῆγαν νά ἰδοῦν τά κάτεργα

μεγάλαις ὁμιλίαις ἔκαμεν ὁ Δόν Κισσότης περί τῆς ἀποκρίσεως τῆς γοητευ-
μένης¹²⁴⁴

271v. κεφαλῆς, χωρίς νά καταλάβῃ τήν ἀπάτην, καί ὅλαις εἶχαν διά τέλος τήν
ὑπόσχεσιν ὅπου αὐτός ἐκρατοῦσεν διά βεβαίαν τήν ἐλευθερίαν τῆς γοη-
τείας τῆς Δουλτζινέας, καί αὐτό ἐσυλλογοῦνταν, καί ἐξανασυλλογοῦνταν,
καί ἐχαίρουνταν κατά πολλά, πισεύοντας πῶς ταχέως ἤθελεν ἰδῇ εἰς πρᾶ-
ξιν αὐτήν τήν ὑπόσχεσιν, ὁμοίως καί ὁ σάντζιος, ἀγκαλά καί νά ἐμυστοῦσεν
τά φγοδέρνα //ὡς καθὼς ἐπροεῖπαμεν, μέ ὅλον τοῦτο ἐπιθυμοῦσε νά ἰδῇ
τοῦ λόγου του ἐξουσιασῆν, καί νά προσάξῃ· εἰς κοντολογίαν ἐκείνην τήν
βραδυάν ὁ Δόν αντώνιος ὁμοῦ μέ τούς δύο του φίλους, ἐπῆραν τόν Δόν
Κισσότην καί τόν σάντζιον καί τους ἐπῆγαν νά ἰδοῦν τά κάτεργα · ὁ φγε-
νεράλης ὅπου εἶχεν εἶδῃσιν πῶς ἤθελαν νά ἡπάγουν ἔξεκε καί ἐφύλαγεν,
καί εὐθύς ὅπου εἶδε τόν Δόν Κισσότην ἐρ//χόμενον, ὁμοῦ καί τούς ἐπίλοι-
πους, ἐπρόρσαξεν καί ἔπαιξαν ἡ τρουμπέταις εἰς ὅλα τά κάτεργα, ἐτοίμασε
κ'ταῦτα τήν φαλοῦκάντου, τήν ὁποίαν τήν εἶχε ρολισμένην μέ εὐμορφα
χαλιᾶ, καί μέ μαξιλάρες ἀπό κατηφέν, καί τήν ἔξελεν εὐθύς εἰς τό πε-
ριγιάλι διά νά τούς πάρῃ, καί εὐθύς ὅπου ἔβαλεν ὁ Δόν Κισσότης τό ποδάρι
του μέσα εἰς αὐτήν, ἔριξαν ὅλα τά κάτεργα ἀπό ἓνα κανόνι, καί φθάνοντας
εἰς τό κάτεργον τήν ὥραν ὅπου ἀνέβαινεν ἐπάνω ἀπό τήν σκάλαν, εὐγῆ-
κεν ὁ φγενεράλης τῶν κατέργων ἐμπρός του, ὁμοίως καί ὅλοι οἱ //ἄνθρωποι
ὅπου ἦτον εἰς τό κάτεργον καί τόν ἐπροσκύνησαν, κάμνωντάς του μεγά-
λαις τιμαῖς καί περιποιήσεις ὅπου εἶναι συνήθεια νά γίνωνται εἰς τούς με-
γάλους ἀνθρώπους ὁπότεν πηγαίνουν εἰς τά κάτεργα, ἐπῆγαν ὕστερον ὁ
γγεννεράλης ὁ ὁποῖος ἦτον ἓνας ἀπό τούς μεγάλους καθαλλιέρους τούς
Βαλεντιανούς, καί ἀγγάλισε τόν Δόν Κισσότην, λέγωντάς του, ἐγώ αὐ-
τήν τήν ἡμέραν θέλω τήν σημειώσῃ μέ τό νά εἶναι πλέον καλιώτερος ἀπό
ὅλης μου τῆς ζωῆς, ἐπειδή καί εἶδα εἰς αὐτήν τόν σινιόρ Δόν Κισσότην
//τῆς μαντζίας, εἰς τόν ὁποῖον θριαμβεύει καί λαμπρίνεται ἡ πλανωμένη
καθαλλιεργία · ὁ Δόν Κισσότης τόν ἀποκρίθη μέ τοιαῦτα εὐγενικά λόγια
ὄντας κ'πολλά χαρούμενος βλέπωντας τās μεγάλαις τιμάς ὅπου τοῦ ἔκα-

¹²⁴⁴ Aquí termina la página 271r.

ναν · ἐμβῆκαν ὅλοι μέσα εἰς τό κάτεργον, καί ἐπῆγαν εἰς τήν πλώρην, καί ἐκάθησαν ἐπάνω εἰς τά πορτέλα τῶν κανονίων · ὁ Κόμης ἐπέρασεν εἰς τήν πλώρην τοῦ κατέργου καί ἐπρόσβαξε τοὺς κατεργαράους νά εὐγάλουν τά ὑποκάμισά τους, τό ὅποιον παρευθὺς τό ἔκαμαν· ὁ σάντζιος// βλέπωντας τόσους ἀνθρώπους γυμνοὺς, ἔμεινεν ἐκςατικός, καί μάλισα ὅταν τοὺς εἶδε καί ἔκαναν τέντα μέ τόσην μεγάλην βίαν, ὅπου αὐτουνοῦ τοῦ ἐφάνη πῶς νά ἦτον τόσοι διάβολοι · ἀμή αὐτό τοῦ ἐφάνη ζάχαρη συγκρινομένη μέ ἐτοῦτο ὅπου θέλω εἰπῆ τώρα · ὁ σάντζιος ἔξεκε καί αὐτός εἰς τήν πρίμνην παρεδόθες ἀπό τόν καβαλλιέρην του σιμά εἰς τοὺς κατεργαραίους τῆς πρώτης ἀράδες, οἱ ὅποιοι

ὄντες ἐρμηνευμένοι ἀπό τοὺς μεγαλητέρους τους διά ἐκεῖνα ὅπου εἶχαν νά κάμουν, ἄρπαξαν τόν σάντζιον, καί συγκώνωντάς τον ἐπάνω εἰς τὰς χεῖράς τους τόν ἔδωσαν εἰς τοὺς κατεργαραίους ὅπου ἔξεκαν ὀπίσω τους, ὅτι ὅλοι ἦτον συκωμένοι εἰς τά ποδάρια καί ἔτοιμοι, καί τοιούτης λογῆς χέρι εἰς χέρι τόν ἐπέρασαν ἔως εἰς τήν πλώρην μέ τόσην μεγαλωτάτην βίαν ὅπου ὁ κακοῤῥοῖς//κος ὁ σάντζιος ἔχασε τήν ὄρασιν ἀπό τά ὀμματιά του ὅπου ἐλογίαζε πῶς νά τόν ἐπῆγαν οἱ διαβόλοι, ἀμή οἱ κατεργαρήδες δέν τόν ἄφησαν ἐκεῖ, ἔως ὅπου τόν ἐγύρισαν ἀπό τό ἄλλο μέρος, καί τόν ἐπῆγαν πάλιν εἰς τήν πρίμνην, καί ἀφίνωντάς τον ἄρχησε νά τρέχῃ ἴδρως ἀπό πάνω του κόμπους κόμπους ὡσάν λεφτόκαρα.

ὁ Δον Κισσότης βλέπωντας τόν σάντζιον ὅπου ἐπέταξεν χωρίς φτερά ἐρώτησε τόν φγενεράλην, ἂν ἐκεῖνο ὅπου ἔκαναν οἱ κατεργαρέοι ἦτον κἄμμία τζερεμόνια συνηθισμένη νά //γίνεται εἰς ἐκείνους ὅπου ἐπρωτόμπαιναν εἰς τά κάτεργα, διότι ἂν κ'τύχην ἤθελεν εἰσθαι τοιούτης λογῆς, ἔλεγε πῶς αὐτός δέν ἤθελε δεχθῆ τήν τζερεμόνιαν, καί πῶς ὁμωσεν ὁ καβαλλιέρης ὅτι ἀνίσως καί ἤθελεν ἔλθῃ τινάς νά τόν πιάσῃ, αὐτός βεβαιώτατα ἤθελεν ἐναντιωθῆ, καί λέγωντας αὐτό, ἐσυκώθη εἰς τά πόδια καί ἔπιασε τό σπαθί του.

Ἐπάνω εἰς αὐτό ἔγινε καί ἡ τέντα, καί ἐκατέδασαν κάτω τήν ἀντένα μέ μεγαλωτάτην ταραχήν// ὁ σάντζιος ἐθάῤῥησε πῶς νά ἐγκρέμνησεν ὁ οὐρανός εἰς τό κεφάλι του, καί ἐζάρωσεν ἐκεῖ ὅπου ἐκάθουνταν ἀπό τόν φόδον του, ἐξυπάσθη παρομοίως καί ὁ Δόν Κισσότης, καί ἔχασε τήν ὄψιν τοῦ προσώπου του.

οἱ κατεργαρέοι ἐσύκωσαν τήν ἀντένα μέ τήν ἴδιαν βίαν καί ταραχήν ὅπου τήν εἶχαν μαῖνάρεϊ, καί ὅλα αὐτά τά ἔκαμαν μέ μεγαλωτάτην σιωπὴν ὡσάν νά ἦτον σχεδόν ὅλοι βουβοί. // ὁ Κόμης ἔκαμε σημεῖον νά σαρπάρουν τά σίδερα τοῦ κατέργου, καί πηδῶντας εἰς τήν μέσην τῶν κατεργαρέων μέ

272r.

τό κουρπάτσι¹²⁴⁵ εἰς τό χέρι, ἄρχησε νά τούς κυτῶ εἰς τήν ῥάχην διά νά λάμνουν, καί ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξαμάκρυναν ἀπό τήν ξηράν.

Βλέπωντας ὁ σάντζιος πῶς ἐκινουῦνταν εἰς ἓνα καί τόν αὐτόν καιρόν τόσα ποδάρια κόκκινα (ὅτι τοιαῦτα τοῦ ἐφάνηκεν τά κοπιᾶ) εἶπεν εἰς τόν ἑαυτόν του, αὐτά ἀληθινά πιεζύω καί ἐγώ νά //εἶναι πράγματα γοιῆτευμένα, καί ὄχι ἐκεῖνα ὅπου ἔλεγεν ὁ καβαλλιέρης μου.

τάχα αὐτοί οἱ κακοῤῥοίζικοι τί πταίσιμον ἔκαμαν ὅπου τούς δέρνουν; πῶς ἀποκοτᾶ αὐτός ἕνας

272v. μοναχός, καί δέρνει τόσοις ἀνθρώπους; αὐτό ἀληθινά ἤμπορῶ νά εἰπῶ πῶς νά εἶναι ἕνας ἄδης ἢ τό ὀλιγώτερον ἓνα καθαρθήριον πῦρ. ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντας τόν σάντζιον ὅπου ἔξεκεν μέ τόσῃν προσοχῇ καί ἐκκοίταζεν ἐκεῖνα ὅπου ἐγίνονταν, τοῦ εἶπεν, ἄχ ἀγαπημένε μου σάντζιε, μέ πόσον ὀλίγον κόπον ἤμποροῦσες ἂν ἤθελες νά ζεγυμνωθῇς ἀπό τό ζωνάρι καί ἀπάνω, καί νά καθήσης ἀνάμεσα //εἰς αὐτούς τούς καλοῦς ἀνθρώπους ὅπου λάμνουν, νά γλυτώσῃς τήν Δουλτζινέαν ἀπό τήν γοιῆτειαν ἐπειδή καί μέ τήν ταλαιπωρίαν καί βάσανον τῶν τόσων πολλῶν, ἐσύ δέν ἤθελες γροικήσῃ περισσόν πόνον, καί ἐνδέχεται ὅτι ὁ σοφός μερλῖνος νά πιᾶσῃ εἰς τόν λογαριασμόν μίαν ἀπό ταῖς ξυλῖαις ἀντίς διά δέκα ἀπό ἐκεῖναις ὅπου ἔχεις νά κυτῶθῃς.

τήν ὥραν ὅπου ὁ φγενεράλης ἤθελε νά ἐρωτήσῃ τί ξυλῖαις ἦτον ἐκεῖναις, καί τί γοιῆτειαν, ἐφώνησεν// ἐπάνω ἀπό τό κατάρτι ὁ βαρδιανός, καί εἶπεν, σινιῶροι εἰς αὐτήν τήν ἄκρην πρὸς τό μέρος τοῦ πονέντε εἶναι κάτεργα, ἀκούοντας αὐτό ὁ φγενεράλης ἐπήδησεν εἰς τήν μέσην καί εἶπεν, ἐλάσε παλικάρια ἁρματωθῇτε νά πάρωμεν κᾶμμίαν γαλιότα τῶν κουρσάρων, ὅτι αὐταῖς ὅπου εἶναι ἐδώ βεβαιώτατα θέλει νά εἶναι τῆς ἀλιτζέρης · καί φωνάζοντας μέ τήν τρούμπα μαρίνα, ἦλθαν εὐθύς ἀπό τήν ξηράν ἄλλα δύο κάτεργα, νά ἰδοῦν τί ἐπρόσταξεν ὁ φγενεράλης, ὁ ὁποῖος ἐδιώρισε τά δύο// νά ὑπάγουν πρὸς τό μέρος τῆς θαλάσσης, αὐτός δέ μέ τό ἄλλο ἐπήγαινε σιμά ἀπό τήν ξηράν, καί βλέπωντάς τόν τά ἄλλα κάτεργα ἐν τῷ ἅμα ἐσάλπηραν τά σίδερά τους, καί ἦλθαν καί τόν ἔφθασαν, καί ἄρχησαν νά λάμνουν τόσοις δυνατά ὅπου ἐφαίνονταν πῶς νά ἐπαιτοῦσαν τά κάτεργα ἐκεῖνα ὅπου ἐπῆγαν πρὸς τήν θάλασσαν · εἶδαν μακρυνά ὥς δύο μίλια ἓνα κάτεργον ὥς δεκατεσσάρων δεκαπέντε παγκῶν· τό ὁποῖον εὐθύς ὅπου εἶδεν ἐτοῦτα τά ἄλλα κάτεργα ἄρχη//σε νά φεύγῃ, ἔχοντας τας ἐλπίδας τοῦ νά γλυτώσῃ διά τήν ἐλαφρότητά του, ἀμὴ δέν τό ἐπέτυχεν, τοῦ ὁποῖου οἱ ἀνθρώποι ἐγνώρισαν πολλά καλὰ πῶς δέν ἤμποροῦσαν νά γλυτώσουν, καί ὁ

¹²⁴⁵κουρπάτσι (turco kirbaç).

καρaboκύρης του ἤθελε νά προσάξῃ νά ἀφήσουν τά κουπία καί νά παραδοθῶν διά νά μήν κάμουν καί ἐραθυμύσει // ὁ φγενεράλης· ἀμή ἡ τύχη τους δέν ἠθέλησε νά γίνη αὐτό, ὅτι πλησιάζοντας σιμά ἡ καπετάνιά τους εἶπεν, παραδοθεῖτε σκυλία τοῦρκοι, μήν φεύγετε, καί ἀκούοντας αὐτό οἱ τοῦρκοι τοὺς ἐκακοφάνῃ καί ἔσυραν δύο τουφεκίαις, μέ ταῖς ὁποῖαις ἐσκότωσαν δύο σολδάτους τοῦ φγενεράλε ὁποῦ ἔστεκεν

εἰς (τήν)¹²⁴⁶ πλώρην τοῦ κατέργου, τοὺς ὁποίους αὐτός βλέπωντάς τους ἐραθύμισε κ' πολλὰ, καί ὥμωσε νά μήν ἀφήσῃ κἀνέναν ζωντανόν ἀπό ὅσους ἦτον εἰς ἐκείνον τό κάτεργον, καί προσάζοντας τοὺς κατεργάριδες νά λάμνουν δυνατά ἐφθασεν εὐθύς, καί ῥίχνωντας καταπάνω τους τρία τέσσερα ἐλυπογεμισμένα κανόνια, ἐτζάκισεν ὅλα κά κουπιά τους καί τοὺς ἔπιασεν ὅλους ζωντανούς, ἐφθα//σαν ὡς τόσον καί τά δύο ἄλλα κάτεργα, καί ἐγύρισαν ὁμοῦ μέ τήν καπετάνιαν εἰς τόν λιμένα, εἰς τόν ὁποῖον ἔξεκεν ἄπειρος λαός ἐπιθυμώντας νά ἰδοῦν τί ἄνθρωπους εἶχαν πιάσει. τό κάτεργον τοῦ φγενεράλη ἄραξε σιμά εἰς τήν ξηράν, καί εἶδε πῶς εἶχαν εὐγῇ ἀπό τό κάστρον ὁ Βασιλικός ἐπίτροπος· ἐπρόσταξεν εὐθύς νά ἐτοιμασθῇ ἡ φελοῦκα καί νά ὑπάγουν νά τόν φέρουν μέσα, εἶπε παρομοίως νά κατεδάσουν τήν ἀντέναν διά νά κρεμάσῃ τόν καρaboκύρη, καί τοὺς ἐπιλοίπους τρούρκους ὁποῦ// εἶχαν πιάσει, οἱ ὁποῖοι ἦτον τριάντα ἑξὶ ἄνθρωποι, ὅλοι νέοι, καί πολλὰ ἐπιτήδειοι εἰς τό νά ῥίχνουν τουφέκια· τοὺς ἐρώτησεν ὁ φγενεράλης ποῖος ἦτον ὁ καρaboκύρης τους, καί ἕνας ἀπό τοὺς σκλάβους τοῦ ἀποκρίθῃ εἰς γλώσσαν καςτιλιανήν (ὁ ὁποῖος ὕστερον ἐφάνῃ πῶς ἦτον ἀπό χριστιανούς γυρισμένους) αὐτό τό παλικαράκι σινιόρε εἶναι ὁ καρaboκύρης μας (δείχνωντας τόν πλέον εὐμορφώτερον ἀπό ὅσους ἦτον ἐκεῖ) ὁ γγενεράλης βλέπωντάς τον τοῦ εἶπεν, εἰπές μέ ἀσόχασον σκύλι ποῖος σέ //ἐπαρακίνησε νά σκοτώσῃς τοὺς σολδάτους μου; ἐπειδὴ καί ἐσύ ἔδλεπες πῶς εἶναι ἀδύνατον νά γλυτώσῃς, δέν ἤξεύρεις πῶς ἡ ἀγνοσία δέν εἶναι ἀνδρεῖα· ὁ καρaboκύρης ἠθέλησε νά ἀποκριθῇ, ἀμή ὁ φγενεράλης δέν ἠμποροῦσε νά ἀκροασθῇ τήν ἀπόκρισιν, διότι ἤθελε νά ὑπάγῃ νά προυπαντήσῃ τόν Βασιλικόν ἐπίτροπον, ὁ ὁποῖος εἶχε φθάσει εἰς τό κάτεργον, καί ἐμβαίνωντας μέσα μέ μερικούς δούλους του, καί ἄλλους ἀνθρώπους ἀπό τό κάστρον εἶπεν ἔκαμες καλόν κυνηγι σινιόρε φγενεράλη; ἔκαμα σινιόρε τοῦ// ἀποκρίθῃ εἰς καλόν ῥοιζικόν τοῦ Βασιλέως μας· ποῦ εἶναι οἱ ἄνθρωποι ὁποῦ ἔπιασες τόν ἐρώτησεν ὁ ἐπίτροπος; θέλεις τοὺς ἰδῇ ἡ ὑψηλότης σου μετ' ὀλίγην ὥραν κρεμασμένους ὅλους εἰς τήν ἀντένα τοῦ ἐποκρίθῃ ὁ φγενεράλης· Διά ποῖαν αἰτίαν; διατί μέ ἐσκότωσαν δύο σολδάτους τοὺς

273r.

¹²⁴⁶ Añadido en el interlineado superior.

πλέον καλῆτερος ὅπου νά εὐρίσκουνταν εἰς αὐτά τά κάτεργα, καί μάλιστα αὐτό τό παλικάρι ὅπου εἶναι ὁ καρaboκύρης τους, εἰς τό ὅποιον εἶχαν περάσει τήν θηλιάν εἰς τόν λαιμόν του καί εἶχαν δέσει καί τά χέρια του ὀπίσω. // ὁ ἐπίτροπος ἐγύρισε καί τόν ἐσοχάσθη, καί βλέπωντας πῶς ἦτον τόσον εὐμορφος χαριτωμένος, καί ταπεινός ἔβαλε κ'νοῦν νά εἰπῇ τόν φγενεράλην νά μήν τόν κρεμάσῃ, καί τόν ἐρώτησεν ἄν ἦτον τοῦρκος, ἢ ἀράπης,

273v. ἢ χριστιανογυρισμένος, πρὸς τόν ὅποιον ἀποκρίθη ὁ καρaboκύρης καί εἶπεν ἐγὼ σινιόρε δέν εἶμαι τοῦρκος, μήτε ἀράπης, μήτε χριστιανογυρισμένος, ἀλλά εἶμαι γυναικα χριστιανή· αὐτό εἶναι ὡσάν δυσκολοπίετον, εἶπεν ὁ Βασιλικός ἐπίτροπος, παρακαλῶσας σινιόροι νά καταπραῦντε ὀλίγον τόν θυμόν σας ἕως ὅπου νά σας διηγηθῶ τήν ἰσορίαν μου, καί ὑσερον κάμετέ με ὅ, τι καί ἄν θέλετε· ὁ φγενεράλης τοῦ εἶπε νά συντύχη ὅ, τί καί ἄν θέλῃ, ὅμως νά μήν ἐλπίξῃ πῶς θέλει τόν συγχωρέσει, πέρνωντας αὐτήν τήν ἄδειαν τό παλικάρι, ἄρχισε καί εἶπεν αὐτά τά λόγια.¹²⁴⁷

Ἐγὼ σινιόροι εἶμαι ἀπό ἐκείνην τήν κακοῤῥοίζικην φγεννεάν, ἐπάνω εἰς τήν ὁποίαν ἔπεσαν ἐτοῦταις ταῖς ἡμέρας χάλαζα τῶν δυστυχῶν, οἱ γονεῖς μου ἦτον ἄραδες, καί ὅταν τοὺς ἐσυνέβη αὐτή ἡ συμφορά, μέ ἐπῆραν δύο θεῖοι μου καί μέ ἐπῆγαν εἰς τήν Βαρδαρίαν, χωρίς νά μέ ὠφελήσῃ τό νά λέγω πῶς εἶμαι //χριστιανή, ὡς καθὼς εἰμουν καί εἶμαι τῇ ἀλήθειᾳ, ὅχι ἀπό ταῖς ὑποκριτικαῖς, ἀλλά ἀπό ταῖς ἀληθιναῖς, καί ὀρθόδοξαις, δέν ἠμπόρεσα νά κατορθώσω τίποτες μέ αὐτά τά λόγια εἰς ἐκείνους ὅπου εἶχαν τήν προσαγῆν τῆς ἐξορίας μου, μήτε οἱ θεῖοι μου τά ἐπίσευσαν, μάλιστα τά ἐκρατοῦσαν διά ψεῦμα, καί ἔλεγαν πῶς νά εἶναι ἐδικά μου ἐφευρέματα διά νά ἀπομείνω εἰς τόν τόπον ὅπου ἐγεννήθηκα, καί σχεδόν βιαίως μέ ἐπῆραν μαζῇ τους.

//Ἐμένα ἢ μητέρα μου ἦτον χριστιανή καί ὁ πατέρας μου παρομοίως ὀρθόδοξος, μέ ἀνάθρεψαν μέ εὐχρηστα ἦθη, καί μήτε μέ λόγια, μήτε μέ ἔργα δέν ἔδειξα ποτέ μου (ὡς καθὼς μέ φαίνεται νά εἶμαι ἀράπησσα, εἰς αὐταῖς ταῖς ἀρεταῖς ὁμοιοδοκοῦσα) αὖξησεν ἡ εὐμορφία μου (ἀνίσως ὅμως νά ἔχω καμμίαν εὐμορφίαν) καί ἀγκαλά νά εἰμουν κλεισμένη καί φυλαγμένη εἰς τό σπῆτι τοῦ πατρός μου μέ ὅλον τοῦτο εὐρέθη ἓνα μέρος ἀνοικτόν, ἀπό τό ὅποιον ἓνας νέος καθαλλέξης μέ εἶ//δεν ὀνομαζόμενος Δόν φρηγόριος υἱός ἐνοῦ γειτόνου μας, καί εὐθύς ὅπου μέ εἶδε μέ ἀγάπησεν, ἐτρώθη εἰς τήν καρδίαν, καί σχεδόν ἐχάνουνταν διά λόγου μου· τό νά σᾶς διηγηθῶ εἰς πλάτος τήν ἰσορίαν μου εἶναι πρᾶγμα περιττόν, μάλιστα ἔχοντας αὐτό τό σχοινί εἰς τόν λαιμόν μου, καί καρτερῶντας ὥραν τήν ὥραν τόν θάνα-

¹²⁴⁷ Punto y aparte con media línea libre.

τόν μου διό θέλω εἰπῇ μόνον τοῦτο πῶς ὁ Δόν φρηγόριος ἠθέλησε νά μέ συντροφεύσῃ εἰς τήν ἐξωρίαν μου, καί ἀνακατώθῃ μέ τούς ἀράπιδες ὁποῦ εἶχαν εὐγῆ, καί εἰς τήν ζράταν ἐφιλιώθηκαν κ'πολλά μέ τους θεῖους μου· ὁ πατέρας// μου ὄντας γνωστικός, εὐθύς ὁποῦ ἤκουσε τήν ἀπόφασιν τῆς ἐξορίας μου, εὐγῆκεν ἀπό τήν χῶραν

καί εὐγῆκαν εἰς ἄλλα βασιλεία νά εὖρῃ κἀνένα τόπον νά κατοικήσωμεν, τόν θεσαυρόν ὁποῦ εἶχεν τόν ἐπαράχωσεν εἰς ἓνα μέρος, τό ὁποῖον μόνον ἐγώ τό ἤξεύρω, καί ἐπῆγα ὡς καθώς ἐπροεῖπα μέ τούς θεῖους μου εἰς τήν Βαρβαρίαν, καί ἐκατοικήσαμεν εἰς τήν ἀλιτζέρεν.

//ὁ Βασιλεὺς τό ἔκαμε διὰ τήν εὐμορφίαν μου, καί διὰ τὰ πλοῦτη μου, καί εὐθύς ἐξεῖλε καί μέ ἔφεραν ἔμπροσθέν του, καί μέ ἐρώτησεν ἀπό τί μέρος τήν ἰσπανίας ἤμουν, καί τί πλούτη εἶχα μαζί μου, τοῦ εἶπα τήν πατρίδαν μου, καί πῶς τὰ πλούτη ὁποῦ εἶχα ἔμεινεν παραχωσμένα εἰς ἓνα μέρος τῆς πατρίδος μου, καί πῶς εὐκόλον ἦτον νά τὰ λάβω ἂν ἐγύριζα ἐγώ ἀπὸ μου· τοῦ τὰ εἶπα ὅλα αὐτά// διὰ νά τόν κάμω νά τυφλωθῇ εἰς τὰ ἄσπρα, καί νά μέ ἀφήσῃ ἐμένα, καί συνομιλῶντας ἐγώ μέ αὐτόν, ἦλθαν καί τοῦ εἶπαν πῶς εἶχαν ἔλθῃ μαζί μου ἓνα πολλά εὐμορφον καί χαριτωμένον παλικάρι, εὐθύς τό ἐκατάλαβα πῶς ἔλεγαν διὰ τόν Δόν φρηγόριον, τοῦ ὁποίου τὰ κάλλη πισεύω νά ὑπερβαίνουν ὅσαις εὐμορφίαις καί ἂν σχηματίσῃ ἡ φύσις. ἐξεπάσθη κατὰ πολλά βλέπωντας πῶς ἐκινδύνευεν ὁ Δόν φρηγόριος, διότι ἐκεῖνοι οἱ βάρβαροι ἀγαποῦν καλιώτεραν// ἓνα εὐμορφον παιδάκι, παρὰ ἓνα κορίτζι, ὅσον εὐμορφον καί ἂν εἶναι.

Ὁ Βασιλεὺς εὐθύς ἐπρόσβαζεν διὰ νά τόν φέρουν ἔμπροσθέν του, καί μέ ἐρώτησεν ἂν ἦτον ἀληθινόν, ἐγώ τότε ὥσάν νά μέ ἐφώτισεν ὁ θεός τοῦ εἶπα πῶς εἶναι ἀληθινόν, ἀμή δέν ἦτον ἄνδρας ἀλλά γυναῖκα, καί τόν ἐπαράκαλεσα νά με ἀφήσῃ νά ὑπάγω νά τήν ἐνδύσω μέ τὰ φορέματα διὰ νά φανῇ πλέον ἐντελεστέρα ἢ εὐμορφία τῆς. μέ ἄφησε καί ἐπῆγα εἰς τό σπῆτι μου, //καί εὔρα τόν Δόν φρηγόριον, καί τοῦ ἐδιηγῆθηκα τόν κίνδυνον ὁποῦ ἔμελλε νά περάσῃ ἂν ἐφανερόνουνταν πῶς ἦτον ἄνδρας· τόν ἐνδυσά με γυναῖκα ἀραδικὰ φορέματα καί ἐκείνην τήν ἴδιαν βραδίαν τόν ἐπῆγαν ἔμπροσθεν εἰς τόν βασιλέα, ὁ ὁποῖος εὐθύς ὁποῦ τόν εἶδεν ἐθαύμασε διὰ τήν μεγάλην τοῦ εὐμορφίαν, καί ἔβαλε κ'νοῦν νά τόν σεῖλῃ νά τόν χαρίσῃ //τόν Βασιλέα τῶν τουρκῶν, καί φοβούμενος νά τόν βάλλῃ μέσα εἰς ταῖς παλακίδαις του μήπως καί τόν παρακινήσῃ ὁ διάβολος, καί ἐγγύζει εἰς τήν τιμὴν του ὄντας παρθένος (ὡς καθώς αὐτός ἐλόγιαζε νά εἶναι) καί διὰ νά μὴν λάχῃ καί φθονήσουν οἱ παλακίδες του καί τοῦ κάμουν κἀνένα κακόν, ἀποφάσισε νά τόν σεῖλῃ εἰς μίαν μεγάλην ἀρχόντισσαν ἀράβηκαν, εἰς τήν ὁποίαν παραγγέλλοντας //νά τόν ὑπερασπίζονται καί νά τόν ὑπηρετοῦν

274r.

- εἰς τὴν ὁποῖον εὐθύς τὸν ἐπῆγαν · τὴν πίκραν καὶ λύπην
- 274v.** ὁποῦ ἐλάβαμεν καὶ οἱ δύο ἅς τὸ συλλογισθῇ καθ' ἕνας. μετὰ ταῦτα ἐπρόσταξεν ὁ βασιλέας νὰ γυρίσω ἐγὼ εἰς τὴν ἰσπανίαν μέ αὐτό τὸ κατεργάκι, καὶ μέ ἔδωσε καὶ δύο τούρκους εἰς συντροφίαν, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐσκότωσαν τοὺς δύο σολδάτους σας, εἰδὲ ἐπίλοιποι εἶναι ἀράπιδες καὶ τοῦρκοι, ἔξω ἀπὸ αὐτόν τὸν ἰσπανιότην, ὁ ὁποῖος ἐτοῦρκευσεν, ὅμως ἡξεύρω πολλὰ καλὰ πῶς φυλάττει τὴν πρῶ//την του πίσιν. ἐψῆς τὸ βράδυ ἐφθάσαμεν εἰς ταῦτα τὰ μέρη, καὶ σήμερον μᾶς ἐσυννέδῃ ἐκεῖνο ὁποῦ εἶδετε, αὐτό εἶναι σινιόροι τὸ τέλος τῆς θλιδερῆς μου ἰσορίας, καὶ λέγωντας αὐτό εὐθύς ἐσιώπησε καὶ ἄρχησαν νὰ τρέχουν ἀπὸ τὰ ὀμμάτια τῆς δάκρυα τόσον θλιδερά, ὁποῦ ἔκαμαν καὶ ἔκλαυσαν ὅλοι οἱ ἀκροαταί · ὁ ἐπίτροπος ἐσυνώθη εὐθύς καὶ ἔλυσεν τὸ σχοινί ὁποῦ ἦτον εἰς τὸν λαϊμόν τῆς καὶ εἰς τὰ χέρια τῆς, καὶ τὴν ὥραν ὁποῦ τὸ ἔλυσεν εἶδεν ἕναν γέροντα ὁποῦ εἶχεν ἔμβη μαζί του εἰς τὸ //κάτεργον, καὶ ἔτρεξεν εὐθύς καὶ ἀγγαλιάζωντάς την ἀρχησε νὰ τὴν φιλᾷ, ὄντας τὰ ὀμμάτια του γεμάτα δάκρυων, καὶ μετὰ κάμποσην ὥραν τῆς εἶπεν, ὦ κακορροϊζικη θυγατέρα μου ἄννα, ἐγὼ εἶμαι ὁ πατέρας σου ὁ ῥικότε ὁποῦ περιπατῶ καὶ σέ γυρεύω μέ τὸ νὰ μὴν ἡμπορῶ νὰ ζήσω χωρὶς τοῦ λόγου σου, μετὰ ταῦτα ἐγύρισε πρὸς τὸν βασιλικὸν ἐπίτροπον, καὶ πρὸς τὸν φγενεράλην καὶ εἶπεν, αὐτὴ ἡ κακόμοιρα εἶναι θυγατέρα μου, ἡ ὁποία ὀνομάζεται Ἄννα, φιλίτζε, καὶ τὴν εἶχα // ἀφήσει εἰς τὴν πατρίδα μου, καὶ εὐγῆκα διὰ νὰ εὕρω κἀνέναν τόπον νὰ κατοικήσω· μέ ἄρσεν ὁ τόπος τῆς ἀλαμανίας, καὶ ἐγύρισα μέ κάποιους ἄλλους γερμανοὺς διὰ νὰ εὕρω αὐτὴν τὴν τρισαθλίαν, καὶ νὰ ὑπάγω νὰ εὐγάλω τὸν θησαυρόν ὁποῦ εἶχα κεκρυμμένον, ἀμὴ μὴν εὐρίσκωντά τὴν ἐπῆρα μόνον τὸν θεσαυρόν, καὶ τῶρα διὰ μέσου τοῦ παραδόξου θαύματος ὁποῦ εἶδατε ἡῦρα τὴν γλυκυτάτην μου θυγατέρα· ἀκούοντας αὐτό ὁ σάντζιος ἐσοχάσθη τὸν ῥικότι καὶ //τόν ἐγνώρισε καὶ ἐγύρισε πρὸς τοὺς περιεσώτες καὶ εἶπεν πῶς ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ ἔλεγεν ἦτον ἀληθινά· ἐθαύμασαν ὅλοι διὰ τὸ παράξενον συμβεβηκός, ὁμοίως καὶ ὁ φγενεράλης, ὁ ὁποῖος εἶπεν ζῆσε ἕννα φελίτζε, καὶ ἅς λάβουν τὴν παιδείαν τοῦ πταισίματός τους οἱ ἔστακτοι, καὶ παρευθὺς ἐκρέμασε τοὺς δύο τούρκους ὁποῦ εἶχαν σκοτώσει τοὺς σολδάτους, τοὺς δὲ ἐπιλοίπους τοὺς ἐσυγχώρησε διὰ μισητείας τοῦ ἐπιτρόπου · ἐσυλλογοῦνταν μετ' ταῦτα νὰ εὕρουν κἀνέναν τρόπον νὰ γλυτώσουν τὸν Δόν φρη//γόριον, διὰ τὸν ὁποῖον εἶπε ὁ ῥικότε νὰ δώσῃ χίλια σκοῦδα, καὶ κρᾶζοντας τὸν χρισιάνογυρισμένος τὸν ἐρώτησεν, ἂν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ νὰ κάμῃ αὐτὴν τὴν ὑπηρεσίαν, αὐτὸς τὸ ἔσερξε καὶ ὕ-
- 275r.** ποσχέθη νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν ἀλιτζέρην, καὶ νὰ γλυτώσῃ μέ ἕναν εὔμορφον τρόπον τὸν Δόν φρηγόριον, ὅτι ἤξευρεν ὅλα τὰ κατατόπια εἰς ἐκεῖνα τὰ

μέρη· εὐγαλεν εὐθύς ὁ ῥικότε τὰ ἄσπρα καὶ τοῦ τὰ ἐνεχείρησεν, βάνωντας εἰς ὄρκον φρικτόν νά σαθῇ εἰς τήν ὑπόσχεσίν του · ἐμπῆκαν μετὰ ταῦτα εἰς τήν φαλοῦκαν, καί εὐγῆκαν εἰς τήν ξηράν, ὁ Δόν ἀντώνιος ἐπῆραν τήν Ἄνναν

καί τόν πατέρα τῆς καί τούς ὑπάγει εἰς τό σπῆτι του,
 παρακαλῶντας τόν καί ὁ ἐπίτροπος
 νά τούς περιποιηθῇ καί νά τούς
 τιμήσῃ ὅσον ἦτον δυνατόν.

Κεφάλαιον ξδ:^{ον}

Ὅπου διηγεῖται τήν τύχην ὁποῦ ἐλύπησε τόν Δόν Κισσό
 τῆν, περισσότεραν ἀπό ὅλαις ταῖς τύχαις
 ὁποῦ τόν ἐσυνέβηκαν

Διηγεῖται ἡ ἱστορία πῶς ἡ φυναῖκα τοῦ Δόν Ἀντωνίου ἔλαβε μεγαλοτάτην χαράν βλέπωντας τήν Ἄννα φελίτζε, τήν ὁποίαν τήν ἐδέχθη μέ μεγαλοτάτην περιποίησιν, καί τήν ἠγάπησε τόσον διά τήν εὐμορφίαν της, τόσον καί διά τήν φρονιμάδα της, ὅτι αὐταῖς ταῖς δύο χάραις ταῖς εἶχαν ἡ Ἄννα κ' πολλά ἐντελέσταται, καί ἔτρεχεν ὅλος ὁ λαός τοῦ κάσρου διά νά τήν ἰδῇ. ὁ Δόν Κισσότης εἶπε πρὸς τόν Δόν ἀντώνιον πῶς τόν τρόπον ὁποῦ εἶχαν εὔρη διά τήν ἐλευθερίαν τοῦ Δόν φρηγορίου, διότι ἦτον κινδυνώδης, καί πῶς ἤθελεν εἶσθαι καλλιώτερον νά ἔξελναν αὐτόν εἰς τήν παρπαρίαν μέ τὰ ἄρματα του, καί μέ τό ἄλογόν του, ὅτι αὐτός ἦτον ἄξιός νά τόν εὐγάλῃ ἀπό ἐκεῖ, ἂν καί νά ἤθελε συκωθῇ κατ' ἐπάνω του ὅλη ἡ ἀραβία, ὡς καθὼς εἶχε κάμη ὁ Δόν φαῖφερος εἰς τήν ἀρῶαδωνιασηκὴν του τήν μελισένδρα. νά μέ συμπαθήσῃς σινώρε εἶπεν ὁ σάντζιος, ἀκούωντας αὐτό, καί εἰς αὐτό σφάλεις ἡ ἀφεντιῶ σου, ὅτι ὁ Δόν φαῖφερος εὐγαλεν ἀληθινά τήν ἀρῶαδωνια-
 βωνιαστι-

κὴν του, ὅμως ἦτον μεγάλη ξηρά, εἰδὲ αὐτοῦ ἂν κατὰ τύχην εὐγάλωμεν ἡμεῖς τόν Δόν φρηγόριον δέν ἠμποροῦμεν νά τόν φέρωμεν εἰς τήν ἰσπανίαν, ὅτι εἶναι ἐν τῷ μεταξύ θάλασσα· εὐρίσκομεν καί εἰς αὐτό κἀνέναν τρόπον εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ὅλα τὰ πράγματα ἔχουν θεραπείαν ἔξω ἀπὸ τόν θάνατον, ὁ Δόν ἀντώνιος εἶπεν πῶς ἂν δέν τό κατορθῶσιν αὐτό ὁ //χριστιανογυρισμένος, ἐξ ἀποφάσεως ἤθελαν νά ρεῖλουν τόν Δόν Κισσό-

275v.

την εἰς τὴν βαρβαρίαν.¹²⁴⁸ μέ τά δύο ἡμέρες ἐκίνησε ὁ χορισιανογυρισμένος ἐμβαίνωντας εἰς ἕνα καῖκι ἕξ κουπίων, καί ἐπῆρε μαζῇ του κοπελάτες πολλά ἀνδρείους καί ἐπισήμονες. ἐκίνησε ὁ φγενεράλης μέ τά κατέργα του, πρὸς τὴν ἄσπρην θάλασσαν, παρακαλῶντας τὸν βασιλικὸν ἐπίτροπον νά τοῦ κάμη τὴν χάριν καί νά τοῦ εἰλῇ εἵδῃσιν διὰ τὴν ἔκδοσιν ὅπου ἤθελε λάβῃ// τό συμβεδικὸς τοῦ Δόν φρηγορίου καί τῆς ἄννας φελίτζες. ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος ὑποσχέθη νά τοῦ κάμη αὐτὴν τὴν χάριν, καί νά τοῦ εἰλῇ τὴν εἵδῃσιν ὅπου καὶ ἂν ἤθελεν εὐρεθῇ· μίαν ταχυνὴν εὐγαίνωντας ὁ Δόν Κισσότης εἰς τὴν ἀκρογυαλίαν ἀρματωμένος μέ ὅλα τά ἄρματα τοῦ, εἶδεν ὅπου εἰρχοῦνταν πρὸς τοῦ λόγου του ἕνας καθαλλιέρης ἀρματωμένος, καί αὐτὸς μέ λευκόχρυσ//α ἄρματα καί φορέματα, εἶχεν εἰς τὸ σκουτάρι του ζωγραφισμένην μίαν φωταυγὴν σελήνην καί φθάνοντας σιμά εἰς τὸν Δόν Κισσότην μεγαλοφώνως, περίφημε καί οὐδέποτε ὡς δεῖ ἐπαινηθεῖς καθαλλιέρη μέγα Δόν Κισσότε τὴν μαντζίας, ἐγὼ εἶμαι ὁ καθαλλιέρης τῆς λευκῆς σελήνης, τοῦ ὁποίου ταῖς μεγάλαις ἀνδραγαθίαις ἴσως καί ταῖς ἐνθυμοῦνται, καί ἦλθα νά μονομαχήσω μέ λόγου σου, καί νά δοκιμάσω τες δυνάμεις τῶν χειρῶν σου διὰ νά σέ κάμω νά γνωρίσης καί νά ὁμολογήσης πῶς ἡ //Δάμα μου, ὅποια καί ἂν εἶναι ὑπερβαίνει κ' πολλά εἰς τὴν εὐμορφίαν τὴν ἐδικὴν σου Δουλτζινέαν ἀπὸ τό τοπόζο, τὴν ὁποῖαν ἀλήθειαν ἂν ἐσύ τὴν ὁμολογήσης φανερά θέλεις ἀποφύγει τὸν θάνατον, καί ἂν πολεμήσης καί σέ νικήσω δέν θέλω ἄλλο τίποτα ἀπὸ λόγου σου παρὰ νά ἀφήσης τά ἄρματα καί ἀπὸ τό νά ἐξετάξης τὰς τύχας, καί νά γυρίσης εἰς τὴν χῶραν σου, νά καθήσης εἰς τό σπῆτι σου μέ εἰρήνην καί ἀνάπαυσιν ἕναν χρόνον, ἢ ὅσον θέλω ἐγὼ χωρὶς νά τολμήσης νά πιάσης ποτέ σπαθί εἰς //τό χέρι σου, καί ἂν ἐσύ μέ νικήσης τότε θέλεις κάμη εἰς ἐμένα ἐκεῖνα ὅπου θέλει σέ ὁδηγήσῃ ἢ φρονιμάδα σου, καί θέλει εἶσθαι ἐδικὸς σου τό κοῦρσος τῶν ἀρμάτων μου καί τοῦ ἀλόγου μου, καί θέλεις προσθέσει εἰς [τοῦ λόγου μου] τὴν φήμην σου, τὴν φήμην τῶν ἀνδραγαθιῶν μου · στοχάσου καλὰ ἐκεῖνο

276r. ὅπου σε συμφέρει καλιώτερον, καί δώσε μου παρευθὺς τὴν ἀπόκρισιν, ὅτι ἐγὼ ἀποφάσισα νά πάρῃ τέλος αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις σήμερον · ὁ Δόν Κισσότης ἔμεινεν ἔκθαμβος καί ἐκστατικὸς τόσον διὰ τὴν ἔπαρσιν τοῦ καθαλλιέρου τῆς λευκῆς σελήνης, ὅσον καί διὰ τὴν ὑπόθεσιν, διὰ τὴν ὁποῖαν τὸν ἐπροεκαλοῦσεν εἰς τὴν μονομαχίαν, καί τοῦ ἀποκριθῇ τοιούτης λογῆς · ὦ καθαλλιέρης τῆς λευκῆς //σελήνης, τοῦ ὁποίου αἱ ἀνδραγαθίαι ἀκόμη δέν ἔφθασαν εἰς τά αὐτιά μου, ἐγὼ ἡμπορῶ νά ἄλλω σίχημα μέ μέγαλον πρᾶγμα,

¹²⁴⁸ βαρβαρίαν / παρπαρίαν / μπαρμπαρίαν

πῶς ἐσύ δέν ἴδες ποτέ τήν ἀσύγκριτον Δουλιτζίνα, καί ἔκλαμπρον ἀπό τό τοπόζο διότι ἄν τήν ἤθελες εἰδῇ ἐγώ ἡξεύρω πῶς δέν ἤθελες κάμη αὐτό τό ζήτημα, ἐπειδή καί ἡ θεωρία της εὐθύς σέ ἤθελεν εὐγάλη ἀπό τήν ἀπάτην εἰς τήν ὁποίαν εὐρίσκεισαι, ὅτι δέν ἐξάθη μήτε εἶναι μήτε θέλει γαθῇ καμμία εὐμορφία, ὅπου νά ἡμπορέ//ση νά συγκριθῇ μέ τήν ἐδικήν της, καί διά τοῦτο δέν σέ λέγω πῶς ψεύδεσαι, ἀμή πῶς δέν ἡξεύρεις ἐκεῖνο ὅπου ζητᾶς, καί δέχομαι μέ ταῖς προρρήφθεϊσας τήν προσκάλεσίν σου ταχύτατα διά νά μήν περάσῃ ἡ ἡμέρα ὅπου ἀποφάσισης, ἀφαιρῶντας μόνον ἀπό τās συμφωνίας, ἐκείνην ὅπου εἶπεν νά προσθέσω εἰς τήν φήμην μου τῶν ἐδικῶν σου ἀνδραγαθιῶν τήν φήμην, διότι ἐγώ δέν ἡξεύρω ποιες καί τί λογῆς εἶναι, καί εὐξαριζοῦμαι μόνον μέ ταῖς ἐδικαῖς μου · ἔπαρε λου//πόν ὅσον διάστημα κάμπου καί ἄν ἀγαπᾶς, ὅτι θέλω κάμη καί ἐγώ τό ἴδιον, καί θέλομεν ἰδῇ εἰς ποῖον θέλει δώσει ὁ θεός τήν νίκη.

Ἀπό τό κάστρον εἶχαν ἰδῇ τόν καβαλλιέρην τῆς λευκῆς σελήνης ὅπου ἐσυντύχαινε μέ τόν Δόν Κισσότην, καί ἐπῆγαν εὐθύς καί τό εἶπαν τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ὁ ὁποῖος θαρρῶντας πῶς νά εἶναι καμμία νέα //πανουργία κατασκευασμένη ἀπό τόν Δόν ἀντώνιον, ἡ ἀπό κἀνέναν ἄλλον καβαλλιέρην τοῦ κάσρου, ἐκατέβη παρευθύς εἰς τήν ἀκρογιαλιάν πέρνωντας μαζῇ του καί ἄλλους καβαλλιέρους, ὁμοῦ καί τόν Δόν ἀντώνιον, καί ἔφθασαν ἐκεῖ τήν ὥραν ὅπου ἐγύριζαν καί οἱ δύο τους μέ μεγάλην ὁρμήν, δείχνοντας πῶς ἤθελαν νά κτυπηθοῦν, καί βλέπωντάς τους ὁ βασιλικός ἐπίτροπος ἐξάθη εἰς τήν μέσσην τούς καί ἐρώτησαν τό αἶτιον τῆς ἐκείνης τῆς αἰφνιδίου μονομαχίας · ὁ καβαλλιέρης τῆς λευκῆς σελήνης //τούς ἀποκρίθη πῶς ἡ φιλονεικία τούς ἦτον διά τήν εὐμορφίαν, καί ἐν συντομίᾳ τοῦ ἐδιηγήθη τας συμφωνίας ὅπου εἶχαν κάμη μέ τόν Δόν Κισσότην · ὁ Βασιλικός ἐπίτροπος ἐπλησίασεν εἰς τόν Δόν ἀντώνιον καί τόν ἐρώτησε κρυφίως ἄν ἡξευρε ποῖος ἦτον ὁ καβαλλιέρης τῆς λευκῆς σελήνης, καί ἄν ἦτον κἀνένα περιγέλοιον ὅπου ἤθελαν νά κάμουν εἰς τόν Δόν Κισσότην· ὁ Δόν ἀντώνιος τοῦ ἀποκρίθη πῶς

ἀπό αὐτά δέν εἶχε τελείως εἶδῃσιν · ἀκούοντας αὐτήν τήν ἀπόκρισιν ὁ Βασιλικός ἐπίτροπος ἐμβῆκεν εἰς ἀμφιβολίαν ἄν ἔπρεπε νά τούς ἀφήσῃ νά πολεμήσουν ἢ ὄχι · καί τέλος πάντων πιστεύοντας πῶς νά εἶναι παραγέλοιον περισσότερον, παρὰ ἀληθινόν, τούς ἄφησαν νά τζακίσουν τά κεφάλιά τους ἀναμεταξύ τους, εἶπε νά κάμουν ὅ τι θέλουν, εὐχαρίστησαν καί οἱ δύο τους τόν Βασιλικόν ἐπίτρο//πον διά αὐτήν τήν ἄδειαν ὅπου τούς ἔδωσεν. ἐξαναγύρισαν καί ἐπῆγαν διάστημα εἰς τόν κάμπον καί παραδιδόμενος ὁ Δόν Κισσότης ἐξ ὅλης τοῦ τῆς καρδίας εἰς τήν Δουλιτζίνα του (ὡς καθώς ἦτον συνήθεια νά τό κάμνῃ πάντοτε εἰς ὅσους πολέμους

276v.

καί ἄν ἔκαμινεν) ἐγύρισε καί εἵρχονταν νά συναπαντηθῇ μέ τόν ἄλλον καβαλλιέρον, ὁ ὁποῖος μέ τό νά ἦτον τό ἄλογόν του πλέον ἐλεύθερον ἔφθασε παρευθύς τόν Δόν Κισσότην, ὁποῦ δέν ἰσιάσει ἀκόμη τό κοντάρι του, καί κτυπῶντας μέ// τό σῆθος τοῦ ἀλόγου του τόν ῥοντζινάντε, χωρίς νά τόν ἀγγύση μέ τό κοντάρι ἔρριξε κατά γῆς καί αὐτόν καί τόν καβαλλιέρον, καί ὕστερον ἐγύρισε, καί βάνωντας τό κοντάρι πλησίον εἰς τά ὀμμάτιά του εἶπεν ἐσύ εἶσαι νοικημένος καβαλλιέρη μάλιστα καί ἀποθαμένος ἄν δέν ὁμολογήσης τας συμφωνίας τῆς μονομαχίας μας. ὁ Δόν Κισσότης μέ ταπεινήν καί ἀδύνατον φωνήν τοῦ εἶπεν, ἡ Δουλτζινέα εἶναι ἡ πλέον εὐμορφήτερη φυναίκα τοῦ Κόσμου, καί ἐγώ εἶμαι ὁ πλέον κακοῦ//ῤοίζικος καί δυσυχής καβαλλιέρης, καί δέν εἶναι πρέπον ὅτι ἡ ἐδική μου ἀδυναμία νά καταφρονέση αὐτήν τήν ἀλήθειαν διαπέρασε μέ αὐτό τό κοντάρι σου ὃ καβαλλιέρη, καί ἔπαρέ με τήν ζωήν, ἐπειδή καί μέ ἐπῆρες τήν τιμήν· αὐτό δέν θέλω τό κάμη εἶπεν ὁ καβαλλιέρης τῆς λευκῆς σελήνης, ἃς κηρύττεται ἡ φήμη τῆς εὐμορφίας τῆς σιγόρας Δουλτζινέας, ὅτι ἐγώ εἶμαι εὐχαριστημένος ὅτι τό πῶς ἐνίκησε τόν μέγαν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος ἀπό τώρα πρέπει νά ὑπάγῃ εἰς τό //σπῆτι του, καί νά μὴν εὗγῃ ἔξω, ἔως ὁποῦ νά μὴν τόν δώσω ἐγώ ἄδειαν· ὅλα αὐτά τά ἤκουσεν ὁ Βασιλικός ἐπίτροπος, ὁμοῦ καί ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἦτον μαζί του, ἤκουσαν παρομοίως πῶς ὁ Δόν Κισσότης ἀποκριθὶ καί εἶπεν πῶς ἐπειδή καί δέν ζητᾷ πρᾶγμα εἰς ἀτιμίαν τῆς Δουλτζινέας ἤθελε κάμη ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ τόν ἐπρόσραξεν· ἀφ' οὗ ὁμολόγησεν αὐτό ἐγύρισεν ὁ καβαλλιέρης τήν λευκῆς σελήνης καί προσκυνῶντας τόν βασιλικόν ἐπίτροπον ἐπέρασε καί ἐπῆγε μέσα εἰς τό κάστρον, ὁ ἐπίτροπος εἶπε τόν Δόν αντώνιον νά ὑπάγῃ κατόπι του, καί νά πασχίσῃ νά μάθῃ μέ κάθε λογῆς τρόπον τί ἄνος ἦτον //ἐκεῖνος ὁ καβαλλιέρης. ἐπῆγαν μ'ταῦτα καί ἐσύκωσαν τόν Δόν Κισσότην τόν ὁποῖον τόν εὗρον ἰδρωμένον κατά πολλά, καί τήν ὄψιν του ἀλλαγμένην, ἀμή τόν ῥοντζινάντε δέν ἠμπόρεσαν νά τόν συκώσουν ἐκείνην τήν ὥραν, ὅτι εἶχε κτυπήσει πολλά ἀχαμνά. ὁ σάντζιος δέν ἤξευρε τί νά κάμη ἀπό τήν μεγάλην του πίκραν, καί ἀδυμονίαν, καί ἔλπιζε πῶς αὐτή ἡ τύχη νά εἶναι κἀνένα ὄνειρον, ἢ γοητεία· ἔδλεπε τόν καβαλλιέρον νικημένον, καί χρεώσῃ νά μὴν πιάσει πλέον ἄρματα, χωρίς τό θέλημά του νικήσαντος καβαλλιέρη, ἀμφίβαλεν ἄν ὁ ῥοντζι//νάντες ἤθελε συκωθῇ κἀμμίαν φοράν ἀπό ἐκεῖ, ἢ ὄχι, ἢ ἄν ἐγλύτωνεν ὁ καβαλλιέρης του ἀπό ταῖς φαντασίας του καί τρέλλαις. καί τέλος πάντων ἐπρόσραξεν ὁ Βασιλικός ἐπίτροπος καί ἔφεραν ἓνα ἀμάζάκι, καί βάνωντας μέσα τόν Δόν Κισσότην τόν ἐπῆγαν εἰς τό κάστρον.

277r.

Κεφάλαιον ξε:^{ov}

Εἰς τό ὁποῖον φανερόνεται ποῖος ἦτον ὁ καθαλλιέρης
τῆς λευκῆς σελήνης, καί διηγείται τήν ἐλευθερίαν
τοῦ Δον φρηγορίου, ὁμοῦ καί ἄλλα
συμβεδηκότα

ὁ Δόν Ἀντώνιος ἀκολούθησεν ὡς καθὼς ἐπροείπαμεν τόν καθαλλιέρεν
ἕως ὅπου φθάνοντας εἰς μίαν ὄσαρίαν ἐμβῆκε μέσα, καί κατόπι εἰς αὐτόν
καί ὁ Δον αντώνιος · ἐπῆγε παρευθύς ἕνα κοπέλι καί ἐξαρμάτωσε τόν κα-
βαλλιέρεν, ὁ ὁποῖος βλέπωντας πῶς ὁ Δόν αντώνιος ἔσεκε καί τόν ἐστοχά-
ζουνταν μέ προσοχήν, εἶπεν ἐγὼ καταλαμβάνω πολλά καλά σινιόρε πῶς
//ἡ ἀφεντιά σου ἤλθες διὰ νά μάθης τί ἄνθρωπος εἶμαι, τό ὁποῖον ἐγὼ δέν
θέλω σέ τό κρύψει· ἤξευρε λοιπόν πῶς ὀνομάζομαι Δοκτόρ σαμψών Καρ-
ράσκος καί εἶμαι συμπατριώτης τοῦ Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας, τοῦ ὁποῖου
ἡ τρέλλα καί ἀγνωσία μᾶς παρακινεῖ νά τόν λυπούμασθην ὅλοι ἐκεῖνοι
ὁποῦ ἤξεύρουν τί ἄνθρωπος ἦτον, καί εἰς τί κατάστασιν ἦλθεν · ὅμως ἐγὼ
πιστεύω πῶς νά τόν ἐλυπή//θηκα περισσότερον ἀπό τούς ἄλλους, καί ἤξεύ-
ρωντας πῶς ἡ θεραπεία του δέν γέκει εἰς ἄλλο, παρὰ εἰς

τό νά τόν κάμω νά γυρίσῃ, αἱ νά καθήσῃ εἰς τό σπῆτι του · εὔρα αὐτόν
τόν τρόπον ὅπου εἶδατε προτήτερα, καί εἶναι ὡς τρεῖς μῆνες ὅπου ἐπο-
λέμησα ἄλλην μίαν φοράν μέ αὐτόν, εἰς εἶδος πλανωμένου καθαλλιέρου,
ἔχοντας κ'νοῦν νά μὴν τόν κάμω κᾶμμιαν βλάβην, ἀλλά νικῶντας τόν νά
γίνῃ αὐτό ὅπου εἶπα, καί ἄνωθεν, ὅτι τοιαῦτη ἦτον ἡ συμφωνία μας, ἀμή
δέν //ἠθέλησεν ἡ τύχη, ὅτι μέ ἐνίκησεν αὐτός καί μέ ἐγκρέμνησεν ἀπό τό
ἄλογον, καί δέν ἐπληρώθη ἡ ἐπιθυμία μου · αὐτός ἀκολούθησε τήν σρά-
ταν του, καί ἐγὼ ἐγύρισα νικημένος καί ἀσθενής ἀπό ἐκεῖνο τό πείσιμον,
τό ὁποῖον ἦτον πολλά κυνδυνώδες · ἀμή μέ ὅλον τοῦτο δέν ἀφέθηκα ἀπό
τήν καλήν ἀγάπην ὅπου εἶχα πρὸς αὐτόν, ἀλλά ἐγύρισα καί ἐπεριπάτησα
νά τόν εὔρω καί νά τόν νικήσω, τό ὁποῖον τό ἐπέτυχα ὡς καθὼς τό εἶ-
δατε σήμερον, καί μέ τό νά φυλάττῃ μεγάλην //ἐμπιστοσύνην τούς ὄρκους
τῆς πλανωμένης καθαλλιέριος, ἤξεύρω βεβαιώτατα πῶς θέλει κάμῃ αὐτό
ὅπου ὑποσχέθη, καί θέλει γυρίσῃ εἰς τό σπῆτι του · αὐτή εἶναι ὅλη ἡ αἰτία
τῆς μονομαχίας μας σινιόρε, μόνον πῶς παρακαλῶ νά μὴν μέ φανερώσετε
εἰς τόν Δόν Κισσότην, ὅτι ἂν τό μάθῃ φοβοῦμαι μήπως καί ἀποτύχουν τῆς
ἐνεργείας αἱ καλαὶ μου ἐπιθυμίαι, αἱ ὁποῖαι δέν ἔχουν ἄλλο τέλος, πάρεξ
νά κάμουν νά γυρίσῃ εἰς τὰ λογικά του ἕνας τρελλός, ἀπό τόν ὁποῖον ἀνί-
σως καί //λείψῃ ἡ φαντασία τῆς πλανωμένης καθαλλιέριος, θέλει γίνῃ ἕνας

277v.

φρωνιμώτατος ἄνως ὁ θεός νά σας συγχωρέση σινιόρε τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν ἀντώνιος, διά τό μεγάλον ἄδικον ὅπου ἔκαμες εἰς τόν κόσμον φρωνιμεύωντας τόν πλέον χαριτωμένον, καί νόσιμον τρελλόν ὅπου νά εὐρίσκουνταν εἰς αὐτόν· δέν τό καταλαμβάνεις ἡ ἀφεντιᾶ σου πῶς δέν ἡμπορεῖ νά εἶναι τόση μεγάλη καλοσύνη ὅπου θέλει προξενήσει εἰς τόν Κόσμον ἡ φρωνιμάδα του Δόν Κισσότη, ὅσον [εἶναι¹²⁴⁹] ἡ νοστιμάδα // ὅπου δίδει μέ ταῖς ματαΐαις τοῦ καθαλλιέριαις, ἀγκαλά καί ὅλη ἡ πονηρία σου πιστεύω πῶς δέν ἡμπορεῖ νά φέρῃ εἰς τήν γνῶσιν, ἕναν τοιοῦτον τρελλόν καί ζεμαλισμένον, καί θέλω σιωπήσει διά νά ἰδῶ ἄν ἐπιτύχω εἰς ἐκεῖνο ὅπου ἀμφιδάλλω, καί μέ αὐτό ἀποχαιρέτησε τόν Καρρόάσκον καί εὐγῆκεν ἔξω καί ἐπῆγε νά εὐρῇ τόν βασιλικόν ἐπίτροπον, ὁ Δόν καρρόάσκος εὐθύς εἶπε καί ἔδhsαν τά ἄρματα του ἐπάνω εἰς ἕνα μουλάρι καί παρευθύς ἐκαθαλλίκευσε, καί ἐγύρισεν // εἰς τόν τόπον του χωρίς νά τοῦ συνέδῃ κἀνένα πρᾶγμα ἄξιον διηγῆσεως. ὁ Δόν ἀντώνιος

278r. ἐδιηγῆθῃ εἰς τόν Βασιλικόν ἐπίτροπον ὅλα ἐκεῖνα ὅπου τοῦ εἶχεν εἰπῇ ὁ Καρρόάσκος καί τοῦ ἐκακοφάνηκεν αὐτουνοῦ διά τήν ὑξέρησιν τοῦ τοιοῦτου ἐγλεντζέ ὡς καθώς ἦτον ὁ Δόν Κισσότης εἰς ὅλους ἐκείνους ὅπου ἡξέυρουν τήν τρέλλαν του, ἔξῃ ἡμέραις ἐκάθησεν ἀσθενής εἰς τί κρεβδῶτι ὁ Δόν Κισσότης, ὄντας κ' πολλὰ μελαγχολικός, καί συλλογισμένος διά δὴν ἐντροπήν ὅπου ἔπαθεν, ὁ σάντζιος ἔξεκε // σιμά του καί τόν ἐπαρηγοροῦσε μέ ταῖς συνευσιμέναις του φλυαρίαις λέγωντάς του, μήν πικραίνεσαι σινιόρε ὅτι ἡ ἀφεντιᾶ σου ἀγκαλά καί νά ἔπεςες ἀπό τό ἄλογον ὅμως δέν ἔπαθες ζημίαν, καί ἀνίσως καί γυρίσης εἰς τό σπῆτί σου κ' τήν συμφωνίαν ὅπου ἐκάμετε μέ ἐκεῖνον τόν καθαλλιέρον πάλιν δέν θέλει σου εἶναι εἰς βλάβην, ὅτι ὅλη τήν ζημίαν ἐγώ ὁ κακορροϊζικος τήν ἔπαθα, ὅπου εἶχα τὰς // ἐλπίδες μου εἰς τὰς ὑποσχέσεις σου νά ξαναπάρω κἀνένα φγοδέρνον, ἡ κἀμμίαν Κοντίαν, καί τώρα βλέπω πῶς ἐπαρῆλθαν ὅλα ὡσεὶ σκιά, καί καπνός, σιώπα σάντζιο τοῦ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι ἡ συμφωνία μας δέν εἶναι νά καθήσω περάνω εἰς τό σπῆτι παρὰ ἕναν χρόνον, καί εὐθύς θέλω γυρίσει εἰς τήν τιμημένην μου ασκησιν, ὅτι πιστεύω πῶς δέν θέλει μέ ἀκολουθήσει νά ἀποκτήσω κἀνέναν Βασίλειον, καί μᾶμμία Κοντία νά σέ δώσω εἰς αὐταῖς ταῖς ὁμιλίαις εὐρί//σκουνταν τήν ὥραν ὅπου ἐμβῆκεν ὁ Δόν ἀντώνιος λέγωντας μέ μεγάλα σηεῖα χαρᾶς καί εὐφροσύνης, χαίρε χαίρε σινιόρε Δόν Κισσότη, ὅτι ἔφθασε κάτω εἰς τό περιγιάλι ὁ Δόν φροηγόριος, καί ὁ ἰσπανιώτης, ἀμή τί λέγω εἰς τό περιγιάλι, αὐτός ἔως τώρα ἐπῆγεν εἰς τό παλάτι τοῦ Βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, καί μετ' ὀλίγην ὥραν θέλει ἔλθῃ καί ἐδῶ· ὁ

¹²⁴⁹En el interlineado superior

Δόν Κισσότης ἐχάρη ὀλίγον, καί τοῦ ἀποκρίθη νά μέ πιεΰσης σινιόρε πῶς ἐγὼ ὠραμαῖ ἀγαποῦσα νά ἐσυναίδαινε τό ἀνάπαλιν, διότι τό//τε ἐξ ἀνάγκης ἤθελα γυρίση εἰς τήν βαρβαρίαν, ἀπό τήν ὁποίαν ἤθελα ἐλευθερώσῃ μέ τήν δύναμιν τῆς χειρὸς μου, ὅχι μόνον τόν Δόν φρεγόριον, ἀλλά καί ὅσοι ἄλλοι σκλάβοι χριστιανοί εὐρίσκονται ἐκεῖ. ἀμή τί λέγω ἐγὼ ὁ τρισάθλιος, δέν εἶμαι ἐγὼ νικημένος; δέν εἶμαι ἐγὼ ὁ πεσμένος; δέν εἶμαι ἐγὼ ἐκεῖνος ὁποῦ δέν ἤμπορῶ νά πιάσω εἰς τό χέρι μου ἕναν χρόνον τὰ ἄρματα; λοιπόν τί ὑπόσχομαι; εἰς τί καυχοῦμαι; εἰς τί ἐπάρωμαι; ἀνίσως //καί περισσότερον μέ χρησιμεύει νά κάμνω ῥόκαν, παρὰ νά κρατῶ ἄρματα, μήν τὰ συλλογίσεσαι αὐτά πλέον σινιόρε τοῦ εἶπεν ὁ σάντζιος, διότι ἂν εἶναι σήμερον τοῦ γείτονα αὐριον εἶναι

τῆς γειτῶνισσες· κάμε καρδίαν καί σύκω νά προυπαντήσης Δόν φρεγόριον, ὁ ὁποῖος μου φαίνεται νά ἦλθε κάτω εἰς τήν αὐλήν, διότι ἀκούω ὁποῦ κατεβαίνουν ὅλοι κάτω εἰς προυπάντησίν του, καί ἔτσι ἦτον, ὅτι ὁ Δόν φρεγόρεος, ἀφ' οὗ ἐσυνομίλησεν κάτι τί μέ τόν Βασιλικόν ἐπίτροπον ἐγύρισεν εὐθύς εἰς τό σπῆτι τοῦ Δόν αντωνίου, ἔχοντας μεγάλην ἐπιθυμίαν νά ἰδῇ τήν Ἄνναν, καί ἄγ //καλά ὅταν ἐγλύτωσεν ἀπό τήν Ἀλιτζερην καί ἐμβῆκε μέσα εἰς τήν βάρκαν ἦτον μέ γυναικήτικα, τὰ ὁποῖα τὰ ἄλλαζε μέ ἑνός σκλάβου πενηχρά φορέματα ὁποῦ εἶχεν εὖγη μαζῇ του, μέ ὅλον τοῦτο ἡ εὐμορφία του δέν ἐσμικρύνουνταν τελείως, ὅτι ἐφαίνονταν τό κάλος τοῦ προσώπου του, καί ἡ ἀκμή τῆς νεότητός του θέλει νά ἦτον δεκαεπτὰ, ἢ δεκαοκτῶ χρόνων. ὁ ῥικότε καί ἡ θυγατέρα του εὐγῆκαν εἰς προυπάντησίν του, ὁ πατέρας μέ δάκρυα, καί //ἡ θυγατέρα του μέ ἐντροπαλόν σχῆμα, δέν ἀγκαλιᾶσθηκαν ὅταν του συναντήθηκαν διότι ὁποῦ ἦτον μέγας ἔρωτας, ὡς ἐπὶ τό πλεῖσον εἶναι ἀπόκρυφως. ἡ εὐμορφία καί τῶν δύο ἐπροξένησε μέγαν θαυμασμόν εἰς τοὺς περιεστῶτες. ἡ σιωπὴ ἐσυντύχανεν ἀντὶς διὰ αὐτοὺς δύο ἀγαπητικούς, τὰ ὁμμάτιά τους ἦτον ὁποῦ ἐφάνέρωσαν τοὺς τιμημένους καί χαρμοσύνους συλλογισμοὺς τους, ὁ χριστιανογυρισμένους ἐδιηγῆθη τήν πονηρίαν, καί τό μέσον ὁποῦ //ἐμεταχειρίσθη ὅταν εὐγαλε τόν Δόν φρεγόριον, καί ὁ ῥικότε εὐχαρίστησε καί αὐτόν καί τοὺς κοπιλάτες, ὅχι μέ λόγια ἀλλά μέ φιλοδομήματα· ὁ χριστιανογυρισμένος ἔπεσεν εἰς μετάνοιαν διὰ νά τόν δεχθῇ εἰς ταῖς ἀγκάλαις τῆς ἡ ἀγία ἐκκλησία ὡς πρόδοτον ἀπολωλός· μετὰ δύο ἡμέρες ἔκραξεν ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος τόν Δόν αντώνιον καί ἐσυμβουλευθήκαν τί τρόπον νά πιάσουν διὰ νά μείνῃ εἰς τήν ἰσπανίαν ὁ ῥικότε μέ τήν Ἄνναν, καί τοὺς ἐφάνη νά //μήν εἶναι κἀνένα ἄπρεπον ἂν ἠθελε νά ἐπομείνῃ ὁ ῥικότε μέ τήν θυγατέρα του, ἐπειδὴ καί εἰς τό φαινόμενον ἔδειχναν πῶς νά ἦτον χριστιανικώτατοι καί οἱ δύο. ὁ Δόν αντώνιος ὑποσχέθη νά ὑπάγῃ εἰς τήν Βασιλικήν αὐλήν, καί νά σταθῇ διὰ τόν

278v.

279r. ρικότε νά τόν πάρη ἄδειαν νά εὐρίσκεται εἰς τήν ἰσπανίαν, λέγωντας ὅτι ἄν δέν ἤθελεν ἡμπορέσῃ νά τό κατορθώσῃ μέ λόγια, ἤθελεν ἐπιχειρισθῇ καί μέ δῶρα · εἶπε πρὸς τούτοις νά πάρη καί τόν Δόν// φρηγόριον μαζί του, δια νά τόν ἰδοῦν οἱ γονεῖς του νά παρηγορηθοῦν, καί ἡ ἄννα νά μείνῃ εἰς τό σπῆτι τοῦ Δόν αντωνίου· ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος τοῦ εἶπε νά μὴν ἀναφέρῃ εἰς τήν αὐλήν περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ὅτι αὐτὸς ἤξευρε πῶς ὁ μέγας Δόν βεναρδίνος ὁ Κόντης τῆς ἐλατζάρ¹²⁵⁰ εἰς τόν ὁποῖον ἐδιόρισεν ἡ μεγαλειότης του νά ἐπισατήσῃ διὰ νά ἐξορίσῃ αὐτήν τήν γενεάν, ἦτον ἄνθρωπος πολλὰ σκληρός, καί δέν ἐχρησίμευαν εἰς αὐτόν τά δῶρα, καί τά // παρακαλέματα, μέ ὅλα τοῦτα ἀποκρίθη ὁ Δόν αντώνιος, ἐγὼ θέλω πασχῆσαι ὅσον ἡμπορῶ, χωρὶς νά κάμω νά καταλάβουν πῶς εὐρίσκεται αὐτὸς ἐδῶ, καί εἰμέν καί τό κατορθώσω καλῶς, εἰδέ μή πάλιν, ὁ θεὸς θέλει ἐπεσκευθῇ καί αὐτόν, ὡσάν καί τούς ἐπιλοίπους ἀνθρώπους· τά ἔμαθεν αὐτά καί ὁ Δόν φρηγόριος ὁ ὁποῖος ἔξερξε νά ὑπάγῃ νά ἰδῇ τούς γονεῖς τους, ὑποσχόμενος πρὸς τήν ἄνναν πῶς θέλει γυρίσει ὀγλιγωρότε// ρον · ἦλθεν ἡ ἡμέρα ὁποῦ ἤθελε νά κινήσῃ ὁ Δόν αντώνιος μέ τόν φρηγόριον, καί θέλωντας ἀποχαιρετήσῃ τήν ἄνναν φελίτζε ἔκαμναν ἀναμεταξύ τους μεγάλους κλαυθμούς, καί ὀδυρμούς, καί τοιούτω τρόπῳ ἐχωρίσθηκαν· μετὰ δύο ἡμέραις ἐκίνησε καί ὁ Δόν Κισσότης μέ τόν σάντζιον, ὁ μὲν Δόν Κισσότης καθαλλάρης καί χωρὶς κἀνένα ἄρμα, ὁ δέ σάντζιος πεζὸς μέ τό νά ἦτον τό φομάρι του φορτωμένον//ἀπό τά ἄρματα τοῦ Δόν Κισσότη.¹²⁵¹

Κεφάλαιον ξς.^{ov}

Ὅποῦ διηγεῖται πράγματα ὁποῦ συντείνουν εἰς αὐτήν τήν ἱστορίαν

Τήν ὥραν ὁποῦ εὐγαινεν ὁ Δόν Κισσότης ἀπὸ τήν Βαρτζελόνα, ἐγύρισε καί εἶδε τόν τόπον ὁποῦ εἶχε πέσει, ἐδῶ ἦτον ἡ τρωάδα, ἐδῶ ἐσυννέβη ἡ συμφορὰ μου, ἐδῶ ἔχασα τήν δόξαν μου, ἐδῶ ἔδειξεν ἡ τύχη εἰς τοῦ λόγου μου ταῖς μετα-
279v. βολαῖς της καί ἐναντιώπιταίς της, ἐδῶ ἐμαυρίσθη τό φῶς τῶν ἀνδραγαθῶν μου, καί ἐδῶ εἰς κοντολογίαν μου ἔπεσεν ἡ εὐτυχία μου, ἡ ὁποῖα δέν θέλει συκωθῇ αἰωνίως · ἀκούοντας αὐτά ὁ σάντζιος, τοῦ εἶπε δέν βολεῖ

¹²⁵⁰Conde de Salazar. — ¹²⁵¹El capítulo termina a mitad de página. Después de cuatro líneas libres, comienza el siguiente: ξς. cuyo texto solo ocupa tres líneas de la página.

μεγαλειότερη ἀνδραγαθία εἰς τόν Κόσμον ἀπό τό νά εἶναι τινάς ὑπομονητικός εἰς τάς συμφοράς καί δυστυχίας του, ὡς καθῶς καί εἰς τάς εὐτυχίας πρέπει νά εἶναι χαρούμενος, καί τό παράδειγμα αὐτουνοῦ εἶναι εἰς τοῦ λόγου μου //ὅπου ὅταν ἦμουν φγοδερνατόρος ἦμουν χαρούμενος, καί τώρα ὅπου εἶμαι ὀπλοφόρος καί πεζός δέν μελαγχολῶ τελείως, διότι ἔχω ἀκουσά πῶς αὐτήν ὅπου κοινῶς ὀνομάζουν τύχην, εἶναι μία φυναῖκα μεθυσμένη καί τυφλή, καί δέν βλέπει τί κάμνει, ποῖον γκρεμίζει, καί ποῖον ὑψώνει · ἐσύ ἀληθινά σάντζιο συντυχαίνεις ὡσάν φιλόσοφος, καί φρόνιμος, τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καί ἀγαποῦσα νά ἤξευρα ποῖος σέ τά μαθαίνει αὐτά, ὅμως πρέπει νά ἤξεύρης πῶς ὁ, τι καί ἄν συμβαίνουν εἰς τόν Κόσμον, κᾶν τι καλά, κᾶν τι κακά δεν συμβαί//νουν κ'τύχην, ἀλλά διά τῆς προνοίας τοῦ οὐρανοῦ· καί ἐπειδή καί αὐτός ἠθέλησεν ἔτσι, ἡμεῖς δέν πρέπει νά ἐναντιωθοῦμεν, ἀλλά νά γυρίσωμεν νά ὑπάγωμεν εἰς τά ὀσπίτιά μας, καί ἄς καθήσωμεν αὐτόν τόν χρόνον κλεισμένοι μέσα ἕως ὅπου νά ἔλθῃ ἡ διωρία νά ἐπιχειρισθοῦμεν πάλιν τήν συνηθισμένην μας ἄσκησιν, ἀγκαλά καί νά ἔχασα τήν τιμήν, ὅμως δέν ἔχασα τήν ἀρετήν, νά μέ πιστεύσης σινιόρε πῶς εἰς αὐτό θέλομεν κάμη πολλά καλά τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καί θέλομεν κάμη //καί καλιώτερα, ἄν ἀφήσωμεν αὐτά τά ἄρματα κρεμασμένα εἰς κᾶνένα δένδρον, ὅτι ἡ ἀφεντιᾶ σου καθαλλάρης, καί ἐγώ πεζός εἶναι ἀδύνατον νά σέ ἀκολουθήσω μέ τό νά μήν εἶμαι συνηθισμένος, πολλά καλά τό ἐξοχάσθηκες σάντζιο τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, ἄς κρεμάσωμεν τά ἄρματα εἰς κᾶνένα δένδρον, καί εἰς τήν φλοῦδαν τοῦ δένδρου νά γράψωμεν ἐκεῖνα τά λόγια ὅπου ἦτον φραμμένα εἰς τό τρόπαιον τοῦ ῥολδάνου, τά ὅποια ἦτον αὐτά, (τινάς νά μήν τά ἐγγύσῃ ἄν δέν εἶναι ἄξιος νά μονομα//χήσῃ μέ τόν ῥολδάνον)¹²⁵²· αὐτό μοῦ ἀρέσει καί ἐμένα, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, καί ἄν δέν ἔκαμνε χρεῖα καί ὁ Δόν Κισσότης εἰς τήν ζράταν, ἤθελεν εἶσθαι καλόν νά τόν κρεμάσουν καί αὐτόν ἐδῶ· ἀκούωντας αὐτό ὁ Δόν Κισσότης ἐραθύμησε καί εἶπεν πῶς δέν ἤθελεν ἀφήσῃ μήτε τά ἄρματα μήτε τόν ῥοντζινάντε, διότι εἰς ἕνα καλόν δοῦλον δέν τοῦ τυχαίνει κακή πληρωμή · αὐτό ἀληθινά τό εἶπες ἡ ἀφεντιᾶ σου ὡς τυφλόσοφος τοῦ ἀποκρίνεται ὁ σάντζιος, καί δέν πρέπει νά παιδεύεται τό σαμάρι, ἀντίς //διά τό γομάρι, ὅτι ἐπειδή καί ἔχεις ἡ ἀφεντιᾶ σου τό πταίσμιον, πρέπει νά παιδεύῃς τόν ἑαυτόν σου, καί ὄχι
νά φορτώνῃς τά τζακισμένα καί αἵματωμένα ἄρματα σου ἐπάνω εἰς τό γομαράκι μου, ὅπου δέν σέ ἔπταισε τίποτα · μέ αὐταῖς καί ἄλλαις παρόμοιαις ὁμιλίαις ἐπέρασαν ὅλην τήν ἡμέραν ὁμοίως καί ἄλλαις τέσσερες

280r.

¹²⁵² Son versos del *Orlando furioso*.

ἡμέραις χωρίς νά ἀπαντήσουν κἀνένα ἄλλο πρᾶγμα ὁποῦ νά τούς ἐμπο-
δίσῃ ἀπό τήν ζράταν, καί τήν πέμπτην ἡμέραν ἔφθασαν εἰς μίαν χώραν,
εἰς τήν ἄκρην τῆς ὁποίας// εἶδαν ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων ἔμπροσθεν εἰς τήν
πόρταν μᾶς ὁσαυρίας, καί τήν ὥραν ὁποῦ ἔφθασεν ὁ Δόν Κισσότης, ἕνας
χωριάτης ἐγύρισε καί εἶπεν, αὐτοί οἱ καλοί ἄνθρωποι θέλουν ἀποφασίσει
ἐκεῖνο ὁποῦ πρέπει νά γίνη εἰς τό σήχημά μας. ἐγώ θέλω εἰπῇ τό δίκαιον
ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, μόνον εἰπές μέ τήν ὑπόθεσιν· ἤξευρε σινιόρε λέ-
γει ὁ χωριάτης πῶς εἶναι συμπατριώτης μας ἀπ' ἐδῶ, ὁ ὁποῖος εἶναι τόσον
παχύς ὁποῦ εἰς τό βάρος περνᾷ// ἑκατόν τριάντα ὁκάδες, ἐπροσκάλεσεν
εἰς τό τρέξιμον ἕναν ἄλλον γείτονά του ὁ ὁποῖος θέλει νά εἶναι εἰς τό βάρ-
ος ὡς πεννηντατρεῖς πεννηντατέσσερες ὁκάδες, καί λέγει ὁ παχύς πῶς νά
πάρῃ ἐπάνω του ἐκεῖνος ὁ λιγνός ἐβδομηνταεξ ὁκάδες σίδερον διά νά γί-
νουν καί οἱ δύο ἐξίσου εἰς τό βάρος· αὐτό δέν πρέπει νά γίνη ἔτι εἶπεν ὁ
σάντζιος, πρίν νά ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, διότι ἐστάθηκα καί ἐγώ φγο-
βερνατόρος, καί ἤξεύρω τό δίκαιον, τό ὁποῖον //εἶναι ὅτι αὐτός ὁ παχύς
ἐπειδή καί εἶναι ὁ ἐνάγων ἄς κάμῃ παντόφω τρόφω, καί ἄς ἐτξεπέσῃ ἀπό
τό κορμί του ταῖς ἐβδομηνταεξ ὁκάδες ἀπό τό κρέας τοῦ σῶματός του,
καί ὅχι νά λέγῃ πρὸς τόν ἐνάγοντά του νά φορτωθῇ σίδερα, διά νά ἐμπο-
δίσῃ τήν νίκην τοῦ τρετζίματός του· κατὰ ἀλήθειαν εἶπεν ἕνας χωριάτης,
ἡ ἀφεντιά του ἐσύντυχεν ὅταν ἕνας χωριάτης, ἡ ἀφεντιά του ἐσύντυχεν
ὡσάν ἕνας ἄγιος, ἀποφάσισεν ὡ//σάν ἕνας κανονικός, ἀγκαλά καί ἤξεύρω
πῶς ἐκεῖνος ὁ παχύς δέν θέλει ζεπέσει ἀπό τό κρέας του οὔτε μία λίτρα· τό
καλλιώτερον ὁποῦ ἡμπορεῖ νά γένῃ ἀποκριθῇ ἕνας ἄλλος νά μήν τρέξουν,
ἀλλά νά δώσῃ ὁ παχύς τό μισόν στοίχημα, καί ἄς κοπιᾶσουν καί αὐτοί οἱ
σινιόρες νά ὑπάγωμεν νά τελειώσωμεν αὐτό, καί ὅσα ἄσπρα θέλει δώσει
ἐκεῖνος ὁποῦ ἔβαλε τό στήχημα θέλομεν τά πῆν ὁμοῦ μέ τήν ἀφεντιά τους
ὅλα εἰς τό κρασί, ἐγώ σᾶς εὐχαρισῶ τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν// Κισσότης, καί
νά μέ συμπαθήσετε, διότι δέν ἡμπορῶ νά κάμω κᾶμμίαν ἄργητα, ἐπειδή
καί ἔχω

280v. ἀναγκαῖαν ὑπόθεσιν, καί κεντρώνωντας τόν ῥοντζινάντε ἐπέρασεν ἐμπρο-
στά, ἀκολουθώντας τον ὁ σάντζιος, καί ἐπῆγεν εἰς τήν ζράταν του, καί περι-
πατώντας κάμποσιν ὥραν, ἀπάντησαν ἕναν ἄνθρωπον πεζόν ὁποῦ εἶχεν
εἰς τόν ὦμον του ἕνα ζευγάρι δισάκκια, καί μέ ἕνα εἶδος ἄρματος εἰς τό
χέρι του ὁποῦ συνηθίζουν καί τό κρατοῦν οἱ φραμματοκομισαί, ὁ ὁποῖος
πλησιάζοντας σιμά //εἰς τόν Δόν Κισσότην, ἔτρεξε καί τόν ἀγκάλιασε λέ-
γωντας μέ σημεία μεγαλοτάτης χαρᾶς, ὃ σινιόρε Δόν Κισσότης τῆς μαν-
τζίας, τί μεγάλην χαράν θέλει νά λάβῃ ὁ αὐθέντης μου ὁ Δουκάς, καί ἡ
Δουκέσσα, ὅταν μάθουν πῶς ἡ ἀφεντιά σου γυρίζεις εἰς τό καστέλι τους·

ἐγὼ δέ σέ γνωρίζω ἀδελφέ, ἀποκριθὴ ὁ Δόν Κισσότης, ἂν ἐσύ δέν μου εἰ-
πῆς, ἐγὼ σινιῶρε ἀποκριθὴ ὁ φραγματικός εἶμαι ὁ τόσιλος ὁ ὑπηρέτης τοῦ
Δουκάς, ὅπου δέν ἠθέλησε νά πολεμήσει μέ τήν ἀφεντιά σου, διὰ τήν ὑπαν-
δρεῖαν τῆς// θυγατέρας τῆς Δόνας ῥοδρινέτζ. πῶς εἶναι δυνατόν εἶπεν ὁ
Δόν Κισσότης νά εἶσαι ἐσύ ἐκεῖνος ὅπου οἱ ἐχθροί μου οἱ γοητευτές σέ ἐμε-
τασχημάτισαν διὰ νά μέ κάμουν νά χάσω τήν δόξαν τῆς νίκης ἐκείνης· μὴν
τό λέγεις αὐτό σινιῶρε μου τοῦ ἀποκριθὴ ὁ φραγματοκομικής, ὅτι ἐκεῖ δέν
ἦτον ἀμμία γοητεία, ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ ὅταν εὐγῆκα εἰς τόν πόλεμον τοσίλος
εἶμουν καὶ πάλιν τοσίλος εὐγῆκα, καὶ ἠθέλησα νά ὑπανδρευθῶ χωρὶς νά
κάμω πόλεμον, μέ τό νά μέ ἄρесе τό κορίτζι, ὅμως //ἐσυνέβη ὅλον τό ἀνά-
παλιν, διότι εὐθύς ὅπου ἐνήκησες ἡ ἀφεντιά σου ἀπό τό καρέλι μέ ἔπιασεν
ὁ Δοῦκας ὁ αὐθέντης μου, καὶ μέ ἐκτύπησε πολλά καλαῖς ζυλιχῖς μέ τό νά
ἐπαρέδιδά τήν προσογήν ὅπου μέ εἶχε δώσει πρὶν νά ἔμπω εἰς τόν πόλεμον,
καὶ αὕτῃ ἡ ὑπανδρεία δέν ἔλαβεν ἄλλο τέλος, παρὰ τό κορίτζι ἔγινε καλο-
γραῖα, ἡ μητέρα τῆς ἐγύρισε εἰς τήν κασίλιαν, καὶ ἐγὼ πηγαίνω τῶρα εἰς
τήν μυρτζελόνα¹²⁵³ εἰς τόν Βασιλικόν ἐπίτροπον ἕναν πλήκον γράμματα//
ὅπου τά ζέλνει ὁ αὐθέντης μου· ἔχω σιμά μου καὶ ἕνα κολοκυθάκι κρασί,
καὶ ἂν ἀγαπᾷς ἔπαρε νά πῆς, ὁ σάντζιος πρὶν νά ἀποκριθῇ ὁ καθαλλιέρης
του εἶπεν ἐγὼ σινιῶρε τοσίλο δέν ἐναντιῶνομαι εἰς αὐτό ὅπου λέγεις, ὅτι ὡς
καθὼς λέγει ἕνας κοινός λόγος εἰς τόν οὐρανόν τό ἐγύρευα, καὶ εἰς τήν γῆν
τό εὐρῆκα· μέγας λαίμαργος καὶ ἀμαθής εἶσαι σάντζιο λέγει ὁ Δόν Κισ-
σότης, ἐπειδὴ καὶ δέν καταπαίθεσαι πῶς αὐτός ὁ φραγματοκομικής εἶναι
γοῆτευμένος, καὶ αὐτός ὁ τόσιλος εἶναι

μεταμορφωμένος ἀπόμεινε ἐσύ μέ αὐτόν καὶ ξεφάντωσε ὡς καθὼς ἀγα-
πᾷς ὅτι ἐγὼ θέλω ὑπάγῃ ἐμπροσά ἀγάλια ἀγάλια, καὶ θέλω σέ καρτερήσει
ἕως ὅπου νά ἔλθῃς· ἐνίκησεν ὁ Δόν Κισσότης, καὶ μένωντας ὁ σάντζιος μέ
τόν τοσίλον ἐκάθησαν ἐπάνω εἰς τά πράσινα χορταράκια, καὶ εὐγάνωντας
μερικά κομμάτια τυρί ἀπὸ τό δισάκι, ὁμοίως καὶ τό κολοκύθι μέ τό κρασί
ἐκάθησαν ὁμοῦ ἀντίκρυ καὶ ἔφα//γαν ἕως ὅπου ἐχόρτασαν· ὁ τοσίλος εἶπε
πρὸς τόν σάντζιον, αὐτός ὁ καθαλλιέρης σου βεβαιώτατα ἀδελφέ θέλει εἶ-
ναι μέγας τρελλός, τῶρα πιστεύω πῶς θέλει φρονημεύσει τοῦ ἀποκριθὴ
ὁ σάντζιος διότι ἐπολέμησε μέ τόν καθαλλιέρην τῆς λευκῆς σελήνης, καὶ
τόν ἐνίκησε, καὶ τόν ἐπρόσαξε νά μὴν εὐγῇ ἕναν χρόνον ἔξω ἀπὸ τό σπῆτι
· ὁ τοσίλος τόν ἐπαρακάλεσε νά τοῦ διηγηθῇ ἐκεῖνο τό συμβεβηκός, ἀμὴ
ὁ σάντζιος δέν ἠθέλησε λέγωντάς του, πῶς ἤθελε νά τό διηγηθῇ, ἀνίσως
καὶ ἤθελε συναπαντηθῇ ἄλλην//φορὰν καὶ λέγωντας αὐτό τόν ἀποχαιρέ-

281r.

¹²⁵³Error Μαγτσελόνα.

τησε, καί πέρνωντας τό φομάρι του ἀπό τό καπίρι ἐπῆγεν καί ἔφθασε τόν
καβαλλιέρην ὅπου τόν ἐκαρτεροῦσεν εἰς τόν ἴσκιον ἐνός δένδρου.¹²⁵⁴

Κεφάλαιον ξζ.^{ον}

Ὅπου διηγείται τήν ἀπόφασιν ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Δόν-
Κισσότης νά γίνη βοσκός καί νά μείνῃ εἰς τούς
κάμπους ἕως ὁποῦ νά ἤθελε περάσῃ ἐκεῖνος ὁ χρόνος

Ἐξεκεν ὁ Δόν Κισσότης κ'πολλά πικραμένος, καί μελαγχολικός, ἕως ὅπου
ἔφθασεν ὁ σάντζιος, πρὸς τόν ὁποῖον εἶπεν, σέ θαυμάζομαι σάντζιο πῶς
ἤμπορεῖς καί καταπεῖθεσαι, πῶς ὁ τοσίλος νά εἶναι τῇ ἀληθείᾳ φραμμα-
τοκομικής τόσον ὀγλίγωρα ἀλισμόνησες τήν Δουλτζινέαν ὁποῦ τήν ἴδες
γοῖητευμένην, καί //μετασχηματισμένην εἰς μίαν χωριάτισσαν, καί τόν κα-
βαλλιέρην τῶν ἐπόπτρων μετασχηματισμένον εἰς τόν Δοκτόρ καρδράσκον,
ὁποῦ εἶδε ὅλα ἔργα τῶν γοῖητεῦτων, ἀμή εἰπές με παρακαξῶσε, ἐρώτησεν
αὐτόν τόν τοσίλον ὁποῦ λέγεις, τί ἀπογέννηκεν ἡ ἀλτεσιδώρα; ἄν ἔκλαυσε
τήν ἀπουσίαν, ἢ ἄν ἐπαράδωσεν εἰς τά χέρια της λήθης τούς ἐρωτικούς
λογισμούς ὁποῦ τήν ἔβα-

281v. σάνιζαν ὦντας ἐγὼ παρῶν; καί δέν ἠμπόρεσα νά τῆς δώσω κἀμμίαν θερα-
πείαν, διότι ἡ διάνοιά μου εἶναι ὅλως δι' ὅλου εἰς τήν ἐξουσίαν τῆς Δουλτζι-
νέας ὁποῦ εὐρίσκεται εἰς τήν γοητείαν ἀπό ἐδικήν σου ἀμέλειαν, μέ τό νά
μὴν θέλῃς νά κτυπηθῇς ἐκεῖναις ταῖς ζυλιαῖς εἰς αὐτά τά παχέα σου κρέ-
ατα, τά ὁποῖα δέν ἐχρησίμευσαν, μήτε θέλουν χρησιμεύσει διὰ ἄλλο, παρὰ
διὰ νά φάγουν τά σκουλίκια· ἐγὼ σινιό//ρε τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος δέν ἠμ-
πορῶ νά καταλάβω μέ κἀνέναν τρόπον τί ἔχουν νά κάμουν ἢ πλάταις μου
μέ ταῖς γοητείαις, καί ἐλευθερίαις, καί ἠμπορῶ νά ὠμώσω, πῶς εἰς ὅσαις
ἰσορίαις καί ἄν ἐδιάδασες ἡ ἀφεντιχ σου τῆς πλανωμένης καβαλλιερίας,
νά μὴν εὔρες πουθενά πῶς νά ἐλευθερωθῇ τινάς γοητευμένος μέ ζυλιαῖς,
ποτέ πιστεύω νά μὴν τό εὔρες αὐτό, ἀμή μέ ὅλα τοῦτα ἐγὼ σέ ὑπόσχομαι
πῶς θέλω ταῖς κτυπηθῇ ἀγάλια ἀγάλια, καί ὅταν μέ φανισθῇ· ὁ θεός νά τό
δώσῃ ἀποκρί//θη ὁ Δόν Κισσότης, καί νά σέ δώσῃ φώτησιν νά γνωρίσης
τό χρέος ὁποῦ ἔχεις εἰς τό νά βοηθήσῃς τήν χωράν σου· περιπατῶντας μέ
αὐταῖς ταῖς ὀμιλίαις, ἔφθασεν εἰς ἐκεῖνον τόν τόπον ὁποῦ τοὺς εἶχαν τζαλα-

¹²⁵⁴ Final del capítulo, que ocupa once líneas de la página. A continuación, y, dejando tres líneas libres, comienza el título del capítulo ξζ.

πατήσει τά βόδια τόν ὅποιον βλέπωντας ὁ Δόν Κισσότης τόν ἐγνώρισε, καί εἶπε πρὸς τόν σάντζιον, αὐτό εἶναι τό λιβάδι εἰς τό ὅποιον ἐσυναπαντήσαμεν ταῖς εὐμορφαῖς βοσκοποῦλαις, μέ τούς χαριτωμένους βοσκούς, ὅπου ἤθελαν νά ἀνακαινίσουν καί νά μιμηθοῦν τήν βοσκιήν ἀρκαδίαν //εἰς μίμησιν τῶν ὁπίων (ἀνίσως ὅμως καί ἀγαπᾶς)· ἀγαποῦσα εἶπεν ὁ σάντζιος νά γίνωμεν βοσκοί αὐτόν τόν χρόνον ὅπου ἔχομεν νά καθήσωμεν μέσα εἰς τό σπήτι, καί ἐγώ μέν ὀνομαζόμενος ὁ βοσκός κισσιτίτζα, ἐσύ δέ ὁ βοσκός σαντζίνος, καί ἀγοράζοντας μερικά πρόβατα ὁμοῦ καί ὅλα ἐκεῖνα ὅπου εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τούς βοσκούς, θέλομεν περιπατεῖ εἰς τά βουνά, εἰς τά δάση, καί εἰς τά λιβάδια τραγουδῶντας εἰς τό ἕνα μέρος, καί παραπονούμενος εἰς τό ἄλλο, πίνωντας ἀπό τά διαφανή ὕδατα τῶν βρυ//σῶν, ἢ ἀπό τά καθαρά καί ὀξυκίνητα ρεύματα · ἡ μεγάλαις βελανιδιαῖς θέλουν ἐκτεῖνῃ μέ μεγάλην εὐθυνίαν τόν γλυκόν τους καρπόν, τά ζηρὰ κούτζουρα τῶν παλαιῶν πλατάνων θέλουν μας χρησιμεύσει ἀντίς διά σκαμνί, ἢ αἰτίαις, θέλουν μᾶς παρέχει τόν ἴσκιον τους, τά τριαντάφυλλα τήν εὐωδίαν τους θέλουν μᾶς χρησιμεύσει, ἀντίς διά πολυποίκιλα χρώματα, τά ἀπλόχωρα λιβάδια, τό// κονάκι μας θέλει εἶσθαι ὁ ξάσηρος ἀέρας, τό φεγγάρι θέλει μᾶς φέγγει, θέλει μᾶς προξενήσει χαράν τό παράπονόν μας, ὁ Ἀπόλων θέλει μᾶς δώσει τούς σίχους, ὁ ἔρωτας τά λόγια, μέ τά ὅποια θέλομεν κάμῃ ἔργα ὅπου νά μείνουν εἰς αἰώνιον φήμην · καλὰ πᾶμεν τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, αὐτή ἡ ἄσκησις ἀληθινά μέ τεργιᾶζει ἐμένα, καί ἡμπορῶ νά βάλλω σίχημα, πῶς τήν ὥραν ὅπου ἤθελε τό μάθη ὁ Δοκτόρ καράσκος, καί ὁ μαστρονικολός ὁ παρπέρης εὐθύς ἤθελεν ἔλθῃ καί αὐτοί νά γίνουν βοσκοί, καί μάϊ μάϊ φοβοῦμαι νά μήν τό κάμῃ καί ὁ παπᾶς, ὅτι τόν ἡξεύρω πῶς ἀγαπᾷ πολλά ταῖς περιδια//βάσεις, καί ἐσύ τό εἶπες αὐτό πολλά καλὰ σάντζιε τοῦ ἀποκριθῇ ὁ Δόν Κισσότης, καί ἀνίσως καί γίνῃ βοσκός ὁ Δοκτόρ Καρδράσκος, ἡμπορεῖ νά ὀνομασθῇ ὁ βοσκός σανσονίνος, ἢ Καρασκόνης, ὁ μαστρονικολός ὁ παρπέρης ἡμπορεῖ νά ὀνομασθῇ νικολόζος, τόν παπᾶ ἄλλο ὄνομα δέν ἡμποροῦμεν νά τοῦ δώσωμεν πάρεξ κᾶνένα ὅπου παράγεται ἀπό τό ἐδικόν του ὄνομα ὀνομάζωντάς τον, βοσκός πιεδάν-προς, αἱ βοσκοποῦλαι ἀπό ταῖς ὁποῖαις θέλομεν νά εἵμασθην ἐρασμένοι, τῶν ὁπίων ταῖς ἐπωνυμίαις //θέλομεν ταῖς βάλλῃ ὡς καθὼς μᾶς ἀρέσει, καί ἐπειδὴ καί τῆς ἐδικῆς μου σινιόρας τό ὄνομα ὁμοιάζει τόσον βοσκιόν, ὅσον καί πριντζιπέσσικον, δέν θελω νά τό ἀλλάξω, εἰδὲ ἐσύ καί οἱ ὑπόλοιποι θέλετε κάμῃ ὡς καθὼς σας φανησθῇ, ὅσον μέν διά λόγου μου λέγει ὁ σάντζιος θέλω μιμηθεῖ τήν ἀφεντιᾶ σου, καί δέν θέλω τῆς ἀλλάξῃ μήτε ταῖς ἐδικαῖς μου γυναικός τό ὄνομα · ὁ Δοκτόρ σαμψών καρδράσκος ἀνίσως καί θελήσει νά ἔχῃ ἀγαπητικὴν, ἅς τήν ὀνομάσῃ ὡς καθὼς τήν ἀρέσει, ὁ παπᾶς

282r.

δέν ἡμπορεῖ νά //ἔχῃ γυναῖκαν, ἐπειδή καί ἔτζι τό καλεῖ τό ἐπάγγελμάτου, ἀλλά θέλει εὐρίσκεται ἀνάμεσόν μας νά τόν ἔχωμεν διά παράδειγμα τῆς φρονιμάδας, καί θέλει εἶσθαι ὡσάν μεγαλειότερος. κατὰ ἀλήθειαν, σάντζιο, ἄν τό κάμωμεν αὐτό, θέ νά περάσωμεν μίαν ζωὴν πολλὰ καλήν, θέλουν μᾶς ζηλεύσει, καί ἄλλοι πολλοί, καί θέλουν ἔλθῃ νά κατοικήσουν μετ' ἐμᾶς, καί θέλομεν κάμῃ αὐτό τό λιβάδι μίαν νέαν βοσκικὴν ἀρκαδίαν. μέ αὐταῖς καί ἄλλαις παρόμοιαις ὁμιλίαις ἐπέρασαν ὅλην ἐκεῖ//νὴν τὴν ἡμέραν, ἕως ὅπου ἔφθασεν ἡ νύκτα εἰς τὴν ὁποίαν ὁ μέν σάντζιος ἐκοιμήθη μέ μεγάλην βαθυπνίαν, ὁ δέ Δόν Κισσότης δέν ἡμπόρεσε οὔτε τό ὁμμάτι του νά σφαλίσῃ.

282v.

Κεφάλαιον ξη:^{ov}

Εἰς τό ὅποιον διηγεῖται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέβη εἰς
τόν Δόν Κισσότην.

ἡ νύκτα ἦτον ὀλίγον σκοτεινή, καί ἀγκαλά καί νά εἶχεν εὖγῃ τό φεγγάρι, μέ ὅλον τοῦτο, δέν ἔφεγγε περισσόν μέ τό νά ἦτον ὀλίγον περισσόν μέ τό νά ἦτον ὀλίγων ἡμερῶν, ὁ Δόν Κισσότης ἐπλάγιασεν ἀποσπεράς, καί ἀφ' οὗ ἐκοιμήθηκεν ἕναν ὕπνον ἐζύπνησε καί τοῦ εἶπεν, ἐγὼ θαυμάζομαι σάντζιε διά τὴν ἐδικὴν σου σκληρότητα, καί ἀπονοίαν, πόσαις φοραῖς σέ ἐπαρκαλάεσα νά τό κάμῃς αὐτό ὅπου θέλω σέ εἰπῇ καί τῶρα, νά ζεμακρύνῃς ὀλίγον ἀπ' ἐδὼ καί μέ καλήν καρδίαν καί ἀπτυσίαν νά κτυπηθῇς τριακόσαις τε//τρακόσαις ἀπὸ τόν λογαριασμόν ὅπου εἶναι τρεῖς χιλιάδες, καί τριακόσαις, σύκω νά ζοῦν τά ὁμμάτιά σου σάντζιε σύκω, ὅτι εἶναι κρῖμα νά παιδεύεται ἡ Δουλτζινέα ἀπὸ αἰτίαν ἐδικὴν σου. ἐγὼ σινύρε τοῦ ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος δέν ἔχω μαρμαρένιον κορμί, νά συκωθῶ εἰς αὐτὴν τὴν κρυάδαν, καί νά καταπληγῶσω το σῶμα μου, καί ἀνίσως καί μέ παραδιάσης θέ νά μέ κάμῃς νά ὁμώσω νά μὴν ταῖς κτυπηθῶ ποτέ. ἄχ ὁπλοφόρε ἄσπλαχνε εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἄχ ὕπη//ρέτα ἀχάριζε, κακά ἀνταποκρίνεσαι εἰς ταῖς χάριταις ὅπου σέ ἔκαμα, ἀπὸ αἰτίαν ἐδικὴν μου ἐγίνες φγοδερνάτορος, καί εἰς ὀλίγον καιρόν πιστεύω πῶς θέλεις ἰδῇ τοῦ λόγου σου καί Κόντε, τό ὅποιον δέν θέλει ἀργήσῃ περάνω ἀπὸ ὅσον θέλει νά περάσῃ αὐτός ὁ χρόνος, διότι μετὰ τό σκότος ἐλπίζω νά εὕρω εἰς μέγαλον φῶς, ἐγὼ ἐτοῦτα δέν τά ἠξεύρω, τοῦτο μόνον ἠξεύρω, πῶς ὅταν κοιμοῦμαι δέν ἔχω κᾶμμίαν ἔγνοιαν μήτε φόβον, μήτε ἐλπίδα, μήτε δόξαν, ὅπου ἄμποτες //νά εἶναι συγχωρημένος ἐκεῖνος ὅπου εὗρε τόν ὕπνον, ὅτι εἶναι ἕνα σκέπασμα

ὅπου καλύπτει ὅλους τούς συλλογισμούς τῶν ἀνθρώπων, εἶναι φαγητόν ὅπου χορταίνει τούς πεινασμένους, φωτιᾷ ὅπου χορταίνει τούς ψυχρούς, καί τέλος πάντων μονέδα βασιλικήν, μέ τήν ὁποίαν ἀγοράζονται ὅλα τά πράγματα, ράθμιον ὅπου ζυγιάζει ἐξίσου τόν βοσκόν καί τόν βασιλέαν, μόνον ἓνα πρᾶγμα ἔχει κακόν, ὥς καθώς ἄκουσα ἀπό ὅλους, τό ὁποῖον εἶναι πῶς ὁμοιάζει μέ τόν θάνατον, διότι ἀπό ἓναν κοιμημένον

εἰς ἓναν ἀποθαμένον εἶναι πολλά ὀλίγη διαφορά. ἐγώ δέν σέ ἄκουσα σάντζιο τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης νά συντύχεις μέ τόσῃν εὐφράδειαν, καί ἀπό αὐτό πισεύω πῶς νά εἶναι ἀληθινός ἐκείνος ὁ λόγος ὅπου ἐσύ λέγεις, ὅποιος συνανασρέφεται σοφούς γίνεται καί αὐτός σοφός. κάμνωντας τήν συνομιλίαν αὐτήν ἤκουσαν ἀπό πίσω τους μίαν μεγάλην σύγχυσιν καί ταραχήν ὅπου ἐγίνονταν εἰς // ὅλους ἐκείνους τους δασώδεις τόπους, ὁ Δόν Κισσότης εὐθύς ἐσυκώθη εἰς πόδι καί ἐξεσπάθωσεν, ἀμή ὁ σάντζιος ἐπῆγε καί ἐχώθη ὑποκάτω εἰς τό γομάρι βάνωντας εἰς τό πλάγι του τό σακκί μέ τά ἄρματα του καί τό σαμάρι τοῦ γομαρίου, τόσον μέγαλον φόβον καί τρέμον ἔλαθεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐσυγχύσθη κατά πολλά, καί ὅσον ἐπήγαινε αὖξηνεν ὁ θυμός του, διότι ἐπλησίαζεν ὅλη ἐκείνη ἡ ταραχή, ἡ ὁποία δέν ἐπροξενούνταν ἀπό ἄλλο, παρὰ ἀπό μίαν ἀγέλην χοιρῶν, ὅπου θέ νά ἦτον ὥς ἐξακόσια // ἐπτακόσια, καί ἐκείνην τήν ὥραν τά ἐπεριπατοῦσαν οἱ βοσκοί τους διά νά βοσκήσουν, καί ἔκαμναν τόσῃν σύγχυσιν μέ τά μουγκρίσματά τους καί μέ ταῖς φωναῖς τους ὅπου ἐκούφαναν τά αὐτία του Δόν Κισσότη, ὁμοίως καί τοῦ σάντζιου, οἱ ὁποῖοι δέν ἐκατάλαβαν τί νά ἦτον τό αἶτιον· ἔφθασε λοιπόν σιμά τους ἡ ἀγέλη, καί κάμνωντας ὁ Δόν Κισσότης ταῖς συνηθισμέναις προσκα//λέσεις, καί φωνάζοντας τά συνηθισμένα του λόγια ἐσάθησαν ὅλα μάταια, διότι οἱ χοῖροι οἱ ὁποῖοι δέν ἤκουαν τελείως, ἄρχισαν νά σπρώχνουν τόν ῥοντζινάντε ἔνθεν κἀκεῖθεν, τόν ἐγκρέμνισαν κάτω ὁμοῦ μέ τόν καθαλλιέρεν, καί ἐπέρασεν ὅλον τό κοπάδι τῶν χοίρων ἐπάνω ἀπό τόν ἀπτώϊτον καθαλλιέρεν, καί ἀπό τόν φοβούμενον καί τρέμοντα ὄπλοφόρον. ὁ σάντζιος ἀφ' οὗ ἐπέρασαν οἱ χοῖροι ἐσυκώθη καί ἐγύρσε με μέγαλον θυμόν τό σπαθί ἀπό τόν καθαλλιέρεν, // λέγωντας πῶς ἤθελε νά σκοτώσῃ πέντε ἕξι ἀπό ἐκεῖνα τά ἀπάνθρωπα γουρουνία. ἄφησέ τους φίλε σάντζιο εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀτιμία, ἀλλά δικαῖα παιδεία τοῦ οὐρανοῦ ὅπου δίδει εἰς τούς πλανωμένους καθαλλιέρεους τούς νικημένους, καί πρέπει νά εἶναι παιδευμένοι ἀπό τόν οὐρανόν, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος, ὁμοίως καί οἱ ὄπλοφόροι πρέπει νά τούς τρώγουν οἱ ψῆρες, νά τούς τζιμποῦν ἡ μῦγες, καί τούς βασανίζῃ ἡ πείνα, ὁμως ἄς τά ἀφήσωμεν αὐτά, καί ἄς πλαγιάσω//μεν νά κοιμηθοῦμεν, καί τό ταχύ θέλομεν ἰδῇ τί θέλει μᾶς δεῖξῃ ἡ τύχη, κοιμήσου ἐσύ σάντζιο ὅπου

283r.

ἐγεννήθης διά νά κοιμᾶσαι, ὅτι ἐγώ ἐν ὅσῳ εὐρίσκεται ἡ Δουλτζινέα μου
γοῖητευμένη πιεζύω πῶς

283v. δέν θέλω σφαλίσαι ποτέ τά ὁμματιά μου μέ ἀνάπαυσιν· ὁ σάντζιος ἐπῆγε
καί ἐπλάγιασεν, ἀμή ὁ Δόν Κισσότης ἀκουμπώντας εἰς μίαν ῥίζαν ἐνοῦ
δένδρου, ἄρχησε καί εἶπεν αὐτούς τοὺς γίχους¹²⁵⁵

Εἰς κάθε γίχον ὁποῦ ἔλεγεν, εὗγανε πολλοὺς ἀνασεναγμούς, καί ἔχυνε πε-
ρισσά δάκρυα ἐπειδή καί ἐτρῶθη εἰς τήν καρδίαν του ἀπό τόν πόνον τῆς
νίκης, καί ἀπό τήν ἀπουσίαν τῆς Δουλτζινέας· ἐξη//μέρωσε καί ἡ ἡμέρα
ἀνέτειλε καί ὁ ἥλιος μέ ταῖς λαμπραῖς του ἀκτῖνες, καί κτυπώντας εἰς τά
ὁμματιά τοῦ σάντζιου τόν ἐξύπνησε, καί ἀφίνωντας τά ὀκνηρά πτερά τοῦ
ὑπνου, ἐπῆγε καί ἐκαβαλλίκευσε μαζί μέ τόν καθαλλιέρην του, καί ἀκο-
λούθησαν τό ἀρχινισμένον τους ταξίδι, καί πρὸς τό βράδυ εἶδαν ὁποῦ εἴρ-
χουνταν πρὸς τοῦ λόγου τους ὡς κἄμμία δεκαριᾶ ἄνθρωποι καθαλλαρέοι,
καί ὡς πέντε ἔξ πέζοι, ἡ καρδιά τοῦ Δόν Κισσότη ἄρχησε νά δειλιά, διότι
οἱ ἄνοι ὁποῦ //εἴρχουνταν καί ἐπλησίαζαν, εἶχαν εἰς τά χέρια τοὺς κον-
τάρια, καί ἦτον ἄρματωμένοι μέ μεγάλην ἐτοιμασίαν τοῦ πολέμου· ὁ Δόν
Κισσότης γυρίζοντας πρὸς τόν σάντζιον εἶπεν, ἂν ἐγώ ἤθελα ἔχῃ ἄδειαν νά
μεταχειρίζωμαι τά ἄρματα, καί τό ἐπάγγελμά μου μέ δεμένα χέρια, ἡμπο-
ροῦσα νά πολεμήσω ὅλον αὐτό τό πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, καί τοὺς ἤθελα
νικήσῃ μέ τόσῃν εὐκολίαν ὥσάν νά ἔτρωγα ἓνα κομμάτι ζάχαρι, ὁ σάντζιος
δέν τοὺς ἀποκρίθη τίποτα, μέ τό νά εἶχαν φθάσει ἐκεῖ//νοι οἱ ἄνθρωποι, οἱ
ὁποῖοι εὐθύς ἐσύκωσαν τά κοντάρια, καί ἀκουμπώντας τά εἰς ταῖς πλάταις
καί εἰς τά γήθη τοῦ Δόν Κισσότη καί τόν ἐφοδέρεσαν πῶς ἤθελαν νά τόν
σκοτώσουν, ἀμή ἓνας ἀπό ἐκείνους τοὺς πεζοὺς κἄμνωντας σημεῖον μέ τό
δάκτυλον ἀπὸ μακρυὰ τόν Δόν Κισσότην νά σιωπήσῃ ἔτρεξεν εὐθύς πέρ-
νωντας τόν ῥοντζινάντε ἀπὸ τό χαλινάρι τόν εὗγαλεν ἔξω ἀπὸ τήν σράταν,
οἱ ἐπίλοιποι πεζοὶ ἐπῆγαιναν ἐμπρὸς εἰς τόν σάντζιον, ἀκολουθοῦσαν ὅλοι
ἐκείνον ὁποῦ ὀδηγοῦσε //τόν Δόν Κισσότην ὁ ὁποῖος δύνω καί τρεῖς φοραῖς
ἠθέλησε νά ἐρωτήσῃ ποῦ τόν πηγαίνουν, καί τί ἐζητοῦσαν ἀπὸ λόγου του,
ἀμή εὐθύς ὁποῦ ἤθελε νά ἀνοίξῃ τά χεῖλη του τοῦ τά ἐσφαλοῦσαν ἐκεῖ-
νοι ὁποῦ ἐκρατοῦσαν τά κοντάρια, τό ἴδιον ἔκαμναν καί εἰς τόν σάντζιον·
ἐδραδύασεν ἡ ἡμέρα ἐξεμά-

284r. κρυνε τό ταξίδι τους, εἰς τοῦ Δόν Κισσότη τήν καρδίαν καί εἰς τοῦ σάντζιου
αὖξανεν ὁ φόδος κατὰ πολλά, μάλισα ὅταν ἔδλεπαν πῶς δέν τοὺς ἄφηναν
οὔτε να συντύχουν, ἀλλά τοὺς ὕβριζαν, καί τοὺς ὀνειδίζαν ὀνομάζωντάς
τους πτωχίς καί φωνιᾶδες, κλέπτες καί λησάδες. ἔφθασεν σχεδόν τήν μι-

¹²⁵⁵ El escriba deja un vacío correspondiente a doce versos de un madrigal.

σὴν νύκταν εἰς ἓνα κασέλι τό ὅποιον εὐθύς τό ἐγνῶρισεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς// ἦτον τοῦ Δουκός, καί ἔμεινεν ἐκσατικός, καί ἐκφώνησε λέγωντας, ἐγὼ ἤξεύρω πολλά καλὰ πῶς εἰς αὐτήν τήν κατοικίαν εἶναι ὅλως δι' ὅλου περιποίησις, φιλοξενία καί τιμή, ἀμή ὥς φαίνεται εἰς τοὺς νικημένους τό καλόν μεταβάλλεται εἰς κακόν· ἐμβήκαν εἰς τήν αὐλήν τοῦ καστελίου τό ὅποιον τό εὗραν πολλά εὐμορφα ροχισμένον, καί τοὺς ἐξανακαίνησε τόν φόβον ὥς καθὼς θέλει φανῇ εἰς τό ἀκόλουθον κεφάλαιον.

Κεφάλαιον ξθ:^{ον}

Ὅπου διηγεῖται τό πλέον περιέργον καί νόσιμον
συμβεδικός ὁποῦ νά ἐδιηγῆθη εἰς αὐτήν τήν
ἰσορίαν τοῦ μεγάλου Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας.

Ἐξεκαβαλλίκευσαν οἱ καθαλλάριδες καί ὁμοῦ μέ τοὺς πεζοὺς ἔπιασαν μέ μεγάλην βίαν τόν Δόν Κισσότην καί τόν σάντζιον, καί τοὺς ἐπῆγαν μέσα εἰς μίαν σάλαν τριγύρου εἰς τήν ὁποίαν ἦτον ὥς σαράντα λαμπάδες ἀναμέναις, καί ὥς ἑκατόν πενήντα μικρότεραις, εἰς τρόπον ὁποῦ ἔφεγγαν ὡσάν νά ἦτον ἡμέρα εἰς τήν μέσην τῆς σάλας ἦτον ἓνας σωρός // ὑψηλός ὥς δύο ὁργιῶις ἀπό τήν γῆν, καί ἦτον σκεπασμένος μέ μαῦρον κατιφέ, καί τριγύρω ἦτον λαμπάδες ἀναμμέναις περᾶνω ἀπό διακόσιαις, καί ἐπάνω εἰς τήν κορυφήν, ἦτον ἓνα σῶμα νεκρόν μίας τοιαύτης εὐμορφῆς κορασίδος, ὁποῦ μέ τήν εὐμορφίαν της ὁμόρφηγε καί ἐκαλλόπιζε τόν ἴδιον θάνατον, εἶχε τό κεφάλι του ἐπάνω εἰς ἓνα μαξιλάρι χρυσόν κεντημένον, ἐφοροῦσεν ἓνα σέφανον ἀπό διάφορα καί εὐωδέστατα ἄνθη πλεγμένον,

τά χέρια της τά εἶχε σαυρομένα ἐπάνω εἰς τό σῆθος της, καί ἀνάμεσα εἰς αὐτά εἶχεν ἓνα κύτρινον κλαδί φοινίκων, ἀντίκρυ εἰς τήν σάλαν ἦτον [ἓνα¹²⁵⁶] θέατρον καί δύο σκαμνία, ἐπάνω εἰς τά ὁποῖα ἐκάθονταν δύο μεγάλα προσώπατα, ὁποῦ μέ τό νά εἶχαν κορῶνας εἰς τήν κεφαλὴν τους, καί σκῆπτρα εἰς τό χέρι ἐφαίνονταν νά ἦτον βασιλεῖς ἢ πλασοί, εἰς τό πλάγι αὐ//τουνοῦ τοῦ θεάτρου ἦτον ἄλλα δύο σκαμνία ἐπάνω εἰς τά ὁποῖα ἔδωκαν καί ἐκάθηναν ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος, καί ἐκεῖνοι ὁποῦ τους εἶχαν φέρη, καί ὅλα αὐτά τά ἔκαμινεν μέ μεγαλοτάτην σιωπὴν. ἐπάνω εἰς αὐτό ἀνέβηκαν εἰς τό θέατρον δύο μεγάλα προσώπατα, τά ὁποῖα εὐθύς τά ἐγνώρησεν ὁ Δόν Κισσότης πῶς ἦτον ὁ Δοῦκας, καί ἡ Δουκέσσα,

284v.

¹²⁵⁶En el interlineado superior.

καί ἐκάθησαν ἐπάνω εἰς δύο σκαμνία σιμά εἰς ἐκείνους ὅπου ἐφαίνονταν βασιλεῖς. ποῖος δέν ἤθελε θαυμάσει// βλέποντας ἐκεῖνα τά πρᾶγματα, καί μάλις γνωρίζοντας ὁ Δόν Κισσότης πῶς τό σῶμα ἐκεῖνο τό σῶμα τό νεκρόν, ἦτον τῆς Ἀλτεσιδώρας· ὅταν ἀνέβαιnen ὁ Δοῦκας καί ἡ Δουκέσσα εἰς τό θέατρον ὁ Δόν Κισσότης καί ὁ σάντζιος ἐσυκώθηκαν καί τοὺς ἐπροσκύνησαν· εὐγῆκε μετὰ ταῦτα ἕνας ὑπηρέτης, καί πλησιάζοντας εἰς τόν σάντζιον, τόν ἐφόρεσε μίαν χλαμίδα ἀπό βαμπακερόν πανί μαῦρον, ἦτον κεντημένον μέ φλόγαις φωτιαῖς, καί πέρνωντας τήν σκούριαν// ἀπό τό κεφάλι του τόν ἐφόρεσε μίαν μίτραν ὡσάν ἐκείνην ὅπου φοροῦν οἱ ἀρχιερεῖς, καί τοῦ εἶπε νά μήν ἀνοίξη τό ρόμα του ὅτι εὐθύς τόν ἐσκώτονεν· ὁ σάντζιος ἐσοχάζουνταν ἐπάνω του ἐκείναις ταῖς φωτιαῖς ὅπου εἶχεν ἡ χλαμίδα, βλέποντας πῶς δέν τόν ἔκαιεν δέν ἐγνοιάζουνταν τελείως· ἄρχισεν ἐπάνω εἰς αὐτό νά εὐγαίνει ἀπό κάτω ἀπό τόν σωρόν μία γυναικα καί νόστιμη ἀρμονία ὁργάνων, ἡ ὅποια μέ τό νά μήν ἦτον ἐμποδισμένη// ἀπό φωνήν ἀνθρώπινον, καί μέ τό νά ἦτον ἐκεῖ μεγάλη σιωπή, ἀκούοντας ὅπου ἐμελοδοῦσε πολλὰ ἐρωτικά καί νόστιμα, παρעυθὺς ἐφάνη ἕνα νέον παλικάρακι, τό ὅποιον ἐτραγούδησε μέ ἡχικήν καί νόστιμον φωνήν αὐτοὺς τοὺς ρίχους.....¹²⁵⁷

285r. φθάνει εἶπε τότε ἕνας ἀπό ἐκείνους ὅπου ἐφαίνονταν βασιλεῖς, φθάνει ὃ θεῖε μελοδισά ὅτι ποτέ δέν θέλεις ἡμπορέσει νά τελειώσης τήν παρᾶσιν τοῦ θάνατου, καί ταῖς χάριταις τῆς ἀσύγκριτου ἀλτεσιδώρας, ὅχι ἀποθαμένην ὡς καθὼς τήν θαρῶει ὁ ἀμαθῆς Κόσμος, ἀλλά ζωντανήν εἰς τήν ἐντέλειαν τῶν φημῶν, καί εἰς τήν τιμωρίαν ὅπου διὰ νά τήν κάμη τινάς νά γνωρίσῃ νά ἐπανα//λάβῃ τό χαμένον τῆς φῶς πρέπει νά κακοπάθῃ ὁ σάντζιος ὅπου εἶναι ἐδῶ παρόν· σύκω ὃ ραδαμάνθη ἐπειδὴ καί ἡζεύρεις ἐκεῖνο ὅπου ἀποφασίσθη διὰ νά γυρίσῃ εἰς τόν ἑαυτόν του αὐτό τό κορίτζι, σύκω ὀγλίγορα καί ἄσε τοῦτο, καί φανέρωσε του διὰ νά μήν μακρυνῇ τό καλόν ὅπου θέλει προζενήσῃ ὁ γυρισμός του· εὐθύς ὅπου τό εἶπεν αὐτό ὁ Κριτής ἐσυκώθη καί ὁ ραδαμάνθης καί εἶπεν ἐλάτε ἐσεῖς ὃ ὑπουργοὶ μικροὶ τε καί μεγάλοι καί ἐλάτε νά μέ ταψίν να //κυτπήσετε εἴκοσι τέσσερες φοραῖς τά μάγουλα τοῦ σάντζιου, καί νά τοῦ τά τζιμπήσετε δώδεκα φοραῖς μέ τά χέρια, καί ἕξ φοραῖς μέ τά βελόνια, καί ὅχι μόνον εἰς τό πρόσωπον ἀλλά καί εἰς ταῖς παλάμαις καί εἰς τοὺς βραχίονες, ὅτι εἰς αὐτήν τήν τζιριμῶνιαν ζέκει ἡ ὑγεία τῆς ἀλτισιδώρας ἀκούοντας αὐτό ὁ σάντζιος ἐφώναζε καί εἶπεν τόσον θέλει εἶσθαι δυνατόν νά ἀφεθῶ ἐγὼ νά μέ κάμουν

¹²⁵⁷ El copista deja tres líneas libres correspondiendo a dos estancias dedicadas a Altisidora. La página *recto* comienza, asimismo, con tres líneas libres por el final del canto.

αὐτά, ὅπου εἶπατε, ὅσον εἶναι δυνατόν νά γίνω ἀράπης, θαυμάζω τί ἔχει νά κά//μη ἡ παιδεῖα τοῦ προσώπου μου μέ τήν ἀνάστασιν αὐτοῦ τοῦ κοριτζίου, γοητεύουν τήν δουλιζινέαν καί ὕσερον γυρεύουν νά δώσουν ἐμένα διά νά γλυτῶσουν ἀπό τήν γοητεῖαν· ἡ ἀλτεσιδώρα ἀποθαίνει ἀπό μίαν ἀσθενεῖαν ὅπου τῆς ἔδωσεν ὁ θεός, καί γυρεύουν νά τήν ἀναζήσουν δίδωντάς με ἐμένα εἴκοσι τέσσαρες πιάτζαις, καί κατατζίμποτες τά χερίά μου καί τό πρόσωπον μου μέ τά βελόνια· αὐταῖς ταῖς τζιρεμονίαις ὑπάγεται νά ταῖς κάμετε κἀνέναν ἄλλον διότι ἐγώ// εἶμαι παλαιά ἀλεποῦ ἐσύ θέλεις ἀποθάνει σάντζιε εἶπε μεγαλοφώνως ὁ ῥαδαμάντης ὑπόμεινε καί σιῶπα διότι καί σέ ζητοῦν πράγματα ἀδύνατα, καί μήν παραεξετάξεις ταῖς δυσκολίαις αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως, διότι ἐσύ ἐξάπαντος πρέπει νά ἰδῇς τοῦ λόγου σου τρυπημένον ὡσάν ἕνα κόσκινον, καί τά μουσάκια σου τζουμαδισμένα, καί θέλεις νά κλαύσης κ'πολλά διά τά

περισσά τσιμπήματα ὅπου θέλουν σέ κάμει εἰς ποῖον τό λέγω αὐτο; δέν μέ ἀκροάζεσθε ὃ ὑπηρεταί δέν κάμνετε τόν λόγον μου; δέν ἔχει ἡ ἡρώς ἡ προσαγή μου; ἐφάνη ἐπάνω εἰς αὐτό πῶς ἐμβῆκαν εἰς τήν σάλαν ὡς ἐξη ματρόναις μία κατόπι ἀπό τήν ἄλλην, καί ἡ τέσσερες ἐφοροῦσαν γιαλιά, ἡ δέ δύο δέν εἶχαν· εὐθύς ὅπου ταῖς εἶδεν ὁ σάντζιος, μουγκρίζοντας ὡσάν ἕνας ταῦρος, εἶπεν. ἐγώ θέ//λω ἀφεθῶ νά μέ τυραννήσῃ ὅλος ὁ Κόσμος, ὅμως ματρόνες δέν θέλω ἀφήσει οὔτε νά μέ ἀγγίζουν κάμετε μέ ὃ, τι θέλετε, βάλετέ με γάταις εἰς τό πρόσωπον μου, ὡς καθῶς ἔβαλαν εἰς τοῦ καβαλλέρου μου, ἅς μέ τρυπήσουν μέ σελέτα ὅτι θέλω τό ὑποφέρει, ἀμή νά ἔλθουν νά μέ ἀγγίζουν ἡ ματρόνες αὐτό δέν θέλω τό ὑποφέρει μέ κἀνέναν τρόπον. ὁ Δόν Κισσότης τοῦ εἶπε καί αὐτός παιδί μου σάντζιε κάμε ὑπομονήν νά γίνῃ ὁ λόγος αὐτῶν τῶν ἀρχόντων, καί νά τό κρατῇς διά μεγάλην //ἀρετήν τό νά σέ ἔδωσεν ὁ θεός μίαν τοιαύτην χάριν ὅπου μέ τό μαρτύριον τοῦ σώματός σου γλυτῶνεις γοητευμένος, καί ἀνασένεις ἀποθαμένους. ἡ ματρόναις ἔστεκαν κοντά εἰς τόν σάντζιον ὅταν ἔκαμνεν αὐτός ὑπακοήν, καί ἐκαλοκάθησεν εἰς τό σκαμνί, ἀφίνοντας τό πρόσωπόν του καί τά γένειά του νά τόν κάμουν ὃ, τι ἤθελαν ἤλθε λοιπόν ἡ πρῶτη ματρώνα καί τόν ἐκτύπησεν ἕνα πιάτζον¹²⁵⁸ τόσο δυνατά ὅπου ἔμεινεν τυπωμένος εἰς τό πρόσωπόν του, καί ὕσερον τοῦ ἔκαμε καί ἕναν χαιρετισμόν, ἐγύρισεν ὁ σάντζιος καί τῆς εἶπεν ἐγώ σινιόρα ἀγαποῦσα νά ἦτον ὀλιγώτερος ὁ χαι//ρετισμός καί ἡ πάτσα ἅς ἦτον δυνατότερη, ὅτι μά τήν ζωήν μου νά μέ πιεεύσῃς πῶς ὀρίζεις καλὰ τά χεράκια σου, τέλος πάντων ὅλαις ἡ ματρώναις, καί τόν ἐξεμάτισαν μέ ταῖς πιάτζαις τούς, καί μέ τά τσιμπήματά τους.

285v.

¹²⁵⁸ Otras veces μπάτσον, πιάτσον. (italiano bazza).

ἦλθαν μαζί με αὐταῖς καί ἄλλοι πολλοί ἄνθρωποι τοῦ ὀσπιτίου, καί ἄλλοι τόν ἐτζιμποῦσαν, καί ἄλλοι τόν ἐκτυποῦσαν πάτζους, ἄλλοι ἐμαδοῦσαν τά γένειά του, τά μικρά παιδεῖα ἐχόνουνταν ἀποκάτω ἀπό τό σκαμνί, καί ἐτζιμποῦσαν τά μηρία του εἰς τρόπον// ὅπου τόν ἔκαμαν καί ἐσυνώθη εἰς τά πόδια, καί βάνοντάς τόν εἰς τή μέσην ἤθελε νά φωνάξη ἀμή δέν τόν ἔδιδαν ἄδειαν ἢ πάτσαις, ὅτι ὡσάν χαλάζι ἔπευταν ἐπάνω του, καί ἄλλο δέν ἀκούγονταν, παρά αὐτά τά τρία λόγια μέ, μέ, μέ, τίνα, τίνα, τίνα, ῥάδα, ῥάδα, ῥάδα ὅπου ἤθελε νά εἰπῇ μέ τήν ἀράδαν, ἀμή δέν ἐπρόφθανε νά τό ἐκφωνήσῃ ὅλο, ὅτι τήν ὥραν ὅπου ἄνοιγε τό ρόμα του τόν ἔκαμναν καί τόν ἐσφαλοῦσαν ἢ πολλαῖς πέτζαις· τέλος πάντων αὐτά τά ὑπόφερεν //ὡς καθὼς ἠμπόρεσεν, ἀμή ταῖς τρύπαις μέ τά βελόνια ὅπου τόν ἔκαμαν, δέν ἠπόρεσε μέ κἀνέναν

286r. τρόπον νά ταῖς ὑποφέρῃ, καί ἀρπάζοντας μίαν μεγάλην λαμπάδαν ὅπου ἦτον ἐκεῖ σιμά του ἄρχισε νά κυνηγᾷ ταῖς ματρώνες καί ὅλους τοὺς ἄλλους λέγωντας φύγετε ἔξω ὑπηρεται τοῦ ἄδου ὅτι τό κορμί μου δέν εἶναι ἀπό σίδερον, νά ὅπου ὑποφέρῃ τοιαῦτα μαρτυρία, κάμνωντας αὐτό ἢ ἀλτεσιδῶρα, ἢ ὅποια θέλει ἦτον κουρασμένη ἀπό τό νά ἔστεκε πλαγιασμένη ἐκεῖ ἐπάνω //ἐγύρυσεν εἰς τό ἕνα μέρος, καί βλέπωντάς τήν οἱ περιεσῶτας σχεδόν ὅλοι μέ μίαν φωνήν ἐφώναξαν λέγωντας, ἀναστήθη, ἀναστήθη, ἢ ἀλτισιδῶρα, ὁ ῥαδαμάνθης εἶπε τόν σάντζιον νά καταπραῦνῃ τόν θυμόν του, ἐπειδὴ καί εἶχεν ἀναστηθῇ ἢ ἀλτισιδῶρα, τήν ὅποιαν εὐθύς ὅπου τήν εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐπῆγε καί ἐγωνάτισε ἐμπρός εἰς τόν σάντζιον λέγωντάς τόν τώρα εἶναι ὁ καιρός τέκνον τῶν ἐντοσθίων μου, καί ὄχι ὀπλοφόρε μου νά κτυπισθῇς μερικαῖς ἀναστήθη, //ξυλῆς ἀπό τήν ποσότητά ὅπου εἶσαι χρεώστης νά κτυπηθῇς διὰ τήν ἐλευθερίαν τῆς Δουλτζινέας, τώρα ἔχεις τό καιρόν σου, καί τήν ἀρετήν ἐντελεσάτην, καί μέ μεγάλον πόθον εἰς τό νά εὐποι //ἦς εἰς τόν ὅποιον ἀποκρίθη ὁ σάντζιος. αὐτό μου φαίνεται ἕνα κακόν ἐπάνω εἰς τό ἄλλον, καί θέλει ὑπάγῃ ἢ δουλειά μου ἐμπρός, ἀνίσως καί ὕστερα ἀπό τόσαις τσιμπηματιαῖς, πάτζους ξυλῆς νά λάβω καί αὐταῖς ταῖς καμιτζικαῖς, καλιώτερα νά μέ ἐδίνετε μίαν πέτραν εἰς τόν λαμόν καί νά μέ ἐρῶντε εἰς ἕνα πηγάδι, ἄφησέ με ὅτι τώρα τώρα χορεῦει ὁ διάβολος. ἢ ἀλτεσιδῶρα εἶχε συκωθῇ καί ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς τή θεμονίαν, καί ἄρχισαν νά σημαῖνον //τά ὄργανα, καί νά ἀκούετε ὁ ἐλαλαγμός ἐκείνων ὅπου ἐφώναξαν, καί ἔλεγον νά ζῇ ἢ ἀλτεσιδῶρα νά ζῇ ἢ ἀλτεσιδῶρα. ὁ Δοῦκας καί ἢ Δουκέσσα ὁμοῦ καί οἱ δύο βασιλεῖς ἐσυνώθησαν καί ἐπῆγαν νά κατεβάσουν τήν ἀλτεσιδῶραν, ἐπῆγε κατόπι ἀπό αὐτοὺς καί ὁ Δόν Κισσότης καί τήν ὥραν ὅπου ἐκατέβαινε, βλέπωντάς τόν τοῦ εἶπεν, ὁ θεός νά σέ τό συγχωρέσῃ καβαλλέρε ἄπονε καί χωρίς ἔρωτα, ἐπειδὴ καί ἀπό

τὴν ἀσπλαγχνίαν σου ἐπῆγε εἰς τὸν ἄλλον Κόσμον, νά ζῇ ἡ ἀλτεσιδῶρα καί// ὕξερα γυρίζοντας πρὸς τὸν σάντζιον εἶπεν, ὁ θεὸς νά σέ τό ἀνταποδώσῃ, ὃ εὐσπλαγχνε ὀπλοφόρε, καί σέ εὐχαρισῶ πολλά διὰ τὴν ζωὴν ὅπου μέ ἔδωσες, καί ἤξευρε ὅτι σέ χαρίζω ἔξῃ ἀπὸ τὰ ὑποκάμυσά μου, τὰ ὁποῖα ἀγκαλά καί εἶναι φυναίκια, ἐσύ ἡμπορεῖς νά τὰ φτάσῃς ἀνδρίκια · ὁ σάντζιος ἐφίλησε τὸ χέρι τοῦ ὄντας γονατιστός μέ τὴν χλαμίδα, καί μέ τὴν μίτραν ὅπου ἐπροεῖπαμεν καί ἄνωθεν, τὰ ὁποῖα ἐπρόσραξεν ὁ Δοῦκας νά τοῦ τὰ πάρουν, ἀμή ὁ σάντζιος ἐπαραμέλησε νά του τὰ ἀφήσῃ διότι ἤθελε νά τὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν τόπον του, διὰ νά τὰ ἔχῃ διὰ σημεῖον ἐκείνης τὴν μεγάλης ἀνδραγαθίας ὅπου ἔκαμεν. ἡ Δουκέσσα τοῦ ἀποκρίθη πῶς του τὰ ἤθελεν ἀφήσῃ διὰ τὴν ἀγάπην τῆς γυναικὸς του τῆς τερέζας · ἐπῆγεν ὁ καθ' ἕνας //τούς νά κοιμηθῇ εἰς τὸν διορισμένον του τόπον, ὁμοίως καί ὁ Δόν Κισσότης μαζί με τὸν σάντζιον.¹²⁵⁹

286v.

Κεφάλαιον ο:ον

Ὅπου διηγεῖται ὅ,τι ἄλλο τοὺς ἐσυνέβη εἰς ἐκεῖνο τό
Κασέλι, καί ἄλλα πράγματα ἀναγκαῖα εἰς αὐτὴν τὴν
ἰσορίαν

Ὁ σάντζιος ἐκοιμήθη ἐκείνην τὴν νύκταν εἰς τὴν ἴδιαν κάμεραν τοῦ Δόν Κισσότη, ἀγκαλά καί ἀγαποῦσε νά τό ἀποφύγῃ ἂν ἤθελεν ἡμπορέσῃ ἐπειδὴ καί ἤξευρε τὰς συνηθισμένες ἐρωτήσεις, καί ἀποκρίσεις τοῦ καθαλλιέ-ρου καί αὐτός δὲν εἶχε καιρὸν τότε νά ἀποκρίθῃ ἐπειδὴ καί τοῦ ἦτον πλέον ἀναγκαῖον νά κοιμηθῇ διὰ τό μαρτύριον ὅπου ἐτράβηξεν· αὐτὴ ἡ ἀμφιβολία ἀλήθευσε, διότι εὐθύς ὅπου ἐπλάγιασεν ὁ Δόν Κισσότης, τοῦ εἶπε πῶς σέ φαίνεται σάντζιο τό συμβεβηκός αὐτῆς τῆς νύκτας, καί δὲν ἡμπορεῖ νά τό ἀρνηθῇ τινὰς πῶς εἶναι μεγάλη καί ἰσχυρά ἡ δύναμις μίας ὅπου ἀποβάλλεται ἀπ' ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον προσφέρει αὐτὴ ἔρωτα, ὡς καθὼς μέ τὰ ἴδιά σου ὄμματα εἶδες εἰς τὴν ἀποθαμένην ἀλτισιδῶραν, ὅχι μέ ἄλλαις σαῖταις, οὔτε μέ ἄλλ' ἄλλα σπαθία, μήτε μέ ἄλλα πολεμικά ὄργανα, παρὰ μέ τό νά συλλογᾶται τὴν σχκληρότητα καί ἀψηφυσίαν ὅπου ἔδειξε πάντοτε πρὸς αὐτόν. ἀνάθεμα τὴν αὐτὴν καί τὴν ὥραν ὅπου εὐρέθῃ ἀποκρίθῃ ὁ

¹²⁵⁹ La página ocupa siete líneas del capítulo anterior y a continuación tres líneas libres antes del comienzo del nuevo capítulo.

σάντζιος, καλήτερον ἤθελεν εἶσθαι νά ἐκάθουμουν ἐγώ εἰς τό σπῆτι μου, ἐπειδή καί ἐγώ μήτε τήν ἀγάπησα, μήτε τήν ἀκολούθησα, καί πρὸς τούτοις ἐτράδηξα τό μαρτύριον της

287r. καί ἄφησέ μέ νά κοιμηθῶ, ἄν δέν θέλῃς νά μέ κάμῃς νά γκρεμισθῶ κάτω ἀπό ἕνα παράθυρον. κοιμήσου σάντζιο τοῦ ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης καί ἔστω ὁ Κύριος μετά σοῦ. ἀποκοιμήθηκαν καί οἱ δύο τούς καί εἰς αὐτόν τόν καιρόν ἠθέλησε νά φανερώσῃ καί νά γράψῃ ὁ σίδ ἄχμέτ ὁ συγγραφεύς αὐτήν τήν μεγάλην ἰσορίαν. τό αἷτιον ὅπου ἐπαρα//κίνησε τούς Δούκιδες καί ἐκατασκεύασαν αὐτήν τήν προῤῥεθεῖσαν μηχανήν, καί λέγει μή ξεχνῶντας ὁ Δοκτόρ σαμψών καρῥάσκος ὅταν ἔγινε καβαλλιέρης τῶν ἐπόπτρων καί ἐνικήθῃ ἀπό τόν Δόν Κισσότην, τοῦ ὁποῖου ἡ νίκη τοῦ ἐχάλασε τούς σκοπούς ὅπου εἶχε, ἠθέλησε νά γυρίσῃ νά δοκιμάσῃ ἄλλην μίαν φοράν, ἐλπίζοντας νά λάβῃ καλιωτέραν ἔκδοσιν ἀπό τήν ἐπερασμένην· ἔμαθεν ἀπό τό ἱτζογλάνι ὅπου εἶχεν ὑπάγῃ τό γράμ//μα εἰς τήν γυναῖκαν τοῦ σάντζιου πάντζα εἰς ποῖον τόπον εὐρίσκεται ὁ Δόν Κισσότης, ἄλλαξε τά ἄρματα του, καί τό ἄλογόν του, καί βάνοντας καί τό σκουτάρι του τήν λευκήν σελήνην, ἐφόρτωσεν ὅλα ἐπάνω εἰς ἕνα γομάρι, τό ὁποῖον τό ἔπερνεν ἕνας χωριάτης ἔφθασε λοιπόν εἰς τό κασέλι τοῦ Δοῦκα, καί ἀπό ἐκεῖ ἔμαθε πῶς ὁ Δόν Κισσότης ἤθελε νά εὐρεθῇ τήν ἡμέραν τῆς παναγύρεως ὅπου ἐγίνονταν εἰς τήν σαραγότζαν. ὁ Δοῦκας τοῦ //ἐδιηγῆθη τό παραγέλοιον ὅπου τοῦ ἔκαμαν μέ τήν ἐλευθερίαν τῆς Δουλτσινέας, τοῦ ἐδιηγῆθη παρομοίως τήν ἀπάτην ὅπου τοῦ ἔκαμεν ὁ σάντζιος εἰς τόν καβαλλιέρεν του κάμινωντάς τόν νά πιστεύσῃ πῶς μία χωριάτισσα ἦτον ἡ Δουλτσινέα, ἡ δουνέσσα ἀπάτησε τόν σάντζιον κάμινωντάς τόν νά πιεῦσῃ διὰ ἀληθινόν ἐκεῖνο ὅπου αὐτός ἐφεύρε δηλονότι πῶς νά εἶναι τη //ἄληθεία γοῆτευμένη ἡ Δουλτσινέα, καί θέλωντας νά ὑπάγῃ ὁ Δοκτόρ Καρῥάσκος ὁ Δοῦκας τόν ἐπαρκαλέεσε πῶς ἀνίσως καί τόν ἤθελεν εὖρη καί ἡ τόν ἤθελε νικήσῃ ἢ ὄχι, νά γυρίσῃ πάλιν ἀπό τό κασέλι, καί νά τοῦ διηγηθῇ ἐκεῖνα ὅπου ἤθελεν συνέβῃ· ὁ καρῥάσκος τοῦ ὑποσχέθῃ πῶς θέλει τό κάμη αὐτό, καί ἐκίνησε νά ὑπάγῃ νά εὖρη τόν Δόν Κισσότην, τόν ὁποῖον μὴν εὐρίσκωντάς τον εἰς τήν σαραγότζαν, ἀλλά εἰς τήν Βαρτζελόνα τοῦ ἐσυνέβῃ ἐκεῖνο ὅπου ἀναφέραμεν, καί ἐγύρισε πάλιν ἀπό τό κασέλι τοῦ Δογκός καί τοῦ// ἐδιηγῆθη τά πάντα, καί τās συμφωνίας τοῦ πολέμου ὅπου ἔκαμαν, τās ὁποίας ὁ Δόν Κισσότης ὡς καλός καί πλανώμενος καβαλλιέρης τῆς ἤθελε φυλάξῃ καί πῶς ἐγύρισε νά καθίσῃ ἕναν χρόνον ὀλόκληρον εἰς τό σπῆτι, καί ἴσως εἰς ἐκεῖνον τόν καιρόν νά ἤθελε ἐλευθερωθῇ ἀπό τήν μεγάλην τοῦ τρέλλαν.μέ αὐτό

287v. ἐγύρισεν ἀπό τόν Δοῦκαν, καί ἐγύρισεν εἰς τήν χῶραν καρτερῶντας τόν Δόν Κισσότην ὅπου εἴρχονταν κατόπι του ἀπό αὐτό ἐπῆρεν ὁ Δοῦκας,

καί ἔκαμεν εἰς τόν σάντζιον καί εἰς τόν Δόν Κισσότην, ἐκεῖνο ὅπου ἐπροδι-
 γήθημεν, καί ἔστειλεν ἀνθρώπους ἀρματομένους, καί ἐπίασαν ὅλαις ταῖς
 ράταις ἀπό ταῖς ὁποῖαις ἔμελλε νά περάσῃ ὁ Δόν Κισσότης, καί τόν ἐπία-
 σαν καί τόν //ἔφεραν· λέγει πρὸς τούτοις ὁ σίδ ἄχμέτ πῶς αὐτός ἐπίστευε νά
 εἶναι τόσον τρελλός οἱ περιγελασταί, ὅσον καί οἱ περιγελασμένοι, καί πῶς
 οἱ δούκιδες δέν εἶχαν τόσην μεγάλην διαφοράν, ἀπό τό νά φανοῦν καί
 αὐτοὶ τρελλοί, ἐπειδή καί εἶχαν τόσην ἔκδασιν νά περιγελοῦν δύο τρελ-
 λούς, ἀπό τούς ὁποίους ὁ ἓνας κοιμούμενος καί ὁ ἄλλος ἀγρυπνῶντας,
 τούς ἐπλάκωσεν ἡ ἡμέρα, καί ἐμβαίνοντας ἡ ἀλτισιδῶρα μέσα εἰς τήν κά-
 μεραν ὅπου ἦτον αὐτοί, εὐθύς ὅπου τήν εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης ἐγύρισε
 τό //πρόσωπόν του, καί ἐσκεπάσθη μέ τό πάπλωμα διὰ νά μήν τήν χαι-
 ρετήσῃ. ἡ ἀλτισιδῶρα ἐπῆγε καί ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς τό σκαμνί, μέ εἰς τό
 κρεβάτι, καί ἀφ' οὗ ἀναστέναξε θλιβερά μέ παραπονετικήν φωνήν εἶπεν
 ἐγὼ σινιόρε Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας εἶμαι μία κακοῤῥοϊζικὴ νικημένη
 καί ἐρασμένη, καί μέ ὅλον τοῦτο εἶμαι ὑπομονητική, τόσον ὅπου ἐξεψύ-
 χησα ἀπό τήν σιωπὴν μου, καί ἔχασα τήν ζωὴν μου, εἶναι δύο ἡμέραις
 ὅπου συλλογιζομένη τήν σκληρότητά σου ὅπου ἔδειξες εἰς τοῦ λόγου μου,
 ὦ σκληρ//ρότερε ἀπὸ τὰ μάρμαρα, καί σχεδόν χωρὶς αἰσθησιν, καβαλλιέρη,
 ἔμεινα ἀποθαμένη ἢ κἄν μέ ἔκριναν διὰ τοιούτην ὅλοι ἐκεῖνοι ὅπου μέ ἔδλε-
 παν, καί ἂν δέν μέ λυποῦνταν ὁ ἔρωτας, καί δέν ἐδιόριζε τήν θεραπείαν
 μου, διὰ μέσου τοῦ μαρτυρίου ὅπου ἔλαβεν αὐτός ὁ ὀπλοφόρος, ἤθελε
 μείνῃ ἀποθαμένη εἰς τούς αἰῶνας. ὁ ἔρωτας ἤθελε κάμῃ καλῆτερα εἶπεν
 ὁ σάντζιος ἀνίσως καί ἤθελε διορίσῃ αὐτὴν τήν θεραπείαν εἰς τό φομάρι
 μου, ἀμὴ εἶπέ μοῦ παρακαλῶσε σινιόρε ἔτζι νά σέ ἀξιῶσῃ ὁ θεός//νά ἐπι-
 τύχῃς ἓναν ἄλλον ἀγαπητικόν εὐσπλαγχνον, καί ὄχι σκληρόν ὥσάν τόν
 καβαλλιέρη μου. τί πράγματα εἶδες εἰς τόν ἄλλον Κόσμον; τί πράγματα
 εἶναι εἰς τόν ἄδην; ὅτι ὅποιος ἀποθάνει ἀπελπισμένος ἐξ ἅπαντος ἐκεῖ πη-
 γαίνει. ἐγὼ νά σέ εἰπῶ τήν ἀλήθειαν, ἀποκρίθη ἡ ἀλτισιδῶρα δέν ἀπόθανα
 τελείως, ἐπειδὴ καί δέν ἐμβῆκα εἰς τόν ἄδην, ὅτι ἀνίσως καί ἤθελα ἔμπη
 βεβαιώτα δέν ἤθελα ἡμπορέσῃ πλέον νά εὐγῶ, ἔφθασα ἀληθινά ἕως τήν
 πόρταν τοῦ ἄδου εἰς τήν ὁποῖαν ἔσεκαν οἱ δώδεκα διάβολοι καί //ἔπαιζαν
 τζελεμετζέ τοποῦ, μέ περάσματα καί ἄγρια ἦθη, καί ἀντὶ διὰ τόπια ἐμετα-
 χειρίζονταν κάποια βιβλία γεμάτα ἀπὸ ἄνεμον, πρᾶγμα πολλὰ θαυμασόν,
 ἀμὴ δέν μέ ἐπροξένησεν αὐ-

αὐτό τόσον θαυμασμόν, ὅσον ὅταν εἶδα πῶς ἐκεῖνοι ὅπου ἐνικοῦσαν ἐπι-
 κραίνονταν καί ἐκεῖνοι ὅπου ἐνικῶντο πάλιν ἐπικραίνοντο καί ἀναθε-
 ματίζονταν ἀναμεταξύ τους ὅταν ἔρριχναν μίαν φοράν ἓνα βιβλίον δέν
 ἐχρησίμευε καί διὰ δευτέραν φοράν, ἐκοιματιάζονταν· μόνον ἓνας διάβο-

288r.

λος εἶπεν πρὸς τὸν ἄλλον να ἰδῇ τί βιβλίον ἦτον ἐκεῖνο ὅπου ἐκείτονταν κ' γῆς πρὸς τὸν ὅποιον ἀποκρίθη πῶς ἦτον τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἰσορίας τοῦ Δόν Κισσότη, ὅχι ἐκεῖνο ὅπου ἐσύνθεσεν ὁ σίδ // ἀχμέτ, ἀλλὰ ἐκεῖνο ὅπου τὸ ἐσύνθεσεν ὁ ἀραγουνιέτζος. σήκωσέ το ἐμπρὸς μου ἀποκρίθη ὁ ἄλλος διάβολος, καὶ ῥίξετο μέσα εἰς τὸν ἄδην νά μὴν τὸ ἰδοῦν τὰ ὀμμάτια μου, καὶ ἀκούοντας ἐγὼ τὸ ὄνομα τοῦ Δόν Κισσότη, τὸν ὅποιον ἐγὼ ἀγαπῶ κ' πολλὰ ἐπάσχησα κατὰ πολλὰ καὶ ἐκράτησα εἰς τὴν μνήμην μου αὐτὴν τὴν ὀπτασίαν, βεβαιώτατα ὀπτασία θέλει ἦτον εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ὅτι ἐγὼ δέν εἶμαι // ἐκεῖνος ὅπου διηγείται ἡ ἰσορία, ἂν αὐτὴ εἶναι καλὴ πιστὴ καὶ ἀληθινὴ θέλει ζήσει εἰς τοὺς αἰῶνας, ἡδὴ καὶ εἶναι κακὰ θέλει πάγῃ εἰς τὸν τάφον καὶ νά μέ πιστεύσης πῶς μέ κακοφαίνεται ὅπου ἔδωλες ἡ ἀφεντιῶ σου τοὺς λογισμούς σου εἰς τοῦ λόγου μου, ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ ἐμένα περισσότερον ἤμπορεῖς νά ἐλπίζης εὐχαριστεῖαν παρὰ θεραπείαν, διότι ἐγὼ ἐγεννήθηκα διὰ νά εἶμαι τῆς Δουλτζινέας καὶ καμμία ἄλλη δέν ἤμπορεῖ νά πύσῃ τὸν τόπον ὅπου αὐτὴ ἔχει εἰς τὴν καρδιάν· αὐτὸ σέ φθάνει διὰ νά εὐγῆς ἀπὸ τὴν ἀπάτην // καὶ πρόσεχε εἰς τὸ ἐξῆς νά φυλάττῃς με τὴν τιμὴν σου. ἡ ἀλτεσιδώρα τότε δείχνοντας σχεδὸν πῶς νά ἐραθύμισε τοῦ εἶπεν, πρε¹²⁶⁰ γκιδί σαρδέλα βρωμερὴ λύγδα τυγανισμένη ὅπου δέν καταδέχῃσαι πέρδικα πλουμισμένη τί συλλογίζῃσαι πρε ἀχρεῖα; τί θαρῶεις κατσαδοῦρα; τί ἐπινοεῖς ψῶρα καφατιανή, παίγνιον τῶν ἀνθρώπων; σουσοῦμι τοῦ Κόσμου; τί θαρῶεις λέγω πῶς ἐγὼ διὰ τὰ μουτζουνά σου ἀπόθνα ὅπου εἶναι ἄσπρα ὡσάν τὸν κόλον τοῦ τεντζερά, ἀλί // μόνον εἰς τοῦ λόγου σου καίμενε, ὅλα ἐκεῖνα ὅπου εἶδες ἐχθές τὸ βράδυ εἶναι πλατζά καὶ διὰ ἀχρεῖους Βαρδάρους, οὔτε τὸ νύχι μου δέν ἤθελα ζέρξη νά μέ πονέσῃ· ἐπάνω εἰς αὐτὸ ἐμβῆκε μέσα εἰς τὴν κάμεραν ὁ μελωδὸς μουσικὸς, ὅπου εἶχε τραγουδήσει τοὺς σίχους ἐκεῖνην τὴν βραδυὰν ἐπροσκύνησε τὸν Δόν Κισσότην καὶ τοῦ εἶπε, παρακαλῶσε σινιῶρε νά μέ ἔχῃς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν πολλῶν σου ὑπηρετῶν, ὅτι εἶναι κάμποσαις ἡμέραις ὅπου σέ ἀγάπησα ἀκούοντας τὴν ἀνδρα//γαθίαν σου καὶ τὴν φήμην σου, εἰπές με ἡ ἀφεντιῶ σου τοῦ ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης ποῖος εἶσαι διὰ νά ἀνταποκριθῶ κ' τὸ πρέπον· τὸ παλικάρι ἀποκρίθη πῶς ἦτον ὁ μουσικὸς ὅπου εἶχε τραγω-

288v. δώσει τοὺς σίχους ἐκεῖνην τὴν νῦκταν. βεβαιώτατα ἡ ἀφεντιῶ σου ἔχεις πολλὰ νόστιμην φωνὴν τοῦ ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὸ ἐμπήκαν ὁ Δοῦκας καὶ ἡ Δουκέσσα μέσα εἰς τὴν κάμεραν διὰ νά ἰδοῦν τὸν Δόν Κισσότην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκάθησαν καὶ ἔκαμαν μίαν μεγάλην ὀμιλίαν, καὶ τοὺς εἶπεν ὁ σάντζιος πολλαῖς καὶ νόσιμας λεπτολογίαις, οἱ Δού-

¹²⁶⁰ πρε / μπρε, (del turco bre).

κιδες ἐφράνθηκαν κατά πολ//λά, τούς ὁποίους ἐπαράκάλεσεν ὁ Δόν Κισσότης νά τοῦ δώσουν ἄδειαν νά μισεύσῃ ἐκείνην τήν ἡμέραν, καί ἐπειδή καί εἰς καθαλλιέρους ὥσάν τοῦ λόγου του τούς ἔπρεπε περισσότερον νά κείτωντας εἰς μίαν καλύθαν χειροδοσκῶν, παρὰ εἰς βασιλικά παλάτια. ὁ Δοῦκας τόν ἔδοσεν ἄδειαν, καί ἡ Δουκέσσα τον ἐρώτησεν ἀνίσως καί ἔμεινεν εἰς τήν χάριν του ἡ ἀλτεσιδῶρα, ὁ Δόν Κισσότης ἀποκρίθη, ἡξέυρε σινιῶρα πῶς ὅλον τό κακόν αὐτοῦ τοῦ κοριτζίου προέρχεται ἀπό τήν ὀκνηρίαν//τῆς ὁποίας ἡ θεραπεία δέν εἶναι ἄλλη, παρὰ νά τήν βάλλῃς νά ἐργάζεται εἰς τιμημέναις ἀσκήσεις ἡ ἀφεντιᾶ σου τό ἐπέτυχες αὐτό πολλά καλά σινιῶρε, καί ἀπό τῶρα καί ἐμπρός θέλω τήν βάλλῃ νά καταγίνεται εἰς πλεκτά καί κεντήματα, δέν κάμνει χρεῖα εἶπεν ἡ ἀλτεσιδῶρα νά μεταχειρισθῇς ἡ ἀφεντιᾶ σου αὐτήν τήν θεραπείαν ὅτι ἐγώ, καί χωρίς αὐτό δέν θέλω τόν ἐνθυμυθῇ ὅσαις ἡμέραις καί ἂν ζήσω, καί προσκυνῶντας τούς αὐθεντάδες, εὐγῆκεν ἔξω καί μέ αὐτό ἐτελείωσεν ἡ ὁμιλία, ἐνδύθη καί ὁ Δόν Κισσότης καί ἐγευμάτησεν μέ τούς Δοῦκιδες, καί ἐκείνην τήν ἴδιαν βραδιάν ἐκίνησεν.

Κεφάλαιον σα:^{ov}

Ὅπου διηγείται ἐκεῖνο ὅπου ἐσυνέδη τόν Δόν
Κισσότην μέ τόν σάντζιον τόν ὀπλοφόρον
του πηγαίνοντας εἰς τό χωρίον του

Ἐξεκεν ὁ νικημένος καί πικραμένος καθαλλιέρης Δόν Κισσότης ἀπό τό ἕνα μέρος πολλά συλογισμένος, καί ἀπό τό ἄλλο μέρος πολλά χαρούμενος, ἡ μελαγχολία του ἐπροξενήθη ἀπό τό νά ἐνικήθη, καί ἡ χαρά ἀπό τό νά λογιᾶζῃ εἰς τήν ἀρετήν τοῦ σάντζιου, ὅπου τήν εἶχε δείξῃ εἰς τήν ἀνάστασιν τῆς ἀλτισιδῶρας, ὅτι χωρίς κανένα ἔλεγχον τῆς συνειδήσεως ἐπίστευε τῇ ἀληθείᾳ

πῶς νά εἶχεν ἀποθάνῃ τό ἐρασμένον κορίτζι. ὁ σάντζιος μήτε αὐτός δέν ἦτον χαρούμενος βλέπωντας πῶς ἡ ἀλτεσιδῶρα δέν τοῦ ἔδωσε τά ὑποκάμισα, καί συλλογιζόμενος αὐτό, εἶπε πρὸς τόν καθαλλιέρεν του, βέβαια σινιῶρε ἐγὼ θέ νά εἶμαι ὁ πλεον κακοῤῥοϊζικος ἱατρός ὅπου νά εὐρίσκεται εἰς τόν Κόσμον, διότι ἐγὼ ἡξεύρω μερικούς φυσικούς, οἱ ὅποιοι σκωτῶνοντας τούς ἀσθενεῖς //ὅπου ἱατρεοῦν, γυρεύουν νά σκληρωθοῦν διά τόν κόπον τούς, ὅπου δέν εἶναι ἄλλο, παρὰ νά γράφουν ρετζέταις, καί νά ταῖς ζέλουν εἰς τούς σπετζιᾶρηδες, καί πέρνουν ἐκεῖνοι τόν κόπον, καί τά φτιᾶνουν καί ἐμένα, ὅπου ἡ ὑγυεῖα τῶν ἄλλων μέ ἐκόρησε ραλαγματιαῖς,

289r.

αἷμα, πάτζαις, τζιμπιματιῶις, σουβλαῖς, καί ξυλιῶις δέν μέ δίδουν οὔτε ἕναν ἄσπρον· ἀμή τούς ὁμώνω καί ἐγώ ὅτι ἄν πέση εἰς τά χέρια μου ἄλλος ἕνας ἀσθενής, θέ νά ἰδρώσῃ ἡ μήτι του, ὅσον νά καταπεισθῶ νά κάμω τήν //θε-
ραπείαν, ἐσύ ἔχεις δίκαιον φίλε σάντζιε ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, καί ἡ
αλτεσιδῶρα πολλά ἄχαμνα ἐκυθερνήθηκεν ὁποῦ δέν σέ ἔδωσε τά ὑποκά-
μυσα ὁποῦ σέ ὑποσχέθῃ, καί ἀγκαλά καί ἡ ἀρετή σου εἶναι χάρισμα εἰς τοῦ
λόγου σου, ἐπειδή καί χωρίς κἀνένα κόπον τήν ἔμαθες μέ ὅλον τοῦτο εἶναι
μεγάλον πρᾶγμα νά λάβῃ τινάς εἰς τό κορμί του τοιοῦτον μαρτύριον, καί
ἄν ἐσύ ἐγύρευες πληρωμήν διά ταῖς ζυλιῶις τῆς ἐλευθερίας τῆς Δουλτζι-
νέας, ἄν καί νά εἶναι ἡ ἡθελα πληρώσῃ πολλά καλά //ἀμή τό κακόν εἶναι
ὁποῦ ὁ σοφός μερλίνος ἐδιόρισε νά εἶναι αὐταῖς ἡ ξυλιαῖς χωρίς κἀνένα
σύμφερον, ἀμή μέ ὅλον τοῦτο μοῦ φαίνεται πῶς δέν χάνομαι τίποτα ἄν
ἐκάμαμεν τήν δοκιμήν, ὅτι ἴσως νά ἐλευθερωθῇ ἡ Δουλτζινέα, ἄν καί νά
εἶναι ἡ ξυλιῶις μέ πληρωμήν· συλλογίσου σάντζιε πόσα γυρεῖς διά νά
διορθῇς τῶρα τῶρα, καί κράτησε τά ἄσπρα ἀπό ἐκεῖνα ὁποῦ ἔχεις ἐσύ τά
ἐδικά μου, πρὸς τοῦ ὁποῖου τά λόγια ὁ σάντζιος ἄνοιξε τά ὀμμάτιά του, καί
ἐτζίτωσε μία πηθαμή τά αὐτιά βάνωντας κ'νοῦν νά διαρθῇ μέ καλήν τοῦ
θέλησιν, καί εἶπε πρὸς τόν καθαλλιέρον του, ἐγώ σινιόρε, θέλω νά κάμω
τόν λόγον σου, ὅτι ἡ ἀγάπη τῆς φυναϊκός μου καί τῶν παιδιῶν μου εἶναι
αἰτία ὁποῦ ἐγὼ φαίνομαι πῶς νά ἀγαπῶ τό συμφέρον· ἀμή πόσα θέλεις νά
μέ δώσης εἰς τήν κάθε ξυλιάν ὁποῦ θέλω νά κτυπηθῶ; ἀνίσως καί ἡθελα
σέ πληρώσῃ σάντζιε ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης ὡς ἀξίζει ἡ μεγαλειότης καί
ποιότης αὐτῆς τῆς θεραπείας, βέβαια δέν ἡθελα φθάσῃ ὁ θησαυρός τῆς Βε-
νετίας· λογάρωσσε λοιπόν ἐσύ πόσα ἄσπρα ἔχεις ἐδικά μου, καί κάμε τήν
ἀποκοπὴν τῆς κάθε ζυλιαῖς, ἀποκρίθῃ ὁ σάντζιος τρεῖς χιλιάδες τριακό-
σαις καί τόσαις, καί ἀπό αὐταῖς ἐκτυπήθηκα ἕως πέντε,

289v. μένουν τῶρα ἡ ἐπίλοιπαις, ἅς ἔμπουν ἀνάμεσα εἰς αὐταῖς ταῖς τόσαις αὐ-
ταῖς ἡ πέντε καί ἅς ἔλθομεν εἰς ταῖς τρεῖς χιλιάδες καί τριακόσαις ὁποῦ
ἀπό δύο ἄσπρα ὅτι δέν θέλω παρακάτω, ἄν μέ ἐπρόρσταξεν ὁλος ὁ Κόσμος.
γίνονται ἕξ χιλιάδες καί ἑξακόσια ἄσπρα, ὁποῦ γήνουν τρεῖς χιλιάδες καί
πεντακόσια πενήντα τιμίνια καί τά τρακόσια κάμουν ἑκατόν πενήντα τι-
μίνια μισά //ὁποῦ γίνονται ἑβδομήντα πέντε τιμίνια, καί προσθέτωντάς τα
εἰς τά ἑπτακόσια πενήντα τιμίνια γίνονται ὅλα ὀκτακόσια εἰκοσιπέντε τιμί-
νια, καί προσθέτωντάς τα εἰς τά ἑπτακόσια πενήντα τιμίνια, γίνονται ὅλα
ὀκτακόσια εἰκοσιπέντε, αὐτά ὅλα ἐγώ θέλω τά ξεχωρήσω ἀπό τά ἄσπρα
ὁποῦ ἔχω τῆς ἀφεντιῶς σου, καί θελω ὑπάγω εἰς τό σπῆτι μου πλοῦσιος
ἀγκαλά καί δαρμένος, ὃ νά ἔχῃς τήν εὐχήν μου σάντζιο ἀποκρίθῃ ὁ Δόν
Κισσότης, ὅλο τό ἡλιζα ἐγὼ πῶς ἡ Δουλτζινέα ἔχει νά μείνῃ χρεώσης εἰς

τὴν ἐλευθερίαν τῆς γοητείας της, καὶ ἐγὼ θέλω μείνην χρεώσης νὰ σέ δουλεύω ἐν ὅσῳ ζῶ, ἂν αὐτὴ γυρίσῃ//ἡ κακοῤῥοϊκὴ αὐτὴ θέλει σταθῇ εὐτυχία καὶ ἡ νίκη μου ὅπου ἐνίκηθηκα, εὐτυχέστατος θρίαμβος, καὶ κοίταξε καλὰ σάντζιο καὶ νὰ ὅπου σέ δίδω ἄλλα δέκα σκοῦδα μόνον ὀγλιγορότερα νὰ ταῖς ἐκτυπηθῇς τί καιρὸν θέλεις, ἐρώτησεν ὁ σάντζιος; τοῦτην τὴν νύκταν χωρὶς ἄλλο ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης θέλω νὰ ταῖς κτυπηθῇς, πάσχησε λοιπὸν ἡ ἀφεντιᾶ σου νὰ εὑρεθοῦμεν εἰς τὸν κάμπον ὅπου νὰ μὴν μας ἰδῇ τινάς· ἐδράδιᾶσεν ἡ ἡμέρα καὶ ἐπῆγαν ἀνάμεσα εἰς κάποια δένδρη ὅπου //ἦτον ὀλίγον μάκρυν ἀπὸ τὴν ζράταν, ἐπῆραν εὐθύς τὴν σέλαν καὶ τό σαμάρι ἀπὸ τὸν ῥοντζινάντε καὶ ἀπὸ τὸ γομάρι, καὶ πέρνωντάς τὸ ὁ σάντζιος ἐξεμάκρυνεν ἀπὸ τὸν καβαλλιέρην του, ὡς εἴκοσι πατηματιαῖς, καὶ ἐμβῆκεν ἀνάμεσα εἰς κάποιαις συκίαις, καὶ βλέπωντάς τὸν ὁ Δόν Κισσότης πῶς ἐπῆγαινε μέ καλὴν του καρδίαν τοῦ εἶπεν·κοίταζε καλὲ σάντζιε νὰ μὴν λανθασθῇ εἰς τὸν //λογαριασμόν, καὶ νὰ μὴν βιασθῇς εἰς τὸ ἐκτύπημα δια νὰ μὴν σέ ἔλθῃ λιγοθυμία πρὶν νὰ φθάσῃς εἰς τὸ ποθοῦμενον τέλος καί, καὶ διὰ νὰ μὴν λανθασθῇς ἢ περάνω ἢ παρακάτω θέλω ἔλθῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέρος μετρῶντας μέ τὰ πατερημά μου ταῖς ζυλῖαις ὅπου θέλεις κτυπηθῇ· ἐξεγυμνωθῇ εὐθύς ἀπὸ τὸ ζωνάρι, καὶ ἐπάνω καὶ πέρνωνταςτὸ καμιτζίκι εἰς τὸ χέρι του ἄρχησε νὰ κτυπιέται, καὶ ὁ Δόν Κισσότης νὰ μετροῦ, ἀμὴ δὲν θέλει ἐκτυπήθῃ οὔτε ἐπτά οὔτε ὀκτῶ, καὶ τὸν //ἐφάνη πῶς κακὸς χωρατᾶς ἦτον ἐκεῖνος, καὶ πολλὰ φευκτὸς, καὶ κρατῶντας ὀλίγον τὸ καμιτζίκι εἶπε πρὸς τὸν καβαλλιέρην του πῶς αὐτὸς ἀποθαίνει εἰς τὴν συμφωνίαν ὅπου ἔκαμεν, ἀκολοῦθα ἐμ-

προστὰ σάντζιε καὶ μὴν ζέκεσαι εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ὅτι ἐγὼ θέλω σέ 290r.
ταῖς πληρώσω διπλά, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἔτζι θέλω ταῖς κτυπηθῇ καὶ ἄρχησε νὰ ἀναιδοκαταβάξῃ τὸ κουρπέτζι¹²⁶¹ χωρὶς νὰ τὸ κτυπᾷ εἰς τὸ κορμί του, ἀλλὰ εἰς τὰ δένδρα ἐκεῖνα ὅπου ἦτον ἐκεῖ, καὶ αὐτὸς ἐφώναζε καὶ ὁδύρουνται τόσον ὅπου ἐφαίνονταν πῶς ἡ κάθε μία ζιλία τοῦ ἤθελεν εὐγάλη τὴν καρδίαν. ὁ Δόν Κισσότης ὄντας //κ'πολλά εὐσπλαγχνικός τὸν ἐλυποῦνταν νὰ μὴν ἀποθάνῃ, καὶ δὲν ἤθελεν ἐπιτύχῃ τὴν ἐπιθυμίαν του, ἀπὸ τὴν ἀγνωσίαν τοῦ σάντζιου, καὶ τοῦ εἶπε πεδί μου σάντζιε φθάνει αὐταῖς ὅπου ἐκτυπήθηκες καὶ ταῖς ἐπίλοιπαις θέλει ταῖς κτυπηθῇ μέ τὴν ἄνεσίν σου, ὅτι ἐκτυπήθηκες παρὰν ἀπὸ χίλιας καμιτζικαῖς, καὶ κ'τὸ παρὸν ἄκουσε τὸν λόγον μου, καὶ ἔλα ἐνδύσου, ὅχι, ὅχι σινιόρε ἀποκρίθη ὁ σάντζιος δὲν θέλουν νὰ εἰποῦν διὰ λόγου μου πῶς ὅποιος μέ ἐκαλορλήρωσε νὰ μὴν τὸν //ἐκαλοδοῦλευσε. ἡ ἀφεντιᾶ σου ἄφισε'με νὰ κτυπηθῶ τὸ ὀλιγώτερον ἄλ-

¹²⁶¹κουρπέτζι, κουρμπέτζι (del turco *kurbasi*).

λαις χίλιαις ὅτι ἐγὼ καταλαμβάνω τοῦ λόγου μου πῶς ἡμπορῶ νὰ ταῖς ὑποφέρω, ἐπειδὴ καὶ ἀγαπᾷς ἐσύ εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης κτυπήσου, ὅτι ἐγὼ θέλω μετρῶ· ἐπῆρε λοιπόν πάλιν ὁ σάντζιος τὸ κουρπέτζι εἰς τὸ χέρι του καὶ ἄρχησε νὰ κτυπᾷ μέ τόσῃν προθυμίᾳ καὶ δύναμιν ὅπου εἶχε ξεφλουδίζει πολλά δένδρα ὅπου ἦτον τρυγύρω του, καὶ φωνάζοντας μίαν φωνὴν εἶπεν ἐδὼ θέλεις ἀποθάνει Σαμψὼν καὶ // ὅσοι εἶναι μαζὶ σου, ὁ Δόν Κισσότης ἔτρεξεν εὐθύς καὶ πλάνωντας τὸ καμίτζικι εἶπεν νὰ μὴν δύση, ἡ τύχη φίλε σάντζιε ὅτι διὰ τὸν ἐδικόν μου γοῦσον νὰ χάσης τήν ζωὴν σου μέ τήν ὁποῖαν θέλεις νὰ ἀναθρέψῃς τήν φυναϊκάν σου καὶ τὰ παιδεῖά σου· ἄς καρτερήσῃ ἡ Δουλτζινέα ἕως ὅπου νὰ μᾶς βολέσῃ πάλιν ὁ καιρός ὅτι ἐγὼ ἀπὸ αὐτό ὅπου εἶδα εἰς τὸν σάντζιον πισεύω βεβαιώτατα πῶς δέν θέλει ἀφεθῇ νὰ κάμῃ καὶ τὸ τέλος, ἐπειδὴ καὶ θέλεις ἔτζη ἡ ἀφεντιλᾶ σου ἀπεκρίθῃ ὁ σάντζιος ῥίξιμε // τὸ γιμουλούκι μου ἐπάνω εἰς ταῖς πλάταις μου ὅτι εἶναι ἰδρωμέναις, καὶ φοδοῦμαι νὰ μὴν ἀρρώσῃσω ὁ Δόν Κισσότης τὸ ἔριξεν εὐθύς τὸ γιμουρλούκι του, μέ τὸ ὁποῖον ἐπλάγισσε καὶ ἐκοιμήθη ἕως ὅπου τὸν ἐξύπνησεν ὁ ἥλιος, καὶ ἀκολουθῶντας πάλιν τήν ροάταν τοὺς ἔφθασαν εἰς ἓνα μέρος, καὶ ξεκαθαλλιεύοντας εἰς ἓνα κονάκι ὅπου τὸν Δόν Κισσότην τοιοῦτον τὸν ἐφάνηκεν καὶ ὄχι κασέλι ἐπῆγαν καὶ ἐπίασαν κατάλειμα εἰς μίαν σάλαν, ἡ ὁποῖα ἀντὶς νὰ ἔξη πετζιά χρυσά εἰς τοὺς τείχους ὡς καθὼς εἶναι συνήθεια εἰς ταῖς ἰταλίαις, εἶχε κατὰ ζωγραφίαις παλαιαῖς, ὡς // καθὼς εἶναι συνήθεια νὰ ταῖς

290v. ἔχουν εἰς τὰ χωρία. εἰς μίαν ἦτον ζωγραφισμένοι, ἀπὸ πολλά ἀμαθέσατον ζωγράφον ἢ κλοπὴ τῆς Ἑλένης, ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ὁ πάρης τήν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν μενέλαον, καὶ εἰς τὸ ἄλλον ἦτον ἡ ἰσορία τῆς λιδῶ καὶ τοῦ αἰνίου¹²⁶² εἰς ἓναν ὑψηλὸν πύργον προσποιημένη πῶς κάμῃ σημεῖον μέ ἓνα μισόν μαξιλάρι εἰς τὸν φυγαδεύον μουσαφήρην του, ὅπου ἔφυγε τρέχοντας εἰς τήν θάλασσαν // μέσα εἰς μίαν φεργάδαν, ἐσοχάσθη κατα λεπτῶς ταῖς ἰσορίαις καὶ εἶδε πῶς ἡ Ἑλένη δέν ἐπήγαινε κακοκαρδισμένη, διότι ἐχαμογελοῦσεν, ἀμὴ ἡ ὥραῖα λιδῶ ἐφαίνονταν πῶς ἔχυνεν ἀπὸ τὰ μάτια της δάκρυα χονδρά ὡσάν καρύδι· ὁ Δόν Κισσότης βλέπωντας αὐτό εἶπεν αὐταῖς ἡ δύω σινιόραις ἐσάθησαν κ' πολλὰ κακορροϊζικαῖς ὅτι δέν ἐγεννήθηκαν εἰς τοὺς παρόντες καιρούς, καὶ ἐγὼ πλέον κακορροϊζικὸς ἀπὸ ὅλους μέ τὸ νὰ μὴν ἐγεννήθηκα εἰς τὸν καιρὸν τοὺς, ὅτι ἂν αὐτό ἐσυναίβαι//νεν οὔτε ἡ τρωάδα ἤθελε κατῇ, μήτε ἡ καρθαγένῃ ἤθελεν ἀπολεσθῇ ἐπειδὴ καὶ μόνον ἐγὼ ἂν ἐσκοτόνα τὸν πάρην δέν ἤθελεν συνέδῃ αὐταῖς ἢ συμφοραῖς. ἐγὼ ἡμπορῶ νὰ βάλλω ρίχημα εἶπεν ὁ σάντζιος ὅτι πριχοῦ

¹²⁶²Dido y Eneas.

νά περάση πολὺς καιρὸς δέν θέλει εὐρεθῇ παλάτι, ἐργασῆρη, παρπέρικον
 ὁποῦ νά μὴν εἶναι τυπωμένη ἡ ἱστορία τῶν ἀνδραγαθιῶν μας, καὶ καν νά
 μᾶς ἐζωγράφιζε κἀνένας ἐπιτηδειότερος ἀπὸ ἐκεῖνον ὁποῦ ἐζωγράφιζεν
 αὐτά, ἔχεις δίκαιον σάντζιε τοῦ ἀποκριθῇ //ὁ Δόν Κισσότης, καὶ βέβαια
 ἀχρεῖος ἐςάθη ἐκεῖνος ὁποῦ τὰ ἐζωγράφισε, ἀμὴ ἄς τὰ ἀφήσω μὲν αὐτά εἰς
 ἓνα μέρος, καὶ εἰπέ μου ἂν ἔχης σκοπὸν νά κτυπηθῇς ἀπόψε τίποτα καμι-
 τζικίαις, καὶ ἂν θέλῃς νά εἶναι μέσα εἰς ὁσπῆτι, ἢ ἔξω εἰς τὸν κάμπον, ἐμένα
 σινιόρε ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος τόσον μέ κάμει νά ταῖς κτυπηθῶ μέσα εἰς τό
 σπῆτι ὅσον καὶ ἔξω, φθάνει μόνον νά εἶναι ἀνάμεσα εἰς δένδρη, ὅτι μέ φαί-
 νεται πῶς νά μέ βοηθοῦν εἰς τό νά ὑποφέρω γενναίως τὸν μεγάλον κόπον,
 ὅχι σάντζιε ἀποκριθῇ //ὁ Δόν Κισσότης, ἐγὼ τό ἐσοχάσθηκα ἀλλέως τώρα,
 ὅτι διὰ νά ἐπάρῃς καὶ ἐσύ δύναμιν νά ταῖς ἀφήσωμεν κ'τό παρὸν ταῖς ζυλί-
 αις, καὶ νά ταῖς κτυπηθῇς ὅταν ὑπάγωμεν εἰς τό χωριὸν μας, εἰς τό ὁποῖον
 θέλομεν φθάσει ἔως μεθαύριον· ὁ σάντζιος τοῦ ἀποκριθῇ νά κάμῃ ὥς κα-
 θὼς ἀγαπᾷ, ἀμὴ πῶς αὐτὸς ἀγαποῦσε νά τελειώσῃ ἐκεῖνην τὴν ὑπόθεσιν,
 διότι ἡ ἄρρητα πολλαῖς φοραῖς φέρνει κίνδυνον, καὶ μέ αὐτὸ ἐτελείωσαν
 τότε τὴν ὁμιλίαν τους.

Κεφάλαιον οἷον

291r.

Ὅποῦ διηγεῖται μέ τί τρόπον ἐπῆγαν εἰς τό χωρίον
 τοῦ ὁ Δόν Κισσότης καὶ ὁ σάντζιος

Ὁ Δόν Κισσότης καὶ ὁ σάντζιος ἐκάθησαν ὅλην ἐκεῖνην τὴν ἡμέραν εἰς
 ἐκεῖνο τό κονάκι καὶ ἐκαρτεροῦσαν νά βραδιάσῃ ἓνα μὲν διὰ νά τελειώ-
 σουν τό ἐπίλοιπον τῶν ζυλιῶν εἰς τὸν κάμπον, καὶ ἄλλο δια νά ἰδῇ τό
 τέλος αὐτῶν τῶν ξυλίων εἰς τό ὁποῖον ἔσεκεν ὅλη ἡ ἐπιθυμία, ἔφθασαν
 εἰς ἐκεῖνο τό κονάκι ἓνας διαδάτης καθαλλιέρης μέ τρεῖς τέσσερες ὑπηρέ-
 τες //ἓνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους εἶπεν εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐφαίνονταν νά εἶναι
 ἀφέντης τους, ἡ ἀφεντιᾶ σου σινιόρε Δόν[Κισσότης]ἀρδάρο ταφέ ἡμπο-
 ρεῖς νά καθήσῃς ἐδῶ ἔως νά περάσῃ τό μεσημέρι, ἀκούωντας αὐτό ὁ Δόν
 Κισσότης εἶπε πρὸς τὸν σάντζιον, ἄκουσε σάντζιε, ὅταν ἐγὼ ἐφυλολόγησα
 ἐκεῖνο τό β»ον μέρος τῆς ἱστορίας μου, μέ φαίνεται νά εἶδα αὐτό τό ὄνομα
 Δόν ἀρδάρο ταφέ, ἐνδέχεται ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος, ἀμὴ ἄς ἀφήσωμεν νά
 ζεκαβαλληκεύσῃ καὶ ὕστερον θέλομεν τὸν ἐρωτήσῃ.ἔξε//καβαλλίκευσεν ὁ
 καθαλλιέρης ἡ καπήμισσα τὸν ἔδωσε μίαν καλὴν κάμεραν κοντά εἰς τὸν
 Δόν Κισσότη, σολισμένη καὶ μέ ζωγραφίαις ὡσάν καὶ τοῦ Δόν Κισσότη,

ὁ καθαλλιέρης ἐυθύς ἐξεγυμνώθη καὶ εὐγῆκεν ἔξω εἰς τὴν σάλαν μέ τό νά ἐφρυσοῦσε δροσερός ἄνεμος, εἰς τὴν ὁποίαν ἤϋρε καὶ τόν Δόν Κισσότην καὶ τόν ἐρώτησεν εἰς τί μέρος ἐπῆγαινε, ὁ Δόν Κισσότης τοῦ ἀποκρίθῃ ἐγὼ σινιόρε πηγαίνω ἐδῶ σιμά εἰς ἓνα χωρίον εἰς τό ὁποῖον ἐγεννήθηκα, ἀμή ἡ ἀφεντιά σου ποῦ πηγαίνεις; ἐγὼ σινιόρε τοῦ// ἀποκρίθῃ ὁ καθαλλιέρης πηγαίνω εἰς τὴν πατρίδαν μου τὴν γρανάταν, καλή πατρίδα ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης, ἀμή εἰπές μέ παρακαλῶσε ἐμένα τό ὄνομά [σου] τό ὄνομά μου εἶναι Δόν ἀλδάρο ταφέ¹²⁶³ ἀποκρίθῃ ὁ καθαλλιέρης, πρὸς τόν ὁποῖον εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ἐγὼ λογιᾶζω χωρὶς ἄλλο πῶς ἡ ἀφεντιά σου νά εἶσαι ἐκεῖνος ὁ Δόν ἀλδάρο ταφέ ὁποῦ εἶναι τυπωμένος εἰς τό δευτέρον μέρος τῆς ἰσορίας τοῦ Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας νεωρὶ τυπωμένον ἀπὸ ἓναν τωρινόν συγγραφέα· ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος ἀποκρίθῃ ὁ καθαλλιέρης, καὶ //ἐκεῖνος ὁ Δόν Κισσότης ἦτον μεγαλωτάτος μου φίλος, καὶ ἐγὼ ἐξάθηκα ἐκεῖνος ὁποῦ τόν εὐγαλε ἀπὸ

- 291v.** τὴν χώραν του, καὶ τόν ἐπαρακίνησα νά ἔλθῃ εἰς μίαν πανήγυρην ὁποῦ ἐγίνονταν εἰς τὴν σαραγότζαν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐγὼ καὶ τόν ἔκαμα μεγάλας χάριταις μαλίστα τόν ἐγλύτωσε καὶ ἀπὸ τόν θάνατον διότι ἦτον πολὺ θρασὺς καὶ ἀπόκοτος· εἰπές μου παρακαλῶσε σινιόρε ὁμοιάζω ἐγὼ μέ ἐκεῖνον τόν Δόν Κισσότη ὁποῦ λέγεις ἡ ἀφεντιά σου; εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης ὅχι βεβαιώτατα ἀποκρίθῃ ὁ καθαλλιέρης μέ //κανέναν τρόπον, ἀμή λέγουν πῶς νά εἶχε καὶ ἓναν ὄπλοφόρον, καὶ τόν ὀνόμαζαν σάντζιο πάντζαν εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης, ναὶ εἶχεν ἀποκρίθῃ ὁ Δόν ἀλδάρο, ὁ ὁποῖος ἀγκαλά καὶ νά ἔλεγεν πῶς νά ἦτον πολλὰ νόστιμος καὶ χαριτωμένος, ὅμως ἐγὼ δέν ἐγνώρισα κανένα ἀπὸ αὐτά ἀπάνω του, ἐγὼ τό πισεύω εἶπε τότε ὁ σάντζιος, διότι τό νά λέγῃ τινὰς χάριταις καὶ νοσιμάδες δέν εἶναι ἴδιον κάθε ἀνθρώπου, καὶ αὐτός ὁ σάντζιος ὁποῦ λέγεις ἡ ἀφεντιά σου, θέλει εἶναι κανένας ἀχρεῖος καὶ οὐδετιποτένιος, ὅτι ὁ// ἀληθινὸς σάντζιος πάντζας εἶμαι ἐγὼ, ὅτι ἔχω τόσαις χάριταις ἐπάνω μου, καὶ ἂν δέν πισεύῃς ἡ ἀφεντιά σου κάμετε τὴν δοκιμήν, καὶ ἀκολουθήσετέ με ὡς κανέναν χρόνον, καὶ θέλετε πῶς πεύζουν ἐπάνω μου τοιαῦταις, καὶ τόσαις χάριταις, ὁποῦ δίχως νά ἡξεύρω ταῖς περισσότεραις φοραῖς ἐκεῖνο ὁποῦ λέγω κάμνω καὶ λέγουν ὅσοι καὶ ἂν μέ ἀκούουν, καὶ ὁ ἀληθινὸς Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας ὁ ὀνομαζὸς ὁ ἀνδρεῖος ὁ γνωσικός, ὁ ἐραστής, ὁ χαλαστήν τῶν ἀδίκων, ὁ παραπατέρας τῶν ὀρφανῶν, // ὁ διαφεντευτής τῶν χρηρῶν, ὁ φωνέας τῶν κοριτζίων, ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει διὰ κυρίαν τὴν Δουλτζινέαν τοῦ τοπόζου εἶναι αὐτός ὁ καθαλλιέρης ὁποῦ εἶναι ἐδῶ παρόν, εἰς τόν ὁποῖον

¹²⁶³Don Alvaro Tarfé.

δουλεύω ἐγὼ διὰ ὄπλοφόρος, καὶ ὅποιος ἄλλος Δόν Κισσότης καὶ σάντζιος πάντζας καὶ ἂν εὐρίσκεται, εἶναι ψευδῆς καὶ ὀνειρευμένος, ἐγὼ σέ πιξεύω ἀποκρίθῃ ὁ Δόν αλδάρο, διότι περισσότεραις χάριταις εἶπες ἢ ἀφεντιά σου εἰς τέσσερα πέντε λόγια ὅπου ἐσύντυχεις, παρὰ ὅπου πιξεύω νὰ ἐσύντυχεν ὁ ἄλλος ὁ σάντζιος ἐπὶ ζωῆς του// καὶ ὁ καθαλλιέρης σου φαίνεται νὰ εἶναι ὁ ἀληθινὰ ὡς καθὼς τὸν λέγεις ἐγὼ εἶμαι ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης ἐκεῖνος ὁ ἴδιος ὅπου κηρύττεται ἡ φήμη του, καὶ ὄχι ἐκεῖνος ὁ κακοῤῥοίζικος ὅπου ἠθέλησε νὰ πάρῃ τὸ ὄνομά μου, καὶ νὰ τιμὰ τοῦ λόγου του μέ τούς λογισμούς μου ὅθεν παρακαλῶ τὴν ἀφεντιά σου διὰ τὸ χρέος ὅπου ἔχεις ὄντας καθαλλιέρης νὰ εὐαρεσθῇς νὰ κάμῃς μίαν μαρτυρίαν ἔμπροσθεν τοῦ κριτοῦ αὐτῆς τῆς χώρας, πῶς ἡ ἀφεντιά σου δέν μέ εἶδες ποτέ ἕως τῶρα, καὶ πῶς ἐγὼ // δέν εἶμαι ὁ Δόν Κισσότης ὅπου ἐτυπώθη εἰς τὸ β>ον βιβλίον, μήτε αὐτός ὁ σάντζιος πάντζας ἐκεῖνον ὅπου γνωρίζεις ἡ ἀφεντιά σου. ἐγὼ θέλω σέ δουλεύσει τὴν ἀφεντιά σου **292r.** μετὰ πάσας χαρὰς ἀποκρίθῃ ὁ Δόν αλδάρο, ἀγκαλὰ καὶ νὰ φέρῃ θαυμασμόν τὸ ἀκούειν δύο Δόν Κισσότηδες, καὶ τζάντιδες ἕναν καὶ τὸν αὐτόν καιρόν, οἱ ὅποιοι ὅσιν ὁμοιότητα ἔχουν εἰς τὰ ὀνόματα, τόσιν ἀνομοιότητα ἔχουν εἰς τὰ ἔργα, καὶ τὸ ζαναδεβαιώνω πῶς αὐτούς ὅπου εἶδα ποτέ μου δέν τούς εἶδα, βέβαια ἡ ἀφεντιά σου εἶπεν // ὁ σάντζιος θέλει νὰ εἴσαι γοητευμένος, ὡσάν τὴν σινιώρα μου τὴν Δουλτζινέα, καὶ ἄμποτες νὰ ἔδιδεν ὁ θεὸς νὰ ἔξεκεν ἡ σωτηρία σου εἰς τὸ νὰ κτυπηθῶ τρεῖς χιλιάδες καὶ τόσας καμιτζικαῖς κτυπηθοῦμαι διὰ λόγου της, ὅτι ἐγὼ ταῖς ἠθελα κτυπηθῇ χωρὶς κἄμμίαν πληρωμὴν · ἐγὼ δέν καταλαμβάνω τί καμιτζικικιαῖς λέγεις εἶπεν ὁ Δόν αλδάρο, διότι ὁ σάντζιος τὸν ἀποκρίθῃ πῶς ἦτον μεγάλη ἡ διήγησις, καὶ πῶς τοῦ ἠθελε διηγηθῇ τὴν ὑπόθεσιν, ἂν κ'τύχῃ ἠθελεν ὑπάγῃ ἀπὸ μίαν σράταν. // ἦλθεν ὡς τόσον ἡ ὥρα τοῦ γεῦματος, ὁ Δόν Κισσότης ἐγευματίσθη μέ τὸν Δόν αλδάρο καὶ κατὰ τύχην ἐμβῆκεν εἰς ἐκεῖνο τὸ κονάκι ὁ κριτῆς ἐκεῖνο ἐκεῖνου τοῦ τόπου μέ ἕναν γραμματικόν ἔμπροσθέντου, καὶ λέγωντας ὁ Δόν Κισσότης τὸν ἄλδαρο νὰ εἰπῇ ἐκεῖνο ὅπου εἶχαν ὁμιλήσει, αὐτός μέ καλὴν του καρδίαν ὁμολόγησεν ἔμπροσθεν εἰς τὸν κριτὴν, πῶς αὐτός δέν ἤξευρε τὸν Δόν Κισσότην τῆς μαντζίας ὅπου ἦτον ἐκεῖ παρὸν καὶ πῶς δέν ἦτον ἐκεῖνος ὅπου ἦτον τυπωμένος εἰς μίαν ἰσορίαν ὀνομαζομένην δεῦτερον// μέρος τοῦ Δόν Κισσότη τῆς μαντζίας, συνθεθεῖσα παρὰ τινος ἀδελιανοῦ τορδεσιλιανοῦ · ὁ Κριτῆς ἐξάθη καὶ ἐστοχάσθη ἐκεῖνο ὅπου ἦτον τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἔκαμε τὴν διάλυσιν μέ ὅλαις ταῖς δύναμεις ὅπου εἰς τοιαῦτες ὑποθέσεις ἔπρεπε νὰ γίνωνται, καὶ μέ αὐτὸ ἔμεινεν κ'πολλὰ χαρούμενος ὁ Δόν Κισσότης καὶ ὁ σάντζιος, ὡσάν νὰ ἦτον κἄμμία ἀναγκαῖα αὐτῇ ἡ διάλυσις, καὶ ὡσάν νὰ μὴν ἠμποροῦσαν νὰ ξεχωρίζουσιν

ἀπό τά ἔργα τους οἱ Δόν Κισσότηδες, καί οἱ σάντζιοι · ἐσυνομίλησε διάφορες ὑπόθεσεις ὁ Δόν ἀλδάρο //μέ τόν Δόν Κισσότην εἰς τὰς ὁποίας ὁ μαντζιακός ἔδειξε τὰς φρονιμάδας του εἰς τρόπον ὁποῦ ἔκαμε τόν Δόν ἀλδάρο καί ἐγνώρισε τό σφάλμα εἰς τό ὁποῖον εὗρισκουνταν, ὁ ὁποῖος ἄρχησε νά ὑποπτεύεται πῶς νά εἶναι γοητευμένος, ἐπειδὴ καί ἔδλεπεν ὀφθαλμοφανῶς δύο Δόν Κισσότηδες τόσον ἀνομοίως. ἐβραδύασεν ἡ ἡμέρα, καί ἐκίνησαν ἀπό ἐκεῖνον τόν τόπον καί περιπατῶντας ὥς δύο ὥραις ἦλθαν εἰς δύο ράταις ἀπό ταῖς ὁποῖαις ἡ μία ἐπήγαινε εἰς τό χωρίον τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἡ ἄλλη πρὸς τό μέρος ὁποῦ ἤθελε νά ὑπάγῃ// ὁ Δόν Αλδάρο εἰς αὐτό τό ὀλίγον διάστημα τοῦ καιροῦ, ὁ Δόν Κισσότης τοῦ ἐδιηγήθηκε τήν συμφορὰν ὁποῦ ἔπαθεν ὅταν ἐνικήθηκε, καί τήν γοητείαν¹²⁶⁴ καί ἐλευθερίαν τῆς Δουλτζινέας τὰ ὁποῖα ἀκούωντάςτα

- 292v.** ὁ Δόν ἀλδάρο, καί ἀποχαιρετῶντας τόν Δόν Κισσότην καί τόν σάντζιον καί ἐπῆγαν εἰς τήν ράταν του ὁμοίως αὐτοὶ εἰς τήν ἐδικήν τους καί ἔμειναν ἐκεῖνην τήν νύκτα ἀνάμεσα εἰς κάποια δένδρα εἰς τὰ ὁποῖα ἐτελείωσεν ὁ σάντζιος τόν ἀριθμόν τῶν ζυλιῶν, ἀγκαλά καί εἰς ταῖς φλοῦδαις τῶν δένδρων, καί ὅχι εἰς τήν ῥάχην του· ὁ ἀπατημένος Δόν Κισσότης δέν ἐλάνθανεν οὔτε μίαν εἰς τόν λογαριασμόν, καί εὔρε πῶς μέ //ἐκεῖναις ὁποῦ εἶχε κτυπηθῇ τήν ἐπερασμένην νύκταν, ἔγιναν τρεῖς χιλιάδαις, καί εἰκοσιέννέα, ἐφάνη πῶς ὁ ἥλιος νά ἀνέτειλεν πλέον ταχυνότερα διὰ νά ἰδῇ τήν θυσίαν, μέ τό φῶς τοῦ ὁποίου ἀκολούθησαν τήν ράταν τους ὁμιλῶντας ἀναμεταξύ τους διὰ τήν ἀπάτην τοῦ Δον ἀλδάρου, πῶς ράθη πολλά καλόν πῶς ἐπῆρε τήν βεβαίωσιν του ἔμπροσθεν εἰς τόν κριτήν. ἐπεριπάτησαν ὅλην τήν ἡμέραν καί ὅλην τήν νύκταν, καί δέν τοὺς ἐσυνέδῃ κἀνένα ἀξιόλογον πρᾶγμα, πάρεξ ὁ σάντζιος ἐ//τελείωσε τόν ἀριθμόν τῶν ζυλιῶν, διὰ τό ὁποῖον ἐχάρη ὁ Δόν Κισσότης κ'πολλά, καί ἐκαρτεροῦσε νά ζυμερώσῃ ἡ ἡμέρα διὰ νά ἰδῇ ἂν ἤθελεν ἀπαντήσῃ τήν Δουλτζινέαν του εἰς τήν προτέραν τῆς ράσιν, καί ὅσαις γυναῖκες ἀπαντοῦσεν ἐπῆγαινε καί ταῖς ἐκοίταζε γυρεῦντας νά εὔρῃ τήν τοποζηγκα κρατῶντας διὰ πρᾶγμα κ' πολλά ἀδύνατον νά ψευσθῇ ὁ μερλίνος εἰς ταῖς ὑποσχέσεις του. μέ αὐτούς τους συλλογισμούς καί ἐπιθυμίας ἀνήθηκαν ἐπάνω εἰς ἔνου βουνάκι, ἀπό τό ὁποῖον ἐφαίνονταν τό χω//ρίον τους καί βλέπωντάς το ὁ σάντζιος ἐγονάτισε καί εἶπεν ἄνοιξε τὰ ὀμμάτιά σου ποθετή μου πατρίδα καί ἰδές ὁποῦ γυρίζει εἰς τοῦ λόγου σου ὁ υἱός σου ὁ σάντζιος πάντζας, καί ἂν δέν εἶναι μέ πολλά πλοῦτη, κᾶν μέ πολλαῖς ξυλιαῖς. ἄνοιξε ταῖς ἀγκάλαις σου παρομοίως καί δέξαι τόν υἱόν σου τόν Δόν Κισσότην ὅτι ἂν καί νά ἔρχεται νικημένος ἀπό

¹²⁶⁴ γοητεία / γοητεία

ἄλλουνοῦ χαῖρι, ὅμως εἶναι νικητῆς τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅπου ὡς καθὼς αὐτός μέ εἶπεν εἶναι ἡ μεγαλητέρα νίκη. σῶπα σάντζιε εἶπεν ὁ Δόν Κισσότης καί ἄς ὑπάγωμεν νά ἔμπωμεν //εἰς τό χωρίον μας, εἰς τό ὅποιον θέλομεν ζα-
νασοχασθῇ, καί θελομεν κάμη ἐτοιμασίαν διά τήν βοσκικὴν ζωὴν. μέ αὐτό ἐκατέδθηκαν ἀπὸ τό βουνόν καί ἐμβῆκαν εἰς τό χωρίον τους....

Κεφάλαιον οφ:^{ov}

293r.

Ὅπου διηγείται τούς οἰωνισμούς ὅπου ἔλαβεν ὁ Δόν
Κισσότης ὅταν ἐμβῆκεν εἰς τό χωρίον του καί ἄλλα
συμβεδηκότα ὅπου ρολίζουν αὐτὴν τὴν ἰσορίαν

Ὅταν ἐμπῆκεν ὁ Δόν Κισσότης μέσα εἰς τό χωρίον του ὡς καθὼς λέγει ὁ σίδ ἀχμέτ, εἶδεν εἰς τό φόρον τοῦ χωρίου δύο παιδεῖα ὅπου ἐμάχωναν, καί τό ἕνα εἶπε πρὸς τό ἄλλο ματαίως κοπιάζεις, καί δέν θέλεις τὴν ἰδῇ, ἂν ἤθελες ζῆση χίλια χρόνια. ὁ Δόν Κισσότης ἀκούοντας αὐτό εἶπε πρὸς τόν σάντζιον, ἀκούεις τί λέγει αὐτό τό παιδί, πῶς δέν θέλεις τὴν ἰδῇ εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν καί ἀπὸ αὐ//τό τί εὐγαίνει, ἀποκριθεὶς ὁ σάντζιος, τί εὐγαίνει λέγει ὁ Δόν Κισσότης; δέν καταλαμβάνεις ἐσύ πῶς ἐκεῖνος ὁ λόγος πηγαίνει εἰς τόν σκοπόν μου, ὅπου δηλοῖ πῶς ἐγὼ δέν θέλω ἰδῇ πλέον τὴν Δουλτζινέαν. ὁ σάντζιος ἤθελε νά τόν ἀποκριθῇ ἀμὴ δέν ἡμπόρεσε μέ τό νά ἐσυγχύσθῃ ὁ νοῦς του εἰς τό νά βλέπῃ πῶς ἀπὸ ἐκεῖνον τόν κάμπον εἶρχονταν φεύγοντας ἕνας λαγῶς ὅπου τοῦ ἐδίωχναν πολλά λαγωνικά, καί κυνηγοί, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τόν φόβον του ἐπῆγε καί ἐχῶθη ἀνάμεσα //εἰς τά ποδάρια τοῦ γομαρίου, ὁ σάντζιος τόν ἐπίασε ζωντανόν, καί τόν ἐπῆγεν εἰς τόν Δόν Κισσότην, ὁ ὁποῖος ἔστεκε λέγωντας, κακόν σημεῖον, ἕνας λαγῶς φεύγει οἱ κυνηγοί τόν διώκουν, ἡ δουλτζινέα δέν φαίνεται, ἡ ἀφεντιά σου εἶσαι πολλά παρὰ ξένος ἄνδρς εἶπεν ὁ σάντζιος, ἄς ὑποθέσωμεν πῶς αὐτός ὁ λαγῶς εἶναι ἡ Δουλτζινέα, καί αὐτοὶ οἱ κυνηγοί νά εἶναι ἡ γοητευταὶ ὅπου τὴν ἐμετασχημάτισαν εἰς χωριότησαν, αὐτὴν ἐγὼ τὴν πιάνω καί τὴν δίδω εἰς τό χέρι τῆς ἀφεντιά σου καί τὴν// κρατεῖς ἀνάμεσα εἰς ταῖς ἀγκάλας σου, καί τὴν χαιδεύεις, καί διά τί λέγεις πῶς εἶναι κακόν σημεῖον. τὰ δύο παιδιά ὅπου ἐμάλωναν ἐπῆγαν νά ἰδοῦν τόν λαγόν, καί ἐρώτησεν ὁ σάντζιος ἕνα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ παιδιά, αὐτό τοῦ ἀποκριθῇ πῶς εἶχε πάρῃ ἀπὸ τό ἄλλο παιδί ἕνα κλουβί, τό ὅποιον εἶχε κατὰ νοῦν νά μὴν τοῦ τό δώσῃ ποτέ. ὁ σάντζιος εὐγάλε ἀπὸ τὴν τζέπιν του δύο τιμίνια καί τὰ ἔδωσεν εἰς τό παιδί, καί ἐπῆρε τό κλουβί, καί δίδωντάς τό εἰς τόν Δόν Κισσότην εἶπεν,

νά σινιόρε όπου ἐγάλασαν
293v. αὐτοί οἱ διωνισμοί, οἱ ὅποιοι τόσον ἔχουν νά κάμουν μέ τά ἐδικά μας συμβε-
 βηκότα, ὅσον μέ τά σύμφορα τοῦ ἀπερασμένου χρόνου, καί μοῦ φαίνεται
 πῶς νά ἄκουσα τόν παπᾶ μας όπου ἔλεγε πῶς δέν εἶναι ἴδιον φρονίμων,
 καί χριστιανῶν ἀνθρώπων, τό νά ἀποδλέπουν εἰς τοιαῦτα παραμικρά πράγ-
 ματα, μάλισα καί ἡ ἀφεντιὰ σου μέ τό ἔλεγε ταῖς ἐπερασμέναις, καί δέν
 πρέπει νά ἀργοποροῦμεν πλέον εἰς// αὐτό, ἀλλά ἄς περάσωμεν ἐμπροσά,
 καί ἄς ἔμπομεν εἰς τό χορίον μας. ἔφθασαν οἱ κυνηγοί ἐγύρευσαν τό λα-
 γῶν τους, ὁ Δόν Κισσότης τούς τόν ἔδωσε, καί ἐπῆγε παρεμπρός εἰς τήν
 ὥραν όπου ἔμφαινεν εἰς τό [κλουδῖον¹²⁶⁵] χωρίον, ἤϋραν εἰς ἓνα λιθαδάκι
 τόν παπᾶν καί τόν δοκτόρ καρδάσκον, καί ἡ νοσιμάδα ἦτον όπου ὁ σάν-
 τζιο πάντζας ἐπάνω εἰς τό γομάρι, καί ἐπάνω εἰς τό σακκί μέ τά ἄρματα,
 καί μέ ἐκείνην τήν χλαμίδαν όπου ἦτον ζωγραφισμένη μέ ταῖς φλῶγαις τῆς
 φωτείας, //όπου τήν ἔλαβεν εἰς τό κασέλι τοῦ Δουκός ὅταν ἀνέστησε τήν
 ἀλτεσιδῶραν, ἐφέρεσεν εἰς τό κεφάλι του καί τήν μίτραν, καί τοῦ τήν ἔδε-
 σεν ὡς καθὼς ἠμπόρεσε διά νά μὴν πέση, καί ἦτον ὁ πλέον παράξενος
 ρολισμός όπου νά ἐφάνη ποτέ εἰς τόν Κόσμον ἐπάνω εἰς [το] γομάρι. τούς
 ἐγνώρισαν καί τούς δύο πολλά καλὰ ὁ παπᾶς καί ὁ Δοκτόρ καρδάσκος,
 καί ἔτρεξαν νά τούς προυπαντήσουν · ὁ Δόν Κισσότης ἐξεκαβαλλίκευσε
 καί τούς ἀγκαλλιᾶσθη ἀμή τά μικρά παιδιά ἐσοχάσθησαν ἀπό μακρυά τήν
 μήτραν τοῦ γομαρίου, καί ἔτρεξαν νά τήν ἰ//δοῦν λέγωντας ἀναμεταξύ
 τους ἐλάτε παιδιά νά ἰδῆτε το φομάρι τοῦ σάντζιου πάντζα· περιτριγυρί-
 ζωντάς τούς λοιπόν πολύ πλῆθος μικρῶν παιδιῶν, καί συντροφιᾶζωντάς
 τους ὁ παπᾶς καί ὁ Δοκτορ ἐμπήκαν μέσα εἰς τήν χόραν, καί ἐπῆγαν εἰς
 τό σπῆτι τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἤϋραν εἰς τήν πόρταν τήν ἀνεψιάν του, καί
 τήν δουλευτριάν του αἱ ὁποῖαν εἶχαν λάβη τήν εἶδῃσιν, ὁμοίως καί ἡ τερέζα
 πάντζα ἡ φυναῖκα τοῦ σάντζιου, ἡ ὁποῖα μὰ τά μαλιὰ της ἄπλεκτα καί μι-
 σοξεγυμνομένη ἔτρεξε νά ἰδῇ τόν ἄνδραν της κρατῶντας ἀπό τό χέρι καί
 τήν θυ//γατέραν της τήν σαντζιέτα, ἀμή βλέπωντας πῶς αὐτός δέν ἦτον ὡς
 καθὼς ἐθαῖρῳσεν αὐτή διά γγοδερνατόρον τόν εἶπεν τί εἶναι αὐτό ἄνδρα
 μου; διατί ἔρχεσαι τοιοῦτης λογῆς πεζός; ποῦ εἶναι τό φγοδέρνον καί ποῦ εἶ-
 ναι τά πλούτη σου; σιώπα τερέζα ἀποκρίθη ὁ σάντζιος ὅτι πολλαῖς φοραῖς
 ἐκεῖ όπου ἄνῳς θαῖρῳεῖ νά γίνη ἓνα πράγμα γίνεται ἄλλο, καί ἄς ὑπάγωμεν
 εἰς τό σπῆτι διότι θέλω σέ εἰπῇ πράγματα //όπου νά θαυμάσης, ἀμή τίποτα
 ἄσπρα ἡφερες, τόν ἐρωτᾷ ἡ τερέζα όπου εἶναι τό ἀναγκαιῶτερον, ἡφερα
 τῆς ἀποκρίθη ὁ σάντζιος καί τά ἔχω κερδαιμένα μέ τήν πονηρίαν μου χω-

¹²⁶⁵Error.

ρίς νά ἀδικήσω τινάν, ἄσπρα μόνον ἄνδρα μου εἶπε ἡ τερέζα, καί ἄς εἶναι κερδαίμενα, ὅτι λογῆς καί ἄν εἶναι

ἡ σαντζιέτα ἀγκάλιασε τόν πατέρα του, καί τόν ἐρώτησεν ἄν τῆς ἔφερε τίποτα, ὅτι τόν ἐκαρτεροῦσεν ὥσάν τήν βροχήν τοῦ μαΐου, καί πιάωντάς τόν μέ τό ἕνα χέρι ἀπό τό καπίστρο τοῦ γομαρίου, καί μέ τό ἄλλο ἀπό τό ζωνάρι, ὁμοίως καί ἡ φυναῖκα του πέρνωντάς τον ἀπό τό χέρι ἐπῆγαν εἰς τό σπῆτι τους ἀφίνωντας τόν Δόν Κισσότη εἰς τόν ἐδικόν του σπῆτι, ἔχοντας διά συνοδίαν τήν ἀνεψιάν του καί τήν δουλεύτριάν του τόν// παπᾶν καί τόν Δοκτόρον. ὁ Δόν Κισσότης ἐκείνην τήν ἴδιαν ὥραν ἐδιηγῆθη τήν νίκην ὅπου ἔλαβεν καί τό χρέος ὅπου εἶχε νά μὴν εὐγῇ ἕναν χρόνον ἔξω ἀπό τό χωρίον, καί πῶς εἶχε κ'νοῦν νά τό φυλαζῇ αὐτό ὡς πλανώμενος καθαλλιέρης, καί πῶς εἶχε συλλογισθῇ ἐκείνον τόν χρόνον νά γίνῃ βοσκός, καί νά περιπατῇ εἰς τήν μοναζίαν τῶν κάμπων, γυμναζόμενος εἰς τήν βοσκικήν καί ἐνάρετον ἀσκησιν καί τοὺς ἐπαρκαλοῦσεν ἄν δέν εἶχαν πολλαῖς ὑπηρεσίαις νά θελήσουν νά θελήσουν νά γίνουν συντροφοί του, ὅτι// αὐτός ἤθελε νά ἀγοράσῃ πρόδατα ἀρκετά, καί τοὺς εἶπε πῶς τό καλιώτερον αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως ἦτον καμωμένον διότι αὐτός εἶχε βάλλει τά ἀνόματα ὅπου τοὺς ἔπρεπεν πολλά εὐμορφα. ὁ παπᾶς εἶπε νά τά εἰπῇ, ὁ Δόν Κισσότης εἶπε πῶς θέλει ὀνομασθῇ ὁ βοσκός Κισοτίτζος, καί ὁ δοτόρος βοσκός Καρασκόνε πιεδάμπρω. ἐθαύμασαν διά τήν νέαν τρέλλην τοῦ Δόν Κισσότη, καί διά νά μὴν ἀφίσῃ ἄλλην μίαν φοράν τήν πατρίδα του, καί νά ὑπάγῃ εἰς ταῖς καθαλλιερίαις του, ἐλπίζοντας πῶς //εἰς ἐκείνον τόν χρόνον ἤθελεν ἰατρευθῇ· ἔκλινεν εἰς τήν γνώμην του καί τοῦ ὑποσχέθηκαν νά τοῦ γίνουν συντροφοί, ὁ καρῳάσκος εἶπεν τόσον καλλιότερα σινιῶρε ὅπου ἐγώ ὡς καθὼς τό ἡξεύρουν ὅλοι, εἶμαι ἐξαίρετος ποιητής καί θέλω συνθέσει κάθε ὀλίγον ρίχους βοσκικούς, καί πολεμικούς διά νά ἐγλεντίζωμεν εἰς ἐκείναις ταῖς ἐρημίαις ὅπου ἠθέλομεν περιπατήσῃ· τό ἀναγκαιώτερον εἶναι νά διαλλέξῃ ὁ κάθε ἕνας τό ὄνομα τῆς βοσκοποῦλες, ὅπου ἔχει κ'νοῦν νά λατρεῦει εἰς τοὺς ρίχους τοῦ, καί εἰς ὅσα δένδρα εὐρίσκομεν νά //γράφωμεν τά ὀνόματά τους, ὡς καθὼς εἶναι συνήθεια τῶν ἐρασμένων βοσκῶν· ὅσον μὲν διά λόγου μου ἀποκρίθῃ ὁ Δόν Κισσότης δέν θέλω κάμη κόπον εἰς τό νά εὐρῶ, ἐπειδὴ καί ἔχω τῆς ἀσυγκρίτου μου Δουλτζινέας τοῦ τοπόζου, ὅπου εἶναι ἡ δόξα τῆς μαντζίας, ἡ σολή αὐτῶν τῶν λιθαδιῶν, ὁ ρήλος τῶν τῆς εὐμορφίας, ἡ ἐντέλεια τῶν χαρίτων, καί τέλος πάντων ἕνα ὑποκείμενον εἰς τό ὅποιον ἡμπορεῖ νά ἀποδοθῇ κάθε ἐγκώμιον, αὐτό εἶναι ἀληθινόν ἀποκρίθῃ ὁ καρῳάσκος, καί ἡμεῖς ἄν δέν εὐρωμεν τίποτα ἄλλα ὀνόματα, θέλομεν πάρη ἀπό ἐκεῖνα ὅπου εὐρίσκονται εἰς τοὺς τύπους, δηλονότι φιλίδα, ἀμαρίλι, //διάννα, φλορίδα, γαλατία καί βελισάρδα,

294r.

294v. ὅτι ἐπειδή καί αὐταῖς ταῖς πολλαῖς, εἰς τοὺς φόρους, δέν εἶναι
 μεγάλον πρᾶγμα νά ἀγοράσωμεν ἀπό μίαν, καί ἂν κατὰ τύχην ἡ βοσκο-
 ποῦλα μου ὀνομάζεται ἄννα, ἐγὼ θέλω τό μεταβάλλῃ καί θέλω τό κάμη νε-
 νάρδα, καί ἂν εἶναι φραντζέσκα, θέλω τήν ὀνομάζει φραντζένια, ὅτι αὐτά
 ταιριγιάζουν. ὁ Δόν Κισσότης ἄρχησε νά γελᾷ διὰ αὐτά τά ὀνόματα, ὁ πα-
 πᾶς ἐπαίνεσε κ'πολλά τήν τιμημένην τοῦ ἀπόφασιν, καί τοῦ ὑποσχέθη νά
 τόν συντροφεύσῃ ἐκ δευτέρου, ὅταν δέν ἦθε//λαν τόν ἐμποδίσῃ τά ἀναγ-
 καῖα χρῆν ὅπου εἶχεν. μέ αὐτό ἀποχαιρετήθηκαν καί εὐγῆκαν ἔξω καί ἠθέ-
 λησεν ἡ τύχη ὅτι ἡ ἀνεψιά του καί ἡ δουλεύτρια του ἄκουσαν τήν ὁμιλίαν
 ἄκουσαν τήν ὁμιλίαν, καί εὐθύς ὅπου αὐτοί ἔκαμαν οἱ τρεῖς τους, καί εὐ-
 θύς ὅπου αὐτοί ἐδιάθηκαν ἐμπῆκαν καί οἱ δύο τοὺς μέσα εἰς τόν Δόν Κισ-
 σότην εἰς τόν ὁποῖον εἶπε ἡ ἀνεψιά του, τί πρᾶγμα εἶναι αὐτό ἀρχων θεῖε
 τῶρα ὅπου ἐλπίζαμεν καί ἡμεῖς τῶρα ὅπου ἐγύρισες εἰς τό σπῆτι σου νά
 ζήσωμεν μίαν ὀρινικήν ζωήν, καί τιμημένη, θέλεις νά ἐμποδί//σης εἰς νέους
 λαθυρίνθους, καί νά ἐγῆνης βοσκός, καί ἡμπορεῖς ἡ ἀφεντιᾶ σου λέγει ἡ
 Δουλεύτρια νά ὑποφέρεις εἰς τόν κάμπον τήν μεγάλην ζέστην τοῦ καλοκαι-
 ρίου καί νά ἀκούης ταῖς φωναῖς τῶν λύκων, ὅχι βεδαιώτατα, δέν ἡμπορεῖς,
 ὅτι αὐτά εἶναι ἄσκησις ἀνθρώπων χοντροειδέστατων ὅπου εἶναι μαθημένοι,
 καί ἀναθρεμμένοι σχεδόν ἀπό μικρά παιδία μέσα εἰς τά πρόδατα · ἄκουσε
 σινιόρε καί πιάσε τήν συμβουλήν μου, ὅτι εἶμαι πενήντα χρονῶν φυναῖκα,
 κάθησε εἰς τό σπῆτι σου, καί //κοίταξε τά πραγματάκια σου, καί ἐξομολο-
 γοῦ συχνά, βοήθη τοὺς πτωχοὺς, καί ἂν πάθης κἀνένα κακόν εἰπέ πῶς
 εἶμαι ἐγὼ κακιά γυναῖκα. σιωπάτε θυγατέρες μου ταῖς ἀποκρίθη ὁ Δόν
 Κισσότης ὅτι ἐγὼ ἠξέυρω πολλά καλὰ ἐκεῖνο ὅπου μέ πρέπει, πηγαίνετε
 με τό κρεβδάτι ὅτι μέ φαίνεται νά μὴν εὐρίσκωμαι καλὰ καί νά κρατῆτε
 διὰ πρᾶγμα βέβαιον ἡ πλανώμενος καθαλλιέρης ἂν εἶμαι, ἡ πλανώμενος
 βοσκός δέν θέλω λείπει νά σᾶς βοηθήσω ἀπό ἐκεῖνα ὅπου ἔχετε χρεῖαν· ἡ
 //Δουλεύτρια καί ἡ ἀνεψιά του τόν ἐπῆγαν εἰς τό κρεβδάτι, καί τόν ἔδωσαν
 καί ἔφαγε, καί τόν ἐπεριποιήθηκαν, ὅσον ἦτον τῆς δυνάμεώς τους...¹²⁶⁶

¹²⁶⁶Final de la página 294 verso y del capítulo 8γ, y comienzo del último capítulo de la obra.

Κεφάλαιον οδ:^{ον}

Ὅποῦ διηγεῖται μέ τί τρόπον ἀρρώσθησεν ὁ Δόν Κισσότης
καί τήν διαθήκην ὅπου ἔκαμεν, ὁμοῦ καί τόν θάνατόν τοῦ

Ἐπειδή καί τά ἀνθρώπινα πράγματα δέν εἶναι αἰώνια, ἀλλά γυρίζουν πάν-
τοτε εἰς τήν κλίσιν τῶν ἀρχόντων· ἔως ὅπου φθάνουν εἰς τό ἔσχατον
τέλος, μάλισα αἱ ζωαί τῶν ἀνθῶν, καί μήν ἔχοντας ἡ ζωή τοῦ Δόν Κισσότῃ 295r.
κανένα ξεχωριστόν προτέρημα ἀπό τόν οὐρανόν διά νά κρατήσῃ τό τρέξι-
μόντης ἔφθασε τό τέλος τῆς καί ἡ ἔσχατη ὥρα, ὅταν αὐτός μήτε τό ἐσυλ-
λογοῦνταν, διότι ἀπό τήν μελαγχολίαν ὅπου εἶχε βλέπωντας τοῦ λόγου
του νικημένον, ἄφ' νά ἦτον ἀπό θεοῦ διωρισμένην τόν ἦλθε μία τό ἐκράτη-
σεν ἔξη ἡμέραις εἰς τό κρεββάτι, εἰς ταῖς ὁποῖαις πολλαῖς φοραῖς ὁ παπᾶς
καί ὁ Δοτόρ// ὁμοῦ καί ὁ παρπέρης τόν ἐσυχογειτῶνευεν, καί ὁ σάντζιος
δέν ἔλειπε ποτέ ἀπό τό προσκέφαλόν του· αὐτός ἔπασχεν μέ κάθε τρόπον
νά τόν κάμουν νά χαρῇ, καί τόν ἔλεγεν ὁ Δοτόρ νά κάμῃ καλήν καρδίαν
καί νά συκωθῇ, διά νά κάμουν ἀρχήν εἰς τήν βοσκικήν τους ἄσκησιν, διά
τήν ὁποίαν εἶχεν ἀγοράσῃ δύο ἀνδρεῖα σκυλία διά νά φυλάττουν τό κο-
πάδι τό ἕνα ὀνομαζόμενον παρτζίνο καί τό ἄλλο ποτρόνε, μέ ὅλα τοῦτα
ὁ Δόν Κισσότης δέν ἐσμίκρινε τελείως τήν μελαγχολίαν //του, ἔκραξαν οἱ
φίλοι του ἕναν ἱατρόν, καί ἐκοίταζε τόν σφιγμόν του, καί δέν τόν ἄρσεε,
καί εἶπε πῶς μέ κάθε τρόπον πρέπει νά ἐπιμεληθῇ περισσότερον διά τήν
ὑγείαν τῆς ψυχῆς, ὁ τι ἡ τοῦ σώματος ἦτον κινδυνῶδης, ὁ Δόν Κισσότης
ἀκούωντάς τό τό ἐσιώπησεν, ἀμή ἡ ἀνεψιά του καί ἡ Δουλεύτρια, καί ὁ
σάντζιος ἄρχησαν νά κλαίουσαν τόσον θλιβερά, ὥσαν νά τόν ἔδλεπαν ἀπο-
θαμένον ἔμπροσθέν τους, ἡ γνῶμη τοῦ ἱατροῦ ἦτον πῶς ἀπό τήν πίκραν
του καί μελαγχολίαν του ἐρρώσισεν, ὁ Δόν Κισσότης, //ἐπαρακάλεσε νά
τόν ἀφήσουν μοναχόν νά κοιμηθῇ, καί τόν ἄφησαν καί ἐκοιμήθη ὥς ἔξη
ὥραις τόσον ὅπου ἐθαρρόουσεν πῶς δέν θέλει συκωθῇ· τέλος πάντων ξυ-
πνῶντας ἐφώναζε καί εἶπεν, δόξα τῷ παντοδυνάμῳ θεῷ ὅπου μέ ἔκαμε
τόσην καλοσύνην καί ἦλθα εἰς τόν ἑαυτῷ μου· κοντολογίῃς ἡ εὐσπλαγχνία
του δέν ἔχει ὅρια μήτε τήν σμικρύνουν μήτε τήν ἐμποδίζουν αἱ ἁμαρτίαι
τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἀνεψιά του ἀκούωντας αὐτά τόν ἐρώτησε τί λέγεις ἡ
ἀφεντιᾶ σου σινιόρε, εἶναι τίποτα νέον, τί ἔχετε τί ἐλησιμοσύνη εἶναι αὐτή;
καί τί ἁμαρτίαις ἀνθρώπων, τό ἔλεος ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης, ἀνεψιά
μου εἶναι ἐκεῖνο ὅπου ἔδειξεν ὁ ἅγιος θεός εἰς τοῦ λόγου μου ἐτοῦτον τόν
καιρόν, τό ὅποιον καθώς εἶπα δέν ἐμποδίζεται ἀπό τοὺς ἀνθρώπους, ἐμένα
μέ ἦλθεν ἡ γνῶσις μου τελεία, καί ἔφυγε τό σκότος //τῆς ἀμαθίας, εἰς τήν

ὁποῖαν μέ ἔδωκεν ἡ κακή καί συχνή ἀνάγνωσίς μου τῶν ἀσυστάτων βιβλίων τῆς καθαλλιξερίας, τώρα γνωρίζω τά σφάλματα, καί δέν πικραίνομαι ἄλλο παρὰ πῶς ἐκατάλαβα παρὰκαιρα, καί δέν ἔχω καιρόν νά κάμω κἄμμίαν ἀντιμισθίαν, διαβάζοντας ἄλλα ὅπου νά εἶναι εἰς φῶς τῆς ψυχῆς. ἐγώ καταλαμβάνω τοῦ λόγου μου ἀνεψιά μου, ἐκόντειψεν ἡ ὥρα τοῦ θα

295v. νάτου, καί ἀγαποῦσα νά κάμω τρόπον ὅπου νά γνωρίζῃ ὁ κόσμος πῶς ἡ ζωή μου δέν ἐξάθη τόσον κακή ὅπου νά ἀφήσω παράνομα διά τρελλόν, ὅτι ἀγκαλά καί νά ἐξάθηκα τοιοῦτος μέ ὅλον τοῦτο δέν ἤθελα βεβαιώσω αὐτήν τήν ἀλήθειαν, καί εἰς τόν θάνατόν μου, καί ἐκεῖ ὅπου ἐσυντύχαιεν αὐτή τήν ἀλήθειαν ἐμπῆκεν μέσα ὁ παπᾶς, ὁ Δοτόρος καί ὁ μαστρονικολός, καί εὐθύς ὅπου τοὺς εἶδεν ὁ Δόν Κισσότης τούς// εἶπεν, δέν εἶμαι πλέον ἐγώ ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας, ἀλλά ἀλόνσος κβισιάνος, ὅπου διά τά καλά μου ἦθη ὀνομάσθηκα ἀγαθός, ἐγώ τώρα εἶμαι ὁ μεγαλώτατος ἐχθρός τοῦ ἁμαδὶς τῆς φράντζας καί ὅλης τοῦ τῆς γεννεάς, τώρα ἐμίσησα ὅλαις ταῖς ἱσορίαις τῆς πλανωμένης καθαλλιξερίας, τώρα γνωρίζω τήν τρέλλαν μου, καί τόν κίνδυνον εἰς τό ὁποῖον μέ ἔδωκεν μέ τό νά ταῖς ἐδιάδασα, ὅταν τόν ἄκουσαν ἐκεῖνοι νά λέγῃ τοιαῦτα λόγια, ἐπίστευσαν πῶς νά τοῦ ἦλθε κἄμμία ἄλλη τρέλλα, καί ὁ //καρῥάσκος τοῦ εἶπεν, τώρα σινιόρε Δόν Κισσότη ὅπου ἔχομεν νέα μαντάτα πῶς ἡ σινιόρα Δουλτζινέα ἐλευθερώθη ἀπό τήν γοητείαν, ἡ ἀφεντιά σου συντυχαινεῖς αὐτά τά λόγια; καί τῶρα ὅπου ἐκοντεύσαμεν νά γίνωμεν βοσκοί καί νά περνοῦμεν ζωήν βασιλικήν ἡ ἀφεντιά σου γυρεύθῃ νά γίνῃς ἐρημίτης; σιώπα, σιώπα σινιόρε καί γύρισε εἰς τόν ἑαυτόν σου, καί ἄφησε αὐτούς τοὺς συλλογισμούς· ἐκεῖνοι οἱ συλλογισμοὶ ἀποκρίθη ὁ Δόν Κισσότης ὅπου ἕως τώρα ἐξάθηκαν εἰς βλά//βην μου, ὁ θάνατος μέ βοήθειαν θεοῦ θέλω τοὺς μεταβάλλει εἰς καλοσύνην μου. ἐγώ σινιόροι γρυκώντας πῶς ἔφθασεν ἡ ὥρα τοῦ θανάτου, ἀφήσετε αὐτά τά περιγέλοια, καί φέρετέ με ἕναν πνευματικόν νά ἐξομολογηθῶ, καί ἕναν γραμματικόν νά κάμω τήν διαθήκην μου ὅτι εἰς τοιαῦτα συμβεβηκότα ὁ ἄνθρωπος δέν πρέπει νά περιπαίξῃ μέ τήν ψυχὴν, καί ἕν ὅσῳ νά συνομολογηθῶ εἰς τόν Δέσποτα, σύρετε ἡ ἀφεντιά σας, καί εὔρητε με ἕναν φραγματικόν, ἄρχισαν// νά κοιτάζουν ὁ ἕνας τόν ἄλλον τους, καί ἐθαύμαζαν ἀκούοντας τά λόγια τοῦ Δόν Κισσότη καί ἀγκαλά ἀμφίβαλαν, μέ ὅλον τοῦτο ἐπίξενε πῶς ἤθελε νά ἀποθάνῃ, βλέπωντας πῶς τόσον ὀλίγωρα ἔγινε φρόνιμος ἀπὸ τρελλός· ὁ παπᾶς εὐγάλεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἔξω καί τόν ἐξομολόγησεν. ὁ Δοτόρ καρῥάσκος μετ' ὀλίγην ὥραν ἐγύρισε μέ ἕναν φραγματικόν ὁμοῦ καί μέ τόν σάντζιον, ὁ ὁποῖος μαθαίνοντας ἀπὸ τόν καρῥάσκον εἰς τί τέλει εὐρίσκουνταν ὁ// καθαλλιξεριδης, ἄρχισε καί νά κλαίῃ καί νά χύνῃ δάκρυα. ἐτελείωσεν ἡ ἐξομολόγησις καί ὁ παπᾶς ἐδῆκεν ἔξω λέγων-

τας, βεβαιώτατα ὁ φίλος μου ἀποθαίνει καί ἦλθεν εἰς τήν τελείαν του γνῶ-
σιν, καί ἡμ

ποροῦμεν νά ἔμπωμεν διά νά κάμη τήν διαθήκην του. ἐμπῆκεν ὁ φγραμμα-
τικός μέσα ὁμοῦ μέ τούς ἄλλους, καί ἀφ' οὗ ἔκαμε τήν ἀρχήν τῆς διαθήκης,
ἀρχησεν ὁ Δόν Κισσότης καί εἶπεν, μερικά ἄσπρα ὁποῦ εἶναι εἰς τόν σάν-
τζιον (ὁποῦ εἰς τήν τρέλλαν μου τόν εἶχα διά ὄπλοφόρον μου) με τό νά
ἐσάθηκαν ἀναμεταξύ μας κάποιαις διαφοραῖς θέλω νά μήν τά πειράζουν
τελείως, μήτε νά //τοῦ γυρεύσουν λογαριασμόν, καί ἄν περισεύσουν ἀπό
τά ὅσα τόν χρωσῶ νά μείνουν ἐδικά του, διότι ὡς καθώς ὅταν ἤμουν τρελ-
λός ἡμπόρεσα καί τόν ἔδωσα τόν μοδερόνον, τῶρα ὁποῦ εἶμαι φρόνιμος,
ἄν ἡμποροῦσα τοῦ ἔδιδα ἓνα βασίλειον, διότι ἐγνώρησα τήν καθαρότητά
του καί τήν ἐμπισσύνην του, καί γυρίζοντας πρὸς τόν σάντζιον εἶπεν συμ-
πάθησέ με φίλε διά τήν αἰτίαν ὁποῦ σέ ἔδωσα, καί ἐφάνης τρελλός ὡσάν
τοῦ λόγου μου, κάμνωντάς σε νά πέ//σης εἰς τό ἴδιον σφᾶλμα ὁποῦ ἔπεσα
ἐγῶ, καί πῶς νά ἐσάθηκαν καί νά εἶναι πλανώμενοι καβαλλιέροι εἰς τόν
Κόσμον· ἄχ σινιόρε μήν ἀποθαίνης ἀποκριθῇ ὁ σάντζιος μήν ἀποθαίνης
ἀλλά ἄκουσε τήν συμβουλήν μου καί ζῆσε, ὅτι δέν εὐρίσκεται μεγαλιώτερη
τρέλλα εἰς τόν Κόσμον ἀπό τό νά ἀποθάνῃ τινάς ἀπλῶς καί ὡς ἔτυχεν χω-
ρίς νά τόν σκοτώσῃ τινάς πάρα ἢ μελαγχολία· παρακαλῶ σε κοίταξε μήν
ἀφεθῇς νά σέ νικήσῃ ἡ ἀδικία, ἀλλά συγκώσου ἀπό τό //κρεβδάτι καί νά
πᾶμεν εἰς τόν κάμπον νά ἐνδυθοῦμεν τά βοσκικά ρούχα κ' τήν συμφωνίαν
μας, ὅτι ἴσως νά εὕρωμεν εἰς κἀνέναν δάσος τήν σινιόραν Δουλτζινέαν
ἐλευθερωμένην ὡς καθώς ἐπιθυμοῦμεν, ἔτζι εἶναι εἶπεν ὁ καρδράσκος καί
ὁ καλός σάντζιος εἶναι πολλὰ πρακτικός εἰς τά τοιαῦτα σινιόροι εἶπεν ὁ
Δόν Κισσότης εἰς τοῦ ἐπερασμένου χρόνου ταῖς φωλιάς δέν εἶναι ἐφέτος
πουλία ἐγῶ ἤμουν τρελλός τῶρα εἶμαι φρόνιμος, εἶμουν Δόν Κισ//σότης
τῆς μαντζίας καί τῶρα εἶμαι ἀλδόνσο κισιάνο ὁ καλός, ἡ μετάνοιά μου καί
ἡ ἀλήθειά μου νά εἶναι ἐκεῖναις ὁποῦ νά μέ φέρουν εἰς τήν πρωτέραν ὑπό-
ληψιν ὁποῦ μέ ἔχετε καί γράφει ἔμπροσθέν μου γραμματικά, ἀφίνω ὅλα
τά πράγματα εἰς τήν ἀντονίαν Κισσιάναν τήν ἀνεψιάν μου, πληρώνοντας
πρῶτον τήν Δουλεύτριάν μου, ὅσον καιρόν καί ἄν μέ ἐδούλευσεν, ἀφίνω
διά ἐπιτρόπους μου τόν Δέσποτα καί τόν σινιόρ Δοκτόρ καρδράσκος, πα-
ρομοίως ἡ ἀνεψιά μου ἄν θε-

296r.

λήσῃ νά ὑπανδρευθῇ νά κοιτάζουν ἓναν ἄνῶν, τόν ὁποῖον νά τόν ἐξετά-
σουν πολλὰ καλά νά μήν λάχῃ καί ἡξεύρῃ τί πρᾶγμα εἶναι τά βιβλία τῆς
πλανωμένης καβαλλιέριος, καί ἀνίσως καί εὐρεθῇ ἀληθινόν καί ἔχει εἶδη-
σιν, καί μέ ὅλον τοῦτο θελήσῃ ἡ ἀνηψιά μου νά τόν πάρῃ νά χάνῃ ὅλα
ἐκεῖνα ὁποῦ τήν ἄφησα καί νά τά πέρνουν οἱ ἐπιτρόποι μου, καί νά τά ἔξο-

296v.

διάσουν εἰς χρεῖαν ἐδικήν μου, παρο//μοίως παρακαλῶ τους ἐπιτρόπους μου, ἄν κατὰ τύχην εὗρουν τόν συγγραφέα ὁποῦ λέγουν πῶς νά ἐσύνθησεν μίαν ἱστορίαν ἐπωνομαζομένην τό δεύτερον μέρος τοῦ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας νά του ζητήσουν ἐκ μέρος μου συγχώρησιν διὰ τήν αἰτίαν ὁποῦ τοῦ ἔδωσα εἰς τό νά γράψῃ τόσα καί τοιαῦτα ἀσύστατα τρελλά πράγματα. ἔτελείωσε μέ αὐτό ἡ διαθήκη καί τοῦ ἦλθε μία λιγοθυμία, εὐθύς ἐξαπλώθη εἰς τό κρεβάτι, ὅλοι ἐσυγχύσθησαν, καί ἦλθαν ἄνω κάτω ἕως ὅπου τόν //ἔκαμαν καί ἐσυνέφερε, ἔζησεν ἄλλαις τρεῖς ἡμέραις μετὰ ταῦτα καί ὅλον μέ λιγοθυμίαις ἕως ὅπου ἔφθασεν ἡ τετάρτη ἡμέρα, καί ἀφ' οὗ ἔλαβε τά ἄγια μυσῆρια ἀναθεμάτησε τά βιβλία τῆς καθαλλιέρας, ὁ φραγματικός εὐρέθη παρόν καί εἶπε πῶς ποτέ δέν ἐδιάβασεν εἰς κἀνένα βιβλίον τῆς καθαλλιέρας, ὅτι κἀνένας πλανώμενος καθαλλιέρης νά ἀπόθανεν εἰς τό κρεβάτι μέ τέτοιαν ἀνάπαυσιν, καί τοιούτης λογῆς χριζιανικά ᾤσάν τόν Δόν Κισσότην ὁ ὁποῖος //μέ θλίψιν, καί μέ δάκρυα παρέδοκε τό πνεῦμα. βλέπωντας αὐτό ὁ παπᾶς εἶπε πρὸς τόν γραμματικόν νά εἶναι μαρτυρία πῶς ὁ Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας εἶχε περάσει αὐτήν τήν παροῦσαν ζωήν, καί εἶχεν ἀποθάνει μέ καλόν θάνατον, καί αὐτήν τήν μαρτυρίαν τήν ἐχρειάζονταν, διὰ νά συκῶσῃ τό αἴτιον ἀπό κάθε ἑνας ἄλλον συγγραφέα ὁποῦ ἠθέλεε θελήσῃ νά τόν ἀνεστήσῃ ψευδῶς, καί νά περιγράψῃ ταῖς ἀνδραγαθίαις του ἔξω ἀπό τόν σίδ ἄχμέτην. Αὐτό τό τέλος ἔλαβεν Δόν Κισσότης τῆς μαντζίας. τά δάκρυα ὁποῦ ἔχυνεν ὁ σάντζιος, ἡ ἀνεψιά, ἡ Δουλεύτρια τοῦ Δόν Κισσότης ἦτον πάρα περισσά, καί τόν ἔκαμαν χίλια μυρολογήματα, τοῦ ἔκαμεν ὁ σαμψῶν καρδῶσκος αὐτόν τόν ἐπιτάφιον.¹²⁶⁷

298r. Ο φρονιμώτατος σιδ ἄχμετ εἶπεν πρὸς τό κονδῆλι του, αὐτοῦ θέλεις μείνῃ κρεμασμένον μέ αὐτό τό ῥάμα, δέν ἤξεύρω ἀνίσως καί εἶσαι καλοφτιασμένον ἢ κακοφτιασμένον θέλεις νάσει πολλούς χρόνους, ἀνίσως καί τίποτα ματαιόφρονες, ἢ οἱ κακοὶ ἱστορικοὶ δέν θέλουν σε ξεκρεμάσει διὰ νά σέ μαυρίσουν, ἀμή πρὶν νά σέ ἐγγύζουν ἡμπορεῖς νά τούς εἰπῇς μέ τόν καλλιώτερον τρόπον ὁποῦ θέλεις ἡμπορέσει. φευγᾶτε μακρυνά, φευγᾶτε ὅτι ἐγώ μόνον διὰ τόν Δόν Κισσότην ἐγεννήθηκα, αὐτός ἔκαμε καί ἐγώ ἔγραψα, καί εἵμασθεν καί οἱ δύο ὁμονοιασμένοι εἰς τό πείσμα τοῦ Τορδεσιλιάνου ὁποῦ ἐτόλμησε μέ κακοφτιασμένον κονδῆλι νά ἐμαυρίσῃ ταῖς ἀνδραγαθίαις τοῦ ἀνδρείου μου καθαλλιέρη, ὅτι δέν εἶναι βάρος διὰ τήν ῥάχην του, μήτε εἶναι πράγματα ὁποῦ νά ἡμπορέσῃ νά τά γράψῃ ὁ χοντροειδέστατός του νοῦς, αὐτά νά εἰπῇς εἰς καθ' ἕναν ἄν κατὰ τύχην θελήσουν νά σέ πιάσουν, καί νά ἀφήσουν εἰς τόν τάφον τά ἀτονισμένα καί πεπακησιμένα κόκκαλα του

¹²⁶⁷ Θρήνον. la página 297 recto vacía así como la 298 verso,

Δόν Κισσότη, καί νά μήν τά περιπατοῦν ἔνθεν κἀκεῖθεν, καί νά γυρεῦουν
νά τόν εὐγάλουν ἀπό τόν τάφον, μήν ἡμπορῶντας νά κάμη καί τόν τρί-
τον ταξίδι, ὅτι φθάνει τά δύο ὅπου ἔκαμε τόσον νόστιμα εἰς τόν Κόσμον,
τά ὅποια ἀκούσθηκαν εἰς ἄλλα Βασίλεια, καί ἔλαβαν μεγαλωτάτην χαράν,
ὥς καθῶς ἔλαβα καί ἐγῶ, τό πῶς ἐξάθηκα ὁ πρῶτος ὅπου ἀπόλαυσα τόν
καρπόν τῶν συγγραμμάτων του ὥς καθῶς ἐπιθυμοῦσα ἐπειδή καί δέν ἐξάθη
ἄλλο ἢ ἐπιθυμία μου, παρὰ νά κάμω νά μισεύσουν οἱ ἄνδι ταῖς πλειςαῖς καί
ἀσύσαταις ἰσορίαις τῶν βιβλίων τῆς καθαλλιερίας
αἱ ὅποια ἀκονταύτουν εἰς ταῖς ἀληθιναῖς τοῦ Δόν Κισσότη μου, καί θέλουν **298v.**
πέσει καί τελείως.

τέλους καί τῷ θεῷ Δόξα, καί τῷ γράψαντι
ῥώμη¹²⁶⁸

¹²⁶⁸ Bajo las últimas palabras se ve escrito, aparentemente en lápiz, una fecha: 1825 ή 1828.

11. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 84

三

ESTUDIO COMPARATIVO DE LOS DOS COPISTAS

Como dijimos al comienzo de este trabajo, y basándonos en que contamos con la versión completa del texto del segundo libro de *Don Quijote*, en el manuscrito de la Academia rumana y en el del Genadio, presentaremos aquí un pequeño estudio comparativo entre ambos copistas. Es la única ocasión en que tenemos dos ejemplares con la traducción al griego de la segunda parte de la obra de Cervantes prácticamente completa. Parecía interesante compararlos, observar si los dos son traducciones del mismo original, el hispanista italiano Franciosini, quien parece evidente ser la fuente, o si el segundo manuscrito es copia del aparentemente más antiguo de la Academia rumana, estudiar hasta qué punto son iguales, si la lengua es la misma y cuáles son las características diferenciadoras y elementos que pudieran ayudarnos a identificar a los escribas de ambos.

Ya en la lectura del primer capítulo del segundo libro, parece evidente, por ciertos detalles claramente semejantes, que el copista del Genadio va siguiendo al rumano: por ejemplo el nombre «Felixmarte de Hicarnia», tal como se lee en Cervantes y en Franciosini, aquél lo traduce curiosamente como φελίς ἄρην τῆς ἱκανίας.(70r.), y el copista del Genadio lo repite así.

Pero también son evidentes ciertas diferencias entre ellos, incluso en los propios títulos de los capítulos, que a veces no coinciden totalmente. En el capítulo (β) del Genadio se suprime la parte final ...«καί ἄλλα νόστιμα συμβεβηκότα», tal como aparece en el rumano y en la fuente italiana. Pero en el título del capítulo (λδ) falta en el rumano y en «el Genadio la última parte, que en Franciosini está completa (*che e una delle più famose venture di questo libro*), lo mismo que en el capítulo (μν) donde falta en los dos manuscritos griegos un fragmento con respecto a Franciosini (*con altre cose degne del suo ingegno*), o en el título del capítulo (να), donde falta el final que en Franciosini se traduce correctamente (*a tutti quelli che menavano Don Chiscote*), así como en el (νδ), en el que nuestro copista, igual que el rumano, suprimen la parte última del título que Franciosini traduce fielmente de Cervantes: *con la rara ventura de Battuti, alla quale dette felice fine con multo sudore*.

Nuestras observaciones se basarán, más concretamente, en las cien primeras páginas del manuscrito rumano, salvo las páginas desaparecidas, y en las correspondientes del manuscrito de la biblioteca Genadio. Hemos manejado, así, una primera parte del texto del copista de la academia rumana, el texto completo de la biblioteca Genadio, así como el texto de Franciosini, fuente de ambos. Con ese material teníamos una primera base de trabajo, y el apoyo de las detalladas y minuciosas anotaciones de la edición de los profesores Kecha-

gioglou y Tambaki, anteriormente citados. Los tres textos han sido la base de este estudio sobre el tipo de letra, la lengua, las construcciones, las formas verbales, la ortografía, la estructuración y diseño de las páginas, la terminología y las estructuras fraseológicas. También las pausas, los paréntesis, los vacíos allí donde existen versos en el texto fuente, la traducción o no de algunos refranes o dichos, nos han parecido, asimismo, elementos interesantes a la hora de comparar los dos textos y encontrar diferencias o paralelismos.

Diferencias formales de ambos manuscritos

Las características del manuscrito Genadio están expuestas al comienzo de esta publicación, y las del manuscrito de la Academia rumana las tenemos detalladamente descritas en el libro citado en nota 7¹. En ambos casos se describe el tamaño, número de páginas, aspecto general, respecto al descosido de los cuadernillos o el estado del papel, de la tinta y la escritura, etc.² Se nos dice que el manuscrito rumano es acéfalo y colobós, el tamaño, 21.3x16cm., el número de páginas, 530, ninguna en blanco excepto las que preceden y siguen a las ilustraciones. Según esos datos son evidentes ya las diferencias formales así como el tamaño de la mancha. Cada línea escrita en el rumano abarca una media de 11 palabras mientras que en el del Genadio viene a ser una media de 15. Cada página del rumano tiene entre 20 y 22 líneas, exceptuando aquellas que comenzarán capítulo mientras que en el del Genadio vienen a ser 25 líneas como término medio, excepto aquellas que marcan el comienzo o final de capítulo.

Una diferencia evidente entre los dos manuscritos es que el de la Genadio no contiene ninguna ilustración, al contrario del manuscrito rumano, que, según la información de la profesora Tambaki sigue también en ese aspecto a la fuente italiana y lleva cinco ilustraciones en tinta, que corresponden a cinco xilografías que se presentan en la traducción italiana de Franciosini. Otra diferencia formal evidente es que en el manuscrito Genadio no están numeradas las páginas como en el rumano; y las páginas *verso* terminan con reclamo del comienzo de la siguiente página.

Los dos manuscritos son semejantes, sin embargo, en tanto que no aparecen, salvo excepciones, las traducciones de epitafios, encomios y otro tipo de partes

¹ Cf. Introducción, pp. 106–130.

² Cf. Datos del manuscrito Genadio en la Introducción.

versificadas que se encuentran en la italiana, aunque en ambos queda constancia de algún modo por los espacios que aleatoriamente dejan los escribas allí donde existen versos en la fuente italiana³.

La escritura de ambos copistas

Observamos semejanzas y diferencias en la escritura de ambos. En primer lugar, en el tipo de letra. El rumano, de trazo más grueso, es, sin embargo, más cuidadoso, en nuestra opinión, pues el del Genadio escribe muy deprisa, aparentemente más descuidado. En ambos se observan igualmente tachones y correcciones y olvidos recuperados en el interlineado o en el margen, haciendo en este caso una pequeña llamada para situar al lector allí donde está el error.

Diferencia clara es el uso del acento grave por parte del copista rumano aunque no sea de uso regular. En la escritura hay que señalar semejanzas en la forma de las letras: las mayúsculas iniciales de capítulo son historiadas caligráficamente en ambos y los dos señalan el espíritu en la parte superior derecha. También el diptongo [-ει] es escrito en los dos como una [g], evidente en la preposición εις διηγείται, γοητείας, o en el perfecto pasado είχε στεγνώσει. Asimismo, tienen ambos cierta semejanza en la forma de escribir la sílaba [-ου-] ya sea tónica o átona, así como el dipongo [-ευ-]. En el rumano se confunde en cierto modo el acento circunflejo con el espíritu suave. La doble sigma está muy clara en el rumano y apenas se distingue en Genadio. Asimismo, es mucho más clara en el rumano la escritura del grupo [-τζ-] (σάντζιο πάντζα).

El manuscrito rumano señala excepcionalmente las sinecesis, generalmente en el caso de σινιόρα, mientras que en el Genadio es permanente, sean del tipo que sean las sílabas donde se encuentran, tal como hemos señalado en la primera parte de este estudio: καθαλλιέρος καθαλλιερίας, σινιόρα, μάτια.

La expresión del sonido [-μπ] por medio de una π coronada por un punto, se constata en el rumano en pocas ocasiones, no de forma permanente como el manuscrito del Genadio. Uno de esos pocos casos en que aquél lo señala es el nombre del árabe παρπιπονέντε a quien dio sus amores la bella Angélica. Hay ocasiones en las que el rumano escribe la forma entera [-μπ]: en el capítulo (γ) el rumano escribe: τὸν σιδ ἄχμῆτ τὸν μπαγκλῆ mientras que el Genadio escribe: τὸν σιδ ἄχμῆτ τὸν πεκλί. En otro pasaje (cap. β) leemos: μπαλώνουν ταῖς μαύραις κλατzaῖς frente a παλώνουν del Genadio. Por otro lado, en éste

³ Ibídem, p. 111.

último observamos el caso de διπάδες, donde el copista ha señalado el punto sobre la [δ] respondiendo al sonido ντιπάδες.

El manuscrito rumano titula los capítulos de forma poco regular: el segundo lo vemos con minúscula: (κεφ^{ov}:β^{ov}, el tercero, en cambio, aparece en mayúsculas (Κ^{ov}:Γ^{ov} y el cuarto mezcladas las dos formas (Κεφ^{ov}:δ^{ov}. El copista del Genadio es más regular: siempre titula con la palabra entera (Κεφάλαιον) seguida de la letra correspondiente en mayúscula. Ambos utilizan gráficos semejantes, de trazo más grueso el rumano, sobre las letras que numeran cada capítulo, una curva atravesada por un trazo vertical en diagonal, que el rumano coloca también sobre la abreviatura de la palabra (κεφάλαιον). Claramente semejante es también la presentación del título de los capítulos, frecuentemente en forma de pirámide inversa y generalmente comenzando con el mismo planteamiento del argumento: ὁποῦ διηγείται. / εἰς τό ὁποῖον διηγείται... Al final de cada capítulo, los dos manuscritos, cada uno en su estilo, más simple el rumano, termina con un gráfico del mismo tipo que el que sobrevuela el número del capítulo del comienzo.

Igualmente coinciden los dos en que todo el texto está escrito linealmente, sin que aparezcan expresadas las formas dialogadas. La intervención de cada personaje se percibe simplemente introducida por: ἀποκρίθηκε ὁ Δόν Κισσότης, εἶπε ὁ σάντζιο etc. No hay uniformidad en el lugar de comienzo de los capítulos. Observamos que en el rumano, (nos referimos a los seis primeros capítulos a los que vamos a ceñirnos), generalmente comienzan sin solución de continuidad terminado el anterior hasta el punto de que, a veces, el título que da comienzo al nuevo capítulo está al final de la página mientras que el texto empieza en la siguiente, (capítulos. β, ε, ζ). El Genadio suele dejar un cierto espacio de algunas líneas antes del comienzo del capítulo o lo hace comenzar en recto, y frecuentemente hace terminar el final del *verso* anterior en forma de pirámide invertida, en algunos casos muy acusada (véanse sobre todo los finales de los capítulos μδ, λθ) como hace también a veces Franciosi.

Evidente y característica es la ausencia en el rumano de mayúsculas en los nombres propios, no sólo en los personajes protagonistas Δόν Κισσότης, σάντζιοπάντζα, σαμψόν καρδάσκο, los héroes de la caballería, ἄμαδς, βελιανίς, sino incluso cuando se refiere a dioses, como en el pasaje del loco del manicomio de Sevilla: ἄν αὐτός εἶναι Ζεὺς, καί δέν θέλει νά βρέξη, ἐγώ ὁποῦ εἶμαι Ποσειδών... en el rumano aparecen con minúscula ambos. También en el modo de escribir los nombres de ciudades: el manuscrito rumano los escribe casi siempre en minúsculas frente al Genadio: φράντζια / Φράντζια, ἀνάπολις / Ἀνάπολις, σικιλία / Σικιλία; incluso el propio nombre de Grecia

lo leemos en el rumano *λίσθέρτην τῆς ἐλλάδος* y en Genadio *λίσθέρτην τῆς Ἑλλάδος*. El rumano marca generalmente el vocativo del nombre de Sancho, *Σάντζιε*, no así el Genadio.

Con respecto a los espacios vacíos, que responden generalmente a partes versificadas en la fuente, se observan usos aleatorios en ambos. En el primer capítulo del segundo libro, hay un pasaje en que el barbero comienza su relato sobre el loco de Sevilla. Franciosini sigue el texto sin interrupción, el manuscrito rumano deja media línea en blanco y hace punto y aparte, mientras que el copista del Genadio se limita a dejar un espacio de un par de palabras marcando el vacío con unos puntos suspensivos. Casi al final de ese mismo capítulo, allí donde Franciosini, siguiendo el original cervantino, introduce dos versos, el rumano deja dos medias páginas en blanco mientras que el Genadio sólo un pequeño espacio como en otras ocasiones.

La lengua en los dos copistas

Podríamos resaltar una serie de elementos lingüísticos comunes:

- Permanente uso de la [ς] stigma en los dos, uso de la gamma inicial mayúscula en forma de digamma [ϝ] sobre todo en el Genadio, que usa mucho más frecuentemente las mayúsculas. (Cf. el título del capítulo (γ) en ambos).
- Uso del artículo nominativo femenino plural [ῆ]: *ποῖαις εἶναι ἡ πλέον ἀξιολογαῖς μου ἀνδραγαθίαις*;
- La desinencia [-αις] como nominativo y acusativo femenino plural: *ταῖς ἐφάνη καλά... εἶπες τόσαις βλασφημίαις...*
- Pronombres personales: *τοῦ λόγου μου, τοῦ λόγου του: θέλεις τίποτα ἀπό τοῦ λόγου μου*;
- El adjetivo *πολλά*: *μου φαίνεται πολλά καλά*.
- El uso de *ἄνθρωπος / ἄνθρωπος* (más frecuente en el Genadio).
- Uso del verbo *συντυχαίνω* con el significado de «hablar»: *νά ἤξευρα τί συντυχαίνουν ο δον κισσότης καί ο πάντζας*.
- Construcciones sintácticas con valor causal o temporal del tipo *με τό νά βλέπουν, μέ τό νά μὴν ἀπαντήσουν... με τό νά ἦτον τρελλός*.

Sin embargo, a lo largo de los capítulos que hemos analizado, se observan diferencias y variantes lingüísticas, fonéticas, gramaticales, sintácticas, carac-

terísticas generales que se contraponen en los dos copistas habitualmente como marcas de diversidad en la escritura y en la traducción⁴: Veamos algunos ejemplos:

ἡ αὐθεντία σου / ἡ ἀφεντιὰ σου.
 ἂν καλὰ καί / ἀγκαλὰ καί.
 μαζί / μαζῆ.
 κανένας καμία, κανένα / κᾶνένας κᾶμιμία, κᾶνένα.
 τῶρα / τώρα.
 ἐγῶ / ἐγώ.
 οἱ δύο μας / οἱ δύο μας.
 τῶρα / τώρα.

El grupo consonántico γγ frente a γκ del Genadio:

γγάουλαςγγ / γκάουλας.
 ἀγγλιτέρας / ἀγκλιτέρας.
 γγοδερνατόρος / γγκοδερνατόρος / γκοδερνατόρος.
 Δόν τζιρογγίλιο τῆς Θράκης / Δόν τζιρογκίλιο τῆς Θράκης.
 τῶν ἱαγγβάζων / τῶν ἱαγκβάζων.

Ausencia de ciertas geminadas en el rumano:

τρελός / τρελλός.
 τὴν τρέλαν / τὴν τρέλλαν.
 βουλισμένα / βουλλισμένα.

Frecuencia del uso de la [-v] final en los neutros:

ἓνα μικρόν καϊκάκι / ἓνα μικρό καϊκάκι.
 ἄρμενον κατάρτι / ἄρμενο κατάρτι.
 πρᾶγμα φαγησερόν / φαγησιρό πρᾶγμα.
 τίποτα ζεστόν φαγί / τίποτα ζεστό φαγί.
 εἰς ἓνα βουνόν / εἰς ἓνα βουνό.
 ἀπό τόν ῥουγγιέρον / ἀπό τόν ῥουγγιέρο.

⁴ Se hará constar en primer lugar la forma que usa el copista del manuscrito rumano.

ἀπό τόν ῥῆγαν / ἀπό τόν ῥῆγα.
μέ σάρκαν / μέ σάρκα.

Ciertas preferencias en el orden sintáctico:

ἄλλος ἕνας / ἕνας ἄλλος.
ἄλλο ἕνα / ἕνα ἄλλο.
ἄλλος ἕνας τρελός / ἕνας ἄλλος τρελλός.

Diferencias especiales en ciertas formas verbales:

ἔλεγον / ἔλεγαν.
ἔστεκον / ἔστεκαν.
εἶπον / εἶπαν.
ὑπαγε / πῆγαινε.

Uso del aumento más frecuente en el rumano:

ἤκουσαν / ἄκουσαν.
νά εἰδῇ / νά ἰδῇ.
νά εἰδῇτε / νά ἰδῇτε.
τόν ἀνέφερεν / ἀνάφερεν.
τόν ἀπεκρίνεται / τόν ἀποκρίνεται.

Sin embargo, además de esos ejemplos contrastados, se constatan innumerables variaciones de distintos tipos entre ambos manuscritos en cuanto a la ortografía, a la elección de una forma verbal equivalente, uso de sinónimos, cambio en el orden de texto, diferencias de traducción, todos ellos elementos que marcan el carácter propio de cada uno, aunque no hay que descartar las posibles incorrecciones. Hemos examinado los seis primeros capítulos de ambos manuscritos, página a página y, aunque no podemos considerarla exhaustiva, exponemos a continuación diferencias constatadas de diversos tipos.

Diferencias de tipo ortográfico

κακοῤῥίζοικος / κακοῤῥοίζικος.
στρογγυλοπρόσωπος / στρογγυλοπρόσωπος.

κομμάτι φουσκωτά / κομάτι φουσκωτά.
 χρησμοδοί / χρησμοδοί.
 εὐπρόσιτος / εὐπρόσητος.
 καλλίτερα / καλλήτερα.
 ἐφίλαξεν / ἐφύλαξεν.
 μελωδός / μελωδός.
 χρησμοδοί / χρησμοδοί.
 νά μελωδήση / νά μεγλωδήση.
 ἐξ ἀνάγκης / ἐξανάγκης.
 καλόγερος / καλόγηρος.
 καδιφέδες / κατιφέδες.
 τοῦ ροδάλνου / τοῦ ρολδάνου.
 ἐρμηνεῖαι / ἐρμηνεῖαι.
 φιλακάτρος / φιλακάτορος.
 καινούργια / καινούρια.
 φρενιτεμένος / φρενητεμένος.
 προέρχονται / προέρχονται.
 μαζί του / μαζῇ του.
 ἐξ ἀνάγκης / ἐξανάγκης.
 ψηγάδια / ψεγάδια.
 κλέφτης / κλέπτης.
 ὁ παποῦς / ὁ πάπος.
 ἐξοδιάσα / ἐξόδευσα.

Formas gramaticales diferentes

πλέον διακριτικότατος / πλέον διακριτικότερος.
 ὑποκάτω εἰς ζέγην / ὑποκάτω ὑπό ζέγην.
 ἐπειδή καί εὗρισκε σπῆτι ὅπου τόν ἐχωροῦσε / ἐπειδή καί εὗρισκε σπῆτι
 ὅπου νά τόν χωρίση.

Diferencias morfológicas variadas:

κάμνουν / κάμουν.
 ἐκεῖνο ὅπου κάμνει / ἐκεῖνο ὅπου κάμη.
 λέγουν / λέγουσιν.

μέ ἄφισε / μέ ἄφικε.
 εὐρίσκετον / εὐρίσκουνταν
 ὅταν ἀλγεῖ ἢ κεφαλῇ / ὅταν ἀλγῇ ἢ κεφαλῇ.
 ὅ,τι κακόν παθαίνω ἐγώ ἢ θέλω πάθῃ / ὅ,τι κακόν παθαίνω ἐγώ ἢ θέλει
 πάθω.
 ὅπου θὲ νὰ σὲ εἰπῶ / θέλω νὰ σὲ εἰπῶ.
 θὲ νὰ ἦτον / θέλει νὰ ἦτον.
 ἡμποροῦν νὰ ἐπεράσουν / ἡμποροῦν νὰ περάσουν.
 ἀνίσως δέν θέλει / ἂν δέν θέλῃ.

En futuros:

θέλω φωνάξῃ / θέλω φωνάσει.
 θέλει ὁμιλήσῃ / θέλει ὁμιλήσει.
 θέλω ἔχῃ / θέλω ἔχει.
 δέν θέλει ἡμπορέσῃ τινάς / δέν θέλει ἡμπορέσει τινάς.
 δέν θέλω ἐραθυμήσῃ / δέν θέλω ἐραθυμήσει.
 δέν θέλω φάγῃ / δέν θελω φάγει.

En perfectos:

εἶχαν ἀφίση / εἶχαν ἀφήσει.
 ἀκόμη δέν εἶχε στεγνώσῃ / δέν εἶχε στεγνώσει ἀκόμη.
 εἶχεν σκοτώσῃ / εἶχε σκοτώσει.

Trasposición de términos en la expresión

δέν ἔχω χρεῖαν πλέον νὰ καθήσω ἐδῶ / δέν ἔχω χρεῖαν νὰ καθήσω πλέον
 ἐδῶ.
 εἰς μακρυνήν γῆν / εἰς γῆν μακρυνήν.
 Εἶναι ἀναγκαῖον σχεδόν / εἶναι σχεδόν πάντοτε ἀναγκαῖον.
 Τί λέγουν εἰς τήν χώραν μας διά λόγου μου / τί λέγουν δια λόγου μου εἰς
 τήν χώραν μας;
 μόνον μέ ἓνα πρᾶγμα / μέ ἓνα μόνον πρᾶγμα.
 ἄφησεν ὅλον τόν κόσμον γεμάτον / ἄφησε γεμάτον ὅλον τόν κόσμον.
 ὄντας ἀκόμη αὐτός ζωντανός / ὄντας ἀκόμη ζωντανός αὐτός.

τό καλόν σου ὄνομα καὶ ἡ καλή σου φήμη / ἡ καλή σου φήμη καὶ τό καλόν σου ὄνομα.

Sinónimos en sustantivos, adjetivos adverbios

παρακαλέματα / παραπονέματα.
 δίχως ξύπασιν τῆς καρδίας / δίχως ξύπεσμα τῆς καρδίας.
 φιλόδοξος / φιλότιμος.
 ἀνδρειότατος / ἀνδρικότατος.
 φρενιτεμένος / θηριώδους.
 τόσον γνωστικός / τόσον φρόνιμος.
 ὀλίγον λιπερός εἰς τὰ ῥοῦχα / κομάτι λιπερός εἰς τὰ ῥοῦχα.
 ἂν ἐμάθαιναν καθαρά... / ἂν ἐμάθαιναν εἰλικρινά.
 κάμεις ἄπρεπα πράγματα / κάμεις ἄτοπα πράγματα.
 ὀνομαστούς ἀνθρώπους / περίφημους ἀνθρώπους.
 ἀνδρειότατος / ἀνδρικότατος.
 περιφανεστάτη / μεγαλοφύμων.
 ἐπερασμένους ὀνομαστούς ἀνθρώπους / παρελθόντες περίφημους ἀνθρώπους.

Sinónimos en verbos

δέν καταλαβαίνω / δέν καταλαμβάνω (frecuente la preferencia).
 ἐγώ τόν καταλαβαίνω / ἐγώ τόν καταλαμβάνω.
 ἐσύ εἶσαι καλά ἀπεκρίθη ὁ τρελός; / ἐσύ εἶσαι καλά εἶπεν ὁ τρελλός;
 ὕπαγε εἰς τό καλόν / πῆγαινε εἰς τό καλόν.
 ἀπαντεχαίνοντας / ἀπαντέχοντας.
 μεγάλην χάριν μέ κάμνεις / μεγάλην χάριν μέ κάμεις.
 εἰς αὐτό ἀρχινᾷ νά σφάλῃ / εἰς αὐτό ἄρχισε νά σφάλῃ.
 καθεζόμενος / καθίζοντας.
 δίχως νά αισθάνεται κανένα πόνον / δίχως νά αἰσθανθεῖ κανέναν πόνον.
 ὥσάν νά διδάσκη τινάς εἰς τήν ἐρημίαν / ὥσάν νά διδάχῃ τινάς εἰς τήν ἐρημίαν.

Expresiones sinónimas

κακή ψυχρή σου καί ἐσένα! / κακή ψυχρή καί ἐσύ!
 νά μέ δώσετε θέλημα / νά μέ δώσετε ἀκρόασιν.
 τόν ἔδωσαν ἀκρόασιν / τόν ἔδωσαν ἀπόκρισιν.
 μέ μεγάλα παρακαλέματα / μέ μεγάλα παραπονέματα.
 δίχως νά ξεκαθαλλικεύση / δίχως νά εὐγάλη τα ποδάρια του ἀπό ταῖς
 σκάλαις.
 καθώς λέγει ὁ λόγος / κατά τό ῥητόν ἐκεῖνο.
 ἕως νά μάθω / ἐν ὅπου νά μάθω.
 μέ τὸ νά μὴν ἀπαντήση / μέ τὸ νά μὴν ἀποκοτήση.
 περιδιαβαίνουν τόν κόσμον κοιτάζοντας / διαβαίνουν ὅλον τόν κόσμον
 κοιτάζοντας.
 ὁ θεὸς νά δώσῃ πολὺ καλὸν τὸν σιδ / ὁ θεὸς νά συγχωρήσῃ τὸν Σιδ.

Formas concretas frente a formas abstractas

ἡ τάξις τῶν πλανωμένων καθαλλιέρων / τῆς πλανωμένης καθαλλιερίας.
 ἐξουσία τοῦ τορκου / ἐξουσία τῶν τούρκων.

Formas añadidas o suprimidas

καί ἀκούοντας νᾶ λέγει... / καί μέ τό ἐνοστιμεύθη ἀκούοντας πῶς λέ-
 γει...
 ἔπρεπε νά εἶναι περιφανεστάτη καί ἀληθινή / ἔπρεπε νά εἶναι μεγαλο-
 φήμων, περιφανής, μεγαλοπρεπής καί ἀληθινή.

Diferencias en la traducción

Tendríamos que señalar que, aun siguiendo al copista rumano, el escriba del manuscrito Genadio parece que no descuida la fuente de Franciosini entendiéndola en muchas ocasiones mejor que el rumano. Veamos algunos ejemplos:

Describiendo a la bella Angélica (cap. α), a la que Franciosini describe como «vagabonda, un poco capricciosetta», el rumano traduce: μία κορασίδα γιολλακάδανισσα, καί σάν ἀκατάστατη, y Genadio: μία κορασίδα γιολλα-

βάνισσα, καί σάν φανταστική [...] aquella que, en palabras de Franciosini, dejó todo el mundo lleno «de la sua impertinenze» el rumano traduce ἄφησε γεμάτον τόν Κόσμον από ταῖς ἐδικαῖς της ἀταξίαις mientras que el Genadio prefiere από ταῖς ἐδικαῖς της ἀδεξίαις.

En el capítulo segundo, en el que le preguntan a Don Quijote sobre el testimonio de la existencia de los gigantes, el rumano escribe: εὐρέθησαν καί πλάταις dejando un vacío (quizá el traductor no entiende la palabra en el italiano). El Genadio, sin embargo, escribe: εὐρέθησαν σκάλη καί πλάταις, siguiendo directamente la fuente italiana.

En el pasaje del primer capítulo del libro segundo, en que el loco de Sevilla echaba la culpa a su familia por encontrarse allí, Franciosini describe como culpables a sus «parentes». El rumano traduce erróneamente οἱ γονεῖς του, y el Genadio corrige y escribe οἱ συγγενεῖς του.

En el capítulo quinto del segundo libro encontramos una diferencia con la traducción del término «nipoti» de Franciosini. En dos ocasiones parece más razonablemente resuelta por el copista del Genadio. Sancho habla con su mujer sobre el matrimonio de la hija y dice que quiere tener una familia: «padri e figli, nipoti e generi», que el copista rumano traduce: γονεῖς καί τέκνα, ἀνεψιά καί γαμβροί. Y un poco después: «no mariti la mia figliola con chi mi dia Nepoti?» que el rumano traduce να μή ὑπανδρεύσω τήν θυγατέρα μου μέ ἕνα ὅπου μέ κάμη ἀνέψια;. En ambos casos el copista rumano traduce el confuso término italiano «nepoti» por ἀνέψια. El del Genadio lo traduce con más sentido común como «nieto» : γονεῖς καί τέκνα, ἐγκώνια καί γαμβροί [...] e igualmente: να μή ὑπανδρεύσω τήν θυγατέρα μου μέ ἕναν ὅπου νά μέ κάμη ἐγκώνια;

Al final del primer capítulo del libro segundo traduce el rumano: «ἡ ἀνεψιά τοῦ Δόν Κισσότη, καί ἡ δουλεύτρια, αἱ ὁποῖαι εἶχαν ἀφήσει τήν ἀνωμαλίαν», cuando, en realidad, esta última palabra es errónea y nuestro copista sigue el término «conversazione» de Franciosini, y traduce «αἱ ὁποῖαι εἶχαν ἀφήσει τήν συνομιλίαν».

Existen más datos, errores, incisos, añadidos que nos han llamado la atención y que nos hacen pensar que el traductor de nuestro manuscrito tenía delante claramente la fuente italiana. Eso ocurre cuando encontramos pequeños fragmentos en el Genadio que siguen la traducción de Franciosini pero que, sin embargo, no aparecen en el manuscrito de la Academia de Rumanía. En el comienzo del pasaje del manicomio de Sevilla que se desarrolla al principio del segundo libro hay una variante, que más bien puede ser un error del traductor del manuscrito de Rumanía, que escribe: «Εἰς τόν τιμαρχανάν, ἦγουν εἰς τό ξενοδοχεῖον της σιδιλίας ἦτον ἕνας ἄνθρωπος ὅπου τόν εἶχαν βάλλη

ἐκεῖ οἱ συγγενεῖς του μέ τό νά ἦτον τρελός». El manuscrito Genadio, con más sentido, dice: «Εἰς τόν τιμαρχανᾶ τῆς Σιδιλίας ἦτον ἕνας ἄνος ὁποῦ τόν εἶχαν βάλλει ἐκεῖ οἱ συγγενεῖς του μέ τό νά ἦτον τρελλός».

En ese mismo pasaje del manicomio de Sevilla leemos en el rumano en boca del loco que se cree el dios Zeus: [...] ἐπειδή καί εἶμαι ὁ βροντοποιός... pero el Genadio, introduce un inciso, tal como aparece en Franciosini⁵: ἐπειδή καί, ὡς καθός εἶπα, εἶμαι ὁ βροντοποιός... En las primeras líneas del capítulo VII, el ama de Don Quijote va en busca del Doctor Carrasco. En el manuscrito de Rumanía leemos: [...] τόν εὔρεν ὁποῦ ἐπεριδιάβαιναν εἰς τό προαύλιον τοῦ σπητιοῦ του. Καί εὐθύς ὁποῦ τήν εἶδεν ὁ καράσκος τόσον πικραμένην καί λυπημένην. τῆς εἶπεν τί εἶναι αὐτό σινιόρα; En el Genadio, sin embargo, es más completo con más sentido: [...] τόν εὔρεν ὁποῦ ἐπεριδιάβαιναν εἰς τό προαύλιον τοῦ σπητιοῦ του. καί εὐθύς ὁποῦ τόν εἶδεν ἔπρεσεν ἔμπροσθεν εἰς τά ποδάρια του, ἰδρώνοντας ἀπό τήν πολλήν τῆς πίκραν. ὅταν τήν ἶδεν ὁ Καρῶσκος τῆς εἶπεν τί εἶναι αὐτό σινιόρα; Parece que el Genadio sigue exactamente el texto de Franciosini con la frase que en el rumano no aparece.

A veces se observan ampliaciones del texto con respecto al modelo:

ὁ ὁποῖος ἀκούοντας νά λέγῃ τόσαις μεγάλαις παραξενίαις... / ὁ ὁποῖος μέ τό νά ἐνοστιμεύθη ἀκούοντας πῶς λέγει τόσον μεγάλαις παραξενίαις...(13r).

τά μάτια του κοιμάται φουσκωτά / τά μάτια του παιγνιδιάρικα, καί κοιμάται φουσκωτά (13r). (Franciosini dice: gli occhi ballerini...) Ha seguido aquí la fuente?

En el capítulo séptimo dice Franciosini⁶: ... «e il Dotore andó súbito á cercare il Piovano, per conserigli quello che suo tempore si dirá». (y hace punto y aparte a media línea). El Genadio: ὁ Δοτόρος ἐπῆγεν εὐθύς νά εὔρῃ τόν παπᾶ διά νά συνομλήσῃ μέ αὐτόν ἐκεῖνα ὁποῦ εἰς τόν πρέποντα καιρόν θέλομεν τά εἰπῇ. Y hace el mismo punto y aparte para cortar allí la historia en el sentido de «ya hablaremos de ello cuando convenga». En cambio, el rumano no hace punto y aparte y sigue escribiendo.

En el capítulo sexto el rumano escribe: πρέπει νά τοῦς κάμῃ ἄνω κάτω εἰς ὀλίγην ὥραν. El manuscrito Genadio tiene en cambio un texto más amplio: Πρέπει νά τοῦς καταπλακώσῃ, καί νά τοῦς νικήσῃ ἄν ἡμπορέσῃ καί νά τοῦς κάμῃ ἄνω κάτω εἰς ὀλίγην ὥραν, siguiendo exactamente el texto de Franciosini.

⁵ Franciosini p. 16.

⁶ p. 59.

Hemos presentado en estas páginas unos rasgos coincidentes y otros divergentes en el manejo de la lengua entre los dos manuscritos el de la Academia rumana y el de la Biblioteca Genadio. Hemos intentado compararlos en cuanto a diferentes aspectos, la estructura y diseño de las páginas, el tipo de escritura, la lengua, la traducción. A la vista de todos esos datos quizá puede afirmarse que el manuscrito encontrado en la biblioteca Genadio sigue la traducción del de la Academia rumana en cuanto a la redacción general del texto. Sin embargo, hemos mostrado algunos ejemplos que parecen indicar que este último traductor del manuscrito del Quijote tiene su propio manejo de la lengua y que quizá también consulta la fuente italiana, no sólo en el texto, incluso en el diseño y final de los capítulos, en el reclamo de las páginas *verso* y otros abundantes elementos.

Nuestro estudio ha quedado limitado a seis capítulos y cien páginas del manuscrito rumano, pero ya expusimos en la introducción que la segunda parte del manuscrito rumano ha sido profundamente trabajada por los profesores Kechagioglou y Tambaki, y por tanto, no tendría sentido estudiarlo. Esperamos que a los investigadores de la historia de la lengua griega les resulte interesante el nuevo material que nos ofrece este manuscrito que constituye, sin duda, una nueva aportación a la primera difusión que la obra de Don Quijote tuvo en lengua griega antes de llegar a las ediciones y traducciones a partir del original español.

Biblioteca española